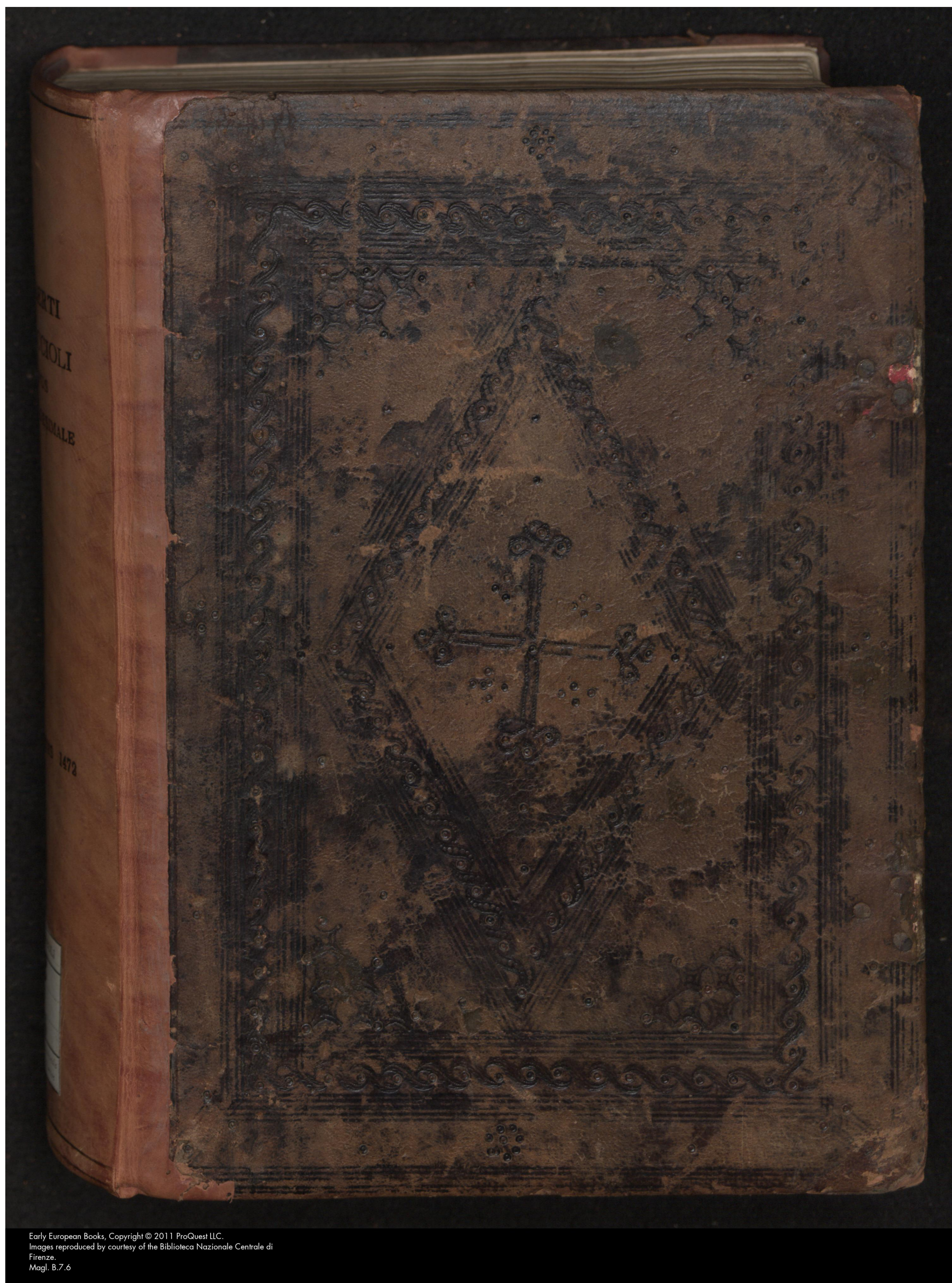
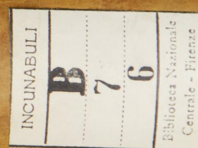
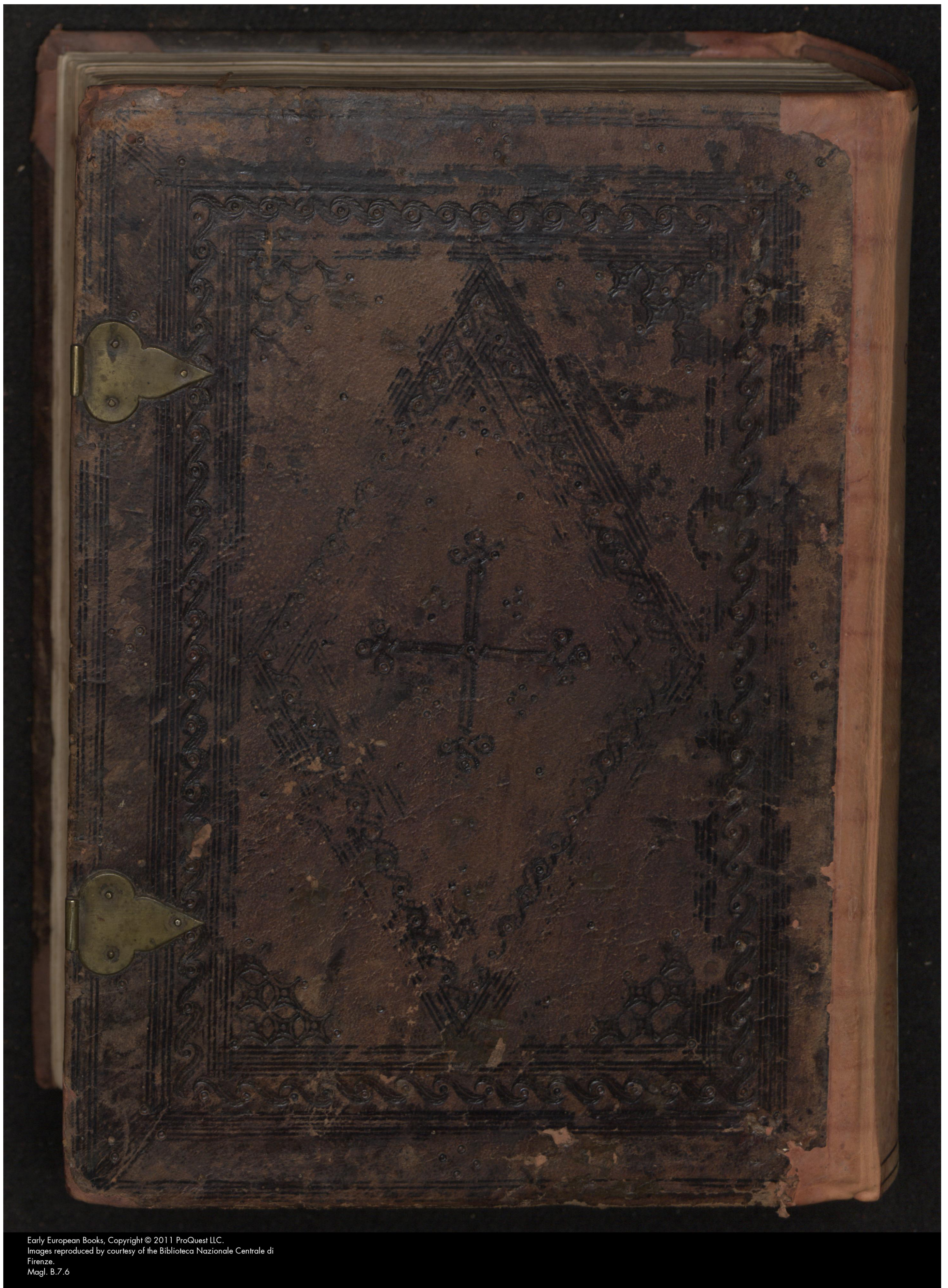

1472

ROBERTI CARACCIOLI
OPUS
QUADRAGESIMALE

VENETIIS 1472

de libris M[agist]ri b[e]n[e]dicti de flo[rentia]

[C]onventus s[an]c[t]i sp[irit]us de florentia ad usum p[re]dicator[um] et fratrum eiusde[m] conventus

1793

di questo libro dava la Magliabecana
l'aretino, e un Marziale, e non fu
voluto dare perchè stimato 4 zecchini

Di S. Lucia alla Castellina

N.° 7485:

Hec eſt tabula omnium ſermonum contentoꝝ hoc in uolumine.

2

I.

Sacre theologie magistri necnõ sacri eloquii preconis celeberrimi fratris Roberti de Litio ordinis Minoꝝ professoris opus quadragesimale putilissimum quod de penitentia dictum est. Feliciter incipit.

Dominica in Septuagesima. De facilitate bonoꝝ opeꝝ seu bene operandi ppt̃ quã peccatores ad pniam redire debent. Sermo.i.

Multi sunt uocati pauci uero electi. Habent̃ hec uerba Mathi. xx.c.& i euãgelio hodierno. Propt̃ nimiã caritatẽ suã q̃ diligit deus rõnalẽ creaturã non desinit uocitare miseros pctõres post lapsum atq̃ ruinã peccati ut ad eũ redeant per pniam. Monet eos & expectat blande mltifariã mltisq̃ modis attrahit & allicit illos ut nõ despent sed currãt cõfident̃ ad fontẽ clementie sue Pleriq̃ uero negligũt renuũtq̃ obedire uoci ei9 suauissime existimantes opa bona in quib9 penitentes exerceri oportet nõ solũ difficilia & dura sed oĩo impossibilia Quo errore firmato in eoꝝ mente licentiã i malo pseuerãdi suscipiũt indiesq̃ deteriores fiunt. Quappt̃ existiaui rẽ fructuosissimã facere si apuero q̃nta sit ad bñ operandum recteq̃ uiuendum facilitas & suauitas. Unde i hoc sermone ad excitanda corda dura peccatoꝝ quos deus uocat ut p penitentiam electoꝝ numero ascribant̃ de facilitate bonoꝝ opeꝝ ero uerba facturus quoniã sapientissim9 mundi redemptor i themate iam p̃posito explicat manifeste tarditatem renitentium q̃bus salus esse non potest asserens multos fore uocatos electos uero paucos. Quia pauci sunt fortes animo ad uirtutum opa aggredienda. q̃bus facilitatẽ actuum uirtuosoꝝ oñdendam duxi maxime propt̃ tria.

Primo ppt̃ cãm origialem
Scdo ppt̃ adiutoriũ dinale
Tertio ppt̃ p̃miũ eternale

Q facile est unicuiq̃ opari bonum propt̃ causã originalem que est hominis uoluntas libera que non cogitur. Caplm.i.

Primo oñdo facile esse unicuiq̃ opari bonũ ppt̃ cãm originalem. Nam si recte cõsiderem9 unde ẽ q̃ aliq̃ boni aliq̃ mali sint. nõnulli recte nõnulli uero pnicïosissime uiuãt inueniem9 pfecto id puenire ab uniuscui9q̃ libero arbitrio & spontanea uoluntate. Hoc asserũt oẽs sapiẽtes siue phi siue sancti Vñ Ari.v.ethicoꝝ.c.vii.ait. Iustũ opari omne uolũtariũ ẽ. Et in.iii.ethi.c.iii. Virt9 uoluntariũ ẽ & nihilminus & malitia uoluntariũ ẽ. Et ibidẽ. Btũs inq̃t nll's nolens est. Et seneca li° de moribus ait. Omne peccatũ actio ẽ uolũtaria. Et idem ad Lucillũ. Valentior omni fortuna aĩus ẽ & in utrãq̃ ptem ip̃e res suas ducit btẽq̃ ac misere uite sibi cã est. Et Salustius i iugurtino. Dux atq̃ impator uite

mortalium aĩus eſt. Hinc Aug⁹ li°.v.de.ci.dei.x.c.dicit. Sunt nr̃e uoluntates ĩ
nobis & ip̃e faciunt quicq̃d uolendo facim⁹ ſiue bonũ ſiue malũ. In li° uero de
libero arbitrio. Peccatũ aſſerit uſq; adeo fore uoluntariũ ꝙ ſi nõ eſſet uolunta-
riũ nl'lm eſſet peccatũ. Qd' dictũ etiã ſacri Canones ſepi⁹ cõfitent' ſicut patet
xlv.di.c.De iudeis. Et.xv.q.i.c.Merito.c.Illa.c.Nõ ẽ. Et.xxxii.q.v.c.Sicut.n.
Et xxiii.q.iiii.c.Nabuchodonoſor.ubi dicit'. Vaſis ire nunq̃ de⁹ redderet ĩteritũ
ſi ñ ſpontaneũ ĩueniret' hõ hr̃e peccatũ Et idẽ habet' de ſnĩa excõicatiõis.c. Cũ
uolũtate.l.di.c.Si q̃ feĩa.c.Si qs.c. Quantũ.c.Hi qui.c.Sepe contingit.Et.C.
ad.l.Corneliã de ſiccariis.l.i.Et.ff.de furtis.l.Qui in iur̃.in p̀ncipio.Et hoc re-
tulit Tullius in.ii.Rhetori.noue ĩq̃ens. Voluntatẽ in oĩbus rebus ſpectare con-
uenit.Et Seneca ad Lucillum. Actio ait recta nõ erit niſi recta fuerit uoluntas
Ab hac.n.actio. Gratianus inſup cõfirmat qd' dicimus de pe.di.ii.c.Si.n.§.Li-
beri arbitrii Nec ad uirtutẽ nec ad uitia necĩtate trahimur ſed uolũtate.Hiero⁹
autẽ in q̃õibus ad Helbidiã ſic pl'chre loquit'. Hoĩes ſuo arbitrio derelicti ſunt
Neq;.n.bonũ neceſſitate faciũt ſed uolũtate ut credẽtes coronã accipiãt incre
duli ſuppliciis mãcipent'. Et iteꝝ ibidẽ ait. De⁹ eq̃li cũctos ſorte generauit &
dedit arbitrii libertatẽ ut faciat unuſq;ſq; qd' uult ſiue bonũ ſiue malũ. Intantũ
autẽ dedit hoĩbus libertatẽ ut uox impia diſputet cõtra creatorẽ ſuũ & cãs uo-
luntatis illi⁹ pſcrutet'.hec ille. Que oĩa ſapiẽs breui ſnĩa collegit Eccl'.xv.c.ubi
ait. Deus ab initio cõſtituit hoĩem & reliq̃t eũ in manu conſilii ſui Et paulop⁹
ſubdit. Apposuit tibi ignẽ & aquã ad qd' uolueris porrige manũ. Q2 aũt homo
liberi ſit arbitrii ꝓbat ſanct⁹ Tho.i.pte ſũme.q.lxxxiii.Qm̃ niſi ſic eſſet fruſtra
eſſẽt cõſilia exhortatiões & p̃cepta ꝓhibitiões p̃mia & pene. Inſup idip̃m col
ligit' a ſufficienti agentiũ diuiſione Quedã.n.ſunt que agunt abſq; iudicio ſicut
lapis mouet' deorſum abſq; cognitione Quedã agũt iuditio ſed nõ libero ſicut
aĩalia bruta. Iudicat q̃dem ouis uidẽs lupũ eũ eſſe fugiẽdũ nat'ali iudicio & nõ
libero q̃a non ex collectiõe ſed ex nat'ali inſtictu.Et ſil'r eſt de quolibet brutoꝝ
aĩaliũ. Sed hõ agit iudicio q̃a p uim cognoſcitiuã iudicat aliq̃d eſſe fugiẽdum
uel ꝓſeq̃ñdũ. Et q̃a iudiciũ illud nõ eſt ex nat'ali ĩſtinctu ĩ pticl'ari opabili ſed
ex collectiõe rõnis ideo agit libero iudicio potẽs ĩ diuerſa ferri.Rõ q̃ppe circa
contingẽtia h't uiã ad oppoſita ut patet ĩ dialeticis ſyllogiſmis & rhetoricis p
ſuaſiõibus Particl'aria aũt opabilia ſunt quedã cõtingẽtia Et ideo circa ea iudi-
cium rõnis ad diuerſa ſe h't & nõ eſt determiãte ad unũ.Et p tanto neceſſe eſt
ꝙ hõ ſit liberi arbitrii eo ip̃o ꝙ ẽ rõnalis.hec Tho.Que uero ſit drĩa int' liberũ
arbitriũ hõis aut ãgl'oꝝ ul' btõꝝ ſiue ipi⁹ ſũmi dei ñ ẽ ꝓpoſiti nr̃i cũ ĩtendã tm̃
clare patefacere cunctis qd' ꝓbatũ ẽ p iam dicta.uidelicet ꝙ q̃ uolũt bñ opari

& boni esse id facile pn̄t qa ex eoꝝ uolūtate id dependet. Qui uero mali sunt & mala facere nō formidāt, ideo sic faciūt qa sic uolūt & ex cōseqn̄ti si ꝓpt̄ peccata dānant̄ mali, & ꝓpt̄ iustitie opa saluant̄ boni. nll's dānat̄ neq; saluat̄ īuit9 Sed nō īmerito ꝓpt̄ ea que dicta sunt circa tria dubitare cōtingit. Prīo circa liberi arbitrii uiolentiā. Scd'o circa liberi arbitrii excellentiā. Tertio circa liberi arbitrii pn̄iam. ¶ Prīo dubitat̄ circa liberi arbitrii uiolentiā. Vtꝝ .s. liberum arbitriū cogi possit aut uiolentari. Et qbusdā uidet̄ ꝙ sic. Prīo a ꝓpa nat̄a. Scd'o ab alia creat̄a. Tertio a creatrice dīna essentia. Prīo uidet̄ qbusdā nō bn̄ intelligētib9 ꝙ libeꝝ arbitriū ī aliqb9 cogi possit & uiolentari ab eoꝝ ꝓpa nat̄a ꝓpt̄ uehementes quasdā passiōes & nat̄alē cōcupiā3 qb9 qi uident̄ impelli ad malitiā inuoluntarii sicut p3 de qb9dā q nulla disciplia nll'a correctiōe nll'a moītiōe timore punitiōe castigatiōeq; emēdant̄. Quare uident̄ talib9 adeo ānexa uitia & peccata, ut etiā si uelint abstinere nō possint. Ego uero dico cū Giraldo odonis sup. iii. ethi. ꝙ nll'a nat̄alis cōcupia q̄ntūcūq; itensa p natiuitatem ul' etatē necessitat uel cogit hoīe3 ad esse malū & uitiosū īuolūtarie eo ꝙ p rōe3 unusq;sq; supare pōt q̄scūq; passiōes etiā potentissimas īclinātes ad malū. Et hoc cōstat nō solū ex scripture sacre testioniis, s3 etiā ex dictis atq; exemplis moraliū pħoꝝ. Sunt Senece uerba ad Lucillū .d. Erras .n. si existias nobiscū uitia nasci. Supuenerūt īgesta sunt. nll'i nos uitio nat̄a cōciliat. nos illa ītegros ac liberos genuit hec ille. Qual'r autē hi q malitiosissimi uident̄ esse si uolunt boni fieri possunt oñdit Valeri9 maxi9 li°. vi de mutatiōe moꝝ & fortūe. Ibi .n. de Lutio Sylla sic loqt̄. Luti9 sylla usq; ad questure sue comitia uitā libidīe, uino, ludicre artis amore inqnatā ꝑduxit. Quaꝓpt̄. C. mariū consulē moleste tulisse tradit̄ ꝙ sibi asprimū ī affricā bellū gerēti tā delicat9 questor sorte obuenisset. eiusdē uirtus qi ꝑruptīs & disiectis neqtie q̄ obsidebat̄ claustris cathenas iugurte iniecit manibus. Mitridatē cōpescuit sociales belli luct9 repressit. Ibidē narrat de Temistode pħo q adolescēs tāta fuit pollut9 infamia. ꝙ se ab eo pr̄ abdicauit & mat̄ ꝓpt̄ filii turpitudinē laqueo se suspendit. Euasit deiñ robustiore etate pħs clarissim9 & Athenaꝝ ꝑnceps. Appet ergo & claꝝ ē ab hoīe uolēte supari posse oē3 malā incliatiō3 ꝑuāq; cōsuetudie3. ¶ Scd'o uidet̄ aliis nō recte sapientib9 ꝙ libeꝝ arbitriū cogi possit atq; cōpelli ab alia creat̄a utputa ab iñuētia celesti u3 corpoꝝ siue a malitia demonū. S3 de corpib9 celestib9 quēadmodū nihil possint sup̄ libeꝝ arbitriū ad illud cogendū diffusi9 suo loco dicā. Nūc audire sufficiat qd de diabl'o sit tenēdū. Posset nāq; qs dr̄e ꝙ qñcūq; aliqs potēs & sapiēs ꝑliat̄ cū debili & īsipiēti ꝙ de necitate uicit & supat illū & p cōseqn̄s cogit & uiolētat eum iuxta dictū pħi. ix. ethi. Qui habiles sunt ingenio nat̄al'r sunt dn̄i

Qui uero lubrici corꝑe natal̃r sũt serui. Sed diabolꝰ potẽtior & sapiẽtior hoĩe Importune tẽptat illũ ut mala faciat. ergo seq̃t ꝙ de necitate hoĩez uĩcat & superet eiq̃ supato atq̃ deuicto uĩ inferat ac uiolentiã. De sapia siq̃dẽ siue astutia hostis antiq Augꝰ loq̃t in li° de nat̃a demonũ.d. Diabolũ hr̃e mille nocẽdi modos. Q̃d etiã notat̃ in decret.xxvi.q.iiii.in.c.Sciẽdum. De ptãte etiã eiꝰ loquit̃ Iob.xli.c.d. Nõ ẽ ptãs sup̃ terrã que cõpet̃ ei. Q̃d Io. Apoc.xii.declarauit cũ dixit ue terre & mari qa descẽdit ad uos diabolꝰ hñs irã magnã.i.ptãtẽ Q̃ ĩportũa aũt & freqñs sit cõtra nos eiꝰ pugna Petrus apl̃oꝝ ꝑnceps.i.epl̃a.c.v. clamans audiat̃. Sobrii estote & ui.qa ad.ur̃.d.t.l.ru.c.q.quẽ de. Ergo uidet̃ ꝙ nl̃ls etiã uolẽs cauere sibi possit a malo & opari bonũ cũ diabolꝰ indistincte oẽs oppugnet. His ita r̃ndeo Q̃ diabolꝰ ñ tẽptat hoĩez q̃ntũ põt, q̃ntũ scit, & q̃ntũ uult, sed q̃ntũ a deo nobis benigno ꝑmittit̃. At ut gẽtiũ doctor Paulꝰ.i.cor.x. c.meminit Fidelis deꝰ ẽ q nõ patit̃ uos tẽptari sup̃ id q̃d potestis, sz facit cũ temptatiõe ꝓuẽtũ, ut possitis sustinere. Propterea debil̃ est hostis & nõ uincit nisi uolentẽ. ¶ Tertio ĩstãt aliq ꝙ libeꝝ arbitriũ cogi possit ab ip̃a creatrice diuĩa essentia.ex eo ꝙ Io.vi.scribit̃. Nemo põt uenire ad me nisi pr̃ q misit me traxerit illũ. Sed tractꝰ ẽ motꝰ uiolentus ut.d.ph̃s.ergo libeꝝ arbitriũ uiolentat̃. Et Prouer.xx.hẽt̃. Sicut diuisiões aq̃ꝝ, ita cor regis ĩ manu dñi quocumq̃ uoluerit ĩmutabit illud. Sz talis ĩmutatio ẽ quedã coactio.ergo deꝰ cogit libeꝝ arbitriũ Preterea deus põt oĩa facere qa ẽ op̃s.ergo põt & cogere ac uiolẽtare libeꝝ arbitriũ. Propt̃ hec decl̃anda notanda sunt tria ẜm dñm Boñ.in ii.di.xxv. ¶ Prio notãdũ ꝙ de libero arbitrio possumꝰ loq dupl̃r.s.q̃ntũ ad actũ exteriorẽ.& q̃ntum ad actũ interiorẽ. Si loq̃mur ꝑmo mõ respectu talis actus põt interuenire coactio. Põt.n.q̃s cõpelli ut ip̃o nolẽte genua corã idolo flectat. ¶ Si aũt loq̃mur q̃ntũ ad actũ interiorẽ q.s.ẽ uelle eligere & cõsentire, sic nl̃lo mõ põt cogi nec ab agente creato, nec a deo creatore. Scd̃m notandũ ꝙ cũ dr̃ libeꝝ arbitriũ a deo nõ posse cogi, dupl̃r põt intell̃i. aut ita ꝙ deus nõ possit auferre libertatẽ & sup inducere coactiõez. Et hoc fl̃m ẽ, qa ꝑ ĩmẽsitate potẽtie sue, nõ solũ põt cõditiõez mutare nat̃e sed nat̃az ip̃am creatã ĩ nihilũ etiã uertere. Alio mõ p̃t ĩtelligi ꝙ deꝰ nõ possit libeꝝ arbitriũ cogere, salua ꝓꝑetate libertat, & eiꝰ nat̃a Et hoc mõ ueꝝ ẽ, ꝙ ĩpossibile ẽ deũ libeꝝ arbitriũ uiolẽtare posse, ꝑ eo ꝙ ĩplicat ĩ se duo cõtradictorie opposita. Ex hoc.n.ꝙ libeꝝ ẽ, si aliq̃d uult, libere uult. Et ex hoc ꝙ uolũtariũ ẽ, si aliq̃d uult, uolũtarie uult & seip̃o mouẽte uult, qa ẜz Arl.iii.ethi.c.iii. Volũtariũ utiq̃ uidet̃ esse, cuiꝰ ꝑncipiũ in ip̃o est Ex hoc autẽ ꝙ libeꝝ arbitriũ cogit̃, si q̃d uult seruil̃r uult, & si q̃d uult, ĩuite uult, & si q̃d uult ab alio uult. qa iuxta sñĩam Arl.iii.ethi.c.i. Violentũ ẽ cuius ꝑncipiũ est extra

Caute lege.

#

#

nihil cõferẽte uim passo. Ergo liberꝝ arbitriũ a deo cogi non est aliud q̃ actũ ei⁹
simul & semel esse liberꝝ & seruilẽ. esse uolũtariũ & nõ uolũtariũ. esse a se, & nõ
a se. Si ergo ẽ ĩpossibile ꝙ claudat in se utrãqꝫ ꝑtẽ cõtradictiõis nõ tm̃ ẽ impos
sibile creatᷓe, sed ĩpi optĩo deo, qa illud posse nõ ẽ posse. Et sic rñdẽdũ ẽ ad ter-
tiũ obm̃. ¶ Tertiũ notãdũ ꝙ differt dicere. uolũtatẽ ĩduci. uolũtatẽ mutari. &
uolũtatẽ cogi. Tũc. n. induci dr̃ qñ aliq̃ ꝑsuasio ei fit q̃ disponitᷓ ut ad aliqd ap-
petibile inclinetᷓ que si ualde intẽsa ẽ nomẽ coactiõis sortitᷓ, q̃uis ñ sit uera co-
actio. Tũc aũt uolũtas mutatᷓ, qñ ĩpa nolẽte unũ, potẽti uirtute affectio ĩmittitᷓ
ei ĩ cõtrariũ, & de nolẽte fit uolẽs, ita ꝙ una affectio expellitᷓ & cõtraria ĩducitᷓ.
sicut cũ de⁹ amatorẽ tꝑaliũ facit tꝑaliũ contẽptorẽ. Et de hoc dicit. Dauid in
psal. Hec mutatio dextere excelsi. Et h̃ dr̃ esse quedã cõpulsio, & tractio diuĩa.
Tũc uero uolũtas dr̃ cogi, qñ ĩtelligitᷓ ĩpaꝫ inuitã aliqd uelle, & repugnãte actu
uolũtatis deliberatio aliena uirtute mouẽte & repugnãtia manẽte ad aliqd ĩcli
nari nolendo. Volũtas ergo induci põt ab agẽte creato, mutari uero ab alio non
põt, nisi ab agente increato. Et ꝑ hac mutatiõe sumitᷓ tractio illa, de q̃ dictũ est
opponẽdo. Cogi aũt uolũtas a nllo põt. Et hoc Bern. tenuit ĩ li° de libero arbi
trio cũ dixit Volũtas ꝑ ingenita sui nobilitate, nlla cogitᷓ necitate. ¶ Scdo du
bitatᷓ circa liberi arbitrii excellentiã. qm̃ hoc qd hoĩ cõcessum ẽ ab opifice sũmo
ad decorẽ & gliaꝫ qdã ꝓbare nitũtᷓ ei cedere ad dãnũ dedec⁹ & detrimentum
Arguunt qppe sic. Optimũ ẽ optĩa queqꝫ facere ut ait Dio⁹ in li° de dĩnis no.
Sed de⁹ ẽ optim⁹. ergo debuit hoĩeꝫ optĩm facere. Sꝫ in uertibilitate arbitrii ñ
fecit eũ optimũ qm̃ meli⁹ esset hoĩ peccare ñ posse q̃ peccãdi faclτatẽ hr̃e. ergo
deus rectũ mĩme cõdidit hoĩeꝫ. His ergo rñdeo ẜm Alex. de ales. ii. ꝑte su. & d.
Boñ. di. xxiii. scdi li. Q optimũ duplr̃ dr̃. s. simplr̃ & in ordĩe. De⁹ oĩa que fece
rat uidit & erãt ualde bona. i. optĩa Geñ. i. nõ simplr̃ sꝫ ĩ ordĩe in cõꝑatione ad
totũ uniuersum ĩ quo nihil ẽ suꝑfluũ nihil diminutũ nihilqꝫ ĩordĩatũ. Formica
optĩa ẽ nõ simplr̃ & in se qa leo melior ẽ illa atqꝫ nobilior in genere aĩaliũ bru-
toꝝ & irrõnabiliũ. Sed in cõꝑatione ẜm ordinẽ uniuersi sic leo optim⁹ ẽ quo tñ
dignior ẽ hõ. Sic hõ optim⁹ ẽ quo tñ dignior ẽ angls in sua natᷓa. Oĩa tñ ista &
cuncta que fecit deus ẜm ordinẽ cõsiderata optĩa sunt & optĩa esse dñr. Scdm
hunc igitᷓ ordinẽ de⁹ cõdidit hoĩeꝫ optimũ qñ ei libertatẽ dedit arbitrii eo ꝙ fi
nis hoĩs ẽ ĩpa btĩtudo. Ad btĩtudĩeꝫ uero cõseqñdã uoluit deus hoĩeꝫ dispositũ
fore aliquo suo merito interueniente ut sic hõ btĩficabilis ãpliore glia refulge-
ret & dei liberalissimi iustitie satisfieret. Accedit itaqꝫ liberi arbitrii cõditio ad
dei uiuẽtl ꝑconiũ q iuste saluat bñfaciẽtes & delinqñtes eternalr̃ punit. Facit
& ad hoĩs laudẽ q potuit mala facere & ñ fecit. Ex quo Lact. ĩ. vi. li. di. insti. ait

Nulla laus est ñ facere qđ facere nõ possis. Hiero9 uero diffusi9 cõꝓbat ea que
dico ĩ epl̃a ad Demetriadẽ. v̇. quã sic alloqͭ Iam ꝓuidẽdũ ẽ ne forte illđ remor
deat te ĩ quo temere ĩpitũ uulg9 offẽdit ut iõ ñ uere bonũ fc̃m̃ hominez putes
eo ꝙ is facere malũ põt nec ĩpa natᷓa astringatᷓ ad ĩmutabilis boni necitatẽ. Nã
si diligẽtᷓ rẽ tractes & ad subtiliorẽ intellectũ aĩuz cogas hinc tibi melior ac su-
perior hoĩs stat9 appebit unde ꝓutatᷓ ĩferior In hoc. n. gemĩ itinerꝭ discrimĩe in
hac utriusq; libertatꝭ ꝑte rõnalis aĩe dec9 positũ ẽ. Hic inq̃ tot9 natᷓe nr̃e honor
consistit hic dignitas hic p̃miũ hinc deniq; optĩ quiq; laudẽ merentᷓ. Nec esset
hoĩs ulla uirtus in bono ꝑseuerãtis si is ad ima trãsire ñ posset. hec ille. Tertio
dubitatur circa liberi arbitrii pnĩaz. Utꝝ. s. pc̃tõres oms̃ q̃diu in statu sũt uie ad
pnĩaz possint redire. Qđ si nõ faciãt an suo libero arbitrio & uolũtati male sit ĩ
putandũ. Et rñdeo ƀz ueritatẽ rei affirmatĩe ꝙ sic. Ad qđ ĩduco Aug. doc. egre
gii snĩaz inuincibilẽ q in li° de li. ar. exẽpla affert in mediũ Pħonis & Nabuch.
d. Nabuchodonosor pnĩaz meruit fructuosã. Nõne p9 innumeras ĩpietates fla-
gellatus rex iste uere penituit & regnũ qđ ꝑdiderat rursus accepit? Ppharao
aũt ĩpis flagellis durior ẽ effect9 & ꝑiit. Hic mihi rõez reddat q diuinũ consiliũ
nimiũ alto & sapiẽti corde diiudicat. Cur medicamẽtũ unius medici manu con-
fectũ alii ad interitũ alii ad uitã ualuerit & salutẽ qa nisi xp̃i bon9 odor aliis ẽ
odor uite in uitã aliis odor mortꝭ ĩ mortẽ? Q̃tũ ad natᷓaz ambo hoĩes erãt q̃ntũ
ad dignitatẽ ãbo reges. q̃ntũ ad cãz ãbo captiuũ dei ppl̃m possidebãt. q̃ntũ ad
penã ãbo flagellis clementer admoĩti. Quid ergo fines eoꝝ fecit esse diuersos
nisi ꝙ un9 manũ dei sup se sẽtiẽs ĩ recordatiõe ꝓꝑe iniqtatꝭ ingemuit. altᷓ uero
libero cõtra dei mĩcordissimã ueritatẽ pugnauit arbitrio? hec ille. Et notatᷓ. c.
supius all̃to Nabuch. xxiiii. q. iii. In qb9 uerbis ĩnuit Aug9. Q. Pharao a deo ꝑ-
cussus decẽ plagis hũiliare se noluit & suo arbitrio pnĩaz spreuit. Nabuchodo-
nosor uero ut dr̃ Daniel̃. iiii. p9 septẽnẽ sui castigationẽ q̃ fuit mutat9 qĩ in be
stiã leuauit ocl̃os ad celũ & se deo hũiliãs & ꝓ suis iniqtatib9 ĩgemiscẽs pc̃tõꝝ
ueniã ƀz Nico. de lira & regni fastigiũ simul adeꝑt9 ẽ. Neq; alia cã potuit assi-
gnari q̃re ad deũ cõuertit cor suũ nisi qa uoluit. Volẽs Nabuch. & ñ inuit9 post
peccatũ salutẽ ẽ assecut9. Volẽs Pharao mentẽ ĩdurauit & ꝑiit. Sũt sĩl̃ia exẽpla
discipl̃oꝝ xp̃i Petri negãtꝭ & ꝓditorꝭ Iude quoꝝ altᷓ p9 peccatũ flẽdo & lacrĩan
do xp̃i mĩaz ĩuenit & in apl̃atũ restitut9 fact9 ẽ apl̃oꝝ p̀nceps regni celoꝝ claui
ger & ĩ empireo celo dign9 assistere Iesu xp̃o filio dei. Altᷓ aũt. s. Iudas desꝑati
one uict9 laqueo se suspẽdit. Quis eũ ad desꝑatiõez ad suscipiẽdũ & suimet cru
delẽ occisiõez ĩduxit nisi ei9 ꝓꝑa uolũtas. Sz penituit ĩqes Iudas ut pz ĩ euãgl̃io
Math. xxvii. ubi dr̃. Q. pnĩa duct9 retulit. xxx. argẽteos p̀ncipibus sacerdotum

Nota de pharaone. et Nabuchodonosor penit.

4

& ſenioribus .d. Peccaui tradens ſanguinē iuſtū. Ergo uidet̄ ꝙ dānari nō debuit
Sed Io. os aureū de pe. di. iii. in. c. Iudas. rn̄det. d. Iudas penituit, ſed male, q̄a la-
queo ſe ſuſpēdit. Dicit̄ etiā in. c. Nemo. de. pe. di. i. Nemo pōt bn̄ agere pn̄iaꝫ
niſi ſꝑauerit īdulgētiā. Hic Leo papa in ſermōe quodā Iudā ſic alloq̄t̄. Scelera
tior oīb9 o Iuda, & infelicior extitiſti, quē nō pn̄ia reuocauit ad dn̄m, ſꝫ deſꝑatio
traxit ad laqueū. Fuit itaq; fl̄a pn̄ia Iude, quā cōſecuta ē deſꝑatio. Nec dubiū ē
ꝙ ſi ad pedes dn̄i cucurriſſet, īueniſſetq; eū ſiue ī medio deriſoꝝ, & ꝑcutiētium
decorā faciē ei9 ac caput angl̄icis ſpiritib9 tremebūdū ſiue colūne īherentē, & in
ea dure ligatū, ac ꝓpt̄ flagella terrā ſuo ſanguīe madefacientē, ſiue int̄ duos la-
trones pendentē in cruce nudatū uulneratū, & totū cōfuſū. & hūili corde indul
gentiā poſtulaſſet nūq̄ ei fuiſſet negata. Paratiſſim9 erat x9, q̄ ꝓ pc̄tōrib9 pati-
ebat̄, ꝓ pc̄tōrib9 ſanguinē ſuū fūdebat, ꝓ pc̄tōrib9 moriebat̄ in cruce, Iudā ſi pe-
nitentiā uerā agere uoluiſſet ad ſe pio amore ſuſcipe & indulgere grāzq; ipti-
ri. Eſt de hoc dictū Gratiani de. pe. di. i. c. His ptātis. ubi. ait. Arbitror ꝙ etiam
Iudas potuiſſet tāta miſeratiōe dn̄i n̄ ~~co~~ex cludi a uenia ſi pn̄iaꝫ nō ſolū ap̄ iudeos,
ſed ap̄ xp̄m agere uoluiſſet. Quare uolūtati eius aſcribenda ē deſꝑatio illa, que
ſuꝑ oīa peccata diſplicet mīcordiſſimo deo. Quid Petri aīum mouit, ut p9 tam
grāde peccatū ab eo cōmiſſū. n̄. deſꝑaret, ſed cōſideret in bonitate incarnati dei
dulciſſimi ſui magr̄i? Certe grā ei9 fuit, quā ipe Petr9 uolens acceptauit, uolēs
nō recuſauit. Egreſſ9 inq̄t euāgeliſta foras fleuit amare Luc. xxii. Quid flebat?
quid dicebat? quid cogitabat ī corde? quid ſonabat ī ore? Vide o aīa mea & cō
ſidera Petꝝ flentē, & lacrīantē, q̄a negauerat xp̄m hūano timore deuict9. Dice-
bat forte. O q̄nta ē iniq̄tas mea. O q̄ graue peccatū. Negaui me ſcire Ieſū, quē
uidi, quē amaui, q̄ me dilexit. Vidi eū ſuꝑ aq̄s ābulare, mortuos ſuſcitare, illuīare
cecos, & mūdare leꝑſos, & iureiurādo dixi me eū nō nouiſſe. Heu me magr̄ mi
dulciſſime negaui noſce te, quē aſpexi ocl̄is ꝓpriis trāſfiguratū ī mōte, & capt9
pulchritudīe, & ſplēdore claritatl̄ tue dixi. Facim9 hic tria tabernacl̄a. O piiſſi-
me ſaluator mūdi. O fons īdeficiēs oīs māſuetudīs. Tu me ad tuā ſocietatē uo-
caſti. Tu mihi reuelaſti ſecreta tua. Tu mihi familiarē te & affabilē exhibuiſti.
Tu lauaſti hūil̄r pedes meos exēplū hūilitatl̄ me docēs. Tu īnumera mihi bn̄fi-
cia cōtuliſti & ego negaui te. O bone Ieſu peccaui̊ inique egi. Tu uero mīcors
indulge peccatis meis, & nō me deſpicias penitentē. O q̄ libent̄ pepcit ei xp̄s
cui tn̄ nullā ītulit uiolentiā. Sume & tu peccatrix aīa exēplū & ſi uolueri cū Pe
tro, grōſum tibi ꝓpitiūq; dn̄m Ieſum xp̄ꝫ hēbis. Si uero peccata tua dimittere
nolueris, tuā dāna tuā accuſa duriſſimā uoluntatē. Intellexit hoc Aug9 p9q̄ ad
lucē gr̄e dei uenerat, q̄ ī li° cōfeſ dicebat ad eū. Vocaſti me & nō erat q̄ rn̄deret

de Iude penit^a
Arbitror .i. certus sum.
non excludi. ita habet
codices noui.

Petri penit^a

6

tibi dñi ti mihi. Surge q dormis & exurge a mortuis. Ligat9.n.erã ñ alieno ferro, sed mea ferrea uolũtate. O q̃nt9 ē numer9 pctoꝝ, q cathena diaboli trahunt ad inferna uolētes. O miseri. O negligētes. O uobis ipis crudelissime belue. Surgite a mortuis, soluite uicl̃a uitioꝝ uroꝝ, & ad deum reuertimi, nec uos terreant opa bona, que facile ē exercere, dũmõ adsit ipa uolũtas.

¶.Q, facile est opari bonũ ꝓpter auxiliũ diuine gr̃e, que adiuuat omnes illam uolentes, licet neminē cogat. Capl̃m.ii.

Secũdo oñdo facile esse unicuiq; opari bonũ ꝓpt adiutoriũ diuiale. Paratus eq̃dē deus ē adiuuare gr̃a sua oēs uolētes, & cupientes facere bene. Verũtñ solent pleriq; de ipa gr̃a bñdicta dubitare, hoiem adiuuãte, maxie circa tria. Prio circa necitatē. Scd̃o circa liberalitatē. Tertio circa ipeccabilitatem.

¶ Prio dubitãt aliq de gr̃a ipa circa necitatē. Vtꝝ sit necia hoi ad bñ opandũ, ita ꝙ absq; illa.ñ.possit opari bonũ. Et ꝑ una ꝑte stat snia theologoꝝ, q i scd̃o sniaꝝ attribuũt oēm motũ uolũtatl & liberi arbitrii ad bñ facēdũ gr̃e, dãnantq; Pelagianos hereticos, q dixerũt libeꝝ arbitriũ solũ, & ꝑ se sufficere hoi ad opa bona. Hinc & Magr̃ sniaꝝ.xxviii.di.scd̃i li.inducit Aug.li°.i.retractationũ.d. Heretici Pelagiani sic libeꝝ asserũt uolũtatl arbitriũ, ut gr̃e dei.ñ.relinq̃nt locũ, quã s3 merita nr̃a dari asserũt. At & p̃fat9 Aug9 i plerisq; locis Pelagianos uirilit expugnat, oñdēs gr̃e necitatē. Vñ ad Bonifaciũ papã.d. Nõ põt hõ aliq̃d boni uelle, nisi iuuet ab eo, q malũ nõ põt uelle. Et i.li.de p̃destiatiõe sanctoꝝ. Pri9 inq̃t.ē.cogitare bonũ, q̃ credere, & ipm cogitare bonũ, ex deo.ē Et idem i.li de correptiõe & gr̃a. Sine gr̃a dei, nl̃lm ꝓrsus, siue uolēdo, siue agēdo faciũt homies bonũ. Et idem ad Valentinũ. Cogitare, ul agere s3 deũ, nl̃la rõne sine gr̃a dei possum9. Et idem i ench. Gr̃a p̃uenit, ut uelimus bonũ. Et idem in libro de eccl̃iastici dog. Mouet ad querēdũ salutē libertas arbitrii, s3 mouente p̃us deo. Et idē i soliloquiis ad deũ loquens, Velle etiã qd bonũ ē ñ possum, nisi tu uelis. Hoc idē dic Berñ i li.de li.ar.cũ ait. Tria i nobis opat deus. cogitare.s.bonum uelle. & ꝑficere. Primũ sine nobis. scd̃m nobiscũ. tertiũ ꝑ nos. Ad idem ē illud Isidori in li. drãꝝ. Gr̃a ē dĩne mie donũ, ꝑ qd bone uolũtatis ē exitus. Et de hoc Magr̃ in textu sic scribit Bona uolũtas comitat gr̃a3.ñ.gr̃a uolũtatē. Et doctor gentiũ Paul9.ii.cor.iii.c.eandē snia3 apꝓbãs inq̃t. Nõ sum9 sufficiētes cogitare aliq̃d a nobis, q̃i ex nobis. Ex q̃bus oib9 colligim9 usq; adeo gr̃a3 fore necessariã ad explenda uirtutl opa, ut etiã sine illa nec cogitare nec uelle ea q̃s possit.

¶ Ex ꝑte altera cõtrariũ oñdi põt & rõe & expimēto. Rõne sic. Mag se ht unũ qdq; ad illud ad qd natal̃r.ē.ordiatũ, q̃ ad illud ad qd natal̃r ñ ē ordiatũ. S3 hõ natal̃r ad bonũ ordinat9 ē, nõ aũt natal̃r ad malũ. Ergo mag se ht hõ ad bonum

Vide concil. Trid. sess. 6. cap. 9. et canone p.º et se-inceps.

q̃ ad malum. Si itaq; põt facere malũ ꝑ se, poterit etiã facere bonum ꝑ se. ergo gr̃a.ñ.ẽ necia ad hoc ꝙ opet̃ bonũ. Insup ois creata nat̃a põt in suũ actũ, & illũ educere absq; admiclo gr̃e. sicut ignis lucet & calefacit, canis latrat, celũ mouet̃, aque fluũt & cetera h9i, in qb9 gr̃a nõ ẽ. ergo aut hõ poterit absq; gr̃a ꝑ nat̃az ĩ suũ actũ & illũ educere, aut peioris cõdictiõis erit q̃ cetere creat̃e. Sz hoc ẽ flm Ergo ꝑ nat̃az põt hõ suũ actũ educere. Sz act9 ei9 ẽ uiuere ƒm rõez rectã, & opari bonũ, ut pz ex. i. ethi. ergo uidet̃ ꝙ gr̃a ñ sit ei necia Expimẽto hoc ad huc clarissimũ ẽ qñ qdẽ inuẽti sunt tot gẽtiles idolatre & infideles, q uirtutũ opa miro mõ sunt ꝑsecuti. Quis neget bonã fuisse iustitiã Bruti. fidelitatẽ Marci regli. cõstantiã Mucii. pauptatẽ Valerii publicole. cõtinẽtiã Scipiõis. & phoꝝ morales act9? Nõ op9 nũc ẽ eoꝝ recẽsere gesta de qb9 tñ in historiis multa legimus laudabilia & mẽoratu digna. Opati sunt ergo illi opera bona plima, & tñ in eis nlla erat gr̃a. Pro hui9 difficltatĩ soloe afferã in mediũ rñsiõez dñi Boñ. q in. ii. sniaꝝ di. xxviii. distĩguit triplex bonũ, qd hõ põt operari. Primũ moral cõditionis. Scdm dispõis. Tertiũ ordĩatiõis. Primũ bonũ. ẽ. cũ act9 trãsit sup materiã debitã, non tñ ordĩat̃ ad finẽ ultimũ. ad sũmũ bonũ. ad btĩtudinẽ siue ad ipz deũ. Sicut cũ qs nõ ꝑpt deũ, nec ut p̃ceptis ei9 obediat, sed tm̃, qa rõ dictat subuenit misero, & idigẽti. fidelr seruata restituit, iustitiã inferiorib9 admĩstrat, & h9i. ut testat̃ phs in li° poli. d. Q hõ ẽ aĩal politicũ, qa ĩdiget diuersaꝝ operationũ. Iõ nat̃a permisit nos simlhĩtare, ut alt alteri subueniret. Et ideo dic. P. Solitarius hõ, aut deus aut bestia. Ad talia bona põt libeꝝ arbitriũ absq; gr̃a exire, copante sibi deo sicut coopat̃ aliis creat̃is. Nã sine p̃mo agẽte, nllm agens põt agere.

¶ Scdm bonũ dr̃ dispõis. Et ẽ illud qd fit ꝑ amore dei, lz extra caritatẽ, qd qdẽ de cõgruo dispõit ad finẽ ultimũ, ut dicet̃ in seqñti sermõe. In tale bonũ, nõ põt libeꝝ arbitriũ, absq; munere gr̃e gratĩ date, ꝑ qd illuĩet̃, dirigat̃, & excitet̃, ut uelit aliqd facere, qd sit deo placitũ. ¶ Tertiũ bonũ dr̃ ordĩatiõis. qd. s. ordĩat̃ in finẽ & fit ĩ caritate Et ĩ hoc. ñ. põt libeꝝ arbitriũ lapsũ, absq; auxilio gr̃e gratũ facientis Ex hac ergo di. Rñdeo ad obiecta in contrariũ. Q lz hõ possit opari bonũ morale, sicut fecerũt gẽtiles, & phi absq; gr̃a dei, non tñ bonũ meritoriũ, siue sit meritoriũ merito cõgrui, siue merito cõdigni. Et sic etiã soluunt̃ rõnes oppõite, que cõcludũt de bono morali, nõ meritorio. ¶ Scdo nõnlli dubitãt de gr̃a ipsa circa liberalitatẽ. Vtꝝ. s. de9 det gr̃az ipaz faciẽti qd ẽ in se ex necitate aut ex liberalitate. Et qd ex necitate arguẽdo posset oñdi sic. Prio qa Aug9 sup illd. ii ad Thi. ii. Negare seip̃m nõ põt. ait Cũ sit iust9 ñ põt negare suã iustitiã. ergo cũ sit bon9 & micors nõ põt negare suã bonitatẽ, & miaz, qa ꝑnior ẽ ad largiẽdũ de mia & bonitate q̃ ad puniẽdũ de iustitia. Si ergo nõ põt suã iustitiã negare

Bonũ triplex ẽ.
~~Moralis dictionis.~~
1 moralis conditionis
2 dispoñis.
3 ordinationis.

Paulus. Solitarius homo aut deus, aut bestia.

De operibus moralibus bonis gentilium et aliorum, et c.

faciendo quod in se est questio pulcra.

faciētibus malū, mľto magis nec suā miaȝ illis, q reqrūt eā. Sed q facit, qď ī se ē
reqrit bonitatē ei9 & miaȝ. Ergo de necitate dat illi. Scđo qa Aug9 sr̄ illď Ro.
v. Iustificati ex fide pacē hēam9. ait. De9 recipit cōfugiētes ad se, alr̄ ī eo esſȝ in-
iqtas, Ergo īpossibile ē, ꝙ n̄ recipiat fugiētes ad se, qa īpossibile, ē, ꝙ ī eo sit ini-
qtas. Sȝ faciēs qď ī se ē cōfugit ad ip̄m. Ergo necesse ē ꝙ ip̄m recipiat. Sȝ ip̄m
recipe ē p infusiōeȝ gr̄e. ergo ꝛc. Tertio īpossibile ē, sūmā ueritatē mētiri. Sed
necesse ħt īplere illud qď dic. Sȝ dic ꝙ cōuertēti ad ip̄ȝ cōuertet se. Zacharie. i
Cōuertimī ad me & ego conuertar ad uos, Ergo cū faciēs qď in se ē cōuertatr̄ ad
ip̄am ueritatē ꝑmā, necesse ē ꝙ de9 conuertatr̄ ad illū. Sed hoc nō ē nisi p gr̄am
Ergo ꝛc. Soluitr̄ hec qō ẜm Alex. ī. iii. uoluīe sūme. Q̄ de9 dat gr̄aȝ suā sola libe
eralitate. Et cū cōcluditr̄ ex his que dicta sūt, ꝙ dat illā de necītate. distinguēda
ē duplex necītas. Prīa uocatr̄ coactiōis, & ꝓhibitiōis, q̄ aliq̄ res cogitr̄, uel ꝓhibetr̄
esse, uľ n̄ esse. Et hec nľlo mō cadit ī deo, Scđa necītas dr̄ īmutabilitat, que deo
cōuenit. Et sic dicim9 necesse ē deū esse īmortalē, nō ꝙ aliq̄ uis cogat eū esse im
mortalē. & necesse ē non esse iniustū, nō ꝙ aliq̄ uis ꝓhibeat eū esse iniustū. sed
qm̄ nľla res pōt facere, ut nō sit īmortaľ, seu ut sit iniust9. Non dat igitr̄ de9 gr̄am
de necessitate coactiōis, & ꝓhibitiōis, qa de9 nō pōt cogi. sȝ bn̄ de necītate īmu-
tabilitat, qa īmutabiľr se ħt dīna bonitas ad donū gr̄e oī uolēti recipe faciendo
qď ī se ē, sicut sol īmutabiľr dat lumē suū oī uolēti suscipe. s. disposito ad hoc &
se hn̄ti ī recta dispositiōe ad solē, que oīa reducūtr̄ ad illā affluētissimā liberali-
tatē dei, q q̄ntū ex se ē creatr̄e rōali coopatr̄, ut bona sit, ut bn̄ opetr̄, ut dn̄iq̄ȝ salua
fiat O īdeficiēs pelag9 caritat dīne que tāta ē, ut oīb9 se offerat, neminē abiciat
nisi eā nolētē & respuentē. Hic Cyprian9 ī epľa ad Donatū sic suauissīe loqtr̄,
Profluēs largitr̄ sp̄s, nullis finibus ꝑmitr̄, nec ullis choercētib9 claustris ītra certa
metaꝝ spatia refrenatr̄, manat iugitr̄, exuberat affluentr̄. Nostꝝ tm̄ pect9 sitiat &
pateat. q̄ntū illic fidei capacis afferim9, tm̄ inde gr̄e inundāt haurim9. hec ille.
Quā ergo excusatiōeȝ poterūt hr̄e, q bn̄ opari nolūt, qn̄ deū sciūt ad se adiuuā-
dum patū? Qď negari nō pōt, cū in ꝓmptu sint tot sanctoꝝ exēpla, q carnē suā
crucifixer̄t cū uitiis, & cōcupiscētiis. ieiunādo, orādo, uigilādo, oberrādo ī solitu
dinib9, & ferocissimos cruciat9, etiā usq̄ȝ ad mortē ferēdo. Hoīes fuer̄t martyres
hoīes cōfessores, hoīes etiā, & delicate uirgīes. que seip̄as mūdū, ac tyrānos oēs,
& dira tormēta supare potuerūt. Eiusdē natr̄e erāt cui9 nos sum9, tn̄ qa obtuler̄t
corda sua dn̄o, īuener̄t adiutoriū abūdant gr̄e ei9, q̄ mediāte, & assistēte illis re-
liquer̄t poster tot uirtutū exēpla. O uere dānabiľ mľtoꝝ malitia, q suā fragili-
tatē accusāt, ex q̄ recusāt opari bonū sr̄addētes, ꝙ de9 saluat quos uult sine aliq̄
eoꝝ dispōe, siue cōsensu. Sȝ audiāt Aug. ī lī° de li. ar. d. Qui fecit te sine te, non

ſaluabit te ſine te. Nec cõtraria ſũt eiuſdẽ uerba que ĩ eodẽ li° ſcribit cũ aſſerit.
Virtutẽ deꝯ ĩ nobis ſine nobis opaṫ. Quia ƀ Alex. de ales. Vnꝯ idẽqꝫ ſẽſꝯ cõti-
neṫ ĩ oĩbꝯ. Nã cũ Augꝯ. d. Deꝯ opaṫ uirtutẽ ⁊c. notat duo ad ſalutẽ hoĩs cõcur-
rẽtia. Cauſã effectiaꝫ que ẽ ip̃a gr̃a dei, & cauſã ſuſceptiaꝫ ſeu diſpõitiaꝫ que ẽ
ip̃a uolũtas cõſentiẽs & nõ repugnãs. Vñ uerba Augꝰ. ſic exponũṫ Virtutẽ deꝯ
ĩ nobis cõſentiẽtibus opaṫ ſiñ nobis efficiẽtibꝯ. Id ip̃m cõplectiṫ p̓mũ dictũ qd̓
ſic exponiṫ. Qui fecit te ſine te efficiẽte, ñ ſaluabit te ſiñ te cõſentiẽte. ¶ Ter-
tio alii dubitãt circa ĩpeccabilitatẽ. Vtꝝ ex pñtia gr̃e poſſit hõ in hac uita eſſe
ſine peccato. Et ƀ Augꝰ ĩ li. de pfectiõe iuſtitie. heretici qdã arguebãt. d. Aut
deꝯ uult nos eſſe ſine peccato, aut cũ peccato. Nõ uult ꝙ ſimꝯ cũ peccato, qa hoc
ĩcõueniẽs ẽ. ergo uult ꝙ ſimꝯ ſine peccato ĩ pñti uita. Ergo aut poſſumꝯ eſſe ſiñ
peccato, aut deꝯ uellet aliqd, ꝙ ñ poſſet eſſe. qd̓ ẽ ĩcõueniẽs magnũ. Et pꝯ m̃lta
recitata p̃fatꝯ doc. Augꝯ firmiṫ. d. ꝙ nl̃s ĩ hac uita põt eſſe ſine peccato ueniali
de cõi lege. Et hoc ꝓpṫ fomitẽ peccati q ẽ inclinãs ad malũ & auertens a bono.
ꝓpṫ qd̓ excl̃abat apl̃s Ro. vii. dicẽs Qd̓ nolo malũ hoc ago. Et iteꝝ. Video aliã
legẽ in mẽbrꝭ meis repugnantẽ legi mentꝭ mee. Ad dictũ uero hereticoꝝ rñdet
idẽ Augꝯ ꝙ hõ põt eſſe ſine peccato mortali ĩ uita iſta, ꝑ gr̃aꝫ. Põt etiã eſſe ſiñ
peccato ĩ gl̃ia. Qn̄tũ uero ad pñtẽ ſtatũ, lꝫ poſſꝫ qs uitare peccata uenialia ĩ pti-
cl̃ari, & ꝑ aliquo ĩteruallo tp̃ris. nõ tñ ĩ ul̃i, nec oĩ tp̃re. Ideo Io. i. cano. c. i. inqt.
Si dixerimꝯ qa peccatũ ñ hẽmꝯ ip̃i nos ſeducimꝯ & ueritas ĩ nobis nõ ẽ. Et ſapi.
ꝓuer. xx. Quis põt dicere mũdũ ẽ cor meũ. Et Ro. iii. Eſt aũt deus uerax oĩs aũt
hõ mendax. Et Gregꝰ. ĩ paſtorali. Nemo ẽ q ita uiuat, ut aliqñ tenꝯ nõ delinqt. Et
in Autꝭ. de monachꝭ. §. Triẽnii. Hũana naṫa labiṫ ad delicta. Sꝫ ꝓpterea nõ ẽ dif-
fidẽdũ de bonitate dei, qa uenialia peccata caritatẽ nõ excludũt. & gr̃aꝫ ab aĩa
ñ eiiciũt, neqꝫ ianuã claudũt regni celoꝝ. De quoꝝ q̃litate & cõditione ĩ tracta-
tu de peccatꝭ pleniꝯ erimꝯ dicturi. Nũc uero ſatꝭ eſſe dꝫ, ꝙ deꝯ bñdictꝯ tãtã gr̃aꝫ
nobis offert, q̃ta ſufficit ad peccata mortalia deponẽdũ, & euitandũ, q̃taqꝫ necĩa
ẽ ad uirtuoſos actꝯ exercẽdos. Ideo ſalubre ẽ cõſiliũ, utileqꝫ remediũ, & documẽ-
tum, ut pſepe ĩuocemꝯ deũ, eiqꝫ mentem offeramꝯ ĩtẽtiõe recta.

¶ Q facile debet eſſe unicuiqꝫ opari bonum ꝓpṫ indeficiens premiũ eterne
uite qd̓ daṫ benefacientibus Capl̃m. iii.

TErtio oñdo facile eſſe unicuiqꝫ opari bonũ ꝓpṫ p̃miũ eternale. Promit-
tiṫ eteni oĩbꝯ bñ opantibꝯ p̃miũ eterne uite de quo qñqꝫ ĩ tribus accidit
dubitare ¶ Prĩo ĩ cõdignitate ¶ Scd̓o ĩ difficl̃tate. ¶ Tertio ĩ ſupioritate. ¶ Prĩo
ſolet dubitari ĩ cõdignitate. Vtꝝ. ſ. aliqs poſſit de cõdigno mereri uitã eternã.
Et ꝙ nõ, uideṫ p̓mo qa apl̃s Ro. viii. ait. Nõ ſunt cõdigne paſſiones huiꝯ tp̃ris

Opus meritorium dupl. considera- tur I lege a q. in fine

ad futurā gl'iaꝫ que reuelabit̄ ī nobis. Et Idē ad Thitū.iii.c. Nō ex opib⁹ iustitie
que fecim⁹ nos sꝫ ₰m suā miaꝫ saluos nos fecit p lauacꝝ regeneratiōis & reno-
uatiōis sp̄s.s. quē effudit ī nobis abūde p Iesū xp̄m saluatorē nostꝝ ut iustifica-
ti gr̄a ip̄i⁹ heredes sim⁹ uite eterne. Scd'o arguit̄ p dictū glo. Ro.vi. sr̄ illo uer-
bo. gr̄a dei uita eterna. que sic inqt. Posset recte dr̄e. Stipēdiū iustitie uita et̄-
na sꝫ maluit dr̄e. gr̄a dei uita eterna ut ītelligerem⁹ deū ī eternā uitā p sua mi-
seratiōe nos pducere nō merit' nr̄is. Ex his uerbis appet q̄ hō nō mereat̄ ex cō-
digno uitā eternā. qa illud qd' ex cōdigno qs meret̄ n̄ ē ex miseratiōe dei. Ter-
tio obiicit̄ qa illd' meritū uidet̄ esse cōdignū qd' eq̄t̄ mercedi. Sꝫ nll's pn̄tis uite
act⁹ pōt eq̄ri uite eterne que cognitiōeꝫ & desideriū nr̄m excedit. Excedit etiā
caritatē ul' dilectiōeꝫ uie. ergo nō pōt hō mereri uitā eternā de cōdigno. In op
positū adhuc possꝫ dici qa illud qd' reddit̄ ₰m iustū iudiciū uidet̄ esse merces cō
digna. Sꝫ uita eterna reddit̄ a deo ₰m iustū iudiciū iuxta illud apl'i. ii. Thi. iiii. In
reliquo reposita ē mihi corōa iustitie quā reddet mihi dn̄s ī illa die iustus iudex
Ergo uidet̄ q̄ hō mereat̄ uitā eternā ex cōdigno. Rn̄deo ad istā. q. ₰m Tho. i. ii.
q. ultia. Q. op⁹ meritoriū hoīs dupl'r cōsiderari pōt. Vno mō ₰m q̄ pcedit ex li-
bero arbitrio. Alio mō ₰ꝫ q̄ pcedit ex gr̄a sp̄s.s. Si cōsideret̄ ₰ꝫ substantiā opis
& scd'ꝫ q̄ pcedit ex libero ar° sic nō pōt esse cōdignitas ppt̄ maxiaꝫ ieq̄litatē sꝫ
ē ibi cōgruitas ppt̄ q̄ndā eq̄litatē pportiōis. Videt̄.n. cōgruū ut hoi opāti ₰m
suā uirtutē de⁹ recōpēset ₰ꝫ excellētiā bonitat' sue. Si aūt loq̄mur de ope me-
ritorio ₰m q̄ pcedit ex gr̄a sp̄s.s. sic ē meritoriū uite eterne ex cōdigno qa tunc
ualor meriti attendit̄ scd'ꝫ uirtutē sp̄s.s. mouēt' nos ī uitā eternā ₰m illd' Io. iiii.
Fiet ī eo fons aque saliēt' ī uitā eternā. Attēdit̄ etiā p̄tiū opis ₰ꝫ dignitatē gr̄e
p quā hō cōsors fact⁹ dīne nat̄e adoptat̄ in filiū dei cui debet̄ hereditas ex ip̄o
iure adoptiōis ₰m illd' apl'i Ro. viii. Si filii & heredes. ¶ Ad p̄mā ergo auctori-
tatē apl'i dicēdū q̄ loqt̄ de passiōib⁹ sāctoꝝ ₰ꝫ eoꝝ substāꝫ. Ad auctoritatē & ad
dictū glo. rn̄deo q̄ ītelligūt̄ q̄ntū ad p̄mā cāꝫ pueniēdi ad uitā eternā que ē mi
seratio dei Meritū aūt nr̄ꝫ ē cā subseq̄ns. Ad tertiū dicēdū q̄ gr̄a sp̄s.s. quā in
pn̄ti hēm⁹ & si nō sit eq̄lis gl'ie ī actu ē tn̄ eq̄lis ī uirtute. sicut ē sem̄ arboꝝ ī quo
ē uirt⁹ ad totā arborē Sil'r p gr̄aꝫ inhitat hoieꝫ sp̄s.s. q ē sufficiēs cā uite eterne
Vn̄ dr̄ pign⁹ hereditat' nr̄e. ii. Cor. i. ¶ Scd'o solꝫ dubitari de p̄mio uite eterne
ī difficl'tate. Vtꝝ q cū maiori difficultate opat̄ bonū mag' mereat̄ & ampliore
dono gl'ie remuneret̄ a d'o. Et omissis obiectiōib⁹ que p utraq; pte fieri possēt
dico cū doc. seraphico Bon̄. ī libello quodā q Apologia paupeꝝ aduersus calū
niatorē ītitulat̄ ab ip̄o Q. triplex ē difficl'tas. Pr̄ia ex genere opis sicut diffici-
lius ē oīa uēdere & paupib⁹ erogare. q̄ mīmū aut minutū de suis bonis erogare

7

paupibus, & difficilius est pati mortē ꝑ xp̄o, q̄ absq; ip̄a quoscūq; alios labores.
Talis difficultas simplr auget meritū qa magis meret̄ q mai9 opat̄ bonū. Et de
hac dic Hiero9 ad Exupantiū hec uerba. Nudū xp̄m, nudus sequere, duꝝ grande
difficile, sꝫ magna sūt p̄mia. Scda difficltas ad bn̄ opādū ē ex circūstātia extrin
seca originē trahēs sicut difficilius ē abstinere a cibis & ieiunare ubi mlti sūt cō,
uiuātes & cōedentes q̄ i solitudīe. Et h difficltas ꝑ accn̄s auget meritū qn̄. s. qs
tales occōnes ab abstinētia retrahētes euitare nō pōt. Sꝫ si qs h9i tēptatiōes de
clinare nolet, nō ꝑpterea qa difficili9 opat̄ bonū magꝭ mereret̄ Hic Hiero9 ad,
uersus Vigilātiū q ei dicebat. Cur pgis ad heremū? Rn̄dit. Vt te nō uideā, ut
te nō audiā, ut tuo furore nō mouear, ut tua bella nō patiar, ne me capiat oculus
meretricis, & pulcherria ad illicitos deducat āplex9. Rn̄debis. Hoc n̄ ē pugnare
sed fugere. Sta i acie aduersariis armat9 obsiste. Fateor ibecillitatē meā. Nolo
spe pugnare uictorie, ne pdā aliqn̄ uictoriā. si fugero, gladiū euitaui. ¶ Tertia ē
difficltas ex uitio psone agentꝫ ꝑueniens. Sicut difficili9 ē seruare castitatē ei q
diu libidini deseruiuit, q̄ ille q cōtinēt̄ uixit. Et talis difficltas meritū nō auget
Qd Hiero9 exp̄sse testat̄ i epla ad Eustochiū ad quā sic scribit. Soror tua Ble,
silla etate maior, sꝫ ꝑposito mīor septīo mēse p9 acceptū maritū uiduata ē. O ī
felix hūana cōditio, & futi nescia, Nā uirginitatꝫ coronā & nuptiaꝝ pdidit uolu
ptatē. Et quāq̄ ꝭm pudicicie gradū teneat q̄s illā existias ꝑ momta sustiere cru
ces spectātē quottidie i sorore qd ī se uidet amisisse & cū difficili9 expta careat
uoluptate, mīorē tn̄ continentie hr̄e mercedē. hec ille. ¶ Tertio dubitari solet
circa bonū eterne uite i supioritate An supi9 sit copiosi9 & affluēti9 bonū qb9
libꝫ tp̄ralib9 bonis. Et qa de illo diffusi9 tractati erim9 loco suo. ꝑ pn̄ti sufficiat
audire sic dicentē Gregꝭ. in omel. Si cōsiderem9 fr̄es carimi que & q̄ta sunt que
uobis ꝑmittūt̄ i celis uilescūt aīo oīa que hn̄t̄ in terrꝭ. Terrena nāq; substantia
supne felicitati cōpata pond9 ē non subsidiū Tempalis uita eterne uite cōpata
mors ē poti9 dicēda q̄ uita. Ipse. n. quottidian9 defect9 corruptiōis qd ē aliud q̄
quedā ꝑlixitas mortis. Que aūt lingua dr̄e ul qs itellect9 cape sufficit illa sup,
ne ciuitatꝫ q̄ta sint gaudia angloꝝ choris īteresse cū btissimis spītib9 glie cōdi,
torꝫ assistere pn̄tē dei uultū cernere icircūscriptū lumē uidere nllo mortis metu
affici incorruptiōis ꝑpetue munere letari? hec ille. O uere bonū desiderabile
bonū amabile bonū qetū, bonū pfectū bonū ab oī malo sepatū qd de9 piissim9
parat laborātib9 ꝑ suo amore. O bonū ideficiēs. Bonū excedēs quecūq; tp̄ralia
cōmoda, quelibet hui9 scli blādimenta qd negligentes pctōres & miseri ꝑ mo,
mentanea hui9 tp̄ris breuissimi ꝓsperitate amittūt. Quid dici pōt magis ingra
tum, q̄ dei iugum refugere ad qd sequit̄ tam copiosa merces? O surdi O stulti

9

& tardi corde ad credendũ. Non sit uobis difficile opari bonũ. nõ uos terreant act⁹ uirtutũ. Estote fortes estote cõstantes ad bñfaciendũ. & audite uocem benigni Iesu clamãtis ĩ euãgelio Mathi. v. c. Merces ura copiosa ẽ ĩ celis. Ad quã nos pducat ipe fili⁹ dei q cũ pre & spũ. s. uiuit & regn. p et'na scłoꝝ scła. Amen

Feria scđa p⁹ dñicã ĩ septuagesima. De qlitate cõditiõibus seu regła bonoꝝ opeꝝ qb⁹ pctõres sciẽtes qd eos oporteat facere ad pniaꝫ aiant. Sermo. ii.

MVlti sunt uocati pauci uero electi. Iteꝝ ubi s. Existiaui necessarium esse his q uolũt bñfacere scire qualr hẽant ĩ bonis opib⁹ regłari. quoniã dubia & pplexitates que sr id possent oriri faciũt qñq ignorãtes uiã dñi & salutis pprie a cepto pposito bono deficere. Quare in pñti sermone de cõditiõibus bonoꝝ opeꝝ dicere statui ut sic nlls excusare se possit. d. nescire qd sibi esset agendũ. Declarabim⁹ itaq que opari bñ uolẽtibus expediat noscere ut ex hoc magi excitet unusqsq ad opa uirtutũ amplectẽda qm ad illa uocat de⁹ pctõres q nisi nouerint illoꝝ ordinẽ de electoꝝ numero esse mime pñt. Idcirco ad tria considerãda de bonoꝝ opeꝝ necessitate & qlitate sermo ẽ extendendus

Primũ dr extrinseca opatio
Scđm exemplaris imitatio
Tertiũ caritatia informatio

Q ad bene opandũ cum facltas adest necessarius est actus extrinsecus nec sufficit intentio sola. Caplm. i.

PRimo considerandũ circa regłam necessariã bonoꝝ operũ dr extrinseca opatio. Pro cui⁹ declaratiõe querit. Vtꝝ ad bñ opãdũ necessari⁹ sit act⁹ extrisec⁹. Et uidet q nõ. Et q sola intẽtio bñ opandi sufficit ad salutẽ pbat per sanctoꝝ dicta. Inqt. n. Greg. in omel. Nunq uacua ẽ manus a munere cũ archa cordis repleta fuerit bona uolũtate. Et Bern. de hoc ait. Intẽtio sufficit ad meritũ. bona actio reqrit ad exemplũ. Et glo. sup illud psal. Dixi cõfitebor aduersum me Votũ p opatione iudicat. Et Aug⁹. xiiii. q. v. c. Si qd. Deus interrogat cor non manũ Et Io. Chryso⁹. xxii. q. v. c. Qui piurare. De⁹ nõ ex opib⁹ iudicat sed ex cogitatiõib⁹ & ex corde Et de pe. di. i. c. Si cui. §. seqñti. Volũtas remunerat ñ op⁹. Et. xv. q. vi. c. Si a sacerdotib⁹. Magis ĩspector cordis ẽ deus q opis Et uolũtas p facto reputat. sicut patet. i. c. Homicidioꝝ. in. c. Oĩs. in c. Nunqd. in. c. Noli. in. c. Homicidiũ. & in. c. Si ppterea. de pe. di. i. His & silibus auctoritatib⁹ qdã inherẽtes dñt nõ esse hoi expediẽs ut laboret ĩ actib⁹ extrisecis bonoꝝ opeꝝ sꝫ sufficit hre cor bonũ & mentẽ bñ dispositã. Sed in cõtrariũ induci pñt alia dicta sanctoꝝ. Ait. n. Iaco. ii. c. Fides sñ opibus mortua ẽ. Et Ambro⁹ in li° de officiis. Non satis ẽ bñ uelle sed etiã benefacere. nec sat iteꝝ bñfacere nisi id ex fonte bono pcedat. hoc ẽ ex bona uoluntate pficiscat. Que uerba notant. lxxxvi. di. in. c. Nõ satis Et Paulus ad gal. vi. Dũ tps hẽm⁹ opemur bonũ

Et Apoc.xxii.īducitur deus iudex oīm.d. Ecce uenio cito & merces mea mecum est dare unicuiq; ſm opa sua. Et Apoc.xiiii.dr̄ de bonis. Opa eni i illorū secuntur illos. Et Mathi.xvi.c. Reddet unicuiq; ſm opa sua. Ex qbus omnib9 colligitur q astrīgunt̄ oēs salutē uolētes acqrere nō solū ad bñ uolēdū intrīsec9 ſ; eciā ad bñ opādū extrīsecus. Insr̄ pñs euāgeliū explicat maifeste q opariis tm̄ dñs mercedē tribuēdā designat. Pro hui9.q.solōe notāda ē Inia.d.Bon.d.xl.scdā ubi ait. Q uolēs opari bonū aut pōt ī actū extrinsecū aut ñ pōt. Si nō pōt uolūtas reputat̄ p facto & intētio bona sufficit ad eius meritum. qa ut dr̄.ff.de re.iu.l. Impossibiliū Ad īpossibile nemo tenet̄ Et hoc attestat̄ Greg. ī omel.sup Math. Estimationē regnū dei non ħt Tm̄ ualet q̄ntū habes q̄ntū potes. Si uero qs dicit se uelle opari bonū & potēs illud non opat̄ credēs pficere decipit seipm̄. qa talis uolūtas semiplena ē & pigra nec rōe; uirtutis ħt nisi ducat̄ ad op9 O quot sunt tali errore delusi q cū admonent̄ ut bñ faciāt rñdere solēt. Sufficit nobis ītētio nr̄a. Sicut dicit usurari9 ualens usuras restituere & ñ restituens. Sufficit mihi ī tētio mea. Scio bonā hēo uolūtatē & tñ illā non exequunt̄ ī re. Sic faciūt adulteri sic fornicatores Sic & alii pctōres q̄plimi. O miserabilē errorē quo fit ut insensati & stupidi suas infirmitates sanare non curat.

¶ Q uolentes bene opari debent seq xp̄m in generali.s.quo ad obseruantiā diuinoꝝ preceptoꝝ ex debito & cōsilioꝝ de cōsilio. Caplm.ii.

SEcundū considerandū circa reglam necessariā & q̄litatē bonoꝝ opeꝝ dr̄ exemplaris imitatio Vbi dubiū non īmerito declarandū occurrit. Vtꝝ.s. necessariū sit uolēti benefacere seq xp̄m ī opib9 bonis ea faciēdo que ip̄e fecit ¶ Et p una pte pbo q sic p dicta sctoꝝ. Inqt.n. Petr9.i.cano.ii.c. Xp̄s passus ē pnobis uobis relinq̄ns exemplū ut seq̄mini uestigia eius Et Io.i.can.ii.c. Qui dic se ī xp̄m credere debet quō ille ambulauit & ip̄e āmbulare. Et Aug9 in li° de doctrīa xp̄iana. Et sacro unctiōis xp̄ianoꝝ oīm uocabulum descendit & nomen qđ nomē ille frustra sortit̄ q xp̄m mīme imitat̄. Et Greg. in omel. Qui uestigia xp̄i dedignant̄ seq q̄ temeritate spant ad ei9 claritatis gaudia cōtuēda puenire? Et in.c.cum uenisset. extra de sacra unctione. A xp̄o xp̄iani dicunt̄ tanq̄ uncti deriuāt̄ ab uncto ut oēs currāt ī odorē ungētoꝝ illi9 cui9 nomē oleū ē effusū. Et Io.viii.xp̄s ip̄e dicebat. Ego sum lux mūdi. Qui seqt̄ me ñ āmbulat ī tenebris sed hēbit lumē uite. Et Io.xiii. Exemplū.n.dedi uobis ut quēadmodum ego feci ita & uos faciatis. Ergo p auctoritates p̄dictas cōcludere possum9 hoīes de necessitate teneri ad seruāda opa xp̄i. Et sic cū xp̄s fuerit paup & multi sint diuites xp̄s uirginitatē seruauerit multi sint coniugati. xp̄s p noctes orauerit multi in suis lectulis dormiant. xp̄s sine calciamētis incesserit multi calciamēta deferāt

De sequela Christi. optime nota usque in fine.

xp̄s passus fuerit & mortuus in cruce uiolenta morte atq; terribili ab omnibus derelictus multi moriantᷣ morte natᷣali intᷣ manus & amplex⁹ caroꝝ. Ergo tales & omnes alii q uitā suā alr̄ ducunt q̄ xp̄s salui esse non possūt. Et ex conseq̄nti sequeretᷣ ꝙ damnabitᷣ totus mūd⁹ Et ꝙ nec sancti essent in ꝑadiso qa nec ipsi fecerūt que fecit xp̄s Nō fuit ad columnā flagellatus Paulus ut xp̄s. Non spinis coronatus Petr⁹. Non clauis confixus Paulus primus heremita. Non nudus pendens in cruce inter duos latrones magnus Antonius. Nō felle & aceto potatus Hieronymus. Non derisus a transeuntibus Augustinus. Igitᷣ cum ipsi & alii alium modum in suis operibus aliamq; regulam tenuerint q̄ Christus non sunt beatitudinem assecuti. si auctoritates ad hanc partem inducte aliter sani⁹ non exponantur & intelligantur ❡ Pro altera parte arguere possumus ꝙ non sit necessarium ad salutem sequi christū Iesum neq; teneamur opera ei⁹ facere Et arguo sic. Vnusquisq; tantum operari bonum meritorium potest quantum cōmunicatᷣ ei gratia. Sed nulli cōmunicatᷣ tanta gratia q̄nta communicata fuit anime xp̄i. Ergo nullus tenetur imitari xp̄m qa illud impossibile esset. Ad solutionem huius difficultatis induco dominum Bonauenturam dicentē in Apologia paupeꝝ. Q̄ in xp̄o contingit reperire triplices actus. Primi respiciunt dignitatem excellentie. ❡ Secundi condescensionem misericordie. ❡ Tertii informationem uite perfecte. ❡ Primi actus respiciunt dignitatem excellentie ut illi in q̄bus apparet sua potentia sicut opera miraculosa. Vel sapientia sicut reuelatio secretorum cordis Vel seueritas iudicii sicut eiicere uendentes & emētes de templo & dura increpatiōe arguere pontifices. Vel auctoritas officii sicut sacramentum cōficere & manus imponere ac relaxare peccata que omnia xp̄o conueniunt quia ipse erat deus omnipotens. erat homo & ex gratia unionis omnia sciens. eat iudex & erat sacerdos. In huiusmodi operibus uelle sequi xp̄m fatuum esset & temerarium nisi ab ipso quis uel ab aliquo a xp̄o auctoritatem habente ad talia exequenda foret deputatus. Vnde si quis diceret Volo miracula facere quia sic xp̄s fecit ꝓsumptuosus censendus esset nisi ab ipso Iesu xp̄o potestatem hanc accepisset sicut apostoli de quibus dicitᷣ Mathei. xx. Cōuocatis Iesus duodecim discipulis suis dedit illis potestatem spirituū imūdorū ut eiicerent eos. ut curarent omnem languorem & omnē infirmitatem. Similr̄ non liceret alicui reuelare secreta cordium & futura contingentia que nesciret quia & si xp̄s id egit sciebat illa. Nec recte faceret si quis cōficere uellet sacramentum quia & xp̄s id egit nisi ad hoc ordinatus esset uel a xp̄o sicut apostoli uel ab aliis quos xp̄us designauit & deputauit. Vnde ut breuiter dicam Christ⁹ n̄ est sequendus in operibus excellentie & dignitatis nisi prout est tactum

Scd'i actus ī xp̄o respiciūt cōdescēsiōm mīe ut nuptiis īteresse int' hoīes famili arit' conuersari in domo pħei magdalene & marthe mathei publicani & zachei publicanoꝝ p̉ncipis cōedere & bibere cibaria & pocl'a coīa que sibi dabant' tu-nicā incōsutilē nō hispidā rudēq; deferre & huiꝰmōi que oīa facere uoluit non ut sensualitati pareret cuiꝰ in eo nulla cōtradictio inueniebat' non ut uoluptati deseruiret corpusq; suū nutriret in delitiis q ꝑ nobis oibꝰ pati uenerat sed ut in talibꝰ exēplis cōdescēderet ip̄fectis. Quoniā si oēs actus eiꝰ q̄ntū ad apparen-ciā extitissent ꝑfecti facile potuissent heretici asseuerare passim & in disticte ad ꝑfectiōis opa oēs teneri sicq; damnassent cōiugiū dānassent ciuilē uitā dā-nassent tꝑales dignitates dānassent artificū officia dānassent possidentes diui cias dānassent deniq; oēs q ꝑfectiōis uitā non obseruarēt. Verūtamē aduerten dū ē q̱ licet actꝰ ip̄fectiōis q fuere ī xp̄o uiderent' imꝑfecti q̄ntū ad apꝑentiā erāt tn̄ ꝑfecti ꝑfectiōis actꝰ q̄ntū ad existentiā. quoniā sicut bonū dicit' tripl'r & malū triplicit' & ꝑfectū tripl'r ita & īpfectū dicit' tripl'r. Prīo bonū dicit' tri-pl'r. qa ē bonū ex genere sicut actꝰ trāsiēs suꝑ debitā materiā ut ire ad eccl'iam ieiunare orare & silia Est bonū ex circūstātia sicut actꝰ circūstātiis debitis infor matꝰ ut occidere hoīez qa lex ita iubet. Est & bonū scd'm se q̱ nullo mō p̄t fie-ri male sicut diligere deū ex caritate. Scd'o malū dicit' tripl'r Prīo ē aliqd malū ex genere ut actꝰ trāsiens suꝑ materiā īdebitā ut occidere hoīez. Est & malū ex circūstātia sicut dare elīam diuiti pauꝑibꝰ fame pire ꝑmissis & ieiūare ꝑ inanē gl'am Est etiā malū scd'm se q̱ nullo mō pōt fieri bn̄ sicut odire deū & defacto mortalit' peccare. Tertio ꝑfectū dicit' tripl'r. Est.n. qd'dā ꝑfectū ex genere ut actus difficilis & excellēs sicut oia relīquere & religiōez ītrare. Est qd'dā ꝑfectū ex circūstātia sicut est actꝰ debitis circūstātie ꝑfectiōibꝰ īformatus sicut fugere mortē nō ex īfirmitate & timore sed ꝓ meliori bono siue q̄ntū ad deū siue q̄n-tū ad ꝓximū. Est qd'dā ꝑfectū scd'm se sicut int' blādicias & uana ꝓmissa acerbi tatēq; penaꝝ forti & leto aīo mortē subire ꝓ xp̄o. Quarto īpfectū dicit' tripl'r Est qd'dam īpfectū ex genere ut ē actꝰ facil' ad quē hūana infirmitas cōit' incli nat' ut possidere pecūiaz hr̄e uxorē scd'm suū statū uti uestibꝰ delicatis & silia. Est quoddā īpfectū ex circūstancia sicut dimittere uestē illā uiolent' accipiēti ꝓpt' fugā maioris īiurie. Est & qd'dam īpfectū scd'm se q̱ nullomō pōt stare cū euāgelica ꝑfectiōe sicut fugere pauꝑtatē. Bonū ergo scd'm se nullomō pōt ēe malū & ecōuerso neq; ꝑfectū scd'm se pōt esse īpfectū & ecōuerso. Sed bn̄ bo-nū ex genere pōt esse malum ex circūstantia sicut si aliqs iret ad eccl'iaz uel face ret el'iaz ut placeret hōibꝰ & non deo Et malū ex genere pōt esse bonū ex circū stātia sicut si iudex maleficos iuxta legū sanctiōes occideret. Ita etiā ꝑfectum

ex genere pōt eſſe īpfectū ex circūſtātia ſicutītrare religiōeꝫ cā alicuiꝰ cōmo-
di tꝑalis cōſequēdi. Imꝑfectū adhuc ex genere pōt ꝑfectū fieri ex circūſtātia
ſicut facere aliqđ opꝰ ad debitū finē caritatis ordinatū ex radice ītime caritatis
ꝓcedēs ſicut decliare mortē nō ꝓpt̉ timorē ſed ꝓpt̉ maiꝰ bonū & magis neceſ-
ſariū queādmodū paulꝰ fecit qn̄ euitauit etiā fugiēs furorē iudeoꝝ & a fribꝰ ꝑ
muꝝ ſubmiſſus fuit ī ſporta. Hoc mō xp̄s bn̄dictus oīa ꝑfectiſſime fecit & oēs
actꝰ illiꝰ in qbꝰ appet aliq̄ īꝑfectio ꝑfectiſſimi erāt ex circūſtātia caritatis ſue
Quo fit ut maioris ꝑfectiōis fuerit ī ip̄o cibꝰ & potꝰ q̄ ī iohāne baptiſta illoꝝ
abſtinētia. Maioris ꝑfectiōis ī eo cōuerſatio cū hoībꝰ q̄ ſolitudo iohis in here-
mo quoniā hec & ſilia ꝓueniebāt ex fonte ſue ardētiſſime caritatis. Nam ſicut
hūanā aſſumēdo nat̉aꝫ ī nr̄is qdē factꝰ ē hūilis ſed ī ꝓpriis remāſit excelſus ſic
ex ſūme caritatis dignatiōe ad actꝰ quoſdā nr̄e ībecillitati & īꝑfectiōi confor-
mes dep̄mit̉ & a ſūme ꝑfectiōis rēctitudīe nō curuat̉ & ideo talia opa in ipſo
ꝑfecta fuerūt. Neqꝫ acceptāda ē ſnīa ſ͛la illoꝝ q dicunt. Qꝫ ꝑfectio & īꝑfectio
differūt ſicut duo cōtraria ut rectitudo & diſtorſio iuſticia & peccatū gloria &
ignomīa uita & mors. Sed bn̄ ueꝝ ē ꝙ magis differūt ſicut magis bonū & minꝰ
bonū magis meritoriū & minꝰ meritoriū. Ideo non ullomō ualet cōſequentia
Virgītas ē cōmendabil̉ ergo mr̄imoniū uituꝑabile. Virgītas ē bona ergo mr̄i
moniū ē malū. qa hec duo nō differūt ſicut bonū & malū ſed ſicut bonū & me-
lius. Ideo Augꝰ ī li. de bono cōiugali ait. Bonū erat ꝙ martha faciebat occupa
ta circa miſteriū ſanctoꝝ ſed meliꝰ ꝙ maria eiꝰ ſoror. Bonū ſuſāne ī cōiugali ca
ſtitate laudamꝰ ſed tn̄ ei bonū uidue anne ac multomagis Marie uirgīs ante-
ponimꝰ. Bonū erat ꝙ faciebāt q de ſubſtātia ſua xp̄o & eiꝰ diſcipl̉is miſtrabāt
ſed meliꝰ ꝙ faciebāt q oēm ſubſtantiā dimiſerūt ut xp̄m expeditiꝰ ſequerent̉.
hec ille. ❡ Tertii actꝰ ī xp̄o reſpiciūt īformatiōem uite ꝑfecte ſicut uirgītatē
& pauꝑtatē extremā ſeruare & ſilia. In his opibꝰ non tenemur xp̄m ſeq niſi ul̉
ī q̄ntū uolumꝰ ſicut ſi uoto nos aſtrīgeremꝰ ad obſeruātiā diuinoꝝ cōſilioꝝ uel
in caſu quo extrema neceſſitas expoſtularet uelut ſi aliqs mortē pateret̉ ut nō
negaret xp̄m Idcirco mali iudices ſūt q ex opibꝰ ꝑfectiōis ī xp̄o aut ſanctis eiꝰ
cōſideratis eos lacerāt ī qbꝰ talia opa nō relucēt. Si. n. uidēt ſacerdotē aut cle-
ricū ueſtes ſibi coueniētes ferentē protinꝰ ſuſurrātes illū redarguūt & dicunt.
Non ſic fecit xp̄s. Si uidēt p̄latū ſcd̄m ſui gradus dignitatē honorata familia
aſſociatū protinꝰ aſſerūt. Nō fecit ſic xp̄s nec petrꝰ. Si uidēt religioſū appoſi-
ta ſibi cibaria licet qn̄qꝫ delicata uec cōtra ſue regl̉e aut ſtatutoꝝ ſuoꝝ probibi
tionē comedentē. ſeu ueſtimēta ſibi cōceſſa habentē aut eqtantē interueniēte
legitima cā ſtatim clamāt. Nō ſic fecit dn̄icꝰ nō bn̄dictꝰ nō deniqꝫ ip̄e frāciſcus.

Perfectio et imperfectio dis-ferunt sed quomodo vide ibidem.

murmuratio seculi in clerum

Reputant ex his malos & dānandos ꝓlatos clicos religiosos tꝑales dn̄os ciues nobiles & artifices oēs ꝗ nō faciūt que xp̄s fecit & sancti O rudes intellectus O arida igenia O temerariū dānabileqꝫ iuditiū qđ diui Ieronimi uerbis cōfundit. Inqt.n.ipse ad demet .v̄.scribēs Prohibent mala ꝑcipiunt bona cōcedunt media suadent ꝑfecta. In duob9 ꝑmis oē peccatū cōcludit reliq uero i nr̄a posita sunt ptāte ut aut utamur cōcessis ac licitis aut ob mai9 p̄miū ea que nobis ꝑmissa sūt respuam9.hec ille. Dicendū igit ꝙ tenemur seq xp̄m in generali non in ꝑticlari .i.ut bn̄faciam9 seruātes mādata dei. Qđ ip̄e docuit qn̄ adolescētlo eū iterrogāti & dicēti. Magr̄ bone qd boni faciā ut habeā uitā eternā. Rn̄dit Si uis ad uitā igredi serua mādata. Ideo i quolibꝫ statu uolētes seruare dei mādata poterūt obtinere uitā eternā. Hoc dico de regib9 hoc de ꝑncipib9 hoc de militibus hoc de mercatorib9 hoc de religiosis hoc de sclaribus hoc de uirgibns hoc de cōiugatis hoc de omnibus deniqꝫ mundi hominibus.

Q semꝑ hō debet bn̄facere etiā si sit extra caritatē & de utilitatibus bonorum que fiunt in peccato mortali. Caplm.iii.

TErtiū cōsiderandū circa reglam necessariā & q̄litatē bonoꝝ opeꝝ dicit caritatiua iformatio Solēt.n.qdā trepidare & i seip̄is nō cōfidētes qa faciles se cognoscunt ad ruendū i peccata ne benefaciendo laborē & tp̄s āmittant. Pro qb9 i hac ultīa ꝑte disputādū ē. Vtꝝ bona facta i mortali peccato sit alicui9 ualoris. Et argui posset ꝙ nō. Prīo ex uerbo Gre.i omel. Nec ht aliqd uiriditatis ram9 bōi oꝑis si nō māserit i radice caritatis. Scdo qa apl.ait.ii.cori.xiii. Si liguis hōim loqr & anglo caritatē aūt nō habeā fact9 sū uelut es sonās aut cibalū tiniēs. Et si hūero ꝓphiaꝫ & noueri misteria oīa & oēm sciam & si habuero oēm fidē ita ut mōtes trāsferā caritatē aūt nō hūero nihil sū. Et si distribuero i cibos paupeꝝ oēs facltates meas.& si tradidero corp9 meū ita ut ardeā caritatē aūt nō hūero nihil mihi ꝓdest. Et ad idē ē text9.i.q.1.c. Vide & i.c. Teneam9 & ē tritū usitatūqꝫ dictū. Oꝑa i peccato mortali facta ad nihil esse ꝓficua. Sed i oppositū ē auctoritas Aug i li.de libero arbitrio.d. Nullū malū i punitū nullū bonū irremuneratū. Pro hui9 dubii declatiōe tria sūt uidēda. Primū q̄diu dicit qs extra caritatē esse in statu peccati. Scdm qd est bonū in caritate factū esse meritoriū uite eterne. Tertiū an illi ꝗ sunt i statu peccati adhortādi sint ut bn̄faciāt. Primū uidendū q̄diu dicat qs esse i statu peccati & extra caritatē. Et i hoc nō pauci solēt grauit errare tenētes ꝙ p9 peccatū mortale cōmissum usqꝫ ad cōfessiōem sequentē semꝑ hō peccator sit extra caritatē. Sed ego dico ꝙ p9 peccatū mortale usqꝫ ad cōtritiōem siquentē hō est in statu peccati. ita ꝙ si un9 nūc peccet & hic ad unā horā ul ad unā diē uel ad unū annū uel ad

plures nō cōteratᷣ q̄diu nō cōteritᷣ ſꝑ ē extra grām & caritatē & bona ꝑ eū facta
in peccato fieri dn̄r. Si qs uero pꝰ mortale cōmiſſū ſtatī aut paululū pꝰ eſſet cō
tritꝰ & a cōtritiōe uſqꝫ ad confeſſiōeꝫ ſequentē uel uſqꝫ ad aliqd̓ aliud peccatū
mortale ꝑ eū nouitᷣ ꝑpetratū bona aliq̄ faceret illa eſſēt facta i caritate. Qua-
litᷣ aūt ꝑ cōtritiōeꝫ aīa iuſtificetᷣ & q̄re confeſſio ultra illā ſit neceſſaria plenius
dicetᷣ i ſequētibꝰ. ¶ Scd̓m uidēdū eſt ꝗd ē bonū in caritate factū eſſe merito-
riū eterne uite. Et dico ꝙ cū i btītudie ſanctoꝝ detᷣ gradꝰ ꝗa non oēs eq̄litᷣ illā
ꝑcipiūt q̄nto pl̓ra qs in caritate oꝑatᷣ bona tanto pl̓res illiꝰ btītudis gradꝰ me-
retᷣ. Vtputa ſi aliqs oꝑatᷣ decē bona ī caritate poſſibile ē ipm ī btītudie ſubli-
mari ad eq̄litatē angl̓oꝝ. Si idē ſuꝑadderet alia decē bona poſſꝫ eq̄ri gl̓ie arch-
angl̓oꝝ. Et q̄ntomagis ī bono ꝓficeret & bonis bona adderet tāto altiꝰ cōſcē-
deret ad altiorē btītudis ſtatū. De illo ergo ꝗ in peccato mortali oꝑatur bonū
dico ꝙ nihil meretᷣ de cōdigno q̄ntū ad meritū uite eterne. Vn̄ poſito ꝙ aliqs
in ſtatu peccati oꝑatꝰ eſſet tot bona ꝙ oēs ſancti ſimul ſi ad pn̄iam rediēs ꝓpt̓
illa moriatᷣ in ſtatu ſalutis nihilominꝰ ex oꝑibꝰ illis nullū gradū btītudis obtīe-
bit. Et licet in ſtatu peccati fecerit illa bona que fecerūt illi ꝗ meruerūt eſſe cū
angl̓is aut illi ꝗ meruerūt eſſe cū archangl̓is aut illi ꝗ meruerūt eſſe cū uirtuti-
bus dn̄atiōibꝰ ꝑ̓ncipatibꝰ ꝑtātibꝰ thronis cherubin & ſeraphin tn̄ ꝓpt̓ illa talis
nō merebitᷣ eſſe etiā ī infimo angl̓oꝝ loco & ordīe. Et hoc mō bonū in peccato
mortali factum dicitᷣ nihil eſſe nihilqꝫ prodeſſe. ſ. quo ad meritum eterne uite.
¶ Tertiū uidendū an illi ꝗ ſūt ī ſtatu peccati mortal̓ monēdi ſint & adhortādi
ut bn̄ oꝑentᷣ & bene fatiāt. Et dico ꝙ ſic dūmō oꝑentᷣ bona aīo & ītentiōe ho-
norādi deū eiqꝫ ac eiꝰ eccl̓ie obediēdi ꝗa talia bona ſꝑ utilia ſūt ſemꝑqꝫ fructu-
oſa nec patitᷣ deus liberaliſſimꝰ inanē eſſe laborē quoꝝcūqꝫ oꝑantiū bn̄ ꝗnimo
ut pꝫ in ſermōe p̄cedēti ca. ii. Ipſe ē ꝗ obſtīatos & duros ſua gr̄a gratis data mo-
net ut uelit & oꝑentᷣ bonū. A deo eſt a deo o pc̄tōres neꝗſſimi Si ꝗn̄ uobis fir-
nātibꝰ mentē in aliquo ur̄o delicto de quo emēdari non uultis ueniat in corde
ut faciatis aliqd̓ bonū ut ieiunetis ut oretis ut uiſitetis eccl̓ias ut el̓ias pauperibꝰ
erogetis & ſil̓ia. Audite uocē dei & facite ꝙ īmittit in aīo ur̄o. Non laborabitis
etiā in peccato benefaciendo abſqꝫ mercede. Et ut id clariꝰ uideatᷣ oībꝰ aſſigna-
bo nouē utilitates que ꝓueniūt ex bono facto in mortali peccato que ponuntᷣ
ab Alex. de ales in. iiii. uolūie ſūme. Prīa dr̄ delectationis. Scd̓a ſatiſfactionis.
Tertia diminutionis. Quarta augmentatiōis. Quinta liberatiōis. Sxta diſpōnis
Septīa cōtinuatiōis. Octaua aleuiationis. Nona gl̓ificatiōis. ¶ Prima utilitas
que ꝓuenit ex bono facto ī peccato mortali dicitᷣ delectatiōis Valet nāqꝫ tale
bonū ad delectatiōeꝫ & iocūditatē mētis. Hinc Arl̓ ait ī. iiii. ethicoꝝ. Nullus ē

ꝗ nō gaudeat bonis oꝑatiōib⁹. Et i.ii.rheto. Benefacere & bene pati delecta-
bilissimū ē scd̓m natꝰaꝫ. Et.viiii.ethicoꝝ. Boni oꝑatio studiosa delectabilis est
scd̓m seipꝰaꝫ. Et tuli⁹ ī li. de senectute. Conscia bn̄ acte uite mltoꝝq; bn̄factoꝝ
recordatio iocundissima est. ¶ Scd̓a utilitas ꝓueniēs ex bono ꝗ fit in peccato
mortali dicit̓ satisfactio Per illud qdē satisfit ꝓ̄ceptis dei & eccl̓ie & inobediē
tie peccatū uitat̓. Nā si qs ī peccato mortali exn̄s tenet̓ offitiū diuinū dr̄e si il-
lud omittit mortalit̓ peccat si uero illud persoluit satisfacit ꝓ̄cepto. Sicut etiā
si laic⁹ obligat̓ dieb⁹ festiuis audire missā lꝫ ī peccato sit si illam ex cōtemptu o
mittat aliud peccatū mortale īcurrit. Si uero audiat ꝓ̄ceptū īpleuit & sic de re
liqs ē dicendū. ¶ Tertia utilitas dicit̓ diminutio. Valet bonū ī peccato mortali
factū ad dimīutiōeꝫ tꝑal̓ pene. Merēt̓ siqdē pc̄tōres qn̄q; nō solū puniri eter-
nal̓r sed tꝑal̓r flagellari. Sed ꝓpt̓ bona que faciūt de⁹ tꝑal̓ pene mitigat seue-
ritatē. Q̄ putam⁹ esse sodomitas usurarios & sacrilegos homicidas ꝑiuros blas-
phemos & sceleratissimos hoīes quos nisi seruarēt bona que faciūt extermina-
ret de terra potētissim⁹ de⁹ sed eos suffert eos tolerat eisq; que mala ī pn̄ti ui-
ta mererent̓ suspēdit. Ideo q̄ntomagis qs uolūtatē suā sentit ad pn̄iaꝫ min⁹ di-
spositā tātomagis conari debet facere aliqd̓ bonū ut sic saltem uitare possit ter
ribilia iuditia dei. ¶ Quarta utilitas dr̄ augmētatiōis. Adauget siqdē deus his
ꝗ in peccato mortali aliq̄ sua ꝓ̄cepta seruare cōtendūt tꝑalia bona qb⁹ dat sa-
lubrē aerē fertiles agros armēta fecunda uberes fruct⁹ letā familiā amicoꝝ co-
piā sanitatis letitiā hōris excellentiā & alia silꝰia. Propteria dic de⁹ pc̄tōribus
oib⁹ illud Isaie.i. Si uolueritis.s. adhuc ī peccato exn̄tes benefacere & audieri-
tis me bona terre cōedetis. ¶ Quīta utilitas dr̄ liberatiōis. Liberat ꝑfecto bo-
nū a pc̄tōrib⁹ oꝑatū a ptāte dyabolica. Quāto.n. qs magis peccatis hn̄dat tan-
to maiorē auctoritatē sumit dyabol⁹ contra eū & scd̓m mltitudinē pc̄tōꝝ ita iu-
sto dei iuditio ꝑmittit̓ uexare & molestare malos aīam & cor⁹ sil̓ qn̄q; ledendo
Sed cū int̓ tot peccata īterserit̓ aliqd̓ op⁹ bonū piissim⁹ de⁹ restrīgit audatiam
eius tāq; magna ē oꝑis boni uis etiā in pc̄tōrib⁹ ut non solum dyabulo resistere
sed illū uīcere ualeat & expugnare. Est de hoc exemplū Greg.i dyal̓.li. de iu-
deo illo nō baptizato ꝗ nocturno tꝑe exn̄s sub quodā antiquo tecto & ī kemo
sito idol̓ consecrato signo crucis tantū cōmunit⁹ demones oēs ꝗ ibidē cōuene-
rāt terruit atq; fugauit cui demones ipi ꝓpt̓ signū crucis tantū nullā molestiā
inferre potuerūt. ¶ Sexta utilitas dr̄ dispō. Valet adhuc bonū factū a pc̄tōri
bus ut magis dispositi sint ad suscipiendam grāꝫ dei uocātis & eos illustrātis ad
pn̄iaꝫ. Vn̄ de eo ꝗ non ē paratus peccata dimittere. Greg.ait de pe.di.v.in.c.
Falsas. Nec tn̄ desꝑet & interī quicqd boni poterit facere hortamur ut faciat

ut oṗs de⁹ cor illi⁹ illustret ad pn̄iaꝫ. Hīc Alex.ī.iiii.uolūie sūme cōsulit his q̄
nō sunt pati sua peccata reliquere ut semel ī anno scd̓m eccłie statutū sacerdo
ti se repn̄tēt eiq; dicāt. Ora ꝓ me ad deū pr̄ q̄a tale peccatū hēo qd̓ dimitte-
re nō ꝓpono. Ex hoc īqt ipē possibile esset ut q̄ credebat ꝓpositū malū muta-
re nō posse tantam a deo asseq̄l grāꝫ ut muteť in alteꝝ uiꝝ & de nō cōtrito fiat
cōtrit⁹. Sic & Ric.ī.iiii.di.xx.cū querit. An ualeāt exn̄tib⁹ ī mortali īdulgētie
sacre & relaxatiōes q̄s fāc eccłia. Rn̄dit ꝙ q̄uis nō possit fieri remissio pene ma
nēte culpa & ex cōseq̄n̄ti exn̄tes ī mortali īdulgentiā nō cōseq̄nť tn̄ si faciūt il
lud qd̓ cōtineť ī forma īdulgētie prudenť faciūt q̄a bona facta in mortali pc̄tō
pc̄tōrē de cōgruo disponūt ad pn̄iam & illa mediāte ad susceptioneꝫ gr̄e & re-
missionis pc̄tōꝝ ꝑ diuinam mīam hec Ric. Et qd̓ ipse doctissime loquiť Marie
egiptiace peccatricis exēplū roborat & cōfirmat Que ex alexandria ubi.xvii.an
nis libidi publice deseruierat discessit ut iret ierosolimā cū his q̄ ibant ad ado-
randū crucē xp̄i nō eo ꝓposito ut a turpitudine sua desisteret sed tantū ut mo-
dicū illud bonū ip̄a cū aliis opareť. In itinere nauigādo nautis suū corp⁹ prosti-
tuit. Cū tandē ierosoliam aduenisset terq; tēptans īgredi tēplū & tanq̄ mere-
trix repulsā passa a dn̄o tacta se cōuertit ad lacrīas peccata deflere cepit que iā
cognoscebat illa abhorrebat illa detestabať illa āpli⁹ nō ꝓseq̄ confirmabat cla-
mabat ad dn̄m. miserere mei q̄a peccaui nimis. Clamabat ad uirginem mr̄em.
Succurre & tu mihi clemētissima genitrix dı̄. Ecce iā tertio īgredi uolui eccłiaꝫ
ut adorarē crucē filii tui in q̄ pepēdit ꝓ me peccatrice & uiliť ut mereor eiecta
sum. Succurre tu mihi o fons pietatis o mīe speculū. Et audiuit uocem de celo
dicenuē sibi. Si trāsieris iordanē salua eris. Qua uoce cōfortata iteꝝ ad eccłiam
accessit ac eā libere ītrauit absq; cōtradictiōe & cū lacrīs & cōpūctiōe cordis de
osculata cruce foras ꝓdiit affuitq; illi ꝑsona quedaꝫ uenerabilis tot nūmos illi
afferens quot ad tres panes emēdos sufficere potuere. Quibus emptis deserta
trans iordanē petiit. Ibi.xvii.ānis orōni cōtēplatiōi & deuotiōi īsistēs tres tātū
illos panes cōsumpsit. Mľtiplicabāť siquidē ex miracło dei ita ꝙ toto illo tp̄e
illā cibarūt. Ibi etiā.xvii.aliis ānis supuixit sine cibo & potu gr̄a dei & cibo ce-
lesti recreata. Ibi abbatē Zosimā deserta ꝑcurrētē spū ꝓphico nouit noīe pro-
prio eum uocauit bn̄dictiōꝫ ab eo petiit & uitā suā illi reuelauit postulauitq; ut
sancto dn̄ice resurrectiōis die ad ripā iordanis sanctissimū sacramētū dn̄i ferret
ibiq; illā expectaret. Distabat loc⁹ ille a iordāis flumīe per dietas.xxx. Recessit
Zosimas fecitq; que Maria hūilter petierat & ip̄a die pasce stās ī ripa iordanis
uidit eā uenientem & facto crucis signo sr̄ aquā siccis pedib⁹ ambulantē. Et cū
ꝑuenisset ad eū reuerentissime cōione suscepta per eandē uiam rediit ad locū

Maria uirgo allo quitur Maria Egiptiaca.

unde recesserat. Eadē enī die ꝑ anglos deportata fuit ꝑ oē spatiū illud quo di
stabat locꝰ ad quē rediit a iordane Sequēti uero āno ad locū illū Zosimas ꝑue-
nit uiditq; ī terrā Mariā iacentē corꝰq; eiꝰ exanime ad caput uero scriptaꝫ quā
dam dicentē. Sepeli Zosima marie corpusculū que die pasce q̄ a te sacr̄ꝫ uene-
rabile suscepit migrauit ad dn̄m Intellexitq; ꝙ nō nisi angli portauerāt eam qn̄
ꝑ. xxx. dietas una die it̄ ꝑfecit Et cū de sepulta eiꝰ sollicitꝰ Zosimas cogitaret
nec h̄ret modū effodiēdi terrā uidit leonē ferocissimū ad se gradientē q forti-
ter cepit fodere sepulteq; locū conueniētissime p̄parauit. In qua recōdito cor-
pore sancte leo uiā suā tenuit & Zosimas ad suā cellā rediit in dn̄o consolatus
O admirabilis bonitas p̄ris n̄ri dei que nō respicit peccata hoīm cum redeūt ad
pnīaꝫ. Nō negligit etiā pctōres ad pnīam illustrare si & ip̄i bonis oꝑibꝰ se ad-
iuuare uoluerit. ¶ Septīa utilitas dr̄ cōtinuatio. Valet bonū ī peccato morta
li factū ad cōtinuandū & ꝑseuerādū in bona uita Facilꝰ eni p̄t ꝑseuerare in bo
no q bn̄facere cōsueuit q̄ qui bn̄facere nūq̄ didicit sicut diffusiꝰ dixi in tractatu
de uirtutibꝰ sermone. i. c. ii. Hic sapiēs eccl. xii. c. ait Nō est ei bn̄ q assiduus est ī
malo ¶ Octaua utilitas dr̄ alleuiatio. Posito. n. ꝙ quis in pctō mortali faciēs bo
nū ꝓpt̄ suā īpenitētiā esset dānatꝰ uirtute illiꝰ boni penā fortiꝰ substineret le-
uiorq; ei fieret. Vn̄ Aug. i ench. ait Tale bonū facit ut tollerabilior fiat damna
tio ¶ Nona utilitas dr̄ glificatio Nā si pctōr ꝑ pnīaꝫ moriat̄ in statu salutis &
ꝑ illā obtineat unū tantū gradū btītudis in eo gradu erit cum ampliori gaudio
accn̄tali ꝓpter bonū qđ in peccato mortali fecit q̄ si illud omisisset. Animent̄
ergo oēs & iusti & pctōres ad oꝑa bona ꝓpt̄ que piissimꝰ deus ꝓuocat̄ & ipse
etiā pctōres eq̄nimit̄ ferre eisq; sua bn̄ficia īnumera īꝑtiri largiēs hic gr̄am & ī
futuro gloriā in qna uiuit & regnat ꝑ infinita seculoꝝ secula Amen.

¶ Feria tertia post dn̄icā in septuagesima de his que mouere habent peniten-
tes ad obediendū deo & q̄r oēs hoīes studere debent ad seruandum precepta
altissimi. Sermo. iii.

MVlti sūt uocati pauci uero electi. Iteꝝ ubi s̄. Data ē ab op̄ti deo suo
digito cōscripta lex mādatoꝝ ad que obſuāda oēs hoīes ꝯuocauit Sꝫ
paucissimi reꝑiunt̄ q ut decet tā excelso & glīosissimo dn̄o obedire
uelit nec recte excusare se p̄nt diuinoꝝ p̄ceptoꝝ trāsgressores quos oēs uoces
scriptaꝝ excitāt & inuitāt ad obediētiā dei Et qa ut p̄missū est in sermone p̄ce
denti merces eterne uite nō dat̄ nisi seruātibꝰ dei mādata. Idcirco in hoc sermo
ne de his que merito īducūt nos ad ferendū iugū obīe diuine ero dicturꝰ ut sic
hi q ad pnīaꝫ redire disponūt magis aīent̄ ad exequenda oꝑa bona & esse uale-
ant de numero illoꝝ paucoꝝ q electi erunt. Notabimus ergo tria esse illa que

expositio sup illud Aug. in ench: ut tollerabilior fiat dānatio illoꝝ.

14

nos ad dei obedientiā precipue & principalit᷑ debent animare.

¶ Primū ē legis excellētia.
¶ Secūdum dei reuerentia.
¶ Tertium obīe efficacia.

¶ De excellentia mosayce legis & q̃re non seruatur a nobis nisi quo ad precepta moralia. Capl'm.i.

PRimū qd' nos aīare & īducere debet ad obīaꝫ dei dr̄ legis excellētia Mā dat᷑ qdē nobis & iniungit᷑ seruare legē excellētissimā cōtinentē ꝑcepta uirtutū ut dicit Alex.de ales ī.iii.uolūie sūme. Sed ꝓ clariori ītelligētia huius ꝑtis tria erūt dubia decl'anda. Primum utꝝ lex diuinoꝝ ꝑceptoꝝ sit a bono deo data .Scd'm utꝝ lex moysi sit a nobis cōuenient᷑ obseruata. Tertiū utꝝ in ꝑceptis decalogi sit regula salutis sufficiēt᷑ assignata. Primū dubiū decl'andū utrū lex diuinoꝝ ꝑceptoꝝ sit a bono deo data ꝗa lex illa est ea quā moyses dux populi hebreoꝝ tulit & ꝓmulgauit. Et statī offerūt se h'etici asserentes illā legē esse nō a deo sed a ꝑ̇ncipe tenebraꝝ.Et arguebāt scd'm ꝙ Aug' dicit ī li.contra aduersariū legis & ꝓph'aꝝ dicētes. Dei ꝑfecta sūt oꝑa. Sed lex moysi erat inꝑfecta. Hebri.vii.Nihil ad ꝑfectū adduxit lex.Ergo non erat op⁹ dei.Sꝫ sanctus Tho.i.ii.q.lxxxxviii.rn̄dit. Q̷ lex illa ꝓ illo tp̄re bona erat & optīa lꝫ inꝑfecta sit respectu tp̄ris euangelii & legis gr̄e. Q̷ aūt fuerit a bono deo ꝓbat᷑ tripl'r. Prio ex moysi sanctitate. Scd'o ex christi auctoritate.Tertio ex legis bonitate Prio ꝓbat᷑ ex moysi sanctitate.Ipse equidem legislator sanctissim⁹ & amic⁹ dei fuit amator ueritatis & iustitie sanctior Nūma pōpilio ꝗ scd'ꝫ Isidoꝝ.vi.ethimol'.leges dedit romāis & Foroneo ꝗ grecis & Mercurio thermegisto ꝗ egiptiis & ip̄o Ligurgo ꝗ leges tulit lacedemoniis de ꝗb⁹ oībus ē.c.Moyses.di.vii. decretoꝝ.De sanctitate uero moysi loꝗt᷑ sapiens eccl.xlv.cū de eo dicit.Dilectus deo & hoībus cui⁹ mēoria ī benedictiōe ē.Similē illū fecit in gl'ia sanctoꝝ& magnificauit eū ī timore īimicoꝝ & ī uerbis suis mōstra placauit Gl'ificauit eum in cōspectu regū & unxit illū corā ppl'o suo & ostendit illi gl'iaꝫ suā . In fide & lenitate ip̄i⁹ sanctum fecit illū & elegit eū ex oī carne. Audiuit .n. uocē ip̄ius & induxit illū in nube.Et dedit illi cor ad ꝑcepta & lege uite & discipline Et numeri.xii.c.de eo dr̄ Erat moyses uir mitissim⁹ sr̄ oēs hoīes ꝗ morabāt᷑ ī terra Et exo.xxxiiii.recitat᷑ historia q̃l'r moyses ieiunādo .xl. dies & .xl.noctes legē accepit a dn̄o. Et actuū.vii.Stephan⁹ leuita acusātib⁹ eū q̃ male sēsisset de lege & de moyse rn̄debat.d. Moyses fuit grat⁹ deo & eruditus ī oī sapīa egiptioꝝ potēs in uerbo & in oꝑib⁹ suis .Et .ī. Hic ē moyses de quo dixit deus filiis isrl'. Proph'aꝫ uobis suscitabit de frib⁹ ur̄is tāq̃ meip̄ꝫ audietis. Et .ī. Accepistis legē in dispositiōe augl'oꝝ. Et gal'.iii.apl's inꝗt.Lex data ē ꝑ angl'os ī manu mediatoris. Secūdo ꝓbat᷑ ꝙ lex moysi a bono deo fuerit data ex xp̄i auctoritate. Nam

mathi.v.dixit Nō uēi soluere legē sed adimplere.Si igit̄ fuisset lex a principe tenebraꝝ nō ipleuisset eā Et luc.ii.dr̄ Postq̄ inpleti sūt dies purgatiōis marie scdꝫ legē moysi tulerūt illū i ierl̄m ut sisterēt eū dn̄o sicut scriptū est i lege dn̄i. Et luc.xvi.Hn̄t moysen & ꝓphas audiāt illos. Et luc.ultio.c. Necesse ē ipleri oīa que scripta sūt in lege moysi & ꝓphis & psalmis de me. Et apl̄i sciētes uolūtatē xp̄i de lege moysi eis p̄dicata illā cōmendarūt. Vn̄ paulus ad ro.vii.ait Lex qdē sancta & mādatū sanctū ē Et.i.thi.i.Scimꝰ aūt quia bona ē lex si qs ea iuste utat̄ Tertio ꝓbat̄ ꝙ lex fuerit bona ex legis bonitate qa lex illa hoīes ordīabat ad bonū illud p̄cipiēdo & malū ꝓhibēdo Nō enī dyaꝰ legē tulissꝫ ꝑ quā hoīes fierēt boni et dyaꝰ ip̄e esset cōfundēdꝰ. ❡ Scdm̄ dubiū declandum erat. Vtꝝ lex moysi sit a nobis cōuenient̄ obseruata Et uidet̄ ꝙ nō qa nos illiꝰ legis sumꝰ manifestissimi uiolatores. Nā i lege illa ml̄ta dant̄ p̄cepta que nō obseruāt̄ a nobis utputa p̄ceptū de sctificatiōe sabbati exo.xx. De celebratōe senophegie pasce pētecostes & de esu agni pascal̄ de lapidatiōe filii inobedientis mlieri adult̄e & uiolātis sabbatū ac de aliis oībꝰ de qbꝰ hēt̄ in li.leuiti.nūeroꝝ & exodi i plibꝰ capl̄is. Si lex illa bona erat & xp̄s illā ipleuit ea faciēs que & iudi faciūt ꝑseuerant̄ quō possūt ea xp̄iani dimittere absqꝫ peccato. Ad hanc difficultatē ego rn̄deo scdm̄ Alex.de ales in.iii.uolūie sūme & Tho.i.ii.q.lxxxxviiii Qꝛ i lege moysi tria erāt genera p̄ceptoꝝ Iudicialiū. Cerīōaliū Moraliū.Prio in lege illa erant p̄cepta iudicialia qbꝰ plectebant̄ delinquētes & pūiebant̄ rei Sed seueritas taliū p̄ceptorū finē hūit in aduentu Iesu xp̄i redēptoris ꝑ quem facta ē pax int̄ deū & hoīes pctōres.Ex hoc inqt Hieronꝰ ad Damasū papā de filio ꝓdigo .Lex qppe iustitie tenax clemētiā nō hēbat sꝫ qcūqꝫ adulter fraudator homicida & ut breuit̄ dicā mortali crimine detinebat̄ nulla uenia pn̄ie laxbat̄ a crimie ocl̄m pro ocl̄o dentē ꝓ dente aīaꝫ ꝓ aīa iubebat̄ exoluere. Sed misit deꝰ filiū suū natū ex mr̄e factū sub lege q austeritatē legis euāgelii gr̄a tēperauit. Vn̄ apl̄s eccl̄is scribens. Gr̄a iquit uobis & pax a deo pr̄e & dn̄o iesu xp̄o gr̄a que nō ex merito retributa ē sed ex donāte cōcessa. Pax uero q̄ deo recōciliati sumꝰ hn̄tes ꝓpiciatorē dn̄m nr̄m iesū xp̄m & ip̄e ē ꝓpiciatio pro peccatis nr̄is.hec ille. Ideo dicendū ꝙ ꝑ xp̄m dn̄ꝫ liberati sumꝰ ab onere iudicialiū p̄ceptoꝝ & a timore penaꝝ legis que non obligabat q̄ntum ad hoc nisi usꝫquo xp̄s uenisset q adultere dixit.Iohis.viii.c.Nec ego te cōdemnabo Vade & ampliꝰ noli peccare. Scdo in lege erāt p̄cepta cerimōialia de qbꝰ scribit̄ exo.xviii. c.Esto popl̄o i his que ad deū sunt on̄desqꝫ ei cerimōias & ritū colēdi h̄ p̄cepta continebant oīa ad dei cultū ꝑtinentia de qbus in tractatu de legibꝰ deo dante tractabo distīcte. Ideo nūc sufficit declare q̄re illa obseruare p̄termittimꝰ. Et

15

dico qꝛ id facimus rõnabilr & absqꝫ peccato quoniã oẽs cerimonie ueteris legis
umbra erãt & figura eoꝝ que ꝑ xp̃m erãt gerenda. Ideo aduenĩete ueritate ces
sat figura. Vñ & apłs ad hebr̃.x.dicebat. Vmbrã hñs lex futꝰoꝝ bonoꝝ nõ ĩpaꝫ
imaginẽ reꝝ. Vmbra siqdẽ minꝰ est q̃ imago tanq̃ imago ꝑtineat ad nouã legẽ
umbra ad ueterẽ. Et iteꝝ coł.ii. Nẽo uos iudicet ĩ cibo aut ĩ potu aut ĩ ꝑte diei
festi aut neomenie aut sabbatoꝝ que sunt ũbra futꝰoꝝ. Et Aug.in.vii.li.de ci.
dei.c.xxxii.de hac re sic płchre loqꝛ Oẽs.n.nõ solũ ꝓphie que in uerbis sũt nec
tantũ p̃cepta uite que mores hoĩm pietatẽqꝫ conformãt atqꝫ ilł lr̃is continent
ueꝝ etiã sacra sacerdotia tabernacłꝫ siue tẽplũ cerimõie & dies festi & oĩa alia
que ad eã religiõeꝫ ꝑtinẽt que deo debetꝛ & grece ꝓp̀e latria dr̃ ea significar̃t
& ꝓnũciarũt que ꝓpt̀ eternã uitã fideliũ ĩpleta in xp̃o credimꝰ ĩpleri cernimus
& ĩplenda cõfidimꝰ.hec ille. Sed cõtra arguere possumꝰ Quia cerimõie uete-
ris legis nõ cessauer̃t ĩ xp̃i aduentu Prĩo qꝛ Baruch.iiii.dr̃ Hic ẽ liber mãdato
rũ dei & lex que ẽ ineternũ. Sed ad legẽ ꝑtinebãt cerimõie.ergo duratꝛe erant
ĩ eternũ Scd̃o dr̃ qꝛ oblatio leprosi mũdati ad legis cerimõas ꝑtinet. Sed etiã
in euãgelio p̃cipitꝛ leproso mũdato ut huiꝰmõi oblatiões offerat ergo cerimo-
nie legis ueteris nõ cessauerunt xp̃o ueniente. Tertio obicitꝛ ex eo qꝫ circũcisio
erat ĩstituta in signũ fidei abrae obseruatio aũt sabbati ad recolẽdũ bñfitiũ crea
tõis & alie sollẽnitates legis ad recolendũ alia dei bñficia. Sed fides habrae est
semꝑ imitanda etiã a nobis & bñficiũ creatiõis & alia dei bñficia sꝑ sunt reco-
lenda ergo ad minꝰ circũcisio & sollẽnitates legis cessare non debuerunt. Rñsio
ad hec oĩa scd̃ꝫ Tho.i.ii.q.c iii. Ad ꝓmũ Q lex uetus dr̃ esse ĩ eternũ scd̃m mora
lia qdẽ simplr & absolute scd̃ꝫ cerimoĩalia uero q̃ntũ ad ueritatẽ ꝑ ea figuratã
Ad scd̃m dicẽdũ Q misteriũ redẽptiõis hũani generis cõpletũ fuit in passione
xp̃i Vñ tũc dñs dixit. Cõsumatũ est Ioh.xix. Ideo tũc totalr debuere cessare le-
galia iã ueritate eoꝝ cõsumata in cuiꝰ signũ in passione xp̃i uelũ tẽpli scissũ est
math.xxvii. Et iõ añ passiõeꝫ xp̃o p̃dicãte & miracła feciẽte currebat lex & euã
geliũ qꝛ iã misteriũ xp̃i erat inchoatũ sꝫ nõdũ cõsumatũ. Et ꝓpt̀ hoc mandauit
dñs ante passiõeꝫ suã leproso ut legales cerimonias obseruaret. Post passionẽ
uero xp̃i usqꝫ ad tp̃s euãgelii diuulgati legalia cũ euãgelio currebãt non de ne-
cessitate sꝫ ex q̃dã cõgruitate ne scãdalizarentꝛ iudei. Ideo paulꝰ circũcidit thi-
motheũ q ex mr̃e iudea erat. Titũ uero qꝛ simplr erat gẽtilis circũcidere noluit
ut ĩ circũcisiõe thimothei oñderet sacr̃a legalia nõ debere dãnari & in hoc qꝫ ti-
tũ circũcidere noluit oñderet ea nõ esse necessaria Post diuulgatũ aũt euange-
liũ sunt oĩa ꝓhibita & mortifera. Cõcordat his Alex.in.iiii.uolũie sũme & Ri.
in.iiii.di.i. Ad tertiũ obiectũ sic rñdit Tho. Q fides habrae fuit comendata in

I4

hoc ꝙ credidit diuine ꝓmissiōi de futͦ semīe ī quo bn̄dicerentᷣ oēs gētes Et iō
q̄ diu hoc erat futuꝝ oportebat ꝓtestari fidē habrae ī circūcisiōe. Sꝫ pꝰq̄ iā hoc
est ꝑfectū oꝫ alio signo declari .s.baptismo qui ī hoc circūcisioni succedit scḋm
illud apl̄i col̄.ii.c. Circūcisi estis circūcisiōe nō manifesta.Sꝫ ī circūcisiōe xp̄i cō-
sepulti ei ī baptismo in quo & resurrexistis ꝑ fidē opatiōis dei.hec ille.De sab-
bato aūt qḋ significabat p̄mā creatiōeꝫ dicimꝰ ꝗa mutatū ē ī diē dn̄icū ī quo cō-
mēoratᷣ noua creatᷣa ichoata in resurrectiōe xp̄i . Siml̄r aliis sollēnitatibꝰ uete-
ris legis noue sollēnitates succedunt ꝗa bn̄ficia illi ppl̄o exhibita significāt bn̄
ficia nobis ꝑ xp̄ꝫ cōcessa. Vn̄ festo pasce succedit festū passiōis xp̄i & resurrec-
tiōis . Festo pentͨ in quo data fuit uetꝰ lex succedit festū pentͨ in quo data fuit
lex sp̄ūs uite. Festo neomenie succedit festū btē ꝟginis in qua primo apparuit
illūiatio sol̄ .i.xp̄i ꝑ copiā gr̄e.Festo tubaꝝ succedūt festa apl̄oꝝ .Festo expia-
tiōis succedūt festa martiꝝ & cōfessoꝝ.Festo tabernacl̄oꝝ succedit festū cōse-
cracōis eccl̄ie. Tertio ī lege moysi erāt p̄cepta moralia de ꝗbus dr̄ eccl.xvii.Ad
didit ill̄ disciplinā & legē uite hereditauit illis . Vbi glo.ait .Disciplia ē erudi-
tio moꝝ. Talia ergo p̄cepta moralia a nobis obseruari debēt que exo.ii.c.cōme
morantᷣ.Et hec duratᷣa erunt usqꝫ ad cōpletū numeꝝ electoꝝ . ¶ Tertiū dubiū
decl̄andū erat. Vtꝝ in p̄ceptis decalogi sit regl̄a salutis sufficiētᷣ assignata·Nā
ex .x.c.exodi colliguntᷣ tantū decē mādata uidelicet. Primū nō hēbis deos alie
nos.Scḋm nō assumes nomē dei tui ī uanū. Tertiū memēto ut diē sabbati sctī-
fices. Quartū honora prēꝫ tuū & mr̄eꝫ tuā ut sis lōgeuus sup terrā. Quintū nō
occides.Sextū nō mechaberis.Septimū nō furtū facies. Octauū nō loq̄ris con-
tra ꝓximū tuū fl̄m testīom. Nonū nō cōcupisces domū ꝓximi tui. Decimū nō
desiderabis uxorē eius .In ꝗbꝰ p̄ceptis plene cōtinentᷣ oīa ꝑ que possit hō eter-
nā salutē accipe Quoniā ut inq̄t Bon.i.iii.di.xxxvii. Oīs lex mandat iustitiam
que cōirᷣ dicta nil aliud est nisi ut hō ad deū sit & ad ꝓximū ordīatꝰ Vn̄ lucͨ.x.&
mathi.xxii.xp̄s dixit.Diliges do.d.t.& ꝓ.tuū sicut te ip̄ꝫ. In his duobꝰ p̄ceptis
tota lex pēdet & ꝓphe.Ex hoc moysi date fuerūt due tabl̄e lapidee in q̄rū p̄ma
cōtinentᷣ mādata ad deū nos ordinātia in scḋa mādata nos ad ꝓximū ordinātia
Sufficiētia uero mādatoꝝ p̄me tabule sumi pōt tripl̄r. Ex ꝑte obiecti. Ex ꝑte
subiecti.Ex ꝑte actꝰ medii. Prīo sumitᷣ ex ꝑte obiecti sic Nā cū in deo sint tres
ꝑsōe & tria ap̄pata & triplex genꝰ cāe scḋꝫ ꝙ cōpatᷣ ad creatᷣaꝫ triplex est p̄cep
tū scḋꝫ ꝙ creatᷣa rōalis ordīari h̄t ad deū. Nā scḋꝫ rōeꝫ maiestatis que ap̄patᷣ pr̄i
& cōuenit deo scḋꝫ ꝙ est cā efficiens creatᷣe ordinatᷣ ꝑ illud p̄ceptum. Nō hēbis
deos alienos. Scḋm rōeꝫ ueritatis que aprop̄atᷣ filio & cōuenit deo scḋꝫ ꝙ est cā
formal̄ & exēplaris creatᷣe ordinatᷣ ꝑ illud. Non assumes nomē dei tui ī uanum.

16

Preclarum dictum D. Hieronimi de promissione beatitudinis.

aliq̄d ſine merito q̄ cū merito & de⁹ ē liberaliſſim⁹ ergo uidet̄ q̄ debuit hōi da-
re btitudīez ſine merito & p cōſequēs ſine mādatoꝝ obligatiōe Dici pōt q̄ licz
hoc ueꝝ ſit ex pte dei dātis btitudīez ſine merito nō tn̄ ē tāte glīe & excellētie
ex pte ſuſcipiētis. Et quoniā dn̄s in cōferēdo p̄miū nō tantū attēdit ſue libera-
litatis manifeſtatiōez imo etiā & glīe nr̄e pmotiōez. Hic ē q̄ maluit nobis da-
re eternā btitudīez p ipletiōez mādatoꝝ & meritū obīe q̄ nllo merito p̄ceden-
te. Neq̄ ppterea merita nr̄a derogāt diuine liberalitati q̄a de⁹ remunerat ul-
tra cōdignum. Ob qd̄ Hiero⁹ in qōib⁹ ad helbidiā exclat. d. O q̄nta btitudo pro
puis magna recipe eterna p breuib⁹ p moritis ſp uiuētia & hr̄e deū debitorem
Et idem ad celantiam inqt. Quid tā igratū qd tā ſupbū uideri pōt q̄ aduerſus
eius uiuere uolūtatē q ideo aliqd̄ ipat ut cās heat remunerādi? Neq̄ enī obſe-
quii nr̄i de⁹ indiget ſz nos illi⁹ indigem⁹ impio. hec ille. ❡ Tertio rōabilr deus
obligauit hoīes ad obſeruāda mādata ppt̄ hūiliatiōez. Decens nāq̄ erat ut hō
Deū cognoſceret ſupiorē & dn̄m ſuū ſe aūt ſeruū & iferiorē Et ſi ad ei⁹ famula
tū cūcta mouent̄ eiq̄ obediūt ut iſenſibilia elemēta terra aq̄ aer ignis planete
herbe arbores & pecora campi fōtes flūina maria uolucres celi piſces maris ſol
luna ſtelle & celeſtia corpa q̄nto magis hō ſui creatoris ipio parere debet Sz
heu heu q̄a in ordīe creatᷓꝝ nlla ē tā ptinax tā p̄ſūptuoſa tāq̄ temeraria ad cō-
tēnēdum deū q̄ ingratiſſim⁹ hō. Quia ut ait Aug. ad hemitas. Ad nutū dei ſol
ſua uia non deuiat non luna nō ſtelle. Cāpi decorāt̄ florib⁹ frōdib⁹ criſpat̄ ſil-
ua in nemore cytharizat auicla. Inſenſibilia & irrōnabilia obediūt deo. ſolus hō
dei uolūtati reſiſtit. hec ille. Expgiſcimī itaq̄ o pctōres. & audite loquētē deū
Deutro. iiii. c. dicentēq̄. Cuſtodite mandata mea que ego p̄cipio uobis. Et de
hoc xp̄s de⁹ nr̄ Ioh. xiiii. dicebat. Si diligitis me mādata mea ſeruate.

Nota D. Aug.

❡ Q. deo eſt obediendū quia per obedientiam aſſequit̄ homo bona tempo-
ralia ſpiritualia & eterna. Caplm. iii.

TErtiū qd̄ nos iducere debet ad obediēdū deo ē obediētie efficatia. Eſt
qdem obīa efficaciſſima ad ipetrandū maxime tria bona. Primū tpale
Scdm ſpūale. Tertiū eternale. ❡ Primo obīa ē efficax ad ipetrādū bonū tpale
. ſ. pſperitatē & rerū tpraliū hn̄dantiā. Qd̄ imortal de⁹ Leuit. xxv. ſic declauit
dicēs. Si i p̄ceptis meis ambulaueritis & mādata mea cuſtodieritis & feceritis
ea dabo uobis pluuias tprib⁹ ſuis. Terra gignet germē ſuū & pomis arbores re-
plebūt̄ Apprehēdet meſſiū trita uindemiā & uindemia occupabit ſementē &
cōedetis panem urm i ſaturitate & abſq̄ pauore hitabitis i terra ur̄a. Dabo pa-
cem in finib⁹ ur̄is dormietis & nō erit q exterreat. Auferā malas beſtias & gla-
dius non tranſibit termīos ur̄os. Perſequimī iimicos ur̄os & corruēt corā uobis

16

Perſequent̃ ꝗnq; de ur̃is centũ alienos & centum ex uobis decẽ milia. Cadent ĩimici ur̃i ĩ cõſpectu ur̃o gladio Reſpiciã uos & creſcere faciam & mľtiplicabimĩ Et firmabo pactũ meũ uobiſcum. Cõedetis uetuſtiſſima ueteꝝ & uetera nouis ſuꝑueniẽtibꝰ ꝓicietis. Ponã tabernaclm̃ meũ ĩ medio ur̃i & non abiiciet uos aĩa mea. Ambulabo int̃ uos & ero ur̃ deus uoſq; eritis populꝰ meꝰ. hec ibi. He ſũt ꝓmiſſiões q̃s audiuimꝰ a deo factas ĩ qbꝰ tp̃ralia bona offeruntur poſſidẽda obſeruãtibꝰ dei mãdata Sʒ ecõtra ĩobediẽtibꝰ in dicto .c. ſic deꝰ op̃s cõminat̃ .d. Si ſpreueritis leges meas & iudicia mea cõtẽpſeritis ut nõ faciatis ea que a me cõſtituta ſunt & ad irritũ ꝑducatis pactũ meũ ego hoc quoq; faciã uobis. Viſitabo uos uelocit̃ egeſtate & ardore ꝗ conficiat oclos urõs & conſumat aĩas ur̃as. Fruſtra ſeretis ſementẽ que ab hoſtibꝰ deuorabit̃. Ponã faciẽ meã contra uos & corruetis corã hoſtibꝰ ur̃is & ſubiciemini his ꝗ oderũt uos fugietiſq; nemĩe perſequente. Sin aũt nec ſic obedieritis mihi addã ad correptiões ur̃as ſeptuplum ꝓpt̃ peccata ur̃a & cõterã ſuꝑbiã duricie ur̃e daboq; uobis celũ deſuꝑ ſicut ferrũ & terrã eneã Cõſumet̃ ĩcaſſum labor ur̃. Nõ ꝓferet terra germẽ ſuũ nec arbores poma prebebũt. Si ãbulaueritis ex aduerſo mihi nec uolueritis audire me addã ad plagas ur̃as uſq; ĩ ſeptuplũ ꝓpt̃ peccata ur̃a. Immittã in uobis beſtias agri que cõſumãt uos & pecora ur̃a & ad paucitatẽ cũcta redigãt deſerteq; fiãt uie ur̃e. Q; ſi nec ſic uolueritis recipe diſciplinam ſed ãbulaueritis ex aduerſo mihi ego quoq; cõtra uos ĩcedã & ꝑcuciã uos ſepcies ꝓpt̃ peccata ur̃a ĩducãq; ſuꝑ uos gladiũ ultorẽ federis mei. Cũq; cõfugeritis ĩ urbes mittã peſtilentiam ĩ medio ueſtri ⁊c ibi. Scdo obia ẽ efficax ad ĩpetrãdũ bonũ ſpũale dei .ſ. gratiã amicitiã & beniuolentiã Hec fuit illa decora uirtus ꝓpt̃ quã abrahã meruit audire anglm̃ ſibi .d. Per memetip̃ʒ iuraui dicit dñs ꝗa feciſti rẽ hãc & nõ peperciſti filio tuo unigenito ꝓpt̃ me bñdicã tibi & mľtiplicabo ſemen tuũ ſicut ſtellas celi & uelut arenã que ẽ in littore maris. Poſſidebit ſemen tuũ portas inimicoꝝ ſuoꝝ & bñdicent̃ in ſemĩe tuo oẽs gentes terre ꝗa obediſti uoci mee. Grãde admirãdũq; obſeqũ deo p̃ſtitit abrahã ut ei obediret ſʒ maiora conſecutꝰ eſt diuine liberalitatis bñficia. Tẽptauit ſiꝗdẽ deꝰ illũ ſicut ſcribit̃ gen .xxii. ideſt experientiã fecit ƀʒ Nico. de lira. nõ ꝓpt̃ ſe ƀ ꝓpt̃ alioꝝ exemplũ ut filiũ ſuũ dilectũ & unigenitũ imolaret in mõte. Qd utiq; grauiſſimũ erat impiũ. Prĩo ꝗa iniungebat̃ ei ut re ſibi cariſſima ſe p̃uaret. Scdo ꝗ filiũ ſuũ occidi & mori uiolenta morte pateret̃. ¶ Tertio ꝗ ad hoc exequẽdũ & cõmittẽdũ ſuis p̃priis manibꝰ aſtrĩgebat̃. Quarto ꝗa filiꝰ ille unigenitꝰ erat neq; aliũ ex libera uxore filiũ hẽbat. ¶ Quĩto ꝗa miracloſe illũ genuerat ſenex iã cẽtũ ãnoꝝ cũ uxore uetula & ſterili. Sexto ꝗa magna ꝓmiſſio facta erat abrahe de ip̃o. ¶ Septimo ꝗa

18

ipſe iſaac ſolaciū erat mr̄i ſue & bacľs ſenectutis pr̄is. Octauo ꝗa debebat eū non ſolū occidere ſꝫ etiā ī igne urere. Nono ꝗa noluit de⁹ eū ſtatī audito pre cepto illud ꝑficere ſꝫ triduo ꝑſeuerare quouſq; uenirēt ad mōtem ad quem po tuiſſent citi⁹ ꝓpare. Sꝫ ideo deo uolēte uſq; ī tertiū diē ibidē non ꝑueneřt ut ſic magꝭ luceſceret firmitas uolūtatꝭ abrahe ſꝫ Nico. de lira Vn̄ & glo. gen̄. xxii ait. Nō ē iuſſus abrahā ſtati occidere filiū ſꝫ ꝑ triduū ducere ad imolatiōis locū ut lōgitudīe tp̄ris tēptatio augeret̃ & creſcētib⁹ curis pr̄na uiſcera cruciarentur Accepto itaq; p̄cepto tā difficili abrahā nō ſe excuſauit nec p̄cepti cāꝫ īterro gauit neq; ī ei⁹ executiōe filii blādiētis dulci p̄ntia mutat⁹ ē a ꝓpoſito. Ibāt ſiľ erātq; cum eis duo famľi dom⁹ ꝗ ligna īciderāt ꝓ holocauſto & die tertio rema nētib⁹ ilľ cū aſino tulit abrahā ligna & īpoſuit ſuꝑ iſaac filiū ſuū ꝗ ſꝫm Ioſephū agebat tūc annū. xxv. ip̄e uero abrahā portabat ī manib⁹ ſuis ignem & gladium O q̄ reuerent̃ cū ꝑgerēt duo ſimľ dicebat iſaac pr̄i ſuo. Ecce ignis & ligna ubi eſt uictīa holocauſti O q̄ ardenter rn̄debat ei pr̄ ſeip̄m ſuꝑans ſeip̄m uincens. Dn̄s ꝓuidebit ſibi uictimā holocauſti fili mi. Volūtate ſenſualitatis forte ſe cū tacite colloquēte atq; dicēte. Tu es uictīa quē ego ꝓpriis manib⁹ interficiam quē adurā ſuꝑ altare ut ſatiſfaciā deo nr̄o. O q̄le ſpectaculū O q̄le uirtutis exē plū mēte inſpicere illos p⁹q̄ ueneřt ī montē p⁹q̄ ibi conſtruxeřt altare p⁹q̄ de niq; ſuꝑ illud ligna cōpoſuere. Inqt. n. Ioſephus in. i. antiqtatū li. Q abraham anteq̄ filiū ligaſſet aduocauit illū ad ſe dixitq; illi. O puer quē innumeris uotis optaui a deo mihi cōferri & dū ꝑueniſſes ad uitā nihil ē qđ ꝑ alimēto tuo non feci. Neq; me feliciorē magis arbitrabar q̄ cū te ad hāc uiderē etatē ſucceſſorē mei p̄ncipat⁹ reliquere. Cōgaudebā ꝗa dei uolūtate tuus pr̄ ſū fact⁹ denuo ſꝫ eius placitū te reponā. Hāc fortit̃ porta dicatiōeꝫ. Deo nāq; te cedo ꝗ mihi per oīa placid⁹ fuit & ſuffragator. Nat⁹ ergo morere nō cōi mō hac uita egrediens ſed a pr̄e ꝓprio oblat⁹ cūctoꝝ ob legittimū ſacrificiū. Reor. n. ꝗa te dignū iudi cauerit non egritudīe nec bello nec q̄libet alia paſſiōe que ſolet hōib⁹ accidere hac uita liberare ſed cum igni & ſacrificiis tuam aīam ſuſciꝑe & apud ſe retinere Eritq; decetero mei curā hn̄s ſenectutē regens q̄ gr̄a te maxīe nutriebā Audi tis his iſaac hūili uoce pr̄i rn̄dit. O pr̄ mi colendiſſime rē audeo grādē ac durā Aſſeris te pr̄eꝫ meū uelle me ꝓpriis manib⁹ interficere & igne adurere ut obe dias deo. Doleo nēpe gratiſſime iuuentutis mee florē amittere doleo pr̄is mei me diligētis expiri in me gladiū ſeuiētis. Doleo inſuꝑ tali mō deſerere dilectā mr̄eꝫ & te patrē meū cui ꝑauerā ī hac ſenectute ſua in oībus ſubuenire. O care genitor. O pr̄ amantiſſime Credebā me eſſe bacľm ſenectutis tue & ecce mihi dicis ut fortit̃ ferā mortē ꝑ te mihi inferendā. O inaudita res. O admirandum

nouũ quo uiſcera mea cõmouent̃ aĩa turbat̃ & cor undiq; uexat̃ anguſtia Ven,
tñ pr̃ mi dulciſſime qa ſic placet deo ita fiat Et ſi nunq̃ hoc fieri ille mandaſſet
& tu tantũ iuberes adhuc ꝓmptiſſim⁹ obedirẽ Nõ fugiã a tua pñtia nõ me de,
fendã. Et h⁹i uerbis ꝓſtrauit ſe ĩ terrã prẽꝫq; adhuc alloquebat̃.d. Habes me fi,
liũ tuũ ad uota pr̃ ſtrĩge man⁹ meas & pedes meos funib⁹ ĩterfice me ſic tibi &
deo nr̃o placet. O qd erat uidere uenerãdũ ſenẽ illũ mirãdo feruore ligare ma,
nus & pedes filii eleuãtẽq; euaginatũ gladiũ ut illũ ꝑimeret. O inaudita obĩa
pr̃is & filii O utriuſq; ardẽtiſſima uolũtas ad obſeqũ deo. O deniq; inmenſa di
uine largitatis bñficia eiſdẽ collata. Multa qdẽ ſuſcepert̃ ambo ãpliora dona a
liberaliſſimo deo q̃ fuerit illoꝝ ad obediẽdum cõmendabilis feruor uoluntatis.
Tertio obĩa ẽ efficax ad ĩpetrãdũ bonũ eternale. Dixim⁹.n.ĩ p̄cedẽtib⁹ ſermo
nib⁹ queẽadmodũ de⁹ bñdict⁹ largit̃ eterne uite p̄miũ oĩb⁹ ſeruãtib⁹ ei⁹ mãdata
Sed tãta eſt hũana neqcia q̃ magis hoĩes dyabolo obedire uolũt q̃ deo. Clat
de⁹ Nõ hẽbis deos alienos Et dyabol⁹ dicit. Sint tibi dii tui tp̄alia bona que ma
gis q̃ deũ diligas. Noli ſcripẗis credere. Noli debita uota cõplere Sr̃ſtitiões in
cantatiões & diuinatiões ſectare Cultũ dei negligas & contemnas. Sacris locis
atq; pſonis reuerẽtiam nullũ exhibeas. Eccliaſticas leges atq; cẽſuras deſpicias
uociq; mee obedias ut deũ mĩme colas. Clamat de⁹. Non aſſumes nomẽ dei tui
in uanũ. Et dya⁹.d. Sis ꝑiur⁹ blaſphema ſepi⁹ Maledic nomẽ ſanctũ dei & oĩm
ſctõꝝ ſuoꝝ ac mr̃is ei⁹ nomẽq; meũ in oĩb⁹ tuis opib⁹ frequẽti⁹ cõmẽora & dei
nomen ĩ turpib⁹ cãtilenis admiſce. Clat de⁹. Sabbata ſctĩfices. Et dya⁹.d. Di,
ebus feſtis nlla ſit inte memoria dei nlla recordatio ſalutis ꝓp̄e & eternoꝝ bo,
noꝝ. Ecclias fugias & p̄dicatiões euangelii ad q̃s ſi acceſſeris nllaꝫ modeſtiã ſer
ues. Vano aſpectu mlres & uiros cõſpice. Veſtibus inhoneſtis dieb⁹ illis utere
ludo choreis atq; tripudiis tẽp⁹ expendas & ꝓ lucro tp̄ali ſi qd opis facere po,
teris facias. Clat de⁹. Honora prẽm ꝛc Et dya⁹ dicit. Parẽtibus tuis infeſtus ſis
diſciplinã eoꝝ & correctiõem fuge pietatẽ reuerẽtiã & obĩaꝫ eis denega contu
meliis illos affice & ſi potes uerbis uerbera adde atq; d domo illas expelle Cla
mat deus. Nõ occides Et dyabol⁹.d. Iniuriã noli ſufferre. Sume de inimicis uin
dictã da locũ ire percute ĩterfice & que non potes manũ ꝓſequere corde. Clat
deus Nõ mechaberis. Et dya⁹.d. Nullum ſit pratũ qd nõ ꝑtranſeat luxuria tua.
Non erubeſcas adulterari fornicari inceſtũ moliciẽ ſacrilegiũ & ſodomiã nefan
diſſimã & innoĩabilẽ ꝑpetrare. Clat de⁹. Non furtum facies. Et dya⁹ .d. Rape
depredare furare q̃ntũ potes Nulla ſit tibi cõſcĩa ꝓpt̃ lucrũ de ꝑiuriis de mẽda
ciis de fraude de ſimlatiõib⁹ de iniuſtitia de uſuris de extorſiõibus de malis con
tractib⁹ & de excõicatiõibus. Clat deus. Non dices flm teſtimoniũ cõtra ꝓxĩm

tuū.Et dya9 ait.loquere ſine menſura in dedec9 alioꝝ detrahe uicinis extrane,
is ſacerdotib9 religioſis ꝑlatis dn̄is uirgib9 uiduis & cōiugatis.Cl'at de9.Nō cō,
cupiſces uxorē ꝓximi tui.Et dya9 dicit Oēs mlres q̄s uides cōcupiſce & uolup,
tuoſa mēte deſidera.Cl'at deus Nō cōcupiſces rē ꝓximi tui.Et dya9.d. Appo
ne cor tuū ad alioꝝ bona deſidera mortē ꝓpiquorū tuoꝝ ut eoꝝ bona ad man9
tuas ꝑueniant Et tn̄ ſine cōpatione magis audit᷑ uox dyaboli q̄ dei.O extrema
dementia O ſtultitia ꝑniciosiſſima ſeruire dyabolo ꝓ eternis incendiis & relin
quere deū liberalē & munificentiſſimū q ſeruis & amicis ſuis pollicet᷑ gaudia pa
radiſi Ad que nos ꝑducat xp̄s dei filius q ui.& regꝫ.ꝑ infinita ſcl'a Amen.

Feria.iiii.p9 dn̄icā i ſeptuageſima. De īfinita mīa dei q̄ ipe pr̄ piiſſim9 dulciſſime uocat aīam ad pnīaꝫ oēs etiā peſſimos peccatores promittens eis liberaliter indulgentiam & remiſſionem. Sermo.iiii.

VOx dilecti mei pulſantis.Aꝑi mihi ſoror mea ſponſa.Aīe peccatrici
ad pnīaꝫ redire diſpoſite uerba ſunt iſta origialit᷑ Cant.v.c.Piiſſim9
oim pr̄ de9 offert pctōrib9 ut occaſiōeꝫ hēant ad eū reuertēdi uberri,
mū fontē & indeficientē & ihauribilē mie ſue.Neqꝫ unq̄ tā grādis peccator in,
uent9 ē q ad eū cōfugere uolēs non fuerit benigne miſericordiſſimeqꝫ ſuſcept9
Hec ē illa mīa que fiduciā pr̄are debet cūctis pctōrib9 ne unq̄ deſpent. Hec ē
illa decora & formoſa regina que ſp aſtat a dextris dei i ueſtitu deaurato circū
data uarietate Hec ē que blāda uoce hūiliqꝫ ſermōe deliquētes admonet ut ad
fontē aque uiue deū ꝓpiciū atqꝫ benignū currāt ſicietes Et quoniā mltoꝝ cor,
da moliri nolūt & duriora ſaxis indies obſtinant᷑ in malo.ſtatui in hoc ſermone
uerba facere de iocundiſſima uoce mie dei qua ipſe dilect9 aiaꝝ ſponſus illas in
peccatis errātes liberaliſſime aduocat ut de erratis cōpuncte ueniā & indulgē,
tiā ſuſcipiāt. Qd'bn̄ ſenſit aīa peccatrix diſpoſita iam ꝑterita mala corrigere &
decetero a futuris cauere.d.i uerbis notati i themate. Vox dilecti mei q creauit
me q me fecit q me redemit q mihi pollicet᷑ gaudia ꝑadiſi pulſantis ꝑ intrinſe
cas inſpiratiōes ꝑ extrinſecas mōitiōes ꝑ ſpūales illuīatiōes per ſacroꝝ diſpoſi
tionē.Aꝑi mihi.ſ.cor tuū o ſoror mea o aīa mea ad meā imaginē & ſilitudinem
facta.O ſponſa mea quā deſponſaui mihi ī fide cū ſacrū ſuſcepiſti baptiſma &
ego tibi meā grāꝫ ſū largitus.Aꝑi inq̄ mihi ut audias me exhortantē te q̄tenus
pnīaꝫ agas & pctōꝝ tuoꝝ ueniā iudulgentiāqꝫ a mia mea habunde ſuſcipias.In
qb9 uerbis de uoce mie dei aīaꝫ uocātis tria miſteria ꝓponim9 contemplanda.

Primū dr̄ reuelatiōis.
Scd'm ampliationis.
Tertiū accelerationis.

De ꝑconiis & landib9 mie dei que pctōribus demr̄at᷑ in ſcripturis figuris & exemplis. Capl'm.i.

PRimū miſteriū cōtēplandū dr̄ reuelatiōis in quo exquirere licet q̄lr dei
mia q̄ pctōres allicit reuelata & p̄conizata ē Et ad hoc dico q̄ mia ipſa
maxīe manifeſtat̄ in trib9. Prīo in ſcriptis. Scd̄o ī enigmatib9 & figuris. Tertio
in exemplis. ¶ Primo manifeſtat̄ & reuelat̄ p̄coniū mīe dei ī ſcriptis que uidēt̄
eſſe lr̄e q̄ſi quedā familiares & domeſtice ex cancellaria celi ad miſeros pecca-
tores ex pte uiuentis dei miſſe ac deſtinate. Ideo reuerent̄ atq; iocunde illorū
lectio a cūctis ē audienda. Dicāt igit̄ pphe & ſancti qd ferūt de mia dei. Moy
ſes ad deū loquēs exo.xxxiiii.inqt ſic. Dn̄ator dn̄e deus miſericors & clemēs pa-
tiens & mlte miſerationis Et Deutro.iiii. Reuerteris ad dn̄m deū tuū & audies
uocē eius qa de9 miſericors dn̄s de9 tuus Et ſapiēs eccl.ii. Pius & miſericors eſt
deus & remittit ī die tribulatiōis peccata. Et.c.xvi. Quā magna mia dn̄i & pro
piciatio illi9 cōuertētib9 ad ſe. Et.c.xviii. Quis addiciet enarrare miaꝫ ei9. Et.li.
.c. Letet̄ aīa ur̄a in mīa eius. Et ſapīe.ii. Miſereris oīm quoniā oīa potes. Et.xv
Tu aūt dn̄s ſuauis & uerus es patiēs & in mīa diſponēs oīa. Et p Iſa.liiii.dn̄s ait
Derelinqt impi9 uiā ſuā & uir iniquus.co.ſ.& re.ad.d.&.mi.e.&.ad.d.n.q.m.
ē ad ignoſcendum. Et.lviii. Inuocabis & dn̄s exaudiet clabis & dicet Ecce aſſum
qa miſericors ſum dn̄s de9 tu9. Et liiii. In mia ſempiterna miſertus ſum tui dicit
redēptor tu9 dn̄s Et Ioel.ii. Cōuertimī ad dn̄m deū ur̄m qa benignus & miſeri
cors ē patiens & mlte mīe & p̄rabilis ſup malitia popli Et Ionas.iiii. Scio inqt
qa tu de9 clemēs & miſericors es patiens & mlte miſerationis. Et. Dauid pſal.
lxxxxviii. Laudate nomē ei9 quoniā ſuauis eſt dn̄s ī eternum mīa eius. Et pſal.
xxviiii. Magnificata eſt uſq; ad celos mia tua Et pſal.lxxxv. Tu autē dn̄e ſuauis
& mitis & mlte mīe oīb9 inuocantib9 te. Et pſal.l. Miſerere mei deus ſꝫ magnā
miam tuā Et pſal.cxxviiii.idem hēt̄ Et Petr9.i.epla.i.c. Bn̄dict9 deus & pr̄ dn̄i
nr̄i ieſu xp̄i q ſꝫ magnā miaꝫ ſuā regenerauit nos in ſpem uiuā Et Paul9 eph.ii
c. De9 diues ē in mīa. Et.ii.cor.i. Bn̄dict9 de9 & p.d.n.i.x.pr̄.m.& d.t.con.qa.n
in o tri.nr̄a. Et cythariſta ſpūs ſancti uirgo glioſiſſima. Luce.ii. Et mīa eius a p
genie in p.ti.eū. Et Luc.vi. Eſtote miſericordes ſicut & pr̄ ur̄ celeſtis miſeri-
cors ē. Et Hiero9 de pe di.i.in.c. Quia diuītatis nat̄a ait. Diuinitatis nat̄a cle-
mēs ē & pia magiſq; ad indulgentiā pna q̄ ad uindictā que nō uult mortē pctō
ris ſꝫ ut magis cōuertat̄ & uiuat Et idē Hiero9 in.c.uide.d.pe.di.i. Vide benig-
nū dn̄m mīam cum ſeueritate miſcentē. Et Ambro9 li.de pe. Deus mīam ſuam
oīb9 pmiſit & relaxandi ln̄iaꝫ ſacerdotibus ſuis ſine ulla exceptiōe conceſſit. Et
xxvi.q.vi.c. His qui. Mīe dn̄i nec menſuras poſſum9 ponere nec tp̄ra diffinire.
Ex qb9 oīb9 app̄hendim9 deū nr̄m benignū eſſe miſericordē & pium. ¶ Scd̄o
manifeſtat̄ & reuelat̄ p̄coniū mīe dei in enigmatib9 & figuris. Loquebat̄ ſepe

dn̄s ieſus ī ꝑabolis ſ꞉ꝫ morē paleſtinoꝝ ut dicit Nicoꝰ.de lira quoniā ſic clarius potuit ueritas eluceſcere maxime idiotis & rudibꝰ ꝓut teſtaṫ Dyoniſiꝰ.i.c.celeſtis hierarch̄.Et iō ad ſuā & patris eiꝰ mīaꝫ notificādā uſus eſt triplici enigmate ſeu metafora ī ꝑabola ꝑ eū dicta. Prīa fuit de egroto patiēte de q̄ Math̄i.ix.c.ubi audiens murmuratiōes phͤeoꝝ ꝗ ei detrahebāt ꝗa cū publicanis & pc̄tōribus manducaret ait.Non eſt opus ualentibꝰ medicꝰ ſꝫ male hn̄tibꝰ. Euntes aūt diſcite.ꝗd ē mīaꝫ uolo & nō ſacrificiū.Non enī ueni uocare iuſtos ſꝫ peccatores Sc̄da ꝑabola ē de paſtore ꝑditā ouē reꝗrente de q̄ Luc.xv.ſcribiṫ. Q dimiſſis lxxxxviiii.aliis ouibꝰ in deſerto ſolicitꝰ paſtor ob errātem unā ouē.i.deꝰ peccatricem aīaꝫ pꝗſiuit diligenter inuentāqꝫ cuſtodiuit intactā impoſuitqꝫ ſuꝑ hūeros ſuos gaudēs remittendo.ſ.ſibi penitēti potēcia ſua oīa peccata atqꝫ delicta.

Tertia ꝑabola ē de filio ꝓdigo ad prēꝫ pꝰq̄ oīa diſſipauerat reuertente.ꝑ quē ut Hieroꝰ inꝗt ad Damaſū papā de filio ꝓdigo Pc̄tōr hō uere penitēs intelligiṫ. Quē cū uidiſſet a lōge pr̄ mīa motꝰ occurrit illi cadēſqꝫ ſuꝑ collū illiꝰ oſculatꝰ eſt eū nihil illi īꝑperauit non triſtē uultum aut turbulentā faciē oñdit non aſꝑis uerbis cōtriſtauit ſꝫ q̄ letanṫ ī domū eum introduxit afferri fecit ueſtimēta & ānulū cōuiuiū ſollēne ꝑparauit choreaſqꝫ cantꝰ & ſonorū melodias in domo eſſe iuſſit ꝗa recuꝑauerat filiū mortuū & ꝑditū ꝑ quē intelligimꝰ pc̄tōrem cōpunctū cui deus ſe grōſiſſimū exhibet. ¶ Tertio manifeſtaṫ & reuelaṫ ꝑconiū mīe dei in exēplis. Quotquot enī inuēti ſunt pc̄tōres ꝗ ab illo ueniā poſtulārt oēs fuerūt exauditi ſicut pꝫ in ueteri & nouo teſtamento. Dauid equidem ꝑ pnīaꝫ adulterii ſimlr̄ & homicidii a miſericorde deo ueniā impetrauit De cuiꝰ pnīa Hieroꝰ ad Sabinianū diaconē lapſū ita ſcribit Totā pnīaꝫ oñdit pſalmꝰ.l. qn̄ ingreſſus ē dauid ad uxorē urie & a Nathā ꝓph̄a correptꝰ rn̄dit dicēs Peccaui ſtatiqꝫ meruit audiri. Et dn̄s abſtulit peccatū tuū a te.Adulterio enī iunxerat homicidiū & inde cōuerſus ad lacrīas. Miſerere ait mei deꝰ ſ꞉ꝫ magnā mīam tuā Magnū enī peccatū magna indigebat mīa Vn̄ iungit & dicit.Multum laua me ab iniꝗtate mea & a peccato meo mūda me quoniam iniꝗtatē meā ego cognoſco & delictū meū contra me ē ſemꝑ tibi ſoli peccaui.Rex.n.aliū non timebat & malū corā te feci ut iuſtificeris ī ſ꞉monibꝰ tuis & uīcas cū iudicaris Cōcluſit deꝰ oīa ſub pc̄tō ut oībꝰ miſereaṫ tantūqꝫ ꝓfecit ut dudū pc̄tōr & peītēs trāſierit in mgr̄m ut dicat Docebo iniquos uias tuas.hec ille.Et idem ad Oceanum de dauid loquēs inꝗt Dauid ſancti & manſuetiſſimi uiri homicidiū ꝑiṫ & adulteriū ſeptē dierū emēdauit fames iacebat in terra uolutabaṫ in cinere & oblitus regie maieſtatis lumen querebat ī tenebris illūqꝫ tantū reſpiciens quē offenderat lacrīabili uoce dicebat. Tibi ſoli peccaui & malum corā te feci & redde mihi

letitiā ſalutaris tui & ſpū ꝑncipali cōfirma me. Atqꝫ ita factū ē ut ꝗ me docuerat uirtutibus ſuis qūo ſtans non caderē doceret ꝑ pnīaꝫ qūo cadens reſurgerē. hec ille. Que oīa notanť.ii.regꝫ.xii.c. Eſt & de niniuitis exēplū de qb⁹ habeť li. Ione ꝑ totū & de pe.di.i.in.c. Niniuite.ubi.dr̄. Niniuite quos dn̄s in euāgelio cōmendat pnīaꝫ egerūt in predicatiōe Ione & ex mīa dn̄i indulgētiā conſecuti ſubuerſiōis interitū ſubterfugere meruer̄t. hec ibi. Et ut breuiť pſtringā exempla adduco illud dictū Bernardi ſermōe.xxii.ad Ieſū de ſua mīa loquētis ubi ait. Oīno ꝓpť māſuetudīeꝫ que de te p̄dicať currem⁹ p⁹ te dn̄e Ieſu audiētes ꝗ paupem nō ſpernas pctōrē non horreas nō horruiſti confitentē latronē non lacrimantē peccatricē nō chananeā ſuplicantē nō dep̄henſam ī adulterio non ſedentē in theloneo nō ſuplicantē publicanū nō negantē diſciplm nō pſecutorē diſciploꝝ nō ip̄os crucifixores tuos. hec ille. Expgiſcimi igiť o peccatrices aīe. Audiuiſtis o pctōres uocē dei ꝗ mīaꝫ ſuā infinitā nobis declauit Nolite obdurare corda ur̄a deponite peccata atqꝫ delicta. Accedite ad eū & ueniam obtinebitis qa ip̄e ē de⁹ mīaꝝ ꝗ per ezechielē ꝓphaꝫ.c.xviii.inqt. Si autē impi⁹ egerit pnīaꝫ ab oīb⁹ peccatis ſuis que opatus ē & cuſtodierit oīa p̄cepta mea & fecerit iuditiū & iuſtitiā uita uiuet & non morieť oīm iniqtatū eius q̄s opat⁹ ē n̄ recordabor. In iuſtitia ſua quā opat⁹ ē uiuet. Nunqd uoluntatis mee eſt mors impii? quaſi dicat non. Et.ī. Nolo mortem morientis.ſ.peccatoris ſed ut conuertať & uiuat. Reuertimini & uiuetis.

De amplitudīe & magnificētia mīe dei que remittit oīa peccata grauia replicata & antiquata peccatoribus penitentibus. Caplm.ii.

SEcundū miſteriū cōtemplādū circa mīaꝫ dei pctōres uocātis ad pnīam dr̄ ampliatio in quo patefaciendū eſſe duxi qūo ampla lata ꝓfunda ac copioſa ſit ip̄a mīa dei bn̄dicti que licꝫ in ſe ſit infinita qa ſit nihil aliud q̄ ipſe deus ē. ſꝫ illud Augꝫ.de fide ad petrꝝ. Quicqd ē in deo ē ip̄e de⁹ tn̄ etiā ī ſuo effectu cōſiderata tā grādis inueniť ꝗ oīa nr̄a ſupat peccata atqꝫ uincit. Tria enī ſunt in peccatis horrēda & timēda ualde que tn̄ a mīa dei ſupanť. Primū grauitatis cōditio. Scdm frequens iteratio. Tertiū diuťna detentio. Primū qd in peccatis cōſiderať horrendū dr̄ grauitatis cōditio.qn̄.ſ.peccatū ex ſua cōditiōe & ex ſuo genere graue eſt & nefandū. Verūtamē tāta ē mīa dei ꝗ nullū eſt peccatū adeo execrandū de quo ſi quis pnīaꝫ egerit indulgentiā nō recipiat. Quinimo clemētiſſim⁹ deus mīa ſua illud penitenti plene remittit. Hinc Criſo⁹.de.pe.di.iii.in.c. Talis.ait. Tal mihi crede tal eſt erga hoīes dei pietas nunq̄ ſpnit pnīaꝫ ſi ei pure & ſimplr offerať etiā ſi ad ſummū qs pueniat maloꝝ & inde tn̄ reuerti uelit Suſcipit enī de⁹ illū libenť & amplectiť. Et hoc ē

qđ dr̄ de.pe.di.i.c.In actiõe.Cor cõtritũ & humiliatũ deus nunq̃ spernit.Sed
circa h̄ dubitať de peccato in spiritũ sanctũ.Vtꝝ deꝰ misericors remittat illud
penitentibꝰ.Et uideť ꝙ non.Quia peccatũ in spiritũ sãctũ ẽ irremissibile.Vñ
Aug.in li.de fide ad petꝝ ait.Hi q pc̄tm̄ in spiritũ sanctũ neq; hic neq; ĩ futͦ
remissionẽ pc̄tõꝝ accipiũt.Et idem ĩ li.de sermõe dñi in mõte.Peccare in spi-
ritũ sanctũ ẽ ꝑ maliciã & ĩuidiã fr̄nã ĩpugnare charitatẽ pꝰ acceptã spũs sancti
gr̄az qđ pc̄tm̄ neq; hic neq; ĩ futͦ remitti diciꝰ.Hoc ip̄m mgr̄ sniaꝝ cõfirmat
xliii.di.ii.Ergo uideť ꝙ dei mĩa non supat oẽ peccatũ.Rñdet ad hoc Alex.de
ales in.ii.ii.in.iii.sũme ubi tractat de irremissibilitate peccati ade.Q; peccatũ
tripl̄r dr̄ irremissibl̄e.s.Negatiue.Priuatiue.Contrarie.Negatiue dr̄ irremissi
bile qđ nullo mõ p̄t remitti sicut peccatũ luciferi alioꝝq; dãnatoꝝ.Priuatiue
dr̄ irremissibl̄e peccatũ qđ ñ h̄t aliqd dignũ ut remittať.& sic oẽ peccatũ mor
tale ẽ irremissibile qa nll̄z mortale h̄t aliqd ꝑ qđ sit remissiõe dignũ.Contra-
rie uero dr̄ irremissibil̄e qa habet contrariã dispõez ad gr̄az sine qua peccatum
nullo mõ põt remitti.Et sic ẽ irremissibile peccatũ in spiritũ sanctũ qa directe
est contra effectũ sp.s.q quidẽ dr̄ gr̄a pnialis.Sũt aũt huiꝰ peccati sex spẽs ut
patet ꝑ Aug.in Ench.& de fide ad petꝝ & de sermõe dñi in monte & de bap
tismo puuloꝝ.i.Desperatio.p̄sumptio.ĩuidẽtia fraterne gr̄e.obstĩatio.finał
ĩpnĩa & inpugnatio ueritatis agnite.q̄ꝝ spẽꝝ numerus ẜz Bõn.in.di.xliii.ii.sic
assignať.Omne peccatũ in spiritũ.s.ẽ contra pnĩalẽ gr̄az.Tũc aũt ẽ cõtra ip̄az
rõne sui aut rõne añcedentiũ aut rõne subsequentiũ.Si rõne añcedentiũ cũ ad
pnĩam añcedãt tãq̃ due mole.spes & timor cõtra timorẽ est p̄sumptio contra
spem ẽ desꝑatio.Si rõne cõsequentiũ cũ ad pnĩaz cõsequať emẽdatio que con
sistit in duobꝰ vz ĩ uera cõfessiõe & bona satisfactiõe.sic sumunť due spẽs quaꝝ
una ẽ ĩpugnatio ueritatis agnite altera detestatio boni .Si rõe sui sic ẽ obsti-
natio que cõp̄hendit etiã infinalẽ pnĩaz.Diciť ergo peccatũ in.sp.s.irremis-
sibile magis q̃ alia peccatoꝝ genera qa ẜz magr̄m.Vix aut raro aut difficulť re
mittiť ꝑ eo ꝙ ñ tãtũ repugnat gr̄e sz etiã dispositiõi ad ueniã & gr̄az suscipiẽ
dam.Remissibile uero ẽ sz Bon.tũ rõne diuine potentie remittentis.tũ qa hõ
põt de illo penitere excepto finalis ĩpnĩe que etiã dupl̄r sumiť.Vno mõ pro
ꝓposito nõ penitẽdi.alio mõ ꝑ cõtinua ꝑmanentia in malo.Impnĩa p̄mo mõ
sumpta ẽ peccatũ irremissibile cõtrarie non negatiue eo ꝙ claudit uiã ad gr̄az
& ĩpedit ingressum.sp.s.tñ possibile ẽ ut hõ de illa peniteat & remissibl̄is fiat
Impnĩa scđo mõ dicta nll̄o mõ põt remitti.Hec aũt nemĩ est attribuenda usq;
ad illud instãs in quo dici de aliquo possz ꝙ final̄r sit ĩpenitẽs.Hinc Leo papa
de.pe.di.vii.c.Nemo.ait.Nemo desꝑandus ẽ dũ in hoc corpe constitutus est

20.

Idem dicit.xxxii.q.ii.c.Ancillã.&.xxiiii.q.iii.ca.Corripiant.Patet ergo oẽ pe
catũ ꝑ pniaꝫ liquefieri ad cõſpectũ mĩe dei ꝗ nihil tantũ abhoiat ꝗntũ ipniaꝫ
& deſꝑatiõeꝫ.Hinc Hieroꝰ ad ruſticũ monachũ ait.Nihil ſic offẽdit deũ ſicut
cor ĩpenitẽs Solũ deſꝑatiõis crimẽ eſt qd ueniã cõſequi non põt. Scdm ꝙ in
peccatis cõſideratur horrendũ & piclõſũ eſt pctoꝝ frequẽs iteratio qñ.ſ.frequẽ
tius iterant Tamẽ tanta ẽ mĩa dei ꝙ ſi ꝗs incipet peccare a ꝑma hora diei & ꝑ
acto peccato ſtatĩ pniaꝫ ageret & pnĩa facta ſubito laberet & poſt lapſũ iteꝝ
ſurgeret & pꝰ ſurrectionẽ iteꝝ caderet & pꝰ caſũ denuo cõtritiõꝫ hr̃et ſꝑ deum
ĩmobilit ꝓpiciũ inueniret ad remittendũ.Hinc Aug de pe.di.iii.in.c.Ad huc
inſtãt.ait Quoniã cottidiana ẽ offenſio oꝫ ut cottidiana ſit remiſſio.Cur docu
iſſet dñs orãtes dicere dimitte nobis debita nr̃a niſi ipſe nobis miſericors ꝑſe
ueraret ꝗ nos ab hac petiõe non uult deficere. Et Leo papa de pe.di.i.c.Mul
tiplex mĩa dei.inꝗt Multiplex mĩa dei ita lapſibꝰ hũanis ſubuenit ut non ſolũ
ꝑ baptiſmi gr̃am ſed etiã pnĩe medicinã ſpes uite reparet eterne ut ꝗ regene
ratiõis dona uiolaſſent ꝓprio ſe iuditio condemnãtes ad remiſſionẽ criminum
ꝑuenirent. Et Lactãtiꝰ in liᵒ.di.inſti.ad.g.ſic loquit. Nemo põt eſſe tã circũ
ſpectꝰ tã prudẽs ꝗ nõ aliqñ labat. Idcirco deꝰ ĩbecillitatẽ nr̃aꝫ ſciens aperuit
homini portũ ſalutis ut huic neceſſitati cui fragilitas nr̃a ſubiecta ẽ medicina
pnĩe ſubueniat Et Hieroꝰ ad ruſticũ monachum de pe.di.iiii.c.iii.Septies ait
Septies in die cadit inſtꝰ & reſurgit Si iuſtus qũo cadit? ſi cadit qũo iuſtus? Sꝫ
iuſti uocabulũ non amittit ꝗ ꝑ pniaꝫ ſꝑ reſurgit.Et nõ ſolũ ſepties ſꝫ ſeptua
gies ſepties delinquẽti ſi cõuertat ad pniaꝫ peccata donant.Hoc xꝰ petꝝ do
cuit Mathi.xviii.c.Sed non nlli heretici temere aſſeruerũt duo fl'a & merito
reꝓbãda Primũ ꝙ ſi hõ cadat a pnĩa ꝙ ñ uere penituit Cõtra qd dictũ Alex.
de ales ĩ.iiii.uolũie ſũme adducit diſtintiõeꝫ de ueritate pnĩe.d.Q dupl'r põt
ſumi Uno mõ ut pnĩa uera dicat que ueꝝ ht uirtutis actũ ꝗ eſt deteſtari malũ
cõmiſſũ & ꝓ illo tꝑe nll'm cõmittere & ꝓponere non committere de futo in
quo ſtatu ſi ꝗs decederet ſaluus eſſet.Et ab hac põt hõ cadere & in peccata la
bi Alio mõ ut dicat pnĩa uera que ꝑducit in finẽ ut final' & cõtinuata & ab hac
non ẽ cadere Sed ad huc heretici ad ſui erroris robur auctoritates & dicta ſctõ
rũ adducũt Et ꝑmo illud Ambro.in ſermõe ꝗdrageſime.d.Pnĩa ẽ mala p̃teri
ta plangere & plangenda iteꝝ non cõmittere ergo ꝗ iteꝝ peccat uerã pnĩam
non fecit.Scdo ad idem allegãt Greg.ſic.d.Qui ita alia peccata deplorat ut
tñ alia cõmittat ad huc pnĩam agere aut ignorat aut diſſimulat. Inſuꝑ adhoc
ꝓpoſitũ hñt Iſidoꝝ in li.de ſũmo bono ſic loquentẽ Irriſor ẽ non penitẽs qui
adhuc agit qd peĩtet nec uidet deum poſcere ſubditus ſed ſubſanare ſuꝑbus

Nota. Super Septies in die cadit iustus

22

Et his cōcordat Aug᷑.in li.soliloq̄oꝝ qn̄ dicit. Inanis ē pnīa quā sequēs culpa inquinat Que auctoritates & alie sil'es hn̄t in decret᷑ de pe.di.iii.de q̄bus ꝑ so lutiōe Gratianꝰ ibidē in.§.Sed uerba.ait.Q̄ illa uerba auctoritatū nō ad diuersa tp̄ra sed ad idē tp̄us referunt᷑ ut.s.eo tp̄re quo q̄s deflet mala que commisit & pnīaꝫ facit nō peccet & scelera nō cōmittat. Q̄ aūt in diuersis tp̄ribꝰ possit q̄s facere pnīaꝫ uerā & pꝰ illā iteꝝ possit peccare ꝓbat᷑ rōne eo ꝙ pnīa h̄t esse in libero arbitrio ꝫ statū uie qd᷑ uertibile ē & pōt a bono in malū & a malo in bonū sepiꝰ exire.Hoc etiā apparet euidenti exemplo.Nam niniuite ꝓpt᷑ uerā pnīam grāꝫ cōsecuti sunt sed pꝰ ad uomitū redeūtes deū ꝓuocarūt ad iracūdiā & eoꝝ ciuitas ut Herodotꝰ scribit a rege medoꝝ subuersa ē apud hebreos regnante Iosia Est & de hoc exemplū cōueniēs peccātis dauid q̄ pnīa quā fecit de pc̄tō mortis urie deū sibi placabilē fecit & tn̄ pꝰ peccauit iteꝝ in numerādo populū ꝓ ut h̄et᷑.ii.Reg᷑.c.penultimo.Quare siliāt hertici & cōfundant᷑. ¶ Scd̄m f'lm qd᷑ ip̄i p̄dicāt ē ꝙ deꝰ nō nisi semel pc̄tā dimittit.Quibꝰ & si obstēt auctoritates allegate in p̄ncipio huiꝰ scd̄e ꝑticl'e tn̄ ip̄i curiose suū errorē cōfirmare conant᷑ dn̄tq̄ꝫ. Q̄ si baptismꝰ nō iterat᷑ ergo nec pnīa Ad qd᷑ dn̄s Bon.i.iiii.di. xiiii.sic r̄n̄dꝫ.d.Q̄ pnīa pōt it'ari baptismꝰ aūt n̄. Prīo q̄a in baptismo īp̄mit᷑ caracter q̄ ē indelebilis ī pnīa nō. Scd̄o q̄a baptismꝰ est cōtra morbū nō iterabilē q̄lis ē morbꝰ origīal'. Sed pnīa cōtra morbū iterabilē q̄lis ē morbꝰ peccati actualis. Et medicia debet aptari morbo.Et ideo baptismꝰ nō iterat᷑ pnīa uero iterat᷑ ꝫ ꝙ uolūtas nr̄a cōuertit᷑ & reuertit᷑. Cōcludimꝰ ergo ꝙ deꝰ bn̄dictꝰ misericordie subuenit nr̄e fragilitati. Quisnā nō nisi īpie de illo cōquerit᷑? O peccator negligēs.O pc̄tōr obduratissime disrūpe uincl'a colligatiōis agnosce blādientē tibi dn̄m q̄ nō tantū semel sed millies milliū & totiēs quotiēs postulaueris indulgentiā tibi cōferet indefesse. ¶ Tertiū qd᷑ in peccatis cōsideratur horrendū dr̄ diut'na detentio qn̄ peccata diu retenta sunt ita ut de ill' pnīaꝫ q̄s differat usq̄ꝫ ad decrepitā senectutē extremūq̄ꝫ tp̄us uite.Et licet ꝑicl'osum sit sic differre posito tn̄ ꝙ aliq̄s excederet ānos mathusalē quos expēdit ī iniuriā dei ꝓposuitq̄ꝫ in aīo nunq̄ bn̄facere.cū aīa tn̄ a corꝑe egredit᷑ uere ingemiscit & dolet tāta ē dei mīa ꝙ ei liberalissime ꝑcit.Hinc Hieroꝰ ad paulā de dormitiōe blesille. Secura esto o mi Blesilla.Cōfidimꝰ ꝓbātes uera esse que dicimꝰ nunq̄ est sera cōuersio Vox h̄ p̄mū ī latrone dedicata ē.Amen dico tibi hodie mecū eris in ꝑadiso.Et Idem ad damasū papā & po.de pe.di.iii.c. Importuna Christus de cruce in ꝑadisū latronē tulit & ne q̄s aliq̄n serā cōuersiōem putaret fecit hōicidii penā martyriū.Et Iuliꝰ papa xxvi.q.vi.c.Si p̄sbit᷑. Vera enī cōfessio in ultīo tp̄re pōt esse q̄a dn̄s nō solū tp̄ris sed etiā cordis inspector ē.

21

Sicut latro uniꝰ momenti pnīa meruit eſſe in ꝑadiſo ī hora ultīa cōfeſſiōis. Et Celeſtinꝰ p̄pa ī.c. Cognouimꝰ eadē cā.ii.q.ait. Perdidiſſet latro ī cruce p̄miū ad xp̄i dexterā pēdens ſi illū hore uniꝰ pnīa nō iuuiſſet. Cū eſſet ī pena peni-tuit & ꝑ unius cōfeſſiōe ſermōis hītaclm ꝑadiſi eo ꝑmittente ꝑmeruit. Vera ergo ad deū conuerſio in ultis poſitoꝝ mēte potiꝰ ē eſtimāda q̄ tp̄re ꝑpħa hoc talr aſſerēte. Cū cōuerſus īgemueris tunc ſaluus eris. Et ad idē facit illud dictū Cipani in epl̄a.ii.ad demetrianū. In iſto mūdo manēti pnīa nl̄a ſera eſt. Pa-tet ad indulgentiā dei aditꝰ & querētibꝰ atqꝫ intelligentibꝰ ueritatē facilis eſt acceſſus. O ampliſſima mīa dei. O largiſſima caritas ſummi creatoris que tanta eſt ut ſi daret̃ hō uiator ſecū ferēs peccata oīa que diaboli cōmiſerūt & oēs ho-mines ꝗ in iuditio dānabunt̃ imo quot ſunt in celo ſtelle & in mari aque gutte in nemore frōdes & ī pratis lilia & de illis pnīam faceret ac hūili mente deum exoraret pro uenia ſemper audiret̃ benigne.

Q deus remittit penitētibꝰ propt̃ mīam ſuam peccata ſine dilatione & de iuſtificatione impii ac eius conditionibus. Capl̄m.iii

TErtiū miſteriū cōtēplādū circa mīam dei dicitur acceleratiōis. Nō.n. dif fert deꝰ remittere peccata penitentibꝰ non tp̄ūs aliqd̉ interponit̃. Vide tur q̄ſi ſitire ſalutē pc̄tōꝝ qbꝰ q̄ p̄mū fuerit contriti ul̄ cōpuncti ſtatim eis ꝑcit illoſqꝫ iuſtificat. De ip̄a uero pc̄tōris & impii iuſtificatione ſolet a doctoribus dubitari maxīe circa tria. Prīo circa tp̄ris circūſtantiā. Scd̄o circa oꝑis excel-lentiā. Tertio circa miracl̄i relucentiā. Prīo ſolet dubitari circa tp̄ris circū ſtantiā. Vtꝝ .ſ. impiꝰ iuſtificet̃ in inſtanti. Et ad hoc intelligendū notāda ſunt tria. Primū notandū ſcd̄m Tho.i.ii.q.c xii. Q iuſtificatio ē ꝗdā motus quo aīa mouet̃ a deo a ſtatu culpe in ſtatū iuſtitie. Iuſtitia aūt dr̄ tripl̄r Vno mō pro ut importat rectitudinē ordīantē actum hōis in cōꝑatione ad aliū ſingl̄arē hoiem Et ſic ē iuſtitia ꝑticularis & uirtꝰ cardīalis Scd̄o mō dr̄ ꝑ ut īportat rectitudinē ordinātē actū hōis ī cōꝑatiōe ad bonum cōe ml̄titudis. Et ſic dr̄ iuſtitia legalis Tertio mō dr̄ iuſtitia ſcd̄m ꝙ īportat rectitudinē ordinantē actū hois in cōpa-tiōe ad bonū ꝓpriū cū hō ſubicit̃ deo & uires īferiores ſubdunt̃ aīe rōni. Et hāc iuſtitiā pħs.v.ethi.appl̄at methaphoricā. Ab hac igit̃ iuſtitia tertio mō ſūpta ſumit̃ iuſtificatio paſſiue accepta .ſ. pro fieri iuſtū nō ꝑ facere iuſtū. Et hoc etiā non ꝑ modū ſimplicis generatiōis ꝗa ſic poſſet cōpetere ei ꝗ nō eſſet in pecca to dū iuſtitiā accipet a deo ſicut adam in p̉ncipio accepit iuſtitiā originalē cū ad huc nō hr̄et peccatū. Sed ſumit̃ ꝑ ut huꝰi iuſtificatio ī hoīe icludit rōnē mo tus de cōtrario in cōtrariū .ſ. iuſtitia ad iniuſtitiā. Scd̄m notādū ꝙ ad iuſtifi catiōem impii cōcurrūt q̄tuor ꝑ ordinē. Primū ē gr̄e īfuſio. Scd̄m motꝰ liberi

Iuſtificatio qd ſit.

Iuſtitia quotuplex

23

dignos.Nam ut inqͭ dn̄s Bon.in.i.di.xxxviiii.Duplex ē ſcīa in deo. Vna que dicit̉ ſimplicis noticie qua cognoſcit oīa bona & mala in quā nl̄la cadit ignorā tia. Alia uocat̉ ſcīa apꝓbationis ut dicat̉ ſcire aliqd qn̄ illud apꝓbat & neſcire cū reprobat.Sic etiā nō recordari dr̄ nō ꝙ oliuio cadat in eo ſed qa non recor/ dat̉ maloꝝ que qs fecit & de ill̄ penituit ut ea puniat nec recordat̉ bonoꝝ que quis fecit & ꝑ peccatū ab illis cecidit ut ea remuneret. ❡ Tertiū notandū ꝙ ſi qs ante peccatū ꝓpt̉ bona ꝑ eū ī charitate facta meruiſſet eſſe de ſcd̄o aut de tertio uel de ultīo ordīe angl̄oꝝ & pꝰea peccato aduenīete tale meritū ꝑdidiſ ſet & tal̄ ad pnīaꝫ rediret reuiuiſcūt ei bona p̄terita que fuerāt mortificata eo ꝙ in tali ſtatu meriti ē in quo erat an̄q̄ caderet utputa ſi erat in merito ꝑueni/ endi ad ſcd̄m ordinē btōꝝ ad pnīaꝫ ueniēs ī tali merito ſe reciꝑet. Et ſic de om nibus gradibus btītudīs.Q̄ expreſſe ſaluator nr̄ innuit in ꝑabola de filio ꝓdi/ go Luc.xv.Quē cū uidiſſet pr̄ ſeminudū ueſtes laceratas hn̄tem & diſcalciatū ideſt ꝓpt̉ ſuā culpā p̉uatū merito p̄cedēti dixit ad ſeruos ſuos.Cito proferte ſtolā p̉mā & induite illū & date ānulū ī manu eius & calciamēta in pedes eius ꝑ que oīa p̄cedēs meritū deꝑditū ꝑ peccatū bonitate dei penitētibꝰ reſtitutū ueriſſime intelligit̉.Sed cōtra hoc nōnll̄i arguūt ꝑ quoddā Vgonis dictū.Ne/ mo inqͭ in ſpe correctiōis peccare dꝫ qa qd̄ ſemel amittit̉ ip̄m ampliꝰ nō recu perat̉. Ad hoc rn̄det Bon.ubi ſ̄. Q̄ dictū Vgonis intelligit̉ de illo oꝑe bono qd̄ hō potuiſſet facere ul̄ feciſſet illo tp̄re quo peccauit qd̄ qdē non recuꝑabit̉ qa ſi alio tp̄re uelit facere qd̄ omiſit ꝑdit opus qd̄ deberet facere ꝑ illo tp̄re. Et ſi adhuc inſtet̉ ꝑ illud qd̄ Hieroꝰ ait in.c.Quicūqꝫ.di.l.Reuerti in p̉ſtinum gradū difficile ē.Poſſumꝰ rn̄dere qd̄ hieroꝰ loquit̉ ibi de gradu tp̄ral̄ dignita/ tis aut ſpiritual̄ & eccleſiaſtice ſicut patet in uerbis eius & ī pleriſqꝫ capitulis precedentibus & conſequentibus. Nos autem loqmur de ſtatu eterne ſalutis & merito triumphantis eccleſie.

❡ Q̄ deus facit angelos letari in conuerſione peccatoꝝ & de augmento gau/ dii in angelis beatis. Capl̄m.ii.

SEcundus effectꝰ q cōſequit̉ cōuerſiōem peccatricis aīe iu quo relucet cōplacētia dei dr̄ āgl̄oꝝ letificatio. Facit utiqꝫ deꝰ angl̄os oēs iubilare & exultare cū pctōr cōuertit̉ ad pnīaꝫ. Vn̄ luc.xv.dr̄ uerbo xp̄i. Gaudiū ē an/ gelis dei ſuꝑ uno pctōre pnīaꝫ agente. Ad qd̄ intelligendū notandū ſꝫ Bon. di.xxi.ii.li. Q̄ gaudiū angl̄oꝝ creſcere pōt intelligi dupl̄r. Aut extēſiue Aut intenſiue. Extenſiue dr̄ creſcere qn̄ quis de pl̄ibus gaudet. Intenſiue uero qn̄ affectus eius de aliquo copioſius gaudet. Si ergo loqmur de cremento gaudii ſꝫ p̉mū modū ſic ueꝝ eſt & doctores cōit̉ ſentiunt ꝙ ip̄is btīs angl̄is accreſcit

gaudiū ex salute pc̄tor̄ q̄a de p̄ctib⁹ gaudēt ſ3 ꝗ pc̄tores saluantur. Si aūt loq̄mur de cremēto gaudii q̄ntū ad intēsiōe3 sic ē distinguendū. Nā gaudiū duplex est Quoddā est gaudiū in quo consistit p̄miū substātiale & illd̄ ē gaudiū de bono increato qd̄ angl̄s h̄t de celo & est i deo. Est iter̄ gaudiū quoddā accedētale & illd̄ ē gaudiū qd̄ āgl̄s h̄t de bono creato siue ꝓprio siue alieno. De h⁹ uero gaudii augmēto triplex fuit opinio. Pria eor̄ qui dixerūt. Q̄ i angl̄is btīs accrescit utr̄q3 gaudiū intēsiue q̄a nōdū sūt ꝑfecte bti quis sint cōfirmati i gr̄a. Sed hec opio f̄l̄a ē quoniā ꝑfecta btitudo in uisiōe cōsistit diuine essentie. Et Mathei xviii dr̄. Angl̄i eor̄ sp̄ uidēt faciē p̄ris mei q in celis est. Scd̄a opinio fuit eor̄ q dxierūt ꝗ neutr̄ gaudiū crescat in angl̄is intensiue ſ3 solū extēsiue sicut charitas eor̄ nō ē maior q̄ fuit ab initio q̄uis pc̄tores nūc diligāt q̄ tūc. Sed istud non uidet̄ ꝓbabile q̄a si angelis accrescit materia gaudii accrescit & ip̄m gaudium. Tertia opio catholica & secura ē eor̄ q tenēt ꝗ in angl̄is nll̄o mō accrescit gaudiū in quo cōsistit p̄miū essentiale q̄a q̄ntū ad illud ꝑfecte sunt bti. S3 gaudiū in quo cōsistit p̄miū accn̄tale accrescere pōt nō solū extēsiue uer̄ etiā intensiue & rōe boni ꝓprii & rōe boni cōiuncti q̄a mistrando aliis bona oꝑa faciūt in q̄bus p̄miū accidētale merent̄ & q̄a etiā cōciues suos ad btitudinē ꝑducūt sup q̄bus cōgratulant̄. O q̄ uigilant̄ itaq3 atq3 sollicite debēt curare pc̄tores miseri de suis pc̄tis pn̄ia3 facere quos expectāt oēs anglici chori quos inuitant angl̄i ad pādisi delitias. Venite inq̄ūt o pc̄tores fetidi. Venite ad possidendā ciuitatē oīm bonor̄ ubertate refertissimā Venite ꝑ sanctā pn̄ia3 ad cenā magni dei Quid queritꝭ male opāndo cū tēbrar̄ p̄ncipe? Quid de cōmerito d̄monū? Quale p̄miū de pc̄tis & mal̄ cōmissis spectare potestꝭ. Stipēdia īqt apl̄s pc̄ti mors ē. Ro. vi. Nr̄a sit uobis gr̄a societas ut sil̄ cōuiuam⁹ in felicissimo regno dei. O pc̄tores duri. O pc̄tores obstiati Vos expectam⁹ ut agatꝭ pn̄ia3 que tātū plac3 deo nr̄o ut & nos uelit etiā in ur̄a cōuersiōe litissimos fieri atq3 iocūdos.

Q deus etiam in ecclesia militanti exaltat & sublimat ad dignitates spirituales peccatores si reuertant̄ ad penitentiam. Capl̄m. iii

Tertius effect⁹ q cōsequit̄ cōuersiōe3 pc̄toris dr̄ pc̄tor̄ exaltatio. Voluit q̄dē de⁹ ōn̄dere q̄ gratū sibi ē cū pc̄tores ad pn̄ia3 cōuertunt̄ eos mir̄ in modū sublimādo & exaltādo in utraq3 eccl̄ia militāti. s. & triūphāti. Et licet ſ3 rigorē disciplīe q̄n̄q3 factū ut ab eccl̄iasticis dignitatib⁹ ꝓpt' crimīa nōnll̄i caderent ad q̄s etiā p⁹ p̄actā pn̄ia3 nō liceret redire ut scribit̄. l. di. c. Vt cōstitueret̄ & .c. Si lapsis. & .c. Qui sel̄. & .c. Presbiter̄. & .c. Miror. & .c. Clericū. & .c. Cl̄ici. & .c. Si ep̄s. Ver̄tn̄ hoc nō dr̄ ex despatiōe indulgētie. Quinimo inuēti sunt q̄ pl̄res q p⁹ lapsum per pn̄ia3 restituti sunt ad sp̄ūales ordīes & eccl̄iasticas

dignitates. Fuit pnceps aplorum petrus restitutus per pniaz ad aplatū & pcipatum aplorum nō obstāte pcedente peccato sicut scribit. l. di. c. Ponderet. & c. Cōsiderādū. & c. Fideliter. In c. uero Si post ordiatiōez. §. Si cōtra alia pctorum pnitentiū inducunt exempla Dicit enī ibi sic Maria soror aaron postq̄ lepra pcussa est qa in moysen murmurauerat acta pnia peccato mundata ē & pstinā grāz pphandi recepit. Aaron post cōflatū uitulū i sūmū sacerdotē cōsecratus est. David post adulteriū hoīcidiū pphie spūz recepit & i ppo gradu permāsit. Achab quoq; post mortem naboth uiri sāctissimi per pniaz hūiliatus in regia sede remāsit. Et ut ptereamus mlta exēpla ueteris testamēti. Petrus negauit xpz & postea pnceps aplorum factus est. Paulus stephanū lapidauit & tn̄ a deo i aplm ē electus. Mlti quoq; ab heresi ad unitatē fidei catholice reuertētes in suis ordinibus sunt recepti Alii uero ad epalē etiā gradū sunt pmoti ut pote Augus & alii plimi. hec ibi Verum tn̄ inter oēs pctōres per pniaz restitutos ad pcedentes gradus siue ad alios aliquos de nouo eis collatos efficatiorē nobis fiduciā & animū pstāt tres illi nequissimi uiri. Paulus superbissimus. Dauid luxuriosissimus. Mathus uero cupidissimus & auarus. Horum tn̄ uoces magis q̄ aliorum uoluit spūs sanctus in ecclia resonare. Licet enim scripsit euāgelia Iohes Lucas & Marcus tn̄ frequētius legit euangeliū sz math. Et licet inueniant psal. aliorum multorum nō solū illi quos dauid cecinit tn̄ ecclia illos dauid sepius decātat Licet etiā Petrus Iacobus & Iohes ac Iudas thadeus suas eplas canōicas scripserit tn̄ eple pauli magis in diuinis officiis hn̄t i usu. Quod ideo factū esse credēdū est ut oēs pticipāt q̄ cara deo sit conuersio pctōrum quos tam sublimit per pniam i ecclia sua dignatus ē exaltare. Quāta aūt erit taliū i regno celorum glia a redēptore mundi dictū ē Mathi. xxi Meretrices inqt & publicani pcedēt i regno celorum. Et hoc exēplo mratū ē in Tharsi meretrice pulcherrīa & formosa que postq̄ multorum aīas illaqueauerat dedissetq; mltis occasiōez se ipos inficiendi accedēte ad eā Panutio sctissimo uiro cōtritiōez & cōpunctionē suorum scelerum hūit adustisq; oibus uanitatibus in platea publica ut daret exēplū his cū qbus peccauerat in cellula quadā puula se iclusit i q per fenestrā paululū panis & aque qbus sustētaret die q̄libet accipiebat Cū ergo tribus ānis fuisset inclusa pfectus panutius ad abbatē Anthoniū cui multa reuelabant a deo ut ab eo ingreret si deus ei sua peccata remisisset. Narrata cā sanctus Anthonius cōuocatis discipulis pcepit ut illa nocte orarēt statiq; abbas Paulus maior discipulus Anthonii uidit i celis lectū speciosis ac pciosis uestibus ornatū quē tres uirgies sacre facie clara custodiebāt Cūq; paulus drēt gloriā illā esse anthonii audiuit uocē di. sibi. Nō ē Anthonii sed tharsis meretricis. Qd cū mane audiuisset pānutius cū gaudio discessit. Et cū illā eduxisset de cella. xv. diebus supuixit post

quos meretrix penitēs q̄euit in dn̄o. Audiuimꝰ igit̃ ex tribus effectibꝰ enarratis ꝙ sũma ē in deo cõplacētia ut pctõres reuertant̃ ad illũ. Et tn̄ cũ ip̄e hac uoce melliflua incitet oēs nescio unde fiat nisi ex hũani cordis duritia ut non audiat̃ O infelix aĩa peccatrix. O seua imanis & crudelior oĩ belua desine iã male facere. Impone finē delictis tuis quere dn̄m deũ tuũ dũ inueniri pōt ut accipias ab eo gratiã in presenti & in futuro perpetuam gloriam. Amen.

¶ Feria sexta post dn̄icam i septuagesima De iflãmato & ardentissimo amore dei ip̄e clementissimus pater pctõribꝰ quē exhibet & ostendit ut illos ad se trahat ac reuocet & inducat ad pn̄iam. Sermo. vi.

AMore langueo. Habent̃ hec uerba in ꝑsona xp̄i dei & hōis salutē peccatoꝝ siciētis originalit̃ Cantĩ. v. c. Si cogitarēt excecati pctõres q̄nta dilectiōe cõplectit̃ illos piissimꝰ deꝰ ꝑfecto oĩ studio & uigilantia deposita delictoꝝ sarcia ad diligentē se ꝓperarēt. Neq; eni iueniri q̄spiã pōt non pr̄ nō mr̄ non frat̃ nō soror non filia nō filiꝰ nō deniq; domesticus q̄libet amicus siue ꝓpinquus q tantũ diligat eos q̄ntũ amat ip̄e mitissimꝰ pr̄ celestis Qđ cõsiderãs Vgo in li. de arra spõse sic alloq̄t̃ aĩaȝ peccatricē. Spõsum hēs & nescis pulcherrimũ oĩm & faciē eiꝰ non uidisti Ille te uidet q̄a nisi te uidisset n̄ te diligeret. Noluit adhuc se ip̄m tibi pn̄tare s; munera misit arrã dedit pignꝰ amoris. hec ille. Est utiq; aĩe legittimꝰ & imaculatꝰ sponsus deꝰ dei filiꝰ qui in cruce exaltatꝰ clãt grãdi & amorosa uoce dicitq; aĩe ꝓpt̃ pctã ꝑeunti & ad inferna currēti illud Hier̃. ii. Tu aũt fornicata es cũ amatoribꝰ mltis tn̄ reuertere ad me & ego suscipiã te. Quidnã dulciꝰ quid suauiꝰ quidue clementiꝰ pōt audiri. Ōn̄dit nēpe mltis diuersisq; modis rex regũ deꝰ nr̄ ꝙ hoīeȝ diligit eiusq; salutē etiã pꝰ pctã & nefanda facinora ardentissime sitit. Quapꝓpt̃ ut euigilent somnolenti pctõres & expgiscant̃ ad uocē beniuolentie sũmi dei in p̄sēti sermone de amore quē deꝰ pctõribꝰ exhibet nōnlla erũt uidenda ut uerificet̃ i cor de oĩm qđ dictũ est in themate in ꝑsona illiꝰ q̄a. s. amore langueo Inq̄bus uerbis de amore illo tria misteria ꝓncipalit̃ ꝓponimus declaranda.

¶ Primũ de ip̄ius ueritate.
¶ Scđm de eius uoluntate
¶ Tertiũ đ illiꝰ copiositate

¶ Qualit̃ deus ex amore malis & peccatoribus copiosissima beneficia sua largitur. Et quid est amor siue dilectio dei. Caplm̄. i.

PRimũ misteriũ declãdũ de amore quo deꝰ pctõres diligit dr̄ ueritatis Nam posset nō imerito aliq̄s dubitare. An ueꝝ sit ꝙ deus pctõres diligat. Quoniã si diceret̃ Q; sic. stati occurrerēt dicta scripture sacre q̄bus insinuari uidet̃ cõtrariũ. Vn̄ i ꝑsona dei ꝓuerĩ. viii. c. dr̄. Ego diligētes me diligo. Et Ioh̃ xiiii. xp̄s dixit. Qui diligit me diliget̃ a pr̄e meo & ego diligã eũ. S; pctõres n̄

diligũt deũ.ergo non de⁹ diligit illos.Et eccl.xii.ſapiẽs inqt Altiſſim⁹ odio hʒ pctõres. Et Iudith.v.c.ſcribit᷑. Deus pctoꝝ odit iniqtatẽ.Et Aug.xii.li.de ci.
dei.c.iii.ita aſſerit. Dicunt᷑ in ſcripť is iimici dei oẽs q eius aduerſant᷑ impio nõ
naťa ſʒ uiciis nihil ei nocere ualẽtes ſed ſibi.Inimici enĩ ſunt ptãte nõ reſiſtẽdi
ſed uolũtate ledendi. Et idẽ Aug in.li.de pnĩa refert qđ etiã ponit᷑ de pe.di.
iii.i.c. Sũt plres ſcio dñm iimicũ oĩ criminoſo Et dauid in pſal.ad deũ ſic loqt᷑
Odiſti oẽs obſuãtes uaĩtates.i.pctã Et ſapĩe.xiiii.ca.ſilr dr̃. Sũt deo odio im-
pi⁹ & ĩpietas ei⁹ Si itaqʒ int᷑ dm̃ & pctõres ẽ iimicitia & odiũ ergo deeſt amor
quoniã ſil isťa ſtare ñ pñt.Sʒ cõtra ẽ dictũ ſapiẽtis.Sapĩe.ii.c.q deo dicit.Dili
gis oĩa que ſũt & nihil odiſti eoꝝ que feciſti.Pro h⁹ dubii declatiõe notanda ẽ
ſnĩa dñi Bon.di.xxxii.tertii.li.que tal eſt.Q. de⁹ nõ dr̃ creaťaʒ diligere rõne af
fectiõis animi ſed rõe cõicatiõis alicui⁹ boni.Ita ꝙ dilectio dei dr̃ poti⁹ eſſe di
lectio effect⁹ q̃ affect⁹. Cõicatio aũt boĩtatis diuine ſi attẽdat᷑ q̃ntũ ad effectũ
gr̃e nõ ſe extendit ad pctõres.iõ ꝓpt᷑ hui⁹ boni ſubtractiõeʒ dr̃ illos odire & ſic
intelligunt᷑ auctoritates ſupius allegate.Sed cõicatio alioꝝ bñficioꝝ & bonis
& malis eadẽ eſt obqđ & malos etiã diligit nõ ut malos ſʒ ſua ill bñficia tribu-
ens ut boni fiant. Sunt aũt int᷑ cetera tria beneficia pctõrib⁹ a deo collata.Pri-
mũ creatiõis. Scdm̃ gubernatiõis. Tertiũ ſociatiõis.¶Primum bñficiũ ꝙ deus
pctõrib⁹ cõfert ex dilectiõe & amore dr̃ creationis. Quiſnã eſtimat q̃tũ bonũ
ẽ eſſe in numero creaťaꝝ nõ q̃ꝝcũqʒ ſʒ rõnabiliũ ? Nullo qdẽ p̃cio emi poſſet
unus ex ocłis ul aliis mẽbris nr̃is mltomagis nec aliq̃ potentia anĩe Et qs eſt q
dedit aĩam cũ potẽtiis & cor⁹ tã bonis q̃ mal niſi de⁹ ? Et cur dedit niſi ex me
ra caritate & ex mera liberalitate ſua?Hoc ẽ qđ lactã.i.ii.li.di.iſti.ait De⁹ ueri
patris officio fũct⁹ ẽ Ip̃e cor⁹ effinxit ip̃e aĩaʒ q̃ ſpiram⁹ ĩfudit.Illi⁹ eſt totum
quicqd ſum⁹.Et Bernard⁹ in ſermõib⁹.Paꝝ ne tibi uidet᷑ o hõ Cogita qualẽ te
fecit.Nẽpe ħʒ cor⁹ egregiã creaťaʒ ħʒ aĩam magis imagĩe creatoris inſignẽ rõis
ꝑticipẽ btĩtudĩs eterne capacẽ.Porro ãbo ſibi coherere fẽc artificio ĩ cõp̃hẽſibi
li & ſapĩa inueſtigabili.Nec hoc ante ꝓmeruit q añ nõ fuit.Nec ſpes retribu-
tiõis fuit quoniã bonoꝝ nr̃oꝝ nõ eget.hec ille. Sed q nõ recte de deo ſentiũt
de ei⁹ bñficiis in gratiſſimi conquerũt᷑ dñt eteni. Q. lʒ magnũ bonũ ſit eſſe qđ
ꝓ creatiõeʒ pctõres acceperũt a deo tñ cũ de⁹ p̃ſcierit eos fuťos malos atqʒ dã-
nandos cur illos creauit.Quib⁹ ſic rñdet Aug.ii.li.de ci.dei.c.xviii.Neqʒ enim
deus ullũ nõ dico angloꝝ ſed ul hoĩm crearet quẽ malũ futuꝝ eſſe p̃ſciſſet niſi
parit᷑ noſcet qb⁹ eos bonoꝝ uſibus cõmodaret atqʒ ita ordinẽ ſcłoꝝ tãq̃ pulch-
errimũ carmẽ ex qbuſdã q̃ſi antithetis honeſtaret.Antitheta.n.que appellãt᷑
in ornamẽtis elocutiõis ſunt decentiſſima que latine applant᷑ appoſita uel qđ

expressius dr̄ cōtraposita. Non est ap̄ nos hꝰ uocabuli cōsuetudo cū tñ eiusdē
ornamētis elocutiōis etiā sermo latinus utat̄ imo ligue oīm gentiū his antithe
tis. Et paulus apl̄us in .ii. epl̄a ad cor. illū locū suauit̄ explicat ubi. d. Per arma
iustitie a dextris & a sinistis ꝑ gl̄iaꝫ & ignobilitatē ꝑ infamiā & bonā famam
ut seductores & ueraces ut ꝙ ignoramur & cognoscimur q̄si morientes & ecce
uiuimꝰ ut tēptati & nō mortificati ut tristes sꝑ aūt guadentes sicut egntes mul
tos aūt locupletātes tāq̄ nihil habentes & oīa possidētes. Sicut .n. ista cōtraria
cōtrariis opposita sermōis pulchritudīeꝫ reddūt ita q̄dā nō uerboꝝ sꝫ rerū elo-
quētia cōtrarioꝝ oppositiōe scl̄i pulchritudo cōponit̄. hec Aug. Et si adhuc ar
guerent impii & maligni ꝙ ſꝫ Aug uerba uideret̄ q̄si necessariū fore ut aliqui
mali essent ut sic scl̄i pulchritudo ꝑficeret̄. Ego dico ꝙ licet deus ſꝫ Aug in li.
de libero arbitrio nouerit ex quocūq; malo bonū eligere tñ si nl̄ls ūq̄ peccasset
siue angl̄s siue hō adhuc uniuersū ꝑfectū esset nihilq; qđ ad eius ornatū specta
ret siue decorem īueniret̄ diminutū. Neq; ꝑpterea culpādꝰ est sapiētissimꝰ ar-
tifex deꝰ qui creauit illos qui dānari debebāt quoniā ñ ꝑpterea dānant̄ ꝗa sūt
creati sed quoniā pꝰ creatiōem sua uoluntate facti sunt mali. Quinimo in hoc
maxīe relucet inmensa bonitas dei ꝙ tā grāde bñficiū cōferre dignatꝰ ē etiā ill̄
quos p̄sciebat futos ingratos & malos Scđm bñficiū qđ deus pctōribus con-
fert ex dilectiōe & amore dr̄ gubernatiōis. Indiget equidē hō auxilio oīm cre-
ataꝝ celi. s. & terre celestiū inferioꝝq; corpoꝝ sine quibus uiuere mīme posset
Oīa tñ ista dei snnt de quo in psal. dr̄. Dñi est terra & plenitudo eiꝰ or. t̄. & .u.
ꝗ h. in eo nihilominꝰ ex clementia largiflua & affluentissima sua libere donat
fructū horū oīm etiā impiis & malis. Inde Vgo in li. de arra spōse ait. Respice
uniuersum mūdū istū & considera si aliqd ī eo sit qđ tibi ñ seruiat Oīs nat̄a ad
hūc finē dirigit cursū suū ut obsequiis tuis famulet̄ & utilitati deseruiat tuisq;
oblectamētis ꝑit̄ & necessitatibꝰ ſꝫ affluentiā indeficientē occurrat. Hoc celū
hoc terra hoc mare hoc aer cū his que sunt in eis uniuersis explere non cessant
hec ille. Et xp̄s in euāgelio Mathi. v. ait. Pluit sup iustos & īiustos & solē suū
oriri facit sup bonos & malos. ¶ Tertiū bñficiū qđ deꝰ erogat & largit̄ ex di-
lectiōe & amore ip̄is pctōribꝰ dr̄ sociatiōs. Magnū ꝗppe donū est ut unusq̄sq;
ħeat sociū angl̄m. Hinc magr̄ sent. di. ii. scđi li. allegat Hiero. sup mathꝫ sic. d.
Magna dignitas aīaꝝ ut unaqueq; ab ortu natiuitatis sue ī sui ꝑfectū & custo
diā ħeat angl̄m specialit̄ delegatū. Ex q̄ auctoritate ſꝫ doct. theo. colligunt̄
tria catholica documenta. Primū documentū ſꝫ Alexandꝝ de ales in. ii. uolūie
sūme & Archi. canostica sup. c. Firmissime. de. cōse di. iiii. Q; duplex ē hōis na-
tiuitas. s. ī utero & ex utero. Prīa ē qñ aīa creat̄ sil̄ & infundit̄ corpi. Scđa uero

qñ exit de uẽtre matris Angłs aũtdeputat̃ hoĩ a ꝓma natiuitate.ſ.ĩ utero Rõ aũt q̃re nõ debeat añ infuſiõeꝫ aĩe angłs deputari ad cuſtodiã corpis ꝫ Bon. in.ii.di.xi.ĩ decłatiõe littere ẽ qa illa cuſtodia ꝑncipali9 reſpicit ſpiritũ q̃ cor9 Et ideo nõ debet ſpecialit̃ angelũ ad ſuã cuſtodiã habere añq̃ ſpiritus infũdat̃ Non debet etiã differre ultra aĩe ĩfuſiõeꝫ qa ex tũc defendere põt & adiuuare Vtꝝ aũt q̃diu puul9 caret rõnis uſu aliquẽ ocultũ effectũ ħeat cuſtodia angeli q̃ntũ ad habitationẽ & directionẽ in bonũ aſſignare ẽ difficile.ſed negare nõ ẽ tutũ.Scdm documẽtũ eſt.ꝙ angłs btũs ꝑpt̃ cuſtodiã hõis nõ eſt hoĩe inferior uiatore neq̧ ĩdignior cũ id fiat ex dulcedine ſũmi dei.Tertiũ documẽtũ ẽ qñ ã-gelus nõ deſerit obſtinatũ in pctĩs uſq̧ ad mortẽ .Rõ eſt ſcdm Boñ.qa ꝓnior eſt bon9 angełs ad iuuãdũ q̃ mal9 ad ꝑdẽdũ.Si ergo malus angłs nõ derelinq̃t uſq̧ ad mortẽ hõiem etiã q̃ntũcũq̧ ſanctũ nec bon9 hoĩem q̃ntũcũq̧ ſceleratũ dimittit uſq̧ in finẽ.Sed cõtra hoc ĩſtãt nõnłłi quoniã glo.ſup illud Hiere.l i. Curauim9 babilonẽ & non eſt curata derelinquam9 eã.ait.Medici ſunt angeli quos a nobis repellim9 dũ eoꝝ cõſilio non acq̃eſcim9.Item Dama.d.Q̃ ãtixp̃s carebit ãgłico p̃ſidio. Ex q̃bus colligi poſſe uidet̃. Q̃ angłs qñq̧ ſubtrahit ab hoĩe ꝑpt̃ peccata cuſtodie beneficiũ . Rñdet ad hoc dñs Bon.ꝙ cõit̃ tenet̃ a doctorib9 ſacre ſcripꝰe.Q̃ angel9 nõ oĩo deſerat obſtĩatos q̃diu ſunt uiatores. nec tñ ideo diligent̃ cuſtodit bonos aut mediocrit̃ malos.Ideo coĩt̃ dr̃.Q̃ quodã mõ deſerit & quodã mõ ſp cuſtodit. Explicatio aũt huius põt diuerſimode fieri.Nã aliquẽ cuſtodiri ab angelo põt dupłr intelligi. Vel ꝫ habitũ. Vel ꝫ actũ. Voluerũt ergo aliq dr̃e.Q̃ angłs obſtĩatũ ꝫ actũ cuſtodiendi relinq̃t ꝓ eo ꝙ ipſe cuſtodiẽti ãgelo nõ obedit imo cõtra mõita mẽtẽ obfirmauit Quãtũ uero ad habitũ nõ deſerit qa ſp ꝓpmt9 ẽ ei ſubuenire ſi quo mõ ip̃m ad uiã ueritatĩs uideat inclinari.Sed hic modus dicendi nõ ſufficit qa nułs ẽ adeo mal9 & ꝑuerſus q̃n angłs bon9 poſſit ei aliqd̃ bñficiũ cuſtodiẽdo largiri. Ergo ſi ſp eſt ei ꝓmpt9 facere bonũ uidet̃ ꝙ nũq̃ ſubtrahat oẽꝫ actũ. Et iõ eſt ſcd̃s mod9 dicendi.ſ.Q̃ duplex ẽ cuſtodie angelice act9. Vnus reſpectu corpis. Alter reſpectu ſpũs. Vnus cõſiſtit in repulſioẽ hoſtis ne opprimat corpa. Alt̃ arcẽdo ipſum ne ꝑuertat aĩas. Primi act9 efficacia eſt ĩ angło. Scdi uero nõ ſolũ ẽ in angelo ſꝫ etiã in nobis. Quantũ ad ꝓmũ actũ bon9 angłs hoĩem uſq̧ mortem nõ derelinq̃t qa nõ patit̃ ip̃m a demone opprimi uel occidi niſi qñ alit̃ exigit fieri ſnĩa diuini iudicii.Quantũ uero ad ꝫ actũ qa illi9 efficacia nõ tantũ eſt in ãgelo ſed etiã ĩ nobis ſubtrahit cuſtodie bñficiũ ab his circa quos uidet ſe fru-ſtra exerceri utpote ab excetatis & obſtĩatis q nec recipiũt inſtructiõeꝫ nec exhortatiõem. Sed cũ cuſtodia magis reſpiciat aĩam q̃ corp9 ad huc nõ uidet̃ oĩo

probabile.q angelus oēm actū custodie subtrahat respectu aie. Et ideo adhuc est terti9 mod9 dicēdi pbabilior istis.s.q effect9 angelice custodie ē respectu boni & respectu mali. Respectu boni cōseruādi ul' acqrendi uel augendi. Respectu uero mali discernēdi uel euitādi ul' diminuēdi. Bon9 ergo angel9 obstinatos nō deserit qntū ad actū custodie q respicit malū qa sp retrahit hoies ne labant in peius. Quantū uero ad actū q respicit bonū obstiatos deserit & antixpm nō custodiet. hec Bon. ¶ Cōsidera nūc aia peccatrix qnta fecit tibi deus & cū admiratiōe dic ei illud Iob.vii. Quid ē hō qa magnificas eū aut filius hoīs qa reputas eū & qre appois erga eū cor tuū? Cur o magne de9 creare uoluisti hoiem paulomin9 ab angl'is minoratū qbuslib3 aliis a te creatis cōditisq natis excellentiorē imagīe tua decoratū pdotatūq insignib9 potentiis aie rōnal' quē psciebas tibi futurū rebellē atq cōtrariū? Cur tot bnficia inumera creaturaꝝ tuaꝝ pstas his q te fugiūt q te respiciūt q te cōtemnūt? Grandis pfecto numer9 ē eoꝝ q te dereliquert uenā aquaꝝ uiuentiū. Dereliquerunt inquā te & auerterunt se a te q es uia recta oēs infideles idolatre iudei heretici scismatici & xpiani diabolicis opib9 seruiētes excōicati sacrilegi pditores sediciosi iracūdi odiosi crudeles detractores murmuratores bilingues falsarii cursores periuri deceptores mendaces cupidi raptores fures usurarii sortilegi malefici incātatores elati supbi hypocrite ābitiosi arrogātes ianis gl'ie cupidi gl'osi blasphemi lusores fornicatores adulteri sodomite & aliis scelerib9 nefandissimis inuoluti Et tñ tu de9 me9 impasti terre ut sustineret illos pduceretq fruct9 qb9 sustētare se possent. Iussisti soli lune & stellis ut suos mot9 exercerēt ad illoꝝ utilitatem mādastiq oibus que in celis terrisq repiunt ut se cōicent pnoiatis inimicis tuis. Cur insup & angl'os cū talib9 cōuiuere etiam usq ad mortē ad alioꝝ custodiā disposuisti? Cur ita blādiris tu de9 iust9 & rect9 pctōrib9 & iniquis? O pectora dura. O ferreas mentes. O saxea & adamātina corda eoꝝ q intelligere nolūt q ardēs sit amor dei etiā ad pctōres qbus ut tactū ē bnficia sua gratiosissime imptit ut sic occōne3 hēant cōfident ad illum redire.

¶ Qual'r deus quantū de se est uellet omnes peccatores esse saluos & quare si sic uult non omnes saluantur. Capl'm.ii.

Secundū misteriū decl'andū de amore quo de9 pctōres diligit dr de eius uolūtate. Vellet eni de9 ex caritate sua oēs hoies nō solū bonos s3 etiā malos saluos fieri s3 illud apl'i.i.thi.ii. Oēs hoies uult saluos fieri & ad agnitionē uenire. Veꝝtñ ex hoc apl'i dicto pplexa poterit esse dubiaq mēs nō multū recteq intelligētiū. Nā si deus uult oēs hoies saluos fieri.ergo oēs hoies saluabunt. Quia ut inqt psal. Oia quecūq uoluit fecit dñs in celo & i terra in mari

& in omnibꝰ abiſſis. Sed non oẽs hoĩes ſaluabunť. Igiť ñ uult deꝰ oẽs hoĩes ſal-
uos fieri. Soluiť hec difficultas ꝑ doct. ſacros ꝗ apłi auctoritatẽ tripłr expo-
nere ſolent. Prima expoſitio eſt Aug. quam inducit Magr̃ in textu di. xlvi. p.
li. Qđ dictũ apłi põt intelligi ut in eo ſit diſtributio acõmodata ſicut cũ dicimꝰ
Omnis hõ timet in mari ẜꝫ cõem modũ loquẽdi intelligẽdũ ẽ ꝗ eſt in mari. Siłr
ſi dicať mgr̃ iſte docet oẽs pueros huiꝰ ciuitatꝭ ĩtelligiť qa docet eos ꝗ addiſcũt
Nullꝰ. n. doceť niſi ꝑ ipm̃. Sic ĩ ꝓpoſito põt eẽ ſenſus. Q deus uult ſaluos fieri
omnes hoĩes ꝗ ſaluanť qa nułs ſaluať niſi uelit deus. Scđa expõ eſt Mgr̃i in
textu ꝗ dicit. Q ibi ẽ diſtributio ꝑ generibus ſingłoꝝ & nõ pro ſingłis generꝝ.
Sicut cũ dr̃. Omne aĩal fuit ĩ archa noe qa de oĩbꝰ generibꝰ aĩaliũ fuerũt ibi a-
liqua indiuidua. Et ſic deꝰ de oĩ genere uult aliquos ſaluari. de grecis de latinis
de iudeis de p̃latis de ſubditis & de aliis. Tertia expõ eſt ẜꝫ Io. dama. d. Q deꝰ
uult oẽs hoĩes ſaluos fieri uolũtate añcedẽte nõ cõſequẽte. Volũtas aũt añce-
dens ẜꝫ eundẽ reliquoſq; theo. ẽ qua ꝗs uult aliꝗd abſolute. Volũtas uero cõ-
ſequens ẽ qua ꝗs uult aliꝗd cõſideratis circũſtãtiis. Volũtas ergo añcedẽs in
deo ẽ uolũtas reſpectu eiꝰ ꝓpť qđ deꝰ hoĩeꝫ facit & eſt irrefragibiłr bonorum.
Volũtas cõſequẽs eſt q̃ uult aliq̃ ẜꝫ p̃ſcientiã meritoꝝ non que ſequiť merita
Pria. ſ. añcedẽs dr̃ a magr̃is uolũtas cõditionalis ſiue uolũtas q̃ deus uult q̃ntũ
in ſe eſt. Scđa aũt. ſ. cõſequens dr̃ abſoluta. Dr̃a aũt inť hãc uolũtatẽ & illã
non eſt ẜm diuerſitatẽ affectiõis ſiue modi uolẽdi ꝗ ſit ĩ deo ſed ẜꝫ rõneꝫ cõno-
tãdi & ĩtelligendi ꝓut enĩ deꝰ dr̃ uelle oĩm ſalutẽ q̃ntũ in ſe ẽ & añcedẽť cõ-
notať ĩ oĩbꝰ hoĩbus ordinabilitas ad ſalutẽ. tũ ex parte nať e date. tũ ex ꝑte gr̃e
oblate. Dedit enĩ deus naťaꝫ ẜꝫ quã poſſent hoĩes cognoſcere illũ & cognitũ
querere & queſitũ inuenire ac inuẽto inherere & ꝑ hoc ſalutẽ obtinere. Grãm
ſimiliť obtulit dũ filiũ miſit cuius meritũ omniũ ſaluti ſufficit. Leges & man-
data ſalutis tribuit & oñdit. Ipſe etiã p̃ſto eſt oĩbus inꝗrentibꝰ & inuocãtibus
eum. Velle ergo hoĩem añcedenť ſaluare ẽ ordinatũ ad ſalutẽ facere & ſalua-
ri uolenti nõ deeſſe. Vnde uelle añcedenť ſaluare non cõnotat ſalutẽ ſed ordi-
nabilitatẽ ad ſalutẽ. Velle aũt cõſequenť ſiue abſolute ſaluare. eſt uelle dare
ſalutẽ ei quẽ p̃ſcit ad ſalutẽ ꝑuentuꝝ ꝑ ſuũ auxiliũ & grãm & connotat ſalutis
euentũ. Et ſic nõ eſt dr̃e ꝙ deus uelit oĩes hoĩes ſaluos fieri. Et hec tertia expõ
magis efficax ẽ ad clare intelligẽda apłi uerba. Ex ꝗbꝰ eliciť Q amoroſus deus
nec ĩ mĩmo deeſt ad ſuccurrẽdũ ſubueniendũ fauendũq; pctõribus ut ſaluenť.
Qui ſi nõ ſaluanť ip̃i ſoli ſunt accuſandi meritoq; rep̃hendẽdi ꝗ bibere nolue
runt aquam fontis indeficientis amoris diuini.

Qualiter deus ostendit amorē suū peccatoribus illos supportādo uocando & offerendo filiū suū unigenitū ac saguinem ei9. Caplm.iii.

TErtium misteriū cōtēplandum de amore quo deus pctōres diligit dr̄ de ipsius copiositate. Nā preter ea que dicta sunt in pmo & scdo misterio pcedentib9 inuenio adhuc pcipue tria signa expmentia copiosissimū amplissimūq; amorē diuinū erga pctōꝝ salutē. Primū dr̄ supportatio. Scdm uocatio Tertiū oblatio. Primū signū dr̄ supportatio. Supportat equidē deus & expectat patient' pctōres q p9 commissa peccata iuste meritoq; puniri possent. Omnis.n. q peccatū facit & motalit' peccat meret' subito puari qbuslibȝ bn̄ficiis corpalibus tpalib9 & spūalibus. Meret' adhuc descendere uiuens i infernū Et qd ē q de9 hūc rigorē iustitie cōtra pctōres nō exercet qnimo differt ultionem nō solū p dies sȝ p menses & annos. O quot repiunt' in hac mortali uita q per.x.aut.xx.aut.xxx.aut plres ānos sp i peccatis dormiert & tn̄ illos nō exterminauit de9. An forte putam9 id factū esse qa sibi peccata nō displicēt uel qa iniust9 illa punire negligat ul' qa ignorās illa nō uidet aut ipotens factus illa uidicare nō ualet? Absit ut ista cogitem9 de deo magno & imortali q optim9 abhoiat' omne malū iustusq; nllm relinqt ipunitū sapiens oia uidet oia noscit omina pscrutat' cui9 potentie nulla creata rsistere sufficit. Cur ergo tādiu punire peccata dissimulat nisi qa languet amore? Hinc ē q Petr9.ii.epla.c.iii.ait Dn̄s patient' agit nolēs aliquos pire sȝ oēs ad pniaȝ reuerti. Et Salomō.sapie ii.c.dicit.Misereris oīm dn̄e quoniā oia potes & dissimulas peccata hoīm ppt' pniam. Scdm signū expmēs copiosissimū amorē diuinū dr̄ uocatio. Appet utiq; qntū uelit de9 pctōꝝ salutē qn̄ nō solū illos nō punit & suffert uerū etiā multiplr inuitat & uocat. Quidnā sunt tot dei bn̄ficia pctōrib9 collata de qbus paulo an̄ memoriā fecim9 nisi uoces blande ipos pctōres alliciētes? Quid sūt scripte sacre? Quid sanctoꝝ exempla? Quid doctoꝝ tā diffusa dicta Quid pmissiōes? Quid cōmiatiōes? Quid pcepta legi? Quid ecclie sacramēta? Quid deniq; uiue uoces tot pdicatoꝝ & h9i? Omnia siquidē ista clamor qdā sunt ad peccatoꝝ aures fortit' sonās. Et tandē ab alto crucis audit' uox illa nō puipendenda pendētis in ea crucifixi Iesu.Sitio.Sitio.Sitio.Sitiebat eni ut Bernard9 & Aug9.exponunt nr̄aȝ salutē. Vn̄ & Bern.ait. Ascendit in altū crucis ut ab omnibus uideret' uoce magna clauit ut ab oib9 audiret'.clamori lacrias addidit ut hō ei cōpateret'. Qui ad ei9 clamorē nō excitat' ad uocē nō cōpūgnit' granior est terra durior petra & fetidior sepulchro. Tertiū signū in quo relucet erga nos amor diuin9 dr̄ oblatio. Pro salute nāq; pctōꝝ obtulit de9 pr̄ unigenitum filiū suū illūq; misit i mūdū. Vn̄ Io..iii. Sic de9 di.mū.ut.fi.s.uni.da.ut o.q c.in

27

29

illum non peat sed hēat uitam eternā. Ipse uero dei filius incarnatus seipm̄ obtulit in ligno crucis holocaustū & hostiā sanguinē ꝓpriū fundēs in remissiōeꝫ pctōꝝ q̄ tante fuit efficatie ut sufficere posset ad salutē infinitoꝝ hoīum si tot darent. Vn̄ Apo.i.dr̄ Dilexit nos & lauit nos a peccatis nr̄is in sanguine suo. Sāguinē itaqꝫ illū passim & indistīcte offert oībus pc̄toribꝰ. Offert inq̄ de capite suo spinis pungētibꝰ coronato. de facie sua decora alaphis dure ꝑcussa. de manibus & pedibus clauis in cruce cōfixis. de toto corpe ad colūnā crudelr̄ flagellato & de latere suo lancea apto & uulnerato. Propt̄ que oīa deuotꝰ Bern. sermone.xxii.sup cant.ait. Ad cumulū pietatis tradidit ī morte aīam suā & de proprio latere ꝓtulit ꝑtiū nr̄e satisfactiōis. Vn̄ ad se uersiclm̄ illū traxit. Apud dn̄m mia & copiosa apud eū redēptio. O amor uere incōpabilis. O amor incogitabilis. Stat in cruce dei filiꝰ & pc̄toribꝰ dicit. Si saluari cupitis si salutē queritis. Et ego ꝓ uobis ut saluemī pr̄i meo sanguinē innocētēqꝫ uitā offero. Sed tanta ē hūani cordis duricia ut paucissimi inueniant̄ q̄ uelint sua peccata corrigere deoqꝫ sūmo bono firmit̄ inherere. Qui aūt redire nō neglexerint saluabūtur ꝑ miaꝫ & clementiā illiꝰ q̄ est bn̄dictꝰ in scl̄a sclōꝝ. Amen.

¶ Sabbato dn̄ice sexagesime De dilatione penitentie & quare multi tardant seu differunt ad penitentiam redire audientes deum benignum sic misericorditer ipsos uocantem. Sermo.vii.

DVm tempus habemus operemur bonū. Doctoris gentiū uerba sūt ista origialr̄ gal.vi.c. Cū audiūt pc̄tores q̄plimi ea que dicta sunt de benignitate beniuolentia ac dilectiōe dei uocātis & inuitantis illos ad pn̄iam statuūt ī aīo suo oīo ad illā redire. Sed diabolica fraude decepti interponūt spacia tp̄ꝝ asserētes se pn̄iaꝫ facturos nō in pn̄ti sed in futō cū uel infirmitas aliq̄ ul̄ languor grauis aduenerit uel cū senecta iā scl̄i delicias amplīꝰ non gustabit. Talibꝰ aūt sic opinātibus uidet̄ tutā ducere uitā esseqꝫ in statu salutis & gr̄e. Verū q̄ ꝑiculosissime errēt in hoc sermōe apire censui in quo de dilatiōe pn̄ie aliq̄ pulchra & utilia deo duce ꝑcurrā quoniam nō ē ꝓcrastinādū ut bn̄faciamꝰ ſꝫ apl̄i documentū q.d.in uerib in themate nr̄o ꝓpositis. Dū tp̄us hemꝰ.s.nūc & nō pꝰea hodie & nō cras operemur bonū ad deū ꝑ pn̄iam reuertentes. Vbi de dilatiōe pn̄ie seu ꝓlongatione tria misteria occurunt declaranda.

¶ Primū dr̄ cālitatis ¶ Q. multi differunt penitere seducti a diabolo aut per
¶ Secūdū fatuitatis timorem aut propter pudorem aut propter spem aut
¶ Teriū iniquitatis desperationem. ¶ Caplm̄.i.

PRimū misteriū dr̄ cālitatis. In quo exqrere lꝫ que est cā cū pc̄tores efficatiā & necessitatē pn̄ie cognoscentes illā differre uolunt. Et possunt

aſſignari ꝑncipalr̄ q̄tuor cauſe potiſſime ac ꝑncipales q̄bus hoīes pc̄tis īuoluti procraſtināt penitere. Pr̄ia dr̄ timor. Scd̄a pudor. Tertia ſpes. Quarta deſperatio. Prima cā dicit̄ timor. Timēt enī ml̄ti ad pn̄iā redire q̄a cogitāt laborioſū eſſe de ſuis culpis atꝫ pc̄tis ſatiſfacere. Sꝫ his tria remedia ad timorē repellendū dari pn̄t. Primū eſt cōſideratio pn̄tis pene facilitatis. Scd̄m cōſideratio pn̄tis pene modicitatis Tertium conſideratio pn̄tis pene breuitatis. Primū remediū ē cōſideratio facilitatis & poſſibilitatis pene quā exigit ſatiſfactio de qua dico tria notāda ſꝫ Tho. in .iiii. di. xv. Primū notādū q̄ lꝫ pen̄ia īfructuoſa ſit ſine ſatiſfactiōe tn̄ aliud ē facere equalens aliud poſſibile. Deꝰ n̄ exigit a pc̄tōre equalens uł eq̄le q̄a hoc ē īpoſſibile. Nā ſꝫ ph̄m .i. ethicoꝝ. In his honoribꝰ q̄ ſunt ad deū & ad pentes nō tenet̄ hō ad equalens ſꝫ ad poſſibile ideo tenet̄ hō ſatiſfacere ſꝫ poſſibilitatē ſuā. Vn̄ apl̄s ad thitū. Non ex opibus iuſtitie que fecimꝰ nos. Scd̄m notandū q̄ q̄uis hō totū poſſe ſuū debeat deo nō tn̄ exigit̄ de neceſſitate ut totū qd̄ poſſit faciat q̄a hoc ē inpoſſibile ſꝫ ſtatū pn̄tis uite cū opteat hoīem circa mł̄ta ſollicitū eſſe. Tertiū notādum q̄ facere aliq̄d acceptū deo pōt intelligi dupl̄r. Aut uirtute ꝓpria & ſic nullus pōt ſatiſfacere de pc̄tis ī deū cōmiſſis. Aut uirtute alteriꝰ & ſic unuſq̄ſq; merito xp̄i pōt ſatiſfacere qd̄ ē infinitū. Et ſi obiceret̄. Q xp̄s liberauit nos a pena debita pro peccatis nr̄is iuxta illud .i. Petri .ii. c. Peccata nr̄a ip̄e ꝑtulit in corꝑe ſuo ſuꝑ lignū Q exponēs Magr̄ ſn̄iaꝝ .i. iii. di. xix. ait. Peccata portare ē penā illorū exoluere. Et ad hoc eſt dictū Iſaie .liii. Vere languores nr̄os ip̄e tulit & dolores nr̄os ipſe portauit. Ergo nl̄la ſatiſfactio penał erit neceſſaria. uel ſi erit neceſſaria n̄ plene xꝰ ſatiſfecit ꝓ nobis. Rn̄deri pōt ſm Bon. in .iii. di. xix. Q paſſio xp̄i liberat nos a pena pn̄īe q̄ntū ē de ſe q̄a ſꝫ q̄ .d. Magr̄ in lr̄a. In baptiſmo omnis pena que ꝓ peccato debet̄ penitꝰ relaxat̄. Sed cū hō peccata iterat reddit ſe indignū tanto bn̄ficio. Et ꝑ paſſionēꝫ nō remittit̄ ei tota pena ſed mīorat̄ ſm q̄ dicit magr̄ in lr̄a q̄ntū decet & expedit ſalua diuina iuſtitia. Eſt ergo poſſibił faciliſq; pena ſatiſfactoria. quoniā ut ſcribit̄ .ff. de reg. iu. l. Impoſſibiliū. Ad īpoſſibile nemo tenet̄. Et ut Augꝰ dicit in ſermōe. Deꝰ ſeruū pigꝝ non dānaret ſi ea que nl̄lo mō fieri poterāt imparet. Scd̄m remediū contra timorē ſatiſfactiōis eſt cōſideratio modicitatis ip̄ius pene. Oīs etenī pena tp̄rał modicū eſt & q̄ſi nihil reſpectu fut̄e pene non ſolū inferni ſꝫ etiā purgatorii. de cuius grauitate ſuo loco diſputabit̄. Teitiū remediū cōtra timorē ꝓtactū ē conſideratio breuitatis pene ſatiſfactorie. Nā ſicut breuis ē uita ita breuis ē pn̄ia ꝑ quā ſalui eſſe ualemꝰ Quare ul̄lo timore pn̄ia eſt differenda. ¶ Scd̄a cā q̄re pleriq; differūt pn̄iāꝫ agere dr̄ pudor ſiue uerecūdia. Erubeſcunt enī & uerecundantur

benefacere.quoniā ſolēt utplurimi hoīes mali quoꝝ mult9 eſt numer9 uolentes benefacere ſuāq; malā uitā emēdare ī deriſū hr̄i Sed ad confutatiōe3 erroris h9i triplicē pudorē notare debem9.uidel3. Prim9 dicit̄ cōmendabilis.Scd̄us uituꝑabilis.Terti9 abhoīnabilis. Prim9 pudor ſeu uerecūdia dicit̄ cōmendabil' cum.ſ.qs erubeſcit malefacere.Nā ſm Io.dama. Verecūdia ē timor alicui9 turpitudīs.Q Arl.explicauit in.iii.ethi.Qui timet decens & uerecundus ē q autē non timet inuerecūd9.Et de uerecūdia loqt̄ Valeri9.li.iiii.d. Verecūdia eſt ꝑs omnis honeſti conſilii tutela ſollēniū officioꝝ magr̄a īnocētie cara ꝓximis accepta alienis omni loco oī tp̄re fauorabilē pre ſe referens uultū. Et ſapiēs eccl xxxii.ait Ante grādinē p̄ibit coruſcatio & añ uerecūdiā p̄ibit gr̄a.Hec uerecūdia refrenat ſenſus moderat̄ geſt9 librat uerba ponderat ſermones ornat ſenes decorat iuuenes magnificat reges ſubleuat ſubditos extollit prelatos & mores deaurat quoniā q erubeſcitiui ſūt hac erubeſcētia & rubore declināt mala.Sed uhe mūdo a ſcādalis quoniā rariſſima eſt hec erubeſcentia īter hoīes dep̄uatos Nam non erubeſcūt publice blaſphemare ludere rape fenerari ꝑiurare laſciua uerba & ſcurilia nō ſolū dicere ſed cātare inhoneſta ueſtimēta deferre & precipue mľres pect9 colla brachiaq; nudātes & ornatu meretricio corā hoib9 exeuntes & turpiſſima ſcelera adulterii fornicationis ſtupri ſodomie & ſacrilegii ꝑpetrare.Scd̄s pudor dicit̄ uituꝑabiľ cū.ſ.qs omittit uirtuoſos act9 etiā ad ſalutē neceſſarios ne mali irrideāt eū. Certū.n.ē ꝙ diſplic3 maľ uita bonoꝝ. Vñ ſapiēs ꝓuerl.xxi.ait.Aīa ipii deſiderat malū.Et.xxv.c.idem ait.Abhoīant̄ ipii eos q in recta ſūt uia.Et xiiii.c. Ambulās inqt recto itinere & timēs deū deſpicitur ac eo q infami gradit̄ uia Et.xiii.c. Deteſtant̄ ſtulti eos q fugiunt mala. Et hoc ideo ē qa ut dr̄ Io.iii. Oīs q male agit odit lucē. Qd̄ uerbū ponit̄.xviii. q.ii.in.c. Pernicioſū. Vrūtamen fatui ſūt & abhoīabiles q ne irrideant̄ a malis maloꝝ ſocii effici patiunt̄.Qñ etenī mali irridēt eos q boni ſūt idem eſt ac ſi ceci irriderēt eos q uidēt eos aut claudi eos q recte ābulāt aut laceratas ueſtes habentes illos q regio habitu ſunt amicti. Terti9 dicit̄ pudor abhoīabilis qñ.ſ.qs ad pnīa3 redire recuſat eo ꝙ ſua pc̄tā turpit̄ cōmiſſa cōfiteri confūdit̄. De iſto uero pudore latius dicā ī tractatu de cōfeſſione. ¶Tertia cā q̄re multi pnīam ī longū ꝓtrahūt dr̄ ſpes Hec aūt triplex ē. Pr̄a diu uiuēdi. Scd̄a tp̄ralia degustandi.Tertia mīa3 cōſequendi. Pr̄a eſt ſpes diu uiuēdi de qua innumerabiles decipiunt̄ ꝓmittentes ſibiipſis lōgitudīe3 dieꝝ.Nā ut inqt Cicero in li.de ſenectute.Nemo eſt.n.tā ſenex q ſe nō putet annū uiuere. Et Hiero9 ad Gerūtiam.Nemo ē tā fractis uirib9 & tā decrepite ſenectutis ut non ſe putet adhuc annum poſſe ſuꝑuiuere.Vñ ſubrepit obliuio cōditionis ſue ut terrenū animal

iam iamq; soluendũ erigat̃ in supbiã & aĩo celũ teneat. Verũtamẽ sic q̃ntũcũq;
excogitare qs uelit diut̃na uita sp̃ breuis erit. Vñ & Iacob9.iiii.c.ait. Que ẽ ui/
ta nr̃a? Vapor ad modicũ parẽs & deinde exterminabit̃. De uite aũt breuitate
plene scribã in sermone de uita hois & de cõtemptu mũdi & ĩ sermone de tp̃re
& in tractatu de uirtutib9. Scd̃a spes ẽ tp̃ralia degustãdi. Sperãt eni diligẽtes
mundũ mũdanis bonis p̃ libito posse diutius iocũdari. Et tñ expientia docet q̃
cuncta hui9 scl̃i fl̃a & desiderata bona caduca sunt & uana nullã in se stabilitatẽ
firmitatẽq; retinentia. Hinc Seneca ad Lucillũ ait. Noli huic trãquillitati con/
fidere. Momento mare euertit̃ & eodẽ die ubi luserunt nauigia sorbent̃. Prop/
terea a dño Iesu xp̃o perpulchre dicta ẽ parabola quã Lucas scribit.xii.c. Hoĩs
inq̃t cui9dã diuitis uberes fructus ager attulit. Et cogitabat intra se.d. Quid fa/
ciã q̃a nõ h̃eo quo cõgregẽ fruct9 meos? Et dixit. Hoc faciam. Destruã horrea
mea & maiora faciam & illuc cõgregabo oĩa que nata sũt mihi & dicã aĩe mee.
Aĩa mea h̃es m̃lta bona posita ĩ annos pl̃imos. reqesce comede bibe & epulare
Dixit aũt illi dñs. Stulte hac nocte aĩam tuã repetent a te. Que aũt parasti cuius
erunt? Sic ẽ q̃ sibi thesaurizat & non ẽ in dño diues. Tertia ẽ spes miam conse/
quendi. Nã pleriq; deliberãt omne suũ tp̃s in iniuriã creatoris sui exponere &
tandem ab eo miam impetrare. Hanc spem refrenat sapiẽs cũ dicit Eccle.v. Ne
dixeris. Peccaui & q̃d mihi accidit triste. Altissim9 ẽ patiẽs redditor. De propi/
ciatu pc̃tõꝝ noli esse sine metu neq; addicias peccatũ sup peccatũ. Et ne dicas.
Miseratio dñi magna ẽ multitudinis pc̃tõꝝ meoꝝ miserebit̃. Mia enĩ & ira ab
illo cito p̃ximat & in pc̃tores respicit ira eius. Ne tardes cõuerti ad dñm. Subi/
to.n.uenit ira illi9 & in tp̃re uidicte disp̃det te. ¶ Quarta cã q̃re pc̃tores pñiaꝫ
retardãt dr̃ desperatio. ad quã inducunt̃ p̃pt̃ tria uꝫ. Prio p̃pt̃ pc̃tõꝝ magnitu/
dinẽ. Scd̃o p̃pt̃ pc̃tõꝝ multitudinẽ. Tertio p̃pt̃ pc̃tõꝝ uicissitudinẽ. Sed p̃ pre
cedentia que dicta sunt in sermõe de mĩa dei oĩa ista dissoluunt̃. Non sunt itaq;
p̃tacte cãe sufficiẽtes & necessarie ad retinẽdũ pc̃tores ne cõuertãt̃ ad deũ.

¶ Quã fatue agũt q̃ differũt penitentiã p̃pt̃ impedimẽta que possunt diffe/
rendo prouenire p̃pt̃ que exponũt se p̃iculo maxio. Capl̃m .ii.

SEcundũ mysteriũ declarãdũ de dilatiõe pñie dr̃ fatuitas. Qui.n.sic diffe
runt q̃druplici fatuitate laborãt. Pria dr̃ p̃iclitatiõis. Scd̃a abreuiatiõis
Tertia ruinatiõis. Quarta cessatiõis. ¶ Prima fatuitas dr̃ p̃iclitatiõis. quia illi
qui penitentiã nõ faciunt cum possint exponũt se p̃iculo non facere illã posse
cũ credũt. Hinc Hiero9 ad Saluiniã de nebridio & uiduitate sic ait. Cauendum
ẽ uuln9 q̃d p̃iculo & dolore curat̃. Aliud ẽ integra naui & saluis mercãtiis por/
tum intrare salutis aliud nudum herendo tabulis & crebri cursibus fluctuum ad

asperrima saxa collidi.hec ille.Pōt equidē euenire ut post diuturnā pctōꝝ con
suetudinē malus habitꝰ nō ita defacili amoueat̄ sicq̄ pctōr ipenitens fiat.Vñ &
Iob.xx.c.de tali sic loquit̄. Ossa eius implebunt̄ uitiis adolescētie sue & cū eo i
puluere dormiēt.Et sapiēs ꝓuer.xxii.ait.Adolescens ābulans iuxta uiā suā etiā
cum senuerit nō recedet ab ea.Et Hiere.xiii.c.inqt. Si mutare pōt ethiops pel
lem suā & pardus uarietates suas sic uos poteritis bñfacere cū didiceritis malum
Ex hoc ē q̄ peccatū ex cōsuetudie cōmissum morti Lazari comparat̄. Propt̄ q̄
Augꝰ de pe.di.ii.c.Sicut.ait.Sicut tribꝰ gradibꝰ ad peccatū ꝑuenit̄ suggestiōe
delectatiōe cōsensu ita ip̄ius peccati tres sunt dr̄ie.s.in corde in facto & i con/
suetudie tanq̄ tres mortes.Vna q̄i in domo idest cū i corde cōsentit̄ libidini al/
tera q̄i ꝓlata iam extra portā cū in factū ꝓcedit assensio. tertia cū in uitio cōsue
tudinis male tanq̄ mole terrena premit̄ aius q̄i in sepulchro iā putēs. Que tria
genera mortuoꝝ dñs resuscitasse quisqs euāgeliū legit agnoscit.hec ibi.In glo.
uero ponunt̄ hi ūsus sup uerbo tanq̄. Mens mala mors intus malus actus mors
foris usus.Tuba puella puer Lazarꝰ ista notāt. Hāc uerbo hūc motu lacrimādo
suscitat illū.Xp̄s & i medico nascit̄ eger hō.In Lazaro aūt resuscitādo quatuor
erant cōditiōes.Prima q̄a fetebat.Scd̄a q̄a lapis erat eius sepulchro suppositus
Tertia quia ligatos hēbat pedes & manus.Quarta q̄a sudario uelata erat facies
eius.Ioh.xi.c. Sic repiunt̄ sp̄ualit̄ ista q̄tuor in pctōre q̄ lōgo spacio peccata re
tinuit.Primo fetet deo angl̄is & hoibꝰ.Scd̄o ē ei lapis suppositus idest mala cō
suetudo.Vñ glo.Ioh.xi.ait.Dñs fremuit & lacriatus ē & clamauit uoce magna
quia difficile surgit quē mola male cōsuetudis ꝑmit. Hoc ē q̄ Iuuenalis pl̄chre
decātat li°.iii.satyra.i.Consuetudo mali tenet insanabile uulnus.Et Marcialis
cocus.Mens assueta malo firmius heret ei. Et Ouidius de arte amandi.Fac tibi
consuescat nil cōsuetudine maius.Rō ē q̄a ꝫm Ari.li° de memoria & reminiscē/
tia. Consuetudo ē altera nat̄a.Et li°.vii.ethi.Consuetudo nat̄e assimilat̄.Et li°
.i.rheto.Similis ē cōsuetudo nat̄e.ꝓpe enī qđ sepe ei qđ semp ē.Est aūt nat̄a
eius qđ sp cōsuetudo eiꝰ qđ sepe.hec ille.Tertio hēt manꝰ & pedes ligatos quia
impotēs factꝰ ē pꝰ peccatū ad bñ opandū.Quarto pctōr hēt faciē uelatā sudario
q̄a ex quo in tenebris pctōꝝ fuit sp̄ualē uisū amisit. De talibꝰ nāq̄ peccatoribꝰ
inq̄t Sophonias.i.c.Ambulabūt ut ceci q̄a dño peccauerūt.Et sapie.ii.c.sapiēs
ait.Excecauit illos malitia eoꝝ. Quare piculosū ē frequētare peccata & pn̄iam
prolongare.¶ Scd̄a fatuitas illoꝝ q̄ differūt cōuerti ad pn̄iam dr̄ abreuiatiōis.
quia cū t̄pus breue sit nō curant sibi de salute necessaria prouidere.Fatuus nāq̄
non imerito reputari posset si quis iter cepisset ad locū aliquē ad quem longa
esset uia & uix ibi ambulans ꝑ totā diem usq̄ ad noctē ꝑuenire ualeret & tñ pꝰ

30

ceptum iter stans qesceret dicens. Hora uesptina uel hora cōpletorii perficiam iter meū. Sic fatuus ē quia ad regnū celoꝝ debet accedere horam tardā presto-lans qua se ad pniam cōuertat. Tertia fatuitas eoꝝ q differūt pniam facere dr̄ ruinationis qm̄ peccata non deponens facile ad alia trahit. Et q̄nto peccata magis multiplicant magis grauant aīam & ex cōseqn̄ti cū maiori difficultate re surgit. Ideo legit in uitis pr̄m. Q uenit uox ad beatū Arsenium. d. Egredere & oñdam tibi opera hoīm. Et egressus uidit ethiopē nigꝝ cedentē ligna securi & facientē grandē sarcinā & temptabat leuare eā sed pre magnitudīe nō poterat. Et iteꝝ cedebat alia ligna & addebat sarcine. Innitebatq; adhuc leuare illam & minus q̄ pus poterat Quā deponebat & iteꝝ cedēs alia ligna sarcine adiunge-bat & fatigabat sicut pus illā leuare & ppt maius pōdus maiorēq; grauitatē ne quibat illā mouere. Fuit hec uisio sibi exposita sic. Q qui cedebat ligna & adde bat sarcīe hō peccator ē q peccatis oneratus sepi9 illa leuare nō sufficit sed sup addens & alia intra se dicit. Postq̄ cōgregauero multa peccata plura porib9 tūc illa leuabo & de illis pniaꝫ faciā. ¶ Quarta fatuitas dr̄ cessatiōis. Cessat eqdē multotiēs & deficit illud qd fuerat homo p̄meditatus. Premeditati nāq; fuerāt multi mori in senectute & mortui sunt in iuuētute. & mori in domo & mortui sunt extra domū. mori inter suos & mortui sunt int extraneos. mori loqn̄tos & mortui sūt lingue usu puati. mori in diuitiis & mortui sūt i egestate. mori cum pnīa & mortui sūt obstinati. O uita fallax. O uita fragilis. O uita mutabilis cui9 exitū nlls p̄scire mortaliū pōt. Vn̄ sapiens Eccle. ix. c. ait. Nescit homo finē suū sed sicut pisces capiunt hamo & aues cōprehendunt laqueo sic capient hoīes ī tempore malo cum eis ex templo supuenerit.

Q iniqui sunt qui pnīam tardāt & cōuerti ad dn̄m & agūt cōtra deum & an gelos & cōtra seipsos & cōtra omnē creaturā. Caplm. iii.

TErtiū mysteriū contēplandū circa pnīe dilationē dr̄ iniqtas. Pctōr nāq; q pnīam differt, iniquus ē q̄druplici iniqtate. Pria ē cōtra deū. Scda cō tra anglos. Tertia cōtra seipm. Quarta cōtra oēm creaturā. Pria iniqtas est contra deum, cui apponit fel in escam, iuxta illud psal. Dederunt in escā meā fel, & in siti mea potauerunt me aceto. Velut. n. esca dn̄i ē opus bonū, qa in eo dn̄s delectat tanq̄ int flores, s̄m illud Cantl. ii. c. Pascitis int lilia. i. int mūda opera Esce ergo dn̄i fel apponit, q bonis opibus, que agit amaritudinē peccati admi-scet, pniamq; refugit. Talis etiā q senectutē ad pnīam agendā expectat, deteri orem ptē uite sue deo reseruat, & meliorē diabolo imolat. ¶. Scda iniqtas ē in angelos. Inpenitētes utiq; p suo mō q̄ntū de se ē angelos affligere n̄ erubescūt Nam lꝫ angeli btī impassibiles sint, & oī iocūditate repleti, tamen ut diximus, in

32

precedētibus de maloꝝ cōuersiōe gaudiū aliqđ accidentale suscipiūt. Hoc uero eis deesse necesse ē cū pctōres non cōuertunt. ¶ Tertia iniqtas peccatricis aīe impenitētis ē in seip̄am. Nā dū pctōr differt cōuerti uult potius hr̄e se malū, q̄ bonū, infirmū, q̄ sanū, seruū, q̄ liberꝝ, in statu latronis q̄ ī statu regis, nihil habentē, q̄ oīm bonoꝝ eccl'ie ꝑticipē, inutilē, q̄ multū ualentē. Peccatū nempe facit hominē malū, infirmum, mortuū, seruū, latronē, qa furat bona dei, pauperem, & inutilem. ¶ Quarta iniqtas ē in oēm creaturā, qa ꝓpt' duritiā hoīm pctōꝝ, creatē irratiōabiles quodāmō puniunt. Obscurat9 ē enī sol tp̄re passiōis, ꝓpt' iudeoꝝ crudelitatē. Perierūt in diluuio tot aīalia, & uolucres celi ꝓpt' peccata hominū. Maledicta fuit terra ꝓpt' peccata p̓moꝝ ꝑentū. Expergiscimi ergo o pctōres tardi. Ecce nūc tp̄s acceptabile inqt apl's. ii. Cori. vi. ecce nūc dies salutis. Nemini dantes ullā offensionē, nec deo, nec angelis, nec uobismetip̄is, nec etiā creaturis per tarditatem conuersionis uestre. Et sic facientes accipietis hic a deo gratiam, & in futuro gloriam. Amen.

¶ Dominica in sexagesima. De fructuoso & utili uerbo dei quo mediante oēs gentes crediderunt in Xp̄m saluatorem nostꝝ. Sermo. viii.

SEmen est uerbū dei. Scribunt hec uerba Luce. viii. c. & in euāg'lio hodierno & p̄ntī dn̄ice. Nihil tā efficax esse pōt ad cōuersionē cuiuslibet pctōris & cuiuslibet uirtuosi confortationē sicut deuota & frequens auditio uerbi diuini. Scim9 etenī ꝑ p̄dicationē euangelii mundū totū ab idolatrie errore reuocatū. Nā antea oēs gentes una excepta populi iudeoꝝ deos f'los cū damnatissimis suꝑstitiōib9 excolebāt. At ubi uox euāgelii audita ē in omni terra oīs error ab eius cōspectu fugatus ē tanq̄ si tenebre a lucis radiis fuissent depulse. Ex hoc inqt Eusebius pāphili li°. i. de euāgelica p̄patione. Nō enī Perse q xp̄m secuti sūt mr̄es suas nefandis nuptiis cognoscūt. nō hūanis uescunt carnib9 Scythe qm̄ ad eos usq; predica° xp̄i ꝑuenit nec carissimos f'la religiōe īpulsi filios iugulāt. Hec certe ac talia pene infinita hoīm quondam uitā uexabāt. Massagethe ac Derbices tradunt ꝓpinquos atq; affines suos q senectute cōficiebant miserrīos putasse ac ideo imolatas carnes eoꝝ quos plurimi fecerāt deuorabāt. Tibareni uiuos seniores suos p̄cipitarūt. Hyrchani rapacis generis auibus ac canibus ꝓiicere soliti. Que qdem cuncta religiosissime faciebant. Nunc uero sola euāgelica uirtute undiq; truculētissima hec pestis expulsa ē. hec ille. Et ut plenius intelligat ab omnib9 q̄nta sit uirtus diuini uerbi in h° sermone de ipso conuenient' tractabimus eo ꝙ saluator omnium in uerbis allegatis in themate dixit uerbum dei fore semen scilicet spiritualiū charismatū &

donoꝝ. In quibus uerbis tria mysteria sunt declaranda.

¶ Primū ē de uerbi dei p̄dicati dignitate.
¶ Secundū de predicātis uerbū qualitate.
¶ Tertium de auditionis eius utilitate.

¶ Q̄ quinq̄ sunt egregie & excellentissime dignitates uerbi dei & officii predicandi. Caplm. i.

PRimū mysteriū declarandū ē de dignitate uerbi dei predicati seu officii predicādi. Et ad hoc intelligēdū subnotabimꝰ qnq̄ excellētias de dignitate eius. Pr̄ia dr̄ xp̄i exercitatio. Scd̄a aplo͡ꝝ electio. Tertia miraclo͡ꝝ coruscatio. Quarta p̄dicatoꝝ defensio. Quinta eccl͡ie sublimatio. ¶ Pr̄ia excellentia uerbi diuini & officii p̄dicandi dr̄ xp̄i exercitatio. Dn̄s qdē Iesus deus dei filius predicare uoluit & p̄dicationis officiū exercere. Vn̄ Mathi. iiii. dr̄. Cepit Iesus p̄dicare & dr̄e. Pn̄iam agite. Et Luce. viii. de ip̄o dr̄. Iter faciebat ꝑ ciuitates & castella predicans & euangelizans regnū dei. Et ut colligit̄ ex dictis euāgelistarum p̄cipue Ioh. viii. & xviii. capl͡is sepius docebat p̄dicādo in tēplo & in synagoga. Veꝝtn̄ n̄ abre querere q̄s pōt. Vtꝝ xp̄s debuit solū iudeis & nō gentilibꝰ predicare. Ad qd̄ rn̄det Tho. iii. ꝑte. q. xlii. Q̄ cōueniens fuit p̄dicationē xp̄i tā ꝑ apl͡os q̄ per ip̄m a p̄ncipio solis iudeis exhiberi triplici rōne. Pr̄io rōne impletiōis. Scd̄o rōe ordinatiōis. Tertio rōe triūphatiōis. Pr̄ia rō dr̄ ipletiōis. Predicauit. n. xp̄s iudeis ut impleret ꝓmissiōes factas antiq̄s patribꝰ nō aūt gentilibꝰ q̄m ppl͡s ille iudeoꝝ tantū uiuebat sub dei ueri cultu. Vn̄ apl͡s Ro. xv. ait. Dico xp̄m ministꝝ fuisse circūcisiōis idest p̄dicatiōis iudeoꝝ ꝓpt̄ ueritatē dei ad confirmandas ꝓmissiōes pr̄m. Et ut etiā Hieroꝰ dicit suꝑ illud Math. x. In uiā gentiū ne abieritis. Oportebat p̄mū aduentū xp̄i nūciari iudeis ne iustā h̄erent excusationē dicētes. Ideo se dn̄m reiecisse q̄a ad gentes trāsierit. Veꝝtn̄ sicut non debuit a p̄ncipio indifferent̄ suā doctrinā gentibꝰ cōicare ita etiā nō debuit gētiles oio repellere ne spes salut̄ eis p̄cluderet̄. Iō aliq̄ gētiliū ꝑticl͡arit̄ sūt admissi sic Samaritana Io. iiii. & Chanāea Math. xv. ꝓpt̄ excellētiā fidei & deuotiōis eaꝝ. Scd̄a rō q̄re xp̄s tm̄ iudeis & nō gentibus p̄dicauit dr̄ ordinatiōis. Exigebat nāq̄ debitus ordo ut iudeis qui erāt ꝓpinquiores ꝑ fidē & cultū uniꝰ dei prius doctrina xp̄i ꝓponeret̄ & ꝑ eos transmitteret̄ ad gentes sicut & in celesti hierarchia ꝑ suꝑiores angelos ad inferiores diuīe illuminatiōes ꝑueniunt. Vn̄ Hieroꝰ suꝑ illud Math. xv. Nō sū missus nisi ad oues que ꝑierūt domꝰ isrl̄. Nō inq̄t hoc dicit quin ad gētes missus sit sed q̄ p̄mū ad isrl̄ missus ē. Et hoc p̄dixit Isaias ultīo. c. Mittā ex eis qui saluati fuerunt. s. ex iudeis ad gentes in mare in affricam in lidiam tenentes sagittā in italiā in greciā ad insulas longe ad eos q̄ non audierunt de me & nō uiderūt gl͡iam meā & annūciabūt gl͡iam meā gētibꝰ. Tertia rō q̄re xp̄s uoluit iudeis & n̄ gētibꝰ p̄dicare dr̄ triūphatiōis. Vt ōnderet

triumphũ & uictoriã crucis & passionis sue ꝑ q̃ meruit ptãtem & dñium sup gẽ
tes ſm illud Math.ultio. Data ẽ mihi oĩs potestas in celo & in terra. Maior ẽ si-
quidẽ ptãtis & uirtutis oñsiuũ fuit pꝰ passionẽ suã ꝑ apl'os reducere gentes q̃ si
ante passionẽ ipse personal'r eis predicasset. ¶ Scd'a excellẽtia uerbi diuini &
officii predicandi dr̃ apl'oꝝ electio. Ad hoc siquidẽ illos elegit xp̃s ut ad p̄dicã
dum illos mitteret. Vñ Ioh.xv.dicebat eis. Ego uos elegi de mundo ut eatis &
fructũ afferatis & fructꝰ urẽ maneat. Post passionẽ uero suã & resurrectionẽ dixit
eis illud Marci ultĩo. Euntes in mundũ uniuersũ predicate euangeliũ oĩ creatẽ
Et illud Mathi ultio. Euntes docete oẽs gentes. Qd' & ipsi ꝑfecerunt de q̄bus
dr̃ in psal. In o.t'.ex.so.eoꝝ & i fi.or.t.uer.eoꝝ. Ipsa uero expientia docet ꝙ ex
eoꝝ doctrina mũdus totus illuĩatꝰ ẽ. Sed hic queri ab aliquo põt. Vtꝝ apl'i ex di
uine gr̃e pñtia aut aliq̃ ui seu arte ꝓpria p̄dicãdo ppl'oꝝ corda mentesq; attrax
erũt ad xp̄m. Et dico ꝙ nõ potuissent tã cito euangl'iũ oĩbus gentibus cũ illoꝝ
emendatione predicare nisi eis affuisset uirtus diuina & spũs sancti gr̃a ſm illd'
Marci.ultĩo. Predicauerũt ubiq; dño coopante & sermonẽ cõfirmãte sequẽtibꝰ
signis. Nã tria sunt illa que uel ꝑ natam uel artẽ hoĩes inducere pñt ad aliquid
credendũ uel operandũ que tñ in apl'is xp̄m p̄dicantibꝰ nõ sunt inuenta. Primũ
ẽ dialetica & loicalis argumentaº. Scd'm ẽ rhetoricata ꝑsuasio. Tertiũ ẽ bonoꝝ
tp̄raliũ promissio. Primũ ẽ dialetica & loicalis argumẽtatio. Argumentũ nanq;
ut logici tradunt ẽ rõ rei dubie faciẽs fidẽ His argumẽtis cõmoti sunt pleriq; ad
seq̄ndũ Platonẽ alii Ari.alii Pythagorã alii reliquos ph'os & eoꝝ discipl'i facti.
Similibꝰ insuꝑ argumẽtatiõibꝰ Arrius Apollinaris Manicheus Valentinꝰ Che-
rinthus Fotinꝰ Hebion Paulus samosithanꝰ. Carpocarches Appelles Marcion
Hermogenes Nouatus Macedonius Florianꝰ Tertulianus Pelagius Nestorius
& ceteri alii suaꝝ heresũ uenena pestifera dissemĩauerũt q̄bus cõtaminati fuere
& populi & natiões. Scd'm qd' põt hoĩes inducere ad aliq̄d credendũ uel opan-
dum dr̃ rhetoricata ꝑsuasio. Inq̄t.n. Seneca ad Lucillum. Incredibile ẽ qd' facile
magnos uiros dulcedo orõnis abducat a uero. Et idem de consol'one ad Paulinũ
ait. Põt eloquẽtia que ꝑua sunt approbare pro magnis. rursus magna atenuare
& ad ima deducere. Et Tullius liº.ii.de oratore sic loquitr̃. Quid admirabiliꝰ q̃ res
splendore illustrata uerboꝝ? Tantã uim h't illa que recte a bono poeta dicta ẽ
uox atq; nimiꝝ regĩa reꝝ orõ ut non mõ inclinantẽ erigere aut stantẽ inclinare
sed etiã aduersantẽ atq; repugnantẽ ut impator bonus ac fortis capere possit. hec
ille. Sũt ad hº ꝓpositũ exẽpla. Nã recitat Valeriꝰ q̃nta sit uis eloq̃ntie. Et Tull'.
in qõibꝰ tusculãis. Q2 Egesias cyrenaicus ph's q̄dã Cyrene ciuitatis egypti adeo
copiose differebat de bono mortis mala uite plenissime demõstrando ꝙ multi

auditis illis sibi inferebāt mortē quapꝑpt᷑ a rege ptholomeo ꝓhibitus ē illa amplius edocere. Refert adhuc Valeri⁹ de studio & industria Q. Cato cesorin⁹ tā eloq̄ns fuit ꝙ nunq̄ ab aliquo grauatus ꝑ aliū defendi uoluisset. Et ut Plini⁹. d. in li° de uiris illustribus q̄dragesies quat᷑ accusatus ꝑ se solū cām dixit optimeq̄ fuit absolut⁹. Et ut Tull᷑ i. i. q̄ōnū tusculanaꝝ scribit. Fuit in eo tanta eloq̄ntia q̄nta illis tꝑibus dici potuisset. De Tullio īsuꝑ sic ait. Lactanti⁹. li°. iii. di. insti. Tullius sūm⁹ phs secte achademice ꝑfectus orator sua eloq̄ntia corda hoīm in manibus suis habuit ut quicq̄d usq̄ eloquii ꝑ latinoꝝ alueos fluxit ab hoc fonte progressum ē. Quāta aūt uis dicēdi fuerit in eo apte ponit Plutarchus uitā ei⁹ describēs. Dicit enī. Q. cum Cicero uenit rhodū ad Apolloniū milonis clarissimū oratorē & Possidoniū phm gl'iosū tradit᷑ Apolloniū cū esset exꝑs latīe lingue rogasse Ciceronē ut grece aliq̄d decl'aret. Qd' Cicero libens fecit. Ex illa declaratiōe oēs in stuporē uersi nō poterāt satīari de laudibus Cicerōis. Sed & Apolloni⁹ uenit ī tantā admirationē ꝙ uelut ꝑ extasim tract⁹ nō intelligebat & ꝑ multā morā tacitus sedit dixit tandē. Te nempe Cicero laudo & admiror. Sed me fortuna grecoꝝ misit ut uideā eruditionē & eloq̄ntiā que sola bonoꝝ nobis relicta erat per te Romā accessisse. Subdit & idē Plutarchus de facundia Ciceronis Q. dū orauit apud cesarē pro Quinto ligario q̄ ex aduersariis cesaris erat tanta gr̄a admirabilis fuit ut cesar in ꝑl'imos colores uultum uerterit manifestūq̄ fuit ꝙ anim⁹ cesaris mutabat᷑. Pharsalicā tn̄ pugnā cū orator attigeret cesar uelut amēs corpore ac m̄te alienat⁹ ē quosdā q̄ e manib⁹ suis fluxisse libellos dn̄t. Quare cesar dulci o'ōne uictus eū crimine liberauit. Tertiū qd' pōt homines inducere ad aliq̄d credendū uel oꝑandū dr̄ tꝑaliū bonoꝝ promissio. Sic Maumeth demulsit aures oīm eoꝝ q̄ iꝑm colunt & uenerāt᷑. Promisit eis diuitias concessit lasciuias & ad oēm uoluptatē libere laxauit habenas. Quid igit᷑ de apl'is predicātibus euangeliū tenendū ē? An iꝑi dialetici aut rhetorici uel forte tꝑalia ꝓmittētes? Absit. De illis etenī ait Aug⁹ li°. xxii. de ci. dei. c. v. Ineruditos liberalibus disciplinis & oīo q̄ntū ad istoꝝ doctrīas attinet impolitos non ꝑitos grāmatica nō armatos dialetica nō rhetorica inflatos. piscatores xp̄s cum retibus fidei ad mare hui⁹ scl'i paucissimos misit atq̄ ita ut ex oī genere tā m'ltos pisces & tanto mirabiliores q̄nto rariores etiā phos cepit. hec ille. Neq̄ insuꝑ tꝑrale aliq̄d policebant᷑ apl'i predicādo q̄nquidē & iꝑi asꝑnabāt᷑ tꝑralia cūcta spernendaq̄ pro eterna immortaliq̄ uita clamabāt. Fuerūt igit᷑ iꝑi tube spūs. s. suꝑno munere dei ad officiū predicatiōis deputati. ¶ Tertia excellentia uerbi dei & officii predicādi dicit᷑ miraculoꝝ coruscatio. Cōcomitat᷑ quippe sepenumero uerbū dei claritas miracl'oꝝ. Nā ꝭm Tho. ii. ii. q. c lxxviii. de⁹ facit miracl'a

maxime ꝑpt̄ tria. Primo ꝑpt̄ sanctitatis alicuius demr̄ationē. Scd̄o ꝑpt̄ fidei approbationē. Tertio ꝑpt̄ ueritatis ꝑdicate cōfirmatiōem. Prio facit deus miracula ad oñndendā sanctitatē alicui⁹ quē ꝑ merito uite uult ꝑponere aliis in exemplū uirtutis sicut fecit de magno Antonio Machario & aliis. Scd̄o facit de⁹ miracula ut fidē approbet Vñ glo. sup illud psal. Vt det illis hereditatē gentiū ait. Hec fuit intētio miracl'oꝝ ut crederent gentes. Tertio facit de⁹ miracula ad cōfirmandā ueritatē predicatā. Et sic facta sunt miracl'a & signa ꝑdicātib⁹ apl'is apl'icisq; uiris. Quisnā explicet quot signis claruit cōfessor dñi gloriosus sanct⁹ Antonius de ordīe minoꝝ predicator egregius? Referā ex multis qd' in eius legenda magna cōtinet̄. Dū enī quadā die in ciuitate Bituricensi populo predicaret tā ingens ml'titudo ad eū audiendū cōuenit ꝙ nl'l's locus ciuitatis illā capere posset. Vñ canonici ciuitatꝭ processional'r ciuitatē exeuntes cū ppl'o ad quoddā pratū latissimū peruenerūt. Dū aūt btūs Antoni⁹ predicare cepisset subito tp̄s surrexit & tempestas ualida adeo ꝙ oēs timere ceperunt tā de pluuia futa q̄ de coruscatiōibus & tonitruis & sic ceperūt fugere & uelle abire. Qd' cernēs beat⁹ Antonius dixit eis. Ego pro pte dñi nr̄i Iesu xp̄i uobis dico. Q̲ nullus uestꝝ aliquid mali h̄ebit. Stetis firmi & non timeatis. Qui eius uerbis fidentes īmobiles ad audiendū predicationē eius steterunt. Et cū grando grossissima descendisset super terrā circa audientes nec grando nec pluuia descendit cū tñ grando ex nimietate ad altitudinē magnā oēm locū ambiisset. Quo uiso miracl'o cuncti gratias deo dederūt. Et hoc miracl'm sculptū ē in lapide in frontispicio eccl'ie maioris Bituriceñ. Quid dicā de sancto Petro martyre? Quid de sc̄to patre nostro Francisco? Quid de sancto dñico? Quid deniq; de sancto Bernardio? Longū certe esset singillati eoꝝ miracl'a ꝑ cōfirmatiōe euāgelii diuinit⁹ facta enarrare

¶ Quarta excellentia diuini uerbi & officii ꝑdicandi dicit̄ ꝑdicatoꝝ defensio. Defendit equidē illos deus q nomen eius predicāt maxime a tribus. Primo ab emulis. Scd̄o a diabolis. Tertio a ꝑiculis. Primo defendit deus ꝑdicatores ab emulis. Nā ut scribit̄ .ii. q. iii. i. c. Quicūq;. Quicūq; cōtristauerit doctorē ueritatis peccat in xp̄m & p̄rem oīm exacerbat deū ꝑpt̄ qd' & uita carebit. Hinc legit̄ in uita bti Amandi ep̄i. Q̲ cū ꝑdicaret quidā ioculator irridebat eū qui arrept⁹ a diabolo iniuriā factā sancto ex uerbis eius fatebat̄ & se discerpens & lacerans unguibus & dentibus expirauit. Legit̄ adhuc de beato Francisco. Q̲ dum predicaret ī castro Citerne quedā mulier sup̄ueniens cū cimbalo pulsabat & ei⁹ predicationē irridebat & a sancto Francisco premonita ut desisteret noluit obedire Tandem sanctus Franciscus dixit. Tolle tolle diabole quod tuum est. Et statim capta ē ml'r misera & ī aerē leuata ac deinceps ampli⁹ non uisa. Scd̄o defendit

deus p̄dicatores uerbi sui a diabolis. Legimus.n.de btō Antonio de Padua.Q̱
ultīa q̄dragesima an̄ obitú suū uacās predicatiōib9 & cōfessiōibus audiendis in
p̀ncipio ip̄ius q̄dragesime a diabolo temptatus ē suffocari.Qui nomen uirginis
Marie deuote inuocās & crucis signū frōti imp̀mēs totā cellā lumie diuio circū
fulsā cōspexit & diabolus statī aufugit. Tertio defendit deus p̄dicatores a pi-
culis.sicut p3 in Paulo q de sei p̄o dicit in ep̄la hodierna.Q̱ fuit in piclis flumi-
nū piculis latronū piclis ex genere piculis ex gētibus &c. ¶ Quinta excellentia
uerbi dei & officii p̄dicandi dr̄ ecclie sublimatio.Sublimat.n.ecclia sancta offi-
cium p̄dicādi tripl'r. Prio mulieꝝ exceptiōe.Scd'o laicoꝝ ꝓhibitiōe.Tertio pre
latoꝝ obligatiōe. Prio ecclia excipit mulieres ab officio p̄dicandi.iuxta illud.i.
Cori.xiiii.Mulieres in ecclíis taceāt.Et.i.Thi.ii. Docere mlri n̄ pmitto.Et de
cōse.di.iiii.c.Mul'r. Mulier q̄uis docta & sancta uiros ī cōuentu docere uel bap
tizare aliquos nō p̄sumat.Ad idē facit.c.Mulierē.xxxiii.q.v.&.c.Mulier.xxiii.
di. Rō aūt q̄re mulieribus interdicit' actus p̄dicandi ſm Tho.ii.ii.q.c lxxvii.pōt
esse triplex.Pria ꝓpt' conditionē sexus feminei cui ꝓpt' peccatū cōuenit subiici
uiro.Docere aūt publice non ptinet ad subditos sed magis ad p̄latos.Scd'a rō ē
ne animi hoīum allicianť ad libidinē q̄m ut ait sapiens Eccle.ix.c. Colloquium
mulieris q̄i ignis exardescit & spēm eius admirati reprobi facti sunt. Tertia rō
assignať qa ut cōit' mulieres sunt insipientes & nō sūt ī sapientia pfecte ut eis
posset cōuenient' publica doctrina cōmitti. Priuate tamē pn̄t mulieres docere
que sciunt. Scd'o ecclia magnificat officiū p̄dicādi laicoꝝ ꝓhibitiōe qa ꝓhibet
laicis oībus publice predicare. Vn̄ Greg.non9 archiep̄o mediolanensi ait illud
qd' notať extra de hereticis.c.Sicut ī uno. Cū nōnulli laici predicare presumāt
& uerendū existat ne uitia sub specie uirtutū occulte subintrent.Nos attendē-
tes q doctoꝝ ordo ē q̄si precipuus in ecclia dei mandam9 quatenus cú alios dn̄s
aplos dederit alios ꝓphas alios uero doctores interdicimus laicis uniuesis cuius
cūq ordinis censeant' officiū predicādi. Ad hoc ꝓpositū diffuse loquit'.c.Cum
ex iniuncto.extra eodē.Rō aūt assignať ī glo.sup dicto.c.Cū ex .iniūcto.Quia
singula officia singulis debēt esse cōmissa sicut etiā apte patet.lxxxix.di.c.Sin-
gula.Et non solū de predicatiōe sed etiā de qbuslibet aliis negotiis eccliasticis
se intromittere laici nō debēt sicut patet extra de iudic.c.Decernim9.& de reb9
ecclesiasticis nō alie.c.Cū laicis.& de arbitris.c.Contingit.& de cōsti.c.Ecclia.
&.lxxxxvi.di.c. Bene quidē. Tertio ecclia magnificat uerbū dei & subl'iat illud
prelatoꝝ obligatiōe.Obligat.n.p̄latos ut de predicatiōe sollicitā curā habeant
Vn̄ extra de officio iudicis ordinarii.c.Int' cetera.sic habeť. Inter cetera que ad
salutem spectāt populi xp̄iani pabulū uerbi dei pmaxie sibi noscit' necessariū

quia ſicut corꝰ materiali ſic aīa ſpūali cibo nutrit̃ eo ꝙ nō in ſolo pane uiuit hō
ſed ī omni uerbo qđ ꝓcedit de ore dei. Vñ cū ſepe cōtingat ꝙ epī ꝓpt̃ occupa-
tiones multiplices uel inualitudines corꝑales aut hoſtiles incurſus ſeu occaſio-
nes alias ne dicamꝰ defectū ſcīe qđ in eis reprobandū ē oīo nec de cetero tolerā
dum ꝑ ſeipōs nō ſufficiūt miniſtrare uerbū dei poplo maxīe ꝑ amplas dioceſes
& diffuſas generali cōſtitutiōe ſancimꝰ ut epī uiros idoneos ad ſancte p̄dicatio
nis officiū ſalubrit̃ exequēdū aſſumāt potētes in oꝑe & ſermone q plebes ſibi
cōmiſſas uice ipoꝝ cū ꝑ ſe idem nequerint ſollicite uiſitātes eas uerbo edificēt
& exemplo qbus ipī cū indiguerit cōgrue neceſſaria ſubminiſtrēt ne ꝓ neceſſa
rioꝝ defectu cōpellant̃ deſiſtere ab īcepto. hec ibi. In clementina uero dudū de
ſepulturis aplica auctoritate cōcedit̃ p̄dicatoribꝰ & minoribus ut in eoꝝ eccliis
locis & plateis cōibus poplo & clero libere ualeāt p̄dicare ea hora dūtaxat ex-
cepta qua ipī ordinarii locoꝝ ꝑ ſe p̄dicarēt aut corā ſe facerent ſollemnit̃ p̄di-
cari niſi ɔtrariū ex eoꝝ uolūtate manaret. Arbitror aūt & ego diſpōe ſpūs ſācti
actū eſſe ut p̄fata lnīa p̄dicādi minoribꝰ & p̄dicatoribꝰ imꝑtiret̃ qm̄ niſi ipī ce-
teriq; mendicātes excolerēt uineā dñi ſabbaoth urtice uepres & ſpine iā imple
rent illā cūctaq; erroribꝰ mltiplicibus & hereſibꝰ eſſent maculata. Hi pauperes
frēs deſudāt ſtudiis lrāꝝ ut p̄dicationū ſuaꝝ fulgore orbē illuminent.

¶ Q quinq; ſunt conditiones neceſſarie in uno quoq; qui uult bene fructuoſe
& utiliter predicare uerbum dei. Caplm. ii.

SEcūdū myſteriū declarandū ē de q̄litate ſeu conditiōe p̄dicantis uerbū
dei & notabimus qnq; precipuas cōditiōes q̄s hr̄e debet qui officiū p̄di-
catiōis exercet. Prīa dr̄ ſcīa. Scd̄a mūditia. Tertia ſapīa. Quarta caritas. Quīta
pacientia. ¶ Prīa cōditio que in uno quoq; p̄dicāte inuneiri debet dr̄ ſcīa. Vbi
aduertendū ſcđm Alexandꝝ de ales in. iii. uoluīe ſūme ꝙ triplex ē doctrina. Prīa
ſimplicis exhortatiōis. Scd̄a aſſumpte profeſſiōis. Tertia predicatiōis. Prima
ē doctrina ſimplicis exhortatiōis qua pōt unuſqſq; fraterna admonitiōe corri-
gere & docere ꝓximū ſuū & h̄ cōis ē oīm ſcđm quā oēs ſcire tenēt̃ ſymbolū orōnē
dñicam precepta decalogi peccata capitalia oꝑa mīe & ecclie ſacramēta. Scd̄a
doctrina dr̄ aſſumpte profeſſionis. Et ſcđm hāc unuſqſq; ſcire debet ea que per-
tinent ad facultatē ſuā ad minus cōpetent̃. Sic medici ſcire debent regulas me-
dicīe & nō iuriſte. Iuriſte uero ſcire debent ſnīas legū & nō medici & ſic de aliis.
Tertia doctrina dr̄ predicationis cuius miniſtri ideſt predicatores ſcire tenētur
nō tantū credenda ſed etiā expōnes preceptoꝝ ita ut ſaltem competent̃ docti
poſſint alios īſtruere & docere. Vñ extra de hereticis. c. Ex iniuncto. dr̄. Sciētia
ualde neceſſaria ē ſacerdotibus ad doctrinam quia iuxta uerbū ꝓphicum Labia

ſacerdotis cuſtodiũt ideſt cuſtodire debẽt ſciam ẜm glo. Que uerba etiã notant
xliii.di.c.Sit rector.&.viii.q.i.c. Oportet.ubi ſic habet. Oportet eũ q docet &
inſtruit aĩas rudes eſſe talem ut pro ingenio diſcentiũ ſemetipm poſſit aptare
& uerbi ordinem pro audientiũ capacitate dirigere. Debet ergo apprime eſſe
eruditus & doctus. Et.xvi.q.i.c.Sic uiue.&.c.Si clericatus.dr̃. Multo tp̃re diſce
& poſtmodũ doceas. Et.xxxviii.di.c.Ignorãtia. Sacꝝ cõſilium inqt. Ignorantia
mr̃ cunctoꝝ erroꝝ maxie in ſacerdotibus uitanda ẽ qui docendi officiũ in pp̃lo
ſuſceperunt. Sacerdotes.n.admonent legere ſanctas ſcripturas Paulo apl̃o di-
cente ad Thimo. Attende lectiõi exhortatiõi & doctrine. Et ad hoc facit.c.Si ĩ
laicis.&.c.Nulli ſacerdotũ.&.c.Si iuxta.&.c.Qui ea.p̃fata di.xxxviii.&.lix.di.c
Ordinatos.dr̃. Qui mĩme lr̃is opam dedit p̃ceptor eſſe nõ põt lr̃aꝝ. Et Hiero9
ad Nepotianũ ita ſcribit. Diuinas ſcriptas ſepius lege imo nũq̃ de manib9 tuis
ſacra lectio deponat. Sermo ſacerdotis ſcriptaꝝ ſale conditus ſit. Nolo te decla
matorẽ eſſe & fabulũ garrulũqꝫ ſed miniſterii pitum & ſacroꝝ dei tui eruditiſſi
mũ. Verba uoluere & celeritate dicendi apud impitũ uulgus admirationẽ ſui fa
cere indoctoꝝ hoiũm ẽ. Ex qbus oĩbus colligit ꝙ nullus predicare debet niſi ſit
doctus ita ut ſaltẽ in eo ſit mediocris ſcĩa & ſi nõ multũ eminẽs ut hȝt extra de
electiõe.c.Cũ nobis. Sed ut Hiero9 inqt ad Paulinũ. Qd medicoꝝ ẽ pmittunt
medici tractãt fabrilia fabri. Sola ſcriptaꝝ ars ẽ quã ſibi oẽs paſſim uendicant.
Scribimus indocti doctiqꝫ poemata paſſim. Hãc garrula anus hãc delirus ſenex
hãc ſophiſta uerboſus hãc uniuerſi p̃ſumũt lacerãt docẽt añquã diſcãt. Alii ad-
ducto ſupcilio grãdia uerba trutinãtes int mulierclas de ſacris lr̃is philoſophã
tur. hec ille. Sed nõnulli impiti illitterati & idiote p̃ſumptiõis uẽto tumefacti
ſcĩam damnãt ſtudia lr̃aꝝ ſacraꝝ uitupant. laudant uero ignorantiã & ruſticita
tẽ. Aſſerũt.n.xp̃m huĩlimos piſcatores apl̃os.ſ.ad p̃dicandũ miſiſſe. Qd Paul9
.i.Cor.ii.c.approbat.d. Que ſtulta ſunt mũdi elegit deus ut confundat ſapien
tes. Si igit apl̃i oĩo rudes ad p̃dicationẽ euãgelii ſũt electi nõ uidet rõni cõſonũ
dr̃e ſciam fore p̃dicantibus neceſſariã. Talibus ſic arguẽtibus. Rñdet Hiero9 ad
Paulinũ. Sancta qppe ruſticitas ſolũ ſibi pdeſt & q̃ntũ edificat ex uite merito
eccl̃iam xp̃i tantũ nocet ſi deſtruentib9 nõ reſiſtat. Malachias pp̃ha imo p ma-
lachiã dñs interrogat ſacerdotes legẽ in tm̃ ſacerdotis officiũ ẽ interrogatũ rñ-
dere de lege. Et in Deutero.legimus. Interroga p̃rem tuũ & annũciabit tibi ſe
niores tuos & dicent tibi. In pſal.quoqꝫ.c xviii. Cantabiles mihi erant iuſtifica
tiones tue in loco pegrinatiõis mee. Et ĩ deſcriptiõe uiri iuſti cũ eũ arbori uite
Dauid que ẽ in padiſo cõparet int ceteras uirtutes hoc etiã intulit. In lege dñi
uoluntas eius & in lege eius meditabit die ac nocte. Daniel in fine ſacratiſſime

uiſionis iuſtos ait fulgere q̄ſi ſtellas & intelligētes ideſt doctos q̄ſi firmamentū.
Vides q̄ntū inter ſe diſtant iuſta ruſticitas & docta iuſtitia. Alii ſtellis alii celo
cōparant̄. Quanq̄ iuxta hebraicā ueritatē utrūq; de eruditis poſſit intelligi. Ita
enī apud eos legimus. Qui aūt docti fuerint fulgebūt q̄ſi ſplendor firmamēti &
qui ad iuſtitiā erudiūt multos q̄ſi ſtelle in ꝑpetuas eternitates. Cur dr̄ Paulus
apl̄s uas electiōis? Nempe q̄a uas legis & ſcripturaꝝ ſanctaꝝ armariū erat. Pha-
riſei ſtupēt in doctrīa dn̄i & mirant̄ ī Petro & ioh̄e quō legē ſciant cum non di
dicerint litteras. Quicq̄d enī aliis exercitatio & quottidiana in lege meditatio
tribuere ſolet hoc illis ſpūs ſanctus ſuggerebat & erāt iuxta qd̓ ſcriptū ē docibi
les deo. hec ille. Ex cuius uerbis clare deꝑhendim⁹ q̄ licet apl̄i ſciam nō hūerit
acquiſitā tn̄ illā habuerunt infuſā. Sil̄r & pat̄ nr̄ Franciſcus ex dono ſpūs ſancti
tantā plenitudinē grē & ſcie accepit ut p̄dicās oēs in ſtuporē cōuerteret audi-
entes. Vn̄. d. Bon. iii. ꝑte legēde maiori de eo ſic ait. Erāt eloquia eius nō inania
nec riſu digna ſed uirtute ſpūs ſancti plena erāt medullas cordis penetrātia ita
ut in uehementē ſtuporē audientes cōuerterēt. Et in. xii. ꝑte legēde inq̄t. Erat
uerbū eius uelut ignis ardens penetrās intima cordis oīmq; mētes admiratione
replebat cū nō humane inuentiōis ornatū p̄tēderet ſed diuine reuelatiōis affla
tu redoleret. ❡ Scd̓a cōditio quā p̄dicator hr̄e debet dr̄ mūditia. Debet. n. eē
mundus & īmaculatus nō ſolū in ſe ſed ꝓxis exēplo bono illos edificās. Quia ut
iq̄t Greg. ī omel. Cuius uita deſpicit̄ reſtat ut ei⁹ p̄dicatio cōtēnat̄. Et Hiero⁹
ad Nepotianū ait. Nō cōfundāt opa tua ſermonē tuū ne cū in eccl̄ia loqueris ta
citus q̄s rn̄deat. Cur ergo que dicis ip̄e non facis? Delicatus magr̄ ē qui uentre
pleno de ieiuniis diſputat. Et Io. chryſo. di. xl. c. Multi. ait. Si bn̄ uixeris & bene
docueris ppl̄m inſtruis. Si bn̄ docueris & male uixeris tui ſolius cōdemnator es
Nā bene uiuēdo & bn̄ docendo ppl̄m inſtruis quō debeat uiuere. Bene aūt do-
cendo & male uiuēdo deū inſtruis quō te debeat cōdemnare. Ad hoc ꝓpoſitum
etiā Lactā. in. iiii. li° di. inſti. ait. Hoīes malūt exempla q̄ uerba q̄m loqui facile
ē preſtare difficile. Vtinā q̄dem tā multi bn̄facerēt q̄ multi bn̄ loquunt̄. Et idē
in. iii. li° inq̄t. Qui docēt tm̄ nec faciūt ip̄i p̄ceptis ſuis detrahūt pondus. hec ille
Nec ſufficit extrinſecus exemplū bonū p̄bere niſi & mens ip̄a p̄dicatoris intrin
ſecus fuerit mūda q̄a ut iq̄t Greg. ſup Ezechielē. Sermo dulcedinē nō h̄t quē
infra cōſciam uita reproba remordet. ❡ Tertia cōditio p̄dicatoris uerbi dei dr̄ ſa
piētia ſiue prudentia. Debet nāq; prudent̄ doctrinā cōicare ita ut nō ſemꝑ oīa
dicat nec ſemꝑ oīa taceat ſed ꝑ loco & tp̄re ſ̄m q̄ uiderit auditoꝝ utilitati me-
lius conuenire. Hinc Greg. in paſtorali ait illud qd̓ ponit̄. xliii. di. c. Sit rector.
Sit rector diſcret⁹ in ſilentio utilis ī uerbo ne aut tacenda ꝓferat aut proferēda

reticescat. Nam sicut ĩcauta locutio in errorẽ ꝑtrahit ita indiscretũ silentiũ eos qui erudiri poterãt in errorẽ derelinqt. Sepe nãqꝫ rectores inprouidi hũanam gratiã amittere formidãtes loq̄ libere recta ꝑtimescũt.hec ille.Et licet in quolibet officio publico exigat̃ ꝓuidẽtia ip̄a tñ multũ ẽ necessaria his q̄ p̄dicãt uerbum dei ita ut locis ꝑsonis & tp̄ribus suos sciãt aptare sermones. Nã ƀm ap̄l̃m Sapiam loq̄mur int̃ ꝑfectos.ꝑuulis aũt lac dam⁹ ĩ potũ. Veꝝtñ ꝑsepe cõtrariũ fieri uidem⁹ ab ĩsipiẽtib⁹. Predicauit qdã tp̄re meo corã uetul̃.vii.ul̃.viii.de ludo aleaꝝ & ebdõada seq̄nti de uitio sodomie.Alter uero in die sp̄us sancti corã ingenti multitudine doctoꝝ uiroꝝ laudes narrauit sancti Bernardini & similia multa omitto ne uidear ꝓbos p̄res uelle corrigere. Illud tñ silentio ñ ẽ pretereundũ. Q̄ꝛ quidã q̄ feruẽtes sed uere potius furẽtes uocari p̄nt gl̃iant̃ sub specie detestationis uitioꝝ talia publice tamqꝫ sordida & obscena spurcissimaqꝫ uerba fant̃ q̃lia min⁹ q̄libet histrio ioculator satyra & fetidissim⁹ lenọ loqui erubesceret. Ex quoꝝ imprudẽti doctrina q̃plures nedũ peccata quedã que ignorabant didicerunt ueꝝ etiam & illa ꝑpetrari conati sunt.O reprehensibiles.O uitiosi. O deniqꝫ nefandi uitioꝝ corruptores.Audite b̄ti Frãcisci cõsiliũ in regula sic.d. Moneo quoqꝫ & exhortor frẽs meos in dño Iesu xp̄o ut in p̄dicatione quã faciunt sint examiata & casta eoꝝ eloq̄a ad utilitatẽ & edificatiõeꝫ popl̃i annunciando eis uitia & uirtutes penã & gl̃iam cũ breuitate sermõis. Nõnulli gl̃iantur populũ induxisse ad risum & ad truffas. Cõtra quos Hiero⁹ ad Nepotianũ ait. Lacrĩe auditoꝝ laudes tue sint.hec ille. Tales aũt magis dicẽdi sunt truffatores q̃ predicatores q̄ q̄busdã gesticl̃atiõib⁹ & truffis conãt̃ popl̃m in risum uertere Igit̃ q̄ prudẽs ẽ uitia hec rep̄hensibilia de q̄bus dixim⁹ uitare curat. ℭ Quarta conditio p̄dicãtiũ dr̃ patiã.Euenire q̄ppe solet ut int̃ ml̃tos q̄ laudãt p̄dicatores ĩueniãt̃ nõnl̃li detractores qđ diuina agit̃ dispẽsatiõe ut põdere detrahẽtiũ fumus dep̄mat̃ inanis gl̃ie q̄ oriri posset ex uerbis blãdiẽtiũ. Hinc Greg̃.vi.q. i.c.Sunt pl̃imi.inq̄t.Sũt pl̃imi q̄ uitã bonorũ ãpli⁹ q̃ debent laudant & ne qua elatio de laude subrepat ꝑmittit op̄s deus malos ĩ obtrectatiõe & obiurgatiõe prorumpe ut si qua culpa ab ore laudantiũ in corde nascit̃ ab ore uituꝑantium suffocetur.hec ille. Patient̃ itaqꝫ & equo aĩo ferendi sunt rumusculi plebis nec curandũ de oĩb⁹ que dnr̃ nisi talia essent ꝓpt̃ que si nõ cõfutarent̃ infamia notabilis in p̄iuditiũ aĩaꝝ oriri posset. Vñ Hiero⁹ ad Nepotianũ ait.Caue ne hominum rumusculo aucuperis & offensã dei popl̃oꝝ laude cõmutes.Per ĩfamiã & bonã famã xp̄i miles gradit̃ nec laude extollit̃ nec uituꝑatiõe frangit̃ & leta contemnit & tristitia Per diẽ sol nõ urit eũ neqꝫ luna ꝑnoctem.hec ille.Et uere nisi p̄dicator patiẽs extiterit multã sentiet amaritudĩeꝫ q̄ñ qđ un⁹ laudat alter

uitupat. Laudāt docti subtilitates & ꝓfunda dubia scripturaꝝ uitupant ista uulgares & ignorātes. Extollūt ignorātes & muliercle uulgaria quedā exēpla siue parabolas & de illis uiri periti q̄ n̄ hn̄t deuotionē risū suscipiūt. Et sic ꝑ uarietate audientium uaria ē opinio uariusq; appetitus unoquoq; ꝯm suū modū referente

Quinta cōditio p̄dicatoris euāgelii nūcupat̄ caritas. Hec facit predicatores querere n̄ que sua sūt sed que Iesu xp̄i. Et. i. Cor. xiii. & . x. capl'is doctor gentiū ait. Nō querēs qđ mihi utile ē sed qđ multis ut salui fiant. Querūt que sua sunt q predicāt aut cupiditate glie aut appetitu ambitiōis honoris & dignitatis aut amore lucri & spe quest9 aut deniq; respectu cuiuslibet cōmodi tꝑalis Nō stāt ista cum caritate que deū diligere facit ꝓpt̄ se & ꝓximū ꝓpt̄ deum.

De quinq; fructibus & utilitatibus uerbi dei & quare utile ē omnibus illud audire libenter. Caplm. iii.

Tertiū mysteriū declarandū ē de utilitate audientiū uerbum dei. Et licet multi sint fructus & utilitates deuote audientiū uerbū dei tn̄ nos in presentiaꝝ tm̄ quinq; explicabim9 q̄tenus his fructib9 excogitatis unusq̄sq; aietur ad libēt̄ & deuote audiēdū illud. Pr̄ia dr̄ illūiatio. Scđa cōfortatio. Tertia fortificatio. Quarta delectatio. Quīta exēplatio. Pr̄ia utilitas uerbi dei dr̄ illūiatio. Illūinat quippe intellectū hoīs sicut sol illūiat mundū. Et hoc inqt Dauid ī psal. Declaratio sermonū tuoꝝ il. & ītel. d. p. Et iteꝝ. Lucerna pe. m. uer. t. & l. se. m. Illuminat̄ siquidē mēs attente audiētiū & cū utilitate. Primo respectu credendoꝝ ut sciat fidei rudimēta. Scđo respectu colendoꝝ ut deū colat creatorē. Tertio respectu abhorrēdoꝝ ut uitia abhorreat & uitet. Quarto respectu acceptandoꝝ ut uirtutes acceptet & insequat̄ Quinto respectu spernēdoꝝ ut mundum spernat & eius bona. Sexto respectu agendoꝝ ut opa agat que mandant̄ in lege. Septio respectu timendoꝝ ut penas inferni timeat. Octauo respectu desiderandoꝝ ut beatitudinē eternā desideret. Nam nisi hec & hui9modi populis predicarent̄ omnes nelut ceci uariis inuoluerent̄ erroribus. Scđa utilitas quā cōsequunt̄ uerbū dei audientes dr̄ cōfortatio. Nā licet multi sciāt bona que operari tenent̄ & mala a quibus sibi cauere debēt tn̄ q̄ndoq; nec bona faciūt nec malā fugiunt deuicti quadā tepiditate uel potius sensualitate & delectatione hoꝝ tꝑaliū. Alii etiā q̄uis sciant penas inferni fore timendas desiderandumq; celum pieq; xp̄i passionē deflendam tn̄ cor hn̄t insipidū sine timore sine desiderio & sine ulla pietate. Cum uero tales audiūt uerbū dei frequent̄ cōfortant̄ ad deponendam oēm tepiditatē ad amplectendas uirtutes ad surgendū a peccatis ad compatiendum xp̄o passo ad timendos gehenne cruciatus & ad desiderandū regnum dei. Quia ut Hieronimus ait ad Paulinum. Habet nescio quid latentis

energie uiue uocis actus & ĩ aures discipuli de doctoris ore transfusa fortius sonat. Vñ & Heschines cũ Rhodi exularet & legeret illa Demostenis orõ q̃ aduersus eũ habuerat mirãtibus cunctis atq; laudantib9 suspirãs ait. Quid si audissetis ipam bestiã sua uerba resonantẽ? hec ille. Quanta aũt sit uis in uerbo dei predicato apparet undiq; ex mirandis exemplis tã aploꝝ q̃ alioꝝ. Petrus nanq; post susceptũ .s.s. una predicatiõe tria millia aĩaꝝ cõuertit ad xp̃m. Actuũ .ii.c. Quid fecit Paulus uas electiõis? Quid reliq oẽs apli & discipli xp̃i? Et diebus nr̃is unde q̃i renouata uidet religio xp̃i sustentata ecclia & peccatores ad pnĩaʒ aĩati nisi ex auditu p̃dicantiũ? O uerbũ dei benedictũ. O uerbũ salutifeꝝ. O p̃dicatio fecundissima. O instr̃m salubre quo cõmoueri pñt mẽtes dure ad agẽdã pnĩam & corda oĩm ad uirtutes sectãdas. ¶ Tertia utilitas audiẽtiũ uerbũ dei dr̃ fortificatio. Fortificat .n. eos q boni sũt ut in melius ꝓficiãt & ꝑseuerẽt ita q; ex uerbo dei q̃i cõseruãt & nutriunt sicut plãtula que ut uiriditatẽ seruet irrigat aqs. Ideo xp̃s ait. Math. iiii. Nõ in solo pane uiuit hõ sed in oĩ uerbo qđ ꝓcedit de ore dei. Quarta utilitas dr̃ delectatio. Delectat eteuĩ uerbum dei & recreat spiritualr audientes. Nã oĩs aĩa bona letant audit magnalia summi imꝑatoris celoꝝ. Et qcũq; aliquẽ diligit de ipso libent loquit & libent audit bene de illo loquentes. Sic q deũ amãt & ex xp̃o sunt uerba eius audiunt ut dicit Ioh. viii.c. Et Maria magdalene que dilexit multũ Luce. vii. saturari nõ poterat audiendo uerba melliflua xp̃i Iesu. Luce. x.c. ¶ Quinta utilitas dicitur exemplatio. Prebent nãq; audientes uerbũ dei exemplũ bonũ ꝓximis suis. Nã sepe cõtingit ut hi q infime sunt cõditionis uidentes uiros graues utputa religiosos uiros doctos nobiles & honestos ciues ad p̃dicationẽ cõfluere aĩent & ipi ad eã audiendã diligent. Ergo ut finẽ huic sermoni faciã cũ tam grãdia tãq; mirifica sint ꝑuilegia uerbi diuini oẽs aduoco cũctos inuito singulisq; clamo. Venite & audite ut audiendo uerbũ dei acqrere possitis eius gratiã & deinde peruenire ad beatam gliã In qua xp̃s benedictus uiuit & regnat in scla scloꝝ. Amen.

¶ Feria secunda post dominicam in sexagesima. De uerbo dei & de eius auditione. Sermo .ix.

IN corde bono & optimo audientes uerbũ retinẽt & fructũ afferunt ĩ patĩa. Verba sunt xp̃i Iesu saluatoris origĩalr Luce. viii.c. Quis mlta dicta sint in supiori sermone de p̃dicato uerbo dei restãt tñ adhuc de eius auditione aliqua differenda. Opus enĩ est confutare illos qui uel audire respuunt uel negligent audiunt aut audientes nõ custodiũt uerbũ. Et reuera sati supq; necessaria ẽ hec cõfabulatio ut inducant hoĩes ad audiendũ uerbũ diuinũ cum effectu & utilitate salutis sue. Nam non desunt diaboli temptamenta ad

remouendas mentes ab auditu spūalis doctrine cū ipsa sit q̄i sagitta uulnerans astutiā eius. Idcirco de auditiōe uerbi dei dicere uolentes notabimus in hoc sermone principaliter tria mysteria declaranda.

¶ Primū dr̄ inductio. ¶ Qualiter omnes inducuntur ad audiendum uerbum dei
Scd'm modificatio. a scriptura a natura & ab exemplis.
¶ Tertium obligatio. Capl'm. i.

PRimū mysteriū declarandū de auditione uerbi dei dr̄ inductio. Ad illud eteni audiendū inducimur ꝑpt' tria. Prio ꝑpt' nat'am. Scd'o ꝑpt' scripturā. Tertio ꝑpt' exēpla. ¶ Prio inducimur ut libēt' audiam⁹ uerbū dei ab ipsa nat'a. Nā ut Seneca ad Lucillū ait. Dociles natura nos edidit. Et ꝭm Ciceronē in sua rhetorica. Is docilis ē q̄ uult attente audire. Et ut idem Cicero i. q. tuscul'. ait. Inest mētibus nr̄is insaciabilis quedā cupiditas ueri uidendi. Qd' in. i. de officiis cōfirmat. d. Omnes trahimur & ducimur ad cognitionis & scie cupiditatē in qua excellere pulchꝝ putamus. Et hoc ip̄m Ari. explicauit in. i. metha. inq̄ens. Oēs hoīes nat'a scire desiderāt. Et i. iii. ethicoꝝ &. ix. ꝑte ꝓblematū asserēs. Addiscere quidē facile & delectabile nat'a omnib⁹ ē. Cū ergo q̄i incredibilis sit numerus ignorantiū uiā dn̄i & p̄dicatores illā doceāt nat'a ip̄a mouere debet oīm aīos ad illos audiendū. Nec ualet quoꝝdā de se suꝑba p̄sumptio qui se credunt oīa scire qm̄ ut ait sapiens. prouerb. i. Audiens sapiens sapientior erit. Quinimo nullus ē adeo ꝑitus qui ꝑitior fieri nō possit. Hinc Lanctantius de ira dei de Socrate ait. Socrates cū esset oīm ph'oꝝ doctissimus ut ceteroꝝ argueret insciam q̄ se aliquid tenere arbitrabant' ait se nihil scire nisi unū ꝙ nihil sciret. Et Mercurius thermegist⁹ ph's maxim⁹ dicebat. Maxīa ꝑs eoꝝ que scim⁹ ē mīma ꝑs eoꝝ que ignoramus. Ideo notabilia ualde sunt Hiero. uerba q̄ ad Palmachiū & Oceanū ita scribit. Dū essem iuuenis nīo feruebā amore discendi nec iuxta quoꝝdā presumptionē ip̄e me docui. Apollinarē audiui anthiochie freq̄nt' & colui Iam canis spergebat' caput & magr̄m potius q̄ discipl'm docebat. Perrexi tn̄ Alexādriā audiui Didimū in multis ei gr̄as ago q̄a qd' nesciui didici. qd' sciebā illo docente nō perdidi. Putabāt me hoīes finē fecisse discendi. Veni rursus Ierl'mā & Bethleē quo labore quo pretio. Baraniā nocturnū habui preceptorē. Timebat enī iudeos & alteꝝ mihi exhibebat Nichodemū. hec ille. Si itaq3 tantus doctor luce scie preditus audire ut addisceret n̄ erubescebat que presumptio illa ē eoꝝ qui uel ignorantes uel paꝝ docti sūt dicētiū se predicationē nō uelle audire q̄a illa non egēt. Propt' tales utiq3 Seneca li° de trāq̄llitate animi ait. Puto m'ltos ad sapientiā uenire potuisse si nō putassent se peruenisse. ¶ Scd'o inducimur ut ꝓmpte audiamus uerbū dei ab ip̄a scripta. Concordant quippe uoces omniū

37

ſcripturaꝝ nedū diuinaꝝ uerꝝ etiā & moraliū phoꝝ. Q unuſqſq; ſollicitus eſſe
debet ad diſcēdū. Vn̄ Ari.i.ethicoꝝ ait. Qui neq; ip̄e intelligit neq; aliū audiēs
in animo ponit hic inutilis natus ē. Et Macrobius li°.ii.ſatnaliū. Sine doctrina
uita eſt q̄i mortis imago. Et Tulli9 li°.ii.q.tuſ. Vt ager q̄uis fertilis ſine cultura
fructuoſus eſſe n̄ pōt ſic ſine doctrina aīus. Et idem li°.i.de oratore. Nō ignoro
ea que bona ſūt meliora fieri poſſe doctrīa. Et Iuriſcōſultus. ff. de fidei cōmiſſa
riis libertatib9.l. Apud Iulianū.inqt. Cupiditas diſcendi ē optima rō uiuendi.
Vn̄ Iulian9 dixiſſe fert̄. Et ſi alteꝝ pedē i ſepl̄chro hr̄ez adhuc diſcere qd uellē.
Hinc ē q; etiā ſapiēs Eccle.vi.ait. Si inclinaueris aurē tuā accipies doctrinā & ſi
dilexeris audire ſapiēs eris. Et idem prouer.xii. Qui diligit diſciplinā diligit ſci
entiā. Et puer.xvii. Qui euitat diſcere incidit ī mala. Et prouer.xix. Suſcipe di-
ſciplinā ut ſis ſapiēs ī nouiſſimis tuis. Et.xxii.ibidē. Inclina aurē tuā & audi uer
ba ſapientiū. Sūt & alie h9i ſcripta̅ꝝ uoces q̄i innumerabiles hortātes hoīes ut
pmpto aīo audire uelint uerba doctoꝝ & ſapiētū ut & ip̄i p exercitiū diſciplīe
docti euadere poſſint. ¶ Tertio inducimur ad audiendū eos q docent bn̄ btēq;
uiuere ab exēplis. Scribit.n. Valeri9 max9 Ru. de ſtudio & induſtria. qd etiā re-
fert Tulli9 li° de ſenectute. Q Solon phs ſingnificauit v̄ſibus ſe quottidie ſene-
ſcentē aliqd diſcere. Supremo uero die uite aſſiſtentibus amicis quedāq; int̄ ſe
cōferentib9 ſatis iā preſſū caput erexit īterrogatuſq; Quappt̄ id feciſſet rn̄dit
ut cū iſtud quicqd ē de quo diſputatꝭ pcepero moriar. At & Hiero9 ad Paulinū
inducit mltoꝝ phoꝝ exēpla q auiditate diſcendi nullū timuerūt laborē. Legim9
inqt in ueteribus hiſtoriis quoſdā luſtraſſe puincias nouos adiiſſe ppl̄os maria
trāſiſſe ut eos quos ex libri nouerāt corā quoq; uiderēt. Sic Pythagoras mēphi-
ticos uates ſic Plato egyptū & Architā tarentinū eā oram Italie que quondam
magna grecia dicebat̄ laborioſiſſime peragrauit. ut q Athenis mgr̄ erat cuiuſq;
doctrina achademie gymnaſia pſonabāt fieret pegrinus atq; diſcipulus malēs
aliena uerecūde diſcere q̄ ſua imprudent̄ ingerere. Deniq; cū lr̄as q̄i toto fugi-
entes orbe pſeqt̄ capt9 a pirratis & uenūdatus tyrāno crudeliſſimo paruit cap-
tiuus uinctus & ſeruus. Tamen qa phs maior emēte ſe fuit. Ad Titū liuiū lacte
eloq̄ntie fonte manantē ex ultis Hiſpanie galliaꝝq; finibus quoſdā ueniſſe no
biles legimus & quos ad ſui cōtemplationē Roma nō traxerat unius hoīs fama
pduxit. Habuit illa etas inauditū ſcl̄is celebrandūq; miraculum ut urbem tantā
ingreſſi aliud extra urbē quererēt. Apollonius ille magus ut uulgus loquit̄ ſiue
phs ut pythagorici tradūt intrauit Perſas ptranſiuit Caucaſū Albanos Scitas
Maſſagethas opulentiſſima Indie regna penetrauit & ad extremum latiſſimo
Phiſon amne tranſmiſſo puenit ad Bragmanas ut Hyarchan ī throno ſedentē

39

aureo & de tantali potantē inṫ paucos discipulos de naťa de moribus de cursu
dieꝝ & sideꝝ audiret docētē. Inde ꝑ Helamitas Babylonios Chaldeos Medos
Assirios Parthos Syros Fenices Arabes Palestios reuersus Alexandriā ꝑrexit
Ethiopiā ut gymnosophistas & famosissimā solis mensā uideret in sabulo. In-
uenit uir ille ubiq; qd disceret & semꝑ ꝓficiens sꝑ se melior fieret. Scripsit suꝑ
hoc plenissime octo uolūibus Philostratus. hec ille. Et idem Hiero9 ad Nepo-
tianū cōmendās sapie studiū ait de Demostene. Sapiens uir ille grecie Demo
stenes cum expletis centū septē annis se mori cerneret dixisse ferṫ se dolere ꝙ
tūc egrederet̃ e uita cū sapꝛe cepisset. His igiṫ exemplis damnari pōt temeritas
illoꝝ qui se existimāt oīa scire oīa sapere oīa deniq; intelligere. Quo fit ut pre
dicatores doctos ñ solū audire recusent ueꝝ etiā & sepe ꝑuipendāt & asꝑnenṫ
Ex dictis tñ clarissime cōstat nil unicuiq; tm̃ conuenire posse q̃ntū audire disci-
plinā & eruditionē. Nā ex eius auditu fructū nō mediocrē suscipiūt uiri & mu-
lieres senes & ꝑuuli boni & mali docti pariṫ & indocti.

Q uerbū dei ē audiendū cū sollicitudīe deuotiōe & hūilitate. ¶ Caplm. ii.

SEcundū mysteriū cōtemplandū dr̃ modificatio. In quo aꝑire licet q̃liter
dei uerbū sit ab oībus audiendū ut in oībus seruet̃ ordo debit9 & mēsura.
Et ad hoc intelligēdū dico ꝙ uerbū audiri debet tripl̃r. Prīo sollicite. Scd̃o de
uote. Tertio humiliṫ. ¶ Prīo uerbū dei audiēdū ē sollicite ut q fructū eius ha-
bere cupit conet̃ a ꝑ̇ncipio interesse sermoni. Nā sunt nonnlli q ad p̄dicationē
confluunt sed tñ ob pigriciā & somnolentiā raro integrā illā audiūt. Alii uero
auaricia uicti diebus ferialib9 nolūt predicatiōes audire timētes amittere tp̄s &
lucra. Quib9 ego dico ꝙ nō bene faciūt qm̃ si audirēt qnquagita p̄dicatiōes nō
expenderet̃ in illis audiendis triū dieꝝ spaciū. Et tñ mai9 esset lucꝝ aīe qd̓ inde
euenire posset q̃ lucꝝ oīm tp̄raliū bonoꝝ. Sed si aliqs tanta necessitate cōstrin
geret̃ ꝙ nisi laborando uictū acquirere nō posset tūc illū ad audiendū uerbū dei
non cōpellerē. qm̃ ut ait Arl. iii. topicoꝝ. Melius ē phophari q̃ ditari sed nō in-
digenti necessariis. ¶ Scd̃o ē audiendū uerbū dei deuote. Et hoc dico aut ꝓpṫ
eos q in p̄dicatiōe dormiūt aut ꝓpṫ illos q inṫ se cōfabulant̃ aut ꝓpṫ alios qui
deambulando cū suo strepitu & irreuerentia p̄dicatorē & ip̄m audiētes turbāt
aut ꝓpṫ lasciuos & uanos iuuenes leuesq; mulierclas q dū predicat̃ mutuo se se
iocando cōcupiscēdo ridendoq; cōspiciūt. In quib9 nlla ē cōpunctio nulla fides
nulla religio. Et ꝓ his oībus facit illud dictū Aug. i. q. i. c. Interrogo. sic. d. Vos
frēs uel sorores dicite mihi qd plus esse uidet̃ uobis cor9 xp̄i an uerbum xp̄i? Si
ueꝝ uultis rñdere hoc dr̃e debetis qa nō sit minus uerbum dei q̃ corpus xp̄i. Et
ideo quanta sollicitudine obseruamus qñ nobis corpus xp̄i ministrat̃ ne ex ipso

de manibus nr̃is aliqd ĩ terrã cadat tanta sollicitudĩe obseruemus ne uerbũ dñi qđ nobis erogat̃ dũ aliud cogitamus aut loqmur de corde puro depereat qa nõ minus reus erit q uerbũ dei negligent̃ audierit q̃ ille q corpus xp̄i sua negligẽtia in terrã cadere pmiserit. hec ille. Archi. sup hoc caplo. d. Q cõpatio corporis xp̄i & uerbi p̄dicati nõ fit respectu dignitatis & excellentie sed respectu efficatie qm̃ nõ minorẽ efficatiã cõsequit̃ q cũ deuotiõe audit uerbũ dei q̃ qui cũ reuerentia suscipit cor9 xp̄i. Vñ glo. sup dicto uerbo. d. Verbũ idest predicatio que plures conuertit & plus facit cõpungi hoĩem ita ut oĩa peccata per eã tollant̃. Sed per cor9 xp̄i tollunt̃ tm̃ uenialia. ut de cõse. di. ii. c. Iterat̃. ¶ Tertio ẽ audiendũ uerbũ dei humilr. Cõsistit aũt hũilitas in auditore ut bñ interpretet̃ & in bonã ptẽ suscipiat ea que predicãt̃. Nã reperiunt̃ & quidẽ plurimi q uellẽt oĩa ſm appetitũ suũ dici nec cogitãt q in p̄dicatiõe satisfaciendũ ẽ tot uarietatib9 personaꝝ. Alii aũt si nõ sentiũt euangelii textũ de uerbo ad uerbũ explicari statim detrahũt murmurãt arguũt. d. xp̄m misisse aplos ad predicandũ euangeliũ. Et tñ quicqd reducit̃ ad dei & pximi caritatẽ quicqd inducit hoĩes ad deũ colẽdũ timendũ & diligendũ quicqd deniq ip̄os a uitiis retrahit & ad uirtutes hortat̃ recte euãgeliũ dicit̃. Vñ Hiero9 in eplam ad Gall. scribit illud qđ ponit̃. i. q i. c. Marcion. Marcion & Basillides & cetere hereticoꝝ secte nõ hñt dei euãgeliũ quia nõ habent sp̄ũm sanctũ sine quo humanũ fit euãgelium qđ docet̃. Nec putemus in uerbis scriptaꝝ esse euangeliũ sed in sensu non in superficie sed in medulla nõ in sermonũ foliis sed in radice rationis. hec ibi. Nõnulli insup egre ferunt si qñq uitia reprehẽdant̃ eo q & ip̄i uitiosi sunt nec de suis uitiis corrigi patiunt̃. Pro quib9 ẽ illa Hiero. sñia ad Nepotianũ. Neminẽ specialit̃ meus sermo pulsauit. Generalis de uitiis disputatio ẽ. Qui mihi p̄us itaq irasci uoluerit ip̄e de se q talis sit cõfitebit̃. hec ille. Cõcludo igit̃ dicẽdo oĩbus illud Iacobi. i. In mansuetudine suscipite insitũ uerbũ qđ saluare põt aĩas ur̃as.

¶ Q obligant̃ homines pro loco & tempore audire uerbum dei & memoriter retinere ac opere implere. Caplm. iii.

TErtiũ mysteriũ declarãdũ dr̃ obligatio. Obligant̃ siquidẽ hoĩes circa auditionẽ uerbi dei maxĩe ad tria. Prĩo ad illud audiendũ. Scđo ad retinẽdũ. Tertio ad faciendũ. ¶ Prĩo obligant̃ hoĩes ad uerbũ dei audiendũ. Qđ accipi põt tũ qa unusqsq suã salutẽ desiderare debet quã asseq põt uerbo dei mediante tũ qa ad hoc inducit scripta ut superius uisum ẽ. Sed queri põt. Cur nõ precepit ecclia audiri diuinũ uerbũ ita expresse sicut & missas cũ tante utilitatis sit audire predicatiões. Et dicimus q hoc fit ppt̃ tria. Prĩo ppt̃ obligationem curatoꝝ. Scđo ppt̃ paucitatẽ predicatoꝝ. Tertio ppt̃ incomoditatẽ populoꝝ

40

Pria rō est ꝑpt̕ obligationē curatoꝝ. Nā qui curā aīaꝝ habet tenet̕ suo poplo predicare sicut petet in.c. supius allegato in sermone precedenti int̕ cetera de officio iudid.ordi.&.xxxvi.di.c.Ecce.&.xvi.q.i.c.Adiicimus.c.Ecce.Si ergo p̄lati obligant̕ suo pplo p̄dicare ergo ppli pro loco & tp̄re p̄dicatiōes dn̄t audire. Vn̄ de cōse.di.i.c.Sacerdote.dr̄ .Sacerdote uerbū i ecclia faciēte si q̄s egressus fuerit de auditorio excōicet̕.Et in.c.Oēs fideles.dr̄.Omnes fideles qui conueniūt in sollemnitatib9 sacris ad eccliam & scriptas aploꝝ & euangeliū audiāt. Scd̕o nō obligauit ecclia ad audiendū uerbū dei determīate sicut ad adiendum missas ꝑpt̕ paucitatē & raritatē p̄dicatoꝝ q̄a rari sunt q̄ predicent & multi sūt qui celebrant missas. Tertia rō ē ꝑpt̕ incomoditatē pploꝝ. Nam multi sunt rurales & in mōtibus habitātes & in aliis locis q̄bus difficile esset sic audire p̄dicatiōes sicut & missas. Nō tn̄ excusant̕ h9i pro loco & tp̄re addiscere ꝑ aliquā uiā que sunt ſm statū suū eis necessaria ad salutē. ¶ Scd̕o obligant̕ hoīes ad uerbū dei retinendū. Debet nāq̄ unusq̄sq̄ facere qd̕ in se ē ut & si non oīm que predicant̕ saltē aliqua memorit̕ teneat. Ad qd̕ multū ꝑdesse pōt domestica cōfabulatio & cōicatio cū uxore filiis aut amicis de his que p̄dicata sūt. ¶ Tertio obligātur hoīes ad uerbū dei faciendū. Nā ut dr̄ Luce.xi.c.Beati qui audiūt uerbū dei & custodiūt illud. Et Math.vii.xp̄s intulit. Oīs qui audit uerba mea & facit ea assimilat̕ uiro sapienti q̄ edificauit domū suā sup̄ petrā. Et descēdit pluuia & uenerūt flumina & flauerūt uenti & irruerūt ī domū illā & nō cecidit. Fundata.n. erat sup̄ firmā petrā. Et oīs qui audit uerba mea & non facit ea similis ē uiro qui edificat domū suā sup̄ arenā. Et descendit pluuia & uenerūt flumīa & flauerūt uenti & impegerūt in domū illā & cecidit & fuit ruina eius magna. Hinc etiam & Iacobus.i.c.ait. Estote factores uerbi & nō auditores tm̄ fallētes uosmetip̄os q̄a si q̄s auditor ē uerbi & nō factor hic cōꝑabit̕ uiro cōsiderāti uultū natiuitatis sue in speculo. Cōsiderauit.n.se & abiit & statī oblitus ē qualis fuerit. Ergo seruent̕ oīa que tacta sunt de auditiōe uerbi dei ut sit semē cadens in bonā terram non secus uiā nō sup̄ petrā nec int̕ spinas. afferēs fructū ꝑ ut saluator benign9 in lectiōe euāgelica explicauit quā & ꝑposuit ꝑ similitudinē loq̄ns indeq̄ illā exposuit sicut patet in textu sapient̕ cōcludēs. Q̄ q̄ bono corde deuotaq̄ mēte dei uerbum audiūt fructum in presenti suscipiunt gratie & in futuro perennis glorie. In qua xp̄s saluator omnium sedet ad dexteram patris cum quo uiuit & regnat in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria tertia post dominicā in sexagesima. De seueritate diuine iustitie que mouere debet peccatores ad penitentiam. ¶ Sermo.x.

REddet unicuiq; scd'm opus eius. Dñi nr̄i Iesu xp̄i uerba sunt ista originalr̄ Mathei.xvi.c. Letantur plīmi in malis suis neq; de illis pn̄iam agere ullo pacto pponūt qm̄ non arbitraut̄ deū pctōꝝ suoꝝ ultorem. Quinimo fl̄o sibi blandiunt̄ & psuadēt nullā p9 hāc uitā obstīatis pctōrib9 penam a iusto iudice fore patā. Quo fit ut indies deteriores fiant & ad uitia quelibet sine timore labant̄. Quappt̄ in pn̄ti sermōe aliq̄ de diuine iustitie seueritate dicere statui ut p ei9 tremendā cōsideratiōez dura pctōꝝ corda molescant quib9 on̄dem9 q̄ sceue si se non correxerit punient̄ a deo. qm̄ ip̄e ut uerba pposita dicūt Reddet unicuiq; s̄m op9 suū bonis. s. gaudia padisi & malis gehenne cruciatū. In qb9 uerbis de dīne iustitie seueritate tria mysteria sunt cōsiderāda.

Primū dr̄ punitio
Secūdū restrictio
Tertiū permissio

Qualiter deus punit malos post hanc uitam si se non correxerint contra eos qui dicunt nō esse aliud malū neq; bonū q̄ illud qd' expimur in pn̄ti. Capl'm. i

PRimū mysterium cōsiderandum de seueritate diuine iustitie dr̄ punitio. In quo decl'anda est fl'a & erronea sn̄ia & opinio eoꝝ q dicūt. Nō expedire pctōribus ad pn̄iaz reuerti qa p9 hāc uitā nll'm ampli9 sentiet̄ malū. Contra tales ergo theologi sacri sic potentissime arguunt. Vbicūq; est sūma iustitia ibi debet esse iusta meritoꝝ retributio. Sed cū non puniat malos in hac uita. ergo puniet illos p9 hanc uitā. Maior pposítio constat ex dictis Tulii in epl'a de cāu reipublice. d. Iustitia ē cōstans & ppetua uolūtas ius suū unicuiq; tribuens. Et hec est diffinitio iustitie que h̄etur. ff. de iustitia & iur̄. l. Iustitia. Et īstituta de iustitia & iur̄. l. Iustitia. Probare etiā debem9 tria que cōtinent̄ in rōne p̄tacta. Prīo iustitie diuine ueritatē. Scd'o maloꝝ in hac uita inpunitatē. Tertio cōtra ipsos rigidā aspitatē. Primo pbare debem9 diuine iustitie ueritatem. Et ad hoc sunt scripte sacre copiosissima dicta. Vn̄ Dauid in psal. c. ait. Iustus dn̄s & iustitiā dilexit eqtatē uidit uultus eius. Et psal. xviii. Iustitie dn̄i r. l. c. Et psal. xxx. In iustitia tua libera me. Et psal. xxxix. Annunciaui iustitiam tuam ī eccl'ia magna. Et psal. lxx. Memorabor iustitie tue soli9. Et psal. lxxxiiii. Iustitia ante eum ambulabit. Et psal. xlvii. Iustitia ple. ē d. t. Et psal. lxxxviii. Iustitia & iud. p̄. se. t. Et psal. cx. Iustitia ei9 manet in s. s. Et Isaie li. Dicit dn̄s iustitia mea non deficiet. Et Isaie. lix. Indutus ē iustitia ut lorica. Et Baruch. i. Dn̄o deo nr̄o iustitia Et Hiere. xii. Iustus qdē tu es dn̄e. Et. i. thi. ii In reliquo repoita est mihi corona iustitie quā reddet mihi dn̄s in illa die iustus iudex. Sed aliqs pōt arguere Q; in deo nll'a sit iustitia. Prīo qa s̄m ph'm. v. ethicoꝝ. c. ii. Dn̄i ad seruū nō est iustitia qa iustitia in quadā eq̄litate ad alteꝝ consistit. Sed de9 ē dn̄s oīm ergo in ipso nō est iustitia. Scd'o arguit̄ qa iustitia respicit debitū deus autem nulli

debitor eſt ergo in ipſo nõ eſt iuſtitia. Hanc.q.ſoluit Ric.de media uilla.xlvi.
di.iiii.d. Q iuſtitia põt accipi ꝓ rectitudine uolũtatis q̃ uult aliqs reddere uni
cuiqꝫ in diſtribuendo uel cõmutando qđ ei debet. Et ſm hoc duplex eſt iuſtitia
.ſ.diſtributiua qua aliqs uult oĩbus q ſunt de cõitate diſtribuere bona cõia ſm
debitã ꝓportiõis eq̃litatẽ.Et cõmutatiua q̃ aliqs in cõmutando uult ſeruare de
bitã eq̃litatẽ ſm q̃ntitatẽ. Cõmutatiua iuſtitia ꝓprie loquẽdo ĩ deo nõ ẽ quia
nlli eſt debitor ex legis neceſſitate & de bono retribuit ultra meritũ & de malo
circa demeritũ Iuſtitia uero diſtributiua in deo eſt.Omnibus.n.diſtribuit bona
ſua ſm debitã ꝓportiõis eq̃litatẽ. Ad ṗmũ ergo argumentũ dicendũ. Q licet
dñi ad ſeruũ ñ ſit iuſtitia cõmutatiua ſcđꝫ plenã rõeꝫ eiuſdẽ quia int̃ dñm & ſer
uum nõ eſt eq̃litas eo ꝙ oĩa que ſunt ſerui ſunt dñi. Tamen dñi ad ſeruos põt
eſſe iuſtitia diſtributiua que nõ req̃rit eq̃litatẽ q̃ntitatis ſed ꝓportionalitatis
que ẽ eq̃litas duaꝝ ꝓportionũ que cõſiſtit in hoc ꝙ ſeruis ꝓportiõalr retribuit
ſm merita ſua. Ad ſcđm dicendũ. Q & ſi de9 nlli creat̃e ſit debitor ex recepto
tñ debitor ẽ ex ꝓmiſſo.Nulli enĩ ẽ debitor niſi cui uult.Si ãt querat̃ quare uult
non rñdebo niſi q̃a uult q̃a uoluntas ſua ẽ ṗma cã.hec Ric. Ergo q̃uis de9 nihil
patiat̃ ex peccatis cõmiſſis nihilqꝫ eius infinite bonitati adaugeat̃ ex bonis con
miſſis tam̃ malos punire bonoſqꝫ premiare ex iuſtitia diſtributiua debet qm̃ ſic
ipſe ꝓmiſit. Dixit.n. ꝑ ꝓpham pſal.xxxvi. Qui malignant̃ exterminabunt̃. Et
Apoc.xx. Ecce uenio cito & merces mea mecum eſt dare unicuiqꝫ ſm oꝑa ſua.
Propter hoc dixit ſapiens Prouer.v.Iniq̃tates ſue capient impium & funibus
pctõꝝ ſuoꝝ conſtriget̃.Et Prouer.xi.Simplicitas iuſtoꝝ diriget eos & ſupplã
tatio ꝑuerſoꝝ uaſtabit illos. Et Prouer.xiii.c. Pctõres ꝑſequet̃ malũ & iuſtis
retribuent̃ bona. Et Prouer.xiiii. Domus impioꝝ delebit̃ tabernacula iuſtorũ
germĩabũt.Et Iob.xxxiiii.Opus hoĩs reddet illi de9 & iuxta uias ſinguloꝝ reſti
tuet Et Paul9 Galath.vi.ait Que enĩ ſemĩauerit homo hec & metet Et.i.Cor.
iii. Vnuſq̃ſqꝫ ꝓṗaꝫ mercedẽ accipiet ſm ſuũ laborẽ.Et Eph.vi. Vnuſq̃ſqꝫ qđ
cũqꝫ fecerit bonũ hoc ꝑcipiet.Que auctoritates & ſctõrũ dicta iuſtitiã diſtribu
tiuã ſũmi dei narrãt. ¶ Scđo ꝓbare debem9 pctõꝝ inpunitatẽ.ſ.ꝙ in hac uita
nõ oẽs pctõres de ſuis malis puniunt̃.Et ad hoc eſt auctoritas Iob.xii.d.Abun
dant taberncła p̃donũ.Et Hiere.c.xii.q ſic deũ alloquit̃ Quare uia impioꝝ pro
ſperat̃ bñ eſt oĩbus q ṗuaricant̃ & inique agũt? Plãtaſti eos & radicẽ miſerunt
ꝓficiunt & faciũt fructũ. Et Abacuch idem.d.i.c. Quare nõ reſpicis ſuꝑ inique
agentes & taces deuorante impio iuſtiorẽ ſe? Et ne mlta dicam9 Expꝑiẽtia oĩm
reꝝ Mgr̃a docet q̃lr mlti iniq in uia ſua male ꝓſperant̃. Tertio probare de
bemus contra illos ſic proſꝑantes p̃paratã eſſe p9 hanc uitã rigidam ſeueritatẽ

40

penamq; horribilē dānatiōis eterne. Et ad doc ꝑpositū sic.d. Aug9.xx. li.de ci. dei.c.ii. Nunc aūt & mala ferre equo aīo discim9 que patiunť & boni & bona ñ magnipendere que adipiscunť & mali. Ac per hoc & in his reb9 ī qb9 nō appet diuina iustitia salutaris est diuina doctrīā. Nescim9 enī quo iuditio dei bonus ille sit paup malus iste sit diues iste gaudeat quē ꝓ suis ꝑditis moribus cruciari debuisse merorib9 arbitramur contristeť ille quē uita laudabilis gaudere debuisse ꝑsuadet. Exeat de iuditio nō solū inult9 ueꝝ etiā dānatus īnocens aut iniqtate iudicis ꝑssus aut fl'is obrut9 testimoniis. Ecōtrario scelest9 aduersari9 eius non solū impunit9 ueꝝ etiā uindicat9 insultet. Impi9 optīe ualeat pius langu ore tabescat. Latrocinenť sanissimi iuuenes & q nec uerbo quenq̄ ledere potuerunt diuersa morboꝝ atrocitate affligant infantes. Vtilis rebus hūanis immatura morte rapiať. Et q uideť nec nasci debuisse diutissime insuꝑ uiuat. Plen9 crimīb9 sublīeť hōrib9 & hoīeꝫ sine querela tenebre ignobilitatis abscōdāt ⁊c h9i que quis colligit quis enumerat? Que si hr̄ent in ipa uelut in obsurditate cōstantiā ut in hac uita in qua hō sicut sacer psal. eloquiť uanitati sil'is fact9 ē & dies eius uelut umbra p̄tereūt non nisi mali adipiscerenť transitoria ista atq; terrena nec nisi boni talia paterenť mala posset hoc referri ad iuditiū iustum dei siue etiam benignū ut q nō erāt assecuti bona eterua que faciūt btōs tp̄ralib9 decipenť ul' pro malitia sua uel ꝓ dei mīa cōsolarenť bonis & qui nō erāt passuri eterna tormenta tp̄ralib9 uel ꝓ suis qbuscūq; ul' q̄ntuliscūq; peccatis affligerēť ul' ꝓpter implendas uirtutes exercerentur malis. hec ille. Et idem in.i.de ci.dei.c.vii.ait. Placuit qppe diuine ꝓuidentie p̄parare in posteꝝ bona iustis qbus nō fruētur iniusti & mala impiis quib9 nō excruciabunť boni. Ista uero tp̄ralia bona & mala utrisq; uoluit esse cōia ut nec bona cupidi9 appetāť que mali quoq; hr̄e cernunť nec mala turpiť euitenť qb9 & boni plerūq; afficiunť. Interest aūt plīmū q̄lis sit usus uel eaꝝ reꝝ que ꝓspe ul' eaꝝ que dn̄r aduerse Nā bon9 tp̄ralib9 nec bonis extolliť nec malis frāgiť. Malus aūt h9cemōi infelicitate puniť qa felicitate corrūpiť. Oñdit tn̄ de9 sepe etiā in his distribuendis euidentius oꝑationē suā. Nam si nūc oē peccatū manifesta plecteret pena nihil ultīo iuditio reseruari putareť. Rursus si nl'l'm peccatū nunc puniret apte eius diuinitas nl'la esse diuina ꝓuidentia credereť. Sil'r in reb9 scd'is si nō eas de9 qbusdā petentib9 euidētissima largitate cōcederet nō ad eū ista ꝑtinere dicerem9. Itemq; si oīb9 ea petentibus daret nō nisi ꝓpt' talia p̄mia seruiendū illi esse arbitrarentur nec pios nos faceret talis seruit9 sed potius cupidos & auaros. hec ille. Non letenť ergo pctōres & inimici dei qbus bland9 est mund9 si ꝓspera uiderint sibi cūcta succedere qa nō ē abreuiata manus dn̄i q peccata que nūc impunita relinqt strictius

42

punienda reseruat post hanc uitam. O pfidi pctõres ad uos clamo uobisq; dico Nolite cõfidere ĩ iniqtate. Nolite inebriari dulcedĩe bonoꝝ hui9 mũdi qa oĩa tpralia cito deficiẽt & illoꝝ gaudiũ qđ in pñti gustatis uobis cõuertet̃ in luctũ Non tristent̃ insup hi q deo seruiũt si in pñti aliqđ patiant̃ laboriosũ qa post laborem calamitatis & erũnas subsequet̃ quies & pax oĩmq; bonoꝝ affluentia in repromissa felici ac beata uita.

¶ Q pro uno solo peccato mortali iustus deus damnat eternalit̃ animam nec sufficit penitentia de oĩbus aliis si unũ solum retineat. Caplm.ii.

SEcundũ mysteriũ declarãdũ de seueritate diuine iustitie dr̃ restrictio ĩ quo disputandũ est cõtra nonnllos q multa peccata relinquẽtes aliqđ tñ sibi in quo delectent̃ reseruãt cõfidẽtes p talem pnĩam posse saluari. Queritur ergo. Vtꝝ tã restricta tãq̃ arcta sit dei iustitia ut ppt̃ unũ solũ peccatum mortale dãnare uelit eũ q de oĩb9 aliis pnĩam egerit illo solo reseruato puniẽs illum & pro illo & pro oĩbus aliis. Et rñº q; sic Ita q; si unus mille peccata mortalia cõmisisset & pro illis oĩb9 tandẽ uno dũtaxat excepto longã fecisset penitentiã moreret̃q; cũ illo peccato mortali damnat9 utiq; foret & puniret̃ p illo ac pro aliis de qbus pnĩam egerat illo uno stante. Probat̃ autẽ hoc qđ dicimus tripl̃r. ¶ Prĩo auctoritate. Scđo rõne. Tertio exemplis. Primo auctoritate. Vñ sapiẽs Ecci.xix.ait. Qui in uno peccauerit multa bona pdet. Et Iacobi.ii.c. habet̃ illud qđ ponit̃ de reg.iu.c. Defleat Qui totã legem seruauerit offendat aũt in uno factus est oĩm reus. Et de pe.di.iii.c. Pnĩam agere ppe.c. Si aplus Greg.ait. Quid.n. pdest si peccata luxurie qs defleat & tñ adhuc auaritie estib9 anhelat? Et Aug9 in li.de pnĩa inqt illud qđ ponit̃ de pe.di.iii.c. Sũt plres Sunt plres quos penitet peccasse sed nõ oĩo reseruantes sibi quedã in qbus delectent̃ nõ aĩaduertentes dñm mutũ siml̃ & surdũ a demonio liberasse p hoc docens nos nunq̃ nisi de oĩb9 posse sanari. Si.n. uellet peccata ex parte reseruari hñtem septẽ demonia perficere poterat sex expulsis. Expulit aũt septẽ ut oĩa crimĩa siml̃ eiicienda doceret. Legionẽ aũt ab alio eiiciẽs neminem reliquit de oĩbus q liberatũ possiderẽt oñdens q; si etiã peccata sint mille oportere de omnibus penitere. Scđo pbat̃ rõne q; de9 nec pnĩaꝫ acceptat illoꝝ q sibi aliqđ peccatũ reseruãt nec si eos damnat illoꝝ penã remittit. Et est pma rõ.d.Bona. & Ric.de media uilla in.iiii.di.xv. Quia oẽ peccatũ mortale contrariat̃ grẽ gratum facienti sine qua peccata remitti nõ pñt. Et qa in aĩa nõ põt esse siml̃ peccatũ & grã pdicta uno peccato mortali tm̃ huic grẽ contrariãte nõ põt de aliis uenia impetrari. Et dr̃ rõ ista cõtrariatiõis. Scđa rõ ẽ quã tangit Tho.iii.pte.q. lxxxvi.que dici põt flificatiõis. Nã deus peccata ñ dimittit sine penitẽtia uera

41

Sed pnia que ē in aia adhuc uel actu uł uoluntate peccāte mortalr ē pnia falsa ergo deus p talē pniaȝ fƚam mīme peccata dimittit. Ideo ait Isido⁹.de pe.di.iii. c.Irrisor. Irrisor est nō penitēs q adhuc agit qd penitet nec uidet deum poscere subdit⁹ sed subsanare supbus. Et de pe.di.v.c.Frēs nr̄os.dr̄. Falsā pniaȝ esse con stat cum spretis plibus de uno solo pnia agit. ¶ Tertia rō ƀm p̄fatos theologꝗ.est pfectiōis qa de⁹ pfectissim⁹ nihil facit impfectū. Cū ergo iustificatio impii sit opus dei debet esse opus pfectū. Aut ergo nihil dimittit ƀm ordinē sue iustitie aut totū ƀm cōdescensionē sue infinite mīe. Ex hoc inqt Aug⁹ in prealligato.c. Sūt plres. Quedā impietas infidelitatis ē ab eo qui iustus & iustitia ē dimidiam spare ueniā. Nec ppterea tn̄ despandi sunt pctōres q de mltis pniaȝ agūt uno reseruato cū facili⁹ possint ad grāȝ & uerā pniam redire si multa peccata uł ali- qua licet nō oīa deponant. ¶ Tertio pbat q tā arcta sit dei iustitia ut ppt unū solum peccatū mortale damnet eū q cum illo ex hac uita migrauerit manifestis exemplis. Narrat quidē Greg⁹ in.iiii.diał.li. Q fuit in monasterio quodam mo nachus un⁹ q cū apperet uir pbus & tot⁹ religiosus exteri⁹ longe alit q̄ appe- bat fuit. Nā cū se ieiunare cū frībus demr̄aret occulte manducare consueuerat. Corpis aūt supueniēte molestia ad uite extrema pduct⁹ ē Qui cū iā esset in fi ne frēs oēs ad se q erāt in monasterio uocari fecit. At illi putabāt uiro morien te magnū qd ac delectabile se ab eo audire. Quib⁹ ipe afflict⁹ & tremēs cōpul- sus est pdere cui hosti tradit⁹ cogebat exire. Nā dixit Qn̄ me uobiscū ieiunare credebatis occulte comedebam. Et ecce nūc ad deuorandū draconi sū traditus qui cauda sua genua mea pedesq colligauit caput uero suū intra meum os mit tens spūm meū ebibēs abstrahit. Quib⁹ dictis statī defunct⁹ ē atq ut peniten do liberari potuisset a dracone quē uiderat expectat⁹ nō est qd nimiꝵ constat quia ad solā audientiū utilitatē uiderit Ad idem est exemplū qd recitat Cyril lus scribens ad Augꝗ.de transitu Hiero. Nepos inqt quidem meus Ruffus noīe utroq puat⁹ pente a teneris annis ad meas deuenit man⁹ q utinā ex utero non exisset ne illi qd sustinet contigisset. Quē tanta diligentia enutriui ut a plibus a me genit⁹ putaret. Crescens itaq infelix puer etate qdem non sapia ingenti pulchritudie corpis decorat⁹ sed non aīe a cūctis dilectione supflua colebat. Is nāq.xviii.etatis sue anno ībecillis & miserrim⁹ expirauit. De cui⁹ morte tant⁹ ab omnibus insonuit luctus q uix p mensem potuit qetari. At ego nimie eius incūbens dilectioni plries rogaui głiosum Hiero. ut mihi qd acciderat nepoti meo reuelaret. Oranti aūt mihi die quadā hora nona tantus affuit fetor q nul latenus potui sustinere. Et dū tacitus mirarer unde tant⁹ fetor esset sup meum uerticem eleuatis oculis infelicem nepotē meū uidi terribili uisione ita q uisum

43

in eum im̄pmere non audebā. Nā cathenis igneis circūligatus flā mas fetidissi/ mas erūpebat. Ad hāc terribilē uisionē subito me tant⁹ timor inuasit ut dū plu rimū loq uellē formare uocē penitus ñ ualerem. Postremo aliq̄ntulū ad me re diens si meus erat nepos uoce cepi pquirere tremebūda. Ad hec inq̄t ille ulula tibus & suspiriis. Vtinā nō essem ne tā diris essem cruciatibus deputatus. Nam scias me ppetuis tpribus mansiōib⁹ tartareis permansuꝝ. Nā qd dicā? His dictis tant⁹ mihi dolor affuit ut ppluries sim mirat⁹ quō e uita ptinus nō decessi. Lon gis aūt expletis colloquiis ab eo scissitat⁹ fui. Cur ita diuinā mīam pdiderat cū tot uirtutib⁹ uideret pollere. Pro nl'la inq̄t me scias cā fore damnatū nisi q̄a in ludis maxime delectabar. Atq in morte uoluntarie p⁹posui confiteri. Quibus dictis disparuit & tant⁹ fetor remāsit ut in locū illū p magnū spatiū nl'ls ausus sit introire hec Cyril'. Vbe igit̄ his q cū talia ul' legūt ul' audiūt non timēt non mutant̄ nō cōuertunt̄ ad dn̄m deū suū. Nā si p uno peccato solūmō hoīem dei iustitia eternal'r damnat qd faciet p ml'tis? O somnolenti pctōres. O peregri/ ni uelocissimi & aduene in hoc sc'lo considerate que uenťa sūt & cognoscite q̄n ta uobis impenitentibus & i pctis obstinatis diuina iustitia cōminat̄ mala. Nec sufficit aliq̄ peccata relinquere ut patet ex dictis nisi oia parit̄ relinq̄nt̄.

¶ Qual'r deus iusto iuditio pmittit eos q pniam differunt usq ad extremum uite impugnari uariis impedimentis, Cap'm. iii.

Tertiū mysteriū cōtemplandū de seueritate diuine iustitie cōtra pctōres impenitētes dr̄ pmissio. Cōsueuerūt nāq in peccatis suis aliqui esse se curi pmittentes sibi in extremo uite pniaꝫ se facturos. Veꝝtn̄ iustitia dei seue ra q̄ frequent̄ pmittit tales īpugnari maxīe a tribus q̄bus eoꝝ pnia impeditur Prio a passionib⁹. Scd'o a demonib⁹. Tertio a pentibus ¶ Prio pmittit deus tales pctōres impugnari a passionibus. Nā ut inq̄t Scotus in .iiii. Solet euenire q in extremo uite q̄n pctōres ifirmant̄ in sensitiua pte adest maximus dolor & maxim⁹ timor. Dolent relinquere mundū quē cū suis bonis magis dilexerunt q̄ deum. Timent mortē que puat eos oī terreno bono & uita tp'ali quā pposue runt eterne. O q̄ntus labor eoꝝ corda menteſq occupat. Alterat̄ ex h⁹i passio/ nibus rō q̄a ſm Aug. passiōes tristabiles pl⁹ rōeꝫ suffocāt q̄ delectabiles. Inde fit ut & ipi miseri q pposuerūt malefaciendo in extremo uite ad pniaꝫ uenire nihil de deo cogitent nl'lamq de p'pa salute memoriā h̄eant. quia ut Aug. i ser mone de innocentib⁹ ait. Percutit̄ hac aīaduersiōe pctōr ut moriēs obliuiscat̄ sui q dū uiueret oblit⁹ ē dei. Sunt de hoc quottidie exempla clarissima. Nam & ego uidi quendā i extremis laborantē q ditissimus erat & diuitias non sine pec catis cōgregauerat. Cūq monerē eum ut iam aīe salutē quereret male libenter

42

audiebat huiusmodi uerba. Quinimo in lectulo in quo iacebat se uoluens suspi
rabat gemebat imo rugiebat.d. O q̄ntū laboraui ut thesaurizarē & alii gaude-
būt de thesauris meis. O diuitie mee. O pecūie mee O iocalia mea qs uos pos-
sidebit & qbus uos relinq̄. Et in his & silibus retinēs cor & aīm miserrim9 expi-
rauit. In ciuitate etiā Spoletana puella quedam formosa fuit que uanitatibus
semp intenta nil de futura uita cogitabat. Hac infirmitate pcussa monitiones
& hortamenta salutis abhorrebat sicut mihi retulerūt qui uidert & audiert illā
Tandē inualescente morbo cū cerneret infelix iuuencula de pximo sibi īminere
mortē rogauit instant mrem ut eā uestiret & p̄ciosis indumētis que ferre cōsue
uerat ornaret poliretq; illā tanq̄ si ad nuptias esset accessura. Annuit ei mater
fecitq; qd filia uolebat. O terribile iuditiū. O stupendum & admirabile dictu.
Sic ornata sic iuduta suspirando clare cepit iuuencla uana. Heu quia moriar ego
sic pulchra moriar ego sic decora moriar ego in tā tenera etate. Dicebāt illi cir
cūstantes. Cōmitte te deo filia qa benignus & clemēs est. At illa magis lamen
tabilit rn̄debat. Et qd mihi cū deo? Veni o diabole suscipe tu aīam meam Inter
que uerba expirauit dānata & despata. ¶ Scd'o permittit de9 īpugnari pctóres
impenitētes in extremo uite a demonibus. Ipsi etenī spūs maligni & si a circū-
stantib9 n̄ uideant appent tn̄ his qui moriunt aspectu horribilissimo tēptātq;
infestant ac conant durissimo certamīe ut de mīa despent. Vn̄ Beda refert de
gestis angloꝝ. Q rex qdā anglie Adouerend9 noīe hūit militē in armis probū
sed corruptū in morib9. Cū aūt impulsa infirmitate ferirent a rege uisitat & mo
nent ad pnīam q rennuit.d. Q uideret hoc facere ex timiditate cordis. Cū uero
ad mortis deduceret termios iteꝝ rex uisitauit eū confortās ut peniteret. O do
mine mi rex tarda hora est cū iā iudicatus sū & dānatus. Nam paulo an̄q̄ huc in
trares ingressi sunt duo clarissimi iuuenes quoꝝ unus sedit ad pedes lecti mei al
ter ad caput & dixerūt. Iste adiudicat9 ē morti. Videam9 si aliqd ius hēm9 in eo
Et un9 extraxit libꝝ speciosissimū sed ualde puulū de sinu suo lr̄is aureis & ful-
gentib9 cōscriptū in quo legens uidi aliq̄ pua bona que fecerā ī iuuentute mea
anteq̄ mortalr peccassem. Et cū miromō exultarē in uisione hoꝝ ecce duo teter
rimi demones intrauerunt & unū magnū libꝝ lr̄is nigris scriptū ī quo uidi oīa
peccata mea. Et dixerūt demones angelis q ibi erant. Quid hic facitis cū in eo
nullū ius hēatis & liber ur̄ nihil ualeat sed nr̄? Et rn̄derūt angli q; uerum est &
recesserūt. Et hi duo demones cruciant me. Quib9 dictis infelicissim9 expirauit
Est ergo molest9 diabol9 morientib9 n̄ solū impiis atq; puersis sed etiā sctis &
amicis dei. Scribit enī Cyrill9 ad Aug. in transitu Hiero. Q Eusebi9 uir sctissi
mus quondā hiero. gliosissimi discipls. Cū esset e uita migraturus adueniente

44

die q̃ se ex Hiero. reuelatione migrare sciebat die tertio ꝑeunte labore febriū cōcussus ualide se sr̄ terrā magr̄i n̄ imemor nudū deferri fecit a fr̄ib⁹ & a sig̃lis osculū accipiens benigna eos cōsolatiōe cōfortauit ut ī sancto manerēt ꝓposito Deinde saccum quo opiebat̃ gl̃iosus Hiero⁹ deferri & sup̄ se poni fecit ordinauitq; se nudū instar mg̃ri sui Hiero. gl̃iosi extra eccl̃iā in qua iacebat sancti Hieronymi cor⁹ sepeliri. Post hec corpe sacratissimo dñi se muniēs deo & btō Hieronymo deuote se cōmendauit. Et sic ꝑ triduū locutiōe corpali ac uisiōe priuat⁹ circūstātib⁹ fr̄ib⁹ psalteriū ac passiōēz dñi ac alia sancta legentibus. Die uero quo moritus erat ante btē aīe exitū ꝑ duas horas uenerabl̃is Eusebius cepit ita terribiles act⁹ pagere ꝙ circūstantes monachi pauore ꝑterriti uelut amentes ī terra iacebant. Nā qñq; transuersis oculis manibus siml̃ iunctis uoce dira facieq; terribili cl̃abat. Non faciā. Nō faciā. Mentiris mētiris. Post hec ad terram rediens fatiē in terra firmabat q̃ntū poterat clamans. Adiuuate me fr̄es ne periā. Qd̄ monachi uidentes lacrimātib⁹ ocul̃ eū interrogarūt qd esset. Ad quos ille. Nōne uidetis demonū agmīa q me deuorare cupiūt. Et illi. Quid te factuꝝ uolebāt cū dicebas. Non faciam mentiris? At ille. Conabantur nāq; ut nomē dei blasphemarē & ego hoc nolle facere acclamabā. Dicebant insup ut de dei mīa desparē eo ꝙ essem damnat⁹. Quib⁹ ego rñdebā ꝙ mentirent̃. Abscōdebā aūt faciē meā ne uiderē eoꝝ aspectū q tā terribilis ē ut sustineri nō possit. Si ergo hic dei amic⁹ tā duꝝ preliū a demonib⁹ sensit qd faciēt pctōres nefandissimi q tam diu diabolo seruierūt? ¶ Tertio ꝑmittit de⁹ pctōres īpenitētes īpugnari in extremo uite a ꝑentibus a domesticis & ꝓpinqs Ipi eqdē sunt q egrotantibus cōfessiōez noīare nō audēt sacerdotes & religiosos noīare uolētes indignāter expellūt notarios si cōparuerīt ut testā cōficiant turpit̃ eiiciūt. O amici carneles. O īimici aīaꝝ caroꝝ ur̄oꝝ. De uobis dr̄ Math. x. c. Inimici hoīs domestici eius. Propterea salubrit̃ ꝓuisum est per. c. Cū īfirmitas. de pe. & re. Dicit. n. sic cū infirmitas corpalis nōnūq̄ ex peccato ꝓueniat dicēte dño languido quē sanauerat. Vade & āplius noli peccare ne deterius tibi contingat pn̄ti decreto statuim⁹ & districte p̄cipim⁹ medicis corpoꝝ ut cū eos ad infirmos uocari contingerit ipos ante oīa moneāt & inducant ut medicos aduocent aīaꝝ ut postq̄ īfirmo fuerit de spūali salute ꝓuisū ad corpalis medicine remedium salubrius procedat̃ cū cessante cā cesset & effectus. hec ibi. Sed ꝑmittēte deo ad puniendam negligentiā impenitentiū nec ipi medici statutū hoc saluberrimum eccl̃ie obseruant. Timendū igit̃ ē oībns pctōrib⁹ ne seuiat in eos iustitia dei. Ideo in tp̄re oportuno sine dilatiōe studeāt ad pn̄iam redire ut illa mediante faciant se dignos gr̄a & cōsequenti btā gl̃ia in qua uiuit deus in scl̃a seculoꝝ. Amen.

¶ Feria q̃rta post dñicã in sexagesima de seueritate diuine iustitie cõtra Origenistas q̃ dñt ĩ fine oẽs diabolos ac hoĩes fore saluãdos. Sermo.xi.

REddet unicuiq; scd̓m opera sua. Sapientissimi filii dei uerba sunt ista Math̓i.xvi.c.origĩalit̓ scripta. Offert se nobis ex oĩ ꝑte magis ac magis tremẽda iustitia dei que nõ respicit ꝑsonas hoĩm nõ curat angl̓oꝝ dignitatẽ sed oĩb9 peccãtib9 & de peccato nõ penitentib9 cõminat̃ indifferẽter damnatiõem eternã. Sũt tñ Origeniste q̃dã ꝑtinacit̓ asserentes q̃ ĩ fine deus lapsis angelis & dãnatis ueniã dabit q̃d̓q; ĩfideles oẽs reuocabunt̃ ad celũ & q̃ xp̄iani q̃libet h̓itabunt in paradiso ita q̃ dei mĩa supabit oẽm rigiditatẽ iustitie eius. Contra tales in p̃nti sermõe dr̃e statui oñdereq; q̃ fortis & aspa sit diuina iustitia contra peccatores q̃noscũq;. Ad quod intelligendum considerandamq; illam proponimus ex triplici parte

¶ Primo ex parte angeloꝝ maloꝝ
¶ Scd̓o ex ꝑte infideliũ excecatoꝝ
¶ Tertio ex ꝑte xp̄ianoꝝ falsorum

¶ Qualiter errauit Origenes circa saluationem maloꝝ angelorũ. & quõ tantus error ꝑ sacras scriptas roborat̃. Capl̓m.i.

PRimo ꝓponim9 cõsiderãdũ dei iustitiã terribilẽ & seueram ex ꝑte angeloꝝ maloꝝ. Nã eos excellentissimos nobilissimos ꝑfectissimosq; ĩ donis nat̃e m̓ltos & q̃i innumerabiles ꝓpt̓ unũ solũ peccatũ supbie a padiso seu empireo celo eiectos eternalit̓ cõdemnauit. Veꝝ ꝑ clariori notitia h9 ꝑtis tria dubia emergũt disputanda. Primũ utrũ Origenis opinio fuit q̃ mali angeli saluabunt̃. Scd̓m utꝝ mali angeli sint ĩ inferno. Tertiũ utrũ ꝑ scriptas ꝓbari possit q̃ angl̓orũ maloꝝ pena nũq̃ finiet̃. ¶ Circa ꝑmũ dubiũ ẽ triplex mod9 dicendi Prim9 ẽ quorundã q̃ Origenẽ excusare uolũt.d. Nunq̃ eum t̓la aut rep̄hensione digna nõ solum scripsisse nec docere potuisse. Sed inuidie quorũdã attribuunt oĩa que de Origene erronea & heretica predicant̃. Inuidi aũt talia Origeni ut illum crimĩarent̃ imposuerũt. Mouent̃ aũt iste defensores Origenis ad sic tenẽdũ. Tũ ꝓpt̓ eius sctĩmoniã. Tũ ꝓpt̓ ꝓfundã sciam. Tũ ꝓpt̓ feruẽtissimũ zelũ. Nã ut colligitur ex dictis Eusebii in historia eccl̓iastica & Hiero. in li. de uiris illustrib9. Origenes h̓uit p̃rez Leonidã xp̄ianũ & martyrẽ p9 cui9 m̃riuz cũ rebus p̃rimoĩalib9 ob cõfessiõez noĩs xp̄i esset ꝑuat9 cũ m̃re uidua & sex f̃ribus paup derelict9 h̃ns annos circit̓.xvii. etatis studio l̃raꝝ intent9 se m̃rez & f̃res de eo q̃d̓ docens lucrari poterat sustentabat. Et sepius martir migrasset ad dñm nisi m̃r eius pia fraude nocte uestes eius subripuisset. Consecut9 tandẽ ẽ a deo sciẽ g̃raz. Eratq; potentissim9 ĩ grãmatica & oĩb9 scl̓arib9 l̃ris ĩ oĩ quoq; ph̓ia & nat̃ali eruditiõe ꝑfect9 sed instruct9 maxie in lectiõe & doctrĩa diuinorũ uoluminũ Vñ ꝑ incredibili sciẽ sue p̄rogatĩa doctor eccl̓ie Alexandrine a Demetrio ep̄i9

loci epõ institut9 ē cathedrãq; doctoris p9 Pantheriũ & clementem terti9 obti-
nuit. Cui9. s. Clementis & ipẽ auditor extiterat. Vbi dũ uerbũ dñi doceret pa-
lam tã uiros q̃ femĩas ĩstruxit. Et ut oĩs maledicti ẽpis occõez ĩfidelib9 tolleret
quoddã min9 pfecti sensus sed feruentis fidei castitatis opus exercuit Nã illud
euangelicũ attẽdẽs. Sũt eunuchi q se castrauerũt ppt' regnũ celorum mox illud
in se cõpleuit. Tũcq; nl'la aduersariis detrahẽdi occõne relicta uigilant' doctri-
ne & p̃dicationi uacauit in abstinentia plima in ieiuniis ĩ uigiliis. Ex eius uero au-
ditoribus multi martyres sunt effecti Et nunq̃ pmisit ea que in eccl'iis differebat
a notatoribus excipi nisi qñ sexagesimũ etatis sue annũ agens ml'to usu & labore
plimũ ĩ uerbo dei fidutie accepat. Isidor9 aũt in. vi. ethymo. li° sic de ipõ ait. Ori-
genes in scriptaꝝ labore tã grecos q̃ latinos opũ suoꝝ magnitudĩe supauit. De-
niq; Hiero9. sex millia libroꝝ ei9 se legisse fatet'. Propt' hec oĩa ergo nõ uidet' q-
busdã ut dixim9 q; Origenes tã grauit' potuerit errare ut diceret etiã damnatos
angl'os fore saluandos. Sed his ego rñdeo q; nl'ls ē tã sanct9 tã iust9 tam doctus
in lege dñi tãq̃ exercitat9 in uia ei9 ut cadere nõ possit ẽm cõez legem. Sapien-
tior certe mũdiorq; ipõ Origene erat in celo empireo Lucifer & tñ ppter pec-
cata expulsus ē inde. Quare aũt de9 pmittit ruere eos q diu in uirtutib9 perseue-
rarũt penit9 ignoram9 quia iuditia dei abiss9 ml'ta. Scd's mod9 dicẽdi de Origene
est alioꝝ q tenent ipm errasse sed p9 errorẽ ad pñiaz uenisse. oñdũt aũt plãctũ
quendã q ascribit' Origeni tñ plãct9 ille int' apocriphas scriptas annumeratur
ut patet. xv. di. c. Sancta ro. eccl'ia. ¶ Terti9 mod9 dicẽdi de Origene ē q; in ueri-
tate errauerit. Vñ Aug9. xxi. li. de ci. dei. c. xvii. uel. xxi. ait Nunc iam cũ miseri-
cordib9 nr̃is agendũ esse uideo & pacifice disputãdũ q uel oĩb9 illis hõib9 quos
iustissim9 iudex dignos gehenne supplitio iudicauit ul' qbusdã eoꝝ q nolũt cre-
dere penã sempiternã futãz sed p9 certi tp̃ris metas p cuiusq; peccati q̃ntitate
lõgioris siue breuioris eos inde estimant liberandos. Qua in re misericordior p-
fecto fuit Origenes q & ipm diabolũ & angl'os ei9 p9 grauiora pro meritis &
diuturniora supplitia ex illis cruciatib9 eruẽdos & sociãdos sanctis angl'is credi-
dit. Sed illũ ppt' hoc & ppt' alia nõnl'la non inmetito repbauit eccl'ia. hec ile.
Et Hiero9 ad Palmachiũ inqt. Si mihi creditis Origenista nunq̃ fui & si nõ cre-
ditis nũc esse cessaui. Male sentit de filio pei9 de spũ sancto aĩaꝝ de celo ruinã
impie ptulit uerã toti9 carnis resurrectionẽ negauit Et idem ad Desiderium ait
Origenes melior in bonis peior in malis fuit cui9 hereses in libris Perearchon
quos ipẽ cõposuit maxĩe inueniri dñr. Et idem aduersus Vigilantium sic loqt'.
Operis mei ē & studii multos legere ut ex plimis diuersos flores carpã nõ tãp-
batus oĩa q̃ que bona sint electur9. Assumo ml'tos in manu mea ut a ml'tis ml'ta

cognoscā. Origenes hereticus qd ad me᷒ q illū in plerisq; hereticū esse nō dubi
to Errauit.n.de diaboli pnīa errauit & de aīaꝝ statu & qꝺ his deteri⁹ ē pr̄eȝ &
spūm sanctū in cōmentariis Isaie seraphin esse testat⁹ ē. Si errasse nō dicerē &
hec quottidie nō anathematizarē essem erroris illi⁹ soci⁹. Neq;.n. ita debemus
illius bona suscipe ut mala quoq; suscipe uideamur. At idem in multis scriptis
bñ īterpretat⁹ ē & ꝓphaꝝ obscura disseruit & tā noui q̄ ueteris testi reuelauit
maxīa sacrā.hec ille. ¶ Scdm dubiū erat Vtrū mali angli sint in inferno. Et ad
hoc rñdet dñs Boñ.di.vi.ii.li.d.cū Alexandro de ales i.ii.uolūie sūme. Q locus
demonū post lapsū usq; ad diē iuditii nō ē loc⁹ subterrane⁹ quē uocam⁹ infernū
sed aer caliginosus in quo generalit̄ demonū hītat mltitubo. Vtꝝ aūt aliqui de
trusi sint ī infernū hoc ego nescio nec īuenio determīatū a sanctis. Hoc aūt bñ
credo ꝙ aliq descendent ad torquendas aīas ɓm qꝺ hñt inter se deputata male
dictiōis offitia. Si etiā in isto aere puniant̄ pena ignis diuersi sentiunt diuersa.
Quidā dñt ꝙ sic lȝ min⁹ intense q̄ p⁹ iuditiū. Alii aūt dicūt. Q talis pena differ
tur eis usq; ad iuditiū & interim grauē penā suscipiūt ex eo qꝺ sunt in isto aere
caligioso qa loc⁹ in quo cōditi sunt erat celū ēpireū qꝺ ē lūiosū & ei⁹ loc⁹ natal̄
ad quē nō pñt amplius reuerti Tertiū dubiū ꝓpositū Vtrū p scriptas ꝓbari
possit ꝙ nūq̄ diaboli saluabunt̄. Et ad hoc Aug⁹ xxi.li.de ci.dei.c.xxxiii.inducit
duas auctoritates. Vna ē Io. Apocl.xx.d. Diabol⁹ q seducebat eos missus est in
stangnū ignis & sulphuris ubi bestia & pseudo ꝓphe cruciabunt̄ die ac nocte ī
secula seculoꝝ. Alia ē auctoritas xp̄i q Mathi.xxv.ait. Ite maledicti ī ignē eter
nū q patus ē diabolo & anglis eius. Ex qb⁹ sic Aug⁹.d. Qꝺ hic dr̄ ī eternū ibi dr̄
in scla scloꝝ. Quib⁹ uerbis scripta diuina nil aliud significare consueuit nisi q fi
nē tp̄ris nūq̄ ht. Ideo Aug⁹ audacter in liº de fide ad Petꝝ sic loqt̄. Firmissime
crede diabolū & anglos ei⁹ in ignē eternū a xp̄o esse mittēdos ubi nūq̄ carebūt
pena quā eis p̄pauit diuina iustitia. Si igit̄ de⁹ tā dure puniuit anglos qa pec-
cauerūt & in malitia sua obstinati pmāserūt qnō securi sūt trāsgressores hoīes
diuinoꝝ p̄ceptoꝝ? O reprobi offensores maiestatis diuine. O p̄sumptuosi & te
merarii executores oīm malaꝝ affectionum cur nō timetis? Cur nō pauescitis?
Cur deniq; nō cōpūgimi ad cōmiantē uocē summi dei. Ipe quidē ut in sermōe
p̄cedenti pȝ ad uos clamitat. Nisi cōuersi fueritis sicut angelis nō pepci nec uo
bis parcā sicut anglos a sedib⁹ celi eieci ita & uos eiiciā sicut illos ppetuo cruci-
andos dānaui ita & uos dānabo. O tremenda iustitia dei cui resistere nullus pōt
non homines non angli spiritus potentissimi.

¶ Qualr iustitia dei damnabit oēs infideles & quid sentiendū est de puulis de
philosophis & aliis infidelibus. Caplm.ii.

SEcundo ꝓponim⁹ cōſiderandā terribilē iuſtitiā dei ex ꝑte infideliū exce
catoꝝ quos oēs quotquot fuerūt quot ſunt uel erunt cū infidelitate mo
rientes dānatiōi ꝑpetue deputauit. Sciendū tn̄ ꝙ triplex ē infidelitas. Prima
paruuloꝝ. Scd'a pħoꝝ. Tertia malitioſoꝝ. Prīa eſt infidelitas ꝑuuloꝝ Et hec
dr̄ ſm purā negatiōe₃ ex hoc ſolo ꝙ ꝑuuli nō hn̄t fidem. Et hec ſm Tho.ii.ii.q.
x. nō ħt rōe₃ peccati ſed magis pene ꝗa talis ignorantia diuinoꝝ ex peccato pri
moꝝ ꝑentū ſecuta ē. Ideo qui cū tali infidelitate moriunť dānanť ꝗdem nō ꝓpť
infidelitatis peccatū ſed ꝓpť originalē culpā ab illis contractā ita ꝙ oēs ꝑuuli
ſine baptiſmo morientes & in lege ueteri ſine aliis remediis cōtra peccatū orgi
nale adhibitis erāt de numero dānatoꝝ. Veꝝtn̄ de illis dubitari ſolet. Vtꝝ pu
niendi ſint pena materialis ignis qm̄ Aug⁹ de fide ad Petꝝ ait Firmiſſime tene
ꝑuulos ꝗ ſine ſacr̄o baptiſmatis de hoc ſecl'o trāſeūt eterni ignis ſupplitio ſem
piteruo puniendos. Et idem in Encħ. contrariū uideť dr̄e. Mitiſſima inꝗt ſane
eoꝝ erit pena ꝗ preť peccatū qd' origiāl'r contraxerūt nl'lm inſuꝑ addiderūt. S₃
ſi punirenť pena ignis nō eſſet mitiſſima. Ideo dicit .d. Bon̄ .i.ii.di.xxxiii. Q₂ ꝗ
dam attendētes rigorē diuine iuſtitie ac ſn̄iam q̄ de⁹ hoīem ꝓ uno modico mor
tali in quo momentanea & q̄i nl'la fuit delectatio cruciat eternal'r dn̄t ꝙ ꝑuuli
cremabunť igne materiali longe tn̄ min⁹ q̄ illi ꝗ peccauerūt peccato actuali. Et
hoc dn̄t ſenſiſſe Aug͡.cū dixit in Encħ. penā ꝑuuloꝝ eſſe mitiſſimā. Et in li° de
fide ad petꝝ. Paruuli cruciabuntur eterno ſupplitio. Mitiſſimā enī illā uocat n̄
abſolute ſed reſpectu alioꝝ. Sed cū ualde durū uideať ꝙ de⁹ tā dure tam aſpere
agat cū ꝑuulis ſic decedētib⁹. Ideo alia extat poſitio mitior que magis cōcordat
pietati fidei & iuditio rōnis. Q₂ quia ꝑuuli decedētes cū orgīali culpa carent iu
ſtitia & ſpūs ſancti gr̄a que eſt pign⁹ hereditatis eterne ꝓuanť in eternū uiſiōe
dei Quia nō in carne fuit feditas iō ponenť in loco uili utpote infernali. S₃ ꝗa
non hūerūt in ſe actualē delectatiōe₃ peccati nec in ſpū nec in carne ideo n̄ ſen
tiunt pene ignis acerbitatem. Et huic opinioni inheret magr̄ in lr̄a & in textu.
Ad dictū uero Aug͡. ꝑ̄allegatū in li° de fide ad Petrū dr̄e poſſumus. Q₂ ipſe ſic
locut⁹ ē n̄ intēdens dr̄e ꝙ ꝑuuli ſenſibil'r crucienť ſed poti⁹ manifeſtare uoluit
penā eoꝝ q̄ntū ad carentiā uiſiōis dei & q̄ntū etiam ad uilitatē loci. Et hoc ual
de abundanť exꝓmit pl⁹ dicens & min⁹ uolēs intelligi. Nec ſine cā ſic loqť. Fa
cit.n. hoc ad extirpandā illā hereſim que dicebat ꝑuulos nl'la pena puniri. Vn̄
ſicut in morib⁹ documētū ē. Q₂ qui uult ab uno extremorū ꝑuenire ad mediū d₃
declinare ad aliud extremū ſicut docet pħs.ii.ethi.c.ix. Non punieť ergo ꝑuuli
pena ſenſus & materialis ignis ſ₃ pena damni & carētia uiſiōis diuine. Vtꝝ aūt
inſit eis aliꝗs dolor interior ſatis apud doctos dubiū eſt. Quidā.n. uoluerūt dr̄e

47

carebunt cognitione & dolore. Cognitione qdē exigente dei iustitia & dolore
exigente mīa diuina. Iustitia nāq; exigit ut non det eis p9 hanc uitā donū aliqd
cognitiōis qd in hac uita nō hūerunt. Vnde sicut caruerunt cognitiōe fidei & oī
genere cognitiōis intellectiue illi q mortui sunt añ usum rōnis sic etiā carebūt
post hanc uitā nec diuturnitate tp̄ris addiscēt. Mīa exigit ut nō hēant penā actu-
alis doloris cum nō hūerit maculā actualis culpe. Et ideo iusto suo iuditio ꝑuat
eos de9 oī eoꝝ cognitiōe que p̄nt eis inferre dolorē. Meli9 est.n.talia ignorare
q̄ scire. Sed qa difficile ē intelligere ꝗ aīa sepata nō hēat usū rōnis & ñ cognos-
cat ea saltē quoꝝ cognitio est ei naturaliter inserta cū ex pte corpis impedimentum
non hēat. Ideo alii aliť opinanť.s.ꝗ aīe puulorū & hēbūt cognitionē & habe-
būt dolorē. Sciēt.n.ppť qd facte sunt & sciēt se ab illo bono merito originalis
culpe esse ꝑuatos & tñ non hēbūt dolorē q mereať dici uermis qa nō hēbūt re-
morsum ꝗ pdiderit illud bonū ppť ppriā negligētiā & cōtemptū. Et p tanto
dolor eoꝝ erit mlto mitior q̄ dolor adultoꝝ. Sed opīo ista bñ stare non pōt tū
ppť hoc ꝗ dolor ille ē absq; spe & ita cū murmure & despatione tū etiā qa do-
lor aīe redūdat in carnē. Et si tlis dolor ex deliberatiōe pcedit non uidetur esse
absq; actuali obligatiōe. Propterea ē terti9 mod9 dicēdi pbabilior & cōior. Q
anime puuloꝝ carebunt actuali dolore & afflictiōe non tñ carebūt cognitione.
Et hoc pōt satis rōnabiliter intelligi p hunc modum. Decedentes.n.ī solo origīali
mediū tenēt inť hñtes grāz & culpā actualē. Et qm̄ stat9 retributiōis deb3 rñde
re statui uite p̄ntis in tali statu debent aīe puuloꝝ poni ut q̄i mediū teneāt inť
btōs & eternis ignib9 cruciatos. Qm̄ ergo btī carēt malo pene sēsibilis & cū hoc
hñt dei uisiōez dānati ecōtrario sunt ī tenebris & puniunť pena sensibili. Par-
uuli s̄m ordinē rectū diuine eqtatis debēt cōicare in uno cū dānatis & ī alio cū
beatis. Sed nō p̄nt cōicare cū btīs in hñdo diuinā p̄ntiā qa tunc in nullo cōicarēt
cum dānatis Presentia.n. uisiōis dei non stat cū pena sensibili. Ideo cū btīs cōi-
cant in hoc ꝗ carēt oī afflictione exteriori & interiori cū dānatis uero in hoc ꝗ
ꝑuanť uisiōe dei & lucis corpalis. Paruuli igiť sic diuino iuditio inť btōs & sim-
pliciť miseros q̄i in medio cōstituti h nouerūt. Et cū ex una pte cōsideratio ge-
neret desolatiōez ex altera cōsolatiōez ita equa lance diuino iuditio eoꝝ cogni-
tio & affectio liberanť & in tli statu ppetuāť ut nec tristitia deiiciat nec letitia
reficiat. Et in hoc mirabilis oñdiť ordo diuine sapīe que cuncta nouit suis locis
disponere & ad suā gloriam ordīare. Nā sicut in btīs potissime manifestať mīa &
in dānatis iustitia ita in istis mīa simul & iustitia. Et ex hoc patet ꝗ nō facit de9
animas frustra q̄s nouit de corpe añ susceptiōez baptismatis egressuras. Omīa
enī facit de9 ad suā gloriam manifestandā. Vñ si tu queras qd puuli faciunt utꝝ

addiſcant uł cõferãt uł aliqđ opꝰ exerceãt breuit̃ ego rñdeo. Qđ diuine iuſtitie eqtas & immutabilitas in eodem ſtatu qñtũ ad corpa & quantũ ad aĩas ſiue ad cognitiuã & quo ad affectiuã ꝑpetualit̃ eos cõſolidat ut nec ꝑficiãt nec defici-ant nec letent̃ nec triſtent̃ ſed ſꝑ ſic uniformit̃ maneãt ut ſint materia laudãdi diuinũ iuditiũ qđ ſic equũ & iuſtũ eſt ut nłłm malũ relinqt impunitũ & nłłm bo nũ irremũeratũ & ꝑfectiſſime teneat mediũ int̃ ſuꝑfluũ & diminutũ. hec Boñ. Ego aũt dico ꝙ difficile ẽ aſſignare ꝑuuloꝝ dãnatoꝝ qlitatẽ & conditiõem. No bis tñ ſufficere debet ꝙ dei iuſtitia eos ꝑpetuo cõdemnabit. Et in hoc redargu-ende ſũt libidinoſe mr̃es fornicarie & adultere imo filicide qrũ culpa fit ſepe-numero ut uel in utero uel extra uteꝝ ꝑuuli interficiant̃. O nefandiſſimũ ſcelꝰ O deteſtandũ malũ quo fit ut aĩe ſimł & corpa ꝑimant̃. ¶ Scđa infidelitas eſt moraliũ pħoꝝ q ẜm rõnis regłaȝ uixerũt extollentes uirtutes uitia uero reꝓbã-tes tñ fidẽ nõ hũerunt nec explicitã nec implicitã. Qui profecto oẽs ex diuina iuſtitia cũ dãnatis ſunt deputati. Nec durũ uideri debet iſta ſentire de ſapien-tibꝰ huiꝰ ſcłi. Qm̃ ut inqt Paulꝰ ad ro. i. Inexcuſabiles ſũt qa cũ deũ cognouiſſẽt non ſicut deũ głificarũt aut gr̃as egerũt ſȝ euanuerunt in cogitatiõibꝰ ſuis & ob ſcuratũ ẽ inſipiens cor eoꝝ & dicẽtes ſe eſſe ſapientes ſtulti facti ſunt. ¶ Ter-tia ẽ infidelitas malitioſoꝝ. Que ẜm Tho. ii. ii. q. x. ẽ ꝑ cõtrarietatẽ ad fidẽ qñ. ſ. aliqs repugnat auditui fidei uel ip̃am cõtemnit Et in hoc ꝓprie ꝑficit̃ rõ infide litatis que peccatũ ẽ mortale. Et in hac impliciti ſunt iudei idolatre machome-tani & alii contradicẽtes xp̃iane fidei quoꝝ prohdolor grandis ẽ numerus oẽſqꝫ dei iuſtitia dãnabit ad inferos etiã ſi alia peccata non hñt. Nec ualet opinio illoꝝ qui dñt unũquẽqꝫ in ſua fide uel lege ex quo credit eã bonã poſſe ſaluari qa ut ſcribit̃ Extra de ſũma trinita. & fide catholica. Vna ẽ fideliũ uł̃is eccłia ex-tra quã nłłs oĩo ſaluat̃. Et de hac d. Cypriaꝰ. xxiiii. q. i. c. Loqt̃. Hãc unã eccłiaȝ in cantico canticoꝝ ſpũs ſanctꝰ ex ꝑſona xp̃i dñi deſignat. d. Vna eſt columba mea formoſa mea. Hanc eccłie unitatem & btũs Paulus docet & ſacr̃m unitatis oñdit. d. Vnꝰ deꝰ una fides unũ baptiſma unũ corꝰ & unꝰ ſpũs una ſpes uocatio nis nr̃e. Ad idem ẽ. c. Qm̃ uetꝰ. xxiiii. q. i. Et. c. Aliud de conſe. di iiii.

¶ Quał̃r iuſtitia dei dãnabit oẽs malos xp̃ianos ſine pñia morientes & quare pena eoꝝ grauior erit alioꝝ. Capłm. iii.

TErtio ꝓponimꝰ conſiderandã acerrimã iuſtitiã dei ex ꝑte xp̃ianoꝝ ſłoꝝ quos cũ diabolis & infidelibus ſi in peccato moriant̃ condemnabit. Et ad hoc clariꝰ intelligendũ de illoꝝ dãnatiõie notabimus tria. Pr̃o uerificationem. Scđo rõem. Tertio grauatiõeȝ. ¶ Pr̃o notabimꝰ uerificationẽ. Vñ. ſ. uerifica-ri põt ꝙ xp̃iani mali cũ impñia morientes ſaluari non poſſint. Ad hoc ſufficiat

audire Augꝰ.in liº de fide ad Petrũ.d.Firmissime tene & nullatenꝰ dubites non omnes qui intra ecclesiam catholicã baptizant̃ acceptos esse uitã eternã sed eos qui ꝑcepto baptismate recte uiuũt idest ꝗ abstinuerũt se a uitiis & concupiscentiis carnis. Regnũ enĩ celorũ sicut heretici infideles atq; scismatici non hebunt sic catholici crimĩosi possidere nõ poterũt. Et sic aĩose locutꝰ ẽ Augꝰ ꝓpt̃ uerba xp̃i.d.Mathi.vii.Non oĩs ꝗ dicit mihi dñe dñe intrabit in regnũ celoꝝ Multi dicent mihi in illa die dñe nonne in nõie tuo ꝓphauimꝰ & in nõie tuo demonia eiecimꝰ & in nõie tuo uirtutes multas fecimꝰ. Et tũc cõfitebor illis ꝗa nunꝗ̃ noui uos. Discedite a me oẽs ꝗ opamini ĩiꝗtatẽ. ℭ Scd̃o notabimꝰ rõnẽ q̃re.s.baptizati xp̃iani damnabunt̃ cũ Marci ultĩo dicat̃. Qui crediderit & baptizatꝰ fuerit saluus erit.Et ad hoc r̃ndet Iacobꝰ.ii.c.Q fides sine opibus mortua est. Ideo notanda ẽ illa Ambro.s̃nĩa que ponit̃.xxii.q.v.c. Cauete frẽs.Cauete inꝗt fratres mendatiũ ꝗa oẽs ꝗ amãt mẽdatiũ filii sunt diaboli Mendaciũ nãq; est xp̃ianũ se dr̃e & opa xp̃i nõ facere. Mẽdatiũ nõ solũ in falsis uerbis sed in simulatis consistit opibꝰ.Et ut Augꝰ dicit in.iiii.de doctrĩa xp̃iana.Ex sacr̃o unctionis xp̃ianoꝝ oĩm uocabulũ descendit & nomẽ qd̃ nomẽ ille frustra sortit̃ ꝗ xp̃m mĩme imitatur. Quid miꝝ igit̃ si cõtra malos xp̃ianos seuiet iustitia diuina qñ & ipsi crimĩosi flagitiosi uitiosissimiq; repiunt̃? Heu heu nõ solũ de infidelibꝰ sʒ & de xp̃ianis dici põt illud ꝓphe.Corrupti sunt & abhoĩabiles facti sũt ĩ studiis suis non ẽ ꝗ faciat bonũ. Nam baptismate dũtaxat excepto tp̃ribus istis deteriores sunt in malis moribus xp̃iani q̃ iudei siue gentiles. Nõ est in eis hoc ẽ ꝓ maiori ꝑte in pluribus fides nõ religio nõ pietas nõ reuerentia nõ timor nõ amor dei nõ zelus nõ iustitia nõ simplicitas non rectitudo nõ ueritas nõ innocẽtia non compassio nõ liberalitas nõ hũilitas nõ mãsuetudo nõ modestia non cõtinẽtia nõ sobrietas nõ pudicitia nõ castitas. Quinimo ubiq; regnãt uitia contraria hereses suꝑstitiões erronee crudelitates irreuerentia ad sacra p̃sumptio amor sc̃li tepiditas iniustitia duplicitas fraudulẽtia falsitas neꝗtia auaritia symonia suꝑbia inuidia odiũ ĩcontinẽtia lasciuia in omni abhoĩatiõe blasphemie sacrilegia & hꝰi. O xp̃iani tm̃ noĩe & non re. O xp̃iani oĩ dolo & malignitate pleni. Quo itis? Quo itis? Quoue spatis ire cum tanta mole uitiorũ uroꝝ? Certe uobis dico ꝙ nisi redieritis ad uirtutũ semitã & ad pnĩam habitabitis ĩ inferno qm̃ ut dictũ est sic exigit diuina iustitia. ℭ Tertio notabimꝰ de dãnatione xp̃ianoꝝ falsoꝝ grauationẽ. Nam ceteris paribꝰ grauiꝰ ĩ inferno punient̃ xp̃iani falsi q̃ infideles damnati qd̃ cõstat exẽplo Macharii alexandrini in cuius uita legit̃ ꝙ quadã die dũ ipse deambularet in heremo repit caput cuiusdã defuncti & dum orasset interrogauit cuiꝰ caput illud fuerit.Et r̃ndit se fuisse pagani cuiꝰdã Dixit ei Macha.

Vbi est aīa tua? Rn̄dit in inferno. Cūq̧ requireretur si mltum in ꝓfundo esset. Rn̄dit. Q tantū q̄ntū distat celū a terra. Cui Macharius. Sūt ne aliq̄ profundio res? Cui ille. Profundiores sūt oībus tlī xp̄iani qui xp̄i sanguine redēpti & sacro baptismate mūdati tot bn̄ficia ꝑuipendūt. Sollicite ergo curemus oēs errata corrigere de peccatis que cōmisimus dū facultas adest dū tp̄s datr uerā agere pn̄iaꝫ ut sic euadamus mortē gehenne a qua nos liberet bn̄dictus deus dei filius xp̄us Iesus qui est benedictus in secula seculoꝝ. Ameu.

¶ Feria quinta post dominicā ī sexagesima De grauitate pene dānatoꝝ cōtra illos qui dn̄t leui cruciatu terreri damnatos. Sermo. xii.

CRuciabuntr die ac nocte in scl'a scl'oꝝ. Scribuntr hec uerba Apoc. xii. c. Satis dura & insensibilia sunt corda illoꝝ q nō pauescūt non tımēt nꝫ mouentr ad uocē terribilis iustitie dei cui ꝑfecto nll'a uirtus creatr resistere nec in mimo q̄dē pōt. Nā licet ī sup̄ioribus mlta dicta sint de illa tn̄ adhuc nōnll'a occurrūt decl'anda q̄bus merito cōpūgi debet uniuscuiusq̧ pc̄tōris mēs excecata. Non loq̄mur somnū n̄ recitamus fabulas cū narramus seueritatē iustissimi & omnipotentis dei q oīm iniq̄tatū asprimus ultor est Idcirco cū timore audienda sunt eloquia diuinaꝝ scriptr'aꝝ que pro emendatione n̄ra manifestāt nobis q̄ grauis & dura erit damnatorū pena de q̄bus dr̄ in themate. Q cruciabuntur in penis atrocissimis per infinita secula. In quibus uerbis de grauitate pene damnatorum assignabimus triplicem rationem.

¶ Pria dr̄ localitatis	¶ Q grauissima erit damnatoꝝ pena ꝑptr horribiles condi tiones inferni & de inferni ueritate & qualitate.
¶ Scd'a horribilitatis	
¶ Tertia eternitatis	Caplm. i.

PRia rō q̄re grauissima ē dānatoꝝ pena dr̄ localitatis. Nā concludentr in loco satis inepto. s. in inferno in quo tres sunt penales conditiones vꝫ. Pria dr̄ uilitatis. Scd'a tenebrositatis. Tertia pauꝑtatis. ¶ Pr̄ia penalis conditio inferni & loci dānatoꝝ dr̄ uilitatis. Est infernus locus uilissimus in cētro terre uelut carcer dānatoꝝ a deo sapiētissimo ordinatus. Neq̧ fictio ē sicut Tullius in uectiuaꝝ in Catilinā li°. iiii. uidetr asserere. Vt iq̄t aliq̄ formido improbis esset posita apud inferos antiq̄ supplitia impiis cōstituta esse uoluerunt. In quibus uerbis q̄i uidetr innuere q̧ ad terrorē impioꝝ sapientes ficte de inferis sūt locuti Sed talē errorē elimināt & destruūt maxīe tria q̄bus ꝓbatr inferni ueritas meri to cū timore excogitanda. Primū ē theologicalis rō. Scd'm scriptr'e confirmatio Tertiū fidei cōfessio. Primū q̄d ōn̄dit inferni ueritatē ē theologicalis rō. Nam ut colligitur ex dictis sancti Tho. Ric. de media uilla & dn̄i Boñ. in. iiii. di. xliiii. Sicut se ht mīa dei ad electos ita se habet eius iustitia ad reprobos & malignos.

49

47

Sed mīa dei p̄parauit electis locū deliciosū & amenū celum.ſ.empireum in quo eternalit̄ pmanebūt.Ergo iuſtitia p̄parauit repbis & malignis locū uiliſſimum horrendū in quo eternalit̄ cruciabunt̄. Iſta rō fundat̄ ſup dictis Aug.q.xix.li° de ci.dei.c.xiii.ait. Ordo ē pariū diſpariūq rež ſua cuiq loca tribuēs diſpoſitio. Et li°.v.ibidē.c.ix.d.De9 nihil inordinatū relinqt Ergo unicuiq rei locū tribuit ſuo ponderi cōuenientē.Sed qd̄ ē pond9 in corpib9 eſt amor in ſpiritib9 & creaturis rōnabilib9. Vn̄ idem Aug.xi.li° de ci.dei c.xxviii.inqt.Ita cor9 pōdere ſic anim9 amore fert̄. Et.xiii li° confeſ.Amor me9 pondus meum eo feror quocūq feror.Ergo ſicut deus ordinat corpa in ſuis locis ſ̄m exigentiā ſuož natalīū ponderž ſic ordinat creatas rōnales in locis ſ̄m exigentiā amož. Ex quo ſicut electi ſunt in celo qa celeſtia terrenis p̄poſuerūt in ſuo amore ita reprobi erūt & ſūt ī loco infimo qa in ſuo amore infima & terrena ſupiorib9 & celeſtibus prepoſuerunt.Locus aūt oīm infim9 ē in centro terre. Ideo ſub terra in centro infern9 eſt Vn̄ Iſidor9 li° xiiii.ethymo.Infern9 dr̄ q̄i inferi9.Et hanc rōnē ſecutus eſt Zeno ph̄us de quo ſic inquit Lact.i.vi.li° diuinarū inſtitu. Eſſe īferos Zeno ſtoycus docuit & ſedes piorū ab impiis eſſe diſcretas & illos qdē qetas ac delectabiles incolere regiones hos uero penas luere in tenebroſis locis atq in ceni uoraginibus horrēdis.Et Seneca in tragediis. Ingens uorago faucib9 uaſtis patet latūq pandit oibus pp̄lis iter.Scd̄m qd̄ oñdit inferni ueritatē eſt ſcripture teſtificatio. Omnis nāq ſcriptura tā ueteris q̄ noui teſti tā doctož ſacrož q̄ & gentiliū moraliūq ph̄ož infernū p̄dicat. Vn̄ Geñ.xxxviii.Iacob dixit.Deſcendam ad filium meū lugēs in infernū.Et Iob.vii.Qui deſcendit ad inferos nō aſcendit. Et idem xvii.c. Si ſuſtinuero infern9 dom9 mea eſt Et idem.xiiii. Quis mihi hoc tribuat ut ī inferno ptegas me.Et idem.xxi. In pūcto ad inferna deſcēdunt. Et Dauid in pſal.vi.In inferno qs cōfitebr̄ tibi.Et pſal.ix.Conuertant̄ pctōres ī infernū Et pſal.xv.Non derelinques aīaz meā in inferno. Et pſal.xvii.Dolores inferni circūdederūt me. Et pſal.xxix.Erubeſcant impii & deducāt̄ in infernū. Et pſal. xlviii.Sicut oues in inferno poſiti ſunt. Et pſal.lxxxvi.Vita mea inferno appropinq̄uit.Et pſal.cxvii.Pericla inferni inuenerunt me. Et ſapiens Prouer.ix.In pfundum inferni cōuiue eius.Et Eccl̄iaſtes.ix.Corda filiož hoīm implent̄ malitia & cōtemptu in uita ſua & p9 h̄ ad inferos deducent̄. Et Cand.viii.c.Dura ſicut infern9 emulatio. Et Iſaie.xiiii. Infern9 ſubt9 cōturbatus ē in occurſum aduentus tui Et ibidem.Ad infernū detraheris in pfundū laci.Et Ezechiel.xxxii. Omēs incircūciſi interfectiq gladio deſcendūt ad infernū. Et Apoc.xx. Mors & infern9 dederūt mortuos ſuos. Et Actuū.ii. Hūc de9 ſuſcitauit ſolutis inferni dolorib9 Et.ii. Petri.ii. De9 angl'is peccātibus nō pepcit ſed rudētibus inferni

detractos in tartarꝝ tradidit cruciandos. Et ad Phil. ii. In noīe Iesu oē. g. fl. c. t. & infernorū. Et in glo. xiii. q. ii. c. Temp⁹ s̃r uerbo abditis. Infern⁹ ē sub terra & celum sup̃. Et notaꝛ etiā. xxiii. q. iiii. c. Hec aūt uita. Et Luc. xvi. Mortuus ē diues & sepult⁹ ē in inferno. Et Mathi. xi Et tu capharnaū usqꝫ ad infernū descendes Et Virgl. in. vi. Eneidos. Facil' descensus auerni. Et Seneca in Tragediis. Nunq̃ stigias ferꝛ ad umbras inclita uirt⁹ Nec letheos sceua ꝑ amnes nos fata trahent Sūt & alie innumere q̃i auctoritates ꝓbantes ꝙ infern⁹ sit loc⁹ subterrane⁹ deputatus dānatis q̃s breuitatis cā dimittim⁹. Sed increduli qdā stati subridendo rn̄dent sanctos de inferis ita fuisse locutos ut hoīes terrerenꝛ ꝓut paulo an̄ cōmēorauimus q audire debent Hiero. ad Palmachiū & Oceanū sic scribentē. An putam⁹ frēs ꝙ iocādo ꝓphe p̄dicent ridēdo loq̄nꝛ apl'i xp̄s iuditiū infantil'r cōmineꝛ: Sed ioci nō sunt ubi supplitia intercedūt. Si iocādo passi sūt credanꝛ & iocando locuti. Isaias serra secaꝛ Daniel leonib⁹ deputaꝛ. Paulus trūcaꝛ gladio Petr⁹ in cruce dn̄i exēplo suspendiꝛ. Et hoc totū ut nos a pc̄tis sua doctria reuocarēt. hec ille. O igiꝛ impia. O ꝑuersa. O fraudulenta. O deniqꝫ diabolica cogitatio eoꝝ q existimāt infernū nō esse. Quib⁹ sufficere debent & satisfacere tot clarissima testimonia. Tertiū qd' on̄dit inferni ueritatē est fidei cōfessio Nā in symbolo apl'oꝝ dr̃ de xp̄o & scribr̃. c. i. de sūma trini. & fide cath. Descendit ad inferos. ¶ Scd'a cōditio penal' inferni dr̃ tenebrositas. Est. n. infern⁹ loc⁹ obscurus & tot⁹ tenebros⁹. Vn̄ Mathi. xxii. dicit rex de non hn̄te uestē nuptialē. Mittite eū in tenebras exteriores Et Iob. x. Dimitte me ut iq̄t plāgā paululū dolorem meū a. q̄. u. &. n. r. ad. t. t. &. op. m. c. &. t. u. ūbra. m. & nl'ls. o. sꝫ. s. horror inhitat. Notādū ꝺm. Ric. in. iiii. di. xv. Q lumen ꝑ se ē delectabile ꝑ accn̄s uero pōt esse tristabl'e in q̄ntū aliqd on̄dit qd' displicet. Et qa infern⁹ loc⁹ est oīs tristitie ideo simpl'r loc⁹ tenebros⁹ ē in quo nō ē aliqd' purū lumē qd' uisū delectet. Est tn̄ ibi aliqd' lumen obscuritati ꝑmixtū quo dānati uidere possint unde doleant. Et hoc inq̄t Gregl. ix. li° mor'l. uersus finē. d. Ignis inferni q̄uis ad cōsolatiōeꝫ n̄ luceat tn̄ ut magis torqueat ad aliqd lucet. Nā sequaces quosqꝫ suos secū in tormento reprobi flāma illustrāte uisuri sunt quoꝝ amore deliquerūt. Hoc ip̄m in snīa. d. Isidor⁹ li. i. de sūmo bono. Ignē gehēne ad aliqd lumē hr̃e ad aliqd uero non hr̃e hoc ē habere lumē ad dānationē ut uideāt impii unde doleāt & n̄ hr̃e ad cōsolatiōeꝫ ne uideant unde gaudeant apta fuit cōpatio de camīo trium puerorū ad exēplū ignis gehēne Nā sic ignis ille nō arsit ad triū pueroꝝ suppliciū & arsit ad cōburenda ligamīa uiculorū ita ignis gehēne lucebit miseris ad augmentū penaꝝ ut uideāt unde doleant & nō lucebit ad cōsolatiōem ne uideant unde gaudeāt. Inꝛ huius uite & fuꝛe infelicitatis miseriam multa discretio est.

Illic enī miseria ē ꝓpt̕ cruciatōem dolorū & tenebre ꝓpt̕ lucis auersionē quorū unū in hac uita ē idest miseria & aliud nō ē. In inferno aūt ntꝝq̧ ē. hec ille. Simplicit̕ ergo loc⁹ inferni tenebrosus erit ad quē sol nō expandet lumē suū n̄ luna nec stelle in quo nihil uidebit̕ nisi qđ h̄t incutere terrorē sicut Exodi. x. dicit̕ de tenebris egypti. Facte sunt tenebre horribiles in uniuersa terra egypti tribus diebus nemo uidit frēm suū nec mouit se de loco in quo erat. Sup que uerba dicit Nicol⁹ de lira. Q̧ tenebre ille ideo dn̄r horribiles qa int̕ illas uidebant egyptii uisiōe imagīaria fantasmata quedā & figuras turpes que nō ꝑuū eis ingerebant timorē. Ita & in inferno erūt horribiles tenebre qa dānati int̕ illas & uere uidebūt se mutuo int̕ tormentoꝝ angustias laborantes & uisiōe imaginaria īspicient malignos spūs q dānatis diuersis modis & figuris horrēdissimis appebūt O q̄ dolenda erit hora illa q̄ miser pctōr intrabit infernū nunq̄ uisur⁹ lucē p tot annoꝝ millia & p⁹ iuditiū p infinita secula. O q̄nt⁹ timor tūc cor eius inuadet cū uidebit noctē sine die tā lōgissimā sibi factā. Nā si hoc ī mūdo uiderēt hoīes noctē ꝓtrahi usq̧ ad mensem ul̕ annū cuncti clamarēt ad sidera mīaꝫ. Inqt Virgilius. i. Georgicoꝝ de obscurato sole p⁹ cesaris mortē. Ille etiā extincto miserat⁹ cesare romā. Cū caput obscura nitidū ferrugīe texit. Impiaq̧ eternā timuerūt scl̕a noctē. Que igit̕ mēs q̄lisue aīus fiet dānatis in tenebris inferni ubi nō solū ꝓuati erūt in eternū oī splēdore & luce delectabl̕i ueꝝ etiā ut dixim⁹ quicqđ uidere poterūt accedet eis ad merorē & luctū. ❡ Tertia penal̕ conditio inferni dr̄ pauptatis. Oēs qdē ibi h̄itantes pauptate affligentur & egestate nīa. Et q in hoc mundo affluebāt diuitiis abūdabant tp̄ralib⁹ bonis possidebant thesauros & impabāt aliis induebant̕ purpura & bysso dormiebāt ī lectis eburneis nutriebant canes & pascebāt aues celi gaudebāt ī sonis canticis & choreis & letos ducebāt dies. omnib⁹ his ī inferno penitus expoliati guttā aque cōcupiscēt & illā hr̄e nō poterūt ꝓut expresse redēptor nr̄ apperuit Luce. xvi. c. asserens de diuite epulōe. Q̧ instant̕ rogabat abrahā q̄ten⁹ mitteret Lazarū ut intinctū inquā digitū nō totū sed extremā ꝑtē ad eū deferret oriq̧ eius imponeret nec fuit exaudit⁹. De quo Greg. in omel̕ dicit. Guttā aque petiit qui micas panis Lazaro negauit. Ideo audiet̕ flebilis uox diuitū & potentū ī inferno sic lamētātiū ut dr̄ Sapīe. v. Errauim⁹ a uia ueritatis & iustitie lumē non luxit nobis & sol intelligentie nō est ort⁹ nobis Lassati sumus ī uia iniqtatis & ꝑditiōis & ambulauim⁹ uias difficiles uiā aūt dn̄i ignorauimus. Quid nobis ꝓfuit supbia nr̄a aut diuitiarū iactātia cōtulit nobis? Transierūt oīa illa tāq̄ umbra & tāq̄ nūtius percurrens & tāq̄ nauis que ꝑtransit fluctuantē aquā cui⁹ cū ꝑtrāsierit nō est uestigium inuenire nꝫ semitā carine illi⁹ in fluctibus aut auis que transuolat in aere

nullũ inuenit̃ argumẽtũ itineris illi9 sed tm̃ sonit9 alaꝝ uerberans leuem uentũ & scindẽs ꝑ uim itineris aerẽ cõmotis alis transuolauit & p9 hoc nl̃lm signũ itineris inuenit̃ illi9 aut tã q̃ sagitta emissa in locũ destinatũ diuisus aer cõtinuo in se reclus9 ẽ ut ignoret̃ trãsitus illi9 Sic & nos nati cõtinuo desinim9 esse & uirtutis q̃dẽ signũ nl̃lm ualuim9 oñdere ĩ malignitate aũt nr̃a cõsũpti sum9. hec.ibi.

¶ Q̃ grauissima erit damnatoꝝ pena propt̃ lamenta & blasphemias que sunt ĩ inferno & propt̃ societatẽ demonum. Capl̃m.ii.

SCd̃a rõ q̃re grauissima erit dãnatoꝝ pena dr̃ horribil̃itatis. Nã int̃ cetera q̃bus miseri illi afficient̃ dolore tria erũt maxĩe horribilia. ¶ Primũ horribilis lamẽtatio. ¶ Scd̃m horribilis blasphematio. ¶ Tertiũ horribilis sociatio. Primũ horibile erit lamẽtatio. Ibi ĩquit x9 erit fletus & stridor dẽtiũ. Scd̃m uero Ric.ĩ.iiii.di.l.ñ erit ibi corporalis flet9 ĩ q̃ntũ est quedã resolutio corꝑaliũ lacrimaꝝ q̃a tl̃is resolutio tunc non erit sed ꝑtinet ad corruptibilẽ statum tñ erit ibi maxim9 dolor interior q̃ significabit̃ ꝑ signa in facie & ocl̃is cũ turbatione & motu capitis & cũ stridore dentiũ uult9q̃ꝫ tristitia. Quisnam explicet q̃ntus meror erit in cordib9 dãnatorũ int̃ illos strepit9 ululatus atq̃ꝫ querelas? O beati q̃ nũc lugẽt ut ait xp̃s Mathi.v.qm̃ ip̃i cõsolabũt̃. Et Luce.vi. Vhe uobis q̃ nunc ridetis quia lugebitis & flebitis. ¶ Scd̃m horribile erit blasphematio. Pro desꝑatione utiq̃ꝫ blasphemabũt dãnati sei p̃os pẽtes suos deũ & angl̃os & oẽm creatam. ¶ Vñ Apoc.xvi. Io.ait. Blasphemauerũt deũ celi p̃ dolorib9 & uulneribus suis. Ad hoc est exẽplũ qd̃ legit̃ in sũma de septẽ donis. Cũ q̃dã usurari9 infirmaret̃ ad mortẽ nec sacerdos uellet ei sacr̃a cõferre nisi restitueret uel cautionẽ faceret illeq̃ꝫ recusaret hortabant̃ ad hoc filii ne ad infernũ descenderet moriẽs Ille uero rñdebat. Nescitis q̃d petatis. Si uellẽ male oblata restituere reliquerem uos paupes & egenos meliusq̃ꝫ ẽ se cõmittere mĩe dei q̃ mĩe hoĩm. Et ĩ hac ꝑtinatia mortu9 est usurari9 ille ac in ĩferno sepult9. Ex filiis aũt ei9 duob9 dixit alt̃ ad alteꝝ. Pr̃ nr̃ dãnatus est nõ imitemur eũ retinendo usuras ꝑ illũ extortas sed reddam9 creditorib9 ut saluari possim9. At ille rñdit. Ego meã ꝑtẽ retinebo nec illã restituere curo. Si pr̃ nr̃ usuras fecit & nõ restituit ip̃e nõ ego penã portet. Alt̃ ergo portiõeꝫ suã restituit & scl̃m deserens dei obseq̃o se totũ tradidit Dũ aũt q̃ in scl̃o remãserat mũdanis se immergeret infirmatus ad mortem nec penitẽs secut9 est prẽm. Qd̃ frat̃ audiẽs rogauit deũ ut prĩs & frĩs ei9 statũ ei dignaret̃ oñdere. Vna igit̃ dierũ cũ oraret uidit terrã aptã & ĩ inferno prẽꝫ ĩ flãmis penit9 sepultũ & filiũ ei9 frẽꝫ suũ iacentẽ suꝑ eũ maledicebatq̃ꝫ pr̃ filiũ dicẽs. Maledicta sit hora in qua te genui filii & tu sis maledict9 q̃a ꝓpt̃ te feci usuras nec uõlui restituere ne te paupeꝫ reliquerẽ & ꝓpt̃ hoc crucior ĩ hac flãma

51

Et filius rn̄debat. Maledictus sis tu pr̄ & maledicta dies ī q̄ me genuisti qa exē-
plo tuo docuisti me fenerari & usuras extortas noluisti reddere ꝓpter quos cru-
cior in inferno Et p⁹ ambo pit᷑ eiulātes blasphemabāt cūcta creata & creatorē
illoꝝ. Q cernens ille seruus dei gr̄as deo egit qui eum liberauit de tanto malo
Tertiū horribile erit sociatio Erunt nāq; socii dānatorū neq̄ssimi spirit⁹ & ma
ligni diaboli Quantū enim sit eorū societas dira atq; molesta potest cognosci
per effectus pestilētes quos exercēt ī illis quos deo ꝑmittēte obsidēt ī hac uita
Nā adeo illos turbant & sic grauit᷑ exuāt ut q̄nq; sic obsessi muti aut surdi fiant
q̄nq; manibus ꝓpis seipos lacerēt & disserpāt q̄nq; nisi cathēis cōstrigerēt᷑ etiā
domesticos & amicos conent᷑ oppmere. Quid igit᷑ facient diaboli cū ill' quos in
inferno uolēte deo ꝓ libitu suo uexare poterūt si talia agūt hic cū his q̄ de eoꝝ
manibus & ptāte pn̄t penit⁹ liberari? Null⁹ ꝑfecto aut cogitare aut dr̄e pōt q̄
importabilis erit damnatis miseris societas diaboloꝝ.

¶ Q rōnabil'r punit deus damnatos pena eterna seu infinita per durationem
licet actus peccati scd̄m se sit finitus & temporalis. Capl'm. iii.

Tertia rō q̄re grauissima erit damnatoꝝ pena dicitur eternitas. Duratura
q̄ppe in scriptis sanctis ponit᷑ pena dānatoꝝ in eternum ut p₃ ex dictis.
Veꝝtn̄ ut Aug⁹. d. xxi. li° de ci. dei. c. xi. Quidā iniustū putāt ut pctis q̄ntūlibet
magnis puo. s. tp̄re ꝑpetratis pena q̄sq; dānetur eterna q̄i ulli⁹ id unq̄ iustitia
legis attendat ut tāta mora tp̄ris q̄sq; puniat᷑ q̄nta mora tp̄ris unde puniret᷑ ad
misit. Octo genera penaꝝ in legibus esse scribit Tulius damnū. uincl'a. uerbera.
talione₃. ignomia₃. exiliū. mortē. seruitutē. Quid hoꝝ ē qd' ī breue tp̄s ꝑ cuiusq;
peccati celeritate coaptet᷑ ut tāta uīdicet᷑ morula q̄nta deprehendit᷑ ꝑpetratū
nisi forte talio. Id. n. agit ut hoc patiat᷑ q̄sq; qd' fecit. Vn̄ illud ē legis. Oculū ꝑ
ocl'o dentē pro dente. Fieri. n. pōt ut tā breui tp̄re q̄sq; amittat ocl'm seuerita-
te uindicte q̄ tulit ipse alteri improbitate peccati. Porro autē si aliene femine
osculū infixū rōnis sit uerbere uindicare nōne q̄ illd' pūcto tp̄ris fecerit in com-
ꝑabili horaꝝ spatio uerberat᷑ & suauitas uoluptatis exigue diuturno dolore pu
nit᷑? Quid in uincl'is? Nūqd tādiu q̄sq; iudicādus ē ī illis esse debere q̄diu fecit
unde meruit alligari? hec Aug. Qui etiā de dāno ignomia exilio & seruitute
contendit q̄ plerūq; īfligunt᷑ ꝑ mōentaneo q̄i delicto longo tp̄re durat᷑ a que
ideo eterna esse nō pn̄t q̄a pn̄s uita nō pōt esse eterna. Quanto magis ergo ap-
ꝓbanda ē dei seuera iustitia que peccata punit eterna pena l₃ in tp̄re sint con-
missa. Veꝝtn̄ ut tante ueritati melius aius acq̄escat ex dictis sctōrū tres ꝑncipa
les rōnes aptissime ꝓducunt᷑ q̄b⁹ liq̄do constat iuste deū facere cū punit malos
eterno supplicio. ¶ Pria rō ē ꝓpt᷑ uoluntatē. ¶ Scd'a ꝓpt᷑ obiectū. ¶ Tertia ꝓpt᷑

contemptũ. ¶ Prĩa rõ est ꝓpt̃ uolũtatẽ. Nã si consideremꝰ ĩ peccato uolũtatẽ iustũ est ut peccatũ dãnatoꝝ et̃na pena puniat̃ q̃a omne peccatũ tãtũ graue ẽ q̃ntũ uoluntas ad illud ardentius se inclinat. Et q̃a uoluntas maloꝝ q̃diu in hac uita sunt ita se inclinat ad peccatũ q̄ sp̄ uelit peccare. Ergo iustus iudex q̄ cor aspicit magis q̃ opꝰ debet eos pena ĩ et̃nũ durat̃a punire. Quidnam est q̄ tam multi se sentiũt morit̃os & tñ peccare nõ desinũt? Veniũt ad ianuas mortis & de peccatis nõ dolẽt nisi q̄ sp̄ peccare uellẽt? qd̾ utiq̄ ip̄e deꝰ scrutator cordiũ oc̄lo sapĩe sue clarissime ĩtuet̃. Hãc rõnẽ tãgit Greg. iiii. li. dial̃. ubi Petrꝰ int̃rogat eũ & dicit. Scire uellẽ quõ iustũ est ut culpa que cũ fine ꝑpetrat̃ sine fine puniat̃? Et Greg. r̃ndet. Hoc recte Petre diceret̃ si iustꝰ iudex nõ corda hoĩm sed facta pensaret. Iniq̄ enĩ ideo cũ fine delinquerũt q̃a cũ fine uixerũt. Nã uoluissent utiq̄ si potuissent sine fine uiuere ut potuissent sine fine peccare. Oñdunt .n. q̃a in peccato sp̄ uiuere cupiũt q̄ nunq̃ desinũt peccare dum uiuũt. Ad magnã ergo iustitiã iudicãtis ꝑtinet ut nunq̃ careãt supplicio q̄ ĩ hac uita nũq̃ uoluerũt carere peccato. hec ille Que uerba etiã hñtur de pe. di. i. c. Voluissẽt Et ad hoc facit illd̾ qd̾ scribit̃. lxxxxiii. di. c. Diacõi ubi sic h̃et̃. Moderatio dei ac pietas solũ nr̃m reditũ querit ac nos cupit lõga bonitate sua saluari. Si nõ conuertimur si duri colli sumꝰ si in peccatis usq̄ ad mortẽ illicite ꝑduramus assidue peccantiũ nõ miseret̃ deus. Ad idem ẽ capl̃m Legatꝰ. xxiiii. q. ii. Aug. insup̄ de pe. di. vii. c. ultĩo in fine ait. Qui impenitẽs morit̃ oĩo morit̃ & eternalit̃ cruciat̃ Qui aũt impenitẽs finit̃ si sp̄ uiueret sp̄ peccaret. ¶ Scd̾a rõ q̃re deus iuste et̃nalit̃ dãnat & punit iniquos ẽ ꝓpt̃ obiectũ. Quelibꝫ .n. offensa considerat̃ non solũ respectu actꝰ sed respectu dignitatis illius q̄ offendit̃. Quãto eteni ꝑsona que offendit̃ dignior ẽ tanto culpa ĩ illã cõmissa grauior & ꝑ cõsequẽs pena dꝫ esse durior. Sicut q̄ regẽ offendit grauiꝰ punit̃ q̃ qui offendit suũ famulũ ul̃ aliquẽ rusticũ. Qui ergo mortal̃r peccat deũ q̄ est infinitum bonũ offendit & caritatẽ ꝑ quã ẽ societas btõꝝ ergo tã uisiõe dei q̃ btõꝝ societate eternal̃r ꝓuari dꝫ & eterna pena puniri. Bernardꝰ aũt sup̄ Cant. d. Q̄ qui mortal̃r paccat uult ñ esse deũ qd̾ sic ꝓbat. Qui uult deũ aut ĩpotentẽ aut iniustũ aut insipientẽ esse uult deũ nõ esse. Sed qui mortal̃r peccat uellet deũ aut sua peccata nescire aut uindicare nõ posse. aut uĩdicare nolle ergo uellet deũ non esse deum. Et q̄ uult deũ nõ esse deũ merito puniendꝰ ẽ eterno supplicio. ¶ Tertia rõ q̃re iuste deꝰ malos eternal̃r dãnat ẽ ꝓpt̃ cõtemptũ. Pc̄tõres nãq̄ contemnũt infinitũ bonũ & eternũ gaudiũ qd̾ potuissent eligere. Et q̃a uoluntarie eligerũt eternũ malũ iuste ill̃ eterna supplicia cõdonant̃. Vñ Augꝰ. xxi. li° de ci. dei. c. xii. inq̄t Factus est malo dignus eterno q̄ in se ꝑemit bonum qd̾ esse posset eternum. hec ille.

50

Audiunt siq̄dē pctōres scripꝉas cꝉantes ꝓmittentesꝗ tā felicissima & copiosa bona atꝗ iocunda in regno celoꝝ amicis dei. Et ip̄i de his non curāt. Vocat eos deus ꝑ dicta sctōꝝ ꝑ hortamēta ꝓpꝉaꝝ ꝑ instructiōes doctoꝝ ꝑ terrores cōminationū ꝑ suauitatēꝗ bn̄ficioꝝ. Venite inq̄t ad cenā magnā ad iocūda gaudia ad ꝑadisi delitias ubi bonū absꝗ malo & letitia est absꝗ merore. Et tn̄ impii sic blādientē deū nolūt audire q̄nimo ip̄m q̄ntū possūt suis malis oꝑibꝰ īpugnant & ꝑsequunꝉ. O bn̄dicti dei ordīata iustitia que malos eternis cruciatibꝰ deputasti nullꝰ ꝓfecto de te conqueri pōt. O miserabilis dānatoꝝ cōditio que tātā expiꝉ seueritatē ut finē illoꝝ pena nunq̄ sucipiet. Durū esset hoi sano ꝑ diem & noctē assidere lecto & in eius mollicie uolutari. Duꝝ esset cuiusꝗ dissoluto iuueni ꝑ lōga spatia cū formosis iuuencꝉis puelꝉꝗ ornatissimis chorizare Durū esset muliercꝉe cuicūꝗ corꝑis ornamenta deponere. Et ut exꝑientia docet hec & hꝰi que solatiose & delectabiliꝉ fieri solēt fastidiū īducūt assiduitate sui. Heu inq̄ heu cur dormiūt pctōres? Cur non euigilāt? Cur nō corrigūt malā uitā? Cur nō cōsiderāt ꝙ eis ꝑati sūt ī inferno cruciatꝰ horrēdi? Et tn̄ sꝑ ibi hitabūt pꝰ centū annos pꝰ mille pꝰ milia milliū imo nunq̄ nūq̄ pena ipsorū terminabr̄. O aīa sterilis. O aīa dura. O anima insensata. O aīa uitiosa. Quid agis? Quoue tēdis iter? Quare ad infernū ꝓperas ut ibi in eternū īfeliciꝉ uiuas? Reuertere ergo ad dn̄m deū tuū q te libenꝉ a ꝑicꝉis dānatiōis & tibi concedat gr̄aꝫ in pn̄ti & in futuro gꝉiam in qua uiuit deus ꝑ infinita secula seculorū. Amen.

¶ Feria sexta post dn̄icam in sexagesima De grauitate pene dānatorū contra illos q plus timēt mala uite pn̄tis q̄ fuꝉe. ¶ Sermo xiii.

CRuciabunꝉ die ac nocte in scꝉa scꝉoꝝ. Apoc. xx. Magna ꝓfecto detestabꝉisꝗ est crudelitas eoꝝ q cognoscentes ꝓpꝉ sua peccata iminere sibi interitū dānatiōis eterne nō timēt nō formidāt nō corrigunt suā uitam malā Quidnā magis unusq̄sꝗ ꝑtimescere debet q̄ cruciatus acerbissimos attrocesꝗ ꝑenas ac luctꝰ intolerabiles inferni? Timēt pleriꝗ ī hac uita exn̄tes labores angustias pauꝑtatē egritudīes illatas cōtumelias dāna seruitutē exilia carceres tēpestatē aeris uehemētiā uētoꝝ aliaꝗ ꝑicꝉa q̄bus uexari solet mortaliū genꝰ. Sed reuera si recte saperēt magis timere deberēt ad īferna descēdere ubi labores angustie tormēta calamitas luctꝰ gemitꝰ suspiria clamores lamenta blaspemie fames & sitis gnomīa & ardor ignis. ꝛc q̄bus dānati īmolestabunꝉ & nūq̄ deficiēt. Et q̄m nō paꝝ ꝓdesse pōt unicuiꝗ talia cogitāti ad cōtritiōem & deletionē pctōꝝ idcirco adhuc ī pn̄ti sermōe de grauitate pene dānatorū aliq̄d ꝑsequemur. Et notabimus tres rationes precipuas quibus intelligere ualemus damnatoꝝ penam fore grauissimam.

52

¶ Prĩa rõ dr̃ cognitiõis
¶ Scd'a contrariationis
¶ Tertia desperationis

¶ Q̧ grauissima est dãnatorum pena eo ꝙ nihil cognoscent preter illud quo contristari pñt & de illorũ scia

Capl'm.i.

PRima rõ oñdens grauitatẽ pene dãnatorũ dr̃ cognitiõis qa nihil cognoscunt aut cognoscere pñt nisi ea unde dolere possint atqꝫ cõtristari. Ad qd' pleni9 intelligendũ tria dubia ꝓponim9 decl'anda. Primũ ẽ de dãnatoꝝ scientia. Scd'm de nr̃a distãtia. ¶ Tertiũ de btõꝝ gl'ia. ¶ Primũ dubiũ ẽ de dãnatoꝝ scĩa. Vtꝝ.s. dãnati utant' scĩa in hoc mũdo acq̃sita. Et arguit' ꝙ nõ. Prĩo qa in usu scĩe magna ẽ delectatio. Vñ ph's.iiii.Ethi.c.viii. Videt' iq̃t ph'ia magnas delectatiões hr̃e. Et Lactan.in.i.li° di.insti. Nullus ẽ suauior aĩe cib9 q̃ cognitio ueritatis. Sed dãnati nullã hñt delectatiõeꝫ sicut nec btĩ tristitiã. ergo nõ utũt' aliq̃ scĩa. Scd'o arguit' ex illa maxĩa ph'i. Si de quo minus uidetur inesse & inest ergo & de quo magis. Sed ꝑ aliq̃s penas h9 mũdi que mĩme sunt respectu penarum inferni ꝑdit' usus scĩe. ergo ml'to forti9 deficiet ad penas inferni que maxime ꝑ̃dicãt'. Tertio arguitur qa dãnati magis possent cogitare de deo q̃ de quocũqꝫ alio intelligibili qa ꝓpinq̃or ẽ intellectui eoꝝ. Sed sicut.d. Magr̃ sn̄iarũ in.iiii.di.l. Dãnati p9 iuditiũ in ꝓfundiorib9 tenebris erũt ubi nullã lucẽ dei uidebũt. ergo multo min9 de quocumqꝫ alio ĩtelligibili cogitabũt. Sed cõtra argui potest. Prĩo qa Luce.xvi.h'et'. Q̧ abrahã dixit diuiti dãnato. Fili recordare qa recepisti bona in uita tua. Qd' sibi nõ dixisset nisi ille uti potuisset scĩa acq̃sita ĩ hoc m̃do. Scd'o arguit' qa dãnati odiũt deũ. Sꝫ null9 odit illd' de quo nõ cogitat ergo dãnati de deo cogitant & a siĺi pñt de aliis cogitare. Tertio arguitur qa dãnati hñt remorsũ cõscie & uermẽ sed cõscĩa nõ remordet nisi de pc'tis que cognoscunt'. ergo in dãnatis ẽ usus scĩe. Rñdent ad hãc qõeꝫ Ric. de media uilla & dñs Bona.in.iiii.di.l. Q̧ dãnati utunt' scĩa acq̃sita ĩ hoc mundo maxĩe quãtũ ad aliq̃. Cõsiderãt.n. mala que fecerũt & bõa oꝑa que omiser't ut hic us9 scĩe sit ad maiorẽ eoꝝ afflictionẽ. ¶ Ad primũ ergo argumẽtũ in oppositũ ẽ dicẽdũ ꝙ q̃uis usus scĩe sit ꝑ se delectabl'is tñ ꝑ accñs põt esse tristabilis. In damnatis enĩ post iuditiũ erit eoꝝ nat'a ita plene comp̃hensa tristitia ut oĩo sint indispositi ad aliquã delectatiõeꝫ. Et qa sicut dicit ph's.ii.de aĩa. Actus actiuoꝝ sũt in paciente bñ disposito. Ideo usus scĩe nullã in eis delectationeꝫ poterit generare. Notandũ tñ ꝙ demones ante iuditiũ pñt hr̃e & interdũ hñt aliq̃s modicas delectatiões uanas & ml'tũ resꝑsas amaritudĩe. Aĩe aũt dãnate nullã penit9 unq̃ h'ebũt delectatiõem. ¶ Ad scd'm argumẽtũ dicẽdũ. Q̧ q̃uis ille pene sint maiores q̃ iste tñ nõ ita potuer't auferre dãnatis usum scĩe sicut pñt alique pene hominibus in hoc mundo qa organa corporũ illorũ ex uoluntate dei seruabuntur

incorruptibilia ad maiorē afflictionem. Que organa hic ꝑ uehementiā penarū aliqn̄ cōtingit corrūpi. Dānati tn̄ ml'to minꝰ erunt apti ad usū scīe nisi respectu eoꝝ quoꝝ cōsideratio erit ad augmentū sue tristitie. Ad tertiū argumētū dicē-dum. Q̄ q̄uis deꝰ sit ꝓpiq̄or ītellectui eoꝝ ꝑ essentiā q̄ alia obiecta non tn̄ sub rōne obiecti nisi in q̄ntū ē puniēs & sic de eo maxīe cogitās nō ex amore sed ex odio. In q̄ntū aūt ē dulcis & misericors mīme de eo cogitāt. Scd'm dubiū est de nr̄a distātia. Vtꝝ vȝ dānati distātes a nobis cognoscāt ea que circa nos fiūt. Et uidet' q̄ sic ut h̄et' Luce. xvi. Dixit ille diues dānatus ad abrahā se q̄nq̄ fr̄es hr̄e Ergo sciebat adhuc illos supuenire. In cōtrariū ē auctoritas Aug. in li° de cura ꝑ mortuis agenda que ponit'. xiii. q. ii. c. Fatendū ubi ait. Fatendū ē nescire q̄dem mortuos q̄d hic agat'. Rn̄det' ergo s'm Ric. in. iiii. di. l. Q̄ dānatos cogno-scere que circa nos fiūt pōt intelligi tripl'r. Per sciām. Per cōiecturā. Per reue-latiōeȝ Pr̄io mō nō congnoscūt ea que circa nos fiūt q̄a cognoscere sic n̄ possēt nisi accipiēdo silitudīes a rebus ad q̄s accipiēdas req̄rit' ꝓportiōata ꝓpiq̄tas ītel lectus ad ip̄aȝ rē. Q̄uis aūt distātia nō īpediat cognitiōeȝ intellectus respectu rei cuius iā h̄t spēm tn̄ ꝓportionata distātia q̄lis ē int' aīas que sunt ī inferno & ea que circa uiuos fiūt in hoc mūdo īpedit cognitiōem intellectus respectu rei cuiꝰ nō h̄t spēm q̄a ꝓhibet spēi acq̄sitiōem. Scd'o mō dānati cognoscunt multa que circa nos fiūt. Ex statu. n. preterito ī quo hoīes uider't pꝰea cōiecturāt ml'ta que accidūt circa eos. Et sic cognoscebat ille diues dānatꝰ q̄nq̄ fr̄es suos adhuc uiuere q̄a secū in tormētis illos nō uidebat nec cū req̄escētibꝰ in sinu abrahe tn̄ nō erat cognitio certa q̄a mortui ex spēali ꝑuilegio q̄n̄q̄ pnīam faciunt in locis ī q̄bꝰ peccauerūt. Tertio mō cognoscūt aliq̄ que cira nos fiūt uel ꝑ reuelatiōeȝ demonū ul' aīaꝝ ad eos descendētium. Sed nunq̄ fit eis aliq̄ reuelatio nisi talis unde tristēt'. Et sic pȝ solutio ad obiecta. ¶ Tertiū dubiū ē de sctōꝝ gl'ia. Vtꝝ .s. damnati uideant sctōrū gl'iam in celo. Et ad hoc rn̄det Ric. ubi s̄. Q̄ damnati gl'iam sctōꝝ nō uidēt q̄a uisio ē cognitio intuitiua & clara ꝓp'e loq̄ēdo de uisi-one Sic. n. nō posset uideri gl'ia btōꝝ q̄n uiderent' btī & ip̄e deus. Cū ergo gl'ia in ꝑfecta eoꝝ coniūctione cū deo cōsistat. Non. n. pōt uideri īmediate & clare coniunctio aliquoꝝ q̄n uideāt' ip̄a coniuncta. In generali tn̄ & ꝑtim in speciali cognoscunt gl'iam btōꝝ q̄i arguendo. Nullū enī uidēt dānatū q̄ tenuerit fidem & bonos mores. Vn̄ cogit' intellectus eoꝝ assentire q̄ uera ē sacra scrip't'a & ex cōsequēti q̄ boni h̄eāt ea que ip̄is in sacra scrip't'a ꝓmittunt'. Et q̄a btītudo in sacra scrip't'a ꝓmittit' iustis nō tm̄ in generali sed etiā ꝑtī in speciali in q̄ntū est bonū trāscendēs oīa tp̄ralia bona iō dānati cognoscūt gl'iam btōꝝ nō tm̄ in ge-nerali sed ꝑtī in spēali. De hac uero cognitione dānati tristantur ꝓp't' īuidiam

felicitatis aliene & carētiā btitudīs ꝓprie. Post iuditiū tn̄ dānati eo ꝙ ad ꝓpas penas q̄i totalr̄ eoꝝ cognitio reflecteť cognitiōez istā n̄ hebūt nisi forte in esse generalissimo qa p cōplementū doloris intellect⁹ eoꝝ p̄dicte argumētatiōi n̄ uacabit. O q̄nta igitur erit in dānatis angustia q̄nta amaritudo q̄ntaue tristitia qn̄ cognoscēt distincte oīa peccata p illos cōmissa q̄nt⁹ dolor qn̄ cognoscēt bona que facere potuerūt qn̄ cognoscent mala que patient qn̄ reuelabunť eis ea que inhoc mūdo fiūt ut displicētiā heant qn̄ considerabunt ꝙ boni & amici dei sunt in ꝑenni glīa ꝓpť hec & h⁹i oīs eoꝝ cognitio erit eis dolorosa.

¶ Qualr̄ grauissima erit damnatoꝝ pena eo ꝙ illoꝝ desideriū nunq̄ implebiť & qd est qđ ipsi appetunt. Caplm̄.ii.

SEcūda rō ondens grauitatē pene dānatoꝝ dr̄ cōtrariationis. Ferť nanq3 eoꝝ uoluntas ad desiderandū ea quoꝝ contrariū sp eueniet. Primū est btitudīs ꝑticipatio. ¶ Scđm peccati delectatio. Tertiū sui ānihilatio. ¶ Primū qđ dānati appetūt ē btitudis ꝑticipatio. Nā ſm Ric. in.iiii.di.l. Cū peccatū ut Aug. dicit.xix.de ci.dei.c.xii. Delere non possit extrema naťe uestigia in dānatis remanet aliq̄ naťalis cognitio & appetit⁹ naťalis. Cū ergo p̄m⁹ motus naťalis appetit⁹ sit respectu finis in generali qa ſm pħm.vii.Ethi.c.xii. Finis ē p̄ncipiū in appetibilib⁹ & agibilib⁹.seqť ꝙ dānati naťalit̄ appetūt finē i generali S3 ultim⁹ finis ē btitudo seqť ergo ꝙ naťalr̄ appetūt btitudiez in generali q̄uis appetitu debili & exili. Sed hic naťalis appetitus in his ex deliberatiā uolūtate quo ad hoc ꝑuertiť qa bonū ꝙ naťalr̄ appetūt sub circūstantiis malis appetūt. Nec ē iste appetit⁹ ad eoꝝ cōpletiōez s3 magis ad afflictiōez. Naťalit̄ eni appetere qđ appetēs uidet se n̄ posse cōsequi magna ē afflictio appetētis Scđm aūt Tho.ii.ii.q.xvii. In dānatis nulla ē spes btitudis cōsequēde qm̄ sicut de rōne btitudis ē ut in ipsa q̄eteť uoluntas talit̄ ꝙ bti sciant certitudinalit̄ se nunq̄ btitudiem amissuros ita de rōne dānatiōis ē ut in ipā molesteť uoluntas sic ut dānati certitudiālr̄ sciant se nunq̄ btitudinē adeptos. Scđm ꝙ dānati appetūt ē peccati delectatio. Vellēt.n.se nō peccasse & illud ē ipossibile. Verūtamē dicit dn̄s Bona.di.l.q̄rti. Q2 mala uolūtas dr̄ duplr̄.s.actus & habit⁹. Timor ergo seruilis dānatis nō aufert hītū male uolūtatis s3 aufert actū. Iste eni non uult luxuriari qa timet puniri de ipā tn̄ uolūtate habitū non aufert qa si seꝑareť impunitas uellet utiq3 luxuriari. Sic est intelligendū in dānatis. Q2 dolor penalis aufert ab ipoꝝ uolūtate actū uolēdi peccare qa reuera damnati non appetūt luxuriari nec dn̄ari ꝓpť penas q̄s ex illis actib⁹ sentiunt se incurrisse. Habent tn̄ hītū male uoluntatis p quā appeterēt peccare si non crederent ex hoc puniri. Dānati ergo uellēt se nō peccasse nō ꝓpť hoc ꝙ peccatū eis displiceat

2. peccati detestatio

detestatio

qa iniustū sed qa displicet eis pena iusta. Et iō malam hn̄t uolūtatē hoc uolē-
do & ideo adhuc uiuit ī eis uolūtas peccandi licet dolore penaꝝ īpediat ne ex-
eat in actū suū. ¶ Tertiū qđ dānati appetūt ē sui annihilatio. Et circa hoc ua-
rie opinati sunt etiā magni doctores. An .s. dānati uellēt n̄ esse. Quidā nāqꝫ di-
cūt ꝙ dānati nō possūt uelle nō esse qa hoc n̄ ē appetibile nec ꝑ accn̄s nec ꝑ se
& allegāt Aug. in li. de libero arbitrio. d. Si qs dixerit, nō esse, q̄, miseꝝ esse me
mallē. rn̄deo. Mentiris. Insup & Ari. in ii. de aīa. d. Oīa appetūt esse & illius cā
agūt quicqd agūt s̄ꝫ naťam. Et idem Aug. li. de libero arbitrio. Cōsidera q̄ntū
bonū est esse qđ & beati & miseri uolūt Et idem xi. li. de ci. dei. c. xxvii. inqt. Ita
uero q̈dā ui naťali ip̄m esse iocūdū est, ut n̄ ob aliud, & hi q miseri sūt nolint in
terire. Et paulo inferi9 ait. Quid aīalia oīa & irrationabilia qb9 non ē datū ista
cogitare ab īmēsis draconib9 usqꝫ ad exiguos uermiculos nōne se esse uelle atqꝫ
ob hoc iteritū fugere oīb9 qb9 pn̄t motib9 indicāt. Est adhuc ī ꝓmptu rō talis
Q ꝑelectio ꝑsupponit electionē. Sed nō esse, nō ē eligibile, qa oē eligibile ha
bet apparentiam boni, sed ipsum non esse nō habet apparentiā boni, quia quod
apparet bonū, apparet esse. ergo ꝛc. Alii autē doctores ut doctor subtilis. Ric.
de media uilla & dn̄s Bonauentura. di. l i. q̄rti. dicūt Q dānati uellent non esse,
nō uolūtate naturali qm̄ id uelle nō possūt, qa esse ī pena meli9 est, q̄ nihil esse,
cū in nihilitate nulla penit9 sit bonitas. Et sicut. d. ph̄s. ii. de generatiōe. In oīb9
in qb9 ē esse, meli9 ē desiderare naťaꝫ, loqn̄do de melioritate naťali, Volūt ergo
dānati se nō esse uolūtate deliberatīa, nō ꝑ se, sꝫ ꝑ accn̄s, inq̄ntū. s. ad n̄. esse seqť
carētia pene, quā ꝑ se appetūt. Vidēt. n. ex suo esse ꝙ n̄ pn̄t cōseq delectatiōeꝫ,
nec utilitatē, nec ꝑ suū esse, uidēt posse acqrere aliqđ bonū. Ideo nō ē miꝝ, si ta-
li esse uellent carere, ut malis, que essēdo patiunť carerēt. Nā nō tantū bonū ē
ꝑ se obiectū uolūtatis, sꝫ etiā carētia mali q̄uis nō ꝓmo. Quapꝑť dr̄. v. ethi. c. vi
Q in boni rōe fit min9 malū, ad mai9 malū, qa min9 malū, magis ē eligibile maio
ri. Et rōe hui9 carētie mali non esse ꝑ esse apꝑhensū pōt esse dānate uolūtatis
obiectū. Ex qb9 colligim9 hāc s̄am opiōeꝫ seqn̄tes. Q tāta pena dānati uexanť
ut si possibile esset uellēt non esse. Et hoc ē qđ Io. dixit Apoc. ix. In diebus illis
querēt hoīes mortē & nō īuenīēt eā desiderabūt mori & fugiet mors ab eis. Et
Aug. de miseria mūdi. d. O mors q̄ dulcis es qb9 tā amara fuisti. Te solā deside
rāt q te uehemēť oderūt Et si querať cur deus dānatos eē nō ꝑuat & ad nihilū
redigit. Rn̄det Tho. i. ii. q. lxxxvii ar. iiii. in solōe ꝓmi ar. Qđ hoc est per tres cās
Prima ē qa redigi ī nihilū eū q peccat nō couenit diuine iustitie qa repugnat ꝑ
petuitati pene que ē s̄m diuinā iustitiā. Scđa ē qa esse presupponiť ad meritū
& demeritū. Tertia rō ē qa ꝑ inordinationē peccati esse nō tolliť uel corrūpiť

bene hanc doct.m

& ideo ꝑuatio eſſe nõ põt eſſe pena debita alicuius culpe Dr̃ tñ metaphorice in nihilũ redigi ſm̃ illud pſal. Ad nihilũ deductus eſt in cõſpectu eiꝰ malignus q. ſ. ſpũalibꝰ bonis ꝑuat̃. Vñ &. i. Cor. xiii. Si caritatẽ nõ hũero nihil ſum.

¶ Q grauiſſima erit pena dãnatorũ eo ꝙ erunt deſperati nec ſuffragia eccl'ie poſſunt eis ꝓdeſſe aut cõicari. Capl'm. iii.

TErtia rõ oſtẽdẽs grauitatẽ pene dãnatoꝝ dr̃ deſꝑatio. Nã int̃ tot aſpri-ma mala hoc eis unum ſuꝑadditũ adauget ipoꝝ dolorẽ qa vꝫ deſperati ſunt ſcientes & expientes nl'lo eccl'ie ſuffragio eoꝝ penã poſſe mittigari. Nã ſi colligerentur in unũ omnes lacrĩe oẽs orõnes oĩa ieiunia omniaqꝫ pietatis oꝑa quorũcũqꝫ iuſtoꝝ q in hoc mũdo placuerũt deo & offerent̃ ꝓ uno dãnato nihil eis ꝓdeſſent. Et licet quidã canoniſte dixerũt ꝙ ſuffragia eccleſie licet ñ ꝓſint dãnatis q̃ntũ ad liberatioꝫ a pena ꝓſunt q̃tũ ad aliq̃ mittigationẽ ſiue alleuia-tionẽ. Cõtra eos ẽ ſnĩa theologoꝝ. xlv. di. q̃rti. li. d. ꝙ ſuffragia eccl'ie nullo mõ ꝓſũt dãnatis eo ꝙ ſũt extra caritatẽ & cũ nõ ſint ad uitã ordĩati nec poſſint be-atitudĩe ꝑticipare ñ ſũt ex caritate diligẽdi Caritas aũt ẽ que facit ſuffragiũ ac ceptabile ob qd' ſuffragia ipĩs nihil ꝓſũt. hec Ric. iõ dr̃. xiii. q. ii. c. Pro obeũtibꝰ Pro obeũtibꝰ qppe cõſuluiſſe cognoſceris ſi liceat ꝓ eis oblatiões offerri. San-cta ſic tenet eccl'ia ut qſqꝫ ꝓ mortuis uere catholicis offerat oblatiões atqꝫ p̃ſbr̃ memoriã eoꝝ faciat Et q̃uis oẽs pc̃tis ſubiaceamꝰ cõgruit ut ſacerdos ꝓ mortu is catholicis mẽoriã faciat & ĩtercedat nõ tñ ꝓ ĩpiis q̃uis xp̃iani fuerint tale qd agere licebit. hec ibi. Et idem ponit̃ in. c. Cũ arce. de cele. miſ. Sed contra hanc opinionẽ inducũt aliq exemplũ Traiani de quo legit̃ in uita beati Greg. ꝙ cũ quodã die ip̃e feſtinaret ad bellũ uidua quedã occurrit ei. d Obſecro ut ſangui nẽ filii mei innocent' perempti uindicare digneris. Cũqꝫ Traianus ſi ſanus re-uerteret̃ dixiſſet ſe uĩdicare. Vidua dixit. Et qs mihi hoc p̃ſtabit ſi tu in prelio mortuꝰ fueris? Traianꝰ rñdit. ille q pꝰ me ĩpabit. Cui uidua. Et qd tibi ꝓderit ſi alt̃ mihi iuſtitiã fecerit? Traianꝰ dixit. Vtiqꝫ nihil. Et uidua. Nõne iqt meliꝰ eſt ut tu mihi iuſtitiã facias q̃ alteri hãc trãſmittas? Tũc Traianꝰ pie cõmotus de equo deſcẽdit & uidue iuſtitiã miſtrauit. Fert̃ nãqꝫ ꝙ dũ filiꝰ Traiani ꝑ urbẽ equitando nimis laſciue diſcurreret filiũ uidue ĩteremit. Et Traianus filiũ ſuũ q hoc fecerat uidue loco filii ſui defũcti tradidit & magnifice ipſam dotauit. Dũ igit̃ quadã uice defuncto Traiano Greg. ꝑ foꝝ traiani tranſiret & eius mãſue-tudinis recordatꝰ fuiſſꝫ ad ſancti Petri baſilicã ꝑuenit & ibidẽ ꝓ eiꝰ errore ama riſſime fleuit. Tũc ſibi diuinitꝰ rñſũ ẽ. Ecce petitioꝫ tuã cõpleui & Traiano pe-nã eternã pepci. Decetero aũt caue ne ꝓ damnato aliquo p̃ces fundas Dama ſcenꝰ aũt in quodã ſuo ſermõe. d. ꝙ Greg. audiuit uocẽ diuinitꝰ eũ alloquentẽ

58

Vocē tuā audiui & Traiano ueniā do. Patet ergo ex hoc exēplo ꝙ orō Greg. ꝓfuit Traiano dānato. Sed sup̄ hoc diuersi diuersa sūt opiati. Aliq eni dixerūt ꝙ Traian⁹ fuit reuocat⁹ ad uitā ubi grāꝫ cōsecut⁹ ē & ueniā meruit & sic gl̄iam obtinuit. Alii aūt dixerūt. Q aīa Traiani nō fuit simpl̄r a reatu pene eterne ab soluta sed eius pena usqꝫ ad tp̄s. s. ad diem iuditii fuit suspensa. Alii aūt inqunt sicut ē Iohs diacon⁹ q uitā btī Greg. descripsit. Q nō legit̄ orasse sꝫ fleuisse & freqn̄t̄ de⁹ misert⁹ cōcedit ꝙ hō q̄uis desiderās petere nō p̄sumit. Ideo aīa Traiani nō fuit ab īferno liberata & ī padiso repoita sꝫ tm̄ ab īferni cruciatib⁹ facta exēpta. Pōt. n. aīa & in īferno existere & īferni cruciatus p dei mīaꝫ nō sentire. # de anima Traiani

Alioꝝ tn̄ opīo cōior ē & uerior. Q Traian⁹ & a pena liberat⁹ & ad gl̄iam sit assumpt⁹ orōne btī Greg. Qđ nō factū ē ſm cōem legē sꝫ ſm dispēsatiōeꝫ diuie sapie que p̄uidēs Greg. oratuꝝ p Traiano nō dānauit ip̄m p diffinitiuā sn̄iaꝫ Et ideo nō ē dicēdū ex illo exēplo uno & singl̄ari ꝙ dānatis p sn̄iaꝫ diffinitiuā eccl̄ie suffragia ꝓsint cū nec ī mīmo possint fauere. Quinimo audiendū ē salubre documentū & obseruandū sapiētis Eccl̄iastes. ix. Qđcūqꝫ iqt pōt man⁹ tua facere istant̄ opare qa nec op⁹ nec rō nec scia nec sapia erūt apđ iferos quo tu ꝑperas. O igit̄ dolenda dānatoꝝ pena que mittigari & adiuuari nullo mō poterit nō ꝑpriis uirib⁹ nō lacrīs nō diuitiis nō amicoꝝ suffragiis nō amicoꝝ potētia non deniqꝫ aliq̄ oīm creat̄aꝝ industria. O timēda uindicta dei ad cui⁹ cōspectū uelut cera ante faciē ignis pctōres eliquescēt. O pctōres inebriati dulcedīe bonorū h⁹ scl̄i fugite irā dei & nolite pugnare cū oīpotēti deo q dānatis ut dictū ē tā tremenda cōminat̄ mala a qb⁹ nos ipse per suam clementiā liberet cui est honor & oīs laus & gl̄ia p īfinita scl̄oꝝ scl̄a. Amen. #

Sabbato post dominicā ī sexagesima. De grauitate pene damnatoꝝ ad terrorem incorrigibiliū & obstinatoꝝ. Sermo. xiiii.

CRuciabunt̄ die ac nocte in scl̄a scl̄oꝝ. Apoc. xx. c. Cū mente reuoluo q̄nte erūt in inferno angustie reproboꝝ admirari pl̄imū cogor cur tā diu pctōres dissiml̄ant agere pn̄iam Et certe si de his malis de qb⁹ loquimur haud nunq̄ aut p⁹ lōgissima spatia tp̄ꝝ traherent̄ aliq̄lē de sua impnīa excusatiōem h̄erēt. Sed cū tā exiguū uelocissimūqꝫ sit h⁹ labilis uite tp̄us p⁹ qđ mali īcorrigibiles descēdūt ad tartara nescio qđ ipi dr̄e possīnt. Rep̄hensibiles qdē sūt & p sua tarditate merito redarguēdi. Et lꝫ ī p̄cedētib⁹ explicauerimus multa que duras mētes domare sufficiūt tn̄ adhuc de grauitate pene damnatoꝝ nōnl̄la occurrūt considerāda quoꝝ cōsideratiōe diligēti molliant̄ ꝑtinaces mētes obstīatoꝝ peccatoꝝ. Dicem⁹ ergo ꝙ grauissima est & satis acerba pena dānatoꝝ adhuc triplici ratione.

55

f5

Prima dr̄ cōbustio
Scd̄a dr̄ supatio
Tertia dr̄ priuatio

Qualit̄ damnati patiunt̄ acerbissimā penam ppt̄ ignem iferni & de illius terribilissimis conditiōibus.

Caplm̄. i.

Prima rō q̄ ōndit̄ grauitas pene dānatoꝝ dr̄ conbustio. Tradent̄ nāqꝫ dānati misere eternis ignibus conburendi. Et hoc colligit̄ ex scriptis sacris Vn̄ Iob. xx. dr̄. Deuorabit eos ignis qui non succēdet̄. Et Iudith ultio. c. Dabit ignē & uermes in carnes eoꝝ. Et Abacuc. ii. c. Laborabunt popl̄i in multo igne Et. Isaie ultio. c. Vermis eoꝝ nō moriet̄ & iguis eoꝝ nō extinguet̄. Et Dauid ī psal. x. Pluet sup pctōres laqueos ignis. Et Ezech. xxii. In igne ire mee cōsupsi eos. Et Apoc. xviii. In una die ueniēt plage ei⁹ mors & luctus & fames & igni cōburet̄. Et Apoc. xx. Qui nō ē inuentus ī libro uite scriptus missus ē in stagnū ignis. Et Math. xiii. Exibūt angl̄i & sepabūt malos de me. iu. & mit. eos ī. ca. ig. Et Math. vii. Oīs arbor que n̄ facit fructū bonū excidet̄ & in ignē mittetur. Et Math. xviii. Bonū ē tibi cū uno ocl̄o in uitā intrare q̄ duos ocl̄os hn̄tē mitti in gehennā ignis. Et Math. x. Eū timete q hʒ ptātem cor⁹ & aiaꝫ pdere in gehēnam. Et Mathi. xxv. Ite maledicti in ignē eternū. Veꝝtn̄ de hoc igne dubitatur circa tria. Prio circa ueritatē. Scd̄o circa ptātē. Tertio circa q̄litatē. Prio cōtingit dubitare de inferni igne circa ueritatē. An. s. sit ignis uerus hn̄s formā & natam & spēm ignis. Et Rn̄det Ric. in. iiii. Q. quorūdā opīo fuit qꝫ ille ignis non ē corpore⁹ sꝫ ē quedā spūalis pena que propt̄ suū acumen metaphorice dr̄ ignis qa ut ipi dicūt. Cū diuia potētia reprobos possit cruciare sufficiēt̄ spūali pena supfluū fuisset in iferno ponere corporeū ignē. Et ad hoc adducūt illud Luce. xvi. de diuite q dicebat līguā suā cruciari in hac flāma. Cū eni cōstet aiaꝫ illius diuitis līguā corporalē nō hūisse uidet̄ qꝫ sicut scripta ibi de līgua loqtur metaphorice aliq̄d spūale uocans līguā ita aliq̄ penā spūalē metaphorice uocet ignē. Sꝫ opio ista fl̄a ē & cōtra scriptaꝫ que distinguit int̄ ignē & dānatoꝝ penaꝫ spūaleꝫ que uocatur noīe uermis Vn̄ Eccl̄. vii Vidicta carnis impii ignis & uermis. Ideo cōit̄ doctores oēs cōcludūt. xliiii. di. q̄rti. Q. in inferno est ignis corpore⁹ a pncipio mūdi cū aliis creatis pduct⁹ & ordīat⁹ ad reprobos cruciandū. Et hoc asserit Aug⁹ ī li° de mirabilib⁹ sacre scripte. Et idem ī li. xxi. de. ci. d. c. x. ait. Gehēna illa qd̄ & stagnū ignis & sulphuris dr̄ corpore⁹ ignis erit. Cui cōsonat illud Greg. in. iiii. dial̄. li. d. Ignē gehenne corporeū esse nō ābiguo. Et ẜm theologos. Ignis ille q̄ntū ad illud qd̄ ī eo ē de essentia ignis ē eiusdē spēi cū igne elemētali. qa sicut oīs aqua omni aque est eadē spē ẜm ph̄m. i. Thopi. ita oīs ignis omni igne ē idem spē. Diuersificat̄ tn̄ quo ad dispositiōem & opatiōeꝫ qa sibi cōpetit aliq̄ actio que igni elemētali nō cōuenit Nā ignis in aliena

54

materia mltū diuersificat in operatiōib9 suis ſm exigentiā dispositionis materie. Qđ apte p3 i fulgure ubi ignis respectū ht ad diuersas materias scđm diuersitatem celestis iſluētie in materia incorporate. Vñ aliqñ nō ledit materiā mollē & dissoluit durā & ecōuerso Qñdoq3 calefacit & nō cōburit & ecōuerso Aliqui tñ opināt q i inferno sit ignis i materia ppria q̄uis ibi nō luceat nisi admodicū & satis ipfecte. Patet ergo q in inferno uer9 ē ignis ad maloꝝ cruciatū dispositu9 & deputat9. ¶ Scđo cōtigit dubitare de igne inferni circa ptātem. Vtꝝ.s. possit incorporeos anglos & spūs sepatos cruciare. Et ad istā qōe3 mlti multipliciť rñderūt. Nā qdā dixerūt spūs sepatos igne nō affligi nisi p puatiōe3 boni desiderati. Ex qua puatiōe tāq̄ quodā malo pñti in eis uehemēs tristitia generat Et hec fuit opio Algazelis. vi. li° Physicoꝝ Sed cōtra hāc sūt dicta sctōꝝ .d. spūs incorporeos posse pena corpalis ignis affligi sicut apte dicit Greg9 in iiii. li. dial. Et Aug9. xxi. li. de ci. dei. c. x. Ideo alii dñt spūs sepatos cruciari igne corporeo inq̄ntū uidēt ipm ppatū ad hoc ut eo cruciēt in corporibus suis sicut latro suspēdēd9 patiblo ipm uidēdo cruciatur añq̄ suspēdat in eo. Et hec opio non sufficit qa nllo mō pōt ad anglos malos applicari q tñ illo igne in ppetuū cruciabūt. Quidā aūt alii dñt q cruciabūt igne corporeo i q̄tū eoꝝ intellectui impmet supexcellēs illius ignis silitudo. Sed hoc dictū deficit qa ſm phm. iii. de aīa. Nō sic excellētia itelligiblis ledit intellectū sicut excellētia sensibilis ledit sensū qa p9 excellēs sensibile sens9 ipedit i sentiendo. sed itellect9 p9 excellens intelligible nō min9 itelligit infima s3 magis qa sens9 apphendit p organū corporeū itellect9 aūt nō. Nōnlli insup tenēt q spūs sepati igne corporeo crucient nō inq̄ntū ipm apphendūt apphensiōe simplici s3 cū firma estiatiōe q ē contrarius sue nate q̄uis estiatio fla sit. Vñ Auicenna. ix. meta. loqñs de dispositiōe aiaꝝ a corporib9 sepataꝝ sic dic. Aie male uidēt penā q̄ imagiauerāt in hoc mūdo & affligūt ea. Forma eni imagiata nō est debilior sensili sed ē maior impssiōe & claritate sicut uidem9 in somnis fortasse. n. somniatū maius est p modulo suo q̄ sensibile tūc q̄ntomagis illud qđ ē in alio sclo ē forti9 q̄ qđ ē i somnis ppť paucitatē ipedientiū & expeditiōe3 aīe & claritatē recipiētis. S3 hec opio incōueniēs uideť qa ſm hoc spūs nō paterent ab igne corporeo sed a sua fla estiatiōe Preterea non uideť pbabile q demōes q subtilitate ingenii uigent illū ignē estiarent sue nate cōtrariū & lesiuū nisi ita esset in re Alii adhuc dñt q spūs patiunť ab igne corporeo nō p uirtutē illius ignis absolute sed iq̄tū est instrm diuie iustitie. Videm9. n. res mltas hre actiones in uirtute pncipalis agentis que eis nō cōpeterēt absolute. Verbi grā. Calor natalis in uirtute aie cōuertit nutrimētū i carnē. Lumē solare a luna receptū & cū uirtute lune ab eo

56

deriuatū in uirtute lune generat hūiditatē & fantasma in uirtute lūis ītellectus agentis mouet intellectū possibilē. Corꝑa celestia cū inaīata sint tñ ī uirtute intelligētiaꝝ motricū generāt in his īferioribꝰ uitam ut pꝫ ī generatis ꝑ putrefactiōem. Securis ī uirtute motoris scindit arborē. ¶ Tenēdo ergo ꝙ ignis affligat spūs in q̄ntū ē instr̄m diuīe iustitie adhuc ꝑquirendū ē magis in spēali per quē modū dñt aliq̄ ꝙ supnatal̄r impressꝰ ē igni infernali quedā spēalis uirtꝰ ꝑ quā spūs affligit natali uirtute ignis adhoc ñ cooꝑante nec disponente ꝗa ut dñt nō ē possibile ut aliq̄ uirtꝰ natalis cooꝑet̄ in supnatali actiōe cū ꝑ se ad eā nullo mō nec cōplete nec incōplete possit attingere. Pro tanto ergo ille ignis affligere dr̄ spūs ꝗa supnatalis uirtꝰ exñs ī eo sicut ī subiecto illos affligit sicut aliq̄ substantia supnatal̄r dealbata posset dici uisū disgregare. Sed hec opinio in tribꝰ deficit. Vnū ē ꝙ ꝭm eā ignis non affligit illos spūs ut instr̄m ꝗa opꝫtet ꝙ in instr̄o sit aliq̄ natal̄ aptitudo ad illā actiōeꝫ ad quā applicat̄ a uirtute motoris ut pꝫ in securi respectu actꝰ scindēdi & in maleo respectu actꝰ conterendi Aliud ē ꝗa nō uidet̄ ꝓbabile uirtutē spūalē esse īmediate in re corporali sicut ī subiecto ita ut sit ibi manēs & nō in fieri sicut pōit opīo p̄dicta. Tertiū ē ꝙ uidemꝰ ꝙ natale lum̄ rōnis ꝑ qd̄ solū intellectꝰ nll̄o mō pōt attīgere ad uisiōem dei cooꝑari cū lūie gl̄ie ad illā uisiōem Veꝝ tñ ꝗd in actiōe supnatali que adeo non ē mediate finita uirtute sꝫ tm̄mō īmediate ut creare ñ potest cooꝑari uirtꝰ supnatal̄. Id circo .d. Ric. Q̄ ignis infernal̄ nō obstāte ꝙ sit corporeꝰ spūs seꝑatos affligit ī q̄ntū ē diuīe iustitie instr̄m eos affligit afflictiōe ad quam disponit natalis uirtꝰ illiꝰ ignis nec tñ q̄lēcūq͛ afflictiōeꝫ pōt cāre ī illis spiritibꝰ nisi in uirtute increate iustitie ꝑ̇ncipal̄r illos spūs pūiētis mouētis & dirigētis illū ignē ad illoꝝ spūum cruciatū. In illo .n. igne ē natal̄ aptitudo ut eiꝰ spēs recipiatur in intellectu spūs seꝑati sꝫ ꝙ ꝑ talē modū in illo intellectu imꝑ̇mat̄ & uehemētia tal̄ ꝙ ita ad se reuocat seu cōuertit ītentiōeꝫ ip̄iꝰ spūs ꝙ ꝑ hoc ita notabl̄r īpediat̄ in aliaꝝ reꝝ cōsideratiōeꝫ cōtra suā uolūtatē & ꝙ tale īpedimētū sibi sit ꝓ graui onere hoc ē ꝑ uirtutē iustitie īdite. In illo etiā igne ē natal̄ aptitudo ut ī ip̄o sit spūs seꝑatꝰ sicut in loco diffinitīe. Sꝫ ꝙ spūm seꝑatū detineat cōtra suā uolūtatē hoc ei conuenit in uirtute iustitie indite Illa aūt inuolūtaria detētio ē ip̄i reprobo spūi inexplicabl̄is cruciatꝰ q̄uis etiā ille ignis sua uirtute natali tantū nō posset ī spū seꝑato cāre dispōnē repugnātē illi dispōi que conuenit esse spūs ꝭm debitū statū sue nat̄e tñ in eiꝰ cātiōe cooꝑat̄ uirtute indite iustitie inq̄ntū ē instr̄m eiꝰ. Ex app̄hensiōe aūt p̄dicte dispōnis que cōtraria ē bono statui nat̄e generat̄ ī ip̄o reprobo spū cruciatus exꝑimētalis. Vñ Greg iiii. dial̄. d. Q̄ aīa nō solū uidēdo sed etiā exꝑiendo īcendiū patit̄. Per peccatū

autem in spū ē dispō ut igni īfernali mō ꝓdicto in patiēdo subdaꝛ. Et sic patet 55
ꝙ deo uolente poterit ignis affligere spūs seꝑatos ¶ Tertio cōtingit dubitare
de igne īferni circa q̄litatē seu ꝑpetuitatē Vn̄.s.erit ꝙ p⁹ generalē resurrectio
nē corpora dānatoꝝ ī illo igne ꝑpetuo patienꝛ & nec ignis deficiet nec corꝑa
illa consumenꝛ.Et lꝫ possint mlˀta dici tn̄ ꝑncipalis rō ē ordo diuine iustitie. Vt
.n.inqt Ric.ille ordo exigit illa corꝑa in eternis supplitiis fore ꝑmāsura. Et iō
assistēte īfluētia dei generali ad hoc ut ignis ille infernalˀ illa corꝑa fortiꝛ cale-
faciat & affligat nō adest tn̄ ad hoc ut cōsumat Sic aūt creaꝛa nō pōt manere in
esse suo nisi insupposita influētia dei generali ꝫm qdˀ dic. Aug⁹.iiii.suꝑ gen.ad
lr̄am.Et cōmētator suꝑ ꝑma ꝓpōe de cāis sic dico ꝙ actionē suā hr̄e nō pōt ni-
si illa influētia generali assistēte sicut patuit i passiōe Iesu christi qn̄ fuerꝛ tene
bre sr̄ uniuersā terrā nō sr̄ terrā iudeoꝝ tm̄ ut aliꝗ senserūt & male Eclipsis aūt
solis quo ad uniuersū orbē n̄ potuisset esse ꝑ solā īterpositiōem lune. Vnde cū
interpositiōe lune fuit alia cā.s.ꝗa influētia generalis cāe ꝑme tūc nō affuit so
li ad irradiādū.Et sicut hec īfluētia adesse pōt ad hoc ut res sit & nō opeꝛ ita ali
qn̄ adest ad hoc ut creaꝛa hēat unā sui actionē & nō aliā Et hec ē ꝑncipalˀ rō q̄-
re ignis infernalˀ calefaciet dānatoꝝ corꝑa & affligat nec tn̄ consumet hec Ric.
Aug⁹ uero.xxi.li.de ci.dei ait Oēs hui⁹mōi oꝑatiōes ignis īfernalˀ attribuit uo
lūtati & potētie dei a quo sūt de nihilo i esse cūcta ꝓducta diuersisꝗ naꝛe sue
ꝓpetatib⁹ & legib⁹ reglˀata. Vn̄.c.ii.eiusdē li.ait.Ostēdā unde cōuincanꝛ incre
duli posse hūana corꝑa aīata atꝗ uiuētia nō solū nūq̄ morte dissolui sed in eter
noꝝ quoꝗ igniū durare tormētis. Nolūt.n.hoc ad omnipotētis nos referre po
tentiā sed aliquo exēplo ꝑsuaderi sibi flagitāt.Quib⁹ si respōdebim⁹ esse aīalia
ꝑfecto corruptibilia ꝗa mortalia que tn̄ i mediis ignib⁹ uiuāt nōnllˀm etiā ge-
nus uermiū i calidaꝝ aquaꝝ scaturigine repiri quaꝝ feruorē nemo īpune cōtra
ctat.illos aūt nō solū sine ulla sui lesiōe ibi esse sed extra esse nō posse. Aut no
lūt credere si ostēdere nō ualē⁹ aut si ualuerim⁹ siue oculˀ demōstrare res ipas si
ue ꝑ testes idoneos edocere n̄ satis esse ad hoc exemplū rei de qua qō est eadē
infidelitate cōtēdēt.Quia hec aīalia nec sꝑ uiuūt & ī illis feruorib⁹ sine dolori
b⁹ uiuūt.Seu quippe naꝛe cōueniētib⁹ uegetanꝛ illis nō crucianꝛ elementis q̄si
nō incredibilis sit uegetari q̄ cruciari talib⁹ reb⁹ Mirabile ē.n.dolere i ignib⁹ &
tn̄ uiuere sed mirabilius i ignib⁹ n̄ dolere. Si aūt hoc credūt cur nō & illud? Et
iiii.c.dicti li.idē ait. Quid adhuc a nobis reꝝ poscunꝛ exēpla ꝗb⁹ doceam⁹non
esse īcredibile ut hoīm corꝑa sēpiterno supplitio punitorū & in igne aīam non
amittāt & sine detrimēto ardeāt & sine īteritu doleāt? Habebit.n.tūc ista cor
poris substātia qualitatē ab illo inditā ꝗ tā miras & uarias tot reb⁹ īdidit quas

57

uidemus ut eas qa multe sũt non miremur. Nam sicut scripserũt q nat̃as aĩaliũ
curios9 indagarũt Salamandra in ignib9 uiuit. Et quidẽ notissimi Sicilie mõtes
q tanta tp̃ris diut̃nitate ac uetustate usq; nũc ac deinceps flãmis estuãt atq; in
tegri pseuerãt satis idonei testes sũt nõ oẽ qd' ardet absumi & oĩno indicãt nõ
oẽ qd' dolere põt posse etiã mori. Quis .n. nisi de9 creator oĩm dedit carni pauo
nis mortui ne putresceret? Qd' cũ auditu icredibile uideret̃ eueit ut apud Car
taginẽ cocta nobis opponeret̃ hec auis de cui9 pectore pulpaꝝ q̃ntũ uisũ ẽ de
cerptũ seruari iussim9 Qd' p9 dieꝝ tm̃ spatiũ q̃tũ alia caro quecũq; cocta putres
ceret p latũ atq; oblatũ nihil nr̃m offendit olfatũ Itẽq; repositũ p9 dies ampli9
q̃ trigita idem qd' erat inuentũ est idẽq; p9 annũ nisi q; aliq̃ntulũ corpulentie
sictioris atq; cõtractioris fuit. Quis palee dedit uel tam frigidã uim ut obrutas
niues fouet uel tã feruidã ut poma ĩmat̃a maturet? De ip̃o igne mira qs expli
cet quo queq; adusta nigrescũt cũ ip̃e sit lucid9 & pene oĩa que ãbit & lãbit co
lore pulcherri9 decolorat atq; ex pruna fulgida carbonẽ tet̃rimũ reddit? Neq;
id q̃i regularit' diffinitũ ẽ. Nã ecõtrario lapides igne cãdente decocti & ipsi fi
unt cãdidi & q̃uis mag' ille rubeat illi albescãt cõgruit tñ luci qd' album ẽ sicut
nigꝝ tenebris Cũ itaq; ignis ĩ lignis ardeat ut lapides coquat cõtrarios h̃et nõ
incõtrariis reb9 effect9 Et si .n. lapides & ligna diuersa sint cõtraria tñ nõ sunt si
cut albũ & nigꝝ quoꝝ unũ ĩ lapidib9 alteꝝ facit in lignis clar9 illos clarificãs h̃
obfuscãs cur ĩ illis deficeret nisi ĩ istis uiueret. Quid ĩ carbonib9? Nõne mirãda
ẽ & tãta infirmitas ut ictu leuissimo frãgãt̃ pressu facilimo cõterãt̃ & tãta fir
mitas ut nl'lo hũore corrũpãt̃ nulla etate uincant̃ usq; adeo ut eos sustinere so
leãt q limites figũt ad cõuincẽdũ litigatorem q̃sq̃s p9 tp̃ra q̃ntũlibet extiterit
fixũq; lapidẽ limitẽ ñ esse cõtẽderit? Quis eos ĩ terra huida infossos ubi ligna
putrescerẽt tãdiu durare ĩcorruptibil'r posse nisi reꝝ ille corruptor ignis efficit
Intueamur etiã miracl'm calcis excepto eo de quo iam satis diximus q; igne can
descat quo alia tetra reddunt̃ etiã ocultissime ab igne ignẽ cõcipit eũq; iã gle
ba tãgẽtibus frigida tam latent' seruat nl'li nr̃o sensui p̃rsus appeat Sʒ cõptus
expimẽto etiã dũ nõ appet sciat̃ esse sopit9 ppt' qd' eam uiuã calcẽ loq̃mur ul'
ut ipse ignis latẽs aĩa sit ĩuisibil' corpis. Iã uero q̃ mirꝝ ẽ q; cũ extinguit̃ tũc accẽ
dit̃. Vt .n. ocl'to igne careat aqua ĩfũdit̃ aquaue pfũdit̃ & cũ añ sit frigida inde
feruescit unde feruẽtia cũcta frigescũt uelut expirante ergo illa gleba discedẽs
ignis q latebat appet ac deinde tanq̃ mortua sicut frigida ẽ ut abiecta unde nõ
sit arsura & quã calcẽ uocabam9 uiuã uocem9 extinctã Quid ẽ qd' huic miraculo
addi posse uideat̃? & tñ addit̃. Nã si nõ adhibeas aquã sed aleũ qd' mag' fomes
est ignis nl'la ei9 pfusiõe ul' infusiõe feruescit. Hoc miraculũ si de aliquo indico

lapide legerem⁹ siue audirem⁹ & in nr̄m expimentū uenire nō posset ꝓfecto
aut mēdatiū putaremus aut certe grandit̄ miraremur. Quaꝝ uero reꝝ an̄ nr̄os
ocl̄os cottidiana documenta uersant̄ nō genere min⁹ mirabl̄i sed ip̄a assiduitate
uilescūt ita ut ex ip̄a india que remota ē ꝑs orbis a nobis desierim⁹ nōnl̄la mira
ri que ad nos potuerūt miranda ꝑduci. Adamātē lapidē ml̄ti apud nos hn̄t &
maxie aurifices insignitores gemmaꝝ ꝗ lapis nec ferro nec igne nec alia ui ulla
ꝓhibet̄ pret̄ hircino sanguie uinci Sed ꝗ eū hn̄t atq; nouerūt nūꝗd ita mirātur
sicut hi ꝗbus ꝑmū ondit̄ potētia ei⁹? Quib⁹ aūt n̄ ondit̄ fortasse nec credūt aut
si credūt inexꝑta mirāt̄ & si cōtigerit exꝑire adhuc quidē mirant̄ insolita. Sed
assiduitas exꝑiendi paulati subtrahit admiratiōis incitamētū. Magnetē lapidē
nouim⁹ mirabilē ferri esse raptorē ꝙ cū ꝑmū uidi uehement̄ inhorrui. Quippe
cernebā a lapide ferreū annulū raptū atq; suspēsū Deinde tāꝗ ferro ꝙ rapue-
rat ui dedissꝫ suā cōemq; idē fecissꝫ ānul⁹ alteri admot⁹ ē eundēq; suspēdit atq;
ut ille ꝑor lapidi sic alt̄ ānul⁹ ꝑori annulo choerebat Accessit eodēq; mō terti⁹
accessit & q̄rt⁹ iāq; sibi ꝑ mutua circl̄is nexis n̄ iplicatoꝝ itrinsec⁹ sꝫ extrinsecus
adherentiū q̄i chatena pepēderat annulorū. Quis istā uim lapidis nō stuperet
que illi nō solū inerat ueꝝ etiā ꝑ tot suspēsa trāsibat & iuisibl̄ib⁹ ea uincl̄is sub
ligabat Sꝫ ml̄to ē mirabilius qd̄ a fratre & coep̄o meo Seuero Mileuitano de
isto lapide cōꝑi. Seip̄m nāq; uidisse narrauit queādmodū Bathanari⁹ quondā
comes Affrice cū apud eū couiuaret̄ ep̄us eūdē ꝓtulerit lapidē & tenuerit sub
argēto ferreūq; suꝑ argētū posuerit deinde sicut subt̄ mouebat manū qua lapi-
dē tenebat ita ferreū desuꝑ mouebat̄ atq; argēto medio nihilq; patiēte cōcita
tissimo cursu & recursu infra lapis ab hoie sup̄ ferrū rapiebat̄ a lapide. Dixi qd̄
& ip̄e conspexi dixi qd̄ ab illo audiui cui tanꝗ ip̄e uiderim credidi Quid etiā de
isto magnete legeri dicā Qn̄ iuxta eū ponit̄ adamas nō rapit ferrū & si qn̄ rapu
erit ut ei ꝓpinꝗuerit mox remittit. India mittit hos lapides. Sed si eos iā cog-
nitos nos desistim⁹ admirari q̄ntomagꝭ illi a ꝗbus ueniūt? Et. c. v. idē ait. Agri
gentinū Sicilie salē ꝓhibēt cū fuerit admot⁹ igni uelut in aqua fluere cum uero
ip̄i aque uelut in igne crepitare. Apud gramāthas quēdā fontē tā frigidū die-
bus ut nō bibat̄ tā feruidū noctib⁹ ut nō tāgat̄. In Epiro aliū fontē in quo faces
ut in ceteris extīguunt̄ accensisse sꝫ nō ut in ceteris accendūt̄ extīcte A sueston
archadie lapidē ꝓpterea sic uocari ꝙ accensus semel iā nō possit extīgui Lignū
cui⁹dā ficus egyptie n̄ ut ligna cetera in aꝗs natare sed mergi & qd̄ ē mirabl̄ius
cū in imo aliq̄diu fuerit inde ad aque suꝑficiē rurs⁹ emergere qn̄ madefact⁹ de
ouit hūoris pōdere p̄grauari. hec Aug⁹ Que uerba obsui ꝓlixitatē non sūt tex-
tualr̄ recitanda sed tm̄ uulgarit̄ Ex ꝗbus manuducimur ꝙ oīpotentia dei cuius

uirtute facta sũt oĩa & mouet̃ dãnatos in inferno eternis ignibus faciet cruciari O q̃ urẽs. O q̃ ardẽs. O deniq̃ q̃ laboriosa ẽ illa flãma in q̃ miseri lugebunt clamabũt suspirabũt & nõ exaudient̃ O si possibile esset ut aures ad os ponerem9 inferni audirem9 ꝓfecto diuitẽ epulonẽ imo secũ oẽs auaros oẽs sup̃bos omẽs luxuriosos oẽs deniq̃ pc̃tõres c̃lorosis uocib9 lamẽtãtes atq̃ dicẽtes. Heu heu q̃ ardẽs ẽ ista flãma Quis dabit nobis ad refrigeriũ guttulã aque? Quis nos liberabit a cruciatib9 gehẽne?. Quis nos cõsolabit̃ ĩ tot merorib9? Et ubi sũt amici? Vbi beniuoli? Vbi diuitie? Vbi uirtus? Vbi potẽtia? O uita nr̃a plena omni dolore oĩq̃ angustia. O uita destituta oĩ auxilio oĩq̃ solatio. Credite credite o incorrigibl̃es pc̃tõres. Nõ p̃cet uobis iustitia dei nisi peccata deposueritis Qui imo uos p̃iiciet in ignẽ eternũ. O q̃d erit esse in igne illo q̃n ad modicum sustineri non põt coctura candele? Et ut Isaias. xxxiii. d. Quis poterit h̃itare de uobis cũ igne deuorãte? Quis h̃itabit de uobis cũ ardorib9 sempiternis?

Qual̃r pena dãnatoꝝ sup̃at omnẽ aliã penam seu purgatoriam seu pñtem que in hac uita haberi potest. Capl̃m. ii.

SEcũda rõ q̃ oñdit̃ grauitas pene dãnatoꝝ dr̃ sup̃atio. Sup̃at. n. oẽʒ aliam penã. Qd̃ ut meli9 intelligat̃ triplex pena ẽ distinguẽda. Pr̃ia est pena mundi. Scd̃a pena purgatorii. Tertia ẽ pena inferni. Pr̃ia pena est mundi que ĩ hac uita sẽtit̃. Et lʒ ml̃tiplex sit ut exp̃iẽtia docet tñ terribl̃is fuit illa quã pro xp̃o sancti sustinuerũt de q̃b9 dr̃ Hebr. xi. Ludibria & uerbera exp̃ti sũt insup̃ & uincl̃a & caceres. Lapidati sunt secti sunt tẽptati sunt in occisiõe gladii mortui sunt. Circuierũt in melotis & ĩ pellib9 cap̃nis egẽtes angustiati afflicti Quisnã explicet quot tormẽtoꝝ genera exq̃sierũt tyranni q̃b9 cruciari mandabãt mr̃es sanctos? Quis enarrare sufficiat quot disciplinis ieiuniis & orõnibus carnẽ suã amici dei crucifixerũt cũ uitiis? Et tñ oĩa ista mĩma sunt & q̃i nihil in cõp̃atiõe pene dãnatoꝝ. Ideo Greg. in. iii. mor. li. ait Ecce aũt dũ bt̃i Iob uulnera cruciatusq̃ cõsidero repẽte mẽtis ocl̃os ad Ioh̃eʒ deduco & ñ sine grauissima admiratiõe p̃pendo. Q̃ ille p̃ph̃ie spũ intra mr̃is uteꝝ repletus atq̃ ut ita dixerĩ anteq̃ nasceret̃ renat9. Ille amic9 spõsi ille quo int̃ natos mliẽꝝ maior nemo surrexit. Ille sic p̃ph̃a & plusq̃ p̃ph̃a ab iniq̃s in carcere mittit̃ & p̃ puelle saltu capite trũcat̃. Et uir tante sobrietatis p̃ risu torpiũ morit̃. Nũq̃nid credimus aliq̃d fuisse in ei9 uita q̃d̃ illa sic despecta mors tergeret? Sed q̃n ille ul̃ in cibo peccauit q̃ locustas solũmõ & mel siluestre comedit? Quid deo ul̃ de q̃litate sui regimĩs deliq̃t q̃ cameloꝝ pilis cor9 op̃uit? Quid de conuersatione sua offẽdere potuit q̃ de heremo nõ recessit? Quid illũ loquacitatis reat9 polluit q̃ disiunct9 lõge ab hoĩb9 fuit? Q̃n illũ uel silentii culpa attigit q̃ ad se ueniẽtes

tam uehement' increpauit.d. Genimīa uipaꝝ q̄s docebit uos fugere ab ira uē-
tura? Quid ē ergo ꝙ Iob dei testio ꝑfert & tñ plagis usq; ad sterqliniū sterni-
tur? Quid ē ꝙ Io. dei uoce laudat' & tñ ꝑ temulentis uerbis in saltationis ꝓmiū
morit'? Quid ē ꝙ oīps de9 sic uehemēt' in hoc sc'lo despicit quos sic sublimit' añ
sc'la elegit nisi hoc ꝙ pietati fideliū p3 q̄m idcirco sic eos ꝓmit in infimis quos
uidet quō remuneret in sūmis? Hic ergo unusq̄sq; colligat q̄d illic passuri sint
quos reprobat si hic sic cruciat quos amat? Aut quō ferient' q̄ i iuditio arguen
di sunt si sic eoꝝ uita ꝓmit' q̄ ipō iudice teste laudant'? hec ille. Et ad idem est
illud Hiero. ad Palmachiū & Oceanū.d. Iob sanct9 in tēptatiōe ad gl'ia3 suā de
uot9 sic i suo dolore cl'abat. Quid ꝓdest in tormēto mō lux? Vt q̄d mihi iuncta
sūt genua? Vt q̄d ubera suxi? Cur ñ i uētre mr̄is mortu9 sū & mox ut de utero
exiui nō ꝑtin9 obii? Si hoc dei amic9 dicebat in lumie q̄d ab inimicis ei9 dicet' i
tenebris? Si ille dolet genua sibi fuisse cōiuncta cui9 pedes i dei timore sp̄ cu-
currerunt q̄d dictur9 ē cui9 nūq̄ i ueritate steterīt? Si ille igemiscit quē febris
urebat q̄d dictur9 ē quē gehēna ɔsumet. Displic3 & illi ꝙ nat9 ex utero uixit q̄
bene uixit q̄a illū uermis moritus edebat q̄d faciēt quos ignis etern9 & uermis
nunq̄ moritus expectat. ¶ Scd'a est pena purgatorii de qua suo loco dicemus.
Tertia ē pena inferni cui oīs alia pena tā mūdi q̄ purgatorii nō ē cōpabilis.

¶ Q3 grauis erit dānatoꝝ pena ꝑpt' carentiam uisionis diuine & de differen-
tia pene sens9 & pene damni. Capl'm.iii.

Tertia rō q̄ ōndit' grauitas pene dānatoꝝ dr̄ ꝑuatio. Priuabūt' siq̄dē dam
nati i eternū uisiōe dei. Et ut.d. Ric. ultia di.iiii.li. Int' penas dāni carētia
uisiōis dei ē maxia & tristitia cāta ex illa carētia apph̄ēsa ut ꝑueniēs ex actuali
malitia ꝑp̄e uolūtatis ē maxia int' penas sensus q̄a q̄uis dānati non appetāt ui
dere deū ꝑpt' amorē sue bonitatis tñ uehemētissime illud appetunt ꝑpt' desi-
deriū ꝓprie delectatiōis eo ꝙ credere firmit' cōpellunt' ex illa uisione maxiam
delectatiōe3 in uidēte cāri Carentia.n. uisiōis illi9 apph̄ensa ut ex actuali mali-
tia ꝑp̄e uolūtatis ꝑueniēs maior ē pena q̄ pena sensus. In ꝑuulis tñ mitior ē h̄
pena dāni q̄a ip̄a3 apph̄endūt nō esse in eis cātā ex actuali malitia sue proprie
uolūtatis. Procurēt ergo pc̄tores dū tp̄s & facltas dat' ad uerā redire pnīa3 q̄m
ut tactū ē in ꝓcedentibus, irrepabilis erit iferni iactura, in quo nō semel sufficit
introisse. Semel q̄ppe dānat malos de9. Sel' snīa3 irreuocabilē ꝑfert. O q̄ ama
ra erit illa dies imo illa hora q̄ñ peccatrix aīa terrenū hoc cor9 derelinq̄ñs pñta
bit' etiā inuita & nolēs corā maiestate sūmi dei suscipietq; pūitiōe3 & penā de
lictoꝝ suoꝝ. Ideo dico ꝙ nō ē expectāda sed poti9 timēda dies illa. Ergo cōuer
timi pc̄tores & agite pnīa3 ut de9 misereat' ur̄i qui ē bn̄dict9 i sc'la sc'lorū. Amē.

¶ Dominica in quinquagesima De potētia dei ꝑpt̕ quā hūiliari debent peccatoꝝ corda ut ad pniam redeant. ¶ Sermo .xv.

OMnis plebs ut uidit dedit laudē deo. Hn̄t hec uerba Luce.xviii.& in euāgl'io pn̄tl dn̄ice. Ex miracl'o ceci illuīati p xp̄m de quo Luc. meīnit ī euangelio hodierno cōmoti fuere uniuersi q rē tā grandē uiderūt magnificare oīpotentē deū cui9 solius uirtute cecus ille potuit illuīari C'lat inqt euāgelista. Iesu fili dauid miserere mei. Et ad uocem xp̄i dicētis sibi. Respice. Fides tua te saluū fecit. subito uidendi bn̄ficiū obtinuit & accepit. Neqꝫ alia uis q̄ increata diuinalis talē potuisset effectū ꝑducere. Ideo admirātes illi q hoc īspexert deū extollēdo laudabāt. Nos uero q nō solū hoc unū sed tot dei miracl'a & uidem9 & audim9 magis ac magis laudib9 ei9 debem9 insistere. Qd' utiqꝫ plene exoluim9 cū ob eius reuerētiā timorē pit̕ & amorem peccata relinqm9 uirtutib9 īherendo. Et qm̄ ad id faciēdū satis efficax ē cōsideratio altissime potētie dei. Idcirco in pn̄ti sermōe de illa erim9 tractati q̄tenus illā cōmēorātes ad pniaꝫ reuertamur & corde conpuncti cū plebe pit̕ collaudemus īmortalē deū. De cui9 potētia tria mysteria ꝑncipalia ponim9 cōtēplanda

¶ Primū dr̄ uniuersalitas	¶ Q deus possit non solum omne possibile sed etiā oē impossibile agenti creato dummodo illud non dicat imꝑfectionem
¶ Secundum qualitas	
¶ Tertium claritas	

Caplm.i.

PRimū mysteriū contemplādū de potētia dei dr̄ uniuersalitas. In quo disputandū ē. Vtꝝ de9 sit op̄s. Et p ꝑte uera & affirmatia ē cōfessio fidei Nam in utroqꝫ symbolo prūm.s.& apl'oꝝ deū oīpotentē decātam9. Et hoc colligit̕ ex utriusqꝫ testi pagia. Vn̄ Gen̄.xvii. dixit de9 abraham. Ego sū deus op̄s. ambula corā me. Et Gen̄.xxxv. dixit de9 ad Iacob. Ego sū de9 op̄s cresce & multiplicare. Et Gen̄.xliiii. Quia Iacob remisit filios in egyptū ait. Deus me9 op̄s faciat eū uobis placabalē. Et Exodi.xv. Op̄s nomē eius. Et Thobie.xiii. Nō est alius de9 op̄s pret̕ eū. Et Iudith.xvi. De9 op̄s tradidit Holofernē in man9 feie & confudit eū. Et Iob.xiii. Ad oīpotentē loqr & disputare cum deo cupio. Et xxiii. Deus molliuit cor meū & op̄s cōturbauit me. Et Hester.xiii. Mardocheus orans dixit ad deū. Dn̄e rex op̄s in ditiōe tua cuncta sunt poita & nō ē q possit resistere uolūtati tue. Et sapiēs. Eccl'.i. Vn9 ē altissimus creator oīm op̄s rex & metuendus nimis. Et Apoc.i.c. Ego sū alpha & omega ꝑncipium & finis dicit dn̄s de9 q ē & q erat & q uētur9 ē op̄s. Et Apoc.iiii. C'labāt q̄tuor aīalia Sāct9 .s.s. dn̄s de9 op̄s. Et Apoc.xv. Magna & mirabilia sūt opa tua op̄s dn̄e de9. Et xvi. Audiui alteꝝ angl'm dn̄tē Etiā dn̄e deus op̄s uera & iusta sunt iuditia tua.

Sed cōtra hanc ueritatē instari pōt tripłr. Prio qa deus nō pōt omne possibile
Scđo qa non pōt quodlibet impossibile. Tertio qa in deo nihil est defectibile.
Prio instaṫ ꝙ de9 nō sit oṗs ex eo ꝙ nō pōt oē possibile. Nā multa sunt possi-
bilia agenti creato ut posse pati posse currere posse peccare posse mori posse
mētiri. que tn̄ nłło mō pōt deus. ergo nō ē oṗs. ¶ Ad hoc rn̄det. d. Bona. di. xlii
ṗmi. Q; ₰m pħi sn̄iaʒ quedā sunt que dn̄t potentiā q̄ntū ad modū dicendi dn̄t
tn̄ ipotētiā a ꝑte rei ut posse mori posse corrumpi. Nā si īterrogarē aliquē qd
magis eligeret ā potentiā hr̄e moriēdi aut illa ṗuari rn̄deret ꝓtin9 magꝗ uelle
potētia illa carere. Propṫ hoc intelligēdū notandū ē. Q; quedā sūt que posse ē
potentie simpłr & ꝑfecte ut posse ītelligere diligere & oꝑari. Quedā sūt que
posse ē potentie tn̄ īꝑfecte ut currere & ambulare. Isti. n. act9 dn̄t simł actionē
& passionē siue defectū in agente Quedā que posse ē ipotentie simpłr ut ṗua-
tiōes ut posse peccare posse mori & h9i. Scđm hoc intelligendū ꝙ cū potentia
dei sit potētia ꝑfectissima illa pōt de9 ꝑ se & in se que sunt potētie simpłr ut i
telligere & oꝑari. Illa uero que sunt imꝑfecte potētie pōt qdē nō i se sed ꝑ se
pōt. Ex hoc qđ ē ibi ꝑfectiōis in se nō pōt ꝓpṫ illud qđ est ibi impotētie & iꝑ-
fectiōis que in eo non cadūt. Illa aūt que sunt simpłr ipotētie nec pōt in se nec
ꝑ se Per se nō pōt qa nihil ē adeo qđ nō sit a deo ꝑ se & īmediate Hoc autē qđ
est defect9 nō pōt esse in deo nec a deo qa deus nō deficit in essendo nec i agē
do. Ideo Aug9 ut recitat Magr̄ in textu remouet a deo q̄tuor. s. mori. falli. mise
rum esse. & mētiri. qa ista dn̄t defectū ipi9 hoīs ¶ Nā q̄druplex ē act9 & q̄dru-
plex potētia. Pria ē potētia uiuificatīa & h9 act9 ē uiuere & cōtra hūc ē defect9
mori. Scđa ē cognitīa cui9 act9 ē nosce & cōtra hūc ē defect9 falli. Tertia ē po-
tentia affectiua & h9 act9 ē uelle siue amare & delectari & contra hunc ē miseꝝ
esse. Quarta ē potētia oꝑatīa & h9 act9 ē agere & contra hūc ē uinci & suꝑari.
Ex his aūt q̄tuor genera actuū remouenṫ a deo. s. corꝑales siue instrumentales
ut currere & āmbulare. actus culpabiles ut peccare & mētiri. act9 passiui ut uici &
suꝑari actus defectiui ut mori & falli Et tales actus hn̄t potentiā coniunctā de
fectui. Et sic patet solło obiectiōis ṗme. ¶ Scđo instaṫ & obiiciṫ ꝙ deus non sit
oṗs qa nō pōt oē impossibile. Nam impossibile dr̄ triplex. Vel ₰m naṫaʒ ut de
ceco fieri uidentē. Vel ₰m tp̄s ut te nō fuisse ex quo fuisti. Vel ₰m disciplinam
ut idem esse nigꝝ & albū qa oīs scīa suppōit illud ṗncipiū ꝙ duo oppōita non
pn̄t esse simł uera. Sed de9 nō pōt īpossibile ₰m naṫaʒ qa ut dicit Aug9 i li. de
uera inocētia. De9 ita ē oṗs ut nunq̄ rōni sue īstituta euellat. Et idē Aug9 suꝑ
gen̄. ad lr̄aʒ. Tam nō pōt de9 facere cōtra naṫaʒ quā bonā īstituit q̄ nō pōt face
re cōtra uoluntatē suam. Non pōt etiam deus facere impossibile ₰m tp̄s qa ut

inqt Hiero⁹ ad Eustochiū. Cū cetera possit deus nō pōt de corrupta facere uirginē. Qd dictū nō ē ītelligendū qn de⁹ possit repare claustra sȝ qa que corrupta est impossibile ē non fuisse corruptā. Item nō pōt de⁹ impossibile ſm disciplinā .s. ut duo oppōita sint simł in eodē subiecto ut pȝ oīb⁹ sapientib⁹. ergo sequit̃ q̄ de⁹ nō sit ops. Rn̄det .d. Bona. q̄ nos iudicam⁹ aliqd īpossibile q̄druplr. Vno mō p limitatiōeȝ nat̃alis potentie ut uirginē pere. Alio mō p limitationem nat̃e intellectiue ut duo corpa esse simł in eodē loco uel idem cor⁹ esse in diuersis uł mai⁹ cor⁹ esse in mīori loco que nllo mō possum⁹ cape cū nr̃a īmaginatio sp dicat oppōitū. Vn̄ etiā qn̄ deus sic facit in sacr̄o altaris necesse ē ut rō sup̄ se eleuet̃ & credat. Tertio mō iudicam⁹ aliqd īpossibile ppt̃ pportionem oīs existentie ſm oēm cōpatiōeȝ .s. pncipii medii & ultī p̄teritū nō fuisse p̄teritū. Oīs .n. potentia que intelligit̃ aliqd facere respicit ens uł in rōne pncipii uel termī uel utroq̄ mō. Vn̄ de⁹ pōt facere de ente nō ens & de nihilo aliqd de uno aliud. Sed nō pōt de uno ente facere non ens qa hoc nullius est potentie. Quarto mō iudicam⁹ aliqd īpossibile ſm illustratiōeȝ ueritatis eterne & ordinē diuine sapientie. Nā q̄ duo oppōita insint eidē & ſm idem hoc ip̄a ueritas eterna eo ip̄o q̄ ueritas ē indicat & illustrat ut iudicet̃ impossibile sicut duo & tria nō esse qnq̄. Qn̄ ergo dicit̃ q̄ deus nō pōt quodlibȝ impossibile qa nō pōt impossibile p limitatiōeȝ nat̃alis potentie rn̄dem⁹ q̄ hoc ē ſłm sicut expientia docet in opib⁹ miraclosis. Et ad illud qd obiicit̃ ex dictis Aug. dicendū q̄ ē duplex ordo nat̃e spēalis & generalis. Ordo nat̃e spēał trāsmutari pōt & destrui qa pōt ī alterā drā ȝ res relabi. Sed generalis nō sic. Spēalis ordo attēditur ſm potentiā nat̃e spēalis. Generalis ordo ſm potentiā obīe que ē generalis. Contra hūc oidinē nō facit de⁹ sed cōtra aliū. Quia ut Aug⁹. xix. li. de ci dei ait. Illud ē unicuiq̄ rei nat̃ale qd de ip̄a facere disposuerit oīpotentis uolūtas. Et de h diffusi⁹ dixi in sermōe de miraclis in .q. Vtrū potētia dei in miracla faciendo sit cōtraria nat̃e. Ideo sufficit nūc cōcludere q̄ de⁹ pōt omne īpossibile ſm limitationē nat̃e qa potentia dei nō ē limitata sed infinita. Et ideo sup̄ nat̃am. Scd̄o pōt de⁹ quodlibȝ īpossibile p limitatiōeȝ nr̃e ītelligētie qa potentia ei⁹ supat nr̃aȝ ītelligentiā. Ideo Basilius dicit & Hilari⁹. Plura pōt de⁹ facere q̄ ītellect⁹ possit ītelligere. Qd Paul⁹ etiā ad Eph. iii. cōfirmat .d. Potēs ē oīa facere supabundant̃ q̄ petimus aut intelligim⁹. Impossibile uero tertio mō non pōt deus qa illud facere ē nihil facere. Et iō cū p̄teritū nihil sit deus nō pōt facere p̄teritū nō fuisse p̄teritū. Impossibile etiā q̄rto mō nō pōt deus qa illud esset posse inordiata cōtra ordīeȝ sapīe sue. Et qm̄ deus sic ē ops ut nihil possit nisi qd suā potentiā decet & nō deordiat sapīaȝ. Ideo h īpossibilia nō pōt. ¶ Tertio istat̃

ꝙ deus nō ſit oṗs qa in eo nihil ē defectibile. Si potētia eſſet in deo tunc eſſet aliqđ imꝑfectū qa ſm Ari.ix.meta. Qualibet potētia melior ē eius actus. Nam forma melior ē materia & actio q̄ potentia actiua. Eſt.n.finis eius. Sed nihil ē meliꝰ eo qđ ē ī deo. ergo nulla potētia ſibi erit attribuēda. Ad hoc rn̄det Tho. ꝑte.i.q.xxv. Q duplex ē potētia. Actiua.ſ.& paſſiua. Prima ē ꝓncipiū agendi ī aliud. Scđa ē ꝓncipiū patiēdi ab alio. ut patet.v.meta. Potentia paſſiua nō ē in deo ſed actiua tm̄ eo ꝙ ſibi maxīe cōpetit eſſe ꝓncipiū actiuū & nullo mō pati Ideo ad auctoritatē Ari.dicendū ē ꝙ qn̄ actus aliud ē a potētia oportet ꝙ actus ſit nobilior potētia. Sed actio dei nō ē aliud a potentia eius ſed ē utrūq; eſſentia diuina qa ſm Aug li° de fide ad Petrꝝ. Quicqd ē in deo ē iṗe deꝰ. Cōuenit igitᷣ omnipotētia iṗi deo ſcđm fidei ſancte & ſcripturaꝝ ſacraꝝ dogmata. Et ideo inſtantie ꝑtacte cū iam ſint ſolute ei preiudicare nō poſſunt.

¶ Qualr̄ omnipotētia dei ē incōicabilis & tn̄ ab illa depēdet omnis alia potētia & ipſa nunq̄ deficiet ſed durabit in eternū. Caplm̄ .ii.

SEcundū myſteriū cōtemplandū de potentia dei dr̄ q̄litas. In quo notabuntᷣ tres eius q̄litates ſeu cōditiōes. Pria dr̄ incōicabilitas. Scđa ꝓncipalitas. Tertia dr̄ durabilitas. ¶ Pria q̄litas ſeu cōditio potētie dei dr̄ incōicabilitas. Nā licet deus multa dederit tā anglis q̄ hoībus tn̄ nunq̄ cōicauit oipotētiā ſuā. Nā ut dicit.d.Bon.di.xiiii.tertii.li. Oīpotentia cōicari nō pōt alicui creature qa oīs creatᷣa eo iṗo ꝙ ex nihilo ē deficit a ſua ſtabilitate unde nō exiſtit ꝑ ſe iṗam. deficit a ſūma ſimplicitate unde nō agit ꝑ ſe totā. deficit a ſūma īmēſitate unde diſtare pōt in iṗa uirtꝰ a ſubſtantia. & qm̄ ꝑ ſe nō ſubſiſtit nec in ſe niſi ſuſtētetᷣ a diuina potētia qm̄ nō pōt ſe iṗam ſuſtinere ideo īpoſſibile ē iṗaꝫ eſſe oīpotentē. Rurſus qm̄ ex ſe iṗa tota nō agit non pōt in totā rei ſubſtantiā & ideo n̄ pōt eſſe oṗs cū nō poſſit totū ꝓducere. Poſtremo qa uirtus eiꝰ diſtat a ſubſtātia tm̄ pōt elongari ꝙ oīo deficiet unde non pōt in oīa. Sicut ergo ſoli deo cōuenit ſūma ſtabilitas ſūma ſimplicitas ſūma īmenſitas ſic etiā omnipotētia que neceſſario reqrit hec tria. ¶ Sed dubiū eſt de aīa xp̄i an ei cōicata fuerit oīpotētia qm̄ uideretᷣ ꝙ ſic ex uerbis eius Math.ultio. Data ē iqt mihi oīs ptās in celo & in terra. Vbi glo. hoc nō de coeterna pr̄is deitate ſed de aſſumpta dr̄ humanitate. Et iteꝝ glo. ſup illud Luce.i. Hic erit magnus.d. Nō ꝙ an̄ partum uirginis magnus nō fuerit ſed qa potentiā quā dei filius naturalr̄ ht̄ hō ex tp̄re erat accepturus. Veꝝ tn̄ Ric. de media uilla in.iii.di.xiiii. cōcordās cū Bon. ceteriſq; theologis dicit. Q aīa xp̄i nō ē oṗs qa oīpotentia includit actiuā potētiā īfinitā intēſiue. In aīa aūt xp̄i cū ſit creatᷣa n̄ ē nec eſſe pōt actiua potētia infinita intēſiue qa cū unūqđq; agat ſm ꝙ ē ī actu & patiatᷣ in q̄ntū ē ī potētia q̄ntū

res ħt de actiua potētia tm̄ habet de actualitate. Ergo potentia actiua infinita includit actualitatē infinitā in hn̄te illā potentiā. Actualitas aūt infinita ī nll'a creatura esse pōt qa oīs actualitas creatē cū passibilitate ꝑmixta ē. Possumꝰ tn̄ dicere ꝙ aīe xp̄i cōicata sit oīpotentia eo mō quo cōicatᷓ ei nomē & exn̄tia deitati hoc ē ꝑ cōicationē idiomatū qa ortū hꝫ ex ꝑsonali uniōe. Sicut .n. possumꝰ dicere ꝙ hō ē deus ita possumꝰ dicere ꝙ hō ē op̄s. Et sic intelliguntᷓ glo. sup̄ius allegate ꝫm .s. illū modū loq̄ndi quo idiomata cōicantᷓ. ¶ Scd'a cōditio seu q̄litas potentie dei dr̄ p̀ncipalitas. Ipsa etenī una sola p̀ncipalis & singularis ē potentia que a nullo depēdet a qua sunt oēs alie. Vn̄ xp̄s in euāgl'io Ioħ. xix. dixit Pilato. Nō haberes in me ptātē nisi tibi esset datū desuꝑ Et Paulꝰ ro. xiii. Nō ē inq̄t ptās nisi a deo. Que uerba ponuntᷓ. xxiii. q. i. c. Quid culpatᷓ. Ideo nihil pōt creatᷓa nisi qđ deus iubet uel sinit. Et tādiu potuerīt hoīes & poterīt dn̄ari q̄diu sibi placuerit. ¶ Tertia cōditio diuine potētie dr̄ durabilitas. Ipsa q̄dem ē que sꝑ durabit & nō deficiet. Vn̄ Daniel'. vii. Ptās eius ptās eterna que n̄ auferetᷓ & regnū eiꝰ qđ nō corrūpetᷓ Et reuera ita ē q̄n oīa regna mūdi que potētissima olī fuere ad nihilū deuenere de q̄bꝰ latiꝰ dicemꝰ cū tractabimꝰ de cōtēptu mūdi.

¶ Q̄ potentia dei cognosci pōt per creationē & cōseruationē reꝝ ac per punitionē oīm maloꝝ tam angeloꝝ q̄ hominū. Capl'm. iii.

TErtiū mysteriū cōtemplandū de potentia dei dr̄ claritas. Nā licet sit infinita tn̄ magnitudo eiꝰ in triplici effectu nobis declaratᷓ. Primꝰ dr̄ creationis. Scd's cōseruatiōis. Tertius punitiōis. ¶ Primus effectus in quo declaratᷓ nobis potentie dei magnitudo dr̄ creatiōis. Nā totū hunc mundū cōstat eiꝰ uirtute esse factū. Ipse enī deus potētia sua cuncta creauit de nihilo in quo admirari cogimur ineffabilē potentiā eiꝰ. Nā si oēs ph̄i oēs uiri docti oēs huiꝰ scl'i sapientes oēs deniq; reges & p̀ncipes terre quotquot fuerūt usq; in hāc horā & quot sunt etiā & quot erūt usq; ad cōsumationē mundi cōgregarentᷓ insimul & deliberarēt siue cōtenderent de nouo ī esse ꝓducere unū mīmū flosculū campi aut minimū uermicl'm terre uel piscicl'm aque aut auiculā celi ꝑfecto laborarēt in uanū. Et q̄s ē q̄ creauit oīa q̄ fundauit terrā q̄ mari eā circūdedit q̄ cōdidit celos solē & lunā & cuncta sidera que sunt in eis q̄ angelos & hoīes fecit ad btītudinē ordīatos? Nempe dei potētia. O magne deꝰ tibi nō īmerito loq̄tᷓ Dauid in p̄sal. d. Potēs es tu & ueritas tua ī circuitu tuo. Tu dn̄aris ptāti mari motū aūt fluctuū eiꝰ tu mitigas. Tui sūt celi & tua ē terra orbē terre & plenitudinē eiꝰ tu fundasti aq̄lonē & mare tu creasti. ¶ Scd's effectꝰ ī quo relucet potētia dei dr̄ ꝯseruatio. Nā ut īq̄t Gregꝰ. Cūcta ī nihilū tēderēt nisi manꝰ cōditoꝝ cōseruaret Que uerba ponūtᷓ ī textu a mḡro di. xxxvii. ii. li. Et sicut creatᷓas ī ēe cōseruat ita

cũ uult illarꝫ ꝓprietates ĩmutat. Ipsa equidem potentia dei diuisit mare rubrꝫ in diuisiões. Exodi.xiiii.c. Ipsa fuit que tot signa oñdit ppl'o iudaico in deserto ut patet Exodi in capl'is seqñtib9. Ipsa tẽpauit ignẽ ut nõ ureret pueros poitos in fornace babilõis. Daniel'.iii.c. Ipsa deniq3 supna potentia dei quoscũq3 miraculosos effectus supnatal'r ẽ opata. ¶ Tertius effectus ĩ quo declarat' nobis magnitudo diuĩe potẽtie dr̃ punitio. Puniuit sp equidẽ qñ uoluit de9 oẽs ĩnimicos suos & nll's unq̃ inuent9 ẽ q ualuerit se ab illo defendere. Nõ angl'i non hoies q confidebãt & gloriabant' ĩ uirtute sua. Et qs angelos malos de celo empireo & de illa delitiosa hitatiõe ꝓuatos oĩ btitudine exire fecit? Potẽtia dei. Quis a t'restri padiso pmos hoies q impabãt auibus celi piscib9 maris & bestiis terre ad hãc uallẽ lacrimarꝫ eiecit? Potẽtia dei. Quis gigantes potẽtissimos & robustos submersit ĩ aqs diluuii? Potẽtia dei. Quis tot reges & tyrãnos tot malos hoies crudeles & impios quot ĩ mũdo sepi9 fuere ut Senacherib Pharao Holofernes Anthiocus Nero Domician9 Iulianus Antonius Seuerus Cesar Pompei9 Hanibal & reliquos extermĩauit de terra? Potẽtia dei. Quis oẽs hoies mundi stare cogit ante tribunal iudicãtis rõnem de suis opibus reddit'os? Potẽtia dei. O miseri mortales. O uermiculi. O ꝓsumptuosi pc̃tores. An cõfiditis ĩ uiribus urĩs? An ignoratis q̃ magna sit potentia dei nostri? Et cur illũ cõtemnitis? Cur ei9 preceptis non obeditis? Cur monitis non acqescitis? Cur a paccatis que sibi displicẽt nõ abstinetis? Humiliamini iqt Petrus.i.epl'a.i.c. sub potenti manu dei ut uos exaltet. qm̃ q se humiliat exaltabit' & q se exaltat humiliabit'. Ergo ut finis sit hui9 sermonis id agere unusq̃sq3 debet ut cõsiderata petẽtia dei reuertatur ad pniam & cũ plebe collaudet illũ q patus ẽ penitẽtib9 liberal'r indulgere cõcedens hic grãm & ĩ fut'o gl'iam. In q̃ ui.& re.d.p infinita scl'a scl'orꝫ. Amen.

¶ Feria scd'a post dñicam in qnquagesima. De timore dei q ẽ efficacissima medicina ad conuertendũ pc̃tores ad pniam. Sermo.xvi.

OMnis plebs ut uidit dedit laudem deo. Luce.xviii. hec uerba scribunt'. Que dicta sunt in p̃cedentib9 mouere debent oĩm hoĩm corda ad deũ oĩpotentẽ ut illũ timeãt & uereant'. Qm̃ aũt paucissimi sunt q eius timorẽ hunc sanctũ hẽant idcirco in hoc sermõe de ĩpo erim9 tractat'i. Ipse eteñ deũ optĩe laudat q eũ ut decet tiet ac colit. Nã ubi timor ẽ ibi & fuga mali siue peccati q̃a ut dic Aug9 sup.x.c.Io. Timor ẽ fuga mali spũal'ne pdat hõ qd'amat. Vt igit' plenã de ĩpo hẽam9 notitiã tria p̃ncipalia mysteria ꝓpoĩm9 decl'anda.

¶ Primũ dicit' rõ. ¶ Cur deus qui summe bonus est ac totus suauis & dulcis time-
¶ Scd'3 distictio. ri debeat & possit a nobis.
¶ Tertiũ duratio Capl'm.i.

P Rimū mysteriū declarandū dr̄ rō. In quo disputandū ē cur de⁹ timeri debeat. Nā uidet̄ q̄busdā id nullo pacto cōuenire eo ꝙ obm̄ timoris ē malū Vn̄ Ari.ii.rheto. Illa inq̄t timem⁹ ex q̄bus nobis mala ꝓueniūt. Sed de⁹ ē summū bonū a quo n̄ egrediunt̄ nisi bona ꝫm Dionysiū in li° de diuīs noībus. Ergo deus nō pōt esse timoris obm̄ & ꝑ cōseq̄ns nō erit timend⁹. Sed ī cōtrariū ē oīs scriptura que ut deū timeam⁹ amplissime cōmendat & clamat. Vn̄ Deutero.iiii. dei uiuētis hec sunt uerba ad Moysen. Cōgrega ad me ppl̄m ut audiat sermōes meos & discat timere me oī t̄pre. Et ibidē.vi.c. Dn̄m deū tuū timebis & illi soli seruies. Et Iosue.xxiiii. Timete deū & seruite illi corde ꝑfecto. Et.i.Reg.xii. Timete dn̄m & seruite illi soli in ueritate. Et Thobie.iiii. Multa bona hēbim⁹ si timuerim⁹ deū. Et Iudith.xvi. Qui timēt te magni erūt apud te ꝑ oīa. Et Dauid psalmo scd̄o Seruite dn̄o ī timore. Et psal.v. Adorabo ad tēplū sanctū tuū in timore tuo. Et psal.cxviii. Cōfige timore tu carnes meas. Et sapiēs Eccle.i. Timor dn̄i gl̄ia & gl̄iatio & letitia & corona exultatiōis. Et ibidē. Timente deū bene erit in extremis & in die defunctionis sue benedicet̄. Et iteꝝ ibi. Initiū sapiētie timor dn̄i. Et.ii.c. Fili accedēs ad seruitutē dei sta in iustitia & timore. Et .c.x. Gloria diuitū honoratoꝝ & paupeꝝ timor dei ē. Et.xix. Da locū timori altissimi q̄a oīs sapiētia timor dn̄i. Et.xxiii. Nihil meli⁹ q̄ timor dei. Et.xxv. Btūs uir cui datū est hr̄e timorē dn̄i. Et Prouer.xiiii. Timor dn̄i fons uite ut declinet q̄s a ruina mortis. Et.xxiiii. Time deū fili mi & regē. Et Malachie.i. Si ego dn̄s ubi timor me⁹? Et Nee.v. Quare nō ambulad in timore dn̄i? Et Hiere.x. Nō ē similis tui dn̄e magnus tu & magnū nomē tuū in fortitudīe. Quis nō timebit te o rex gentiū? Et Michee.vi. Salus erit oībus timētib⁹ nomē tuū. Et.ii.Cori.v. Sciētes timorē dn̄i hoībus suadem⁹. Et xp̄s Math.x. Eū timete q̄ h̄t ꝑtātē cor⁹ & aīam ꝑdere in gehennā. Et ꝓpt̄ hec oīa Ioh. Apoc.xiiii. ait. Vidi alteꝝ angelum uolantē ꝑ mediū celū hn̄teꝫ euangl̄iū eternū ut euāgelizaret sedētib⁹ sup terrā & sup oēm gentē tribū & linguā & ppl̄m dicēs magna uoce. Timete deū & date illi gl̄iam & honorē. Ex his auctoritatib⁹ appet ꝙ deus ē timendus Et ꝓ solōe obiectiōis facte notandū ē ꝫm Tho.ii.ii.q.xix. Q. timor duplex obm̄ hr̄e pōt. Quoꝝ unū ē ip̄m malū qd̄ hō refugit. Aliud aūt ē illud a quo malū ꝓuenire pōt. Prīo mō deus q̄ ē ip̄a bonitas obm̄ timoris esse nō pōt. Scd̄o aūt mō pōt esse obm̄ timoris in q̄ntū ab ip̄o uel ꝑ cōpatiōnē ad ip̄m nobis pōt aliq̄d malū imminere. Ab ip̄o q̄dē pōt iminere malū pene qd̄ non ē simpl̄r malū sꝫ ꝫm q̄d. Bonū aūt simpl̄r cū bonū dicat̄ ī ordīe ad finē. malū aūt ip̄ortat h⁹ ordis ꝑuatiōnē. Illud aūt ē malū simpl̄r qd̄ excludit ordieꝫ a fine ultīo qd̄ ē malū cl̄pe. Malū aūt pene ē q̄dē malū ī q̄ntū ꝑuat aliq̄d ꝑticl̄arit̄. Est tn̄ bonū simpl̄r in q̄ntū

dependet ab ordine ultĩ finis. Per cõꝑationẽ aũt ad deũ põt nobis malũ culpe
prouenire ſi ab eo ſeꝑemur. Ideo dicere poſſumꝰ ꝙ triplici rõe deꝰ merito ſit ti-
mendus a nobis & ab oĩbus hoĩbus. Prĩo rõne ſeꝑatiõis. Scđo rõe flagellatiõis
Tertio rõne dãnatiõis. ¶ Prĩo timendꝰ ẽ deꝰ rõe ſeꝑatiõis q̃a licet ip̃e ſit bonꝰ
grande tñ malũ ẽ ipſi aĩe cũ ꝓpt̃ ſuã culpã ab illo ſeꝑat̃. Maius eteñi malũ ẽ ꝑ
culpã ſeꝑari a deo q̃ ſine illa oẽs atrociſſimas penas ſuſtinere. Vñ Anſel. in liº
de ſĩlitudinibꝰ ait. Si hic cernerẽ peccati pudorẽ & ibi inferni horrorẽ & neceſſa
rio uni eoꝝ haberẽ ĩmergi ꝓ̇us me in infernũ mergerẽ q̃ ĩ me peccatũ dimitterẽ
Mallẽ enĩ purꝰ & innocẽs gehennã intrare q̃ ſorde polutꝰ & ſorde indutꝰ cele-
ſtia regna tenere. hec ille. Et nimiꝝ ita ẽ ꝙ oẽ damnũ ĩcõꝑabile ẽ ſeꝑationi ab
ip̃o deo. Qđ conſiderãs Dauid pꝰ cõmiſſionẽ peccati dicebat. Fuerũt mihi lacri
me mee panes die ac nocte dũ dr̃ mihi quottidie ubi ẽ deꝰ tuꝰ. Cognoſcebat ſe
q̃ppe a deo ſeꝑatũ & dolebat cõſiderabat damnũ & triſtabat̃. Audiebat ſuã cõ-
ſciam ſibi dicentẽ. Vbi ẽ deus? Vbi fons oĩs boni? Vbi q̃ te creauit ut ſui ꝑtici
pem ĩ eterna gl̃ia faceret? Et tũc amariſſime flebat. Heu me q̃a ꝑdidi illũ per-
didi inq̃ qñ ꝑ peccatũ ab illo diſceſſi & me ſpõte ſua gr̃a ꝓ̇uaui. O flendũ malũ
O dolendũ dãnũ ꝑdidiſſe deũ. O peccatrix. O uana creat̃a. Cur peccare nõ ti-
mes qñ certiſſima ẽe potes ꝑ peccatũ ꝓ̇uari deo. Times ꝑdere tp̃ralia hec & ca-
duca bõa cur ñ ties ꝑdere deũ celi? Timẽdꝰ itaq; ut dictũ ẽ deꝰ ne ꝑ peccatũ aĩa
ſeꝑet̃ ab illo. ¶ Scđo timẽdꝰ ẽ deus rõe flagellatiõis. Ip̃e eq̃dẽ eſt q̃ & ſepe &
multipl̃r ꝓpt̃ peccata pc̃tõres flagellat. Multa inq̃t pſal. flagella peccatoꝝ. Ab
illis aũt nl̃s ut ĩ ſuꝑiori ſermõe tractatũ ẽ ſe defendere ualet. Nõ ualuit ſe defẽ
dere Senacherib cũ centũ octuagita q̃nq; millibꝰ armatoꝝ qñ una nocte angl̃s
dñi oẽs illos interemit & filii ip̃ius Senacherib iuditio dei ꝑcuſſerũt eũ gladio
& interfecerũt ĩ tẽplo ut dr̃. iiii. Reg. xix. c. Nõ ualuit ſe defendere Anthiocus
cũ oĩ potentatu ſuo quẽ ſuꝑbia repletũ ignẽ ſpirantẽ ĩ iudeos manꝰ dei horribi
li plaga ꝑcuſſit & de curru cecidit. Iſq; q̃ ſibi uidebat̃ etiã fluctibꝰ maris imꝑare
ſup̃ hũanũ modũ ſuꝑbia repletꝰ & montiũ altitudĩes ĩ ſtatera appendere hũili
atus ad terrã ĩ geſtatorio portabat̃ manifeſtã dei uirtutẽ in ſemetip̃o cõteſtãs
ita ut de corꝑe impii uermes ſcaturirẽt ac uiuẽtes ĩ doloribꝰ carnes eiꝰ effluerẽt
odore etiã illius ac fetore exercitus grauaret̃. Et q̃ paulo añ ſidera celi tangere
arbitrabat̃ eũ nemo poterat ꝓpt̃ intolerantiã fetoris portare. In doloribꝰ etiã
ſuis dicebat. Iuſtũ ẽ ſubditũ eſſe deo & mortalẽ nõ paria ſentire de deo. Igitur
homicida & blaſfemus peſſime percuſſus & ut ipſe alios tractauerat peregre in
montibus miſerabili obitu uita defunctus eſt ut habet̃. ii. Machabeoꝝ. ix. Non
ualuit ſe defendere cõtra deum Herodes agrippa cũ ſuis delitiis de quo refert

Eusebius in .ii. eccl'iastice historie li° & Iosephus .ix. li° antiq̃tatũ. Q̃ cũ regnasſz tribus ãnis ĩ imperio iudeoꝝ uenit Cesareã ciuitatẽ que ꝑ̇us turris stratõis ap- pellabat᷑ ubi in honorẽ cesaris spectacl'a oĩbus edidit. Ad quã ciuitatẽ maxĩa no biliũ ciuiũq; m'ltitudo cõuenerat. Scd'a uero spectacl'oꝝ die indutꝰ ueste fulgẽ- ti mirabil'r auro & argẽto cõtexta incipiente die ꝓcedit ad theatꝝ ubi cũ ꝑ̇mos solis radios argentee uestis gremio suscepisset repcussio splendorĩ duplicatam spectãtibꝰ lucẽ fulgor metalli uibrãtis effudit ita ut intuẽtibꝰ ꝑstringeret atiẽ terrorĩ aspectꝰ. Et ꝑ hoc plꝰ aliq̃d de eo q̃ hũana nat'a ẽ artifex arrogãtia m̃tiret᷑. Illico ergo adulãtis uulgi cõcrepãt uoces honorẽ sonãtes hinc atq; illinc deum acclamant. Post paululũ uero mortiferã corde passionẽ suscipiẽs & uehement᷑ uteri dolore ꝑcussus cũ festinatiõe a suis ad regalia portat᷑ quos ip̃e respiciẽs di cebat. Heu ego ur̃ deus ducor ad mortẽ. Pꝰ q̃nq; uero dies nimio uentris dolore cõfectꝰ uita ꝑ̇uatus ẽ. Quid dicã de Herode ascolonita Quid de Diocletiano & Maxĩano. Quid de Domiciano. Quid de Herode. Quid deniq; de oĩbus p̃sũp- tuosis & arrogãtibꝰ pc̃tõribꝰ quos dei manꝰ hũiliauit. Longũ certe esset singl'o rũ exempla recensere. Idcirco nll's in seip̃o cõfidere debet non in delitiis nõ in pulchritudĩe nõ ĩ fortitudĩe nõ in dñio nõ utiq; ĩ quocũq; tp̃rali p̃sidio Ab oĩbꝰ timẽdus ẽ deꝰ q̃a põt oẽs etiã tp̃ral'r asp̃a disciplina castigare. Tertia rõ q̃re timendus ẽ deꝰ dr̃ damnatiõis. Ip̃e nãq; ut diximꝰ in sup̃ioribꝰ dãnabit iniquos eternis ignibꝰ cruciãdos. Et licet dãnatio iniquoꝝ mala sit eis quos affligit ueꝝ- tñ bona ẽ in q̃ntũ ꝓuenit a iustitia dei ordĩata ad malos puniẽdos. ideo ut rões pretacte bene cõcludũt deus merito ẽ a nobis timendus.

¶ De multiplici timore & sufficientia eius & qual'r põt homo in timore defi- cere aut proficere peccare uel mereri. Capl'm .ii.

SEcundũ mysteriũ declarandum dicit᷑ distinctio Ut enĩ colligit᷑ ex dictis Magr̃i in .iii. di .xxxiiii. triplex timor põt distingui. Primus dr̃ nat'alis. ¶ Scd's uitiosus ¶ Tertiꝰ dr̃ uirtuosus. ¶ Primꝰ timor dr̃ nat'alis q̃ orit᷑ ab ip̃a nat'a quo q̃libet timet nat'al'r quelibet cõtraria atq; nociua. Qui timor nõ ẽ meritoriꝰ nec demeritorius. Hic timor fuit in xp̃o de quo dr̃ Matħ .xxvi. Cepit Iesus pa uere & tedere & mestus esse. ¶ Scd's timor dr̃ uitiosus q̃ nascit᷑ a cõcupiscẽtia. Et ħ duplicit᷑ q̃a aut a cõcupiscẽtia sui aut a cõcupiscẽtia suoꝝ. Si a cõcupiscẽtia sui dr̃ timor hũanus. Si a cõcupiscẽtia suoꝝ uocat᷑ timor mũdanus. Timor hũanꝰ ẽ cũ aliq̃s timet plꝰ debito corp̃i suo. Hic ꝓhibet᷑ Matħ .x. ex uerbo xp̃i .d. No- lite tĩere eos q̃ occidũt corꝰ. Et Ioħ .xii. Qui amat aĩaꝫ suã ꝑdet eã. Et sumit᷑ ibi aĩa ꝑ uita sicut etiã sumit᷑ Matħ .ii. Ioħ .x. & ĩ plerisq; scripĩe sacre locis. Pro hꝰ timore cohibẽdo .d. Io. Chryso .xi. q .iii. c. Nolite timere. Nolite timere eos qui

62

occidūt cor⁹ ne forte ꝑpt̓ timorē mortis ñ libere dicatꝫ que audistis. Ideo nō excusant̄ q ueritatē quā ꝑ̄dicare tenent̄ tacēt timore deuicti. Nō excusat̄ Petr⁹ q tali timore negauit dñm xp̄m. Nō excusant̄ deniq̄ꝫ q peccāt ꝑpt̓ timorē alicui⁹ ꝑsonalis nocumēti qa ut.d. Aug⁹.i.li° de ci.dei & ponit̄.xxxii.q.v.c. Ita ne. Potius debet qs quelibet mala tolerare q̄ malo cōsentire. Et de hoc dr̄.xxxi.q.ii.c. Lotari⁹. Nec etiā occisores corpis sūt timēdi cōtra iustitiā hoies ipellētes. Sūt de hoc exempla martyꝝ & uirginū alioꝝq̄ꝫ amicoꝝ dei q poti⁹ mori elegerūt q̄ negare xp̄m aut facere cōtra bonos mores. Sic Susanna passa ē poti⁹ fl̓o criminata accusari cōdēnariq̄ꝫ ad mortē q̄ libidiosis senibus in adulterio cōsentire ut habet̄ Daniel̓.xiii.c. Sic sancta illa uidua tp̄re Antiochi ꝑ̄elegit cū septē filiis quos ip̄a ad martyriū monuit & induxit crudelit̓ uitā finire q̄ cōtra legē carnes māducare porcīas. Sic Katheria sic Lucia sic Cecilia sic Agnes sic relique tādē uirgies magꝭ elegerūt ad mortē tendere q̄ a suo sponso xp̄o uiuētes discedere. O neq̄ & subdola excusatio eoꝝ q mortal̓r peccāt asserētes id facere ꝑpt̓ hūanū timorē. Nūq̄d cū dei adiutorio nō pōt a uolentib⁹ supari. Eiusdē q̄ppe nat̄e cuius & nos sum⁹ fuerūt sancti & sancte in q̄bus hūan⁹ timor locū nō hūit. ¶ Est alius timor q dr̄ mūdanus q nascit̄ a cōcupiscētia suoꝝ. Et ē qñ aliqs nimis tiet de reb⁹ suis quo fit ut magis qs uelit ꝑdere deū q̄ hec mūdialia bona. Iste timor fuit in iudeis cū occiderūt xp̄m. Dicebāt.n. ut scribit̄ Ioh̄.xii. Si dimittim⁹ eū sic omnes credēt in eū & uenīēt romani & tollent locū nr̄m & gentē. ¶ Tertius timor dr̄ uirtuosus q nascit̄ a gratia Et si a gratia gratꝫ data dicit̄ timor seruilis. Si a gratia inchoata dicit̄ timor initialis. Si a gratia cōsumata dr̄ timor filialis. ¶ Timor seruilis ē ut ait Aug⁹ cū ꝑpt̓ timorē gehenne hō abstinet a peccato. Et de hoc tīore dicit.d. Bon.di.xxxiiii. tertii li. ꝙ ē donū spūs sancti. Quia ut.d. Aug⁹ quē allegat Magr̄ in littera Bon⁹ ē timor seruil̓ & utilis ꝑ quē fit paulatī cōsuetudo iustitie. Insuꝑ sicut donū dei ē nosse siue credere penas fut̄as ꝑ eo ꝙ ē ibi quedā cordis illūiatio & directio sic donū dei ē illas penas eternas refugere & timere ꝑ eo ꝙ ex tali dono ē quedā cordis illūia° & flux⁹ concupiscētial̓ restrictio & ī hoc quedā rectificatio. Sꝫ posset aliqs cōtra hoc obiicere sic. Oē donū spūs .s. pōt stare cū spū sancto qa.s.s.ñ repugnat suis donis. Sed qñ.s.s. infundit̄ tūc timor seruilis expellit̄ sicut dicit Aug⁹ quē Magr̄ allegat in textu. Ergo timor seruilis nō ē donū.s.s. Rñdet.d. Bon. Qꝫ dona.s.s. sunt ī mltiplici drīa. Quoddā nāq̄ꝫ donū ē a spū.s.sꝫ nō cū.s.s. qa ꝑ̄ꝑat ad spm̄ salutꝫ & tale donū ē timor seruilis. Qddā donū ē a spū.s.& cū.s.s. qa ꝑ ip̄m cōsecrat̄ habitacl̓m.s.s. sicut ē donū caritatis. Quoddā uero ē donū qd̓ ē a spū.s.& aliqñ cū.s.s. aliqñ sine.s.s. sicut donum qd̓ est ad.s.s. manifestationē & est ordinatū nō solū ad ꝑpriā sed etiā ad

64

alienã utilitatẽ ſicut donũ ꝓphie & donũ ſciẽ que aliqñ in bonis aliqñ in malis repiri hñt. Cũ ergo dr̃ ꝙ donũ .ſ.ſ. cõpatit̃ ſecũ .ſ.ſ. dicendũ ꝙ iſtud habet inſtã tiã in ſcd̃o dono qd̃ ordiat̃ ad hitationẽ ſpũi .ſ. ꝑpandã. Eſt ali9 timor ꝓueniẽs a gr̃a ĩchoata ꝗ dr̃ initialis ꝗ ẽ cũ ꝑfecta caritate ꝗa ꝑ hũc timorẽ timet puniri aliꝗs & timet a deo ſepari quẽ iã amat ſʒ timor ſepatiõis ṗncipalior ẽ. Ali9 ẽ timor filialis ꝗ ẽ cũ caritate ꝑfecta quo ꝗs cauet offenſã pr̃is celeſtis ſicut bonus fili9 etiã ſi ſciret ex illa offenſa nihil mali ſibi accidere. Sed utinã hoĩes mũdano & hũano timore poſtpoĩto modicũ de illo ſeruili timore tenerẽt. Sed ue mundo a ſcãdalis ꝗa nõ ẽ timor dei añ ocl'os hoĩm nõ filialis nõ initialis nõ utiꝗ; ſeruilis. Perpetrãt ꝗppe mala letãtes & gl'iãtes ridẽtes & ꝑuipendẽtes terribilia iuditia dei. Quis aiũt hodie ppl'i pc̃tõres poterit nos offẽdere? Quid nobis mali aut nocumẽti põt euenire? Et ſi qñ audiũt pc̃tõres cõminantẽ irã & indignationẽ dei uidet̃ eis audire inſomniũ aut fabulã. O fatuitas rep̃hẽſibilis. O p̃ſũptio deteſtabilis ñ timere deũ. Nã ĩ diluuio ꝑiere gigãtes eo ꝙ deũ timere noluer̃t.

De uſu timoris qui eſt in patria ꝗ dicit̃ timor reuerentialis. Capl'm .iii.

TErtiũ myſteriũ declarãdũ dr̃ duratio. Videndũ nãq; ẽ ſi in pr̃ia ubi ſãcti uiuũt in ꝑpetua pace ꝗete ſecuritate & letitia erit aliꝗs timor dei. Et h̃ ꝓpt̃ uerba ꝓph̃e .d. Timor dñi ſanct9 ꝑmanet ĩ .ſ.ſ. Et omiſſis obiectiõib9 audienda eſt ſnĩa .d. Bona. ꝗ p̃tacta .xxiiii. di. tertii li. dicit. Q2 timorĩ ẽ facere tria vʒ. Penã ut fugiat. Offenſionẽ ut ip̃am caueat. Maieſtatẽ ſũmã ut illi ſubiaceat exhibeat debitã reuerẽtiã. Et ſm̃ h̃ triplex ẽ doni timorĩ differẽtia. Vn9 timor ẽ ꝗ ṗncipalit̃ reſpicit penã & iſte ẽ ſeruilis ut ſupi9 dictũ ẽ. Ali9 uero ꝗ unũ ocl'm h̃t ad penã ſed tñ ṗncipaliorẽ h̃t ad offenſã uitandã. Et hic ẽ initial'. Terti9 aũt ꝗ unũ ocl'm h̃t reſpectu offenſe uitãde aliũ reſpectu reuerẽtie exhibẽde. Et hic ẽ filialis. Cui9 & ſi uſus ſit ĩ refugiẽdo ut ſeparet̃ a deo excellentior tñ & magis p̃cipuus uſus ẽ in reuerẽdo deũ & ĩ reſiliẽdo a ſũma maieſtate ꝑ ꝓpriã p̃uitatẽ. Et hic ꝗdẽ uſ9 fuit ĩ xp̃o de quo dr̃ Iſa. xi. Reꝗeſcet ſr̃ eũ ſpũs timorĩ dñi. Et ẽ ĩ ſanctis angl'is & erit in oĩbus btĩs ꝗ etiã noĩari põt timor reuerẽtial'. Et q̃ntũ ad iſtũ ocl'm & uſũ manet donũ timorĩ in pr̃ia. Quantũ uero ad alios inferiores tollit̃ ꝗa iſti cõpetũt ei ſm̃ ſtatũ impꝑfectiõis. Quia remanet ei uſus ṗncipal' hic ẽ ꝙ ñ dr̃ euacuari ſed magis ꝑfici & ſaluari. hec Bon. Ergo ut inꝗt pſal. Btũs uir ꝗ timet dñm. ꝗa timor dñi expellit peccatũ. Eccle. i. c. Et ꝗ timẽt dñm p̃ꝑabũt corda ſua & in cõſpectu illi9 ſanctificabũt aĩas ſuas. Eccle. ii. c. Et ꝗ timet deũ faciet bona. Eccle. xv. c. Et ut Hiero9 inꝗt in epl'is. Timor uirtutũ cuſtos ẽ ſecuritas ad lapſũ facilis. Ergo ꝓcuret unuſꝗſq; timere deũ ut ſic illũ collaudet & bñdicat ꝗ timẽtib9 ſe largit̃ ĩ pñti gratiã & ĩ fut̃o gl'iam ĩ qua oẽs ſancti exhibebũt

D. Bonau. dist. 34. parte 2 in 3. sent. pag. 464 in re- solutione.

ei cũ gaudio timorẽ & reuerentiã ꝑ infinita scl'a scloꝝ. Amen.

¶ Feria tertia post dominicam in quinquagesima. De ieiunio ad quod penitẽtes debent animari. Sermo. xvii.

Conuertimi ad me in toto corde ur̃o i ieiunio & fletu & planctu. Dei uiuentis ad pctores uerba sunt ista origial'r Ioelis. ii. c. Prope iam est sancte q̃dragesime deuotissimũ tp̃s in quo sancta mr̃ eccl'ia cunctos fideles inducit ad pniam hortatqꝫ maxie ut cõmissas culpas ieiunãdo abluant & expurgẽt. Veꝝtñ ut Hiero⁹. d. ad Palma. & Ocea. Quoꝝ deus uent̃ ẽ cultũ nolunt amare ieiuniũ. Sũt nõnulli q̃ ieiunia sp̃nũt ieiunare nolũt irridẽt ieiunãtes & qd'his deteri⁹ ẽ de ieiunio fl'a ꝑdicãt & loquunt̃. Aiunt. n. ad nihil fore utile ieiuniũ neqꝫ deo gratũ stomachũ affligere fame abstinereqꝫ a cibis quos de⁹ creauit ad utendũ neqꝫ sapiend ẽ aut boni uiri esse dicũt ut se fame macerãdo cor⁹ uelit ꝑimere añ tp̃s. Qua ꝓpt̃ in hoc sermone de ieiunii laudibus uerba facere arbitrat⁹ sũ ꝑutile ac necessariũ. Nã ad illud ꝑ os ꝓp̃he Ioel' iuitat nos. s. s. ut pꝫ i uerbis ꝑmissis i themate. In qb⁹ de ieiunio tria mysteria ꝓponim⁹ cõtẽplãda.

¶ Primũ dr̃ distinctio. ¶ De multiplici ieiunio & quid est ieiunium prout ẽ ꝑs
¶ Secundum istitutio. penitentie siue actus satisfactionis.
¶ Tertiũ cõmendatio.

Capl'm. i.

Primũ mysteriũ cõtemplãdũ de ieiunio dr̃ distinctio. Vt. n. põt colligi ex dictis Alex. in. iiii. uoluie sũme & Ric. in. iiii. di. xv. triplex est ieiuniũ. Primũ dr̃ natale. Scd'm generale. Tertiũ sp̃eale. ¶ Primũ ẽ ieiuniũ natale cũ q̃s nõ cõmedit i nocte nec mane cũ stati surgit de lecto nec i loco aut tp̃re quo edere nõ licet nisi urgẽte necessitate. Tale ieiuniũ ñ ẽ meritoriũ q̃a i his que insunt a nata nec laudant̃ nec uituꝑant̃ ut pꝫ ex. ii. Ethicoꝝ. ¶ Scd'm ẽ ieiuniũ generale q̃ñ. s. absti̅em⁹ a peccatĩ & offensiõe dei. Et de hoc inq̃t Aug⁹ sup Ioh. & ponit̃ de cõse. di. v. c. Ieiuniũ. Ieiuniũ magnũ & generale ẽ abstiere ab iniq̃tatibus & ab illicitĩ uoluptatib⁹ scl'i. Et de h° loq̃t̃ Pi⁹ papa de cõse. di. v. c. Nihil. d. Nihil ꝓdest hõi ieiunare & orare & alia bona religiõis agere nisi mẽs ab iniq̃tate & ab obtrectatiõib⁹ lingua cohibeat. Glo. uero sup dicto ca° in uerbo ꝓdest. dicit ad uitã eternã. ut de pe. di. ii. c. Oppõit̃. c. Si q̃s aũt. Tñ & nos declarauim⁹ ad q̃d ualent bona oꝑa in mortali peccato facta. De ieinuio etiã isto generali Ambro⁹ in omel'. di. lxxxvi. sic loq̃t̃. Quid ꝓdest ieiunare uisceribus & luxuriari uenatib⁹ abstiere a cibis & errare peccatis? An putatĩ illũ ieiunare frẽs q̃ ꝑmo diluclõ ñ ad ecclĩam uigilat ñ btõꝝ martyꝝ sancta loca ꝑquirit sꝫ ꝯgẽs cõuocat seruulos dispõit retia canes cõducit salt⁹ syluasqꝫ ꝑlustrat. De hoc siq̃dẽ sic loquit̃ Greg⁹ i omel'. q̃dragesime. Incassũ caro atterit̃ si a ꝑuis uoluptatibus aĩus

nō refrenat᷑. Hieroꝰ etiā de hoc ſic ſcribit. Tūc ꝑclara ē apud deū abſtinētia cor-
poris cū aīus ieiunat a uitiis. ¶ Tertiū ē ieiuniū ſpēale qđ ſic Alex. diffinit ī. iiii
ſūme. Ieiuniū ē abſtinentia a cibo & potu ſ̄m formā eccl̄ie intuitu ſatiſfaciendi
uel uitādi peccatū uel acqrēdi uitā eternā. Ex ꝗ diffinitiōe h̄ƭ ꝙ materiale ī ie-
iunio ē abſtinere a cibo & potu ſ̄m formā eccl̄ie. formale uero ut id bono aīo &
recta intentiōe fiat. Propterea ieiunātes cū intētiōe corrupta & uitioſa & deꝑ-
uata dānanƭ a xp̄o ꝗ ait Math. vi. c. Cū ieiunatis nolite fieri ſicut hypocrite tri-
ſtes. Extermināt. n. facies ſuas ut ap. ho. ie. Amē. d. uo. qa re. m. ſuā. Tu āt cū ie.
unge ca. t. & f. t. la. ne ui. ho. ie. ſꝫ p. t. ꝗ ē in abſ. Et p. t. ꝗ ui. in abſ. red. ti. Ieiuniū
ergo hypocritaꝝ infructuoſū ē qa deficit ī eo rō formal̄ uirtuoſi ieiunii. Ieiunā-
tes uero cū intētiōe recta ad reꝑmēda uitia carnis & ad ſatiſfaciēdū deo uirtuoſe
facere cōprobanƭ qm̄ ſ̄m Tho. ii. ii. q. c xlvii. Abſtinētia hoc mō cōſiderata ē ꝑs
ſubiectīa temperātie & habet rōnem timoris.

¶ De īſtitutiōe ieiunii ꝗdrageſimal̄ & ꝗtuor tp̄oꝝalioꝝꝫ ieiunioꝝ. ¶ Ca. ii.

SEcundū myſteriū ꝑncipale dr̄ inſtitutio. Poſſumꝰ. n. diſtīguere triplex
ieiuniū ab eccl̄ia inſtitutū vꝫ. Primū dr̄ quadrageſimale. Scđm tꝑale.
Tertiū ꝑticl̄are. ¶ Primū ē ieiuniū ꝗdrageſimale qđ cōgrue inſtitutū ē adhuc
triplici rōne. Prīo rōne tp̄ris. Scđo numeri. Tertio termini. ¶ Prīo qdem rōne
tp̄ris ꝗdrageſimale ieiuniū ē conuenienƭ tp̄re ueris inſtitutū. Prīo rōne tranſ-
greſſiōis ꝑmoꝝ ꝑentū ꝗ peccarꝛt īuere ſ̄m Alex. ī. ii. uolūie ſūme. Et ſi diceretƭ
unde ꝓbari poſſet ꝙ tp̄s ueris fuit illud in quo peccauit Adam. Ego rn̄deo ꝙ h̄
colligi pōt ex quadā hiſtoria quā memī me legiſſe Rome ī quodā Iſidori ethy.
li°. viii. exn̄ti in bibliotheca de Ara celi. Qđ ideo dico qa ī aliis libri eiꝰdē Iſidori
h̄ nō uiderim. Diciƭ ergo ibi. Qꝫ pꝰ aſcenſionē dn̄i ſaluatoris apl̄i occupati ī pre-
dicatiōe euāgelii nihil de obſeruātia paſce ꝗ. ſ. die celebrari deberet tradere po-
tuerūt. Cū uero ip̄i ex hoc mūdo trāſiſſent ꝑ uniuerſū orbē diuerſa introducta
fuere ieiunia & oīs Gallia unū diē anni ideſt octauo kal̄. aprilis paſca tenebāt.
Oriētales uero ſicut hiſtoria Euſebii ceſarienſ̄ narrat quocūqꝫ die mēſis martii
luna. xiiii. ueniſſet paſca celebrabāt. In italia aūt alii plenos ꝗdraginta dies ieiu-
nabāt. Alii. xx. Alii dicebāt octo dies in qbus mundꝰ cōcludiƭ ſibi ſufficere ieiu-
nare. Alii qa dn̄s ꝗdragīta dies ieiunaſſet. Alii ꝗdragīta horas abſtinere debe-
rent. Cū he tales obſeruationes ꝑ ſingl̄as ꝓuincias tenerenƭ. Rome meror erat
ſacerdotibꝰ ut ubi erat una fides diſſonarēt ieiunia. Tunc papa Victor Romane
urbis ep̄us direxit ut daret auctoritatē ad Theophilū ceſaree paleſtīe ep̄m qa
tunc in ierl̄ima eccl̄ia metropolis dicebaƭ ut in̄ paſcalis ordinatio ꝓueniret ubi
xp̄s in carne fuiſſet uerſatꝰ. Accepta itaqꝫ auctoritate Theophilus tantū opus

64

ſibi iniunctū cōſiderans n̄ ſolū ſue p̄rie ſed & aliaꝝ prouinciaꝝ q̄plures ep̄os & uiros ſapiētes ad cōciliū cōuocauit. Cumq; grādis illa multitudo eruditiſſimoꝝ uiroꝝ fuiſſet i unū collecta ꝓtulit Theophilus ep̄s auctoritatē ad ſe directā & qđ ſibi erat iniunctū patefecit. Tūc parit' oēs illi uiri docti dixerūt. Primū nobis dic qđ a nobis petis. Theophil9 dixit eis. Quē diē p̄mū creditis ī mūdo creatū? Et cōcordart oēs de dn̄ico. Theophil9 ep̄s dixit. Quō hoc ꝓbare poteſtis? Rn̄derūt illi. Ex auctoritate diuīe ſcripte que ait. Factū ē mane & ueſp̄e dies p̄mus deinde .ii. dein̄ .iii. .iiii. .v. & .vi. Septim9 in quo q̄euit deus ab oī op̄e ſuo quē diē ſabbatū appl'auit. Cū ergo ſabbatū dies ſit nouiſſim9 q̄s pōt eſſe p̄or niſi dn̄ic9 At Theophil9 acceptauit Sed iteꝝ īterrogauit. De tp̄re qđ uobis uidet'? Quatuor .n. tp̄ra in anno accipiunt'. Ver eſtas autumn9 & hyems. Qđ ergo tp̄s credim9 p̄mū factū? Ep̄i rn̄derūt. Ver. Theophil9 .d. Probate qđ dicitꝭ. Et illi. Habem9 ſcriptam que ait. Germinet terra herbā uirentem & afferentē ſemē ſcđm gen9 ſuū lignūq; pomiferꝝ faciēs fructū. Et hoc tp̄re ueris uidem9 fieri. Theo .d. Verꝝ ē. Tn̄ qm̄ trib9 menſib9 ueris tp̄s accipit' quo loco mund9 cepit eſſe. in p̄ncipio medio uel ī fine? Ep̄i rn̄derūt. In eq̄noctio ideſt octauo kal'. aprilis. The. dixit. Probate qđ dicitꝭ. At illi. Ex ſcripta dn̄te. Fecit de9 lucē & uocauit diē fecit tenebras & uocauit noctē & diuiſit de9 lucē a tenebris. Theo .d. Ecce de die & tp̄re ꝓbaſtis de luna qđ uobis uidet'? Quō dicitꝭ fuiſſe creatā creſcētē an plenā an minuentē. Ep̄i rn̄dert. Plenā dicit ſcripta. Fecit de9 duo lumīaria magna & poſuit ea ī firmamēto celi ut lucerēt ſup terrā. Luīare mai9 ut p̄eſſet diei & lumīare min9 ut p̄eſſet nocti. Et cū tali inueſtigatiōe ī illo cōcilio ſtatuerūt paſca non debere celebrari an̄ .xi. kal'. ap̄lis. Multaq; alia ordīauerūt ad paſce celebritatē ꝑtinētia. Quare clare pꝫ ꝙ p̄mi pentes tp̄re ueris ī p̄ncipio mūdi quo ī paradiſo terreſtri fuerāt collocati diuinū cōtēpſerūt p̄ceptū. Et iō tali tp̄re x9 mortuus ē & ī carne cū hōib9 cōuerſat9. Scđo tp̄s ueris cōueniēs fuit q̄dragesimali ieiunio q̄a tūc maxīe inſ̄gūt & inualeſcūt motus carnales. Tertia rō ē ꝓpt' memoriā dn̄ice paſſiōis que celebrat' ī uere. Nā ut īq̄t Aug9 .xviii. li° de ci. dei. c. lv. Mortu9 ē x9 .viii. kal'. ap̄l'. ¶ Scđo ieiuniū q̄dragesimale ē cōuenient' inſtitutū rōe nūeri dieꝝ. Nā numero q̄dragenario īſtitutū ē q̄a deo tenemur reddere decias. Et decia p̄s dieꝝ āni ſūt .xxxvi. dies. Et q̄a tenemur ſatiſfacere ꝑ trāſgreſſione decalogi ſ̄m īordiationē q̄tuor affectionū ſupaddūt' .iiii. dies ad deſignādū ieiuniū purgatiuū eſſe īordiatiōis q̄tuor affectionū. Et oīa h̄ colligūt' ex dictis Greg̃ ī .c. Q̄dragesima. de cōſe. di. v. Propterea nūer9 ille q̄dragēari9 ē p̄ēalitatis & afflictiōis. Quadragīta .n. dieb9 & xl. noctib9 pluuit de9 aq̄s diluuii ī penā mūdane corruptiōis ut pꝫ Gen. vii. c. Quadragīta ānis ꝑ deſertū uagauert filii

Ieiuniu quadrag et pascha qn instituta fuere lege usq. in finē

Christus qn mortuus est.

66

isrl̄ ubi mali afflicti sunt & mortui & alii ꝑ illã ꝑegriationẽ meruerũt ut pꝫ ĩ li° Nũeroꝝ. Q̄dragĩta dieb9 ieiũauit Moyses ut legẽ dñi mereret̃ accipe sicut scri bit̃ Exodi.xxiiii. Qradraginta dies dati sunt Niniuitis ad penitendũ sicut notat̃ Ione.iii. Quadragĩta dieb9 Helias ꝑegrinat9 ẽ usq ad montẽ dei oreb.iii.Regl xix. Quadragĩta dieb9 x9 ieiunauit in deserto Math.iiii. Quadragĩta dieb9 ste tit p9 resurrectionẽ añq̃ celos ascẽderet. Actuũ.i.c. Ideo ſm hũc numeꝝ q̄drage narium dieꝝ q̄dragesimale ieiuniũ ẽ institutũ. De quo sic cantat eccl̄ia. Lex & ꝓph̄e p̉mit9 hoc p̄tulerũt p9modũ x9 sacrauit oĩm rex atq factor tp̄oꝝ. Ter tio ieiuniũ q̄dragesimale fuit cõuenient̉ institutũ rõe termini. qa interpõatim nõ cõtinuũ determĩatũ ad tp̄s non ꝑpetuũ. Qd̉ factũ ẽ ſm Alex.in.iiii. Tũ ꝓpt̉ hũane infirmitatꝪ debilitationẽ. Tũ ꝓpt̉ fastidiũ cõtinue afflictõis. Tũ ꝓpt̉ an nihilationẽ deuotiõis. Nã cõtinuũ ieiuniũ & ꝑpetuũ debilitas hoĩs sustĩere nõ posset sed illũ discrimĩ disponeret. Fastidiũ afflictiõis nĩs fatigaret & ĩpatiam induceret & deuotio ieiunãdi ꝑiret. Si aũt quereret̃ q̄re dñica die nõ ieiunam9 Rñdet Alex. ꝙ hoc fit in memoriã letitie dñice resurrectiõis. Dr̃.n.ĩ decreto.c. Ieiuniũ.de cõse.di.iii. Ieiuniũ dñici diei & q̄nte ferie nẽo celebrare debet ut it̉ ieiuniũ xp̄ianoꝝ & gentiliũ & ueracit̉ credẽtiũ & infideliũ atq hereticoꝝ uera & nõ fl̄a discretio h̄eat̃. hec ibi. Tempe tñ q̄dragesimali dieb9 dñicis abstĩem9 a carnibus & lacticiniis ut ieiuniũ nr̃m conforme sit ieiunio xp̄i q̄ntũ congruit. Scd̉o principal̄r institutũ fuit ieiuniũ tp̄rale.s.q̄tuor tp̄oꝝ ab eccl̄ia de quo sic d. Calixtus papa.lxxvi.di.in.c. Ieiuniũ. Qd̉ ter ĩ anno apud nos celebrare didi cisti cõueniẽti9 nunc ꝑ q̄tuor tp̄ra fieri decernim9 ut sicut annus ꝑ q̄tuor uoluit̃ tp̄ra sic nos q̄ternũ sollemne agamus ieiuniũ ꝑ q̄tuor anni tp̄ra. Assignat̃ uero a doctorib9 rõ q̄re ĩ istis q̄tuor tp̄rib9 ieiunam9 vꝫ ut emẽdem9 que ĩ istis q̄tuor tp̄rib9 peccata cõmisim9. Et fiũt ꝑ tres dies ut satisfaciam9 ĩ die qd̉ deliq̄mus in mense. Et fiũt ĩ feria q̄rta q̄a tũc dñs a Iuda tradit9 fuit. In sexta q̄a crucifix9. In sabbato q̄a iacuit ĩ sepl̄chro & tristes fuerũt apl̄i de nece dñi. Tertio institutũ ẽ ab eccl̄ia ieiuniũ ꝑticl̄are.s.in uigiliis q̄ꝝdã festiuitatũ. Nã ut scribit Io. beleth Mos fuit ãtiq̄t9 ut ĩ p̄cipuis festiuitatib9 sctõꝝ hoĩes cũ uxorib9 & filiab9 ad ec clesiã uenirẽt & ibi cũ luĩaribus ꝑnoctarent. Sed q̄a multa adulteria in his uigi liis fiebant statutũ fuit ut uigilie in ieiunia cõuerterent̃. Nomen tamẽ antiquũ retentum ẽ quia nõ ieiunia sed uigilie appellant̃.

De laudibus ieiunii quod uerbis & exemplis cõmendat̃ ab omnibus sanctis tam ueteris q̄ noui testamenti. Capl̄m .iii.

TErtiũ mysteriũ cõtẽplandũ de ieiunio dr̃ cõmendatio. Nam lꝫ ml̄ta sint q̄bus ieiuniũ & abstĩentia cõm̃dari posset tñ laudes ei9 accipiem9 a trib9

Prio a gẽtilibus & phis. Scd̾o a prib9 & ꝓphis. Tertio a doctorib9 & sanctis.
¶ Primo accipim9 laudes ieiunii & abstinẽtie a gẽtilib9 & phis. Ipsi eteni suo
mõ abstinẽtiã magnificare studuerũt. Vñ Valeri9 max9 cõmẽdat mlres romãas
ꝗ abstiebãt a uio. Inqt. n. li°. ii. Fuit antiquoꝝ illa simplicitas in cibo capiẽdo hu
manitatꝭ siml & cõtinẽtie index certissima. Nã maxĩs uiris prãdere & cenare in
ꝓpatulo nõ erat uerecũdie ꝗa nec illas epulas hebãt q̃s oclis ppli subiicere eru
bescerẽt. Vini usus olim rõanis feĩs ignot9 fuit ne. s. i aliqd dedec9 ꝓlaberẽt ꝗa
ꝓxim9 a libero pr̃e intẽꝑantie grad9 ad ĩcõcessã uenerẽ eẽ cõsueuit. Dicearch9
ut ait Hiero9 ꝯtra Iouinianũ ĩ li° ãtiꝗtatũ laudat aurea scla Saẗni qm̃ cũ tũc oĩa
hum9 fũderet nlls cõmedebat carnes sed uniuersi uiuebãt pomis & herbis que
terra spõte gignebat. Xenocrates phs de Tripthólomi legibus tria tm̃ p̃cepta
ĩ templo Eleusine residere scribit. Venerãdos deos. Honorãdos ꝑentes. Carni-
bus ñ utendũ. Tulli9 ĩ. q. tus. cõmẽorat. Q Lacedemonii magꝭ ꝑsimõia delectãẗ
Hui9 rei Xenophõ Theophrast9 & pene oẽs greci scriptores testes sũt. Cheri
mon historic9 uir eloq̃ntissim9 narrat de uita antiquoꝝ egypti sacerdotũ ꝗ oib9
mundi curis p9poĩtis sꝑ dũ in tẽplo fuerũt & reꝝ naẗas cãsq; ac rõnes sideꝝ con
templati sunt nũq̃ se mlrib9 miscuerũt nunq̃ cognatos seu ꝓpiquos ac liberos
ꝗdẽ uiderũt ex eo tp̃re quo cepissẽt diuĩo cultui deseruire & carnib9 & uino sꝑ
abstinuerũt. Pane raro uescebanẗ ne onerarẽt stomachũ & si qñ cõmedebãt tũ-
sum pariẗ hisopũ sumebãt ĩ cibo ut escã grauiorẽ illi9 calore decoquerẽt. Eubo-
lus quoq; ꝗ historiã Mitridatis multis uolũib9 explicauit narrat apud ꝑsas tria
esse magoꝝ genera quoꝝ p̓mi ꝗ sunt doctissimi & eloq̃ntissimi excepta farina
& olere nihil ampli9 in cibo sumebãt. Euripides in Creta Iouis ꝓphas nõ solũ
carnib9 sed coctis cibis abstinuisse refert. Barzafrines uir babylonic9 in duo ge-
nera ap̃ Indos gymnosophistas diuidit quoꝝ unum appellat Bragmanas alteꝝ
Samaneos ꝗ tante cõtinẽtie sũt ut pomis arboꝝ iuxta Gangẽ fluuiũ alanẗ. De
Bragmanis etiã scribit Didim9 in epla ad Alexandꝝ. Q pura & simplici uita ui
uunt nllis reꝝ capiũẗ illecebris nihil appetũt ãpli9 q̃ naẗe rõ flagitat. Nulla ap̃
eos morboꝝ genera nlls medicĩe usus ꝗa ꝑsimoĩa ẽ illis medicĩa. Si ergo tm̃ gẽ
tiles hoĩes abstinebãt ut mũdanã sapientiã acꝗrerẽt ꝗd nos agere debem9 ut ĩ
uera sapĩa ꝓficiamus? Audiuim9. n. q̃nti apud illos hĩta sit abstinẽtia. ¶ Scd̾o
accipim9 laudes ieiunii a prib9 & ꝓphis ueterl testĩ ap̃ quos ñ paꝝ celebre ẽ re-
putatũ. Vñ psal. xxxiiii. Dauid ait. Huĩliabã ĩ ieiunio aĩaꝫ meã. Et Ioel. i. Sctifi
cate ieiuniũ. Et Tho. xii. Bona ẽ or̃o cũ ieiunio. Et Iudith. iiii. dr̃ de filiis isrl qñ
timebãt ĩpetũ Holofernis. Huĩliauerũt aĩas suas ĩ ieiuniis ipsi & mlres eoꝝ. Et
de Iudith. viii. c. dr̃. Ieiunabat oib9 dieb9 uite sue preẗ sabbata & neomenias &

festa dom⁹ isrl'. Et. i. Reg. vii. qñ filii isrl' pliaturi erãt cũ philisteis. Ieiunauerũt inqt scripťa ĩ die illa & dixerũt. Tibi peccauim⁹ dñe. ¶ Tertio accipim⁹ laudes ieiunii & abstinẽtie a doctorib⁹ & sãctis. Oẽs nãq; doctores eccľie abstinentiã & ieiuniũ miris efferũt laudib⁹ quoꝝ dicta elegãtissima adducẽť ĩ seqñti sermone cũ diceť de fructib⁹ ieiunii. Nũc uero tm̃ cõtẽplari sufficiat sc̃toꝝ exẽpla q̃ ieiunãdo & orãdo carnẽ suã crucifixerũt cũ uitiis & cõcupiscẽtiis. Refert Eusebi⁹ in. ii. li° eccľiastice historie. Q̃ int' sanctos egyptios quos euãgelista Marc⁹ instituit uinũ aut carnes nemo gustat tm̃ aqua ẽ eis pot⁹ & panis cũ sale & hisopo cib⁹. Itẽ Hiero⁹ ad Eustochiũ cũ uitã cõmẽdasset cenobitaꝝ q; ap̃ eos uiuiť pãe legumib⁹ & olerib⁹ subiunxit. Ad tertiũ gen⁹ ueniã quos anachoritas uocãt q̃ de cenobiis exeũtes excepto pane & sale ampli⁹ ad deserta nihil ꝑferunt. Hui⁹ uite auctor Paul⁹ illustrator Antoni⁹ & ut ad supiora cõscendã ṗnceps Io. baptista fuit. Et idem scribẽs uitã Pauli ṗmi heremite sic inqt de illo. Oẽm ĩ orõnibus ĩ solitudĩe duxit etatẽ. Cibũ & uestimentũ ei palma ṗbebat. Qd' ne cui impossibiľe uideať Iesũ testor & sc̃tõs angl'os uidisse me mõachos e qb⁹ un⁹ p. xxx annos pane ordeaceo & aq̃ lutulẽta uixit. Quid dicem⁹ de abstinẽtia oĩm cõfessoꝝ xp̃i Ilarionis Agathonis Amonis Serapiõis Basilii Bñdicti Frãcisci oĩmq; alioꝝ? Nll's eteñi inuẽt⁹ ẽ q̃ ĩ delitiis seruierit deo. Ideo p₃ p oĩa exẽpla tã xp̃ianoꝝ q̃ iudeoꝝ siue etiã gẽtiliũ q; abstĩentia subliãda ẽ & ñ spnẽda. Hẽm⁹ exẽpla auiũ que fame & abstinẽtia amicabiles fiũt hoĩb⁹ & fañliares. Ergo ƀm intẽtionẽ spũs. s. sanctã eccľiaꝫ dirigẽtẽ disponam⁹ m̃tẽ & aĩm ut ĩcohem⁹ h° sacratissimũ q̃dragesimale ieiuniũ quo mediãte obtinebim⁹ hic gr̃aꝫ & ĩ futo gľiaꝫ quã nobis largiať clemẽtissim⁹ de⁹ cui ẽ honor & gľia p ĩfinita sc̃loꝝ sc̃ľa. Amen.

¶ Feria quarta Cineꝝ. De ieiunio ad quod maxime tali die ecclesia conuocat & inuitat fideles. Sermo. xviii.

THesaurizate uobis thesauros in celo. Verba sũt saluatorĩ nr̃i originaľr Math. vi. & ĩ euãgľio hodi° Ecce aduenerũt dies pñie ad redimẽda peccata ad saluandas aĩas. Hodie nãq; initiũ ẽ sacri q̃dragesimalis ieiunii de quo cãtat eccľia. Paradisi portas ieiunii tp̃us nobis apuit idcirco cũ oĩ sollicitudĩe & deuotiõe uigilare debem⁹ ad ieiunia uenerãda qm̃ p ip̃a acq̃rimus thesauros regni celoꝝ. Et qm̃ sapiẽtissim⁹ oĩm mgr̃ ĩ uerbis allegatĩ ĩ thẽate cõuocat nos ut d' futa uita nobis ꝓuideã⁹ iõ ĩ h° ƀmõe fideles xp̃i ad ieiunii reuerẽtiã ṗcipuã merito ĩduceẽ⁹ Videbim⁹ ãt de ip̃o ieiũio adhuc tria mysteria ṗncipalia.

¶ Primũ dr̃ cõditionis.
¶ Scd'm obligationis.
¶ Tertiũ fructificatiõis.

¶ De cibis a q̃bus abstinendũ ẽ in ieiunio & de tp̃re siue hora cõmedendi dieb⁹ ieiunioꝝ & q̃re nõ ẽ determĩata q̃ntitas cibi sicut uicissitudo cõmedẽdi. Capľm. i.

PRimũ myſteriũ uidendũ de ieiunio dr̃ cõditio. Scḋꝫ.n.eccl̃ie ordĩationẽ
triplex cõditio ponit̃ de ieiunio. Prĩa dr̃ q̃litas. Scd̃a tp̃ralitas. Tertia
q̃ntitas. ¶ Prĩa cõditio dr̃ q̃litas.qa ĩ ieiunio ſm formã eccl̃ie abſtinendũ ẽ ab
aliq̃bus cibis utputa carnibꝰ ouis & lacticiniis. Oua uero & lacticia interdicũt̃ ie
iunãtibꝰ ĩ q̃ntũ ſũt orta ab aĩalibꝰ carnes hñtibꝰ ſicut pꝫ di.iiii.c. Deniqꝫ. Notã
dum tñ qḋ ĩ ieiunio q̃dragesime ĩterdicũt̃ ul̃r oĩa ſup̃dicta ſicut notat̃ de cõſ.di
iii.c. Nõ opꝫ. Piſciũ tñ eſus ut ſit ĩfirmitatis ſolatiũ non ut luxurie pariat ĩcẽtiuũ
cõcedit̃. Et lꝫ eẽt a marinis beluis abſtinẽdũ tñ de conſuetudĩe ẽ tollerãdũ qm̃ q
nis emũgit elicit ſanguĩeꝫ ut pꝫ ĩ dicto.c. Deniqꝫ. In aliis uero ieiuniis abſtinẽ-
tia a carnibꝰ ſp̃ p̃cipit̃. Ab ouis aũt & lacticiniis nõ niſi ſꝫ cõſuetudĩeꝫ p̃rie. Nã
dicit Hieroꝰ.lxxvi.di.c. Vtinã. Et extra de ſepult̃is.c. Certificari. Vnaqueqꝫ pa
tria abũdat ĩ ſuo ſenſu. Cõcordat his Ric.ĩ.iiii.& Tho.ii.ii.q.cxlvii.ar.viii.ĩ rñ-
ſiõe ad.iii.argu. Sꝫ dubitari p̃t cur ieiunioꝝ tp̃re nõ p̃cipit̃ abſtinẽtia ab uſu ui-
ni cum de illo tot mala dicant̃. Nã ſapiens ꝓuer.xx.ait. Luxurioſa res uinũ. Et
Eccl̃.xxxi. Ml̃tos extermĩauit uinũ. Et paulus eph̃.v. Nolite ĩebriari uio ĩ quo ẽ
luxuria. Et Hieroꝰ ad euſtochiũ Hoc moneo hoc obteſtor ut ſp̃õſa xp̃i uinũ fu-
giat ꝑ ueneno. Et Idem ad Furiã. O filia ſi apl̃s caſtigauit corꝰ ſuũ & ĩ ſeruitutẽ
redegit quõ tu iuuẽcl̃a adhuc ĩ feruore iuuẽtutꝭ põita dapibus & uĩo plena pote
ris eſſe de caſtitate ſecura? Idem ĩſup int̃ ceteras ſancte Paule laudes hãc ĩp̃e
enũerat ſingl̃arẽ qa.ſ.a uino abſtinẽtiſſima fuit. Inq̃t.n.ĩ deſcriptiõe eius uite.
Sic referã qḋ expꝰtꝰ ſũ. Menſe iulio feruẽtiſſimis eſtibꝰ ĩcidit ĩ ardorẽ febris &
pꝰ deſp̃atiõeꝫ cũ dei mĩa reſpiraſſet & medici ſuaderẽt ob refectiõeꝫ corp̃is ui-
no eẽ opꝰ tenui & ꝑuo ne aquã bibens ĩ hydropẽ uerteret̃. Et ego clã btũꝫ Epi-
phaniũ papã rogarẽ ut eã moneret imo cõpelleret uinũ bibere ut erat prudens
& ſolertꝭ ingenii ſtatĩ ſẽſit inſidias & ſubridẽs inimicũ eẽ qḋ ille dr̃et intimauit
Quid plura? Cũ btũs põtifex pꝰ ml̃ta hortamenta exiiſſet foras querenti mihi
q̃d egiſſet rñdit. Tm̃ ꝓfeci ut ſeni homini pene ꝑſuaſeriꝫ ne bibat uinũ. Sil̃r ad
laudẽ abſtinẽtie ml̃toꝝ ſc̃tõꝝ uita ĩducit̃ ꝙ uinũ ñ guſtauerit. Ergo ſi tã celebrꝭ
ẽ illa abſtinẽtia uideret̃ ꝙ ſalubit̃ fuiſſet p̃ceptũ ut ieiunãtes uinũ ñ biberent.
Rñdet ad hoc Alex.in.iiii.ſũme & Ric.di.xv.q̃rti. Qꝫ eſus carniũ magꝭ cõmouet
cõcupiaꝫ q̃ uini potꝰ qa cũ ad incitationẽ cõcupĩe cõcurrãt tria.ſ. abũdãtia calo
ris & ſp̃ũuꝫ & ſemis. Ex eſu carniũ ml̃tiplicat̃ ſemẽ qa in eis ẽ ml̃tũ de nutrim̃to
Et iõ ex eaꝝ eſu maxĩe ml̃tiplicat̃ ſup̃fluitas tertie digeſtiõis que ſeminis ẽ ma
teria. Ex eſu uẽtoſoꝝ ml̃tiplicat̃ abũdãtia groſſoꝝ ſp̃ũuꝫ Ex potu uini abũdãtia
calorꝭ. Et abũdãtia ſeminis magꝭ ẽ incẽtiua cõcupĩe q̃ abũdãtia calorꝭ maxĩe cãti
ex potu uini qa illa cito euaneſcit & calor in ſemine manet. Licet ergo uinum

ꝓuocatiuū ſit ad libidinē nō tñ ſicut carnes. Ideo eccl'ia iniūxit abſtinētiā a carni
bus & nō a uino. Et ſi adhuc querat' q̄re ñ a uino dicit Alex. Q̄ hoc factū ē ꝓpt'
infirmoꝝ renuitionē qa m'lti fuiſſent obie contēptores cū tolerabili9 ſit a carni
bus q̄ a uio abſtinere. Etiā ſic inſtitutū ē ꝓpt' neceſſitatē digeſtiōis. M'lti eteni
habēt debilē ſtomachū qbus neceſſarius ē uſus uini ꝓpt' digeſtionē ꝑficiendā.
¶ Scd'a cōditio ieiunii dr̄ tp̄ralitas. Nā ſm Tho. ii. ii. ubi s̄. Ieiunātib9 aſſignat'
tp̄us cōedendi. ſ. hora none. Cū. n. ieiuniū ordinet' ad deletionē & cohibitionē
culpe op3 ꝙ aliqd addat' ſup̄ cōem cōſuetudinē ita tñ ꝙ ex hoc ñ m'tū nat'a gra
uet'. Eſt aūt debita & cōis cōſuetudo hōib9 cōedēdi circa horā ſextā tū qa iam ui
det' eſſe cōpleta digeſtio nocturno tp̄re nat'ali calore interi9 reuocato ꝓpt' fri-
gus noctis circūſtans tū etiā qa tūc nat'a corpis hūani indiget iuuari. Vt ergo ie
iunātes aliq̄ afflictionē ſentiāt ꝯueniēt' eis taxat' hora nona que cōueniēs ē my-
ſterio paſſiōis xp̄i que cōpleta fuit hora nona qñ incliato capite tradidit ſpūm
hora aūt illa determiat' ſm groſſā eſtimationē. Si uero dr̄et' ꝙ ſtat9 ueteri teſti
ē ꝑfectior q̄ noui. S3 ĭ ueteri teſtō ieiunabāt a ueſꝑa diei p̄cedēti uſq3 ad ueſꝑa3
diei ſeqñtis. ut p3 Leuiti. xxiii. Ergo ſic d3 fieri ĭ nouo teſtō. Rñdet Tho. Q̄ ſta-
tus ueteri teſti cōꝑat' nocti. ſtat9 uero noui cōꝑat' diei ſm illud Ro. xiii. Nox p̄-
ceſſit dies aūt appropinquit. Iō in ueteri teſtō ieiunabāt uſq3 ad noctē non aūt
ĭ nouo. Notādū tñ ſm Alex. Q̄ hora nona nō ē ĭ p̄cepto ul' ſi ſit ĭ p̄cepto qa h't
magnā latitudinē nō ē determiata. Ideo ſi qñq3 p̄ueniat' uel ꝓlōget' cā neceſſa-
ria uel rōabili nō ex hoc ieiunās peccat mortal'r. Vñ qñq3 religioſi poſſēt ita ma
ne ſurgere & tm̄ fatigari añ horā ſextā ꝙ ex diſpēſatiōe ordĭs poſſent āticipare
horā nonā. De ꝓlōgatiōe aūt hore qa ex cōeſtiōe p9 horā nonā ñ aufert' pena
ſ3 poti9 auget' & ē magl ſuꝑerogare q̄ a debito deficere. Sil'r q nll'a hora cōedit
nō deficit ſed magis ſuꝑerogat. hec Alex. ¶ Tertia cōditio ieiunii dr̄ q̄ntitas.
Ordĭauit. n. eccl'ia ꝙ ſemel cōedat' ĭ die nō aūt pl'ies & q̄libet uice paꝝ qa nō po
tuit determĭare ĭ ieiunio q̄ntitatē pōderis cū un9 ſm nat'e ſue q̄litatē magl cibo
indigeat q̄ ali9. Sed bñ q̄ntitatē uiciſſitudinis. Exceſſus aūt ĭ q̄ntitate l3 minuat
meritū nō tñ ſoluit ieiuniū niſi eſſet nimi9 & ĭmoderat9 ut ſi aliqs excederet in
q̄ntitate cibi notabil'r multiplicādo fercl'a cōedēdo uaria cibaria deuorādo uſq3
ad ſūmū uētris ut detineat tp̄s ne affligat'. Talis inq̄ ſoluit ieiuniū & decipit ſe-
ip̄m. Vñ Aug9 ĭ ſermōe de q̄dragesima ait Sūt qdā obſeruatores q̄dragesie de
litioſi poti9 q̄ religioſi q uaſa ĭ qb9 cocte ſūt carnes tāq̄ ĭmūda horrētes deuitāt
& in ſua carne uētris aut gutturi luxuriā nō formidāt. Ieiunāt aūt ut nō ſolitā ie
iunādo minuāt edacitatē ſ3 ut ĭmoderate ĭ differēdo augeāt auiditatē. Artifici
oſis ac ꝑegrinis cōdim̄toꝝ diuerſitatibus gulā irritāt tm̄q3 capiunt manducādo

67

q̄ntū digerere possūt nō ieiunādo. Et Hiero9 ad Furiā ait. Nonnl'li uitā pudicā
appetētes ī itinere medio corruūt dū carniū abstinētiā ieiuniū putāt & stōachū
leguminib9 onerāt. Oīa tñ ītelligēda sūt cū discretiōe q̄a ut scribit'.i.q.v.c. Pre-
sentiū. Discretio mr̄ ē oīm uirtutū. Q̄d ꝓiō dixeri q̄a multi discretas ieiunioꝝ re
gulas cōsiderātes q̄ñqꝫ nīs arta imo eis īpossibilia sumūt ieiunia. Pro q̄b9 q̄etan-
dis stat sn̄ia illa Hiero. ad Rusticū mōachū.d. Balneaꝝ fomēta nō queras q̄ calo
rē corpis ieiunioꝝ frigore cupis extinguere que īp̄a moderata sint ne nimia de-
bilitēt stomachū & refectionē maiorē poscētia erūpant ī cruditatē que parens
libidinū ē. Et idem ad Nepotianū de uita cl'icoꝝ ait. Tm̄ tibi īpone ieiunioꝝ q̄n
tū ferre potes. Sit pura casta simplicia moderata & ñ sup̄stitiosa ieiunia. Et idē
ad Demetriadē. v̄. inq̄t. Neqꝫ uero īmoderata tibi īp̄am9 ieiunia & enormē ci-
boꝝ abstinētiā q̄b9 stati corp̄a delicata frāgūt' & añ egrotare incipiūt q̄ sancte
cōuersatiōis possint iacere fundamēta. Ph'oꝝ quoqꝫ sn̄ia ē moderatas esse uirtu
tes. Et idem ad Rusticū monachū ita scribit. Sūt q̄ amore cellulaꝝ īmoderatisqꝫ
ieiuniis tedio sollitudis ac nīa lectiōe dū dieb9 ac noctib9 aurib9 suis p̄sonāt uer
tunt' ī melācoliā ut Ypocratl' magis fomētis q̄ nr̄is īdigeāt mōitis. Idcirco seruā
da ē regl'a Fulgētii q̄ ita scribit ad Probū. Ieiuniis sic ē adhibñda tēp̄ies ut cor9
nr̄m neqꝫ saturitas excitet nec inedia īmoderata debilitet. Saturitas facit ut in-
cassū ieiunemus debilitas uero ne ieiunare possimus. hec ille.

Q̄ obligant' hoīes ad ieiuniū uel p̄p̄t' p̄ceptū eccl'ie uel p̄p̄t' impositam pe-
nitentiā uel p̄p̄t' indictionē episcopoꝝ. Capl'm. ii.

SEcundū mysteriū uidendū de ieiunio dr̄ obligatio. Obligāt' siq̄dē hoīes
ad ieiunia sub pena peccati maxīe p̄p̄t' tria. Prīo p̄p̄t' eccl'ie p̄ceptiōeꝫ
Scd'o p̄p̄t' pn̄ie ac uoti īpletionē. Tertio p̄p̄t' ep̄alem īdictionē. Prīo obli-
gant' ad ieiuniū p̄p̄t' eccl'ie p̄ceptionē q̄a.s. eccl'ia p̄cepit ut aliq̄ ieiunia a fideli
bus obseruēt' q̄a ut scribit'.xiiii.q.i.c. Quisq̄s. Quisq̄s p̄ceptū ñ obtēp̄at reus ē &
debitor pene. Et paulo īferi9. Q̄d p̄cipit' īp̄at' & q̄d imp̄at' necesse ē fieri. Et di.
xx.c. Preceptū.dr̄. Preceptū apl'icis ñ dura sup̄bia resistat' sꝫ p̄ obiāꝫ que a sancta
romana eccl'ia & apl'ica auctoritate iussa sūt salutifere īpleant'. Et eadē di.c. Nō
decet. Calixt9 papa ait. Sicut fili9 dei uenit facere uolūtatē p̄ris sic & uos īple-
te uolūtatē mr̄is ur̄e que ē eccl'ia. Ad idem ē.c. Sic oēs. xix. di. ubi sic dr̄. Sic oēs
apl'ice sedis sanctiōes accipiēde sūt tāq̄ īp̄i9 diuīa uoce Petri formate. Et idem
hēt' in.c. In memoriā. in.c. Enīuero. & in.c. Nulli fas. eadē di. Et hoc colligit' ex
uerbo xp̄i.d. Math. xviii. Qui eccl'iā ñ audierit sit tibi sicut ethnic9 & publican9
Sancta ergo mr̄ eccl'ia instituit ieiunia quedam sub p̄cepto fidelib9 obseruāda.
Et p̄mo īstituit ieiuniū q̄dragesimale de quo sup̄i9 dixim9. Clericū āt q̄buscūqꝫ

69

iniunctū ē ieiuniū a qnq̄gesima sicut p3 di.iiii.c.Statuim9.&.c.Deniq3.Sed cō/
siliū ē nō p̄ceptū ƀm glo. Scd'o p̄cipit̄ ieiuniū q̄tuor tp̄oꝝ sicut notat̄.lxxvi.di.
.c. Ieiuniū.c.Cōstituim9 &.c.De ieiunio. Tertio p̄cipit̄ ieiuniū ī oībus uigiliis
apl'oꝝ Philippi & Iacobi & Iohis euāgl'iste dūtaxat exceptis ut app̄et extra de
obseruatiōe ieiunioꝝ.c.Cōsiliū.Quarto p̄cipit̄ ieiuniū in uigilia ntīs dn̄i que si
uenerit feria sexta hi q̄ nec uoto nec regl'a ad abstinētiā carniū astricti sunt tali
die carnib9 uti pn̄t ƀm cōsuetudinē eccl'ie generalē. Nō tn̄ rep̄hendēdi sūt hi q̄
ab eis ob deuotionē uoluerit abstinere. extra de obseruatiōe ieiunioꝝ.c.Expli/
cari.Quito p̄cipit̄ ieiuniū ī uigl'.pentl'.lxxvi.di.c.Nosse credo.Sexto p̄cipit̄ ie/
iuniū in uigl'ia assumptiōis uirgl' Marie.extra d' obseruatiōe ieiunioꝝ.c.i.Septi
mo p̄cipit̄ ieiuniū ī uigl'.Io baptiste & btī Laurētii.Et h° de cōsuetudīe app̄bata
que ligat & tenet ut p3 di.i.c.Cōsuetudo.& di.xi.c.Eccl'iaꝝ.&.c.In his. Nā ƀm
Astenƀ in sūma sua.Si ī aliq̄ regiōe uel diocl' sit aliqd' ieiuniū cōsuetū qd' tn̄ nō
ē p̄ceptū p̄ ius scriptū nihilomin9 ab exn̄tib9 ibidē ē obseruandū.Nec hoc puto
intelligendū p̄ illis tm̄ q̄ ī locis illis domiciliū hn̄t s3 etiā p̄ aliis forēsib9 & p̄e/
grinis q̄ eo tp̄re ibi se rep̄irēt.Vn̄ Aug9.xii.di.c.Illa aūt.ait.Mater mea Medi/
olanū me secuta inuenit eccl'iā sabbato nō ieiunantē cep̄at fluctuari q̄d ageret.
Tūc ego cōsului de hac re btīssime mēorie Ambro.ep̄m.At ille ait.Cū Romā
uenio sabbō ieiuno cū mediolani sū nō ieiuno.Sic & tu ad quā forte eccl'iā uene
ris ei9 morē serua si n̄ uis reliquere cuiq̄ scādalū nec queq̄ tibi.Hec cū mr̄i renū/
tiassē libent' āplexa ē. Glo.uero ī dicto.c.sup̄ uerbo ueneris.dicit.Viatores te
nent̄ sequi consuetudinē loci ad quem ueniunt.Et hoc idem colligi uidet̄ ex.c.
Que cōtra mores.di.viii.in textu & in glo. & ī.c.Quisq̄s.xli.di. Octauo p̄cipit̄
ieiuniū ī uigl' sctī Bartholomei que seruari d3 ƀm cōsuetudinē festi dicto.c. Cō
siliū.extra de obƀuatiōe ieiūioꝝ.Ieiūia aūt triū dieꝝ Rogationū an̄ ascēsiōe3 dn̄i
que ponunt̄ de cōse.di.iii.c.Rogatiōes. ƀm glo.ibidē sūt de cōsilio n̄ de p̄cepto
nisi ubi eēt cōtrariū de cōsuetudīe app̄bata.Sil'r ieiuniū Aduētus si ē in p̄ria de
cōsuetudīe ē p̄ceptū al'r nō ƀm hosti.l3 honestū sit q̄ ieiunēt cl'ici & maxīe p̄sbi
teri.In decretl' etiā īuenit̄ q̄ sit ieiunandū feria q̄rta sexta & sabbato.de cōse.di.
iii.c.Ieiūia.&.c.Sabbō. Tn̄ istud cōsiliū ē n̄ p̄ceptū nisi de cōsuetudīe app̄bata
In dieb9 tn̄ sabbatl' a carnib9 abstinēdū esse dicit.c.Quia dies.de cōse.di.v. Et h°
utiq3 cōsiliū ē nisi adhuc ɔtrariū uideret̄ p̄ cōsuetudinē. In oīb9 uero uigl'.festoꝝ
que scd'a feria ueniūt ieiunādū ē ī sabbō ut p3 in.c.Ex p̄te.& dicto.c.Cōsiliū.ex
tra de obƀuatiōe ieiunioꝝ. Notādū tn̄ q̄ a p̄cepto ieiunii excusāt̄ & absoluunt̄
q̄ legitimā hn̄t cā3 siue necessitatē ut nō ieiunēt.q̄a ut scribit̄ ī sepe allegato.c.
Cōsiliū.Necessitas legi n̄ subiacet.& ī.c.Rēissionē.Necessitas n̄ ht̄ legē.i.q.i.

optima solutio de
ieiunio rōne loci,
sive consuetudinis,
et de Mediolano
precipue s. Aug. ad
s. Monicā matrē suā
p. D. Amb. sententia
clare patet.

Sed caueat unuſqſqꝫ ne decipiat ſeipm̄. Qn̄ ſi qs poſſet ieiunare ꝑ uno florēo lucrando poſſet etiā ieiunare ut īpleret eccl'ie p̄ceptū. Pn̄t tamē aliq rōnabilit' excuſari a ieiunio. Et p̄mo excuſāt' pueri q ſcḋm Tho. & Ric. ꝓpt' debilitatē nat'e indigēt freq̄n̄ti cibo nō multo ſim'l ſūpto. Indigēt multo nutrim̄to ꝓpt' uirtutē augmēti. Ideo uſqꝫ ī finē tertii ſeptēnii ideſt .xxi. anni ieiunare nō obligant'. Et ꝑ his ē dictū illud Hiero. ad Lethā. An̄ annos robuſte etatis ꝑiculoſa ē teneris abſtinētia & grauis. Tn̄ cōueniēs ē ut an̄ dictā etatē inducant' hoīes ad ieiuniū. Tū ꝓpt' generalē cōmonitionē & mīe dei īpetrationē ſicut dr̄ Ioelis .ii. Coadunate ſenes cōgregate ꝑuulos & ſugētes ubera. Tū etiā ꝓpt' uitiorꝫ refrenatiōꝫ q̄a ut pl'imū & maxīe tp̄rib9 his iuuenes ſūt laſciui & diſſoluti. Ego uero dico & teneo ꝙ cōſiderata malitia que ī multis ſupplet etatē & corruptela deteſtabili nefandiſſimorꝫ facinorꝫ que ꝑpetrāt' tā a maſcl'is q̄ a feīs. Q tales nō ſolū inducendi ſunt ieiunare imo ſtringēdi ſūt quos ualētes on9 ferre ieiunii etiā an̄ .xxi. annū ad illud credo fore obligatos ſub uirtute p̄cepti. Scḋo excuſant' a p̄cepto ieiunii pau̲pes q nō h̄n̄t ad cōedendū ī una cōeſtiōe ſufficient'. Tertio excuſāt' ꝑegrinātes q ꝓpt' laborē nimiū cōmode ieiunare n̄ ualēt. Nec obſtat ſi dicat' ꝙ p̄ceptū cōſilio nō ē p9ponēdū. Cū ergo ieiunare ſit ī p̄cepto ꝑegrīari uero ad indulgētias ē de cōſilio ergo nō uidet' ꝙ ꝓpt' ꝑegrīationē ſint ſoluēda ieiunia. Quia ut dn̄t Ric. & Tho. Intētio dātis p̄cepta de ieiuniis excludere nō fuit alias pias & neceſſarias cās. Sec9 tn̄ ē de p̄ceptis legis nat'e. Quarto excuſāt' ſenes & debiles. Quīto infirmi. Sexto mēſe nobiliū ſeruitores. de qb9. d. Ric. Q ſi ex cā neceſſaria ꝑueniūt aliq̄ntulū cōedendi horā ex toto ul' modicū p̄bibendo ne ſeruiēdo deficiāt & hoc faciāt iā poitl mēſis ul' modicū an̄ ita ꝙ ꝓpt' tp̄ris cōtinuationē una mēſa hēat deputari nō peccāt ſicut nō peccāt q ſurgūt de mēſa ut ꝑuio uadāt uel exenia deferāt & iterꝫ reuertētes ad m̄ſā ꝯtinuāt. Septīo excuſāt' laborātes q dietī uiuūt nec pn̄t laborare ſim'l & ieiūare. Octauo excuſāt' mr̄es p̄gnantes & que lactāt filios & regl'arit' oēs qb9 legitīa adſūt īpedim̄ta. De diſpēſatiōe tn̄ ieiunii ſcḋm Alex. notādū ē ꝙ ſi euidens cā ſit pōt ſtati hō ꝑ ſe ip̄m ſtatuti obſeruātiā p̄terire p̄ſerti ſi nō poſſit defacili hr̄e recurſū ad ſuꝑiorē. Si aūt cā ſit dubia dꝫ hō ad ſuꝑiorē recurrere q auctoritatē h̄t in talib9 diſpenſare.

¶ Scḋo obligāt' hoīes ad ieiuniū ꝓpt' pn̄īe ul' uoti īpletiōeꝫ qn̄. ſ. qs teneret' ieiunare cū ſibi fuiſſet iniunctū ꝑ pnīa aut uoto ſe obligaſſet. ¶ Tertio obligāt' hoīes ad ieiūiū ꝓpt' ep̄alē īdictiōeꝫ qn̄. ſ. ep̄s ī ſua diocl īdiceret aliqd' generale & diſtrictū ieiūiuꝫ puta ꝑ pace ꝑ ſereītate aerī ꝑ pluuia poſtulāda & h9i tūc ōes ei9 cure ſubiecti obedire tenēt' ut expreſſe ponit' de cōſe. di. iii. c. Pronūtiandū. Et di. v. c. Ieiunia. ubi dicit'. Ieiunia in eccl'ia a ſacerdotib9 conſtituta ſine neceſſitate rationabili non ſoluant'. hec ille.

Q ieiunium fructuosum est utile ad bona temporalia & bona corporalia & ad bona spiritualia. Caplm.iii.

T Ertiū mysteriū uidendū de ieiunio dr̄ fructificatio. Possum9 nāq; tripli
cem eius fructum annotare. Primus dr̄ corpalis. Scd's tp̄ralis. Tertius
spualis. Prim9 ieiunii fruct9 dr̄ corpal'. Ipi eteni corpi pdē tripl'r. Prīo refre
nādo. Scd'o sanādo. Tertio fortificādo. Prīo ieiuniū pdē corpi ip̄m refrenan/
do. Nā nullū remediū ē ita efficax ad rep̄mēdū carnis rebellionē ad spūm sicut
macerare & affligere illā & potissimū p ieiuniū. Et qs nō indigeat tali medicia
qn̄ oēs pūgunt' uexāt' & agitant' stimlo carnis? Ideo Paul9.ii.Cor.ix.c. dicebat
Castigo cor9 meū & in seruitutē redigo. Ex hoc Hiero9 ad Rusticū monachum
inqt. Vas electiōis ī cui9 pectore xp̄s sonabat macerat cor9 suū & subiicit serui/
tuti & tn̄ cernit natalē carnis ardorē sue repugnare snīe ut qd' nō uult h° agere
cōpellat' & qi ui patiēs uociferat' & .d. Miser ego hō qs me liberabit de corpore
mortꝭ h9. Et tu te arbitrarꝭ absq; lapsu & uulnere posse trāsire nisi oī custodia s/
uauerꝭ cor tuū? Et idem ī ep'la ad Furiā de uiduitate seruāda. Ap'ls inqt mace/
rat cor9 suū & aīe subiicit īpio ne qd' aliis p̄cipit ip̄e nō fuet. Et tu adolescētula
feruēte cibis corpe de castitate secura es. Quasi.d.n̄. Et idē ī ep'la ad Eustochiū
& ponit' ī.c. Si Paul9.xxxii.q.v. Si Paul9 īqt ap'ls uas electiōis & pp̄at9 ī euāge
lio xp̄i ob carnis aculeos & incētiua uitioꝝ rep̄mit cor9 suū & ī seruitutē subiicit
ne aliis p̄dicās ip̄e reprob9 efficiat' & tn̄ uidet aliā legē ī mēbris suis repugnan/
tem legi mētis sue & captiuātē se ī lege peccati. Si post nuditatē ieiunia famē
carceres flagella supplicia ī semet reuersus excl'at. Infelix ego hō qs me libera/
bit de corpe mortꝭ h9 tu te putas securā esse debere? In ep'la uero ad Saluiniā
de nebridio & uiduitate idem Hiero9 sic loqt'. Sicut irasci hoīm ē & irā nō p̄fi/
cere xp̄iani sic oīs caro cōcupiscit qdē ea que carnis sunt & qbusdā illecebris ad
mortiferas aīe uoluptates trahit. Sed nr̄m ē uoluptatꝭ ardorē maiore xp̄i amore
restrīgere & lasciuiēs iumentū frenis inedie subiugare ut n̄ libidinē s; cibos que
rat ac desideret & sessorē spūȝ .s. moderato atq; cōpoito portet īcessu. Quorsū
ista? Vt hoīeȝ te esse nouerꝭ & nisi caueas passiōib9 huānis subiacere. De eodē
cuncti facti sum9 luto hisdē cōpacti exordiis & in serico & pānis eadē libido do
miat'. Nec regū purpuras timet nec mēdicoꝝ sp̄nit squalorē meliusq; ē stōachū
te dolere q̄ mentē impare corpi q̄ seruire gressu uacillare q̄ pudicitia Et ī ep'la
ad Demetriadē. v. idē.d. Ignita sūt diaboli iacl'a que siml' uulnerāt & īflāmāt &
a rege babylonis trib9 puerꝭ p̄parant'. S; quō ibi q̄rt9 spēm hn̄s filii dei intensos
mitigat ardores sic ī aīo uirgīali rore celesti & ieiunioꝝ frigore puellaris calor
extīguit' & huāno corpi angl'oꝝ cōuersatio p̄pat'. Item ī ep'la ad Eustochiū sic

69

D. Hieronimi
Ieiuniũ et austeritas, atq. tentatio.

refert. Sollicite ꝓuidendũ ē ut quos ſatitas a ꝑadiſo expulit eſuries reducat ñ
qꝺ deus inteſtinoꝝ nr̄oꝝ delectet̃ rugitu ſꝫ ꝙ al̄r pudicitia tuta eſſe non poſſit
Propterea & ip̄e Hieroꝰ in ſe ip̄o oñdit qꝺ aliis p̄dicauit eius uerba ſũt ad Eu
ſtochiũ loqñtꝭ Quotiēs i h̄emo cõſtitutꝰ & in illa uaſta ſollitudie que exuſta ſo
lis ardoribꝰ horridũ mõachis p̄rat hitacl̄m putabã me romãis intereſſe deliciis
Horrebãt ſacco mēbra deformia & ſquallida cutis ſitũ ethiopiſſe carnis obdux
erat Quottidie lacrīe quottidie gemitꝰ Et ſi qñ repugnãtē ſomnꝰ iminēs opp̄ſ
ſiſſet unde humo uix oſſa herētia collidebã De cibis uero & potu taceo cũ etiã
lãguētes monachi aqua frigida utãt̃ & coctũ aliqd accepiſſe luxuria ſit Ille igit̃
ego ꝗ ob gehēne metũ tali me carceri dãnauerã ſcorpionũ tm̄ ſociꝰ & feraꝝ ſe
pe choris ītererã puellaꝝ & ī frigido corꝑe & ſicca iã carne p̄mortuo ſola libi-
dinũ incendia bulliebãt. Itaqꝫ quottidie flebã & repugnantē carnē ebꝺaꝝ īedia
ſubiugabã Memi me cl̄antē diē crebro iunxiſſe cũ nocte nec ꝑus a pectorꝭ ceſ-
ſaſſe uerberibus ꝗ̄ rediret dñ̄o imꝑante trãꝗllitas Iꝑ̄am quoqꝫ cellulã meã ꝗ̄ſi
cogitationũ meaꝝ cõſciaꝫ ꝑtimeſcebã. Et mihimet iratꝰ & rigidus ſolus deſerta
penetrabã. Et ut mihi teſtis ē dñs pꝰ ml̄tas lacrīas pꝰ celo ocl̄os inherētes non
nunꝗ̄ uidebar mihi intereſſe agmibus angl̄oꝝ. hec Hieroꝰ. Sꝫ ꝗd de aliis oibus
ſanctis dicã Nõne ꝑ abſtinentiã afflictiõeꝫqꝫ ieiunioꝝ ſuꝑauer̃t luxuriã? Et ut
de aliis taceã dico tm̄ qꝺ de btõ Frãciſco ſcribit ī ſua legēda. d. Bon. Inꝗt. n. ſic
Attendēs illꝺ apl̄i uerbũ Qui aũt ſũt xp̄i carnē ſuã crucifixerũt cũ uitiis & con-
cupiſcētiis ut crucis armat̃aꝫ iugit̃ ſuo ferret in corꝑe tanta diſciplīe rigiditate
ſenſuales appetitꝰ arcebat ut uix neceſſaria ſumeret ſuſtētatiõi nat̃e. Difficile
nãqꝫ fore dicebat neceſſitati corꝑis ſatiſfacere & ꝓnitati ſenſuũ nõ ꝑere ꝑpter
qꝺ cocta cibaria ſanitatꝭ tp̄re uix admittebat & raro. Admiſſa uero aut cõficie-
bat cinere aut cõdimti ſaporē ī admixtiõe aque utpl̄imũ reddebat inſipidũ De
potu uini ꝗd dicã cũ de aqua dũ ſitis eſtuaret ardore uix ad ſufficientiã biberet
Pꝫ ergo ꝙ ꝑ ieiuniũ corꝰ aīe inimicũ maxīe refrenat̃. ❡ Scꝺo ꝓdē ieiuniũ cor-
pori ip̄m ſanãdo Nã uiſũ ē ꝑ expientiã ꝙ magis ꝓdeſt ſanitati corꝑis abſtinē
tia moderata ꝗ̄ nimius & exceſſiuus ciboꝝ uſus. Quinimo utpl̄imũ ex gula oēs
egritudīes uenire ſolēt. Vñ de conſe. di. v. c. Ne tales dr̄. Morbi ſat̃itate nimia
cõcitãt̃. Et Senica ad Lucillñ ſic ait. Medicīa quõdã paucaꝝ ſcīa fuit herbarum
ꝗbus ſiſteret̃ fluēs ſanguis uulnera coirēt paulatī. Deiude ī hãc ꝑuenit tã ml̄ti
plicē uarietatē. Nec ē miꝝ tũc illã minus negotii hũiſſe firmis adhuc ſollidiſqꝫ
corꝑibꝰ & facili cibo nec ꝑ artē uoluptatēqꝫ corrupto ꝗ pꝰꝗ̄ cepit nõ ad tollē-
dã ſed ad irritandã famē ꝗ̄re inuēte ſũt mille cõdit̃e ꝗbꝰ adhibitꝭ excitaret̃. Que
deſiderãtibꝰ alimēta erãt onera ſũt plenis Inde pallor & neruoꝝ uio marcētiũ

71

tremor & miserabilior ex cruciatibꝰ q̃ ex fame macies Inde incerti tabentiū pe-
des & ſꝑ q̃i ĩ ip̃a ebrietate titubatio. Inde & ĩ totā cutē humor admiſſus diſten
tuſqꝫ uenť dū male aſueſcit plus capere q̃ poterat Et tandē cōcludit mľtos mor
bos mľta fercľa feciſſe. Et Ioħ.os aureū de cōſ.di.v.i.c. Nihil hoc ip̃ꝫ cōfirmat
d.habundātia morbū facit & moleſtias ingerit & egritudies generat. Iō Hieroꝰ
cōtra Iouinianū ait. Egrotāti tibi non aľr ſanitas reſtituiť niſi tenui cibo uictuqꝫ
caſtigato que dieta dr̃. Et idē Hieroꝰ in .c. legimꝰ de cōſ.di.v. Legimꝰ quoſdam
morbo articľari & podagre humoribus laborātes ꝑ ſcriptiōe bonoꝝ ad ſimplicē
mēſam & paupes cibos redactos cōualuiſſe Caruerūt.n. ſollicitudie diſpēſan-
de domꝰ & epľaꝝ largitate que & corpꝰ frangūt & aĩaꝫ. ¶ Tertio ꝓdeſt ieiuniū
corpi ip̃ꝫ fortificādo. Nā moderata ieiunia ex cōſeqn̄ti corꝑa magꝭ ſana & magꝭ
robuſta reddūt. Et ſi dicať hoc nō eſſe ueꝝ qm̄ ꝑ ieiunia debilitāť corporis uires
ꝫꝫ illď ſpal. Genua nr̃a infirmata ſunt a ieiunio. rn̄dere poſſumꝰ qď Paulꝰ dice-
bat .ii. cor. xi. Cū infirmor tūc fortior ſū eo ꝙ ĩfirmitas & debilitas corꝑis redde-
bat eū fortē & ꝓmptū ad dei obſeqa. ¶ Scďs ieiunii fructꝰ dr̃ tp̃raľ. Prodē.n.
adhuc tripľr tp̃raľr. Prĩo placādo. Scďo liberando. Tertio impetrādo. Prĩo
ꝓdē tp̃raľr placādo deū qn̄ iratꝰ ꝓpť peccata ppľi tp̃rali flagello eos percute-
re cōminať ſic pꝫ Ione lıᵒ ꝑ totū de Niniuitꝭ de qbꝰ ita ait Hieroꝰ. lıᵒ. ii. cōtra Ioui
nianū. Niniue ciuitas magna irā dei ieiunioꝝ mıſeratiōe retorſit q̃ utiqꝫ Sodoma
atqꝫ Gomorra placaſſēt ſi pniam agere lacrĩaſqꝫ pnĩe fūdere ieiunio p̄rocinan
te deum cōciliare uoluiſſent Miſſus ſiqdē fuit ad niniuitas Ionas & audierūt illi
uocē eiꝰ & timuerūt deū & ieiunantes & orātes irā eiꝰ placauerūt. ¶ Scďo ꝓdeſt
hōi ieiuniū tp̃raľr liberando.ſ.a ꝑicľis & aduerſitatibꝰ hꝰ ſcľi ſicut pꝫ de mľtis q
ieiunātes ob reuerētiā uirgis & alioꝝ ſc̄tōꝝ liberati ſūt a mľtis ꝑicľis celi terre
& mariū. Tertio ꝓdē ieiuniū tp̃raľr ĩpetrando.ſ. tp̃ralia bn̄ficia ut pluuiā tp̃re
ſiccitatis ſanitatē tp̃re ĩfirmitatꝭ ſerenitatē tp̃re ĩbriū pacē tp̃re guerraꝝ & ſiſıa.
¶ Tertiꝰ fructꝰ ieiunii dr̃ ſpūaľ. Prodē.n. ſpūaľr tripľr. Prĩo clarificādo. Scďo
cibādo. Tertio gľificando. Prĩo ꝓdē clarificādo. Nā ad ꝑſpicacitatē & purita-
tem orõnis & contēplatiōis miro mō diſpōit Nōne lectio orõ p̄dicacio ieiuno
ſtomacho meliꝰ capiūť & exercēť? Hinc Hieroꝰ contra Iouinianum ait. Daniel
atqꝫ tres pueri interp̄tatiōeꝫ ſomniorū ieiunia reuelant paſtiqꝫ legūibꝰ pruden
tiores & pľchriores ĩueniunť. hec ille. Ioħi euāgeliſte ĩ ĩſula Pathmos ieiunāti
reuelata ſūt ſecreta celeſtia. Apľi ieiunātes.ſ. lumĩe ſunt illuſtrati. Actuum .ii.
Scďo ꝓdē ieiuniū ſpūaľr cibando. Cū.n. mēs fuerit illūita & diuĩe cōtēplatiōi
intenta ex cōſeqn̄ti delectatiōe ſpūali inebriať. Tertio ꝓdeſt ieiuniū ſpūaliter
gľificando qa ꝑ illud ĩtroducimur ĩ btāꝫ uitā ſicut. Helyas poſt ieiuniū raptꝰ eſt

70

in celū.iii. Reg.ii. In h9 autē misterium p9 ieiuniū q̄dragesiale stati resurrecti-
onis celebrat̄ glia Ergo aio feruēti unusqsq; ꝫ facultatem suā hodie ieiuniū inci
piat ut sic in fine adipiscat̄ eternā gl'iam. Amen

¶ Feria quita p9 diē Cinerꝝ De usu & laudib9 sctissime orōnis cōtra eos q dn̄t nō esse orādū neq; p bonis acqrēdis neq; p mal' euitādis. ¶ Sermo .xix.

A Ccessit ad eū Centurio rogās eū. Notant̄ h uerba Math.viii.c.& in euāgelio hodi°. Prōptissim9 de9 sp ē ad liberal'r exhibendū nobis bn̄fi cia sua que ideo sepe nō accipim9 qa negligētes sum9 ad fiducial'r po stulādū. Nā q petit accipit & q querit iuenit & pulsanti aperiet̄ ut dr̄ Luce.xi. Et utiq; satl clarꝝ ē i historia scti euāgelii die hodierna recitati i q̄ cōmeorat̄ sa-nitatis donū a xp̄o collatū puero Centionis palitico & male hn̄ti. Qd' utiq; x9 fecit cōmot9 fidelib9 pcib9 Centionis hūil'r eū depcanti. Qm̄ aūt ap aliquos in-credulos & ideuotos orōnis usus uilis & inutil' reputat̄ idcirco i p̄nti sermōe de cōmēdatiōe & laudib9 orōnis erim9 tractati ut sic oīs uere penitēs audeat cū Cē turione c'fare securi9 ad dn̄m Iesū xp̄m. Notabim9 ergo tria p que pncipal'r orō-dem9 usū orōnis cōmēdabilē esse & in hac uita oīb9 cōuenire.

¶ Primū dr̄ cōtrarioꝝ debilitas.
¶ Scd'm dicit̄ sanctoꝝ dignitas.
¶ Tertiū dr̄ omniū indigentia.

¶ Confutatio debilium rationum quas pleriq; adducere solent ad ostendendum q sit sup-fluum orare. Capl'm.i.

P Rimū quo oñdit̄ cōmēdabilis usus orōnis dr̄ cōtrarioꝝ debilitas. Nā q di cūt nō esse orādū neq; p bonis acqrēdis neq; p malis amouēdis assumunt ad defensionē erroꝝ sui triplicē rōem v3. Pria ē diuie puidēcie. Scd'a diuie per manentie. Tertia diuine clemētie. ¶ Prima ē diuie puidētie. Dn̄t.n. q facta nr̄a & ista oīa iferiora non regunt̄ a puidētia dei & ex cōseqn̄ti psp a & ad uersa bona & mala ab ipō nō puenire. Si aūt i terrogent̄ a quo ergo ista gubernant̄. Aliq r̄ndebūt q a fato. Aliq q a fortūa. Aliq q a nll'a puidētia sed ueniunt sic
¶ Primi dn̄t q oīa ista que i hoc mūdo fiunt & que hoib9 accidunt ueniūt a fato noīe fati intelligendo ifluentiā celi & planetaꝝ ꝫ quā asserunt oīa reglari. Et hui9 opiōis fuit Ouidius q in li° de tristib9 dixit. Rō fatū uincere nll'a ualet Idē cōfirmauit Seneca in tragediis.d. Regit̄ fatis mortale gen9. Et de cōsolōne ad Paulinū.d. Mutare fata non possum9. stant dura & iexorabilia. Et Lucā9 li°.vi. inqt. Preceps agit oīa fatū. Nec medii dirimūt morbi uitāq; neceq;. Et Iuuena lis li°.iii. satyra.i. Seruis r̄gna dabūt captiuis fata triūphos. Et Tuli9.li°.i.de di uinatiōe. Fato oīa fiūt. Et Quītilian9 i declatiōib9. Fato uiuim9 languem9 con ualescim9 morimur. Medicīa qd p̄stat nisi ut uita nemo despet. Inde ē q qdā astrologi ingerūt se ad iudicādū de futis euētib9 hoim de uita & morib9 regum

Quid sit fatum, et quid intellig.r noie fati —

72

de pace & guerris poploꝝ de diuitiis & pauptate de fecunditate & sterilitate
uxoꝝ de honorib⁹ & dignitatib⁹ acqrendis & silib⁹ q̄i ista oīa depēdētiā hēant
sicut a cā necia ab ī fluētia planetaꝝ & celestiū corpoꝝ. Et ex hoc uersū ē in ꝓ
uerbiū int̄ uulgares. Q̄ nō iuuat orare deū cum iā diffinitū sit qđ unusqsq̄ aut
boni hr̄e aut mali pati hēat. Cōtra qnos Aug⁹ li° v. de ci. dei. c. i. sic ait. Prorsus
diuia ꝓuidētia regna cōstituunt̄ hūana, que si ꝓpterea qsq̄ fato tribuit, q̄ ipaꝫ
dei uolūtatē, ul̄ ptātē fati nōie applat, sniaꝫ teneat, linguā corrigat. Cur n̄ h ꝓ
mū dicit qđ dictur⁹ ē cū ab illo qsq̄ quesierit qd dixerit fatū? Nā id hoīes qn̄ au
diūt usitata loquēdi cōsuetudīe nō intellūnt nisi ui positiōis sideꝝ q̄lis ē qn̄ qs
nascit̄ siue cōcipit̄ qđ aliq a dei uolūtate alienāt. Aliq etiā ex illa hec pendere
cōfirmāt. S⁹ illi q sine dei uolūtate decernere opinant̄ sidera q̄lis qsq̄ sit id bo
noꝝ hēam⁹ maloꝝue patiamur ab aurib⁹ oīm repellēdi sūt n̄ solū eoꝝ q uerā re
ligiōeꝫ tenēt sꝫ q deoꝝ q̄liūcūq̄ uolūt esse cultores. Hec. n. opīo qd agit aliud
nisi ut nullus oīo colat̄ aut roget̄ de⁹. Et Paulo inferi⁹ subdit. Quale deīn iudi
tiū de hoīm factis deo relinq̄t̄ qb⁹ celestis necessitas adhibet̄ cū dn̄s ille sit &
sideꝝ & hoīm? hec ille. Si qs uero obiiceret q̄ astroligi ꝑsepe uera dn̄t audiat
Aug. p̄fati li. c. vii. dn̄tē. Nō īmerito credit̄ cū astroligi mlta uera rn̄dēt oc̄lto
instictu fieri spūuꝫ nō bonoꝝ quoꝝ cura ē flas & noxias opiōes de astralib⁹ fatl
inserere hūanis mentib⁹ atq̄ firmare. Ideo friuola ē mathematicoꝝ snīa q nos
nr̄osq̄ successus astris subdere moliunt̄. Scđi asserūt oīa ista inferiora moueri
ad imperiū fortūe & disponi. Vn̄ plutarch⁹ li° de reme° ire. d. & īducit Suripi
dē sic loqn̄tē. De⁹ magna regit ꝑua uero ī fortūe manib⁹ derelinqt. Hāc fortu
nā rudes hoīes & idolatre gētiles deā quādā esse putauerūt. Vn̄ Lactan̄ li. iii.
Crediderūt inqt popli fortunā q̄ndā deā esse res hūanas uariis cāibus illudētē
qa nesciebāt unde sibi aut bona aut mala uenirēt Hos tn̄ sic opinantes Aug⁹ li.
iiii. de. ci. dei. c. xvii sic deridet. Fortuua dea putat̄ & colit̄. Certe oēs deos utri
usq̄ sexus & si sexū hn̄t nō nisi bonos estimare debem⁹ Hoc Plato dicit hoc alii
phi hoc excellētes rei publice poploꝝq̄ rectores Quō ergo dea fortuna aliqn̄
bona ē aliqn̄ mala? An forte qn̄ mala ē dea nō ē sꝫ in malignū demonē repente
cōuertit̄? Sed Ari. li. ii. phy. d. fortunā esse cāꝫ paccn̄s ī agētib⁹ ꝯm ꝓpositū. Et
tūc ut. d. Tho. in. ii. sūme. cōtra gentiles &. d. Bon. di. xxxvii. scđi li. Licet aliqd
sit cāle uel fortuitū respectu agentl pticlari utpote pticlaris nat̄e & intellectus
creati nihil tn̄ est cāle aut fortuitū respectu ꝓuidētie dei a qua oīa p̄uisa sūt &
p̄ordīata. Tertii cotendūt ꝓuidētiā dei nllam esse circa ista inferiora & hoīm
facta sꝫ oīa currere sic sine ulla ꝓuidentia reglante. Qui error pniciosissim⁹ est
& dānat̄. Tū rōne. Tū auctoritate. Et lꝫ multe rōnes ad hoc possent induci tn̄

contra blasphemantes potestatē dei vel voluntatē appellantes nōie fati.

R. contra tenentes fortunā aliquā deā esse. D. Th. et D. Bonavent. defendunt.

71

dicā eā quā Tho. pōit in .iii. cōtra gētiles. c. lxiii. Ait. n. sic Impossibile ē ꝙ aliꝗ non cognoscētia finē opentᷣ ꝓpᷣ finē & ordiate ꝓueniāt in ipm nisi sint mota ab aliquo hn̄te finis cognitiōe3. Sed oīa corpa natᷓalia mouentᷣ & opantᷣ ꝓpᷣ finē lꝫ illū nō cognoscāt. Ergo opꝫ ꝙ tota opatio natᷓe ab aliꝗ cognitiōe ordinetᷣ Preterea oīa que sūt natᷓa disticta ī unū ordinē nō cōueniūt nisi ab uno ordināte colligantᷣ ī unū. In uniuersitate aūt reꝝ sūt res distictas & cōtrarias natᷓas hn̄tes que tn̄ ī unū ordiné cōueniūt. Ergo opꝫ ꝙ unꝰ sit uniuersoꝝ ordiator & gubernator Sunt ad hoc etiā scriptᷓe sacre auctoritates. Ait. n. sapiēs Sapie. xiiii. c. Tu aūt sapīa tua gubernas oīa. Et Eccl. v. Ne dicas corā anglo tuo nō ē ꝓuidētia Et Math. vi. rep̄hendēs xꝰ īmoderatā sollicitudinē eoꝝ ꝗ diffidunt gubernari posse a deo on̄dit ꝗr ip̄e ꝓuidentia sua decorat terrā floribꝰ pascitꝗ aues & uolucres celi. Ideo Lact. liᵒ. i. diui. īstitu. cōtra dei ꝓuidētiā negantes sic pulchre loqtᷣ. Suscepto igitᷣ illustrāde ueritatis offitio n̄ putaui adeo necessariū ab illa qōne initiū sumere que uidetᷣ p̄ma esse natᷓa sit ne ꝓuidētia que rebꝰ oibus cōsulat an fortuitu ul facta sint oīa uel gerantᷣ. Cuiꝰ snīe auctor ē Democritꝰ cōfirmator Epicurꝰ quos tn̄ ceteri phi ac maxie stoyci acerrie retulerunt docentes nec fieri mundū nec cōstare nisi sūma rōne potuisse. Sꝫ & .M. Tullius ꝗuis achademice discipline defensor esset de ꝓuidētia gubernatrice reꝝ & multa & sepe disseruit qd facit tū i oibꝰ phie sue libri tū maxie ī his ꝗ sūt de natᷓa deoꝝ. Nec difficile sane fuit paucoꝝ hoīm p̄ua sentientiū redarguere mēdatia ceteri phis ī hac una re nō dissidentibꝰ. Nemo. n. ē etiā tā rudis tā ferꝰ moribꝰ ꝗ oclos suos ī celū tollēs tā & si nesciat cuiꝰ ꝓuidētia dei regatᷣ hoc oē qd cernitᷣ n̄ aliꝗ tn̄ esse intellat ex ip̄aꝝ motu magnitudīe plchritudīe utilitate tēꝑatione nec fieri posse ꝗn illud qd mirabili rōne cōstat cōsilio aliquo maiore sit instructum hec ille. Dicimꝰ ergo & catholice tenemꝰ ꝙ oīa reguntᷣ ꝺm ꝓuidentiā dei ꝗ bona ul mala hoibus iuste distribuit ꝺm ꝙ iudicat meliꝰ cōuenire. ❡ Scda rō ꝗre dn̄t aliꝗ nō esse orandū ē diuīe ꝑmanētie. Dn̄t. n. ꝙ lꝫ oīa fiant ꝺm diuinā ꝓuidentiā cū ip̄a nihil aliud sit ꝗ ip̄e deꝰ & deꝰ sit īmutabilis ꝺm illud Nūeri. xxiii. Non ē deꝰ ꝗi hō ut mentiatᷣ nꝫ ut filiꝰ hoīs ut mutetᷣ. Et Malachie. iii. Ego dn̄s & nō mutor. Et Iacobi. i. Apud quē nō ē trāsmutatio. Et Augꝰ ī liᵒ de natᷓa bōi Solꝰ deꝰ īmutabilis ē. Ergo si disposuit bn̄facere hoibus īdigētibꝰ absꝗ orōne illoꝝ illud īplebit. Et si deliberauit mala aliꝗ impꝑtiri non ꝓpᷣ orōnes cessabit. Sed cōtra istos ē auctoritas Hiere. xviii. ubi deꝰ sic loqtᷣ. Repēte loquor aduersum gentē & aduersū regnū ut eradicē & destruā & disꝑdā illud. Si pniāꝫ egerit gēs illa a malo suo, qd locutꝰ sū aduersū eā, agā & ego pniāꝫ sr malo qd cogitaui, ut facerē ei. Et subito loquor de gēte & de regno ut hedificē & plātē illd.

Et iteꝝ Ezechielis.xxxiii.deꝰ.d. Si dixero iusto ꝙ uita uiuat & cõfisꝰ in iustitia
sua fecerit iniqtatē oēs iustitie eius obliuioni tradētur & ĩ iniquitate sua quam
opatus ē morieť.Si aũt dixero impio morte morieris & egerit pnĩaȝ a peccato
suo uita uiuet & nõ morieť.Et hoc ē qđ dr̃.xxii.q.iiii.c.Vnusqsq;.Ipse dñs fre-
qñť suā mutat sñiaȝ.Et in.c.Incõmutabilis.idē hēť.Et de pe.di.i.c.Nouit.No-
uit deꝰ mutare sñiaȝ,si tu noueꝝ emēdare delictũ.Ex qbꝰ uerbis pȝ ꝙ ſm ꝙ nos
mentē nr̃aȝ & uolũtaria opa siue ĩ bonũ siue ĩ malũ dirigimus,ita ip̃e sñiam suã,
aut reuocat,& ĩmutat,aut exeqť sine sui ĩmutatiõe. Nã ut.d.Ar̃.viii.phy.&.xi.
metaphy.Deꝰ ē mouēs oĩa ĩmobil̃.Et Boe.Stabilisq; manēs das cũcta moueri.
Ideo dicit.d. Bon.di.viii.i.li. Q diuĩa essētia ē ĩmutabil̃. Nã nõ mutať loco,qa
ubiq; ē,nõ tp̃re,qa eternitas siml̃ ē,nõ forma,qa pure actus ē. Vñ mutatiõeȝ ſm
formā tollit simplicitas.ſm tp̃us tollit eternitas.ſm locũ tollit ĩmensitas Et iõ
in deo ē sũma stabilitas & inde oĩs motꝰ cālitas.Sine sui itaq; mutatiõe ꝓduxit
deꝰ in tp̃re mũdũ.sine sui mutacõe carnē nr̃aȝ assũpsit. Sine sui etiā mutatione
petētibꝰ & orātibꝰ sua dõa largiť.Nã ut ĩqt Tho.ii.ii.q.lxxxiii.Ex diuĩa ꝓuidē
tia nõ solũ disponiť ꝙ effectꝰ fiãt sȝ etiā ex qbꝰ cāis & quo ordĩe ꝓueniant.Inť
alias eteni cās sũt etiā quoꝝdā effectuũ cāe actꝰ hũani. Vñ oȝ hoĩes agere aliq̃,
nõ ut ꝑ suos actꝰ diuĩaȝ dispõeȝ ĩmutēt,sed ut ꝑ actꝰ suos ĩpleāt quosdā effectꝰ
ſm ordĩeȝ a deo dispõitũ. Et idē etiā ē i natalibꝰ cāis. Nā nȝ q plātat ē aliqd nȝ
q rigat sed q incremētũ dat deꝰ ut dr̃ i.c.Cũ nõ sit ĩ hoĩe.Extra de decis.Et tñ
si hõ nõ plātat aut nõ semĩat deꝰ nõ dat ĩcremētũ. Sil̃e ē de or̃one.Nõ.n.ꝓpť
hoc oramꝰ ut diuinā dispositiõeȝ ĩmutemꝰ,sȝ ut illđ ĩpetremꝰ qđ deꝰ disposuit
mediātibꝰ or̃onibꝰ nobis donare.ut Greg.d.i.dial̃.li. ¶ Tertia rõ quā assumũt
negātes & dānātes or̃onis usũ ē diuĩe clemētie. Deꝰ iq̃ũt clemētissimꝰ ē & libe
ralissimꝰ iõ cũ noscat oĩa qbꝰ ĩdigemꝰ ñ opꝰ ē or̃onibꝰ ab illo ea petere Quia ut
inqt Senica.Nulla res cariꝰ emiť q̃ que p̃cibꝰ empta est.Ideo sũme liberalitati
eiꝰ nõ cõuenit bñficia p̃rare rogatꝰ.Ad hoc r̃ndet Augꝰ ad ꝓbā de orando deũ
Q deꝰ ml̃ta nobis ex sua liberalitate p̃rat ñ petita. Sȝ ꝙ aliq̃ uult p̃rare nobis
petentibꝰ hoc ē ꝓpť nr̃aȝ utilitatē ut.s.fidutiā quandā accipiamꝰ recurrendi ad
deũ & ut recognoscamꝰ eũ esse bonoꝝ nr̃oꝝ actorē. Et sic ĩterimũť oēs obiecti
ones supradicte quibus orationis usus impugnabatur qa debiles sunt & nullius
roboris aut momenti.

¶ Q usus oratiõis conmēdať auctoritate & exemplo sanctoꝝ ueteris & noui
testamenti & p̃cipue dñi nr̃i Iesu xp̃i. Capl̃m.ii.

SEcũdũ quo cõmēdabilis or̃onis usus dr̃ ē sctõꝝ dignitas Oēs eteni sancti
uerbo piť & exēplo orare nos docuerũt. Vñ Dauid in psal.xxxi.or̃oneȝ

lege usq in finé
hanc pulch. exponem
de immutabilitate
dei, et uere certe
dignam —

de orando
deum.

72

cõmendãs ait.Subdit9 esto dño & ora eũ.Et psal.v. Qm̃ ad te orabo dñe mane
exaudies uocẽ meã.Et psal.xxxiii. Exqsiui dñ3 & exaudiuit me & ex oib9 tribla
tiõibus meis eripuit me.Et sapiẽs Eccl.xxxv. Orõ huiliant se nubes penetrat.
Et Tobie.xii.Bona ẽ orõ cũ ieiunio.Et Hiere.xxxiii.Clama ad me & ego exau
diã te.d.dñs Et.i.Petri.iii. Oẽs unanĩes ĩ orõne estote.Et.Iacobi.v.Orate ꝓ ĩ
uicẽ ut saluemĩ.Et doctor gẽtiũ Paul9 ro.xii.Spe gaudentes ĩ tribl̃atiõe patiẽ
tes orõni ĩstantes.Et.i.Cor.vii. Vacetis orõni.Et Phil.iiii.Nihil solliciti sitis
s3 in oĩ orõne & obsecratiõe cũ grãꝝ actiõe petitiões urẽ innotescãt ap̃ deũ Et
Col.iiii.Orõni ĩstate uigilãtes ĩ ea.Et.i.Thi.ii.Volo uiros orare ĩ oĩ loco leuã
tes puras man9 Et.i.Thessa.ultĩo.Sine ĩtermissiõe orate.Et x9 ĩ euãgelio Luce
xi.Petite & accipiet.q.& in.p.& ap.uobis.Et Luce.xviii. Op3 sp orare & non
deficere.Et.Luc.xxii.& Math.xxvi. Vigilate & orate ne ĩtret ĩ tẽptationẽ Et
Math.xxiiii.Orate ne fiat fuga urã hyeme uel sabbato. Et Marci.xiii. Videte
uiglate & orate. Et qđ docuert̃ sctĩ uerbis ope ɔpleuert̃ atq͂ orãdo ãplissĩa dei
munera ĩpetrauert̃. Vñ Gen.xxv.Isaac dep̃cat9 ẽ deũ ꝓ uxore sua Rebecca eo
q͂ eẽt steril q exaudiuit eũ & dedit Rebecce cõceptũ.Et Exo.viii.ix.&.x.capl.
Orauit Moyses ꝓ amotione plagaꝝ ab egypto & exaudit9 ẽ l3 illi mali essent.
Et Exodi.xvii.In bello qđ hũert̃ filii isrl cõtra Amalechitas pl9 fecit Moyses
orãdo q̃ Iosue pugnãdo.Et Exo.xxxii. Post adoratiõe3 uituli qñ uidebat dñs
uelle delere poplm Moyses ꝓ orõnis ĩstãtiã obtinuit ueniã.Et Nũeri.xi. Per
orõnẽ Moysi absort9 ẽ ignis q deuorabat castra murmurãtiũ Et Nũeri.xii.Per
orõnẽ Moysi curata ẽ Maria a lep̃. Et Nũeri.xxi.Per orõnẽ etiam Moysi libe
rat9 ẽ popls a serpẽtib9.Et.i.Regl.i. Anna que steril erat orauit dñ3 & cõcepit
& ꝑpit filiũ & uocauit nomẽ ei9 Samuel eo q͂ a dño postulasset eũ.Et.i.Regl
vii.Orãte Samuele filii isrl debellarunt philisteos.Et Tobie.vi.Raphael an
gelus monuit Tobiã iuniorẽ ne demões herẽt ptãtẽ ĩ eũ ut orarent.Et Iudith
iiii.Tp̃re ꝑsecutiõis Holofernis filii isrl orabãt deũ ut uisitaret poplm suũ. Et
Iudith.xiii.Armis orõis mũita illa mlr uidua caput ãputauit Holoferni.Et Isa.
xxxviii.Orantẽ cũ lacr̃is Ezechiã exaudiuit de9 & addidit dieb9 eius annos.xv.
Et Daniel xiii.Susanna ꝓ orõnẽ liberata ẽ a criatiõe fla & dãnatiõe mortis Et
Ione.ii.De uẽtre piscis ꝓ orõnẽ ad litt9 mari adduct9 ẽ Ionas.Et.i.Machabeoꝝ
xi.Vidẽs Ionathas q͂ oẽs exceptis paucis dereliquerũt eũ pugnãtẽ contra alie
nigenas scidit uestimẽta sua & rogauit dñ3 & postea mĩa3 obtinuit & uictoriã.
Et.ii.Machabeoꝝ.iii.Onias sũmus pontifex oranit ꝓ Heliodoro diuĩa uirtute
grauit flagellato eo q͂ uoluerat erariũ expoliare. Deus autẽ illi uitam donauit
Quid referã de oratiõib9 aploꝝ alioꝝ q͂ sctõꝝ q orando tot mira fecerunt? Sed

omnibus dimissis breuitatis cā ad xp̄m ē deueniēdū. De ip̄o siqdē dr̄. Math. i. Abiit ī desertū locū ibiq̃ orabat. Et Luc. vi. Erat pnoctās ī orōne dei. Et. Luc. x. Facta est dū oraret spēs ei9 altera. Et Luc. xxiii. Et Math. xxvi. Legit̃ ad prēz orasse. Et ad Hebr. v. de ip̄o dr̄. Cū clamore ualido & lacrīs exaudit9 ē p̄ sua reuerentia. Sz circa hoc nōnlli dubitāt cur x9 orauit cū Aug9 dicat li° de correptione & grā. Nemo querit ab alio qd̄ p̄ se pōt. Sz x9 oīa poterat p̄ se ergo nihil debebat ab alio petere nec orare. Ad hoc r̄ndet. d. Bon. di. xvii. terii li. Q decēs fuit & coueniēs orare xp̄m p̄pt̄ tria. Prīo p̄pt̄ meritū. Scd̄o p̄pt̄ exēplū. Tertio p̄pt̄ argumētū. Prīo p̄pt̄ meritū q̄a sua petitiōe & postulatiōe merebatur nobis q̄ min9 idonei eram9 ad susceptionē b̄nficioꝝ dei. Scd̄o orauit p̄pt̄ exemplū. s. ut ī seip̄o inuitaret nos ad orōis studiū ī cui9 exercitio maxīe sup̄at̃ aduersari9. Tertio orauit p̄pt̄ argumentū ut ōnderet se esse ueꝝ hoīez & uere a deo missū. Petere ergo & orare cōpetit xp̄o s̄m nat̃az assūptā. Et sic soluit̃ qd̄ dicebat̃ ī cōtrariū Cōcludēda ē ergo h̄ scd̄a ps p̄ncipal̄ n̄ri sermōis ī qua p̄batū ē p̄ exēpla & auctoritates sc̄tōꝝ q̄ orōnis exercitiū apprīme ē cōmendabile.

¶ Q omnes indigent auxilio dei ad acquirēdā btītudinē ad uitanda p̄ccta & ad temporalia bona impetranda. Cap̄lm. iii.

TErtiū quo ōndem9 ad orōez oēs obligari debere dr̄ īdigētia. Oēs eteni cui9cūq̃ stat9 grad9 & cōditiōis existāt egēt a deo adiuuari maxīe q̄ntū ad tria Prīo q̄ntū ad btītudinē acq̄rendā. Scd̄o q̄ntū ad p̄ccta uitāda ¶ Tertio q̄ntū ad tp̄ralia bona īpetrāda. ¶ Prīo indigēt oēs a deo adiuuari q̄ntū ad btītudinē acq̄rēdā eo q̄ nll̄s illā uirib9 p̄priis aut uirtute ualet adipisci. Ideo un9q̄sq̃ orare debet cū Petro. d. Dn̄e salua nos. q̄a ut inq̄t psal. Grām & gl̄az dabit dn̄s. ¶ Scd̄o indigēt oēs a deo adiuuari p̄pt̄ p̄ccta euitāda q̄b9 fragil̄ n̄ra cōditio subiecta ē. Et de his sic elegāt̃ loq̄t̃ Aug9. xxii. li° de ci. dei. c. xxii. Sed p̄ter pueriles penas sine q̄b9 disci non pōt qd̄ maiores uolūt q̄ uix aliq̄d util̄r uolūt quot & q̄ntis penis gen9 agitet̃ hūanū que non ad malitiā neq̄tiāq̃ iniquoꝝ sz ad cognitiōez p̄tinēt miseriāq̃ cōez q̄s ullo sermōe digerit? Quis ulla cogitatione cōprehēdit? Quant9 ē met9 q̄nta calamitas ab orbitatib9 atq̃ luctu a dānis & a dānatiōib9 & deceptionib9 & mēdatiis hoīm a suspitiōib9 f̄l̄is ab oīb9 uiolētiis facinorib9 & scelerib9 alienis q̄nq̄dē ab eis & dānatio & captiuitas & uīc̄la & carceres & exilia & crutiat9 & āputatio m̄broꝝ & p̄uatio sensuū & oppressio corporis ad obscenā libidinē opp̄mētis explēdā & alia m̄lta horrēda sepe cōtingūt? Quid ab īnumeri casib9 q̄ forīsec9 corp̄i formidant̃ estib9 & frigorib9 tempestatib9 imbrib9 illuuiōib9 coruscatiōe tonitruū grādine fulmīe motib9 hyatib9q̃ terraꝝ opp̄ssiōib9 ruinaꝝ ab offensiōib9 & pauore ul̄ etiā malitia iumētoꝝ

a tot uenenis fructuũ aquaꝝ auraꝝ bestiaꝝqꝫ ac ferarũ non tm̃ mõ molestis sed
etiã mortiferis morsibus a rabie que cõtigit a rabido cane ut etiã a blãda & ami
ca suo dño bestia nonunq̃ uehemẽti9 & amari9 q̃ leones dracõesqꝫ metuat̃ faci,
atqꝫ hoĩeꝫ quẽ cõtamĩauerit ꝯtagione pestifera ita rabiosũ ut a ꝑentib9 filiis &
cõiuge pei9 oĩ bestia formidet̃? Que mala patiunt̃ nauigãtes? Que terrena iti
nera gradiẽtes? Quis ãbulat ubicũqꝫ nõ ĩopĩatis subiacẽs casib9? De foro qdam
domũ rediẽs sanis pedib9 suis cecidit pedẽ fregit & ex illo uulnere finiuit hanc
uitam. Quid uidet̃ sedente securius? De sella in qua sedebat Hely sacerdos ceci
dit & mortu9 ẽ. Agricole imo uero oẽs hoĩes quot & q̃ntos a celo & terra uel a
ꝑiclosis aĩalib9 cãus metuũt agroꝝ fructib9? Solẽt tñ de frumẽtis tandem col,
lectis & recõditis esse securi Sꝫ qbusdã qđ nouim9 ꝓuentũ optimũ frumẽtoꝝ
fluui9 in ꝓuis9 fugiẽtib9 hõibus de horeis eiecit atqꝫ abstulit. Contra millefor,
mes demonũ ĩcurs9 qs ĩ ĩnocentia sua fidit? Qñqdẽ etiã ꝑuulos baptizatos qb9
certe nihil ẽ ĩnocẽti9 aliqñ sic uexãt ut ĩ eis maxĩe deo ista sinẽte monstret̃ hui9
uite flenda calamitas & alteri9 desideranda felicitas. Iam uero de ip̃o corꝑe tot
exeũt morboꝝ mala ut nec libri medicoꝝ cũcta cõprehẽsa sint ĩ quoꝝ plĩbus ac
pene oib9 & adiumẽta ip̃a & medicamt̃a tormenta sunt ut hoĩes a penaꝝ exitio
penali eruãt̃ auxilio. Et lꝫ in p̃fata auctoritate mlta dixerit Aug9 ꝓpt̃ que nlls
uiuere secur9 dꝫ nisi q cõfidit in deo. Nos tñ dieb9 nr̃is tãta uidimus euenisse qꝫ
merito fatu9 reputari posset q ꝑ orõnes ad dñi auxiliũ nõ confugit. T p̃re nãqꝫ
iubilei Anno dñi.m.cccc.l.regnãte Nicolao qnto põtifice maxĩo hora.xxiii.cũ
ingẽs mltitudo ppli euntl & redeũtl cõgregata esset ap̃ pontẽ sub castro sancti
angli adeo ĩtra se se exñtes ibi cõpressi sũt ut illis exceptis q ĩflumĩe cadentes
submersi sũt ducẽtoꝝ & septẽ hoĩm suffocatoꝝ ĩ põte p̃dicto corꝑa sũt ĩuenta
Temꝑe Alfonsi regis Arrogonie & utriusqꝫ Sicilie ex nocturno & repentino
terremotu ĩ ciuitate Neopolitana aliisqꝫ ciuitatib9 regni & terrl ruẽtib9 ex inꝓ
uiso domib9 & hedificiis mlta milia hoĩm periere. Anno dñi.m.cccc.lxv.in do,
minica de passiõe ĩ ciuitate Venetl pret̃ morẽ in lacunis illis nauicle plĩme sub,
merse sũt mltisqꝫ utri9qꝫ sex9 piť naufragiũ passis. Noui & ego ep̃m Brixieñ q
morsu caniculi sui quẽ in camera detinebat p9.xl.dies in rabiẽ uersus extinct9 est
Noui ego nõ unum sꝫ plres quos fulgur de celo ueniẽs ex ĩꝓuiso uita ꝓuauit. Vi
di tot & tãta ꝑicla qꝫ si illa enumerare uellẽ lõgissima ꝑfecto tp̃ꝝ spatia occu,
parẽ. O uita labil. O uita ĩnumerabilib9 ꝑiclis circũdata. O uita misera & labo,
riosa ĩ q̃ nlls secur9 esse p̃t. Nõ ꝓpt̃ diuicias nõ ꝓpt̃ celsitudĩeꝫ gradus nõ ꝓpt̃
amicoꝝ copiã ñ ꝓpt̃ acutã prudẽtiã. Ideo h° unũ nobis dꝫ esse singlare refugiũ
ut orãtes recurram9 ad deũ. ¶ Tertio indigent hoĩes a deo adiuuari quantum ad

bona tp̄ralia ip̄etrāda que & si tāq̄ p̄ncipalia petēda n̄ sint ut Aug9 iqt ad pbā postulari tn̄ pn̄t tanq̄ quedā admicl'a qb9 adiuuamur ad tendēdū ad btitudiem in q̄ntū.s.p ea uita corp̄alis sustētat̄ & i q̄ntū nobis orgāice deseruiūt ad actus uirtutū ut etiā ph's.d.i.i.ethitoꝝ. Centurio eteni orauit p sanitate pueri & exaudit9 ē. Accedam9 ergo & nos cū ip̄o orātes deū oipotentē & or̄onib9 isisten-tes ut digneẗ nobis salutē aīe dein̄ si ei placuerit & corp̄is imp̄tiri concedēs hic gratiam suam & in futuro gl'am Amen.

Feria sexta post diem Cineꝝ De cōditionib9 que requirunẗ in orationibus ut debito modo fiant. Sermo.xx.

ORate. Verba sūt dn̄i nr̄i Iesu xp̄i i euāgelio ho° Math.v.c. Puto ml'tos ex his q audier̄t cōsiderauer̄tq3 dilig̃ēt ea que dixim9 i sermōe p̄cedēti iam deliberasse decetero feruētius solito or̄oi uacare. Sed scire uel-lent q̄l'r orādū ē ut or̄o ip̄oꝝ nō sit ianis & ifructuosa. Ea pp̄t hodierna die de mō orōis aliq̄ & qdē necessaria decl'are curabo. Nā audim9 xp̄3 saluatorem i uerbis i thēate allegatl ad orōe3 nos exhortātē Vt ergo uoci ei9 p̄mptiore aīo unusqsq3 pareat & obediat triplicē modum in orōe obseruādū on̄demus.

Prim9 mod9 dr̄ expressiōis.
Scd's modus dr̄ attentiōis.
Terti9 modus dr̄ ordīatiōis.

Qnal'r in oratione necessaria ē uocalis expressio ut i pluribus & quare non sufficit orare tantum mentaliter. Capl'm.i.

PRim9 mōus q seruād9 ē i orōe dr̄ exp̄ssiōis qa d3 orās exp̄mere uoce qd gerit i corde s'm illd' psal. Voce mea ad dn̄m uoce mea ad dn̄3 dep̄catus sū. Effundo i cōspectu ei9 orōe3 meā & tribulatōe3.m.an̄ ip̄3 p̄nūtio. Et Math vi.x9 docuit orātes uoce dr̄e Pr̄ nr̄ &c. Et ad iflāmādū fideliū corda que reꝝ uarietate satl mouenẗ sancta eccl'ia ultra orōe3 dn̄icā hymnos psalmos & alias diuīas laudes i officiis i qb9 orat̄ deus statuit decātari. Sed contra hoc argui p̄t q or̄o n̄ d3 esse uerbo aut uoce exp̄ssa. Sūt ad hoc auctoritates sctōꝝ doctoꝝ. Vn̄ Ambro9 li° de sacr̄is. Qn̄ oras inqt noli uerbis cl'are. Et glo. Math.vi In fide interiori orat̄ de9 nō strepitu labioꝝ s3 deuotiōe uirtutū. Et Isidor9 li° de sūmo bono. Or̄o cordis ē nō labioꝝ Nō.n.uerba dep̄cātis de9 attēdit s3 orātis cor inspicit. Et Aug9 i li° de sermone dn̄i i mōte. Vos aūt cū oratis itroite in tabernacl'a ur̄a que sūt ip̄a corda. Et iteꝝ ibidē ait. Claudēdum ē hostiū idest corp̄ali sensui resistēdū ut or̄o sp̄ual' dirigat̄ ad pr̄e3 que fit i hymnis cordis ubi pr̄ orat̄ in abscondito. Et iteꝝ ibi. Agere debem9 ap̄ deū nō uerbis s3 reb9 q̄s aīo gerim9 cū deuotiōe pura & simplici affectu. Et Aug9 ad Probā. Ml'tū loq i orādo ē rem necessariā sup̄fluis agere uerbis. Et Greg. Veracit' orare ē amaros i cōp̄uctiōe gemit9 nō cōpōita uerba resonare. Ergo s3m tātoꝝ doctoꝝ documēta nō uideẗ

in orõe uox fore necia. Rn̄dent ad hãc difficultatẽ tollẽdã Alex. de ales in .iiii.
uolũie sũme & Ric. in .iiii. di. xv. & Tho. ii. ii. q. lxxxiii. Q2 duplex ẽ orõ. ¶ Pria ẽ
cõis que. s. fieri h̄t p mistros eccl̄ie ĩ ꝑsona toti9 ppl̄i q ad horas dicẽdas obligã
tur ut i. c. Presbyt̄ de cele. mis. Et tal̄ orõ dz ĩnotescere ppl̄o ꝓ quo offertur ut
excitet̄ ad deuotionẽ. Ideo cl̄ici q obligãt̄ ex statuto eccl̄ie & religiosi q tenẽtur
ex uoto regl̄e aut statutoꝝ uigore dr̄e horas debẽt illas uoce exp̄mere. Et si qn̄
cõtingat ut extra choꝝ p se illas ꝑsoluãt tã alte debẽt uerba ꝓferre ut ip̄i saltẽ
intell̄ant qd̄ loquunt̄. Et ĩ. c. Dolẽtes. rep̄hẽdunt̄ illi q syncopizãdo & sine de
uotiõe diuinũ offitiũ celebrãt. Scd̄a ẽ orõ singl̄ari. s. que offert̄ ab hoĩe in q̄ntũ
est singl̄aris ꝑsona siue oret ꝓ se siue ꝓ alio. Et q̄uis nõ sit neciuz talẽ orõez esse
sensibili uoce tñ uox ei adiungitur triplici rõne. Prĩo rõne deuotiõis excitande.
Scd̄o rõne reuerẽtie exhibẽde. Tertio rõne affectiõis explicãde. ¶ Primo rõne
deuotiõis excitãde ut. s. p uocẽ & uerboꝝ sonũ cor excitet̄ ad deũ mag̃ timẽdũ
colendũ diligendũ siue desiderandũ Ex quadã. n. nat̄ali uniõe aĩe ad cor9 motus
corꝑis diuersimode aĩe affectiões excitãt & affectiones aĩe maxĩe si sint fortes
diuersas mutatiões faciũt ĩ corꝑe. Ideo cũ qn̄q3 & q̄i sepi9 cõtigat ꝙ orare uolẽ
tes & ꝓpt̄ pond9 carnis & ꝓpt̄ occupatiões scl̄i & ꝓpt̄ diabl̄i tẽptam̄ta mentẽ
h̄ẽant aridã ĩsipidã debilẽ & de deo paꝝ cogitantẽ aut certe nihil adiungẽda ẽ
taliũ orõi uox uiua ĩ qua noĩat̄ magn9 & excels9 bon9 pius clemẽs m̃icors & h9i
ut p talẽ ꝓlatiõez euigilẽt q̄i sensus interiores. Idem dico de genuflexiõib9 de
ꝓstratiõe ad terrã de tõsiõib9 pector̄ & sil̄ib9. Nõ indiget his q oĩm corda scru
tat̄ & uidet. Sz iõ fiũt ut p tales mot9 gestusq3 corꝑis torpor mentis excitet̄ &
mẽs mag̃ inflãmata efficaci9 p orõez uniat̄ deo. ¶ Scd̄o adiungit̄ uox orõi rõne
reuerẽtie exhibẽde ut. s. deo reuerẽtiã ĩpendam9 non tm̄ corde sed etiã lingua
qm̄ ut ait Io. dama. in .iiii. li. Quia ex duplici nat̄a cõpoĩti sum9 intellectuali. s. &
sensuali duplicẽ honorẽ debem9 deo offerre. s. sp̄ũalem & corꝑalẽ. Si tñ in cãu
adeo qs esset ĩ cõtẽplatiõe ꝑfect9 ꝙ uocalis orõ remitteret ĩteriorẽ feruorem
tũc nõ esset uocalit̄ orandũ orõe singl̄ari. Tertio adiũgit̄ uox orõi rõne affecti
onis explicãde. Nã ex abũdãtia cordis os loq̄t̄ ut dr̄ Math. xii. Qn̄q3 ita feruet
interi9 aĩa itaq3 ĩflãmat̄ ĩ dei amore aut hũiliat̄ ĩ ei9 timorẽ aut obligat̄ in ei9 re
cordatiõe bn̄ficioꝝ ꝙ q̄i ui patiẽs ĩ uerba ꝓrũꝑe cogit̄. Sicut legit̄ de btõ Frã
cisco quẽ semel audiuit btũs frat̄ Leo ei9 soci9 & cõfessor p lõgũ spaciũ ĩ orõne
eleuatũ a terra cl̄antẽ & dn̄tẽ. Quis es tu & qui sũ ego. Et dũ hec eadẽ uerba se
pius replicaret suspirabat lugebat & tot9 uidebat̄ liquefact9 amore Nã ut ipse
postea ĩterrogãti eũ fr̄i Leoni p̄dicto q eũ explorauerat retulit p̄dicta uerba
iõ sic dixisse qm̄ ĩ corde suo tã ꝓfunda uersabat̄ sui cognitio sue. s. ꝑuitat̄ & dei

magnitudis a quo ipe puulus & mim9 tā copiosa bnficia susceperat spabatq; se uberiora susceptuꝝ ꝙ ex uehemētia animi cū admiratiōe deū cōpellebat lauda re & bndicere dicēdo sibi. Quis es tu de9 me9 q nllo idiges i quo ē omne bonū & q sum ego q nihil boni hēo nec hre possū nisi tu de9 meus dederi. Quis es tu q teipm etiā mihi dare pmittis? Et mlta alia buliebāt i corde ei9 ppt que uerba pdicta igemiabat Sir.d.Ber.miles & doctor de Assisio q fuit pm9 quē sanct9 Frācisc9 traxit ad xpm anq mūdū reliqsꝫ iuitassetq; quodā sero i domo sua paupeꝫ Frācisū cū i pma uigla noctis obseruasset eū qd faciebat audiuit eū i orōe positū cū suspiriis & lacris sepi9 replicantē. De9 me9 & oia de9 me9 & oia In qb9 uerbis ut ipe p9a declauit dño Bernº pfundissime cōtēplabat excessum maiestatis diuine & infinitā bonitatē summi dei.

orazione di S. Francesco. bellma et dichiarata

¶ Q. in orōne necessaria est attentio ſm uim prime intentionis & qlr hoc mō oratio ē fructuosa licet nō sit per omnia attenta. Caplm.ii.

SEcūd9 mod9 q seruād9 ē i orōe dr attentiōis. Debet nāq; orō qntū fieri pōt esse attēta qm ut.d.Hiero9 & ponit de cōse.di.v.c.Non mediocrit Nō vbis tm sꝫ corde orand9 ē de9. Quappt melior ē qnq; psalmoꝝ decantatio cū cordis puritate ac serenitate & spūali hilaritate q psalterii modulatio cum anxietate cordis atq; tristitia. Et ad hoc facit.c. Nunq de cōse.di.v.&.c. Qn.de conse.di.i. Et ad idem sunt apli uerba.i. Corinth.xiiii.dicenti Nam si orem lingua, spūs me9 orat, mens aūt mea sine fructu ē. Quid ergo est? Orabo spū, orabo & mente. Sed sati duꝫ hoc uidet qn etiā & sancti uiri orātes mētis euagationē patiunt ſm illud psal. Cor meū dereliqt me. Qūo ergo q impfecti sūt poterūt orādo sp esse attēti? Et si orō sine attētione infructuosa est qs poterit orando mereri. Idcirco ad hoc clare itelligendū tria sūt notāda ſm Ric. Tho.&. Alex. ubi s. ¶ Prīo notādū, ꝙ si absit intētio debita & actualis in pncipio orōis uocal, qūis p9ea n cōcomitet, tn orō uocal ē meritoria, & impetratiua p uirtutē pme i tentionis, nisi intrūpat p9ea p intētiōeꝫ cōtrariā, sicut cū aliqs ex bona intētiōe incipit pegrinari uel elīaꝫ dare tot9 actus seqns meritori9 ē uirtute pme inten tiōis qūis cesset sua intētio actual. ¶ Scdm notādū ꝙ triplex est orōis effectus Prim9 merēdi & ad hūc effectū nō ex necessitate reqrit ꝙ attentio absit orōi p totū sꝫ uis pme intētiōis sufficit ut ē dictū. Scds effect9 est impetrādi & ad hūc etiā sufficit itētio ut in pmo. Terti9 effect9 est spūalr delectandi in qntū orans spūali delectat cōtēplatiōe dei & ad talē effectū necia est attentio & qnto ma ior ē tāto maiorē delectatiōeꝫ & spūalē gustū sentit ille q orat. Si tn aliqs hoc gustu bona intētiōe orās eo ꝙ n esset attētus etiā cōtra uolūtatē suā non gaude ret. Non pptereа tanq ifructuosam orōnem relinquere debet qm rarissimi sūt

adsit

adsit

qui orãdo semꝑ possint mentẽ attẽtã hr̃e. Ideo dr̃ in legenda sancti Bernardi
Q̃ quadã uice cũ ipse eq̃tãs ĩ itinere cuidã rustico obuiassꝫ materia sic se offerẽ
te de cordis ĩstabilitate in orõe Bern̄.cõquest⁹ ẽ. Qđ rustic⁹ audiens mox eũ de
spexit & ĩ orõib⁹ suis cor fixũ & stabile dixit se hr̃e. Volẽs ãt Bern̄.eũ cõuicere
& a sua temeritate cohercere dixit. Sequestrare parũꝑ a nobis & tota q̃ poteris
attẽtiõe orõnẽ dñicam inchoato quã si sine aliq̃ cordis euagatiõe finire poteris
equũ cui ĩsedeo ꝓculdubio tibi dabo. Tu aũt mihi ĩ fide tua spõdeas ꝙ si aliq̱d
ibidẽ cogitaueris hoc aliq̃ ten⁹ ñ mihi celabis. Letat̃ ille & tãq̃ se lucratũ iam re
putãs audacter secedit Et seipꝫ recolligẽs orõeꝫ dñicã dr̃e inchoauit Vix autẽ
orõis expleuit dimidiũ & ecce ĩportũa cogita° de sella cordi suo se ĩgerit utrum
hr̃e eã debeat cũ iumto. Qđ ille aduertẽs cõcit⁹ ad Bern̄.rediit & q̱d in ip̃a ora
tiõe sollicite cogitauerit ĩdicauit. Et de se ut ꝓ̇us temere non p̃sumpsit. ¶ Ter
tiũ notandũ ꝑ triplex ẽ attentio que orõi uocali põt adhiberi. Vna q̱dẽ q̃ atten
dit̃ ad uerba ne q̱s ĩ eis erret. Scđa q̃ attendit̃ ad sensũ uerboꝝ. Tertia qua attẽ
ditur ad finẽ orõis.s.ad deũ & ad rẽ ꝓpt̃ quã orat̃ que ẽ maxĩe necĩa & hãc hr̃e
pñt etiã idiote. Quicũqꝫ ergo ad orõeꝫ accedit ea ĩtentiõe ut honoret deũ seqꝫ
orãdo sibi subiiciat & cõmẽdet si dolẽs & male cõtent⁹ mentis patit̃ uagationẽ
nõ ꝑdit orõis fructũ q̃ntũ ad effectũ meriti & ĩpetratiõis licet ꝓ̇uet̃ effectu de
lectatiõis. Idcirco deponẽdi sũt scrupl̃i & extremitates cõscĩe q̱b⁹ ñnl̃li diabl̃o
instigante deuicti ab orõe desistunt existimantes eo ꝙ attenti non sunt in ua-
num oratioui uacare.

¶ De ordine in orõne seruando & qualr̃ possumns rogare sanctos tanq̃ inter-
cessores & aduocatos nostros. Caplm̃.iii.

TErti⁹ mod⁹ ĩ orõe seruãd⁹ dr̃ ordĩatõis. Debet orõ esse ordĩata ut orãs
intẽdat ĩpetrare a deo omne donũ qđ postulat q̱a ut ĩq̱t psal. Gr̃aꝫ &
gloriã dabit dñs. Sanctis uero p̃ces sũt porrigẽde tanq̃ ĩtercessorib⁹ & aduoca-
tis nr̃is ap̃ deũ. Nã ut inq̱t Boñ.di.xlv.q̃rti li. De⁹ ĩstituit & uoluit ꝙ sctõs ro
garem⁹ triplici ex cã ¶ Prĩa ꝓpt̃ nr̃aꝫ inopiã ¶ Scđa ꝓpt̃ dei reuerẽtiã ¶ Tertia
ꝓpt̃ sanctoꝝ gl̃iam ¶ Prĩa ꝓpt̃ nr̃aꝫ inopiã siue in cõtẽplãdo.siue ĩ amãdo.siue
in merẽdo. Sum⁹ inopes ĩ cõtẽplãdo summã lucẽ que ip̃e de⁹ ẽ. Sumus inopes
in amãdo q̱a miser hõ magis q̃nqꝫ sentit se affectũ ad unũ sanctũ q̃ ad ip̃m deum
Sum⁹ inopes ĩ merẽdo eo ꝙ exigua sũt & ꝑua merita nr̃a. Ideo deus uoluit nos
rogare sanctos ut ĩ ip̃is eũ cõtẽplemur ut ꝑ ip̃os fidutiã hẽam⁹ & ꝑ eoꝝ merita
indigentiã nr̃aꝫ supleam⁹. ¶ Scđa cã ẽ ꝓpt̃ dei reuerẽtiã ut hõ peccator ad deũ
q̃i ꝑ reuerẽtia ñ audẽs cõfugere ĩploret auxiliũ amicoꝝ ei⁹ . Tertia cã est ꝓpter
sãctoꝝ gl̃iaꝫ ut ip̃e de⁹ gl̃ificet̃ in sanctis suis quoꝝ amore deuoti eoꝝ gr̃as dona

& bñficia plima dignat conferre. Neq audiendi sūt illi q dñt supfluum eē ad sanctos p oróes cōfugere qñ ecclia sanctis oróes porrigere cōsueuit. Quinimo quottidie expimur qntū pdest nobis deuotionē sanctis dei exhibere de qb9 dr i psal. Leuaui o.m.in m.un.ue.aux.mihi. Piis naq sctoꝝ pcib9 & pcipue uirgis gliose liberati sūt mlti a piclis mari. Alii ab ulcerib9 & egritudinib9 despatissimis sanati Alii a diabli tēptatiōib9 penit9 mūdati. Alii ab ifamiis & crimibus flis plene purgati. Alii a uariis diuersisq tribulatiōib9 & angustiis ad qetē & tranqllitatē pducti. Narrēt ista q expti sūt. Dicāt deuoti sancti Nicolai sācti Frācisci sācti Antonii sancti Bernardini sācti Petri mris & alioꝝ sctoꝝ qd accepe rūt qd obtinuerūt illos inuocādo. Clament piissime uirgis fideles deuoti quot munera dei ad inuocatiōez nois Marie abundant ipetrauerūt D e q Bernardus ait. In piculis i angustiis Mariā cogita Mariā iuoca. Ergo sim9 pmpti & fiducialit orādo iuocem9 sanctos quoꝝ prōcinio obtinere poterim9 hic grāz & in futuro gloriā in qua uiuit de9 trinus & unus p infinita scla sclōꝝ Amen.

¶ Sabbato post diem Cineꝝ De impedimentis contrariis orōni propt que orantes non exaudiunt.. Sermo.xxi.

Erat eni uetus cōtrari9 eis. Sribūt hec uerba Marci.vi.c.& in euāgelio hodi° Cōquerūt plimi & qdē absq ulla rōne q i suis orōib9 nō exaudiūt a deo nz ipetrāt orādo qd uolūt. Sz nō intllunt q ut Aug9 inqt xvi.q.i.in.c.Decie. Bñfacere de9 sp ē pmpt9 sz hoim malicia phibet. Cessante ergo ex pte hoim defectu nō ē correpta ad dādū man9 optis dei liberalissia Querit naq ipe ut sua bñficia eroget mentes nr̄as bñ dispositas. Vñ naufragiū timētib9 disciplis i nauicla cōstitutū sic i euāglio hodi° legit x9 dixit. Confidite Nā ppterea iminebat eis piclm & cōtrariabāt uenti qa erat cor eoꝝ obcecatū nec ut decebat cōfidebāt i uirtute magri sui. Sic & orantib9 euenire solz q qñq non exaudiunt qm nō orāt cū ea spe & fiducia quam hre debēt in benignissimo deo Ventrū ut magis qetet aius eoꝝ q dolēt q eoꝝ pces de9 ñ iplet i pñti serōe de ipedimētis orōis erim9 tractati uidebim9q qlia sint ipedimēta que cōtrariāt orātib9 ne exaudiant sicut uēti cōtrariabant in mari disciplis & notabimus tria principalia impedimenta.

¶ Primū dr iniustitia. ¶ Q propt iniustitiā ul orātis ul oratiōis uel eoꝝ p qbus
¶ Scdm dicit iniqtas. oratur quandoq deus orationes non exaudit.
¶ Tertiū dr impatiā. Caplm.i.

Primū ipedimētū qre mltotiēs de9 ñ exaudit orātes dr iniustitia que triplex esse pōt. Pria ē ex pte orantis. Scda ex pte orōis. Tertia ex pte eius prō quo orat. ¶ Prima iniustitia ē ex pte orantis qñ orās adeo est iniust9

ut exaudiri nō mereat̃. Sed pro clariori notitia querit̃. Vtrū pctōres impetrent aliq̄d a deo suis orōib9. Et arguit̃ q̄ ñ ex uerbis scriptẽ. Scribit̃ nāq3 Isaie.i. Cū extenderitis man9 ur̃as auertā oculos meos a uobis & cū mltiplicaueritis orōe3 nō exaudiā. man9.n. ur̃e sanguĩe plene sūt Et Isa.lix. Ecce nō ē abreuiata man9 dñi ut saluare nequeat n3 aggrauata ē auris eius ut ñ exaudiat sed iniq̄tates ur̃e diuiserūt int̃ uos & deū ur̃m & peccata ur̃a absconderūt faciē ei9 a uobis ne exaudiret. Manus.n. ur̃e sanguĩe plene sunt & digiti ur̃i ĩiq̄tate. Labia ur̃a locuti sūt mendaciū & lingua ur̃a ĩiq̄tatē fat̃. Et Hiere. trenoꝝ.iii.c. Nos ĩique egimus & ad iracūdiā ꝓuocauim9 te idcirco tu es ĩexorabilis. Et Dauid ĩ psal. Iniq̄tatē si aspexi in corde meo ñ exaudiet dñs. Et Prouer.xxviii.c. Qui declinat aurem suā ne audiat legē orō ei9 erit execrabilis. Et Io.ix. Scim9 q̄a pctōres de9 ñ exaudit. Et Cryso. sr̃ Math. Qui orat & pctm̃ nō orat deū, s3 deludit. Et ꝓuer.xv. Lōge ē dñs ab ĩpiis & orōes iustoꝝ exaudiet. At cōtra ē auctoritas Cryso. q̄ sic glosat dictū xp̄i Luce.xi. Oīs q̄ petit accipit siue iustus siue peccator. Et ad idem Aug9 sr̃ Io. ait. Si pctōres nō exaudiret de9 frustra publican9 dixisset De9 ꝓpitius esto mihi pctōri. Rñdeo ꝓ hui9 dubii solōe seq̄ndo Alexañ. in.iiii sūme uolūie. Q̄ orātes hoĩes ĩ triplici uarietate pñt inueniri. Nā aliq̄ lic3 ualde pauci iusti sūt idest sine peccato mortali & orō hoꝝ potentissima ē ut oñdim9 in sermōe de usu orōnis in ip̄o Moyse Et iō Iacobi.v. dr̃. Mltū.n. ual3 depcatio iusti assidua. Aliq̄ sunt pctōres obstĩati q̄ diuti9 ĩ malo ꝑseuerātes nō se uoluerūt corrigere a deo uocati nō se uoluerūt emēdare obdurauerūt corda sua sp̄nētes dei iuditia. Hi cū q̄ñq3 ꝓpt̃ suā duriciē dei manū eos castigātes sentiāt ĩ tribulatiōe positi clant. Dñe dñe & dñs auertit faciē suā ab eis q̄b9 dīc illd̃ ꝓuer.i. Vocaui & renuistis extēdi manū meā & non fuit q̄ aspiceret. Despexistis oē cōsiliū meū & increpatiōes meas neglexistis. Ego quoq3 in interitu urō ridebo & subsānabo uos cū uobis q̄d timebatis aduenerit cū irruerit repentina calaĩtas & ĩterit9 q̄i tēpestas ĩgruerit. q̄ñ uenerit sup uos tribulatio & angustia tūc inuocabūt me & non exaudiā mane cōsurgēt & nō ĩuenīēt me eo q̄ exosā hūerint disciplinā. Aliq̄ orātes sūt pctōres hūiliati q̄a l3 q̄ñq3 peccēt nō tñ sp retinēt ꝓpositū male uolūtatis hūiliant̃ deo timēt illum ob ei9q3 reuerētiā aliq̄ bona opa faciūt. Hi ĩ suis necessitatib9 orāt deū suāq3 ĩplorāt clementiā. Cōfortādi sunt certe tl̃es ut spent ĩ dñō q̄ ex mīa sua eos audit nec ĩuanū orare ꝑmittit q̄m ut Aug9 inq̄t in.c. Adhuc instāt. de pe.di.iii. Cur docuiss3 dñs orātes dr̃e. Dimitte nobis debita nr̃a nisi mīcors ipse nobis ꝑseueraret q̄ ab hac petitiōe nō uult nos deficere. hec ille. Peccator erat publican9 & hūiliat9 exaudit9 est. Luc.xviii Peccator Ezechias & orōe3 ei9 ꝓpt̃ hūilitatē exaudiuit de9. Pctōres Niniuite

& orantes & ieiunantes dei iuditiū euaserūt. Ideo ꝗ pctōres sūt dūmō non sint obstinati & obdurati in malitia sua fiducialr orēt ad deū. Auctoritates aūt in cō trariū allegate ītelligēde sūt de pctōrib9 obstinatis aut de illis ꝗ petūt aliqd a deo ɜm desideriū pctī quos de9 aliqñ ex misericordia ñ audit qñqꝫ uero ex uin/ dicta exaudit ꝑmittēs eos āpli9 ruere in pctā qa ut.d.Aug9 De9 quedā negat ꝓpiti9 que cōcedit irat9. ¶ Scd̄a iniustitia ē ex ꝑte orōis qñ.s.orō nō ħt rōe ꝫ uir tutis. Nā ut dīc Boñ.di.xvii.tertii li. In q̄libꝫ orōe duo sūt cōsiderāda. Materia .s.& forma. Materia orōis respicit desideriū petētl.Forma uero respicit discre/ tionē ꝓponētis qñ.s.ille ꝗ orat cōmittit omnia uolūtati diuine sicut faciebat x9 qñ orās dicebat ad prēꝫ.Pr̄ si po.ē t.a m.c.iste Veꝝtñ nō m.u.fi.s.t.Qui sic orat & si nō sꝑ īpetret qđ petit & desiderat nūq̄ tñ orat sine merito qm̄ sic orādo deū honorat ꝗ qñqꝫ denegat tꝑralia ista bona petentib9 qa uidet illa aīe saluti esse cōtraria Ex hoc legit̄ ī uita sancte Petronille quā sctūs Marcell9 scripsit Q cū ip̄a filia esset Petri apl̄i & speciosa nimis deo uolēte febrib9 laborare cepit. Di scipl̄i aūt Petri dixerūt ad eū. Cū oēs a te sanent̄ īfirmi cur Petronillam iacere ꝑmittis? Quib9 Petr9 rn̄dit. Quia sic expedit ei. Veꝝtñ ne putet̄ impossibilitas sanitatis ei9 in noīe Iesu xp̄i illā sanabo. Dixitqꝫ ei. Surge Petronilla uelocius & mīstra nobis. Que statī sanata surrexit & mīstrauit eis. Cōpleto aūt ministe rio. Petr9 dixit ei. Petronilla redi ab lectū tuū. Que statī rediit & ut ꝑ̇us febri/ bus laborare cepit. At ubi in dei amore cepit esse ꝑfecta eā ꝑfecte sanauit. Sil̄e ē qđ legit̄ in uita sancti Thome Cantuarieñ. Cū.n.ꝗdam quē sanct9 Thomas dū uiuebat ualde dilexerat grauit̄ infirmaret̄ iuit ad ei9 tumbā & ꝓ sanitate ro/ gauit īpetrauitqꝫ illā ad libitū. Sꝫ dū sanatus rediret cogitare cepit ꝙ illa sani/ tas forsan aīe sue nō expediret. Vñ iteꝝ ad sepl̄chꝝ rediēs orauit ut si nō esset utile aīe sue continuo ip̄a infirmitas rediret Statiqꝫ rediit sicut ꝑ̇us. Propterea dicim9 ꝙ ꝗ bñ orare uolūt oīa tandē committere debēt uolūtati diuīe. ¶ Tertia iniustitia ē ex ꝑte ei9 ꝓ quo orat̄. Fiūt.n.qñqꝫ orōes ꝓ aliqb9 ꝗ nō merent̄ bñ/ ficia que postulāt̄ ꝓ ip̄is. Vñ de9 dixit ad Hiere.de ppl̄o iudaico pessimo & in durato. Tu noli orare ꝓ ppl̄o hoc nec assumes ꝓ eis laudem & orōeꝫ & non absi stas mihi qa ego nō exaudiā te. Sed ad hoc facit exemplū sancti Bartholomei de quo in sua legēda sic ħet̄. Q Anno dñi.ccc i.Sarraceni Siciliā īuadētes Lipa ritanā insulā ubi cor9 sancti Bartholomei ꝗescebat uastauerūt ac eius sepl̄chꝝ cōfrīgētes ossa ip̄i9 disꝑsert Appuit āt sanct9 cuidā deuotissimo.d.Surge col lige ossa mea que disꝑsa sūt. Cui ille. Qua rōne colligere aut aliquē tibi bono rem exhibere debem9 cū deleri ꝑmiseris nec auxiliū nobis īpenderis? Cui ille Per multū tꝑus meritis meis dñs huic popl̄o peꝑcit sed eoꝝ peccatis nimium

ad

Optime nota hanc doct[rina]m quare pectores non exaudiantur, etiā sanctis pro eis orātibus.

77

inualescētib9 & ad celū clamātib9 iam pro eis nō ualui ueniam ipetrare. Sed ex his dubitari solet an p oib9 i hac uita exītib9 sit orandū. Et rn̄det Tho. ubi s̄. ar vii. in rn̄siōe ad iii. argumtū. Q p pctōrib9 orandū ē ut cōuertanť qa sicut nulli qdiu hic uiuit subtrahēdū ē correptiōis bn̄ficiū qa nō possum9 distiguere pdestinatos a reprobatī ut Aug9 dicit li° de correptiōe & grā ita etiā nlli ē denegādū orōis suffragiū. Pro iustis etiā ē orādū ut pseuerēt & pficiāt & ut n̄ supbiāt dum considerāt se aliorū suffragiis indigere.

¶ Q sepe deus non exaudit orātes quia ipi ueniā petentibus dare nolunt aut crudeles sūt paupibus aut diffidentes de deo. Capl'm. ii.

SEcūdū ipedimētū cōtrariū orātib9 ne exaudianť dr̄ iniqtas qn̄ inueniunť in eis potissime tres iniqtates vʒ. Prima dr̄ irreissibilitas. Scd'a dr̄ crudelitas. ¶ Tertia infidelitas. ¶ Pria dr̄ iniqtas irremissibilitatis Qn̄ orantes nolunt pximis suis q eos leserūt ueniā petētibus indulgere & offensas remittere. Ideo dr̄ Eccl'. xxviii. Relinque pximo tuo nocēti tibi & tūc depcanti tibi peccata soluenť. Xp̄us aūt i euāgelio Math. v. orari iussit p psēqn̄tib9 & calūniātib9 Sed circa hoc satis in dubio uersať aīus. Prio qa i sacra scripťa inducūť mľte ipcationes cōtra iimicos. Dr̄. n. i psal. Erubescāt & cōturbenť oēs inimici mei. Et alibi Erubescāt impii & deducanť i infernū muta fiāt labia dolosa. Et alibi. Confundanť & reuereanť inimici mei ꝛc. Scd'o quia uidicari de iimicis in malū iimicoꝝ cedit. Sed sancti uidictā de iimicis petūt sic pʒ Apoc. vi. ubi martyres xp̄i inducunť. d. Vsquequo nō uidicas sanguinē nr̄m de his q hītāt i terra. Et Helias rogauit ut ignis descēderet de celo q cōsumeret duos pncipes qnquagenarios & exaudit9 ē. iiii. Reg. i. Tertio quia opatio hoīs & ei9 orō n̄ deberet esse cōtraria Sʒ hoīes qn̄qꝫ inpugnāt licite inimicos alioqn oīa bella essent illicita Ergo uideť ꝙ nō sit p inimicis orandū. Rn̄det Tho. ut s̄. Q eo mō quo tenemur diligere inimicos tenēmur & p eis orare. Diligim9. n. in eis naťaʒ nō culpā. Diligere etiā inimicos i generali ē in pcepto nō aūt in spēali Vt. s. hō ŝm ppatiōeʒ animi sit patus etiā spēal'r inimicū diligere & eū iuuare in necessitatis articl'o uel si ueniā peteret. Sed in spēali inimicos diligere absolute & eos iuuare pfectiōis ē Sil'r & necessitatis ē ut a coib9 nr̄is orōib9 q̄s p aliis facim9 inimicos nō excludamus Q aūt spēal'r orem9 pfectiōis ē n̄ necessitatis nisi in aliquo cāu spēali. Ad pmū ergo dicēdū ꝙ impcatiōes que in sacra scripťa ponūť qdrupl'r pn̄t itelligi Vno mō ŝm qd' pph'e solēt figura iprecantī fuťa pdicere ut Aug9. d. i li° de sermone dn̄i in monte. ¶ Scd'o mō put quedā tpralia mala pctōrib9 qn̄qꝫ a deo ad correptiōeʒ mittunť. Tertio mō intelligunť petere nō cōtra ipos hoīes sʒ cōtra regnū peccati ut. s. correptiōe hoīm peccatū destruať. Quarto mō cōformādo

79

uoluntatē suā diuine iustitie circa dānatiōez ꝑseuerantiū in peccato. Ad scd'm dicendū ꝙ sicut in eodē li° Aug9 ait uidicta sanctoꝝ ē ꝓpt' diuinā iustitiā qa ut inqt psal. Letabit' iust9 cū uiderit uidictā. Ad tertiū dicendū Q3 licitū ē inpugnare inimicos ut cōpescant' a peccatis eo ꝙ cedit in bonū eoꝝ. Et sic etiā l3 orādo petere aliq̄ tpralia mala inimicoꝝ ut corrigant'. Et sic orō & opatio nō erūt cōtraria. ¶ Scd'a iniqtas dr̄ crudelitatis qn̄ orātes deū liberalē inuenire uolūt & ipsi pxīs suis auari sūt & crudeles. Ideo Tobie. xii. dr̄. Bona est orō cū ieiunio & elīa. ¶ Tertia iniqtas dr̄ infidelitatis. Orāt m'lti sine fide sumēdo fidē p fidutia siue cōfidentia. Ideo dr̄ Iacobi. i Siqs indiget sapīa postulet illā a deo postulet aūt in fide nihil hesitās. Nā ut iqt psalmista psal. xxxii. Ocl'i dn̄i ī eis qui spant sup mīa ei9. Et Prouer. xxx. Clipe9 ē dn̄s spantib9 in se. Et Eccl'. ii. Respicite filii & scitote natiōes hoīm qa nullus spauit in deo & confusus est.

¶ Q3 deus qn̄q3 nō exaudit orātes propt' illoꝝ impatientiam & qualiter orandum est perseueranter. Cap'm. iii.

TErtiū īpedimētū cōtrariū orantib9 ne exaudiant' dr̄ īpatīa. Sūt. n. m'lti q si stati n̄ exaudiant' cū orāt efficiunt' īpatientes murmurant de deo & ad eū ampli9 redire nolūt deū esse duꝝ tenacē & auarū. d. Quibus sonare d3 uox euāgelica xp̄i. d. Luce. xi. Quis uestꝝ hēbit amicū & ibit ad illū media nocte. d. Amice accōmoda mihi tres panes quia amic9 me9 ueīt de uia & n̄ hēo qd' ponā ante illū. Et ille deint9 rn̄dēs dicat. Noli mihi molest9 esse Iā clausū ē hostium & pueri mei sūt in cubili non possum surgere & dare tibi. Et ille pseuerauerit pulsās. Dico uobis & si nō dabit illi surgēs eo ꝙ amic9 ei9 sit ꝓpt' īportūitatē tn̄ ei9 sget & dabit illi quotquot h't necios. Et ego dico uobis. Petite & dabit' uobis. Vbi xp̄s docet nos pseuerāt' orare qa pseuerātia cōtinua ī quolib3 ope arduo satis pdest. Ideo ait Ouidius li°. ii. de punto. Percussu crebro saxa cauant' aquis & li°. iiii. d. Gutta cauat lapidē nō ui s3 sepe cadēdo. Et li°. i. de arte amandi. Quid magis ē duꝝ saxo? qd molli9 unda? Dura tn̄ molli saxa cauant' aqua. Et Iob. xiiii. Lapides excauāt aque & illuuīoe paulatī terra cōsumit'. Nec ꝓpterea qa replicatis uicib9 de9 uult exorari illiberal' & inurban9 ē censēd9 q iō qn̄q3 sua bn̄ficia rogat9 differt cōferre ut nos huiliet ut corda nr̄a magis īflāmet ut bn̄ficia sua sapidiora reddat. Amoueant' ergo īpedimenta p̄dicta & erit trāqllitas in aīa orantis. Cui xp̄us hic dabit gr̄am & postea gloriam. Amen.

¶ Dominica p̄ma in q̄dragesima in mane De tempore bene dispensando. Sermo. xxii.

ECce nūc tp̄us acceptabile. Doctoris gētiū uerba sūt ista.ii.Cor.vi.& ī epl'a pn̄tis dn̄ice. Ponderāda sūt uerba apl'i que de tp̄re dicit ī lectiōe occurrētis epl'e qm̄ nll'a grauior ꝑiculosiorq; iactura q̄ ꝑditio tp̄ris illud nāq; datū ē nobis a deo ut possim9 mereri regnū eternū. Si tn̄ defecerit sine merito deficiet etiā spes nr̄e salutis. Dixim9.n. in ꝓcedētib9 sermōib9 de iustitia dei q̄l'r hi q ī inferno sūt extra oēm statū oēq; tp̄us merēdi dolent se esse pōitos. Solert' itaq; unusq̄sq; studere dʒ ut tp̄us sibi cōcessum fructuose dispēset qd' qa pleriq; negligūt idcirco in pn̄ti sermone de tp̄re erim9 locuti de quo p̄ncipal'r tria mysteria ꝓponim9 cōtemplanda.

Primū dr̄ cōditio
Scd'm dr̄ noīatio
Tertiū dr̄ obſuatio

De tribus conditionibus temporis scilicet breuitate mobilitate & irreuocabilitate

Capl'm.i.

PRimū mysterium cōtēplādum de tp̄re dr̄ cōditio ī quo attēte cōsiderare debem9 quot sunt p̄ncipales tp̄ris cōditiōes. Et reducim9 illas ad tres vʒ Pr̄ia dr̄ breuitatis. Scd'a mobilitatis. Tertia irreuocabilitatis. Prima conditio tp̄ris dr̄ breuitas qa ut inqt Paul9.i.cor.vii. Tp̄us breue ē. Et hoc tripl'r. Primo respectu sui. Scd'o respectu dei. Tertio respectu nr̄i. Primo tp̄us breue est respectu sui qa incepit esse & desinet esse. Q2 tp̄us īcepit esse pʒ ꝑ dicta doctoꝝ. Vn̄ Cassiodor9 sup psal.liiii.ait Tp̄us tunc cepit qn̄ mūd9 sūpsit īitium. Et Origenes li°.i.sr̄ gen̄. Tp̄us nō erat antiq̄ mūd9 nō esset sʒ esse cepit Et Isidor9 li°.i. de sūmo bono. Nulla an̄ p̄ncipiū mūdi fuer̄t tp̄ra qa cū ip̄m sit creata ī p̄ncipio mūdi factū esse credēdū est. Et Aug9 li°.v.de trinitate Tp̄us non cepit in tp̄re Nō.n.erat tp̄us an̄q̄ esset tp̄us. Et si dr̄et ꝙ oē qd' cepit eē aut cepit esse ī tp̄re aut in eternitate. Si ergo tp̄us cepit esse & n̄ cepit esse ī eternitate. ergo cepit esse ī tp̄re. Rn̄det.d.Bon̄.ii.di.scd'i li.ī decl'atiōe lr̄e Q2 ſm Aug .differt dicere aliqd fieri ex tp̄re & ī tp̄re & cū tp̄re. Qd'.n.īportat ordinē īportat cōtingētiā cū īportat siml'tatē. Et iō nihil factū ē in tp̄re nec ex tp̄re nisi qd' excedit' a tp̄re Quia ergo tp̄us & ea que ī p̄mordio tp̄ris creata sūt a tp̄re non excedunt'. Ideo dicit Aug9 ea esse creata cū tp̄re n̄ ī tp̄re nec ex tp̄re. Scdʒ aūt Bedā quē Mgr̄ inducit ī textu q̄tuor fuerūt a p̄ncipio creata.s. Materia p̄ma. Angelica natura Celū empiriū Et tp̄us Dicit tn̄.d.Bon̄. Q2 tp̄us accepi cōsueuit ī scriptis sctōꝝ q̄drupl'r.s. Cōmunissime. cōit'. ꝓprie. & mag ꝓprie. Cōissime tp̄s dicit m̄surā cui9libʒ duratiōis create. Et sic accipit illud Beda. Cōit' dic mesurā cui9cūq; mutatiōis siue illi9 que ē de nō esse ī esse siue alteri9 que ē de uno esse ī aliud esse Et sic accipit tp̄us Ric de sancto Victore ī glo.sup.i.c.gen̄.ubi.d. Oē qd' cepit ex tp̄re cepit. Tertio mō accipit' ꝓprie. Et sic dic mēsurā uariationis successiue

ſiue ſit ſucceſſiua ſucceſſiõe reglari & cõtinua ſiue non. Et ſic dic Aug9 ad Horo
ſiũ Q affectiões uarie anglo᷑ mẽſurãt tp̄re & oĩs uariatio re᷑. Quarto mõ acci
pit magꝭ ꝑprie. Et ſic dr̃ m̄ſura mot9 ſiue uariatiõis ſucceſſiue cõtinue & reglate
ſm reglaꝫ mot9 octaue ſpere. Et ſic conſueuit accipi ab Arl. & Cõmẽtatore. iiii.
phy. Et iſta eſt coarctata tp̄ris acceptio. Et ſicut tp̄us cepit eſſe ita deſinet eſſe
Vñ Apoc. x. Io. ait. Angls quẽ uidi ſtantẽ ſup̃ mare & ſup̃ terrã leuanit manũ
ſuã ad celũ & iurauit ꝑ uiuentẽ in ſcla ſclo᷑ q creauit celũ & ea que in ea ſunt ꝙ
tp̄s ãpli9 nõ erit Queẽadmodũ aũt ceſſante motu celi ceſſabit etiã & tp̄s pleni9
dicã in ſermõe de cõtẽptu mũdi. Scdo tp̄s eſt breue reſpectu dei. Nã de9 ẽ eter
nus ſine tp̄re ſine ſucceſſiõis mẽſura qm̃ ut inqt Arl. iiii. phy. Ea dñr tp̄re mẽſu
rari que p̄ncipiũ & finẽ hñt. Eſt aũt reꝑire pricipiũ & finẽ ĩ oĩ eo qd mouet qd
uero ẽ oĩo ĩmutable ſicut nec ſucceſſiõeꝫ ita nec p̄ncipiũ nec finẽ hr̃e põt. Ideo
cũ de9 ſit maxĩe ĩmutabilis ſibi maxĩe cõpetit ut ſit etern9 qa de9 ẽ ſuũ eſſe uni
forme. Vñ ſicut ẽ ſua eſſẽtia ita ẽ ſua eternitas. Et hoc exp̃ſſit Aug9. d. ad Mar
cellinũ. De9 ſol9 ẽ q exordiũ nõ ht. Sꝫ qd ſoli deo nõ cõpetat eternitas ꝓbare
poſſet aliqs ꝑ dicta ſcripte. Vñ daniel. xii. dr̃. Qui ad iuſtitiã erudiunt multos
fulgebũt q̃i ſtelle ĩ ꝑpetnas eternitates Sꝫ ſi ſol9 de9 eſſet etern9 ñ eſſẽt plres
eternitates. Et Dauid in pſal. mõtes uocat eternos. Illuĩans inqt tu mirabilit a
montib9 eternis. Et Deutero. xxiii. Colles uocant eterni. Et Mathi. xxv. Ignis
inferni adhuc noĩat etern9. Ergo nõ ſol9 deus eternus. Rñdet Tho. ꝑte. i. ſũme
q. x. Q eternitas uere & ꝓprie in ſolo deo ẽ eo ꝙ cõſeqt ĩmutabilitatẽ ut dictũ
eſt Sol9 aũt de9 oĩo ẽ immutabilis. Scdꝫ tñ ꝙ aliq̃ ab ip̄o ĩmutabilitatẽ recipiũt
ſm hoc aliqd eternitatis ei9 ꝑticipant Quedã uero q̃ntũ ad hoc immutabilitatẽ
ſortiunt a deo qa nunq̃ deſinũt eſſe. Et ſic dr̃ Eccl. i. Terra uero in eternũ ſtat.
Quedã etiã eterna ĩ ſcriptis dñr ꝓpt diutnitatẽ duratiõis lꝫ corruptibilia ſint ſi
cut in uerbis allτis dñr eterni mõtes & colles. Quedã ãpli9 ꝑticipãt de rõne et
nitatis ĩ q̃ntũ hñt ĩtrãſmutabilitatẽ uel ſꝫ eſſe ut ignis ĩferni ul ſꝫ ſuã oꝑatiõeꝫ
ſicut angli & btĩ uidẽtes deũ ĩ qb9 ñ erũt q̃ntũ ad uiſionẽ btĩficam uolubiles co
gitatiões ut docet Aug9. iiii. de trinitate. Vnde dñr hr̃e uitã eternam ſm illud
Io. xvii. Hec ẽ uita eterna ut cognoſcãt te ue᷑ deũ Multe ergo eternitates ſũt
qa mlti ſũt ꝑticipãtes eternitatẽ ex ip̄a dei cõtẽplatiõe. Dicim9 ergo ꝙ ſic ſolus
de9 ẽ bon9 ꝑ ſuã eſſentiã ut dic Boetius in li° de ebdomadib9. Sicut oĩa alia ſũt
bona ꝑ ꝑticipatiõeꝫ ita ſol9 de9 ẽ etern9 ꝑ ſuã eſſentiã. Alia uero dñr eterna ꝑ
ꝑticipatiõꝫ. ¶ Tertio tp̄s ẽ breue reſpectu nr̃i. Quid. n. de tp̄re dicam ad uitam
p̄ntem nobis conceſſo. Audiam9 ſapientũ ſancto᷑ꝙ uoces. Inqt. n. Iob. viii. c.
Sicut umbra ſũt dies nr̃i ſup terrã Et. xiii. Homo nat9 de mlre breui uiuẽs tp̄re

repletus multis miseriis. Qui.q.fl.e.&.cō.& f.u.ūbra. Et xiiii. Breues dies hoīs sunt. Et Greg.xv li° moral. Oīs lōgitudo tp̄ris uite pn̄tis punctus esse cognoscit cū fine termiet. Et Isidor9 li°.i.soliloqoꝝ. Quottidie dies ultim9 appropinquat quottidie ad finē tēdim9 ad mortē quottidie ꝓpamus. Et Iacobi.iiii. Que est uita nr̄a: Vapor est ad modicū parēs & deiñ extermiabit. Et Seneca ad Lucillū. Punctū ē oē qd̓ uiuim9 & adhuc pūcto min9. Et iterū ad eundē. Quottidie morimur quottidie demit aliq̄ ꝑs uite & tūc quoqꝫ cū crescimus uita decrescit. Et idem de consolatiōe ad Martiā. Oīa hūana breuia & caduca sunt & infiniti tp̄ris nullā ꝑtē occupātia. Et idem in tragediis. Etate fruere mobili cursu fugit Et idem ī qōib9 natalib9. Fugit tp̄us & auidissimos suos deserit ꝑeūdo. Elegāt Lesio qdā dn̄ti. Sexaginta annos hēo hos iq̄t sexagita dicis quos ñ hēs Et Ouidi9 li°.iii.de fastis. Tp̄ra labunt tacitisqꝫ senescim9 annis. Et celer admissis labit annus equis. Et in.x. Metha. Labit occulte fallitqꝫ uolatilis etas. Et nihil ē ānis ueloci9. Hinc sapient phs qdā quasdā sibi qōnes ꝓpositas soluit. Interrogatus eteni. Cū qb9 sociis ē hō. Rn̄dit. Cū septē qa eū assidue molestāt. Hi sūt fames sitis calor frig9 lassitudo infirmitas & mors. Interrogat9 ubi ē hō Rn̄dit in bello multiplici & diuerso. Intra se hẛt bellū mordentis cōscie. In ꝓpo corꝑe hẛt bellū q̄tuor elemētoꝝ que secū pugnāt ad inuicē ꝑ cōtrarias q̈litates. Extra se hẛt bellum rerū cōcupiscibiliū & diabolice tēptatiōis. Tertio interrogat9. Quō se habꝫ homo. Rn̄dit ut lucerna ad uentū que cito extinguit. Vt scintilla in mari que cito ab undis absorbet. Vt spuma gracilis que cito a ꝓcella dispgit Vt fum9 qui cito diffundit Interrogat9 q̈rto cui sil̄is est hō. Rn̄dit aceruo niuis qa ut aceruus niuis modico calore cito ī aquā de qua fuerat resoluit sic hō genit9 de putredine modica in firmitate in eā reuertit. Sil̄is ē etiā hō rose matutīe que dum colligit mane pulchra uidet in sero uero marcida inuenit Sic hō ī iuuētute appet floridus in senectute uero marcescit. Sil̄is ē etiā pomo nouo qd̓ dū in arbore pēdēs ad incremētū debitū ꝑuenire credit modico tñ uerme interi9 exorto corroditur & subito corruens efficit inutile Sic hō ī pueritia sua aut ī adolescētia sepi9 subita ifirmitate p̄uēt9 morit & iutilis efficit. Interrogat9 qnto qd ē hō Rn̄dit. Mācipiū mortis hospes loci uiator trāsiens. Mācipium dr̄ qa manū mortl neq̄t euadere. Hospes loci qa recipit cū gaudio sꝫ cito obliuioni tradit. Viator uero trāsiens uocat qa dormiēs aut uigilās sedēs aut āmbulās ul̓ quicquid aliud faciēs sp ad mortē ꝓꝑat. Absoluit ergo phus optīe dicta sua oñdēs uite hūane dolēdā breuitatē. Ecqd ꝓdest esse in diliciis possidere diuitias sedere in throno regni florere in iuuentute letari pulchritudie & qb9cūqꝫ tp̄ralib9 bonis ꝑfrui qñ tā cito uita cessabit: Aut qūo ñ erūt irrisiōe digni q deū dereliquentes in illa cōfidunt

Hinc Aug in li° de miseria h9 mundi excl'ans ait. O uita pn̄s q̄ multos decipis que dū cognosceris nihil es dū exaltaris fum9 es Sapiētib9 amara es insipiētib9 dulcis es. Qui te querūt non te cognoscūt. Qui te cognoscūt ip̄i te fugiūt. Ideo Paul9 hāc breuitatē uite cōsiderās. i. Cor. vii. c. dicebat. Qui hn̄t uxores tanq̄ n̄ hn̄tes sint & q emūt tāq̄ nō possidentes & q flēt tanq̄ nō flētes & q utunť hoc mūdo tāq̄ nō utanť & q gaudēt tanq̄ nō gaudētes. Preterit. n. figura hui9 m̄di.

¶ Scd'a cōditio tp̄ris dr̄ mobilitas. Semp. n. tp̄us ē mobile & nunq̄ qescit. Sic & cōditio nr̄a mutabilis ē & moueť sp cū tpre. Ideo Iob dicebat. xiii. c. loquēs de hoīe. Nunq̄ in eodē statu pmanet. Et Ouidius li°. xv. meta. inqt. Hec spēs cuiq; manet reꝝq; nouatrix. Et aliis alias repat naťa figuras Nil equidem cōstare diu sub imagine eadē crediderī. Et ī Auteñ. de no. alie. §. Vt aūt. dr̄. Quid ē stabile inť hoīes & ita īmobile ut nullā patiať īmutationē cū oīs nr̄ status sub ppetuo motu cōsistat. Et. C. de ueteri iure enucleando. l. ii. §. Sȝ qa diē. Hūani iuris con ditio sp ī infinitū decurrit & nihil ē in ea qd' stare ppetuo possit Et Cassiodor9 li°. iii. epl'aꝝ. Hūane res mutabilitatē patiunť. Ideo Seneca ad Lucillū ppulchre sic loquiť. Noli huic trāqllitate cōfidere. Momēto mare euertiť & eodē die ubi luserūt nauigia sorbenť. Videm9 oīa ista quottidie per expientiā deficere expi murq; oīa uanitati fore subiecta & tñ oēȝ opā adhibemus ad ħ tp̄ralia bona asse quenda. Pro celesti aūt mercede que in eternū ē duraťa nec ī mimo laborare su mus pati.

¶ Tertia cōditio tp̄ris dr̄ irreuocabilitas. Perditum nāq; tp̄s adeo ir reuocabiliť euolat ut āpli9 recupari nō possit. Vñ Ouidi9 in. iii. de arte amādi. Nec que p̄teriit hora redire pōt. O q̄ p̄ciosū ē tp̄s cū quo lucrari possum9 eter nitatē. Ideo Seneca ad Lucillū dicebat. Oīa mi Lucille aliena sunt tp̄s tñ nr̄m est. Ex hoc Hiero9 sic scribit ad Eustochiū. Oē tp̄s in quo te meliorē nō senseris existima pdidisse. Et Bernard9 uidēs ociosoꝝ īcredibilē numeꝝ ī li° de cōtēptu mundi sic loqtur. Heu heu nihil p̄ciosi9 tp̄re nihil hodie uili9 reputať. hec ille.

¶ De triplici uocabl'o expressiuo tp̄ris. s. Nunc Tunc & Olim. ¶ Capl'm. ii.

SEcundū mysteriū cōtēplādū de tp̄re dr̄ noīatio seu exp̄ssio. Nā ꝭȝ Tho. in scripto sup. iii. ethi. & sup. v. phy. tp̄s triplici uocabl'o exp̄mi & noīa ri solet. Primū uocabl'm ē nunc. Scd'm uocabl'm ē tūc. Tertiū uocabulū ē olim. Primū uocaublū quo tp̄s exp̄miť dr̄ nunc in quo signať tp̄s pn̄s seu pn̄tis uite qn̄ possum9 dūtaxat opari bonū. Nā in inferuo opatio bona nl'a erit ubi aīe sūt irreuocabl'r cōdānate. In padiso nl'a erit opatio laboriosa necia ubi aīe sunt bti ficate. In purgatorio etiā nl'a pōt esse opatio meritoria sȝ tm̄ pena satisfacto ria. Ideo cū audim9 nūc euigilare debemus & intell're q; tm̄ pn̄s tp̄s ē optunū ad agendū pniaȝ. Et q futuꝝ expectat m̄di allectus dulcedīe grādi se expōit picl'o

Ideo dixit sanctus Barlaã. Q̃ q̃ delectatiões corꝑales desiderãt & in p̃nti dis-
silãt agere p̃niã & ꝓuidere sibi de futa uita siles sunt cuidã hõi q̃ dũ a facie uni
cornis ne ab eo deuoraret uelocius fugeret in quoddã baratrũ magnum cecidit
Dum autẽ caderet manib9 arbusculã quãdã apphẽdit & base quadã lubrica &
instabili fixit pedes. Respiciẽs uero uidit duos mures unũ albũ & aliũ nigrũ icessant
radicẽ arbuscule quã apphẽderat corrodẽtes & iã ꝓpe erãt ut ipã abscide
rẽt. In fundo aũt baratri uidit draconẽ terribilẽ spirantẽ ignẽ & apto ore ip̃z de
uorare cupientẽ. Suꝑ basẽ uero ubi pedes tenebat uidit q̃tuor aspidũ capita in
ꝓdeuntia. Eleuãs aũt oclos uidit exiguũ mell' in ramis illi9 arbuscle oblit9q̃ pi-
culi in quo põit9 erat seip̃m totũ ad mel cõedendũ cõuertit. Vnicornis mortꝭ te
net figurã que hoiez sꝑ ꝑseq̃r. Baratꝝ uero mũd9 ẽ oib9 ꝑiculis plen9. Arbuscu
la uniuscui9q̃ ẽ uita que ꝑ horas diei & noctis q̃i ꝑ murẽ albũ & nigꝝ incessant
cõsumit & incisiõi appropinq̃t. Basis q̃tuor aspidũ cor9 ẽ ex q̃tuor eltis compo
sitũ qb9 iordinatis corꝑis cõpago dissoluit. Draco terribilis ẽ os iferni cunctos
deuorare cupiẽs. Dulcedo ramuscli delectatio fallax mũdi q̃ mlti decipiunt de
tinentq̃ ne in p̃nti dũ tp̃us adest & faclitas dat clamẽt ad dñm & toto corde cõ
uertant ad illũ. Scdm uocablm quo tp̃s exp̃mit dr̃ tũc & significat illud qd
est remotũ a p̃nti & p̃cipue futuꝝ In scriptis uero diuis septẽ tũc nobis se inge
runt iugit meditãda. Primũ tũc horriblis uisiõis qñ .s. dãnati miseri iudicẽ oim
in sua maiestate uidebũt. Et de hoc sic dr̃ Luce. xxi. Tũc uidebũt filiũ hois ueni
entẽ i nube cũ ptãte magna & maiestate. Scdm tũc est generalis lamtatiõis qñ
cõis erit & ifructuosa lamẽtatio dãnãdorũ. Et de hoc dr̃ Math. xxiiii Tũc plãgẽt
se oẽs trib9 terre. ❡ Tertiũ tũc ẽ iocũde associatiõis. De quo dr̃ Sapie. v. c. Tunc
stabũt iusti in magna cõstantia aduer. e. q̃ se a. & q̃ ab. la. eoꝝ. Quartũ tũc est ti
mende locutiõis. De quo Dauid in psal. ii. ait. Tũc loquet ad eos in ira sua & in
furore suo cõturbabit eos. Quintũ tũc est dulcis uocatiõis qñ uocabuntur electi
ad possidendũ glosissimũ regnũ dei. Et de hoc Math. xxv. Tũc dicet rex his q̃
a dextris ei9 erũt Venite bñdicti pr̃is mei ꝑ. r. ꝑatũ u. a. cõ. mundi. Sextum tunc
ẽ eterne dãnatiõis. De quo Math. xxv. Tũc dicet rex his q̃ a sinistris ei9. Disce
dite a me. m. in ig. eter. q̃ ꝑat9. ẽ dia. & anglis ei9. Septimũ tũc ẽ plene btificatio
nis de quo Isaie. lx. Tũc uidebis & afflues & mirabit & dilatabit cor tuũ Si quis
igit hec septẽ tũc sepi9 mente reuolueret h9 mũdi fallaciis ꝑfecto non decipet
❡ Tertiũ uocabulũ quo tp̃s exp̃mit dr̃ olim qd p̃sertim p̃terita nobis ht deno
tare. Int oĩa aũt significare nobis dz bñficia dei que suscepim9 ex qb9 ad p̃niam
inducimur in p̃nti. Idõ x9 dicebat Math. xi. Ve tibi Chorozaĩ. ue tibi Bethsayda
q̃a si in Tyro & sydõe facte eẽnt uirtutes que. f. s. i uo. olĩ. in ci. & cili. p. egissent

¶ De triplici obseruatiōe tp̄ris. s. natali supstitiosa & uirtuosa. Capl'm. iii.

TErtiū mysteriū cōtēplandū de tp̄re dr̄ obseruatio. Nā a m'ltis diuersimo de tp̄s obseruat'. Ideo triplex eius obseruatio notari pōt. Pr̄ia dr̄ natalis ¶ Scd'a dr̄ supstitiosa ¶ Tertia uirtuosa. ¶ Pr̄ia est obseruatio natalis qn̄ qs cōedit bibit dormit suaq; negotia facit tp̄re debito. Sic agric'le seruant tp̄s frumēta se rendo tp̄re autūnali nō estiuo Naute seruāt tp̄s nauigando cū uēti adsunt secū di Medici seruāt tp̄s egrotis medicias tp̄re oportuno mistrando qa Eccl'. iii. dr̄ Oı̄a tp̄s hn̄t. Et Ouidius li°. i. de remedio amoris Tp̄ribus medicı̄a ualet data tp̄re psunt Et data nō apto tp̄re uina nocēt. ¶ Scd'a tp̄ris obseruatio dr̄ super stitiosa De q̄ loq' Aug9 in Ench. Et ponit'. xxvi. q. vii. c. Quis existiet. Quis ex istimet inqt q̄ magnū peccatū sit dies obseruare & menses & ānos & tp̄ra sicut obseruāt q certis dieb9 siue mēsib9 siue annis uolūt ul' nolūt aliqd ı̄choare eo q͏ ƀm uarias doctrı̄as hoı̄m fausta uel infausta existient tp̄ra. Sil'r rep̄hēdit' obser uatio tp̄ris supstitiosa eadē cā &. q. i. c. Nō lz. in. c. Si qs. &. in. c. Non obseruetis Quia inqt apl's Siue māducatı siue bibitı siue aliqd aliud facitı ı̄ noı̄e dn̄i nostri Iesu xp̄i facite in quo uiuim9 mouemur & sum9. Modernis uero tp̄rib9 exaspan di maxı̄e sunt astrologi qdā q oı̄uz hoı̄z facta ƀm astroꝝ regl'az iudicāt esse regu lāda Quos Aug9 li°. v. de. ci. dei. c. vii. deridet sic excl'ando. O singl'arē stultitiā. Eligit' dies ut ducat' uxor. Credo ppterea qa pōt in diē n̄ bonū nisi eligat' ı̄curri & infelicit' duci. Vbi ē ergo qd' nascēti iā sidera decreuerūt'. An pōt hō qd' ei iā cōstitutū ē diei electiōe mutare'. Et qd' ip̄e in eligendo diē cōstituerit nō pote rit ab alia ptāte mutari'. Et Paulo inferi9 seq' Aug9 Si aūt ppterea ualent ad has res dies electi qa terreis oı̄bus corpib9 siue aı̄antib9 ƀm diuersitates tp̄raliū momētorū sideꝝ positio dn̄atur cōsiderēt q̄ ı̄numerabilia sub uno tp̄ris pūcto ul' nascant' ul' moriant' ul' inchoent' & tā diuers9 exitus hēant ut istas obseruationes cui uis puero ridendas esse psuadeāt. hec ille Et reuera q oı̄a inchoanda aut agē da psuadēt ƀm mathematicoꝝ dogmata n̄ solū peccāt ueꝝ etiā & sepius inueni unt se delusos. Nā ut ego ip̄e noui astrologū quēdā in ciuitate camerini qui uix domū exire uolebat absq; ānotatiōe cursus sideꝝ & planetaꝝ Hic ut a fide dig nis in prefata ciuitate mihi relatū ē oblatas sibi uxores ppl'res ānos respuit qm̄ ƀm suā astrologiā n̄ uidebat' sibi tp̄s salubre Tandē ut ip̄e dicebat ƀm astroꝝ fa uorē unā accepit illāq; duxit cui p̄dicabat diu secū in letitia uictuꝝ. Sz uix p eb domadā steterūt siml' & stati rixe discordieq; pestilētissime exorte sunt int' ip̄z & uxorē. Et modico p9 tp̄re elapso uxor ı̄ infirmitatē cecidit & mortua ē Astro logo uero mēdita ē uis siderū. Idem etiā societatē q̄ndā cū mercatorib9 qbusdā fecit & septı̄gentos florenos ad negotiādū p pte sua deputauit. Emerunt autē

mercatores maxiaꝫ q̄ntitatē croci. Qđ cū uellēt Venetias destīare noluit astrologus onerare mulos donec uidit ꝑ suā artē sibi astra blādiri. Fatebatꝙ copiosum lucꝝ ex croco illo sibi ac sociis ꝓuentuꝝ. Veꝝtñ cū ex Ancona nauis quedā croco p̄dicto aliisꝙ mercibus onusta discessisset flātibus cōtrariis uentis tempestateꝙ inualescēte naufragiū passa ē. Qđ cū audisset astrologus nunq̄ deinceps astris credere uoluit. Ideo abstinendū ē a talib⁹ obseruātiis & in oī oꝑe nr̄o diuinū ē īplorandū auxiliū & inuocādū nomē dn̄i nr̄i Iesu xp̄i Qm̄ ut dr̄. xxvi. q. ii Qui sine saluatore salutē uult hr̄e & sine uera sapīa existimat se prudentē fieri posse nō san⁹ sed eger ñ prudēs sꝫ stultus ī egritudine assidua laborabit & īcecitatis noxia & demētia ꝑmanebit. ¶ Tertia obseruātia tp̄ris dr̄ uirtuosa eoꝝ. s. ꝗ cōsiderantes ea que dixim⁹ cognoscūt tp̄s uisitatiōis sue. Hi siq̄dē dū illđ hn̄t conāť opari bonū audientes uocē dei de q̄ Paul⁹ ī epl̄a dīc T p̄re accepto exaudiui te & ī die salutꝭ adiuui te. Ecce nūc. s. ī pn̄ti uita tp̄s acceptabile orandi ieiunādi ꝑegrinādi plāgendi & lacrīandi ꝓ delictis aliena restituēdi cōfitēdi peccata satisfaciēdi deo & ꝓxīo uirtutūꝙ act⁹ aggrediēdi ꝓpť que cōseq ualebimus & ī hoc scl̄o dei gr̄aꝫ & in futō ei⁹ letitiā in q̄ cū xp̄o regnabim⁹ ꝑ oīa. s. s. Amē.

¶ Dominica p̄ma in q̄dragesima infra diem De uita hoīs ſm triplicis status considerationem.

Sermo. xxiii.

NOn ī solo pane uiuit hō. Verba sūt redēptoris nr̄i origīalr̄ Math. iiii. c. & in euāglīo hodi°. Naťale ē aīantib⁹ cunctis ut sup oīa se uitāꙙ suā tueāť. Ideo Boe⁹ in. iii. de cōsolatiōe ait. Oē nāꙙ aīal tuēri salutē laborat mortē ꝑniciēꙙ deuitat. Habeť q̄ppe uita ab hōibus rōnabilib⁹ carior ac p̄ciosior cūctis reb⁹. Pro illa eteni cōseruāda nllꝫ laborē refugiūt quelibꝫ alia mala patiēť tolerāt & solicitissime oīa optūa remedia ip̄aꝫ uitā adiuuantia excogitāt & īueniūt. ¶ Veꝝtñ nll̄o ingenio nll̄a ui nullaꙙ arte fieri pōt ut ñ finiať & termieť. Ea ꝓpť elaborandū est ut illa acq̄rať uita que in eternū erit duraťa qm̄ ut dīc saluator nr̄ ī uerbis p̄missis. Nō in solo pane uiuit hō q̄a nō ħ sola uita ē que sustētať materiali pane sꝫ & alia longe felicior longe melior lōgeꙙ diuťnior que reficiť btā uisiōe dei Cū ergo paucissimi repiant q̄ ad illā desiderādā suā mētē inflāment ꝓpterea in hoc sermōe de uita hoīs erimus uerba facturi quā cōsiderandā ꝓponim⁹ ſm triplicē statū uidelicet

¶ Prīo ſm statū naťe condite
¶ Scđo ſm statum naťe lapse
¶ Tertio scđm statum naťe btē

¶ De uita hoīs scđm statum eius ante peccatum que erat sine passione sine labore & sine moriendi necessitate & obligatiōe ¶ Capl̄m. i.

PRimo cōsideranda ꝓponiť hoīs uita ſm statū naťe cōdite siue īnocentie ul̄ origīalis iustitie añ. s. q̄ p̄mi ꝑentes peccassent & ī tali statu reꝑimus

triplicē cōditionē huāne uite. Pr̄ia cōditio dr̄ impassibilitatis. Scd̄a trāq̄llitat᷑.
Tertia immortalitatis. ¶ Pr̄ia illi⁹ uite cōditio dr̄ ipassibilitat᷑ qa uiuebat tūc
hō sine passione nll᷑mqȝ cōtrariū eū ledere poterat. Vn̄ Isidor⁹ i li° de trinitate
quem Nagr̄.xix.di.scd̄i li.allegat sic inq̄t. Si hō i padiso innocent᷑ uiueret nec
ignis eū ureret nec aqua mergeret nec aeris absentia suffocaret nec oīa que no
cent mortalibus impedirent. Et Aug⁹.xiiii.li° de.ci.dei.c.xxvi ait. Viuebat itaqȝ
hō i padiso sicut uolebat q̄diu hoc uolebat qd᷑ deus iusserat uiuebat fruens deo
ex quo bono bon⁹ erat. Viuebat sine ulla egestate sp ita uiuere hn̄s i ptāte Ci
bus aderat ne esuriret pot⁹ ne sitiret lignū uite ne illū senecta dissolueret. Ni
hil corruptiōis in corpe ul᷑ ex corpe ullas molestias ullis eius sensib⁹ ingerebat
Null⁹ intern⁹ morb⁹ nll᷑s ict⁹ metuebat᷑ extrīsec⁹. Sūma in corpe sanitas erat in
aīo tota trāq̄llitas. hec Aug⁹. Sȝ cōtra ista instare possum⁹ & arguere multipli
cit᷑. Prīo sic. Nulla dos corpis gl᷑iosi cōpetere poterat corpi non gl᷑ioso. Sȝ corp⁹
ṗmorū pentū nō erat gl᷑iosū qa corp⁹ efficit᷑ gl᷑iosū p redundātiā aīe btē. Et aīa
ṗmorū pentū nō erat btā qa n̄ uidebat essentiā dei. Ergo corpib⁹ illis n̄ potuit
cōpetere aliq̄ dos corpis gl᷑iosi. Sȝ impassibilitas ut docēt theologi.xlix.di.q̄rti
Dos ē gl᷑ificatoꝝ corpoꝝ ergo dos talis in ṗmis pentib⁹ esse non potuit. Scd̄o
arguit᷑ Quia sentire & intel᷑re ē quoddā pati. Sȝ in statu innocētie hō sentiebat
& intelligebat ergo patiebat᷑. ¶ Tertio arguit᷑ qa oē molle nat᷑al᷑r passibile est a
duro Ergo si corpi hoīs ṗmi obiectū fuisset aliqd᷑ duꝝ pateretur ab eo. Et sic fu
isset passibilis. Ad ṗmū argumētū rn̄det Scot⁹ di.xix.scd̄i li. Q̄ impassibilitas
sumit᷑ duplicit᷑ Quedā ē que ṗuat & potētiā & actū patiendi. Et hec dos ē cor
poꝝ gl᷑ificatoꝝ que nec patiunt᷑ nec pati possunt. Et hec nō fuit i pentib⁹ ṗmis
Quedā uero ē impassibilitas que ṗuat actū & nō potētiā & h̄ n̄ ē dos que fuit i
hoībus cōdit᷑ qm̄ licet possent pati tn̄ q̄diu diuinū seruassent impiū nunq̄ passi
fuissent. Ad scd̄m obiectū rn̄det sanct⁹ Tho.pte.i.q.lxxxxvii. Q̄ passio dr̄ du
plicit᷑. Vno mō ṗpe. Et sic pati dr̄ qd᷑ a sua nat᷑ali dispositiōe remouet᷑. Passio
eni ē effect⁹ actiōis. In reb⁹ aūt nat᷑alit᷑ cōtraria agunt & patiūt᷑ adinuicē quoꝝ
unū remouet alterū a sua nat᷑ali dispositiōe. Et sic dic Dama. Q̄ passio ē motus
pret᷑ nat᷑aȝ. Alio mō dr̄ passio cōit᷑ ƀm q̄cunqȝ immutatiōeȝ etiā si ptineat ad p
fectionē nat᷑e. Et sic intel᷑re & sentire & h⁹i que ordinant᷑ ad bonū nat᷑e largo
mō dn̄r passiones. Cū aūt dr̄ ꝙ erat hō impassibilis ītelligendū ē ꝙ hō nō patie
bat᷑ passiōe ṗmo mō dicta. ¶ Ad tertiū argumētū rn̄det p̄fat⁹ doctor Q̄ i illo
statu poterat hō p̄seruare corp⁹ ne pateret᷑ ab aliquo duro ptim qdē p ṗpriam
rōnē p quā poterat uitare nociua ptim etiā p diuinā ṗuidentiā que sic ipm̄ tu
ebat᷑ ut nihil ei occurreret ex inṗuiso a quo lederetur. Act⁹ ergo cui⁹cūqȝ agētis

82

cõtrarii ĩ corp9 hoĩs fuiſſet impedit9 ne illud lederet a potentia dei. Ipſa eq̄dē ſuſpendit uim ignis ut ñ offenderet ñ ureret nec calefaceret tres pueros miſſos ĩ fornacē ſuccēſã nimis iuſſu Nabuchodonoſor ut pȝ Danielis .iii. Sil̄r ſc̄tiſſima uirgo Agnes flãmis iniecta nihil nocumēti paſſa ē Et Io. euãgeliſta iuſſu Domiciani crudeliſſimi Rome in doliũ feruētis olei miſſ9 diuia ſe ꝓtegente gr̄a illeſus exiuit. Quib9 exēplis & ſil̄ibus manuducimur ut uera eſſe ĩdubitāt̄ credamus ea que dñr de impaſſibilitate hoĩs in ſtatu innocētie. ❡ Sc̄d̄a cõditio uite hoĩs in ſtatu nat̄e cõdite dr̄ trãq̄llitas. Viuebat eq̄dē in trãq̄llitate ĩ q̄ete abſq; aliquo penali labore. Nõ erat ei op9 fodere terrã ſerere cãpos colere agros plãtare uineas conſtruere domos ꝑagrare ꝓuintias nauigare maria texere linũ aut lanã uel alia facere que cũ ſudore a nobis fiũt ut uita nr̄a miſera ſuſtētet̄. Hitabat in ꝑadiſo deliciaꝝ ut inq̄t Dama. li°. ii. Et Aug9 xiiii. de ci. dei ubi aeris puritas & ſerenitas aderat ubi hum9 ſpõte ſuos fructus gignebat ubi aĩalia & uolucres celi hõi deo obediēti obediebãt. Et ſi dr̄et̄ ꝙ Geñ. ii. dr̄. Q̄ de9 poſuit eũ ĩ ꝑadiſo uoluptatis ut oparet̄ ergo poſſet dici ꝙ poſuit eũ ad laborem. Rñdet Aug9 ſuꝑ geñ. Q̄d̄ oꝑatio illa ñ laborioſa nõ tedioſa ſȝ ſolatioſa & delectabilis erat q̄lis nũc eſſe ſolet in his q̄ plantulas quaſdã irrigant aut flores colligunt. ❡ Tertia cõditio uite hoĩs in ſtatu nat̄e cõdite dr̄ immortalitas. Erat. n. abſolut9 hõ ab obligatiõe mortis quã ꝓpt̄ peccatũ inobĩe incurrit. Vñ Aug9 ĩ q̄õibus noui & ueteris teſtĩ ĩq̄t De9 hoĩeȝ fecit q̄ q̄diu nõ peccaret immortalitate uigeret Et li°. xiii. de ci. dei. c. iii. ait. Fatēdũ ē ꝓmos hoĩes ita fuiſſe iuſtitutos ut ſi nõ peccaſſent nl̄l'm gen9 mortis expirēt̄ Sȝ eoſdē ꝓmos pr̄es ita fuiſſe morte mulctatos ut quicquid eoꝝ ſtirpe eſſet exortũ eadē pena teneret̄ obnoxiũ. Pro magnitudĩe q̄ppe cl̄pe illi9 nat̄aȝ dãnatio mutauit in peius ut q̄d̄ penalit̄ ꝓceſſit ĩ peccantib9 ꝓmis hoĩb9 nat̄alit̄ ſequeret̄ in naſcētib9 ceteris. Si aũt dr̄et̄ quõ poterat cor9 illud ex elemētis cõtrariis cõpoſitũ indiſſolubile ꝑmanere cũ cõpoſitũ ex cõtrariis nat̄al̄r ſit diſſolubile q̄a ut dicit Auicēna. Contraria ſꝑ appetunt ire ĩ regiões cõtrarias. Rñdet Vgo li° de ſacr̄is. d. Q̄ in ꝑadiſo celeſti hõ põt nõ peccare & nõ põt peccare põt nõ mori & ñ põt mori q̄a ibi ē peccãdi & moriēdi oĩmoda impoſſibilitas Et in mũdo põt hõ peccare & ñ põt nõ peccare põt mori & nõ põt ñ mori q̄a ē ibi peccãdi & moriendi neceſſitas In ꝑadiſo uero terreſtri homo potuit peccare & potuit nõ peccare potuit mori & potuit nõ mori ita ꝙ in eo fuit moriendi & peccandi poſſibilitas ſine neceſſitate. Sanct9 aũt Tho. ĩ i. ꝑte. q. lxxxxvii. dic̄. Q̄ aliq̄d põt dici incorruptibile tripl̄r. Vno mõ ex ꝑte materie eo. ſ. ꝙ nõ h̄t materiã ſicut angl's uel h̄t materiã que nõ eſt in potētia niſi ad unã formã ſicut corp9 celeſte & hoc dr̄ incorruptibile ſc̄m naturã. Alio° dicit̄

84

aliqd incorruptibile ex ꝑte forme qa.s.rei corꝑali inheret aliq̄ dispositio per q̄ totalr̄ a corruptiōe ꝓhibet᷑. Et hoc dr̄ incorruptibile ꝫm glꝛiam qa ut dic Aug⁹ ī epl̄a ad Dioscoꝝ. Tā potenti nat᷑a fecit de⁹ aīaȝ ut ei⁹ btītudīe redūdet ī corp⁹ plenitudo sanitatꝭ & incorruptiōis uigor. Tertio mō dr̄ aliqd incorruptibile ex ꝑte cāe efficientis Et hoc mō in statu inocētie fuisset icorruptibilis hō & īmortalis. qa ut Aug⁹.d.ī qōib⁹ noui & ueteris testī Immortalitas illa erat ꝫȝ uim q̄n dā supnat᷑alē ī aīa residētē nō aūt ꝑ aliq̄ dispositiōeȝ corꝑi inherētē ita ꝙ mors & corruptio hōi n̄ nocuisset qa de⁹ ita statuerat Ideo.d.adhuc Aug⁹ ī li.de baptismo ꝑuuloꝝ. Fiebat ordo iustitie ut sicut anima dn̄o suo ita corpus ei obediret O dānosa trāsgressio. O grauis iobīa ꝑmoꝝ ꝑentū q̄ & ipi & nos cū eis illi⁹ status omnia iura perdidimus.

❡ De uita hoīs ꝫm statum eius p⁹ lapsum & q̄lit᷑ prolongata fuit uita hoīm ad multos annos & ante & post diluuiū & mō abbreuiat᷑. Caplm̄.ii.

SEcūdo cōsiderāda ꝓponit᷑ hoīs uita ꝫm statū nat᷑e lapse. Et q̄ntū ad propositū spectat tria de illa inqrere debem⁹. Primū dr̄ prolongatio. Scd̄m dubitatio. Tertiū abbreuiatio. ❡ Primū de uita hoīs iqrendū dr̄ ꝓlongatio Nā licet p⁹ peccatū data sit plena ptās horrēde morti ut cūctos hoīes uita ꝓuaret Tn̄ de mltis legim⁹ ꝙ lōgissimis ānis uixerūt. Vn̄ Gen̄.v.hētur. Q Adā uixit annis nōgentis trigita & Seth nōgētis duodecī & Enos nōgentꝭ qnq̄ & Chaynan nongētis sexagita qnq̄ & Iareth nongētis sexagita duob⁹ & Mathusalē nongētis sexaginta nouē. Sȝ de his ānis ap̄ plerosq̄ satis dubitatū ē. An tales fuissent quales & nūc sūt āni nr̄i. Nā ut inqt Aug⁹ li°.xv.de ci.dei. Plinius scd̄s cum audisset hoīes ad tot ānos ꝑuenisse hec oīa ī scīa tp̄ꝝ uenisse ē arbitratus ingens quosdā termīasse ānū estate alios hyeme. Archades triū mensiū annos habuisse Egyptios q̄tuor Lauinios tredecī Anarcanas sex. Ex hoc qdā dr̄e uoluerūt ꝙ decē āni illius tp̄ris accipiunt᷑ ꝓ uno āno nr̄o uolentes ꝙ nōgenti anni ex illis essēt ex nr̄is nonagita. Verūtn̄ flm̄ esse cōstat qa ut ex codicibus hebraicis collr̄ cētū trigita ānoꝝ erat Adā qn̄ tertiū filiū genuit q āni ꝫȝ illos tredecī ex nr̄is essent Et hō tredecī annorū nō potuisset filios generare. Sȝ omittam⁹ Adā q fortasse etiā qn̄ creat⁹ ē potuit. Quid de Seth q ꝫm hebreos erat centū qnq̄ ānoꝝ qn̄ genuit Enos ac ꝑ hoc nōdū hēbat undecimū annum᷑. Enos uero septuagita ānoꝝ erat qn̄ genuit Malahel & sic erat septē ānoꝝ. Quis hō septēnis generat si tūc āni septuagita nuncupant᷑ ꝙ septē fuerunt᷑. Et ꝓpterea dicimus cū p̄fato Aug ꝙ tales erāt tūc āni q̄les & nūc ꝙ ꝓbari pōt uia triplici vȝ. Prīo auctoritate. Scd̄o rōne. Tertio expiētia. ❡ Prīo ꝓbat᷑ auctoritate. Nā.xiiii. p̄fati li. Aug⁹ inducit scripturaȝ dn̄tē. Sexcentesimo āno uite Noe mēse scd̄o die

ſeptīodecimo menſis rupti ſunt oēs fontes abyſſi magne Et iteꝝ Geñ.viii.Re-
qeuit archa menſe ſeptīo.xxvii.die menſis ſup mōtes Armenie. At uero aque
ibāt & decreſcebāt uſque ad decimū menſē Et p⁹ ſubdiť.Sexcēteſimo ṗmo āno
uite Noe ṗmo mēſe ṗma die mēſis immīute ſunt aque ſup̄ terrā Ex qb⁹ uerbis
apte deduciť ꝙ inť ſexcenteſimū ānū & ſexcēteſimū ṗmū uite Noe fluxerunt
menſes.xii. Scđo ꝓbať ꝙ āni illi tales erāt quales ſunt nr̄i rōne Ioſephus.n.in
i.antiqtatū li° aſſerens Hieronimū egiptiū Beroſiū chaldeū & Manetan ī libꝛ
quos de antiqtate ſcripſerūt de ānis illis cōcordare nobiſcū īducit rōnes q̈ſdā p
ſuadentes hoīes ātiquos potuiſſe tā diu uiuere.Et has rōnes aſſūpſit ſibi Nico-
laus de lira ſup.v.c.geñ. Pria rō ſumiť ex bonitate cōplexiōis ṗmorū pentū q
fuerūt a deo immediate formati & per cōſeqn̄s optīe cōplexionati & ſic ad lōgi
orē uitā diſpoſiti.Et illa bonitas cōplexiōis magis uenit ad hoīes ꝓpīquos illi⁹
tp̄ris q̄ ad remotos tp̄ris moderni. Scđa rō ſumiť ex mō tēpate uiuendi. Vt.n.
dixim⁹ in ſermōe de ieiūio. Vict⁹ ſobrius facit ad corpis ſanitatē & p ɔſeqn̄s ad
cōſeruatiōez & ꝓlōgatiōez lōgioris uite. Tertia rō ſumiť ex bonitate nutrimēti
qa añ diluuiū terre naſcētia fuere meliora q̄ p⁹ qa īundatio diluuii fuit p maio-
ri pte ex aqs oceani ſalſis que inducūt ſterilitatē terre & p conſeqn̄s reddūt pe
iora terre naſcētia ex qb⁹ breuiať uita hoīs. Quarta rō ſumiť ex perfectiōe ſcie
Ade q cognouit uirtutes fructuū herbarū lapidū p̄cioſoꝝ & oīm reꝝ naťalium
que faciūt ad cōſeruādā ſanitatē & uitā ꝓlongādā & de hoc docuit hoīes illius
tp̄ris. Quīta rō ſumiť ex bono aſpectu ſideꝝ ſup regionē illā ī qua manebant
q aſpect⁹ mltū facit ad lōgitudīez uite Sȝ p motū celi cōtinuū mutat⁹ ē tp̄re p
cedēte. ¶ Sexta rō ſumiť ex diſpoſitiōe diuia hoc ordiante ut p lōgā uitā hoīm
multiplicareť gen⁹ hūanū. Tertio ꝓbať qđ illi āni tales erant quales ſunt nr̄i
expientia. Nā ut īquit Aug⁹ viii.c.li.xv.de ci.dei. Non potuiſſent tot hoīes ex
uno adhuc uiuente p ordīata cōiugia & honeſta mr̄imoīa mltiplicari niſi illi⁹ ui
ta fuiſſȝ diuťna. Vt.n.dic Mgr̄ hiſtoriaꝝ ſup.x.c. Geñ. Philo.i li.qōnū ſr̄ geñ.
narrat ꝙ ex trib⁹ filiis Noe adhuc eo uiuente p⁹ diluuiū nati ſunt.xxiiii.millia
uiroꝝ & centū extra mr̄es & puulos. Vixit qppe Noe p⁹ diluuiū ānis trecentis
qnq̄ginta & fuere oēs āni uite ei⁹ nōgenti qnq̄ginta ut pȝ geñ.ix.c. Dicit etiā
Aug⁹ ubi s̄. Q ex uno abrahā nō mlto āplius q̈dringētis ānis nūeroſitas hebree
gentis tanta ꝓcreata eſt ut in exitu eiuſdē ppl̄i ex egypto ſexcēta millia hoīm
fuiſſe referanť bellice iuuētutis. ¶ Scđm ingrendū de uita hoīs lapſi dr̄ dubita
tio. Dubitāt nāqꝫ qdā utꝝ p⁹ diluuiū uixerīt hoīes ultra cētū & .xx. ānos ꝓpter
uerba que geñ.ix.dixit de⁹ ad Noe. Nō pmanebit inqt ſpūs me⁹ ī hoīe qa caro
eſt. Eruntqꝫ dies illi⁹ centū.xx.ānoꝝ Et Rn̄det Aug⁹.c.xxiiii.li.de.ci.dei ſupius

allegati. Q̃ iste nõ fuit terminus hũane uite p⁹ diluuiũ sed termin⁹ assignatus ad pniaꝫ his q̃ in diluuio erant pituri. Et ut testat̃ Magr̃ in historia scolastica De⁹ dixit illa uerba añ ãnos.xx.q̃ cepisset archa fieri que legit̃ facta i cẽtũ anno rũ spatio. Vel ẜm Strabũ eo ãno dixit de⁹ uerba illa quo cepit archa fieri. Sꝫ qa in malitia pseuerauert̃ añ p̃fixũ terminũ.s.ãno cẽtesimo deleti sũt. Q̃ etiã p⁹ di luuiũ uixerũt hoies sup̃ cẽtũ &.xx.ãnos pꝫ in scripta. Vt.n.hẽt̃ geñ.xi.c. Sem. centũ annoꝝ erat qñ genuit Arphaxat biennio p⁹ diluuiũ & p⁹ uixit annis qn gentis qnq̃ginta q̃tuor Thare uixit annis ducẽtis qnq̃. Et Geñ.xxv habet̃ Q̃ Habraã uixit ãnis centũ septuaginta qnq̃. Isaac etiã uixit ãnis centũ octuagita ut pꝫ geñ.xxxv. Et sic inuenti sunt q̃plures alii q̃ p⁹ diluuiũ uixerũt ultra centũ uiginti ãnos. ¶ Tertiũ inq̃rendũ de uita hoĩs lapsi dr̃ abbreuiatio. Nã omissis illoꝝ tp̃ꝝ que p̃terierũt cõditiõib⁹ cõsiderare debemus q̃ fragilis q̃ debilis q̃ue breuis sit uita hoĩm tp̃ris nr̃i Vix un⁹ repit̃ e mille q̃ centenariũ imo octogena riũ aut sexagenariũ numeꝝ attigat ãnoꝝ. Deficit nempe ut i p̃lib⁹ nimis repẽ te uita. Quisnã nõ uideat quot quottidie ĩfãtes quot pueri quot adolescentuli robustissimi iuuenes & decore puelle cũ luctu & lacris ducant̃ ad sepeliendum O uana spes. O deceptrix fidutia eoꝝ qui cõfidũt i iuuẽtute in diuitiis ĩ magni ficẽtiis & sil̃ib⁹ honorib⁹ dominiis & solatiis. Preteriunt nãq̃ oĩa ista uelut ũbra Oĩm uita breuissima ẽ. Faciãt hoies quicquid uelint ut ad senectutẽ attigãt & i etate decrepita moriãt̃ adhuc satis angustum satisq̃ breue uidebitur sapien tibus omne tempus uite huius.

¶ De uita hoĩs in beatitudine que erit cum plena satietate absq̃ admixtione cuiuscumq̃ cõtrarii & cũ perpetuitate. Cap̃m.iii.

TErtio cõsideranda ẽ uita hoĩs ẜm statũ nat̃e btẽ qm̃ tandẽ illa sola desi derãda ẽ illa amabilis illa deniq̃ oĩ studio ꝓquirẽda Pro illa solicitatissi me ẽ cogitãdũ que uere uita ẽ In qua potissime tres conditiões excellentissime reperiũt̃. Pria dr̃ societas. Scd̃a puritas. Tertia eternitas ¶ Pria excellentissi ma conditio uite btẽ dr̃ satietas qa i illa ex plena oĩm bonorũ ꝑticipatiõe ple ne satiabit̃ aĩus ẜm illud psal. Satiabor cũ appuerit gl̃a tua. Et de hac satietate copiosi⁹ disserem⁹ in sermõe de btĩtudine in liᵒ de uirtutib⁹. ¶ Scd̃a cõditio ex cellentissima uite btẽ dr̃ puritas qa pura erit & munda ab oĩ malo siue ab omni cõtrario. Vñ Io. Apoc.xxi. de btĩs sic ait Absterget de⁹ oẽm lacrĩaꝫ ab ocl̃is eoꝝ & mors ultra nõ erit neq̃ luct⁹ neq̃ clamor nꝫ dolor erit ultra. Et.vii.c.idẽ ait. Nõ esuriẽt neq̃ sitient ãpli⁹ nꝫ cadet sr̃ illos sol neq̃ ull⁹ est⁹. ¶ Tertia cõditio excellentissime uite btẽ dr̃ eternitas Vita nãq̃ illa durabit i eternũ & ñ defici et. Propterea sic pulchre i scripẗis sc̃tis noĩat̃ eterna. Vñ.ii.Machabeoꝝ.vii.c.

Rex mundi defunctos nos ꝑ ſuis legibus in eterne uite reſurrectiōe ſuſcitabit.
Et Sipīe.v.Iuſti aūt in ꝑpetuū uiuent. Et.i.Petri.v. De9 oīs gr̄e uocauit nos ī
eternā glīā ſuā. Et.ii.c.i. Abundant mīſtrabit nobis introitus in eternū regnū
dn̄i nr̄i & ſaluatoris Ieſu xp̄i.Et ad Gal.vi. Qui ſeīat ī ſpū de ſpū metet uitam
eternā Et Io.iii.x9 dicit Sic de9 dilexit mundū ut filiū ſuū unigenitum daret ut
oīs ꝗ credit ī illū non ꝑeat ſ3 hēat uitā eternā.Et.vi.c.Hec ē uolūtas pr̄is mei ꝗ
miſit me ut oīs ꝗ uidet filiū & credit in eū nō ꝑeat ſed hēat uitā eternā. Et.x.c.
Oues mee uocē meā audiunt & ego agnoſco eas & ſequuntur me & ego uitam
eternā do eis.Et Math.xix. Oīs ꝗ reliquerit domū ul' fr̄es aut ſorores aut pr̄e3
aut matrē aut uxorē aut filios aut agros ꝓpter nomē meū cētuplū accipiet & ui
tam eternā poſſidebit.Et Math.xxv.Ibūt hi in ſupliciū eternū iuſti aūt in uitā
eternā. Mir̄ certe cur tāta ſit mltoꝝ uecordia imo inſipīa ꝗ tā mira tā alta tāꝗ
iocunda audientes de btā uita ad eā ꝓperare n̄ cogitāt Nā ſi tāta faciunt ꝓ con
ſeruatiōe uite pn̄tis cur etiā eadē & ſilia facere recuſāt ꝓ adeptiōe future uite?
Hec uita laborioſa ē illa delicioſa hec inqeta illa trāqlla hec īſtabilis illa firma.
hec ꝑiculoſa illa ſecura hec dubia illa certa hec ꝑiculis plena illa ꝑicula non for
midans hec coīs bonis & malis illa ꝓpria tantū bonoꝝ. Hec tandem breuiſſima
momentanea & caduca illa uero ut diximus ꝑpetua & ſempiterna. O igit' dam
nabilis reprehenſibiliſꝗ īprudētia hoīm hui9 ſeculi ꝗ tm̄ ꝓcurāt panē ut uiuāt
uiuant inꝗ̄ ad modicum & q̄i nihil & nō querūt uirtutes nō pniã3 nō bona opa
per que uiuere poſſint uita illa btā ꝑenni.Inqt xp̄s Non in ſolo pane uiuit hō
quia nō hec ſola uita ē magnifacienda cui panis ē neceſſarius ſed alia exꝗrenda
ī qua deus pn̄tia ſue claritatis paſcit intuentiū oīm tam angelorū ꝗ̄ hoīm deſi-
deria & appetitus ubi oēs parit' collaudabimus ip̄m deū fontem bonorum oīm
qui ſit benedictus per infinita ſecula ſeculoꝝ Amen.

¶ Feria ſcd'a poſt ꝓmā dn̄icam in quadrageſima. De ueritate tremendi iudicii
contra eos ꝗ de illo male ſentiunt. Sermo.xxiiii.

CVm uenerit filius hoīs in maieſtate ſua & oēs angeli eius cum eo tūc
ſedebit ſuꝑ ſedem maieſtatis & congregabunt' ante eum oēs gentes.
Saluatoris nr̄i uerba ſunt iſta originalit' Math.xxv.c.& in euangelio
hodierno Diem terribilē ultimi iudicii cōſiderantes ſatis ſuꝑꝗ timere debem9
ne ſimul cū dānatis & diabolis ꝓiiciamur in ignē eternū. Sunt tn̄ mlti ꝗ letant'
cum male faciunt & deū nō timent ac hoīes n̄ uerent' ꝗ credere nolunt ꝙ filius
hoīs uenturus ſit ad iudicandū oēs rōnēꝗ ab omnib9 exigendā. Eaꝓpter ut ait
Aug9 li.xx.de ci.dei.c.i.De die ultimo iudicii dei qd' ip̄e donauerit locuti eūꝗ
aſſerturi aduerſus impios & īcredulos tanꝗ̄ in hedificii fūdamento ꝓus ponere

debemus teſtimõia diuina.hec ille.In hoc itaq; ſermõe deſudabim⁹ omni inge-
nio uincere curioſos increduloſq; confundere quibus ueritatẽ iudicii p̄ ſanctarũ
ſcripturaꝝ ſacroꝝq; doctoꝝ dicta dilucida oſtendem⁹.Et ut ordinate ueniamus
in cãpũ notabim⁹ ĩ hoc ſermõe triplex teſtimõiũ quo ꝓbat̃ futuꝝ uľe iudicium

¶Primũ ẽ patꝝ & ꝓphaꝝ
¶Scd̃m xp̄i & apoſtoloꝝ
¶Tertiũ eccľie & doctoꝝ

¶Q omnes patres ac ꝓph̃e ueteris teſtamenti diui-
nitus inſpirati predixerunt xp̄m eſſe uentuꝝ ad iu
dicandos uiuos & mortuos. Capľm.i.

PRimũ teſtioniũ quo ꝓbat̃ futuꝝ iudiciũ uľe dr̃ patrũ & ꝓphaꝝ. Et licet
Aug⁹.v.c.p̄fati li.xx.de ci.dei dicat ꝑus eligẽda eſſe teſtiõia noui teſti
quã ueteris qm̃ q̃uis uetera ꝑora ſint tp̄re noua tñ anteponẽda ſunt dignitate
Veꝝ in hoc dñdi genere mihi pl⁹ ſatiſfacit ut a ueteris teſti pagina ſumã origi
nem. Ideo audiam⁹ qd ibi ponit̃ de iuditio Geñ.xv.c.de⁹ ad Abrahã loqñs ait
Ego iudicabo. Et Deutero.xxxii. Iudicabit dñs ppľm ſuũ & in ſeruis ſuis miſe
rebit̃ & Iob.xix. Fugite a facie gladii q̄a ultor iniquitatũ gladi⁹ ẽ & ſcitote eſſe
iudiciũ.Et.i.Reg.ii. Dñs aſcẽdit in celos & intonuit & ipſe iudicat orbẽ terraꝝ
Et pſal.ix.Parauit in iudicio thronũ ſuũ Et pſal.lxxi.Iudicabit paupes ppľi ꝛc
Et c ix.Iudicabit in nationibus implebit ruinas ꝛc Et Prouer.xxii.Iudicabit dñs
Et.xxix.A dño egrediet̃ iudiciũ ſingulorũ Et Eccľiaſtes.iii.Iuſtũ & impiũ iudi
cabit dñs & tp̄s oĩs rei tunc erit. Et Sapie.iii. Fulgebunt iuſti & tãq̄ ſcitille ꝛc
Et Iudith.xvi.Vhe genti inſurgenti ſup genus meũ dñs.n.op̄s iudicabit in eis ĩ
die iudicii uiſitabit illos. Et Iſaie.iii. Stat ad iudicium dñs & ſtat ad iudicandos
popľos dñs ad iudiciũ ueniet cũ ſenatorib⁹ ppľi ſui & ꝑncipib⁹ ei⁹. Et.xi.c.Non
ſcd̃m uiſionẽ ocľorũ iudicabit nꝫ ſcd̃m auditũ auriũ arguet ſed iudicabit in iuſti-
tia paupes & ar.in.iq.pro mã.terre & ꝑcutiet terrã uirga oris ſui Et.c.xiii.Ecce
dies dñi ueniet crudelis & indignatiõis plen⁹ & ire furoriſq; ad ponendã terrã
in ſolitudiue & pctõres ei⁹ conterendos de ea. Et li.c. Brachia nr̃a ppľos iudi-
cabunt.Et Ezechieľ.vii.Iudicabo te iuxta uias tuas.Et Danieľ.vii.Iudiciũ ſede-
bit.Et Ioeľ.ii.Cõturbẽt̃ oẽs hĩtatores terre q̄a uenit dies dñi q̄a prope eſt dies
tenebrarũ & caliginis dies nebule & turbinis. Et Michee.iiii. Iudicabit popľos
mľtos & corripiet gentes fortes.Et Sophonie.i.Iuxta eſt dies dñi magn⁹ iuxta
& uelox nimis. Dies ire dies illa dies tribulationis & anguſtie dies calamitatis
& miſerie dies tenebrarũ & caliginis dies nebľe & turbinis dies tube & clango
ris ſup ciuitates munitas & ſup angulos excelſos & tribulabo hoĩes & ambula-
bunt ut ceci q̄a dño peccauerunt & effundet̃ ſanguis eorũ ſicut humus & corpa
eoꝝ ſicut ſtercora Sed & argentũ eoꝝ & aurũ eoꝝ nõ poterit liberare eos ĩ die
ire dñi In igne zeli ei⁹ deuorabit̃ oĩs terra q̄a cõſumationẽ cũ feſtinatiõe faciet

cunctis hitantib9 terrā. Scdm autē Aug. tps iudicii aliqñ dies iudicii aliqñ dies dñi nuncupat. Hūc uero ultimi iudicii diuini diē dicim9 nouissimū tps. Nā per quot dies hoc iudiciū tendat incertum ē. Sed scripturaꝝ more dies solet poni ꝑ tpre. Si uero aliqs obiiceret contra auctoritates ꝑdictas qbus iudiciū asserit ꝙ alit essent itelligēde eo ꝙ ut habet Naū.i. Nō iudicabit de9 bis in idipm. Sed nunc de9 iudicat de singlis opibus hoīm cū cuilibet post mortē retribuat penā uel glām. ergo eos iteꝝ non iudicabit. Rñdet Ric.xlvii.di qrti. Q iudiciū quo nunc iudicat de9 cuiuslibet ꝑsone singlaris nec est omnib9 manifestum nec tribuit totū premiū nec totū suppliciū qa punit aīas nō ī corpibus & simılr ꝑmiat de cōi lege. Illud aūt iudiciū qd futuꝝ est erit oīm siml & omnibus manifestū & reddet cuilibet sui ꝑmii & sui supplicii cōplementū & compositū ex aīa & corpore iudicabit. Sic ergo patet ꝙ nō iudicabit bis in idipm qa penā quā aiabus ante inflixerat iteꝝ nō infliget sed qd deerat supaddet. Hinc Aug9 li°.xx.de ci dei.c.i.ait Iste dies iudicii ꝓprie iam uocat eo ꝙ nullus ibi erit impite querele locus cur iiustus ille sit felix ille iust9 infelix oīm nāqꝫ tūc non nisi bonoꝝ uera & plena felicitas & oīm nō nisi maloꝝ digna & sūma ifelicitas appebit. hec ille

¶ Q xps & ei9 apostoli ꝑdixerunt aperte uniuersale iudicium esse futurum quo omnes boni & mali congregabunt ante tribunal iudicis. ¶ Caplm.ii.

SEcundū testimoniū quo probat futurū iudiciū ē xpi & aploꝝ. Ipse nanqꝫ saluator cū obiurgaret ciuitates in quibus uirtutes magnas fecerat nꝫ crediderant Math.xi.ait. Vhe tibi Corozaym ue tibi Bethsayda qa si in Tyro & Sydone facte essent uirtutes que facte sunt olim in uobis in cilicio & cinere penitentiā egissent. Veꝝtñ dico uobis tyro & Sydoni remissius erit q̄ uobis ī die iudicii & Math.xii. Viri Niniuite surgent in iudicio cū generatiōe ista & cōd. eā qa pe.ege.in ꝑdicatione Ione. Notandū tñ pro intelligentia istoꝝ uerborū ꝫm Ric.in.iiii.di.xlvii. Q extendendo nomen iudicandi qnqꝫ modis pōt alicui conuenire iudiciū. Prio ex ordinaria ptāte & sic iudicabit tota trinitas. ¶ Scdo delegata ptāte & sic indicabit fili9.s.xps inqntū homo. Io.v. Pater omne iudicium dedit filio. Et Danielis.vii. Aspiciebā donec throni positi sunt & antiquus dieꝝ sedit Et.ī. Aspiciebā i uisiōe noctis & ecce cū nubib9 celi qi fili9 hoīs ueniebat & usqꝫ ad antiquū dieꝝ puenit & i cōspectu ei9 obtulerūt eū & dedit ei potestatē & honorē & regnū ut oms trib9 ppli & lingue ipi seruirent & ptās eius ptās eterna que nō auferet & regnū eius qd non corrumpet. ¶ Tertio assessoria dignitate & sic iudicabūt uiri pfecti q erunt ꝑ pfectiōe meritorū suoꝝ assistentes iudici. Vñ de aplis Luc.xi.xps ipe dixit. Ideo ipi iudices uri erūt. Et Math xix.apostolis ipis retulit. Amen dico uobis ꝙ uos qui secuti estis. ꝛc

87

Quarto approbatiõe & ſic iudicabũt oms electi. Omnes.n.approbabũt iudicis ſententiã. Vñ Apoc..xix.Io.ait.Audiui quaſi uocẽ tubarũ multarũ in celo dicẽtium alleluia.Laus gloria & uirtus deo noſtro ꝗa uera & iuſta ſunt iudicia eius. Quinto compatiõe ꝗa minus mali iudicabũt magis malos & ſic ſumit̃ iudiciũ in auctoritate ꝑallegata de Niniuitis.Predicauit inſuꝑ xp̃s futuꝝ iudiciũ Mathi. xiii. Vbi poſt ꝑabolã de bouo ſemine in agro ſemĩato & zizaniis exortis tandẽ illã ſic expoſuit Qui ſemĩat bonũ ſemẽ eſt filius hoĩs.ager aũt ẽ mũdus Bonum uero ſemẽ hi ſũt filii regni.zizania aũt ſunt filii neq̃ .Inimic⁹ aũt ꝗ ſuꝑſeminauit ea ẽ diabol⁹.meſſis uero conſumatio ſcł'i ẽ.meſſores angeli. Sicut ergo colligẽt̃ zizania & igni ꝯburũt̃ ſic erit ĩ cõſumatiõe ſcł'i Mittet fili⁹ hoĩs angl'os ſuos & colligẽt de regno ei⁹ oĩa ſcãdala & eos ꝗ faciũt iniꝗtatẽ mittent eos ĩ caminũ ignis ibi erit flet⁹ & ſtridor dẽtiũ.Tũc fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno p̃ris eorũ Qui h̃t aures audiẽdi audiat. Vt aũt ſcribit Aug⁹.vi.c.xx.li.de ci.dei.Xp̃s in hac auctoritate iudiciũ ꝗdẽ uel diẽ iudicii non noĩauit ſed eum multo clarius ip̃is rebus expreſſit & in fine ſcł'i futurũ eſſe p̃dixit. In eodẽ etiã loco euangelii xp̃s iudiciũ fatet̃ qñ ſequit̃. Simile ẽ regnũ celorũ ſagine miſſe in mari ⁊c uſq; ibi.& ſtridor dentiũ. Et ut breui⁹ hãc ueritatẽ futuri iudicii ꝑ xp̃m p̃dicatã accipiamus adeſt lectio ſancti euãgelii hodierna in qua nõ ſolũ de futuro iudicio ſ; & de mõ de quo in ſeq̃ntibus ſermonibus dicem⁹ fit ſpẽalis mentio. ❡ Apl'i ſuꝑ hoc iudiciũ p̃nunciauere. Vñ Petr⁹.ii.epl'a.iii.c.ait. Venient in nouiſſimis diebus in deceptiõe illuſores iuxta ꝓprias conſcias ambulãtes & dñtes. Vbi eſt promiſſio aut aduent⁹ eius.Ex quo.n.patres dormierunt oĩa ſic ꝑſeuerant ab initio creature. Latet.n.eos hoc uolentes ꝙ celi erãt ꝑ̇us & terra de aqua & ꝑ aq̃ conſiſtens dei uerbo ꝑ quã ille tũc mũdus aqua inundatus periit Celi aũt ꝗ nũc ſunt & terra eodẽ uerbo repoſiti ſunt igne reſeruandi in diẽ iudicii & ꝑditionis impiorũ hoĩm. Vnũ uero hoc nõ lateat uos cariſſimi ꝗa unus dies ap̃ dñm ſicut mille anni & mille anni ſicut unus dies. Nõ tardat dñs ꝓmiſſionẽ ſuã ſicut ꝗdã exiſtimãt.Aug⁹ aũt hãc auctoritatẽ.xviii.c.xx.li.de ci.dei.exponẽdo dicit.Celos iſtos aereos intelligim⁹ quoꝝ locũ ac ſpatiũ aqua diluuii creſcẽdo ſuperauit non aũt illos ſup̃mos ubi ſol & luna ac ſidera cõſtituta ſunt.Et Ia.v.ait. Patientes eſtote frẽs uſq; ad aduentũ dñi. Ecce agricola expectat p̃tioſũ fructũ terre patient᷒ ferens donec accipiat temporaneũ & ſerotinũ. Patientes eſtote & uos & cõfirmate corda ur̃a quoniã aduentus dñi apꝓpinq̃bit Et Paulus.ii.cor.v.ſic ait. Omnes.n.nos manifeſtari oportet ante tribunal xp̃i ut referat unuſquiſq; ꝓpria corpis prout geſſit ſiue bonum ſiue malum. Quid dicent amplius increduli ubi tam ualidiſſima & fidedigna de uenturo iudicio audiuntur teſtimonia?

O pertinaces peccatores. O uermiculi debilissimi credite credite. Non sunt locuti pphe non apli non deniq xpus uerba mendacii qui ueritatem tantotpe dilexerunt ut p illa etiã mori non recusarent. O somnolenti. O pigri & carnales hoies recordamini de pmo aduentu Iesu xpi filii dei de quo p tot annoꝝ millia acclamatũ ẽ Veniet ueniet ad redimendũ pplm & ad saluãdas gentes & tandẽ uenit & que pdicta fuerãt de ipo in scripturis plene cõpleuit. De scdo mõ aduentu scriptura sacra pclamat oĩs & loquit Ideo firmit ẽ tenẽdũ q oio ueniet. Veniet inq fortis & terribilis excelsus & gliosus in maiestate & glia ad humiliandos supbos ad repbandũ luxuriosos ad arguendũ auaros. ad condemnandum tandem eternis cruciatib9 cũ corpe & aĩa quoscumq miseros peccatores. O aĩa sterilis qd agis? Quid dormis? Cur uenturũ iudicẽ tã seue tibi comminantẽ non times quare peccata tua nõ corrigis nõ dimittis non emẽdas? Quõ cũ illis comparere corã iudice audebis tã equissimo? Propterea Io. Apoc. xiiii. audiuit angelum uoce magna clamãtẽ Timete deũ & date illi gloriã & honorem qa uenit hora iudicii ei9. O prelati & magni uiri eccle. O impatores o reges o pncipes o barões o duces o milites o doctores o iudices o phi o eloqntes o oratores O delicati iuuenes o formose puelle o annosi senes o solliciti mercatores o artifices O iudei o gentiles o xpiani o uirgines o uidue o coniugati. Timete deũ timete deum timete deũ qa ueniet & nõ tardabit.

¶ Q omnes doctores ecclesie sancte loquant terribilia & tremenda ualde de futuro iudicio generali. Caplm. iii.

Ertiũ testimoniũ quo probat futuꝝ iudiciũ dr eccle & sacroꝝ doctorum Ipsa nanq ecclesia in utroq symbolo tam aploꝝ q patꝝ uentuꝝ xpm ad iudicium cõsitet. Et hic est septim9 articulus fidei ut dicit glo. c. i. de summa tri. & fi. ca. sup uerbo uentur9. Ideo Ang9. c. i. xx. li. de ci. dei ait. Tenet oĩs ecclesia dei ueri xpm de celo esse uentuꝝ ad iudicandos uiuos & mortuos. Insup de hoc iudicio clare & sepius loquunt sacri doctores Vñ Bernardus in qdam epla ait. Veniet dies illa qñ plus ualebũt pura corda q astuta uerba conscia bona q marsupia plena qmquidẽ iudex ille nõ flectet donis nec falletur uerbis. Et Hiero9. ad Sabinianũ diaconũ lapsũ. Parce queso aĩe tue & crede dei futuꝝ iudiciũ. Et idem ad Asellã de fictis amicis. Añ tribunal xpi stabim9 ibi patebit q mẽte qs uixerit Et idem ad Heliodoꝝ de cõtemptu mundi Veniet ueniet dies illa qua corruptiuũ hoc & mortale induat incorruptionẽ & imortalitatẽ. Beatus seruus quẽ inuenerit dñs uigilantẽ. Tũc ad uocẽ tube pauebit terra cũ pplis. tu gaudebis cũ iudicat a dño lugubris mund9 imugiet & tribus ad tribũ pectora ferient. Potentissimi quondã reges nudo latere palpitabunt Exhibebitur cũ prole sua

Venere tunc ignitus Iupiť. Adduceť & cū suis stultus Plato discipl̄is Aristo-
teli argumenta nō ꝑderūt. Tunc tu rustican9 & paup̱ exultabis gaudebis ac di-
ces. Ecce crucifixus deus meus. Ecce iudex q̱ obuolutus pānis in p̄sepio uagiit.
Hic ē oparii ac questuarie fili9 hic mr̄is gestat9 sinu hoīem de9 fugit in egyptū
Hic uestit9 coccino hic sentib9 coronatus. hic magus demoniū hn̄s & samarites
Cerne man9 iudee q̄s fixeras. Cerne lat9 romane qd̓ foderas. Videte corp9 an
idem sit qd̓ dicebatis clam nocte sustulisse discipl̄os. hec ille Et idem ad Palma.
& oceanū. Aderit illa dies in qua facta nr̄a q̄i in quadā tabula depicta mr̄anda
erunt O q̄ntis ī die illa expedisset si & sensu corp̱is & uiscer̄ uigore caruissent
q̄nti pastores ph̄is q̄nti rustici oratorib9 q̄nti ebetes & muti argutiis p̄ferendi
sunt Ciceronis. Et Greg. omel̄. xxxix. Pn̄tis tp̄ris si qua ē ita est agenda letitia
ut nunq̄ amaritudo seq̄ntis iudicii recedat a memoria. Quis cōtradicere pōt q̱s
audet q̱s debet tam ꝓbatissime ueritati? Ecce iam audiuimus tam p̄clarissimas
uoces que peccatorib9 terribile dei iudiciū conmināť futur̄. Non leteň non se
curi uiuāt si non puniunť in hac uita. Non sunt uane uoces scripturarū que uhe
peccatorib9 & malefaciētibus nunciāt. Vhe ait Sapiēs Eccl̄. ii. dissolutis corde
Et. xli. Vhe uobis uiri impii q̱ dereliq̱stis legē dn̄i. Et Isaie. i. Vhe genti pecca-
trici. Et. iii. Vhe impio in malis suis. Et. xlv. Vhe qui cōtradicit factori suo. Et
Apoc. xviii. Audiui uocē unius aquile uolātis p̱ mediū celū uoce magna clamā
tis & dn̄d. Vhe ue ue hītantibus ī terra idest iniq̱s pc̄tōribus & malis hominib9
O humana p̄sumptio. O detestabilis & ꝑiculosa confidētia eor̄ q̱ in sua mala
uita dei iuditiū nō formidant. O insensati pc̄tōres cogitate diligēť quid acturi
eritis uel q̱d rn̄suri in extremo iudicii die & dum cognoscitis nullā esse in uobis
astutiā nullāq̱ uirtutē q̱bus iudici eterno possitis obsistere reuertimini ad pe-
nitentiā ut sic esse ualeatis de numero elector̄ q̱ ꝑcipiēt regnū eternū. In quo
deus cū omnibus sanctis uiuit & regnat in scl̄a seculor̄. Amen.

¶ Feria tertia scd̄e ebdomade in q̄dragesima. De formidabilib9 iudicii signis.
Sermo. xxv.

EIiciebat oēs emētes & uendētes de tēplo. Math. xxi. & i euāgl̄io ho°.
Q̄ terribilis appꝑebit in iudicio xp̄us clare on̄dit nobis sacra euāgeli
ca lectio hodierna ī q̄ narrať celebre ac famosū indiciū & signū ptād
que erat in xp̄o q̱ solus potuit flagello facto de funicl̄is grādē ml̄titudinē foras
templū eiicere. Cōuenerāt q̱dē ibi ut solet fieri ppl̄i in magno numero neq̱ ī
uent9 ē q̱sq̄ q̱ potuerit resistere uirtuti que erat in uno solo hoīe Iesu xp̄o ꝓpť
latentē ei9 diuītatē. Ipse ergo ut potuit eiicere adhuc ī nr̄a humilitate cōsistēs
oēs uendētes & emētes de tēplo uentur9 est in maiestate sua ad segregandum

a cōſortio iuſtoꝝ cunctos pctōres impenitētes. Ante tñ̄ aduentū eiꝰ precedent terribilia ſigna que in hoc ſermone merito cōtemplari debemus ut ꝑ illoꝝ recordationē deū timentes & ad pnīam redeuntes non inueniamur in numero illoꝝ quos xp̄s tā acriť a ſua facie eiecit & eternaľr cōdemnabit De ipſis ergo ſignis iudicii tria myſteria ꝑ̓ncipalia erunt declaranda.

¶Primū dr̄ cōditio ¶Q̃ imminente iudicii tp̄re multa ſigna fient in ſole luna
¶Secundum ratio ſtellis ī celo & in terra in angelis & quaſi ī omnibus aliis
¶Tertiū concluſio creaturis.

Capľm.i.

PRimū myſteriū contēplandū de ſignis dr̄ conditio in quo uidere debemus q̄lia erunt & cuiꝰ cōditiōis ſigna iudicii. Vñ Ric. in q̄rto.xlviii.di. inducit Hiero.ꝗ in annalibꝰ iudeoꝝ ſcribit ſe legiſſe.xv.ſigna que ſunt hec. Pr̄ia die maria oīa exaltabunť.xv.cubitis ſup̄ oēs mōtes. Scd̄a die oīa equora ꝓſternenť in ꝓfundū ita ut uix poſſint uideri. Tertia die redigenť in ſtatū antiquū Quarta oēs belue que mouenť in aquis cōgregabūť & eleuabūť ſuꝑ aquas mugientes. Qninta oīa uolatilia celi cōgregabunť in campis & nō guſtabūt nꝫ bibent ſed emittent uoces quaſdā q̄i flebiles. Sexta flamīa ſurgēt ab occaſu ſolis ignea cōtra faciē firmamenti uſꝗ ad ortū currētia. Septīa oīa ſidera erratica & fixa ſpargent ex ſe igneas comas ſicut comite. Octaua magnꝰ terremotus erit ita ut oīa alta hedeficia ꝓſternanť. Nona oēs lapides ſcindenť & una petra collidet aliā. ¶Decia omnes plante fluent ſanguineū rorē. ¶Vndecīa oēs montes & colles & hedificia in puluerē redigenť. Duodecīa oīa aīalia uenient ad campos de ſyluis & montibus rugiētia & nihil guſtantia. Tertiadecīa oīa ſepulchra ab ortu ſolis uſꝗ ad occaſū patebūt cadaueribꝰ ad reſurgendū ¶Quartadecima hoīes de habitaculis ſuis recedēt diſcurrēdo attoniti uelut amētes & ñ audiētes loqui ¶Quintadecīa oēs hoīes morienť & reſurgent cū mortuis longe ante defunctis. Et q̄uis incertū ſit utꝝ talia ſigna ſint p̄ceſſura iudiciū cum Hieroꝰ ea ñ affirmet ſed tm̄ legiſſe ſe aſſerat tñ ex euāgelico textu tria ſigna īfallibľr & certitudinaľr colliguntť. Primū dr̄ corpoꝝ celeſtiū īmutatio ¶Scd̄m anglicaꝝ uirtutū cōmotio. ¶Tertiū ſigni redemptoris apparitio ¶Primū ſignum hēť Math xxiiii. ubi dr̄. Sol obſcurabiť & luna nō dabit lumē ſuū & ſtelle cadent de celo. Et Luc.xxi. Erūt ſigna in ſole & luna & ſtellis. Et hoc p̄dixit Iſa.xiii.c. Stelle celi & ſplendor eaꝝ nō expandēt lumē ſuū obtenebratꝰ ē ſol in ortu ſuo & luna non ſplendebit ī lumīe ſuo. Et Apoc.viii. Quartꝰ angelꝰ tuba cecinit & ꝑcuſſa eſt tertia ꝑs ſolis tertia ꝑs lune & tertia ꝑs ſtellaꝝ ita ut obſcurareť tertia pars eaꝝ. Circa obſcuratiōeꝫ ſolis notādum ē ſm Alex in.iii.ꝑte ſumme & Ric.ꝗ ſequunť Magr̄m.xlviii.di.q̄rti.li.Q̃ ſolē & lunā obſcurari pōt intelľi uel in ipſo

aduētu iudicis & sic dicunt̉ obscurari nō sui lumīs ꝑuatiōe sed supueniente maio-
ris luminis claritate. Et hoc p̄dixit Isaias.xxiiii.c. Erubescet luna & cōfundetur
sol cū regnauerit dn̄s exercituū i mōte sion & ī Hierl̄m & ī cōspectu senū suoꝝ
fuerit gl̄ificat9. Pōt etiā intelligi solem & lunā obscurari ante iudicis aduentum
& sic pacient̉ eclipsim supnatural̄r qm̄ si paterēt̉ p naturā n̄ oporteret hoc po-
ni int̉ signa cū ml̄totiens hoc acciderit. Sed credendū ē ꝙ cōtra natām patiēt̉ si-
mul eclipsim ad terrorē hoīm. Per natāʒ .n. impossibile esset ꝙ simul paterent̉
eclipsim qa natal̄ eclipsis solis causat̉ p interpositiōeʒ lune int̉ aspectū nostrū
solisq̧. Et natalis eclipsis lune p interpositiouē terre diametral̄r inter solem &
lunā. De illa ergo eclipsi sic ꝓphauit Iohel.ii.c. Sol uertet̉ ī tenebras & luna in
sanguinem anteq̄ ueniet dies magn9 dn̄i & horribilis. De casu etiā stellaꝝ ƀm
Aug.xx.de ci.dei.c.xxiiii. Credendū ē ꝙ tropica sit illa locutio q̄ dr̄ stellas ca-
dere de celo eo ꝙ ꝓprie loqn̄do uerificari nō posset qa corpa celestia non sunt
grauia nec corruptibilia ut dicit Ari.i. de celo & mūdo. Ideo dn̄r cadere de celo
qa uidebunt̉ lumine suo ꝑuari supueniente claritate maiori. Vel pōt ītelligi ꝙ
stelle cadēt de celo q̄ntū ad appitionē qa inflāmati uapores ī tanta ml̄titudīe
descēdent ꝙ uidebit̉ aspicientibus ꝙ sint stelle de celo cadētes. ¶ Scd̄m signū
erit angl̄icaꝝ uirtutū cōmotio. De quo Math.xxiiii. Virtutes celorū mouebunt̉
Et hoc ƀm doctores p̄fatos pōt duplicit̉ ītelligi. Aut pro ordine uirtutū q ƀm
Dyonisiū li° de angelica hierarchia ē medi9 in media hierarchia. Aut p omnib9
celestibus spiritib9. Prīo mō p tanto uirtutes celoꝝ cōmouebunt̉ qa angl̄i illi9
ordis quoꝝ officiū ē circa mūdū regimen gerere faciendo aliq̄ facta īsolita ad re-
uocandū mentes hoīm in deū p modicū tp̄s an̄ xp̄i aduentū faciēt facta maior̄
admiratiōis q̄ nūq̄ ante fecerit. Et in ip̄o xp̄i aduentu mouere cessabunt corpa
celestia. Accipiendo uero uirtutes p oībus angl̄is btīs dn̄r moueri scd̄m Mgr̄m
nō metu dānatiōis uel aliq̄ pturbatione pauoris sed quadā admiratiōe eoꝝ que
uidedunt. Et sic intell̄r illud Iob.xxvi. Columne celi pauēt & cōtremiscunt ad
nutum eius ¶ Tertiū signū dr̄ signi redemptoris apparitio. de quo in euāgelio
Tunc appebit signū filii hoīs qd̄ ml̄tiplicit̉ pōt ītelligi ƀm Alex. ī tertio. Vno
mō signū illud pōt dici signū crucis de quo cātat eccl̄ia. Hoc siguū crncis erit in
celo cū dn̄s ad iudi. uenerit. Et Chryso. Crux appebit sole lucidior exn̄s. Scd̄o
mō pōt dici signū passiōis in carne xp̄i iuxta iliud Zacharie.xii. Videbūt ī quem
trāsfixerunt. Et Apoc.i.c. Videbit eū oīs oculus & q eū pupugerūt. Tertio mō
pōt intelligi signū crucis īpressum mentibus fideliū. Hec sunt signa que colli-
gunt̉ ex euāgelio. Tn̄ ut lucas addit. In terris erit pressura gentiū p̄ confusione
sonitus maris & fluctuū usq̧ uniuerso orbi. Ideo nō ē dubitandum ꝙ ante diem

iudicii uidebunt̃ terribilia signa nõ solũ in sole luna & stellis uerũ etiã ĩ aere in auib⁹ in terra in arboribus ĩ mari in aĩalibus in aquis ĩ flumibus & in oib⁹ abyssis

¶ Q signa p̃dicta in p̃cidenti capł̃o fient ad significandũ terribilitatẽ iudicis & ad accusandũ pctã uel q̃i ad cõpatiendũ suo° miseris dãnatis. Capł̃m.ii.

SEcundũ mysteriũ cõtemplãdũ dr̃ rõnis in quo cõsiderare debem⁹ quare p̃dicta signa fient añ diẽ iudicii. Et dici põt q̃ ppt̃ tres rõnes. Prima rõ dr̃ oñsiõis. Scd̃a accusatiõis. Tertia cõpassionis. ¶ Pria rõ dr̃ oñsionis. ad oñdẽdum q̃ terribilis erit aduent⁹ filii dei iudicãtis qñ creature sue tantũ terrorẽ ĩcutient hoĩb⁹. Ideo Greg. ĩ omel̃.d. Multa debent mala p̃currere ut malũ ualeãt sine fine nunciare Nã si timẽt hoĩes insolitã solis obscuratiõez sicut Virgili⁹.d. i.georgicoꝝ. Ille etiã extĩcto miseratus cesare romã. Cũ caput obscura nitidum ferrugine texit Impiaq; eternã timuerũt scł̃a noctẽ. Si timẽt non cõsuetas tenebras sicut egyptii de quib⁹ dr̃ Exodi.x. Facte sunt tenebrę horribiles in uniuersa terra egypti tribus dieb⁹ nemo uidit frẽm suũ nec mouit se de loco ĩ quo erat Si timẽt terremotũ si uentoꝝ uehementiã si nocturnos strepitus si draconũ aut serpentũ sibilos leonũq; rugitus & h⁹i q̃nto magis timebũt tremẽdã uocẽ seuerissimi iudicis dãnantis & exp̃brantis malos? ¶ Scd̃a rõ illoꝝ signorũ dr̃ accusatiõis. Oẽs.n.fere creat̃e ĩmutabunt̃ p̃ate ad uindictã cõtra pctõres iuxta illd̃ Sapie.v. Armabit creaturã ad uindictã ĩimicoꝝ suoꝝ. Nã cũ de⁹ oĩs creaturas fecerit ad hoĩs utilitatẽ & oẽs deo obedierit hõi seruiendo. ip̃e uero hõ rebell̃ & inobediẽs creatori suo extiterit iõ accusabũt eũ q̃i ingratum. Clamabit nãq; suo mõ celũ. O de⁹ op̃s ego hõi mistraui cũ planetis meis ĩfluendo sup̃ terram & alia operãdo que iussisti ipse uero te offendit. ergo uindica iustissime iudex. Clamabũt sol & luna & stelle. O de⁹ magne nos dedim⁹ pctõrib⁹ lucem ut tuũ p̃sequeremur imperium. Illi uero ĩ oĩbus te cõtempserunt. fac ergo uindictam. Clamabit hoc mõ aer clamabit terra clamabunt aque & oĩa que ĩ eis sunt Ideo Vgo de sancto Victore ait. In illa die ultionis nihil hẽbit qd̃ r̃ndere possit hõ peccator ubi celũ & terra sol & luna dies & noctes & totus mũd⁹ stabũt aduersum nos ĩ testimoniũ pctõꝝ nostroꝝ. ¶ Tertia rõ illorũ signorũ dr̃ cõpassiõis Mouebunt̃ utiq; q̃i quodã affectu pietatis & cõpassiõis oẽs creature ad compaciendũ dãnatis miseris. Vñ Chyro. sup̃ Math. ait. P̃re faĩlias moriente domus eius turbat̃ familia plangit & nigris se uestib⁹ ĩduit sic hũano genere circa finẽ constituto celi misteria lugent & candore deposito tenebris induunt̃. Planget ergo sol dãnationẽ hoĩm planget luna plangent stelle plãgẽt oĩa el̃eta & uniuersa que creata sunt. O q̃ dur⁹ es o tu peccator q̃ ferre⁹ q̃ tibi ip̃i crudelis q̃ te damnandũ conspicis & morti sempiterne adiudicãdũ & tñ ñ ploras. Plãge qa

ſol te planget. Plange q̄a plāget te luna. plange q̄a plāgēt te ſtelle. Sed melius plange ut nō plangas. plange ꝙ offendiſti deū ut tibi indulgeat. Plange ꝑ cōtritionē & poſtula ueniā. plāge ꝑ timorē ut ſic penā effugias. O ſaxeū pectꝰ O adamātinū cor. O inſenſibilis mens peccatricis aīe que audiendo ea que dicimus nō cōmouet̄ nō cōpungit̄ nō excitat̄ nō deponit peccata nec reuertit̄ ad dominum deū ſuum.

¶ Q̄ terribilis erit uox tube uocantis mortuos ad iudicium & ꝙ uirtus diuina erit cauſa efficiēs reformationis corporū & reſurrectiōis mortuorū & uox tube erit cauſa inſtrumentalis. Caplm̄. iii.

TErtiū myſteriū cōtemplandū de ſignis iudicii dr̄ cōcluſio. Concludentur nanq; oīa ſigna terroris in illo uno paueſcendo qđ erit uox tube de qua. i. Cor. xv. Canet. n. tuba & mortui re. i. & n. i. Scđm aūt Ric. di. xliii. q̄rti li. Vox tube ñ erit cā efficiens reformatiōis corpoꝝ & uniōis aīaꝝ ad illa ſed uirtus diuina. Erit tñ cā inſtrumentalis. Ideo. i. the. iiii. In iuſſu & in uoce archangeli & in tuba dei de. d. celo. Vbi ponunt̄ tria que concurrent ad reſurrectionē mortuorū Primū erit iuſſio. ¶ Scđm reformatio ¶ Tertiū ſanatio ¶ Primū erit iuſſio quia xp̄s iubebit pulueres ſeu ꝑtes q̄ſcunq; corporū mortuoꝝ recolligi ꝑ miniſteriū angelicū. Et hoc notauit apl's cū dixit. In iuſſu. ¶ Scđm erit reformatio. Precipiet etiam xp̄s ex illis pulueribus recollectis corꝑa reformari & reformatis aīas uniri que duo fient ꝑ uirtutē diuinā. Et iſtud notat̄ ab apl'o cū dixit. In tuba dei Tertiū dr̄ ſonatio. Archangl'i. n. q fuerunt cuſtodes ꝓuinciaꝝ in ꝓuinciis q̄s cuſtodierūt clamabunt fortit̄ & ſenſibil'r ſono articulato & mediāte aliq̄ ſenſibili creata formata. cl'abūt inq̄ ꝙ oēs corā iudice cōpareāt diffinitiuā ſn̄iaȝ & irreuocabilē audit̄i. Et hoc notauit apl's cū dixit. In uoce archangeli. De hac aūt ſonoroſa tuba ſic inquit Chryſo. ſuꝑ Math. Vere uox magna uox tube terribilis cui oīa obediunt elementa que petras ſcindit inferos aꝑit portas tartareas frangit uincl'a mortuoꝝ diſrumpit & de profundo abyſſi aīa corꝑibus ſuis aſſignat. Hec autē oīa citius cōſumant̄ in oꝑe q̄ ſagitta trāſit in aere dn̄te apl'o. In momento in ictu ocl'i i. n. t. Et Hieroꝰ ſuꝑ Math. ſic loq̄tur Quotiens diē iudicii conſidero toto corꝑe contremiſco. Siue. n. cōedam ſiue bibā ſiue aliq̄d aliud faciā ſꝑ uidet̄ illa tuba terribilis inſonare auribus meis. Surgite m. & u. ad iudiciū. Et idem ad Cromatiū & Heliodorū. Ego in ſceleꝝ meoꝝ latēs ſepulchro & pctōꝝ uinculis colligatus quottidie dn̄icū illū cl'orē expecto. Hierony me uēi furas. Ego deniq; oīa tuta timeo. Quid audis peccator? Quid Hieroꝰ dic? Ecq̄s ipſe erat? Nonne ſanctus? Nonne ꝓbus & uirtuoſus? nonne a curis terrēis penitꝰ abſolutus? nōne pn̄ia maceratus? nonne ī dei oꝑe aſſiduus? Et tñ clamat. Ego timeo. Et cur non

times tu o amator secli? O negligēs in uia dn̄i? O peccator neqssime cōtremi
sce & concutiant uiscera tua depone fatuitatē mētis tue q̄ fit ut non timeas &
sepi9 mēte reuolue Hyeronimi uerba.d. Ego timeo Ad hoc facit exemplum q̄
Barlaā dixit de Iosaphat. Q̄ rex qdā magnus xpian9 tn̄ & deuot9 ut plimū me-
stus oib9 ap pebat &c. O amara uox. O dura. O tediosa pctōribus oibus qn̄ dice-
tur eis. Surgite & uenite ad iudiciū. Ergo puideam9 ut dū tpus adest & facltas
datur p pniam recōliemur deo quem offendimus ut bonitate sua ipe absoluat
nos a peccatis annumeretq̄ societati sanctoꝝ cōcedēs hic nobis grāz & in futo
gloriā q sit benedictus p infinita seculoꝝ secula. Amen.

¶ Eria q̄rta scd'e ebdōe i q̄dragesima. De ordie & cōditiōib9 iudicii generalis & de snia cōtra dānatos ferēda ac de suaui uocatiōe electoꝝ. ¶ Sermo.xxvi.

VIri niniuite surgēt in iudicio. Verba sunt ista dn̄i nr̄i Iesu xpi Mathi .xii.c.& i euangelio hodierno. Cōmemorabat frequētius saluator nr̄ dilectissimi diē iudicii qm̄ nihil terribilius pctōribus pōt dici. Quisnā tam demēs tā stult9 tāq̄ obstiatissim9 esse pōt ut cū audit se iudicandū diuino iudicio reseruari timeri nō debeat? Iudicabit de9 oēs hoies oēsq̄ anglos q pec cauerūt & cōtra eos sniāz pferet irreuocabilē. Qm̄ tam preter ea que dicta sunt de futuro iudicio generali nō paꝝ utile ē meditari & considerare ea que in illo iudicio fienda sunt idcirco i pn̄ti sermone adhuc de ipo erim9 aliqua tractaturi De quo tria mysteria adhuc pponimus declaranda.

¶ Primū dr̄ ordinatio
¶ Secundū reuelatio
¶ Tertium premiatio

¶ De ordine iudicii tam s̄m locum q̄ modum. & qualiter ab omnibus siue bonis siue malis uidebitur christus i maiestate sua. Caplm.i.

PRimū mysteriū cōtēplandū de iudicio generali dr̄ ordinatio. Ordīabitur peteni s̄m doctores q̄ntū ad tria. Prio q̄ntum ad locū. ¶ Scd'o q̄ntū ad modum ¶ Tertio q̄ntū ad aspectū. ¶ Prio ordinabit̄ q̄ntū ad locū de quo aliq dicere uoluerūt q erit uallis Iosaphat ppt̄ uerba Iohelis.iii.c.d. Adducā omnes gētes in ualle Iosaphat & disceptabo cū eis. Sed Magr̄ sniaꝝ.xlviii.di.q̄rti.li. quem etiā ceteri theologi subsequunt̄ repbendit illos q dictū illd' pphicū uolunt intelligi qm̄ oēs hoies in ualle illa conprehēdi nō possent. Et ppterea est potius intelligendū mystice & spūalr eo q uallis Iosaphat interptat̄ uallis iudicii. Dicit ergo Magr̄ q xpus descendet ad iudicandū sup montē Olíueti de quo in celū ascendit & sedebit in aere in loco alto & forte circa locū illū in quo apli desierūt ipm corpaliter uidere qn̄ ascendebat in celū. Hoies autē cōgregabunt̄ in ualle Iosaphat cui pēminet mons Olíueti. Et quot i illa potuerūt capi tot erunt ibi. Alii circa uallē qdam ppinquius qdā uero remotius. Electis uero

86

91

exñtibus ad dextrã iudicis nõ in terra ſed in aere. Iuxta illud.i.Theſ.iiii. Rapiemur cũ illis in nubib9 obuiã xp̃o in aera. Si.n.nõ rapent̃ i aera niſi p9 iudiciũ qñ cum iudice ibunt in celũ nõ dicerent̃ rapi obuiã xp̃o ſed p9 xp̃m. Viri tñ ꝑfecti magis eminenti9 & ꝓpe iudicẽ erũt. Magis aũt cõgruũ erit ꝙ xp̃s ueniat ad iudicãdũ in aere ſup montẽ Oliueti q̃ ſr locũ i quo paſſ9 ẽ qa paſſ9 ẽ ĩ forma ĩfirma & iudicabit ĩ gl̃ioſa ſicut in glorioſa aſcẽdit. ¶ Scd̃o ordiabit̃ iudiciũ q̃ntum ad modũ. De ſummis nãq; celoꝝ deſcendet filius dei cũ ꝑtãte magna & maieſtate cũ omnib9 angelicis choris & ſua gl̃ioſiſſima m̃re. Deferent añ eum angl̃i paſſiõis inſtrumẽta ex miracl̃o reformata. Videlicet columnam coronã ſpineã crucẽ clauos ſpongiã & lanceã. Et oẽs electi reaſumptis corꝑib9 ꝓcedent ei obuiam. Quoꝝ ꝓceſſionẽ & ordinẽ pie cõtemplari poſſum9 ẜm ꝙ Io.ĩ Apoc. deſcribit Ait.n.vii.c. Audiui numeꝝ ſignatoꝝ centũ q̃draginta q̃tuor millia ſignati. Ex tribu Iuda.xii millia ſignati. Ex tribu Ruben.xii.millia ſigna. Ex tribu Gad.xii millia ſig. Ex tribu Aſer.xii.m.ſ. Ex tribu Neptalim.xii.m.ſi. Ex tribu Manaſſe.xii.m.ſi. Ex tribu Leui.xii.m.ſ. Ex tribu Simeon.xii.millia ſ. Ex tribu Iſachar.xii.m.ſi. Ex tribu Zabulõ.xii.m.ſ. Ex tribu Ioſeph.xii.m.ſ. Ex tribu Beniamin.xii.m.ſ. Poſt hec uidi turbã magnã quã dinumerare nemo poterat ex omnibus generib9 & tribub9 & liguis & ppl̃is ſtantes añ thronum in conſpectu agni amictis ſtolis albis & palme in manib9 eoꝝ. Et cl̃abãt uoce magna dñtes Salus de ur̃o q ſedit ſup throno & agno In qua uiſiõe põit Io. numeꝝ electoꝝ accipiendo more ſcripture numeꝝ determĩatũ ꝑ idetermĩato deſcribendo illũ ꝑ noĩa tribuũ filioꝝ iſrl̃ ꝑ que myſtice deſignant̃ ſtatus illoꝝ q erunt ſaluandi Prim9 ergo ſtatus ex tribu Iuda q interp̃tat̃ cõfeſſio cõꝑebit ĩ iudicio & ſignat oẽs pc̃tõres oẽſq; peccatrices qui p9 multa ſcelera & pc̃tã cõmiſſa redierunt ad pniam de qbus xp̃us dixrt. Meretrices & publicani precedent in regno celoꝝ. Scd̃s ſtatus cõꝑebit ex tribu Ruben q interp̃tat̃ fili9 uiſiõis & ſignat oẽs uiros doctos & illumĩatos ſciã q deũ i omnibus magnificauerũt ¶ Terti9 ſtat9 cõparebit ex tribu Gad q interp̃tat̃ accinct9 latrũcul9 & ſignat quoſlibet coniugatos q in ſancto m̃rimonio cũ dei timore & obĩa uixerũt. Quart9 ſtat9 cõꝑebit ex tribu Aſer q interp̃tat̃ btũs uel diuitias hñs & ſignat oẽs ſacerdotes dites q miniſtri ſunt ſacr̃oꝝ. Quintus ſtat9 cõꝑebit ex tribu Neptalim q ĩterp̃tat̃ dilatatio mea & ſignat oẽs religioſos q ſe dilatãt nõ ſolũ ꝓpt̃ deũ ad ſeruanda p̃cepta ſ3 etiam cõſilia. Sextus ſtatus apꝑebit ex tribu Manaſſe q interpretat̃ obliuio & ſignat oẽs monachos & ſolitarios q obliti cuiuſcũq; cure tp̃ralis etiã & actionis ſp̃ũalis ꝑ cõtemplatiuã uitã deo placere ſtuduerũt. Septim9 ſtatus cõꝑebit ex tribu Simeon q ĩterp̃tat̃ obĩa & ſignat oẽs filios q mortui ſunt ſub cura p̃etum

quibus in uita fuerũt obedientes. Octauus stat⁹ cõpebit ex tribu Leui q inter-
ptaṫ assumpt⁹ & signat oẽs prelatos eccl'ie q assumunṫ ad regimẽ aiaꝝ. Nonus
status cõpebit ex tribu Isachar q ĩterpretaṫ uir mercedis & signat mechanicos
& artifices oẽs q laborant ꝑ mercede. Decim⁹ status cõpebit ex tribu Zabulon
q interpretaṫ ꝓpugnacl'm fortitudis & signat oẽs impatores reges pncipes &
alios quoscumq; dños q ob rempu. defendendã augendã tuendãq; hũerunt p-
matũ. Vndecimus stat⁹ cõpebit ex tribu Ioseph q interptaṫ augmẽtũ & signat
oẽs bonos mercatores q sua industria sollicitudine & labore ciuitatũ bona mul
tiplicãt & augmẽtant. Duodecimus status cõpebit ex tribu Beniamin q inter-
pretaṫ cõtinentia & signat oẽs cõtinentes q uitia carnalia maxie sunt detestati
Post quos uenient oẽs martyres cõfessores & apl'i & pñtabũt se corã altissimo
impatore dño Iesu xpo laudantes & bñdicentes cũ letitia nomen sanctum eius
¶ Ex alio uero latere dãnati oẽs reassumptis corpib⁹ suis una cũ diabolis cõpe-
bunt. Primi erũt oẽs despati quoꝝ capitanei erunt Cahin q interfecit frem &
Iudas q̃ uendidit xpm. Scd'i erunt oẽs uiri docti q fuerũt sapientes ut facerent
mala bñ autẽ facere nescierũt. Ibi erunt inflati theologi. ibi curiosi & uani ph'i.
ibi arrogantes iuriste. ibi ꝓcuratores & aduocati dolosi. ibi notarii fl'i. ibi orato
res mẽdaces & adulatiõbus ueritatẽ despiciẽtes. Tertii erũt oẽs uxorati q mrĩ-
monii federa uiolauerũt. Ibi erunt q cõtraxerũt in gradib⁹ ꝓhibitis aut cũ ordi-
nibus sacris aut post cõtinentie uota. Ibi erunt ml'res adultere que de bonis ui-
roꝝ nutrierũt filios alienos. Quarti erunt oẽs mali sacerdotes q curã aiaꝝ acce-
perũt cũ essent isufficiẽtes q nõ dixerũt officiũ ad qd' tenebantur q celebrarunt
in mortali peccato q tenuerunt secrete uel publice cõcubinas & sacra ꝑ pretio
uendiderunt. Quinti erunt oẽs mali religiosi q nõ seruauerũt regulas suas quas
ꝓmiserunt deo obseruare q peiores fuerũt ĩ morib⁹ q̃ stipendarii supbi psũp-
tuosi hypocrite inuidi maliuoli iniqui uersipelles dolosi detractores susurrões
bilingues mendaces sacrilegi excõicati & quidã dãnabiles heretici. Sexti erunt
omnes mali monachi & solitarii ociosi pigri cõedentes bñ parũ loqñtes cũ deo
& min⁹ cũ hoĩbus stantes ĩ sollitudĩe ꝓpṫ gl'iam mundi pleni fantasiis & cogi-
tatiõibus etiã & factis turpissimis & pre uerecundia talia cõfiteri omittentes.
Septimi erunt oẽs supbi filii q pentib⁹ suis inobedientes eos spreuerũt afflixe
runtq; & molestauerũt cõtumeliis cõuitiis impperiis & qñq; uerberib⁹ nec de-
bitam impenderunt reuerentiã. Octaui erũt oẽs lupini plati q nõ intrauerunt
p hostiũ in ouile neq; uocati fuere a deo sicut Aarõ sed munere ptio arte dolo
importunitate tpraliq; fauore & aliis indebitis modis eccl'iasticos rapuerũt ho-
nores & bona eccl'iaꝝ ñ paupibus quoꝝ sunt sed ꝓpinqs & amicis & qd' pei⁹ ẽ

nota bene

92

lenonibus & meretricibus distribuerunt ꝛc. Noni erūt omnes mali mercatores fraudulēti falsarii simulati ꝑiuri deceptores & usurarii. Decimi erunt oēs tyrāni & mali dn̄i q̄ seip̄os deificātes nō timuerūt deū & suos subditos grauarūt iniuste. Vndecimi erunt oēs artiste neq̄ qui suas artes cū iniustitia & aliorū dāno exercuerūt Duodecimi erunt oēs inconstantes & luxuriosi & oēs alii pc̄tōres q̄ a ꝑte sinistra pn̄tabūtur corā iudice c̄lantes ac dn̄tes. Heu heu cur nati sumus? O q̄ amara ē dies ista. O miseri nos quo trahimur? Vhe nobis q̄a ꝑgim⁹ ad rigorosum iudiciū. ¶ Tertio ordīabit̄ iudiciū q̄ntū ad aspectū Scd̄m .n. Alex. in iii. Ric. & Bon̄. di. xlviii. q̄rti li. Boni & mali uisuri sūt iudicē uiuoꝝ & mortuorū Mali ī forma q̄ filius hōis ē sed tn̄ in claritate q̄ iudicabit non ī infirmitate q̄ iudicatus ē. Fiet .n. uirtute dīna suꝑnatural̄r ut uideant formā gl̄iosam corꝑis xp̄i ad ampliorē illoꝝ cōfusiōez q̄a q̄libet eoꝝ tristabit̄ ac confundet̄ uidendo gl̄iaz eius quē uehement̄ odit Damnati .n. uehement̄ odiūt deū nō sub rōne q̄ bon⁹ est sed sub rōne q̄ eos punit Cognoscēt insuꝑ dānati diuītatē xp̄i non ꝑ clarā uisiōez sed per effect⁹. Boni uero uidebūt gl̄iam corꝑis xp̄i cū gaudio & letitia oculo corꝑali & gl̄iam aīe ocl̄o mētali & etiā clare uidebūt diuītatē. Fietq̄ adhuc suꝑnat̄alit̄ ut ita eū uideāt & audiāt q̄ sūt a remotis sicut ꝑpinq̄ Tūc sicut dicit Chryso. suꝑ Math. Plangent iudei uidētes uiuētē & iudicantē quē quasi hoiez mortuū existimabāt & cōuincentes se corꝑe uulnerato scelus suū negare non potuerūt Plangēt & gentiles q̄ uanis disputatiōib⁹ decepti ph̄oꝝ irrōnabilem stultitiā putauerūt esse deū colore crucifixū. Plangēt se xp̄ani peccatores q̄ magis dilexerūt mūdum q̄ xp̄m. Plangēt se heretici q̄ puꝝ hoīem crucifixum dixerunt cū uideāt ip̄m esse iudicem in quem iudei transfixerūt. hec ille. O q̄nta erit etiā ī dānatis afflictio q̄t⁹q̄ meror cū uidebūt m̄ltitudinē electoꝝ Tunc ut scribit̄ Sapīe. v. Stabūt iusti in mag. cō. ad. e. q̄ se an. & q̄ ab. labo. eoꝝ Vi. tur. ti. hor. & mi. ī subi. isꝑe. s. d. intra se p. a. & p̄. an. s. ge. Hi sūt quos aliq̄n̄ ha. in deri. & in si. imꝑ. Nos insen. uitā illoꝝ. ex insa. & fi. illoꝝ sin̄. ho. Ecce quō cōpu. sunt int̄. fi. dei & int̄ sanctos sors illoꝝ est.

¶ Qualit̄ accusabunt̄ in die iudicii & nota fient peccata omnium nec poterit quis defendere se aut excusare Capl̄m. ii.

SEcundū mysteriū cōtemplandū de iudicio uocat̄ reuelatio. Reuelabunt̄ quippe oīa damnatoꝝ peccata tam publica q̄ secreta circa quā reuelationem occurrēt tria ¶ Primū dr̄ accusatio ¶ Scd̄m testificatio ¶ Tertiū arctatio. ¶ Primū accusatio. Stabūt nanq̄ tres accusatores contra pc̄tōres. Primus erit diabolus q̄ dicet. Equissime iudex iudica istū esse meū q̄ noluit esse tuus. Tuus erat ꝑ naturā meus est factus ꝑ suam malitiam Tibi inobediens mihi obidiens.

Iudica ergo istū esse meū mecūq; dānandū. Cognoscēt.n.tunc fatui pctōres q̄ grauit᷑ errauerūt acqescere diabolicis suasiōibus qn̄ uidebūt oēs demones cōtra illos cłantes. Scd̄s accusator erit ꝓpriū scelus. Nā ut inqt Ric.in.iiii.di.xliii. In iudicio cognoscet qlibet hō peccata que fecit tā iusti q̄ reꝓbi. Mali.n.cognoscēt ut ex illa afflictiōe āpli9 crucient᷑. Boni uero qa ex cognitiōe remissiōis & indulgētie āpli9 cōsolabunt᷑ & diuinā mīam collaudabūt. Nō solū aūt ipismet sed singilatī unicuiq; manifesta er̄t oīm bona & mala. Sed notitia illa & diuulgatio pctōꝝ que fecerūt electi nō generabit eis penā nec ignominiā nec cōfusionē qnimo cedet ad eoꝝ gł'iaȝ ꝓpter pnīam quā fecerūt. Et hoc.d.Greg.iiii. moraliū uersus finē q ait exponēs illd᷑ psal. Mias dn̄i in eternū cātabo Quō misericordias dn̄i cātat in eternū q miseꝝ se ignorat fuisse? Et si miserie trāsacte nō memīt unde largitori mīe laudes reddit? Manifestatio ergo pctōꝝ q̄ntum ad reꝓbos nō q̄ntū ad iustos erit accusatio. Terti9 acculator erit totus mundus Vn̄ Chryso.sup Math. In illa die ultiōis nihil ē qd᷑ rn̄deamus. ubi celū & terra aqua sol & luna dies & noctes & tot9 mundus stabūt aduersū nos in testimoniū pctōꝝ nr̄oꝝ. Scd'm qd᷑ occurret in reuelatiōe pctōꝝ erit testificatio. Tres.n. testes hēbit tūc cōtra se pctōr. Vnū sup̄ se.s.deū. Scd'm intra se.s.cōsciaȝ ꝓpaȝ Tertiū iuxta se.s.ꝓpriū angelū hōi ad custodiā deputatum q tanq̄ cōscius oīm que homo fecit cōtra eū testimoniū ꝓhibebit. Vn̄ Iob.xx. Reuelabūt celi idest angeli iniqtaté eius. ¶ Tertiū qd᷑ occurret in reuelatione pctōꝝ erit arctatio. Arcte.n.erūt tūc & stricte uie oīm pctōꝝ qn̄ nō poterūt negare nō excusare n̄ appellare nō fugere nō īpetrare ueniā nō hr̄e refugiū. O q̄ flebilis erit tūc dānatoꝝ cōditio. Nō ualebūt eis p̄ces nō cłores n̄ gemitus nō ꝑentes nō amici nō deniq; quicq̄ aliud. Vn̄ Chryso.sup Math. Nō erit tūc resistendi uirtus contra deū nec fugiēdi facłtas an̄ faciē ei9 nec pnie loc9 nec satisfactiōis tp̄s. Et Greg in omel.inqt. O q̄ anguste erūt tūc uie reꝓboꝝ. Supi9 erit iudex irat9 inferius horrendum chaos a dextris pctā accusantia. a sinistris infinita demonia ad suppliciū trahentia. int9 cōscīa urēs foris mundus ardens. miser pctōr sic cōp̄hens9 quo fugiet? latere erit īpossibile appere ītollerabile. hec ille. Poterit tūc un9quisq; dr̄e illd᷑ psal. Quo ibo a spū tuo & quo a fa.t.fu. Si.ascē.i ce.t.il.es si de.in infer.ades. Si su.pē.m.di.& ha.in extre.ma. Etenī il.m.t.de.me & t.m.de.tua.

¶ Quałr ī iudicio xp̄s alloquet᷑ electos blande atq; benigne malos uero aspe satis & dure & quō impii seperabunt᷑ a iustis. Capłm.iii.

TErtiū mysteriū cōtēplādū de iudicio dicitur p̄miatio Circa qd᷑ adhuc tria debemus attentissime contemplari. Primū dr̄ electoꝝ allocutio. Scd'm damnatoꝝ contristatio. Tertiū oīm sepatio. ¶ Primū dicit᷑ electoꝝ allocutio

Loquet᷑ nanq̧ xp̄s electis suis tria suauissima uerba. Primū uerbū erit dulcꝫ uocatiōis qn̄ facie leta & uultu hilari ad dexterā ptē se uertēs aspiciet suā dulcissimā mr̄ez & ceteros electos & sanctos poterit q̧ dicere licet in euangelio non ponat᷑. O genitrix mea uenerāda & dignissīa regia celoꝝ ecce iā tp̄s ē ut cūctis hōib9 q fuer̄t ī mūdo īnotescat gl̄ia tua uideāt q̧ oēs merita tua. Tu nempe es illa que hūilitate caritate ceterisq̧ uirtutib9 ad tuū uteꝝ me īclinasti Tu me .ix mēsib9 ī uētris tui tabernacl'o tenuisti Tu me natū deū hoīez in p̄sepio adorasti inuoluisti pānis & lacte tuo mellifluo me pauisti. Tu cū lacriantē me cernebas lacrīabaris. Cū uigilāte uigilabas cū patiēte patiebaris. Tu me in brachiis sepe portasti & corde & ope sp mecū fuisti Mecū p̄ dolore cū crucifigebar in cruce crucifigebaris ī aīa. Et cū a toto mūdo essem derelict9 tu sola firma in mea fide māsisti Iunxisti uoluntatē tuā uolūtati mee Sancta hūilis & deuota celestia sp desiderasti. En iam toti mūdo pit᷑ congregato & ego excelsā gl̄iaz tuā quā tibi dare uolui patent᷑ mr̄abo. Postmodū uero apl'is referet. Vos discipl'i mei filii & fr̄es dilecti q reliqstis oīa ꝓpt᷑ nomē meū & paupes & pegrini p terraꝝ orbē fidel'r laborastis & tandē patient᷑ mortem sustinuistis. Et p9 martyribus dicet. O uos feruētes martyres q ꝑ meo amore tormenta & penas horribilissimas sustinuistis & mori poti9 q̄ me negare elegistis. Deinde alloquet᷑ uirgīes. O uos uirgīes mundi q sanctā illibatāq̧ castitatē tātope amastis. Et uos o sācti cōfessores q corpa ur̄a arctissima pnīa macerastis. O uos oēs sancti religiosi q abnegastis ꝓ̓paz uolūtatē. O deniq̧ uos q mīe opa ꝑxis ur̄is exhibuistis. Esuriui .n. & de .m. mā. si & d .m. bi. ho. e. & .col. m̄. Nud9 & co. m. īfir. & ī ca. & ui. me Veīte ad me uos diligentē. Veīte ad me fontē oīm bonoꝝ. Ad me sūmū gaudiū. Ad me summā pl'chritudinē. Ad me summū solatiū. Veni o cara genitrix. Venite o oēs electi. O dulce uenite. O uox dulcior sup mel & māna. Ecqd faciēt tunc dānati q nō uocabunt᷑. Audiēt tn̄ xp̄m uocātē electos suos Percutiēt profecto pectora cl'abunt & dicent. Vhe nobis cur nati sum9? Vhe qa uocati sunt illi & nos nō uocamur & nobis nihil dr̄. Quinimo expectātes sum9 audire snīaz horribilis dānatiōis. Scd'm uerbū suauissimū qd' loquet᷑ xp̄s electis suis dr̄ bn̄dictionis. Nā p9 uocatiōez subiūget eis bn̄dictiōez suā dicetq̧ ut pie credo p̄mo mr̄i sue. Bn̄dicta sis tu. bn̄dicta sit aīa tua. bn̄dictū sit cor9 tuū. bn̄dicti sint oēs labores tui. Deiñ dicet & ceteris. Benedicti sitis uos oēs electi mei. O q̄ grata erit bn̄dictio illa oīb9 illis. O q̄ grauis ip̄is dānatis q tūc ītelligēt q̄ntū ꝑfuit bn̄facere amare deum & odire peccatū. Tertium uerbum suauissimū qd' loquet᷑ xp̄s electis suis dr̄ remunerationis qn̄ subiūget. Possidete pa. uo. r. a. cō. m̄di. Regnū in quo ē oīs iocūditas oīs plenitudo bonoꝝ oīs suauitas oīs trāqllitas om̄is pax

ōis concordia oīs letitia oīs quies oēs diuitie oīs sacietas oē deniq̧ bonū Nullū incōmodū nlla tristitia nlls dolor null9 labor nlla īfirmitas nullū fastidiū null9 meror nlla discordia nullū deniq̧ malū. O pctōres insensati Cur nō conamini & uos regnū illd acqrere cui tot9 mūd9 cū oib9 suis bonis cōparí ñ pōt. ¶ Scdʒ cōtēplādū dr̄ dānatoꝝ cōtristatio. Nā p9 oīa que sup̄ dicta sunt uehemēt pec catores cōtristabunt ꝑpt tria. Prio ꝑpt exꝑbrationē. Acrit nāq̧ xp̄s exꝑbra bit illos .d. illd uel sile qd Chryso. sup Math. ait. Ego ꝑpt uos hō fact9 sum al ligat9 & derisus cesus & crucifix9. Vbi ē tātaꝝ iniuriaꝝ meaꝝ fruct9? Ecce ꝑtiū sanguis mei quē dedi ꝑ redēptiōe aiaꝝ uraꝝ Vbi ē seruit9 ura quā mihi ꝑ ꝑtio sanguis mei dedistis? Ego sup gl'iaʒ meā uos hūi cū essem de9 appens hō & ui liorē me oib9 rebus uris fecistis. Nā oēʒ rē uilissimā terre āpli9 dilexistis q̄ iusti tiā meā & fidē. hec Chryso. O scelerati & ingrati pctōres qd mali feci uobis? Quid ꝑ ura salute facere debui qd ñ feci? Videte caput meū splēdidū hoc est illd qd ꝑ uobis spinis fuit coronatū. Hūi faciē meā nunc sole lucidiorē fetidis simis sputis ꝑ uobis deturpatā. Corp9 hoc gl'iosū qd ispicitis ꝑ uobis fuit dure flagellatū & i cruce cōfixū. Ecce signa. Aspicite loca clauoꝝ. aspicite man9. aspi cite pedes. aspicite latus Inqt .n. Chryso. Veniet x9 i iudicio nō solū uulnera sʒ exꝑbratissimā mortē oñdens. Scdo contristabunt pctōres propt cōtrariationē In tātl .n. angustiis cōstitutis oēs sanctos cōtrarios hēbūt. Tertio contristabunt ꝑpt sniationē quando audient tonitruū illd grāde & formidabile uocē .s. Iesu xp̄i idignant ipis .d. Ite m. in ig. e. q pa. ē dia. & an. ei9. ¶ Tertiū cōtēplandum dr̄ oīm sepatio. O si uellem9 cōtemplari qn̄ sepabūt iniusti a consortio iustoꝝ & a uisiōe dei q̄nta erit illoꝝ lamēta q̄ flebiles uoces prorūpem9 certe i lacrias Ibūt qdē ipi dānati eiulātes & querelātes i ignē eternū. Iusti aūt in uitā eternā in q̄ regnabunt cū xp̄o per infinita secula secl'oꝝ. Amen.

¶ Feria q̄nta scde ebdōade in q̄dragesima De necitate scīssime cōfessiōis cō tra eos q dñt srfluū esse aut iane cōfiteri peccata sua sacerdoti. ¶ Sermo .xxvii.

Ccedētes discipli eius rogabāt eū .d. Dimitte illā qa clamat post nos Math .xv. c. & i euāglio ho°. Ordiauit x9 sacerdotes suos mediatores fore futos int ip̄m & pctōres penitentes uoluit q̧ ut absol'ois bñficiū ipi sacerdotes ꝑ cōfessiōeʒ sacrālē largirent. Qd mystice inuit i euāgelica lecti one i q̄ narrat queādmodū apli ꝑ quos significāt sacerdotes supplicabāt xp̄o ꝑ chananee filia sanitatē postulāte ꝑ quā peccatrix aīa denotat. Qm̄ uero apud nōnullos curiosos extat opio quedā fla q̄ asserūt non fore oportunū imo srfluū & inane sacerdotib9 cōfiteri peccata Idcirco in p̄nti sermōe de necessitate con fessiōis tractare curabim9 quā neciaʒ esse cūctis pnitētib9 oñdem9 triplici rōne

Pria rō ꝑpt doctoꝝ & scriptaꝝ testificatiōeꝫ
Secunda propter christi institutionem
Tertia propter ecclesie preceptionem

Q per dicta sctōꝝ doctoꝝ pbari pōt ꝙ ꝑ cōfessio pctōrū sit penitētibꝰ ad salutē necia Ca.i.

PRia rō ꝙ ōndit ꝙ cōfessio sit necia ad salutē est ꝑpt doctoꝝ & scriptarū testificatiōeꝫ. Et anq̄ iducāt testimōia pmittēda ē de cōfessiōe distictio quedā quā ponit Alex.in.iiii.uolūie sūme & Tho.ii.ii.q.iii.q dn̄t ꝙ triplex est cōfessio. Pria eoꝝ que sunt fidei & ista ē ꝑpriꝰ actus fidei de q̄ Paulus Ro.x.ait Ore aūt cōfessio fit ad salutē. Scd'a ē cōfessio grāꝝ actiōis siue laudis & ē actꝰ latrie qa ordiat ad hōrē deo exteriꝰ exhibendū de q̄ Dauid i spal. Cōfitemī dn̄o qm̄ bonꝰ. Tertia ē cōfessio sacralis que fit sacerdoti. Et de hac Ray.ait in sūma de pe. Cōfessio ē corā sacerdote legittia ꝑpoꝝ pctōꝝ declaraº. Et de hac sācti dn̄t Q loco & tp̄re expediat ad salutē Vn̄ de pe.di.i.c.Nō pōt.iducit Ambro. liº de padiso sic loqn̄s Nō pōt qsq̄ iustificari a peccato nisi peccatū fuerit an̄ cōfessus. Et idē Ambroꝰ i sermōe q̄dragasime inqt. Ecce nunc tp̄s acceptabile in quo cōfessio a morte aīaꝫ liberat Cōfessio padisū apit Cōfessio spē saluādi tribuit. Vn̄ scripta dicit. Dic tu iniqtates tuas ut iustificeri. Item Io.os aureū in.c. Perfecta. In corde cōtritio ī ore cōfessio i ope tota hūilitas. hec ē fructifera penitētia. Et idem de pe.di.i.c.Non pōt. Non pōt qsq̄ grāꝫ uite celestis accipere nisi purgatꝰ fuerit ab oī sorde peccati p pnie cōfessionē. Et Augꝰ in liº de pnia Agite pniaꝫ q̄lis agit in ecclia ut oret p uobis ecclia nemo sibi blādiat & dicat. Occulte ago ap̄ deū ago. Nouit deꝰ q mihi ignoscit que i corde ago. Ergo sine cā dictū ē. Que solueritis in terra erūt soluta & in celo? Ergo sine cā claues date sunt ecclie dei? qi dicat nō. Et idem in eodē liº. Quē penitet oīo peniteat dolorē lacris ōndat repn̄tat uitā suā deo p sacerdotē p̄ueniat iudiciū dei p cōfessionē Et Augꝰ i liº de pnia. Cōfessio ē salus aīaꝝ disputatrix uitioꝝ oppugnatrix demonū. Quid plura? Obstruit os inferni & portas apit padisi. Et de pe. di.i.c.Multiplex mia dei. Leo papa inqt. Mediator dei & hoīm xp̄s Iesus hanc p̄positis ecclie tradidit ptātē ut cōfitentibꝰ pnie satisfactionē darēt & eadē salubri satisfactiōe purgatos ad cōionē sacrorū p ianuā reconciliatiōis admitterent Et idem i sermōibꝰ. Nō remanet in iudicio cōdemnādū qd' fuerit cōfessiōe purgatū. Ex qbꝰ colligit ꝙ penitētes ad cōfessionē sunt obligati. Sed cōtra posset qs arguere. Prio qa nlls tenet manifestare ihōesta corpis sui. ergo mlto minꝰ nec aīe. Scd'o qa ut dicit Ambroꝰ sup Lucā. Petrꝰ doluit & fleuit qa errauit ut hō. Nō inuenio qd dixerit. scio ꝙ fleuerit Lacrias lego satisfactionē non lego. Et Chryso.ait. Lacrie lauāt delictū qd' uoce pudor ē cōfiteri. Tertio arguit qa si esset necessariū hoīes cōfiteri sacerdoti hōc nō uideret esse nisi ad taxandam

93.

emendā peccati. Sed hō pōt sufficient' taxare emendā ꝓ peccato suo. ergo ui-
det' ꝙ cōfessio nō sit necia. Rñdet ad hec Ric. in. iiii. di. xvii. d. ad ꝑmū. Q inho
nesta corpis expedit aliqñ manifestare medico ad sanitatē cōseqñdā iuxta illd'
Boetii. Si opa medicantis expectas oꝫ ut uuln⁹ detegas. Sic etiā inhonesta aīe
manifestāda sunt sacerdoti tāq̄ medico spūali. Ad scđm uero dic Ric. ꝙ multa
facta sūt que scripta non sunt Et qñ dr̄ ꝙ lacrīe lauāt delictū excludit' cōfessio
publica ñ aūt secreta que cū ipis lacris intelligit'. Ad tertiū isup argumētū dic
Ric. ꝙ ille q ē nimis familiaris uni pti iudex nō dꝫ esse in illa cā ut notat' extra
de officio & ptāte iudicis dele. c. Insinuāte. quia dicit glo. ibidem. Familiaritatꝭ
affectio ueritatē ipedire solet. Hō aūt nimis familiaris ē carni sue & iō nō ē rōa
bile ꝙ sit iudex i illa cā i qua agēdū ē de punitiōe carnis sue q̄uis illa punitio sit
ad aīe correctiōeꝫ. Multi insup si seipos iudicare deberēt de grauissimis peccatꝭ
sibi cōsciam nō facerēt repirent' ꝙ usurarii q usuras nō cōdemnarent raptores &
fures q restitutiōeꝫ nō ap ꝓbarēt adulteri & fornicatores q luxuriā excusarēt &
hui⁹i. Quare oportune ꝓuisū est ut in foro conscīe alii. s. sacerdotes de peccatis
nostris q̄ndo illa confitemur habeant iudicare.

¶ Q cōfessio ē de necitate salutis eo ꝙ tpre legis gr̄e fuit instituta a dño Iesu
xp̄o & quō intellr̄ ꝙ sit de iure nat'e & q̄lr̄ i lege scripta fuit figurata. Ca. ii.

SEcūda rō q̄ ōndit' ꝙ cōfessio sacr'al' sit ad salutē necia ē ꝓpt' xp̄i istitutiōꝫ
Instituta qppe fuit cōfessio i lege gr̄e a dño Iesu xp̄o ꝭm Ric. ubi s. ipli
cite & explicite. Implicite i figura cū dixit leꝓso mundato Math. viii. Vade &
ōnde te sacerdoti. Et etiā explicite sine figura i hoc ꝙ nō tm̄ ptātē iudicādi in
foro exteriori dedit discipꝉis accipiēdā ab aliis mediāte Petro cui eā ꝓmisit añ
passiōeꝫ cū sibi dixit illd' qd' scriptū ē Math. xvi. Tibi dabo claues regni celoꝝ.
Et dedit p⁹ resurrectionem cū dixit Io. xxi. Pasce oues meas Sed etiā dedit eis
ptātē iudicādi in foro cōscīe nō tm̄ apꝉis quoꝝ sunt epi successores ſꝫ etiā aliis
discipꝉis quoꝝ sūt successores iferiores sacerdotes Et illā ptātē oibus imediate
dedit ꝑ seipm̄ cū p⁹ resurrectiōeꝫ suā dixit eis. Quoꝝ remiseritꝭ peccata remit-
tunt' eis. Quib⁹ aūt dat' ptās iudicādi de aliq̄ cā dat' eis ptās cognoscendi de illa
Null⁹. n. pōt iudicare & esse bon⁹ iudex de his que ignorat. Sacerdos aūt ñ pōt
cognoscere sufficient' facta pctōris cōscīe nisi pctōr ei cōfessiōe cōsciaꝫ appiat.
Alex. aūt in. iiii. sūme. d. ꝙ duo sūt in cōfessiōe. Vnū formale & cōpletiuū & h
est absolutio uł ptās absoluēdi uł mediādi. Et hoc dñs istituit q ptātē clauium
cōcessit Et penes hoc residet uirt⁹. Aliud aūt ē materiale & hoc ē detectio pec-
cati siue morbi Et hoc dñs ñ istituit ſꝫ isinuauit qa sufficit egroto exponere me
dicū & medicinā. Vñ Aug⁹ li. primo de pnīa & ponit' de pe. di. i. Quē penitet.

95

Lazaꝝ ait de monumẽto iã resuscitatũ obtulit disciplis soluẽdũ xꝰ ꝑ hoc oñdens ptãtez soluẽdi sacerdotibꝰ fuisse cõcessã. Et hic queri põt. Vtꝝ cõfessio instituta fuerit ĩ lege nate & ĩ lege scripte sicut ĩ lege grẽ. Et de lege nate dr̃e possumus ꝺm Boñ. in. iiii. di. xvii. Q̃ dupl̃r sũt aliq̃ de dictamie iuri nate. s. Aut in generali aut in spẽali. In spẽali ut honorare ꝑẽtes. In generali uero dictat natura ea que supaddit lex euãglica Intelligẽdũ ẽ ergo ꝙ ẽ cõfessio de peccato mẽtal & uocalis. Mẽtalis cõfessio ẽ recognitio peccati & offẽse dei. & hoc ẽ de dictamie nate ĩ spẽali ꝫ ꝙ cognitio offense ẽ de dictamie nate. Cognitio aũt offense hũane ẽ de dictamie nate ꝑ se ꝺm ꝙ ẽ rõnalis. Sed cognitio dĩne offẽse ẽ de dictamie nate adiute aliquo mõ ꝑ fidẽ. Quõ aũt scit hõ se offendisse deũ quẽ ñ uidet nisi ꝑ aliquẽ radiũ fidei hoc cognoscat? Cũ ergo deũ cognoscit hõ se ꝑ ꝑuaricatioez ĩhonorare nata dictat ꝙ ab ĩpo mĩa ẽ hũilr̃ petẽda. Et h̃ nũq̃ ẽ nisi recognoscat culpa. Vocalis uero confessio ẽ duplex. s. que fit deo & que fit hõi. Vocal̃r cõfiteri deo dictat nata nõ simpl̃r sꝫ ĩ cãu utputa qñ deꝰ exigit sicut exegit ab Adã & Chain de qbꝰ scribit̃ sic de pe. di. i. §. Deniq̃. ꝑpe. c. Voluisset Deniq̃ ut ꝑspicue apꝑeat nẽmiez sine cõfessiõe a peccato mũdari ab ĩpius humani generis ꝑncipio sumamꝰ exordiũ. Peccati trãsgressiõis ꝑmi ꝑẽtes corrupti a dño sũt req̃siti de cl̃pa ut peccatũ qd̃ trãsgrediẽdo comiserãt cõfitendo delerẽt Serpẽs aut de cl̃pa req̃situs nõ ẽ q̃a ꝑ cõfessiõez nõ reuocabat̃ ad ueniam. Chain quoq̃ cũ ꝑme ꝑuaricatiõi fr̃icidiũ addidissꝫ sil̃r a dño de cl̃pa ẽ req̃situs cũ ei dr̃ Vbi ẽ abel fr̃ tuꝰ? Sꝫ q̃a supbꝰ capiti suo peccatũ suum confiteri noluit potiꝰ mẽdacit̃ negãdo dñz suu fallere conatꝰ ẽ. d. Nũq̃d custos fr̃is mei sũ ego indignꝰ uenia iudicatꝰ ẽ. Vñ ĩ desꝑatiõis ꝑfũdũ mersus ẽ dũ ait. Maior ẽ iniq̃tas mea q̃ ut ueniã merear & uagus & ꝑfugus exiit a facie dei. significans eos q̃ peccatũ suũ cõfiteri dissimlant respectu dĩne miseratiõis indignos h̃ri. hec ibi. Vocal̃r uero cõfiteri hõi nõ dictat nata nisi in generali. dictat. n. oĩbꝰ modis recõciliari oꝑtere deo qbꝰ ĩpe statuit. Iõ nata dictat. Q̃ si deꝰ arbitrũ cõstitueret int̃ se & pctõrez ꝙ ĩpi esset cl̃pa reuelãda & ita dictat ĩ generali. ¶ De lege aũt scripte dic Boñ. Q̃ duo ꝑncipal̃r sũt ĩ cõfessiõe ꝑpt̃ que oportuit & cõueniẽs fuit cõfessiõez ĩstitui. Primũ ẽ ꝑpt̃ decl̃ationẽ peccati & manifestatiõez & ille ẽ finis cõfessiõis in se. Scd̃s finis ẽ ꝑpt̃ recõciliationẽ faciẽdã deo & eiꝰ ecclesie Prĩo ergo fit ꝑpt̃ peccati detestatiõez. Peccator. n. dũ male agit odit lucẽ & iõ ĩ reuersiõe ad iustitiã oꝫ redargui ĩfructuosa oꝑa tenebraꝝ Que ãt arguũt̃ a lumie manifestãt̃. hoc aũt ẽ ꝑ cõfessiõez. Et iõ debuit in lege instituĩ cõfessio in q̃ ẽ maifestaᵒ ueritat̃. In q̃ uerbũ caro factũ ẽ ut ĩtelligibl̃e fieret sẽsibl̃e & manifestũ. hec q̃dẽ ẽ lex grẽ. Ideo q̃ntũ ad ꝑmũ finẽ sibi cõpetit cõfessiõis ĩstitu

94

Alius finis ē ad reconciliationē faciēdā hūano arbitrio mediāte Ideo fit hōi ut hō sit iudex & arbit᷑ int᷑ pc̄tōrez & deū Arbit᷑ āt talis dꝫ esse q possit apponere manū in utrūq;. Talis aūt nō potuit esse quousq; de⁹ fact⁹ ē hō. Et tūc hō deificat⁹ dat⁹ ē nobis mediator & arbit᷑ x⁹ q potuit arguere & manū ponere i utrūq; Hic reliqt i eccl'ia successores quos & arbitros cōstituit & rectores eccl'e qb⁹ cōmisit auctoritatē recōciliādi. Et qm̄ hec auctoritas p° fuit i xp̄o & i nll'o potuit esse anq̄ ueniret iō tm̄ i lege noua debuit institui cōfessio. Cōfessio ergo put ē sacr̄m n̄ fuit i lege scripta nisi i figura. p̄cessit aūt i hoc q sacerdotib⁹ data erat ptās & auctoritas discernendi int᷑ leprā & nō leprā sanctū & pphanū. Sed hec qdē erant corporalia & nō spiritualia.

¶ Q hoīes obligāt᷑ de necessitate cōfiteri nō solū ppt᷑ p̄mā institutōez sꝫ etiā ppt᷑ p̄ceptū eccl'ie a quo nll's excipit᷑ nisi q esset absq; pc̄tō ¶ Capl'm.iii.

TErtiarō q̄ oñdit᷑ q cōfessio sit necīa ad salutē ē ppt᷑ eccl'ie p̄ceptionem. Precepit nāq; eccl'ia ut hoīes cōfiterētur.in.c. Oīs.extra de pe.& re.ubi dr̄.Omnis utri⁹q; sex⁹ fidelis p⁹q̄ ad ānos discretiōis pueuerit oīa sua sol⁹ peccata saltē semel i anno fidel'r cōfiteat᷑ pprio sacerdoti & iniunctā sibi pnīaz studeat p uirib⁹ adiplere. Propt᷑ que uerba dic Boñ. Q oēs siue boni siue mali obligant᷑ ad cōfessionē saltē semel i anno. Teneri qdē ad confessionē ē dupl'r. Vl' ex istitutiōe p̄ma qa istituta ē sub p̄cepto ut patuit. Vel istitutiōe supaddita que ē a generali cōcilio.in.c.pallegato.Oīs. Rōne mādati p̄me istitutiōis.qm̄ istituta ē directe cōtra mortale tenebāt᷑ oēs q p⁹ baptismū peccauerūt mortal'r Rōne uero scd'e institutiōis tenent᷑ oēs saltē ad semel i anno. Rō aūt h⁹ istitutiōis triplex ē. ¶ Pria ē ul'is indigentia. Oēs.n.peccauerūt & oēs egent grā dei iō quilibꝫ debet deū glorificare cōfitēdo se pc̄tōrē Qui.n.pc̄tōrez se confitetur deū glificat oñdens se deū offendisse & eius mīa se indigere Scd'a rō fuit sacre cōiōis reuerētia qa oēs tenēt᷑ i pasca cōicare tā pfecti q̄ ipfecti Et tūc qa agnus pascalis māducād⁹ ē cū sollemnitate ut mūdi essent māducantes & digni oportuit p̄mitti remediū purgatiōis & pbatiōis & hoc ē in peccati cōfessione ¶ Tertia rō fuit discretio greg dñci ne lupi abscōderent᷑ i grege q māducarēt agnos Ideo institutū ē ut uult⁹ cōsciaꝝ suaꝝ sacerdotib⁹ oñderēt.& ne heretici innocentiā paliarent & sub pelle innocētie se absconderēt Vñ si qs nll'ū hr̄et peccatum mortale confiteri dꝫ uenialia nō q hō obliget᷑ illa cōfiteri de se ut decl'abit᷑ inferius ppt᷑ uincl'm peccati sꝫ ppt᷑ obligationē p̄cepti. Si aūt aliqs dr̄et q nō hr̄et remorsum peccati uenialis dicit Boñ. q impossibile ē s̄m statū uiatoris ut aliqs unum diē uel septimanā transeat sine remorsu uenialis.tñ q totū annum transeat illud magis est impossibile ut uix credatur q fuerit hoc donū i aliquo

Ly solus. pagina 95.

96

nisi in xp̄o & eiꝰ mr̄e. Et iō unusq̄sq; uel h̄t cōsciam de uenialibꝰ uel debet hr̄e
& oīs hō petere. Dimitte nobis debita nr̄a. Vix.n.ē hō in uita ista sine ueniali
tum ꝓpt̄ ignorantiā q̄a in multis uenialr̄ peccamus & ignoramꝰ & nō cōsidera
mus.tum ꝓpt̄ adherētiā qm̄ uenialia ista magne sunt adherētie Et iō q̄ntūcūq;
aliq̄s sit ꝑfectꝰ dꝫ recognoscere & oꝑe cōfiteri se peccatorē.Si tn̄ q̄s reꝑiret̄ q
nō hr̄et uenialia ꝓpt̄ suꝑabūdantē gr̄aꝫ talis n̄ tenet̄ ad illud mādatū q̄a solis
pc̄tōribꝰ & uiatoribꝰ datū ē ip̄e uero iā h̄itat incelis.hec Boñ. Addit his Ric.q̄
reglarit̄ oēs tam fideles q̄ infideles tenēt̄ ad cōfessionē faciēdā sacerdoti xp̄ia-
no inq̄ntū istud p̄ceptū ē p̄ceptū dei q ptāteꝫ h̄t ulr̄ suꝑ oēs & p̄ceptū ulr̄ de-
dit.Si aūt nō esset p̄ceptū nisi ab eccl̄ia ad eiꝰ obseruationē nō tenerēt̄ nisi illi
q sacr̄m baptismi susceperūt. Quia uicario xp̄i nō fuit cōcessa directe ptās suꝑ
illos q sacr̄m baptismi nō suceperunt qd̄ ē ianua q̄ intrat̄ in eccl̄iaꝫ militātē.Et
tante obligatiōis ē p̄ceptū de cōfessione ut si q̄s n̄ pōt loq cōfiteri debeat nutu
uel signo eo mō quo pōt ꝓut notat̄.xxvi.q.vi.c. Qui recedunt. Istud etiā p̄cep
tū cū sit euangelicū q̄ntū ad institutionē q̄ntum uero ad circūstantiā sit de iure
positio pōt a papa dispēsari q̄ntū ad circūstantiā. Sed q̄ aliq̄s nl̄lo mō teneat̄
cōfiteri papa nō pōt q̄a n̄ pōt dispēsare cōtra euāgeliū. Vn̄ Vrbanꝰ papa.xxv.
q.i.c.Sūt q̄dā.ait. Sunt q̄dā dn̄tes romāo pontifici sꝑ licuisse nouas cōdere le
ges qd̄ & nos nō solū nō negamꝰ sed etiā ualde affirmamꝰ.Sciendū uero sūoꝑe
est qm̄ & inde nouas leges condere pōt unde euāgeliste aliq̄d nequaq̄ dixerit.
Vbi uero aperte dn̄s uel eiꝰ apl̄i & eos seq̄ntes sancti pr̄es sn̄ialr̄ aliq̄d diffinie
rūt ibi nō nouā legē romanus pontifex dare sed potius qd̄ p̄dicatū est usq; ad
aīam & sanguinē cōfirmare debet Si.n.qd̄ docuerūt apl̄i & ꝓph̄e destruere qd̄
absit niteret̄ nō sn̄iam dare sed magis errare conuinceret̄.hec ille. Ideo usq; nūc
i hoc p̄cepto n̄ ē dispēsatū nec q̄ntū ad istitutionē nec q̄ntū ad circūstātiā Ego
aūt dico qd̄ in hoc p̄cepto lꝫ male tn̄ aliq̄s dispensauit. Nā uidimꝰ plerosq; ste
tisse per.x.xx.aut.xxx.annos sine cōfessiōe.Ecq̄s dispēsauit cū istis? Nō deꝰ nō
angelꝰ.nō papa.nō legatꝰ a latere nō ep̄s.nō sacerdos.nec q̄sq̄ alius clericꝰ.Sed
q̄s fuit ille dispensator? Rn̄deant ip̄i. Dic inq̄ mihi o infelix xp̄iane q per tot
annos sine cōfessiōe stetisti.Quare nō es cōfessus? Quis dispēsauit tecum? Et
statī dicet.Ego nō cōfiteor ꝓpt̄ luxuriā. Alt̄ dicet.Ego ꝓpt̄ auariciā Alt̄ ꝓpt̄
discordiā.Ergo cū his & sīlibus dispensat diabl̄s.Cū luxriosis diabolus luxurie.
cum auaris diabolꝰ auaricie.cū odiosis diabl̄s rixarū & discordie O iiqua cōditio
maloꝝ xp̄ianoꝝ.O ꝑtinatia dānabilissima. O uenenata synagoga iferni. Cur
tādiu o fatui ur̄aꝫ salutē negligitis? Expgiscimini igit̄ & cōfitemī peccata ur̄a
ut ꝑ cōfessionē i pn̄ti efficiamī digni dei gr̄a & ī futō eterna gl̄ia. Amen.

Nota de necess. conf. oēs tā fideles
+ quā infideles teneri
ad conf.m faciendā
sacerdoti christiano etc.
Quod tñ tale ē in-
telligendum quoniā
hec opinio Ricardi
de media villa.
dist. 17 quest. 4
artic. 2. in conpre-
non ē admittenda,
quia ē contra sanc-
tiones ecclesię. at
nitere ē in concil.
Trid.o de Bapt.o et
alibi. quo ad illa
verba de infi-
delibus et c.

95

Feria sexta secunde ebdomade in q̃dragesima de confessione senctissima.

Sermo .xxviii.

REspondIt ei lãguid9. Dñe hoiem ñ hẽo ut cũ turbata fuerit aq̃ mittat me ĩ piscinã. Io. v. & in euãglio hodierno. Egebat adhuc auxilio hoĩs ut poneret̃ ĩ piscinã infirm9 & lãguid9. q si ibi descendisset ñ hoĩs sed dei uirtute sanitatẽ fuisset cõsecut9. Vt mystice inuat̃ q̃ licet deus cã sit efficiẽs pctõꝝ nrõꝝ sanitatꝭ tñ oportunũ ẽ ad eã asseq̃ndã misteriũ sacerdotũ. Ip̃i eq̃dem ex auctoritate sibi cõcessa pctõres penitẽtes p absolutiõeꝫ adiuuãt ut saluet̃. Qm̃ aũt ĩ p̃cedẽti s̃mõe mlta dixim9 ppt̃ que ñ nlli sua peccata cõfiteri disposuerũt ut etiã feruẽti9 aĩmet̃ ad suũ ppositũ exequẽdũ. idcirco hodierna die adhuc de cõfessiõe erim9 dicturi. De q̃ tria mysteria pponem9 contẽplãda vꝫ.

Primũ dicit̃ tp̃alitas. ❡ Qualit̃ excusantur aliqui si non confiteantur semel in
Secundum qualitas. anno & an post peccatum necessariũ sit confiteri.
Tertium integritas. Caplm. i.

PRimũ mysteriũ declarandũ de confessiõe dicit̃ tẽpalitas. In quo uidere debem9 qñ sit cõfitẽdũ. Circa hoc aũt triplex tp̃s subdistinguem9. ❡ Primũ dicit̃ tp̃s assignatũ. Scd̃m festinatũ. ❡ Tertiũ determinatũ. ❡ Primũ tp̃s dicitur assignatũ de quo fit mentio in. c. Oĩs de pe. & re. qñ dicit̃. Semel in anno. Ex quo colligit̃ q̃ de iure cõmuni saltẽ semel ĩ anno oẽs hoĩes cõfiteri tenent̃. Notandũ tñ q̃ ab isti9 p̃cepti obligatiõe aliq̃ excusant̃ aut ppt̃ infatuatiõꝫ aut ppt̃ locutionẽ aut ppt̃ sacerdotꝭ puationẽ. Primi excusant̃ ppt̃ infatuationẽ cũ essent fatui aut mẽte capti q in eo statu ñ pñt mereri nec demereri. Sed sũt in eo statu siue dãnatiõis siue saluatiõis in quo reperti sunt qñ pdiderunt sensũ ut dicit̃ extra de baptismo & eius effectu. c. Maiores. in fine. Obligant̃ tñ tales ad cõfessiõm qñ hñt lucida ĩterualla. Scdi excusant̃ ppt̃ locutiõꝫ q̃a sunt muti aut ignorãt ydioma prie in quo morant̃ tales confiteant̃ eo mõ quo pñt. s. per signa aut p interpretẽ si põt inueniri & tũc ĩterpres & sacerdos pro una psona cõputant̃. Tamẽ dicit Ric. in. iiii. di. xvii. & uidet̃ aliquib9 q̃ cõfiteri p ĩterpretẽ non est cõstitutũ iure diuino nec positiuo & cũ cõfiteri sit multũ difficile nõ uidet̃ tutũ plus artare cõfessionẽ q̃ artet̃ per ius diuinũ uel positiuũ. Vt eni dicit̃ Prouerbioꝝ penltĩo. & di. iiii. c. Deniq̃. Qui nimis emungit elicit sanguinem. Tertii ppt̃ puationẽ seu absentiã sacerdotꝭ excusant̃ quẽ tñ debent penitentes diligent̃ req̃rere ut dicit Magr̃ in. iiii. di. xvii. c. Nunc p̃us. Et illud dictũ magr̃i vꝫ. Si defuerit sacerdos pxĩo uel socio faciẽda ẽ cõfessio. exponẽdũ ẽ de cõgruitate ñ de necessitate scd̃m Ric. Vtꝝ uero abñte sacerdote penitẽs debeat ei p
lrãs cõfiteri. Dicit Ric. q̃ nõ q̃a hoc ñ ĩuenit̃ institutũ. Et q̃a immineret piclm

Solus.
P Interpretẽ. Caiet. v. conf.º condit. 11. l. c. n. 85 Joẽs cũ Scoto. d. 17. quest. 1. Neminẽ teneri de arg.m p interpretẽ instituendũ quonĩã nullus tenetur confiteri alio audiẽte, aut eo modo, quo pecta vulgari possint, ut p̃scripsit Caiet. Quid existimat ut cano. releat. de penit. ps. in maxis arti[illegible]lo teneri hoĩem confiteri p interpretẽ.

97

scripto
ꝑ literas.) Vales. l.c. fine. Angles l.c. ꝑ nuntium uero, posse hoiem confiteri et absolui ꝑ nuncium aut literas quis dicat? sententiam id aientem ut falsam ad minus temerariam, et scandalosam iustissime damnauit Sanctiss. D. N. Clemens 8 die 20 Junij 1602. sub papalis latae sent. excomunicationis pena uetans ne ea doceatur, defendatur imprimatur, aut ad praxim reducatur. —

ne eſſet defectꝰ i exaĩatiõe pc̄tõꝝ quã facere debet ſacerdos ut poſſit ſalubria ꝓbere remedia & ne reuelarenť peccata alicuiꝰ Lr̄e.n.faciliť pn̄t ꝑdi & ꝑ nunciũ malicioſe apiri aut ꝑ nuncii ignorantiã tradi illis ꝗbus ñ mittunť ꝙ eas aperirẽt & etiã ꝗa alias malicioſus ſacerdos poſſet cõtra penitentẽ agere oñdẽdo ſcripturã ſuã. ¶ Scd̄m tp̄s circa cõfeſſionẽ diciť feſtinatũ ꝓ quo dubitari ſolet an pc̄tõr ſtatĩ teneať cõfiteri hn̄ta oportũitate ſacerdotꝪ. Et circa hoc uarie ſunt opiniões. Pr̄a ẽ Innocẽtii ſuꝑ.c.Oĩs.de pe.& re.& Archidiaconi ſuꝑ.c.Ille rex de pe.di.iii. ꝗ uideť dicere ꝙ oĩs ꝗ cecidit ĩ peccatũ mortale teneť q̃citiꝰ poterit ex debito neceſſitatꝪ. Idẽ dic Hoſti.ĩ ſũma ſua li.v.titl̄o de pe.& re. uerſicl̄o Qn̄ cõfitentẽ.cui opĩoni ꝗdã inherẽtes dicũt &.c.Oĩs. nõ ſubuenit negligẽtibus ut ñ obligẽť ad cofeſſionẽ niſi ſemel ĩ anno ſꝫ potiꝰ punit negligẽtiã illoꝝ ꝗ ſic ſaltẽ ñ confitenť. Rõ aũt ẽ ꝗa qn̄cũqꝫ fit aliqđ ꝑceptũ abſqꝫ determinatiõe tp̄ris dꝫ ĩpleri q̃citiꝰ comode fieri põt. Cũ ergo hõ obligeť ad confeſſionẽ poſt peccatũ mortale ex ꝑcepto diuĩo ergo ⁊c. Scd̄o addũt rõeꝫ aliã ꝗa oẽs deberẽt uitare picl̄m. ſed differre cõfeſſionẽ ẽ eſſe in picl̄o & nõ uitať picl̄m ꝓpť ĩpedim̄ta que pn̄t euenire & ꝗa differre cõfiteri facit hoĩem obliuiſci pc̄tõꝝ ſuoꝝ qđ põt eſſe nociuũ. Scd̄a ẽ opĩo Ric.ꝗ.xvii.di.q̃rti li.dic. Qđ pc̄tõr nõ teneť cõfiteri ſtatĩ hn̄ta oportũitate pť q̃ ĩ aliꝗbꝰ caſibꝰ. Primꝰ rõe ſacram̄ti qn̄.ſ. aliꝗs uult celebrare ſeu cõicare. Scd̄s ẽ rõe picl̄i qn̄ aliꝗs eſſet ĩ expreſſo picl̄o mortꝪ uel ꝓpť egritudinẽ uel aliã cãꝫ. Tertiꝰ ẽ rõe cõſcie. qn̄ aliꝗs hr̄et cõſciaꝫ dictãtẽ ſibi ꝙ ſtatĩ teneať. Quartꝰ ẽ rõe dubii qn̄ ꝗs ueriſimil̄r dubitaret illo ãno ſe nõ poſſe plus hr̄e copiã ſacerdotis. Quintꝰ caſus ẽ rõe ſtatuti ꝗ cõpetit religioſis Ipſi.n.rõe ſtatutoꝝ ſuoꝝ & ſui ſtatꝰ tenenť cõfiteri freꝗn̄tius q̃ ſtatuat cõciliũ generale. Nec tñ ꝓpť hoc ſeꝗť ꝙ ſtatĩ teneanť cõfiteri hn̄ta oportũitate ſacerdotis niſi adſit dies quo ſcd̄m ſtatutum religionis ſue confiteri tenenť. Qđ aũt peccator regulariť nõ teneať ſtatim cõfiteri patet ꝗa ad hoc nõ obligať ex iure nature ꝗa cõfiteri ſacerdoti non eſt de iure nature abſolute. nec ad hoc obligať diuina lege ꝗa ſi xp̄s cõfiteri ſacerdoti ꝑcepit implicite non ſtatĩ tñ precepit hoc fieri nec ad hoc obligať iure poſitiuo ſed tm̄ ſemel in anno. Tertia ẽ opinio dñi Boñ.xvii.di.iiii.ꝗ ait. Qꝫ de cõfeſſiõe eſt loꝗ dupl̄r. uel q̃ntũ ad ꝓpoſitũ interiꝰ. uel q̃ntũ ad uerbũ exterius. Si q̃ntũ ad ꝓpoſitũ interiꝰ ſic cõiť concediť ꝙ pc̄tõr teneť ꝓponere cõfiteri qn̄ & cõteri. Ad hoc ãt teneť qn̄ recogitat culpã cõmiſſã & dei offenſã uel qn̄ tp̄s ſe offert in quo recogitare debet ſicut ĩ hora mortꝪ ul̄ picl̄o uel aliquo alio ſimili. Si aũt loꝗmur q̃tũ ad actũ dico ꝙ oportũitas loci tp̄is & ſacerdotꝪ põt ſe añ paſca offerre aut ita ꝙ timeť ne ũq̃ ſe offerat ſicut ẽ in his ꝗ grauiť ĩfirmanť & tales tenenť abſqꝫ dubitatiõe ad confeſſionẽ.

aut ita ꝙ maior oportunitas expectat̃ uel q̃tũ ad tp̃us uel q̃ntũ ad sacerdotẽ &
sic pòt sine aliquo peccato differri. Quia ergo tp̃us q̃dragesimale ẽ tp̃s pnĩe &
aptũ ad deuotionẽ pñt laici tp̃s illud rõnabilit̃ expectare nec peccant dũ tñ ꝓ-
ponãt firmit̃ cõfiteri. hec Boñ. Alex aũt i.iiii. Nõ de necessitate sꝫ q̃dã cõgrui-
tate laudat illos q statĩ & sepiꝰ cõfitent̃ cũ possunt. Asserit.n. cõfessionẽ ip̃am
ad.ix.utilitates ualere. Pria ẽ peccati cognitio. Scd̾a satisfactio. Tertia mẽtis se
curatio. Quarta pene diminutio. Quĩta intercessoꝝ mlt̃iplicatio. Sexta gratie
augm̃tatio. Septĩa culpe remissio. Octaua pc̄tõꝝ euitatio. Nona dei gl̃ificatio.
Prima utilitas dr̃ peccati cognitio. Nã sacerdos tenet̃ cõfitentẽ instruere eiq̃
oñdere q̃ntũ pòt pc̄tõꝝ q̃litatẽ q̃ñ.s. aliq̃d peccatũ mortale ẽ aut ueĩale. Et sic
est ex cõseq̃ñti q sepiꝰ cõfitet̃ clariꝰ sua peccata cognoscit. Scd̾a utilitas ẽ satis-
factio. Verecũdia nãq̃ cũ q̃ sua qs peccata cõfitet̃ sacerdoti ẽ q̃si paliũ p̃tiosum
peccatũ cohopiens. Vñ Augꝰ liº de pnĩa & ponit̃ de pe.di i.c. Quẽ penitet. ait
Qui ꝑ uos peccastis ꝑ uos erubescat. Erubescẽtia.n. ip̃a ptẽ h̃t remissionis. Et
iteꝝ ibi. Dignꝰ ẽ inq̃t mĩa q sp̃ũali labore querit gr̃aꝫ. Laborat.n. mẽs patiendo
erubescẽtiã. Et qm̃ uerecũdia magna ẽ pena. q erubescit ꝓ xp̃o fit dignꝰ uenia.
Tertia utilitas ẽ mẽtis securatio. Valeat cõfessio ad q̃ndã mẽtl̃ securitatẽ ex co-
gitatiõe uenie accepte. Vñ psal. In uoce exultatiõis & cõfessiõis sonꝰ epulãtis.
Quarta utilitas ẽ pene diminutio. Nã sacerdos ex ui clauiũ pòt aliq̃d pene de-
bite relaxare licet ñ oẽꝫ penã. Quĩta utilitas ẽ intercessoꝝ mlt̃iplicatio. Tenẽt̃
nãq̃ sacerdotes orare ꝓ eis q sibi cõfitent̃. Sexta utilitas ẽ gr̃e augm̃tatio. Sepe
.n. in cõfessiõe deuota dñs augmẽtat gr̃aꝫ collatã in contritione. Septima utili
tas est culpe remissio. Qñq̃ enĩ nõ cõterit̃ hõ ante cõfessionẽ & cõfitẽdo pecca
ta fit cõtritꝰ & remittunt̃ ei. Octaua utilitas ẽ pc̄tõꝝ euitatio. Propt̃ freq̃ñtem
.n. cõfessionẽ meliꝰ euitãt̃ peccata. Nona utilitas ẽ dei gl̃ificatio. Quia quotiẽs-
cũq̃ qs sua peccata ĩ spe uenie cõfitet̃ deũ clemẽtissimũ & misericordẽ gl̃ificat.
Quare laudabile ẽ ut q freq̃ñter peccãt nõ tm̃ semel in anno sꝫ frequent̃ etiam
cõfiteant̃. ¶ Tertiũ tp̃s qd̾ notat̃ ĩ cõfessiõe dr̃ determĩatũ. In quo uidendũ ẽ
qua etate determĩate obligat̃ qs ad confessionẽ. Et ad hoc dixerunt aliq̃. Q̃ in
etate.vii.annoꝝ q̃a in glo. in.c. Oĩs. sup uerbo discretiõis. dr̃. Anni discretionis
dicũt̃ cũ qs ẽ doli capax. q̃a tũc pòt peccare. Et idem h̃et̃. C. Si aduersꝰ delictũ
.l.i. Et. C. Si mĩor se maiorẽ dixerit.l.iii. Et glo. sup uerbo grãdiuscl̃is. extra de
delictis pueroꝝ.c. Pueris grãdiusculis. dĩc.i. doli capacibꝰ uidelicet.vii.annoꝝ.
Tales.n. mentiri & ueꝝ dr̃e & fateri & negare pñt ut dicit Augꝰ in epl̃a ad Re
natũ ep̃m ut h̃et̃ in glo. sup.c. Paruuli. de conse.di.iiii. Hosti. uero in sũma sua
libro.v. de pe. & re. Doli inquit capax est cum quis est proximus pubertati. ff.

de actiōibus & obligatiōib⁹.l.i. Et scd̄m eundē.li°.iiii.sume ti. de dispensatiōe impuberꝝ.Pubertas icipit in mlr̄ere ī.xii.anno.ī mascl'o uero in.xiiii. Sed addit Hosti.Q̄ qn̄ qs ē doli capax i exteriora uir bon⁹ extimabit. Vn̄ extra de p̄sūptiōib⁹ i.c.Ex studiis.dr̄.Ex studiis suis cognoscit̄ puer.Inuenit̄ nāq; in li° Dial̄. Q̄ qdā puer.v. annoꝝ iurās & blasfemās a diabolo rapt⁹ fuit. Sed in illo scd̄m Hosti.li°.v.de delictis pueroꝝ malicia supplebat etatē.Si ergo pueri non sunt doli capaces n̄ tenent̄ cōfiteri.Tales.n.furiosis cōpant̄ qa eoꝝ etas qcqd uidet ignorat.ff.de acqrenda possessiōe.l.i.§. Furiosus. Et.C.de falsa moneta.l.i.in fine.Nec tn̄ in pueris an̄.x.uel.xiiii.annū negandū ē peccatū eo q̄ peccare non pn̄t carnal̄r qa p̄t carnalia peccata repiunt̄ & alia. Vn̄ i.c.i. de delictis pueroꝝ dicit̄. Pueris grādiuscl'is peccatū nolūt tribuere qdā nisi ab annis.xiiii.cū iā pubescere cepint qd̄ merito crederem⁹ si nl'a eēnt peccata nisi que mēbris genitalib⁹ cōmittunt̄.Sed qs audeat affirmare furta mēdacia & piuria n̄ esse peccata? At his plena ē puerilis etas q̄uis nō ita in eis ut ī maiorib⁹ puniēda esse uideāt̄. hec ibi.Sed heu ꝓhdolor.Quid referā? Tanta ē hodie ī pueris & puellis malicia ut etiā ī peccata carnis an̄ annos pubertatꝭ libidinosissime inardescant. Quare solerti cura a parentibus ad confessionem sunt inducendi.

¶ Qual̄r sacerdos audiēs cōfessionē debet habere auctoritatē scientiā & bonitatem & qs dicat̄ ꝓprius sacerdos. Capl'm .ii.

SEcundū mysteriū declarandū de cōfessiōe dr̄ q̄litas.In quo notāde sunt q̄litates seu cōditiōes que reqrunt̄ in sacerdote cui pc̄tor cōfiteri debet & colligūt̄ maxie tres. Pria dicit̄ ptās. Scd'a sanctitas. Tertia claritas. Prima cōditio cōfes.dr̄ ptās.Nā b̄m Durandū ī sūma li°.i.pte.i.& di.i.Ad absoluēdum ī foro pnie tria reqrunt̄.Primū q̄ cōfessor habeat auctoritatē clauiū.Scd'z q̄ habeat auctoritatꝭ executionē.Tertiū q̄ executio sit libera nō ligata.Et ꝓpt̄ hoc dr̄ in.c. Oīs de pe.& re. Q̄ unusq̄sq; debet cōfiteri ꝓprio sacerdoti qa sibi inest hui⁹ mōi ptās.Sed notādū scd̄m Ric.di.xvii.q̄rti.Q̄ ꝓprius sacerdos pōt accipi mltipl̄r. Vno mō ē ꝓpri⁹ sacerdos alicui⁹ h̄ns sup ip̄m iurisdictionē ordinariā ī foro pnie mō tn̄ inferiori.Et sic ē ꝓpri⁹ sacerdos ille q coīt̄ uocat̄ presbiter parochialis.Scd'o mō dr̄ ꝓpri⁹ sacerdos h̄ns iurisdictionē ordinariā mō pricipali.& sic eps est ꝓpri⁹ sacerdos oim existentiū ī suo ep̄atu.Nota tn̄ q̄ archiep̄i nō h̄nt auctoritatē absoluēdi subditos subfraganeoꝝ suoꝝ excepto casu qn̄ uisitant prouinciam.extra de censibus.c.Perpetuo.li°.vi.Tertio mō dr̄ propri⁹ sacerdos h̄ns iurisdictionē mō p̄ncipalissimo.Et sic papa ē ꝓpri⁹ sacerdos oium xp̄ianoꝝ. Quarto modo dicit̄ proprius sacerdos h̄ns iurisdictionē delegatā ab aliquo istoꝝ uel a legato dn̄i pape. Quinto modo dicit̄ ꝓprius sacerdos habēs

iurisdictionē ex cōi concessiōe iuris. Et sic sunt ꝓprii sacerdotes illi quos epi & abbates exēpti sibi eligūt i cōfessores. Talib⁹.n.ꝑmittit̄ ex lege cōi eligere sibi discretū & ꝓuidū cōfessorē.extra de pe.& re.c.Ne ꝓ dilatiōe.Sic etiā ē ꝓprius sacerdos illius quē qs audit cōstitutū i articl̄o necessitatis in quo casu ql̄ibet sacerdos pōt hoīem absoluere sicut pȝ.xxvi.q.vi.c.Si presbit̄.&.c.seqn̄ti.& extra de furt.c.Fures.Hoc etiā mō ē ꝓpri⁹ sacerdos uagabūdoꝝ qcūqꝫ p̄sbit̄ ꝓchia lis in cui⁹ ꝓchia uoluerit cōfiteri qa tales nunq̄ hn̄t doīciliū ꝓpriū.ff.ad municipales.l.Labeo.Simil̄r dico de illis q doīcilio relicto nauigāt uel iter faciunt querentes quo se transferāt.Nā & tales sine doīcilio sunt.ff.ad municipales.l.ei⁹.§.Celsus.Et sil̄r scd̄m Inno.sup.c.Oīs.Scolares pn̄t cōfiteri illi quē elegerit in loco ī quo studēt si morā ibidē cōtraxerit uel cōtrahere intēdāt ꝑ unū annū. Accipiēdo ergo ꝓpriū sacerdotē ꝓ sacerdote hn̄te iurisdictionē aliquo predictoꝝ modoꝝ q sibi cōfitet̄ cōfiteri dr̄ ꝓprio sacerdoti. Sȝ hic orit̄ dubiū. Vtꝝ illi q cōfitent̄ alicui hn̄ti ptātē & auctoritatē audiēdi cōfessiōes ab epo teneant̄ illo eodē anno cōfiteri suo p̄sbitero ꝓchiali. Et aliqbus uidet̄ ꝙ sic.qa ut p̄sbit̄.xi.q.i.c.Peruenit.Si sua unicuiqꝫ epo iurisdictio & ptās nō seruat̄ eccl̄iastic⁹ ordo cōfundit̄.ergo sil̄r si n̄ seruat̄ p̄sbitero ꝓchiali.Insup ꝫ Bern.li°.iii.de cōsideratōe.c.xiii.Eccl̄iastica hierarchia ē ad exēplar angl̄ice hierarchie.Sed angelica hierarchia id qd̄ cōuenit angelis alicui⁹ ordis ex officio nunq̄ cōmittit̄ angelis alterius ordis.ergo sil̄r fieri debet in eccl̄ia.Rn̄det Ric.ubi s̄.Q̄ eps h̄t ordīariā iurisdictionē sup subditos sacerdotū ꝓchialiū.Illud aūt qd̄ conuenit alicui ex ordinaria iurisdictiōe ipe pōt cōmittere alii hn̄ti ordinē cōuenientem ad illud officiū exeqn̄dū.extra de cōse.eccl̄ie.c.Aliqua.Illi ergo q confitent̄ legittīe hn̄ti ptātē epi & absoluunt̄ ab eodē uere sunt absoluti nec eadē peccata in numero tenent̄ suis p̄sbiteris ꝓchialib⁹ cōfiteri. Vn̄ epus cōcedēs ptātem alicui audiendi cōfessiōes non aufert curato iurisdictionē sed sibi seruat dans ei coadiutorē.Et sic soluit̄ ꝑmū argumentū. Ad ꝫm uero de sil̄itudīe eccl̄ie ad angelicā hierarchiā rn̄dendū ē.Q̄ in hoc non est simile qa angl̄s sufficit plene ad exequendū actus cōueniētes officio suo.Nō sic aūt uere pōt dici de quolibet inferiori curato. ¶ Scd̄a cōditio cōfes.dr̄ sanctitas. Vt.n.d.c.Durādus ubi s̄.Tātam debet hr̄e cōfessor habilitatē affectiōis ut sit dignus xp̄i minister. Vn̄ de pe.di.vi.c.Qui uult confiteri.dicit̄.Sacerdos cui oīs offert peccator ante quem statuit̄ oīs languor in nullo sit iudicādus que ī alio prompt⁹ ē iudicare. Iudicās enī aliū q est iudicādus condēnat seip̄m.Cognoscat ergo se & purget in se qd̄ alios uidet sibi afferre. Ex qbus uerbis sumit̄ argumentū ꝫm Duran.ꝙ epus in mortali peccat mortal̄r absoluēdo nisi pri⁹ peīteat.Nec solū dȝ esse sanct⁹ ꝯfes.

sed in sanctitate solid9 & firmat9 ppt ea que audiunt i cōfessiōe. Iō Bern. sup Cant. smone. xviii. ait. Tu frat cui firma caritas nōdū ē sed adeo tenera & arūdinea ut oī cedat flatui qua frōte aliena uulnera curare aut ambis aut acqescis. Noli esse nimis iust9. Sufficit tibi si diligis pximū sicut teipm. Nō. n. salutē pxi debes querere in salutis pprie detrimentū. hec ille. Caueāt tn̄ q cōfiteri uolūt ne fiant cōfessoꝝ iudices curiosi sed eis tm̄ sufficiat nō conspicere malā uitā expresse. Tertia cōditio cōfessoris dr̄ claritas. Debet utiqꝫ hr̄e claritatē cognitionis & scientie ut dicit in. c. Oīs. §. Sacerdos. Et in glo. ī dicto. c. sup uerbo sacerdoti. Et in glo. sup uerbo puidū in. c. Ne pro dilatiōe. de pe. & re. Ideo dicit de pe. di. vi. in. c. Qui uult cōfiteri. Caueat spūalis iudex ut sicut nō cōmisit crimen neqtie ita non careat munere scientie. Oportet. n. ut sciat cognoscere qd qd debet iudicare. Iudiciaria nāqꝫ ptās expostulat ut qd debet iudicare discernat. Diligēs ergo inqsitor subtilis inuestigator sapient & qi astute interroget a peccatore qd forsitā ignorat uel uerecundia uelit occultare. hec ibi. Oportet ergo ut cōfessores sciāt discernere qd debeāt iudicare sicut in ueteri lege iudicabāt de lepra & lepra. Leuit. xiiii. Hinc ē q Greg. li°. i. pastora. c. i. ait. Nulla ars doceri psumit nisi pus itenta meditatiōe discat. Ab impitis ergo pastorale magisteriū q temeritate assumit cū sit ars artiū regimem aiaꝝ. Facit ad hoc. c. Cū sit. de etate & qlitate ordināndoꝝ. Cōfessor ergo sm Durandū quotiens se ingerit ad cōfes. audiendas totiens offert se ad rn̄dendū de peccatis mortalib9 & pceptis de cōtractib9 & usuris de restitutiōib9. Debet itaqꝫ habere scientiam saltē cōpetentē. Vocat aūt cōpetēs que necessaria ē ad executionē cuiuscūqꝫ ordinis. Vn̄ i qntū sacerdos deputat9 ē ad diuinū officiū celebrandū tenet tantū scire de grāmatica q sciat uerba pferre & q intelligat saltē lrālit ea que legit. In qntū uero ē minister sacrōꝝ tenet scire que sit debita materia ul forma cui9libet sacri & modū recte singula dispensandi In qntū doctor ē tenet scire saltē fidei rudimenta. Et in quantū ē iudex in foro conscie tenet scire discernere int leprā & nō leprā saltē in his peccatis que sunt omnib9 notiora. In aliis uero de quibus etiā sapientes dubitant sciat dubitare & querere superioꝝ consiliū. Debet scire que sint mortalia que capitalia saltem in cōi & que uenialia in genere. Debet etiā scire Canones penitētiales nō tm̄ ppt hoc ut pnias iniungere cū pnie hodie sint arbitrarie ut dicet i sequenti sermone sed ut per hoc sciat culpaꝝ pnias agnoscere. hec Durād9. Ego tn̄ credo q pōt quis dū non ē nimis peritus in trib9 casibus sine piculo confessiones audire. Primus ē qn̄ piculū mortis immineret cōfitenti nec alius posset hr̄i. Tunc qlibet pōt & debet audire ppt efficatiā sacri ne ea priuet. Scōs ē qn̄ confitens ē peritus sufficient ita q ipsum

confessorē docet. Tertius qm̄ confitentes sunt ꝑsone spūalr uiuentes & crebro cōfitentes que non consueuerunt hr̄e nisi uenialia.

¶ Qualr cōfessio debet esse ītegra ut penitēs cōfiteat̄ oīa peccata mortalia & circūstantias trahentes ī aliud gen9 peccati & in casu uenialia. Caplm .iii.

TErtiū mysteriū de cōfessiōe declarandū dr̄ integritas. Nā ut dicit .c. Oīs sepius allegatū. De oībus peccatꝭ cōfessio ē facienda uni sacerdoti ut integra sit & nō diuisa. sed in hoc solet dubitari q̄ntū ad tria. Prio q̄ntū ad peccatoꝝ differentiā. Scḋo q̄ntū ad eoꝝ circūstantiā. Tertio q̄ntū ad peccata uenialia. ¶ Primo solet dubitari q̄ntū ad pc̄tōꝝ differentiā. Vtꝝ necesse sit differētie oīs peccati mortalis siue latentꝭ siue manifesti siue sit cordis siue sit oris cōfiteri. Et rn̄det Boñ. di. xvii. q̄rti ꝙ sic. & de peccato manifesto dicit ꝙ necessariū ē ut dicat̄ in cōfessiōe duplici ex cā. Vna ex ꝑte audientis. alia ex ꝑte confitentis. Ex ꝑte audientꝭ qm̄ sicut ē ī iuditio forensi ꝙ iudex aliqd nouit ut ꝓuata persona qd̄ tñ nō nouit ut iudex nec ꝓcedit ad sn̄iam quousq̄ innotescat ei ut iudici qa ut dicit̄ .iii. q. vii. c. Iudicet. Iudex debet iudicare ẜm allegata sic ē in iuditio pn̄iali qa peccata publica q̄uis sint manifesta sacerdoti sicut hoī ñ tñ sunt manifesta sicut dei uicario ideo sunt cōfitenda. Scḋa rō est ex ꝑte confitentꝭ qa ꝑ suā hūilē cōfessiōeȝ ħt iustificari. Vñ de pe. di. i. §. Alii. Dic tū prius iniq̄tates tuas ut iustificerꝭ. Dū ergo peccator cōfitet̄ oīa mortalia secreta & publica que fecit debet dicere sacerdoti & si non recordaret̄ oīm precedente sufficienti preparatiōe sufficit ei ꝙ in genere doleat & confiteat̄ se in multis offendisse quoꝝ non recordat̄ qa ut scribit̄ in glo. sup. c. Porrecta. extra de cōfirmatiōe utili uel inutili. Et. C. de ueteri iurꝭ enucleando. l. ii. §. Si qd aūt. Oīm hr̄e memoriā & ī nullo penitus oberrare diuinitatꝭ ē potius q̄ hūanitatis. Si aūt peccator recordetur & nolit dr̄e uel nō dat opaȝ ut recordet̄ cōfessio sua īfructuosa ē ut colligi pōt ex dictis in. c. Frēs nostros. de pe. di. v. ¶ Scḋo solet dubitari q̄ntū ad peccatoꝝ circūstantias. Vtꝝ circūstātie sint cōfitende. Et dicit dn̄s Bon. p̄fata. xvii di. q̄rti. Qꝫ tria sunt circūstantiaꝝ genera. Quedā sunt alleuiātes. Quedā aggrauantes. Quedā ad aliud genus trahentes. Prime circūstātie alleuiāt peccatum ut si q̄s peccasset cū muliere ab ip̄a tñ temptat9 & prouocat9 & hui9mōi has circūstātias cōfiteri nō ē bonū nisi ꝓpt̄ hoc ut satisfaciat aliene inq̄sitiōi uel ut ꝓuideat̄ ei9 scādalo & ꝑturbatiōi utpote si timeret cōfessorē ex hoc accipe occasionē & exemplū malū uel si tm̄ circūstantia minuat peccatū ut sit ī genere uenialis aut nullū peccatū sicut comedere carnes in q̄dragesima ꝓpt̄ infirmitatē hoc excepto pc̄tōr ñ debet tales cirrcūstantias referre qa in cōfessiōe ħt se accusare nō excusare. Scḋe circūstantie dn̄r aggrauātes que aggrauāt peccatū non

tamen trahūt in aliud genus uel ī aliā spēm peccati. Vt si qs lusisset ad taxillos multū libent᷑ & fuisset fornicat⁹ cū multa delectatiōe uel cōmisisset aliqd᷈ peccatū ex ꝓpria malicia nl̃la temptatiōe p̄cedēte & tales circūstantias nō ē de necessitate cōfiteri ſ3 de cōgruitate. Tertie circūstātie dn̄r ad aliud gen⁹ trahētes eo ꝙ trahūt in aliud gen⁹ uel in aliā spēm peccati & has cōfiteri est necessariū. Scd̄m uero dicta sanctoꝝ .viii. sunt tales circūstātie. Pri͂a ꝑsone. Scd̄a loci. Tertia modi. Quarta tp̄is. Qui͂ta numeri. Saxta q̄litatis. Septi͂a īductiōis. Octaua conseq̄ntie. Prima circūstātia dicit᷑ persone. Notificāda nāq₃ ē persona cū qua uel cōtra quā peccatū ē cōmissum. Aliud .n. ē peccare cū una mōiali aliud cū una scl̃ari aliud cū soluta aliud cū coniugata aliud cū cōsanguinea aliud cū extranea aliud ꝑcutere laicū aliud clericū ul̃ sacerdotē & hui⁹i. Scd̄a circūstātia dicit᷑ loci Nam si peccatū cōmittat᷑ in loco sacro inducit aliā spēm peccati qd᷈ dicit᷑ sacrilegiū sicut notat glo. de pe. di. v. c. Cōsideret. Tertia ē modi. Posset enī qs tali modo peccare ꝙ peccatū traheret᷑ ī aliā spēm ut si qs cū m̄liere peccaret cōtra naturā. Quarta ē tp̄is. Qn̄ enī peccatū cōmittit᷑ in die festo inducit aliā spēm .s. trāsgressionē tertii p̄cepti ut dicit Nico. de lira sup. xx. c. Exodi. Ideo peccata in festis cōmissa cū tp̄is circūstantia sunt cōfitenda. Quinta dr̄ numeri q̄a quotiens hō peccat totiēs distincta & plura peccata cōmittit. ꝓpterea oportet dicere quotiens peccatū ē cōmissum. Et si qs nō recordet᷑ dicat numeꝝ quē pōt extimare scd̄m ꝓbabilē opinionē. & si nō pōt estimare numeꝝ extimet q̄nto tp̄e in peccato stetit. Sexta dr̄ q̄litatis. Oportet .n. cōfiteri qn̄ peccatū esset publicum q̄a induceret aliā spēm hoc ē scādalū ꝓximi. Sexti͂a dr̄ inductiōis qn̄ aliqs non solū ip̄e peccauit sed alios induxit ad peccandū dans cōsiliū auxiliū uel fauorē. Octaua dr̄ cōseq̄ntie. Debet peccator etiā dicere peccata que cōsequunt᷑ ad alia peccata utputa q̄a in uno peccato occurrerēt mēdatia ꝑiuria adulatiōes deceptiōes & sil̄ia que ī cōfessiōe n̄ sūt omittēda sed ꝓpalāda. ¶ Tertio dubitari solet q̄ntū ad peccata uenialia. an expediat illa cōfiteri. Et de hoc dicit Bo. ubi s̄. Q, confiteri uenialia non ē p̄ceptū eo ꝙ absq₃ confessione multipliciter remittunt᷑. Et p̄mo ꝑ dignā eucharistie sumptionē. de cōfes. di. ii. c. Cū oē crim̄ &. c. Si quotiēscunq₃. Scd̄o ꝑ aque benedicte asꝑsionē ut patet de cōse. di. iii. c. Aquā sale cōsꝑsam. Tertio ꝑ ieiunia & ꝑ elīaꝝ largitionē ut habet᷑. lxxxii. di. c. Presbit᷑. & de pe. di. i. c. Medicina. & c. Qꝛobrē. & di. iii. c. Sane cauēdū. Quarto ꝑ dominicā orōnē. de pe. di. iii. c. De quottidianis. Quinto ꝑ deuotā pc̄ōris cōfessionē. de pe. di. i. c. Tres actiōes. & di. ii. c. Si ē inqt. Sexto ꝑ generalē cōfes. in eccl̄ia factā. ut de pe. di. iii. c. De quottidianis. In casu tn̄ contingit ꝙ hō teneat᷑ uenialia cōfiteri. siue ꝓpt᷑ dubiū siue ꝓpt᷑ eccl̄iasticū statutū. Propter dubiū tn̄

q̄ndo qs ꝓbabilit̄ de aliquo peccato dubitat utrū sit mortale ul̄ ueīale qa pc̄tōr si nō penitet de illo sicut de mortali discrimini se exponit. Et iō debet cōfiteri. Simil̄r ꝓpt̄ statutū cōfitēda sunt uenialia sicut dictū ē supius de necessitate cō fitendi semel ī anno uel de religiosis. Qm̄ uero mlti h̄ audiētes scrupulosi satis efficiunt̄ dubitātes nescire cōfiteri sua peccata ut decet. Ego dico & teneo q̄ si qs cū uoluntate se emēdandi & ꝓposito bono ad cōfes. accedit faciēs qd̄ in se ē ut bene cōfiteat̄ & nulli9 peccati recordaret̄ & nullā diceret circūstātiā & mul ta omitteret que ad cōfes. necessaria esse dicunt̄ considerata uoluntate bona & pēsata hūana infirmitate uel ignorantia talis fructu confes. mīme ꝑuaret̄. Ergo cū bona ad deū fidutia disponāt se oēs pc̄tōres ꝓ ut poterūt & sciēt peccata sua cōfiteri & a xp̄o sanitatē & salutē simul cū languido quē sanauit in euanglio fir mit̄ obtinebūt hic ꝑ gr̄az & in futō ꝑ gl̄az ī q̄ ui. ī eternū de9 q̄ ē bn̄dict9. Amē.

¶ Sabbato scd̄e ebdomade in quadragesima De fructuosa & utili confessione peccatorū. Sermo. xxix.

HIc ē filius me9 dilectus ī quo mihi bn̄ cōplacui ip̄m audite. Math. xvii. & in euāglio hodierno. Seruanda sunt xp̄i p̄cepta aīo leto & libenti corde quē uerū deū credim9 saluatorē nr̄z. Testat̄ nāq̄ euāgliū hodier num qualr̄ xp̄s trāsfigurat9 ē in mōte a deo pr̄e & spū sancto uestimentū diuini tatis accepit. Ipse ergo nobis uiā salut̄ apperuit pnīamq̄ post cōmissa peccata illā esse predicauit. Ipse sacerdotibus claues eccl̄ie consignauit quibus possent peccatoribus aꝑire ianuā regni celorū. Ipse sanguinē suū offert oībus q̄bus me rita ꝓpria nō sufficiūt ut illi9 merito ueniā asseq̄nt̄ & remissionē. Qm̄ uero ho mīes saluare sic uoluit ꝑ gr̄az suā ut etiā ip̄i faciāt qd̄ in se ē & p̄cipue peccata sua sacerdotibus confitendo. Idcirco unusq̄sq̄ illū audire debet. Vox enī eius ē Math. iiii. d. Pnīam agite. Et qa hec pnīa cōfes. includit idcirco p̄t̄ ea que in p̄ cedētib9 dicta sunt adhuc ī hoc ꝯmone tria mysteria ponem9 cōtēplanda.

¶ Primū dr̄ hūiliatiōis.
¶ Secundū ocultationis.
¶ Tertiū iterationis.

¶ Quō pc̄tōr debet hūil̄r cōfiteri Prīo examiando cōsci entiam Scd̄o accusādo peccata Tertio suscipiēdo in iunctā sibi pnīam a sacerdote. Cap̄lm. i.

PRimū mysteriū de cōfessīoe declarādū dr̄ hūiliatiōis. Qui.n. cōfitet̄ con fiteri debet cū hūilitate que p̄cipue cōsistit in trib9. Primo in diligenti examīatiōe ¶ Scd̄o in pc̄tōrū acusatione ¶ Tertio in pnīe susceptione. ¶ Primo cōsistit hūilitas penitētis in diligenti exaīatione. Nam q̄ humilis ē an̄ cōfes. in aliquo secreto loco examīat seip̄m cogitās bn̄ficia que a deo accepit. bona que omisit & mala que cōmisit. d. illud Isa. xxxviii. c. Recogitabo tibi oēs ānos meos in amaritudīe aīe mee. Sed multi sunt q̄ ad cōfes. accedūt ideuoti īpremeditati

ſine ulla cõpunctiõe ſine cogitatiõe aliqua aut recordatiõe pctõꝝ ſuoꝝ quibus
confeſ.qn̄ eos tales inueniũt pſuadere debent ut ṗus ſe p̄parent & poſtea re-
deant ad penitendũ ꝗ monẽdi ſunt ut ꝑ.x. cõſideratiões diſcurrẽdo conent̉ ſua
peccata colligere. Prima cõſideratio ẽ ſtatus in quo pctõr ẽ & in quo fuit puta
uirginitatꝭ uiduitatis aut matrĩonii.Scd̓a ẽ etatꝭ in qua pctõr ẽ & in q̃ fuit.Ter-
tia ẽ fortune ꝓſpere uel aduerſe.Quarta officii artis ſeu exercitii.Quĩta ſocie-
tatis cõmemorãdo ſocios uel ſocias cũ ꝗbus hõ cõuerſatꝰ ẽ. Sexta ẽ locoꝝ ĩ ꝗbꝰ
hõ fuit. Septĩa tẽpoꝝ puta pacis guerre ſollẽnitatũ aut dieꝝ ferialiũ. Octaua
cordis ſpeculãdo ſubtilit̉ ꝗd cõtra deũ & ꝓximũ ẽ corde cõmiſſum. Nona ẽ uer
boꝝ notant̉ in ſe ip̄o ꝗd in uerbis male loq̄ndo potuerit errare cõſiderans. De
cima ẽ factoꝝ & opeꝝ.His modis diſcurrẽdo põt hõ multa peccata que fecit ad
memoriã reuocare & ꝓpt̉ que in ſua cellula aut camera ſic ſolus exn̄s pectꝰ ſuũ
ꝑcutiendo dicere debet cũ publicano Luce.xviii.Deus ꝓ.e.m.p.Et cũ filio ꝓ-
digo.Luce.xv.Pat̉ pec.in ce.& co.te.Et cũ Dauid.Miſerere mei deꝰ ſe.m.mi.
tuã. Et q̃ntũ põt conet̉ deteſtari pctõꝝ ſuoꝝ magnitudĩeꝫ turpitudinẽ & mul
titudinẽ deprecãs oĩpotẽtẽ deũ ut dignet̉ ꝑ uulnera ſui filii ĩdulgere ſibi de-
licta ſua.Sicq; cum tali diſpõne reuertat̉ ad ſacerdotẽ.Sacerdos uero ubi uidet
illũ deficere diligent̉ adiuuet & examinet.Scd̓o cõſiſtit hũilitas in pctõꝝ acu-
ſatiõe qn̄ pctõr licet cũ rubore tn̄ libere & manifeſte acuſat peccata ſua. Nã ut
dr̄ de pe.di.i.c. Qui domũ ſuã. Taciturnitas peccati ex ſuꝑbia naſcit̉ cordis. Iõ
.n.peccatũ ſuũ celare ꝗſq; deſiderat ne ĩiꝗtas ſua aliis manifeſta fiat ne talis re
putet̉ aput hoĩes foris q̃lr ſe iamdudũ exhibuit diuĩo cõſpectui qd̓ ex fonte ſu-
perbie naſci nullũ dubiũ ẽ.Spẽs ſuꝑbie ẽ ſe uelle iuſtũ uideri ꝗ pctõr ẽ. Sed ex
cuſans ſe & maxie mnlieres.d. Nolle cõfiteri peccata nõ ꝓpt̉ ſuꝑbiã ſed ꝓpter
uerecundiã.Pro ꝗbꝰ Bern.ait.O inſania nimia hoĩm pudet ablui & n̄ pudet in-
ꝗnari pudet ſordes abſtergere & nõ pudet cõtrahere abſtergit̉ calliga & contẽ
nit̉ aĩa.Propt̉ iſtos etiã de pe.di.i.c.Nunc aũt.ait Chryſo.Nũc aũt ſi recorderꝭ
pctõꝝ tuoꝝ frequent̉ ea ĩ cõſpectu dei ꝓnuntiãs & ꝓ eis clementiã eiꝰ depre-
ceris citius illa delebis.Si aũt nunc obliuiſcerꝭ pctõꝝ tuoꝝ tunc eoꝝ recordabe-
ris nolens qn̄ in toto mũdo publicabunt̉ & in cõſpectu ꝓferent̉ oĩm tã amicoꝝ
tuoꝝ q̃ inimicoꝝ & ſanctoꝝ angl̓oꝝ celeſtiũq; ſpirituũ.hec ibi.Nulla ergo uere
cundia ml̓to minus nec ſuꝑbia tacenda ſunt in cõfeſ. peccata ꝗnimo illa hũilit̉
& dolent̉ ſacerdoti ſunt reuelãda ſine duplicitate ſine mẽdacio ſine excuſatiõe
Nec enĩ incipiendũ ẽ ut multi faciunt a ꝓpria laude aſſerentes. Ego ieiuno do
elemoſinas adiuuo pauꝑes nõ ſum blaſſemus aut homicida. licet qn̄q; ut homo
carnal̓r peccẽ & huiꝰi.Non pura ẽ nec deo accepta talis cõfeſſio. Dicẽda etiam

ſunt peccata ꝓpria non aliena ut dicit.c. Oĩs.de pe.& re. Notandũ tñ ſcḋm Ric.
in.iiii.di.xxi. Qꝫ expreſſio aliene ꝑſone ſeu alieni peccati aut ē neceſſaria ad ex-
preſſionē pctõꝝ aut non. Si ſic tenet eã exprimere cõfeſſori. Vñ mulieri cũ qua
concubuit fratꝛ eiꝰ nõ ſufficit dicere ꝙ unꝰ uir cõcubuit cũ ea ſed debet exꝑmere
ꝙ ille ē fratꝛ eiꝰ. Et ſi nõ habeat niſi unũ frēm tunc ſcit ſacerdos qs ē ille. Et ſi ē
religioſus debet exꝑmere ꝙ ē religioſus. Et ſi ē laicꝰ & ē cõiugatꝰ debet exꝑme
re & ſic de aliis. Si aũt expreſſio ꝑſone nõ ē neceſſaria ad expreſſionē q̃ntitatis
peccati tunc diſtingue. Quia aut ē utilis ad correctionē illiꝰ uel ꝓ̃ſeruationē a re
cidiuo aut nõ. Si ſic. Tunc credo ꝙ penitēs bñ facit ſi extra cõfeſſionē hoc dicit
alicui ꝑſone que illi peccatori poſſit & uelit ꝓdeſſe & nõ obeſſe. Sed ꝓ alia cã
noĩare ipm̃ in cõfeſ. nõ expedit nec oportet qꝛ ꝑ talē noĩationē confeſſor non
poſſet ꝓcedere ad correctionē illius. Si aũt noĩatio illa nõ ē utilis ad illius cor-
rectionē tunc ſubdiſtinguitꝛ. Quia aut põt eſſe utilis ad ſeruandũ a recidiuo aut
non. Si ſic tunc bonũ ē & expedit penitēti ut illã ꝑſonã exꝑmat cõfeſſori. Põt
enĩ cõtingere ꝙ cõfeſſor ꝑ cognitionē ꝑſone ſciet iniungere penitenti pñĩam
talē & talia dare documēta & tales facere monitiões ꝙ meliꝰ & ſecuriꝰ penitēs
poterit a recidiuo ꝓ̃ſeruari. Si aũt noĩatio ꝑſone nõ ē utilis ad magnitudĩs pec
cati expreſſionē nec ad alteriꝰ correctionē nec ad ꝓ̃ſeruãdũ a recidiuo penitētē
tũc credo ꝙ penitēs teneatꝛ ꝑſonã celare. Quilibet.n.tenetꝛ nõ generare malã
opinionē de ꝓxĩo ſuo ĩ corde alteriꝰ ſine rõnali & utili cauſa. ¶ Tertio cõſiſtit
humilitas adhuc ĩ hũili pñĩe ſuſceptiõe. Vt.n.dicit Chryſo.de pe.di.iii.c.Per-
fecta. Perfecta pñĩa cogit pctõreꝫ oĩa libentꝛ ſufferre. Sed dubiũ ē utꝝ penitēs
teneatꝛ tentiõe neceſſitatis acceptare & explere pñĩam ſibi iniunctã a ſacerdo-
te. Et rñdet Ric.di.xviii.q̃rti. Qꝫ ſacerdos aut iniungit pñĩam rõnalē & diſcretã
aut nõ. Si ſcḋo mõ penitēs nõ tenetꝛ eã recipe nec cõplere qꝛ ſacerdos indiſcre
tas pñĩas iniungēdo abutitꝛ claue ſcĩe & ptãte. Si ꝑmo mõ dico ꝙ tenetꝛ tentio
ne neceſſitatis eã recipe & ꝓ uiribꝰ adimplere qꝛ talē pñĩam iniũgēdo clauibꝰ
utitꝛ recte. Quilibet aũt tenetꝛ ſui iudicis iuſtã ſñĩam ſeruare. Vñ ſi penitēs talē
penitentiã ſcientꝛ & ex deliberatione implere omiſerit mortalꝛr peccat cũ facit
abſqꝫ legittĩa cã. Scḋm enĩ Hoſti.ĩ ſũma de pe.& re. Pro quolibet peccato mor
tali regularitꝛ deberet pñĩa ſeptēnis imponi. Vt patet.xxxiii.q.ii.c.Hoc ipm̃.ii
.§.ſeq̃nti. Et.xxii.q.i.c.Predicandũ. Et ē rõ una qꝛ deus ꝓ̃cepit Mariã ſororem
Aaron lepra ꝑcuſſam poni extra caſtra ꝑ.vii.dies. Et ſic accipitꝛ dies pro anno.
Alia rõ eſt ut ſicut pctõr ꝑ peccatũ ſeptiformē ſp.ſ.grãm amiſit ſic ꝑ ſeptennē
pñĩam recupet. Tñ põt ſacerdos in penitētiis diſpēſare cõſideratis crimĩs q̃nti-
tate & q̃litate & ꝑſone dignitate cõditiõe ſexu officio paupertate infirmitate

debilitate cõsuetudie cõplexiõe societate causa aĩo uolũtate & sic pro arbitrio pnias taxare & imponere ut ꝓbaꝫ plene .extra de pe.& re.c.Significauit.&.c. Is qui.&.c.Ois.§.Sacerdos.& extra de homicidio.c.Sicut dignũ.& extra de eo q co.consan.uxoris sue.c.Transmisse.&.xi.q.iii.c.Absit.&.xv.q.vi.c. Si a sacer dotib9.&.xxvi.q.vii.c.Tẽpora.& de pe.di.i.c.Mensurã.& de confe.di.iii.c.De penitẽtib9.Ideo dicat penitẽti sacerdos.Carissime fraꝫ tu cõmisisti tot & talia peccata ꝑ qb9 deberes pro quolibet sic penitere.Sed forte uita tua ad hoc agẽ dum tñ nõ extenderet.Iniungo tñ tibi talẽ pniam ꝓ oibus & elias qb9 peccata redimunt & oĩa alia bona que feceris & mala que ꝑ xp̃o sustinueris accepta lo co pnĩe & ꝙ prosint tibi ĩ remissionẽ pctõꝝ tuoꝝ.Et si interim moriari auctori tate dei & btõꝝ apl'oꝝ Petri & Pauli & sancte eccl'ie & nr̃a te absoluim9 ab om nibus his que cõfessus es & ab aliis de qbus nõ recordaris in qntũ possum9 & de bemus. Et si qd purgandũ remanserit in purgatorio purget iuxta misericordẽ dñi uoluntatem. Caueant aũt sacerdotes ꝙ sic arbitrent ne uilis fiat auctoritas ecclesie & ptãs clauiũ contemnat. Vñ di.l.c.Absit.dr̃. Absit a romana eccl'ia ri gorem suũ tã prophana facilitate dimittere & neruos seueritatꝫ fidei auersa ma iestate dissoluere ut cũ adhuc nõ tñ iaceãt in peccatis sed etiã cadant euersoꝝ fratꝝ ruine ꝓperata nimis remedia cõicationũ utiqꝫ nõ ꝓfutura prestent.Quõ eñi poterit pnĩe medicia ꝓdesse si etiã ip̃e medicus intemptata pnĩa indulget ꝑiculis hoc ñ ẽ curare sed si ueꝝ dicere uolum9 occidere.Et extra de ui.& ho.cle ricoꝝ dr̃. Facilitas uenie tribuit icẽtiuũ delinqñdi.Et ad facit.c.Cũ iusta.xxiii. q.iiii.&.c.Loci.xxxv.q.viii.&.c.Perueit.lxxxx.di.&.c.Si qs p̃postera.l.di. Stu deat etiã sacerdos ut pctõri penitẽti semꝑ in cõtrariũ pniam imponat ut suꝑ bo iniungat humilẽ orationẽ. auaro elian largitiõnẽ.accidioso peregrinationẽ guloso ieiuniũ.luxurioso carnis macerationẽ.maledico bñdictionẽ & hui9i.hec hostieñ.Addit Ric.ubi s̃. Q si penitẽs senciat pniam sibi nimis grauẽ & ad ob seruandũ ꝑiculosam sua infirmitate pensata debet ad illũ confes. cui confessus est uel ad aliũ si illũ habere nõ põt recurrere & aleuiationẽ uel cõmutationẽ pe tere.Et confessor debet concedere etiã si uideat ꝙ pnĩa alleuiata non sufficiat plenarie ad emendã peccati sed post eã inexpletũ adhuc remaneat aliqd ĩ pur gatorio purgãdũ. Tuti9.n.ẽ reseruare purgatorio penitentẽ puniẽdũ quã ip̃m exponere periculo cadendi in mortale peccatũ propꝫ penitentie transgressio nem iniuncte.hec Ricardus.

¶ Qualiter confessio debet esse secreta respectu circũstantium respectu con fessoris & respectu peccatoris. Capl'm.ii.

SEcundũ mysteriũ declarandũ de cõfes.dr̃ ocultatio.Debet cõfessio esse

101

oultata atq secreta triplici ocultatiõe. Prima ē q̄ntum ad circūstantes. Scd'a q̄ntū ad cōfessores. Tertia q̄ntū ad cōfitentes. ❡ Prīa ocultatio ē q̄ntū ad circūstantes ut cōfessio fiat in secreto non in publico nec corā aliis. Rō aūt ē scd'm Bon. di. xvii. q̄rti. Prīa qa in cōfessiōe manifestant̄ peccata sacerdoti non ut manifestent̄ sed ut deleant̄ & ocultent̄ qa caritatis cōfessio opit multitudinē peccatoꝝ. Scd'a rō qa manifestant̄ sacerdoti ut deo ad testimoniū conscie interne. Et ideo ut hō totā consciam reuelet hōi tanq̄ deo nō debet alius admitti sed sacerdos q teneat locū xp̄i. Tertia rō qa publicare peccatū corā aliis esset onerosum & ignominiosū. Vn̄ si oporteret publice confiteri nemo auderet confiteri peccata sua. Quarta rō qa si cōfessio fieret corā aliis infinita mala orirent̄ & rixe & discordie ac infamie. hec Bon. Sed ista ocultatio intelligēda ē respectu psone nō respectu loci. Nā ego nescio laudare illos q audiūt cōfessiōes mulieꝝ in locis secretis in cellulis in cameris in angulis latebrosis in qb⁹ etiā q̄nq̄ & sepe q boni & iusti credunt̄ ad enormissima sacrilegia & uitupabiles dissolutiōes labunt̄. Scd'o debet cōfessio esse oculta q̄ntū ad cōfessores. Quia ut ait Greg & habet̄ in q̄rto Sen. di. xxi. Pro nullo scādalo ē confessio reuelanda. Et Magr̄ ibi dicit. Caueat sacerdos ne peccata penitentiū aliis prodat alioq̄n deponat̄. Et de pe. di. vi. c. Sacerdos. dr̄ de cōfessore reuelāte peccata. Q. deponat̄ & omnibus diebus uite sue ignominiosus peregrinādo pgat. In. c. uero Oīs. de pe. & re. scribit̄ sic. Qui peccatū in pn̄iali iuditio sibi detectū p̄sumpserit reuelare nō solū a sacerdotali officio deponendū decernimus ueꝝ etiā ad agendā pn̄iam in artū monasteriū detrudendū. Ideo oēs theologi in q̄rto di. xxi. cōueniunt. d. Q. nullo casu licet sacerdoti reuelare cōfessionē siue cōfitens peniteat siue nō siue cōfiteat̄ peccatū in ope perpetratū siue ppetrandū siue sit peccatū in fide siue in morib⁹. Hec rō ē qa si licitū esset reuelare cōfessionē. Prio cōfessio uilis redderet̄ in pp'lo. Scd'o popul⁹ a re sibi necessaria retraheret̄. Tertio uia fraudibus apiret̄ qa cū multū credat̄ hōi i sua cōfessiōe multi mali se in cōfes. iustos ōnderent ut a sacerdote p⁹ea laudarent̄ ut sic possent pmoueri & honorari. Quarto reuelās mētiret̄ qa eadē psona scd'm naturā uere affirmarē pōt aliq̄d in psona alterius loq̄ns qd' uere negat loquēs in psona ppria. Vn̄ angl's loq̄ns Moysi in psona dei uere dixit. Ego sum dn̄s deus tuus q eduxi te de terra egypti. Exodi xx. Qd' uere negasset in psona ppria loq̄ns. Ergo a sili homo rep̄ntans dei psonā i foro cōfessiōis uere aliq̄d pōt affirmare qd' extra foꝝ cōfessiōis q̄n loq̄t̄ ut psonā ppriā gerēs uere negat. Veꝝ ergo dicit negādo se audisse uel scire que ad notitiā ei⁹ n̄ deuenerīt nisi i q̄ntū rep̄ntabat psonā dei. Ergo extra foꝝ ɔfes. dicēdo se illa audiuisse uel scire mētit̄. Sed cōtra hoc instat̄ m'tiplicit̄ & arguit̄

103

ꝑmo quia Bernard9 i li° de p̃cepto & dispensatiōe.c.iiii.ait. Iniquū ꝓculdubio
foret si statuta ꝓ sola caritate cōtra caritatē tenerent̃. Cū ergo celatio cōfessi-
onis instituta sit ꝓ sola caritate si aliqn̄ esset utile aīe cōfitētis ut ei9 cōfessio re
uelaret̃ ergo iniquū esset si celaret̃. Rn̄det ad hoc Ric. Q2 si aliqn̄ esset utile con
fitēti ut sua cōfessio reuelaret̃ tn̄ nunq̄ pōt esse utile cōi utilitati cui9 bonū ꝑn-
cipalius respicit caritas q̄ ꝑsone singularis bonū iuxta dictū.vii.q.i.c.Scias.Plu
rimoꝝ utilitas unius utilitati p̃ferēda ē. Scd̓o arguit̃ qa unusqsq; tenet̃ obedire
pape. Ergo si papa preciperet alicui ꝙ reuelaret cōfes. ille deberet ei obedire.
Rn̄det Ric. Q2 sacerdos nō tm̄ tenet̃ celare cōfes. p̃cepto ecclesie sed iure nat̃e
& diuino. Papa autē & si sit supra omne ius positiuū nō tn̄ ē supra ius nature uł
diuinū. Ideo in tali casu pape non ē obediendū. Tertio arguit̃ ꝙ esset possibile
ut sacerdos haberet aliqd̓ peccatū mortale de quo nō posset cōfiteri qn reuela-
ret illi cui cōfiteret̃ cōfes. sibi factā. ergo in tali casu licet reuelare cōfessionem.
Rn̄det Ric. Q2 nō & ꝙ tali casu durante sacerdos nō debet illud peccatū cōfite
ri sed sufficit sibi de illo cōteri cū uoluntate & ꝓposito cōfitendi qn̄ hoc facere
poterit sine reuelatiōe illius persone que sibi cōfessa ē sine quocūq; p̃iuditio si
gilli cōfes. fortiori enī uinculo obligat̃ cōfessor ad celandū q̄ penitens ad cōfitē
dum. Quarto arguit̃ ponendo casum ꝙ aliqs in cōfessiōe audiat hereticū nolē-
tē desistere ab heresi & uolentē corrūꝑe alios tunc uidet̃ ꝙ magis sacerdos te-
net̃ seruare fidē xp̄o q̄ ip̄i heretico. Ergo magis debeat confes. illi9 detegere q̄
ꝑmittat eū gregē dn̄i corrūꝑe. Rn̄det Bon. & Scotus. Q2 ꝓpterea sacerdos nul
lo mō d3 cōfes. illi9 reuelare pōt tn̄ sine reuelatōe confes. suꝑiori dicere. Vigila
suꝑ gregē qa lupus querit inuadere & tunc cōfitēti & deo seruat̃ fides. Ex hoc
Scotus imꝓbat uersicl̓m illū. Est heresis crimen qd̓ nec confessio celat. Quinto
arguit̃ ponēdo casū v3. Si duo euntes cū suo sacerdote ordinassent ip̄m occide-
re in nemore ꝑ qd̓ essent transitū facturi & paꝝ an̄ nemoris introitū unus pn̄ia
duct9 sacerdoti hoc in cōfes. reuelaret tūc licitū uideret̃ tali se subtrahere ab in-
gressu nemorꝭ qa alit̃ corꝑali morti se exponeret & daret alii oportunitatē cri-
men cōmittendi. Sed subtrahendo se crimē sibi cōfessū suo socio reuelaret. er-
go in tali casu licet reuelare cōfes. Rn̄det Ric. Q2 in tali casu sacerdos posset re
nuere intrare nemus cū illis. s. p̃tendēdo aliquā causā necessariā. Si tn̄ poneret̃
casus ꝙ oporteret sacerdotē aut mortē subire aut reuelare cōfes. tenet̃ mortem
subire ne cōfes. reuelet. Sexto arguit̃ ponēdo aliū casū. s. ꝙ aliqs ꝑor de ordine
monachoꝝ cōfitet̃ abbati & q̄diu ē in ꝑoratu habet occasionē trahentē ad pec-
catū a quo nō uult desistere. Si p̄lat9 ergo h̓t curā aīe sue debet illū inde amo-
uere s3 amouēdo īnotescit ip̄3 peccasse. ergo uidet̃ ꝙ cōfessio possit aliquo mō

102

reuelari. Rñdet Bon. Q abbas debet ꝑsuadere tūc ꝓori uolūtariā cessionē & ꝙ ip̄e petat absolui ab onere officii. Qꝺ si non uult facere debet eū sustinere nisi sit talis religio ī qua subditi transmutari & trāsferri pn̄t sine nota infamie. Septimo arguit̄ ꝙ multotiēs posset esse ꝙ penitēs Iniaret pro sua utilitate confessorē ut cōfessionē reuelet. ergo in tali casu ñ esset peccatū. R ñdet Ric. & Bon. Q sacerdos de Inīa cōfitentis pōt licite peccatū sibi cōfessū alii reuelare q sibi necessarius ē uel utilis ad ꝑficiendū que reqrunt̄ ad illud foꝝ qa q̄diu hoc pendet adhuc gerit ꝑsonā uicarii dei. Sed de Inīa cōfitentis hoc reuelare alii ꝑsone non licet nisi ille q cōfessus ē hoc iteꝝ diceret cōfessori extra confessionē. Sed q̄ntūcunq; penitēs hāc Iniam det cōfessori cōfessor tn̄ ualde debet uitare scandalū. s. ne fractio sigilli reputet̄ & qa si dicat se Iniatū a penitēte ꝙ de peccatis eius possit loq & penitēs negat cōfessori incūbit ꝓbare ꝙ predictā Iniam a penitēte habuerit qꝺ si ꝓbare nō posset tanq̄ reuelator cōfessiōis puniret̄. Quādo uero cōfessor aliqd nouit extra cōfessionē & postea illud audiuit in cōfessione pōt illud reuelare alteri ita tn̄ qꝺ modus sciēdi ꝑ confessionē semꝑ maneat in oculto. Quia tn̄ posset ex hoc scandalū generari maxīe apud penitentē & apud alios de bono & equo magis debet celare cōfessor q̄ unus ali9. Et iō ꝓpt̄ uitādū scandalū penitētis debet ei ꝓtestari in cōfessiōe quō nō debet illud celare non qa per illā ꝓtestationē acqrat̄ ius reuelandi sꝫ qa ꝓxio auferet̄ nota scādali. Debet etiā cōfessor peccata illa reuelare ꝓpt̄ necessitatē nō ꝓpt̄ suā uolūtatē. Et sic patet q̄nta ē uis sigilli cōfessiōis Addit etiā Ric. ꝙ sub sigillo cōfessiōis cadit etiā ꝑsona cū qua penitēs cōfitet̄ se peccasse. Rō est qa cū pnia sit sacr̄m sacerdos tenet̄ celare oē illud qꝺ necessariū ē ad integritatē sacramēti. Sed penitēs non posset sufficient̄ exp̄mere aliqn̄ peccatū suū nisi notificādo ꝑsonā cū qua peccauit. s. cū cognouit filiā suā & nūq̄ habuit nisi unā & similia. Insuꝑ tenet̄ sacerdos celare omne illud sibi dictū ī cōfessiōe quo cōfitēs posset prodi uel mala suspitio de illo generari ī cordibus alioꝝ. Sed qn̄q; detegēdo ꝑsonā cū qua penitens peccauit proderet̄ cōfitens qa si detegeret̄ filiā cōcubuisse cū patre suo proderet̄ pr̄ q cōfessus ē cōcubuisse cū ea. Adhuc licitū nō ē facere aliqd qꝺ sit occasio retrahēdi hoīes a re sibi ad salutē necessaria. Sed reuelatio ꝑsone cum qua penitēs cōfitet̄ se peccasse esset occasio retrahēdi hoīes a re necessaria. s. a confessiōe qa nō tm̄ qs retrahit̄ a re aliqua ꝓpt̄ timorē lesionis ꝓprie fame sed etiā ꝑsone sibi cōiuncte uinclo amicitie. Quarta rō subsequit̄ qa dicēs extra foꝝ cōfessionis se audisse crimē de ꝑsona sibi in cōfessiōe acusata qꝺ nullo mō audiuit extra cōfessionē mentiret̄ ut patet ex dictis. peccata ergo ip̄ius penitētis in relatione ad ipsum cadunt sub sigillo confessionis de necessitate & absolute &

104

prio & directe & explicite & ex oib9 causis. ꝑsona aũt cũ q̃ cõfitẽs ꝯfitet̃ se peccasse cadit sub sigillo cõfessiõis de necessitate & absolute ñ ꝑmo sed ex cõsequẽti & indirecte & implicite nec ex oibus causis sed ex aliq̃bus. Peccata eni ipsius penitẽtis nõ referendo ea ad ꝑsonã determinatã. sicut cũ aliq̃s dicit. Ego audiui tale q̃d q̃d tñ non audiuit nisi in cõfessiõe cadunt sub sigillo cõfessiõis de necessitate nõ tñ absolute sed sub conditiõe. s. si ex prolatiõe taliũ uerboꝝ ꝑ se uel ꝑ accidens directe uel indirecte aliq̃ uerecundia uel confusio uel suspitio mala uel aliq̃d aliud nocumẽtũ illi q̃ cõfessus ẽ posset ꝑuenire. Ea uero que penitẽs interserit nõ cõfessiõe que nõ sunt peccata nec circũstantie peccati nec que deducũt in manifestationẽ cõfitẽtis utpote si interserat in cõfessiõe. In tali terra sunt blada & hui9i nõ cadunt sub sigillo cõfessiõis nisi de cõgruitate. Si in dicẽdo illa nõ dant intelligere cõfessori ꝙ talia uelit celare. Vñ cõfessor. d. se talia audiuisse mẽdax nõ ẽ q̃a per cõpatiõeꝫ ad ea ñ repsentauit ꝑsonã dei sed hoĩs. Simil̃r & si aliq̃s alius a cõfessore audiret aliq̃d ab aliquo dũ cõfitet̃ debet illud tenere secretũ ex lege nat̃e que dic. Q̃d tibi nõ uis fieri ñ facias aliis. ¶ Tertio cõfessio debet esse oculta q̃ntũ ad confitentẽ ut nõ reuelet ea que sibi pro sua salute in cõfessione uel dicta uel imposita sunt ex quoꝝ reuelatiõe scandalũ oriret̃. De pnia aũt impoita dicit. Ric. Q̃ꝫ aut penitẽs manifestãdo pniam sibi iniunctã a cõfessore faceret p̃iuditiũ absq̃ utilitate aut ꝓprie fame aut cõfessori q̃ forte talẽ iniunxit pniaꝫ ꝓ qua si sciret̃ incurreret alicui9 uel aliquoꝝ maliuolentiã utpote q̃a iniunxit mulieri ut abstineret a familiaritate alicui9 uiri piculosa. Aut penitẽs manifestando suã pniam nec fame ꝓprie nec cõfessori nec alicui p̃iuditiũ generaret. In ꝑmo casu penitens tenet̃ pniam suã celare & in scd̃o simil̃r. Si eni illud q̃d cõfessor sibi iungit seu cõsulit bona fide ꝓ salute aie sue & secreto alii reuelaret i cõfessori p̃iuditiũ crimẽ proditiõis incurreret & sigilli secreti fractionẽ. In tertio casu nõ tenet̃ tacere nec dicere sed de hoc irreprehẽsibilit̃ põt facere quod illoꝝ duoꝝ sibi melius placuerit.

¶ Q̃ꝫ cõfessio ẽ reiterãda q̃ñ q̃s male cõfess9 fuissꝫ ꝓpt̃ suã negligẽtiã aut q̃ñ fraudulent̃ diuisit cõfes. ul̃ q̃ñ cõfess9 ẽ cũ deliberatiõe peccadi. ¶ Capl̃m .iii.

TErtiũ mysteriũ cõtẽplandũ de cõfes. dr̃ iteratio Est eni q̃ñq̃ necessariũ reiterare cõfessiõeꝫ pc̃tõꝝ alias factã & dicere illa eadẽ peccata ĩ nũero que q̃s fuisset cõfessus maxiẽ ꝓpt̃ tria. Prio propt̃ negligentẽ electionẽ. Secundo ꝓpt̃ cõfessionis diuisionẽ ¶ Tertio ꝓpt̃ malicie cõtinuationẽ. ¶ Primo est necessariũ reiterare confessionẽ ꝓpt̃ negligentẽ electionẽ. Q̃ñ q̃s ẽ negligẽs querere sacerdotẽ peritũ & absoluẽdi auctoritatẽ habentẽ & cõfess9 fuisset alicui q̃ eũ aut nesciuit aut nõ põt absoluere. Talis ꝑfecto q̃ primũ sibi constat

de imꝑitia & facultate ſacerdotis cui confeſſus eſt & de negligentia ꝓpria qua
magis ſufficientē querere noluit tenet eadē peccata in numero cōfiteri ſacerdoti
diſcreto & eū abſoluere ualenti. Propterea dr̄ de pe.di.vi.c. Qui uult cōfiteri.
Qui uult confiteri peccata ut inueniat grām querat ſacerdotē ſcientē ligare &
ſoluere ne cū negligens circa ſe extiterit negligat ab illo q̄ eū misericorditer mo
net & petit ne ambo in foueā cadant. ¶ Scd̄o iterāda ē cōfeſſio rōe diuiſionis
Qn̄ enī q̄s fuiſſet cōfeſſus aut ꝑ maliciā aut ꝑ uerecundiā ꝑtē pctoꝝ uni ſacer-
doti & ꝑtem alteri cū a nullo ſit abſolutꝰ nec talis cōfeſſio fuerit fructuoſa de-
bet ſi uere uult cōfiteri eadē peccata ī numero uni tm̄ ſacerdoti ſe accuſādo nar
rare. Nā ut ſcribit de pe.di.v.c. Cōſideret. Cautus ſit peccator ne uerecundia
ductꝰ diuidat apud ſe cōfeſſionē ut diuerſa diuerſis uelit ſacerdotibꝰ manifeſta
re. Quidā enī uni celāt que alii manifeſtāda cōſeruāt qd̄ ē ſe laudare & ad hy-
pocriſiꝫ tēdere & ſꝑ ueīa carere ad quā fruſtra putāt ꝑuenire. hec ibi Sꝫ dubitat
utꝝ cōfitens alicui ſacerdoti oīa peccata ſua de q̄bus ē memor ſi diu poſt accep-
tam remiſſionē recordet alicuius peccati mortalis de quo nō fuerit cōfeſſus qd̄
ante ſuā cōfeſ. cōmiſerat, teneat tētiōe neceſſitatꝭ illud peccatū cōfiteri illi eidē
ſacerdoti. Rn̄det Ric.di.xvii.q̄rti.d. Mihi diſtinguendū uidet ꝙ aut tēpore cō
feſſiōis penitēs adhibuit debitā diligentiā ꝓ ut de lege cōi hūana ꝑmittit fragi
litas ut memoriā haberet oīm ſuoꝝ peccatoꝝ mortaliū. Aut fuit negligēs & ig
norās ignorātia affectata uel craſſa. Si ſcd̄o mō credo ꝙ recta rō exigit ut illud
idem peccatū cōfiteat eidē ſecerdoti ſi illū cōmode pōt inuenire & nō ſit illi ſa-
cerdoti poſtea interdicta abſoluēdi ptās. aut p̄dictū peccatū & oīa alia peccata
mortalia priori ſacerdoti cōfeſſa ꝓ ut pōt recolere cōfiteat alii ſacerdoti. Si pri
mo mō nō credo ꝙ ꝑori ſacerdoti teneat tentiōe neceſſitatis illud peccatū cōfi
teri. Tenet tn̄ illud peccatū cōfiteri abſq; alioꝝ cōfeſſiōe alii ſacerdoti. Quāuis
enī de iſto fuerit abſolutꝰ q̄ntū ad iudiciū eccleſie triūphantis & militātis q̄a ſa
cerdos abſoluere pōt de cōfeſſis & de p̄dicto mō oblitis tn̄ q̄a abſolutio de obli
tis debet intelligi ſub hac conditiōe ut.ſ. qn̄ reducta fuerint ad memoriā dicant
illi ſacerdoti in cōfeſſione q̄ ab illis pōt abſoluere, tenet illud cōfiteri poſt eius
remotā obliuionē. ¶ Tertio neceſſariū ē iterare cōfeſſionē ꝓpt malicie conti-
nuationē qn̄.ſ. cōfeſſus ē peccata ſua ſemel aut pluries, tn̄ ut faceret, qd̄ eccleſia
mandat. Cōtinuando tn̄ ꝓpoſitū male uoluntatis, qm̄ nō erat diſpoſitus ab ali-
quo peccato ſe corrigere & emendare. Talis etenī ad uerā pn̄iam reuerſus ſi de
bite uult cofiteri, oīa eadē peccata, que priꝰ fuerat cōfeſſus debet reiterare. Sūt
tn̄ aliq̄ ſcrupuloſe.d.Q. ſi q̄s in peccato mortali exn̄s cōfiteat ſacerdoti, accuſās
malā uoluntatē ſuā, & confitēs oīa alia peccata, quoꝝ recordat ex quo paratus

ē & ꝑmptus adhuc peccare, sic cōfitēdo peccat mortalit, qa q̄ntū in se ē, facit irreuerentiā sacro, & sine sacri contemptu esse non uidet. Sed contra istos est. c. Q. quidā. de pe. & re. ubi dr̄. Q. quidā ad cōfessionē de criminib9 ueniūt, & q̄uis ꝑfiteri uelint, se tn̄ asserunt abstinere non posse, consultatiōi tue talit rn̄dem9. ꝙ eoꝝ cōfessionē recipe debes, & eis de criminib9 consiliū exhibere: qa licet nō sit uera illa pnīa, admittenda, ē tn̄ eoꝝ confessio, & crebris & salubrib9 monitis ē pnīa indicenda. hec ibi. Dicit tn̄ Ric. ꝙ tales absoluēdi nō sunt. Vn̄ si absolutionem nō recipiāt, non cōtempnit sacr̄m, nec a cōfessore, nec a cōfesso. Si aūt confitens in peccato mortali attrit9 ē de peccato suo ita ut probabilit possit ꝑsumere se esse dispositū nō peccat absolutioné recipiendo imo frequent uirtute clauiū ꝑ susceptionē absolutiōis format sua attritio. hec Ric. Dent igit opam oēs peccatores ut bn̄ cōfiteant q̄m confitentibus largit deus in hoc seculo gratiam & in futuro gloriā. In qua ip̄e uiuit & regnat ꝑ eterna scl'a. Amen.

¶ Dn̄ica scd'a in q̄dragesima ī mane. De fetidissimo ac ꝑniciosissimo uitio luxurie quo q̄i maxīa pars uiroꝝ ac mulieꝝ demergit in infernū. ¶ Sermo. xxx.

HEc ē uoluntas dei sanctificatio ur̄a ut abstineatl uos a fornicatiōe. Doctoris gentiū uerba sunt ista. i. Thes. iiii. c. & ī epl'a p̄ntis dn̄ice Cogitāti mihi q̄ multa milia miliū hoīm ꝑcipitant in infernū ob fetidissimū luxurie uitiū statim uenit ī mentē aureū illud dictū & notabile Aug. doctoris magni in li° de agone xp̄iano. Inter oīa xp̄ianoꝝ certamina duriora sūt ꝑlia castitatis ubi quottidiana pugna & rara uictoria. hec ille. Maximū aūt ī eo peccato picl'm ē q̄m cū grauissime ledat aīam n̄ sentit q̄nimo usq; adeo q̄ plures facti sunt ceci ut ip̄i turpissimi & abhoīabiles dicere nō erubescāt aut nullū aut satis leue peccatū esse illudq; deo aut nihil aut satis modicum displicere sicq; cū tali falsissima damnataq; opinione corrupti sunt & abhominabiles facti in studiis suis. Quaproṗt aduersus eos q̄ntū poterim9 modeste & sine auditoꝝ offensione de ipsa luxuria in generali uerba faciemus de qua loquitur ap'ls in themate preallegato monens omnes ut illam euitent. De ipsa ergo tria mysteria erunt contemplanda.

¶ Primū dr̄ offensio. ¶ Confutatio erroꝝ illoꝝ q dicunt luxuriā nō esse pecca-
¶ Secundū conditio. tum quibus cōtrarium ꝑ auctores rōnes & exempla tam
¶ Tertium punitio. sanctoꝝ q̄ etiā ph'oꝝ ostendet. Capl'm. i.

PRimū mysteriū declarandū de luxuria dr̄ offensio. In quo declarādū ē q̄ graue peccatū q̄ue ꝑnitiosū sit ip̄a lnxuria qua deus offendit & aīa maculat. Oñdemus aūt hoc tripliciter v3. Primo auctoritate. Scd'o rōne. Tertio

I04

exemplis. ¶ Primo oñdim⁹ luxuriã esse peccatũ graue aut mortale auctoritate. Inqt enĩ Seneca ĩ phemio declamationũ. Nihil tã mortiferꝝ ingeniis q̃ luxuria. Et idem in tragediis. Luxuria ẽ pestis blãda. Et idem ad Lucillũ. Vanas fuge uoluptates breues & penitẽdas. Et idem li°. ii. declamationũ. Adolescẽs luxuriosus peccat. senex luxuriosus insanit. Et Tulius. i. de officiis. Luxuria cum oĩ etati turpis sit senibus tñ fetidissima ẽ. Et idem. i. de officiis. Si cõsiderare uolumus que sit ĩ naťa excellẽtia & dignitas ĩtelligem⁹ q̃ sit turpe defluere luxuria & delicate atq̧ mollit̃ uiuere q̃q̧ honestũ pce cõtinẽt̃ seuere & sobrie. Et Valeri⁹ maxi⁹ li°. viiii. Blandũ malũ luxuria. Et Thobie. iiii. c. Attende fili mi ab oĩ fornicatiõe. Et ut dr̃. xxxii. q. vii. c. Nõ solũ. Oĩs ĩmunda pollutio fornicatio dr̃ q̃uis q̧sq̧ diuersa ẽpitudĩs uoluptate ꝓstituat̃. Et ad Hebr̃. xiii. c. Fornicatores & adulteros iudicabit deus. Et. i. Cor̃. vi. c. Nescitis q̃a iniqui regnũ dei nõ possidebũt. Nolite errare. Neq̧ fornicarii neq̧ idolis seruientes neq̧ adulteri neq̧ molles neq̧ masculoꝝ cõcubitores regnũ dei possidebũt Et ĩ eodẽ. c. Fugite fornicationẽ. Oẽ. n. peccatũ q̃dcũq̧ fecerit hõ extra corp⁹ ẽ. Qui aũt fornicat̃ ĩ corp⁹ suũ peccat. An nescitis q̃m mẽbra ur̃a templũ sunt spũs sancti. Et Eph̃. v. Oĩs fornicator aut ĩmũdus aut auarus ⁊c̃ nõ habet ptẽ ĩ regno xp̃i & dei. Et Gal̃. v. Manifesta aũt sũt opa carnis. que sũt fornicatio ĩmũditia luxuria ĩpudicitia ⁊c̃. que p̃dico uobis sicut p̃dixi q̃m q̃ talia agunt regnũ dei nõ cõsequent̃. Et Petr⁹ i. ep̃la. c. i. Obsecro uos tanq̃ aduenas & ꝑegrinos abstinere uos a carnalibus desideriis que militãt aduersus aĩam. Et Apoc. xxi. Timidis & incredulis & excecatis & homicidis & fornicatorib⁹ ⁊c̃ erit ps illoꝝ ĩ stagno ardenti igne & sulfure. Et Aug̃ ĩ li° de cõflictu uitioꝝ O q̃ parua cõcubit⁹ hora q̃ pro p̃dit̃ eterna uita. Et Isidor⁹ in p̃allegato. c. Nõ solũ. xxxiii. q. vii. Inter cetera septẽ uitia uitiũ fornicatiõis maximi sceleris ẽ q̃a per carnis ĩmunditiã dei templũ uiolat̃. Ex cuius uerbis colligit̃ q̃ luxuria unũ ẽ de septẽ uiciis capitalib⁹. Q̃d̃ etiã patet. xxii. q. i. c. Predicandũ. Et. xxv. di. c. Vnũ orariũ. §. Alias. Vñ Claudianus ait. Luxuries predula malum que dedita semp. Corporis arbitriis ebetat caligine sensus. Et Hiero⁹ ad Susannã. O quã acerbus ẽ luxurie fructus amarior felle & crudelior gladio. Et Greg̃. xxxii. li° mora. Dyaboli ꝓprie corp⁹ sunt q̃ sugestionũ turpiũ blãdimentis decepti ei p luxurie fluxũ succũbunt. Et Hiero⁹. ad Damasũ papã de filio ꝓdigo. Luxuria inimica deo inimica uirtutib⁹ p̃dit oẽm substantiã pris & a pris uolũtate delirãs futaꝫ paupⁱtatẽ cogitare ñ sinit Et idẽ ad mr̃eꝫ & filiã in Galliis ɔmorãtes. Qui luxuriat̃ uiuẽs etiã mortu⁹ ẽ. Ferreas mẽtes libido domat. Quid ad tot dicta & moraliũ ph̃oꝝ & sanctoꝝ dei carnales poterũt r̃ndere Quõ ampli⁹ suã luxuriã poter̃t excusare. Sed ut forti⁹ cõuicant̃ rões supaddãt̃

106

¶ Scđo oñdimus luxuriā esse peccatū mortale rōne. Nā multi qñq3 dicere so/
lent luxuriā non esse peccatū qa actus eius ē naturalis & ad illū natura inclinat
pro qbus triplicē rōem assignabimus q̄re luxuria peccatū ē. Prima dr̄ cōtempt9
Scđa excessus. Tertia damni. Pria rō dr̄ cōtempt9. Vbi eni ē contēptus & trāſ
gressio mādatoꝝ dei ibi ē peccatū ut dicemus die seqn̄ti. Sed in luxuria ē cōtēp
tus dei & transgressio mandatoꝝ ei9 ergo ibi ē peccatū. Mādauit nāq3 deus hōi
.d. Exodi. xx. Non mechaberis. Et ut dr̄ ab Aug. xxxii. q. iiii. c. Meretrices. Pro/
fecto noīe mechie oīs illicit9 cōcubitus atq3 illoꝝ mēbroꝝ nō legittim9 usus ꝓ/
hibitus debet intelligi. Scđa rō dr̄ excessus. Nā ſm Tho. ii. ii. q. c liii. Ideo luxu/
ria peccatū ē qa modū rōnis excedit circa uenerea in qbus ordo rōnis ē ut causa
ꝓcreande prolis & fornicatiōis euitande uir habeat uxorē suā. ut dr̄. i. Cori. vii.
Et mulier habeat uiꝝ suū. Omnis ergo actus q non ē ſcđm legē mr̄imonii circa
uenerea deficit a rōne ideo ē peccatū. Tertia rō ē q̄re luxuria ē peccatū dāni Vt
eni inqt Ric. xxxiii. di. iiii. Cōcubitus cōcubinari9 seu fornicari9 ē cōtra legē na/
turalē nō a natura generis sed speciei. Naturalis. n. rō dictat carnalē cōcubitū n̄
debere fieri i p̄iuditiū & damnū boni ꝓlis. Sed cōcubitus cōcubinari9 seu forni/
cari9 ē in notabile p̄iuditiū & damnū boni ꝓlis Sicut. n. dicit Aug. ix. sup Gen.
Bonū ꝓlis ē ut amant̄ suscipiat̄ benigne nutriat̄ religiose educet̄ quo bono ut
in plurib9 caret ꝓles genita p cōcubitū cōcubinariū. Nā p̄mo bono caret sepissi
me eo q nō suscipit̄. Quisnā explicet que fornicatores & adulterantes sacrilegi
& incestuosi ne detegat̄ eoꝝ malicia ꝓli genite aut generande inferant mala.
Audiam9 Hiero. ad Eustochiū sic. d. Pudet dicere quot quottidie uirgines ruāt
q̄ntas de suo gremio ꝑdat mat̄ eccl'ia sup quot sidera superbus inimicus ponat
thronū suū quot petras excauet ut habitet coluber in foraminibus eaꝝ. Videas
plerasq3 uiduas anteq̄ nuptas & infelicē consciam mentita tm̄ ueste ꝓtegere q̄s
nisi tumor uteri & infantū ꝓdiderit uagit9 erecta ceruice & ludentib9 pedibus
incedūt. Alie uero sterilitatē p̄bēt & nōdū nati hoīs homicidiū faciūt. Nōnulle
cū senserit cōcepisse de scelere abortiuo uenena meditant̄ & freqn̄ter etiā ipe
cum mortue fuerint triū criminū ree ad inferos ꝑducunt̄. xp̄i adultere sui homi
cide & nondū nati filli parricide. Iste sunt que solēt dicere oīa munda mundis.
Sufficit mihi conscia mea. Cor mundū desiderat deus. Cur me abstineā a cibis
quos creauit ad utendū. Et si qn̄ limpide & festiue uideri uolūt & se uino ingur
gitauerint ebrietati sacrilegiū copulātes aiūt. Absit ut me a xp̄i sanguīe absti/
neam. Et si quā uiderint tristē atq3 palentē miserā & manicheā uocāt cōseqn̄t.
Tali eni ꝓposito ieiuniū heresis ē. he sunt que p publicū nuptialr incedunt &
furtiuis ocloꝝ nutibus adolescentiū gregē p9 se trahūt que sp audiūt p ꝓphā

facies meretricis facta ē tibi. hec ille. Si honestas pateref ut oīa possēt dici multa que diebus meis euenerūt scādala aperirē sed melius ē silētio pterire. Quid referā quidue dicā de monasteriis? Quid de puellis in domo pentū? Quid de uiduis uanis atq; lasciuis? Quid de aliis que sanctū nomē profitēt & quottidie cū patribus spūalibus colloquunt? Taceo que scio. Certe si ponerent aures ī latrinis in fluminibus ī ortis in foueis & cauernis terre audirent uoces ibi clamātiū paruuloꝝ interemptoꝝ & occisoꝝ a crudelissimis matrib9. O libidinose mulieres. O lasciue & incōtinētes belue. O impie matres domite carnē refrenate libidinē si nō uultis ut uterus intumescat. De sodomitis aūt quo sermone impietatē loquemur? O inimici hūani generis. O abhomīabiles pctōres. O pessimi homies ubi sunt filii urī? Perierūt certe pierūt. Et cur pierunt? Vhe ac iteꝝ uhe uobis qa pierīt ppt īiqtatē uestrā. Silr ples si nascat aliūde q̄ de legitio thoro ut in pluribꝰ negligent nutrit & ad uirtutes raro disciplinat. Et si qn̄ contrariū apparet illud ē sati raꝝ. Et ut scribit. ff. de leg. l. Nam ad eā. Nō solū ius scriptū sed etiā natale adaptat potius ad ea que ut ī plurib9 q̄ ad ea que praro eueniūt Sūt & alia mala que īcurrit ples genita ex adulterio que causa breuitati omitto Nam ut scribit. lvi. di. c. Vndecūq;. dr̄. Vn̄cūq; hoies nascant si pentū uitia non sectant honesti & salui erūt. Et ea. di. c. Nunq̄. ait Chryso9. Nunq̄ de uitiis erubescamus perentū. Ad idem ē. c. Nasci. eadē di. ¶ Tertio oñdimus luxuriā esse peccatū exēplo. Ob nullā nāq; cām sancti corpa sua duris flagellatiōibus castigarūt nisi ut luxuriā superent. Elegit siquidē Susanna falso crimīari & accusari potius q̄ ī peccato cōsentire. Daniel. xiii. c. Et Ioseph passus ē crimīari ab uxore Phutifar principis eunuchoꝝ Pharaonis q̄ peccare cū illa. Gen. xxix. Et Benedictus ut carnis temptationē superet int pungentes spinas piecit se nudū ut refert Grego9. ii. dial. l°. Et Hiero. in uita Pauli pmi heremite recitat qualit feruente psecutione Decii & Valeriani. qdā iuuenis etate florens in amenissimos ortos ē adductus ibiq; in lectulo int candētia lilia & rubentes rosas ligatis manibus ē collocatus. Quo cū recedentib9 cunctis meretrix speciosa uenisset cepit delicatis stringere colla āplexib9 & qd dictu quoq; scel9 ē manib9 cōtrectare uirilia ut corpe in libidinē excitato secū meretrix īpudica supiaceret. Incipiebat uoluptas iuuenē molestare. Tandē celit9 īspirat9 pcisā mordēs linguā in osculātis se faciē expuit ac sic libidīs sensū succedēs dolori magnitudo supauit.

¶ Qualiter luxuria infatuat hominem & obdurat cor eius & inducit scādala ac mala plurima. Caplm. ii.

SEcundū mysteriū cōtemplandū de luxuria dr̄ cōditio. Est enī illius peccati pessimi triplex cōditio mala p quā eius grauitas declarat. Prima dr̄

infatuatio. Scd̃a obduratio. Tertia scādalizatio. ¶ Prīa mala cōditio detesta/
bilis luxurie dr̄ īfatuatio. Ex ip̄a etenī infatuat̃ aīa ut nec deū timeat nec hoies
uereat̃. Vñ Hiero9 cōtra Iouinianū inꝗt. Amor forme rōnis obliuio ē & insanie
proxim9. Et Ouidius ī epl̃is. Quid deceat ñ uidet ullus amās. Propterea apud
antiquos impudicus amor cecus depingebat̃. Et a Greg. xxxi. moal̃. prima lux/
urie filia ponit̃ cecitas mentis. Et de hoc exemplū habemus Salomonis de quo
ait Grego9. xxxii. q. iiii. c. Sal̃on. Salamō ꝗppe immoderato usu atꝗ assiduitate
mulieꝝ & ad hoc usꝗ ꝓductus ē ut templū idolis fabricaret & ꝗ pri9 deo tēplū
cōstruxerat idolis costruere tēplū nō timuit. Et de eo Hiero9 ad Eustochiū iꝗt
Rex enī erat Salomō aliū ñ timebat ꝗ disputauit a cedris libani usꝗ ad hisopū
que exit ꝑ parietē a dño tñ recessit ꝗa amator mulieꝝ fuit. Nā ut hꝫ. iii. Reg.
xi. Auerterūt mulieres cor ei9. Cūꝗ iā esset senex depuatū ē ꝑ mulieres cor ei9
ut sequeret̃ deos alienos nec erat cor ei9 ꝑfectū cū dño deo suo sicut Dauid pa/
tris eius. Sed colebat Salomō Astathen deā Sidonioꝝ & Chamos deū Moabi
taꝝ & Moloch idolū Amonitaꝝ. Edificauitꝗ Salomon phanū Chamos deo &
idolo Moab ī mōte ꝗ ē cōtra ierl̃m & Moloch idolo seruoꝝ Amon ꝛc ibi. Sed
hic occurrit dubiū quō Salomō dicat̃ senex qñ depuat9 fuerat ꝑ ml̃res ꝗa dicit
rabbi Salomon. Q erat tm̄. xii. annoꝝ qñ regnare cepit. Et in textu biblie in fi/
ne. c. preallegati dr̄ ꝙ regnauit. xlii. annis. Ipse aūt depuat9 fuit ꝑ ml̃ieres ante
mortē suā ꝑ sex ānos uel circit̃ ꝗa edificauit p9 depuatiōeꝫ tēpla idoloꝝ ī quoꝝ
edificatiōe fluxerūt plures anni. Et sic qñ fuit depuatū cor ei9 nō uidet̃ habuisse
ultra. xlvi. annos uel circit̃. Ex tali uero etate nullus dicit̃ ꝓprie senex. Ad hoc
rñdet magr̄ in historiis. d. Q Salomon regnauit. lxxx. annis & allegat Iosephū
hoc dicentē. Scripẗa tñ regni sui tacet annos. xl. sicut dr̄ de Saule. i. Reg. xiii. ꝙ
duobus annis regnauit sup isrl̃. s. bene & innocent̃ & tacent̃. xviii. anni in ꝗbus
male se habuit. Sed de dicto mgr̄i historiaꝝ paꝝ ē curandū ꝗ cōtradicit sibi ipsi
& etiā scripẗe. Dicit. n. ꝙ Salomō. xi. ānoꝝ genuit Roboā & ꝙ Roboā mortuo
patre fuit. xli. anni. Et. iii. Reg & . xiiii. c. dr̄ ꝙ. xli. anni erat Roboam cū regnare
cepisset. Et sic reuertit̃ ꝓmū dictū. s. ꝙ Salomon uixit tm̄. lii. annis. Si aūt dice/
ret̃ Roboam regnauit uiuente patre. xl. annis ita ꝙ ꝓncipiū regni sui cōputat̃ ab
illo tp̄re quo pr̄ suus incepit depuari sequit̃ ꝙ mortuo patre fuit. lxxxi. anni ꝙ
est cōtra dictū magr̄i & etiā scripturā que. xii. c. iii. Reg. dicit. Q Hieroboā au/
dita morte Salomōis reuersus ē de egypto & uenit cū aliis in Sichem ubi cōgre
gatus fuit ppl̃s ad cōstituendū Roboā regē ex quo uidet̃ ꝙ nō regnauit uiuēte
pr̄e. Insup dr̄ de Roboā ꝙ derelicto cōsilio senū adhesit cōsilio iuuenū qui nu/
triti erāt cū eo. Ex quo patet ꝙ tunc Roboā erat adhuc iuuenis qd̃ nō pōt dici

de hoīe habente.lxxxi.annos.Ideo dicit Nico.de lira. Q Salomō pꝰq̄.xl.annis
regnauerat mortuus ē & successit ei in regnū filius eiꝰ Roboā hn̄s.xli.annos sic
dicit scriptꝰa.Sed qn̄ Salomō incepit regnare scriptꝰa nō exp̄mit sed tm̄ exp̄mit
annos regni sui.Habuit ergo.xx.uel plures annos in p̄ncipio regni sui Et sic qn̄
mortuꝰ fuit.lx.annos habuit ad minꝰ. Et sic cōueniēt pōt dici ꝙ pꝰ.l.annos etatis
sue dep̄uatus fuit ꝑ mulieres.Et iā tunc poterat dici senex qꝛ & leuite cōpleto
anno.l.etatis sue seruire cessabāt in tabernaclo tanq̄ senes.ut habet Leuit.ix.c
Sed rabbi Salomon arguit contra qꝛ.iii.c.iii.Reg.Salon dixit in p̄ncipio regni
sui.Ego sū puer ꝑuulus ignorās exitū & introitū meū.Ergo tūc erat.xii.annoꝝ.
Rn̄det Nico.ꝙ uerbū illud Salomōis intelligendū ē respectu tanti regimīs sibi
impositi. Vn̄ Exodi.xxxiii.c.dr̄.Iosue filius Nun puer nō recedebat de taberna-
culo & tn̄ tunc erat.xlii.annoꝝ. Preterea.ii.c.iii.Reg.dixit Dauid Saloni. Vir
sapiens es. Vir aūt nō dr̄ ꝓprie nisi hn̄s annos.xxx.uel circit. Et si adhuc dicat.
ꝙ Hieroꝰ in epl̄a ad Vitalem p̄sbiteꝝ uideat dr̄e ꝙ Salomon.xi.annoꝝ genuit
Roboam & ꝙ.xii.anno etatis sue accepit regnū. Dicendū ꝙ Hieroꝰ nō loquit
ibi assertiue ut patet ex fine eiusdē epl̄e.Hec de Salomōe sufficiāt.Quid dice-
mus de aliis luxuriosis & carnalibꝰ? Nōne ip̄i insaniūt nūc corizando nunc can-
tādo nunc cōponendo uestes nunc caput eleuādo ad fenestras mulierclaꝝ nunc
uana & occiosa loqn̄do & buiꝰi? Que oīa qd aliud dixerim q̄ fatuitates & insa-
nias falsas.Inuentꝰ siquidē ē aliqs nocturno tp̄re ꝑ longū spatiū sub quadā fe-
nestra stetisse ibiqꝫ cōspexisse cattā quandā quā suā credebat amasiā loquebat
illi & illa n̄ rn̄debat.Suspirabat lāguebat gemebat & anxiabat. Tandē petrullā
quandā ꝓiecit supius qua ꝑterritū aīal mie mie clamās aufugit.O ꝑditio tp̄ris
O dep̄uatio sensus O cecitas fatue mētis.Quid dicā de illis mulieribꝰ stultis q̄s
poete siue gentiles extollūt eo ꝙ amore uicte se ip̄as interfecerūt? O fatua &
libidinosa Medea cur tibii p̄i mortē intulisti. Clamāt poete tui ꝓpt amorē Ia-
sonis qui te rapuit q te eduxit a patria q te decepit & dereliquit.O damnabilis
amor qui ad tantā dementiā te ꝑduxit ut uno momēto corpus simul & aīam in
terimeres.Et tu o Cleopatra egypti regina q̄nta scelera perpetrasti pro amo-
re Marci antonii tui? Scribit nanqꝫ Plutarchus in uita eiusdē Marci antonii ꝙ
sepius in Alexandria Marcꝰ antoniꝰ noctu famuloꝝ uestibus indutus per urbē
ibat domos pplariū obsidebat illudebatqꝫ hoīes & reportabat q̄ndoqꝫ uerbera
Sed & Cleopatra sequebat deferens ancille uestimēta.Et dū bellū nauale cō-
mitteret int Marcū antoniū & Octauianū Cleopatra affuit ibi ī aurea puppi
& purpureo uelo. Et post multas fatuitates deuicto Antonio & a se ipso per-
empto gladio ex merore Cleopatra prolapsa est in febrim & tandem depulsis

omnibus pret̃ duas ſibi amiciſſimas mlieres ianuas claudi fecit acceptoq; aſpide
nudũ ſibi brachiũ dedit cuius morſu atq; ueneno mortua ẽ. O quã libent̃ hec fa
tua exempla a fatuis amatoribus audiunt̃. Sed uere ſi cogitarẽt q̃ uana & trãſito
ria imo & piculoſa atq; nociua ſint aĩe iſta deũ diligerent ſup oĩa ſicut ſapient̃
ſanctiſſima illa Agnes dicebat qñ a filio pfecti q eam diligebat tpralia pollice
bãt̃. Diſcede a me pabulũ mortis fomes peccati nutrimentũ facinoris q a iam ab
alio amatore puenta ſum q longe te nobilior ẽ genere & dignitate. Cuius mr̃
uirgo ẽ cui9 pr̃ feminã neſcit cui angli ſeruiũt cui9 pulchritudinẽ ſol & luna mi-
rant̃ cui9 opes nunq̃ deficiũt. O ſi cõſiderarẽt iſta mulierclẽ leues nõ ita defacili
crederẽt ruffianis nec ita cito tangerent̃ in corde ad aſpectũ cui9cũq; ſpecioſiſſi
mi aut formoſiſſimi iuuenis. ¶ Scda cõditio ĩmũde luxurie dr̃ obduratio. Ex nllo
ſiquidem peccato ita obdurant̃ corda multoꝝ ſicut ex maledicta luxuria. Propt̃
illã fiunt incãtationes ueneficia & diabolice artes. Vñ .xxxii. q. iiii. c. In eo. dicit̃.
Per uitia fornicatiõis maxĩe demones incolunt̃. ppt̃ illã legunt̃ libri in quibus
blaſfemat̃ & in uanũ aſſumit̃ ſanctiſſimũ dei nomẽ. hoc aũt tpre ĩ domibus no-
biliũ & dñoꝝ magnoꝝ ad inſtructionẽ ribaldã ut ſic dicã & meretricalẽ nobiliũ
filiaꝝ hñtur ſenecti petrarche. Propt̃ luxuriã multi nõ cõfitent̃. Alii uero ficte
confitent̃ & celebrãt aut cõicãt cũ peccato mortali. Et ut omittã reliq̃ ppt̃ lux-
uriã multi heretici fiũt nõ credẽtes infernũ negãtes paradiſũ & hui9i. Quinimo
pro maiori pte oẽs hereſes aut ortũ hñt ab ipa luxuria aut termiãnt̃ ad illã ſicut
factũ ẽ diebus nr̃is in illis q dicebant̃ Del barilecto. Et ĩ illis de anima ſimplici
& in fraticellis. de opĩone quoꝝ peſſimos mores & nefanda opa honeſtius ta-
cent̃ q̃ referant̃. In clementia etiã Ad noſtrã. de hereticis dr̃ de begardis & be-
ginis mulierib9 que fuerũt in Alemania & p9 multas hereſes de quib9 ibidẽ fit
mentio dicebãt carnalẽ actũ nõ eſſe peccatũ. O uere deflendũ malũ quo uexat̃
humanũ genus. Pauciſſimi etenĩ ſunt q aĩoſe uelint luxurie uitium expugnare.
¶ Tertia cõditio execrãde luxurie dr̃ ſcãdalizatio. Sequunt̃ quippe ex ipa ſcã
dala plima & piculoſiſſima. Amon ppt̃ uiolentiã Thamar ſororis ſue ab Abſa-
lone fratre in cõuiuio occiſus eſt ſicut patet. ii. Reg. xiii. c. Sichem & Emor cũ
omni poplo ſuo propt̃ uiolentiã Dine filie Iacob a filiis Iacob occiſi ſunt & in
captiuitatẽ ducti. Geñ. xxxiiii. c. Semiramis regina p9 mortẽ uiri in libidinẽ ex-
ardeſcens a proprio filio cognita ppt̃ horrorem facinoris ab ipõ tandẽ occiſa ẽ
put recitat Paulus horoſius. Troia magna ut ſcribit Phrygius uates ppt̃ raptũ
Helene poſt bellũ decẽnale in quo ex utraq; pte tã Troianoꝝ q̃ Grecoꝝ multa
millia hominum gladio corruerunt incendio periit interfectis Priamo & He-
cuba regina aliiſq; innumerabilibus mulieribus atq; uiris. Nos inſuper uidemus

quot tidie odia rixas scandala dissensiones & homicidia que non nisi propter luxuriam eueniunt.

¶ Qualiter deus punit acriter luxuriam p aquas diluuii & p incendiũ ignis & punit quottidie per temporalia flagella. Caplm.iii.

Tertiũ mysteriũ cõtemplandũ de luxuria dr̃ punitio. Punit nãq3 de9 ops acerrime luxuriã in hoibus sicut patet in triplici punitione. Prima generalis. Scda specialis. Tertia pestilentialis. ¶ Prima punitio generalis fuit tp̃re diluuii qñ excepto Noe & uxore sua. Sem Cham & Iaphet cum uxoribus suis q saluati sunt in archa cõsumpta ẽ oĩs caro que mouebat super terrã nõ tm̃ hoim sed etiã exceptis illis aĩalibus & uolucribus que introierũt i archã omniũ uolucr̃ animantiũ bestiar̃ oimq3 reptiliũ que reptant sup terrã uniuersi hoĩes & cuncta in quibus spiraclm uite ẽ in terra mortua sunt. ut dr̃ Geñ.vii.c. O terribile iudiciũ. O aspera uindicta & crudelis que seuit in tã innumerabilẽ multitudinẽ hoim & aĩaliũ ac uolucr̃ celi. Et dicit Nico. de lira q3 interfecta sũt animalia terre & aues celi nõ aũt pisces ad detestandũ peccata hoim que facta fuerunt in terra & i aere nõ aũt i aquis. Que uero fuerit illa peccata facile ex scriptura colligi põt. Dicit nãq3 Geñ.vi. Vidẽtes filii dei filias hoim q3 eẽnt plchre acceperũt sibi uxores ex oibus q̃s elegerãt &c. que ponunt ibi. Que exponendo Nico. de lira dicit. Q3 quondã opinio fuit ut p filios dei intelligerẽt demones incubi q dicunt filii dei ppt naturã spũalẽ & isti in specie hũana cõmiscuerunt se cũ mulierib9 & inde nati sunt gigãtes. Et pptterea indignat9 deus inundauit diluuiũ. Sed hec expositio nõ ẽ rõnabilis qa diluuiũ nõ fuit in penã demonũ s3 hoim. Alii uero dixerũt sicut rabbi Salomon q3 filii dei accipiunt p filiis iudicũ aut potentũ q qñ uidebãt filias subditor̃ plchre ornari & qñ dabãt ad nuptias accedebãt ad ip̃as eas cognoscendo carnalr anteq̃ mariti illas cognoscerẽt. Sed hic intellectus deficit qa ut dr̃ in scripta. omnis caro corrupat uiã suã sup terrã pptterea dicit Nico. de lira. Q3 filii dei intelligũt illi q fuerũt orti de Seth & ab eo descenderũt qui a p̃re suo fuerũt instructi in cultu diuĩo. per filias hoim intelligunt mulieres descendẽtes de Chain que erãt lubrice lasciue & dissolute. Et de illis precepat Seth de uolũtate dei filiis suis ut nõ cõtraherent cũ eis. Et ipsi pcedente tp̃re fecerunt cõtrariũ. Et p9 usq3 adeo hoĩes facti sunt dissoluti q̃ntũ ad peccata fornicationis & adulterii ac cõtra naturã ut dicit Nico. de lira & sanctus Methodius martyr. Aggrauabant aũt hec peccata qa nõ fiebant ex passione tm̃ sed ex certa malicia & cũ cõtinuatiõe & perseuerantia sine hoim uerecundia & absq3 dei timore. Propterea dr̃ q3 multa malicia hominũ erat super terrã & q3 cũcta cogitatio cordis intenta erat ad malũ oi tp̃re & q3 illi potentes

107

108

erant a scrō uiri famosi.i.male fame qui gloriabant̄ in malicia sua.O inuincibilis manus oīpotentꝭ dei.O potentissimū brachiū.O insupabilis dextera.Post fabricatā archā & ꝑnunciatū diluuiū ꝑ centū annos cū illi ꝑseuerarēt in iniqtate sua submersi sūt in aqs. Vidisses tūc repēte mutari celū oscurari aerē sonare uētos tonare fulgura & nubes celi & cataractas aperiri & aquas abundātissime fluere sup terrā.Vidisses attonitos cūctos tremētes atq; pallentes.Vidisses māducātes masticādo ruminare & nō posse cibū ꝓiicere aut deglutire.Vidisses corizantes & luxuriantes oēs pauore ꝑterritos.Audisses & p⁹ cōmunē eiulatū & clamores uiroꝝ mlieꝝ senū iuuenū & puuloꝝ mortē expectantiū clamantiū & dicentiū heu heu uhe nobis. Ad qd deuenim⁹ ut pereamus in aqs? O qd erat inspicere inde ad modicū illos ab aquis sublatos & ibi extinctos ī breui oēs parit̄ deleti sunt & ꝓpt̄ luxuriam grauit̄ sic puniti. ¶ Scḋa punitio fuit specialis qn̄ indignatus de⁹ Sodomā incendio destruxit.Vt.n.dr̄ Gen̄.xix.Pluit dn̄s sup Sodomā & Gomorrā sulphur & ignē de celo & subuertit ciuitates & omnē circa regionē uniuersos hītatores urbiū & cuncta uirentia terre.Scḋm uero magistꝝ historiaꝝ specialr̄ etiā punitū fuit luxurie uitiū in Sodomitis ī nocte natiuitatꝭ xp̄i in qua oēs subita morte pierūt.Vn̄ Hiero⁹ sup illud Isaie.ix.Habitātibus ī regiōe umbre mortꝭ lux orta ē eis.ait. Lux illa oēs isto uitio laborantes extinxit ne nata quā sumpserat tanta immūditia fedaret̄. ¶ Tertia cōditio dr̄ pestilentialis.Vt eni colligit̄ ex glo.i.c.Flagitia.xxxii.q.vii. Et in Autꝭ.Vt nō luxurieēt cōtra naturā.Peccatū luxurie & ꝑcipue sodomie tempestates & pestilētias inducit.Et reuera ob nullā aliā cām credo tp̄rib⁹ istis tā crebro Italiā peste fore uexatā nisi ꝓpt̄ luxuriā & maxīe sodomiā.O horrendū facin⁹.O fetidissimū malū. O execrandū flagitiū quo pueri facti sūt meretricule. Et ubi rōne etatis tenere inueniri deberet puritas & innocētia iā reprehendenda & obiurganda se offert turpitudo ignominiosissime sodomie. Vt ergo deū habeam⁹ beniuolū nobisq; semp ꝓpitiū mūditie & puritati uacemus abhorreamusq; & euitemus dānatissima peccata luxurie.Sicq; merito obtinebimus in hac uita dei grām & in futuro sempiternā gloriā . In qua regnat xp̄s dei filius cum patre & spiritu sancto per cuncta semper secula.Amen.

¶ Dn̄ica scḋa in quadragesima post prandiū. De execrando peccato adulterii quo maculata ē magna ps & multitudo cōiugatoꝝ. Sermo.xxxi.

HEc ē enī uoluntas dei sanctificatio ur̄a ut abstineatis uos a fornicatiōe.Iteꝝ ubi s̄.Cōquerebat̄ dolens Hieremias.c.xxiii.& dicebat. Cōtritū ē cor meū in medio mei & cōtremuerūt omnia ossa mea. Factus sum q̄i uir ebri⁹ & q̄i hō madid⁹ a uino a facie dn̄i & a facie

uerboꝝ sanctoꝝ eius qa adulteriis repleta ē terra. Quod profecto uerificari pōt tp̄re isto quo matrimonia q̄i pro maiori ꝑte ab adulteris siue uiris siue mulieribus polluta sunt & fedata. Quapꝓpt̄ in hoc sermone cōtra adulteros aliqua declarabim9 ut intelligāt ip̄i miserabilē statū & dānabilē cōditionē in quibus sese repiunt. De adulterio igit̄ tractaturi tria principalia mysteria per ordinē ꝓponimus declaranda & annotanda uidelicet.

¶ Primū dr̄ diffinitio.	¶ Quid sit adulteriū & quomō sumit̄ multipl̄r & qualiter
¶ Scd̄m abhominatio.	multi credunt se in statu esse matrimonii qui sunt po-
¶ Tertium punitio.	tius adulteri q̄ coniugati. Capl̄m .i.

PRimū mysteriū de adulterio notādū dr̄ diffinitio. In quo qd ē adulteriū declaremus. Et dn̄s hosti. in sūma sua li°. v. ti. de adulteriis. ait. Adulteriū ē alieni thori uiolatio uel ꝓprii deturpatio. Que uerba sumi pn̄t ex his que dicunt̄. v. q. xxxii. c. Adulteriū. & c. Nō mechaberis. Pro quoꝝ uerboꝝ pleniore intelligentia notandū ꝙ adulterium pōt sumi tripl̄r. Et hoc triplici rōne. ¶ Primo iꝓprie. Scd̄o ꝓprie. ¶ Tertio ꝓpriissime. ¶ Primo sumit̄ adulteriū iꝓprie int̄ uiꝝ & uxorē. Prio rōne cōtrariatiōis. Scd̄o rōne inordiatiōis. Tertio rōne modificatiōis. Primo dr̄ adulteriū int̄ uiꝝ & uxorē rōe cōtrariatiōis qn̄ sunt inter eos impedimēta cōtraria ꝓpt̄ que m̄rimoniū stare nō pōt. Et p̄mū impedimentū ē uotū sollemne p9 qd̄ si qs cōtraheret esset excōicatus qn̄ faceret illud sciēt̄ & m̄rimoniū nullū esset. Et in Cle. Eos. de cōsanguitate & affinitate. Sec9 āt de m̄rimonio cōtracto p9 uotū cōtinētie simplex. Nā ut dic Ric. i. iiii. di. xxxviii Qui cōtrabit p9 uotū simplex cōtinētie peccat mortal̄r cōtrahendo & etiā consumando. Tamen m̄rimoniū tenet. Quō aūt sollemnizet̄ uotū & ꝙ sit uotū simplex aut sollēne specialius dicā in sermōe de uotis. Scd̄m impedimentū ē ordo sacer de quo nota ƀm Ric. ubi s̄. Q͛ ordies minores nō impediūt m̄rimoniū cōtrahendū nec dirimūt cōtractū nec impediūt usum ip̄ius m̄rimonii nisi cōtrahētes essent religiosi ꝓfessi tacite uel expresse. Et licet cōtrahēs cū unica & uirgine clericus in minoribus retineat p̄uilegiū clericale si uestes & tonsurā deferat clericales. extra de clerico cōiugato. li°. vi. c. i. Non tn̄ retinet bn̄ficiū eccl̄iasticū nec pōt recipe. Ordies aūt maiores. s. subdiaconat9 diaconat9 & p̄sbiterat9 siue sacerdotiū impediūt m̄rimoniū cōtrahendū & dirimūt contractū qa m̄rimoniū nl̄l̄m ē sicut patet. xxxii. di. c. Si qs eoꝝ. & c. Erubescāt. Rō ē qa sic ordiat9 in sacris tenet̄ seruare ꝯtinētiā eo ꝙ ordo sacer loqn̄do de ordie maiori ƕt implicitū uotū sollēne ex cōstitutione eccl̄ie. Vn̄ Petrus de palude in. iiii. di. xxxvii. dicit. Q͛ etiam si qs an̄ annos discretionis ordinaret̄ in sacris ꝙ talis obligat̄ ad continentiā ex statuto eccl̄ie licet nō uoto suo. Ioh̄. uero Andree in nouella dicit. ꝙ

greco cui licitū ē uti cōtracto illicitū est in sacris cōstituto cōtrahere. Vn̄ ista ē
drīa int̄ cōstitutos in sacris ecclie occidentalis & ecclie orientalis. Nā primis n̄
licet uti cōtracto ante susceptū ordinē. scdis uero licet. Et q̄ cōtrahit in sacris ē
excōicatus in Cle. Eos. extra de cōsan. & affini. Sciendū tn̄ q̄ quis ordo sacri p̄
cedens cōtractū mr̄imoniū dirimat illud. Si tn̄ ordo seq̄t̄ cōtractū mr̄imoniū n̄
dirimit. ut extra uagant. Ioh. xxii. Et si sciente uxore & assentiēte ordinat⁹ ē in
sacris tenet̄ ad cōtinētiā uterq̄ ita q̄ etiā p⁹ mortē uiri nō pōt cōtrahere. Intel-
ligit̄. n. tacite cū uiro pfessā cōtinentiā. Si aūt ordīatus ē uxore inuita uel sciēte
factū sed ius ignorāte ip̄o tn̄ sciente ius debet cogi p̄ iudicē ad ingressum religi
onis si nōdū ē ɔsumatū mr̄imoniū ut sic illa possit cū alio cōtrahere. Et si ad hoc
cogi nō pōt uel cōsumatū ē mr̄imoniū debet exut⁹ bn̄ficio clericali restitui uxo
ri etiā si esset ep̄s imo & papa. Et intelligit̄ si uxor eū petit. Ip̄e tn̄ exigere non
pōt debitū sed reddere tenet̄. Hec Tho. & Pe. de palude in. iiii. ubi s̄. Tertiū im
pedimentū ē machinatio mortis qn̄ aliq̄s machinat̄ ī mortē uiri alicui⁹ ut possit
cū uxore eius cōtrahere aut aliq̄ machinaret̄ in mortē uxoris alicuius ut uir̄ eius
accipet si mors fuerit subsecuta. Et si sic machinātes ɔtraxerit mr̄imoniū nullū ē
Et tales sunt sep̄andi q̄a sunt in adulterio siue fornicatiōe: ut notat̄. xxxi. q. i. c.
Si q̄s uiuēte marito. Et licet Ric. teneat hoc esse uer̄ tn̄ int̄ eos p̄cessit adulte-
riū dū p̄mū stabat coniugiū. Tamē Inno. & hosti. tenēt q̄ sola machinatio eum
effectū dirimit tā cōtractū q̄ cōtrahendū. Rō aūt ē ne adulteri ppt̄ adulterar̄
amorē essent proni ad interficiendos maritos ear̄ ut eas haberēt uxores & econ
uerso. Tamen si adult̄ interficit uir̄ adultere non hac intentiōe ut habeat ip̄am
uxorē sed ex alia causa uel occasione & postea cōtrahit cū ea mr̄imoniū tenet. ut
extra de cōuersiōe infideliū. i. c. Laudabile. Et extra de eo q̄ duxit in mr̄imoniū
q̄ polluit p̄ adulteriū. c. Sup̄ eo. in glo. Vxor etiā pcurās maritū interfici p̄ infi-
delem cū quo adulterata ē qui p⁹ hoc p̄ eius studiū ad fidē cōuertit̄ non pōt cū
illo cōtrahere. Et si p⁹ea cōtrahat dirimēdū ē mr̄imoniū q̄a ut dicit Ric. xxxv. di
iiii. Tale damnū tali lucro ecclie recompensare nō uult. extra de cōuer. in fine. c.
Laudabile. Sed quō dicemus de Dauid q̄ cōmisit adulteriū cū Betsabee & p⁹ea
machinatus ē mortē uiro ei⁹ & duxit eā ī uxorē ut habet̄. ii. Reg. xi. c. Ad quod
rn̄deo s̄m illud qd̄ scribit̄. xxxi. q. i. c. Si qua uidua. §. Sed obiicit̄. Q̄ in ueteri te
stamento multa p̄mittebant̄ ppt̄ infirmitatem que ī euāgelii pfectiōe elimi-
nata sūt. Quartū īpedimentū ē adulteriū. Vt. n. dicit Ric. Si adult̄ dat fidē adul
tere uiuēte marito de cōtrahendo cū ip̄a sciēs ip̄am habere maritū tp̄re quo cō-
trahit cū ea uel dat sibi fidē de cōtrahendo p⁹ eius mortē nō poterit eā ducere ī
uxorē. Et si p⁹ mor̄tē mariti eā de facto duxerit sep̄ādi sūt sicut notat̄. xxxi. q. i. c

Relatũ. Et extra de eo ꝙ duxit ĩ mr̃imoniũ quã polluit per adulteriũ.c.Si quis
uxorẽ.Huiꝰ rõ ẽ ne adult̓ uel adultera ꝑni essent ad interficiendũ maritũ adul-
tere ut pꝰea possent mr̃imonial̓r copulari.Si aũt adult̓ ignorat illã habere uiꝝ
põt cũ ip̃a cõtrahere pꝰ mortẽ mariti.Sic ẽ de ml̓iere cõtrahente cũ uiro quẽ ig-
norabat uxorẽ habere. extra de eo ꝙ duxit ĩ mr̃imoniũ quã polluit ꝑ adulteriũ
.c.Veniẽs.Tamẽ si uir dat mulieri fidẽ de cõtrahẽdo uiuẽte illiꝰ marito quã nec
ante nec pꝰ cognouit uiuente suo marito si pꝰ illiꝰ mortẽ duxerit illã in uxorẽ ñ
sunt sepandi.extra de eo ꝙ duxit ĩ mr̃imoniũ quã polluit ꝑ adulteriũ.c.Si quis
Quintũ impedimentũ ẽ aliud mr̃imoniũ qñ.s.ꝗs haberet uxorẽ & sumeret aliã
Et nota diligent̓ ꝙ illa aut scit istũ hr̃e uxorẽ aut non si bñ cõtrahit cum ip̃o &
scit illũ habere uxorẽ nõ põt stare mr̃imoniũ etiã si mortua p̓ma uxore de nouo
cõtrahat.Et idem iudiciũ ẽ si nesciuit qñ cõtraxit si postea ip̃a p̓ma uxore illius
adhuc uiuente sciuit & ꝑmisit se cognosci ab eo cũ quo de facto contraxerat.Si
uero ab initio qñ cõtraxit nesciuit illũ habere uxorẽ & sꝑ stetit ĩ ista nescia usqꝫ
ad mortẽ uxoris illius sed pꝰ mortẽ eiꝰ scit ẽ in ptãte illiꝰ ignorantis mr̃imoniũ
ratificare uel diuortiũ petere. Ita tñ ꝙ si pꝰꝗ̃ sciuit se ꝑmisit cognosci ñ poterit
diuortiũ petere.extra de eo ꝙ duxit in mr̃imoniũ quã polluit ꝑ adulteriũ.c.i.&
.c.Veniẽs.& de coniugio seruoꝝ.c.Proposuisti.&.xxxiiii.q.ii.c.Si uirgo.Alias
poterit petere si uult.Et qd̓ dictũ ẽ de uiro ducente scd̓am uxorẽ idem intelli-
git̓ de muliere ducẽte scd̓m maritũ. Si aũt inde mortua p̓ma uxore uir ñ cogno
scat illã adulterã scd̓am carnal̓r que secũ ignorant̓ cõtraxerat sed ip̃e ducat ter
tiã ƀm hosti.debet remanere cũ tertia. ꝗ̃uis etiã pꝰea cognoscat scd̓am ꝗa p̓ma
uiuẽte cõsensus hitus cũ scd̓a nullꝰ fuit & sic nõ impediuit cõsensũ tertie. Quin
etiã si pꝰ mortẽ p̓me cognouit carnal̓r scd̓aꝫ que fuit ignorãs istũ habere uxorẽ
& nunc etiã ignorans ẽ & ip̃e uir cõtrahat cũ tertia adhuc remanebit tertia. Dr̃
aũt ƀm hosti.mulier inscia qñ habet iustã cãm ignorãdi ut ꝗa uir de remotꝭ ue-
niens asserebat se nõ hr̃e uxorẽ.extra de sponsalibꝰ.c.Cũ ad publicũ.Ideo autẽ
inscia ñ cõmittit adulteriũ ꝗa nõ cõmittit̓ sine dolo ut pꝫ .xxxiii.q.ii.c.In lectũ.
Sextũ impedim̃tũ ẽ affinitas que ƀm Ray.ẽ ꝑximitas ꝑsonaꝝ ex carnali copula
proueniẽs omni carẽs parentela.Cõtrahit̓ aũt nõ solũ ꝑ copulã cõiugalem sed
etiã ꝑ copulã fornicariã ut notat̓.xxxv.q.iiii.c.Nec eã. Et de eo ꝙ cognouit cõ
sanguineã uxoris sue.c.Discretionẽ. Hec affinitas opat̓ ꝙ oẽs cõsanguinei uxo
ris Petri sunt sibi affines in eodẽ gradu in quo sũt cõsanguinei uxorꝭ.Similiter
oẽs cõsanguinei Petri sũt affines uxorꝭ sue ĩ eodẽ gradu ĩ quo sunt sibi cõsangui
nei.Et qd̓ dicit̓ de uxore idem intelligas de quacunqꝫ muliere carnalit̓ cognita
Sed consanguinei Petri non sunt affines cõsanguineis uxoris sue nec inter eos

prohibet mrimoniu.extra de cosan.& affi.c. Sup his. Vn Germani pnt cotrahere cu duab9 mulierib9 germanis. Et pr & fili9 pnt cotrahere cu mre & filia. Et relicta uiri qui fuit german9 uxoris mee uxore mea mortua pot esse uxor mea. Qui ergo cotrahit scient in aliquo gradu affinitati usq ad qrtu gradu e excoicatus ut habet.extra de cosan.& affi.in Cle.Eos. Septimu ipedimetu e cognatio siue natalis que dr cosanguitas siue spualis que dicit coprnitas & legal que dr adoptio ul erogatio. Quelibet hor impedit & dirimit mrimoniu. Qualr aut id fiat qa longu esset hic ponere. Et que sint alia mrimoniu ipedietia derelinquo pticlarit explicada audientib9 cofessioes q si piti sunt ut decet no debent talia ignorare. ¶ Scdo sumit adulteriu ippe rone inordiatiois qn.s.int uir & uxore inordinat9 e amor & adulterinus de quo sic loqt Hiero9.xxxii.q.iiii.c.Origo.d. Origo quide amori erat honesta sed magnitudo deformis. Vn & Sextus pythagoricus in sentetiis ait. Adult e in sua uxore amator ardetior. In aliena quippe uxore ois amor turpis est in sua nimi9. Sapies debet iudicio amare coniuge non affectu.s.libidinis. No regnet in eo impet9 uoluptatis nec pceps ferat ad coitu Nihil e infelicius q uxore amare qi adultera.hec ille. Pot aut amor uiri ad uxore & ecotra turpis & adulterin9 uocari. Aut rone intetiois.aut roe modi. Rone intentiois fit turpis cu qs cognoscendo sua uxore mte & cogitatioe exit terminos mrimonii alia cogitado & appetedo uel ita q uellet facere etia si non esset sua uxor. Vn Bon.in.iiii.di.xxxi.d. Q si qs cognoscit uxore ppt delectatione finalem aut mouet in delectatione tanto impetu ut cognoscat uxore taq meretrice hoc e si ita cognoscit ac si no esset uxor qa tuc ponit delectatione fine ultimum Secus aut si uult in ea delectari qa uxor ita q nullo mo ea cognosceret si uxor n esset qa tuc no e oimoda inordinatio e peccatu ueniale qa excusat p bonu mrimonii ut no sit mortale. Cocordat Ric.in.iiii.di.xxxi. Roe etia modi amor dicit turpis qn coiuges modu & regula honestatis excedut uel ptermittut. Quo pnt hec turpia absq uerecundia narrari? Quot int plerosq fiut illiciti tact9? Quot bestialia? Quot solatia inhonesta? Quot nefandissima scelera? Bonu e certe edificare domu ad habitadum sed incoueniens uidet ut in fundamento ponat tectu & ecouerso. O coniuges adulteri quot crimia quot scelera ppetratis? No expedit illa clare loq. Ideo Ambro9 in li° de patriarchis & notat.xxxii.q.iiii.c. Nulli.ubi ait. Graui9 e crime ubi celebrati coiugii iura temerant & uxori pudor soluit.hec ibi. Talis aut adulterini amoris sut signa cu uir plusq debet ad uanitates aperit manu cu ea uanis oclis aspicit ihonestisq uei bis alloqt.cu ppt ea petes despicit & ea ociosam i domo n esse curat. ¶ Tertio sumit adulteriu ippe inter uir & uxore rone modificatiois.qn coniuges & contrahendo & cosumado

110

mr̄imoniū modū & regulā honestatis excedūt aut ꝑtermittūt. Pro quib⁹ dixit angelus Thobie qn̄ timebat Sarā accipe in uxorē eo ꝙ tradita fuerat successiue septē uiri & demoniū occiderat illos ut dr̄ Thobie.vi. Audi me & oñdam tibi q̄ sunt q̄bus ꝓualere pōt demoniū. In eos q̄ cōiugia ita suscipiunt ut deū a se & a sua mente excludāt & sue libidini ita uacēt sicut equus ē mulus q̄bus nō ē intellectus habet ptātē demoniū. Tu aūt cū accepis uxorē ingressus cubiculū ꝑ tres dies cōtinēs esto ab ea & nihil aliud nisi orōnibus uacabis cū ea. Hinc Petr⁹ de palude in.iiii.ait. Q̨ cōtrahentes in peccato mortali si cōtrahāt ꝑ uerba de pn̄ti peccāt mortal̄r nisi cōfiteant̄. Quia ut Aug⁹ dicit. Sacramēta talia fiūt unicuiq̨ cū quali cōscīa accedit ad ea. Et ut idem dicit. In oi susceptiōe sacri post baptismū necessaria ē unicuiq̨ cōfessio si credit se peccasse. Ideo rep̄hensibiles sūt q̄ sine ullo timore dei sine ulla deuotiōe mr̄imonia cōtrahūt. Magis aūt rep̄hensibiles q̄ p⁹ cōtractū mr̄imoniū ea exercēt que exercere non licet. Nec expedit talia clare loqui. Qui habet aures audiendi audiat. Hinc Ambro⁹ in li° de patriarchis ait. Graui⁹ ē crimē ꝛc̄ ubi s̄. ¶ Scd̄o pōt sumi adulteriū ꝓprie cū.s. aliq̄s uxoratus accedit ad aliquā ꝑsonā solutā uel aliq̄ cōiugata miscet se cū aliquo libero & soluto. Sed ut in plurib⁹ plus in hoc deficiūt uiri q̄ uxores. Et tamē q̄dā adeo fatui sunt ut existimēt uiris ad peccatū n̄ imputari si sic adulterent̄. Cōtra quos ē dictū Inno.pape.xxxii.q.v.i.c. Xp̄iana religio adulterium i utroq̨ sexu pari rōne cōdemnat. Et de hoc Hiero⁹ ad Oceanū ait. Qd̄ n̄ licet feminis eque nō licet uiris & eadē seruitus pari rōne censet̄. Et Ambro⁹.xxxii.q.iiii.c.Nemo. Nec uiro licet qd̄ mulieri nō licet. Et eadē a uiro que ab uxore debet̄ castimōia. Et Aug⁹.xxxii.q.v.c.Si dicturi. Si dicturi estis uxorib⁹ ur̄is seruate uos. quales uultis eas inuenire tales & ip̄e uos inueniāt. Quis iuuenis ē q̄ nō uelit castā ducere uxorē? Et si acceptur⁹ ē uirginē q̄s n̄ intactā desiderat? Intactā queris intactus esto purā queris purus esto. Nō.n.illa pōt si tu nō potes. Sed his rō addi pōt q̄a ḟm apl̄m.i.Cor.vii. Mulier nō habet ptātē sui corpis sed uir. & uir nō habet ptātē sui corpis sed mulier. Sed arguūt multi de plurib⁹ ueteri testi q̄ habuerunt cōcubinas ut Abrahā & Iacob. Abraham.n.habuit filiū de ancilla ut dr̄ Gen̄.xvi.& Gal̄.iiii. Et Iacob habuit duas uxores & duas cōcubinas & tn̄ non fuit illis imputatū ad peccatū. Rn̄det Bona.di.xxxiii.q̄rti li. Q̨ istud factū ē ex dispensatiōe diuīa que cōueniēs fuit ꝓpt̄ q̄tuor. Primo ꝓpt̄ cōgruitatē. Scd̄o ꝓpt̄ necessitatē. Tertio ꝓpt̄ utilitatē. Quarto ꝓpt̄ honestatē. Prio ꝓpt̄ congruitatē. Cōgruū quidē fuit qm̄ tp̄us illud erat figure & q̄a xp̄s generare debebat liberos & filios per baptismum in eccl̄ia catholica & in hereticis diuerticl̄is. Ideo in figura debuit precedere generatio ex libera & ancilla. Et rursus quoniā

112

inter illos q ab hereticis baptizant̄ qdā heresim sequūt̄ quidā ad ecclīam reuertunt̄. Iō utriusq; figura prcessit ꝑmi in hismaele de quo dictū ē. Eiice ancillā & filiū ei9. Secundi i ancillis Iacob quaꝝ filii sunt int̄ liberos cōputati ut habet̄ ab Aug. i li. de baptismo ꝑuuloꝝ & ab eodē sup Ioh. & notat̄. xxxii. q. iiii. c. Recurrat. Secūdo fuit cōueniēs dispēsatio illa ꝑpt̄ necessitatē. Pauci nanq; erant deū colentes & ne cult9 diuinus ꝑiret necesse fuit ut filios multiplicarēt & contigit q uxores steriles habebant iō necesse erat ipos plres habere uel uxores uel cōcubinas. ¶Tertio fuit illa dispēsatio cōueniēs ꝑpt̄ utilitatē qa filii erudiebāt̄ a ꝑentib9 & ut plrimū mores patꝝ seruabāt. Et ideo q̄nto plures tāto dei cultus celebrior. Quarto fuit cōueniēs ꝑpt̄ honestatē qa n̄ affectu libidioso sed casto nō affectu adulteri sed mariti cōcubias cognoscebāt. Vn̄. Ambro9 in li° de prīarchis de Abrahā ait. Nō ardore aliquo uage succēsus libidinis nō petulanti forme capt9 decore ancille cōtuberniū p9 hūit thoꝝ ſ3 studio querēde posteritatis & ꝑpagāde sobolis. Ad idem ē. c. Obiiciūt̄. xxxii. q. iiii. Nō sūt itaq; antiq p̄res in h° imitādi qm̄ alia fuit illius tp̄ris q̄ nr̄i cōditio. Reperiunt̄ tn̄ & nunc pleriq; adulteri peccatū excusare uolētes ꝑpt̄ uxoꝝ sterilitatē & apetitum hn̄di filios. Cōtra quos Aug9. xxxii. q. iiii. c. Sic ait. Sic nō sunt faciēda adulteria etiā uolūtate filios generādi queādmodū nec furta uolūtate pascēdi paupes sanctos. Et idem. xxxii. q. v. c. Si qs. Si quis uxorē habeat sterilē siue corpe deformē siue mēbris debilē uel cecā uel claudā uel surdā uel si qd aliud siue morbis siue laborib9 doloribusq; cōfectā & quicqd excepta fornicationis cā cogitari pōt uehement̄ horribile pro fide societateq; sustineat. hec ille. Malū ergo ē & repȓensibile si uxorē qs relinquat ob eius sterilitatē uel infirmitatē ul' deformitatē & alteri adhereat. Sed pessimū ē & iniquū si pulchrā uxorē si fecundā si bn̄ natā si moribus decorā si uiꝝ amantē ipe cōdemnat ꝑ quacūq; alia ꝑsona. Audi queso o uir infatuate qd ad te sapiēs loqt̄ ꝓuerb. v. Letare inqt cū muliere adolescētie tue .i. cū uxore. Et Eccle. vii. Noli discedere a muliere sensata & bona quā sortitus es in timore dn̄i. Gr̄a. n. uerecūdie ei9 sup auꝝ. Vidi ego p̄res uenerabiles honestas pudicas formosas māsuetas benignasq; uxores ab ingratis maritis derelictas ipsosq; amatores factos turpissimaꝝ meretricū. O proditores uiri. O dementes & stulti nōne uxores uestre corona sunt capitis uestri? Nullū utiq; ornamentū tp̄rale pōt esse in domo qd' uxori bone cōparet̄. Non uasa argentea nō aurea n̄ eburnei lecti nō late porticus non regie aule nō alia queq; decora. Nam omnia ista sunt q̄i stelle & luna in domo sua. Sed uirtuosa coniunx est quasi sol. Vnde Eccle. xxvii. dr̄. Sicut sol oriens mundo sic mulieris bone species in ornamentū domus sue. Ipsa ē que data ē i adiutoriū uiro n̄ cōcubina. Cōsidera nāq; mulieris

bone in cunctis diligentē ſolertiā. Hec enī blada & frumenta ordinat & guber-
nat tuet̄ oleū ſalſas carnes in domo eſſe ꝓcurat pānos laneos ne a tineis corro-
dant̄ uentilat. Lineos quoqꝫ ꝑ neceſſitate procurat & lauat diſſipata & q̄i con-
ſumpta reſarcit ꝑuigiles oclos mentēqꝫ prudentē ad omnē ſubſtantiā dom9 ħt
Columna uiri & filioꝝ ē. Si marit9 languet cū infirmo infirmat̄ cibū ꝑ dolore n̄
ſumit ſomni oblita qeſcere neſcit. Erudit filios & omnē familiā ī timore dei &
bonis morib9 inſtruit. Sed qd cōcubina facit? Verba certe loqt̄ blanda ſed ue-
nenoſa fingit ſe pl9 amare q̄ amet. Nūc meſta facie nūc leta. Aliquid ſꝑ querit
Si ī domo ei9 uxore abſente ingredit̄ quicqd pōt rapere rapit. Si ſibi ī amicitie
& fidelitatis ſignū aliqd adult̄ ſeruandū tradiderit aut ꝑdidiſſe ſe mentiet̄ aut
procaciſſima importūitate uerboꝝ ad ſe arripiet. Euacuat burſā denigrat famā
& ad peccatū ligat aīam amatoris. Hinc ē qd̄ ſapiēs prouer. v. c. ait. Ne intende-
ris fallacie mulieris. Fauus enī ſtillās labia meretricis & nitidi9 oleo guttur eius
Nouiſſima autē eius amara q̄i abſcintium & lingua eius acuta q̄i gladius pedes
eius deſcendūt ī mortē & ad inferos greſſus illius penetrant ꝑ ſemitā uite non
ambulāt. Vagi ſunt greſſus ei9 īueſtigabiles. Nunc ergo fili audi me & ne rece
das a uerbis oris mei Longe fac ab ea uiā tuā & ne appropinques foribus dom9
eius. hec ille. Docet itaqꝫ ſapiēs qualit̄ unuſqſqꝫ cognoſcere debet mulieris for
nicarie fraudē & dolū. Sꝫ ue mūdo a ſcādalis qa uiri pleriqꝫ his ſceleſtiora nefā-
dioraqꝫ cōmittūt hi ſūt q ꝓpt̄ pueros & maſculos abhorrēt uxores. O peſſimū.
O dānatiſſimū gen9 hoīm. Quid turpi9 qd abhoīabili9 qdue fedi9 dici pōt audi-
ri uł cogitari? Tales ſiqdē ſūt ꝓpt̄ quos uēit ira dei ī filios diffidētie. ¶ Tertio
pōt ſumi adulteriū ꝓpriiſſie cū. ſ. cōiugat9 accedit ad cōiugatā qd̄ peccatū ē gra
uiſſimū ẜm Tho. ii. ii. q. c liiii. eo qꝫ fit īiuria tā ꝓꝑe uxori q̄ etiā uiro adultere.

¶ Qꝫ abhominandū ē adulteriū eo qꝫ cōtrariat̄ bono matrimonii & inducit ſcā-
dala multa & implicat adulteros multis laqueis. Caplm̄ .ii.

SEcundū myſteriū cōtēplandū de adulterio dr̄ abhoīatio. Abhomiandū
quidē fugiendūqꝫ & deteſtandū ē adulterii malū maxīe ꝓpt̄ tria. ¶ Prīo
ꝓpt̄ cōtrariationē. ¶ Scd̄o ꝓpt̄ ſcādalizationē. ¶ Tertio ꝓpt̄ īplicationē. ¶ Pri
mo ꝓpt̄ cōtrariationē qa cōtrariat̄ oī bono matrimonii. Scd̄m enī Aug. in li° de
bono cōiugali. & notat̄. xxvii. q. ii. c. Omne. Tria bona inueniunt̄ ī mr̄imonio. ſ.
fides. proles. ſacr̄m. Quoꝝ ſuffitiētia ſcd̄m Aſteſanū in ſūma li°. viii. ti. ix. ſumi
pōt a cā inſtituente uel efficiente. Nā uno mō mr̄imoniū ē a dictamine nature
ut. ſ. uir cohereat cum muliere ad nature cōſeruationē & ſic ē bonū prolis. Alio
modo a dictamine rōnis recte ut. ſ. uir cohereat cū uxore ſua nō cū aliena. & ſic ē
bonum fidei. Tertio a dictamine gr̄e & ſignat̄ unio diuine nature & humāe &

ſic ē bonū ſacramenti. Adulteriū ergo contrariaꝉ bono fidei qꝛ ꝑ illud frāgiꝉ fi-
des que quidē in hoc attendiꝉ ꝙ uir cū alia nec mulier cū alio cōmiſceaꝉ ad quā
fidē ſe mutuo obligant corde ore & oꝑe. Corde cū a uiro annul9 īponiꝉ digito
uxoris Vn̄ Iſidor9. xxx. q. v. c. Femie. ait. In ꝑ̇mis annul9 a ſponſo ſpōſe daꝉ ꝓpꝉ
mutue dilectiōis ſignū. Vel ꝓpꝉ id magꝭ ut pignore eoꝝ corda iunganꝉ. Vn̄ &
q̄rto digito annul9 inferꝉ eo ꝙ in eo uena quedā ut ferꝉ ſanguis ad cor uſqꝫ per
ueniat. hec ibi. Ore ſe obligāt qꝛ ore uel ſigno capitis ubi ē os exꝑ̇miꝉ cordis cō
ſenſus. Oꝑe ſe obligāt cū ſibi mutuo cōſēciūt in copulā carnalē. Ex quo inꝉ eos
cōſtās debet eē fides cordis oris & oꝑis cōtra qꝺ facit adulteriū. Cōtrariaꝉ etiā
adulteriū bono prolis. Nā ſollicitudo naꝉalis ē patris ut de ꝓle ſua certitudinē
habeat. Sed per adulteriū talis certitudo haberi non pōt. Et multa ex hoc mala
prolē ſubſequunꝉ ut dictū ē ī ꝑ̄cedēti ſermōe. Cōtrariaꝉ adhuc tertio adulteriū
bono ſacramēti qꝛ mr̄imoniū ſignificat deſpōſationē xp̄i cū eccl'ia quā nunq̄ di
miſit. Sꝫ ꝑ adulteriū uxor dimittiꝉ eo ꝙ apl's Eph. v. ait. Viri diligite uxores ue-
ſtras ſicut & xp̄s eccl'iam. ¶ Scd'o abhomīandū ē adulteriū ꝓpꝉ ſcādalizationē
Inducit ſiquidē ad multa ꝑicl'oſiſſima ſcādala adulterātes e quib9 unū refaram.
Retulit mihi qdā fraꝉ fide dignus ꝙ in ciuitate Aſiſii fuit quedā adultera que
ut ſuū amatorē in uiꝝ poſſet hr̄e ordiauit cū eo ut maritum interficerēt Et ſero
quodā cū uir iſtius domū ingredereꝉ ab uxore ſua ſtati capiꝉ & ſtricte āplexans
illū tamdiu tenuit donec adulꝉ q latebat ibi exiens cū ſecuri ꝑcuſſit caput ei9 &
occidit. Quo facto clam ſepelierūt cor9 in domo quadā uetuſta. Mane autē ſur-
gens mr̄ uiſitauit eccl'ias aſſerēs uiꝝ ſuū nocte receſſiſſe a domo uerſ9 ſanctum
Iacobū de Galicia iꝉ arripuiſſe mirabanꝉ ſui hoc audiētes tā mr̄ q̄ reliq quō ni-
hil retuliſſet de ꝑegrinatiōe ſua. Elapſis aūt quibuſdā dieb9 mr̄ hec uiricida in
domo ſua plorādo eiulare cepit. Heu uir mi dilecte heu me infelicē & miſeram
Ad quā ꝑueniētes uicini cām petierūt meroꝛ ſui. Que rn̄dit ꝙ uir ſuus mortu9
erat ī uia qꝛ ſic acceꝑat a quodā peregrīo q de ſancto Iacobo reuertebaꝉ ſibi tn̄
incognito. Qꝺ cū ꝑueniſſet ad aures ꝑentū uiri ſtati ſuſpicari ceperūt de mali-
cia mulieris. Ad que etiā uehemēti9 mouebanꝉ ꝓpꝉ nimiā adulteri ſui familiari
tatē cū illa. Recurrētes aūt ad officiales indicauerūt factū q ordiauer̄t ut mulier
illa maligna ponereꝉ in torturā. Qꝺ cū factū fuiſſet ueritatē cōfeſſa ē. Qua de
re territ9 amicus ei9 fugā petiit extra ciuitatē. Et mane quodā data ſn̄ia mulier
hec peſſima igni adiudicata ē. Et dū cōburereꝉ ille exn̄s extra ciuitatē ſuꝑ mōtē
quendā unde uidere poterat ſpectacl'm reſpiciebat & adeo in fatuitatē uerſus
eſt ꝙ ſponte ſua rediit ad locū ī quo ſua fuerat dilecta cōbuſta. Vn̄ cum nollet
diſcedere etiā a multis monitus captus ē & die ſeq̄nti in eodē loco decapitatus

¶ Tertio abhomiãdũ ẽ adulteriũ ꝓpť implicationẽ. Implicat.n.ĩ mľtos erro
res in quibus difficile ẽ imo impossibile cõsulere & ꝓuidere. Quot nã filii illegi
timi mr̃e sciẽte succedũt in hereditatẽ? Quot uxores adulteras cũ qb9 adultera
banť aliis maritis uiuẽtibus p9 illoꝝ mortẽ retinẽt cũ peccato licet sub colore &
noĩe mr̃imonii? Reꝑi ego in una Italie ciuitate hoĩem q ex alterius uxore tres
habebat filios que tñ adultera duos alios hẽbat de uiro ꝓꝓo q credebat omnes
simul esse filios suos. Adulteri aũt cũ diu simul familiaritatẽ hũissent licet secre
te decreuerũt uiꝝ interficere. Qď cũ fecissent accepit eam in uxorẽ & bona oĩa
uiri pro qnqꝫ filiis quoꝝ tm̃ duo legitimi erãt dispensabat O quot uinculis erat
iste ligatus peccauerat adulterãdo peccauerat in cõtrahendo mr̃imoniũ pecca-
uerat in cõtracto ꝑsistendo peccabat etiã bona cõicando duoꝝ filioꝝ uiri inter-
fecti aliis tribus qui erant ex adulterio.

¶ Q̃ omnes leges tam diuina q̃ ecclesiastica q̃ etiam ciuilis puniunt grauiter
adulterium.

Caplm.iii.

TErtiũ mysteriũ notãdũ de adulterio dr̃ punitio. Puniť adulteriũ grauiť
ꝺm triplicẽ legẽ. ¶ Primo scd̃m legẽ diuinã. ¶ Scd̃o ꝺm legẽ ecclesiasticã.
Tertio ꝺm legẽ ciuilem. ¶ Prĩo ꝺm legẽ diuinã. Nam Leuiť.xx.scribiť. Si quis
mechat9 fuerit cũ uxore alteri9 & adulteriũ ꝑpetrauerit cũ cõiuge ꝓxĩ sui morte
moriať & mechus & adultera. Sed quero an liceat uiro ꝓpť adulteriũ interfice
re uxorẽ. Ad qď rñdet Ric.ĩ.iiii.di.xxxvii. Q̃ occidere ꝓpť adulteriũ uxorẽ põt
intelligi dupľr. Aut qa ipã conuictã & cõdemnatã ꝑ iudiciũ uir ꝓcurat occidi
a iudice. Et hoc uiro licitũ ẽ amore iustitie nõ libidine uindicte. Hoc tñ nõ licet
fieri in iudicio ecclesiastico sed ciuili ubi lex talis posita ẽ per illũ qui eã punire
de iure potuit. Aut qa eã occidit extra iudiciũ Et hoc nunq̃ facere licuit ꝺm le-
gem diuinã. Licet in aliquo casu ꝑmittať scd̃m legẽ humanã. Ideo magr̃ sen.di
xxxvii.q̃rti li.ait Sancta eccľia mũdanis nunq̃ stringiť legibus gladiũ nõ ћt nisi
spũalem. Qď etiã poniť.xxxiii.q.ii.c.Res. Scd̃m uero Ric.in.iiii. Si cõtraxissẽt
non semꝑ dirimendũ ẽ mr̃imoniũ cõtractũ. ¶ Scd̃o puniť adulteriũ scd̃m legẽ
eccľiasticã que illud punit ꝑ separationẽ. Scd̃m aũt Ric.in.iiii.di.xxxv.seꝑatio
põt dupľr intelligi. Aut q̃ntum ad uincľm. aut q̃ntũ ad cohabitationẽ & thoꝝ.
Primo modo uir nõ põt separi ab uxore ꝓpť adulteriũ. sed bene scd̃o mõ in pe-
nã mulieris que fidẽ fregit & in fauorẽ uiri qui fidẽ seruauit. Excipiunť tñ cãus
septẽ in quib9 nõ licet uiro ꝓpť adulteriũ uxorẽ dimittere. Prim9 ẽ si ip̃e fuerit
fornicari9. Et de hoc Aug9 in li° de sermõe dñi ĩ mõte. & .xxxii.q.vi.c. Nihil. ait
Nihil iniquius q̃ cã fornicationis dimittere uxorẽ si & ip̃e cõuinciť fornicarius.
Occurrit.n.illud. In quo alteꝝ iudicas teip̃m cõdẽnas. Eadẽ.n.agis que iudicas.

Quaꝓpt̃ quiſq̧ cā fornicatiōis uult dimittere uxorē pri⁹ debet eſſe a fornica-
tione purgatus. Scd̃s caſus ſi uxor ui oppreſſa fuit. Pro quo facit. c. Ita ne. xxxii.
.q. v. Cui⁹ rō ē ꝗa ut ſcribit̃. xxxiiii. q. i. c. Cū ꝑ bellicā. Nullo mō ad obprobriū
male uolūtatis trahit̃ qd̓ cōditio neceſſitatis extorſit. Tertius caſus ſi credebat
maritū eſſe mortuū & cōtraxit cū alio ꝗa talis ꝑ ignorantiā ꝓbabilē excuſat̃ ut
dicit̃ ī ꝑ̄fato. c. Cū ꝑ bellicā. Quartus caūs ſi alt̃ ſub ſpecie mariti cognouit eā.
Et talis ꝑ ignorantiā excuſat̃. xxxiiii. q. ii. c. In lectū. Quint⁹ caſus ſi marit⁹ tradi
dit eā adulterandā ꝑ̄ſertī inuitā. extra de eo qui cognouit cōſan. uxo. ſue. c. Di-
ſcretionē. ꝗa in illo caſu adulteriū magis reputat̃ uiro ꝗ̄ uxori. Sextus caūs ſi ma
ritus poſt adulteriū cognouit eā & tolerauit ꝗa crimē ꝑ reconciliationē dimiſſū
amplius obiici nō debet niſi recidiuū ſequat̃. Septim⁹ caſus ē ſi mr̃imonio utri-
uſq̧ in infidelitate cōtracto uir dedit uxori libellū repudii & uxor alteri nupſit
Tūc. n. ſi uterq̧ reuertat̃ ad fidē uir tenet̃ eā recipe. extra de diuortiis. c. Gaude
mus. Cui⁹ rō ē ꝗa cū dedit ſibi libellū repudii qd̓ facere illicitū erat ẛm iudiciū
dei interpretatiue tradidit eā adulterandā. Aliꝗ addūt octauū caſū. ſ. ſi uir cōtra
uolūtatē uxoris abſtiñdo ei occaſionē adulterādi dederit. Aliꝗ tñ dicūt ꝙ ꝓpt̃
hoc ñ excuſaret̃ mulier adulterās. Notandū tñ ẛm Ric. ꝙ dimittere uxorē ꝓpt̃
adulteriū ordinat̃ ad correctionē adultere. Aut ergo mł̃r que adultera ē. eſt cor
recta uel ꝑata ſe corrigere aut ꝓbabilit̃ ꝑ̄ſumit̃ incorrigibilis. Si correcta ē nō
tenet̃ ea dimittere ꝗa non ē pena corrigens ubi correctio iā ꝑ̄ceſſit. Similit̃ ſi
ꝑata ē ſe corrigere ut iuſtū ē nō tenet̃ eā dimittere ꝗa nō ē neceſſariū apponere
penā grauiorē ad corrigendū delictū qñ mitiori mō pōt expiari. Si aūt probabi
lit̃ ꝑ̄ſumit̃ incorrigibilis tūc credo ꝙ eā tenet̃ dimittere ne ſuo crimini uideat̃
cōſentire dū correptionē non apponit. Vñ Chryſo⁹ ſuꝑ Math. &. xxxii. q. i. c.
Sicut crudelis. Sicut crudel̓ ē & iniquus ꝗ detinet meretricē. Patron⁹ enī turpi
tudīs ē ꝗ celat crimē uxori. Preſumit̃ aūt tūc uxor īcorrigibil̓ aut qñ ꝑtinaci aīo
ſe corrigere renuit aut qñ emendationē ꝓmittens ex cōſuetudīe labit̃. Sciendū
īſuꝑ ꝙ ꝗ̄ntū ad ſeꝑationē a thoro pōt uir dimittere uxorē ꝓ̇ꝓo arbitrio ſtatī cū
ſcit ipām adulteraſſe. Nec tenet̃ reddere debitū exigenti niſi ꝑ eccl̓iā cōpulſus.
Sed ſic reddēdo nō ꝑ̄iudicaret ſibi ꝗn poſſet agere ad diuortiū maxīe ſi ꝓteſta-
tiōeꝫ ꝑ̄miſit ꝙ ad illā copulā accedꝫ ñ ut uelit cedere iuri ſuo ſꝫ tm̄ ne ſit eccl̓ie
inobediēs. Tñ ſcd̓m aliquos eccl̓ia nō debet ipām cōpellere niſi cognouerit de
cā & diffinierit. Si aūt loꝗ̄mur ꝗ̄ntū ad ſeꝑationē a cohītatiōe. tunc diſtinguo.
Quia aut matrimoniū ē clandeſtinū & abſq̧ teſtibus & tunc licite pōt uxorem
dimittere. Aut cōtractū in facie eccl̓ie uel ſaltē corā teſtibus & tunc nō licet di-
mittere eā ſine iuditio eccl̓ie. Et ſicut uir pōt ab uxore adultera ſeparari ita &

uxor a uiro adultero. Tñ in ſepatiõe duo cõſiderant̃ ut dicit Ric.ſ.ipſa dimiſſio coniugis & accuſatio que ẽ uia ad hanc dimiſſionẽ. Quãtũ ad pmũ uir & uxor iudicant̃ ad paria qa ſicut uir põt uxorem dimittere ppt̃ adulteriũ ita econuerſo q̃uis ad hoc iudicent̃ ex inequali cã. Nec ẽ hoc cõtra iuſtitiã qa mior de illis cauſis ſufficit q̃ntũ ad illũ effectum. Sicut uidem⁹ ꝙ duo latrones quoꝝ unus plus furatus ẽ q̃ alius iudicãt̃ ad ſuſpẽdiũ & ita ad eandẽ penã ex ineq̃li cauſa qa ille qui min⁹ fuit furat⁹ meruit hãc penã. Quãtũ ad ſcdm̃ uir & mlr ñ ſunt eq̃lis cõditiõis. Fauorabilius.n.recipit̃ accuſatio uiri cõtra uxorẽ q̃ ecõuerſo. Tũ qa uir ẽ caput uxoris. Tũ qa mlr adultera magis cõfundit uiꝝ q̃ ecõuerſo. Tũ qa adulterium mulieris magis ledit matrimoniũ qa cauſat incertitudinẽ plis. Et hac rõne grauius ẽ adulteriũ ĩ mlïere q̃ in uiro licet fornicatio ſimplex grauior ſit in uiro eo ꝙ in ipo magis uiget uſus rõnis. ¶ Tertio punit̃ adulteriũ lege ciuili pena mortis. C. de adulteriis. l. Quãuis. Ex qbus oĩbus appet tanti peccati granitas qd̕ cõiugati euitare debẽt ut hẽant ĩ hoc ſclo dei grã3 & in futuro beatã gloriã In qua uiuit benedictus deus per infinita ſcloꝝ ſecula. Amen.

¶ Feria ſecũda ſcd̕e ebdomade in q̃drageſima. De fuga peccati qd̕ magis fugiendum eſt q̃ quelibet huius ſeculi mala. Sermo.xxxii.

IN peccato ur̃o moriemĩ. Verba ſunt redẽptoris nr̃i origiãlr Ioh.viii. .c.& in euangelio hodier°. Ad oñdendũ q̃ graue malũ ſit eſſe in ſtatu peccati replicauit ſaluator nr̃ loq̃ns phariſeis pctõribus p eadẽ uerba eandẽq ſniam.ſ.ꝙ in peccatis morerent̃ ut ſic cognita infirmitate atq periculo ſolliciti eſſent querere ſalutẽ & medicinã qm̃ nihil ẽ qd̕ magis detineat in peccatis alligatas aĩas q̃ erronea cogitatio eoꝝ qui arbitrant̃ peccatũ aut nihil aut paꝝ obeſſe. Ideo Seneca ad Lucillũ dicebat. Nõ ẽ extrinſecus malũ noſtꝝ intra nos ẽ in uiſcerib⁹ nr̃is ſedet iõ difficult̃ ad ſanitatẽ uenim⁹ qa nos egrotare neſcim⁹. Et Aug⁹ ſup pſal. l. Nemo ẽ inſanabilior eo q ſibi ſan⁹ uidet̃. Propterea in h° ſermõe de fuga peccati dicendũ ẽ de qua ſapiens Eccle.xxi.dicebat. Quaſi a facie colubri fuge peccatum. Aſſignabimus autẽ triplicem principalem rationem quare peccatum eſt fugiendum.

¶ Pr̃ia rõ dr̃ ꝯplacẽtie.
¶ Secunda nocentie.
¶ Tertia diſplicentie.

¶ Q peccatũ ẽ fugiendũ eo ꝙ placet diabolo & qualiter ipſe indirecte cauſa ẽ pctõꝝ & quõ letitia uel delecta° poteſt eſſe in demonibus. Caplm̃ .i.

PRima rõ q̃re peccatũ ẽ fugiendũ dr̃ cõplacentie. Placet.n.multũ inimiciſſimo nr̃e ſalutis diabolo. De quo circa tria dubitare cõtingit. Primo circa cãlitatẽ. Scdo circa generalitatẽ. Tertio circa iocunditatẽ. ¶ Primo contingit dubitare circa cauſalitatẽ. Vtꝝ diabolus ſit directe cã peccati. Et uidet̃ ꝙ

ſic qa peccatũ directe cõſiſtit in affectu. Sed Aug9 dicit ĩ.iiii.de trinitate.Diabolus ſue ſocietati malignos affectus inſpirat. Et Beda ſup Actus apoſtolo℞. Diabolus aĩam in affectũ malicie trahit. Et Iſidor9 li° de ſũmo bono. Diabolus corda hoĩm occultĩ cupiditatib9 replet Ergo uideť ꝙ ip̃e ſit cã peccati.Sꝫ cõtra ẽ qđ Aug9 probat in.i.&.iii.de libero arbitrio.Q nulla alia re mẽs fit ſerua libidinis niſi ꝓp̃a uoluntate.Ergo cã peccati nõ ẽ diabolus ſꝫ ꝓp̃a uoluntas.Rñdet Tho.i.ii.q.lxxx. Q cũ oẽ peccatũ uolũtariũ ſit,nihil põt directe eſſe cã peccati niſi quod põt mouere uolũtatẽ ad agendũ. Voluntas autẽ a duob9 põt moueri. Vno mõ ab obiecto ſicut dr̃ ꝙ appetibile apprehenſum mouet appetitũ.Alio mõ ab eo q interius inclinat uoluntatẽ ad uolendũ.Hoc aũt nõ ẽ niſi uel ip̃a uoluntas uel deus.Deus aũt non põt eſſe cã peccati qa ut dicit Aug9 li°.lxxxiii.q. Deo auctore nõ fit hõ deterior.Relinquiť ergo ꝙ ex pte ſola uoluntas hoĩs ſit directe cã peccati ei9.Ex pte aũt obiecti põt intelligi ꝙ aliquid moueat uolũtatẽ tripľr.Vno mõ ip̃m obiectũ ꝓpoſitũ ſicut dicim9. Q cib9 excitat deſideriũ hoĩs ad cõedendũ.Alio mõ ille q ꝓponit hui9mõi obiectũ.Tertio mõ qui ꝑſuadet obiectũ ꝓpoſitũ hr̃e rõnem boni qa & hic aliq̃liť ꝓponit ꝓprium obiectũ uolũtati qđ ẽ rõnis bonũ ue℞ uel appens.Prĩo mõ res ſenſibiles exterius apparentes mouẽt uolũtatẽ hoĩs ad peccandũ.Scđo mõ & tertio mõ uel diabolus uľ etiã hõ põt incitare ad peccandũ uel offerendo aliqđ appetibile ſenſui uel perſuadẽdo rõne. Sed nullo iſto℞ triũ modo℞ aliqd põt eſſe cã peccati qa uolũtas nõ mouet ex neceſſitate ab aliquo obiecto niſi ab ultĩo fine. Vñ nõ ẽ ſufficiens cã peccati neq res exteri9 oblata neq ille q eã ꝓponit niſi qui ꝑſuadet.Ideo cũ diabolus ſuggerendo uel aliq̃ appetibilia ꝓponendo inducat ĩ affectũ peccati nõ ẽ directe cã peccati ſed ſolũ ꝑ modũ ꝓponẽtis uel ꝑſuadẽtis appetibile. Et ſic patet ad obiecta ſolutio.Ex q̃bus colligim9 ꝙ null9 põt ſi peccat de diabolo conq́ueri ſed tm̃ ſeip̃m debet inculpare uel accuſare eo ꝙ oẽ peccatũ ut ꝓbatũ ẽ in p̃mo ſermone huius op̃is ẽ uolũtariũ. ¶ Scđo cõtingit dubitare circa generalitatẽ. Vtrũ oĩa peccata hoĩm ꝓueniãt ex diabolica ſuggeſtiõe. Et ꝙ ſic uideť qa dicit Dio9 in li° de diuĩs noĩbus.Multitudo demonũ ẽ cã oĩum malo℞ ſibi & aliis.Et Dama.dicit. Oĩs malicia & omnis ĩmundicia a diabolo ſunt excogitata Sed cõtra ẽ illud qđ dicit Aug9 in li° de eccľiaſticis dogmatibus.Nõ oẽs cogitationes male a diabolo excitanť ſed aliquotiẽs ex motu liberi arbitrii emergunt. Rñdet Tho.i.pte.q.cxv.&.i.ii.ubi ſ̃.Q aliqd dr̃ cã alicuius dupľr. Vno modo directe. Alio mõ indirecte. Indirecte qdẽ ſicut cum aliquod agẽs cauſat aliquã diſpoſitionẽ ad aliquẽ effectũ dr̃ eſſe occaſionaľr & indirecte cã illius effectus ſicut ſi dicať ꝙ ille qui ſiccat ligna eſt occaſio combuſtionis ip̃o℞. Et hoc modo

dicendū ē ꝗ diabolus ē cā oīm peccatoꝝ nr̄oꝝ qa ip̄e instigauit p̄mū hoīem ad peccādū ex cuius peccato cōsecuta ē in toto humano genere quedā pronitas ad oē peccatū. Et p hūc modū intelligēda sūt uerba Dio. & Dama. Directe aūt dr̄ esse aliqd cā alicui9 qd̓ opatꝛ directe ad illud. Et hoc mō diabol9 nō ē cā oīs pec-cati. Nō enī oīa peccata cōmittunꝛ diabolo instigante sed quadā ex corruptiōe carnis & libertate arbitrii qa ut Origenes dicit. Si diabol9 nō esset adhuc hoīes hērent appetitū cibi & uenereoꝝ. ¶ Tertio cōtingit dubitare circa iocundita-tem. Vtꝝ demones possint in aliquo iocundari. Et ꝗ sic uidetꝛ qa Aug9 contra Manicheos dicit. Ptātem h̄t in eos q dei p̄cepta cōtemnunt & de cā infelici le-taꝛ. Item prouer. xiii. dr̄. Desideriū si cōpleatꝛ delectat aīam. Sed ip̄i multa mala desiderant que eueniūt. Ergo in illis delectanꝛ. Preterea ph̄s. x. ethicoꝝ. c. viii. dicit. Q̄ ph̄ia h̄t mirabiles delectationes puritate & firmitate. Sed mali angeli ml̄tū sciūt de ph̄ia. ergo hn̄t magnas delectatiōes. Sꝫ ɔtra arguitꝛ p̄mo qa. d. idē Ari. i. ethicoꝝ. c. xviii. Delectatio si sit fortl expellit oēm tristitiā & que sibi cō-traria ē & que cōtingēs. Ergo a simili. Tristitia si sit fortis expellit oēm delecta-tionē & que sibi cōtraria ē & que cōtingēs. Sed tristitia maloꝝ angl̄oꝝ ē ualde fortis. ergo nullā cōpatiꝛ secū in eis delectationē. Item in angelis bonis letitia nullā cōpatiꝛ tristitiā. ergo a simili nec tristitia in angl̄is malis cōpatiꝛ letitiam Item ī nobis nō pōt simul esse letitia & tristitia qa letitia ē cū dilatatiōe cordis & tristitia cū quadā cordis cōstrictiōe. Cōstrictio aūt & dilatatio motus sūt cō-trarii. Ergo a simili in angl̄is nō pōt esse letitia simul & tristitia sed sp habēt tri-stitiā. ergo nullā hn̄t letitiā. Rn̄det ad hāc. q. Ric. in. ii. di. vi. Q̄ de pena maloꝝ angeloꝝ cōtingit loqui. Aut pro statu ante iudiciū. aut p statu p9 iudiciū. Prīo mō adhuc pena eoꝝ nō ē cōpleta q̄uis sit grauis & multa, iō capaces sunt alicui9 uani gaudii p̄uenīētis ex euētu maloꝝ que desiderāt. Vn̄ Aug9 de ci. dei li. iiii. Praua docēt, turpibus gaudent. Loqn̄do uero de pena eoꝝ p statu p9 iudiciū, sic non cōpatieꝛ secū in eis aliqd̓ gaudiū qa tūc pena eoꝝ esset cōpleta. Et iō naꝛa eoꝝ esset ita indispōita ad susceptionē gaudii ꝗ nullū creatū hēbit p̄portiōalē uirtutē ad cāndū delectationē ī subiecto indispōito. Agens aūt īcreatū exigēte sua iustitia nullū cābit ī eis gaudiū. Preterea Aug9. xiiii. de ci. dei. c. xvii. ait. Ela-tionis uiciū in dei aduersario q ē diabol9 maxīe dn̄ari sacris lr̄is edoceꝛ. Sed ₰m ph̄m. iii. ethicoꝝ. c. ix. Qualis ē unusqsq; talis & finis eius. Videꝛ ergo ꝗ diabo-lus finē suū cōstituit in excellētia. Cū ergo ₰m ph̄m. vi. ethicoꝝ. c. vi. Fines sint principia operabilium quicqd malus angelus appetit propꝛ excellentiam ap-petit. Sed post iudiciū nihil eueniet de quo consequaꝛ excellentiam nec uerā nec estimatam. Cum ergo ex euentu rei desiderate nullum proueniat gaudiū

si desideras nõ cõsequit̃ finẽ ꝑpt̃ quẽ illud desiderabat nihil eueniet post iudi-
ciũ ex cui⁹ euentu aliqd̃ in eis gaudiũ oriat̃. Ad pmũ argumentũ dicendũ. ꝙ añ
iudiciũ ñ ẽ maloꝝ angloꝝ tristitia ita fortis ꝙ expellat oẽs delectatiões & magnã
& paruã. Ad ẽm dicendũ ꝙ angeli boni eo ꝙ ita sint cõiuncti cũ diuia uolũtate
ut nihil eueniat cõtra eoꝝ uoluntatẽ absolutã. Et qa hñt sabstantialis glie com
plementũ iõ in eis nulla põt esse tristitia. Sed in anglis malis non ẽ adhuc tota
pena cõpleta quã ꝑpetuo hituri sunt p⁹ iudiciũ ideo interdũ in eis ẽ aliqd̃ gau-
diũ. Gaudẽt.n.de malis euẽtib⁹ que euenire desiderãt. Ad tertiũ dicẽdũ. Q cũ
in hoie simł ẽ tristitia & letitia tũc ẽ cõstrictio cordis i una pte & dilatatio i alia
Vel põt dici ꝙ si letitia maior ẽ q̃ tristitia cor dilatabit̃ min⁹ ꝑpt̃ tristitiã. Si ãt
tristitia ẽ maior q̃ letitia esset ecõuerso. Si uero eq̃rent̃ tũc cor nõ cõstringeret̃
ꝓhibẽte letitia nec dilateret̃ ꝓhibẽte tristitia.hec Ric. Notãdũ tñ ẽm Tho.pte
.i.q.lxiiii. Q dolor & gaudiũ ẽm ꝙ sũt passiões in demonib⁹ esse ñ pñt. Sic.n.
sũt ꝓpe appetitus sensitiui q ẽ uirtus in organo corpali. Sed ẽm ꝙ noiant sim-
plices actus, sic pñt esse i demonib⁹. Et sic dolor nõ ẽ aliud q̃ recursus ad illud qd̃
est uel nõ ẽ. Multa eni uellẽt nõ esse, ut oẽs hoies fore dãnatos, que tñ nõ sunt
qa multi saluant̃, iõ i eis ẽ dolor, & qa mł tos uellẽt peccare & eoꝝ desideriũ im-
plet̃ iõ i eis ẽ gaudiũ eo mõ quo supius ẽ dictũ. Cũ ergo peccatũ diabolo sũme
sit gratũ que demẽtia ẽ illi cõplacere peccãdo? An nescitis o excecati peccato
res ꝙ ipe uos querit ꝑdere cupitq; btã uita ꝑuatos secũ trahere in infernũ? O i
felices aĩe peccatrices cõsiderate qd facitis cũ diabolo obtẽꝑatis. Profecto cõ-
tentatis letumq; facitis hostẽ pestilentissimũ qui nullo placat̃ obsequio q̃nimo
seruientes magis crudeliusq; torquebit.

¶ Q peccatum est fugiendum eo ꝙ priuat hoiem diuina gratia & semꝑ ei est
annexus cruciatus & pena ac interficit ipsam animam. Caplm.ii.

Secunda rõ q̃re peccatũ & delictũ ẽ fugiẽdũ dr̃ nocẽtie. Nocet siquidẽ
homini plusq̃ cetera mala que dici aut cogitari possũt potissimũ propt̃
tria. Prio ꝑpt̃ ꝑuationẽ. Scd̃o ꝑpt̃ cruciationẽ. ¶ Tertio ꝑpt̃ interfectionẽ.
¶ Primo peccatũ nocet hoi ꝑpt̃ ꝑuationẽ eo ꝙ priuat illũ bono nat̃e qd̃ ꝑe-
minet cunctis bonis fortune.hoc dicit Aug⁹ in.iii.&.vii.Cõfessionũ & in li° de
fide ad Petꝝ. Sed cõtra posset qs arguere qa dicit Dio⁹ in li° de diuis noibus.
Q bona nat̃e in demonibus manẽt integra post peccatũ. Sed peccatũ hois nõ
ẽ graui⁹ peccato demonis .ergo ꝑpt̃ illud nõ debet ꝑuari bono nature. Rñdet
Tho.i.ii.q.lxxxv. Q bonũ nat̃e hũane põt dici tripłr. Prio ipa ꝑncipia nat̃e ex
quibus nat̃a cõstituit̃ & ꝓpetates ex his causate sicut potẽtie aĩe & huiusmodi.
Scd̃o dr̃ bonum nat̃e donum originalis iustitie qd̃ fuit in pmo homie collatum

toti humane nature. Tertio dicit bonũ nature naturalis hoĩs dignitas que est ꝙ
hõ sit rõis ꝑticeps scd'm quã habet naturalẽ inclinationẽ ad uirtutes. Primũ bo
nũ nature nꝫ tollit nec diminuit ꝑ peccatum. Secundũ totalr ẽ ablatũ ꝑ pecca-
tũ ꝑmi ꝑentis. Tertiũ uero diminuit & aufert ꝑ peccatũ qa ut inqt psal. Hõ cũ
in ho. e. ñ. i. cõ. ẽ. iu. ĩ. & si. fa. ẽ illis. In hoc eqdẽ qd' hõ rõnalis est dignior cunctis
uolucribus celi & nobilior bestiis terre & piscib9 maris merito reputat. In eo ue
ro ꝙ peccando rõeꝫ subiicit sensualitati uiuitqꝫ more brutorũ ĩp̃is recte iusteqꝫ
cõꝑat. ꝓpterea loquẽs de9 ad animã peccatricẽ Hiere. ii. c. ait. Quam uilis facta
es nimis iterãs uias tuas. Silr̃ ĩp̃a naturalis ĩclinacio ad uirtutem diminuit ꝑ pec
catũ. Nã ex hoc ꝙ aliqd inclinat ad unũ cõtrariorũ diminuit inclinatio eius ad
aliud. Vñ cũ peccatũ sit cõtrariũ uirtuti ex hoc ĩp̃o ꝙ hõ peccat diminuit bonũ
nature qd' est inclinatio ĩp̃a ad uirtutem Per septẽ qppe grad9 cõsciã diminuta
bone nature ruit in ꝓfundũ pc̃tõꝝ. In ꝑmo gradu peccatũ ẽ importabile. Mens
n. insueta peccatis cũ peccare incipit apparet ei adeo importabile onus ut uide
at uiuẽs esse ĩ ĩferno. In scd'o gradu peccatũ est graue. Nã lapsu tẽporis ꝓpt' p̃
cedẽs peccatũ iterꝝ peccare non iã uidet importabile sed tñ graue. In tertio gra
du peccaũ ẽ leue. Qd'. n. ꝑma uice fuit importabile. in scd'a graue. in tertia fit le-
ue In quarto gradu peccatũ ẽ insensibile eo ꝙ iã onus eius nõ sentit nec ei9 gra
uitas extimat. In qnto gradu ẽ delectabile eoꝙ cũ maxĩo studio ꝓpt' ei9 delecta
tionẽ cõmittit. In sexto peccatũ ẽ desiderabile qa p9 diuturnã in illo ꝑseuerãti
am adeo ad ĩp̃m inclinat uoluntas ut sine ulla tẽptatione carnis aut diaboli que
rat & desideret ut posset committi. In septĩo peccatũ fit defensabile tãq̃ bonũ
& iustũ ut uerificet qd' sapiẽs ait ꝓuer. xviii. Pc̃tõr cũ in ꝓfundũ pc̃tõrũ uenerit
cõtemnit. Contẽnit siqdẽ dei iustitiã atqꝫ iuditia & peccatũ ridẽs & ludẽs com
mittit. Et si redarguit illud excusat atqꝫ defendit. O quot usurarii erroneam sibi
fecere cõsciãꝫ qua ĩpiissime usuras exercẽt & dñt nõ esse peccatũ. O quot adul-
teri fornicatores & sodomite letant cũ male fecerint ut dr̃ prouer. ii. c. Et axal-
tãt in reb9 pessimis luxuriãqꝫ suã tãq̃ bonã deffendẽtes dñt ĩpossibile fore quẽ
piã uiuere sine illa. Ecce q̃lit isti & sil'es ꝑuati sunt bono nature inclinatione. s.
quã ad bonos act9 hẽbant. ¶ Secũdo nocet peccatũ hoĩ ꝓpt' cruciationẽ. Est
siqdẽ sp & etiã ĩ hoc scl'o mortali culpe ãnexa pena inseꝑabilit. Et sumit rõ ꝫ
Bon. in. ii. dis. xxxvi. triplr̃. Primo ex ꝑfectione dĩne eqtatis. Scd'o ex pulchri-
tudie uniuersitatis. Tertio ex inordinatiõe culpe & conditiõe peccantis. Primo
sumit rõ ex ꝑfectiõe dĩne eqtatis. Tante. n. eqtatis ẽ de9 qui est iudex oĩm ut ñ
patiat dedecus peccati ad modicũ esse sine decore iustitie. Omni mõ iustitia de
bet iniustitiã suꝑare. Secũdo rõ ex pulchritudine uniuersitatis. Vniuersũ nãqꝫ

ex ordine pulchritudinē habet & talis ē ista pulchritudo qualem decuit fieri ad oñsionē sūme sapiē dei & ꝓpt̄ hoc nec ad momētum esse ī ea aliqđ inordinatū & ita nec peccatū a pena sepet̄. Tertio sumit̄ rō ex corruptione culpe & cōditione peccātis. Nūq̄.n. culpa cōmittit̄ qn modus spēs & ordo circa actionē uolūtatis ṗuet̄. Et dū uolūtas uolūtarie ī suo actu deordinat semetip̄am īcuruat. Et dū incuruat̄ mō spē & ordine ṗuat̄ q̄ntū ad habilitatē ad bonum. Talis aūt ṗuatio est in aīa magna dānificatio & lesio. Vñ Aug9 in sermōe de innocētib9. Nemo habet iniustū lucrū sine iusto dāno. Vbi lucrū ibi dānū. Lucrū ī archa dānū ī conscīa. Tulit uestē & ꝑdidit fidē. Accepit pecuniā & amisit iustitiā. Preterea uolūtas rōnalis que ē cā peccati est q̄i media int̄ sinderesim & sensualitatē. Media etiā ē int̄ deū & alias creaturas. Et cū se cōuertit ad hec inferiora ab eo recedit q̄ sursū ē & dū acq̄rit paruū bonū, ut nūc, amittit magnū bonū simpl'r & que erat media fecit se īfimā & dū cū synderesi discordat incurrit ex illa repugnātia remorsum quendā & afflictionē internā. Iō Aug9 li.i.cōfe. Iussisti dñe & sic est ut pena sua sibi sit oīs inordinatus aīus. Ex quo cōcludit̄ q̄ ad culpā insepabilit̄ seq̄t̄ pena, siue pena dicat̄ dānificatio quedā siue quedā afflictio siue inuoluntaria passio. Sed pena que ē dānificatio sp̄ seq̄tur & actu & hītu q̄a nūq̄ hō ē in culpa q̄n semp̄ sit in dāno. Afflictio uero siue remorsio semp̄ seq̄t̄ in hītu saltē q̄uis ꝓpt̄ delectationē intēsā uel in cōsiderationē siue distractionē aī ñ sentiat̄. Talis aūt pena cōpetit statui in p̄nti in futuro uero subsequet̄ alia pena consumata & ꝑfecta. Tertio peccatū nocet hoī rōe interfectiōis. Peccacū nāq̄ interficit aīam & facit eā mortuā mō suo. Vñ Aug9 in.xiii.de.ci.dei.c.ii.inquit. Quāuis.n.aīa hūana uerācit̄ immortalis ꝑhibeat̄ habet tñ quādā etiā ip̄a mortē suā. Nā iō dr̄ immortalis q̄a mō q̄ntulocūq̄ ñ desinit uiuere atq̄ sentire Corp9 aūt mortale iō dr̄ q̄a deseri oī uita pōt, nec ꝑ sei p̄m aliquatenus uiuit. Mors igit̄ aīe fit cū eā deserit deus, sicut corpis cū id deserit aīa. ergo utriusq̄ rei.i.toti9 homis mors ē, cū aīa a deo deserta deserit corp9. Ita.n.nec ex deo uiuit ipsa nec corpus ex ip̄a. hui9mōi aūt mortē illa seq̄t̄ quā scđam dīnoꝝ eloq̄orū appellat auctoritas. hāc saluator significauit ubi ait. Eū timete qui habet ptātē animā & corpus ꝑdere in gehēnā. hec ille. Ex q̄bus uerbis habet̄ drīa triplicis mortis. Prīa mors est corporalis que fit ꝑ sepatiōnē aīe ab ip̄o corpore. Et h' ip̄i aīe que īmortalis ē cōuenire nō pōt. Scđa mors est sp̄ūalis que competit aīe cū ꝑ peccatū separat̄ a deo, uita nāq̄ aīe ē dei grā sine qua mortua iudicat̄. Tertia mors ē gehennalis que ṗuat dānatos nō oī uita sed uita beata uita glīosa uita felicissima omni iocūditate repleta. O q̄ntū reputati sunt crudeles qui seip̄os interfecerunt sua corpora occidendo. Sed ꝑfecto crudelissimi sunt peccatores qui peccādo occidunt

& ꝑimunt aīas ſuas ꝓpterea dixit in pſal. Dauid. Qui diligit iniq̄tatē odit aīaꝫ ſuā. Et Pau. Ro. vi. rōeꝫ ſubdit. d. Stipēdia. n. pc̄tī mors. grā aūt dei uita eterna

¶ Qualiť peccatū eſt fugiēdū quia diſplicet deo quia peccator trāſgreditur ꝑ̄cepta eiꝰ contēnit infinitū bonū & ꝓuocat irā eiꝰ. Caplm. iii.

TErtia rō q̃re peccatū eſt fugiendū dr̄ diſplicētie. Diſplicet nāq; & abhominabile ē oīpotenti deo ꝓpť tria. ¶ Primo ꝓpť trāſgreſſionē. Secūdo ꝓpť derelictionē. Tertio ꝓpť ꝓuocationē. Primo peccatū diſplicet deo ꝓpter trāſgreſſionē qa ꝑ illud trāſgrediunť hoīes & contēnunt mādata eiꝰ propterea dixit Augꝰ in li. cōtra maīcheos. Peccatū ē in ueritatis ꝑ̄ceptis uľ ī ipā ueritate errare. Et idē quē mgr̄ inducit in textu. xxxv. diſ. ii. li. Peccatū eſt dictū uľ factū uel concupitū cōtra legē dei. Et Ambro. li. de ꝑadiſo peccatū ē ꝑ̄uaricatio legis dīne & celeſtiū inobedientia mādatorū. Si ergo diſplicet patri ut filiꝰ eiꝰ ſua ꝑ̄cepta recuſet & ꝑuipēdat ſi cuiq; hoī mortali ī aliqua ſuperioritate conſtituto graue ē a ſuis ſubditis deſpici atq; cōtēni q̄nto magis abhoīabile eſt excelſo celorū regi ſi peccādo hoīes eiꝰq; mādata uiolando maieſtati ſue iniuriā faciūt O peccatores excecati cognoſcite uias ur̄as. Cognoſcite errores merite dānationis. Quotiēſcūq; peccatis mortaliť deū oīpotentē uilipēditis. Secundo peccatū diſplicet deo rōe derelictionis quia quotiēſcūq; quis mortaliť peccat derelinq̄t ipm̄ qui ē ſūmum bonū uerū bonū deſiderabile bonū durabile bonū inq̄ quo ſolo aīa repleri pōt & ſatiari ꝓ bono uili ꝓ bono momentaneo ꝓ bono tēporali ꝓ bono qď ſine deo uullū bonū ē. Vt. n. īq̄t Augꝰ ī li. de li. ar. peccatū ē ſpreto incōmutabili bono bonis cōmutabilibus adherere. Hic Hiere. ii. c. de pc̄tōribus deꝰ cōqueriť. d. Me dereliquerūt fontē aque uiue & foderūt ſibi ciſternas diſſipatas que cōtinere nō ualēt aquas. fons aque uiue dr̄ ipē deꝰ qa ī eo ē oīs boni indeficiens plenitudo hinc Augꝰ. iiii. li. cōfeſ. ait. Redite ꝑ̄uaricatores ad cor & inherete ei q fecit uos ſtate in eo & ſtabitis quieſcite in eo & quieti eritis bonū qď queritis ab illo ē. Ciſterne aūt diſſipate uocāť huiꝰ ſcl̄i bona que abſq; deo nihil ſunt. Iō Augꝰ. viiii. confeſ. dicebat. Omnis copia que deus meus nō ē egeſtas mihi eſt. Diſpliceret utiq; cuicūq; formoſe puelle ſi ſponſus ſuus ea derelicta turpiſſime meretricule adhereret. Turbareť quilibet magnus dn̄s grōſus & liberalis ſi eiꝰ faml̄i eo ſpreto ſeruirent alicui dn̄o paupi ꝑciſſimo & auariſſimo. Quāto magis indignari debet deus infinitū bonū cū a nobis deſeriť ꝓpť ſupbū diabolū aut corruptibilē carnē uel trāſitoriū ac labilē mūdū. Tertio peccatum diſplicet deo rōe ꝓuocationis ꝑ illud utiq; ꝓuocať & īducitur ad indignationē & irā. Totꝰ ſuauis & dulcis ē pius clemēs miſericors atq; bn̄ignꝰ & ꝓpriū eiꝰ eſt miſereri tn̄ iraſciť indignať & quaſi cogitur ut reos dānet quos uoluiſſet ſaluare.

118

Cur dānauit Caiꝰ ꝑpt̄ peccatū. Cur Iudā ꝑpt̄ peccatū. Cur oēs illos q in iuditio cū diabolo iudicabunt eternis ignibꝰ cruciandi ꝑpt̄ peccatū O sūma & infinita pietas dei. Vbi est dulcedo tua. Cur tā durꝰ atq̄ seuerus efficeris hoībus quos cōdidisti. Reuera si peccata n̄ essent deꝰ nūq̄ cōmoueret furore. Cū ergo tāta sit in peccato iniq̄tas tantūq̄ ꝑiculū merito illud cūcti fugere debēt & abhorrere ut sic liberent a morte dānatiōis eterne & ꝑueniāt in regnū beate uite in quo uiuit & regnat deꝰ ꝑ eterna scl̄a seculorū. Amen.

¶ Feria tertia scd̄e ebdomade in quadragesima de superbia quā Xp̄s uerbo & exemplo docuit contēnendā. Sermo.xxxiii.

QVi aūt se exaltauerit hūiliabit & qui se hūiliauerit exaltabitur Verba sunt redemptoris nr̄i Math.xxiii.c.& in euāgelio hodierno. Dn̄s & saluator nr̄ ꝑcipuꝰ hūilitatis cultor discipulos suos & nos oēs persepe monuit tā uerbo q̄ exēplo euitare sup̄biā. In p̄nti uero euāgelio detestatꝰ ē scribas & phariseos eo q̄ ad nihil aliud uacabāt nisi ut ī ceteros sup̄birēt. Nō timebāt deū. despiciebāt ꝑxios & reputabāt seipos Querebātq̄ ꝑuerse & iordīate ꝓpriā excellentiā. Et ut inq̄t Augꝰ.xiiii.de ci.dei.c.xiii. Quid ē aliud superbia nisi ꝑuerse celsitudinis appetitꝰ. Peruersa.n.est celsitudo deserto eo cui debet aīus inherere ꝓncipio quodā sibi fieri atq̄ esse ꝓncipium. Propterea ip̄i phari sei & scribe arguebant a xp̄o & eoꝝ oꝑa condēnabant. Nos uero si ad p̄niam redire querimꝰ a sup̄bia discedere debemꝰ q̄a non pōt cū illa dei gr̄a inueniri. Ea ꝑpt̄ in p̄nti sermone de ip̄a sup̄bia uiciorū oīm uenenosa regia aliqua ꝑcurrēꝰ de qua mō nostro tria mysteria proponemꝰ declaranda.

¶ Primū dr̄ dīna ordīatio ¶ Qualit̄ deus ꝑpt̄ odiū sup̄bie angelos malos eiecit de padisō & ꝑ scripturas odiū eiꝰ ꝑdicat & q̄lit̄ co
¶ Secundū specificatio
¶ Tertium distinctio miat̄ sup̄bis & quō istos hūiliauit. Capl̄m.i.

PRimū misteriū declarandū de sup̄bia dr̄ dīna ōdiatio. In quo cōsiderādū ē q̄ graue sit sup̄bie uitiū ex odio qd̄ deꝰ habet ad illud. qd̄ q̄dē colligi pōt ex q̄tuor. Prīo ex āgeloꝝ deiectiōe. Secundo ex scripture testificatiōe Tertio ex m̄ltiplici comīatione. Quarto ex supboꝝ hūiliatiōe. Prīo colligitur odiū dei ad sup̄bos ex angelorum deiectiōe deiecit q̄dē deus & expulit angelos malos a celo empireo in quo condiderat eos egregios sublimes ac nobilissimos sp̄us ꝓpterea dr̄. Isa.xiiii. ip̄i lucifero. Quō cecidisti de celo lucifer q mane oriebaris corruisti ī terrā q uulnerabas gentes q dicebas in corde tuo. In celū ascēdā sup astra dei exaltabo soliū meū. sedebo in mōte testamēti ī lateribꝰ aquilonis. Ascendā sup altitudinē nubiū & sil̄is ero altissimo. Veꝝtamē ad īfernū detraheris in ꝓfundū laci. Et licet aliqui exponāt hāc auctoritatē ad l̄ram de rege

babilonis tñ ut dicit Nico. pôt itelligi de lucifero q uidet lucifer.i.pulchrior it angelos sicut lucifer que est stella matutina int stellas. Ideo alio noie uocat ue nus a uenustate. Ex hoc Greg9 de pe.dis.ii.c.pncipiū de lucifero ait. Nūc pmū cōdidit quē reliqs angelis eminētiorē fecit hui9 pmat9 eminētiam respicit propħta cū dicit. Cedri nō fuerūt altiores illo in padiso dei abietes nō adequauert sumitatē ei9.platani nō fuerūt equales frondib9 illi9. Omne lignū pciosū padisi dei nō est assilatū illi & pulchritudine ei9.quoniā speciosū fecit eū in mltis con densis frondib9. Quid nāq; accipi i cedris abietib9 & platanis pôt nisi illa uirtu tū celestiū pcere celsitudis agmia in eterne letitie uiriditate plantata que q̄uis excelsa sint condita huic tñ nec plata sunt nec equata ħ ille. Oriebat mane hic lucifer qa int creationē ei9 que uocat hic ortus & lapsū fuit modicū tpus & corruit in terrā qa piect9 fuit i hoc aere caliginoso. Vulnerabat gētes.i.alios angelos qbus ipe fuit occasio cadendi. Angeli.n.frequēt apparuert boni & mali in spe hūana & iō noie gentiū & hoim noiantur sicut actuū.i.de duobus sanctis angelis dr Ecce duo uiri astitert iuxta illos in uestib9 albis. Et de diabolo dicit saluator Math.xiii. Inimic9 hō supsemiauit zizania.piect9 fuit lucifer i terrā.i.in hūc aerē caliginosū q supbiendo ascēdere uolebat sup astra celi.i.sup alios angelos & sedere i mōte testamēti.i.in celo empireo ul sup ecclia3 que dr mōs i laterib9 aqlonis.i.in cordib9 frigidis. De ipo isup Aug9.xi sup Gen.ad lra3 inquit Fact9 cōtinuo se a luce ueritatis auertit supbia timidus & pprie ptātis delectatione corrupt9. dicit tñ Bon.in.ii.dis.v. Q. peccatū luciferi inchoatū est i psumptiōe. Statim.n.ut suā pulchritudinē uidit psupsit. Consumatū ē i ambitione qa psumēs de se appetiit qd aio sup se fuit & ad qd puenire non potuit Tertio cōsumatū fuit in inidie & odii auersione qa exquo obtinere non potuit qd appetiit deo inuidere cepit & affectū odii cōtrahere. Et quoniā dr in auctoritate pallegata Isaie q appetiit esse deo silis distinguit Bon.duplicem silitudinē. Prima dr equalitatis. Secūda imitationis Silitudo imitationis pôt appeti ordinate & inordinate. Ordinate ut appetat silitudo in his que nre sunt aptitudinis & nri dei acceptatiōis.cui9mōi sunt pfectiones & decores uirtutū. Inordinate uero ut hō appetat id qd nō decet uel deo nro nō placet ut si appetat hoibus pesse uel se de aduersariis uidicare Silitudo equalitatis nllo mō pôt appeti ordinate Sed inordinate aliquo mō ē appetibilis aliquo mō nō. Nō oimoda silitudo nō est appetibilis qa n pôt cadere i cognitionē siue i itellectū & iō nec in appetitū Et si aliqs fingat nō appetit eqlitatē sed suā fictionē. Alio modo est silitudo eqlitatis i aliq conditione ut in dina psidentia scia. Et sic credo q pôt appeti. Notandū ergo q diabolus quodā modo appetiit silitudinē imitationis

quodã mõ eq̃litatis. Et hoc apparet si attendat appetibile & modꝰ appetendi Diabolꝰ.n.appetiit aliis ꝑesse sua tñ auctoritate qđ appetiit preesse hoc fuit imitationis Et hoc quidẽ aliqñ obtinuisset si stetisset. Vnde Ansel.in li.de casu diaboli ait. Nihil appetiit ad qđ ñ ꝑuenisset. Q. aũt appetiit sic ꝑesse propria auctoritate sine meritis & sine datore & ita qđ nulli subesset hoc ẽ solius dei & hoc ẽ eq̃ꝑantie. Dic ergo Gregꝰ Q. appetiit esse sui iuris ita ꝙ nulli subesset Et Ber.dic. Q. appetiit eq̃litatẽ potẽtie Et Ansel. Q. appetiit ꝑesse sine meritꝭ q in sñia idẽ dñt.s.ꝙ uoluit oibꝰ ꝑesse ꝓpria auctoritate. Angeli etiã minores peccauerũt peccato suꝑbie adherẽtes lucifero querentes esse beati sine meritis ꝓpterea dicit Vgo de sancto uict. Oẽs in eandẽ malitiã cõsenserũt & unũ ordinẽ ꝑuerse societatis fecerũt. Tũc ut ait Io. Apoc.xii.Factũ ẽ ꝑliũ magnum in celo. Michael & angeli eiꝰ ꝑliabant cũ dracone & draco pugnabat & angeli eius & ñ ꝑualuerũt neq̧ locꝰ inuentꝰ ẽ eoꝝ amplíꝰ i celo. Et ꝓiectꝰ ẽ draco ille magnꝰ serpens antiquꝰ q uocat diabolus & sathanas q seducit uniuersũ oibẽ & ꝓiectꝰ ẽ in terrã & angeli eius cũ eo missi sunt. Preliũ aũt illud gestũ fuit iuxta tria que ĩ spũali natura reperiunt. Que sunt. Rõ Facultas Volũtas. Per rõeꝫ nẽ pe electi & reꝓbi ãgeli cõtraria sentiebãt. Per uoluntatẽ ad cõtraria afficiebãt Per facultatẽ uero ad cõtraria nitebant. Nam electi angeli sublimiter sentiebant de deo & gratia eius & ad gratiã & gloriam afficiebant & ꝑ facultate sibi data pro illis nitebant angeli uero suꝑbientes contẽnentes gratiã & gloriã dei sublimit̃ sentiebant de bonitate nature sue & ꝓpt̃ hoc ad ꝓpriã gloriã afficiebant & toto nissu incõtrariũ electionis spiritibꝰ ferebant O seuissima dei iustitia. O rectissimũ eiꝰ iuditiũ. O sapientissima dispositio. Tã exosa fuit maiestati eiꝰ maloꝝ angelorũ suꝑbia ut a celo empireo semel depulsos nũq̃ amplíꝰ ibidẽ sinat eos redire. Quinimo ut diximꝰ in sermone de iustitia dei dãnauit eos eternaľr ꝑ sñiaꝫ diffinitiuã. Vñ Vgo in li. de aĩa. Suꝑbia ĩ celo nata ẽ sed uelut immemor qua uia inde cecidit illuc pꝰea redire nõ potuit. Secundo colligit odiũ dei ad superbiã ex scripturaꝝ testificatiõe Scribit nãq̧ Amos.vi. Dic dñs exercituũ.detestor ego suꝑbiã. Et ꝓuer.viii.c. Arrogãtiã & suꝑbiã & uiã ꝑuã & os bilingue ego detestor. Et eccľiastici.x. Odibilis ẽ corã deo & hoibus suꝑbia. Et Iac.iiii.c. Deus suꝑbis resistit hũilibꝰ aũt dat grãꝫ suã Tertio colligit odiũ dei ad suꝑbiã ex mľtiplici cõminatiõe fiũt nãq̧ in scriptura cõminatiões ꝑlime contra superbos. Vñ Isa.ii. Ocľi sublimis hoĩs hũiliati sunt & incuruabit altitudo uirorũ. Exaltabit aũt dñs solus in die illa qa dies dñi exercituũ suꝑ omnẽ suꝑbũ & excelsũ & suꝑ omnẽ arrogantẽ & hũiliabit. Et.xiii.c Requiescere faciã superbiã infideliũ & arrogantiã fortiũ hũiliabo. Et idem.xxiii.c. Dñs exercituũ cogitauit

hoc ut detraheret ſupbiā oīs glīe & ad ignomīaꝫ deduceret & uniuerſos īclitos
terre. Et idē .xxviii. c. Vhe corone ſupbie. Et ibidē. Pedibꝰ cōculcabitur corona
ſupbie. Et pſal. xvii. Oclos ſupborū hūiliabis. Et ſapīes ecclīaſtici .iii. Synago-
ge ſupboꝝ nō erit ſanitas. Et Malachie .iiii. Erūt ſupbi & oēs facientes iniqta-
tē ſtipula. Et Oſee .vii. hūiliabit ſupbia iſrl. Et Ezechielis .vii. Quieſcere faciā
ſupbiā potētū. Et Hier. v. c. Ecce ego ad te ſupbe dicit dn̄s deus exercituū quia
uenit dies tuꝰ tēpꝰ uiſitatiōis tue. & cadet ſupbus & corruet & non eſt qui ſuſci-
tet eū Et Abdie. i. Supbia cordis tui extulit te hītantē in ſciſſuris petrarū exal-
tantē ſoliū tuū q dicis in corde tuo. Si exaltatꝰ fueris ut aquila & ſi inter ſidera
poſueris nidū tuū inde detrahā te dicit dn̄s. O ſupbi & inflati corde q confidē-
tes in diuitiis in delitiis & ī robore ur̄o ceteriſq; tēporalibꝰ bonis dicere conſue
uiſtis. Ecquis nocebit nobis Audite ſcripturaꝝ uoces rn̄dentes. deꝰ inuincibilis
deꝰ inſupabilis deꝰ ſupboꝝ inimicꝰ de quo dr̄ in pſal. xxx. Retribuet hn̄dant fa
cientibꝰ ſupbiā. ipe ē etiā q p Iſa. xxxxvii. c. ſupbā ciuitatē alloqt. d. Audi hec
delicata & hītans cōfident que dicis in corde tuo. Ego ſum & nō ē pt me āpliꝰ
Nō ſedebo uidua & ignorabo ſterilitatē. Veniēt tibi hec duo ſubito in die una
ſterilitas & uiduitas. Vniuerſa uenert ſup te ppt multitudinē maleficiorū tuo
rū. Quarto colligit odiū dei ad ſupbiā ex ſupborū hoīm hūiliatione de quibus
dixit uirgo glīoſiſſima in cātico ſuo Luc. ii. Depoſuit potētes de ſede & exalta
uit hūiles. Et hoc cōfirmat ſapiēs ecclīaſtici. x. Iniciū ſuperbe hoīs apoſtatare a
deo. quoniā ab eo q fecit illū receſſit cor eius quoniā iniciū oīs peccati ſupbia ē
Qui tenuerit illā adimplebit maledictis & ſubuertet eū in finē. ppterea exho-
nerauit dn̄s cōuentū maloꝝ & deſtruxit eos uſq; in finē. Sedes ducū ſupboꝝ de
ſtruxit deꝰ & ſedere fecit mites pro eis radices gentiū ſupbaꝝ arefecit deus &
plātauit hūiles ex ipis gentibꝰ. Patet hoc ī pmis pentibꝰ ſupbis q de paradiſo
fuerūt eiecti ppt ſupbiā ut dr̄ Gen. iii. c. In gigātibꝰ q pierunt in diluuio ppt
ſupbiā Gen. vii. In filiis filioꝝ noe uolētibns edificare turrim que pertingeret
uſq; ad celū q cōfuſi ſunt ut nō intelligeret unꝰ alteꝝ & diſpſum ē atq; confuſū
labiū eoꝝ gen. xi. c. In pharaone q ſupbe detinebat pplm dei & idurauit cor eiꝰ
& ſubmerſus ē ī mari rubro exodi. xiiii. In Senacherib qui deū blaſſemabat poſt
q̄ ab angelo oīs eius exercitꝰ fuit interēptꝰ centū. lxxxv. milia bellatoꝝ & ipe a
filiis ſuis iuditio dei pcuſſus ē gladio & interfectꝰ. iiii. reg. xix. In Nabuchodo-
noſor q elatꝰ in ſupbiā cū deambularet in aulā. d. Nonne ē hec babilon magna
quā ego hedificaui in domū regni ī robore fortitudīs mee & in glīa decoris mei
Qui eiectꝰ a regno ſeptē ānis diſcurrēdo per nemora & pta fenū quaſi bos cō-
medebat mutatus quaſi ī beſtiam Danielis. iiii. c. Quid dicā de Anthioco? quid

de Herode agrippa? Quid de herode aſcoloita? qd de oib9 q ſupbe regnauerͭ
aut in regno aſyriorū ſiue babylonioꝝ aut in regno pſaꝝ & medoꝝ aut ī regno
grecoꝝ aut in regno egypcioꝝ aut ī regno ſicionoꝝ aut ī regno athenienſium
aut in regno iudeoꝝ ul' ſiliuꝫ? Nōne dīna uirt9 debellauit eos & redegit ad nihi
lū? Periit iqt pſal. memoria eorū cū ſonitu & dn̄s ī eternū pmanet. An omit
tendi ſunt Romani de quibus dicit Aug9 li. i. de ci. dei. c. i. hoc uero quod dei eſt
ſupbe quoq; aīe ſpūs īflatus affectat amatq; ſibi in laudibus dici. Parcere ſubie
ctis & debellare ſupbos. Vbi nūc latū totius orbis dn̄iū? Vbi legiones & exer
cit9 uictorioſiſſimi? Vbi legati & nūtii pacem petētes uenientes a finibus terre
Vbi oratores ſollēnes auri & argenti tā mlta pōdera p tributo ferentes? Vbi ſe
natores & pr̄es cōſcripti? Vbi ciues honeſti? Vbi triūphales arc9 & iocūdi ludi?
Vbi alta palatia & hedificia mirāda? Vbi deorū tēpla tā miro artificio & ſapiē
ti diſpoſitiōe conſtructa? Tritū uſitatūq; eſt puerbiū. Roma q̄nta fuit ip̄a ruina
docet. O humana infirmitas O cōditio fragil' hoīm. nō ē iuſtū nō equū ſupbire
cōtra deū quoniā nō ē q poſſit ei9 ptāti reſiſtere. Ip̄e romanos domuit q totum
orbē ui & armis ac terrore ſubegerāt. Fugienda ē ergo ſupbia quā de9 tā fortiͭ
execraͭ. De qua Caſſiodor9 ſup pſal. xviii. ait. Supbia de angelo diabolū fecit
& hoī mortem intulit & cōceſſa beatitudine uacuauit omnium malorum mater
ſcelerū fons uena nequicie.

¶ Q; ſupbia diuiditͭ in q̄tuor ſpēs. ſ. cū qs credit bonū qd' hēt hr̄e a ſe ul' a deo
ppriis merid ul' hr̄e qd' n̄ hꝫ ul' ppͭ bonū qd' hꝫ ceteros ſpnit. Caplm. ii.

SEcundū miſteriū declarandum de ſupbia dr̄ ſpecificatio ī quo notande
ſunt ſupbie ſpeties. has aūt Greg. ī mor. iiii. eſſe dicit. ¶ Prima cū qs ex
iſtimat bonū qd' habet a ſeip̄o habere. Scd'a cū qs bonum qd' habet a deo aſcri
bit meritis ppriis ¶ Tertia cū qs iactat ſe habere bonū qd' nō habet. Quarta cum
qs ceteris deſpectis ſingularitͭ uult uideri. ¶ Prima ſpecies ſupbie ē cū qs exin
ordinato appetitu pprie excellētie bonū habitū ut īgeniū ītellectum mēoriam
fortitudinem corpis pulchritudinē ul' bonū tēporale ut dītias gloriā honorē po
tentiam uel bonū ſpūale ut gratiā ſciam ſapientiā p̄dicationē pphiam & hui9
mōi ſibi attribuit ul' a ſe habere non aūt a deo Notādū tn̄ ſcd'ꝫ Tho. ii. ii. q. clxii.
Q; extimatio rōis exiſtimat ul' e bonū qd' habet non habere a deo ſed a ſeip̄o Et
hoc ptinet ad infidelitatē cum recta fides hēat q; de9 eſt auctor oīm bonoꝝ. Se
cundo corrūpiͭ extimatio rōis ī pticulari ppͭ aliquā paſſionem. ſicut uerbi gr̄a
Si aliqs ſentiret ī uli fornicationē nō eſſe peccatū eſſet īfidelis. Nō aūt īfidelis
cenſeͭ fornicator q fornicationē eligit tāq̄ bonū ppͭ cōcupiſcētie paſſiōeꝫ. ita
a ſili. Si qs exiſtimaret ulr & abſolute deū nō eſſe oīm creatorē eſſet hereſis ul'

119

infidelitatis peccatū. Sed ꝙ aliqs ꝑpt̄ iordinatū amorem ꝓprie excellentie ita de bonis suis gl̄ief̄ ac si ea a seip̄o haberet ꝑtinet ad sup̄biā nō ad infidelitatem Cōtra tales sic sup̄biētes dīc apl's.i.cor.q̄rto.c. Quid habes qd̄ nō accepisti: Si aūt accepisti qd gloriaris q̄i nō accepis: Et Iac.i. Omne datum optimū & omne donū ꝑfectum desursum est. Et.ii.pal̄. Tua sunt omnia & que de manu tua accepim⁹ dedim⁹ tibi. Secunda species sup̄bie est cū q̄s bonum qd̄ habet ascribit sibi & ꝓpriis meritis credendo aliquā excellentiā esse in nat̄a ul̄ ḡra ul̄ fortuna idest tēporalibus suis meritis & uirtute ꝓ quibus uidef̄ sup̄bo ꝙ deus sibi sit obligatus Cōtra quos est dictū apl̄i.ii.ad titū.iii.c. Non ex opibus iustitie que fecimus nos sed scd'm suā miaꝫ saluos nos fecit. Tertia species sup̄bie est cū quis iactat se hr̄e bonū qd̄ nō habet ut aptū ingenium capacē memoriā industriā in agendis prudentiā in regimie pulchritudinē in ꝑsona sciam i mēte ul̄ ꝑfectionē i uita & silia de quib⁹ q̄s gl̄iat̄ cū tn̄ illa nō habeat uel non tantū sicut existimat se habere. Et hec existimatio satis ꝑiculosa est i his qui se sanctos reputāt ꝑpt̄ bonorū opeꝝ expientiā & in sua sanctitate cōfidūt eo ꝙ defacili ruunt sicut patet in petro qui dicebat i seip̄o cōfidēs. Luc.xxii. Et si oportuerit me mori tecum non te negabo. Sup̄ quo uerbo Ambro⁹ ait Si petr⁹ lapsus est qui dixerat. Et si oēs scandalizati fuerint in te. sed non ego. q̄s alius de se iure p̄sumat Deniq̄ & Dauid qui dixit. Ego dixi in abūdantia mea nō mouebor in eternū eam sibi iactātiā obfuisse cōfitet̄.d. Auertisti faciē tuā a me & factus sū conturbat⁹. que uerba notāt̄.vi.q.i.c. Imitare Ad hanc speciē sup̄bie ꝑtinet excusare suos defectus & alleuiare illos. Quarta species sup̄bie est cū quis ceteris despectis singularit̄ uult uideri In hāc ruit phariseus q̄ seip̄m iustificabat & dānabat publicanū & ceteros peccatores Luc.xviii.c. Dicebat.n.de⁹ ḡras tibi ago quia non sum sicut ceteri hoies adulteri raptores iniusti uelut etiā hic publican⁹ Ieiuno bis i sabbato. decias do oīm que possideo. hac sup̄bia piclitant̄ q̄i tēporib⁹ istis oēs qui se credūt bn̄ uiuere q̄noꝝ officiū est cōplacere mundo iudicare ꝓxios detrahere ceteris magnificare seip̄os mendatia loqui odia retinere & iactant̄ se noīare bonos reliquos appellare malos de quib⁹ expressius dicet̄ in sequenti tertio mysterio.

¶ De superbia prelatorū clericoꝝ religiosoꝝ & laicoꝝ qualiter unusquisq̄ in suo gradu superbus existit. Cap'm.iii.

TErtiū mysterium cōtēplandū de sup̄bia dr̄ distictio. Possum⁹.n. scd'm uarios hoim gradus distiguere q̄druplicē sup̄biā. Prima ē p̄latoꝝ. Secūda religiosorū. Terria clericoꝝ. Quarta laicorū. ¶ Prima ē sup̄bia p̄latoꝝ qui i quatuor sup̄biunt. Primo in hoc ꝙ extimātes meritis suis dignitatē p̄latiōis fuisse adeptos subditis suis meliores se esse arbitrāt̄. Vñ Greg⁹.xxxiiii.mor.ait p̄lato

121

in cogitationibus sup̄bia se igerit quia solo uite merito sup ceteros excreuit. Sꝫ
q̄ntūcumq; qs sit cert⁹ ꝙ de uolūtate dei sit p̄poitus aliis & uideat bn̄ admistra
re nūq̄ tn̄ pōt esse securus si debitū suum faciat nec aliis debet se p̄ferre. Cotti
die nāq; cōtingit multos subditos meliores esse p̄latis simpl'r. Nec sanctiorē di
cim⁹ Sixtū Laurentio qa Sixtus papa Laurenti⁹ subdit⁹ ei⁹ aut pfectiorē Vale
riū ep̄m Vincētio ei⁹ diacono Et q̄uis apl's dicat. Ro.xiii. Nō est ptās nisi a deo
s.opante quo ad bonos tn̄ pōt esse a deo sinente & pmittēte quo ad malos. Vn̄
viii.q.i.c. Audacter Hiero⁹ ait Audacter dicim⁹ sed tn̄ qd' scriptū ē dicimus non
semper p̓nceps populi & iudex eccl'ie p dei arbitriū dat' sed put merita nr̄a de
poscunt. Secūdo sup̄biunt p̄lati ꝙ tāq̄ essent dii uolūt in oīb⁹ etiā idebitis re-
uerētiā & obedientiā sibi exhiberi magisq; dolent de inobīa & irreuerentia sibi
facta quā de trāsgressione p̄ceptoꝝ dei Tales multa seueritate utūt' ergo subdi
tos illos p leuib⁹ causis excoīcādo & aliis cēsuris eccl'iasticis cōpescēdo p qb⁹ dr̄
xxxxv.dis.i.c. Vera iustitia Vera iustitia cōpassionem habet falsa uero dedigna
tionē. Iō hi q de falsa iustitia sup̄bire solent ceteros quosq; despiciūt nulla infir
mantib⁹ mīa cōdescēdunt. Tertio sup̄biūt p̄lati qa sūt sui capitis & dedignant'
audire ab aliis que ip̄i nesciūt uel sequi consilia aliorū ne min⁹ eis sapere uideāt
Contra quos ē illud qd' scribit'.xxii.dis.c.de Constātinopolitana. Stult⁹ ē.n.q
adeo se primum existimat ut bona que uiderit discere cōtēnat. Et.xxxviii.di.c.
Null⁹ ep̄s dr̄. Null⁹ ep̄s ppt' opp̄briū senectutis uel nobilitatē generis a puul'
uel mimis eruditis si qd forte est utilitatis aut salutis inq̄rere negligat. Quarto
sup̄biunt p̄lati in eo ꝙ non patiūt' rep̄hendi ab aliis ī his que minus bn̄ faciunt.
Non sic egit Petr⁹ p̓nceps apl'orū q rep̄hens⁹ a Paulo de nimia condescensiōe
erga iudeos in obseruatione legaliū eū audiuit ut dr̄ ad gal'.ii.c. Secūda est sup
bia religiosorū qui q̄drupl'r peccāt. Primo qa despiciūt scl'ares & peccatores cre
dentes se inq̄nari ex eoꝝ cōsortio sil'es iudeis de qb⁹ dr̄ Ioh'.xviii. Q, nolebāt in
troire in p̄toriū ut n̄ cōtamiarent' timentes coinq̄nari cohabitatiōe ifideliū nec
sibi cōsciaꝫ faciētes de morte xp̄i pcurata. Cōtra quos dic de⁹ deutro.xxiii. Nō
abhoīaberis egyptiū qa & ip̄e aduena fuisti in terra ei⁹. Egypt⁹ interp̄tat' tene
bre & significat scl'ares. Ad qd' etiam facit illud Hiero.xxxxv.dis.in.c. Recedite
Recedite.s.inqunt q p̄sumūt de sua bonitate ad peccatores pollutos Recedite
a nobis nolite nos tangere nolite nobis coīcare. hec locutio nō illuīat cecū n̄ sa-
nat egrotū non curat infirmū sed magis occidit & in desp̄ationem inducit De-
bēt quoq; religiosi cōsiderare ꝙ aliquādo in seculo sunt aliq deo magis grati q̄
aliq ī religione Ex hoc legit' ī uitis pr̄m de btō Pānutio q cū oraret sibi reuelari
cui assil'aret' in merito audiuit a dn̄o. Q, sil'is erat cuidā symphoīaco q querebāt

De superbia, et de Hypocrisi religiosorum contra seculares illos despicientes. Super uerbum illud Noluerunt intrare in pretorium pilati, etc.

ſibi uictũ ex arte cãtãdi. Quẽ cũ queſiuiſſet Pãnutius & iueniſſet interrogauit
quid boni egiſſet in mundo iſto. Rñdit. Q ſemel cũ eſſet latro & quedã mulier
fuiſſet rapta quam ſocii ei9 uolebãt oppmere ipe defendit eã & liberauit de ma-
nibus eorũ. Et alia uice cũ inueiſſet quãdã mlierẽ p heremũ diſcurrẽtẽ & lamen
tantem eo ꝙ marit9 ei9 & filii ex debito tenerent captiui ipe errantẽ reduxit &
redẽptionẽ dedit & pecuĩas tribuit qbus maritũ & filios redimeret. Cũ aũt Pã
nuti9 hortaret illũ ut deſereret mũdũ acqeuit & fact9 religioſus in ſancta uita p
ſeuerauit. Iteꝝ p9 hec rogauit Pãnutius cui ſilis eſſet Et dictũ fuit ſibi ꝙ ſimilis
erat pmario cui9dã uici q erat in pxio Et cũ ueniſſet Pannuti9 ad eũ & diligent
inqſiuiſſet de uita eius dixit ſe eſſe cõiugatũ & uxorẽ nõ cognoſcere niſi cã plis
nõ raptorẽ non ledentẽ alios ſedantẽ lites & hoſpitalitatẽ ſeruantẽ. Qui demũ
uxore mortua hortatu Pannutii intrauit heremũ & ſancte uitã finiuit Itẽ tertio
rogauit Pãnutius cui aſſilaret. Et rñſum fuit ſibi ꝙ cuidã mercatori qui iuſte lu-
crans ſubueniebat paupib9. Que oĩa ſibi reuelata fuere ne eleuaret in ſupbiam
Quãuis aũt religioſ9 nõ debeat deſpicere ſclarẽ uitã uel abhorrere conſortiũ cũ
expedit nõ tñ debet extra neceſſitatẽ ſclaribus nimis failiaris exiſtere uel plus
debito cõuerſari cũ eis. Scdo ſupbiũt relioſi ex ſua religione de plib9 ſe iactãtes
pferentes ſtatũ ſuũ oĩb9 aliis qnimo & alios deſpiciẽtes & multa mẽdatia fingẽ
tes ad ſe exaltãdũ & alios depmẽdũ. Monachi quidẽ gliãt ſe patrẽ habere Bñ
dictũ patrẽ oĩm religioſorũ ĩ occidente & Baſiliũ ĩ oriente multoſq; ſanctos ac
ſummos põtifices ex monachis extitiſſe ut Gregoriũ Nazãzenum Eugeniũ Vr
banũ Petrũ Celeſtinũ & alios multos optimãq; partẽ elegiſſe. ſ. uitã cõtẽplati
uã. Predicatores & minores multa dñt ſuos ordines extollendo. Auguſtinũ ſũ
me uenerant heremitani ut gẽmã doctoꝝ induentes eũ hitu ſuo & canonici re-
gulares hitu ſuo. Seruite uirginis ſe pcipuos ſeruitores appellant. Carmelite a
mõte carmello ſub helia ppha initiũ habuiſſe ſuſpicant ptẽ regule Baſilii ſuſ-
cipientes. Et ita un9qſq; ſupbe & paſſionate ſuũ ordinẽ aliis pferre conat. Sed
aduertant oẽs illud qd dixit Petrus Actuũ. x. c. In ueritate cõpi ꝙ ñ ẽ acceptor
pſonarũ de9. ſed ĩ oĩ gẽte q timet deũ accept9 ẽ illi. Notẽt inſup illud Hiero. xl.
diſ. c. Nõ ẽ. nõ ſũt filii ſanctoꝝ q tenẽt loca ſctõꝝ ſ3 q exercent opa eoꝝ. Et illd
Greg. eadẽ di. c. Nõ loca. Nõ loca ul ordines creatori nr̃o nos pxios faciũt ſ3 nos
ei aut merita bona cõiungunt aut mala diſiungunt. Tertio ſupbiũt religioſi ĩ eo
ꝙ ſe ſapientes exiſtimãtes ſequi uolũt in penitẽtiis ſenſum ppriũ & ppriã uo-
lũtatẽ. Quarto ſupbiunt religioſi q gloriant de diuiciis quas habuerũt ĩ ſeculo
uel de nobilitate generis & h9i. ¶ Tertia ẽ ſupbia clericorũ q qdrupl'r ſupbiẽdo
peccãt. Primo in ſupfluo ornatu ueſtiũ q audire debẽt illd qd ſcribit. xxxxi. di. c.

Cleric9. Cleric9 ꝓfessiōꝫ suā hītu & incessu probet. iō nec uestib9 nec calciamē-
tis decorē querat. Qđ cōfirmat̃. xxi. q. iiii. c. Omnis iactātia. c. Null9 eorū. c. Epi
Et. c. p̄cipim9. Et xp̄s dixit. Ecce q mollib9 uestiunt̃ in domib9 regū sunt. Secun
do peccāt clerici supbiēdo ī āplitudine ecclesiarū suaꝝ ī picturis sculpturis mar
morib9 ornamentis calicib9 uasis aureis & argēteis que licet ad dei honorē fiāt &
dĩno cultui applicentur tñ quo ad supfluitates que ibi sunt & ad paupū necessi
tates rep̄hensibilia sunt Pro qb9. xii. q. ii. c. Auꝝ. Ambro. ait. Aurū habꝫ eccl̃ia ñ
ut seruet sed ut eroget & subueniat in necessitatib9 Quid ē opus custodire quod
nihil adiuuat ꝛc. ibi. Ad qđ facit ibidē. c. Gl̃ia & c. Ml̃ti edificāt. ¶ Tertio pec-
cāt supbiendo clerici de audiētia cōfessionū cū habent magnū cōcursū existimā
tes se meliores & sanctiores q̄ sint. Quarto supbiūt clerici cū uidēt aut in missis
aut in p̄dicationib9 ecclesias suas īpleri. Et multis aliis modis īflant̃ uento sup-
bie quos obmittimus ꝑ honestate. Quarta ē supbia laicoꝝ q q̄drupl̃r supbiunt
Primo de diuitiis. iō. i. thi. v. apl̃s dixit. Precipe diuitib9 hui9 seculi non superbe
sapere. Et Aug9 Vermis diuitiaꝝ supbia est. Sed aduertant illud diuites oēs qđ
dr̃ in psal. Dormierūt somnū suū & nihil inuenerūt oēs uiri diuitiaꝝ in manibus
suis. Scđo supbiūt laici de nobilitate generis. Vnde Salustius Cōmune malum
nobilitatis ē supbia Sed tales cōsiderare debent qa mors septra ligonib9 equat
& morit̃ doct9 piter & indoct9. Tertio supbiūt laici de opib9 ex genere bonis de
elemosinis de ieiuniis & similib9 cū qb9 cōmiscēt ml̃ta peccata mortalia & pro-
pt̃ illa bona opa reputāt se iustos nō cōsiderātes illud eccl̃iastici. ix. Qui in uno
peccauerit ml̃ta bona ꝑdet Quarto supbiūt laici erubescendo cessare a qbusdā
peccatis eis cōsuetis. Cōtra quos dixim9 in sermone de dilatiōe pnīe. Sūt & alia
multa in qbus oēs p̄dicti ꝑ supbiā offendūt deū. Nos aūt hec pauca dixim9 qa
alimenta que min9 sufficiūt auidius sumunt̃ ut Greg9 dicit. Ergo patet ex dictis
ꝙ q se exaltat ꝑ supbiā humiliabit̃ a deo & qui se hūiliat exaltabit̃ hic ꝑ grãꝫ &
ī futuro ꝑ gloriā. Amen.

¶ Feria quarta secūde ebdomade de ꝑiculoso uitio ambitionis de quo xp̄us in
euāgelio discipulos suos redarguit. Sermo. xxxiiii.

SI quis uoluerit maior fieri int̃ uos sit ur̃ mister Math. xx. c. & in euan-
gelio hodierno. Rep̄hensibile ualde ē atq; fugiēdū ābitionis uitiū qđ
xp̄s redēptor nr̃ in lectione euāgelica terribilit̃ & sapiētissime confu-
tauit Querebāt nāq; Iacob9 & Iohes filii Zebedei mr̃e mediāte & ītercedente
habere ꝑmatū sup ceteros in regno xp̄i ut un9 sederet ad dextrā ali9 ad sinistrā
Sapiebāt adhuc aliqd terrenū atq; carnale. credebantq; post resurrectiōꝫ xp̄m
tēporalit̃ regnaturū. Alii etiā discipuli xp̄i adhuc debiles & nondum in spiritu

ſolidati talia dici audientes ĩdignabant̃ ꝓpterea ipẽ dñs hũilitatis magr̃ & illis duobus qa quid peterẽt neſcirẽt rñdit & alios ut ambitionẽ euitarẽt admonuit Quoniã aũt ꝓpt̕ illã piclitant̃ multi in hoc ſermõe aliqua ad ãbitionis deteſtationẽ explicabim9 de qua tria myſteria erũt declaranda.

Primũ dr̃ offenſio — Q ambitio ẽ peccatũ tũ qa ꝓcedit a ſuperbia tũ qa cõtra

Secũdũ diſtictio — riat̃ caritati tum qa opponit̃ magnanimitati & quot mõis

Tertiũ abhoĩatio — honor appetit̃.

Caplm.i.

PRimũ myſteriũ declarandũ de ambitione dr̃ offenſio. Offendũt ambitioſi grauiter deũ. qd̕ ꝓbat̃ ab Alex. ĩ ii. ſũ. & Tho. ii. ii q. cxiii. triplici rõe. Primo rõe originationis. Secũdo rõe cõtrariationis. Tertio rõe oppoſitionis. Primo rõe originationis. Sicut fructus ẽ ĩfect9 q ex infecta radice generat̃ ita & act9 hũanus qui ꝓcedit ex peccato oꝫ ꝙ ſit peccatũ. Sed ambitio que eſt inordinat9 appetitus honoris ꝓcedit ex peccato ergo ipa erit peccatũ. Inqt n. Aug9 in li. de uera religione. Q ambitio ꝓcedit ex ſupbia & cupiditate. Sed ſupbia & cupiditas ſunt peccata. ꝓut aũt p potentiã ul̕ dignitatẽ intendit quis acqrere apparentẽ & excellentẽ honorificẽtiã Sic orit̃ ambitio ex ſupbia. Sed ꝓut quis intendit acqrere p hui9mõi ſufficientiã ſeu rerũ abũdantiã ſic orit̃ ãbitio ex cupiditate. Scd̕o ꝓbat̃ ꝙ ambitioſi offendũt & peccãt rõe contrariatiõis qa omne illud qd̕ repugnat & ẽ cõtrariũ caritati ẽ peccatũ. Sed ambitio repugnat caritati iõ eſt peccatũ. Dicit nãqꝫ apl̕s. i. cor. xiii. Caritas non ẽ ambicioſa. i. ſcd̕m glo. ibi. Nõ uult alii p̄poni. Caritas. n. diligit ꝓximũ ſicut ſeip̄m. Et ideo nõ uult eũ ſubiicere ſibi ſed ſociũ eſſe appetit ſeruire ꝓxĩo & non ſibi ſeruiri ſicut fili9 hoĩs nõ uenit miſtrari ſed miſtrare ut dr̃ in p̄nti euangelio. Tertio oñdit̃ ꝙ ambitioſi offendũt & peccãt rõe oppoſitiõis Omne. n. qd̕ opponit̃ uirtuti morali que ẽ ſcd̕m regulã rõnis peccatũ ẽ. Sed ãbitio opponit̃ magnanĩtati que eſt uirt9 moralis ſcd̕m pħm. iiii. ethicorũ. Ergo ẽ peccatũ Magnanĩtati ſiquidẽ aduerſat̃ ambitio ſicut inordinatũ ordinato. Notãdũ tñ ſcd̕m Tho. Q honor importat quandã reuerentiã exhibitã alicui in teſtimoniũ excellentie uel uirtutis ei9. Circa excellẽtiã aũt hoĩs duo ſunt attendenda. Primo quidẽ ꝙ id in quo hõ excellit nõ habet a ſeip̄o ſed ẽ q̄i quoddã in eo dĩnũ & ideo ex hoc nõ debet̃ ſibi p̀ncipalit̕ honor ſed ip̄i deo. Scd̕o aũt attẽdẽdũ ẽ. Q id in quo excellit dat̃ hoĩ a deo ut ex eo aliis ꝓſit. Vñ in tantũ debet hoĩ placere teſtimoniũ ſue excellentie ꝙ ab aliis exhibet̃ in q̄ntũ ex hoc parat̃ ſibi uia ad hoc ut aliis proſit. Tripl̕r ergo contingit appetitũ honoris eſſe inordinatũ. Vno modo qa appetit homo teſtimoniũ de excellẽtia quã non habet qd̕ eſt appetere honorẽ ſup̄ ſuã ꝓportionẽ ut ſi mal9 deſideret honorẽ ac ſi eſſet bonus & nil curãs de uirtute deſideret

regimen & p̄sidentiā que non debet nisi uirtuosis. Ex hoc refert Aug9 li.iiii. de ci. dei. Antiquos romanos dediti essent idolatrie duo construxisse templa inter cetera. Vnū dee uirtutis aliud dee honoris & cōtigua tn̄ ordinata q̄ ad templum dee honoris nō poterat esse accessus nisi p templum dee uirtutis. Qui q̄uis errarēt ut infideles in facto & opinione tn̄ quo ad ordinē constructiōis tēplorū non errabant uolebant.n.cunctis ōndere q̄ ad honorē q m̄ltū appetit̄ recte pueniri nō pōt nisi p opa uirtutis. Secūdo inordinate appetit̄ honor i q̄ntū nō refertur in deū iuxta illud apl̄i. Soli deo honor & gloria. Sed cupit aliq̄s illū honorē ut q̄ddā bonū. Sed posset aliquis obiicere sic. Quilibet pōt absq̄ uitio appetere illud qd̄ sibi debet̄ p premio. Sed honor ē p̄miū uirtutis ut dicit Ar.i.ethicorū. Ergo quilibet uirtuosus sine uitio pōt honorē appetere hic ē q̄ Iuuenalis.li.iiii. Satyra.i.ait Quis.n.uirtutē āplectitur ip̄am? Premia si tollas? Et Cassio9 li.ii. epl̄arꝝ. Nutriūt p̄mioꝝ exēpla uirtutes nec quisq̄ ē q non ad moꝝ summa nitat̄ ascēdere q̄n irremuneratū nō relinq̄t qd̄ cōscia teste laudat̄. Et Tulli9 i questionibus tuscu. Honor alit artes. Rn̄det Tho. Q̄ honor nō est p̄miū uirtutis q no ad ip̄m uirtuosum ut.s.hoc pro p̄mio expetere debeat. Sed p p̄mio expetit beatitudinē que est finis uirtutis. Dicit̄ tn̄ honor esse p̄miū uirtutis ex pte alioꝝ qui nō h̄nt aliq̄d maius qd̄ uirtuoso retribuant q̄ honorē q ex hoc ip̄o magnitudinē habet qd̄ phibet testimoniū uirtuti. Vn̄ patet q̄ nō est sufficiens p̄miū ut dicit̄ .iiii. ethicoꝝ. Tertio mō appetit̄ honor inordinate i q̄tū appetit9 in ip̄o honore qescit nō referens honorē ad utilitatē alioꝝ. Appetere ergo honorē scd̄m tres modos p̄dictos ē appetere illū iordinate & cū peccato. Magnanimitas uero tēdit ad honores ordinate cū.s.q̄s uirtuosos act9 p̄seq̄t̄ itendens ex illis honorare deū & adiuuare p̄xios.l3 ex cōsequēti sibi pueniat honor de quo gaud3 & cōtētat̄

Q̄ in trib9 solēt hōies esse ambitiosi.s.i appetitu inordinato dignitatū ecclīastice aut grad9 magisterii uel tēporalis dominii ul̄ ptātis. Capl̄m.ii.

Secundū mysteriū contēplandū de ambitione dr̄ distictio in qua distinguem9 triplicē inordinatū appetitū honoris ambitiosū. Prim9 dr̄ ecclīe dignitatis. Secūdus magisterialis sublimitatis. Terti9 tēporalis ptātis. Primus appetit9 inordinat9 honoris dr̄ eccl̄iastice dignitatis Sūt q̄dē multi inhabiles indocti illr̄ati insufficientes idigni qui sitiūt dignitates ecclīasticas illas querūt p fas & nefas illas pcurant pcib9 & munerib9 ad illas h̄ndas & acq̄rēdas adhibent omne studiū omnēq̄ sollicitudinē & qd̄ dolendū ē ut in plib9 ip̄is cōferunt̄. pro q̄bus dr̄.i.c. Nihil extra de electiōe. Nihil est qd̄ ecclīe dei magis officiat quā q̄ indigni assumunt̄ p̄lati ad regimē aīarū. Et p clariore pticule hui9 notitia q̄tuor dubia occurrūt disputanda. Primū ē utrū sit licitū appetere ep̄atū. Secundū

optima doct.a contra ambitiosos et digentes, et ad beneficio eligi querentes multorum doctorum arg. in fine.

dubiũ utrũ infra dignitatẽ ep̄alẽ ſit peccatũ appetere alias dignitates ut abba-
tũ p̓oratũ decanatũ p̄poſiturã uel archidiaconatũ & ſil'ia. Tertiũ dubiũ utrũ p̄la
tus peccet ĩ cõferendo bñficiũ bono p̄termiſſo meliore Siue peccent eligentes
min⁹ bonũ p̄termiſſo meliori. Quartũ dubiũ utrũ p̄latus eccl'ie poſſit cõmittere
cõſanguineo ſuo curã eccl'ie p⁹poſito meliore. Ad primũ dubiũ arguit̄ pro una
pte. Q̄ nõ ſit peccatũ imo ſit licitũ appetere ep̄atũ. Dicit.n.apl's.i.thi.iii. Qui
ep̄atũ deſiderat bonũ opus deſiderat. Sed licitũ ē & laudabile deſiderare bonũ
opus ergo eſt laudabile appetere ep̄atũ. Secũdo arguit̄ q̄a ſtat⁹ ep̄orũ ē pfecti
or q̄ ſtatus religioſorũ. Sed licet appetere pp̄ter ſuã pfectionẽ ſtatũ religionis
ergo ſtatũ ep̄alẽ. Tertio arguit̄ p illud qd' ſcribit̄ puerbiorũ.xv. Qui abſcondit
frumenta maledicet̄ in populis bñdictio aũt ſup caput uendentiũ. Sed ille q̄ eſt
idoneus ppt' uitã & ſciam ad ep̄atũ uidet̄ frumenta ſpũalia abſcondere ſi ſe ab
ep̄atu ſubtrahat p hoc aũt q̄ ep̄atũ accipit ponit̄ in ſtatu frumenta ſpũalia diſ-
pẽſandi ergo uidet̄ q̄ laudabile ſit ep̄atũ appetere ip̄mq; uitupabile refugere
Quarto arguit̄ q̄a facta ſanctoꝝ que in ſcriptura narrant̄ pponunt̄ nobis in ex-
emplũ ſcd'm illud Ro.xv. Quecũq; ſcripta ſunt ad noſtrã doctrinã ſcripta ſunt
Sed legit̄ Iſa.vi. Q̄ Iſa.ſe obtulit ad officium p̄dicationis qd' p̄cipue competit
ep̄is ergo uidet̄ q̄ appetere ep̄atũ ſit laudabile. Sed in cõtrariũ ē Aug⁹.xix.de
ci.dei qui dicit illud qd' ſcribit̄.viii.q.i.c. Qui ep̄atũ. Locus ſupior ſine quo regi
popul⁹ nõ põt & ſi ita retineat̄ atq; admĩſtret̄ ut decet tñ nõ decent' appetitur
Rñdet Tho.ii.ii.q.clxxxv. Q̄ in ep̄atu tria pñt cõſiderari. Vnũ ē p̓ncipale & fi-
nale.ſ.ep̄alis opatio p quã utilitati pxiorũ intẽdit̄ ſcd'm illud.Ioh.ultio. Paſce
oues meas. Secundũ eſt altitudo grad⁹ quia ep̄s ſup alios conſtituit̄ ſcd'm illud
Math.xxv. Fidelis ſeruus & pru.q.cõ.d.ſ.f.ſuã. Tertiũ ē qd' cõſequent' ſe habet
ad iſta ut reuerẽtia & honor & ſufficientia tẽporaliũ ſcd'm illud.i.thi.v. Qui bñ
p̄ſunt p̄ſbyteri duplici honore digni habeantur Appetere ergo ep̄atũ rõe hui⁹
modi circũſtãtiũ bonorũ maĩfeſtum ē q̄ ñ licet eo q̄ finis eſſet cupiditas & ãbi-
tio. Et dñs rep̄hendit ambitioſos phariſeos.d.Math.xxiii. Amant primos accu-
bitus in cenis & p̓mas cathedras ĩ ſynagogis & ſalutationes in foro. Quãtũ aũt
ad ſcd'm.ſ.ad celſitudinẽ gradus appetere ep̄atũ ē ambitioſũ & p̄ſumptuoſum
Vñ dñs Math.xx. Arguit diſcipulos p̓matũ querẽtes.d.p̓ncipes gẽtiũ dñantur
eoꝝ. Vbi Criſo⁹ dicit p hoc oñdit q̄ gentile eſt p̓matũ ſapere & ſic gentiũ com
patione aĩarũ eoꝝ eſtuationẽ cõuertit. Sed appetere pxĩs pdeſſe ē ſcd'm ſe lau
dabile & uirtuoſũ. Veꝝ q̄a put ep̄alis act⁹ habet ãnexã celſitudinẽ grad⁹ p̄ſũp
tuoſũ uidet̄ q̄ aliq̄s p̄eſſe appetat ad hoc q̄ ſubditis pſit niſi maĩfeſta neceſſi-
tate ĩminẽte ſic Greg.dĩc ĩ paſtorali Q̄ tũc erat laudabile ep̄atũ appetere q̄ñ

dubiū nō erat ꝑ hūc queq̨ ad maiora supplicia ꝑuenire. Vñ nō defacili inueni-
bat̄ qui hoc onus assumeret p̄sertim cū ad hoc aliqs zelo caritatis dīnitꝰ fuisset
incitatus Pōt tamē qlibet absq̨ uitio p̄sūptiōis appetere talia oꝑa facere si con
tingeret in tali officio esse uel appetere se esse dignū ad talia oꝑa exercēda ita ꝙ
bonū opus cadat sub desiderio nō aūt ꝓmatꝰ dignitatis. Vñ Crisoꝰ super Math
ait. opus qdē desiderare bonū est ꝓmatū aūt honoris cōcupiscere uanitas ē. Pri-
matus. n. fugientē se desiderat desiderantē se horret. Ad ꝓmū ergo dicendū. Q̄
sicut Gregꝰ dicit in pastorali. Illo tēpore apl's dixit illa uerba quo ille q plebi-
bus p̄erat ꝓmus ad mr̄ii tormēta ducebat̄. Augꝰ uero. xix. de ci. dei dicit. Q̄ apl's
exponere uoluit qd sit ep̄atus quia nomē oꝑis ē ñ honoris. Ad scd'm dicendum
Q̄ nō est eadē rō de statu religionis & statu ep̄ali ꝓpt̄ duo. Primo quidē qa ad
statū ep̄alē p̄exigit̄ uite ꝑfectio & per hoc dñs a petro exquisiuit. si plus ceteris
eū diligeret añq̄ ei cōmitteret pastorale officiū. Sed ad statū religionis non pre
exigit̄ ꝑfectio sed ē uia ad ꝑfectiōꝫ Vñ & dñs Math. xix. nō dixit Si es ꝑfectus
sꝫ si uis eē ꝑfectꝰ uade & uende oīa que habes. Et hꝰi dr̄ie rō ē qa scd'm Dyoni.
ꝑfectio ꝑtinet actiue ad ep̄m sicut ad ꝑfectiorē ad monachum aūt passiue sicut
ad ꝑfectū Requirit̄ aūt ꝙ sit ꝑfectus aliqs ad hoc ꝙ possit alios ad ꝑfectionem
adducere ꝙ non p̄exigit̄ in eo q debet ad ꝑfectionem adduci. Est aūt p̄sumptu
osum ꝙ aliqs se ꝑfectū reputet nō aūt ꝙ aliqs ad perfectionē tēdat. Scd'o nō ē
eadē rō quia ille qui statū religionis assumit se aliis subiicit ad spūalia capienda
& hoc cuilibet licet. Ille uero qui transit ad statū ep̄alē sublimat̄ ad hoc ꝙ aliis
ꝓuideat Et hāc sublimationem debet sibi nl'ls assumere scd'm illud hebr. v. Ne-
mo sibi assumat honorē sed qui uocat̄ a deo tāq̄ Aarō Et ut Gregꝰ dicit. viii. q. i.
c. In scripturis Sicut locꝰ regiminis desiderātibꝰ negādus ē ita fugiētibꝰ offerē
dus. Ad tertiū argumētum dicendū. Q̄ dispēsatio spūaliū frumētorū nō ē faciē
da scd'm arbitriū ꝓpriū sed ꝓncipal'r quidē scd'm arbitriū & dispositionē dei. Se
cūdario aūt scd'm argumētū superiorū p̄latorū. Ex quo nō intelligit̄ ille abscon
dere frumenta spūalia cui nō cōpetit ex officio nec ei a superiori iīungit̄ si ab ali
orū correctione aut gubernatione desistat sed solū tunc intelligit̄ abscondere si
dispēsationē negligit cū ei ex officio incūbat uel iniūctū officiū ꝑtinacit̄ recusat
qa ut dr̄ extra de renūtiatione in. c. Nisi cū ꝓdē. Tunc in te uerā hūilitatē custo
dies cū ꝑ eā locū sublimē effugies & ꝑ obedientiā nō dimittes. Et. viii. q. i. c. In
scripturis. Si is q ualet oīpotentis dei renuerit pascere oues oñdit se sūmū non
amare pastorē. Ad q̄rtū uero argumentū Rñdet Gregꝰ in pastorali ꝙ Isaias q
mitti uoluit ad p̄dicandū uidit se antea purgatum ꝑ altaris calculum. Quia ergo
ualde difficile est quēlibet purgatū se ꝯgnoscere iō nl'ls p̄dicare dꝫ nisi mittatur

periculosũ ergo est & nõ sine ãbitione etiã uiris idoneis querere & petere ep̃a-
tũ. Sed q̃d de illis in q̃bus nulla cõditio que ĩ ep̃o ẽ req̃renda penit9 inuenitur
q̃ instant satagunt ãbiũt ut ꝓmoueanť ad dignitatẽ ep̃alẽ. O temeraria p̃sũp-
tio. O inflata elatio. O diabolica supbia. Audiãt tl'es id q̃d scribiť extra de elec-
tione. c. Cũ ĩ cũctis. Cũ in cũctis sacris ordinibus & eccl'iasticis ministeriis sicut
etatis maturitas moꝝ grauitas & l̃rarũ scia ĩquirẽda multo forti9 h̃ in ep̃o opor
tet inquiri qui ad curã poniť alioꝝ in seip̃o debet oñdere q̃liť alios oporteat in
domo dñi cõuersari. Glo. uero sup uerbo l̃rarũ dicit ꝑpť defectũ scĩe repellitur
aliq̃s ab ep̃atu etiã iã ꝓmotus ut patet extra de etate & q̃litate ordinãdoꝝ. c. ul
timo. Et extra de electiõe. c. cõgregato. Et. i. q. i. c. Vilissim9 dr̃. Vilissimus ẽ am
putãd9 nisi p̃cellat scia & sanctitate q̃ ẽ honore p̃stãtior. Ad idẽ ẽ. c. Nõ oꝫ. i. q.
vii. ¶ Scd'm dubiũ erat utꝝ ultra ep̃alẽ dignitatem sit peccatũ appetere aliquas
dignitates seu officia uel bñficia ut abbatiam prioratum ꝛc. Et uidetur ꝙ non.
Quia q̃d nõ ẽ ꝓhibitũ p̃ aliq̃d ius uideť esse cõcessũ. xiii. q. ii. c. hebrõ. §. sequen-
ti. Si ista nullo iure ꝓhibenť. ergo ut licita cõceduntť. Cõtra hui9 uideť esse rei
ueritas. Et rõ ẽ q̃a ubi eadẽ rõ. l. & idẽ ius. Nã de silibus idẽ est iudiciũ. ar. dis. v. c.
Ad ei9. Sed rõ quare illicit9 ẽ appetit9 ep̃atus ẽ ꝑpť curã quã habet annexã q̃a
p̃sumptuosũ nimis ẽ ut q̃s se reputet idoneũ ad regẽdas aĩas aliorũ. Sed eadem
rõ ẽ in quolibet p̃dictorũ q̃a. s. in oĩbus ẽ cura ãnexa nec differũt ab ep̃atu nisi se
cũdũ magis & min9 q̃a ut patet ep̃us habet curã uniuersalẽ toti9 diocesis sue sed
in p̃dictis officiis cõstituti hñt curã ꝑticularẽ ut pꝫ uni9 ꝓchie uel unius colle-
gii. Taliũ aũt appetitus non diuersificat speciẽ quiditatẽ peccati sicut appetere
furari unũ florenũ ẽ ei9dẽ spetiei cum appetitu furãdi mille licet hoc sit grauius
Sic ĩ ꝓposito de appetitu ep̃at9 & aliorũ bñficioꝝ curatoꝝ. Preterea scd'm Tho.
Ray. hostl. & Gofre. Qui petit ꝓ se aliq̃d p̃dictorũ si alias sit dign9 efficiť indig
n9 rõe p̃sũptionis & cõmittit symoniã. Ergo peccat mortaliť. Et pro hac cõclu-
sione faciũt dicta sanctorũ. Vñ Criso9. xxxx. dis. c. Multi ait. Quicumq̃ deside-
rauerit p̀matũ in terra ĩueniet confusionẽ in celo nec ĩť seruos xp̃i computabiť
qui de p̀matu tractauerit. Null9 aũt inuenit cõfusionẽ in celo aut sep̃ať a cõsor-
tio seruoꝝ xp̃i nisi ꝑpť mortale. ergo ꝛc. Et. i. q. i. c. Pricipat9 Leo papa ait. Prĩ
cipat9 idest p̃latio quẽ aut seditio extorsit aut ambit9 occupauit etiã si moribus
nõ offendat aut actibus ip̃i9 tñ inicii sui est ꝑniciosus exẽplo & difficile ẽ ut bo-
no ꝑaganť exitu que mala sunt inchoata p̀ncipio. Sed non dr̃ aliq̃d ꝑnitiosum
nisi mortale. Sciendũ aũt ꝙ id q̃d dictũ ẽ. s. ꝙ non licet petere beneficiũ curatũ
nec peti põt absq̃ uitio symonie. Aliq̃ illud nõ tenent ut Bern. & vv̀. hãc opi-
nionẽ sequi uidenť curiales sed tñ nõ ẽ tuta. forte posset dici. Q̃ qui intẽderet

Q. sit dignus sacerdotio optimo. D. Hieronimi doct.

Melior dr dupl. simplr et sm quid. uide D. Tho. hanc pulcherrimam doct.

deo ſeruire in clero nō ꝓpt᷑ honores maiores cōſequendos & diuitias in ſc̄lo ſed quia ſtatus ille melior ē q̄ ſecularis & dīnis applicatus & magis ſibi grat9 & ī eo poit9 appetit ſibi ꝓuideri de bn̄ficio & petit illud a ſuperioribus ut poſſit ſcd̄m cōditionē ſuā ſuſtentari non ad pompam ſed ad decentiā nō hn̄s intentionē ad curā nec ad honores & gradus & ad pinguius bn̄ficiū ſed ad ſui gubernationē ita contētus de ſimplici bn̄ficio ſicut de curato dūmō ſibi ſufficiens eſſet non peccaret. Appetit.n.& querit qd᷑ ē de iure dīno debitū. Videlicet ꝙ qui altari ſeruit de altari debet uiuere ut dicit apl̄s qd᷑ eſt licitum cuilibet. Et quāuis cura annexa ſit ei qd᷑ ſibi confert᷑ ocul9 ei9 nō eſt ad hoc ꝑncipalit᷑ ſed ad ſuſtētationē ſibi debitā ex ſeruitio eccl̄ie. Illud aūt.ſ.qd᷑ ſit curatū ē acceſſoriū & ꝑ accidēs & acceſſoriū naturā ſequi congruit ꝑncipale de re.iu.li.vi. Sed ꝑncipale intentū.ſ.ſuſtentatio ſui iure ē licitū. Ergo & qd᷑ ide ſeq᷑t nō aliquid illicitū adiungendo. Tertiū dubiū erat utrū p̄lat9 peccet cōferēdo bn̄ficiū bono p̄termiſſo meliori uel utrū peccent ſic eligētes. Et uidet᷑ ꝙ ſic. Quia.viii.q.i.c.licet Hiero9 ait. Sciant oēs & certi ſint ꝗa qui p̄ſtantior ē ex omī populo ꝗ doctior ꝗ ſanctior qui omī uirtute eminētior ille eligat᷑ ad ſacerdotiū. Sed beat9 Tho.in quadā.q.de quolibet dicit Q aliqs pōt dici melior dupl̄r. Vno mō ſimpl̄r Alio mō ſcd̄m qd. Simpliciter aūt dr̄ melior ꝗ eſt ſanctior & plus hn̄s de caritate. Secundū qd dr̄ melior ꝗ eſt melior ſcd̄m aliquem reſpectū Contingit aūt aliquē eſſe meliorē ſimpl̄r ideſt maioris ſanctitatis qui n̄ eſt melior q̄ntū ad hoc ꝙ p̄ficiat᷑ ī eccl̄ia. Sed ali9 minoris ſanctitatis eſſet melior in regimīe ꝗa forte magis eccl̄iam iuuare poterit uel ꝑ lumē ſapīe uel ꝑ auxiliū potētie uel ꝗa diu ī eccl̄ia deſeruiuit. Nō ergo tenet᷑ dare p̄latus officiū uel bn̄ficiū meliori ſimpl̄r ſed meliori quo ad hoc. Iō ſi p̄ferat unū alteri ꝓpt᷑ aliquā cauſā que ꝑtineat ad honorē dei & utilitatem eccl̄ie iam q̄ntū ad hoc iſte ē melior & p̄latus recte facit ꝓmouēs illū. ſicut etiam & eligentes hec ille. Notādū etiā ꝙ q̄uis min9 bon9 ſimpl̄r poſſit p̄ferri magis bono ī regimīe eccl̄ie ꝗa utilior non tn̄ ſi ſcit᷑ eſſe mal9 q̄uis poſſet iuuare eccl̄iam ꝑ ſciaꝫ & potentiā quia in hui9mōi ꝑ maxīe reqrit᷑ bonitas uite alias ſine peccato cura exerceri nō pōt. Hoc.n. nō eſſet p̄ferre min9 bonū ſed ſimpl̄r malū & ꝑ conſequēs ꝗ n̄ ē idone9. Vn̄ Albert9 magn9 dic expreſſe. Q ꝓmouētes ad ordines uel curā paſtoralē uel aliqd᷑ bn̄ficiū eccl̄iaſticū ſcient᷑ indignū abſq; dubio peccant mortalit᷑. Nec nobilitas excuſare pōt ꝙ ꝓmoueat᷑ mal9 quia q̄nto nobilior tāto nociuior. Et ſi dicatur ꝙ ali9 non ſit ita utilis oīno iſta rō nihil ualet quia utilitas ſp̄ūalis tēporali ē p̄ponēda nec excuſat paucitas miſtrorū eccl̄ie. h᷑ Albert9. Dr̄ uero aliquis eo ip̄o bon9 quo nō ē mal9 extra de p̄ſūptionibus.c.Dudū. Quartū dubiū erat. Vtrū p̄latus eccl̄ie poſſit cōmittere cōſanguineo ſuo curam eccleſie

124

pꝰpoīto meliore. Videt̃ ꝙ nō quia Hieroꝰ dicit loquens de moyse Q̃ sustituit sibi successorē in regīe Iesū naue.viii.q.i.c. Si ergo. Nulla consanguinitatis rō nulla ꝓpīquitatis hĩta cōtēplatio ē ꝓpinquis agrorū & p̄dioꝝ relinq̃tur heredi tas gubernatio populi illi tradat̃ quē deꝰ elegerit hoī.s.tali qui habet in semet- ipō sp̄m dei & p̄cepta dei incōspectu eius sunt Et idem Hieroꝰ.viii.q.i.c.Moy ses.Moyses amicus dei cui facie ad faciē locutꝰ ē deꝰ potuit utiq; successores pͥn cipatus filios suos facere & posteris ꝓpriā relinquere dignitatē. Sed extraneus de alia tribu eligit̃ Iesus naue ut sciremꝰ pͥncipatū in populos nō sanguī deferē dū esse sed uite. Glo.dic ibi sup̱ uerbo tribu.Moyses fuit de tribu leui. Iesus na ue siue Iosue fuit de tribu Effraī. Ad hoc ꝓpositū etiā recitat Policratus li.iiii. Q̃ obsecrante senatu ut Adrianꝰ filiū quē habebat augustū faceret rn̄disse fert̃ Sufficere debet. Q̃ ego regnauerī cū nō merear Principatus.n.nō sanguini s; meritis dandus ē.Inutil̉r q̱ppe regnat qui rex nascit̃ nec meret̃ Ventn̄. Tho.in quadā.q.de quolibet dicit.ꝙ al̉r est Dicēdū de cōsanguineo eque idoneo al̉r de cōsanguineo minꝰ idoneo. Si aūt cōsanguineꝰ sit eque idoneꝰ pōt p̄latꝰ p̄ferre cōsanguineū nisi ex hoc forte scandalū oriat̃ ul̉ aliqui exinde malū exēplū acci- piant ut qn̄ ꝓbabilit̃ timet̃ ꝙ alii p̄lati inducerēt̃ hoc exēplo ad dandū suis mi- nus dignis.Rō hec.qa in hoc ꝙ det consāguineo eque digno nil deperit utilita- ti eccl̉ie nec ē cōtra caritatē. Et hoc figuratū est gen.xxxxvii.ubi Pharao Ioseph loquens de fratribus suis dixit.Si esse nosti in eis uiros industrios cōstitute illos mgr̄os pecorū meoꝝ Si uero cōsanguineꝰ p̄lati sit minꝰ idoneꝰ nō debent eū p̄ ficere ad curā eccl̉ie pꝰpoīto meliore.Et sic faciēdo & p̄ficiēdo illū grauiter pec cat Quid temporibꝰ his ī bn̄ficioꝝ collatione ac distributione fiat non opus est enarrare cū iā maifesta sit oībus eccl̉ie sancte iactura p̄ficiunt̃ infames ꝓmouēt̃ ambitiosi exaltant̃ amici & q̄i nulla ē ampliꝰ cura de regimīe aīarū p̄ualuit ābi- tio & ad lucra tēporalia m̄danāq; pompā oīa sūt redacta. O deꝰ de celis. O deꝰ oīpotens Inspice succurre uisita & nō derelinquas ꝓpt̉ peccata nr̄a spōsam tuā eccl̉iam quā tuo p̄cioso sanguine redemisti. Inuaserunt lupi rapaces gregē tuā & non est ꝙ pascat oues tuas Scd̉s appetitꝰ inordinatꝰ honoris dr̄ magisterialis sublimitatis Appetūt nāq; multi indebite magisterialē gradū.Et licet secundū host.in sūma sua.li.v.in rubrica de mgr̄is. Preceptor cuiꝰlibet discipline uocari possit mgr̄ ut ī li. Quibus erga.ff.de uerborū signifi.ul̉ qui regimē habet p̄ce- teris ait in.l.i.ff.de extra dictionibꝰ uel doctor legū ut in ꝓhemio.ff.§.penultīo Nos tn̄ loq̱mur de mgr̄is ꝓut sic appellant̃ doctores theologie in q̱bus rep̄hen sibilis esse pōt magisterii gradus & ambitiosus reputari q̄druplici rōe. Prīo rōe insufficientie.Scd̉o rōe repugnātie. Tertio rōe sup̱bie. Quarto rōe finis. Prīo

Nota de resignandis beneficiis rone sanguinis. D. Hieron sent.

Itē preclarū Adriani dictū. Principatꝰ nō sanguini sed meritis dandus. Itē Inutiliter regnat q rex nascit̃ nec meretur

126

rõe insufficientie quãdo aliqs ĩsufficiẽs ẽ qa uł indoct9 uel adeo parũ doctus ut sibi grad9 magisterii cõuenire nõ possit ꝑ qb9 dr̃.lxi.di.c.Miserũ. Miserum est eũ fieri mgr̃m qui nũq̃ fuit discipulus Et.lix.dis.in.c.ordinatus.debet ante esse discipulus.quisqs doctor esse desiderat.Et sic docere põt qd̓ didicit.xvi.q.i.c.sic uiue.Multo tẽpore disce que p9modũ doceas. Et.c.Si clericat9.Si clericat9 titillat desiderium discas qd̓ possis docere.& rõabilẽ hostiã offeras deo miles anteq̃ tiro nec prius mgr̃ sis q̃ discipul9.Et de electione.c. Cũ ĩ mgr̃m.In magistrũ assumi non debet q formã discipuli non assumpsit.hec ibi. Dicit aũt host.ubi s̃ Q ꝑmouẽdus ad magisteriũ cognosci põt legẽdo & disputãdo si sit idone9. Secũdo est repħẽsibilis & ãbitios9 magisterii grad9 rõe repugnãtie. Quãdo aliqs esset in aliqua religione que talia cõtineret ꝙ sibi magisterii grad9 repugnaret sicut de monacho dicit Hiero9.xvi.q.i.c.Monachus. Monachus nõ doctoris sed plangentis habet officiũ. Ad qd̓ facit ibidẽ.c.Si cupis &.c.Alia cã. Si aũt talis esset religio in qua possent religiosi cũ obseruantia regule & statutoꝝ suoꝝ uacare etiã studio lr̃aꝝ & ꝑdicatiõi & ĩstructõi alioꝝ possẽt h9i uiri religiõis docti scd̓m Alexandrũ in.iiii.sũme ad gradũ magisterii ꝑmoueri.qd̓ cõfirmatur ꝑ ea que scribunť.xvi.q.i.c.Doctos.c.Moderamine.c.Sũt non nulli.c.Nos aũt.c.In pochia.c.Cũ ꝑ utilitate Et hoc apparet ꝑ expientiã qa quottidie ex ordinibus mendicantium multi fiũt mgr̃i in theologia. Tertio ẽ repħensibilis & ãbicios9 gradus magisterii rõe suꝑbie. qñ aliqs querit illũ gradũ ĩportune se ingerendo ut excelleat & appareat glorios9 qd̓ ꝓhibet xp̃us Math.xxiii.d. Nec uocemini mgr̃i.s.cũ elatione mẽtis qa mgr̃ ur̃ un9 ẽ xp̃s.In qbus uerbis nõ nomẽ aut gradũ dãnauit magisterii scd̓m oẽs doc.sed tm̃ suꝑbiã ad quã multi cũ noĩe illo deueniũt q eo ꝙ mgr̃i sunt & uocanť credũt se oĩa scire.spnũt indoctos.& qd̓ ipi sciunt aliis cũ difficultate & labore uix cõicare uolũt. Quarto ẽ repħensibilis & ambiciosus magisterii grad9 rõe finis. Qñ aliqs magisteriũ suscipit nõ ꝓpť honorẽ dei aut salutẽ ꝓpriã uł utilitatẽ ꝓxioꝝ.sed ꝓpť tẽporalia lucra ꝓpť ꝑlationes obtinẽdas & acqrendas dignitates. Tales siqdẽ qa a debito fine deficiũt honorẽ indebite appetũt & inordinate.Iudicet ergo unusqsq; seipm̃.Ego non audeo aliena facta culpare. ꝑcor tñ deũ celi ut magisterii dignitas tã multis ad salutẽ accedat quot cã ẽ dãnationis eterne.Tertius appetit9 inordinat9 honoris & ambitionis est sclaris ptãtis quõ aliq aspirãt tirãnice dĩna tẽporalia usurpare Respondendũ ut meli9 intelligať notandũ ꝙ q̃druplr põt aliqs recte & merito esse princeps aut dñs. Primo ex dĩna ordinatione.Secũdo ex ecclie collatione. Tertio ex legittima successione.¶ Quarto ex populi electione.¶ Primo ex dĩna ordinatione sicut Saul fuit unctus in regẽ a Samuele de uolũtate dei ut habetur

Et qui dignus sit magisterio in Religionibus. opt.a doc.a

Superbia magistrorum in alios indoctos: etc.

127

i.Reg.x. Qui cũ fuiſſet abſconditus domi cucurrerũt illi de pp̄lo & tulerũt eũ inde ſicut fuerat diuinit⁹ reuelatũ ſtetitq; in medio pp̄li & Samuel dixit. Certe uidetis quẽ elegit dñs qm̄ non ſit ſimilis ei ĩ omni pp̄lo & clamauit cũctus pp̄ls Viuat rex. Scd̄o pōt aliqs eſſe p̃nceps ex eccl̄ie collatione. qñ .ſ. eccl̄ia auctoritate diuina cõferret alicui p̃ncipatũ & p̃cipue imp̄ialem dignitatem. Papa enĩ imp̄atorẽ inſtituere & deſtituere debet & pōt rōnabilib⁹ cauſis interueniẽtib⁹ ſicut factũ fuit tp̄re Stephani ſcd̄i ut dr̄ ĩ chronica martiniana quō Arſtulphus rex Longobardoꝝ inquietabat romanos q̃pp̄ter Stephanus romanus pontifex aduertẽs q Cõſtantin⁹.v⁹. Cõſtantinopolitan⁹ ip̄ator ñ poterat iuuare romanos uenit in franciã ad Pipinũ regem francorũ. Qui cũ papa ueniens liberauit romanos ab iniuriis lõgobardoꝝ. & cõtinuo ĩ premio uirtuoſi laboris factus eſt imp̄ator & reuerſus in Franciã ip̄auit annis.xiii. Pipino autẽ ſucceſſit in iperio Karolus eius filius mãſitq; imperiũ apud Francos annis.xxxv.& mẽſib⁹.ix. uſq; ad tp̄ra Ludouici tertii cuius tp̄re qa Francigene nõ iuuerunt Romã ab iniuriis Longobardoꝝ fuit diuiſũ imperiũ eo q unus imp̄auit ĩ Italia ali⁹ in Alemãnia & ſciſma durauit uſq; ad Ottonẽ q liberauit eccl̄iã ab impietate Iohis pape.xii. quẽ cardinales ſuo adiutorio depoſuerũt. Quare Otto coronã imperii ſuſcepit Et eo mortuo imp̄auit filius ei⁹ Otto.ii.& p⁹ illũ Otto.iii.per hereditariã ſucceſſionẽ. Sed p⁹ mortẽ Ottonis.iii.fuit iuſtitutũ q imp̄ator eligeret̃ ab electoribus.ſ. Magũtinenſi Treuerẽſi Coloniẽſi marchione Brandaburgẽſi palatino duce Saxonie & rege Bohemie. De p̄tãte uero pape ſup̃ imp̄atorẽ dixi in ſermone de ſacerdotali dignitate. Tertio pōt aliqs eſſe p̃nceps & dñs ex p̄r̃na ſucceſſione ſicut de Salomone dr̄.iii.Reg.ii.c. Salomon aũt ſedit ſup̃ thronũ Dauid p̄r̃is ſui & firmatũ ẽ regnũ ei⁹ nimis. Quarto pōt aliqs eẽ p̃nceps ex electione qñ eligit̃ uniformit̃ & cõcordit̃ ab ill' qb⁹ h̃t p̃eſſe. His modis except' q dñari cupit̃ ãbitiõis uitio tãgit̃. Sed dubitaret aliqs. Quid de officiis & dignitatib⁹ ſecl'aribus ſi appetant̃ & procurent̃ per preces & obſequia ut officium p̄tãtis ſenatoris capitanei & huiuſmodi. Nunquid eſt peccatũ? Rñdeo q ſi quis h⁹modi appetat & querat magis curãs de honore & lucro q̃ de iuſtitia ſeruanda q talis peccaret. Similit̃ ſi ignorat ea que ſpectant ad executionẽ debitam dicti officii nec iuuari per aliũ pōt. Sil'r ſi paratus ẽ ſe intromittere de hiis ad que ſua poteſtas non extendit̃ q̃uis ibi cõſueuerit fieri. puta ſi laicus uelit de clericis iudicare uel de eccleſia diſponere quod eis prohibet̃.di.lxxxxvi.per totũ. Si autẽ appeteret quis illos gradus zelo iuſtitie & caritatis proximoꝝ exigente non ratiõe proprii commodi nõ peccaret. Sed quis ẽ hic & laudabimus eum? Ideo magn⁹ erit numerus damnatorum.

¶ Q abhominanda ē ambitio tum qa inducit multa mala tum qa omnis iustus illam fugit tum etiā qa tollit quietem mentis. Caplm .iii.

TErtiū mysteriū declarandū de ambitiōe dr abhomīatio. Abhominandū quippe & fugiendū ē hui9modi peccatū ꝓpt tria. Prīo qa mlta crimina inducit. Scdo qa oīs iustus illā fugit. Tertio qa qetem mētis tollit. ¶ Primo ambitio multa crimīa inducit. Hoc maxīe malū ħt ambitiosus q nec timet deū nec ueret hoīes sepe & libent mētit adulat sepe similat hūilitatē īclinat cūctis seruus ē oīm & tributarius crudelissim9 & uenenosus. Qnq ꝓpt ambitionē etiā suis. Romulus qdē occidit frēm Remū ut sol9 regnaret. Iulius cesar Pompeiū ē semꝑ persecut9 usq ad mortē cū quo plīma bella gessit cupiditate imperii. Absalon suum prēm Dauid tēptauit pellere regno ut rex ipē pficeret. Et qd historias querimus qn clara sunt oīa bella que fuerūt in mūdo usq nūc. Nec dubiū ē illa fuisse ꝓ maiori ꝑte cōfecta ex liuore ampliādi domīa. Propterea Ninus rex Assirioꝝ bellis uexauit ꝓuīcias. ꝓpterea magnus Alexander duxit exercitū extra patriā cōtra Dariū imo cōtra oēs reges orientales. Propterea Marciales Romanis sꝑ fuerūt ī bello ab urbe cōdita usq ad tꝑra Cōstantini habuerūtq bella plurima aduersus Sabinos cōtra Volscos Coriolanos Veios Faliscos Pelignos Picentes Sānites Tarētinos Carthaginenses Hyspanos Metridatē Egyptum Germanos Cymbros & Parthos. Et ut breuit dicā cōtra totum mundū. Et qs enumeret q̄ntus hoīm sanguis in tot p̄liis sit effusus. quot millia milliū sint extincti. quot ciuitates depopulate. quot uiolate uirgines. quot utriusq sex9 p̄tio uenūdati? O ambitio tantoꝝ sceleꝝ mr. O uenenosa radix ex q̄ facile ꝓdit oīs facinorꝫ germē. O bonoꝝ moꝝ dissipatrix. O īimica iustitie. O semīatrix odioꝝ O fons oīs scādali. O cōfusio religiosoꝝ. O turbatrix eccłie. O desolatrix ciuitatum. O deniq destructrix hūani generis. Propt ambitionē nāq uix pōt aliquis ꝑ uiā rectā incedere & qnq imo multotiēs q boni credunt & sancti ꝓpt ambitiōez efficiūt reꝓbi & diaboli filii. ¶ Scdo abhoīanda ē ambitio qa qlibet iust9 eā fugit. Dn̄s nr Iesus xp̄s cū facto miracło de qnq panib9 uoluissent eum sibi regē facere aufugit ut ħet Ioħ. vi. Moyses cū esset annoꝝ .lxxxiii. & mitteret a dn̄o ut esset dux ppłi isrł mltū excusauit se .d. Q esset īpeditioris lingue Exodi iiii. c. Hieremias cū mitteret a dn̄o & cōstitueret suꝑ reges & regna ad annūciādū uerbū dei subtrahebat se .d. Ha ha ha dn̄e de9 nr nescio loq. Hier. i. c. Marcus euāgłista ut sacerdotio inhabilis eēt āputauit sibi policē. Greg9 magn9 a clero & ppło accłat9 ī papā occulte fugit. Ambro9 ne ꝓmoueret ī archiepm magnā resistētiā fecit. Et sic oēs boni & iusti uiri ambitionē sūt detestati. ¶ Tertio abhomīanda ē ābitio qa quietē mētis tollit. Semꝑ .n. ambitiosi hn̄t in corde ignē

semp sunt in cogitationibus sp in desideriis martyres nō dei sed pncipis tenebrarū. Propterea Bernardus li°.iii.de consideratiōe ad Eugeniū ait. O ambitio ambientiū crux quō oēs torques omnibus places. Nil acrius cruciat nil molesti9 inquietat nil tā apud miseros mortales celebrius negociis ei9. Et idē in sermōe .xl. Ambitio subtile malū secretū uir9 pestis occulta doli artifex mr̄ hypocrisis liuoris parēs uitiorū origo tinea sanctitatis excecatrix cordiū. hec ille. Propt̄ hec itaqꝫ oīa uitari debet ambitio ut sic obtineri possit p hūilitatē diuīa gr̄a & in fine sempiterna gl̄ia. In q̄ uiuit regnatqꝫ gl̄iosus de9 p infinita sclorū scl̄a. Amen

Feria quinta scd̄e ebdomade in quadragesima. De uitio uane glorie quo laborabat diues ille damnatus & quod plurimū timere debent penitētes quia oriri solet maxime ex opibus bonis. Sermo.xxxv.

INduebat̄ purpura & bysso. Verba sunt redēptoris nr̄i origīal̄r Luce .xv.c.& in euāg̃lio hodierno. Audiuim9 ex lectiōe sancti euāgelii dānatū fuisse diuitē i inferno n̄ qa diuitias possidebat sed qm̄ male illis utebat̄. Erat enī crudelis pxis & Lazaro mēdico cui9 ulcera canes lingebāt aīalia bruta ip̄e hō nullā pietatē exhibebat. Constituerat finē suū in copia bonorū tp̄raliū & ppt̄ illa supiorē nō cognoscebat deū exaltabat seip̄m & elatus corde cupiebat honorari. Et pp̄terea induebat̄ purpura & bysso gl̄am querēs i excessiuo ornatu & immoderato. Et qm̄ pl̄imi sunt illius diuitis sequaces & imitatores qui omne suum desiderium inflammant ad hanc gloriam tp̄ralem inanem & uacuam. Idcirco in presenti sermone de uane glorie uitio aliqua discutiemus de q̄ tria mysteria occurrunt declaranda.

Primū dr̄ diffinitio. Quid sit uana gloria & quomodo differt a gloria sācta
Secūdū detestatio. que esse potest in bonis & uirtuosis & a gloria beata.
Tertium generatio. Capl̄m.i.

PRimū mysteriū de uana gloria dr̄ diffinitio. In quo quid sit uana gl̄ia uideamus. Et Alex.in.ii.sūme diffinit eā sic.d. Vana gl̄ia ē appetitus inordinat9 & inordinata delectatio hūane laudis. Nā gl̄ia claritatē q̄ndā significat. Vn̄ glorificari idē ē quod clarificari ut Aug9 dicit sup Ioh̄. Et Ambro9 in li° de officiis. Gloria ē clara cū laude noticia. Et Tullius in rheto. Gloria ē freq̄ns de aliquo fama cū laude. Laus uero Ar̄ dicit.i.rethoricorū ē sermo elucidās magnitudinē uirtutis. Ideo nomen glorie importat manifestationē alicuius de hoc qd̄ apud hoīes decorū uidet̄ siue illud sit aliqd̄ bonū sp̄uale siue tp̄rale. Possumus tn̄ pro clariori intelligentia distinguere triplicē gloriā. Prima dr̄ beata. Scd̄a sancta. Tertia uana. Pr̄a ē gl̄ia btā de q̄ i psal. Gl̄ia & diuitie ī domo ei9. Et psal.cxlix. Exultabūt sancti i gl̄ia. Et de hac diffusi9 loco suo dicem9. Scd̄a ē

gloria sancta. Et hˀ ſm Tho.ii.ii.q.c xxxii.ē cū quis cognoſcit bonū ſuū dignum laude & approbat illud cupiēs ab aliis laudari aut ꝑpť diuinū honorē aut ꝑpť ꝓxioꝝ ſalutē. Nā ſm Alex. laudari ꝑpť deū & ꝑpť bonū ꝓximi n̄ ē aliud q̄ deū laudari in nobis. Vn̄ nō errať ſed ſancte appetiť gl̄a cū uirtuoſe uiuiť & nō conſtituiť ibi finis. Ad hanc hortať nos xp̄s.d. Math.v. Sic luceat l.u.c.h.ut ui.bo. opa u.& glo.p.u.q in ce.ē. Et.i.Cor.x. Sine offenſiōe eſtote iudeis & gentibus & eccľie dei ſicut & ego omnibꝰ ꝑ oīa placeo non querēs qđ mihi utile ē ſed qđ multis ut ſalui fiāt. Et Ro.xii. Prouidētes bona n̄ tm̄ corā deo ſed etiā corā oībꝰ hoībus. Et Eccle.iiii. Curam habe de bono noīe. Et prouer.xv. Fama bona impinguat oſſa. Et Ouidiꝰ li. de triſtibꝰ. Deniqꝫ n̄ ꝑuas aīo dat gl̄ia uires. Et fecūda facit pectora laudis amor. Ideo Augꝰ in ſermone de cōfeſſiōe ait. Solet mouere cariſſimi ꝙ dn̄s nr̄ Ieſus xp̄s ī ſermōe euangelico cū prius dixiſſet. Luceat lux ur̄a corā hoībus ut uideāt ur̄a opa bona & glorificēt prēm ueſtꝝ q in celis ē poſtea dixit. Attendite ne iuſtitiā ur̄am faciatis corā hoībus ut uideamī ab eis. Turbať enī mēs paꝝ intelligētis & p̄cepto utriqꝫ obaudire cupiētl & ꝑ diuerſa & aduerſa diſtendiť. Tā nemo enī pōt q̄uis uni dn̄o obtp̄rare repugnātia iubēti q̄ nemo pōt etiam duobꝰ dn̄is ſeruire qđ eodē ſermone ſaluator ip̄e teſtatus ē. Quid ergo faciat aīus nutās cū ſe obtp̄rare nō poſſe exiſtiat & non obtēperare formidat? Si enī opa ſua in luce poſuerit hoībꝰ intuēda ut faciat qđ p̄ceptū ē. Luceat lux ur̄a corā hoībꝰ reū ſe teneri arbitrabiť q̄i ɔtra p̄ceptū fecerit ubi dr̄ Attendite ne iuſtitiā ueſtrā faciatl corā hoībus ut uideamī ab eis. Qui aūt recte intelligit utꝝqꝫ īplet & ſeruiet uni ueriſſimo dn̄o q ſeruū pigꝝ nō dānaret ſi ea que nullo mō poterat imparet. hec ille. Et ibi cōcludit.d. Intentio q̄ppe cordis hūani quo dirigať & qd expectet intuendū ē. Ex qbus oībꝰ colligiť ꝙ nō ſūt uirtutis opa p̄termittenda qm̄ ad illa ſeqť laus mľtoꝝ & redūdant ī uirtuoſoꝝ famā dūmō ibi intentio nō cōſtituat finē ſuū. ¶ Tertia ē gl̄ia uana que ſm Alex. & Bona. ubi s̄ pōt eſſe triplex. Prīo ex ꝑte rei ꝑ qua qs gl̄iam querit utputa ſi quis gloriā quereret de ſapīa quā nō habet & huiꝰmodi uel de eo qđ ē peccatū. Propť qđ in pſal. dr̄. Quid gl̄iaris in malicia. Vel cū querit gloriā de eo qđ nō ē gl̄ia dignū ut de diuitiis de pulchritudīe de dn̄iis & huiꝰmodi. de quibꝰ nō eſt gloriandū co ꝙ trāſitoria ſūt caduca & uana. Vn̄ Iſaie.i.dr̄. Omnis caro fenum & oīs gloria eius q̄i flos agri. Scd̄o gl̄ia ē uana ex ꝑte eiꝰ a quo qs gloriā querit puta ab hoīe p̄ncipaľr cuius iudiciū nō ē rectū. Vn̄ in pſal. Maledicta oſſa eoꝝ q hoībus placēt. ſuple cū poniť ibi finis. Tertia gl̄ia ē uana ex ꝑte eius q gloriā appetit q vꝫ appetitū gl̄ie ſue n̄ refert ī debitū finē puta ad honorē dei & ꝓximi ſalutē. Nā oīs gloria finaľr ad deū ē referenda. Vn̄ Dauid ī pſal. Non nobis

dñe nõ nobis sed nõi tuo da gl'iam. Et xp̃s Ioh̃.x. Ego gloriã meã nõ quero. Si ego gloriã meã quero gloria mea nihil est.

¶ Q fugienda ē uana gloria tum qa p illam offendit deus tum qa homo p eã spiritualr infatuat tum etiã qa omnes iusti ip̃am conati sunt uitare. Ca.ii.

S Ecundũ mysteriũ declarãdũ de uana gloria dr̃ detestatio. Est siquidē uitiũ graue & detestabile ppt̃ tria. Prio ppt̃ offensionē. Scd'o ppt̃ infatuationē. Tertio ppt̃ exemplationē. ¶ Primo uana gloria ē uitiũ graue & detestabile ppt̃ offensionē qa p illã offendit deus. Notandũ aũt ſm Bona. ubi s. Q aliqñ ē peccatũ ueniale aliquãdo mortale. Veniale ē cũ ex subito motu trahit aĩus ad ppriã laudē & gaudet de bona hoĩm opiniōe tñ cũ rõ excitat statim repmit & subiicit motũ illũ recognoscēs deũ & illi se hũilians. Difficile nanq3 ē pmis motibus gl'ie ut nõ ueniãt posse resistere qa ut dicit Seneca ad Lucillum. Nulla ē tã excelsa uirtus que dulcediẽ glorie ñ tangat. Et Hiero9 ad Sabinianũ Natali ducimur malo & adulatorib9 nr̃is libent' fauemus & quãq̃ rñdeam9 nos indignos & calid9 rubor ora pfũdat tñ ad laudē suã ĩtrinsec9 letat. Et Chryso. dicit sup Math. Cũ cetera uitia locũ habeãt in seruis diaboli inanis gloria locũ etiã habet in seruis xp̃i. Si ergo amor hũane gl'ie q̃uis sit inanis nõ repugnat caritati neq3 q̃ntũ ad id de quo ē gl'ia neq3 q̃ntũ ad intentionē gloriã querētis nõ ē peccatũ mortale sed ueniale. Peccatũ aũt mortale ē uana gloria qñ cõtrariat caritati dei dupl'r. Vno mõ rõne materie de qua qs gl'iat utputa de aliquo f'lo qd' cõtrariat diuĩe reuerentie ſm illud Ezechiel'.xxviii. Eleuatũ ē cor tuũ & dixisti. Deus ego sũ. Vel cũ qs bonũ tp̃rale de quo gl'iat p̃fert deo aut etiã cũ qs p̃fert testimoniũ hoĩm testimonio dei. sicut cõtra quosdã dr̃ Ioh̃.xii. Qui dilexerunt magis gloriã hoĩm quã gloriã dei. Alio mõ cõtrariat caritati ex pte ip̃ius gloriantis q intentionē suã refert ad gloriã tanq̃ ad ultimũ finē ad quē etiã ordinat uirtutis opa & p illo cõseqñdo nõ p̃termittit facere etiã ea que sunt cõtra deũ Sic faciebãt antiqui Romani de quibus. d. Aug9.v. de ci. dei. c.xii. Veteres igit pmiq3 romani q̃ntũ eoꝝ docet & commēdat historia q̃uis ut alie gētes excepta una ppl'i hebreoꝝ falsos deos colerēt & nõ deo uictimas sed demoniis imolarēt tñ laudis auidi pecunie liberales erãt gloriã ingentē diuitias honestas uolebãt hanc ardentissime dilexerunt ppt̃ hanc uiuere uoluerunt pro hac mori non dubitauerunt ceteras cupiditates huius uni9 ingenti cupiditate presserũt. hec ille

¶ Scd'o uana gloria ē uitiũ graue & detestabile rõe infatuatiõis qa ĩ hoc uitio magna ē fatuitas quã dñs explicauit Math.xxv. in parabola de decē uirginibus quaꝝ qnq3 erãt fatue & .v. prudētes. Et prudentes intrauer̃t cũ sponso ad nuptias fatue uero licet essēt uirgĩes qa tñ oleũ recte intentiõis ad dei gloriã non

habebāt excluse fuerūt a sponso. Pro qbus dicit Greg9 ī omelia. Sepe uos frēs carissimi admoneo p̄ua opa fugere mūdi huius inqnamēta deuitare. sed hodiern na sancti euangelii lectiōe cōpellor dicere ut & bona que agitis cū magna cautela timeatis ne p hoc quod a uobis rectū gerit favor aut gr̄a humana requirat ne appetitus laudis subrepat & qđ fori ōndit intus a mercede euacuet. Ecce .n. redēptoris uoce decē uirgines & oēs dicunt uirgīes & tn̄ intra btitudinis ianuā non oēs recepte qa eaꝝ quedā dū de uirginitate sua gloriā foris expetunt oleū in uasis suis habere noluerūt. ¶ Tertio detestabile ē & graue uitiū uane glorie ppt exemplationē. Oēs quidem sancti dederūt nobis exēplū uanā gloriā fugiendi ut patet in eoꝝ gestis. Cicero etiā .i. de officiis dixit. Cauenda ē glie cupiditas. Eripit enī animi libertatē p q̄ magnanimis uiris oīs debet esse contēptio idest cōtemptus. Legim9 in Vitis patꝝ q cū quidā senex in spelūca reqesceret rogatus ē mltis p̄cibus a quodā sclari ut ueniret orōnē facturus sup filiū suū defunctū. Cūq; ille iret occurrerūt multi cū lāpadib9 ī eius occursū qa hō sanctus erat. Quod cū pcepisset senex finxit se esse stultū & expoliās uestimēta sua in flumē descendit & stans lauabat ea nudus. Sclaris aūt ille erubescēs dixit pplo Reuertimi senex nr̄ infatuat9 ē. Et ueniens ad senē interrogauit eū .d. Quare sic fecisti qa oēs dicūt demoniū habet senex. Qui rn̄dit. Et ego uolebā hoc audire & sic rediit in speluncā suā. Sile fecit beatus frat Iuniper9 de quo sepius sanct9 Frāci. dicebat. Vtinā multi essent tales iuniperi in ortis nr̄is. Cū ergo sepfatus iret Romā & mlti obuiā ei uenirent ppt famā sanctitatis sue eos declinare uolēs iunxit se ad ludēdū cū uno puero ad unā tabulā que dū leuabat de uno capite dep̄mebat in alio. Q illi uidētes reputarūt eū leuem & fatuum. Ipse uero sub illa specie uanam gloriam euitauit.

¶ Q ex uana gla generāt septē peccata que dicent septē ei9 filie. Ca .iii.

Ertium mysterium declarādū de uana gloria dicit generatio. Scdm enī Greg .xxxi. mor. Inanis gloria generat septem filias. Prima ē iactantia. Scda ē presumptio nouitatum. Tertia hypocrisis. Quarta pertinatia Quinta discordia. Sexta contentio Septima inobedientia. Nam ut dicit Tho. ubi s̄. Vitia illa que de se nata sunt ordinari ad finē alicuius uitii capitalis dicunt filie eius. Finis autem inanis glorie est manifestatio proprie excellentie ad quā pōt hō tendere dupliciter. Vno modo directe. Alio modo indirecte. Directe siue per uerba & sic est iactantia siue per facta & si sint habētia aliquam admirationem est presumptio nouitatū quas homines solent magis admirari. Si autem facta sint simplr sic ē hypocrisis. Alio mō nitit qs manifestare suā excellētiā īdirecte ōndendo se non esse alio minorē. Et hoc q̄druplr. Primo q̄ntū ad intentionem

& sic ē ptinacia p quā hō nīs innitit̄ sue scīe nolēs credere meliori. Scd̄o q̄ntū ad uoluntatē & sic ē discordia dū nō uult a ꝓpria uolūtate discedere ut aliis cō-cordet. Tertio q̄ntū ad locutionē & sic ē cōtentio dū aliqs uerbis clamorosis cō-tra aliū litigat. Quarto q̄ntū ad factū & sic ē inobīa dū.s. aliqs non uult exequi sup̄ioris p̄ceptū. Nos aūt tres tm̄ filias p̄mas.s. tria peccata declarabim9. Primū ē iactantia. Scd̄m nouitatū p̄sumptio. Tertiū hypocrisis. ¶ Primū ē iactantia de qua dicit Arl̄ in.iiii.ethicoꝝ q̄ ē ostentatio ꝓprie laudis cū ueritas nō suadet Nam sicut cū aliqs a longe uult iactare aliq̄d manū in altū leuat ita qui cupit se laudare uerbis in altū extollit. Cōtra qd̄ dr̄ prouer.xxvii. Laudet te alienus & n̄ os tuū extraneus & nō labia tua. Et Tullius i.i. de officiis ait. Turpe ē de seipso preferri falsa. Notandū tn̄ q̄ aliqs pōt seip̄m laudare tripl̄r. Primo meritorie. Scd̄o uenial̄r. Tertio mortaliter. Primo meritorie & hoc adhuc tripl̄r. Aut ꝑpt̄ caritatē dei. aut ꝑpt̄ caritatē proximi. aut ꝑpt̄ caritatē sui. Primo ꝑpt̄ caritatē dei cum.s. qs bona ꝓpria laudat non ꝑpt̄ iactantiā sed ut p illis referat gratias deo. Sicut gloriosissima uirgo in cantico suo dicebat Luce.ii. Quia ref.hu.a.s.e. e.ex h.b.m.d.o.g. Quia f.m.m q.p.ē & s.n.eius. Hinc ē q̄ Ciprianus in ep̄la ad Donatū ait. Odiosa iactatio ē q̄uis nō iactatū esse possit sed gratum quicq̄d n̄ hoīs uirtuti ascribit̄ sed de dei munere predicat̄ Scd̄o pōt aliquis cum merito laudare seip̄m ꝑpt̄ ꝓximi caritatem. Est enī q̄nq̄ necessariū ad rep̄mendas de-tractiōes & fl̄as crimīatiōes maloꝝ pro fame ꝓpe cōseruatiōe enarrare suas uir-tutes quia ut scribit̄.vi.q i.c. Sunt plurimi. Veꝝ manifestū ē diabolū qui sicut leo rugiens circuit querēs quē deuoret cordib9 plebiū suadere ut doctorib9 suis atq̄ pastorib9 detrahāt ut plebes languescētes nō tenentibus pastoribus frena eaꝝ lasciuiant atq̄ in ima ruant. Ideo Aug9 xii.q.i.c. Nolo. dicebat. Conscīa ne-cessaria ē mihi fama ꝓximo. In sermone quodā q legit̄ in festo eiusdē ipse ait. Caritati ur̄e de nobis ip̄is hodie sermo reddēd9 ē. Quia enī ut ait apl̄s. Specta-culū facti sumus mūdo & angelis & hominib9. Qui nos amāt querūt qd laudēt in nobis. Qui nos oderūt querūt qd detrahāt nobis. Nos aūt ī utroq̄ medio cō-stituti & uitā & famā deo adiuuāte sic custodire debem9 ut nō erubescāt de de-tractorib9 laudatores. Et Paul9.ii.Cor.xi.&.xii.c. ml̄tis laudib9 p̄dicat seip̄m n̄ ꝑpt̄ inanē gloriā sed ꝑpt̄ Corinthioꝝ salutē. Nā ut dicit Hiero9 ī argumēto ī ep̄l̄am ad corith̄. Corinthii sūt achaici & hi ab apl̄o audierunt uerba ueritatl̄ & subuersi sūt multifarie a fl̄is apl̄is. Quidā a ph̄ie uerbosa eloq̄ntia alii a secta iu-daice legis īducti. hos reuocabat apl̄s ad uerā & euāgelicā sapiam. hec ille. Q̄m uero ml̄ti illoꝝ ml̄ta dixer̄t Paulo detrahēdo ex oppōito ip̄e ml̄ta loq̄t̄ seip̄m laudādo. Tertio pōt qs cum merito laudare seip̄m ꝑpt̄ caritatē sui ut consolet̄

150

ſeipſum qn̄ ẽ in aliqua tribulatiõe poſitus. Sicut dicebat Iob.xxix.c. de ſe loqn̄s cum amicis ſuis. Oculus fui ceco & pes claudo pr̄ erã paupeꝝ. Scđo pót qs lau-dare ſe uenialr cũ aliq̄ de ſe dicit ex quadã animi leuitate que nõ ſũt cótra carita tem dei nec ꝓxi. Tertio pót qs laudare ſe mortalr. Et hᵒ ẽ ſꝫm Tho.ii.ii.q.c xii. & ſꝫm Alex.in.ii.ſũme. Cũ qs laudat ſe de eo quod eſt contra gloriã dei utputa de aliquo peccato mortali etiã ſi dicat᷑ ueritas aut cum qs nimis ſuꝑbe ꝓfert de ſe falſa ut decipiat ꝓximos uł cauſa cupiditatis uł gł̃ie aut cũ qs refert aliqua de ſe in exp̄ſſam ꝓximi contumeliã ſicut faciebat Goliath.i.reg.xvii.qui dicebat. Ego exprobraui agmĩb⁹ iſrł hodie. Et ſicut peccatũ ẽ his modis iactãtia ita etiã & irronia que ẽ cũ qs de ſe miora dĩc ut reputet᷑ bon⁹. qđ ſcđm Tho.ii.ii.q.c xiii pót duplr fieri. Vno modo cũ ueritate ut ſi quis ẽ ignorãs & dicat ſe ignorantẽ & hui⁹mõi. Et ſic nõ ẽ peccatũ niſi ꝑ alicuius circũſtantie corruptionẽ. Alio mó cum falſitate cũ aliquis dicit illud quod in ſe nec recognoſcit nec credit. ut ſi uir doctus dicat ſe indoctũ aut forti dicat ſe eſſe debilẽ & ſilia & ſic ꝑtinet ad pec-catũ. Vñ Aug⁹.xxii.q.ii.c. Cũ hũilitatis. Cũ hũilitatis cã mẽtiris ſi ñ eras pctór anteq̄ mẽtieris mẽtiendo efficeris qđ uitaſti. Veritas nõ ẽ inte niſi ita te dixeri peccatorẽ ut etiã eſſe cognoſcas. Et idem in.c. Nõ ita. Non ita caueat᷑ arrogãtia ut ueritas relinquat᷑. Et Greg⁹ ibidẽ ĩ.c. Incauti. ait. Incauti ſunt humiles qui ſe mentiẽdo illaqueant. hec ille. Debet tñ unuſqſq; ſemꝑ eſtimare ſe pctórem & ſi nõ inueĩat peccata de qbus poſſit ſe excuſare ſaltem ſciat ꝙ null⁹ pót deo ita ꝑfecte ſeruire qn ĩ aliquo deficiat. Propterea dr̄ di.v.ĩ.c. Ad ei⁹. Bonaꝝ mẽtiũ ẽ ibi culpã timere ubi culpa ñ ẽ. Scđm peccatũ qđ ex uana gł̃ia naſcit᷑ ẽ p̄ſump-tio nouitatũ & cõſiſtit ĩ hoc ꝙ aliqs ĩ actibus exteriorib⁹ aliqd inconſuetũ facit ſine cauſa rõnabili. Sic ſunt ĩuentores nouitatũ q nouos modos aut cerimonias ſcđm ſuũ caput in dei cultu aut in diuĩs officiis adinueniũt. Pro qbus dr̄.ii.q.v. .c. Conſuluiſti. Qđ ſanctoꝝ patꝝ documento ſancitũ nõ ẽ ſuꝑſtitioſa adinuen-tione nõ ẽ preſumendũ. ſic ſunt ĩuẽtores nouitatũ clerici q in officiãdo omiſſis antiphonis ut placeãt populo cãtãt diaboli cãtica in qbus oĩa ſũt uana mũdana atq; laſciua & gloriant᷑ in ſuo cantu artificioſo & modulato. Contra quos eſt.c. Cũ aũt.&.c. Cãtantes.lxxxxii.di. In.c. uero In ſancta Greg⁹ ait. Deũ manibus ſtimulat ideſt ad irã ꝓuocat q ppłm uocib⁹ delectat. Sũt inuentores nouitatũ religioſi q nõ contẽti coĩb⁹ ordinatiõib⁹ aliqd ſingularit᷑ agere uolunt ĩ orando comedendo loqn̄do & in aliis auſteritatibus ut pre ceteris reputent᷑. Sed tales cõfuſi remanẽt niſi ſpeciali inſtinctu moueant᷑ ſicut Dñicus & Fran. & alii. Sũt & q̄ plures alii in quolibet genere hoĩm etiã & mulieꝝ q ꝓpt᷑ ſuꝑbiã p̄ſumunt ſemꝑ ut ſingulares uideant᷑ adinuenire noua. Tertiũ peccatũ qđ ex uana gloria

De preſumptione et inuentione nouita[tum] et precipue in Religionibus et choro in quo ſepe ſunt inuentores nouarum cerimoniarum ſecundum ſuum caput. et plura alia ibidem.

nascitur est hypocrisis. Et ut dicit Isidorus ethymo. Hypocrita greco sermone in latino simulator interpretat᷑ q̄ dū intus ē malus bonū se palā ōndit. Nā in eo ē defectus sanctitatis & bonitatꝭ & tñ simulat ipām. Alex. in. ii. Hypocrisis ē amor apparentꝭ bonitatis ꝓpt᷑ se. Hoc uitiū maledictū impugnat᷑ a tribꝰ. Prīo a phis Scdo a sanctis. Tertio a xp̄o. Prīo a phis. Scribit enī Ari. i. elencoꝝ. Quibusdā est magis ope pretiū uideri esse sapientes q̄ esse & nō uideri. Et Seneca ad Lucillū. Quod loqmur sentiamus cōcordet sermo cū uita. Et idem ad eundē. Virtutem bona sequit᷑ fide q̄ se non exornat & pingit. Sed idem siue ex denudato uideat᷑ siue impatus ac subito nihil simulādo proficit. Veritas ī omnē ptē sui eadē est. Et idē ad eūdē. Multo magis ad rē ptinet q̄lis tibi q̄ q̄lis aliis uidearꝭ. Et idē ibidē. Malū ubi se bonū simulat tūc ē pessimū. Et iteꝝ ad eundē. Illud te admoneo ne eoꝝ more q̄ nō ꝓficere sed cōspici cupiūt. Facias aliq̄ que in hītu tuo aut genere uite nobilia sint. Et Tullius ī liº de officiis. Totius iniustitie nulla capitalior ē q̄ eoꝝ q̄ cū maxie fallūt id agūt ut uiri boni esse uideant᷑. Et iteꝝ in eodem liº. Ficta oia celerit᷑ tanq̄ flosculi decidūt nec simulatū quicq̄ pōt esse diuturnum Et Oratius. Nunq̄ te fallāt animi sub uulpe latentes. Impia sub dulci melle uenena latēt. Scdo reprobat & impugnat᷑ hypocrisis a doctoribꝰ & sanctis. Vñ sapiēs Eccle. i. ait. Ne fueris hypocrita in cōspectu hoim. Et Iob. viii. Spes hypocrite pibit. Et. xx. Gaudiū hypocrite instar pūcti. Et Isaie. ix. Omnis hypocrita est neq̄. Et Augꝰ sup psal. lxiii. Sil'ata eq̄tas nō ē eq̄tas sed duplex iniq̄tas q̄a & iniq̄tas & simulatio. Et Chrysoꝰ sup Math. Nulla res sic exterminat bonū sicut simulatio. Nā malū sub specie boni celatū dū ñ cognoscit᷑ ñ cauet᷑. Et Petrꝰ rauē. in quodā sermōe. Hypocrisis subtile malū secretū uirꝰ uenenū latēs tinea sanctitatis. Tertio reprobat᷑ hypocrisis a dn̄o Iesu xp̄o quē sepe inuenimꝰ cōtra hypocrisim reclamasse. Vñ Math. v. dixit. Cū facis elemosinā noli tuba canere añ te sicut hypocrite faciunt. Et Math. vi. c. Cū ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Et Math. xxiii. Ve uobis scribe & pharisei hypocrite qui clauditis regnū celoꝝ ante hoīes. Vos enī nō introitis nec introeuntes sinitis intrare. Qđ dictū ē eo q̄ scribe erāt doctores legis & pharisei erant religiosi apparentes boni existētes mali quibus sil'es sunt hodie multi. Et pro his dicit Augꝰ. lxxxiii. di. in. c. Nemo. Nemo nocet in eccl'ia amplius q̄ qui puerse agēs nomē uel ordinē sanctitatis & sacerdotis habet. Et iteꝝ Math. xxiii. xp̄s ait. Ve uobis scribe & phei hypocrite q̄ comeditꝭ domos uiduaꝝ orōnes lōgas orantes. Istis similes sunt hodie q̄ ꝓmittūt dr̄e missas & psalteria & pl'es orōnes ut accipiāt bona alioꝝ. Et iteꝝ subdit xp̄s. Ve uobis scribe & phei hypocrite q̄ circuitꝭ mare & aridā ut faciatis unū ꝓselitū & cū factus fuerit facitis eū filiū gehenne duplo q̄ uos. Proselitus

dicebať qui ex gentilitate cõuertebať ad iudaismũ ad qd' multũ pħei laborabãt
ꝓpť inanẽ gloriã sicut hodie faciũt multi religiosi & predicatores ꝗ passim & i
distincte induũt habitũ religionis uel tertii ordinis quoscũq; uiros uel mulieres
& multiplicãt gentẽ sʒ ñ magnificãt letitiã Et iteꝝ xp̃s ibi dicit Ve uobis scribe
& pħei hypocrite ꝗ decimatis mentã & anetũ & ciminũ & reliꝗstis que grauio
ra sunt legis iudiciũ & m̃iam & fidẽ. Sil'es sunt hodie illi ꝗ curãt de ꝗbusdã leui
bus utpata frẽs minores magnũ peccatũ reputantes si ꝗs pro necessitate porta-
ret duas tunicas aut ferret calciamenta & similia. Et tñ de odio ꝓximi de iudiciis
falsis de detractionibus uenenosis de liuore inuidie de fastu arrogantie de spũ
presumptiõis de ambitiõe honoris & hui9modi aut nihil aut paꝝ curant. Sequiť
ibi xp̃s. Ve uobis scribe & pharisei hypocrite ꝗ mundatis qd' deforis ẽ calicis &
parapsidis intus estis pleni imũditia & dolo. Et iteꝝ ibi. Ve uobis scribe & pħei
hypocrite ꝗ similes estis sepulchris dealbatis que foris parẽt hominib9 speciosa
intus uero plena sunt ossib9 mortuoꝝ & omni spurcitia. Et iteꝝ. Ve uobis scribe
& pharisei qui edificatis monumẽta ꝓpħaꝝ pr̃es aũt ur̃i occiderũt illos. Ex ꝗb9
omnibus habeť q̃ acriter q̃ue duriť ꝓpť hypocrisim increpabat phariseos xp̃s.
Modernis aũt tp̃ribus o q̃nta diceret si nũc sicut tunc conuersareť in terra. Et ꝗs
explicet q̃ntus sit hodie hypocritaꝝ numerus q̃nta uitia peccata & scãdala sub
specie sanctitatis & bonitatis fiunt? O deus me9 tu uides oĩa. Facile ẽ decipere
ĩdoctas plebes que exteriora tm̃ cõsiderãt. Sed tu intueri & penetras etiã intĩa
cordis. Audeo dicere ꝙ in die iudicii multi qui nunc credunť boni iusti sobrii cõ
tinentes amatores paupertatis puri recti & simplices uidebunť in societate dã-
natoꝝ propť maliciã incontinentiã lasciuiam castimargiam cupiditatem & alia
peccata que nunc hoĩbus abscondita sunt tunc uero omnibus fient nota. O hy-
pocrite antixp̃i discipuli qui ideo ad perpetranda multa facinora estis prompti
atq; securi eo ꝙ populus illa nõ uidet imo sanctos esse uos arbitrať. Ecce ĩ celo
testis oĩm nostꝝ de9 nr̃ cui nihil ẽ abscõditũ. Hic Seneca ad Lucillũ dicit. Quid
ꝓdest aliꝗd ab hoĩe eẽ secretũ. Nihil deo clausũ ẽ. Idcirco oĩs hypocrisis ẽ reiici
enda uiuendũq; recte atq; hũil'r q̃m deus humilib9 hic dat gratiã & in futõ sem-
piternam gloriam. In qua uiuit & regnat per eterna secula. Amen.

Feria sexta scd'e ebdomade in quadragesima. De inobedientia propter quã
deus merito indignatur contra ipsos inobedientes & suorum preceptoꝝ trans-
gressores. Sermo. xxxvi.

AVfereť a uobis regnũ dei & dabiť genti faciẽti fruct9 eius. Verba sũt
saluatoris nr̃i origiãl'r Math. xxi. c. & in euangelio hodierno. Irascitur
ualde oĩpotẽs de9 cõtra elatos sup̃bos & inobediẽtes hoĩes. Et cũ eos

absq̧ fructu humilitatis & bonoꝝ opeꝝ inuenit merito suis beneficiis ṗuatos in eternū supliciū cōdemnat. Hoc mystice innuit ĩ lectiõe sancti euãgelii in q̃ xp̃s sapiẽtissim⁹ phariseos ĩduxit ut sñiã ferrẽt cõtra malos agricolas q̧ p̃rifamilias ñ dederũt fructũ uinee in tp̄re suo. Dixerũt aũt ꝙ malos male ꝑdet. At & ipse Iesus superaddidit. ꝙ regnum dei esset auferendũ ab illis q̧ superbissimi erãt & inflati uane glorie uẽto ob quã sine fructu uere obĩe legis dei uiuebãt. Qm̃ aũt hec pestis uirulenta inobĩe iã inuasit multos cũ ipsa sit unũ ex peccatis descendentidus a uana gloria & ꝓpt̃ ip̃am de⁹ aufert ab hoibus regnũ gr̃e & gl̃ie sue Idcirco in hoc sermõe de ea erim⁹ tractaturi. Distinguem⁹ aũt triplicẽ inobĩam.

¶Prima dr̃ ꝓtoplaustoꝝ.
¶Secunda religiosorum.
¶Tertia excõmunicatoꝝ.

¶De inobedientia primoꝝ parentũ propt̃ quã abstulit eis deus plurima beneficia que contulerat & acrit̃ puniuit pena multiplici. Caplm. i.

PRima ẽ inobĩa ꝓtoplaustoꝝ siue ṗmoꝝ ꝑentũ pro qua deus abstulit eis regnũ suũ idest gr̃am suã & bñficia illa quibus eos ṗuauit qñ illos eiecit post peccatũ de terrestri paradiso. Ad qd̃ plenius intelligendũ cõsideremus de illa inobĩa tria ¶Prĩo ueritatẽ ¶Scd̃o grauitatẽ ¶Tertio penalitatẽ. ¶ Primo cõsideremus ueritatẽ. pro qua disputãdũ ẽ. Vtꝝ ṗmoꝝ parentũ peccatũ fuit inobedientia. Et ꝙ sic patet ꝑ auctores scripture. Vnde apl̃s Ro. v. ait. Per unius hõis inobediẽtiã pc̃tõres cõstituti sunt multi & ꝑ unius obĩam iusti cõstituent̃ ml̃ti. Et Aug⁹ in li° de uera religiõe. Adã ꝓpt̃ trãsgressionẽ obĩe de paradiso deiect⁹ est. Et idem sup̃ Geñ ad lr̃am. Nõ potuit melius & diligenti⁹ cõmendari q̃ntũ malũ sit sola inobĩa cũ ideo reus iniq̧tatis factus ẽ hõ q̧a eã rem tetigit cõtra ꝓhibitionẽ quã si nõ ꝓhibit⁹ tetigisset ñ utiq̧ peccasset. Et idẽ li°. iiii. de ci. dei. c. xii. Nõ debet existĩare q̧sq̃ leue ac paruũ illud fuisse cõmissũ q̧a in esca factũ ẽ non q̧dẽ mala nec noxia nisi q̧a ꝓhibita. Neq̧. n. q̧cq̃ mali de⁹ ĩ illa tãte felicitatl̃ ꝑadiso crearet atq̧ plãtaret. Sed obĩa cõmẽdata ẽ in p̃cepto. Que uirt⁹ ĩ creat̃a rõnabili mr̃ ẽ quodãmõ oĩm custosq̧ uirtutũ. Hoc itaq̧ de uno cibi genere nõ edẽdo ubi alioꝝ tãta copia subiacebat tã leue p̃ceptũ ad obseruãdũ tã breue ad memoriã retinendũ p̃serti cũ nõdũ uolũtati cupiditas resistebat. Qd̃ de pena trãsgressiõis p⁹ea subsecutũ ẽ tãto maiore iniustitia uiolatũ ẽ q̃nto faciliore posset obseruãtia custodiri. Cõfirmari etiã põt qd̃ dictũ ẽ q̧a ṗmi ꝑentes ꝓpt̃ inobĩaꝫ origĩali iustitia sunt ṗuati. Inde Gen. iii. dixit de⁹ Ade. Quis indicauit tibi ꝙ nudus esses nisi q̧a de ligno de quo p̃ceperã tibi ne comederes comedisti? Sed cõtra põt q̧s arguere. Prĩo ꝙ peccatũ illud fuit sup̄bia. Nã Eccle. xvi. dr̃. Initiũ oĩs peccati supbia est. Et eiusdem. xxv. c. A ml̃iere sumpsit initiũ omnis ꝑditio. Et Aug⁹ in li° de uirginitate. Diabolus in celo uoluit esse sicut deus cadens autem

132

persuasit hoi silitudinē uolūtatis sue. Scd'o arguit̄ ꝙ peccatū illud fuit auaritia largo mō sumpta. Scd'm eni Greg) sup Ezechilē. Auaritia nō tm̄ pecunie ē sed etiā scie & altitudis. Sed mulier appetiit sciam qñ diabolus dixit ei. Eritis sicut dii sciētes bonū & malū. ergo peccatū id fuit auaritia. Tertio arguit̄ ꝙ peccatum illud fuit gula qa comederunt pomum ligni uetiti. Et Ambro9 dicit. xxxv. di. c. Sexto die. Gula regnantē a paradiso expulit. Et Hiero9 cōtra Iouinianū. Sollicite prouidēdū ē ut quos satitas a paradiso expulit esuries reducat. Rñdet Bon. di. xxii. scd'i. li. Q̄ pncipale peccatū hoīs p qd' lapsus ē fuit inobīa. Et ad hāc diabolus conat9 ē illū adducere. Sed qm̄ nemo opat̄ aliqd' malū aspitiēs nec appetit malū nisi sub specie boni. Ideo clare depħendēs diabolus ꝙ nō posset ml'irē pcipitare nisi pponeret aliqd' appetibile illa temptādo pposuit ad que oīs hō natal'r inclinat̄. Natural'r aūt oīs hō appetit beatitudinē que ē bonū gl'iosum copiosum & delitiosnm. Vñ oīs hō natural'r appetit excellentiā sufficientiā & letitiā. Et in ordinato appetitu taliū cōsistit iustitia. in īmoderato uero culpa. Gula enī ē inordinat9 appetitus cibi suauit̄ reficientis. Auaritia ē inordinatus appetitus sufficientie. Supbia ē īmoderat9 appetitus excellentie. Diabolus ergo prio pmisit ml'ieri dignitatis excellētiā cū dixit. Eritis sicut dii. Scd'o subiunxit cognitionis abundantiā cū dixit. Sciētes bonū & malū. Postremo subiunxit suauitatis experientiā cū oñdit lignū pulchꝝ uisu & ad uescendū suaue. Quia ergo mulier diabolice suggestiōi cōsensit in appetēdo pmo esse sicut deus. fuit supba. Deinde appetendo scire bonū & malū. fuit auara. Postremo in expiendo suauitatē ligni uetiti. fuit gulosa. Et in hoc fuit transgressiōis rea & inobīe culpa inuoluta Nec ē incōueniēs plura genera pctōꝝ scd'm pgressū cōcurrere ad unū flagitium perpetrādū. hec Bon. Ex cuius uerbis accipimus ꝙ pmi pentes p inobiam deliquerūt. Scd'o cōsiderem9 de inobīa pmoꝝ pentū grauitatē. Vtꝝ. s. fuerit peccatum eoꝝ grauissimū oīm pctōꝝ. Ad qd' rñdet dñs Bon. di. xxi. scd'i li. & . xxxiii. in declaratiōe lr̄e. d. Q̄ unū peccatū pōt dici grauius altero duodecī modis. Primo mō causalitate. Et sic peccatū diaboli dr̄ esse maxim alioꝝ cui9 inuidia mors intrauit in orbē terraꝝ. Scd'o mō enormitate. Et sic peccatū Iude dr̄ esse maximū eo ꝙ uēdidit xp̄m. Tertio mō ingratitudīe. Et sic peccatū illi9 dr̄ esse mai9 q plura pcepit dona & bñficia. Quarto mō picl'ositate. Et sic peccatū ignorātie dr̄ eē maxim qa periculosū. Quīto mō inseparabilitate. Et sic peccatū cupiditatis dr̄ esse maxim qa cū cetera uitia senescente hoīe senescāt sola auaritia iuuenescit. Sexta īportunitate. Et sic supbia dr̄ esse maxīm qa etiā ex ipis bonis opibus cōsurgit. Septīo mō pronitate. Et sic luxuria dr̄ esse maximū ad quā hoīes magis sunt proni. Octauo mō maioris gr̄e impugnatiōe. Et sic peccatū in spm̄ sanctū

dicit̃ esse maxim̃. Nono mõ rõe maioris offense. Et sic peccatũ idolatrie dr̃ esse
maximũ. Decimo mõ rõne maioris improbitatl atq; libidis̃. Et sic cuiuscũq; ge-
neris peccatũ põt fieri maius altero. Vndecimo mõ generalitate. Et sic peccatũ
primi parentis dr̃ fuisse maius quia in totum genus humanum se diffudit. Duo-
decio mõ rõne facilitatis resistẽdi. Et sic dicit Mgr̃ sen. in textu q̧ peccatũ Ade
fuit grauissimũ. Vñ Aug9 li°. xiiii. de ci. dei ait. Magna fuit in peccãdo iniquitas
ubi tãta fuit ĩ nõ peccãdo facilitas. Sed adhuc dubiũ ẽ qs eoꝝ graui9 peccauit uir
aut mlr. Ad qd̾ dicit Bon. Q̧ si loq̃mur de maiori grauitate q̃ntũ ad ingratitudi
nẽ grauius peccauit uir q̃ mulier ꝑ eo q̧ abundãtiora dona susceperat. Et ideo
cũ bñficioꝝ oblit9 bñfactorẽ suũ cõtempsit & offendit magis ingrat9 fuit & ĩ sui
ingratitudine maiori culpabilior extitit. Si aũt loq̃mur de maioritate q̃ntũ ad li
bidinẽ sic ãpli9 peccauit mlier q̃ uir ꝑ eo q̧ magis ĩproba uolũtate peccauit dũ cõ
cupiuit deo assimilari. Et ardentius appetiuit dũ credidit hoc se obtinere posse
quod diabolus ei suggessit. Et ideo ꝓpt̾ uolũtatẽ magis improbã mulier pecca
uit ex maiore libidine & q̃ntũ ad hoc culpabilior uiro fuit. Si aũt loq̃mur de ma
ioritate culpe q̃ntũ ad corruptionẽ cõsequentẽ distinguẽdũ q̧a aliquid põt dici
corrumpe dupl̾r. Aut ꝑ modũ cause. aut per modũ occasiõis. Si ꝑ modũ cause sic
q̧a peccatũ uiri fuit cã transfusiõis peccati in posteros & ita corrupit se & alios
maior cõsecuta ẽ ex peccato uiri corruptio. Et q̃ntum ad hoc culpa uiri dr̃ fuisse
grauior. Si uero ꝑ modũ occasiõis sic q̧a peccatũ mlieris fuit occasio peccati uiri
& ita per cõseq̃ns oĩm alioꝝ hoc mõ mulier põt dici corrupisse ceteros non solũ
posteris sed etiã uiꝝ suũ. Vñ nõ solũ peccauit in se sed etiã in ꝓximũ. Et q̃ntũ
ad hoc dici põt ĩ muliere graui9 fuisse peccatũ. ❡ Tertio cõsiderem9 circa pecca
tũ ꝑmoꝝ ꝑentũ inobiẽ penalitatẽ. Puniuit nanq; de9 inobĩam illã triplici pena
Prima fuit tꝑalis. Scd̾a corꝑalis. Tertia spũalis. Prĩa fuit pena tꝑalis quãdo
eiecit eos de terrestri paradiso in quo habitabãt in quiete & deliciis ac iocundi-
tate ꝑuauitq; illos habitatiõe tã grata. ut dr̃ Gen. iii. Scd̾a pena fuit corporalis.
Nam ꝑ illã inobĩam introducte fuere oẽs penalitates oẽs labores oẽs angustie
omnes egritudines oĩa deniq; genera mortis quibus affligit̃ humanũ genus. Vt
eni docent doctores in. iii. di. xxx. Nisi fuisset culpa ñ essent hec mala subsecuta
Quia ut dicit Anselm9. ii. Cur de9 hõ. c. x. Ei q̧ factus ẽ iustus ad beatitudinem
non debet infligi pena sine culpa. Propterea dixit deus mulieri. Multiplicabo
erũnas tuas & ɔcept9 tuos. In dolore paries filios. Ade uero dixit. Maledicta ter
ra in oꝑe tuo ĩ dolorib9 comedes eã cũctis dieb9 uite tue. Spinas & tribulos ger
minabit tibi & cõedes herbas terre. In sudore uultus tui uesceris pane tuo donec
reuertaris in terram de qua sumptus es quia puluis es & in puluerem reuerteris.

Tertia pena fuit spūalis. qa ꝓpt̓ illā inobiam ꝑuatus fuit hō originali iustitia &
factus indignus btā uisiōe dei. O quale fuit illud malū ꝓpt̓ qd̓ indignatus deus
per tot annoꝝ milia in ira cōtinuit misericordias suas. O grandis culpa que non
nisi xp̄i sanguie unq̄ potuit deleri. O dānosa trāsgressio diuini p̄cepti que clau
sit omnibus celū ꝑ tot annoꝝ milia. Patet ergo ꝙ ablatū sit dei regnū idest cō-
cessa beneficia ab homine instituto propter inobedientiam.

¶ De inobedientia religiosoꝝ que aliq̄n pōt excusari aliq̄n interpretari aliq̄n
uero reprehendi & reprobari & de septem gradibus uere obie. Capl̓m. ii.

SEcunda inobia ē religiosoꝝ in quibus possumꝰ inuenire p̄cipue triplicē
inobiam. Pria dr̄ excusata. Scd̓a interp̄tata. Tertia reprobata. Pria
inobia ē excusata q̄n aliqs nō obediret prelato. Aut qa p̄ciperet aliqd cōtra ca-
ritatē dei. aut cōtra caritatē ꝓximi. aut mādaret qd̓ uel nullo mō cū magna diffi
cultate fieri posset. xi. q. iii. c. Non semꝑ malū ē non obedire precepto. Cū eni
dn̄s iubet que deo cōtraria sunt uel aduersa sanctis scripturis tunc ei obediendū
nō ē. Vide alia. ¶ Scd̓a inobia ē interpretata q̄n aliqs licet obediat interpreta
tiue tn̄ inobediēs dici pōt qa desunt ei ueri obediētis cōditiōes. Scd̓m. n. Bern.
septē sūt obie gradus. Quoꝝ ꝑma ē obedire libent̓. quē gradū ut ip̄e ait nō pōt
ascendere q uoluntatē p̄cipientis non fecerit. Hoc dr̄ ꝓpt̓ multos subditos qui
p̄latos stimulāt aut uexāt in multis qbus tūc obediunt cū prelati ea que uolunt
ipsi subditi mandāt. Et si q̄nq̄ in aliis obediāt id facere uidēt̓ coacti. Scd̓s gradꝰ
obie ē obtp̄rare simpl̓r. Multos eni uidemꝰ post p̄cipiētis imperiū ml̓tas facere
questiōes dicendo. Quare? Vnde? Quis pōt hoc facere? Inde seq̄t̓ murmuraᵒ
excusatio simulatio & aduocatio amicoꝝ. Tertius gradꝰ ē obedire ilarit̓. Ilarē eni
datorē diligit deꝰ. ii. Cor. ix. c. Quartꝰ gradꝰ ē obedire uelocit̓ In cuiꝰ figurā xp̄s
dixit. Zacheo Luce. xix. Festinās descende. Quintꝰ gradꝰ ē obedire uirilit̓. Inq̄t
eni sapiēs in ꝑsona obediētis aīe. Manū suā misit ad fortia. Sextꝰ gradꝰ ē obedi
re hūil̓r iuxta regulā xp̄i. d. Luce. xviii. Cū oīa feceritis que p̄cepta sūt uobis di
cite. Serui iutiles sumꝰ. Septimꝰ gradꝰ ē obedire indesinēt̓. Quia ut dicit Bern.
Quid cū regula ꝓdest & an̄ cursus metā deficere. Notandū tn̄ ꝰm Bon. in. ii. di.
. xliiii. Q̄ de obia exhibēda p̄lato a subdito religioso possumꝰ loq dupl̓r. Aut ꝰꝫ
ꝑfectionē. aut ꝰm obligationē. Si ꝑmo mō sic dicit Bern. Q̄ ꝑfecta obia finem
nescit. Et pefectus obediēs nō solū in his que mādat sed etiā sup̄ ea que prela-
tus mādat ꝓmptū h̓t officiū. Si aūt loq̄mur de obia scd̓m obligationē sic habet
terminū & mensurā iuxta magnitudinē uoti emissi. Non eni amplius tenent̓ sub
diti obedire suis p̄latis nisi i his que ꝓmiserūt dn̄o obseruare & nō sunt cōtraria
aīe & regule sue. Vn̄ si p̄latus aliqd p̄cipiat qd̓ sit sup̄ uotū subditus nō tenet̓

ad illud implēdū. ¶ Tertia ē inobia reprobata eoꝝ .s. qui de facto suoꝝ p̄latoꝝ p̄ceptis que iusta que bona que discreta sūt p̄sumūt repugnare. Et qn̄q; total'r sine ulla cā sine alicui9 superioris lnīa total'r a religione discedere & apostatare a quibus aufert' dei gratia & dat' facientibus fructus obīe.

¶ De inobia excōmunicatoꝝ & quare potest quis excōmunicari & quō iniusta excommunicatio est timenda & de septem penalibus separationibus quas excō-municatio facit. Caplm .iii.

TErtia inobia ē excōicatoꝝ eoꝝ ꝗ ꝑpt' inobias & transgressiōes suas merito ab eccl'ia excōicant'. Pro ꝗbus de ip̄a excōicatiōe consideremus tria. Primo causā. Scd'o iniustitiā. Tertio penā. ¶ Primo cōsideremus cām. Vtꝝ .s. solū peccatū mortale sit cā ut aliꝗs excōicet'. Et uidet' ꝙ nō qa qn̄q; excōicat' innocens cū probat' crimē cōtumatie cōtra eū ī foro iudicii nec tn̄ iudex hoc faciēs reprehendit' ꝗuis in sua cōscīa sciat illū innocentē. ergo aliqn̄ debet hō excōicari non pro mortali. Sed cōtra. extra de uerboꝝ signi. c. Ex parte. in glo. dicit'. Nemo excōicat' nisi pro mortali. Et qa alit' non pōt corrigi. Et .xi. q. iii. c. Nemo. dr̄. Anathema nō nisi ꝑ mortali debet imponi crimīe & illis ꝗ al'r non pn̄t corrigi. Rn̄det Ric. in .iiii. di. xviii. Q; excōicatio maior ē grauissima pena ꝗ̄ eccl'ia possit inferre. Vn̄ dr̄ in p̄allegato. c. Nemo. Q; anathema ē eterne mortis dānatio. Et .xxiiii. q. iii. c. Corripiant'. dr̄. Q; excōicatiōe nulla maior pena ē in eccl'ia. Et ideo sicut dicit glo. ibidē nō ē infligenda pro leuibus criminib9. Vn̄ dicendū ꝙ iudex nullū debet excōicare nisi ꝑ mortali peccato nec ꝑ quocūq; mortali sed pro peccato cōtumatie uel cui cōtumatia ē annexa. xi. q. iii. c. Absit. &. c. Ep̄i. Quadrup'r aūt hō peccatū cōtumatie incurrit. s. Aut qn̄ sufficient' uocat9 n̄ uenit ad iudiciū nec remanēdi habet legitimam cām. xxiiii. q. iii. c. De illicita. Aut ueniēs rn̄dere cōtemnit & rōnē reddere ꝗre rn̄dere nō debet. Aut anteq̄ debeat discedit. xi. q. iii. c. Certū ē. Aut snīe nō obedit. ut. ii. q. vi. c. Quisꝗs ꝑbatus. Ille aūt ꝗ īpedit aut fraudulēt' ꝑcurat ne ad ip̄m citatio ꝑueniat ꝑ citato debet haberi. Ille etiā ꝗ ueniēs se nō rep̄n̄tat iudici sed se occultat reputādus ē q̄i nō uenisset. Ad argumetū in oppōitū dicendū. Q; & si ille ꝗ excōicat' in p̄dicto casu nō sit in peccato mortali tn̄ iudex fert snīam sicut ꝑ mortali qa iudex in foro cōtentioso nō debet iudicare s̄m snīam cōscie ꝑp̄e sed s̄m allegata. Ideo iuxta leges & iura ꝑnunciat. ¶ Scd'o de ip̄a excōicatiōe cōsiderem9 iniustitiā. Et querim9. Vtꝝ excōicatus iniuste debeat excōicat9 reputari. Et uidet' ꝙ n̄. qa. xxiiii. q. iii. c. Certū. & .§. seqn̄ti dr̄. Illicita excōicatio nō ledit eū ꝗ notat' sed illū a quo notat'. Et. xi. q. iii. c. Si cui ē illata. dr̄. Si iniusta ē tāto curare eā non debet ꝗnto apud deū & eius eccl'iam neminē pōt grauare iniqua snīa. Cōtra ē qd' dr̄. xi. q. iii. c. Sentētia.

Sententia pastoris siue iusta siue iniusta fuerit timēda ē. Rn̄det Ric. ubi s̄. Q̄ ut dicit̄. xi. q. iii. c. Ep̄us. §. Si ergo. Q̄ sn̄ia aliqn̄ ē iniusta ex aīo ꝓferētis iusta uero ex ordine & causa. Aliqn̄ ē iusta ex aīo & ordīe sed nō ex cā. Cū aūt ex causa fuerit iniusta qn̄ nullū delictū oīo ē in eo in quē fert̄ excōicatio qđ sit excōicatione dignū. Ex aīo iniusta ē sn̄ia qn̄ non fert̄ amore iustitie sed liuore odii uel pretio aut fauore aduersarioꝝ. Ex ordīe iniusta ē qn̄ fert̄ iudiciali ordine nō seruato ut dicit̄. xi. q. iii. c. Seruet̄. §. Item sn̄ia. In oībus his casibus sn̄ia excōicationis iniusta timēda ē quousq; p eū q tulit eā uel p aliū supiorē fuerit reuocata exceptis aliq̄bus casibus in q̄bus nō ē timēda q ponunt̄ i glo. in p̄fato. c. Snia. Vnus ē qn̄ excōicans nō habet ptātem excōicādi. Alius ē qn̄ fert̄ excōicatiōis sn̄ia p⁹ appellationē legitimā & continet intolerabilē errorē. ut patet extra de appellatiōibus. c. Ad nr̄am pn̄tiā. & de sn̄ia excō. c. Per tuas. Terti⁹ casus cū ꝓ indebitis exactionibus aliq̄s excōicat̄. extra de excessibus prelatoꝝ. c. Cū ad quondā. Ad auctoritates aūt p̄mo allegatas dicendū ꝙ intelligunt̄ de lesiōe quo ad deū & de illo qui excōicationē nō cōtēnit & qn̄ excōicatio ē iniusta ex cā. ¶ Tertio considere mus de excōicatiōe penā. Nā excōicatio maior dr̄ anathema qđ interpretat̄ separatio eo ꝙ sic excōicat⁹ in penā contumatie & inobīe separat̄ a septē magnis bonis. Prīo separat̄ a celo qa nūq̄ intrabit i illud nisi absoluat̄ ab ea. Vnde xp̄us dixit Math. xvi. Quodcunq; ligaueris sup terrā erit ligatū & in celo. Propterea Chryso⁹. xi. q. iii. c. Nemo. ait. Nemo contemnat uincula ecclesiastica. Non ē hō qui ligat sed xp̄s qui hanc ptātem dedit & dom̄os fecit homīes tanti honoris. Scd̄o separat̄ excōicatus ab omni sacramēto ecclesie ut patet. iii. q. iiii. c. Engeltrudam. & ideo nullius sacri talis ē capax quia sacra cōferunt̄ exn̄tibus in eccl̄ia. Vn̄ talis nec absolui pōt a peccatis in cōfessiōe q̄ntūcūq; esset cōtritus & dispositus ad faciendū oīa nisi prius absoluat̄ a uinculo excōicatiōis s̄m Tho. in. iiii. & si absolueret̄ nō ualeret sed oporteret eū postea absolui iteꝝ. Nec talis pōt contrahere mr̄imoniū. Si tn̄ cōtraheret teneret quidē mr̄imoniū sed peccaret mortal̄r cōtrahendo. Vel si recepit ordines sacros uel exequit̄ eoꝝ actus uel celebrādo uel cantando euangeliū & hui⁹modi efficit̄ irregularis indigēs dispensatiōe pape. Tertio separat̄ excōicat⁹ ab ecclesie suffragio. Dicit eni apl̄s Ro. xii. Oēs sumus unū corpus in xp̄o. s. mysticū & sp̄ual̄e. Claꝝ ē eni ꝙ mēbꝝ sepatū a corpore nō recipit ptē nutrimēti qđ p cibū assumit̄. Cibus h̄ corporis sūt orōes & alia bona que fiūt in eccl̄ia. Sed excōicatus ē mēbꝝ separatū ab eccl̄ia. Dicit eni Aug⁹. xi. q. iii. c. Oīs xp̄ia⁹. Dilectissimi q a sacerdotib⁹ excōicat̄ sathane tradit̄ qa. s. extra eccl̄iaȝ eiicit̄. Et de hac etiā loq̄t̄. xxiiii. q. iii. c. Apl̄ice. c. Tā sacerdos. c. Secāde. & c. Corripiat̄. Ex quo excōicat⁹ n̄ h̄t partē bonoꝝ que fiūt a fidelibus

Vnde diabolus ħt maiorē ptātem seuiēdi in eū. Quarto separat̃ a diuīo officio
Vñ Isido9.xi.q.iii.c.Cū excōicato.dicit.Q₂ nō licet cū illo orare. Propt̃ qd̾ dicit
Ray.in summa & alii doctores. Q₂ si excōicat9 ē in eccl̾ia qñ dr̃ diuinū officiū de
bet admoneri ut exeat.Et si exire nolit uiolent̃ debet emitti.Et si fieri non pōt
dimitti debet officiū quousq; exeat etiā missa si nōdū incepit canonē.Secus si in
cepisset qa tūc debet ꝓseq usq; ad cōionē sumptā & postea residuū exeundo in
sacristiā dicere.hoc uero intelligendū ē qñ excōicatio esset notoria. Nā si occul
ta ē nō ē euitandus excōicat9 in publico ne ꝓdat̃ crimē.Hodie tñ ꝑ decretū Cō
stantieñ.ꝓhibita ē hui9modi ꝑticipatio in diuīs quo ad excōicatos denunciatos
in eccl̾ia & noīatim. Ip̄e tñ excōicat9 scient̃ ꝑticipās in diuīs nō euadit mortale
peccatū. Quinto sepat̃ a fideliū cōsortio qa non pōt ꝑticipare cū aliis fidelibus
nec ip̄i cū eo in comedendo uel bibēdo uel salutādo uel loqñdo exceptis casibus
qui ponunt̃.xi.q.iii.c.Qm̄.in textu & in glo.de qbus loco suo plenius dicemus.
Sexto separat̃ excōicat9 a quolibet actu legitīo.Vñ nec testificari pōt nec excu
sare nec aduocare nec iudicare. Et iudicata ꝑ eū cū notoriū esset ñ tenerent nec
absoluere nec ligare nec eligi pōt ad p̄laturā seu dignitatē nec eligere. Solū ad
predicationē admitti pōt sicut & infidelis ut cōuertat̃ ex doctrina ad uerā peni
tentiā & obīam.de cōse.di.i.c.Ep̄s.Septimo separat̃ p9 mortē ab eccl̾iastica se-
pult̃a qa ñ pōt sepeliri in eccl̾ia uel in cimiterio sed extra sicut aīalia bruta.Nec
debet deferri cū modo cōsueto fideliū ad eccl̾iam nec pñt pro eo fieri orationes
sollemnes seu officiū nisi prius absolueret̃ post mortē a snīa.Quod fieri pōt qñ
appareret signa cōtritiōis añ mortē & ꝙ quesiuit absolutionē. Exemplū ē de ill̾
sanctimōialibus quas beatus Benedictus excōicauit ꝓpt̃ loquacitatē suā que p9
mortē eaꝝ sunt uise exire de sepulchris & de eccl̾ia quādo celebrabat̃ & dicebat̃
officiū quas cū btūs Benedictus recōciliasset nō sunt amplius uise exire sicut re
fert Greg.ii.dial̾.li°Nō sint igit̃ xp̄iani obstinati ad obediendū spernētes eccle
siasticas cēsuras & cōicatiōes paruipēdētes qa ut dr̃ ī.c.Nihil.xi.q.iii. Nihil sic
debet formidare xp̄ian9 sicut separi a corꝑe xp̄i. A cōtumacib9 itaq; & inobedi-
entibus & excōicatis aufert deus grām suā. Quā nobis ei obediētib9 largiat̃ ī hac
uita deinde perducens ad etherea regna Qui sit benedictus in eternum & in se
cula seculoꝝ. Amen.

¶ Sabbato secunde ebdomade in quadragesima. De peccato contentionis qd̾
ut plurimum ex uana gloria oriri solet. Sermo.xxxvii.

DIxit patri suo. Ecce tot annis seruiui tibi & nunq̄ mādatū tuū p̄teriui.
Luce.xv.c.& in euāgelio hodie°Propriū ē eoꝝ qui inanis glorie uento
impellunt̃ libent̃ contendere. Quod uitiū rep̄hensibile inuentum ē

135

in filio seniore de quo euãgl'iũ memīt. Nolebat enī introire domũ ſʒ cõtẽdebat nõ ſolũ cũ ſeruis ſed etiã cũ genitore ſuo. Et qm̃ ad pn̄ie integritatẽ requirit' ut omnia uitia deponant'. Cum uero cõtentio que ex uana gloria naſcit' periculoſa poſſit eſſe atqꝫ damnabilis. Idcirco de ipſa in hoc ſermone dicemus de qua tria myſteria erunt declaranda.

¶ Primũ dr̃ diffinitionis.	¶ Quid ſit contentio & quomõ poteſt fieri uel propter emulationem uel propter diſputationem uel propt' litigationem. Capl'm .i.
¶ Scd'm abhominationis.	
¶ Tertiũ determiationis.	

Primũ myſteriũ declarandũ dr̃ diffinitiõis. In quo qd ſit cõtentio uideamus. Et nõ loqmur de cõtentiõe que ẽ oratio ad cõfutandũ uel cõfirmandũ accõmodata qui color ẽ rhetoricus ut dicit Tullius in rhetorica. Sed loqmur de cõtentiõe ꝑut ẽ uitiũ. Et ſic diffinit' ẽm Alex. in. ii. ſũme hoc mõ. Cõtentio ẽ impugnatio ueritatis cũ cõfidentia clamoris. Eſt ergo contendere uerbis contra aliquẽ tendere. Hoc aũt fieri põt tripl'r. Prĩo rõne emulatiõis. Scd'o rõe diſputatiõis. Tertio rõne litigatiõis. ¶ Primo põt aliqs cõtendere cũ alio rõne emulatiõis & inuidie. Nam aliqui ſunt q ita diligũt ſuos & gloriã eoꝝ ut nõ poſſint ſine diſplicentia famã & uirtutes alioꝝ audire & dicentibus atqꝫ narrantibus obſtant & contradicunt. Talis fuit cõtentio que fuit in Corinthiis cõuerſis ad fidẽ quos Paulus rep̄hendit. i. Cor. i. d. Obſecro uos frẽs per nomẽ dñi nr̃i Ieſu xp̄i ut id ip̄m dicatis omnes & nõ ſint in uobis ſciſmata. Sitis aũt perfecti in eodem ſenſu & ĩ eadẽ ſcĩa. Significatũ ẽ enĩ mihi de uobis frẽs mei ab his q ſunt Cloes quia cõtentiões ſunt int' uos. Hoc aũt dico qd' unuſqſqꝫ ur̃m dicit. Ego quidem ſum Pauli ego aũt Apollo ego uero Cephe ego aũt xp̄i. Diuiſus ẽ xp̄s? Et. iii. c. Cũ ſit int' uos zelus & cõtentio nõne carnales eſtis & ẽm hoĩem anbulatis? Cũ enĩ qs dicit ego ſum Pauli alius aũt ego Apollo. nõne homĩes eſtis? Quid ergo ẽ Apollo? Quid aũt Paulus? Miſtri ei9 cui crediditis. Et unicuiqꝫ ſic dñs dedit. Ego plãtaui Apollo rigauit ſed de9 ĩcremẽtũ dedit Itaqꝫ neqꝫ q plãtat ẽ aliqd neqꝫ q rigat ſed q ĩcremẽtũ dat de9. Exiſtimabãt nãqꝫ illi Corinthii ꝙ q a meliore & maiore eſſet baptizat9 ille maiorẽ gratiã aſſequeret' q̃i hoĩes darent grãʒ. Sil'r etiã cõtẽdebãt romãi & iudei cõuerſi ad fidẽ. Dicit enĩ Hiero9 ĩ ꝓlogo ĩ epl'am ad ro. Romani q ex iudeis & gẽtibus crediderũt. hi ſupba cõtẽtiõe uolebãt ſe alterutꝝ exaltare. Nã iudei dicebãt. Nos ſumus ppl's dñi quos ab initio fouit & dilexit. Nos circũciſi ex genere Abrahã & ſtirpe ſancta deſcẽdim9. Nos de egypto ſignis & uirtutib9 liberati mare ſicco ꝑtrãſiui9 pede. Nos ꝑ. xl. ãnos exꝑti ſum9 mirabilia magna dei. Nos ſoli digni fuim9 accipe legẽ & uocẽ dei loqñtẽ audire. Nobis ꝓmiſſ9 ẽ xp̄s ad quos ip̄e ueĩſſe teſtat'. Dicit. n. Nõ ſũ miſſus

nisi ad oues que ꝑierũt domus isrl̾ cũ uos canes potius q̃ hoies appellauerit. Nõ ẽ ergo equũ ut uos hodie idola deserentes cõparemĩ nobis. E cõtra gẽtiles dicebant. Quanto maiora circa uos dei bñficia narraueritis tãto maiori criminis reos uos esse mõstrabitis. Semꝑ enĩ his oĩbus ingrati fuistis. Nã ipĩs pedibus quibꝰ pertransistis mare postea añ idola ludebatis. Mãna uobis fastidiũ fuit & semꝑ in deserto cõtra deũ murmurastis. Sepe deũ ad irã ꝓuocastis & ad ultimũ xp̃m ĩ lege & ꝓphis ꝓmissũ occidistis. Nos itaq̃ uobis digniores sumus qui ut de xp̃o audiuimus mox in eũ credidimus. Ideo ꝑ ꝓpham de nobis dñs ait. Populus quẽ nõ cognoui seruiuit mihi. Vñ cõstat nos ñ ex idustria sꝫ ex ignorãtia deliquisse. His ergo altercãtibus apl̾s medius int̾ eos oẽs eoꝝ cõtentiões dirimẽs ad unã cõcordiam eos adduxit oñdens nullũ eoꝝ meritis suis esse saluatos quia oẽs iudei & omnes gentiles sub peccato tenebant̾ sed ꝑ dei grãm liberati sunt. Ideo dicit Ro.ii. Non ẽ enĩ personaꝝ acceptio apud deũ. Et.iii.c. Non ẽ distinctio oẽs enĩ peccauerũt & egẽt grã dei Et.xviii.c. Omnis q̃ credit ĩ illũ ñ cõfundet̾. Nõ enĩ ẽ distinctio iudei & greci. Nã idem dñs oĩm diues in oẽs qui inuocãt illũ. Sic & discipl̾i Iohis baptiste forte cõtendebãt de Iohe baptista & de xp̃o. Sic & quottidie cõtendũt aliqui de p̃dicatoribus de doctoribꝰ de fundatoribus religionũ & de sanctis. Pro qbꝰ facit exemplũ illud qd̾ ponit̾ ĩ legẽda Iohis baptiste. Q̃ duo doctores erãt famosissimi quoꝝ unꝰ ĩ magna deuotiõe habebat Iohem baptistã alius uero Iohem euangelistã. Cũ quilibet satis sanctũ suũ cõmẽdaret & alteꝝ alteri preferret tandẽ cõduxerũt se uelle facere publicã disputationẽ ad ꝓbandũ q̃s maior esset. Sed nocte p̃cedẽti disputationẽ Iohãnes baptista apparuit suo deuoto & Iohes euangelista suo reuelantes q̃ disputationẽ talẽ dimitterẽt q̃a ipĩ bene cõcordabãt in celis ita & ipĩ deberent cõcordari in terris & demũ in supnis uiderent hãc ueritatẽ. ❡ Scd̾o põt q̃s cõtendere cõtra aliũ rõe disputationis. Que s̾m Alex. si fieret ꝑ declaratione mentis & seruato mõ debito nullũ esset peccatũ. Sed si fieret ex quadã titilatiõe honoris & glorie ueniale peccatũ esset sicut fuit in apl̾is de q̃bus dr̃ Luce.xxii. Facta ẽ cõtentio int̾ eos q̃s eoꝝ uideret̾ esse maior. Ipĩ enĩ tũc ut dicit Tho.ii.ii.q.xxxviii. Nõ cõtendebant cũ intẽtiõe ĩpugnandi ueritatẽ q̃a q̃libet deffendebat qd̾ sibi ueꝝ uidebat̾. Erat tñ ĩ eoꝝ cõtentiõe deordĩatio q̃a cõtendebãt de quo nõ erat cõtendẽdũ .s. de p̾matu honoris. Nõdũ enĩ erãt spũales sicut dicit ibi glo. Ideo dñs compescuit eos. Sed nunq̃d licitũ ẽ disputare cũ hereticis. Ad hoc rñdet Alex.in.ii. Q̃ hereticus aut ẽ ab eccl̾ia p̃scisus ꝓpt̾ pertinacẽ sñiam aut nõ. Si p̾mo mõ tũc nõ ẽ cũ eõ habendũ cõsiliũ iuxta illud psal. Nõ sedi cũ cõsilio uanitatis. Et de hoc apl̾s ad Titum .iii.c. ait. Hereticũ hoiem post p̾mã & scd̾am correctionẽ deuita. Vnde heretici

poſt damnationē nō uocanť ad conſiliū ſicut patet.xxiiii.q.i.c.Maiores.Si uero heretici adhuc ſunt corrigibiles licitū ē cōtendere & diſputare cū eis ut ad fidē reuocenť uel ut falſitas eoꝝ aliis manifeſteť. Hoc aūt intelligendū ē de ꝓbatis in doctrina qꝛ ꝑiculoſum eſſet ſimplicibꝫ cū hereticis diſputare. ¶ Tertio pōt quis cōtendere cōtra aliū rōne litigatiōis ſicut faciūt multi q oēm ſnīam ꝓximi querunt infringere & clamoroſis uocibus multiplicatiōeq; uerboꝝ uolūt uicere Et ſcđm Tho.ii.ii.ubi ſ̄.Si cōtentio fiat ꝓpter notabilē impugnationē ueritatis aut iniuriam uel damnum proximi ſicut facere ſolent procuratores & aduocati peccatum eſt mortale.

¶ Q abhominandū ē uitium contentionis tum qꝛ reddit hominē exoſum tum propter honorē tum etiā ꝓpter ſcandala que inde ſequunť. Capl'm.ii.

SEcundū myſterium declarandū de cōtentiōe dr̄ abhominatiōis. Eſt eni abhoīabile ꝓpť tria hoc uitiū. Primo ꝓpť cōfuſionē. Scđo ꝓpť honorationē. Tertio ꝓpť deriuationē. ¶ Primo ꝓpť cōfuſionē. Cōtētio nāq; facit ipos cōtentioſos abhominabiles & exoſos hoībus ſimiles canibus q̄ntū ad actū & demonibus q̄ntū ad maliciā.Quiſnā nō uituꝑabit hoīem ſꝑ clamantē cōtendentē paratū ad oīa cōtradicere ſnīam ſuā uerā uel falſā ſuꝑbe & pertinaciť defendētē? Ideo Augꝫ ait.Nihil ē ita ſimile actibꝫ demonū ſicut litigare Et ꝓuer.xvi. Homo ꝑuerſus ſuſcitat lites. Et.xviii.Labia ſtulti miſcēt ſe rixis & os eius iurgia ꝓuocat.Et iteꝝ.xvi. Vir impius fodit malū & in labiis eius ignis ardeſcit Et.xvii.c. Semꝑ iurgia querit malꝫ,angelꝫ aūt crudel' mitteť cōtra eū. ¶ Scđo abhoīanda ē cōtentio ꝓpť honorationē. Eſt quidē hō q cōtentiōes fugit dignꝫ honore. Vñ ꝓuer.xx.Honor ē homini qui ſeꝑat ſe a cōtentiōibꝫ. Oēs aūt ſtulti miſcent ſe cōtumeliis.Et Paulus.ii.Thi.ii. Stultas aūt & ſine diſciplīa queſtiones deuita ſciens qꝛ generāt lites.Seruū aūt dñi nō oportet litigare ſed māſuetum eſſe ad oēs docibilē patientē cū modeſtia corripientē eos q reſiſtūt ueritati Quāti aūt meriti ſit apud deū ñ cōtendere claꝝ eſſe pōt ꝑ illud qđ legiť in uitis patꝝ.Q orāte ſancto Machario uox inſonuit ad eū.d. Nondū ad mēſurā duaꝝ mulieꝝ ueniſti que habitāt in proxīa ciuitate.Cūq; queſiuiſſet Macharius & in ueniſſet eas cōuerſationē eaꝝ interrogauit.Ipe uero dixerūt. Q erant mulieres duoꝝ fratꝝ & ꝑ qnq; ānos ſimul fuerāt nec uerbū cōtentioſū fecerāt. Nec unq̄ aliqua eaꝝ dicto uel facto aliā cōtriſtauerat.Qđ audiēs Macharꝫ bñ edificatus receſſit. ¶ Tertio ē abhoīanda cōtentio ꝓpter deriuationē. Ab illa ſiqdē ſepe deriuanť ꝑlima ſcādala odia diſſenſiōes rixe & q̄ñq; poſt uerba ueniť ad uerbera Propterea diciť Eccle.xi.Ab una ſcītilla augeť ignis & a doloſo augeť ſanguis. Et.xxviii.Lis feſtinans effundit ſanguinem.

Q nõ est cõtẽdendũ cũ potentioribus se nec cũ diuitibus nec cũ loquacib9 & linguosis. Caplm.iii.

TErtiũ mysteriũ contẽplandum de contentiõe dr̃ determinatio. Nã licet nõ sit cũ aliquo contẽdẽdũ ueꝝtamen sapiens enumerat tria hoim̃ genera. Primi sunt potentes. Secundi locupletes. Tertii linguati. Primi cũ quib9 non ẽ litigãdũ neq̃ cõtẽdendũ sunt potentes. Vñ ecclastici.viii. Nõ litiges cũ hoĩe potẽte ne forte incidas in manus illius. Potentes aũt dicunt oẽs supbi ul superiores dñi p̃lati & pẽtes cũ quib9 nõ ẽ cõtẽdendũ. Secundi sunt locupletes & diuites. Vñ ecclastici ubi.s̃.dr̃. Nõ contendas cũ uiro locuplete ne forte ecõtra cõstituat tibi litẽ. Multos pdidit auꝝ & argentũ & usq̃ ad cor regũ se extẽdit & cõuertit. Et licet piculosum sit cũ talib9 cõtendere uerbis. tñ piculosi9 est litigare factis. O quot paupes uoluerũt cũ diuitibus in iudicio cõtendere siue p possessionib9 ab eis occupatis siue p pecuniis & aliis rebus usurpatis & tandem diuites p̃ualuerũt Vt.n.dicit sapiẽs puer. Diuitie addũt amicos plimos. a paupere aũt & hi quos habuerit sepant. Et Isido9.xi.q.iii.c. Paup ait. Paup dũ non habet qd offerat nõ solum audiri cõtẽnit sed etiã cõtra ueritatẽ opprimit cito uiolat auro iustitia. nullãq̃ reus ptimescit culpam quã redimere nũmis estimat Nec tm̃ paupibus ueꝝ etiã & diuitib9 hui9mõi litigia sũt dãnosissima. qm̃ ut ait Chriso9 li.iiii.eplaꝝ. Longa questio litigãtiũ nõ tã auget p̃rimonia q̃ euertit.

Tertii cũ qb9 non ẽ contẽdẽdũ sunt homines linguati & sine rõne loquentes Vñ ecclastici.viii.c. Nõ litiges cũ hoĩe linguato & nõ struas ignẽ ĩ lĩgua illius Sũt de hui9mõi genere mulieres garule loq̃ces & litigiose. Vix una domus repit in qua nõ sit hui9mõi pestis macula. Contendit mlr nũc cũ uno nũc cũ alio Nũc cũ uiro nũc cũ socru nũc cũ nuru nũc cũ uicina. estq̃ contẽtio illi uelut cib9 De hac sapiens puer.xix.dicit. Tecta iugit pstillãtia litigiosa mlr. Quasi dicat Q q habitat in domo pstillãte qñ uult declinare stillicidiũ ĩ uno loco inuenit in alio ita q nõ ĩuenit requiẽ. Sic & ille qui mulierẽ habet litigiosam in domo. Ipa ecqdẽ ẽ uenenũ amarissimũ turbãs oĩa bona. Quia ut scribit puer.xvii. Melior est bucella sicca cũ gaudio q̃ dom9 plena cũ iurgiis. Quisnã ualet exp̃mere quot odia aut scandala exorta sunt & in dies oriri uidẽtur int patrẽ & filiũ ĩter fratrẽ & fratrẽ inter uicinũ & uicinũ ppter cõtẽtiones mulieꝝ. Sed audiãt uiri q sensu & rõne mulieres supare debẽt salubre cõsiliũ qd illis dam9. Si in domo sunt duo germani simul cohitantes & inuenirẽt litigãtes uxores caueant ne & ipi litigẽt. sed poti9 un9q̃sq̃ aduocet suã & uerbis ul factis corrigat illã put necessitatib9 uiderit expedire. Sic faciãt uiri uxoribus sic & p̃rfamilias subditi suis Iustũ nãq̃ ẽ inuicẽ supportare & nõ oi uerbo cõtrariũ referre sermonẽ. Iõ apls

Eph.iiii.dixit.Obsecro uos ego uinctus in dño ut digne ambuletis uocatione q̄
uocati estis cū oī hūilitate & mansuetudine cū pacia supportātes inuicē in cari
tate solliciti seruare unitatē spūs in uinculo pacis Quā nobis largiat̃ deus cōce
dens hic gratiam & in futuro gloriā. Amen.

¶ Doīca tertia in quadragesima in mane de ira dei que efficax remediū esse
pōt ad inducendū hoīes ad penitentiam. Sermo.xxxviii.

VEnit ira dei in filios diffidentie. Doctoris gentiū uerba sunt ista
originaliter ad Eph.v.c.& in ep̄la p̄n̄tis doīce Efficacissimū reme
diū arbitrat⁹ sum peccatorib⁹ ut ad pn̄iaꝫ redeāt an̄ illoꝝ faciem ꝓ
ponere terribilitatem & horrorē iracundie dei. Nā ut aug⁹ ait.iiii.
li.de doctrina xp̄iana.plerosq; incredulos misericors dei pacia lōga peccare fa
cit intrepidos q̄a deū nō arbitrant̃ peccatorū suorū ultorē. Nos igit̃ huic ꝑicu
lo prouidere uolentes in p̄n̄ti sermone de ira dei erimus uerba facturi. Et licet
multis īfectū gustū h̄n̄tib⁹ grauia sint huiuscemōi uerba tn̄ hūilib⁹ & deuotis ui
debunt̃ aīaꝝ languentiū medicina Inq̄t.n. Aug⁹ xxiii.q.iiii.c.Ipa pietas. Mo
destus ē medicus furēti frenetico & p̄r īdisciplinato filio. Tamē non ꝓpterea
neganda ē īfirmo medicina nꝫ a filio disciplina ē auferēda. Ad hoc uocati sum⁹
ut clamemus & arguam⁹ & detestemur delicta ān̄ūtiem⁹q; tremenda iuditia dei
Per Isa.n.lviii.c. Dn̄s ait. Clama ne cesses q̄i tuba exalta uocē tuam & ānuntia
populo meo scelera eorum. Propterea utar uerbis Hiero. ad Palmachium &
Occeanū.dn̄tis. Adulari nō possū ne & fratrem meū decipiā & me sermo ꝑcu
tiat.Salomonis qui ait uerba adulatoꝝ mollia sunt & h̄ fuerūt interiora uētris
Pro salute itaq; & correctione peccatorū de ira dei secure loquimur de qua tria
mysteria ꝑncipalia erūt cōtēplanda

¶ Primū dr̄ cōtēptibilitas
¶ Secundum terribilitas
¶ Tertiū propinquitas

¶ Q pleriq; contēnūt irā dei uel q̄a cogitāt deū non esse uel q̄a credūt ip̄m nō irasci uel q̄a diu expectauit illos deus. Cap̄lm.i.

PRimū mysteriū cōtēplandū de ira dei dr̄ contemptibilitas in quo uide
re libet q̄re ē q; multi audientes loqui de tremēda ira dei illā nō timēt sꝫ
potius ut expiētia docet ridēdo cōtēnunt. Et colligi p̄n̄t hui⁹ erroris tres ꝑnci
pales rōnes. Prima dr̄ stulte cogitatiōis. Scd̄a false oppiniōis. Tertia diuturne
expectationis. ¶ Prima rō quare a multis non timet̃ ira dei dr̄ stulte cogitati
onis q̄m stulte cogitāt deū nō esse. Pro q̄bus querim⁹. Vtꝝ possit aliq̄s cogita
re n̄ esse deū. Et uidet̃ q; nō. q̄a ut ait Ansel. Deus scd̄m aī conceptionē ē quo
nihil meli⁹ nihilq; mai⁹ excogitari pōt Sed mai⁹ ē qd̄ non pōt cogitari non esse
q̄ qd̄ pōt. Ergo cū deo nihil maius possit cogitari deū esse ita ē qd̄ nullo modo

pōt cogitari nō esse. Sed cōtra arguit̃ p textū Ioh. dama. Dicit. n. sic. In tantum ꝑualuit pniciosa malicia hoim ut dicāt non esse deum Et Tullius li. i. de natura deoꝝ ait. Quidā dixerunt totā de diis īmortalibus opinioē factā esse ab hoibus sapiētib9 reipublice causa ut quos rō nō posset eos ad officiū regiū ducerēt. Rñ det. d. Bon̄. di. viii. i. li. Q cogitare cū assensu aliqd nō esse pōt ꝓuenire dupl'r Aut ex defectu intelligētis. Aut ex defectu itelligiblis. Defect9 ītelligētis ē cecitas uel ignorātia obquā qa ignorat rē cogitat ipaʒ ñ eē. Cōtigit aūt dupl'r esse cognitionē de aliquo ente. s. Si ē Et qd ē. Intellect9 aūt nr̃ deficit in cognitione dīne ueritatis q̄ntū ad cognitionē qd ē non aūt q̄ntū ad cognitionē si ē Ex hoc ait. Dama. Cognitio exñdi deū nobis natural'r est inserta. Et Aug9 de fide ad Petrū. Nihil tātū nouit mēs q̄ntū deū esse & se Et Vgo de sācto uicto. Sic deus ab initio cognitioʒ suā i hoie tēꝑauit ut sicut nūq̄ qd esset possit cōp̄hendi ita nūq̄ qa esset possit ignorari. Quia ergo intellect9 nr̃ nunq̄ deficit in cognitione dei si ē iō nec pōt ignorare ipm esse simpl'r. Quia uero deficit ī cognitione qd ē iō frequēt̃ cogitat deū esse qd' non ē. sicut idolū uel creaturā uel nō esse qd' ē sicut deū iustū Scd'o pōt cogitari aliqd nō esse p defectū a pte intelligibilis & hui9mōi defectus pōt esse duplex. Aut defect9 pñtie. Aut defectus euidentie. Defect9 pñtie utpote qa nō semꝑ nō ubiq; nō ubiq; total'r qd' non semꝑ ē sed aliqñ ē aliqñ nō aliqñ uero pōt cogitari non esse. Sil'r de eo qd' non ē ubiq; qa eadē rōne qua pōt cogitari nō esse hic. pōt cogitari nō esse alibi Sil'r etiā de eo qd' scd'm ꝑtē adest scd'm ꝑtē abest. De9 aūt ē tot9 & ubiq; & sēꝑ iō nō pōt cogitari nō esse. hāc rōnē assignat Ansel. i. li. Contra insipientē. Nō solū ꝓpt̃ defectū pñtie pōt aliqd cogitari nō esse sed & ꝓpt̃ defectū euidētie quia nō ē euidēs i se & i ꝓbando. Sed deū esse ē ueritas euidēs in se & ī ꝓbādo in se qa ē quo nihil maius excogari pōt. In ꝓbando uero qa & ductu rōnis hoc ꝓbarūt phi ergo nō pōt cogitari nisi insipiēt̃ & stulte ꝙ nō sit de9. Vñ Dauid in psal. ait. Dixit insipiēs in corde suo nō ē de9. Stult9 ergo ē q cogitat uel dicit non ē de9 quē cōfitet̃ intellect9 rōnis naturale lumen. Vñ Bern. in li. de diligēdo deū. Inexcusabilis ē oīo infidelis si non diligit deū toto corde. Clamat nēpe intus ei9 innata iustitia qa se ex toto illū diligere debet cui se totū debere non ignorat. hec ille. Clamat deū esse oīs creata natura angeli hoīes celum & terra & oīa que in eis sunt. Vñ Aug9 in. li. de utilitate credēdi ait. Nō. n. frustra intueri oportet & inanit̃ ordinē celi pulchritudinē syderū uicissitudines tempoꝝ ī quoꝝ cōsideratione nō curiositas ē exercenda sed gradus ad eterna faciēdus. Et Iob. xii. Interroga iumenta & docebūt te & uolatilia celi & īdicabūt tibi Loquere terre & rñdebit tibi & narrabūt pisces maris. Quis ignorat ꝙ oīa hec manus

dñi fecerit? Mirabilis certe in tãta reꝝ uarietate ordo repit᷑. Est qdem ordo situ alis siue localis qa quelibꝫ creatura tenet suũ locũ scd̾m suã dignitatẽ. Nã terra & terrena sicut uiliora in imis locata sunt. ¶ Aqua ut dignior ei preeminet. Aer ut ꝑfectior sup̲ior ẽ & ignis ita actiuꝰ & calidꝰ a nobis elõgat᷑ sup̲ alia elementa situatꝰ. Celi incorruptibiles. Sol & luna & stelle lucẽtes in suis speris altissime collocate sunt. Et celũ empireũ nobilissimũ ubi gaudẽt sancti cũ xp̄o supremũ omniũ est. Subseq̃t᷑ & aliꝰ ordo q̲ tempꝰ põt dici. Ordinatissime enim sol facit cursum suũ p̲ signa zodiaci infra annũ integrũ. Et sic trãseũt tẽpora ueris estatꝫ autũni hyemis cũ effectibus suis. Trãseũt & dies naturales eadẽ tẽporis mẽsura ad motũ primi mobilis cõpletũ & ea que in hyeme mortua uidebantur in uere reuiuiscũt & ĩ estate fructificãt. Predicat ĩsup̲ deũ esse sacra scriptura tã ueteris q̃ noui testamenti & oĩs scriptura & ph̾oꝝ & poetaꝝ oĩmqꝫ gentiliũ. O qualis demẽtia illoꝝ ergo qui tante ueritati acq̲escere nolunt. Tales utiqꝫ sunt qui dei iracũdiã non formidãt. ¶ Scd̾a rõ q̃re a multis non timetur ira dei dicitur false opinionis. Nã cũ multi negare nõ possint esse deũ opinant᷑ tñ false ꝙ in illo ira cadere nõ põt Dicũt nãqꝫ deũ esse clemẽtissimũ irã uero clemẽtie fore cõtrariã iõ nec ĩ deo cadere posse. Pro qbꝰ dicit Lact. in ꝑncipio li. de ira dei. Aĩaduerti sepe Donate plurimos id existimare ꝙ nonnulli ph̾orũ putauerũt non irasci deũ qm̃ bñfica sit tm̃modo natura diuina nec cuiq̃ nocere ꝓstãtissime atqꝫ optĩe congruat ꝑtãti. Arguũt & scd̾o mõ tales qa nulla passio cadit in deo. sed ira est passio quedã. ergo nõ cadit ĩ deo. ¶ Tertio confirmãt errorẽ suũ qa oẽ peccatũ a deo ẽ remouẽdũ. sed ira ẽ unũ ex septẽ uitiis capitalibꝰ. ergo est a deo remouẽda Veꝝtñ cõtra sic tenẽtes sũt auctoritates & dicta siue scripture sacre siue gentiliũ & moralium ph̾orũ. Unde Exodi. xv. In multitudine glorie tue deposuisti omẽs aduersarios nr̃os. Misisti irã tuã que deuorauit eos. Et. xxxii. c. Moyses ad deum orãs ait. Quiescat ira tua & esto placabilis sup̲ malitia populi tui. Et. iiii. Regum xxii. Magna ira dei succẽsa est contra nos. Et Deutero. xi. c. Iratꝰ dñs clausit celũ & pluuie nõ descẽdũt. Et. ii. pal̾. xii. dicit᷑ de filiis Isrl̾. Quia hũiliati sũt auersa est ab eis ira dñi. Et. xxiiii. c. Facta est ira dei contra Iudã & Hierusalem. Et Iob. ix. c. Deus cuiꝰ ire resistere nemo põt. Et Dauid in psal. ii. Apprehẽdite disciplinam ne qñ irascatur dñs. Et psal. vi. Domine ne in furore tuo arguas me neqꝫ ĩ ira tua corripias me. Et psal. xvii. Fũdamẽta mõtiũ cõturbata sũt & cõmota sũt qm̃ iratꝰ est eis. Et psal. lxxvii. Ira dei ascendit in Isrl̾. Et psal. lxxviii. Effunde irã tuam ĩ gentes que te nõ nouerũt. Et psal. lxxxix. Quis nouit ꝑtãtẽ ire tue & pre timore tuo irã tuã dinumerare. Et Eccl̾astici. v. Ne dicas corã angelo nõ ẽ prudentia ne forte iratꝰ dñs dissipet cũcta op̲a tua. Et Isa. v. Iratus est furor dñi ĩ populo suo.

qᵒ de ira dei

Et Isa.iiii.Plangite & ululate qa non est auersa ira furoris dñi a nobis.Et Treñ.iiii.Cōpleuit dñs furorē suū & effudit irā indignationis sue. Et Osee.v.Effūdā quasi aquā irā meā. Et Nauū.i.Vlciscens dñs in hostes suos & irascens inimicis suis.Et Ro.i.Reuelat̄ ira dei de celo..Et Ro.iii.Nūqd iniquus ē deus ꝗ ifert irā Et.i.Thesa.ii.Peruenit ira dei sup illos usqꝫ in finē.Et Apoc.xv.Consumata ē ira dei.Et.xvi.c.Audiui uocē magnā de celo dicētē septē angelis Ite & effūdite septē phyalas ire dei in terram.Et Valerius maximus li.i.Lento enim gradu ad uindictā sui diuina ꝓcedit ira tarditatēqꝫ supplici grauitate cōpēsat Et Ouidius de arte amandi. Flectit̄ iratus uoce rogante deus. Et Aug9.xviii.de ci.dei.c.xii. Apollini delphico instituti sunt ludi musici ut placaretur ira eius qua putabant afflictas esse sterilitate grecie regiones quia nō defenderūt templū ei9 qđ rex Danaus cū easdē terras iuasisset bello incēdit.Et in.i.li.ubi s̄.c.ii.dicit de Iunone que apud gentiles colebat̄ ꝓ dea. Apud Virgiliū nēpe Iuno inducit̄ infesta Troianis Eolo uentoꝝ regi abuers9 eos irritādo dicere.Gens īimica mihi tyrrhenū nauigat equor Illiū in italia portās uictosqꝫ penates.hec ille. Et idē Virgili9 cōmemorat in principio.i.li. Eneidos ob irā Iunonis Eneā ꝓfugum fuisse cum reliquis Troianis.d.Arma uiꝝqꝫ cano troie ꝗ ṗmus ab oris Italiā fato profugus lauinaqꝫ uenit Littora.multū ille & terris iactatus & alto Vi superū.scene memorē Iunonis ob irā. At Valerius maximus li.i. Rubrica de neglecta religione multa narrat de iratis diis.Nos uero talia exempla nō īducim9 ut errores gētiliū comprobemus sed tm̄ ut ostendamus ꝗ etiā scđm illos ira ponenda sit in deo. Pro solutione itaqꝫ obiectoꝝ tria sunt notanda.Primū scđm Boñ.in.iii.sen.dis.xxxiii.& Ric.in.iiii.di.xxvi.& Tho.i.ꝑte dis.xxii.Q̄ qñcūqꝫ dr̄ aliqd de deo qđ ī nobis denotat passionē de deo dr̄ scđm effectū & non scđm passionis defectum Odiū ergo amor ira & silia que in nobis sūt passiones i deo dicūt̄ scđm effectū quo ad nos ut tūc dicat̄ odire cū effectū odii nobis exhibet.tūc irasci cū effectum ire nobis oñdit.Ip̄e aūt de9 stabilis manēs sine passione aliq̄ dat cuncta moueri. Scđm notādū ꝗ non oīa que scđm nomē sonāt uirtutē dn̄t uirtutē in re nec oīa que scđm nomē sonāt uitiū dn̄t illud in re.Propterea īqt Iuuenalis.Fallit enim uitiū specie uirtutis & umbra.Et Seneca ad Lucillū. Vitia in nobis sub uirtutū noīe repūt.Et Greg.xxxxi.di.c.Sepe uitia ait. Sepe uitia se īgerūt & uirtutes esse mentiuntur.ut tenacitas ꝑsimonia effusio largitas crudelitas zelus iusticie remissio pietas uelit uideri.Ideo nō omne qđ dr̄ ira uitiū ē aut peccatū. Tertiū notandū scđm Boñ .in.iii.di.xv.Q̄ triplex est ira. Quedā ē p̄ter rōnis imperiū ṗm9.s.iracūdie mot9.Scđa ira ē cōtra rōnis īpiū qñ qs concitat9 in iram passioni rōnē subiicit seqt̄qꝫ inordinate impetū ire.Tertia ē ira que ē scđm rōnis imperiū

qñ.qs irascit̃ secdm qd̃ merito irasci debet̃. Sic merito irascũt̃ pr̃es filiis ipiis & p ut exigit illoꝝ malitia ordinate corrigũt eos. sic irascũt̃ plati & dñi qlibꝫ subditi iobediẽtibus. Sic iratus fuit xp̃s qñ eiecit omẽs uẽdẽtes & ementes de templo. Dicim⁹ ergo q̃ de⁹ q ẽ clemẽtissim⁹ sine sui mutatiõe sine passiõe sine peccato sua exigẽte iusticia irascit̃ sepe peccatores obstinatos in ira cõculcãs quãdo eis effectus ire demonstrat. hi sũt guerre pestilẽtie tẽpestates grãdines sterilitates terre fames terremot⁹ terrores d̃ celo & signa magna. O p̃sũptuosi peccatores audiuistis iam q̃ falsa est opinio uestra. Dicebatis.n.q̃ nõ irascit̃ deus. Et ecce tot p̃conia scripturaꝝ clamãt irã dei ab oĩbus esse timẽdã. ¶Tertia ratio quare a multis non timet̃ ira dei dr̃ diuturne expectationis. Cõsueuit eqdẽ deus ppt̃ lõganitatẽ suã sufferre peccatores iiquos p tẽpora lõga ut sic p dulcedinẽ eius attrahãt̃ ad penitẽtiã. Sed ide m̃lti sumũt audaciã & deteriores facti irã dei nõ existimant Veꝝtñ ut ait Hiero⁹ i expositione Hiere. Quãto maior est numer⁹ tempoꝝ qbus obliuiscimur deũ. tanto maior ẽ pena peccati qd̃ nec longitudine tempoꝝ potuerit edomari.

¶ Q terribilis ẽ ria dei eo q̃ seuit i puulos & i iustos atq oꝛ̃ones supplicantiũ spernit & abhoiatur. Capl̃m.ii.

SEcundũ mysteriũ contemplãdũ de ira dei dr̃ terribilitas. Consideradũ naq̃ ẽ. q̃ cũ irascit̃ de⁹ & puocat̃ etiã ad tẽporalit̃ flagellãdũ hoĩes sibi rebelles seuerus ẽ & terribilis ualde maxime ppt̃ tria. Primo propter paruuloꝝ punitionẽ. Scd̃o ppt̃ iustoꝝ afflictionẽ Tertio ppt̃ oꝛ̃onũ detestationẽ. Primo deus iratus est terribilis ppter puuloꝝ punitionẽ. Punit naq̃ puulos pueros & innocẽtes ppter peccata pentũ. Perierũt nẽpe & suffocati sunt in diluuio omẽs infantes & puuli quotquot repiebãt̃ in mũdo. Adusti sũt in sodomis & icendio concremati oẽs q erãt i uteris matꝝ & q sugebãt ubera Et tamen sepius uexatur mũdus aut fame aut pestilẽtia aut qualibet alia aduersitate que non nisi propt̃ peccata ueniũt puuli q ea nõ comiserũt puniũt̃ p illis. O formidabil' dei iusticia O tremẽda dei iracũdia cur eos q te nõ leserũt exterminas? puulos cur tã acriter punis? Et rñdedit tibi ptin⁹. q̃ ppter peccata pentũ. Sed hic orit̃ dubiũ. Vtrum filii ppter peccata pentũ puniri possint. Et uidet̃ q̃ nõ Nã p Ezechielẽ.xviii. c. De⁹ dixit fili⁹ nõ portabit iiqtatẽ patris & pr̃ nõ portabit iiqtatẽ filii iusticia iusti sup eũ erit & ipietas ipii erit sup eũ. Et extra de his que fiũt a maiore pte capituli. c. Quesiuit in glo. dr̃. Peccata suos debẽt tenere auctores. Et idem. C. de penis. l. Sancim⁹. Et. C. Ne uxor p marito. l. Ob maritoꝝ Et xi. q. iii. c. Illud Et de sen. exco. c. A romana. §. Vltro. Et. lvi. di. c. Satis. Et Augustinus ait. i. q. iiii. c. Nulli⁹. Nulli⁹ crimẽ maculat nesciẽtẽ. Ad hoc facit ibidẽ. c. Placuit & c.

Iudei.Sed cõtra arguit̃ qa exodi.xx. Deus dixit.Ego sum dñs de9 tu9 fortis ze-
lotes uisitãs iniqtatẽ patrũ in filiis in tertiã & quartã generationem coꝝ q ode
rũt me.Ad idẽ facit.c. Vergẽtis.Extra de hereticis. Et idẽ habet̃ extra de filiis
p̃sbyteroꝝ nõ ordinãdis.c.i.c.Ad pñtiã.c.Pñtiũ.c.Cõquerẽte.Et.c.Qm̃.Et.i.
q.iiii.§.Itẽ dr̃ Chã peccãte Chanaã fili9 ei9 maledr̃. Rñdꝫ dñs Boñ.di.xxxiii.
.ii.li.Q duplex ẽ punitio.Vna eterna alia tẽporalis. Filii non puniũt̃ pro pec
cato ꝑentum pena eterna. Vñ Ansel.de cõceptu uirginali dicit. Q ꝑuuli non
dãnant̃ ꝑ culpa Ade tm̃ sed ꝑ culpa ꝓpria quã hñt licet non habeãt eã agendo
sed cõtrahendo. Puniunt̃ tñ filii ꝑ peccato ꝑentũ pena tẽporali eo q filii sunt
aliqd patris Et hoc patet ꝑ sacrã scripturã in plurib9 exẽplis.Iõ dicit Greg9.i.
q.iiii.c.Paruulos. Paruulos sodomytaꝝ nõ excusauit ignorãtia qn ꝑ pr̃no sce-
lere clesti igne consumerent̃.Sed hoc igne pena illis diminuta ẽ qbus successio
pr̃ni sceleris ẽ adẽpta Parit̃ etiã demõstratũ ẽ peccatis ꝑentũ ꝑuulos aliquãdo
corporalr̃ flagellari ¶ Scd̃o de9 irat9 ẽ terribilis ꝓpt̃ iustoꝝ afflictionẽ. Affli-
git etiã & sepe bonos cũ malis.Sed dubitat̃ hic. Vtꝝ possit esse in aliquo pena
sine culpa Et uidet̃ q non quia Hiero9 ait Quicqd patimur peccata nr̃a meru-
erũt.Et greg9 dicit in collecta.Nulla eis nocebit aduersitas si nulla dñet̃ iniqui
tas.Sed cõtra ẽ illud Iob.xvii.Nõ peccaui & ĩ amaritudinibus morat̃ ocul9 me9
Et Ioh.ix.Quis peccauit.hic aut ꝑẽtes ei9 ut cec9 nasceret̃? Et rñdit xp̃s. Neq;
hic peccauit neq; ꝑentes ei9.Et exponit Aug9.Q hoc nõ dr̃ qa nõ peccauerit
sed qa cecitas nõ erat pena peccati. Preterea ꝑ peccato originali nõ meret̃ qs
nisi semel mori.Sed Lazar9 nõ tm̃ fuit mortuus semel sed bis ergo uidet̃ q aut
mors prima aut scd̃a fuerit ei absq; merito peccati inflicta.Itẽ xp̃s nullũ habuit
peccatũ & tñ in eo fuit pena. Rñdet Boñ.di.xxxvi.ii.li. Q malum pene duplr̃
põt ordinari.Vno mõ ad malũ culpe qd̃ puniẽdo ordiat.Alio mõ in cõꝑatione
ad bonum qd̃ de9 elicit ex illa pena Si ergo aliqua pena infligat̃ cuius ordinatio
p̀ncipalit̃ consistat ĩ cõꝑatione ad malũ culpe puniendũ necesse ẽ aliquã culpã
p̃cessisse. nec tm̃ p̃cessisse sꝫ etiã aliquo° cõĩcari ĩsepabilr̃. Pena.n.aut ẽ directe
ordĩata ad puniendũ aut ẽ ordĩata p̀ncipalr̃ ad malũ excludẽdũ.p̀mo mõ ẽ pena
infernalis.Scd̃o mõ ẽ pena purgatoria.Primo mõ reqrit pena pñtiã culpe secũ
dum deformitatẽ & maculam.Scd̃o mõ reqrit culpe pñtiã scd̃m reatũ & seque
lã.Si aũt pena ĩfligat̃ p̀ncipalr̃ ꝓpt̃ ordinẽ quẽ habet ad bonũ qd̃ inde elicitur
Aut ergo ꝓpt̃ bonũ ꝓpriũ. Aut ꝓpt̃ alienũ.Si ꝓpt̃ bonũ ꝓpriũ sic requirit q ĩ
subiecto illo aliqñ fuerit culpa & q possit esse de futuro .Si aũt ꝓpt̃ bonũ alie
num sic sufficit pene ut fuerit culpa ĩ alio q̃ in eo q punitur in eo Videlicet pro
quo pena illa sustinet̃ per quẽ modum fuit in xp̃o cuius mors & passio ordĩnata

erat ad redimēdū gen⁹ hūanū & liberādū & repandū a lapsu in quē ceciderat ex peccato primi pentis & sic patet ꝙ oīs pena aliquo modo respicit culpam. Sed quedā ut pn̄tē in se utpote pena infernalis. Quedā ut pteritā in se sed pn̄tē in reatu & sequela sicut pena purgatoria. Quedā uero solū ut pteritā & hoc in eo q punit̄. Et sic ē oīs pena iustoꝝ excepto xp̄o. Quedā uero respicit culpā nō in se sed in alio sicut in xp̄o. Pōt etiā pena ordinari ad bonū qđ inde elicit̄ Et sic pōt esse i aliquo sine culpa talis pene meritoria qa illud malū pene recōpēsat̄ p maius bonū qđ inde elicit̄ sicut patet i ceco nato in Iob i Lazaro i Thobia & i quolibet uiro iusto. hec Boñ. Alex. autē in. iii. sūme allegando Ioh̄. Dama. dicit Cōcedit de⁹ iustū incidere i calamitates ppter multas causas. Prima ē ut eā que i ipō latet uirtutē aliis manifestā faciat ut Iob. i. Scđa ē ut nō ex recta cōsciētia cadat p supbiā ut in Paulo. ii. cor. xii. Tertia ut alii erudiāt̄ ut i Lazaro & diuite Luc. xvi. Quarta ppter gloriā dei ut in ceco nato. Ioh̄. ix. Quita propter zelum alteri⁹ siue imitationē ut gloria ei⁹ qui passus ē magnificata i pugna aliis passio fiat spes future uite ut in martyribus ad heb. xi. c. Propterea dicit Aug⁹ li. i. đ ci. dei. c. viii. hec cū ita sint boni & mali pit̄ afflicti sunt nō tn̄ iō distincti sunt quia distinctū nō ē qđ utriq; ppessi sunt. Manet. n. dissimilitudo passoꝝ i similitudie passionū. Et sub eodē tormēto nō est idem uirtus & uitiū. Nā sicut sub uno igne auꝝ rutilat palea fumat & sub eadē tritura stipule cōminuūt̄ frumēta purgant̄ ita una eadēq; uis irruēs bonos probat purificat eliquat malos damnat uastat & exterminat. Vn̄ i eadē afflictione mali deū detestāt̄ atq; blasphemāt boni autē pcāt̄ & laudāt. ¶ Tertio de⁹ irat⁹ ē terribilis eo ꝙ qn̄ p⁹ diuturnā expectationē puocat̄ ad iracūdiā nō exaudit obstinatoꝝ uoces peccatoꝝ p ut plene diximus in sermone de impedimētis orationis.

¶ Q cognoscit̄ ira dei ppinq̄ tū cū peccata sūt cōsumata tū cū peccatores sunt obstinati tū cū illā pp̄he & aīci dei pnūciāt & cōminant̄. Caplm̄. iii.

Tertiū mysteriū cōtēplādū de ira dei đr ppinqtas. quāuis. n. nesciamus certitudinaliter qn̄ ppinq̄ sit ira dei ad flagellādū peccatores possum⁹ tn̄ id cognoscere ex cōiectura signoꝝ. Sūt aūt đ hoc tria pncipalia signa. Primū peccatoꝝ cōsumatio. Secūdum populoꝝ obstinatio. Tertiū pp̄haꝝ anunciatio. ¶ Primū signū ad cognoscēdū seu timendū ne ppinq̄ sit ira dei ē peccatorum cōsumatio. Qn̄ cōsumata sūt peccata & impleta ē mēsura. Pn̄t aūt notari septē signa cōsumationis peccatoꝝ qb⁹ signis adīpletis nihil aliud nobis expectādū & timēdū ē q̄ ira uidicta flagellū & ultio dina. Primū ē horribilitas pctōꝝ multoꝝ. Scđm mltitudo peccatiū. Tertiū īpūitas maifestoꝝ sceleꝝ. Quartū aiaduersio i peccatū. Quitū affectio ad scelera. Sextū studiū peccādi. Septimū lōga

p̄seuerantia in peccatis. ¶ He conditiones explicant̄ geñ.vi.c. ¶ Prima con-
ditio seu p̄mū signū q̄a in mundo tēpore diluuii erāt magna peccata & horrēda
nimis. p̄pterea dr̄ Vidēs aūt de⁹ q̄ multa malitia Q̄d uerbū manifeste ostendit
horribilitatē & turpitudinē m̄ltoꝝ pc̄torū. Scd̄o cōit̄ hoīes talia perpetrabant
p̄pterea subdit̄.hoim.Tertio insup pc̄tā illa īuerecūde & īpune fiebant.iō sub-
iunctū ē.Esset in terra idest maīfesta erāt & īpunita. ¶ Quarto fiebant peccata
tota mētis aīaduersione.iō addit̄ Et cūcta cogitatio.s.nō p̄tim nō diuisim sed in
malis integra & cōiūcta. ¶ Quinto fiebāt tota cordis affectione.iō subdit̄.cordis
Sexto p̄petrabantur toto studio.iō subdit̄.Intenta esset ad malum. ¶ Septimo
fiebāt p̄seuerant̄ p̄pterea additur.Omni tēpore.Timeo satis ne hec signa ueri
ficēt̄ in nobis. Tēpore nāq; isto nefandissima scelera cōmitti solēt nec a paucis
sed a multis neq; puniuntur aut corriguntur. q̄m illi ad quos spectat corrigere
uel punire deteriores sūt aliis Et ñ est ueritas nō iustitia neq; rectitudo in filiis
hominū fiūt peccata cū oī aduersione mētis cū oī affectiōe studio ac p̄seuerātia
O fatui populi. Cur non timetis? Cur non expauescitis? Cur ad penitentiā
redire negligitis? Audite sp̄al.dñtē. Nisi cōuersi fueritis gladiū suum uibrauit
arcū suū tetēdit & pauit illū. Scd̄m signū p̄pinquitatis ire dei dicit̄ populorū
obstinatio. Q̄ñcumq; populi pc̄tores obstinant̄ & obdurant̄ in corde non moti
b̄n̄ficiis dei nō cōminatiōib⁹ nō p̄dicatiōib⁹ nō signis nō deniq; ullo alio modo
signū forte ē q̄ p̄pe est eis flagellū dei Est de hoc exēplū obstinatissimi populi
iudeoꝝ quē de⁹ dileuit p̄pt̄ obstinationē suā. Nā p⁹ multa mala a iudeis p̄pe-
trata xp̄us uiuēs in carne in medio ip̄orū uocauit eos ad pniāꝫ uita miraculis &
doctrina. Ip̄i uero noluer̄t audire ip̄m. In doīca aūt oliuaꝝ cū itroissꝫ Hierl̄mā
ut dr̄ Luc.xix.c. Vidēs ciuitatē fleuit sup illā dicens. O ciutias ampla. O ciuitas
regia. O ciuitas digna plena populo affluens diuitiis & abundans peccatis. Ve
niēt dies ī te & circūdabūt te inimici tui uallo & circūdabūt te & coangustabūt
te undiq; & in terrā prosternēt te & filios tuos qui in te sunt & non relinquent
in te lapidē sup lapidē eo q̄ non cognoueris tēpus uisitationis tue. Propterea
dicit Hiero⁹ in questionibus ad Helbidiā. In tātū aūt Hierl̄m amauit dñs nt fle-
ret eā & plāgeret & pendens in cruce loqueret̄. Pr̄ ignosce eis q̄a nesciūt quid
faciūt. Itaq; ip̄etrauit q̄d petierat & datū ē eis tēpus pn̄ie usq; ad.xlii.annū. P⁹
q̄d p̄seuerantibus in blasphemia egressi sunt duo ursi de siluis romanoꝝ Vespe
sianus & Titus & eos interfecerūt atq; lacerauerunt.hec ille. Die aūt qua cruci-
fixus ē Iesus dei filius cōuersus ad mulieres que plāgebāt & lamētabāt eū dixit
Filie hierusalē nolite flere sup me sed sup uos ip̄as flete & super filios u͂ros q̄a
uenient dies in quib⁹ dicetis. Beate steriles que nō genuerūt & ubera que non

lactauerūt. O saxea. O lapidea. O adamantia iudeorū corda. Nec uerbis xp̄i cre
diderūt nec susceperūt testimoniū aploꝝ qui magna uirtute p̄dicabāt resurrecti
onē mgr̄i sui sed in dies crudeliores facti ꝑsequebāt ecclesiā lapidauerūt Ste-
phanū iterfecerūt Iacobū iustū & Paulo cōuerso miraculose ac ceteri p̄dicātibꝰ
xp̄m impiissime restiterūt. Voluit tñ deus anq̄ irā suā inferret in eos terroribꝰ
& signis celi illos ad penitentiam uocare. Et ut meminit Iosephꝰ i libris d' bello
iudaico & Eusebius in historia eccl'astica & Polycratus i libro de nug. curialium
Stella quedā sub forma gladii stare uisa ē q̄si iminens desuꝑ ciuitati Cometes
exicialibus flammis per totū annū uisus ē ardere Luna Eclipsim per xii. noctes
passa ē cōtinuas. Cū die festi p̄mi cōuenissent octaua die mensis aprilis noctis
tēpore hora nona tātus fulgor luminis arā tēplūq; circūdedit ut dies clarissimus
uideret māsitq; spacio hore dimidie. hoc qdē ignaris ꝓspeꝝ uisum ē sed ꝓphos
pitosq; doctores portētū exiciale nō latuit. Ianua templi que erat ad orientem
cū esset ere sollido induta tāti pōderis ꝙ uix a. xx. uiris sūmo conatu ipellētibꝰ
clauderet repēte hora noctis sexta ꝑ se ipam apta ē q̄q̄ ferreis uectibꝰ teneret
Die. xxi. mai ꝓpe occasum solis uisi sunt currꝰ & quadrige in omnē regionem ꝑ
aerem ferri & armatoꝝ cohortes nubibus commisceri. In nocte pent. sacerdotes
igressi tēplū ad dīna officia celebranda p̄mo senserūt quosdā strepitus & paulo
post audierūt uoces clamātes. Discedamꝰ ab his sedibꝰ. Ante q̄rtū annū belli in
die festi tabernacloꝝ qdā rusticꝰ & plebeꝰ Iesꝰ noie filiꝰ Ananie repēte clama-
re cepit. Vox ab oriēte. Vox ab occidēte. Vox a q̄tuor uētis. Vox suꝑ ierosolimā
& tēplū. Vox suꝑ spōsos & spōsas. Vox suꝑ uniuersū populū. Sicq; indesinent'
die ac nocte clamabat ꝑ uicos & plateas discurrēdo. Et flagellatꝰ ac ꝑcussꝰ etiā
añ iudicē flagris usq; ad ossa laceratꝰ ut taceret ip̄e quolibꝫ die cū eiulatu semꝑ
illud replicabat addens. Vhe hierosolimis. Vhe masculis & femellis. Nec unq̄
ī tot ꝓdigiis atq; signis ille dure ceruicis populus errores suos corrigere uoluit
Ob quā obstinationē altissimus deus in illos suā iram effudit. O quis explicet
sine singultibꝰ? Quis audiat sine lacrimis? Quis cōsideret sine timore ciuitatis
Hierosolimitane excidiū & desolationē? Refert nāq; Iosephus in. vi. li. de bello
iudaico. Q Tittus & Vespesianus cū exercitu ualidissimo a romanis missi in die
sollenni pasce quādo etiam ex circūiacētibus locis inumerabilis populus iuerat
ierosolimā ciuitatē obsiderūt fecerūtq; i circuitu uallū munitissimū ita ut nullꝰ
ciuitatē exiens illud ꝑtrāsire posset. Ob quā causam in breui ciuitas fame cepit
urgeri tantūq; inualuit penuria reꝝ ꝙ ꝓpt' famē hec que referā dicit Iosephus
fuisse mala secuta. Primo ꝙ p̄dones ꝑ ciuitatē discurrētes ui intrabāt domos &
rapiebāt si qd ibi iuenissent comestibile. Scd'o ꝙ filii ex ore pentū & ecōuerso

uiolent' stricto gutture masticatū cibū extrahebant & uelut rabidi comedebant
Tertio ꝙ etiā fimū boū aliaq; uilissima sumpserunt in cibum. Quarto ꝙ multi
cōtendebāt exire ut herbas colligerēt & capiebāt a romanis & tāt9 numer9 fuit
captiuoꝝ ut tute custodiri nō possent. Quapropter statutū fuit ut euulsis eorum
oculis aut amputatis illoꝝ manib9 cōpellerent sic ad ciuitatē redire. Quinto ꝙ
q̄plures diuites ne iocalia sua ꝑuenirēt ad man9 romanoꝝ quos uerisilr credebāt
ciuitatē debellaturos illa deglutiuerunt. Cui9 rei fama cum deuenisset ad aures
romanoꝝ cōmouit eos ut existimarēt captiuos iudeos quos tenebāt gemmas in
uētre adhuc retinere. Quare una nocte duoꝝ miliū patefacta sunt uiscera. Sexto
ꝙ multi formosi iuuenes ī uia in plateis publicis in ꝓpriis domibus fame afflicti
īprouisa morte cadebāt. Septimo ꝙ inuēte sūt mulieres que filios ꝓprios come
derūt. Vn̄ refert Iosephus de quadā. Q cū nō haberet ad comedēdū lactentem
filiū in manib9 tenēs dixit. Infelicis mr̄is infelicior fili ī bello ī fame ī direptiōe
cui te reseruabo? Veni ergo nūc. o mi nate esto cibus mr̄i ꝑdonibus furor seculis
fabula. Et his dictis filiū iugulauit & coxit & dimidiū comedēs partem alteram
occultauit. Et ecce cōfestim ꝑdones odorē carnis cocte sentiētes ī domū irruunt
& nisi carnē ꝓdat mortē minant. Tūc illa detegens infantis mēbra. Ecce inquit
uobis ꝑtē optimā reseruaui. At illos tātus horror inuasit ꝙ nec loqui potuerūt
Et illa meus ē inquit hic fili9 meū ē peccatum securi edite q̄a prior ego comedi
quē genui. Illi uero tremētes & territi discesserūt. O quot erant in ciuitate illa
amara spectacula ubi uidebant quottidie tot morientes. O quot īfātes & pueri
extendentes manū ad ubera matrū & panē petētes ad pedes illaꝝ mortui defici
ebāt. O quot erāt ibi flebiles uoces. quot lamēta. quot singultus. quot gemit9 &
suspiria. Clauserat eis deus & strinxerat uenā mīe sue. Tandē post biēniū capta
fuit ciuitas & in predam data & muri & hedificia quelibet solo equata. Et ut
Ioseph9 refert. decies cētena milia iudeoꝝ fame & gladio perierunt & .ix. milia
uēdita fuerūt. O si possem ī talē ascendere speculā de qua omnē Italiā cernerē
omnesq; meā uocē pussēt audire ꝑfecto clamarē. O Italia plāge. O Italia time.
O Italia caue ne ꝓpter obstinationē tuā in te deseuiat ira dei. Vocauit ipse te
multis annis dotauit amplis beneficiis. Misit ad te predicatores suos. Terruit te
signis & ꝓdigiis. Sensisti terremot9 pestilētias & tēpoꝝ sterilē cōditionē? Cō-
minat9 ē tibi de9? Sic. Certe hoc fecit ut te induceret ad penitētiā. Et tu in dies
durior efficeris ī peccatis & malitia ꝑseuerādo. Fiūt iā ubiq; usure publice. Oīa
fedata sunt spurcissimis uitiis carnis & ignominiose sodomie Sup̄bia pomparū
iā occupauit oēs ciuitates & terras. Blasphemie dei ꝑiuria mendacia iniustitie
uiolētie opp̄ssiones paup̄ū & silia supabūdant. O Italia decora, O regio diuitiis

plena. Noli contẽnere deum. Noli exacerbare maiestatẽ eius. Tertium signum ꝓpiq̄tatis ire dei dr̄ ꝓphaꝝ anũciatio. Cognoscim⁹ ꝓpiquã dei irã qñ ꝑ ꝓphas suos de⁹ illã ꝓnũciat. Dieb⁹ aũt istis multa dñr ꝓnũciata ꝑ sanctã Brigidã que spiritu claruit ꝓphetico ꝑ sãctũ Methiodiũ & ꝑ nõnullos alios Ego aũt ꝗ dicta ipsoꝝ etiã origiãlr legi cũ illa clare nõ intelligã nõ audeo q̄cq̃ temere diffinire. Hortor tñ oẽs populos ut cessent a uia sua mala ne forte si in illa ꝑseuerauerit repente supueniat ira & indignatio dei a qua ipse nos liberet ꝗ est benedict⁹ & laudabilis ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen.

Doĩca tertia in q̃dragesima infra diẽ de uitio & peccato discordie qđ nullo pacto stare põt cũ ueritate pnĩe ob quod penitentes ab illo sibi maxime cauere debent. Sermo .xxxix.

OMne regnũ ĩ seip̄m diuisum desolabit᷑ & dom⁹ sup̄ domũ cadet. Verba sunt redẽptoris nr̄i originalr Luc.xi.c.& in euãgelio pn̄tis doĩce. Nõ potuit efficaci⁹ aut clari⁹ explicari q̃ ꝑniciosũ sit malum aut graue discordia dãnata q̃ ĩ uerbis dñi nr̄i Iesu xp̄i ꝗ dixit cõtra phariseos. Et licet sua fuisset intẽtio oñdere demones cõcordes esse ad omnem malitiã hoim̄q; ꝑditionem ueꝝ tñ nos intelligim⁹ dissensiones quelibet regna ualidissime exterminare. Ad hoc aũt astut⁹ diabol⁹ ĩnitit᷑ ut caritate abiecta cum discordiis odiis & dissensionib⁹ deũ oĩpotẽtẽ offendamus. Eapp̄ter ꝑ utilitate penitẽtiũ in pn̄ti ꝭmone cõtra discordie uitiũ stilũ nr̄m exacuem⁹. qm̄ redẽptor nr̄ amaꝝ illi⁹ effectũ ꝗ ẽ regnoꝝ desolatio aꝑuit in uerbis allegatis in themate in quibus de discordia tria mysteria erũt declarãda. vʒ.

Primũ dr̄ originatio.
Secũdum distinctio
Tertium offensio

Q, tres pn̄t esse radices uel originales cause dãnabilis discordie uana gloria. uidelicet auaritia uel stultitia siue leuitas. Caplm̄.i.

PRimũ mysteriũ declarãdũ de discordia dr̄ originatio in quo uidendũ ẽ que sunt discordie originales cause. Et assignari possunt tres cause. Prima dr̄ uana gloria. Scđa dr̄ auaritia. Tertia dr̄ stũltitia. Prima causa discordie dr̄ uana gloria. Scđm .n. Greg. .xxxii. mor. Discordia ẽ uane glorie filia. Nã ut dicit Tho. .ii.ii.q.xxxvii. Discordia ĩportat quãdã disgregationẽ uolũtatũ ĩquãtũ. s. uolũtas uni⁹ stat ĩ uno & uoluntas alteri⁹ stat in altero. Q, aũt uolũtas alicuius in ꝓprio sistat ꝓuenit ex hoc ꝙ aliq̄s ea que sũt sua p̄fert his que sunt alioꝝ. Qđ cũ inordinate fit ꝑtinet ad inanẽ gloriã & ad supbiã. Et scđm circũstãtias põt esse peccatũ mortale aut ueniale. Sed aliq̄s posset arguere ꝙ discordia nõ ẽ peccatũ. Nam act. .xxiii. Paulus posuit discordiã int̄ phariseos & saduceos qđ nõ fecisset si fuisset peccatũ. Itẽ dr̄ act. .xv. Facta est dissensio int̄ Paulum &

Barnabã. Sed Tho. Rñdet ad pͥmũ. Q causare discordiã ꝑ quã tollit̃ mala con-
cordia ẽ laudabile. & hoc mõ fecit Paulus. Christus etiã ď seipõ dic. Math. x. c.
Nõ ueni pacẽ mittere sed gladiũ. Ad scd̃m dicit Tho. Q discordia que fuit int̃
Paulũ & Barnabã fuit ꝑaccidẽs & nõ ꝑ se. Vterqꝫ. n. intendebat bonũ. Sed uni
nidebat̃ hoc esse bonũ alii aliud qđ ad humanũ defectũ ꝑtinebat nec erat talis
cõtrouersia ĩ his que sũt de necessitate salutꝭ. Sed hic orit̃ unũ dubiũ. Vtꝝ audi-
tores diuersoꝝ mgr̃oꝝ tenẽtiũ diuersas opiniones excusent̃ a pc̃tõ si opiniones
suoꝝ mgr̃oꝝ tenẽt qñ nõ sũt bone. Et rñdet Tho. ĩ quolibetis. Q si diuerse opi-
niones doctoꝝ sacre scripture nõ sũt cõtra fidẽ uel bonos mores absqꝫ periculo
auditores utrãqꝫ opinionẽ sequi pñt. sicut uaria fuit opinio int̃ Aug. & Hiero.
de obseruatione legaliũ añ diuulgationẽ euangelii. In illis uero que ꝑtinent ad
fidẽ uel bonos mores nullꝰ excusat̃ si sequat̃ erroneã opinionẽ alicuiꝰ mgr̃i. In
talibꝰ. n. ignorãtia nõ excusat. Alioqn ĩmunes a peccato fuissent qui secuti sunt
opinionẽ Arrii Nestorii & alioꝝ heresiarchaꝝ. Nec pñt excusationẽ habere ꝓ
pt̃ simplicitatẽ si in talibꝰ opinionẽ erroneã sequant̃. In talibꝰ nãqꝫ dubiis non
est defacili p̃standus assensus sed potiꝰ ut dicit Augꝰ. in. iii. de doctrina xp̃iana
Cõsulere quis debet regulã fidei quã de scripturaꝝ planioribus locis & ecclesie
auctoritate ꝑceperit. Qui ergo assentit opinioni alicuiꝰ mgr̃i cõtra manifestũ
scripture testimoniũ siue cõtra illđ qđ publice tenet̃ scd̃m eccl̃e auctoritatẽ nõ
põt a uitio erroris excusari. Cõcordat Monaldus & Hosti. Aliqua tñ sunt que
aliqñ fuerũt in uaria opinione doctoꝝ añq̃ ꝑ eccl̃aꝫ fieret determinatio. Et pro
illo tẽpore potuerũt excusari ꝗ unã uel cõtrariã tenebãt. Sed postq̃ determina-
tũ ẽ ꝑ eccl̃aꝫ & firmata altera eaꝝ hereticũ esset cõtrariũ sentire. Sicut ẽ exẽplũ
de pauꝑtate xp̃i de qua añ Ioh. xxii. Erãt uarie & cõtrarie opiniones. Vtꝝ xp̃s
cũ apl̃is habuit aliquid in cõi. Sed determinatum fuit ꝑ ipsum Ioh. xxii. imo per
eccl̃am ꝙ habuit ex eo ꝙ Ioh. iiii. dr̃. Discipuli eiꝰ abierunt in ciuitatem ut cibos
emerẽt. Et Ioh. xii. ď Iuda dr̃. Fur erat & loculos hñs ea que mittebãt̃ portabat.
Et hoc ipsum dicit̃. xii. q. ii. c. Habebat. Qui ergo cõtrarium assereret ꝑtinaciter
hereticus haberet̃. Addit Hosti. ꝙ quando sunt diuersa iura & opiniones. s. nec
cõtra deũ nec bonos mores humanior sñia est p̃ferenda ceteris paribus. extra de
trãsac. c. Si alias Standũ est ei que meliori innitit̃ rõni di. xx. §. i. Et extra de fe-
riis. c. Capellanꝰ. Adde etiã ꝙ in his que concernũt foꝝ cõscie in dubiis tutior
uia ẽ eligẽda. extra de sponsalibꝰ. c. Iuuenis. Nec tñ defacili contraria opinio est
reprobãda. ¶ Scd̃a causa discordie dr̃ auaritia. Inqt Seneca ĩ li. ď. iiii. uirtutibꝰ
Quietissime uiuerent homines sup terrã si hec duo ꝓnoĩa tollerẽt̃. meũ & tuũ
Et Plato in phedrone. Propter pecuniaꝝ possessionẽ uniuersa bella nobis fiũt

Et Salustius in Catilinario. Impii & diuitiaꝝ causa bella atq̄ certamina omnia intˀ mortales sunt. Et Lucan9 li .iii. Certamē mouistis opes. Videmus hoc per expientiā omni die qn̄ ꝓptˀ auaritiā fili9 discordat a prē fratˀ a fratre & amicus ab amico. ¶ Tertia causa discordie dr̄ stultitia. Sunt nāq̄ multi stulti & leues qui oīa credūt que a susurronib9 eis dn̄r. Susurratio siqdē aptissimū īstrumētū ad discordias seminādas. ꝓpterea dixit sapiēs ꝓuer. xxvi. Cum defecerit lingua extinguetur ignis & susurrone subtracto iurgia cōquiescūt. Et eccl'astici. xxviii. c. Susurro & bilinguis maledict9. Multos. n. turbauit pacē hn̄tes. Lingua tertia multos cōmouit & dispsit illos de gente in gentem. Ciuitates muratas diuitum destruxit & domos magnatoꝝ effodit uirtutes populoꝝ cōcidit & gentes fortes dissoluit mulieres ꝑuatas eiecit & ꝑuauit illas laborib9 suis. Qui respicit illā non habebit requiem nec amicum in quo requiescat. Flagelli plaga liuorem facit. Plaga aūt lingue cōminuet ossa. hec ibi. Quisnā sufficeret enumerare discordias que exorte sunt inter ciues inter uicinos inter dominos inter populos intˀ uxorē & uiꝝ intˀ fratrē & fratrē ꝓptˀ susurrantes? O lingua ignita. O lingua uenenata O lingua immanior & crudelior omni fera pestifera. Tu lingua susurronū instrumentū es diaboli. Tu illi9 sagitta uulnerās. Tu eius acutissimus ensis. Propterea susurratio ponitˀ intˀ grauia peccata que execratˀ de9 de qbus sapiens dicit ꝓuer. vi. c. Sex sūt que odit dn̄s & septimū detestatˀ aīa ei9. Oculos sublimes. Linguā mendacē. Manus effundentes innoxiū sanguinē. Cor machinans cogitationes pessimas. Pedes ueloces ad currendum in malum. Proferentem mēdacia. Testē fallacē. Et eū qui seminat intˀ fratres discordiā. Sed culpabiles adhuc sunt illi q a susurronibus sibi cauere aut nesciunt aut nolunt.

¶ Q. triplex est discordia dānabilis. scismatice prauitatis ciuilis partialitatis & importabilis societatis. Caplm. ii.

SEcundū mysteriū declarādū de discordia dicitˀ distictio. Distinguitˀ. n. triplex discordia dānabilis & ꝑiculosa. vz. Prima ē scismatice prauitatis Scd'a ciuilis ꝑtialitatis. Tertia importabilis societatis. ¶ Prima discordia ē scismatice prauitatis. Est aūt scisma uitiū quo quis sūmo pōtifici subesse recusat & mēbris eccl'e subiectis coīcare nō uult. Scisma siqdē grecū ē nomē qd' latīe scissurā sonat ut dr̄. xxiiii. q. i. c. Scisma. Est āt peccatū mortale qa cōtrariatˀ caritati eccl'astice unitatis. Est aūt dr̄a intˀ heresim & scisma. qa heresis opponitˀ directe & ꝑ se fidei ut dicit Tho. ii. ii. q. xxxix. & scisma ꝑ se opponitˀ eccl'astice unitatis caritati. Vn̄ Hiero9. xxiiii. q. iii. c. Intˀ scisma. Inter scisma & heresim hoc arbitror īteresse q̄ heresis ꝑuersum dogma habet Scisma aūt ab eccl'a seꝑat. Cōtra scismaticos dr̄ in. c. i. de sūma trini. & fide catholica. Vna est fideliū ul'is eccl'a. extra

142

quā nullꝰ oīo saluatᷣ.Et.xxiiii.q.i.c.Loquitᷣ.Cyprianꝰ ait.Loqͣtur dn̄s ad Petꝝ. Ego dico tibi ꝗ tu es Petrus & suꝑ hāc petrā hedificabo eccl̄am meam. Super unum hedificat eccl̄am.Et q̄uis ap̄lis oībus post resurrectionē suā parē ꝑtātem tribuat & dicat.Sicut misit me pater & ego mitto uos. Accipite spiritū sanctū tn̄ ut unitatē manifestaret unitatis eiusdē originē ab uno incipiētē sua auctoritate disposuit. Ad idē ē.c.Alienꝰ.c.Oībus.c.Qm̄ uetꝰ p̄fata causa & questione Sed hic oritᷣ unū dubiū. Quid cū duo uel plures sūt in ecclesia gerētes se ꝓ papa & quilibet hoꝝ habet suā sequelā. Quis eoꝝ dicetᷣ scismaticꝰ cum suis seq̄cibus Ratio aut constat aut cōitᷣ tenetur ꝙ quilibet eoꝝ ītrusꝰ est idest non canonice electus. Aut cōstat unū eoꝝ canonice & rite electū.vꝫ a duabus ꝑtibꝰ cardinaliū & sine uiolentia & postea aliꝰ suꝑinductꝰ aut dubitatᷣ quis illorum sit canonice uel rite electus unus uel alter.Et in primo casu nullus eorū est papa sed ꝗlibet eoꝝ scismaticus cū his qui scienter sequūtᷣ ip̄m & excoīcati sunt ip̄o facto.Extra de electione.c.Licet.Et de hoc loquitᷣ.c. Si duo. lxxix.di. Vbi dr̄ .Si duo forte cōtra fas temeritate concertantiū fuerint ordinati in sūmos pōtifices nullum ex eis futuꝝ sacerdotē idest sūmū pōtificē ꝑmittimꝰ. Sed illū solum in sede ap̄lica ꝑmansuꝝ censemꝰ quē ex numero clericoꝝ idest cardinalium noua ordinatione dinū iudiciū & uniuersitatis consensus elegerint.Nec obstat ꝙ hoc statuit Honorius Augustꝰ & ad imꝑatorē nō spectat statuere aliq̄d de electionibus eccl̄e siccut nec de rebꝰ aliis eccl̄asticis ut.lxxxxvi.di.c.Bn̄ quia ut dr̄ in glo.i p̄fato.c. Si duo.Honorius fecit illud rogatu eccl̄e & eccl̄a apporbauit. Iō rōe approbationis statutū illud ualet q̄si fecisset eccl̄a.Qn̄ ergo constat nullum eoꝝ canonice electum ut ꝗ nō a cardinalibus sed ab aliis in quo casu loquitᷣ.c.Si quis ex ep̄is Et.c.Si quis peccunia.lxxix.di. Vel si a cardinalibꝰ nō tn̄ a duabꝰ ꝑtibꝰ cardinaliū ut in.c.Licet de electione.ꝗ tali adheret uere scismaticꝰ ē.Et ꝑ cōciliū ꝓuidēdū esset cū cardinales huiꝰmōi essēt. Alias si ip̄i cardinales aliū eligerent ille esset uerus ap̄licꝰ. Et nota ꝙ ex hoc ꝙ electio pape symoniace facta esset a cardinalibus dūmō alias rite cessare nō pōt nec tolli ꝗn sit uerus papa.Et similiter q̄ntūcūq; criminosus & irregularis esset electus ut dicit glo.in.c. Si quis pecuīa In scd̄o casu.s.cū cōstat unū canonice electū & postea aliꝰ se intrudit sicut Cornelius papa qui Fabiano successit & pꝰ eū canonice creatū Nouatianꝰ quidā papā se fecit ut dr̄ vii.q.i.c.Factus ē.Et.c.Nouatianus. Tūc p̄mus ē uerus papa & secundꝰ apostaticꝰ & scismaticꝰ cū sequacibꝰ eius.Sic sub Eugonio.iii.factū est scisma tēpore beati Bernar. Nā ip̄o Eugonio rite electo alius intrusus est Sed meritis & labore sancti Bernardi scisma illud ablatū fuit remanēte Eugonio in ap̄lica sede. Deinde sub Ioh̄.xxii.factū ē aliud scisma. Nam cum ip̄e declararet

144

fore hereticos qui aſſererent xp̄m nihil habuiſſe in cōi etiā mobile.quidā frati-
celli nūcupati de opinione dixerunt ip̄m papā Ioh.hereticū cū ſucceſſoribus &
ſequacibꝰ eius & fecerꝫ aliū papā Piſis. Greci aūt circa annū dn̄i nōgētesimum
ſciſma facientes in hereſim inciderūt de ſpiritu ſancto dānatā ꝺ̓ ſūma trinitate
& fide catholica.c.i.li.vi.Sed reducti fuere ad eccľe unitatē tēpore Eugenii.iiii
In tertio uero caſu cū dubiū ē ꝗs hoꝝ duoꝝ ſit canonice electus puta ꝗa electio
primi dicitur facta per metum qui cadit in conſtantem uiꝝ ꝗ̃uis a duabus ꝑtibꝰ
cardinaliū poſtmodū ab eis fit electio ſine uiolētia & metu quocūqꝫ ſicut accidit
caſus circa annos dn̄i.M.ccc..lxxx. Nā mortuo Gregꝭ.xi .cardinales debentes ꝓ
cedere ad electionē ſucceſſoris ut dicitꝰ fuerūt a romanis cōmīati. Q̨ occiderent
ſi nō eligerēt Italicū aliquē.Elegerūt igitꝰ archiep̄m barēſem ꝗ tunc erat Rome
exprimentes ei ꝙ eligebant eū ad uitandū ꝑiculū ſeu fingebant eligere.Electo
igitꝰ illo ꝗ Vrbanꝰ.vi.dictus ē ille ut fertꝰ dixit.ꝙ ſi uolebāt eū eligere uolūtarie
eligerent quia intēdebat eſſe papa.Publicato igitꝰ Vrbano papa & a cardinali-
bus ip̄is adorato & conſecrato de conſenſu eoꝝ ac ṗncipibꝰ xp̄ianitatis ac ꝑ eos
ſignificato ꝙ canonice eſſet electꝰ.inde ad aliquot mēſes ipſi receſſerunt ab eo
Et fugientes ad ciuitatem fundenſem que ē ī prīcipio regni ibi elegerūt alium
qui dictus ē Clemens.vi.qui trāſtulit curiā ſuā in Auione.illumqꝫ uenerata eſt
pro papa tota francia & hyſpania & cathalonia.Alteri uero.ſ. Vrbano adheſit
Italia alamania & ungaria ꝑſeuerauitqꝫ hoc peſſimū ſciſma ultra. xxx.ānos. Cū
ergo hic eſſet dubiū ex ignorantia facti quia exceptis cardinalibꝰ & paucis aliis
tūc pn̄tibꝰ ceteri ſcire nō poterāt ſi talia ſic ꝓceſſerūt uel alitꝰ cū diuerſi diuerſi-
mode referrēt & partim etiā ignorātia iuris ꝗa dubiū erat apud ꝑitiſſimos utrū
fuerit talis metꝰ qui cadere poſſet in cōſtantē uiꝝ uel nō.uel etiā ꝗa pꝰ electio-
nē habuerunt tempus ad recedendū & nō fecerūt.īmo ꝑ ſigna exp̄ſſa oñderunt
uolūtarie & libere factā electionē.In illo ergo ſciſmate illi ꝓprie erāt ſciſmati
ci qui ſcientes factū contra iura uľ cōtra conſcīaꝫ faciebāt ducti amore uel odio
uel cupiditate uel ambitione.Alii uero excuſabantꝰ etiā adherendo ei ꝗ nō erat
uerus papa quē tn̄ ip̄i credebāt ueꝝ. Et ꝗ̃uis una pars excoīcaret alterā tn̄ qui
ſimpľr īherebāt excuſari uidebātꝰ Durāte uero illo ſciſmate pꝰ Vrbanū ſucceſſit
ex altera parte Bonifacꝰ.ix.Bonifacio ſucceſſit Innoc.vi. Innoc. Gregꝭ.xii.Ex
alia parte Clementi ſucceſſit Bn̄dictꝰ.xii.Sub his aūt.ſ.Gregꝭ.xii.ex una parte
& Benedicto ex altera factū ē aliud ſciſma anno dn̄i.M.cccc.x. Nā recedentibꝰ
cardinalibꝰ ab utroqꝫ papa & cōuenietibꝰ piſis cōciliū celebrātibꝰ depoſitis illis
duobꝰ.ſ. Gregꝭ.& Bn̄dicto ſub ea uꝫ rōne ꝗa dicebātꝰ ſcādalizare facto ſuo pu-
blico totā eccľiaꝫ cū nō uellēt cōuenire inſimul in aliquo uno loco ut ꝓmiſerant

143

& iurauerāt. Demū creat9 ē Pisis Alex. papa q fuit Petrus dCādia ordinis minorū cui successit Ioh. xxiii. Bononie electus. Et cū pene oēs reges & principes xp̄ianitatis dimissis Greg. & Bn̄dicto obiam dedissent Alexā. & successori suo tn̄ adhuc maximū dubiū erat utꝝ causa ꝓpt' quā creat9 fuit Alexā. vꝫ qa Greg9 & Bn̄dictus scādalizabāt eccl'iaꝫ esset uera. nihilomin9 ex quacūqꝫ triū ꝑtiū qui cūqꝫ simpl'r credebat suū ueꝝ papā & nō alios mot9 cōscie dictamie parat9 etiā adherere alteri si hoc sibi cōstaret excusatus creditur a uitio scismatis & sētētiis eius cuius signū ē ꝙ in qualibet obia erāt multi ꝑtissimi & sancti uiri. Nam sub Vrbano & Bonifacio fuit sancta Brigida & sācta Katherina de senis. Sub Clemente & Benedicto ex alia ꝑte fuit beatus Petrus de luciburgo clarus miracul' Sub Benedicto etiā fuit sanctus Vincēti9 de ordine p̄dicatoꝝ. Tandem congregato cōcilio cōstantie Greg9 p̄fat9 sponte renūciauit ꝑ Carolum de malatestis suū in hoc ꝓcuratorē Ioh. xxiii. fugā arripuit sed capt9 ꝑ imꝑatorē rediit & tandē depositus fuit. Benedict9 etiam q nec uenire nec mittere uoluit deposit9 fuit ubi creatus fuit dn̄s Oddo de colūna cardinalis qui fuit Martinus papa .v.

¶ Scd'a ē discordia ciuilis partialitatis. qn̄ ciues relicto amore cōis boni cōuertentesqꝫ oīa ad ꝓpriū cōmodū discordāt ad inuicē. Nā ut inqt Ari. ii. politice. Ciuilitas quedā cōicatio ē. Et ibidē. politica ē ordo quidā inhabitantiū ciuitatē. Qn̄ ergo ciues non reguntur scd'm ordinē nec sunt cōicatiui ad dissēsiones ueniūt. Tales sūt hodie quasi in omnib9 ciuitatib9 italie tyranni quidā de quib9 dici pōt ꝙ sapiēs ait ꝓuer. xxix. Omēs hoīes pestilētes dissipāt ciuitatem. Et ut idē. ait. xi. c. In bn̄dictione iustoꝝ exaltabit' ciuitas & ore impiorum subuertetur Impii eqdē & ꝑtiales nō rei publice sed ꝓprie utilitati semꝑ inuigilant. Contra quos ait Cassiodor9 li. iii. epl'aꝝ. Nobilissimi ciuis ē patrie sue augmenta cogitare. Et Tullius in p̄mo de officiis. Omīo qui rei publice p̄sūt seruēt duo p̄cepta platonis. Vnū ut utilitatē ciuiū sic tueant' ut quecunqꝫ agunt ad eā referant obliti comōꝝ suoꝝ Alteꝝ ut totū corp9 rei publice curēt ne dū ꝑtē aliquā tueant' reliquas deserant. Vt. n. tutella sic ꝓcuratio rei publicę ad eoꝝ utilitatē qui cōmissi sunt nō ad eoꝝ quib9 cōmissa ē gerenda est. Qui aūt ꝑti ciuiū consulūt ꝑtē negligunt rē ꝑniciosissimā in ciuitatē inducunt seditionē atqꝫ discordiā Hinc apud athenienses magne discordie orte & in nr̄a re publica nō solū seditiones sed etiā pestifera bella ciuilia. que grauis & fortis ciuis in re publica dignus p̄ncipatu fugiet atqꝫ oderit tradetqꝫ se totū rei publice neqꝫ opes aut potentiā cōsectabit' totāqꝫ eā sic tuebit' ut oib9 consulat necnon crimibus falsis in odiū aut inuidiam uocabit oīoqꝫ ita iustitie honestatiqꝫ adherescet ut ea conseruet q̄uis grauit' offēdat mortēqꝫ appetat poti9 q̄ desiderat illa que dixi. Miseria

145

oio ē ambitio honoꝝ q̄ contentio de qua p̄clare ē apud eundē Platonē. hec ille. Nā & antiq romani etiā ꝓpt̄ rē publicā domesticas iniurias dissimulabāt Vnde Valerius maxim9 li. iiii. rubrica de moderatione. Stagippus teciates hortātibus amicis ut grauē in admīstratione rei publice & emulū sibi uehement̄ aduersariū sed alioqn ꝓbū & ornatū uirū qualibet rōne uel tolleret uel submoueret negauit se facturꝝ ne quē in tutelā patrie bonus ciuis locū cobtineret malus & ipbus occuparet seq̄ uehementi aduersario urgeri q̄ patriam egregio aduocato carere p̄optauit. In eodem li. Valeri9 rubrica. Qui ex inimicis iuncti sūt amicitia aliud refert exemplū. Emili9 inqt. Lepid9 bis cōsul & pontifex maxim9 splendoreq̄ hoꝝ par uite grauitate diutinas inimicitias cū fuluio flacco eiusdē amplitudinis uiro gessit quas simul ut censores renūciati sunt in campo deposuit existimans eos nō oportere p̄uatis iimicitiis dissidere qui publice summa iuncti essent potestate. O dānosum uirus in ciuibus italie a diabolo disseminatū. Iam iam ubiq̄ p̄tialitates abūdāt ꝓpt̄ quos omne bonū publicū penit9 destructū ē & euersum omnisq̄ iustitia cōculcata ē & abiecta ℂ Tertia ē discordia iportabilis societati eoꝝ qui insimul cōueniunt aut in una domo aut i uicinia aut in religione aut in aula principis aut i quocūq̄ collegio qui discordāt nec un9 aliū recto oculo respicere ualēt eo q̄ nesciūt seruare regulā Pauli dn̄tis ad eph. iiii. Cū omi hūilitate & māsuetudine cū pacia supportātes iuicē in caritate solliciti suare unitatē spiritus in uinculo pacis. O infelix temporis huius conditio in qua ad modicum tolerare soti9 nescit sociū. frat̄ fratrē ꝓxim9 ꝓximū suū. Vix domus repit̄ in qua nō regnet diabol9 discordie. uix etiā ut sic dicā aliqua congregatio eoꝝ qui uocant̄ iusti. Vbiq̄ secte. ubiq̄ dissensiones. ubiq̄ uolūtatū & aīoꝝ contrarietates O quantos decipit p̄suptio ꝓpria & sui ip̄i9 elata opinio qui dū suas discordias imo & odia ignita considerant formant sibi consciaꝫ dn̄tq̄ zelo & caritate odire ac discordare. Taceo qđ scio qđ uidi qđ ue quottidie de multis q̄ sancti reputāt̄ expior. Vnū dico. Q̄ ubi cōcordia nō ē nō habitat ip̄e xp̄s. Dixit. n. Math. xiii. Vbi fuerint duo uel tres cōgregati in noīe meo in medio eoꝝ sum Et ecclīastici. xxv. Sapiēs notabilit̄ ē locutus. In tribus inqt bn̄placitum ē sp̄ui meo que sunt grata coram deo & hominibus. Amor fratrum. Concordia proximorum. Vir & uxor bene sibi consentientes.

ℂ Q̄ discordia offendit omne bonum hominis. Sspirituale scilicet Corporale & Temporale. Capl̄m. iiii.

TErtiū mysteriū declarādū de discordia dicit̄ offensio. Offendit naq̄ discordia tria desiderata bona. Primum bonum sp̄uale Scdm bonū corporale. Tertiū bonū tēporale. ℂ Primū bonū qđ offendit discordia dr̄ sp̄uale bonū

.s.aīe.Nā nullū ē peccatū adeo graue qd nō fiat discordantib9 facile.Ex illa siq-
dē ꝑuenerūt ire rixe odia inimicitie & lites cōtētiones mendacia ꝑiuria blasphe
mie homicidia obstinationes & contēptus sacramētoꝝ eccľie. Propť illā pleriq̃
ꝑ ānos & ānos nec cōfiteri nec coīcari curāt.Propterea figurata est discordia ꝑ
bestiā de qua Ioħ.Apo.xiii ait.Vidi de mari idest de amaro corde discordantiū
bestiā ascendentē idest discordiā habentē capita septē. idest septem capitalia
uitia & cornua decem.idest transgressionem decem preceptoꝝ.Et sup cornua
ei9 diademata decē.idest gloriā de malo. qm̄ discordātes & ꝑtiales letāť ī malis
suis. ❡ Scd'm bonū qd'offendit discordia dr̄ corporale.Facit nāq̃ discordia cor
discordantium triste.Et ut diciť Prouer.xvii.Anim9 gaudēs etatē floridā facit.
Spirit9 tristis exiccat ossa.Et Eccľiastici.xxix.Iocūditas cordis hec ē uita hoīs.&
iteꝝ ibi.Añ tēpus senectā adducit cogitatus. ❡ Tertiū bonū qd'offēdit discor-
dia dr̄ temporale.Vt.n.Salusti9 ait in Iugurtino. Concordia ꝑue res crescunt
discordia maxime dilabunť.Et Tulli9 de amicitia. Que domus tam stabilis.que
ciuitas tā firma ē que nō odiis & dissidiis fūdit9 possit euerti? Patet hoc ꝑ expi
entiā in romane reipublice desolatione.Cur destructa? Cur desolata? Cur ad
nihilū deducta romanoꝝ gloria atq̃ potentia? Fatua certe falsaq̃ fuit opinio
eoꝝ qui dixerūt Romā defecisse eo q̃ ibi acceptat9 sit cult9 xp̄i.ob qd'indignati
ipsoꝝ dii ciuitatē ipsā odio graui sunt ꝑsecuti.Et licet Aug9 satis copiose cōtra
sic dicentes disputet in li.de ci.dei.Tamē nō desunt poete & historiographi q̃
dicunt romanorū regnū amplissimū fore deperditū ꝑpť ciuilia bella.Propterea
Lucanus in principio primi sui libri sic cantat.Bella ꝑ emathios plusq̃ ciuilia cā
pos Iusq̃ datū sceleri canim9 populumq̃ potentē In sua uictrici cōuersū uiscera
dextra Cognatasq̃ acies & rupto federe regni.Certatum totis concussi uiribus
orbis In cōe nefas infestis obuia signis Signa pares aquilas & pila minantia piľ
Quis furor o ciues? que tanta lumina ferri? Gentib9 inuisis latiū p̃bere cruorē?
Cunq̃ superba foret Babylon spolianda tropheis Ausoniis.umbraq̃ erraret
crassus inulta.Bella geri placuit nullos habitura triumphos.Heu quātum terre
potuit pelagiq̃ parari.Hoc quē ciuiles hauserunt sanguine dextre.Vnde uenit
titā & nox ubi sidera fundit.q̃q̃ dies medius flagrātib9 estuat horis.Et q̃ bruma
rigens & nescia uere remitti.Astringit scythicū glaciali frigore pōtū Subiuga
iā series iā barbar9 iisset arasses. Et in scd'o li.idē ait Summū brute nefas ciuilia
bella fatemur.Qui igiť considerat romane urbis interitū.de qua dr̄.Roma q̃nta
fuit ipsa ruina docet.Facile cognoscere poterit q̃nta sit discordie uis ad nocēdū
ad perdendum ad destruendum & ānihilandū omne regnū.Sed adhuc nobis se
offerūt exēpla tot florētissimaꝝ ciuitatū Italie in quib9 uidentur palatioꝝ ruine

desolatiões uiaꝝ & plateaꝝ paucitas populoꝝ & ṗstine dignitatis ac felicitatis antique oĩmoda diminutio. O Bononia studioꝝ mr̄. O Ianua regina maris. O Parma. O Esculū. O placētia. O. Assisiū. O. Viterbium. O alie ciuitates & terre que discordiis & ꝑtialitatib9 locū dedistis. Vbi est gloria ur̄a. Vbi populi multitudo? Vbi antique diuitie? O discordia maligna. O discordia detestanda ꝓpt̃ illā nēpe ciuis insurrexit in ciuē frater ĩ fratrē. amicus ĩ amicū. & platee ciuitatū hūano sanguine sūt madefacte atq; in dies ciuitatū conditiones deteriorate eo ꝙ omne regnū ut dictū ē in principio ĩ seipsū diuisū desolabit̃. a qua desolatiõe liberet nos xp̄s Iesus deus dei fili9 q cū patre & spiritu sancto uiuit & regnat ꝑ infinita seculoꝝ secula. Amen.

¶ Feria scd̃a tertie ebdomade ĩ q̈dragesima de diuitiis a q̃ꝝ cupiditate amoreq; inordinato retrahendi sunt penitentes qui cupiunt eternas & celestes diuitias possidere. Sermo .xl.

EIecerūt illū extra ciuitatē. Scribunt̃ hec uerba originalit̃ Luc. iiii. c. & in euangelio hodierno. Horribile satis ē audire ꝙ nazareni eiecerunt xp̄m foras materialē ciuitatē. sed multomagis detestabile ē ꝙ xp̄iani ipsū de suo corde repellant. Et licet multa sint uitia atq; peccata ꝓpt̃ que xp̄us a multis cōtēnit̃ ueꝝtñ unum est satis generale auaritia. s. ꝓpter quā pauci sunt hodie qui xp̄m uelint habere. Vt. n. dr̄ Hiere. ii. c. A maiore usq; ad minorē oēs studēt auaritie & a ꝓpħa usq; ad sacerdotē cūcti faciūt dolū. Est aūt auaritia immoderatus amor pecunie ut dicit Aug9 ꝑ pecuniā ĩtelligēdo quecūq; tēporalia bona que possideri possunt. Nā. i. q. iii. c. Totū dr̄. Quicq̄d hoīes habent ĩ terra omnia quoꝝ dñi sunt pecunia ē. ꝓpterea ut hoīes ad uerā pn̄iaz ꝑ diuitiaꝝ contemptū proueniant in presenti sermone de diuitiis erim9 locuturi in quo tria mysteria erunt declaranda.

¶ Primū dr̄ dānatio ¶ Q amor inordinatus diuitiarum reprehenditur & damnat̃
¶ Secundū conditio uerbo & exemplo tam a sanctis q̄ a pħis moralibus.
¶ Tertū malignatio.

Capl̄m. i.

PRimū mysteriū declarandū de diuitiis dr̄ dānatio. Dānat̃ siquidē non solū a sanctis ueꝝ etiā a gētilib9 & moralib9 pħis. Et ut id clari9 habeat̃ querit̃. Vtꝝ diuites diuitias hn̄tes aut habere uolētes possint eternam salutem acq̄rere. Et ꝙ nō arguit̃. Primo ꝑ testimonia scripturaꝝ sanctarum. Deinde ꝑ dicta & exēpla pħoꝝ. Inq̄t sapiens Eccl̄. iii. c. Si diues fueris nō eris ĩmunis a delicto. Et ꝓuer. xxviii. Qui festinat ditari non erit innocēs. Et Dauid psal. xxxiii. Diuites egueȓt & esurieȓt Et. i. Thi. vi. Qui uolūt diuites fieri ĩcidūt ĩ tēptationē & ĩ laqueos diaboli & desideria multa stulta & noxia que demergunt hoīes

in interitū & pditionē. Et Iac. v. c. Agite nūc diuites plorate ululantes in miseriis ur̄is que aduenient uobis. Diuitie ur̄e putrefacte sunt & uestimēta ur̄a a tineis comesta sunt. Aurꝝ & argentū ur̄m eruginauit & erugo eorū in testimoniū uobis erit & mādncabit carnes ur̄as sicut ignis. Et Augꝰ in li. lxxxiii. questionū Caritatis uenenum ē spes adipiscēdoꝝ. Et Hieroꝰ ad Eustochiū dn̄is euāgeliū uocibus intonat. Nemo pōt duobus dn̄is seruire. Et audeat qsq̄ xp̄m mendacem facere deo & mamone seruiendo? Vociferatur ille sepe Qui uult uenire post me abneget semetip̄m & tollat crucē suā & sequat̃ me. Et ego onustus auro arbitror me xp̄m sequi. Et idem ad Iulianū ait. Diuitē purpuratū gehenne suscepit flāma. Lazarus paup plenꝰ ulceribus cuiꝰ carnes putridas lābebāt canes & uix de micis mēse diuitis miserā sustinebat aīaꝫ ī sinu Abrae recipit̃ & tanto patriarcha pēte letat̃ Difficile imo īpossibile ē ut pn̄tibꝰ qs & futuri fruat̃ boīs & hic uētrē & illic mētē impleat ut de diuitiis transeat ad diuicias ut in utroqꝫ sc̄lo pmus sit ut & in celo & in terra appareat gloriosus. hec ille. At sanctus sanctoꝝ xp̄s Luc. vi. c. ait. Vhe uobis diuitibus q habetī cōsolatiōeꝫ uestrā. Et idē Math. v. Beati inqt paupes sp̄ū quoniā ipoꝝ ē regnū celoꝝ. Et Math. xvi. Faciliꝰ ē camelū ītrare p foramē acus q̄ diuitē ītrare ī regnū celoꝝ Genitrix uero eiꝰ uirgo sanctissima Luc. ii. c. Sic cecinit Esuriētes īpleuit bonis & diuites dimisit ianes Satis etiā dānabiles fore diuitias xp̄s & sancti exēplo pit̃ & ope demōstrarunt Paup siqdē xp̄s ex paupe mr̄e natus usqꝫ ad patibulū crucis paupē uitam duxit. Vn̄ Bern. in sermone quodā ait. Omniū bonorū eterna in celis affluētia suppetebat sed pauptas nō inueīebat̃ in eis hāc itaqꝫ dei filius cōcupiscens descēdit ut eam sibi assumeret & sua estimatiōe illam faceret pciosā de pauptate autem xp̄i dixi in sermone de natiuitate. Paupes adhuc ip̄e uoluit esse apl̄os suos pro quibus dic Crisoꝰ sup Math. Si bonū esset aurū hoc utiqꝫ dedisset apl̄is xp̄s q eis ineffabilia cōtulit bona Nunc aūt nō solū non dedit sed etiā habere phibuit Vn̄ & Petrꝰ in pauptate gliat̃ dicēs. Aurū & argentū nō ē mihi. Ph̄i insup atqꝫ gentiles suo mō dānabiles & piculosas esse pdicāt diuitias tēporales & illas fatent̃ noxias. Vn̄ Tullius ī pmo de officiis ait. Pecunie fugiēda cupiditas ē Nihil enī est tā angusti aī tāqꝫ pui q̄ amare diuitias nihil honestius magnificētiusqꝫ q̄ pecuniā contēnere. Et Seneca ad Lucillum. Aude hospes contēnere opes & te quoqꝫ dignū finge deo. Nemo alius ē deo dignior q̄ qui opes contēpsit. Et idē ī li. de trāqlitate aī inducit exēplū & uerba Zenonis. Zeno inquit nr̄ cum oīa sua audisset submersa. Iubet me dixit fortuna expeditius philosophari. Et Valeriꝰ maximus de Anaxagora dicit. Q cū post longā pegrinationem rediisset in patriā oīaqꝫ sua dissipata uidisset retulit. Non essem ego saluus nisi ista periissent

Et de Crate thebano dicit Hiero9 ad Paulinũ & ponit᷑.xii.q.ii.c. Crates ꝑpe. c.Multi. Crates ille thebanus hõ quondã ditissim9 cũ ad philosophandũ athenas ꝑgeret magnum auri pond9 abiecit nec putauit se posse & uirtutes simul & diuitias possidere. Et contra Iouinianũ idẽ sic loq᷑. Leguntur pͥmi phoꝝ diuitias nõ tm̃ contẽpsisse sed etiã abiecisse quasi ĩpedimentũ sapĩe & uirtutis fecit hoc Socrates quẽ oĩm phorũ secte tãq̃ sapĩe & uirtutis unicũ fontẽ uenerantur Et Lact.li.i.di.institu.ait. Nam & abiecisse quosdã res familiares suas & renunciasse uniuersis uoluptatibus constat ut solã nudãq; uirtutẽ nudi expeditiq; sequerent᷑. Concludimus ergo ꝑ oĩa dicta. Q̷ diuites cũ quibus uirtutes stare non pñt eternã salutẽ non habebunt. Sed cõtra obiici põt. Dr̃.n.ꝓuer.xiii. Redẽptio aĩe uiri diuitie ꝓprie. Et ꝓuer.xxvii. Propt̃ inopiã multi deliquerũt. Et Salustius in catelinario Semꝑ in ciuitate quibus opes nulle sunt bonis ĩuidẽt malos extollunt uetera odere noua exoptãt odio suaꝝ rerũ mutari oĩa student. Et Ari.iiii.ethicoꝝ. Diuitie sunt utiliũ. Et.ii.rethoricoꝝ. Vnũ aliquid necessariorũ est substãtia. Et ibidẽ Oĩs ĩdigentia mala ẽ Et.i.pollitice. Res possessa organũ est ad uitã. Et.ii.pollitice. Confert mľtitudo substãtie. Et in euãgelio Luc.xix. de Zacheo diuite & ꝑ̃ncipe publicanoꝝ xp̃s dixit Hodie huic domui salus a deo facta ẽ. Et Math.viii.c. Centurionẽ sub se milites habentẽ ñ dãnauit sed poti9 approbauit fidẽ ei9.d. Non inueni tantã fidẽ in isrľ. Rñdeo ad hãc questiõeꝫ Q̷ diuitie pñt haberi cũ peccato & absq; peccato. Cũ peccato habentur triplici rõe Prima dr̃ inordinate affectionis. Scd̃a impie iniustificationis. Tertia indebite dispensationis. ¶ Prima rõ quare dãnabiles sunt diuitie dr̃ inordinate affectionis cũ quis ad illas inordinate afficit᷑ cõstituens in eis beatitudinis finẽ. Et sic intelligunt᷑ oẽs auctoritates que uident᷑ cõcludere ꝙ diuites saluari ñ pñt.s.qñ diuitias diligunt tãq̃ sũmũ bonũ ꝑuipẽdentes deũ. Vñ in psal. Diuitie si affluant uolite cor apponere. Et Seneca ad Lucillũ. Diuitiarũ tibi possessionẽ nõ interdico sed efficere uolo ut illas intrepide possideas. Quod uno consequeris mõ si te etiã sine illis beate uicturũ ꝑsuaseris tibi. Propterea Aug9 li.i.de ci.dei.c.x. ait. Cũ apľs dicit. Qui uolunt diuites fieri incidũt in tẽptationẽ ꝛc. ꝑfecto ĩ diuitiis cupiditatẽ reꝑ̃hendit non facultatẽ quã ꝑ̃cipit alibi dicẽs. Precipe diuitibus hui9 mundi non suꝑbe sape neq; sꝑare ĩ incerto diuitiarũ sed in deo uiuo q̃ prestat nobis oĩa abũdãter ad fruendũ Et Hiero9 ad Saluiniã de Nebridio & uiduitate Nec diuiti obsunt opes si eis bene utat᷑ nec pauꝑ̃ẽ egestas commendabiliorẽ facit si int̃ sordes & inopiã peccata nõ caueat. Vtrũq; nobis testimoniũ & Abrahã patriarcha & quottidiana exẽpla suppeditãt quorũ alt̃ ĩ sũmis diuitiis amicus dei fuit. Alii quottidie in celeribus deprehensi penas legibus soluunt.

146

de Abrahā insup idē ad Palmachiū ita scribit. Diues erat Abraā auro argento
pecore possessione multāq; familiā habebat ita ut ad subitū nūtiū armare pos-
set exercitū iuuenib9 electis Et.iiii.reges qui fugerāt in helan secutus occiderat
tñ post crebrū hospitalitatis officiū dū hoies ñ recusat suscipe meruit deū. hec
ille Dānat ergo nō diuitiaꝝ possessio sed illarū nimi9 supfluusq; amor. Sūt aūt
hec amoris uitiosi tria pncipalia signa. ¶ Primū cū quis sine reꝝ indigētia plus
debito in diuitiis acqrendis se occupat & affligit de quo dr̄ Ecclastes.iiii.c. Vn9
est & scdm nō habet nō fratrē nō filiū & tñ laborare ñ cessat nec satiantur oculi
eius diuitiis nec recogitat.d. Cui laboro & fraudo animā meā bonis. In quocūq;
uanitas est & afflictio pessima. Scdm signum q quis inordinate diligit diuitias
est cū illas qbus ipe ñ eget ppt deū paupib9 dispēsare recusat. Et de hoc diffu-
sius loquemur i sermone de elemosina. ¶ Tertiū signū ē cū qs se diuitiaꝝ seruū
facit. Nā sunt non nulli qui diuitias etiā ad ppriū cōmodū necessitate urgente
exponere nolūt Noui & ego Iohem fusco uenerabilis eccle sācte marie maioris
de urbe canonicū ditissimū q̄ plura bñficia habētē eratq; ei substātia mlta abūda
bat uino frumēto armentis & pecuniis. Remanserāt etiā ei argētea uascula indu
menta panni libri & alia bona plima quondā fratris eius cardinalis sācti Marci
Ipe tñ miser & miserior ceteris auaritia uict9 panem & aquā sepius cōmedebat.
Mulā cui insedebat ne famulum ptio detineret ipse solus gubernabat. Ad dor-
miendū sine luie accedebat. Calciatus incultū lectū itrabat. Dum infirmabatur
uix p9 multos dies cū mori iā timere incipet medicū aduocabat. Vestes antiqs
& laceratas deferebat nec caloribus aut frigore a labore poterat detineri pro u-
no denario paupes suffocabat. Semp discurrebat semper circuibat anxius & siti
bundus ad thesaurizandū. Crudelis aliis crudelior sibi iimicissimus deo. O rep-
banda conditio. O feralis natura. O deniq; reprehensibile malū amare plus diui
tias q̄ deū q̄ pximū q̄ ppriā animā q̄ etiā & corporalē uitam. Propterea Sene-
ca in li.de beata uita ait. Diuitie apud sapientē uirū in seruitute sunt apud stul-
tū in impio. ¶ Scda rō quare dānabiles sunt diuitie dr̄ ipie iniustificationis qñ
aut iniuste acquirunt aut iniuste possidentur. ¶ Tertia rō dr̄ indebite dispen-
sationis qñ dispensant aut his qbus dispensari nō debēt. Et de hoc dicem9 i ser-
mone de elemosina aut qñ expendūt pdigalr in his i qbus expēdi non debent
ut in supfluis hedificiis cōuiuiis & indumētis & similibus absq; peccato habent
diuitie cum retinentur in usum nec propter alias offenditur deus aut proximus
sed habentur aut per iusta lucra acquisite aut per hereditariā successionem illisq;
homo utitur moderate non constituendo in eis finem ultimum.

148

¶ Q diuitie affligunt eos qui illas immoderate amant labore timore atqꝫ dolore quare potiꝰ ſunt contēnende q̃ diligende. Capl̃m .ii.

SEcundū myſteriū de diuitiis declarandū dr̄ cōditio. Repiunt̃ ſiqdē in diuitiis cū plus debito diligunt̃ tres peſſime conditiones. Prima dicit̃ laboris. Scd̃a dr̄ timoris. Tertia dr̄ doloris. ¶ Prima conditio dr̄ laboris. Affligunt .n. diuitie ſe diligentes triplici labore. Primꝰ dr̄ mentalis. Scd̃s corꝑalis. Tertiꝰ conſciālis. ¶ Primus dr̄ labor mentalis ꝗa mens eorū qui diuitias amāt nunquā pōt eſſe quieta eo ꝙ cū ī diuitiis ſatietatē querāt illā ī eis nūquā inueniūt. Propterea dicit ſapiēs eccl̃.v. Auarus nō implebit̃ pecunia. Et Hieroꝰ ad Demetriadē uirginē. Diuitiaꝝ amor inſaciabilis ē Et Ambroſiꝰ .xlvii. di. c. Sicut hi Nec ſatietas unquā nec finis adheret cupiditati. Et Boetiꝰ ī .ii. Si quātas rapidis flatibus incitus pōtus uerſat arenas. Aut quot ſtelliferis edita noctibus celo ſidera fulgent. Tantas fundat opes nec retrahat manū pleno copia cornu. hūanum miſeras haud iō genꝰ ceſſat flere querelas. Et Seneca ad lucillū. Vidiſti aliqñ canē miſſa a dño fruſta panis aut carnis apto ore captantē? Quicqd excipit protinus integrū deuorat & ad ſpem uenturi hyat. Idē euenit nobis quicqd expectātibꝰ fortuna ꝓiicit id ſine ulla uoluptate dimittimꝰ ſtatī ad rapinam alterius attoniti & erecti. Et idē ad eūdē. Congerant̃ ī te qcquid multi locupletes poſſident & ultra ꝓuatū pecunie modū fortuna te ꝓuehat auro tegat purpura ueſtiat. Et ad hoc modus dilitiarum & opū te ꝑducat ut terrā marmoribꝰ abſcondas nō tm̄ trahere ſed calcare diuitias liceat. Accedant ſtatue & picture & quicquid ars ulla luxurie elaborauerit maiora cuꝑe ab his diſces. Naturalia enī deſideria īfinita ſunt & falſa opinione naſcentia ubi deſināt nō hn̄t. Et Iuuenalis. Creſcit amor nūmi q̃ntū ipa pecunia creſcit. Quid igit̃ ꝓdeſt ei qui multas habet diuitias ſi nō quieſcit uel contētat̃? Inqt .n. Cicero in ꝑadoxis. Cōtentū eſſe ſuis rebus maxime ſunt certiſſimeqꝫ diuitie. Propterea magis diues ē ꝗ ſcit contentari in paucis q̃ qui ī multis ſemꝑ aīo anguſtiat̃ & eget. Vnde Seneca ad lucillū Breuiſſima ad diuitias ꝑ contēptū diuitiarū uia eſt. Et iteꝝ ad eundē. Qui cum pauꝑtate bñ cōuenit diues eſt. Et iteꝝ ibi de contēptu pecunie. Multa dicunt̃ & longiſſimis or̄onibus hoc percipit̃ ut hoīes in aīo nō ī patrimonio putēt eſſe diuitias eūqꝫ locupletē eſſe qui pauꝑtati ſue coaptatus eſt. Et iteꝝ ibi. Quid miraris? quid ſtupes? pōpa ē. Oñdunt̃ iſte res non poſſident̃. Ad ueras potius te cōuerte diuitias. Diſce ꝑuo eſſe contētus & illā uocē magnꝰ atqꝫ aīoſꝰ exclama Habeamꝰ aquā habeamus polentā. ¶ Secundus labor quo diuitie ſe diligentes affligunt eſt corꝑalis ꝓpterea ait. Oratius. Impiger extremos mercator currit ad indos Per mare pauꝑiem fugies per ſaxa per ignes. Et ſapiēs Eccl̃aſtes .ii. c.

Cunċti dies eius pleni sūt laboribus & erūnis. ¶ Tertiꝰ labor dr̄ conscialis. de quo Augꝰ in sermone de innocētibus. Lucrū inqͭ ī archa dānū in cōscia. Quis nā explicet quot peccatis onerat̄ auaroꝝ conscia misera? Ob cupiditatē nanqꝫ fiunt rapine furta symonie uiolētie depdationes usure fraudes ꝓditiones iniustitie & ut sic dicā oīa mala atqꝫ facinora. Vn̄ Virgilius ī. i. eneidos ait. Quid nō mortalia pectora cogis auri sacra fames? q̄si dicat ad oīa mala. O uoratrix aīaꝝ auaritia. O ardens ignis cupiditatis. O pestiferū uenenū salutis. Magna siqdē incredibilisqꝫ multitudo gentiū ꝓpt̄ auaritiā demergit̄ in infernū. ¶ Scd̄a cōditio pessima diuitiaꝝ dr̄ timoris. Cruciāt nēpe se diligentes timore continuo Nā qui nimis ad diuitias afficit̄ semꝑ ē pauidus. timet inimicos nō minꝰ formidat amicos nō confidit in uxore nō in filiis nec in fortissimis seris. Abscondit sepe aut in terrā aut intra muros p̄ timore pecunias. Terret̄ ad sonitū uenti ad motū fenestre ad saltū muris suspicādo sꝑ omnia latrones esse. In itineribus ei arboꝝ umbre terrorē incutiunt. & ubiqꝫ semꝑ uiuit suspectus. ꝓpterea exclamat Boetiꝰ in. ii. de consolatione dicens. O p̄clara opū mortaliū beatitudo quā cum adeptus fueris securus esse desistis. Et Iuuenalis dicebat. Cantabit uacuus corā latrone uiator. ꝓpterea beatus Fran̄. pauꝑtatē cōplexꝰ latrones nō timuit dum irruerūt in eū qn̄ ibat in p̄ncipio conuersionis sue de Assisio uersus Eugubium ꝓpterea de illo dn̄s Bon̄. sic dicit in rn̄sorio. Dū seminudo corpore laudes decātat gallice zelator noue legis. latronibus in nemore rn̄det sic ꝓph̄ice. preco sum magni regis. Audit in niuis frigore proiectus iace rustice futurus pastor gregis.

¶ Tertia cōditio diuitiaꝝ dr̄ dolor. Afficiūt nēpe dolore incredibili se diligentes cū dimittunt̄ aut relinquunt̄ in morte. Nā moriētes nihil de illis secū ferre p̄nt. Vn̄ Dauid in psal. Dormierūt somnū suū & nihil inuenerunt oēs uiri diuitiarū in manibus suis. Et Iob. xxvii. c. Diues cū dormierit nihil secū affert aꝑiet oculos suos & nihil inueniet. App̄hendet eū quasi aqua inopia. Et ut gregꝰ inquit. iii. mor. Nūq̄ sine dolore ꝑditur qđ cū amore possidet̄. ꝓpterea qui diuitias estimāt sicut debent si illas aut uiuētes ꝑdāt aut morientes deserāt nō cōtristāt̄ ꝓpterea Tullius ī ꝑadoxis ait de Biāte p̄eneo necnō illū laudo sepe sapientē q noiat̄ ut opinor int̄ septē cuiꝰ cū patriā priennē cepisset hostis ceteriqꝫ ita fugerent ut multa de suis rebus secū asportarent cū esset admonitus a quodam ut idē ip̄e faceret. Ego inqͭ facio. Nam oīa mea mecum porto. Ille hec ludibria fortune nec sua putauit que nos etiā bona appellamus.

¶ Q̄ maligni sunt diuitiaꝝ amatores eo ꝙ subiiciūt se terre uilissime & deuiant a regula omnis creature efficiunt̄qꝫ similes idolatriis. Cap̄lm. iii.

TErtiū myſteriū declarandū de diuitiis dr̄ malignatio. Eſt quidē peccatū malignū diuitias inordinate diligere qa auaritia ab auri cupiditate nun-cupať. Grauitas autem eius apparet ex triplici rōne. ¶ Primo rōne ſubiectionis Scd̄o rōne deordinationis. ¶ Tertio rōne idolatrationis. ¶ Primo apparet gra-uitas auaritie rōne ſubiectionis. Vñ.n. inquit Tho.ii.ii.q.c.xviii. Omne pecca-tū ex hoc ip̄o ꝙ ē malū in aliqua corruptione ſeu ꝑuatione alicuiꝰ boni conſiſtit Inq̄ntū aūt eſt uolūtariū conſiſtit in appetitu alicuiꝰ boni dupl̄r ergo ordo pec-catoꝝ pōt attendi. Vno mō ex ꝑte boni qd̕ ꝑ peccatū contēniť uel corrūpiť qd̕ q̄nto maius ē tanto peccatū grauiꝰ eſt. Et ſcd̄m hoc peccatū qd̕ ē contra deū eſt grauiſſimū. Alioᵒ pōt attendi grauitas pc̄tōꝝ ex ꝑte boni cui inordinate ſubdiť hūanus appetitꝰ. qd̕ q̄nto minꝰ ē ac uilius tāto peccatū deformiꝰ Int̕ oīa aūt bo-na exteriora minimū ē & infimū qd̕ ſpectat ad tēporales diuitias. Nam ſi recte cōſideremꝰ quid ſit argentū q̄d aurū q̄d gēme quid iocolia quelibet p̄cioſa quid domus quid alta palatia quid famuloꝝ turba q̄d greges quid armēta quid deniq; oīa que diuitie uocari ſolent ꝓfecto inueniemꝰ ñ aliud eſſe p̄t̕ terrā. Tertia aūt in ordine creaturaꝝ infimū habet locū atq; uiliſſimū eāq; calcandā deꝰ pedibus hoīm dedit. Vñ Hieroꝰ ad Demetriadem uirginem ait. In actibꝰ apl̄oꝝ q̄n dn̄i nr̄i Ieſu xp̄i feruebat cruor & recens erat in credentibꝰ fides uendebāt oēs poſ-ſeſſiones ſuas & ponebāt p̄tia ad pedes apl̄oꝝ ut docerent pecunias eſſe calcan-das ꝓpt̕ hoc inſuꝑ Seneca ad Lucillū ait. Nihil natura quo auaritiam noſtrā ir-ritaret poſuit in aꝑto pedibꝰ aurū calcādū ac p̄mendū dedit & q̄cq̄d eſt ꝓpter qd̕ calcamur ac premimur. Illa ulteriꝰ nr̄os erexit ad ſuꝑos & q̄cq̄d magificū mi-rūq; fecerat uideri a ſuſpiciētibꝰ uoluit ortꝰ occaſuſq; & ꝓperātis mūdi uolubilē curſum tardos ſyderū inceſſus ſi cōpares toti citatiſſimos ſi cogites q̄nta ſpatia nūq̄ intermiſſa uelocitate circūeant. Alia deinceps digna miratu ſiue per ordi-nē ſubeūt ſiue ſubitis cauſis mota ꝓſiliunt ut nocturni igniū tractus celi pateſ-centes colūnas ac trabes defectus ſolis ac lune inuicē obſtātiū hec ſupra nos itu-ra diſpoſuit. Aurū quidē & argētū quaſi male nobis cōmitterēť abſcondit. Nos fortune mala nr̄a tradidimus nos in lucē ꝑ que pugnaremꝰ extulimꝰ nec erubeſ-cimus ſūma apud nos haberi que fuerūt ima terrarū. hec ille. ¶ Secūdo apparet grauitas auaritie rōne deordinationis. Deordīat ſiquidē auaritia hoīes ut prio-res fiant qualibet alia creatura. Nā ut dicit Augꝰ. Iudiciū maximum dīne boni-tatis ē ꝙ quelibet creatura cogiť dare ſei p̄aȝ. Auari uero oīa uellēt aꝓpriare ſibi contra quoꝝ ꝑcitatē & crudelitatē ad ꝓximos dicemꝰ in ſermone de elemoſina ¶ Tertio apparet grauitas auaritie rōne idolatrationis. Vñ Paulꝰ eph̄.v. dicit Q; auaritia eſt idoloꝝ ſeruitꝰ. Qd̕ ſcd̄m Nicolaū de lira intelligendū ē ꝑ quādā

cōformitatē qa ita ſe habꝫ auarꝰ ad nūmū ſicut ad idola idolatra ꝑpterea qa auari omnē ſpem ſuā & cōfidētiā ponūt ī diuitiis. hec ē itaq; illa auaritia neqſſima ꝑditionis mr̄ pietatis inimica. corruptrix aīaꝝ eſca diaboli & materia oīs peccati quā qui ſequit̄ eiicit a ſe xp̄m qui nobis ſit ꝑpitius ut ualeamus ſua gr̄a terrena oīa conculcare atq; ad regna ꝑpare celeſtia ubi ſanctis aſſociati benedicimꝰ xp̄m glorioſum & laudabilē ꝑ infinita ſcl'oꝝ ſcl'a. Amen.

¶ Feria tertia tertie ebdomade in q̄drageſima de execrando & periculoſiſſimo peccato ſymonie ꝑpter qd̄ nō paꝝ dānificat̄ atq; cōfundit̄ ordo eccl'iaſtice hierarchie. Sermo. xl. i.

Q Vecūq; ſolueritis ſup terrā erunt ſoluta & in celo. Verba ſunt redēptoris nr̄i originaliter Math. xviii. c. & in euāgelio hodierno. Contulit ſaluator nr̄ miſtris eccl'e & ſacerdotibꝰ ſuis ineſtimabilem dignitatem cū fecit eos ſpūaliū diſpenſatores. Iō tanto grauiꝰ eſtimat̄ ſi qn̄ peccant eoꝝ delictū q̄nto plura donorū dei incremēta ſūpſerunt. Maxime aūt dānat̄ ī illis uitiū ſymonie qd̄ ex auaritia ꝑcedere noſcit̄. Illud ſiqdē eſt cauſa mltorū malorū & confuſionis damnoſiſſime in eccl'aſtica hierarchia ob eam cauſam in preſenti ſermone contra uitiū ſymonie nō nulla erimus diſſeptaturi de quo contemplabimur tria myſteria principalia.

¶ Primū dr̄ diffinitio
¶ Secūdum inductio
¶ Tertium punitio

¶ Quid ſit ſymonia & unde denoīat̄ & quare ē peccatū graue & qd intelligitur per ſpirituale aut ſperitualibus anexum. Capl'm. i.

P Rimū myſteriū contēplandū de ſymonia dr̄ diffinitio. Et Ric. in. iiii. di. xxv. Et Tho. ii. ii. diffiniūt illā ſic. Symonia eſt ſtudioſa uoluntas emēdi uel uendēdi aliqd ſpūale uel ſpūali ānexū. Que diffinitio continet̄ implicite ī. c. Qui ſtudent. i. q. i. Pro clariore aūt declaratione notabimꝰ tria. Primo denominationē. Scd'o rōnem. Tertio determinationē. ¶ Primo conſideremus denoīationē. Nā ſymonia denoīat̄ a Symone de quo habet̄ actuū. viii. c. Q, cū uidiſſet qa ꝑ impoſitionem manꝰ apl'orū daret̄ ſpūs ſanctus obtulit eis pecuniā. d. Date mihi hanc ptātē ut cuicūq; impoſuero manꝰ accipiat ſpiritū ſanctū. Petrꝰ aūt dixit ad eū. Pecunia tua tecū ſit in perditione ꝛc. Sed non uidet̄ ꝙ ſit conueniens iſta denoīatio eoꝙ Symon noluit uendere ſpūalia ſed emere. Et ut habetur. iiii. Reg. v. c. Gyezi ſpūalia uendidit Naamā ſyro. ergo nō magis debet dici ſymonia q̄ Giezia. Rn̄det Ric. ubi ſup. ꝙ conuenietiꝰ noīat̄ ſymonia q̄ giezia quia uitiū tā emptionis q̄ uenditionis q̄ntū ad uolūtatē fuit in Symone mago. Ad hoc. n. uoluit emere pecunia donū ſpūs ſancti ut pꝰea aliis uenderet. Si tn̄ diſtincte loqui uolumꝰ poſſumꝰ uēdentes ſpūalia appellare giezitas & emētes

150

ſymoīacos. Scd'o conſiderem⁹ rōnē quare ſpūaliū emptio ſiue uenditio ſit illici
ta. Prima eſt ex ꝑte uendentis. Scd'a ex ꝑte ementis. Tertia ex ꝑte uenditionis.
¶ Prima rō ex ꝑte uendentis qꝛ ille qui uendit ſpūalia non ē illoꝝ dn̄s ſed diſ-
pēſator. Vn̄ .i. Cor. iii. c. apl's dixit Sic nos exiſtimet hō ut miſtros xp̄i & diſpen
ſatores miſteriorū dei. Scd'a rō eſt ex ꝑte ementis. Ille q̄ emit rē multo minore
p̄tio q̄ ualeat iniuſte emit. Sed ſpūalia ſunt tante nobilitatis & perfectionis &
ꝑconſequēs ualoris ꝙ nulli p̄tio tēporaliū rerū poſſent adequari. Vn̄ & de ſapi
entia que eſt res ſpūalis dr̄ ſapie. viii. Pretioſior eſt cūctis opibus & omīa que
deſiderāt̄ huic nō ualent cōparari. Tertia rō eſt ex ꝑte uenditionis qꝛ q̄ utit̄ ali
quo actu ad illud ſeu alio mō q̄ ordinauerit deus inique facit & tanto peius q̄n-
to illud eſt in ſe digni⁹. Ordinauit aūt deus ſpūalia gratis cōferri debere hoib⁹
ꝑ miniſtros eius. qd' xp̄s declarauit dicēs Math. x. c. Gratis accepiſtis grat' date
.ſ. ſacramēta & alia ſpūalia. Vn̄ i concilio tolletano .i. q. i. c. Quicq̄d dr̄. Quicq̄d
inuiſibilis gr̄e conſolatione tribuit nūq̄ queſtibus uel quibuſlibet p̄miis uenun-
dari penitus debet dicente dn̄o Gratis accepiſtis gratis date. Et ſic colligitur ꝙ
ſymonia ꝑpt' dicta peccatū ē mortale Et ſuꝑaddit̄ rō ꝙ nullus debet excoīcari
niſi ꝑ mortali peccato ut dictū ē in ſermone de inobīa. Sꝫ ꝑ ſymonia debēt q̄s
excoīcari. Vn̄ .i. q. i. c. Qui ſacros dr̄. Anathema dāti ideſt fiat ſcd'm gloſam ana
thema accipienti ſymonia. ¶ Tertio cōſiderem⁹ determinationē. Quid ītelligit̄
ꝑ ſpūalia aut ſpūalib⁹ ānexa. Et ſcd'm doctores ſpūalia dicūt̄ ſacramēta .ſ. Bap-
tiſmus. Chriſma. Euchariſtia. Ordo. Pnīa. Extrema ūctio. Et bn̄dictio nuptiarū
pro quib⁹ dare pecuniā uel recipe ut p̄tiū eoꝝ ē ꝓhibitū quia ſymonia. Annexa
uero ſpūalibus dicunt̄. Dedicatio eccl'aꝝ. Conſecratio uirginū & aliarū rerū ꝑti
nentiū ad cultū diuinū. Bn̄dictio abbatum. Abſolutio ab excoīcatiōe uel aliis cē
ſuris eccl'aſticis. Electio p̄latoꝝ eccl'aſticorū. Confirmatio eoꝝ. Renūtiatio. Vi-
ſitatio ipoꝝ p̄latorū. Correctio criminum uel deſiſtere a correctione in iuditio
eccl'e. Cura aīaꝝ. Ingreſſus religionis ſeu monaſterii. Eccl'ia ſeu beneficium ſim
plex uel curatū. prebēda. diḡitas eccl'aſtica ut Archidiaconatus. Prepoſit̄a. Epi
ſcopat⁹ & hui⁹mōi. Officiū ſepulture uel locus eccl'e conſecratus ad ſepulturam
uel ubi iam ſepultus ē aliq̄s. Capelle. ius patronat⁹. Ius ꝑcipiēdi decimas. Offi
cia eccl'aſtica ubi ē aliquid iuriſdictionis ſpūalis. ut Iconim⁹. Vicedn̄s & hui⁹mōi
Ferre ſnīam in iuditio eccl'aſtico. Permutatio dignitatis eccl'aſtice uel beneficii
& ſimilia. Paciſci ergo ꝑ his ſymonia ē. Vn̄ dr̄ .i. q. ii. c. Quā pia. Ceſſet omnis
pactio. ceſſet oīs cōuentio .ſ. emptionis aut uenditionis. Notādū tn̄ ꝙ ſi q̄s ſine
pactione exp̄ſſa uel exactione cōferat aliq̄d ſpūale ſpūal'r hac itētiōe ut ꝑpter
illud recipiat tēporale. puta audit confeſſionē ul' dicit miſſam ul' confert ordinē

siue bn̄ficiū & similia ꝑ̇ncipal̄r q̲a spat ꝓpt̉ hoc se habituꝝ pecuniam uel aliud
p̄tiū. Et similit̉ qui dat tēporale ꝑ̇ncipalit̉ ut recipiat spūale. puta eucharistiā
ordinē sacramentū bn̄ficiū & hui9mōi symoniā cōmittit mentalem que mortale
est scd̄m Ric. Tho. Ray. Hosti. & Innocentiū. Sed talis symonia mentalis tollit̃
per pn̄iāʒ extra de symonia. c. Mandato. Vbi aūt nō fit pactio uel exactio ul̄ ꝑ̇n
cipalis intentio ad temporalia in collatione spūaliū uel receptione sed gratis &
elemosinalit̉ det̃ aliquid & accipiat̃ ad substētationē nature uel reuerētiā sacra-
mētorū uel ad seruandū laudabilē consuetudinē licite & sine symonia dari & ac-
cipi pōt Vnde Greg9. i. q. ii. c. Sicut ep̄m ait Eius oblatio nullā culpe maculā ī-
gerit que non ex ambientis petitione ꝓcessit. Nec Symoniaci sunt tm̄ q̲ spūalia
uendunt ul̄ emunt sed etiā illi qui ī his mediatores sūt quos eccl̄ia grauit̉ punit
sicut patet. i. q. ii. c. Sicut ep̄m.

Q̲ pecunia est materia inductiua peccati symonie & quomō pecunia accipitur
multiplicit̉ & multiplici munere. Capl̄m. ii.

SEcundū mysteriū cōtemplandū de symonia dr̄ inductio. Est nāq̲ʒ huius
sceleris materia inductiua pecunia sumendo pecuniā large ut in sermōe
precedēti dictū est ꝑ oī eo qd̄ pōt tēporalit̉ possideri. Pōt etiā pecunia dici q̲c-
q̲d p̄tio tēporali seu extimari pōt seu mēsurari. Nō solū pecunia numerata ī mo
netis auri argēti & eris nel ea que coīt̉ consueuerūt emi uel uendi ut uasa aurea
uel argentea aīalia agri & hui9mōi sed etiā p̄ces ex quib9 acq̲rit̃ fauor popularī
& obseq̲a tēporal̄r p̄stita. Vn̄ dicit Greg9. i. q. i. c. Sunt non nulli. Cū uirꝫ iustū
ꝓph̄a describeret ait. Beatus qui excutit man9 suas ab omī munere. Quia aliud
ē munus ab obsequio aliud a manu aliud a lingua. Munus ab obseq̲o ē seruitus
indebite impēsa. Mun9 a manu pecunia est. Mun9 a lingua fauor. s. mūdan9. Et
ꝑ quodlibʒ hoꝝ muneꝝ cū īterueīt ī spūalib9 cōmittit̃ symonia ut ibidē Greg9
dicit & ad idē. i. q. iii. c. Saluator Vrbanus ait. Quicumq̲ʒ res eccl̄asticas idest spi
ritualia que dei dona sunt non ad hoc q̲ institute sunt sed ad ꝓpria lucra mune
re lingue uel indebiti obsequii uel pecunie largitur uel adipiscit̃ synoniacus est
Et q̄ntū ad munus a lingua Sciēdū q̲ si quis p̄latus cōfert bn̄ficiū eccl̄asticū seu
dignitatē eccl̄asticā uel aliqd̄ sacramentum ad p̄ces alicui9 hac intentione ꝑ̇nci
pali ut eius p̄cib9 conferēti laus uel fama acq̲rat̃ uel ut cōtrariū euitet̃ symoniā
cōmittit. Et si p̄ces porrigunt̃ ab alio pro indigno de bn̄ficio curato uel simplici
& ille qui porrigit & qui exaudit symoniā cōmittit si ad p̄ces factas ꝑ̇ncipaliter
mouet̃. si aūt preces porrigunt̃ ꝓ digno & ad idoneitatē respicit̃ nō ad p̄ces ꝑ̇n
cipalit̉ nec rogans nec cōferēs male facit nec symoniā cōmittit. Si uero q̲s ꝓ se
preces porrigāt de bn̄ficio simplici nō reputat̃ symonia si alias est dign9. Nā si

indignus symoniac9 reputat̃. Et simil̃r symonia inducunt p̄ces ꝓ se porrecte de bñficio curato etiã si alias sit dignus qa rõe ambitionis & p̄sumptionis reputat̃ eo ip̄o indign9 scd'm beatum Tho. in .iiii. di. xxv. & .ii. ii. q. centesima. Et Ray. in sũma sua. Quantũ ad munus ab obseq̄o reputat̃ symonia qñ quis seruiret alicui p̄lato obsequio inhonesto. Sed quo ad obsequia honesta vz ordinata ad utilitatẽ eccl'ie uel p̄lati rõnabilẽ nõ reputat̃ symonia ita tñ ꝙ nõ p̄ncipalit̃ seruiens faciat ꝓ illud cõsequendũ. Vñ Greg9 ait. Eccl'iasticis utilitatibus deseruientem eccl'iastica oportet remuneratiõe gaudere. xii. q. ii. c. Eccl'iasticis. Mun9 a manu est cũ dat̃ pecunia & hui9mõi. Vbi tñ notandũ. Q pecunia põt dari & recipi licite ꝓ spũali & sine symonia .v. rõnibus. ¶ Primo rõne ꝑmutationis. Scd'o rõne substentatiõis. ¶ Tertio rõne ꝓuocationis. ¶ Quarto rõne punitionis. ¶ Quinto rõne uitande uexationis. ¶ Primo rõne ꝑmutatiõis. probat̃ sic. Qui uult remissionẽ pctõꝝ cõsequi debet si põt elemosinas facere. Vñ Daniel. iiii. Peccata tua elemosinis redime. Et Ambro9 de pe. di. i. c. Medicina. Peccatis tuis uenũdatus es. redime te pecunia tua Debet etiã qs ꝓ adeptiõe eterne uite tẽporalia cũcta dare iuxta illud Math. vi. Facite uobis amicos de mamona iniquitatis. ¶ Scd'o põt dari pecunia rõne substentatiõis sicut sacerdos ꝓ missa quã dicit accipit pecuniã uel p̄bendã nõ ꝙ illã accipiat ꝓ cõsecratiõe eucharistie uel pro orõnibus & hui9mõi quasi p̄tiũ sed ut stipendiũ sue substẽtatiõis. Vnde Aug9. i. q. i. in. c. Iudices. ait Accipiãt necessitatis substẽtationẽ a populo mercedẽ mĩstrationis a deo sic & ꝓph'e ãtiq testamenti si aliqñ recipiebãt aliqd in ꝓph'ado accipiebãt ĩ modũ elemosine ad substẽtationẽ non ad p̄tiũ ꝓph'ie. ¶ Tertio põt dari pecunia & accipi rõe ꝓuocationis Et sic dant̃ elemosine paupib9 ad inducẽdum eos & excitandũ ut orent ꝓ bñfactoribus suis nõ loco p̄tii quia orõ spũalis est & ap̄tiari nõ põt. ¶ Quarto rõne punitionis. Exigit̃ qñq ab eo qui absoluit̃ ab excõicatione pecunia nõ ꝓ ip̄a absolutione qa hoc esset symonia sed ĩ punitionẽ Quinto rõne redimẽde uexationis. Nã anq̄ ius acq̄rat̃ alicui in bñficio uel dignitate nõ licet dare ad redimendã uexationẽ suam quia esset symonia sed postq̄ fuerit adeptus & ius sibi acquisitum uexationem sibi iniuste factam super beneficio uel dignitate licet pecunia redimere sed non iustam uexationem ut si iuste accusaret̃ & huiusmodi.

¶ Qualit̃ puniũt̃ symoniaci. tũ ꝑ ꝓ̇uationẽ g̃re dĩne. tũ ꝑ suspẽsionẽ ordinis & bñficii symoniace susceptoꝝ. tũ etiã ꝑ obligationẽ ad restituẽdũ. .C. iii.

Tertiũ mysteriũ cõtemplandum de symonia dr̃ punitio Punit̃ etenĩ hoc peccatũ multiplici pena. Prima dr̃ g̃re dei ꝑditio. Secũda iusta suspẽsio. Tertia restitutionis obligatio. ¶ Prima pena dr̃ g̃re dei ꝑditio. Vñ. i. q. i. c.

Qui studet Greg9 nazãzen9 ait. Iudas oĩm redẽptorẽ uendidit mox laqueo suspensus eandẽ redẽptionis gratiã nõ obtinuit & merito quia nemo põt retinere qđ uendidit. Symon etiã magus cũ eandẽ gratiã spũs sancti emere uellet damnationis sue sniam audiuit a Petro. Dicit etiã Aug9. i. q. i. c. Sicut. Q ignis sacrificii qui per. lxx. ãnos Babylonice captiuitatis sub aqua uixerat extĩctus est Anthioco Iasoni uendente sacerdotiũ qui significauit ignẽ idest gratiã spũs sancti non lucere in simoniacis sacramentis. ❡ Scđa pena qua puniunť symoniaci est iusta suspensio. Sũt. n. notarii symoniaci suspẽsi ab ordinib9 & bñficiis symoniace susceptis ut. i. q. i. c. Statuim9. Et. c. Quisqs. Et hãc suspẽsionẽ uideť Ambro9 uocare excoĩcationẽ in. c. Reꝑiunť. i. q. i. scđm glo. Et tales. s. cõferentes ordines uel bñficia & officia eccłastica & ista etiã recipientes per symoniã si sunt clerici debent deponi & ꝓuari omĩ officio & beneficio simpłr si cõuĩcanť de hoc ĩ iudicio eccłe. Si sunt laici ut mediatores symonie debent excoĩcari. i. q. ii. c. Si quis. Efficiunť etiã ĩfames & quilibet criminosus admittiť ad accusationẽ eoꝝ extra de symonia. c. Tanta. Et. c. Si dñs. ❡ Tertia pena symoniacoꝝ est restitutionis obligatio. Nã scđm Tho. Pecunia recepta ꝑ symoniã retineri nõ põt sed restitui debet nõ cõferenti qa turpiť dedit sed debet pauꝑibus erogari uel illi eccłe ĩ cui9 iniuriã data est applicari Et hoc in omĩ symonia. Et scđm Tho. & Inno. & Ray. symoniac9 quo ad bñficia simplicia uel curata ꝑ symoniam recepta perdit fructus qa nõ põt illos reciꝑe & receptos tenetur restituere deductis expensis factis in utilitatẽ eccłe & grã fructuũ colligendorũ. Et hoc qa fur est & latro in illo iudicio. In ueteri aũt testamẽto ut habeť. iiii. Reg. v. c. Giezi ꝓpť symoniã quã cõmisit accipiendo pecuniã a Naamã syro quẽ Helyseus ꝓpħa curauerat lepra ꝑcussus ẽ cũ oĩbus posteris eius. Sed quid dicã? Quo me uertã? Quałr uerba concludã? Audiuim9 ex his que dicta sunt ꝙ graue sit uitiũ symonie. Et tamẽ hodie ubiqꝫ regnat. ubiqꝫ sua tela ꝓiicit. O eccła dei. O sponsa decora agni ĩmaculati xp̄i Iesu. Quis in te ꝑfecit tot ignaros indoctos inabiles ad curã animarũ Quis ordines dignitates & bñficia tua tã multis indignis tribuit? Audeo dicere Q pessima illa & truculenta bellua symonia mala hec omnia fecerit. Et ne descendim9 ad ꝑticularia tm̄ unũ tenere firmiť possum9 ꝙ si symonia cessaret a ministris eccłe cũcta bene optimeqꝫ disponerentur & aĩas in peccatis alligatas absoluerent ac de diaboli laqueis liberarent se uero non illaquearent sed poti9 uelut ministri digni adipiscerentur in hoc seculo dei gratiam & in futuro sempiternam gloriam in qua christus uiuit regnatqꝫ per infinita secula. Amen.

❡ Feria q̃rta tertie ebdomade in q̃dragesima de cogitationib9 malis & uiciosis uitãdis ꝓpť q̃s solas & absqꝫ effectu oꝑũ exterioꝝ possꝫ hõ dãnari. Sermo. xlii.

De corde eni exeunt cogitationes male. Verba sunt redēptoris nr̄i ori/ginalit Math.xv.c. & in euāgelio hodierno. Extat apud non nullos opinio qdē satis falsa & piclosa qm̄ n̄ arbitrāt esse peccata que p opa extrinseca nō pperrant cū tn̄ scdm rei ueritatē multo plura sint mala que latent in corde in die iuditii maifesta fienda q̄ ea que nūc apparent forinsec9 & uidet hoc aūt euident satis aperuit oīm doctor Iesus xp̄us dei filius in lectione sancti euangelii. Qua ppt ut qui uerā pniam agere uolunt totalit mūdet & quelibet expellantur facinora in presenti sermone de cogitationibus disseremus de qui/bus tria mysteria declarabo.

Primū dr̄ cognitio
Secundū offensio
Tertiū remediatio

Q, cogitationes cordiū certitudinalit cognosci non pn̄t nec a demonib9 neq3 ab āgelis beatl s3 bn̄ a solo deo quē nullū latet secretū. Capl'm.i.

Primū mysteriū declarandū de cogitationib9 dr̄ cognitio in quo uidendū erit qlit cogitationes nr̄oꝝ cordiū cognosci pn̄t. Et hoc triplicit. Primo respectu demonis. Scdo respectu angeli. Tertio respectu dei. Primo uidēdum est qualiter cogitationes hoīm cognoscuntur respectu demonis. De quo dubiū esse pōt. utrū cognoscat secreta conscie Et uidetur q sic Primo qa officiū demonū ē accusare. Vn̄ apoc.xii. Proiectus est accusator fratrū nr̄oꝝ. Ergo si in iuditio argueremur de secretissimis cogitationib9 uidet q he nō lateant accusa/torem nr̄m. Scdo arguit qa dicit Aug9.xii. sup Gen̄. ad lr̄am Mali angeli cogi/tationes nouerūt qa multa pdicunt que nō pdicerēt si cogitationes n̄ nouissent Tertio arguit ex dictis Ari.ii. de aīa. Notior est operatio q̄ potētia & potētia q̄ substātia qa per cognitionē opationis & potētie puenit i cognitionē substātie Sed substantia aie non pōt latere diabolū. ergo nec ei9 opatio nec uirtus ergo si cogitatio & affectio sunt passiones aie ergo nō possūt latere diabolū. Sed cōtra arguit ex dicto Augl. d. in li. de eccl'iasticis dogmatibus. Internas aie cogitatio/nes diabolū non uidere certi sumus. Rn̄det Bon̄. & Ric. di. viii. ii. li. Q, duplex ē cognitio. Prima certitudinalis. Et tali cognitione demones nō pn̄t cōsciarū se/creta rimari. Scd'a ē cognitio cōiecturalis que ē p aliquos motus seu p aliq̄ signa Et qn̄ pauca sunt ita secreta q n pdeāt ī opa exteriora uel appareāt p signa ex/teriora faciei uel p signa corporis qd' diuersimode mouetur scdm diuersitatem affectionū. hinc ē q multe cogitationes nr̄e dephendi pn̄t a malignis spiritib9 nisi arceant uirtute diuina. hec aūt cognitio potius ē coniecture q̄ certe scie. Ad pmū argumentum dicit Bon̄. Q, in die iuditii non solum demon erit accusator imo etiā & cor nr̄m. Vn̄ de exteriorib9 accusabit diabol9 de secretis uero conscia ppria. Ad scdm patet rn̄sio per. di. iam factā de duplici cognitione. Ad tertium

uero.ſ.ꝙ notior ē opatio ꝗ ſubſtātia dicit Boñ.ꝙ uerū eſt de opatiōe extrīſeca De intrinſeca aūt aīa nō habet ſemp ueritatē. Multe.n.res ſunt nobis note ꝗrū uirtutes & opationes nos latent. Vel dicendū ꝙ illud habet locū in opatione naturali nō ī opatione uoluntaria. Operatio.n.naturalis ſcḋm ꝙ naturalis ē ita ſe naturaľr nata eſt repñtare nec ſe ocultare pōt ſicut nec ſubſtātia imo ꝑ ipſam manifeſtat̃ ſubſtantia dum plus habet de rōne actualitatis ac ꝑ hoc manifeſtationis & lucis. In opatione aūt uolūtaria ſecus eſt. Nā cū ſubſtātia naľr ſe repreſentet ſicut naturaľr ē & ſe occultare ñ poſſit opatio uoluntaria ſicut uolūtarie exiit in eſſe ita & uoluntarie manifeſtat̃ & ita ocultari pōt imo non manifeſtat̃ niſi hō uelit. Talia aūt ſunt que latent in ſecreto nr̃e conſcīe. Iō ꝗuis diabolꝰ uidere poſſit aīam ꝓpria uirtute nō tñ pōt illā conſpicere. Et ſic cōcludit̃ ꝙ certitudinalit̃ demones archana pectoris nr̃i ſcire non ualent. ¶ Scḋo uidendū ē ꝗlit̃ cogitationes cognoſcunt̃ reſpectu angeli. ¶ Et licet Hermes in li. quem fecit de ꝗtuor materiis & ꝗdā alii cōtendāt ꝓbare nō latere ipos angelos cogitationes nr̃as uerūtñ in hac ꝑte inherebo doctrine ſācti Tho. Colligo itaqꝫ ex eiꝰ dictis in prima ꝑte ſūme.q.lvii. Et in.ii.ſcripto Sen.di.viii.ar.v.ea que pro ſolutione huiꝰ dubii faciunt. Dico ergo ꝙ cogitationes pñt dupľr conſiderari. Vno modo ꝓut ſunt in ſua futuritione. Alio mō ꝓut ſūt in ſua pñtialitate. Primo modo.ſ. ꝓut cogitationes ſūt future naturalit̃ cognoſci uel uideri ab āgelo nec ab hoīe pñt. Cuiꝰ rō ē ꝗa futura nō cognoſcunt̃ niſi ſcḋm ꝙ hñt eſſe determinatū ī ſua cauſa. Sed cogitationes cordis non hñt determinatū eſſe in uoluntate ꝗa uoluntas ſe habet ad utrūlibet & iō nō pñt cognoſci. Secūdo mō cogitationes cordis pñt conſiderari ꝓut ſunt in ſua pñtialitate. Et hoc duobꝰ modis. Vel ꝓut ſūt in ſuo ꝑ̇ncipio. Vel ꝓut ſunt in ſigno. Prīo mō ꝓut cogitationes ſunt ſolum in ſuo ꝑ̇ncipio.ſ. cogitationes in intellectu & affectiones in affectu uľ uolūtate ita ꝙ ex cogitationibꝰ nō reſultat aliqḋ exterius ſignū puta aliꝗs effectus uel motus in corde. Et ſic ſolus deus cogitationes cognoſcit. Primo rōne cauſalitatis. Quia ille ſolus cogitationes cognoſcit cui ſoli ſubiacet intellectus & uolūtas creature rōnalis & qui ſolus pōt opari in eā & eſt eiꝰ ꝑ̇ncipale obiectum & finis ultimus. Sed hoc ꝓpriū eſt dei. ergo nec angelo nec hoī cōueit ſed ſoli deo. Scḋo hoc ꝓbat̃ rōne entitatis. Nam ꝗnto aliꝗd minꝰ habet de entitate minus habet de cognoſcibilitate. Sed cogitationes mīmū habēt de ētitate ergo & mīmū de cognoſcibilitate. Addit̃ & alia rō.ſ.intimitatis. Nam ꝗnto aliquid ē magis ſecretū uel abſconditū tāto minꝰ cognoſci pōt. Sed cogitationes cordis ipi mēti & intellectui & uoluntati ſunt ualde intime eoꝙ ſunt a ꝑ̇ncipio intrinſeco.ſ.intellectu & uoluntate. Qḋ pꝫ quia cogitare dicit actionē ītrīſecā & iō ille ſolꝰ cogitatiōes

cordis pōt cognoſcere qui ip̄i menti pōt ſe intimare. Talis aūt ē ſolus deꝰ. Scđo cogitationes conſiderari pn̄t ꝑut ſunt ī exteriori ſigno & ſic cognoſci pn̄t & ab angelo & a demone ut dictū ē & ab ip̄o hoīe. Tertio uidendū ē & concludendū ex p̄miſſis. ꝙ cogitationes cognoſcunt̄ ab ip̄o deo. Ip̄i nihil eſt abſconditū nihil occultū. cognoſcit & qcq̄d patet & qcq̄d latet. Vn̄ Iob. xlii. c. ait. Scio quia oīa potes & nulla te latet cogitatio. Et eccl̄. vii. Non te iuſtifices an̄ deum qm̄ agnitor cordis ip̄e ē. Et pſal. lxxxxiii. Dn̄s ſcit cogitatiōes hoīm. Et. i. pal̄. penultio. Omīa corda ſcrutat̄ dn̄s & uniuerſas mentiū cogitationes intelligit. Et heb. iiii. Oīa nuda & apta ſunt oculis dei. Et Io. i. canonice. c. iii. Maior ē deus corde nr̄o & nouit omīa. Et. xxxii. di. c. Erubeſcāt. Secretorū cogitator & iudex deus ē. Et Seneca ad Lucillū. Quid ꝓdeſt aliq̄d ab hoīe eſſe ſecretū nihil deo clauſum eſt Ip̄e cogitatiōibꝰ nr̄is interuenit. Sic interuenit dico ut nūq̄ aliqn̄ inde diſcedat Ex quibꝰ dep̄hendimꝰ q̄nta ſit illorū fatuitas qui gaudēt delinquētes ab hoībus non uideri nec cogitant deum oīm ſecretorum oīmq; cordium eſſe inſpectorem Vnde & poeta Ouidius libro. xiiiº. methamorphoſeos ait. Aſpiciunt oculis ſuperi mortalia iuſtis.

❡ Qualiter in cogitatione poteſt eſſe peccatum & ꝙ alia eſt cogitatio nature alia gratie & alia culpe. Capl̄m. ii.

SEcundū myſterium declarādum de cogitatiōibꝰ dr̄ offenſio in quo diſputandū uenit. Vtrū in cogitatione poſſit hō peccare & offendere deū Et arguit̄ pro una ꝑte ꝙ nō. Nā omne peccatū aut ē ī uolūtate aut in actu uolūtatꝭ Sed cogitatio ē actus interiꝰ. ergo in cogitatione nō pōt eſſe peccatū. Sed in cōtrariū ē auctoritas Ieſu xp̄i in euāgelio pn̄ti & iterū in ſcripturis ſepiꝰ cōfirmat̄ Vn̄ Eccl̄iaſtes. xv. Abhoīatio dn̄i cogitationes male. Et ſapie. i. ꝑuerſe cogitationes ſeꝑant a deo. Et ꝓuer. vi. Deꝰ odit cor machinās cogitationes peſſimas Et Iſa. i. Auferte malū cogitationū ur̄ꝝ ab oculis meis & . lv. c. Derelīquat ip̄iꝰ uias ſuas & uir iniquꝰ cogitationes ſuas. Et Hier. iiii. c. Vſq; quo morabunt̄ in te cogitationes noxie? Et Zacha. i. Conuertimini de uiis ur̄is malis & cogitatiōibꝰ ur̄is peſſimis. Et Math. ix. Cū quidā de ſcribis dicerēt intra ſe de xp̄o. hic blaſphemat cū uidiſſet Ieſus cogitationes eorū dixit. Quid cogitatis mala ī cordibꝰ ur̄is. Rn̄deo itaq; ad hanc queſtionē ex dictis Alex. in. ii. ſūme & ſancti Tho. di. xxxix. ii. li. ar. ii. diſtinguendo triplicē cogitationē. Prima eſt nature. Secūda gr̄e Tertia culpe. ❡ Prima ē cogitatio nature qn̄ quis cogitat ea ad que naturaliter inclinat̄ ut ſi quis ſitiens cogitat de potu. ſiquis grauatus ſomno cogitat de dormitione & huiꝰmōi. Et ī talibꝰ cogitationibꝰ nō ē peccatū quia ex his que inſunt a natura nec laudamur nec uituꝑamur ut dr̄. ii. ethicoꝝ. ❡ Secūda cogitatio dr̄

Cogitatio triplex.
12. Nature.
Gratie
Culpe.

152

gratie.cū quis cogitat bñ facere. Nā ut diximus in pmo hui9 opis sermone. Non pōt quis a seipo cogitare bonū. Quia ut inquit Aug9 in li. de pdestinatione sanctoꝝ. pus est cogitare bonū q̄ credere & ipm cogitare bonū ex deo ē. Notandū tñ ꝙ nō ois cogitatio boni a grā ē inspirante. Nā cū duplex sit bonū.s. quoddā de necessitate pcepti quoddā de superogatione pfectionis licet pmum bonum semp sit hoi inspiratū a deo nō tñ semp scdm. Quinimo posset & qñq3 diabol9 permittente deo talia bona suggerere ut sub illoꝝ specie induceret ad grauiora mala. puta posset tēptare aliquē ut pniam faceret quā fecit beatus Frañ. ut sub illa specie aut faceret illū de se mltū psumere aut ad fatuitatē pueire pp̄terea laudo ut cū siles cogitationes ascendūt in corde uelit hō recurrere ad dinū consiliū pit & auxiliū & petere bonoꝝ & sanctoꝝ uirorū iuditiū. ¶ Tertia est cogitatio culpe qñ quis cogitat de peccato aliquo. Et hec cogitatio potest esse. aliquando meritoria. aliqñ uenialis. aliqñ mortalis. Pōt esse cogitatio de peccatis meritoria cū quis cogitat ul'ut doleat uel cōteratur. Sicut dicebat Ezechias Isa. .xxxviii.c. Recogitabo tibi o.a.m.in.a.a.mee. Vel cogitat qs pctā ut illa cognoscat sicut qui habet confessiōes audire uaria pctā recogitat qlit' illa possit detestari siue punire. Qñq3 cogitatio de peccatis pōt esse ueialis.s. cū quis illa cogitat cū aliqli delectatiōe non tñ ex pposito nec ex deliberatiōe s3 poti9 ex qdam subreptione. Qñq3 insup cogitatio de peccatis est peccatū mortale qñ v3 quis cogitat illa cū sensu deliberato ex delectatione & cōplacentia peccati mortalis Et quis nō sequat' actus exterior tñ uolūtas deprauat' & maculat' iteri9. pp̄terea graue periculū īminet his qui nullā sibi cōsciā3 faciunt de cogitatiōib9 turpibus & īmundis. Idcirco seruanda ē Hiero. regula ad Demetriadē uirginē.d. Omniū opū & cogitationū tuaꝝ speculatorē tuū deū crede. Iō caue ne quid loquaris aut cogites quod oculos dine maiestatis offendat. hec ille.

¶ Quitari pñt peccata cogitationū per exercitiū orōnis lectiōis operationis & p euitationē locutionis & auditionis ocioſoꝝ uerboꝝ & nutritionis ipsarū cogitationū & p amaritudinē. Caplm. iii.

TErtiū mysteriū delarandū de cogitationibus dr̄ remediatio ī quo notabim9 tria pncipalia remedia qb9 cogitationū peccatā declinare possint Primū ē exercitatio. Scdm euitatio. ¶ Tertiū amaricatio. ¶ Primum remediū ē exercitatio. Aut in lectione. Aut in orōne. Aut in corporali occupatione. Et de hoc ita dicit Hiero9 ad Saluiniā de nebridio & uiduitate. Semp in manibus tuis dina sit lectio & tā crebre orōnes ut oīm cogitationū sagitte quibus adolescētia pcuti solet huiuscemodi clipeo repellant'. Et idem ad Rusticū monachum & de cōsec. di. v. c. Nūq̄. Facito aliqd opis ut diabolus te semp inueniat occupatum.

Bonū duplex. v3. Precepti et Supererogationis.

#. Cog.o culpe Triplex. v3. meritoria, venialis et mortalis.

154

Et idem ad Demetriadē uirginē. Nec iō tibi ab ope cessādū ē qa deo propitio
nulla re indiges. sed iō cū oībus laborandū ut ꝑ occasionē opis nil aliud cogites
nisi qđ ad dñi ꝑtinet seruitutē. ꝓpterea eccľ. xxxiii. dr̄. Multā malitiam docuit
otiositas. ¶ Secūdnm remediū dr̄ euitatio. Qui uult cogitationes malas aut fu-
gere aut uincere euitet tria. ¶ Primo malam locutionem. s. ociosoꝝ uerborum.
Quia ut īquit apľs. i. cor. xv. Corrūpunt bonos mores colloqa mala. Et Ari. vii.
politicorū. Ex dr̄e defacili qđcūqꝫ turpiū fit & ip̄m facere. Et Hiero9 in epita-
phio sācte Paule Immunditia & turpe uerbū atqꝫ lasciuū nūq̄ ē de ore uirgineo
ꝓferendū quib9 signis libidinos9 animus oñdit̄. Scđo euitet auditionē ut nō so
lū nō loquat̄ ueꝝ etiā nō audiat que sordida sunt & uana. Et cum uiderit quosqꝫ
de similibus colloquētes uelut de serpētib9 discedat ab eis. Tertio euitet nutri-
tionē ut si cogitationes irruāt nō nutriat illas nō retineat non in delectationem
illoꝝ cōsentiat sed conet̄ eis repugnare ip̄asqꝫ a se repellere q̄ntū pōt. Vnde
Hiero9 ad Eustochiū inqt. Nolo sinas cogitationes crescere nihil in te Babylo-
nicū uel cōfu sionis adolescat. dū ꝑuus est hostis interfice. nequitia elidat̄ in se-
mine. Quia. n. impossibile est in sensu hōis nō irruere motū medulaꝝ calore ille
laudat̄ ille p̄dicat̄ beatus qui statim ut cepit cogitat9 interfecit & allidit eos ad
petrā petra aūt erat xp̄s. ¶ Tertiū remediū dr̄ amaricatiōis. Sicut matres cū a
dulcedine lactis filios ꝑuulos uolētes retrahere suꝑ mamillas amara quedā ap-
ponere solent ut illoꝝ gustu cesset ubera suggere Sic amaritudo mētis cogita
tionibus īmundis admixta eas amaras & insipidas reddit Est autē triplex amara
memoria. Prima mortis de qua sapiēs eccľ. xli. O mors q̄ amara est memoria tua
Scūda amara memoria est ultimi iuditii de quo eccľia cantat ꝓphicū illud. Dies
illa dies ire dies calamitatis & miserie dies magna & amara ualde. Tertia me-
moria ē amara dñi nr̄i Iesu xp̄i passio. Cū ergo quis stimulat̄ aculeis cogitatio
nū malaꝝ si diligent̄ recogitat se morituꝝ aut ī dei iuditio rōeꝫ se redditurū aut
uideat xp̄m ꝓ se ī cruce patientē facile uictor euadet. Ergo retineamus corda
nr̄a ne impleant̄ malitia malaꝝ cogitationū ut sic ualeamus adipisci in hoc sclo
dei gr̄am & in futuro gloriam. Amen.

¶ Feria quinta tertie ebdomade in q̄dragesima de religiosa uotorū emissione
illoꝝqꝫ obseruantia a qua multi deficiunt quia post impetratas gratias uota ꝓ-
missa non soluunt. Sermo. xl. iii.

IMpauit febri & dimisit illā. Scribunt̄ hec uerba originalit̄ Luc. iiii. c.
& in euāgelio hodierno. Subuenit deus uirtute sua infinita necessita
tibus hoīm si tn̄ ip̄i religiosa pietate ad ei9 auxiliū cōfluāt sicut patet
in lectione euāgelica in qua narrat̄ benigna condescensio xp̄i ad sanandū socrū

Symonis a magnis febrib⁹ fecit tñ illud rogatus a suis. Sic & quottidie curantur infirmi a uariis languorib⁹ quib⁹ hũanũ p̃sidiũ succurrere mĩme ualet. dei tñ adiutorio salutẽ recipiunt. Id aũt ut plimũ impetraᷣ nõ solũ ꝑ deuotas orões sed etiã ꝑ fideliũ uotorũ emissionẽ Facto nãqꝫ uoto deo & sanctis ei⁹ q̃plimi incolumitatis bñficiũ sunt adepti. Quia uero magna est ingratitudo emittere uota & illa nõ exoluere ꝓpterea in hoc sermone de uoto aliqua necessaria penitẽtibus percurram⁹. Nã deutero. xxiii. dr̃. Cũ uotũ uoueris dño deo tuo nõ tardabis reddere quia requiret illud dñs deus tuus. Et in psal. xlix. Redde altissimo uota tua Et. lxxv. Vouete & reddite dño deo uestro. De uoto itaqꝫ tria mysteria principalia erunt declaranda.

¶Primũ dr̃ diffinitio ¶Quid sit uotũ & de septẽ conditionibus que reqrunᷣ ad
¶Secũdum ꝓhibitio hoc ut habeat rationem uirtutis.
¶Tertiũ dispensatio

Caplm. i.

PRimũ mysterium declarandũ de uoto dr̃ diffinitio. In quo quid sit uotum uideamus. Et ex dictis sancti Tho. ii. ii. q. lxxxviii. Et Ric. di. xxxviii. q̃rti sumo hãc diffinitionẽ. Votũ est conceptio melioris ꝓpositi aĩ deliberatiõe firmata. Ex qua diffinitiõe colligũᷣ septẽ conditioues que reqrũᷣ ĩ uoto ut debite fiat. vꝫ. Prima dr̃ deliberatio. Secũda ꝓmissio. Tertia superogatio. Quarta ordinatio. Quinta fornicatio. Sexta honestatio. Septima distinctio. Pr̃ia conditio que requiriᷣ in uoto dr̃ deliberatio ut. s. fiat ex uolũtate deliberata. Nã ut dicit Ric. ubi sup̃. Votũ dr̃ a uolẽdo. Vñ sicut in nobis ẽ duplex uelle. s. plenũ qđ ẽ uelle deliberatiuũ & semiplenũ qđ est uelle ex subreptione sic dico ꝙ ẽ duplex uotũ. s. uotũ quod habet plenã rõnẽ uoti. Et de rõne talis uoti est ꝙ sit factum ex deliberatione quia ut dr̃. xx. q. iii. c. Pñs cleric⁹. Nullũ bonũ nisi uolũtariũ. Et. xv. q. i. c. Nõ est. Volũtariũ sibi militẽ elegit xp̃s. Et ẽ aliud uotũ qđ non habet plenã rõnẽ uoti eo ꝙ nõ fit cũ deliberatione sed ex quadã subreptione & iõ non obligat Sed in hoc oriᷣ dubiũ. ¶An teneant uota que fiũt in angustiis utputa a mulieribus tẽpore ꝑtus & a nauigantib⁹ tẽpore tẽpestat ab infirmis tẽpore ĩfirmitatis & silia. Et quidã absolute & male rñdẽt ꝙ nõ contra quos dic. vv. Q̃ est distinguendũ q̃ a aut uota p̃dicta fiunt ex intentiõe deliberata & sic tenẽt & obligant ut patet in. c. Sunt qui opes. xv. q. iiii. Si uero fiãt ex subreptiõe nõ tenẽt in angustiis tñ magis subripiᷣ mẽs q̃ ĩ pace & q̃ete eo ꝙ scđm Aug. ĩ li. lxxxiii. q. passiones tristabiles plus habent alterare usũ rõnis q̃ passiones delectabiles Scđa conditio que requiriᷣ ĩ uoto dr̃ ꝓmissio Scđm. n. Ric. & Tho. ubi sup̃. Propositũ solũ ad faciẽdũ aliqđ bonũ non facit uotũ sed ꝓpositũ firmatũ ꝓmissiõe Et si fiat corde etiam sine oris exp̃ssione ad huc tenet & ligat inforo conscientie

Expressio.n.uoti ꝑ uocem refert ad īteriorē deliberationē. Sed hic occurrit unū
dubiū disputandū. Vtrū omne publicū ꝑ exꝑssionē uocis factū corā aliis sit uo-
tū sollēne. Et Rn̄det Ric. Q̧ drīa ē int̄ uotū publicū & sollēne qa quodlibet uo
tū corā multis & in publico factū publicū dici pōt. Sed non quodlibet tale pōt
dici sollēne. Nō.n.dr̄ uotū sollēne nisi qd̓ ī se habet aliqd annexū ut in publicū
debeat uenire & ꝑ qd̓ uouēs ponit̄ sub alterius hoīs ptāte. Et tale ē uotū ī susce
ptione sacri ordinis ꝑ quē suscipiens constituit̄ mīster ecclīe ad deo publice ser
uiendū & ponit̄ sub epī ptāte. Vnde tale uotū esset sollēne etiā si ꝑdictū ordi-
nē ab epo recipet in secreto. Professio etiā in religione facta in manu ei9 q eā
pōt recipe habet in se aliqd annexū quo debeat ī publicū uenire. Vn̄ talis ꝓfes
sio sollēnizat uotū etiā si fiat ī occulto. Sollēnizat̄ ergo uotū ꝑ ꝓfessionē ī reli-
gione & ꝑ sacri ordinis susceptionē ut patet extra qui clerici uel uouētes.c. Rur
sus in glo.&.c. Q̧ uotū. Notādū tn̄ ut dr̄ in glo.xxvii.q.i.c. Mulieres & extra de
conuersatione.cōiu.c. Ex ꝑte. Q̧ ī ꝓpria domo uti uestib9 monachalib9 & uotū
facere nō sollēnizat uotū. Tertia cōditio que reqrit̄ in uoto dicit̄ supererogatio
Debet fieri uotū de bono superogationis & nō de bono necessario quia ad bo-
nū necessariū hō tenet̄ etiā sine uoto. Sed Mgr̄ sen.di.xxxviii.qrti dicit. Q̧ uo
toꝝ aliud est cōe aliud singlare. Cōmune ē qd̓ oēs ī baptismo faciūt cū spōdēt
renūtiare diabolo ut habet̄ de cōsec.di.iiii.c. Prima igit̄ &.c. Primū īterrogetur.
Et tale uotū fit de his que sunt necessaria ad salutē. Ibi tn̄ diminute īuenit̄ ratio
uoti. Singulare uotū est cū aliqs spōte ꝓmittit se seruatuꝝ aliqd̓ bonū ad qd̓ nō
tenet̄ q̄uis teneatur post uotū. Hinc dr̄.xvii.q.i.c. Sunt quedā. Sūt quedā que
etiā nō uouētes debem9. quedā etiā que nisi uouerim9 nō debem9. Sed postq̄ ea
deo ꝓmittim9 necessario reddere cōstringimur. Sꝫ hic emergit unū dubiū. Vtꝝ
uota que fiunt sub aliqua cōditiōe cōditione illa cessāte sint obligatoria. Et rn̄-
det Ray.in sūma. Q̧ duplex est conditio. Vna generalis ut si uixero si potero si
deus uoluerit que semꝑ intelligunt̄ etiā si non apponant̄ ut patet.xxvii.q.ii.c.
Beata Maria. Alia est cōditio spetialis puta cū quis uouendo dicit ꝓmitto face
re tale bonū si impetrauero sanitatē Si conditio deficiat uotū non obligat. Facit
ad hoc qd̓ scribit̄.xxxii.q.viii.c. Non solū. Et extra de cōditione appōita ī dispē
satione.c. Verū. Et de resti.spō.c. Olim. Quarta cōditio que requirit̄ ī uoto dr̄
ordinatio. Debet uotū fieri ipī deo quia cū uouere sit act9 latrie soli deo debet̄
Sed dubitat̄ circa hoc quia uota fieri solent etiā sanctis. Sed dicit Ric. Q̧ uota
que fiunt sanctis non plene habēt rōnē uoti ꝑ cōpationē ad sanctos sed ad deū
Qui.n.uouet sansto Ia.ei9 ecclīam uisitare. Locutio siue mētalis siue uocalis qua
dicit se uisitaturū sanctū Iacobū fit sancto Iacobo. Sed obligatio ad implendum

illūd qđ dr̄ ꝓprie & simplicit̄ loquēdo non fit nisi deo. Vñ qđ ē materiale ī illo uoto fit sancto & qđ ē formale fit deo. Quīta conditio que requirit̄ in uoto dicit̄ formatio. Hec nāq; est forma uoti ut fiat deo de re bona ad bonū finē ꝓpterea dicit Ric. Q uotū factū ꝓpt̄ malū finē non tenet. Nā magis depēdet uotū a suo fine q̄ a sua materia qa scđm phm. ii. meta. Finis ē causa causaꝝ. Sed uotū factū de materia mala ꝓpt̄ finē bonū nō tenet. Idcirco uouēs se facturū aliqd quod ē absolute bonū non tñ ꝓpt̄ hoc intendens nisi finē malū grauit̄ peccat & non tenet uotū qa talis aut intendit p illud uotū se posse consequi finē illū aut non. Si nō iam nō obligat se ꝓpt̄ finē illum quia sicut dicit phs. iii. ethi. Electio ñ ē ipossibiliū ergo a sibi nō ē alicui⁹ ipossibilis ad cōsequēdū. Si sic errat qa scđ3 Aug. i li. lxxxiii. q. Deo uolente & auctore nō fit hō deterior. Deterior aūt fit hō p ꝯsecutionē finis mali. Sexta cōditio que reqrit̄ in uoto dr̄ honestatio. Debet uotū fieri de re honesta & materia bona ꝓpterea dr̄. xxii. q. ca° In malis. In malis promissis rescinde fidē in turpi uoto muta decretū qđ icaute uouisti ne facias. Sed dubitat̄ hic de Iepthe de quo habetur Iudic. xi. Q interfecit filiā suā sicut uouerat. Et tñ ad heb. xi. numerat̄ int̄ illos qui p fidē uicerunt regna. ergo uidetur q possit fieri uotū de re mala & inutili. Rñdet Ric. q uotū Iepthe non fuit obligatoriū nisi ad imolandū aīal occurrens imolatitiū. Et quo ad hoc fuit licitū & placens deo qđ oñdit uictoria subsecuta. Vñ ī occidēdo filiā suā fuit fatuus & ipius de qua impietate p⁹ea peituit. Septīa conditio que reqrit̄ in uoto dr̄ discretio Debet nāq; fieri uotū discrete prudent̄ & moderate. Nā sicut ꝓhibita est indiscreta pnīa ita ꝓhibet̄ & uotū ei⁹. S3 qd de uotis stultiut sūt uota illorū q uouēt nō cōdere caput aut nō cōedere pedes aut nō cōedere colūbos uel nō lauare manus & silia. Rñdet Tho. q talia uota deridenda sūt poti⁹ quā seruāda. Accipim⁹ ergo ex dictis q̄nta ī uno quoq; debet esse maturitas ī uouēdo q̄nta īsup diligētia in cōplendo qđ uoto ꝓmissū est. Iō dic Ric. q oē uotū licitū obligat uouētē ad illud qđ uouit ad iplendū nisi in q̄tuor casib⁹. Vn⁹ ē ꝓpt̄ ipotētiā adiplendi Scđs ꝓpt̄ auctoritatē supioris dispensandi. Terti⁹ ꝓpt̄ defectū conditionis apposite ut dictū est supius. Quartus qñ illud quod tēpore uoti facti fuit licitum postea fit illicitum.

¶ Q uouere interdicitur septem generibus personarum in quibus est limitata rationabilit̄ facultas uouendi. Caplm. ii.

SEcundū mysterium ꝓncipale de uoto declarādū dr̄ ꝓhibitio. Nā ꝓhibet̄ septē gradus ꝑsonarum uouere. Primi sunt epi. Scđi clerici. Tertii religiosi. Quarti pueri. Quinti filii familias. Sexti serui. Septimi uxores. Primi qui non pñt uouere sunt epi. Ipi. n. nō pñt facere uotū quo dissoluat̄ uinculū ecclie

sine licētia dñi pape. Extra de renūtiatione. c. Nisi cū p̄dē. Est. n. ep̄s ecclie sue sponsus ut dr̄ i. c. Int' corporalia extra de trāslatione ep̄i & electi. Idcirco n̄ pōt emittere uota que essent in preiuditiū sue cure extra de uoto & uoti redēptione .c. Magna. Scd̄i qui nō pn̄t uouere sūt clerici bn̄ficiati qui nō pn̄t uouere pegri-natione aut aliud ꝓpt' qd' habeant relinquere ecclīam sine lnia p̄lati sui de con. di. v. c. Nō oʒ. Excepto ꝙ pn̄t uouere & uotū implere etiā ep̄o contradn̄te de i-trando religionē ut patet. xix q. ii. c. Due sūt. Et silr̄ de accipiendo crucē ut hēt extra de uoto & uo. re. c. Ex multa. Tertii sunt religiosi. Pro qbus dr̄. xx. q. iiii. c. Monacho. Monacho nō licet uotū uouere sine consēsu abbatis sui si autē uoue-rit frangendum erit. Rō aūt potissima scd̄m Ric. q̈re religiosus nihil uouere pōt est qa pēsata huāna īfirmitate & religionis onere n̄ posset se ad aliqd ultra suā ꝓfessionē obligare qd' nō posset implere sine q̄licūqꝫ p̄iuditio ul' p̄iuditii piclo obseruationis cui9libet eorū ad que ex sua ꝓfessione tenet' & absqꝫ piculo red-dendi se interdū onerosū prelato suo uel alicui seu aliqbus fratrū suoꝝ ꝓpt' sol-licitudines & modos singulares quos interdū haberēt illi qui essēt ad plura quā alii obligati ꝓpterea tāte est altitudinis religionis uotū ꝙ oīa alia ī ip̄m cōmu-tari pn̄t. Et iō ecclīa cōsiderās hui9 uoti altitudinē & hūane nature īfirmitatem uoluit auctoritate dei uoto religionis nullū posse uotū aliud supaddi ꝓpt' peri-culū trāsgressionis uitandū. Glosa tn̄ sup dicto. c. Monacho dicit monachū non posse uouere esse intelligendū de uoto abstinētie p qd' alii scādalizāt'. Quarti sunt pueri an̄ annos pubertatis qa p illo tēpore nō hn̄t expeditū usū rōnis & li-beri arbitrii. Et ut dr̄ extra de. regu. & trāseūtibus ad religionem. c. Sicut tenor Carens usu liberi arbitrii uouere nō pōt qa nō pōt consentire. Quīti sūt filii fa-milias. Nā fili9 familias qa subest patri in his que ad regimē dom9 & familie pti-nent n̄ pōt de illis uotū facere seu de ptinētib9 ad illa sine pr̄is auctoritate. Sex-ti sūt serui q n̄ pn̄t uouere aliqd eorū que ip̄os inpediant a seruitio dn̄oꝝ suoꝝ sine ip̄orū auctoritate & uoluntate sic patet. liiii. di. c. Ex antiqs &. c. Si seruus. Septimi sunt uxores. p qbus notandū ꝙ uir & uxor sibi sunt mutuo debitores ī reddēdo debitū carnale. Iō qlibet eorū ꝓhibet' uouere de nō reddēdo sine lnia alteri9. Sed qa in dispensatiōe dom9 & regimīe famelie mlr ē subiecta uiro & n̄ econuerso. Iō de ptinentib9 ad illa mlr nō pōt emittere uotū sine lnia uiri sicut patet. xxxiii. q. v. c. Maīfestū. §. Ex p̄missis &. c. Noluit. Iō numeri. xxx. c. Dixit deus. Si uouerit uxor & iuramēto se constrinxerit p ieiuniū ul' ceteraꝝ reꝝ ab-stinentiā affligat aīam suā, ī arbitrio uiri erit ut faciat siue nō faciat Et forte hec ē cā eo ꝙ mulieres magꝭ ad uouendū ꝓne sūt q̄ uiri nec rep̄hendimus eas qa uo-uent sed qa indiscrete uota facere solēt. Sūt & sepe īcōsiderate ac leues & uota

emittunt irrõnabilia & stulta pro qbus nõ expedit ut sacerdotē p absolutione reqrēt. Vir ĩ hoc casu auctoritatē habet nõ ex ui clauiũ que in ipo ñ ē sed auctoritate presidētie quã in uxorē habet. Et cũ uxor obedire nollet uiro dicenti uiro sibi nolle eã sua uota cõplere põt uerbis supaddere uerbera ita tñ ut ĩ omnibus modestiã gerat. Volui sic hec pauca dixisse qa noui mulieꝝ importunitatē que uiros qñq; affligũt & uexãt ut sub uotoꝝ occasiõe lniam eis largiant uagandi discurrendi ac expēdendi pecunias domus cũ damno & detrimento familie.

¶ De dispensatione uotorum ad declarationem dubiorum que super illa possent oriri. Capl'm. iii.

TErtiũ mysteriũ de uoto declarandũ dr̃ dispensatio. Pro cui9 pleniore declaratiõe septē dubia sunt disputanda. ¶ Primũ utꝝ expediat homini uouere. Scd'm utꝝ sit magis laudabile & meritoriũ aliqd facere cum uoto uel sine uoto. ¶ Tertiũ utꝝ expediat inducere iuuenes ut uoto se obligēt ad religionis ingressũ. Quartũ utꝝ uotũ possit cõiecturari. Quintũ utꝝ quodlibet uotũ cõmutari possit ĩ uotũ religiõis. Sextũ utꝝ oẽ uotũ sit dispẽsabile. Septimũ utꝝ sol9 papa possit ĩ uotis dispensare. ¶ Primũ dubiũ utꝝ expediat hoĩ uouere. Et arguit q; nõ. Prĩo qa null9 debet se puare magno dono dei. Sed libertas hoĩs est magnũ donũ dei qua in pte puat per uotũ. ergo ñ debet hõ uouere. Scd'o arguit qa nullus debet se exponere piculo alicui9 transgressiõis. Sed uouẽs exponit se piculo cui nõ erat expositus añ uotũ. ergo nõ expedit uouere. Tertio arguit qa nullus debet aliqd facere quo suũ aggrauet peccatũ si peccat. Sʒ religios9 si peccat graui9 peccatũ cõmittit q̃ seclaris sicut dicit Ansel. in li° de silitudinib9. ergo nõ expedit uouere religiõis ingressũ & multo fortius nec qd'cũq; aliud bonũ. In cõtrariũ ē oĩs scripta & laudabil' usus fideliũ. Rñdet Ric. q; uouere cũ discretiõe expedit hoĩ per hoc q; firmat amplius uolũtatē suã in bono & p magna pte excludit a se male faciẽdi libertatē & facit actũ uirtutis latrie & iõ uouendo meret. Ad pmũ argumẽtũ rñdet Ansel. in li° de silitudinib9. Q; obligatio ad bonũ non repugnat libertati simpl'r ut etiã plene dictũ ē in sermone de obĩa dei. Ad scd'm dicendũ. Q; uouẽs discrete nõ exponit se piculo transgressiõis nisi p accñs. Ad tertiũ dicendũ. Q; licet religiosus graui9 peccet q̃ seculari tñ de peccato penitẽs maiorē miam cõseqt q̃ secularis. ¶ Scd'm dubiũ. Vtꝝ magis sit laudabile & meritoriũ facere aliqd cũ uoto q̃ sine uoto. Rñdet Ric. & Tho. q; sic. Qd' declarant triplici rõe & una silitudĩe. Prĩa rõ ē q; opus inferioris uirtutis mag ē meritoriũ imperatũ a supiori uirtute q̃ nõ imperatũ. Sed latria supior uirt9 ē q̃ abstinẽtia & op9 abstinẽtie ad qd' mouet hõ ex uoto ē impatũ ab ea. Vouere. n. act9 ē latrie ergo mag meritoriũ ē op9 abstinẽcie ad qd' mouet hõ ex uoto. Scd'a ratio ē hec.

Quanto opus ꝓcedit a uolūtate magis firmata ĩ bono tãto ē uirtuosius & ex cō/
sequēti est magis meritoriū. Ad opari enī uirtuose reqrit̃ firmiter & immobilit̃
opari ut dicit phs. ii. ethi. c. iiii. Sed ceterī parib⁹ uolūtas firmior ē ĩ bono cū uoto
q̃ sine uoto. Tertia rō ē hec. Deus cū acceptet opus ꝓpt̃ operantē tanto magis
acceptat illud q̃nto ē ab hoīe ad suū seruitiū spālius daputato. Sed ceterī parib⁹
hō specialius deputat̃ & dedicat̃ ad dei seruitiū cū uoto q̃ sine uoto. Ad idē etiā
ē sĩlitudo quā ponit Ansel. ĩ liº de sĩlitudinib⁹ ĩ qua cōparat sclārē facientē bonū
opus illi q dn̄o dat de fructu arborī sue q̃ntū uult. & religiosū illi q dn̄o dat totā
arborē cū fructu q magis ē dn̄o acceptus q̃ ꝑmus. ¶ Tertiū dubiū utꝝ expediat
inducere iuuenes ut uoto se obligēt ad religiōis ingressū. Et r̄ndet notabilr̃ Ric.
ꝙ sic si adsint debite cōditiōes ex ꝑte iuuenis & ex ꝑte inductiōis & ex ꝑte obli/
gatiōis. Qui enī uult inducere iuuenē aliquē ad obligationē ꝑdictā debet diligē
ter cōsiderare ꝙ iuuenis debitā habeat etatē ꝓ ingressu religiōis que ad min⁹ cō
plectit̃ tꝑs. xiiii. annoꝝ. extra de regularibus. c. i. & c. Significatū ē. Et ꝙ pro ut
patit̃ etas illa ĩ ꝓpositis suis licitis & honestis habeat stabilitatē. Et ꝙ ad cōside
rādū q d illa religio ponderet & obligatio h̄eat discretionē sufficiētē. In inducti
one etiā debet esse diligēs aspitas religiōis ad cui⁹ obligationē inducit̃ explica/
tio & oīs suggestiōis & f̄litatis exclusio. Nec debet esse nimis iportuna ꝑsuasio.
Asperitatis enī religionis celatio & paucitatis suggestio opant̃ deceptionē de/
ceptio aūt rōe ignorātie diminuit de rōne uoluntarii. Tūc enī nimis ē iportuna
ꝑsuasio qn̄ fit cū reꝝ tꝑaliū ꝓmissiōe uel cū indebita cōminatiōe uel cū nīa sol
licitudīe. Debet aūt inducēs cauere a tali iportuna ꝑsuasione quia talis ꝑsuasio
opat̃ in iuuene uel ipm̄ inclinat ad obligandū se ex subreptiōe. Et ꝑdicta obli/
gatio fieri n̄ debet nisi ex plena uolūtate & deliberatiōe. Ex ꝑte etiā obligatio/
nis tria sūt obseruāda. s. ut fiat ꝑuia deliberatiōe & stabilitat̄ ꝓpositi exaiatiōe.
Et ꝙ fiat cū discretiōe. ut. s. obligās obliget se ad ingrediēdū ut eā expiat̃. Et si
deus dederit sibi grām remanēdi & religiōi placuerit remaneat. Aut si ꝓpoitū
infra annū mutatū fuerit libere possit exire absq; hoc ꝙ teneat̃ aliā religionē in
trare. Debēt etiā obseruare ꝙ fiat cū deuotiōe & debēt obseruari ꝑdicta q a obli
gatiōes facte sine deliberatiōe discretiōe & deuotiōe freq̄nt̃ malos exit⁹ habēt
¶ Quartū dubiū Vtꝝ uotū possit cōmutari. Et r̄ndet ꝙ sic ut h̄et in. c. Magne.
de uoto & de uoti redēp. Rō ē ſm Ric. q a ſm Bern. in liº de ꝑcepto & dispensa/
tiōe. Iniquū ꝓculdubio foret si ea que sūt ꝓ sola caritate instituta cōtra caritatē
tenerent̃. Votū autē fieri debet ex caritate & pro caritate. V n̄ eius obligatio te
nere nō debet cōtra caritatē. Teneret aūt cōtra caritatē si n̄ liceret illud cōmuta
re ĩ melius. Votū ergo pōt in melius bonū cōmutari nō tn̄ hoc auctoritate ꝓpria

158

156

fieri debet ſed auctoritate ſuꝑioris qa nullus fieri debet iudex in ſua cã. Quintũ
dubiũ. Vtꝝ quodlibet uotũ cõmutari poſſit in uotũ religionis. Rñdꝫ Ric. Q uo-
lẽs facere ꝓfeſſionẽ in religiõe ſi actualr ul hitualr uult remanere obligatus ad
uota que in ſclo fecerat nõ cõmutãt in uotũ religionis tñ pꝰq̃ deuenerit ad noti-
tiã ꝑlati ſui hoc factum poterit ipm ab illis uotis abſoluere maxime ſi ignorabat
ipm eſſe ligatũ ipis uotis tẽpore profeſſiõis. Si aũt actualr ſeu hitualr intendit
ãplius illis uotis nõ teneri ſed ſoli uoto religionis ſue ab illis abſoluit per religi-
onis uotũ ꝓpt religionis uoti altitudinẽ & ꝑfectiõeꝫ. Vñ extra de uo. & uo. re-
dẽp. c. Scripture dr. Reus facti uoti aliq ten9 non hẽtur q tẽporale obſequm in
ꝑpetuã religionis obſeruãtiã noſcit cõmutaſſe. Et de pe. di. i. c. Menſurã. §. his
auctoritatib9. Nõ ẽ neceſſaria certa ſatiſfactio peccati cui9 totũ uite tẽpus ipẽ-
dit ſui ſeruitio cõditoris. Et tñ ſi rex unus uel imꝑator uouerit ꝙ uſq ad triẽniũ
uel ſeptẽniũ militabit in terra ſancta & tenebit ſecũ duo uel tria millia militũ ul
unus ali9 dux uel comes exñs dux toti9 exercit9 cruce ſignatoꝝ & de cui9 abñtia
deſolaret uellet religionẽ intrare in hoc caſu uidet mihi ſũm9 põtifex cõſulẽd9
Certũ tñ ẽ. ꝙ ꝑſona mediocris a uoto trãſmarino abſolueret ꝑ religionis igreſ
ſũ. Sextũ dubiũ. Vtꝝ oẽ uotũ ſit diſpenſabile. Et arguit ꝙ nõ. Prio quia ſoluere
ꝓmiſſũ ẽ de iure nature. Sed ea que ſunt de iure nature ſũt idiſpenſabilia. ergo
nullũ uotũ eſt diſpenſabile. Scdo arguit qa q ñ facit qd ꝓmittit mẽtit ſꝫ nullus
põt i mendatio diſpẽſare. qa ſcdm phm. iiii. ethi. Mẽdaciũ ſcdm ſeipm prauũ ẽ
& fugiendũ Cũ ergo oẽ uotũ ſit ꝓmiſſio nullũ uotũ ẽ diſpẽſabile. Tertio argu
it qa extra de ſtatu mõachoꝝ. c. Cũ ad monaſteriũ dr. Abrenũtiatio ꝓprietatis
ita mõachali regule ẽ ãnexa ut nec cotra illũ ſũm9 põtifex ualeat diſpẽſare. ergo
nõ oẽ uotũ ẽ diſpenſabile. Quarto arguit qa nullũ uotũ ẽ diſpenſabile qd i me
lius cõmutari ñ põt. Sed uotũ religiõis nõ põt i meli9 cõmutari cũ oĩa alia uota i
ipm cõmutari poſſint. ergo nõ oẽ uotũ ẽ diſpenſabile. Ad hãc queſtionẽ lꝫ mlti
multa dicãt. tñ Ric. in. iiii. & Tho. ibidem q̃uis alr dicat. ii. ii. Iohes neopolitanus
in quolibetis Innoc. & Hoſti. & cõit oẽs doc. tenent. Q oẽ uotũ qd ẽ de his que
ſunt ſuperogationis eſt diſpenſabile qa diſpenſationis i quolibet tali uoto põt
cã rõabilis inueĩri. ſ. ꝑfectus maioris boni uel mali euitatio ſiue ꝑ cõparatiõem
ad rẽ publicã ſiue ꝑ cõpationẽ ad uouentẽ. Reformatio. n. pacis inter regna ma
ius bonũ ẽ cõitati q̃ cõtinẽtia uni9 ꝑſone. In tali etiã caſu ſi ꝑſona que cõtinẽtiã
uouerat nubat ꝑ ꝑceptũ dñi pape ſua obĩa magis meritoria ẽ ſibi q̃ continentia
q̃ntũ ad ꝑmiũ ſubſtãtiale. Vñ Ar. i. ethi. Amabile ẽ bonũ uni ſoli melius uero
& diuti9 genti & ciuitatibus. Vitatio etiã cõis mali ut uitatio diſcordie it regna
que ſunt in pace & ꝓbabilis tranſgreſſio uoti ſi ꝓbabilitas ſit uehemens poſſet

Doc.° opt.°
Q° an possit papa de monaco nō monacū facere

158

esse rõabilis causa dispensandi ĩ quocũq; superogatiõis uoto. Recta.n.rõ dictare uidet̃ esse aliquẽ in eccl̃ia loco dei q̃ piculis coitatũ & ꝑsonaꝝ pensatis ĩfirmitatib9 utilitatibus & dãnis possit rõabilit̃ obuiare. Ad ꝑmũ argumentũ dicendũ. Q̃ obligatio ĩ uotis nõ ẽ de iure nature absolute sȝ sub hac cõditione.s.quousq; ꝑ superiorẽ ex cã rõabili fuerit relaxata. Ad scd̃m dicendũ. Q̃ q̃ nõ soluit quod ꝓmisit mẽtit̃ si sibi ñ remittat̃ obligatio & soluere possit. Sȝ obligatiõe remissa nõ mẽtit̃ q̃a ãpli9 debitor nõ est. Ad tertiũ dicendũ ꝙ q̃uis sũmus pontifex nõ possit facere ꝙ sit mõachus absq; abrenũtiatiõe ꝓprietatis quia hoc esset facere cõtradictoria simul tñ põt esse de monacho facere nõ monachũ si cã rõabilis affuerit. Ad q̃rtũ dicendũ. Q̃ q̃uis uotũ religionis cõmutari nõ possit in meli9 bonũ ꝑuatum põt tñ cõmutari ĩ meli9 bonũ cõe. Talis etiã cõditiõis posset esse ille qui uouit q̃d illud bonũ siue uotũ cõmutari posset ĩ aliud bonum magis expediens sibi q̃uis nõ posset cõmutari ĩ mai9 bonũ simpl̃r. ¶ Septimũ dubiũ. Utꝝ sol9 papa possit in uotis dispensare. Et rñdẽt doc. ꝙ in uotis maiorib9 sicut sunt uotũ cõtinentie religiõis & crucis sol9 papa dispẽsare põt q̃a ĩ uotis istis nõ ẽ dispensandũ nisi ꝓpt̃ eccl̃ie cõeȝ utilitatẽ uel aliquã magnã necessitatem. Et iõ ipꝛorũ dispensatio merito reseruare debuit illi ad quẽ ꝑtinet toti9 eccl̃ie cura. Scd̃m uero morem curie uota ꝑegrinationis ad uisitanda apl̃oꝝ limĩa & sancti Iacobi in cõpostella uident̃ rõano põtifici reseruata. In oĩbus aũt aliis uotis que respectu ꝑdictoꝝ dñr uota minora pñt epĩ dispensare ut habet̃ extra de uoto & uoti redẽp.c.i. Inferiores aũt epĩs in nullo uoto dispensare pñt nisi eis fuerit spãl'r cõmissũ ex ꝑceptis ꝑlatis religiosis q̃ dispẽsare pñt ĩ uotis suoꝝ subditoꝝ. Religiose itaq; curare debẽt oẽs circa uota sua se gerere ut illa discrete emittãt emissa compleãt aut si cõplere nõ pñt a supiorib9 dispensatiõeȝ ꝓcurẽt ut sic mereant̃ in hoc scl̃o habere dei gratiã & in futuro sempiternã gloriã in qua uiuit & regnat deus ꝑ infinita scl̃oꝝ scl̃a. Amen.

¶ Feria sexta tertie ebdomade ĩ q̃dragesima de misericordia ad ꝓximũ hñda & pia largitione elemosinaꝝ. Sermo.xliiii.

DIcit ei Iesus. Da mihi bibere. Scribunt̃ hec uerba Ioh.iiii.c.& ĩ euãgelio hodierno. Censenda sunt duriora saxis pectora eoꝝ que xp̃o Iesu pietatẽ exhibere nolũt. Cõtulit q̃dẽ ip̃e nobis ĩnumerabilia bona & q̃nq; de illis a nobis petit ut sic ampliora supaddat. Petebat nãq; hodie bibere a samaritana ut illam saciaret aqua admirabili & suauissima grẽ sue. Sic & sepe ab hoĩbus exigit mĩaȝ & clemẽtiã ꝑ suo amore ꝓximis exhibendã q̃ten9 largiat̃ eis copiosius ꝑmia eterne uite. Quia uero hoc maxime decet pñitentes ut ꝑ elemosinaꝝ largitiões satisfaciãt ꝑ peccatis suis idcirco ĩ pñti sermone de el̃ia aliq̃

optima solutio quest. an Rom. pontifex possit de monaco non monacum facere.

157

ꝑcurremus quā xp̄s a samaritana poscebat.d.Da mihi bibere. De ip̄a itaq; elꝫia tria mysteria p̄ncipalia erunt declaranda.

¶Primū dr̄ inductio.	¶Q; septem sunt illa quibus inducimur ad misericordiam
¶Secundū conditio.	proximis exhibendam & ad prompte elemosinas largi-
¶Tertium distinctio.	endum. Caplm.i.

PRimū mysteriū de elꝫia declarandū dr̄ inductio. In quo uidere debemus atq; notare septē rōes p̄cipuas q̄re un9q̄sq; ꝓmptus esse debet ad elꝫias liberalr̄ largiēdū. Prima dr̄ auctoritas. Scd̄a cōformitas. Tertia exemplaritas. Quarta ꝓp̄etas. Quinta societas. Sexta gratiositas. Septīa felicitas. ¶Prīa ratio inducēs oēs ad elꝫias liberalit̄ largiendum dr̄ auctoritas. Oīs enī auctoritas scripturaꝝ hoc clamat hoc dicit hoc p̄dicat. Vn̄ Dauid psal.xl.Beatus qui intel. sup̄ ege.& pauperē in di.ma.li.e.dn̄s. Et Thobie.iiii.Noli auertere faciē tuā ab ullo paupere.Ita enī fiet ut nō auertat̄ a te facies dn̄i.Et.xii.c. Bona ē oratio cū ieiunio & elꝫia.Et Eccl̄e.iii.c.Ignē ardentē extinguit aqua & elꝫia resistit peccatꝫ Et.vii.c.Facere elꝫiam ne despicias.Et.xxix.c.Pone thesauꝝ tuū in p̄ceptis altissimi & proderit tibi magis q̄ auꝝ. Conclude elꝫiam in sinu pauperis & hic orabit ꝓ te & liberabit ab oī malo.Et ꝓuer.xix.Fenerat̄ dn̄o q miseret̄ paup̄is & uicissitudinē suā reddet ei.Et Isaie.lviii. Frāge esuriēti panē tuū & e.u.q; iduc ī do. t.cū ui.nu.o.e.& car.t.ne despexeris.Et Iohēs.i.canonica.iii.c. Qui habuerit substantiā hui9 mūdi & uiderit frēm suū necessitatē habentē & clauserit uiscera sua ab eo quō caritas dei manet ī illo? Et Hiero9.lxxxvi.di.c.Qui clemētiā.Qui clementiā nō h̄t nec indutus ē uiscera mīe & lacrimaꝝ q̄uis sp̄ualis sit nō adimplet legē xp̄i. Et Ambro9 in li° de officiis. Natura ius cōe generauit usurpatio uero ius priuatū fecit.Vn̄ sunt multi qui nullam habēt in agris aut in uineis portionē hoꝝ inopie de copia quā dedit dn̄s diuitibus ē cōsulendū ut & ip̄i deo pro terre fecunditate bn̄dicāt nobiscū quos ideo sub diuersis melostiis laborare permittit dei sapīa ut & miseros pro pacientia misericordes uero coronet ꝓ beniuolentia. Et idem.xlvii.di.c. Sicut hi. Neq; enī minus ē crimīs q̄ hn̄ti tollere cū possis & hn̄das indigentibus denegare.Esuriētiū panis ē quē tu detines nudoꝝ indumētum ē qd̄ recludis miseroꝝ redēptio ē & absolutio pecunia quā tu in terra defodis. Et idē.lxxxvi.di.c.In singl̄is. Mīa cōis ē usus ideo p̄ceptū cōe oibus officiis oibus etatib9 necessaria & ab oib9 deferēda.Nō publican9 nō miles excipit̄ non agricola n̄ urban9 diues & paup oēs ī cōe admonēt̄ ut cōferāt nō hn̄ti.Et xp̄s in euāgl̄io Luce.xi.Date elꝫiaꝫ & oīa mūda sunt uobis.Et.c.xii.Vendite que possidetis & date elꝫiaꝫ.Hoc ip̄m colligit̄ ex dictis moraliū phoꝝ.hinc ē q; Tulli9.i.de officiis ait.Quicq̄d sin̄ detrimēto ɔmodari p̄t id tribuat̄ cuiq; ul̄ ignoto.Et ouidi9

159

li° de punto. Regia crede mihi res ē succurrere lapsis. Cōueniēs hōi ē hoīem ser uare uoluptas. Et Plato ī thimeo. Bonos uiros decet cōmodos esse. Theologi in sup eliaʒ laudāt. d. sr̄ di. xv. q̄rti li. Q. ipa ē tertia ps satisfactiōis. Assignat nāq; magr̄ in textu tres ptes satisfactionis. Prīa ē ieiuniū. Scd̄a orō. Tertia elia. Que s̄m Ric. sufficient̄ enumerant̄ tā ex pte bonoꝝ p que satisfaciendū est q̄ ex pte causaꝝ peccati q̄ etiam ex pte eoꝝ contra quos peccatū cōmittit̄. De bonis enī nostris debem9 satisfacere. Et s̄m Arī i. ethi. c. xx. Tria habem9 bona. s. bona for tune bona corpis & bona aīe. De bonis exteriorib9 seu fortune satisfacimus per eliam sub q̄ cōprehendit̄ totū qd̄ expendit̄ in proximoꝝ utilitatē. De bonis cor poris satisfacimus p ieiuniū sub quo cōprehendit̄ quicq̄d pertinet ad corporis afflictionē. De bonis aīe satisfacim9 p orationē sub qua cōprehēdit̄ quicq̄d deo exhibet̄ p latrie uirtutē. Scd̄o sufficient̄ enumerant̄ satisfactiōis ptes ex parte causaꝝ peccati. Nā s̄m Ioh. i. ca. ii. c. Tres sunt pctōꝝ cause. s. cōcupīa carnis que prout possibile ē excidit̄ p ieiuniū & concupīa oclōꝝ contra quā ordinat̄ elia & superbia uite cōtra quā ordinat̄ orō. Tertio sufficient̄ enumerant̄ satisfactionis partes ex pte eoꝝ cōtra quos peccat hō contra deū. Et cōtra hoc ordinat̄ oratio. Peccat contra seipm̄ & cōtra hoc ordinat̄ ieiuniū. peccat cōtra pximū & cōtra hoc ordīat̄ elia. Et sic undiq; resonāt elie laudes. ¶ Scd̄a rō q̄re un9q̄sq; pmpt9 debet esse ad elemosinas liberalr̄ largiēdū dr̄ cōformitas. Sum9 nanq; cōformes & inuicē mēbra. Ro. ii. c. Et. ut dr̄. i. Cor. xii. c. Si qd patit̄ unū mēbroꝝ compa tiunt̄ ei oīa alia mēbra. Propterea ait sapiēs Eccle. xvii. c. Vnicuiq; mādauit de9 de pxīo suo. Et hoc suo mō. Seneca ad Lucillū explicauit. d. Non pōt q̄sq̄ beate degere q se tm̄ ītuet̄ q oīa ad utilitates suas cōuertit. Alteri uiuas oportet si uis uiuere tibi. Et idem in li° de beata uita. Vbicūq; hō ē bn̄ficio loc9 ē. Sed circa hoc dubitat̄. Vtꝝ dare eliam cadat sub precepto. Et rn̄det Ric. q sic. d. eliaʒ esse sub p̄cepto legis nature que iubet alii esse faciendū qd̄ sibi q̄sq; fieri uellet. Luc. vi. c. Et di. i. decretoꝝ. c. i. & di. ix. c. Sana. & . x. q. i. Placuit. Est etiā elia sub p̄cepto legi diuīe sicut pʒ in uerbis allegatis ī p̄ma rōe ubi īducit̄ xp̄s. xi. & . xii. c. Luce qui dare eliam iubet. Est adhuc elia sub p̄cepto legis positiue sicut patet. xlvi. di. c. Pasce. ¶ Tertia rō inducens hoīes ad elias liberalr̄ largiendū dr̄ exemplaritas. Exemplū q̄dem habem9 a deo ab angelis & ab oī creat̄a ut cōicatiui esse debeā9 Deus q̄dē p̄t̄ illā cōicationē intrisecā que ē in pductiōe diuinaꝝ psonaꝝ uoluit adhuc extrinsec9 cōicare seip̄m in pductione oīs create nat̄e. Vn̄ Aug9 in q̄ōib9 ueterī testamēti inq̄t Bon9 ē q̄a fecit existere que nō erāt. Et in. iii. de trinitate Voluntas dei ē prima & summa cā oīm specieꝝ & motionū. Nihil enī fit quod de intelligibili atq; aula summi imperatoris non egrediatur. Angeli insup sunt

Ratio satisfactionis p ieiunium orone et de elemosina et optima ratio lege ulterius in fine

cōicatiui quia ut Dionysius dicit in li° de angelica hierarchia. Per angl'os supio-res cōicant gradati secreta mysteria dei angelis inferiorib9. Oīa etiā corpora celestia cōicant influentiā suā corporib9 inferiorib9. Oīa tandē que in celis que in terris sunt sua bñficia cōicāt hoī rōali ut sic & ipe hō discat hoī se cōicare. Nā q pōt & nō uult esse bñfic9 imanior atq; crudelior oī belua esset hūd9. ❡ Quarta rō inducēs hoīes ad ꝓmptā elīaꝝ largitionē dr̄ ꝓpetas. Quicqd enī fit pauperibus ꝓpt' xp̄m ꝓpe fit & ipi xpo. Vñ Hiero9 ad Nepotianū. Mensulā tuā pauperes & ꝑegrini nouerūt tu cū ill' xp̄m cōuiuā noueri. Et xp̄s Math.x. Qui uos recipit me recipit. Et Mathei.xxv. Qd' uni ex mīmis meis fecistis mihi fecistis. Est de de hoc exemplū i sancto Martīo. qui dū paupi nudo partē clamydis sue dedisset nocte seqñti uidit xp̄m illa uestitū audiuitq; eū dicentē. Martin9 adhuc cathecumin9 hac me ueste cōtexit. ❡ Quinta rō ē societas. Est quidē elīa socius fidelis qa aīam nunq̄ deserit imo sibi fauet & assistit dū citat' añ tribunal eterni iudicis. Propterea legitur in uita Iohis elīarii. Q. fuit quidam thelonarius diues ualde noīe Petr9 hic paupib9 dur9 cū ad suā domū accedebāt eos furibundus ex pellebat. Cū ergo semel paupes int' se de ei9 auaricia & illiberalitate colloquerent' quidā eoꝝ dixit. Quid uultis mihi dare & ego hodie elīam ab eo accipiā. Et facientib9 cū eo pactū ad domū ei9 uenit & elīam postulauit. At Petr9 domū rediēs & pauperē ꝑforib9 uidēs cū ei9 famulus panes siligis ī domū deferret ille lapidē ñ inueniēs panē unū ex illis arripuit & cū furore pauperē ꝑcussit. Quē ꝑtinus accipiēs paup ad socios rediit & q; de manu ei9 elīam accepit idicauit. Post duos dies infirmat9 ad mortē diues ille uidit se añ iudiciū stare & mauros quosdā sup staterā mala ei9 appēdere. Ex altera aūt ꝑte statere quidā dealbati tristes stabant eo q; nihil qd' ibi apponerēt inuenire ualebā. Tunc unus eoꝝ dixit. Vere nihil habemus nisi unū panē siliginis quē ante duos dies ui coactus dedit quē dū sup staterā poneret eq̄litas ut sibi uidebat' facta ē. Dixeruntq; ei adauge ad siliginē hanc alioquin mauri te apprehendēt. Euigilās aūt & liberat9 dicebat pape si una siligo quā ꝑ furorē iactaui ita ꝓfuit q̄nto magis oīa sua bona indigētibus elargiri. Et ex tūc liberalissim9 pauperib9 semp fuit. ❡ Sexta rō inducēs hoīes ad elīas & pietatis opa dr̄ gratiositas. Facit equidē elīa habilē hoiem & idoneū ad dei gr̄e susceptiōez. Vñ Actuū.xi. tale ponit' exēplū Vir qdā erat i Cesarea noīe Corneli9 cēturio cohortis que dr̄ italica religiosus & timēs deū cū oī familia sua faciēs elīas m'tas plebi & deꝑcans deū sp uidit in uisu manifeste qi hora diei.ix. angelū dei introeūtē ad se & dicentē sibi. Corneli. At ille intuēs i eū timore correpti dixit. Quis es dñe. Dixit aūt illi. Orōes tue & elīe tue ascēdert' i memoriā i cōspectu dei. Et nūc mitte uiros i Ioppē & accersi Simonē quendā q

cognomiat᷑ Petrus & dicet tibi qd te oporteat facere. Optinuit itaq̃ Corneli⁹ elemosinis mediātib⁹ grām ut ad ipm baptizandū mitteret᷑ Petr⁹. ¶ Septia rō dr̄ felicitas. Pro ipa utiq̃ felicitatē eterne uite cōseqmur. Vñ.i.Thi.iiii.apl's ait Pietas ad oīa ualet ꝓmissionē hñs uite que nunc ē & future. Qđ xp̄s declarauit Math.xxv.ubi ad regnū celoꝝ uocatuꝝ se dixit eos q mie opa dilexerūt.

¶ Q. septē cōditiōes reqrunt᷑ ad hoc ut elīa debito mō fiat. Capl'm.ii

SEcundū mysteriū declarandū de elīa dr̄ cōditio. In quo explicande sunt septē q̄litates siue cōditiōes que notāt᷑ ī uerbis Zachei.d.Luce.xix. Ecce dimidium bonoꝝ meoꝝ dñe do pauperib⁹. Vbi innuit᷑ q̃ elīa debet esse. Primo ꝓmpta. Scđo copiosa. Tertio bona. Quarto ꝓpria. Quinto ordīata. Sexto liberalis. Septimo discreta. ¶ Primo elīa debet esse ꝓmpta. ꝓpterea dr̄. Ecce. q̄si dicat Zacheus q̃ cū fieri pōt elīa nō ē tardāda nō differenda nō ꝓcrastinanda sicut multi faciūt q ñ nisi p⁹ multas p̄ces & diuturnū tp̄s elīas erogare uolūt. Propterea dicit sapiēs puer.iii. Ne dicas amico tuo. Vade & reuertere cras enī dabo tibi cū statī possis dare. Et Seneca li°.ii.de bñficiis. Ingratū est bñficiū qđ diu inter dantis man⁹ hesit. Et ut ait Macrobius li°.ii.saturnaliū. Pars bñficii ē qđ petit᷑ si cito neges. Veꝝtñ satis rep̄hensibiles sunt q mortē expectant ut bona sup̄flua quib⁹ nō egēt paupibus tribuant᷑. Pro qb⁹ facit sapiēs uerbū illud sancte Lucie que sue mr̄i dixit. Qđ moriēs das ideo das qa tecum ferre non potes. Solet etiā deo ꝓmittēte sepi⁹ euenire q̃ auaroꝝ diuitū bona que p⁹ mortē ī pias cās distribuere disposuerūt rapiant᷑ dilanient᷑ & distrahant᷑ a ꝑentib⁹ a domesticis a consanguineis litigātib⁹ & qñq̃ ab extraneis uersutia & calliditate illa querentib⁹. Quare cōsulendū ē oīb⁹ qb⁹ supabundāt diuitie ut uelint ipi ꝑ se collocare illas ī celo nec expectare ut p⁹ mortē id faciāt alii qa ut dixim⁹ sepe fallūt. Scđo elīa debet esse copiosa ꝓpterea dixit Zache⁹. dimidiū. Vñ Thobie.iiii. Si multū tibi fuerit abundant᷑ tribue. Neq̃ timēda ē paupⱦtas si elīe ample fiant. Nō enī deus uult supari ab aliquo de liberalitate sicut uideri pōt exēplū de b° in.ii.dial.li° de Bonifacio Fundeñ ep̄o. Cui ex paucis uuis uinū collectū paupib⁹ largiēti illud miraculose mlt̄iplicauit de⁹. Tertio debet elīa esse bona idest de bonis reb⁹ non infectis aut marcidis ꝓpterea dixit Zache⁹. bonoꝝ. Quarto debet esse elīa ꝓpa ut fiat de ꝓpriis bonis nō de alienis iō dixit Zacheus. meoꝝ. Vñ.i.q.i.c. Non ē. Grego⁹ ait. Nō ē putāda elīa si paupib⁹ dispenset᷑ qđ ex illicitī reb⁹ acqrit᷑. glo. aūt ibi dicit. Nō enī cā pietatī faciēda ē iniqtas. ut patet.xiiii.q.v.c. Forte.xxxii.q.iiii.c. Sic non sunt.xxxiii.q.v.c. Si dicat.xxvii.q.ii.c. Si tu abstines.xxii.q.ii.c. Ne qs.&.xiiii.q.v.c. Nolite. Aug⁹ ait. Nolite uelle elīas facere de fenore & usuris. Et i.c. Elemosina. Greg⁹ dicit. Elīa redēptoris nr̄i oculis illa placet que non

ex illicitis & iniq̄tate cōgerit̄ sed que de rebus cōcessis & bñ acq̄sitis impendit̄.
Quinto elīa debet esse ordinata ut.s.fiat ꝑ dei honore ꝓximi salute & ꝓp̄a utili
tate nō pro uana gloria ac huiꝰ scl̄i pompa. Vñ Zacheus addidit.dn̄e.idest pro
tuo amore & honore qui dicens ei elīas facio.ꝓpterea xp̄s Math.v.c.dixit. Cū
facis elīam noli tuba canere añ te sic hypocrite faciūt ī synagogis & uicis ut ho
norificent̄ ab hoībus. Amen dico uobis recepunt m.s. ❡ Sexto elīa debet esse li
beralis ut nō fiat ꝑ susceptis seruiciis. Nā sūt pleriq̄ q̄ paupes laborare cogūt
& pꝰea illis noīe elīe aliq̄d tribuūt cū tñ merces laboris potius q̄ elīa debeat ap
pellari.ꝓpterea dixit Zacheus do idest nō uēdo s3 liberal̄r dono .Septimo elīa
debet esse discreta ut det̄ his q̄ īdigēt & nō his q̄ abūdant.qd̄ dictum est ꝓpter
illos q̄ hn̄tes aut uicinos aut attinētes q̄ pauꝑtate & egestate grauant̄ elīas fa
ciunt ad exornādas ecclesias aut eccl̄iastica ornamēta ampliāda Qd̄ nō dānamꝰ
nisi dū fame ꝑire ꝑmittunt̄ ꝓximi indigētes.ꝓpterea dicit Ambrosiꝰ .xii.q.ii.c.
Auꝝ. Auꝝ habet eccl̄ia non ut seruet sed ut eroget & subueīat ī necessitatibus
q̄d ē opꝰ custodire qd̄ nihil adiuuat? An ignoramꝰ q̄ntū auri atq̄ argēti de tē
plo assirii sustulerunt? Nonne melius conflat sacerdos ꝓpt̄ alimoniā pauperū
si aliq̄ subsidia desūt q̄ si sacrilegꝰ cōtamīet & asportat hostis? Nōne dicturꝰ ē
dn̄s. Cur passus es tot inopes fame mori? Et certe hēbas auꝝ ministrasses alimo
niā. Cur tot captiui in comertiū ducti nec redēpti ab hoste occisi sunt? Melius
fuerat ut uasa uiuētiū seruasses q̄ metallorū.his nō posset rn̄sū referri. Quid.n.
dices? Timeo ne tēplo dei ornatꝰ deesset. Rn̄deo. Auꝝ sacr̄a ñ quer̄t neq̄ auro
placēt que auro ñ emunt̄. Ornatꝰ sacroꝝ redēptio captiuoꝝ ē. Et uere illa sunt
uasa ꝑ̄ciosa que redimūt aīas a morte. Ille uerus thaurꝰ dn̄i qui oꝑat̄ qd̄ sanguis
eiꝰ oꝑatus ē. Et Hieroꝰ ad Demetriadē uirginē inq̄t Alii eccl̄ias hedificēt, uesti
ant ꝑietes marmoꝝ crustis. Sed tibi aliud ꝓpositū. xp̄m uestire in nudis, uisitare
in languentibꝰ, & subuenire ī oppressis. hec ille.

❡ Q̄ septē sūt oꝑa mīe q̄bꝰ necessitatibꝰ ꝓxī ē subueniēdū. ❡ Capl̄m.iii.

Tertiū mysteriū declarādū de elīa dr̄ distinctio. Distinguit̄ eq̄dē ī elīas
spūales & corporales. Elīe spūales sūt cū dat̄ uel aliq̄d spūale ad subue
niendū spūali indigētie ꝓximi & cōtinent̄ ī hoc uersu. Cōsul̄e, castiga, doce, so
lare, remitte, fer, ora. Elīe corporales sūt cū dat̄ uel fit aliq̄d corporale ad subuē
tionē corporalis indigētie que sūt septē & continēt̄ ī hoc uersu. Visito, poto, ci
bo, redimo, tego, colligo, cōdo.s. Prima ē uisitare infirmū. Scd̄a potare sitientem
Tertia cibare esurientē. Quarta redimere īcarceratū. Quinta uestire nudū. Sex
ta recipere hospitem. Septīa sepelire mortuum. Et q̄m corporales elīe mag̅ se
offerunt & occurrūt necessarie q̄a multo plures sūt q̄ corporal̄r q̄ qui spūaliter

affligunt᷑. Ideo corꝑales elīas explicabimus. ¶ Prima itaqꝫ elīa ē uiſitare infirmos
& tribulatos. Et de hac ſapiēs. vi. c. eccl̄. ait. Nō te pigeat uiſitare infirmū. Ex his
.n. in dilectione firmaberis. Et Iac. v. Religio munda & īmaculata apud deum &
patrē hec ē uiſitare pupillos & uiduas ī tribulatione eoꝝ. Vñ in uitis patrū. Frat᷑
ꝗdā interrogauit quēdam ſenē. d. duo fratres ſunt quoꝝ un9 ieiunat ſex diebus
mltū laborans Ali9 uero ſeruit egrotātib9 Cui9 op9 magꝭ acceptū ē deo. Rñdet
ſenex. Si frat᷑ ille qui ſex diebus laborās ieiunat appēdat ſe ꝑ nares, nō pōt eſſe
eq̄lis illi ꝗ infirmātibus deſeruit. Scd̄m opus mīe ſeu ſcd̄a elīa ē potare ſitiētē
Et de hoc xp̄s Math. x. ait. Qui potū dederit uni ex minimis iſtis calicem aque
frigide tm̄ in noīe diſcipuli. Amen dico uobis nō ꝑdet mercedē ſuā. Tertia elīa
eſt cibare eſuriētem. Et de hac Thobie. iiii. Panem tuū cū egenis & eſurientibus
comede. Quarta elīa ē redimere captiuos. Et de hac eccl̄. iiii. Libera eū qui iiu-
riā patit᷑ de manu ſuꝑbi. Quinta elīa ē ueſtire nudū Et de hac Luce. iii. xp̄s dixit
Qui habet duas tunicas det unā nō hñti. Sexta ē colligere hoſpites. hec āt hoſ-
pitalitas multa bona facit. Prīo ad ſuſceptionē gr̄e ꝑ̄pat. Qd̄ figuratū eſt Luce
ultīo in h° ꝙ duo diſcipuli xp̄m cognouerūt cū eū ad hoſpitiū inuitaſſent. Scd̄o
bona tp̄ralia multiplicat ut patet in illa uidua que Heliam in hoſpitio ſuo ſuſce
pit cui farina & oleū ñ defecerunt. iii. Regꝭ. xvii. c. Tertio a malo tp̄rali ſeruat ut
patet in Raab que recepit nuntios filioꝝ iſrl̄. Et ideo a morte ſaluata ē. Quarto
xp̄m recipit. Vñ in uitis patꝝ legit᷑. Q̄ quidā Martinus noīe monachus ualde
honorabilis in ſuo monaſterio uiſitationis gratia ad aliud monaſteriū tendebat
Pergens itaqꝫ leproſum quendā in uia uolentē ad ſuū hoſpitiū redire & ꝑ̄ laſſi-
tudīe nō ualentē reꝑit. Vir aūt dei eiuſdē leproſi laſſitudinē miſerat9 paliū quo
ueſtiebat᷑ in terrā ꝓtinus proiecit & expandit ac deſuꝑ leproſū poſuit eūqꝫ ſuo
palio undiqꝫ cōſtrictū ſuꝑ humeꝝ leuauit ſecūqꝫ reuertēs detulit. Cūqꝫ iā mona
ſterii forib9 appropinq̄ret abbas eiuſdē monaſterii magnis clamare uocib9 cepit
Currite & ianuas monaſterii citi9 aꝑite ꝗa frat᷑ Martin9 uenit portās dñm xp̄m
Stati uero ut Martin9 ad mōaſterii portā ꝑuenit is ꝗ leproſus eſſe putabat᷑ de
collo ei9 exiliēs & in ea ſpē apꝑens q̄ recognoſci ab hoībus ſolet redēptor huma
ni generꝭ de9 & hō Ieſus xp̄s ad celū Martīo aſpiciēte rediit eiqꝫ aſcendēs dixit.
Martine tu nō erubuiſti me ſuꝑ terrā ego te ñ erubeſcā ſuꝑ celos. Qui ſanctus
uir mox ut eſſet monaſteriū ingreſſus ei pr̄ mōaſterii dixit. Frater Martine ubi
ē quē portabas? Cui ille rñdens dixit. Ego ſi ſciuiſſem ꝗs erat tenuiſſem pedes
eius. Et narrabat ꝗa dū eū portaſſet mīme pondus ei9 ſenſiſſet. Septīa elīa ē ſe
pelire mortuos. Et de hac diffuſi9 dicem9 cū agem9 de pietate defunctoꝝ. Ergo
benigno corde īpendam9 nr̄is ꝓximis pietatis oꝑa ut ſic ualeamus in hoc ſeculo

160

acquirere dei gratiam & in futuro sempiternam gloriam. In qua uiuit regnat q; deus per infinita seculoꝝ secula. Amen.

¶ Sabbato tertie ebdomade ĩ quadragesima. De simulato uitio adulatiõis quo sepius pharisei utebant᷑ cum xp̃o loquentes. Sermo. xlv.

DIxerũt ei. magr̃ hec mľr mõ deprehẽsa ẽ in adulterio. Simulantiũ pharisеoꝝ uerba sũt ista origiaľr Ioh. viii. c. & ĩ euãgľio hodierno. Sequũt᷑ pľimi uenenosos mores uirulentosq; modos scribaꝝ & pħeoꝝ ꝗ xp̃m blande reuerent᷑ q; magistꝝ uocãtes ei⁹ tñ doctrinã nõ solũ ſpnebãt ueꝝ etiam aliis uilẽ cõtemptibilẽ exosamq; reddere satagebãt. Ipsoꝝ aũt uestigia retinẽt adulatores ꝗ suis mellitis uerbis ueritate neglecta ẜlitatẽ fouent. Ea ꝓpt᷑ in hoc sermone de uitio adulationis pulchra quedam & utilia aperiemus. De qua tria mysteria sunt declaranda.

¶ Primũ dr̃ diffinitio. ¶ Quid sit adulatio & qualiter potest quis quandoq; laudare aliquem cum merito & quandoq; cum peccato.
¶ Secundum offensio.
¶ Tertiũ remediatio.

Capľm. i.

PRimũ mysteriũ declarandũ de adulatiõe dr̃ diffinitio In quo ꝗd sit adulatio uideam⁹. Et ex dictis Alex. in. ii. uoluĩe sũme põt sic diffiniri. Adulatio ẽ peccatũ ꝑueniẽs ex sermone uane laudis alicui facte intentiõe placendi. Pro cui⁹ declaratione notãda sunt tria vʒ. ¶ Primũ notandũ ẜm Tho. in scripto ſup liᵒ. iiii. ethi. Q; circa hũana colloꝗa ꝑ que maxĩe hoĩes adĩuicẽ cõuiuũt & conuersãt᷑ ẜʒ naẗe sue ꝓꝓetatẽ respectu alioꝝ aĩaliũ que sibi ĩ cibis uľ ĩ aliis hui⁹i cõicant nõ aũt in colloquiis in ꝗbus ꝓprie cõsistit cõuictus human⁹ quo ad delectare aliũ uel cõtristare triplex drĩa reperit᷑. Quidã enĩ sunt ꝗ in suis colloquiis tenent mediũ in laudãdo uel cõtristãdo & tales uocant᷑ affabiles uel amici. Quidã uero alii sunt ꝗ tenẽt excessũ in cõtristãdo & defectũ in delectãdo & tales agrestes discoli uel litigiosi noĩant᷑. Quidã uero alii sunt qui tenẽt excessũ ĩ delectãdo & defectũ in alios cõtristãdo & tales placidi uel adulatores uocant᷑. Prĩo enĩ dico ꝙ quidã sunt ꝗ in suis colloquiis tenẽt mediũ in delectando uel cõtristãdo alios eo ꝙ tales delectãt uel contristant alios sicut oportet & qñ oportet & ẜm alias circũstãtias & tales sũt laudabiles & uocãt᷑ affabiles uel amici. Hñs enĩ hãc uirtutẽ affabilitatis uel amicitie qñ q; laudat alios & delectat ẜm ꝙ exigit debit⁹ ordo necessitatis & rationis. Qñ q; uero refugit delectare & eligit cõtristare. Et hoc duobus modis. Vno mõ ex parte ip̃ius qui cõtristat. puta si non sit sibi honestum talia colloquia audire ut cũ aliꝗs loquit᷑ uerba turpia uel etiã si sit sibi nociuum. puta cũ alius loquit᷑ in detrimentũ ei⁹. Alio mõ ex ꝑte illius quẽ cõtristat puta si dicat uel faciat aliꝗd ꝗđ ad ꝓpriã ip̃ius magnã inhonestatẽ ꝑtineat uel

162

etiam ſi multū ſit nociuū. Scđo quidā alii ſunt qui tenent exceſſum ī cōtriſtādo alios & defectū in delectādo. Supabundāt enī in alios cōtriſtādo & uolūt cōtrariari oībus que dñr uel fiūt ab aliis. Et iſti agreſtes uocant᷑. Tertio quidā alii ſunt q in ſuis colloquiis tenēt exceſſum ī delectādo & defectū in cōtriſtādo. Hi enī ī ſuis ſermonibus & in reb9 aliis qb9 cōicāt & cōuerſant᷑ cū aliis oīa que ab aliis dicūt᷑ uel fiūt laudāt ſiue bona ſint ſiue mala ad hoc ꝙ delectabiles ſe eis exhibeāt & ī nllo cōtradicūt eis qb9 cōuiuūt ne eos cōtriſtēt eſtimātes ꝙ oportet oībns cōuiuere ſine triſtitia. Et tales ſi hoc nō faciūt ꝑpt᷑ aliud niſi ꝑpt᷑ delectationē uocāt᷑ placidi uel placēteri. Si aūt hoc faciūt ꝑpt᷑ adipiſcēdā pecuniā uel qcqd aliud qđ pōt pecunia eſtimari blāditores ſeu adulatores uocant᷑. ℭ Scđm notādum ꝙ cū adulatio cōſiſtat in ſermone laudis alteri exhibite ut ē dictū ſic hō pt aliquē laudare bñ & male ꝑut. ſ. debite circūſtātie ſeruant᷑ uel ꝓtermittunt᷑. Nā pōt aliquis ſm Tho ii. ii. q. cxv. aliquē delectare laudādo eū tripl̄r Primo ut de9 honoret᷑. Scđo ut ꝓximus adiuuet᷑ ne in tribulatione deficiat. Tertio ut uirtus in ꝓximo augeat᷑ uel ut etiā conet᷑ in bono ꝓficere. Tunc his trib9 modis uelle laudare aliquē ul᷑ uelle placere qđ ē licitū & meritoriū & ꝑtinet ad rōnē amicitie ul᷑ caritatis nec adulatio dici pōt. Alio mō pōt qs male laudare aliquē. Prīo qñ laudat de aliquo ſibi dubio uel incerto. Vñ Eccle. xi. Non laudes uiꝝ in ſpecie ſua. Ibi glo. Nec iuxta ſpeciē corporis eſtimes q̄litatē mētis. Scđo aliqs male laudat aliū qñ laudat de futuro. Vñ Eccle. xi. Añ mortē ne laudes quenq̄. Tertio aliqs male laudat aliū de illicito. ſ. qñ laudat de uitio ſm illud pſal. Laudat᷑ peccator in deſideriis anime ſue. Vel ſm Alex in. ii. ſumme pōt aliqs ꝑ adulationē laudari. aut reſpectu mali. aut reſpectu boni. reſpectu mali duob9 mōis. Primo laudādo malū tanq̄ bonū. Scđo malū diminuendo. reſpectu boni fit ponendo & laudando bonū eſſe qđ nō ē aut augēdo bonū & laudando ipm magis q̄ ſit. ℭ Tertium notandum ꝙ adulatio aliqñ ē peccatū ueniale aliqñ mortale. Veniale peccatum ē tribus rōnibus ſm Alex. & Tho. Prima rō ē cū aliquis adulat᷑ ſola auiditate alios delectandi & nō intentione nocendi. Scđa ē cū aliqs adulat᷑ ſola intētione uitādi aliqđ malū ſine alterius detrimēto. Tertia cū alqs adulat᷑ intentiōe cōſeqñdi bonū aliqđ neceſſariū. Sꝫ peccatū ē mrotale duab9 rōnib9. Prīo rōe criminis cū. ſ. quis aliquē laudat de peccato. Talis agit cōtra caritatē proximi quia prebet ei occaſionē in malo perſeuerandi. Propterea Aug9 ſup illo uerbo pſal. Laudat᷑ peccator ꝛc ait. Hec ē magna ira dei ut deſit correctio & adſit laudatio. Adulantiū enī lingue ligāt aīas in peccatis. Delectat enī illa facere ī qbus non ſolū non metuit᷑ repħenſor ſed etiā laudat᷑ peccator. Scđo adulatio ē peccatū mortale rōe intētionis cū aliqs adulat᷑ alicui hac intentione & fine ut fraudulent᷑

161

sive corporaliter sive spiritualiter ei noceat.

❧ Qualiter se habet adulatio in comparatione ad homicidium & ad detractionem & ad illum cui fit. Capl'm.ii.

SEcundũ mysteriũ cõtemplandũ de adulatiõe dr̃ offensio. In quo apiendum ẽ q̃ grauit' offendit & peccat adulator. Et ad hoc clari⁹ intelligẽdũ tria dubia disputem⁹. ❧ Primũ dubiũ. Vtrũ peccatũ adulatiõis sit graui⁹ peccato homicidii. Et rñdet Alex. q̄ adulatio & homicidiũ in grauedie se habent sicut excedẽtia & excessa. Qd' patet qa homicidiũ ẽ graui⁹ peccatũ adulatiõe duplici rõne. Prima ẽ qa lingua adulatoris nõ nocet ita efficacit' sicut gladius psecutoris Qd' patet qa gladi⁹ psecutoris effectiue occidit q̃ sufficiens cã mortis. Lingua aũt adulatoris non ita efficacit' nocet qa nll's põt esse alteri sufficiẽs cã peccandi Ergo cũ gladi⁹ psecutoris sit cã mortis efficient' & lingua adulatoris sit cã peccandi non efficient' sed occasional'r ideo homicidiũ ẽ graui⁹ peccatũ adulatiõe. Scd'a rõ ẽ qa malũ irrecupabile ẽ graui⁹ malo recupabili. Sed nocumentũ homicidii ẽ irrecupabile. nocumentũ uero adulatiõis ẽ recuperabile. ergo ₇c. Ex alia uero parte adulatio ẽ graui⁹ peccatũ homicidio duplici rõne. Prima ẽ qa peccatum q̃nto ẽ magis nociuũ in p̃tiosiorib⁹ reb⁹ tanto graui⁹ ẽ. Sed lingua adulatoris plus nocet in p̃tiosiorib⁹ bonis. s. in bonis spiritualib⁹ q̃ gladius psecutoris q̄ nocet in corpalibus tm̃ ergo ₇c. Scd'a rõ ẽ qa peccatũ q̃nto occulti⁹ nocet & minus caueri põt tãto ẽ grauius. Sed peccatũ adulatiõis occulti⁹ nocet. Magis enĩ põt caueri a manu psecutoris q̃ a lingua adulatoris. ergo ₇c. ❧ Scd'm dubium. Vtrũ adulator ita grauit' peccet sicut ille cui adulat'. Rñdet Alex. ubi s̃ duob⁹ modis. Prĩo simpl'r & absolute sine aliq̃ distĩctiõe Q. ille q̄ adulat' alteri & nocet ei plus peccat & plus nocet sibi q̃ illi cui adulat'. rõ ẽ qa sibi nocet tãq̃ sufficiens cã peccãdi. Aliis aũt nocet & ẽ cã peccati occasional'r tm̃. Scd'o rñdet cũ distinctione. Nã distinguendũ ẽ de illo cui aliq̃s adulat'. Aut enĩ ille nõ assentit adulationi aut assentit. Primo cũ q̃s nõ assentit adulatiõi tunc adulator peccat mortal'r ex intentiõe inducẽdi illũ ad peccatũ mortale q̃ntũ in eo fuit licet ille adulatiõi nõ assentiret. Scd'o uero cũ aliq̃s adulationi cõsentit & acquiescit tunc de tali distinguo. Quia ẽ quidã q̄ decipit' credẽdo adulatori plus de seipo q̃ sibi & talis cũ decipit' ab adulatore min⁹ peccat q̃ adulator Est ali⁹ q̄ ñ solũ credit adulatori s₃ etiã fouet ip̃m & p̄curat ut fiat adulatio & talis pl⁹ peccat q̃ adulator. ❧ Tertiũ dubiũ. Vtrũ adulatio mai⁹ sit peccatũ q̃ detractio. Rñdet Alex. q̄ detractio ẽ graui⁹ peccatũ. Primo ex p̄te radicis qa detractio ex deteriore radice surgit q̃ adulatio. s. ex odio & ex ĩuidia ĩ quib⁹ detractor sĩlitudinẽ diaboli tenet. Adulatio uero ex libidine placendi procedit uel ex uanitate cordis. ❧ Secundo

163

detractio ē grauius peccatū q̄ adulatio ex pte finis quia adulatio intēdit magnificare nomē detractio uero nitit̄ auferre uel depmere nomē. uł adulator querit delectationem eius cui adulatur detractor uero querit diffamationē eius cui detrahit. Sed nescio quid dicā de adulatione qn̄ tot inueniunt̄ adulatores tot etiā adulatoribus aures beniuolas accomodantes quo fit ut ueritas conculcetur & malitia superabundet.

¶ De tribus remediis quibus est utendum ut euitentur fraudes & deceptiones adulatorum. Capłm .iii.

TErtiū misteriū declarandū de adulatione dr̄ remediatio Possūt.n.tria remedia contra adulatores apponi. Primū ē deceptiōis cōsideratio. Scd̄m bone cōscie cōditio. Tertiū ꝓprie miserie īspectio. Primū remediū ē deceptōis consideratio. Ab illo.n.semꝑ cauendū est qui semꝑ decipit. Sed oīs adulator ē talis. Vn̄ Aug9 sup psal. Adulatio ē fallaci laude seductio. Et idē sup psal. Pl9 ꝑsequit̄ lingua adulatoris q̄ man9 ꝑsequētis. Et Hiero9 sup psal. Nihil ē qd̄ tā facile corrūpat mētes hoīm sicut adulatio. Plus.n.nocet lingua adulatoris q̄ gladi9 ꝑsecutoris. Et Beda sup Luc. Ipa peccati nutrix adulatio est que sicut oleū flāmis ita ī culpa ardētib9 solꝫ admīstrare fomētū. & Cassiodor9 ī epłis. Adulatio blāda oībus applaudit oībus salue dicit. ꝓdigos uocat liberales. auaros pcos & sapiētes. lasciuos curiales. garrulos affabiles. obstiatos cōstātes. pigros maturos & graues. hec sagitta leuit̄ uolat cito infigit̄. Et Seneca ad Lucillū. Malum hoīeꝫ blāde loquētem agnosce tuū laqueū esse. Habet.n.suū uenenū blāda oro Et ꝓuer.i. Si te lactauerint peccatores ne acquiscas eis. ¶ Secundum remediū cōtra adulationē ē bone cōscie cōditio. Nā bona cōscia semꝑ min9 existimat de se. ꝓpterea xp̄s Luc.xvii. dixit. Cū bona feceritis que p̄cepta sunt uobis dicite serui inutiles sumus. qd̄ debuimus facere fecimus. Et Greg9 di.v.in.c. Ad eius. Bonaꝶ mentiū ē ibi culpā agnoscere ubi culpa nō est ¶ Tertiū remediū contra adulationē ē ꝓprie miserie inspectio uel recognitio Vn̄ Greg9.xi.q.iii.c. Inter uerba ait. Int̄ uerba laudantiū uel uitupantiū ad mentē recurrendū ē. Et si in ea nō inuenit̄ bonū qd̄ de nobis dr̄ magnā tristitiā generare debet. Et rurs9 si in ea nō inuenit̄ malū qd̄ de nobis hoīes loquunt̄ ī magnā letitiā debem9 ꝓsilire. Et Seneca ad Lucillū. Intus teipm̄ cōsidera nō q̄lis sis aliis credas. Et idē ad Lucilł Alex. cū in obsidiōe cui9dā urbis circuisset muros ictu sagitte ꝑcussus cū repsso sanguine sicci uulneris dolor cresceret & crus obstupuisset. Oēs inquit iurāt me esse filiū Iouis sed uulnus hoc hoīeꝫ me esse clamat. Verūtn̄ hodie uerificat̄ dictū Hiero. ad Sabinianū ubi ait. Naturali ducimur malo & adulatoribus nostris libēt̄ fauem9 & q̄q̄ r̄ndeam9 nos īdignos & calid9 rubor ora ꝑfūdat tn̄ ad laudē

suã intrinsec⁹ aĩa letat᷑. Idcirco ut dixi paulo añ. Languet ueritas & iustitia con-culcat᷑ q̄a adulatio apud uiros magnos & seculi hui⁹ potentes optinet magnum locũ. Abstineam⁹ igit᷑ nos ab hoc dãnali uitio ut mereamur in hoc seculo parti-cipes fieri dĩne gratie & in futuro sẽpiterne glorie ĩ qua uiuit gloriosus de⁹ ꝑ ĩfinita secula seculoꝝ. Amen. 162

¶ Dominica q̄rta in q̄dragesima in mane de sacro cultu dieꝝ festoꝝ illorũq̧ debita ueneratione. Sermo. xlvi.

E Rat ꝓximũ pasca dies fest⁹ iudeoꝝ. Scribunt᷑ hec uerba Ioh. vi. c. & in euãgelio p̄ntis dñice. Magnificat euãgelista miraculũ factum a xp̄o dum satiauit ex paucis panib⁹ atq̧ pisciculis tot millia hoĩm ꝓpt᷑ circũstantiã diei festi. Cũ uero int᷑ xp̄ianos sacroꝝ dieꝝ obseruãtia religiosa penit⁹ sit extĩcta q̄bus merito cõuenire põt q̄d Isa. i. dñs ait. Kl'as uestras & sollẽnitates ur̄as odiuit aĩa mea facta sunt mihi molesta. laboraui susti-nens & cũ extenderitis man⁹ ur̄as auertã oculos meos a uobis Idcirco in p̄sẽti ser-mone ꝓ reformatione presentium de festis erim⁹ tractaturi de quibus tria my-steria principalia declarabimus.

¶ Primũ dr̄ approbatiõis ¶ Q̄ usus sacroꝝ festoꝝ approbat᷑ & cõmẽdatur a gen-
¶ Secundum detractionis tilibus a iudeis & a christianis.
¶ Tertiũ obseruationis. Capl'm. i.

P Rimũ mysteriũ de festis declarandũ dr̄ approbationis. Nã sunt m'lti asse-rentes uanum esse uel inutile obseruare & celebrare festa quibus festorũ usũ approbatum tripl'r oñdem⁹. Prĩo ꝑ gẽtiles. Sc̄d'o ꝑ iudeos. Tertio ꝑ christianos. ¶ Primo oñdim⁹ approbatũ usum festoꝝ ꝑ gẽtiles. Ip̄i nãq̧ licet secũdũ errores suos festa tñ sollẽnit᷑ celebrabãt. Vñ Varro in ultimo uolu͡ie reꝝ dinaꝝ narrat. Q̄ romani p̄ma die Ianuari celebrabant festum Iani. Ianus uero fuit q̄dã qui regnauit in ꝑtib⁹ illis ubi est roma a quo mons Ianicul⁹ dictus ẽ Et ex dictis Ouidii de fastis colligit᷑ q̄ eodẽ mẽse celebrabant festum Minerue que erat dea belloꝝ. Et q̄ in februario habebãt festũ dee felicitatis Et festũ Fauni quẽ dice-bant deũ montium. In martio agebant festũ Martis dei belloꝝ. In Aprili festũ fortune quã dicebãt deã. In Madio festũ dee flore que fuit ministra ueneris & dicebat᷑ habere ꝑtãtẽ sup flores. Erant eis & alia festa que causa breuitatis omit-to. Pro quibus dicebat Tibullus. Luce sacra reqescat hum⁹ requiescat arator. Et graue suspenso uomere cesset opus. Et Seneca ad Lucillũ. Festis maxime dieb⁹ aĩo impandũ ẽ ut tũc uoluptatib⁹ sol⁹ abstineat cũ ĩ illas oĩs turba ꝓcubuit. Sc̄d'o oñdim⁹ usũ festoꝝ approbatũ esse ꝑ iudeos. Ipsis. n. festa custodiẽda frequent᷑ precepit deus. Vñ Leuit. xix. ait. Sabbata mea custodite ego dominus deus ur̄.

164

Et.xxvi.c.Ego dn̄s de⁹ ur̄.custodite ſabbata mea & pauete ad ſanctuariū meum
Et deutro.v.c.Obſerua diē ſabbati ut ſanctifies eū.Et exodi.xvi.De mānā colli
gendo dixit.Sex diebus colligite in die aūt ſeptīa ſabbatū ē dn̄i.Idcirco n̄ inue-
nietis. Et Hiere.xvii.Sanctificate diem ſabbati ſicut precepi uobis.Et Iſaie.lvi.
Oēm cuſtodientē ſabbatū ne poluat illud & tenentē fed⁹ meū adducā ī montē
ſanctū meū & letificabo ī domo orōnis mee. Tt Ezechiel.xx.Ego dn̄s de⁹ ur̄ In
p̄ceptis meis āmbulate & mādata mea cuſtodite & facite ea & ſabbata mea ſācti-
ficate ut ſit ſignū int̄ me & uos & ſciatis qa ego dn̄s. Pro declaratiōe tn̄ hui⁹ uo
cabuli ſabbatū notandū. Q2 alr̄ denoīat̄ dies a gētilibus alit̄ a iudeis alr̄ ab eccl̄ia
Gentiles etenī denoīant dies a planetis.Ex hoc dicit Albertus magnus ī ſuo in
troductorio ī aſtronomia. Q2 ſapientib⁹ egyptiis & chaldeis uiſū ē ꝙ luna dn̄a-
ret̄ ī p̄ma hora diei lune. Ideo diē illā uoluerūt denoīare ab ip̄a luna. Et ꝙ mars
dn̄aret̄ in p̄ma hora diei martis. Et mercuri⁹ ī p̄ma hora diei mercurii. Et iupit̄ ī
p̄ma hora diei iouis.Et uenus ī p̄ma hora diei ueneris.Et ſaturn⁹ ī p̄ma hora diei
ſabbati Et ſol ī p̄ma diei hora dn̄ice Et ſic ſ̄m p̄dictos ſeptē planetas ſeptē dies
ebdomade noīabāt. Hebrei denoīabant dies.d.p̄ma ſabbati.ſ.domīca die q̄i die
p̄ma p⁹ ſabbatū.Iuxta illud. Veſpere aūt ſabbati que luceſcit in p̄ma ſabbati.Et
ſequentē diē dicebant ſcd̄a ſabbati & ſic ordinate alios tertia ſabbati ⁊c̄.uſqꝫ ad
ſeptimū diem quem appellabāt ſabbatum. Q2 ſ̄m magr̄m in hiſtoria ſcolaſtica
& Damaſcenū intep̄tat̄ requies eo ꝙ illo die requieuit dn̄s ab oī ope qd̄ patra-
rat ut habet̄ Gen.ii.c.Qn̄qꝫ etiā apud hebreos tota ebdomada dr̄ ſabbatū iuxta
illud Luce.xviii.Ieiuno bis in ſabbato. Septimū tn̄ diē ꝓprie dicebāt ſabbatum
quē ip̄i ſanctificabāt.Et ultra iſtū diē habebāt ip̄i iudei alias ſollemnitates.Ec-
cleſia aūt denoīat dies.d.diē dominicū de quo pleni⁹ in ſeqn̄tib⁹ dicem⁹ & diem
ſeqn̄tē ſcd̄am feriā aliū tertiā aliū q̄rtā aliū qntā aliū ſextā & ſequentē diē ſab-
bati. ¶ Tertio oñdim⁹ approbatū uſū feſtoꝝ p xp̄ianos. Nam ſancta mr̄ eccl̄ia
ſtatuit ſub p̄cepto aliquos dies feſtos a fidelib⁹ celebrandos q ponunt̄ ꝑ maiori
ꝑte de cōſe.di.iii.c.Pronūtiandū.Et extra de feriis in.c.Cōqueſtus.Hi ſunt.oēs
dies dominici ꝑ totū annū.Natiuitas dn̄i.ſancti Stephani.Iohis euāgeliſte.In-
nocentū.Silueſtri.Circūciſio dn̄i.Ephia. Tres dies reſurrectiōis.Aſcenſio dn̄i.
Pent cū duob⁹ dieb⁹ ſeqn̄tib⁹.Quatuor ſollēnitates p̄ncipales btē uirgīs.ſ.Na
tiuitat Purificatiōis Annūtiatiōis & Aſſumptiōis ei⁹. Natiuitas Iohis baptiſte
Duodecī apl̄oꝝ.ſancti Laurētii.dedicatiōis ſancti Michaelis.Oīm ſanctoꝝ.&
ſancti Martini.Celebrāde ſūt etiā ille feſtiuitates q̄s ſingl̄i ep̄i cū ſuo clero po
pulo indixerint celebrandas.Inſup de cōſe.di.iii.in.c.Crucis.Statuit Euſebius
ꝙ feſtum crucis in tertia die maii ſollēnit̄ celebret̄; In Clemētina uero.Si deū

165

de re. & ueneratione ſanctoꝝ mādat̃ celebrari feſtū corporis xp̄i. Sūt & alia feſta ꝑ cōſuetudinem eccl̃ie totius introducta. ſicut ſancti Nicolai. ſancti Antonii abbatis & quedā alia que ſcd̃m morē patrie celebrāda ſunt. Quare religioſ9 laudabiliſq; apparet ſauctoꝝ feſtoꝝ uſus.

¶ Quare ſabbatū mutatū ē ī doīcā & cur alia feſta ſunt ſuꝑaddita & de peccato illoꝝ ꝗ feſta nō cuſtodiūt. Capl̃m. ii.

SEcundū myſteriū de feſtis declarādum dr̃ determinatio In quo determinate dubitare cōtigit circa quedā non inmerito aꝑienda & maxime ut iudeis nos rep̄hendentib9 rn̄dere ualeam9. Dubitat̃ ergo de tribus. Primo de ſabbati mutatione. Scd̃o de feſtoꝝ additione. Tertio de peccato & offenſiōe. Primo dubitat̃ de ſabbati mutatiōe. Nam ut patet ex dictis. Deus mandauit ſabbatū cuſtodiri. Exodi inſuꝑ. xx. Dixit Memento ut diē ſabbati ſanctifices. Dicunt ergo iudei. Cur ſabbatū eccl̃ia mutauit ī dnicā? Rn̄det Alex. de ales in. iii. uolumine ſūme. Q̃ hoc factū ē iuſte & ſancte ꝓpt̃ tria. Primo ꝓpt̃ declarationem myſterioꝝ. Scd̃o ꝓpt̃ excluſionē errorū. Tertio ꝓpt̃ ml̃titudiem priuilegiorū. Prima rō ē ꝓpt̃ declarationē myſterioꝝ. Nā aſſignatio ſeptime die eſt pure cerimonial̃ & oēs cerimonie ueteris legis ut dixim9 in ſermōe de obīa dei ūbra erāt & figura legis gratie & euāgelii. Scd̃m aūt Aug. i. iiii. ſuꝑ Gen̄. ad lr̃am. dici ꝓbabilit̃ pōt obſeruādū ſabbatū iudeis fuiſſe preceptum in umbra futuri que ſpūalem requiem ſignificabat cuius quietis ip̄e dn̄s Ieſus xp̄s ꝗ nō niſi qn̄ uoluit paſſ9 ē in ſepulture ſue myſteriū cōſumauit. Cū ergo ꝑ ſepulturā xp̄i figura ſit adimpleta nō ē amplius neceſſariū diē ſabbati cuſtodire ꝗnimo ſollemnizare. i. in ſabbato feſtū facere more iudeoꝝ ꝓhibitū ē & peccatū. Vn̄ de con. di. iii. c. Peruenit Greg9 ait. Peruenit ad me quoſdam ꝑuerſi ſpūs hoies p̄ua int̃ uos aliq̄ & ſancte fidei aduerſa ſeminaſce ita ut in die ſabbati aliꝗd opari ꝓhiberent. quos quid aliud niſi antixp̄i p̄dicatores dixerimus. ꝗ ueniēs diē ſabbatū atq; doīcū ab oi faciet ope cuſtodiri? Quia. n. mori ſe & reſurgere ſil̃at haberi uult in ueneratione doīcū diē. Et ꝗa populū iudaizare cōpellit ut exteriorē ritū legis reuocet & ſibi iudeoꝝ peruidiā ſubdat coli uult ſabbatū. Scd̃a rō quare n̄ ſeruat̃ ſabbatū ſed mutatū ē in doīcā ē ꝓpt̃ excluſionē erroꝝ. Nā gētiles doīca die cōſueuerāt colere & adorare ſolē. Vt itaq; ab hoc errore retraherent̃ ſancta mat̃ eccl̃ia ſtatuit diē doīcū ſanctificandū. Tertia rō quare ſabbatū mutatū ē in doīcā ē ꝓpter multitudinē ꝑuilegioꝝ. Vt. n. dr̃ in. lxxv. di. in. c. Qd̃ die doīco. Dies doīca tantā diuinaꝝ diſpenſationū myſteriis ē cōſecrata ut ꝗcꝗd ad nō inſigne ē conſtitutū in hui9 diei dignitate ſit geſtū. In hac mundus ſumpſit exordiū. In hac ꝑ reſurrectionē & mors interitū & uita cepit principiū. Et de. cōſec. di. iii. c. Sabbato dr̃.

Infra. .j.

Diē doīcā ob uenerabilē resurrectionē dn̄i nr̄i Iesu xp̄i n̄ solū ī pasca celebram⁹
uer̄ etiā p sigulas q̄sq; ebdomadas ip̄i⁹ diei imaginē frequētam⁹. Collgiūť aūt
xii. p̄uilegia diei doīce. Primum ē qa fuit p̄ma oīm dierū. Scd̄m qa erit ultimus
dies p̄n̄tis uite in scl̄i hui⁹ fine. Tertiū ē qa illā nulla p̄cessit nox. Quartū quia
sicut .j. patebit nulla ei nox subsequeť. Quītū qa in ea creauit celū & terrā deus
Sextū qa in ea oēs angeli a deo creati sunt & boni in celo gl̄ificati fuere & mali
de celo expulsi sunt. Septimū qa scd̄m Orosiū in die illa p̄mo p̄cepta sunt data
filiis isrl̄. Octauū quia ī illa die incarnat⁹ ē xp̄s. Nā ut testať magr̄ historiar̄. Et
die qua dixit deus fiat lux uisitauit nos oriens ax alto. Et xp̄s incarnat⁹ ē. In hui⁹
mysteriū & figuram datū fuit māna ī doīca die sicut ait. Origenes sup exodum
Nonū qa ī die doīca xp̄s destructis inferni claustris captiuā ducēs captiuitatē
ac sanctor̄ aīas de libo eripiens triūphalr̄ surrexit a mortuis. Decimū ī doīca die
erit resurrectio mortuor̄ & reddet unicuiq; iuxta opa sua. Vndecimū qa in die
doīca sp̄us sanctus in linguis igneis miss⁹ est ī apl̄os. Duodecimū qa ī doīca die
erit īitiū & cōtinuatio sine fine laudū dei & dn̄i nr̄i Iesu xp̄i. Scd̄o dubitatur de
festor̄ additione cur u3 supaddita sunt ultra diem doīcū alia festa. Et assignari
pōt triplex rō. Prima dr̄ cōfutationis. Scd̄a gratificatiōis. Tertia imitatiōis. Pri
ma rō dr̄ cōfutationis. Supaddita sunt sanctor̄ festa ut cōfutareť error eor̄ qui
dixerūt. An̄ diē iudicii aīas sanctor̄ nō conscēdere celū. Ad ostēdēdū q̄ tales mē
tiunť statuit eccl̄ia sanctor̄ suffragia & patrocinia in eor̄ sollēnitatib⁹ īplorari
p̄dicans & cōtestās illos in celo regnare cū xp̄o, Ad hūc etiā errorē illiminandū
eccl̄ia cantat. Gaudēt ī celis aīe sanctor̄ q xp̄i ue. sunt se. Qd̄ etiā colligi pōt ex
dictis scripture atq; doctor̄ sanctor̄. Nā luc. xxiii. Christus dixit latroni. hodie
mecū eris in padiso Et glo. sup illo uerbo Luc. xi. Pueri mei mecū sunt ī cubicl̄o
ait. Pueri sunt apl̄i q sunt ī eterna requie. Et Greg⁹ in. iiii. dial̄. Iustor̄ aīe mox
ut hui⁹ carnis claustra exeūt in celestib⁹ sedib⁹ recipiūť. Et extra de celebratiōe
mis. c. Cū marthe dr̄. De sanctis oībus senciendū ē q̄ nō indigeāt orōnibus no
stris p eo q cū sint pfecte beati oīa eis succedunt ad uotū Et extra de baptismo
& ei⁹ effectu. c. Debitū scribiť sic. Iudeus seip̄m baptizās si continuo decessisset
ad patriā ptin⁹ euolasset. Et de pe. di. vii. c. Qui egerit dr̄ Quicūq; bn̄ p⁹ pn̄iām
uixerit sicut an̄ pn̄ia3 uiuere debuit. post recōciliationē q̄ñcūq; defunctus fuerit
ad deū uadit ad requiē uadit & regno dei non p̄uabiť. Scd̄o supaddita sunt alia
festa ppť gratificationē. Nā ex debito gratitudinis cōmemorare debem⁹ bn̄fi
cia nobis collata sicut sunt bn̄ficia natiuitatis passiōis ascēsiōis & cōsimiliū festi
uitatū in sollēnitatib⁹ etiā beate marie uirginis feriandū est ppť sūmas pfecti
ones quas in se habuit ppť innumeras gr̄as q̄s ip̄a ipetrāte suscipim⁹. Ceteras

uero sollēnitates sanctoꝝ q̄s statuit ecclia catholica celebrari obseruare insuper obligamur quia & ip̄i impetrant nobis miam dei. Vn̄ Dauid in psal. ait. Leuaui oculos meos ī montes unde ue. a. m. In montes. i. in sanctos. Tertia rō q̄re ultra diē dominicū sup̱addita sunt festa sanctoꝝ ē ꝑpt' imitationē ut ī eoꝝ sollēnitatibus illoꝝ gesta recolētes conemur eos q̄ntū possum⁹ imitari. Ideo Aug⁹ in sermone de martyrib⁹ ait. Quotienscūq; frēs carissimi ꝫc sanctoꝝ mr̄ꝝ sollēnia celebram⁹ ita ip̄is intercedētib⁹ spectem⁹ a dn̄o cōseq̱ tp̄ralia bn̄ficia ut ip̄os martyres imitādo accip̱e mereamur eterna. Ab eis enī ī ueritate sanctoꝝ martyꝝ festiua gaudia celebrant' q̱ ip̄oꝝ martyꝝ exēpla sequūt'. Sollēnitates enī mr̄ꝝ exhortatiōes martyrioꝝ sūt ut imitari non pigeat qd' celebrare delectat. Sed nos uolum⁹ gaudere cū sanctis & tribulatiōes mūdi nolum⁹ sustinere cū illis. Qui. n. sanctos martyres uel in q̄ntū potuerit noluerit imitari ad eoꝝ btītudinē nō poterit p̱uenire. ¶ Tertio dubitat' de peccato & offensiōe. Vtꝝ peccēt mortal'r nō seruātes festa. Et rn̄deo q̱ sic q̱a faciūt cōtra p̄ceptū dei. Hinc ē q̱ ī ueteri lege ut habet' Numeri. xv. Cū inuētus esset hō colligēs ligna ī die sabbati p̱ Moysē & Aaron reclusus ē in carcerē dixitq; dn̄s ad Moysen. Morte moriat' hō iste obruat eū lapidib⁹ oīs turba extra castra. Cūq; eduxissent eū foras obruerūt lapidibus & mortu⁹ ē sicut p̄ceperat dn̄s. Pōt tn̄ aliq̱s si laborat aut aliq̱d aliud faciat diebus festis excusari a peccato ꝑpt' tria. Primo ꝑpt' necessitatē. ut patet extra de feriis. c. Cōquest⁹. & in glo. ibi s'r uerbo necessitas urgeat. dr̄. Puta si res eēt p̱itura. Et sūt plura exēpla. ff. de feriis. l. i. ii. & iii. Et ubi res celeritatē desiderat. ff. de dāno infecto. l. i. Scd'o excusant' laborātes ī festis propt' pietatē puta ꝭm glo. in p̄allegato. c. Cōquestus. causa debiliū p̱sonaꝝ q̱a in opibus mīe dieꝝ distictio n̄ ē hn̄da ut pꝫ. lxxvi. di. c. Vtinā. & de cōse. di. v. c. Vnq̄. Tertio excusāt' laborātes dieb⁹ festis propt' modicitatē qn̄. s. op⁹ modicū eēt & p̱uū q̱a ꝭꝫ theologos. Quod modicū ē rō ap p̄hēdit q̄i nihil. Sed q̱s explicet q̄nt⁹ in xp̄ianis etiā festoꝝ sanctificationē inueniat' abusus. Nam cupiditate & auaritia ducti diebus festis mercata frequentāt & nundinas qd' prohibet' in. c. i. extra de feriis. Nōnll'i etiā absq; necessitate uendūt & emūt missas & alia officia negligentes cōducūt merces in curribus equis & mulis & faciunt alia opera seruilia non sine peccato. Nec illud peccatum leue putandum est quo ingratus & miser homo dedignat' reddere deo partem temporis sibi concessi.

¶ Qualiter festa seruanda sunt cum deuotione cordis oris & operis qd' tamen a xp̄ianis multis non fit imo uidet' contrarium. Cap'lm. iii.

TErtiū mysteriū de festis dr̄ obseruatiōis. Obseruāda sunt festa a fidelibus cū omni deuotiōe & sanctificanda trip'l'r. Primo corde. Scd'o ore.

Tertio opere. ¶ Primo sunt sanctificanda festa corde ut unusquisq; memor sit
dei & beneficioꝝ eius. Nā in ꝑcepto solo de sanctificatiōe sabbati positū ē hoc
uocabulū. memento. ad denotandū q̄ tali die ad spūaliū contemplationē aīus sit
reuocād9. Hinc Isidor9 ait. Purgādus ē ꝑmo aīus atq; a tꝑaliū reꝝ cogitatiōib9
segregandus utputa acies cordis ad deū uere & simplr̄ dirigat̄. Optima aūt ē re
gula a nobis tradita ī tractatu de uirtutib9 & ī sermōe de prudētia in q̄ ponunt̄
septē de qb9 un9qsq; memor esse debet. Insup ẜm quosdā cū ꝑceptū de sanctifi
catiōe festi sit affirmatiuū & obliget sp sed non ad semp tenet̄ homo ex debito
die dominico uel semel in ebdomoda deo uacare atq; deū recognoscere ī aliqua
hora licet nō in qualibet. alr̄ peccat mortalr̄. Proinde qui ē ī mortali culpa & n̄
conterit̄ uel dat opā ut cōterat̄ ī die doīco de nouo mortalr̄ peccat q̄a transgre-
dit̄ dīnū ꝑceptū quo ꝑcipit̄ diebus doīcis esse uacandū deo & maxime cōteri oꝫ
cōgruis horis utputa dū dr̄ missa ul' dicūt̄ uespere. Tenēt̄ aūt ad ꝓpositū cōfitēdi
& satisfaciendi loco & tempore oportuno. Quod qui non seruat nouam incurrit
culpā transgressionis ꝑcepti de sanctificatiōe sabbati atq; obseruatione ī ꝓpria
culpa. ¶ Scd'o festa sunt sanctificanda ore ut in ip̄is orem9 & laudemus deum
sibiq; de suscepti bn̄ficiis gr̄as referamus. Vn̄ de cōsec. di. iii. Ieiunio dr̄. Die do
minica nihil aliud agendū ē nisi deo uacādū. Nulla oꝑatio in illa die sancta agat̄
sꝫ tm̄ in hymnis psalmis & canticis spūalibus dies illa transigat̄. ¶ Tertio sancti-
ficanda sunt festa oꝑe uisitādo ecclīas audiēdo dīna. De auditione uero missarū
dicā diffusi9 ī sermone de missa. Sed ue mūdo a scādalis quia xp̄iani dieb9 festi-
uis magis inhonorant deū & sanctos q̄ dieb9 aliis. O quot pōpis. quot uanitati-
bus. quot fastuositatib9 in dieb9 festiuis ornat̄ corp9 & confūdit̄ spūs. Tunc q̄dē
felicior ē q̄ exq̄sitiori excessu bellū ordinat cōtra deū. Tunc mulieres emula con
certatione īsano studio ac conatu altera alterā ī uaītatib9 supare contēdit. Tūc
gestāt stellas ac laminas aureas uel argenteas uario fulgore pendentes necnō &
plaꝝ torques cingentes collū & silia. Tūc in ecclīs dei mala plīma ꝑpetrāt̄. Tūc
insistūt hoīes ꝓhibitis ludis. Tūc mulieres choreis uacāt & dissolutionib9. ꝓpte
rea dr̄ de cōsec. di. iii. c. Irreligiosa. Irreligiosa consuetudo ē quā uulg9 ꝑ sanctoꝝ
sollēnitates agere cōsueuit. Populi qui deberēt officia dīna attendere saltatio-
nibus turpib9 inuigilant cātica nō solū mala canentes sed etiā religiosoꝝ officiis
ꝑstrepūt. Sūt & alia plīma que cōmitti solent tꝑibus deo ac sāctis dicatl. Nos
uero conemur ab illis oībus abstinere sollemnitatesq; sacras reuerenter. ac de-
bite celebrare sicq; impetrabimus in hoc seculo dei gratiam & in futuro sempi-
ternā gloriā. ad quā nos ille ꝑducat qui uiuit & regnat ī scl'a scl'oꝝ. Amen.

Doĩca q̃rta ĩ q̃dragesima ꝗ̃ diẽ. de pietate quã uiui exhibere debent mortuis ac defunctis

Sermo. xlvii.

ACcepit ergo Iesus panes & cũ gr̃as egisset distribuit discũbentibꝰ Scribunť hec uerba Ioh̃. vi. c. & ĩ euangelio hodierno. Qui de celo descẽdit in uteꝝ uirginis sola caritate motꝰ ip̃e uerbo p̃it & exemplo docuit nos sup̃ oĩa erga nr̃os ꝓxios beniuolẽtiam pietatemq̧ seruare. Ecce in ꝓmptu ẽ sacra lectio euãgelica ĩ qua narrať q̃ benigne q̃ clemẽť famelicã turbã xp̃s pauit in deserto nos uero si regni eiꝰ ac beatitudinis uoluerimus ꝑticipes esse debemꝰ q̃ntũ possumꝰ ꝓxioꝝ nr̃oꝝ indigentiam miseriamq̧ releuare. Qm̃ aũt circa defunctos multi sunt ĩhũani atq̧ crudeles cũ ĩ supioribꝰ dixerimꝰ de mĩa uiuis exhibẽda. Idcirco ĩ p̃nti sermone de pietate que mortuis atq̧ defũctis debeť erimꝰ locuturi. Distiguemꝰ uero hãc ĩ tres ꝑtes p̃ncipales.

Prima dr̃ sepulture exhibitio
Secũda testamẽtoꝝ executio
Tertia suffragiorum coĩcatio

Q defuuctoꝝ corpora sunt sepelienda & qualiť ecclr̃iastica sepultura ꝓdesse potest uľ obeẽ.

Capľm. i.

PRima ꝑs pietatis que debeť defũctis dr̃ sepulture exhibitio. Et ꝓ huiꝰ declaratione tria sunt disputanda. Primum utꝝ defunctoꝝ corpora sint sepeliẽda. Scd̃m utꝝ ꝓsit moriẽtibꝰ ecclr̃iastica sepultura. Tertium utrũ obsit in peccato mortali decedẽtibꝰ. Circa primũ dubiũ posset aliquis arguere q̧ corpora defunctoꝝ nõ sint sepeliẽda. Nã dicit Virgiliꝰ. Facilis iactura sepulchri. Et Seneca de remediis fortuitoꝝ. Si nihil sentio nõ ꝑtinet ad me iactura corporis ĩ sepulchro. Et idẽ ĩ li. de tranquilitate aĩ. Minabať Theodoro ph̃o mortẽ insepultã. Cui rñdet. Sanguis ĩ tua ꝑtãte ẽ sed te ĩeptũ dico si putas mea interesse sup̃ terrã an infra putrefieri. Inq̃t etiã Tulliꝰ ĩ questionibus tusculanis. Q Socrates & Anaxagoras crediderũt sepulturas supuacuas nilq̧ mali atq̧ inhonesti esse iacere cadauer squallidũ abiectũ & ĩhumatũ. quẽ ritũ seruabãt Caspii oẽs. Diogenes insuper Cinicus iussit se inhumatum ꝓiici uolucribus canibus & feris. d. Quid feraꝝ mihi nil sentienti oberit laniatꝰ? Refert adhuc Eusebiꝰ li. i. de euãgelica p̃paratione. Q hircani rapacis generis auibꝰ ꝓiicere defunctorum corpora cõsueuerũt. Sed cõtra tales dãnatos mores inhũanasq̧ sñias ẽ oĩs scriptura tã sanctoꝝ q̃ moraliũ ph̃oꝝ. Vnde Geñ. xxiii. Laudať de pietate Habraam qui sepeliuit Sarã mortuã ĩ Hebron in terra chanaã & sepeliuit eã ĩ speluncã agri. Et Geñ. xxv. Et. xiii. q. ii. c. Hebron dr̃ Q Isaac & Hismael sepelierũt Habraã ĩ spelũca duplici. Et Geñ. xlix. Iacob ĩ extremo uite bñdictione data filiis suis p̃cepit eis dicẽs. Ego cõgregor ad populũ meũ. Sepelite me cum patribus meis in spelũca duplici que ẽ in agro hebron in terra chanaã quã emit Habraã

Et Iosue ultio habet qualit eo mortuo sepelierūt eū filii Isrl in finibus possessi
onis sue. Ibidē etiā habet qualit ossa Ioseph que tulerāt de egypto sepelierūt
in sichem & quō Eleazaꝝ filiū Aaron sepelierūt in Gabaath fratres & filii ei9
Et Iudic. xvi. fit mētio de sepultura Sāsonis. Et. i. Reg. xxv. de sepultura Samu
elis. Et. ii. pal. c. ix. d sepultura Salomonis. Et. i. Macha. ix. c. de sepultura Iude
machabei. Et. ii. Reg. ii. c. Dixit dauid uiris Labes Galaad qui sepelierant Sau
lem. Benedicti uos a dño q fecistis miaꝫ hanc cū dño uro Saul & sepelistis eum
Et. xxi. di. decretoꝝ. c. Nūc aūt. In glo. dr. Q si quis mādaret corpus suū nō sepe
liri qd & fecit Marcellin9 papa ī detestationē idolatrie cōmisse nō ē implendū
Et Valeri9 li. v. rubrica de ingratis rephendit atheniēses qui Melciadē in carce
re mortuū sepeliri nō pmiserunt nisi Cymo eius filius carcerem p eo intrasset.
Vñ Valeri9 ait. Nec te Cymo silentio īuoluā qm patri tuo sepulturā uolūtariis
uinculis emere nō dubitasti. Et idē Valeri9 li. i. rubrica de somniis narrat qualit
Symonides poeta pegre uadēs cū nauis in qua erat appulisset ad lit9 & corpus
inhumatū iacēs uidisset sepulture mādauit. hui9mōi bnficio is q sepult9 fuerat
mot9 nocte sibi in somnis apparuit eūq ne pxio die nauigaret monuit q sōnio
parēs in terra remāsit. Illi uero qui inde recesserāt nauigātes ī eius cōspectibus
pcellis & fluctibus absorpti sūt & suffocati & ipe letat9 ē q uitā suā magis som
nio q̄ naui cōmiserat. Et idē Valeri9 li. v. rubrica de hūanitate cōmēdat Cesarē
qui caput sui hostis Pōpei sibi p regē egypti destinatum honorifice cremari &
sepeliri fecit. Ibidē etiā laudat Hānybalem qui successiue tres romanos Paulū
Graccū & Marcellū hostes ipi9 honorifice sepeliuit. Rñdēdū ē ergo ad dubiū
ppositū scdm Ric. i. iiii. di. xlv. Q defūctoꝝ corpora sūt sepeliēda ppt tria. Pri
mo ppt astruēdā resurrectionē futurā ppt quā Paul9 mortuos uocat dormien
tes. Vt ergo subleuetur spes ad resurrectionē uere fiendam corpora sepulture
traduntur. Scdo corpora sepeliunt ppt amouendū horrorē. Vñ quintilian9 li.
.v. Declamationū ait. Ad opiendā feditatē subtrahendāq dolori materiā mor-
tu9 uiuētiū cā sepelitur. Tertio corpora defūctoꝝ sūt sepeliēda ppt meritatio
nem ut illa sepelientes ppter miaꝫ mereant. Propt hec oia Aug9 li. i. de ci. dei
c. xiii. ait. Nō sūt cōtēnēda & abiiciēda corpora mortuoꝝ maxieq uiroꝝ iustoꝝ
atq fideliū qbus tāq organis & uasis ad oia opa bona sanct9 usus est spūs. Si. n.
prna uestis & annul9 ac siqd hui9mōi tāto cari9 ē posteris qnto erga pentes ma
ior affectus nullo° ipa spnēda sūt corpora. que utiq mlto failiari9 atq cōiūcti9
q̄ quelibet indumēta gestamus. Hec. n. nō ad ornamētū ul adiutoriū qd adhibet
extrinsecus sed ad ipaꝫ naturā hoīs ptinēt. Vñ & antiquoꝝ iustoꝝ funera offici
osa pietate curata sunt & exeqe celebrate & sepultura puisa. Ipiq dū uiuerēt

de ſepeliendis uel etiã trãſferẽdis ſuis corporib9 filiis mandauerũt. Et Thobias ſepeliẽdo mortuos deũ ꝓmeruiſſe teſte angelo commendatꝰ. Ipſe quoq; dñs die tertia reſurrecturus religioſe mulieris bonum op9 p̄dicat p̄dicãdũq; cõmendat ut unguentũ p̄cioſũ ſup ſup mẽbra eius effuderit atq; hoc ad eũ ſepeliendũ fecerit Et laudabilitꝰ cõmemorantꝰ in euãgelio qui copr9 eius de cruce acceptũ diligentꝰ atq; honorifice tegendũ ſepeliẽdũq; curarũt. hec Aug9. Scdm dubiũ erat. Vtrꝝ ꝓſit in caritate noriẽtibus ecclaſtica ſepultura. Loquor de his q habẽt aliquod purgabile. Et rñdet Ric. Q nõ p ſe ſed p accidens. Et hoc triplici rõne. Prima eſt ꝓptꝰ inſpicientiũ excitationẽ in q̃ntũ .ſ. inſpicientes ſepulturã memoriã retinẽt defũctoꝝ & p eis orant. Vñ Aug9 li. de cura p mortuis agenda ait. Monumentũ eo ꝙ moneat mentẽ .i. admoneat nuncupatꝰ. hinc Greg9 li. iiii. dial. Petro eũ interrogãti & dicẽti. putam9 ne aĩab9 eoꝝ aliqd ꝓdeſſe poſſe ſi mortuoꝝ corpora in eccliſ fuerint ſepulta. Rñdet cũ grauia peccata ñ depmũt hoc ꝓdeſt mortuis ſi in eccliſ ſepeliantꝰ ꝙ eorum ꝓximi quotiẽs ad eadem ſacra loca conueniunt ſuoꝝ quoq; ſepulchra aſpiciũt recordantꝰ & p eis dño p̄ces fundũt Nã quos peccata grauia depmũt nõ ad abſolutionẽ ſed poti9 ad maiorẽ dãnationis cumulũ eoꝝ corpora in eccliſ ponuntꝰ. hec ille. Scda rõ eſt ꝓpter miſtroꝝ eccle orõnẽ qa illi q ecclie deſeruiũt tenẽtꝰ ceteris parib9 p illis frequẽtius & ſpealius orare. Tertia rõ ẽ ꝓptꝰ ſanctoꝝ deuotionẽ credendũ nãq; ẽ ꝙ ſancti illi ad quoꝝ honorẽ fabricata ẽ eccl'ia orãt p eo q ſepelitꝰ ĩ illa ul' eius cimiterio ꝓptꝰ reuerentiã & deuotionẽ ipius eligentis ſupulturã ibidẽ. Vñ Aug9 .xiii. q. ii. c. Nõ exiſtimem9 ait. Q uero qſq; apud memorias martyꝝ ſepeliatꝰ hoc tm̃ mihi uidetꝰ prodeſſe defuncto ut cõmendãs eũ ad martyꝝ p̄ocinio affectis p illo ſupplicationis augeatꝰ. Notandũ tñ circa electionem ſepulture ꝙ qlibet adult9 cõpos ſue mẽtis libere põt ubicũq; uoluerit in loco magis religioſo eligere ſepulturã. Vñ Gratian9 .xiii. q. ii. §. ii. ait. Vbi qſq; tumulandus ſit in uolũtate ei9 cõſiſtit. Excipiuntꝰ religioſi q non pñt ſibi eligere ſepulturã ſed in ſuis monaſteriis & eccliſ ſepeliuntꝰ niſi qñ moriuntꝰ eſſent adeo remoti a monaſteriis ſui ordinis. ꝙ non poſſent cõmode deportari ad illa. qa tunc poſſent eligere extra eo. c. Religioſi li. vi. Impuberes etiã non pñt ſibi eligere ſepultura ſed ꝑentes eoꝝ pñt eos ſepelire ubicũq; uoluerint ſi cõſuetudo terre hoc habeat. alias non. Extra de ſepl'turis. c. In nr̃a. in textu & ĩ glo. Et ĩ. c. de uxore ĩ glo. Inſup qui non eſt compos ſue mentis nõ põt eligere ſepulturã extra de ſucceſ. ab inteſta. c. Cũ dilictus. Vxor uero ſi nõ eligit ſepulturã ſepelire debet ubi ſepult9 ẽ ſuus maritus. Et ſi pl'res habuit ſepelire debet ubi ſepult9 ẽ ultim9. Et lʒ m'lta dĩcantꝰ de ſepl'ture electione tñ multũ ſtatꝰ cõſuetudini ut dicit Ric. ubi ſup̄. Põt etiã quis eligere

168

ſepulturā ī loco min9 religioſo dimiſſa ātiqua ut patet extra eo li.vi.c. Cū quis
Tertiū dubiū erat Vtꝝ obſit eccl'iaſtica ſepultura ī peccato mortali decedentib9
quia.dr̄.xiii.q.ii.c.Quib9 &.c.Cū grauia.Impiis nocꝫ ī loco ſacro ſepeliri.Rn̄dꝫ
Ric.Q ipio nō nocet eccl'iaſtica ſepultura niſi īqntū hāc ſepulturā ſibi īdignā
ꝑpt' hūanā gloriā ꝓcurauit. Sed qd dicem9 de ſumptib9 & expenſis que fiunt ī
funere etiā bonoꝝ & in caritate morientiū? Nōne meli9 eſſet ſi darent' paupib9
& īdigētib9 q̄ ſic illas exponere ad quandā q̄i pōpā & gloriā.Rn̄det Ric.Q pō-
pa exeqaꝝ ſi fiat ſcd'm cōſuetudinē patrie & nō cū nimio exceſſu nō ē reprehē-
ſibilis.Quinimo facit ad cōſolationē uiuoꝝ & ſubleuationē ſpei ad reſurrectio-
nē futurā.Nō.n.tenet' hō de neceſſitate facere oē bonū qd' pōt. Faciens autem
ſumpt9 ī ſepultura quos poſſet alibi meli9 collocare nō facit eos in q̄ntū ē opus
min9 utile ſed īqntū utile. Notādū tn̄ ꝙ nō debēt ī eccl'ia ſeu cimiterio uel loco
ſacro infraſcripti ſepeliri Primo nullus infidelis nec iudeus nec paganus nec he-
reticus.ut patet de cōſec.di.i.i.c Eccl'iam. Et.c.ſequēti.Et.xxiiii.q.ii.c.Sane. &
ſi ſepulti eſſent tales ī eccl'iis debēt exhumari & ꝓiici extra. Scd'o interdicit' ſe-
pultura eccl'iaſtica moriēti ī torniamēto. Et exponit hoſti.etiā ſi quis ibi uulnus
letale accepit licet p9ea ſupuixerit.qui q̄uis peīteat & ei euchariſtia non neget'
carebit tn̄ eccl'iaſtica ſepultura.Extra de torniamētis. c.i. Hoc tn̄ de illo intelli-
git' q ueīt cā exercēdi ſe ī torniamēto.Et etiā ſcd'm.vv̄.de armigeri eoꝝ q eis in
armis ſeruiūt extra de torniamētis.c.ii. Secus de aſtātib9 cū curioſitate. Tertio
ꝓhibet' ſepultura his q ſeipſos occidūt ut patet.xiii.q.ii.c.Quib9.Et.xxiii.q.v.c.
Placuit.Quod intelligendū ē ſcd'm.vv̄. Si īterfecerūt ſe ex deſperatione ul' ira
cūdia.Sec9 ſi ex fortuitate & hui9mōi.Vn̄ i.c.Ex ꝑte extra d' ſepul. dicit Bern̄.
Q ſi quis ꝑpt' fugā p̄cipitaret ſe ī aquā qa inde ſic credebat euadere nō impu-
tat' ei etiā ſi cōtrariū eueniat.Quarto negat' ſepultura ei de quo certū ē & mani
feſtū nō fuiſſe cōfeſſū uel nō coīcaſſe ſemel in anno.extra de pe.& re.c.Oīs. &
hoc ītellige.niſi ī mortis articulo ſigna cōtritiōis & hui9mōi emēdationis oñdat
Quinto expellit' a ſepultura eccl'ie monach9 qui repit' ꝓprietarius in fine uite q
debet in ſterqlinio ſepeliri extra d' ſtatu monachoꝝ.c.ſuꝑ quodam.Sexto blaſ-
phem9 dei ſi moriat' abſqꝫ penitētia p9q̄ blaſphemauerit nō ſepelit' ī loco ſacro
extra de maledicis ī fine.Septimo generalit' qlibet notori9 peccator ſi moriat'
abſqꝫ penitētia ī ipō mortali peccato p̄uandus ē eccl'iaſtica ſepultura.xiii.q.ii.c.
Nō eſtimem9.Ad ꝓbādū aūt cōtritionē alicui9 peccatoris morientis ſufficit un9
teſtis.xxvi.q.v.c.q recedūt.Itē interdicit' ſepultura tēpore īterdicti illis de illo
loco ubi eſt poſitū interdictū dū durat.Itē excoīcatis excōicatione maiori in illā
moriētib9 & etiā minori ſcd'm.vv̄.qn̄ hoc ē notoriū.Sūt & alia multa circa hanc

167

materiã que iõ dimittim9 qa nõ est necessariũ ut populis p̃dicētur. Sacerdotes aũt & curati qa taliũ debēt habere sciã uideãt titulũ de sepul. li. iii. & vi. decretaliũ. Iõ hãc ptē cõcludere uolētes dicim9 ꝙ magna ē pietas satisq; cõmēdabilis defunctoꝝ corpora sepelire hinc p̃t ea que dicta sunt laudat̃ & magnus Alex. qui ut Q. Curtius refert. Inuento Dario a suis derelicto uulnerato & extincto ĩ uehiculo uiso corpore fudit lacrimas fecitq; eũ more regio sepeliri.

¶ De executione testamētoꝝ & ꝙ dilatio eoꝝ p̃iudicat aĩab9 testatoꝝ si sint in purgatorio. Capl̃m. ii.

SEcũda ps pietatis defunctoꝝ dr̃ testamētoꝝ executio ĩ quo adhuc tria dubia occurrũt declarãda Primũ utꝝ testamēta possint infringi. Secũdum utꝝ executores teneant̃ statim illa exequi. Tertium utꝝ dilatio executoris p̃iudicet aĩe testatoris Ad p̃mũ dubiũ posset aliqs arguere. Q nullũ testamentũ sit infrigendũ. Nã ut scribit̃ extra de testa. c. Iudicantis. Voluntas testatoris debet p oĩa adimpleri. Sed testamentũ continet ultimã uolũtatē testatoris ergo ꝛc. Et. xvi. q. i. c. Cõsideratio dr̃. Cõsideratio eccl̃ie utilitati hoc postulat ex iusta dispēsatione testatoris seruandũ arbitriũ. Sed contra ē qd̕ habet̃. vi. q. i. in. c. Admonere. ubi Greg ait. Admonere te uolum9 ne pie defunctorum uolũtates tua qd̕ absit remissione cassēt̃. Ibi dicit glo. sup uerbo pie. Secus si sũt iniuste. Ergo testamēta iniusta sũt infringēda. Rñdet Ric. in. iiii. di. xlv. Q aut testamētũ ē rõnabilr factũ ita ꝙ non sit contra eqtatē iuris naturalis nec diuini nec positiui. Et tũc nullo mõ ē infringēdũ. Aut testamētũ ē irrõnabilit̃ factum Et tũc licitũ ē & debitũ illud infrigere. Est aũt testamētũ irrõnabile triplici rõe Primo rõe testatoris. Scd̕o rõe rei testate. Tertio rõe modi testandi. Primo rõe testatoris cum scilicet nõ põt facere testamentũ. Nã neq; epus neq; religiosus neq; fatuus põt facere testamētum. Dicit tñ Ric. Q epus aut habet bona que sibi puenerũt ex hereditate uel artificio aut doctrina añq esset epus. aut nõ hʒ nisi redditus eccl̃iasticos & mobilia que sibi ex illis redditibus prouenerunt. De p̃mis bonis qa illoꝝ pprietas ē sua põt licite facere testamētũ. extra de testa. c. Quia nos. Et. c. Relatũ. Et. xii. q. i. c. Epi. Si tñ epus eccl̃iam leserit dãnũ eccl̃ie debet de rebus eius resarciri. Et de residuo si quid fuerit testari põt. De redditibus aũt eccl̃iasticis & de mobilibus que p9 sui cõsecrationē acqsiuerint epi quia talia dicunt̃ cõseruari eidē eccl̃ie. Cui9 rõ ē qa que intuitu seu consideratu eccl̃ie receperũt illoꝝ bonoꝝ pprietas sua nõ ē sed illoꝝ sunt tm̃ dispensatores & administratores nõ pñt facere testamētũ. Et q̃uis de rebus eccl̃ie nõ possint aliqd donare iure testamēti pñt tñ donare d̕ mobilib9 cã eccl̃ie siue sint sani siue ĩ egritudine etiã mortali cõstituti. Ex quib9 colligit̃ ꝙ nõ ē idē dispensare & testari

169

Vñ epus ꝑmittit de bõis eccłie eliam facere & non testari.extra de testa.c.Ad
hoc.Testatorẽ.n.oꝫ esse dñꝫ reꝝ de quib9 facit testamẽtũ.Sed dispensatorẽ nõ
oportet esse dñꝫ reꝝ ď quib9 facit eliam. Vñ extra eo.c.Quia nos in glo.dicitur
Clerici de reb9 eccłie nullũ pñt facere testamẽtum cũ eaꝝ ꝓprietas non sit sua.
Siłr religiosus cũ nõ habeat ꝓpriũ nõ potest facere testamẽtũ.ut patet.xix.q.
iii.in.c.Quia.Et ĩ.c.Relatũ.Et si dicat de Paulo ꝓmo heremita ꝗ in testamẽto
reliquit collobiũ suũ.i.tunicã supiorẽ Athanasio Alexandriuo epo.& tunicam
interiorẽ beato Antonio.Rñdet Ric.Q̃ q̃uis Paulus ꝓm9 heremita fuerit reli-
giosissimus sanctitate nõ erat tñ ĩ religionis statu. Vñ nõ ẽ siłe de heremitis &
de illis q̃ sũt ĩ statu religionis ut pꝫ ĩ.§.sequẽti p9 p̃allegatũ.c.Relatũ. Adhuc
fatu9 nõ põt facere testamẽtũ.extra de succes.ab ĩtesta.c.Cũ dilect9.Et instit.
quib9 nõ ẽ ꝑmissũ facere testamentũ.§.Furiosi.Illũ.n.qui facit testamentum oꝫ
esse cõpotẽ mẽtis sue ꝓ illo tẽpore quo facit testamẽtũ.Scd̃o testamentum est
irrõnabilit̃ factũ rõe rei testate.Cũ quis facit testamẽtũ de re quam non habet
Sicut dr̃ de Lipethopo.Ip̃e.n.cũ in extremo uite uenisset testamẽtũ condidit
in quo multa milia ducatoꝝ ĩ pios usus dimittebat. Cũ uero circũstãtes interro
garẽt q̃s esset executor tãte pecunie distribuẽde.Rñdit truffatorie.hiç ẽ pũct9
Vñ tractũ ẽ uocabulũ illud aut uulgare prouerbiũ.Qui sta el pũcto disse Lipe-
thopo.Sũt & alii q̃ testant̃ de bonis que habẽt tñ ad illos nõ ꝑtinentibus eo ꝗ
acq̃sita sunt ꝑ usuras malos cõtract9 rapĩas iniustitias fraudolẽtias & hui9modi.
Et debent̃ ꝑsonis certis.Secus uero qñ illoꝝ restitutio esset incerta. ¶ Tertio
testamentũ ẽ irrõnabilit̃ factũ rõe modi testandi puta cũ quis exhereditat suos
heredes qui exhereditari nõ meruerũt dãs totũ aliis.Talis facit cõtra equitatem
iuris naturalis etiã si det eccłie.Et testamẽtũ tale non ẽ seruandũ.ꝓpterea dicit̃
ab Aug° ĩ sermone de cõi uita clericoꝝ &.xv.q.ultĩa.c.Quicũq̃. Quicũq̃ exhe-
reditato filio.heredẽ facit eccłiaꝫ querat aliũ qui suscipiat nõ Aug.Et.ĩ.Q̃ lau-
dabile factũ sancti Aurellii carthagieñ epi.Quidã.n.cũ filios non haberet nec
speraret res suas oẽs retẽto sibi usufructu donauit eccłie. Nati sũt illi filii.Red-
didit epus nec opinãti ea que illi donauerat.In ꝑtãte habebat epus nõ reddere
sed iure fori nõ iure poli.i.q̃dã naturali eq̃tate ut dicit glo.ibidẽ.Scd̃m dubium
Vtꝝ executores testamẽtoꝝ teneant̃ cito.s.ĩ.annũ executionẽ cõplere.Et rñdꝫ
Ric.Q̃ aut testator tẽpus determinat.ĩ.qd̃ testamentũ uult esse impletum aut
nõ.Si sic nõ tenent̃ executores tẽtione necessitatis usq̃ ad illud tẽpus testamẽ-
tũ implere nisi uiderẽt citi9 explẽdo se posse facere aĩe defũcti utilitatẽ maiorẽ
Tũc.n.& si in foro iudicii compelli nõ possent ad citi9 implendũ tñ ad hoc eos
cõscĩa deberet cõpellere.q̃a p̃supponẽdũ ẽ ꝗ uolũtas defũcti fuit ut illo modo

& illo tēpore teſtamentū implerent quo eſſet expediētius anime ſue. Si aūt nō determinat tēp9 ī qđ uelit teſtamētū impleri. tūc dico. qa aut executores habēt libere bona de qbus poſſint ſtatim teſtamentū implere aut nō habēt. Si habēt tūc īplere tenent̄ q̄citi9 pn̄t qa debitores ſunt illis quib9 legata ſunt facta. Et ſicut dr̄. ff. de re. iu. In oibns obligationib9 in qb9 dies nō ponit̄ pn̄ti die debet̄. Vn̄ illi executores q ꝑ lōgū tp̄s tardant ſuā executiōꝫ īplere necatorib9 egētiū cōꝑant̄. ꝓpterea dr̄. xiii. q. ii. c. Qui obligatiōes. Qui obligatiōes defūctoꝝ aut negant eccl̄iis aut difficile reddūt tāq̄ egētiū necatores excōicent̄ & ſcđm glo. ibidē hoc nō ītelligit̄ de obligatiōib9 uolūtariis ſed de illis bonis que relicta ſūt eccl̄iis. Et. c. ſequenti adhuc dr̄ Qui obligationes defunctoꝝ retinent & illi qui eccl̄iis tradere demorant̄ ut infideles ſunt ab eccl̄ia abiiciendi. Executores etiā ſi illa bona retinēt ꝓ ſei p̄is ſunt ſicut fures & raptores & ſacrilegium cōmittunt ſicut patet. xiii. q. ii. c. Clerici. Et. xvii. q. iiii. c. Sacrilegiū. Vn̄ ſi executores īfra annū ſaltē amonitione ep̄i pias uolūtates defunctoꝝ non implent cū poſſent ſi uellēt ꝑ ep̄m debēt impleri. Vt notat̄ extra de teſtamētis. c. Nos qdē. & c. Tua nobis ī glo. Et. c. Ioh̄. in textu. Si aūt executores non habeant bona ī ꝓmptu de qbus poſſint ī annū teſtamentū implere non credo ꝓpt̄ hoc q̄ deuoluat̄ ptās eoꝝ p9 annū ad ep̄m. Tenēt̄ tn̄ facere qđ ī ſe ē ut bona habeāt & habita debēt diſtribuere q̄citi9 pn̄t. Tertiū dubiū erat. Vtꝝ dilatio executionis ī aliquo p̄iudicet aīe teſtatori. Et rn̄dꝫ Ric. q̄ ſic. cui9 duplex ē rō. Vna qa q̄nto citi9 eccl̄ie & pauꝑes qb9 legatū ē recipiūt illud qđ teſtator eis legauit tāto feruēti9 & certi9 orāt ꝓ aīa defūcti & orare tenēt̄ & q̄nto tardi9 recipiūt qđ eis legatū eſt tanto tepidiores ſūt ad orandū & magis tardant orare ꝓ aīa eius. ſ. teſtatoris defuncti Acceleratio aūt feruentiū orōnū ꝓ aīa defuncti multū ualet ad ei9 alleuiationē & celeriorē expeditionē. Alia rō eſt. qa ſicut defūcti in caritate aliqd purgabile ſecū portātes ī hac uita meruerūt ut el̄ie ſi ꝓ eis dent̄ eis ꝓſint nō ad augmētū gr̄e ſed ad alleuiationē & abbreuiationē pene. Sic teſtator teſtamētū faciens & in caritate decedēs teſtamentū ſuū faciēdo meret̄ ut ei9 executio p9 mortē ualeat nō ad augmētū gr̄e ſed ad alleuiationē & abbreuiationē pene ſue. Et iō q̄nto teſtamentū ſuū citi9 executioni demādat̄ tāto citi9 alleuiat̄ & q̄nto tardi9 ſui teſtamēti executio implet̄ tāto tardi9 ceteris paribus incipit alleuiari & tardius liberat̄. Si tamē legata ſua nunq̄ ſoluerent̄ non ꝓpt̄ hoc ꝑpetuo remaneret in pena q̄uis ꝓpt̄ hoc multo tardius liberaret̄ ab ip̄a. Ex p̄dictis patet q̄ grauiſſime peccāt & magnā ꝑditionē faciunt hi qui executiones teſtamentoꝝ ſibi commiſſas non complent q̄citi9 poſſunt habita cōpetenti opportunitate.

¶ Q̄uo hi qui sunt ī purgatorio iuuari p̄n̄t per suffragia uiuoꝝ & de suffragiorum fructu. Caplm̄.iii.

TErtia pars pietatis que defūctis debet̄ dr̄ suffragioꝝ cōicatio. Et ꝓ hui⁹ intelligentia tria dubia erūt discutiēda. Primū Vtꝝ suffragia uiuoꝝ prosint defunctis. Scd̄m utrū suffragia facta determinate ꝓ uno ꝓsint exn̄tibus in purgatorio. Tertiū utꝝ defunctis ꝓsint suffragia facta a uiuis exn̄tibus in peccato mortali. ¶ Ad p̄mū dubiū posset aliqs arguere. ꝙ suffragia uiuoꝝ non ꝓsunt defunctis Nā Apoc.xiiii.c.dr̄. Opa.n.illoꝝ sequunt̄ illos. Ergo uidet̄ ꝙ n̄ iuuant̄ opibus alienis. Et eccl̄iastes.ix.dr̄ de mortuis. Q̄ n̄ habēt ptē in ope qd̄ sub sole gerit̄. ergo idē qd̄ p̄us. Sed in cotrariū est illud qd̄ scribit̄.ii.Macha.xii. Sācta & salubris ē cogitatio ꝓ defunctis exorare ut a peccatis soluant̄. Et Aug⁹ in Ench.ait. Nō ē negandū defunctoꝝ aīas pietate suoꝝ uiuentiū releuari cum ꝓ illis sacrificiū mediatoris offert̄ ul̄ el̄ie in eccl̄ia fiūt. Rn̄det Ric. Q̄ aīaꝝ quedā sunt beate iā in celo. quedā sunt dānate ī iferno ꝓ peccato originali & actuali uel ꝓ originali solo. quedā sunt in caritate suā explētes pn̄iaȝ in purgatorio Beatis nō ꝓsunt uiuoꝝ suffragia qa nō īdigēt. Vn̄ Aug⁹ in Ench.dicit. ꝙ sacrificia siue altaris siue quarūcūq; el̄iaꝝ ꝓ defunctis ualde bonis gratiaꝝ actiones sunt. Et idē habet̄ extra de cele.mis.c. Cū Marthe Dānatis etiā suffragia non ꝓsunt ut on̄sū ē sup̄ sermōe. Sūt tn̄ consolatiōes uiuoꝝ. Aīabus aūt exn̄tibus in purgatorio ꝓsunt uiuoꝝ suffragia non ad augmentū gr̄e gratū facientis sed ad pene eaꝝ mitigationē & abbreuiationē. Quia ut dic Aug⁹ ī Ench. Cū uiuerent in hac uita meruerunt ut hec sibi p⁹ea possēt ꝓdesse Ad auctoritatē ergo apoc. dicendū. Q̄ suffragia uiuoꝝ que fiunt ꝓ exn̄tibus ī purgatorio dn̄r opa eoꝝ īqn tū in hac uita meruerūt ut eis ꝓdessēt si ꝓ eis fierēt. Ad auctoritatē uero eccl̄iastes dicendū ꝙ ꝓ tanto mortui dn̄r nō habere ptē in ope que sub sole gerit̄ qa tali opi nō opant̄. habēt tn̄ ptē in fructu opis Sed ꝓ cōfirmatione uera dictoꝝ notanda ē sn̄ia Gregꝗ. que ponit̄.xiii.q.ii ī.c. Aīe defūctoꝝ. Aīe inqt defūctoꝝ q̄tuor modis soluunt̄. aut oblationibus sacerdotū. aut p̄cibus sanctoꝝ aut caroꝝ el̄is. aut ieiunio cognatoꝝ Q̄.n. sacre hostie oblatio pl̄imū ꝓsit defūctis apparet ex illo exemplo qd̄ Greg⁹ recitat ī.iiii.dial̄.li. Inqt.n. ꝙ cū quidā monach⁹ suus noīe Iustus ad extremū ueniēs tres se habere ocultos aureos īdicasset & de hoc ingemiscēs mortuus fuisset Precepit Greg⁹ fratribns ut corp⁹ eius cū trib⁹ aureis ī sterqlinio sepelirēt. Tandē cuidā e fratrib⁹ Greg⁹ p̄cepit ut usq; ad dies .xxx. oī die ꝓ eo hostiā imolaret. Qui cū iussa cōplesset. is q defunct⁹ fuerat in die.xxx. cuidā fratri sibi germano apparuit. Quē german⁹ reqsiuit dicens. Quó es? Cui ille rn̄dit. hucusq; male fui sed iā mō bene sū quia hodie coīonē recepi.

Similit̃ Gregꝭ in ꝑallegato li. oñdit q̃ntū orones ꝓsint exñtibꝰ in purgatorio.
Narrat.n.de Pascasio qui cū uir mire sāctitatis & uirtutis extiterit & suo tēpore
duo fuissent sūmi pontifices electi conuenissetqꝫ tandem eccl'ia in unū. Ipse tñ
Pascasius quasi ex errore aliū papā ꝑtulit & i hac sn̄ia usqꝫ ad mortē permansit.
Qui cū esset defūctꝰ & dalmaticā feretro suppositā demoīacus tetigisset stati
sanatꝰ ē. Post ml'tū uero tꝑris cū Germanꝰ capuanꝰ ep̄us balneū ob gratiā sani-
tatis petiisset. ꝑdictū Pascasiū diaconē stantem & obsequētem iuenit. quo uiso
uehemēt̃ extimuit. Et qd illic tātꝰ uir faceret inquisiuit. Qui ꝓ nulla alia cā se i
illo loco penali deputatū asseruit nisi qa in illa causa pontificis plus iusto sensit
& addidit.d. Queso te deꝑcare deū ꝓ me. atqꝫ i hoc cognosces ꝙ exauditus sis si
huc rediēs me non iueneris. Qui cū ꝓ eo orasset & illuc pꝰ paucos dies rediisset
ꝑdictū Pascasiū i eodē loco minime iuenit. Sūt & alia exempl'a que breuitatꝭ cā
dimittimꝰ Scd'm dubiū erat utꝝ suffragia facta determinate ꝓ uno ꝓsint oibꝰ
exñtibus i purgatorio. Et rñdet Ric. ꝙ ad causādū penā cōcurrit uirtꝰ agentis &
dispoītio patiētis. qa actꝰ actiuoꝝ sunt in patiēte disposito ut dr̃. ii. de aīa. Pōt
ergo diminui alicuiꝰ pena uel ꝑ diminutionē uirtutis ex ꝑte agētis uel ꝑ dimi-
nutionē dispositionis ad patiendū ex ꝑte sustinētis. Sicut & per augmētationē
cuiꝰlibet istoꝝ pena pōt augeri. Vñ ineq̄lit̃ dispositi ad patiēdū ab eq̄li uirtute
inequaliter patiunt̃. Propterea dicit Auicēna. vi. ꝑte naturaliū. ꝙ multū dispo-
situs ad tristitiā ex modica causa fortit̃ tristat̃. Qd' aūt dictū ē uidemus i exēplo
Pena.n. magnū onus portātis diminui pōt uel ꝑ diminutionē grauitatis oneris
uel ꝑ aliquā confortationē uirtutis illiꝰ qui portat onus qua minuit̃ i ipo dispo
sitio ad patiēdū ab onere. Sic dico. ꝙ isto duplici mō cōuenit itelligere diminui
penā exñtiū in purgatorio. Et q̃ntū ad diminutionē pene mō primo suffragia
facta determinate ꝓ uno tm̄ aliis non ꝓsunt quia sic uirtus eoꝝ non attingit nisi
illū ad quē determināt̃ & cui applicāt̃ ꝑ intētionē agentis. Sꝫ mō scd'o suffragia
facta ꝓ uno ꝓsunt aliis quia mīa dei prouidente suffragia facta ꝓ quocūqꝫ i pur
gatorio oibus aliis innotescūt. Et qa sese diligūt ex caritate nec sibi iuicē iuidēt.
imo omnes gaudēt de pene illiꝰ alleuiatiōe ꝓ quo facta sunt suffragia. Qd' libꝫ
aūt gaudiū reddit gaudentē minꝰ dispoītū ad penā cōtristantē qa scd'm sn̄iam.
Ari. ii. ethi. c. ultīo. Cuiuscūqꝫ tristitie repugnat scd'm formam generis quecūqꝫ
delectatio. & iō mitiget eā. Notādū tñ ꝙ si suffragia fierēt ꝓ pluribꝰ non tantū
ꝓdessēt cuilibꝫ q̃ntū si fierēt pro illo solo qa si tātū prodessēt. sequeret̃ ꝙ ille q
pro uno defuncto tenet̃ dicere missā unā & unā ꝓ alio si diceret unā ꝓ ill' duobꝰ
cuilibꝫ solueret illud ad qd' sibi tenet̃. Preterea bonū finitū qd' sufficeret ad ple-
nariā liberationē uniꝰ aīe de purgatorio sufficeret ad liberationē omniū aliarum

ad eq̄lē penā obligataꝝ. p̄terea cōsuetudo ecclīe eēt inutilis que suffragia aliq̄n facit ꝓ specialibus ꝑsonis. que oīa falsa sūt. Fuere tñ q̄dam dicētes ꝙ suffragia facta ꝓ plrib⁹ tātū prosūt cuilibet q̄ntū si fierēt ꝓ uno solo. Sicut cādela accēsa pro plurib⁹ & lectio lecta pro plurib⁹ tātū quēlibet iuuant q̄ntū iuuarent si pro eo solo cādela accēderet̃ uel lectio legeret̃. Sꝫ rñdet Ric. ꝙ hec exēpla nō ualēt q̄a lumē candele & uox doctoris se cōicāt ꝑ nature necessitatē Suffragia autem cōicant̃ ꝑ suffragātis intētionē. ¶ Tertiū dubiū erat. utrū defunctis ꝓsint suffragia facta a uiuis exñtib⁹ ī peccato mortali. Et rñdet Ric. Q̄ malus faciēs aliqua bona opa ꝓ defunctis. aut facit ea sicut auctor. aut sicut minister. Primo mō illa nō ꝓsunt defunctis etiā si ea faciat mediāte bono ministro nisi aliq̄n ꝑaccidēs ī q̄ntū paupes sancti pro elīs receptis ab illo malo excitant̃ ad orādū pro illis defunctis ꝓ q̄bus ille malus hō elīas eis dedit. Si aūt facit ea ut minister distiguēdū ē q̄a aut facit ea ut minister public⁹ dei & ecclīe ut sacerdos q̄ celebrat missā uel exeq̄as mortuoꝝ aut facit ea ut minister alicui⁹ ꝓuate ꝑsone. Primo modo dico ꝙ ꝓsūt defunctis q̄a malitia ministri nō tollit efficatiā sacr̄i. Si aūt facit ea ut mīster ꝓuate ꝑsone aut illa ꝑsona q̄n sibi p̄cepit tale opus fieri & q̄n factū ē erat ī caritate aut nō. Primo mō dico ꝙ ꝓsunt defunctis ꝓ q̄bus fiūt. Et siue ille qui mādauit fieri migrauerit de hac uita siue nō q̄a hoc op⁹ ꝓncipalit̃ ipsius est qui hoc fieri mādauit. Si uero erat ī peccato mortali aut hoc erat q̄n mādauit fieri aut q̄n op⁹ executioni mādatū ē Si ꝓmo mō dico ꝙ illa opa nō ꝓsūt defūctis ꝓ q̄b⁹ fiūt q̄uis sit ī caritate ꝓ illo tēpore quo suū mādatū executiōi demandat̃ nisi tunc illud iterū fieri demandetur aut demandationē factā de nouo acceptet q̄a op⁹ ip̄ius nō ē nisi ī q̄ntū illud fieri mādat uel acceptat. Si aūt erat ī peccato mortali q̄n demādat̃ opus bonū executioni q̄ erat ī caritate q̄n p̄cepit fieri. dico ꝙ tūc opa ꝓsunt defunctis ꝓ quib⁹ fiūt maxime q̄a sunt a p̄cipiente rōne illius act⁹ uolūtatis quā habuit q̄n ea fieri p̄cepit. Verūtñ cum nemo sciat utrū odio an amore dign⁹ sit non debent hoīes retrahi a coīcatione suffragioꝝ erga defūctos & potissimū tenere un⁹q̄sq; firmit̃ debet ꝙ semꝑ ualet missa & alia bona que facit homo ut minister ecclīe. Sup̄dicte itaq; sūt pietatꝭ ꝑtes quā debēt uiui mortuis exhibere. Sed si quis posset ad purgatoriū usq; descendere audiret ꝑfecto clamantes & eiulantes q̄plurimos ac uoce querela lamentantes Audirēt̃ q̄dem patres & matres. d. O filii īgrati quibus bona nostra dimisimus succurrite nobis Audirentur uiri suas uxores uocantes. O uxores impie in quibus confidentiam habētes diuitias nostras uobis dimisim⁹ subuenite miseris & nos adiuuate ut eruamur ab his atrocissimis penis. Audirēt̃ & alii clamātes. O cōmissarii. O executores testamētoꝝ nostroꝝ expedite fidelit̃ que uobis commisimus. Multi nanq;

ſunt & quaſi innumerabiles q citi⁹ a purgatorio liberarenť ſi uiuētes illos iuuarēt Idcirco procurent omnes benigne & caritatiue orare pro defunctis aliaq; pieta tis opera illis impendere ut ſic mereamur in hoc ſeculo dei obtinere gratiam & in futuro ſempiternam gloriam. Amen.

¶ Feria ſcd̄a quarte ebdomade in quadrageſima de purgatorio & atrociſſimis penis quibus puniunť anime illorum qui non ſatiſfecerunt in hac uita de pecca tis ſuis. Sermo .xlviii.

IPſe aūt Ieſus nō credebat ſemetipm̄ eis. Scribunť hec uerba Ioh. ii. c. & ī euāgelio hodierno Rara fides īuenit ī hoīb⁹ hui⁹ mūdi qui cū ſepe blādianť multū amicis eoꝝ q; ſe fateanť beniuolos adueniēte tn̄ neceſ ſitate aduerſitateq; ingruēte deficiūt. ꝓpterea ſaluator nr̄ qui ꝓuidebat ſe tem pore paſſionis ſue ab oībus derelinquendū nō credebat ſemetipm̄ eis q credide rant in noīe eius ꝓpt' ſigna que faciebat. Quo exemplo edocemur ut & nos dū poſſum⁹ dū uiuim⁹ dū facultas adeſt aīe noſtre ſalutē accuratiſſime procuremus Neq; fidēdū ē multū ī ꝑentib⁹ aut filiis ī uiris aut uxorib⁹ ī domeſticis ul' amicis qm̄ ut dictū ē ī p̄cedenti ſermone cōſueuerūt tales caros ſuos defunctos tradere obliuioni. Et qm̄ pleriq; penitētiā negligūt de ſuis peccatis in hac uita implere extimantes mitiſſimā ſatiſq; leuem penā eſſe & qn̄q; nullā penā .ſ. purgatorii Idcirco in preſenti ſermōe de ip̄o purgatorio erimus locuturi de quo tria miſte ria erunt declaranda.

¶ Primū dr̄ ueritatis
¶ Secūdū penalitatis
¶ Tertiū iocūditatis

¶ De ueritate & loco purgatorii & de iſtis qui poſt hanc uitā an̄q̄ euolent indigent purgari. Cap'm .i.

PRimū myſteriū declarādū de purgatorio dr̄ ueritas ī quo tria ſūt dubia abſoluenda. Primū utrū ſit ponere penā purgatoriā poſt hanc uitam. Scd'm utꝝ aliq̄s loc⁹ ſit ꝓprius ad purgandū aīas deputat⁹. Tertiū q ſunt hi q uadūt ī purgatoriū. Ad p̄mū dubiū rn̄det Boñ. di. xx. q̄rti. Q; ſicut dicit ſcriptura & auctoritates ſanctorum & plures reuelationes & rōnes concordant: & eccl'ia ul'is cōfirmat que orat ꝑ exn̄tib⁹ ī purgatorio abſq; dubio p⁹ hāc uitā eſt ponere penam purgatoriā. Et hoc colligitur ex uerbo xp̄i .d. Math. xii. Qui dixerit uer bū cōtra ſpiritū ſāctū nō remittetť ei neq; ī hoc ſeculo neq; ī futuro. In q̄ ſn̄ia da tur ītelligi q̄ſdā culpas in hoc ſeculo quaſdā in futuro poſſe relaxari. Iō Greg⁹ xxv. di. c. Qual' ait Qualis hic quiſq; egrediť talis ī iudicio pn̄tať. Sed tn̄ de q̄buſ dam culpis eſſe an̄ iudicium purgatori⁹ ignis credend⁹ eſt ꝑ eo qd' ueritas dicit. q̄a ſi quis ī ſpiritū ſanctū blaſphemiā dixerit neq; ī hoc ſeculo remittetť ei neq; in futuro. Et Math. v. Eſto cōſentiēs aduerſario tuo cito .i. ſcidereſi murmuranti

172

in malo aut angelo ad oppositū decertanti dum es ī uia cū eo. ne forte tradat te
aduersari9 tu9 iudici. i. deo & iudex tradat te mīstro. i. angelo & in carcerē mittarꝛ
. i. ī purgatoriū ꝑ angelū deducarꝛ. Amē dico tibi nō exies īde donec reddas no-
uissimū q̄drātē. hoc idē de carcere hui9 mūdi nō pōt ītelligi eo ꝙ nec ibi ponūt
oēs tales nec de carcere īfernali qa ibi nūq̄ soluit nouissim9 q̄drās debite pene
sed de carcere purgatorii habet ītelligi qa de illo exibit quis qn̄ soluerit nouissi-
mū q̄drantē. Et adhuc est in ꝓmptu rō quare sit ponēda pena purgatoria. Nam
ut dicit Aug9 & ponit a mgr̄o ī lr̄a. aut hō punit. aut de9 punit. Sed frequenter
aliq cōuertunt ī fine q nō puniunt ī pn̄ti. ergo necesse ē ꝙ puniant a deo sʒ non
in igne infernali siue eterno. ergo igne purgatorio. Itē si nō esset pena purga-
toria p9 hāc uitā ergo q ꝑdurat ī culpa usqꝫ ad mortē cū nullā sustinuerit penā
reportat de malitia sua cōmodū qđ ē falsū. Et si qs obiiceret ꝙ ꝓnior ē deus ad
miserendū q̄ ad cōdēnādū. Sed decedentē ī mortali peccato statī cōdēnat ergo
decedēti ī caritate statī glꝰificat. Itē potētior ē caritas ad eleuādū q̄ sit mortalis
culpa ad deꝑmēdū. Sed culpa mortalis statī demergit ī abyssū. ergo caritas statī
eleuat ī celū. ergo non ē ponere p9 mortē aliqđ suppliciū. Itē status p9 mortem
rn̄det statui q ē in uia. Sed ī uia nō est nisi duplex stat9. s. bonoꝝ & maloꝝ ergo
similit p9 mortē. Ergo aīa a corpore recedēs uel ē ī ꝑadiso cū bonis ul' ē ī īferno
cū malis. Rn̄det Bon̄. ad ꝑmū. ꝙ nō ē sil'e glorificare decedentē ī caritate statim
sicut condemnare decedētē ī mortali. qm̄ iste qui ī mortali est nihil habet quod
sit dignū uita. Et iō sūme ē dispoit9 ad dānationē eternā & ꝓpt' hoc statī dānat
iusta retributione. Sed ille q ē ī caritate cū caritas simul stet cū ueniali culpa &
reatu pene pōt ī se habere aliqd dignū pena. Et qa gloria nō pōt simul stare cū
pena scđm foꝝ cōe necesse ē ꝑus debitū illđ solui ꝑ penā purgatoriā. Ad scđm
dicit Bon̄. ꝙ pondus caritatis habet in se aliqđ retardans ut culpā aliquā ꝑuulā
uel reatū. Sed pond9 peccati nihil hʒ eleuās ul' retardās. Iō nō ē sil'e de ascensu
peccati. Ad tertiū uero dicēdū ꝙ lʒ duplex sit stat9 ꝑncipal'. s. bonoꝝ & malorū
tn̄ qui habet iustitiā ī duplici ē dr̄ia. Aut. n. ē ī statu ꝑfectoꝝ ꝑfectione cōpleta
Et talis nō habet cremabilia nec aliq̄ debita. Et huic statui debetur uita eterna.
Alii sūt ī statu īꝑfectoꝝ & hi hn̄t cremabilia ut pl'rimū & etiā debita. Iō oportʒ
ꝑmū debita solui & cremabilia cremari q̄ ītroducāt ī patriā. Et hi purgāt pena
purgatoria. Sil'r carētes iustitia ī duplici sūt dr̄ia. Quidā sunt in statu ꝑuulorū
& hi carent iustitia originali. Et his competit status ī limbo sine pena sensibili.
Aliq sunt ī statu adultoꝝ q carēt iustitia ꝑsonali siue gratuita ꝑ ꝓpriā culpā.
Et talib9 cōpetit stat9 nifernalis. Et sic pʒ ꝙ rō illa non ualet. Posset etiā dici ꝙ
pena purgatoria nō dicit statū sed magis trāsitū de statu ad statū. Scđm dubiū

absoluendū erat utꝝ ad purgationē aīaꝝ sit aliqs loc9 spālit᷑ deputat9 Et rn̄det Ric.di.xxi.q̄rti Q in inferno sunt q̄tuor loca se hn̄tia scd'm supius & iferius .In loco maxime infimo sunt dānati ꝑ peccato actuali In illo qui est immediate sup̄ illū sunt dānati ꝑ solo peccato originali.In loco qui cōsequēt᷑ ē sup̄ illū sunt aīe que purgāt᷑ qa ibi de lege cōi purgāt᷑ q̄uis alique alibi purgēt᷑ ex aliqua cā spāli .s.uel ut uiuētib9 aliqd nūtiēt uel ut suffragia ꝑ se impetrēt & ut patiendo ubi peccauerūt dei iustitiā aliqb9 sensibilibus maīfestēt. In q̄rto loco nō sūt alique aīe sed an̄ xp̄i aduentū ibi erāt aīe sanctoꝝ patrū que pn̄iaȝ suam in purgatorio expleuerant.Et ille que recedentes a corpore nihil purgabile portauere.Locus aūt p̄fat9 dicebat᷑ sinus Aabrahe qa Abrahā p̄m9 ab īfidelib9 se sepauit & fidei signaculū distinctiuū accepit iō locus reqei que debet᷑ aīe ꝑpt᷑ fidē caritate for-matā sin9 Abrahe dict9 ē. Vgo tn̄ li.ii.de sacr̄is pte.xv.c.vii. Negare uidet᷑ ali-quē unū locū determinatū esse purgatiōi aīaꝝ dicēs ꝓbabili9 esse ut ī his potis-simū locis singule penā sustinere credant᷑ in qb9 culpā cōmiserūt sicut multis se pe documētis ꝓbatū ē. Alia uero si que sunt haꝝ penaꝝ loca nō facile assignari Sed sn̄ia ista Vgonis nō acceptat᷑ a doctorib9 nisi intelligat᷑ ut dicit Bon̄.scd'm dispēsationē dīnā & n̄ scd'm cōem legē qa īꝓbabile ē ut oēs aīe que parisi9 pec cauerūt parisius puniant᷑.Iō scd'm legē cōem credendū ē q sicut limb9 fuit infe-rius sic & locus purgatori9 q loc9 pars inferni credit᷑.a quibusdā ꝑpt᷑ illud uerbū Greg.i.iiii.dial'.Sub eodē igne electus purgat᷑ & dānat9 cremat᷑ ¶ Tertiū du-biū absoluendū erat.Qui sunt qui uadunt ad purgatoriū. Et dicere possum9 se-cūdū doctores ꝙ sunt tria hoīm genera.Primi qdē sunt q cū uenialib9 moriunt᷑ Nā sicut dicit magr̄ sup illo uerbo.i.cor.iii.c. Si qs sup hedificat sup fūdamen-tū hoc auꝝ argentū lapides p̄ciosos ligna fenū stipulā uni9cui9ꝗ opus manife-stū erit Dies.n.dn̄i declarabit qa ī igne reuelabit᷑ & uni9cui9ꝗ op9 q̄le sit ignis ꝓbabit. Per lignū fenū & stipulā intelligunt᷑ ueīalia peccata p quandā silitudi nē qa ueīalia ī eodē subiecto cū caritate exn̄tia pn̄t p ignē purgatorii & spūalē ignē caritatis & dilectionis cōsumi sicut lignū fenū stipulāꝗ consumunt᷑ p ignē Et quia tardius consumit᷑ lignū q̄ fenū & fenū q̄ stipula.iō p lignū significantur uenialia grauiora.p fenū media.p stipulā minora. Scd̄i q uadūt in purgatoriū sunt q pnīaȝ an̄ obitū suū nō egerūt sicut contingit his q absꝗ cōfessiōe mori-unt᷑ contriti ¶ Tertii sūt hi q iiunctā sibi pnīaȝ nō cōpleuerūt.Nā pnīa ī cōfessi-one a sacerdote iiūcta.aut ē maior.aut eq̄lis.aut minor. Si aūt ē maior tūc id qd' hō plus fecerit cū morit᷑ in augmētū sue gl'ie cedit.Si ē eq̄lis tunc sufficit ad to-ti9 pene dimissionē. Si aūt fuerit mīor tūc id qd' residuū ē ex uirtute dīne iusti-tie ī purgatorio emēdat᷑ ne aliqd' peccatū remaneat impunitū.

¶ De uolūtate illoꝝ qui patiunᵗ in purgatorio & de grauitate penaꝝ & de mīstro ꝑ quē deꝰ infligit penas illas. Caplm̄.ii.

SCđm mysterium ꝑncipale de purgatorio declarādū dr̄ penalitatis.ī quo tria dubia sūt aperienda vʒ. Primū utꝝ pena illa sit uolūtaria.Scđm utrū sit maxima oīm penaꝝ tēporaliū.¶Tertiū utꝝ ꝑ ministeriū demonū infligatur.

¶ Ad ꝑmū dubiū rn̄det Boñ.Q aliqua pena dr̄ tripliciter uolūtaria. Vno mō qa assumitᵗ a uolūtate īpante sicut ē pn̄ialis pena Alio mō qa sustinetᵗ a uoluntate acceptāte sicut ē pena martyrū qa adeo placet ꝙ ea liberari nō uellēt Tertio mō ē qnedā pena que acceptatᵗ & sustinetᵗ a uolūtate celerāte utputa pena que ē cū patīa ita ꝙ eiꝰ oppositū ē ī desiderio sicut cū amās & desiderās sanitatē infirmatᵗ sustinet qdē infirmitatē tāq̄ penā dīnitus inflictā attn̄ a ea liberari ꝓcurat.Et illud mīme habet rōnē uoluntarii.hoc mō ē uolūtaria pena purgatoria ī uiris iustis qui uolūtarie eā sustinēt & desiderāt uehementᵗ ad patriā ꝑuenire & ab aliis sibi auxiliū p̄beri ¶ Scđm dubiū uidendū erat utꝝ pena purgatoria sit maxima oīm penaꝝ tēpo raliū Et scđm doc.rn̄detᵗ ꝙ sic.& ꝓbatᵗ tripliciᵗ Primo auctoritate.Scđo rōne. Tertio exemplo Primo ꝓbatur auctoritate.In qt.n.Augꝰ de pe di.ii.c.Vltīo.Et.di.xxv.c. Qui in aliud seculū.Qui in aliud seculū distulit fructū cōuersionis purgādus ē igne purgatiōis.hic etenī ignis & si non sit eternꝰ miro tn̄ mō grauis ē Excellit.n.omnē penā quā nūq̄ passꝰ ē aliqs in hac uita Nūq̄ in carne tāta inuēta ē pena tēporalis. Scđo ꝓbatᵗ rōe.Et scđm Boñ.pōt sumi rō ex dīna iustitia eo ꝙ deꝰ iustꝰ penā nō acceptat scđm ꝙ punitiua tm̄ sed scđm ꝙ plus ē in ea rō ordinis recti.Scđm hoc ergo ē intelligēdū ꝙ est pena sūpta & pena inflicta.In pena sūpta non tm̄ placet deo ordinatio pene ad culpā sed ordo & rectitudo que ē in uolūtate assumente.In pena inflicta placet ordinatio pene ad culpā Qm̄ ergo pena pn̄iuʒ in pn̄ti plus ē.pena morientiū ē inflicta ī purgatorio ꝓ eo ꝙ iā nō ē tēpꝰ agēdi sed recipiēdi. Iō modica pena ī pn̄ti plus satisfaciat & magis ē de ea cōtenta dīna iustitia q̄ de magna in futuro.Ric.uero sumit rōnē ex cā ipius pene. Nā pena causatᵗ duplr̄.s.ex absētia boni amati & pn̄tis mali oditi.Et utroqȝ mō pena purgatorii maior ē q̄libet pena tēporali A īe.n.ī purgatorio qa motus earū nō retardatᵗ mole corporis uehemētissime desiderāt cū deo ꝑfecta fūctione coniūgi.Et iō ex huiꝰ cōiunctiōis absentia uehemētissime affliguntᵗ maxime cū uideāt tēpꝰ aduenisse quo cū deo ꝑfecte essent coniuncte si dū erāt in corporibus penā suis peccatis debitā ꝑsoluissent. Simil̄r ignis affligēs animā in purgatorio magis ē actiuus igne nr̄o qui tn̄ intᵉ alia elemēta maxime ē afflictiuꝰ.Iō pena purgatorii lōge grauior ē q̄ alia pena in hoc mūdo. Qualitᵉ aūt aīa patitᵗ ab illo igne declaratū ē in p̄cedentibus

ſermone.ſ.xiiii.hui9 opis. Tertio ꝓbat̃ grauitas pene purgatorii exẽplo. Habet̃ nãq; in legẽda ſancti Greg. Q̃ p9q̃ orauit ꝑ Traiano apparuit ei angel9 & dixit Quia ꝑ dãnato rogaſti duoꝝ tibi dat̃ optio. Aut.n.in purgatorio duob9 dieb9 cruciaberis aut certe toto tẽpore uite tue fatigaberis doloribus & infirmitatibus Qui p̃elegit toto tẽpore uite ſue dolorib9 cõcuti poti9q̃ duob9 dieb9 ĩ purgatorio cruciari. Vñ factũ ẽ q̃ ſemꝑ deinceps aut febrib9 laborauit aut podagre moleſtia p̃ſſus fuit aut ualidis dolorib9 cõquaſſat9 aut dolore ſtomachi miſerabilit̃ cruciat9. Vñ ĩ quadã ep̃la ſic olq̃t.d. Tante podagre tãtiſq; doloribus p̃mor ut uita mea mihi grauiſſima pena ſit Quottidie.n.ĩ dolore deficio & mortis remediũ expectãdo ſuſpiro. Tertiũ dubium ꝓpoſitũ fuit.utꝝ pena purgatorii ꝑ miniſteriũ demonũ infligat̃. Et q̃buſdã uidet̃ q̃ ſic eo q̃ ĩ ſcriptura aut uix aut nũq̃ legit̃ q̃ bon9 angel9 bonos uexauerit ſed uexatio bonoꝝ ſolum a malis fuit.ſicut exẽplũ habet̃ de Iob de Antonio & de aliis ſanctis & amicis dei. Mali uero uexati ſunt a bonis & a malis. Et rõ uidet̃ eſſe ſcd̃m eos.q̃a q̃ uexat alteꝝ & affligit quodãmodo odiũ habet. Diabolus aũt odit bonos & malos ob ſuã crudelitatem iõ utroſq; affligit cũ ſibi ꝑmittit̃. boni uero nõ odiũt niſi malos. & iõ illos ſolos affligũt ſicut afflixerũt ſodoitas & egyptios. Sed opinio iſta ſtare non põt quia nõ decet illũ qui iuſte de aliquo triũphauit p9ea puniri ꝑ ip̃m. Sed aĩe que ſunt in purgatorio adherẽdo iuſtitie uicerũt diabolũ. Ergo nõ eſſet conueniẽs ut punirent̃ demonũ miſterio. ꝓpterea alii dixerũt q̃ pena purgatorii infligit̃ angeloꝝ miniſterio. Sed hoc nõ uidet̃ ꝓbabile q̃ tã grauit̃ affligãt & puniãt cõciues ſuos nec hoc defacili ꝑ ſcripturã poſſet ꝓbari. Ideo dicẽdũ ſcd̃m Ric. & Boñ Q̃uis boni angeli & mali aſſiſtãt moriẽtib9 boni ad adiuuandũ mali ad nocendũ ſi p̃ñt. tamen in loco penali ipſius purgatorii non puniuntur anime miniſterio demonum nec miniſterio bonorum angelorum ſed ſola diuina iuſtitia ignẽ purgatoriũ ſicut inſtrumentũ applicãte ad punitionẽ eaꝝ.

¶ De iocũditate quã hñt exñtes ĩ purgatorio tũ ꝓpt̃ certitudinẽ de ſua ſalute tũ ꝓpt̃ cõfirmationẽ ĩ gr̃a tũ ꝓpt̃ auxiliũ uiuoꝝ. Capl̃m.iii.

TErtiũ myſteriũ declarãdũ de purgatorio dr̃ iocũditatis. Nã int̃ acerbitatẽ penaꝝ ſentiũt aĩe ĩ purgatorio exñtes multã iocũditatẽ maxĩe ꝓpt̃ tria. Primo ꝓpt̃ certificationẽ. Scd̃o ꝓpt̃ ſubuẽtionẽ. Tertio propter ſanctoꝝ affectionẽ. ¶ Primo gaudẽt aĩe ĩ purgatorio ꝓpt̃ certificationẽ q̃a iã certificate ſunt de gloria & beatitudine ad quã debẽt ꝑuenire. Notãdũ tñ ſcd̃m Boñ.in.iiii.di.xx.Q̃ aĩe ille maiorẽ certitudinẽ hñt q̃ ille que ĩ uia ſunt ſicut hẽbãt aĩe que erãt ĩ limbo. Et illa certitudo media ẽ it̃ certitudinẽ patrie & certitudinem uie. In patria ẽ certitudo tẽtionis euacuãs expectationẽ & timorẽ. In uia aũt eſt

certitudo expectationis mixta timori q̄a quilibꝫ labi pōt dū ē uiator. In purga/
torio uero ē medio mō. s. certitudo expectationis q̄a nōdū obtinuit. Sed ē euacu
atio timoris ꝓpt̄ liberi arbitrii cōfirmatiōem q̄a oio fit ꝙ deinceps peccare nō
pōt. Nā cōfirmati sunt ī gr̄a nec ualēt malū uelle nec dū agerꝫ. qđ eis accedit ad
letitiā & iocūditatē. ꝓpterea Sapie. iii. dr̄. Spes illoꝝ immortalitate plena est
Nec acceptanda ē quorūdā opinio eoꝝ q̄ dn̄t. ꝙ ꝑ acerbitate penaꝝ ita absor/
beꝛ spūs ut ubi sit ignoret & ex hoc dubitet utrū sit in inferno uel in purgatorio
aut extra sicut cū aīa ex dulcedine cōtēplatiōis rapiť extra se ut nesciat utrum in
corpore an extra corpus hoc uideat sic suo mō dn̄t in penis se habere. Sed certe
hoc uideť nō posse rōnabiliť sustineri q̄a & si spūs carni cōiūct⁹ possit ab h⁹mōi
penis adeo absorberi ut usū rōnis amittat spūs tn̄ sepat⁹ q̄ īmortalis ē nō uideť
adeo absorberi cū fortior sit ad sustinendū magnā penā ī se q̄ in corpore paruā.
Et contra dictā opinionē faciūt exēpla que Greg⁹ ponit ī. iiii. dial. li. Vbi dicit.
Q̄ q̄dā ī purgatorio exn̄tes ī grauib⁹ penis petierunt adiutoriū pro liberatione
ergo sciebāt se aliqn̄ liberādos. Insup̄ ī omelia de diuite & Lazaro dr̄. Q̄ dāna/
ti sup̄ se electos cōsiderāt usq̄ ī diē iudicii. Si ergo pena illa īfernalis impropor
tionabiliť grauior ē q̄ purgatoria. Et illa nō absorbet usū rōnis dānatis qui sunt
opp̄ssi uerme desperatione & culpa. q̄ntomagis nec ista pena absorbebit spirit⁹
iustoꝝ q̄ fortificati sūt bona cōscia & spe & dīna gr̄a. Sc̄do gaudēt aīe exn̄tes
in purgatorio ꝓpt̄ subuentionē. qn̄ subueniť eis per suffragia uiuorū de quibus
diximus in sermone p̄cedenti. Innotescit aūt eis p̄dicta subuētio q̄drupl̄r. Primo
dīna īspiratione. Sc̄do angelica reuelatione ut dr̄. xiii. q. ii. c. Fatendum. Tertio
moriētiū nouit intimatione. Quarto expiētie cognitione q̄a per suffragia que
īpēdunť eis expiunť sibi diminui penā. Cōueniēs nāq̄ ē ut innotescat eis a q̄b⁹
& que suffragia fiāt ut cū de purgatorio fuerīt liberate & ī gloriā āgeloꝝ assūp
te gr̄as suffragatorib⁹ suis īpendāt ꝑ eis apud largissimū miseratorē oīm deum
intercedētes. Nō. n. possibile ē ut īgratitudo uel aliqđ q̄đcūq̄ uitiū locū habeat
in gloria sempiterna. Tertio gaudēt aīe ī purgatorio ꝓpt̄ sanctoꝝ affectionē.
Supni q̄dē ciues orāt & rogant dn̄m Iesū xp̄m ꝑ illis ꝓximis suis quos cruciari
cernūt. Sc̄dm. n. Boñ. ī. iiii. di. xlv. Duo inducūt sanctos orare ꝑ his q̄ ī purgato
rio sunt. Primū est eoꝝ necessitas q̄ indigēt ab aliis releuari. Sc̄dm ē dei uolūtas
qui uult ꝙ unū mēbꝝ releuet aliud. Tertiū addi pōt. s. futura iocūditatis seu feli
citatis. s. ut eoꝝ gloria acc̄ntalis augeať cū uideāt eos futuros conciues suos. Vn̄
credendū ē ꝙ angeli sancti semp uisitāt eos & cōsolāt. ꝓpt̄ que oīa ad pruden/
tiā spectat dū uiuim⁹ ī hoc seculo penā quā possum⁹ ꝑ peccatis nr̄is exoluere
Sin uero illā ī purgatorio dolenť luem⁹. Vbi lꝫ ꝓpt̄ rōnes iā tactas aliq̄ letitia

aderit nō tamē tanta erit ut Boñ .ait quāta erit afflictio. Ideo sollicite cogitem9 que uentura sunt & oculos aperiamus in tempore opportuno. ut sic placemus deum quem offendimus impetremusq; ab ipso hic gratiam & in futuro seculo sempiternam gloriam.

¶ Feria tertia q̄rte ebdomade de iudicio curioso & temerario ꝓpt̕ qd̕ multi ꝙ se iustos credūt pctōres sūt & inimici altissimi dei. Sermo.xlix.

NOlite iudicare scd̕m faciē sed iustū iudiciū iudicate. Verba sūt redēptoris nr̄i originalit̕ Ioh̄.vii.c.& in euangelio hodierno. Prebuit nobis saluberrimū documētū satisq; necessariū saluator nr̄ dn̄s Iesus christ9 dū dixit uerba ī themate nostro ꝓposita qm̄ ob curiosū iudiciū multi ꝙ se bonos existimāt sepenumero mali fiūt Scd̕m uero Alex.sn ia3 ī.iii.uoluīe sūme duplex est iudiciū unū publicū & ordinatū.qd̕ ꝙ dē ē actus iustitie. aliud uero usurpatū & temerariū quo qs ꝓximū suū iudicat ul̕ reputat bonū aut malū. De hoc itaq; iudicio de quo locut9 est christus & nos in presenti sermone dicem9 in quo triplex iudiciū subdistinguem9 declarandū.

¶ Primū dr̄ dubietatis
¶ Scd̕m dicit̕ ueritatis
¶ Tertium temeritatis

¶ Q; peccatū ē iudicare in deteriorē ꝑtē aliena facta que nobis dubia sunt & quare dubia sūt ī meliorē ꝑtē interpretanda. Capl̕m.i.

PRimū iudiciū usurpatū dr̄ dubietatis. Cū qs ꝓximū suū ex opib9 dubiis iudicat malū. Nā multa sunt opa que bn̄ fieri pn̄t & male sicut ieiunare orare el̕ias facere audire missas uisitare eccl̕ias & sil̕ia ī quib9 si qs diffinitiue iudicaret ꝓximū talia malefacere utputa ꝓpt̕ uanā gloriā aut aliquē alium malū finē peccaret ꝑ usurpationē iudicii. Idcirco ī his seruāda ē regula que ponitur ī glo.Ro.xiiii.sup illis uerbis. Qui nō māducat māducantē nō iudicet.ubi dicitur Dubia suut ī meliorē ꝑtē īterp̄tāda. Et ꝙ ita sit ꝓbari pōt tripl̕r. Primo auctoritate. Scd̕o rōne. Tertio exēplo. ¶ Primo ꝓbatur auctoritate. Vn̄.xxxiii.di.c. Habuisse. In rebus ambiguis absolutū non d3 esse iudiciū. Et.xi.q.iii.in.c. Graue Grane sat̕ ē ut ī re dubia certa det̕ sn̄ia. Et.xxx.q.v.c. Incerta. Incerta nullaten9 iudicemus quousq; ueniat dn̄s ꝙ latētia ꝓducat ī lucē & illuīabit abscōdita tenebraꝝ & manifestabit consilia cordiū. Ad hoc facit ibidē.c. Nullū.&.c. Iudicantē. Et idē ponit̕ ī glo.sup.c. Nauigāti de usur.& ī.c. Ex lr̄is de ꝓbationib9. Ad idē est illud dictū extra de reg.iur. Estote inqt misericordes ꝛc.hoc loco nihil aliud precipi existimo nisi ut ea facta que dubiū ē quo aīo fiāt ī meliorē ꝑtē īterpretemur. ¶ Scd̕o ꝓbat̕ ꝙ dubia sūt ī meliorē ꝑtē īterpretāda rōne. Et hoc tripl̕r Primo ꝓpt̕ dīnā maiestatē. Scd̕o ꝓpt̕ ꝓximi caritatē. Tertio ꝓpt̕ ꝓpriā utilitatē. ¶ Primo ꝓpt̕ diuinā maiestatē. Dubioꝝ.n.& secretoꝝ iudicium deus sibi

reseruat q dixit Hiere.xvii. Prauũ e cor hois & ĩscrutabile. quis cognoscet illud? Ego dñs scrutans cor & ꝓbans renes q do unicuiq; scd'm uiã suam. Et.xxxii.di.c. Erubescãt. De9 secretoꝝ cognitor & iudex ẽ. Hinc est ꝙ scribit.ii.q.i.c. Nomẽ p̄sbyteri. Dĩne pietatis ptãti facere uiderer iniuriã si illius iudiciũ meo uellem iudicio p̄uenire. Et.xv.q.vi.c. Si ascẽdentib9. Nõ pñt hũano condẽnari examie quẽ de9 suo reseruauit iudicio. Scd'a rõ ẽ ꝑpt' ꝓximi caritatẽ. Scd'm.n. Tho.ii.ii. .q.lxxxxvi. Ex hoc ip̃o ꝙ aliqs habet malã opinionẽ de aliquo absq; sufficienti cã iniuriat ei & cõtẽnit ip̃m. Null9 aũt debet aliũ cõtẽnere absq; cogente causa. Iõ ubi nõ apparẽt manifesta indicia de malitia alicui9 debem9 ut bonũ habere i meliorem ꝑtẽ ĩterpretãdo qd' dubiũ ẽ. Et si diceret ꝙ iudiciũ debet esse magis de eo qd' ut ĩ plurib9 accidit. Sed ut ĩ pl'rib9 accidit ut male agãt qa ut dr̃ eccl'ia stes.i. Stultoꝝ infinit9 ẽ numer9. ergo dubia magis debem9 interp̃tari in malum q̃ in bonũ. Rñdet Tho. Q; ille q ĩ meliorẽ ꝑtẽ alioꝝ facta ĩterp̃tat frequentius fallit. Sʒ meli9 ẽ ꝙ aliqs fallat hñs bonã fidẽ de aliquo hoĩe malo q̃ rari9 fallat hñs opinionẽ malã de aliquo bono qa ex hoc fit iniuria alicui nõ aũt ex primo. Ideo Seneca li.iiii. de bñficiis ait. Sancti9 ẽ ꝓdesse etiam malis propter bonos q̃ bonis deesse ꝑpt' malos. Iõ lex fauet ut patiat poti9 innocẽtẽ absolui q̃ nocentẽ condẽnari. ff. de penis. l. Absentẽ ĩ p̃ncipio. ¶ Tertia rõ ẽ ꝑpt' ꝓpriã utilitatẽ qa sic hõ euitat iudiciũ dei scd'm illd' Luc.vi. Nolite iudicare & nõ iudicabimini Notandũ tñ scd'm Alex. in.ii. uoluĩe sũme. Q; ꝓximoꝝ nr̃oꝝ facta dubia nobis pñt esse tripl'r. Primo ex ignorantia principii. Nam ut dr̃ extra de sen. excõ. c. Cũ uolũtate. Voluntate ac ꝓposito maleficia distĩguunt. Iõ nescim9 sepissime ex quo p̃ncipio ꝓcedãt alioꝝ opa. ꝓpterea in talib9 iudiciũ curiosũ cauere debemus. Scd'o põt esse aliqd' dubiũ ex ignorãtia medii qa multotiẽs mutat uolũtas Nam multi aliqua bona exercẽtes mala ĩtẽtione mutari pñt & ẽcõuerso. Tertio potest aliqd esse dubiũ ex ignorãtia finis. Iõ dr̃.xi.q.i.c. Sacerdotib9. Nescim9 qs ĩ terribili dei iudicio q̃lis sit futur9. Etenĩ Paul9 egregi9 p̃dicator dĩc. Nolite ante temp9 iudicare quoadusq; ueniat dñs. ¶ Tertio ꝓbat ꝙ dubia sint ĩ meliorẽ partẽ trãsferenda exẽplo. Legim9 nãq; ꝙ sanct9 frat' Leo soci9 beati Francisci dũ infirmaret ĩ loco sancte Marie de angelis uidit ĩ uisione multitudinẽ fratrũ ꝓcessionalit' ĩcedentiũ. Int' quos uidit unũ a cui9 oculis radii ꝓcedebãt lucidissimi & querens ab uno illoꝝ qs esset ille cui9 oculi ita splendebãt audiuit ꝙ erat frat' Berñ. de qntaualle p̃m9 soci9 beati Frañ. q semp de his que uidebat ĩ aliis ĩ melius iudicabat. Qñ.n. uidebat aliquos male ĩdutos dicebat. Isti meli9 seruiãt paupertatẽ q̃ tu frat' Berñ. Cum uero inspiciebat diuites preciosa indumenta deferentes cordis cõp̃uctione dicebat forsã illi sub uestib9 delicatis humiliores

176

sunt q̃ tu fratꝛ. Bern̄. Ac ꝑ huc modū semꝑ in dubiis bene de aliis sentiebat his uero dictis uisio disparuit.

¶ Q̄ non peccat q̄ maīfesta dānat mala & iudicat & qualitꝛ ꝓximorū peccata non sunt curiose explorāda. Caplm̄. ii.

SEcūdū iudiciū dr̄ ueritatis. Ipm̄ aūt ē cū quis de manifestis aut uirtutibꝰ aut uitiis ꝓximi sui recte sentit. de quo Dauid in psal. ait Recte iudicate filii hoīm. Et Ari. i. ethi. Unusquisq; bene iudicat que bn̄ cognoscit Et de reg. iuri. c. Estote misericordes. Qd̄. n. scriptū ē. Ex fructibꝰ eorū cognoscetis eos de manifestis dictū ē que non pn̄t bono aīo fieri ut stuprū blasphemie furta ebrietates & silia de quibus nobis ꝑmittitꝛ iudicare. Et. xi. q. iii. c. Si quis dixerit īiustū iustū & iustū iniustū uterq; abhoīabilis ē apud deū. Et ibidē. ī. c. Si q̄s hoīez & ī. c. Vhe uobis inducitꝛ illud Isaie. v. Vhe uobis q̄ dicitis bonū malū & malū bonū ponentes tenebras lucem & lucem tenebras. Verūtn̄ aliud ē aliena facta subtilr̄ & curiose inq̄rere & inuestigare. aliud eo q̄ manifesta sunt & mala illa condēnare. Primū uitiū ē & rep̄hensibile. ꝓpterea Bern̄. ait. Noli esse aliene uite aut temerariꝰ iudex aut curiosus explorator. Scd̄m uero & si nō sit malū tn̄ ita faciēdū ē ut ꝓximo pctōri cuius peccata sunt maīfesta cōpassio habeatꝛ. Nā multi reꝑiuntꝛ q̄ magis aliena facta q̄ sua iudicare cōtendūt. De q̄bus dicit Seneca li. ii. de ira. Aliena uitia an̄ oculos hēmus a tergo nr̄a. Et Marcialis cocus. Ad fratris culpā aq̄le tu lumīa portas. & Chrysoꝰ ī li. de cōpūctiōe In alienis dictis seueri & amarissimi iudices residēꝰ nr̄as autē trabes oculis infixas ꝓpriis nō uidemus Sed ut inq̄t Tulliꝰ li. iii. q. Tuscu. Proprie stultitie ē alioꝝ uitia cernere suoꝝ obliuisci. Iō saluator nr̄ Math. vii. c. ait. Quid uides festucā in oclo fratris tui & trabē in oclo tuo nō uides? Aut quō dicis fratri tuo Sine eiiciā festucā de oclo tuo Et ecce trabes ē in oculo tuo? Hypocrita. Eiice p̄mū trabē de oculo tuo & tunc uidebis eiicere festucam de oculo fratris tui. Ex hoc usitatū ꝓuerbiū est. Tollere festucā si uis de fratris ocello. Que tua conturbat luīa tolle trabē. Et Gregꝰ in mor. dicit illd̄ qd̄ ponitꝛ. iii. q. vii. c. Qui sine peccato Qui sine peccato est uestꝝ p̄mꝰ ī illā lapidē mittat. Ad aliena quippe peccata puniēda ibāt & sua relinquerant. Reuocentꝛ itaq; intꝰ ad cōsciāz ut priꝰ ꝓpria corrigāt & tūc aliena rep̄hendant. Et ad hoc ꝓpōitū illud qd̄ scribitꝛ. iii. q. vii. c. Iudicet. Et. c. In grauibus. Et. c. postulatus. Et. c. Sacerdos. Solent aūt hoc uitio multū infici laici & seculares q̄ subtilltꝛ ꝑscrutari querunt sacerdotū & religiosoꝝ uitā. Et si peccatū aliq̄d ueniale ī eis uiderit dānant illos sp̄nūt doctrinā contēnūt ip̄oꝝ officia & orōnes reputāt ip̄os malos ac apto ore ubiq; crudelitꝛ detrahūt nec cogitant quot īpietatibꝰ ip̄i sūt īuoluti quot ꝑiuriis blasphemiis usuri furti rapinis fornicationibus

adulteriis sodomiis atq; similib9. Pro qb9.i.q.i.c. Multi. Greg9 ait. Mlti secularium hominum cum plus sacerdotum uitam q suam discutiunt in magnum contemptionis diuinorum sacrorum crimen incurrunt Magna.n.trabe uulneratos oculos hntes eamq; negligentes festucam tenuem i aliorum oculis conspiciunt quam dum icaute auellere festinant in erroris foueam dilabuntur.hec ille. Idcirco salubre est documentum fructuosumq; ut qlibet suis defectib9 se accuset & humiliet non aut aliorum peccata presumptuose preiudicet Vn beatus Fran.dixit in regula de fratrib9 suis. Quos moneo & exhortor ne despiciant neq; iudicent hoies quos uiderit mollib9 uestimentis & coleratis indutos uti cibis & potib9 delicatis.sed magis unusqsq; iudicet & despiciat semetipsum.

¶ Q temerarium est iudicare de proximo malum per quodcunq; signum nisi esset signum uiolentum. Caplm.iii.

Tertium iuditium quo qs alium iudicat dicitur temeritatis. Et e cum qs male sentit de pximo suo diffinitiue ppter aliqd indeficiens signum suspitiois de quo fit mentio.ii.q.i.c.Multi.Et.xi.q.c.Temerarium.Notandum tn scdm Alex.q triplex e suspicio scdm quam qs pot malum de pxio suo psumere. Prima dr uiolenta Scda leuis. Tertia tameraria. ¶ Prima dr uiolenta suspicio.s.cum apparet omnia signa mali & nulla boni ut si adulter hitaret cum adultera de qbus & si non uideatur qd faciant tn ppter hui9moi signum cohitatiois iudicare illos non est peccatum.ppter talia iudicauit Salomon de filio illi9 meretricis q alia meretrix illa dormiente abstulisset de qb9 dr.iii.Reg.iii.Et extra de psumpti.in.c.Afferte.Nam cum dixisset Salomon.Afferte mihi gladium & diuidite infantem uiuum & date dimidiam ptem uni & dimidiam alteri qd non dixit diffiniendo sed poti9 temptando & inqrendo ueritatem ut dic glo.sup dicto.c. Afferte.Clamauit mr cui9 fili9 erat uiu9 ad regem.Commota sunt qppe uiscera ei9 sup filio suo. Obsecro dne date illi ifantem uiuum & n occidatur ecouerso illa dicebat.Nec mihi nec tibi sz diuidatur.rndit rex & ait Date huic ifantem uiuum & non occidatur hec e eni mr ei9.Scda suspicio dicitur leuis qn sunt leuia signa mali & fortia ac plra boni ut si mr loqtur cum aliquo uiro religioso honeste & i loco honesto ac odecenti & silia.Et sic iudicare malum peccatum e. Sciendum tn scdm Tho. ubi.s.Q aliud e ex h9i signis dubitare de malo pximi.aliud illud affirmare.Primum ptinet ad humanam temptationem sine qua non ducitur ista uita scdm illd apli.i.cor.x. Temptatio uos non apphendat nisi humana. Affirmare uero & existimare p his signis malum de pximo suo peccatum e.Vn Aug9 sup illud.i.cor.iiii. Nolite an tempus zc ait.Et si suspitiones uitare non possum9 qa hoies sum9 iudicia tn.i. diffinitiuas sententias continere debem9. Notandum adhuc scdm pfatum doctorem. q suspitio de malo alteri9 pot tripler puenire. Primo ex longa expientia. Vn Ari.ii.li.ethi.dicit.Q senes sunt maxie suspitiosi eo q multotiens expti sunt aliorum defectus

175

Senes inq̄t cacoges sunt. Est.n.cacogia in deterius existimare omnia. Sc̄do ꝓuenit tal̄ suspitio mali ex eo ꝙ aliq̄s male afficit̄ ad alteꝝ. Cū.n.q̄s aliū cōtēnit uel odit facile opinat̄ malū de ip̄o.q̄a unusq̄sq̄ facile credit q̄d appetit. Tertio prouenit suspicio mali ex hoc ꝙ aliq̄s in se ip̄o malus ē ex quo cōsci⁹ sue malitie faciliter malū de aliis oppinat̄.ꝓpterea sapiēs eccl̄iastes.x.c.ait Stultus ī uia sua ambulans cū ip̄e sit insipiēs oēs stultos existimat.& Seneca ī li.de moribus.hoc habet oīs affectus ut in quo ip̄e insanit ceteros putet īsanire ¶ Tertia suspitio dr̄ temeraria cū q̄s oīa bona ī malā p̄tē trahit. Vn̄ Chryso⁹ ī quodā sermōe ait Sūt q̄dā puersi q̄ de oībus male iudicant. Dn̄t.n.si quis studet & hūilitati uacat hypocrita ē.Si recreationi gulos⁹ est.si societati secularis ē.si simplicitati fatuus est.si alioꝝ correctioni p̄sūptuosus ē.si silētio & paci simulator ē. hec.ille. Quis ergo explicet q̄ multos lucret̄ diabolus ꝓpter temeraria & p̄sumptuosa iuditia In q̄b⁹ tanto mai⁹ piculū īminet q̄nto mīoris culpe esse credunt̄. Euitem⁹ itaq̄ illa q̄ntū possumus. ut sic uere pn̄iaꝫ agentes assequamur hoc in seculo dei gratiam & in futuro sempiternam gloriam in qua uiuit gloriosus deus per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria q̄rta q̄rte ebdomade ī q̄dragesima de sacratissimis īdulgētiis & relaxationib⁹ q̄s facit eccl̄ia ī remissionē pene pc̄tōꝝ. Sermo.I.

VEnit nox q̄n̄ nemo pōt op̄ari. Redēptoris nr̄i uerba sunt ista originalit̄ Ioh.ix.c.& in euāgelio hodierno. Ōn̄sum ē in sup̄iori sermōe q̄ grauis erit q̄ue timenda purgatoria pena que seruat̄ his qui in hac uita ꝓ suis peccatis satisfacere negligūt Et q̄m plerīq̄ excusare se possent.d.uires aut tēp⁹ illis ad satisfaciēdū non sufficere.idcirco clemētissime ꝓuidit dn̄s Ies⁹ xp̄s cōcedēs thesauꝝ eccl̄ie ministris suis p̄ loco & tēpore pc̄tōrib⁹ dispēsandū. Fiunt nāq̄ ī eccl̄ia p̄ p̄latos & sup̄iores relaxationes & indulgētie ī q̄b⁹ q̄ faciunt q̄d debēt pc̄tōꝝ suoꝝ remissionē lucrant̄. Vt aūt hoc clari⁹ intelligat̄ statui hodierna die de indulgentiis uerba facere ut pn̄itētes pc̄tōres intelligentes illaꝝ uirtutē īuigilēt cū studio eas acq̄rere nō expectātes noctē mortis & purgatorie pene quando amplius nō poterūt op̄ari. De ip̄is ergo indulgētiis tria mysteria p̄ncipalia ꝓponimus declaranda.

¶ Primū dr̄ diffinitio
¶ Secundū concessio
¶ Tertiū fructificatio

¶ Quid sit īdulgētia & q̄liter ꝓdest ī foro dei ad diminutionem pene purgatorie & de clauibus a xp̄o collatis sacerdotibus. Cap̄lm.i.

PRimū mysteriū de indulgētiis declarandū dr̄ diffinitio ī quo quid sit indulgētia uideamus. Et rn̄det Fran̄.de Marone in tractatu de īdulgētiis Q̄ indulgentia ē remissio pc̄tōꝝ. Q̄ intelligendū ē de remissione pene tp̄ralis

177

ad quā pctōr remanet obligat9 post remissionē culpe & pene eterne. Ipa nanqꝫ pena & culpa eterna remittunt̃ ī cōtritiōe cū pctōr iustificat̃. Et qa ut tactū est sermone .vii. hui9 opis. c. i. Licet in baptismo oīs pena que ꝓ peccato debet̃ penit9 relaxet̃ merito passionis xp̄i tn̄ cū hō peccata iterat reddit se indignū tāto bn̄ficio. Iō in cōtritione nisi esset multum feruentissima nō remittit̃ ei tota pena sꝫ minorat̃ ut dicit Magr̄ sen. di. xix. iii. q̄ntū decet & expedit salua dina iustitia Remanet itaqꝫ ut ī plibus obligat9 peccator ad tēporalr̄ satisfatiēdū penāqꝫ tēporalē exoluendā hāc uero taxare habet sacerdos in cōfessiōe qui ut dictū est in sermone ꝑ arbitrio pnīas pōt iniungere. Et qa raro cōtingit ut qs totā penā tēporalē debitā excipe possit & adiplere iō q eā in hac uita nō soluunt ī purgatorio acrit̃ punient̃ Sed cū qs facit illud ꝓ quo indulgentie cōcedūt̃ a dicta pēa liberat̃ plus & min9 ꝭꝫ īdulgentie q̄litatē. Notādū tn̄ ꝭm Ric. & Boñ. di. xx. q̄rti Q. fuerūt qdā qui uoluerūt distiguere forū dei & foꝝ ecclie. Et hi dixerᷓt indulgentias ualere q̄ntū ad foꝝ ecclie nō q̄ntū ad foꝝ dei. Rō aūt ipoꝝ erat qa null9 inferior pōt absoluere a pena ad q̄ ligat superior. Sꝫ de9 remittēdo culpā ligat ad aliq̄ penā tēporalē ergo uidet̃ ꝙ null9 possit de illa aliqd dimittere. Et ꝓpterea dicūt indulgentias ualere in foro ecclie remittēdo penas taxatas a iure ul a iudice non tn̄ aliqd remittendo de pena taxata a deo. Verūtn̄ ista opinio satis impia est & cōtraria rōni qa si sic esset tūc ecclia absoluēdo a penis satisfactoriis trāsmitteret ad penas purgatorii & ad grauiora supplicia. Iō simplicit̃ dicendū est ꝙ relaxatio satisfactionis que fit in idulgētiis ualet etiā ī foro dei qa de9 hꝫ pro cōdonato qđ sic cōdonat̃. Mod9 aūt ītelligēdi q̄lit̃ fieri possit talis est p̄supponeudū nāqꝫ est ꝙ bonū obtinemus ex triplici merito. s. ex morito ꝓprio & ex merito capitis & ex morito ecclastice unitatis. Et ꝙ ita sit in se maifestū est qa qlibet meret̃ sibi ꝑ gratiā quam habet ꝙ xp̄s meruerit nobis nemo dubitat nisi qui fide caret. Q. ecclia mereat̃ nobis & ei9 merita patet ꝑ uerba Aug. d. i. li. de pnia. Credendū est ꝙ oēs orōnes & elie ecclie & opa iustitie succurrunt recognoscēti mortalitatē suā ꝑ hūc modū sicut triplex ē meritū obtinendi bonū sic & meritū liberandi a malo Meritū. s. ꝓpriū. Et hoc est meritū nr̄e contritiōis & ꝑ hoc meremur liberari a pena eterna ita ꝙ simul sūt hec duo sicut in angelis grā & gloria. Scđo ē meritū xp̄i & hoc opat̃ in sacramentis & ptāte clauiū & ꝑ hoc remittit̃ ps pene. Tertio ē meritū ecclastice unitatis & ꝑ illud adhuc fit reissio Et sic scđm triplex meritū fit triplex pene condonatio ut sic currat mīa cū iustitia & ī q̄libet est mutatio maioris in min9. Vn̄ pena eterna p̄mo mutat̃ ī temporalē cū remittit̃ culpa. Secundo tēporalis magna & sup̄ uires cōmutat̃ ī penā cōpetentē uiribus ī sacerdotis absolutione & ꝙ residuū est reseruat̃ in purgatorio

Tertio uero pena illa ad quã quis tenet mutat in minorẽ in idulgentiis hoc aũt põt facere eccl'ia ex diua auctoritate. Thesaurũ .n. meritoꝝ .s. xp̃i martyrũ cõfes- soꝝ ac uirginũ recõmendauit eccl'ie dispensãdũ cũ eccl'ie in p̃latis tradidit claues regni celoꝝ. Et p hoc solui põt rõ eoꝝ q dicũt ꝙ inferior nõ põt absoluere a pe na imposita a supiore. Nã lꝫ nõ possit auctoritate ꝓpria põt tñ auctoritate ipiꝰ supioris. Vel põt dici ꝙ p̃latus dans indulgẽtias non absoluit oĩo. cõdonãdo sed soluendo de thesauro eccl'ie. Sed aliqs posset obiicere ꝙ eccl'ie nõ sunt date cla- ues quia claues aut sunt ad claudendũ aut ad aperiẽdũ. Sꝫ dr̃ apoc. iii. xp̃s aperit & nemo claudit claudit & nemo apit. ergo eccl'ie nõ sunt date claues. Verũtñ i cõtrariũ ẽ qd' xp̃s dixit Petro Math. xvi. Tibi dabo claues regni celoꝝ. Ex qbus uerbis patet ꝙ mediante Petro eccl'ia claues accepit. Quod notat .xxiiii. q. i. c. Manet. c. Qdcunq. c. Oĩbus cõsideratis. Rñdet ergo Ric. di. xviii. qrti Q claues regni celoꝝ date sũt eccl'ie Et accipiũt hic claues ad sĩlitudinẽ clauiũ materialiũ p quas hostiũ claudit & apit. Claues .n. eccl'ie sunt quedã ptãs data eccl'ie i pre latis suis ad apiendũ & claudendũ hoĩbus regnũ celoꝝ qd' claudit hoĩ p peccatũ uel p obligationẽ ad penã ꝓ peccato & apit p remotionẽ utriusq. Est ãt ptãs triplex apiẽdi celũ & claudẽdi. Prima est auctoritas que ẽ i solo deo q solꝰ apit effectiue p infusionem gr̃e & claudit ꝑmissiue ꝑmittendo iusto iuditio hoĩeꝫ ru ere i peccatũ gratiã nõ cõferẽdo. Scd'a ẽ clauis excellentie que ẽ i xp̃o rõne hũa ne nature q celũ aperit p meritũ passionis sue & claudit p ptãtẽ iudicialem sibi traditã. Tertia ẽ clauis misterii .s. i p̃latis eccl'ie qui celũ apiunt mĩstrando sacra mẽta que opant in merito passionis xp̃i & uirtute. Ad auctoritatẽ ergo apoc. di cendũ. Q clausura regni celoꝝ tripl'r põt accipi uel ꝑ illa qua erat clausũ gene- ri hũano ꝑpt' peccatũ ꝑmorũ pentũ. uel ꝑ illa qua claudet oĩbus reprobis in iu ditio p sniam diffinitiuã uel ꝑ illa qua claudit interi hoĩ p culpã & penã remit tendas. Prima clausura fuit ul'is & nõ ꝑpetua & hanc xp̃s aperuit merito passi onis sue. Et de hac dr̃ aperit & nemo claudit. Alia similit' clausura erit perpe- tua de q̃ Math. xxv. Clausa est ianua & de hac dr̃ claudit & nemo aperit. Alia clausura est pticularis & nõ perpetua & hanc p̃lati eccl'ie pñt ministerialit' ape- rire ꝓpterea nõ mediocrit' errant hi qui dñt indulgẽtias nõ ualere cũ tota eccl'ia rõnabiliter contrariũ asserat & affirmet.

¶ De auctoritate concedẽdi indulgẽtias & illaꝝ uaria cõcessiõe & de causis ꝑ quibus conceduntur. Caplm. ii.

SEcundũ mysteriũ de indulgẽtiis declarandum dr̃ concessio i quo de ipaꝝ concessione tria cõsideremꝰ. ¶ Primo auctoritatẽ. Scd'o uarietatẽ. Tertio causalitatẽ. ¶ Primo cõsideremus auctoritatẽ quis .s. auctoritatẽ indulgentias

cõcedēdi. Et rñdent doc. s. Boñ. & Ric. ubi. s. Q, illi soli pñt idulgētias dare qb⁹ dispensatio thesauri eccľie cõmissa ē & scd̄m mensurā cõmissionis sue. Et q̄a xp̄i uicario cõmissa ē plenitudo ptãtis ab ip̄o xp̄o ut patꝫ extra de pe. & re. c. Cũ ex eo. Iõ dare põt idulgentias ꝑ totā eccľiā militãtē & tãtas q̄ntas sibi dare placuerit si adsit rõabilis causa. Alii āt tm̄ habēt de hac ptãte q̄ntũ eis a xp̄i uicario cõcessũ est. Ip̄e aũt ꝑ ius cõe hoc nõ cõcessit nisi ep̄is uł electis i ep̄os & suis legatꝭ Et ideo nulli alii indulgētias pñt dare nisi ex sp̄ãli cõmissione nec pñt legati dare indulgentias nisi i ꝓuincia sua nec ep̄i nisi in suo ep̄atu. Archiep̄i tñ pñt eas dare i ep̄atib⁹ suffraganeoꝝ suoꝝ ut patꝫ extra de pe. & re. c. Nr̄os in textu & i glo. Isti tñ i dedicatiõe basilice siue dediceť ab uno siue a pľib⁹ nõ debēt extendere indulgentias ultra annũ nec in āniuersario dedicatiõis ultra. xl. dies. Limitata est. n. eis ptãs a papa ne ꝑ imoderatas remissiones claues eccľie cõtēnerenť & pn̄ialis satisfactio eneruareť. extra de pe. & re. c. Cũ ex eo. Et si diceret ꝙ oĩs sacerdos habet claues ergo põt indulgētias cõcedere. Rñdet Boñ. Q, clauis nõ est tota rõ uirtutis indulgētias faciendi sed ptãs clauis cũ iurisdictione & auctoritate thesauri dispensãdi que ordinarie solis cõpetit ep̄is & sacerdotibus si eis ab ep̄is cõmittať. ¶ Scd̄o consideremꝰ circa cõcessiones indulgēciaꝝ uarietatē Scd̄m. n. ꝙ apparet ex usu eccľie solent idulgētie uariari tripľr Conceduũť nãꝗ Aut scd̄m numeꝝ dieꝝ uel annoꝝ. Aut scd̄m ꝑtē pc̄tõrũ. Aut scd̄m plenariā remissionē. Qñ concedunť scd̄m numeꝝ dierũ uel annoꝝ utputa q̄a danť centum dies uel centũ anni de indulgētia Tũc qui illã lucranť absoluũť a pn̄ia quam facere debuissent ꝓ peccatis suis ꝑ centũ dies uel per centũ annos siue i hac uita siue in purgatorio. Qñ uero concedunť indulgētie scd̄m ꝑtē pc̄tõꝝ utputa q̄a conceditť tertie uel q̄rte ꝑtis remissio pc̄tõꝝ tũc q̄ illas lucranť absoluũť a pena quã tenebãť exoluere ꝓ illa ꝑte siue illa pēa sit centũ ānorũ siue mille siue pľiũ Qñ aũt concedunť indulgentie scd̄m plenariā remissionē tũc q̄ illas lucranť absoluunť ab oĩ pena ita ꝙ si tũc ex hac uita decederent statī ad celũ euolarēt & ităcies celi nullo obstaculo impediti collocarenť. ¶ Tertio cõsideremus circa cõcessionē indulgētiaꝝ causalitatē ꝑ qua causa cõcedi pñt & debēt indulgētie. Et rñdet Boñ. Q, sicut uidemꝰ in polliticis & cõitatibꝰ hũanis ꝙ thesaurꝰ rei publice ꝓpter duo maxime cõsueuit ꝓferri & cõicari exteriꝰ. sic i sp̄ãlibꝰ ē itelligēdũ ꝓfertur nanꝗ thesaurꝰ extra propter gloriā p̄ncipis sicut faciũt reges curiales quēadmodũ fecit rex Assuerꝰ ut hēť Hester Alio mõ ꝓpť utilitatē cõitatꝭ siue necessitatē. Vñ qñ lediť cõitas ꝓferũť stipendia & donatiua militibꝰ ut eãt ad pugnã. sic thesaurus eccľie ab his q̄ habēt dispensare duplici ex cã debēt apiri. s. ꝓpť gloriã p̄ncipis & luadē. Laus uero & honor dei est in sanctis suis. Et sancti

honerant̃ i cõstructione basilicaꝝ uisitatione earundẽ cõmemoratione uirtutũ suaꝝ & idẽ fit ĩ ꝑdicationib⁹ & sermonib⁹. Ideo ꝓ his oĩb⁹ indulgẽtie recte fiũt Cõis aut utilitas est defensio terre sancte defẽsio fidei ꝓmotio studii & consilia ꝓ quibus adhuc recte ĩdulgẽtie cõcedunt̃. Et si diceret̃ ꝙ non licet dare spũalia ꝓ tẽporalib⁹ qa illud esset symoniacũ. Sed in istis indulgẽtiis dant̃ spũalia ꝓ tẽporalib⁹. s. remissio pene ꝓ pecuniis & aliis rebus loco elĩe oblatis ergo uidet̃ ꝙ nõ licet concedere hui⁹mõi indulgẽtias Rñdet Ric. & Boñ. ꝙ nõ dant̃ spũalia ꝓ tp̃ralib⁹ nisi ꝑ accñs Cũ. n. dant̃ ĩdulgẽtie ꝓ ecclĩis uel hospitalib⁹ construendis nõ dãt̃ ut ĩ illis tẽporalib⁹ sistat̃ sed ꝓpt̃ utilitatẽ spũalẽ consequẽtẽ. Vñ ñ dãt̃ ꝓ tẽporalibus nisi in q̃ntũ ordinãt̃ ad spũalia. Iõ qñ ꝑlat⁹ dat indulgẽtiã nõ dat eam pro elĩa exteriori non considerans datum sed fructũ vʒ quia ex radice bone uoluntatis ꝓcedit.

De fructu ĩdulgẽtie respectu exñtiũ ĩ mortali & eoꝝ q̃ sunt ĩ purgatorio & illoꝝ qui p⁹ illaꝝ acq̃sitionẽ erũt ꝓpt̃ alia peccata dãnandi. Caplm. iii.

TErtiũ mysteriũ de indulgentiis declarãdũ dr̃ fructificatio ĩ quo de fructu indulgentie circa tria ꝑcipue dubitat̃. Prĩo utꝝ ĩdulgẽtie ꝓsint exñtib⁹ ĩ mortali. Scd̃o utrũ ꝓsint his qui sũt ĩ purgatorio. Tertio utrũ ꝓsint his q̃ illas lucrant̃ & p⁹ea ꝓpt̃ alia sua pc̃tã dãnãt̃ ad ĩfernũ. Ad ꝑmũ dubiũ Rñdʒ Ric. Q ñ põt fieri reĩssio pene manẽte cl̃pa Et Iõ cũ ꝑ ĩdulgẽtias ñ remittat̃ culpa exñtibus ĩ mortali peccato nõ remittit̃ eis ꝑ indulgentiã aliq̃d de pena Si tñ aliq̃s exñs ĩ mortali peccato facit illud qd̃ continet̃ ĩ forma ĩdulgẽtie prudẽt̃ facit q̃a bona facta in peccato mortali aliquo mõ peccatorem disponunt de congruo ad pñiam & illa mediante ad susceptionẽ remissionis peccatoꝝ ꝑ diuinã miaʒ. hec Ric. Boñ. uero dicit Q ad hoc ut ĩdulgẽtie ualeant req̃rit̃ duplex cõditio Ex ꝑte dantis. s. ptãs uel auctoritas de q̃ suꝑdictũ est. Et honesta & rõnabilis cã. Vñ nõ esset credẽda indulgẽtia alicui⁹ ualoris si quis daret eã eũtib⁹ uidere torniamẽta. Silr̃ ex ꝑte accipientis duplex cõditio req̃rit̃. s. confessio cũ uera cõtritiõe & fides cũ uera deuotione ut uere de peccatis sit penitẽs & uere confidẽs ꝙ pastoris indulgentia sibi ualeat. Scd̃o contĩgit dubitare utrũ ĩdulgẽtie ualeãt his qui sunt in purgatorio. Et q̃busdã uisũ est ꝙ sic. Et arguũnt. Q oẽs aĩe sc̃tẽ aut sũt de ecclĩa triũphãte aut militãte. Sed aĩe exñtes ĩ purgatorio sancte sunt nec sũt de ecclĩa triũphãte q̃a ĩ ea nl̃la ẽ pena. ergo sũt de ecclĩa militante. Sed oĩbus hñtibus gratiã in ecclĩa militante ꝓsunt indulgẽtie. ergo ꝓsunt illis q̃ sũt in purgatorio. Alii uero tenent cõtrariũ q̃a ut scribit̃ de pe. di. i. c. Si cui. §. Alii econtra. dñs. par ius soluẽdi uoluit esse & ligandi. Si ꝑlati ecclĩe non pñt ligare illos qui sũt in puꝛgatorio ergo nec eos soluere. Qd̃ uerũ nõ esset si illis ꝓdesset

indulgentie. Rn̄det Ric. Q indulgẽtie nõ ꝓsunt illis q̄ nõ sunt de iurisdictione
illi9 q̄ eas cõcessit ut patet extra de pe. & re. c. Q aũt Nec illis q̄ n̄ faciũt illud ꝓ
quo dant̄ indulgentie q̄uis uolũtatẽ habeant faciẽdi. Nã licet nõ potenti oꝑari
uolũtas reputet̄ ꝓ facto q̄ntũ ad p̄mũ essentiale nõ tñ hoc est ueꝝ q̄ntũ ad qđ/
libet p̄miũ accn̄tale. Vñ nec ꝓ facto reputat̄ q̄ntũ ad remissionẽ pene ꝑ indul/
gẽtias obtinẽde. Illi aũt qui sũt ĩ purgatorio n̄ sũt sub iurisdictiõe p̄latoꝝ eccl̄ie
qđ satis dat̄ intelligi cũ dixit dn̄s Petro Qđcũq; solueris sup terrã ꝛc cõcedẽdo
ei ptãtẽ sup eos tm̄ q̄ sunt uiuentes ĩ hac mortali uita. Nõ pn̄t etiã hi q̄ sunt in
purgatorio facere illud ꝓ quo dat̄ indulgentia. idcirco indulgentie eis nõ ꝓsũt
directe. Indirecte tñ eis ꝓsunt inq̄ntũ exn̄tes in hac uita faciũt ꝓ eis illud quod
cõtinet̄ in forma indulgentie maxime si dẽt̄ ĩdulgentie sub hac forma. Quicũq;
fecerit hoc uel illđ ꝓ se uel ꝓ pr̄e suo defũcto uel alia ꝑsona in purgatorio exn̄/
te damus tot dies indulgẽtie. Et sic etiã scđm cõez opinionẽ doctorũ ꝓsunt per
modũ suffragii & nõ per modũ indulgẽtie. Ad argumentũ uero factũ ꝓ opposi
tione cõtraria dic Ric. Q illi q̄ sũt ĩ purgatorio cũ eccl̄ia militãte quodãmõ cõi/
cant ĩ pena & cũ triũphante cũ ĩpossibilitate peccãdi cũ utraq; in caritate. Et iõ
q̄a coniuncti sunt cũ militante eccl̄ia ꝑ caritatẽ & maxime auxilio ĩdigẽt q̄a non
sũt ĩ statu ĩ quo possint penã assumere uolũtariã ꝑ quã citi9 admitterẽt̄ ad uisi/
onẽ beatã iõ eccl̄ia põt eis iuuare cõicando eis merita uiuorũ non tñ per modum
auctoritatis ꝑ quã directe iuuant̄ illi q̄bus directe ꝓsunt indulgẽtie. ¶ Tertio
cõtingit dubitare. Vtrũ indulgẽtie ꝓsint his q̄ illas lucrant̄ si p9 illaꝝ adeptiõez
ꝓpt̄ alia peccata ꝑ eos cõmissa dãnent̄ ĩ inferno. Sed ad intelligendã hanc dif/
ficultatẽ necesse ẽ scire an ꝑ culpã sequentẽ peccata dimissa redeãt. Et ad hoc
nos dicimus ex sn̄ia Ric. in .iiii. & dñi Boñ. di. xxii. Q peccata dissa redire põt in
telligi dupl̄r. Aut q̄ntũ ad culpã. Aut q̄ntũ ad penam. Prĩo mõ peccata dimissa
redire nõ pn̄t q̄a nulla res anihilata redire põt eadẽ numero nisi ꝑ dĩnam potẽ
tiã iuxta illud Auicenne .iii. meta. Qđ anihilatũ est nõ redit. Peccatũ aũt cũ re/
mittit̄ anihilat̄ & ꝑ oꝑationẽ dĩne potentie reuerti nõ põt q̄a ut inq̄t Aug9 li.
lxxxiii. q. Deo auctore nõ fit hõ deterior. Dñr tñ peccata dissa redire inq̄ntum
sequens culpa magis grauat̄ q̄ si peccata illa nõ fuissent dimissa. Quãtũ uero ad
penã utrũ dãnatus ꝓ peccatis que cõmisit post peccata dimissa puniat̄ tm̄ ꝓ ill'
ꝓ quib9 dãnat9 ẽ aut ꝓ aliis dimissis. Et sic peccata redibũt q̄ntũ ad penã. Rn̄dz
Ric. Q pena que debebat̄ ꝓ peccatis dimissis aut est tota expleta ~~aũt~~ ãte sequens
mortale aut nõ. Si nõ tũc dico q; remanet obligatus pc̄tõr ad solutionẽ residui
pene si in illo peccato mortali moriat̄ ꝓ peccatis illis remissis quo ad culpã nõ
quo ad penã. Et iõ ꝓ illis in inferno pena eterna puniet̄. Sed ꝑ accn̄s q̄a ĩ pc̄tõ

mortali nulla pena est satisfactoria i cõspectu dei. Et iõ qntũcũq puniat semp remanebit obligatus ad penã. Illa tñ pena erit minus intẽsa q̃ si illa peccata non fuissent ei dimissa. Si uero pena ẽ soluta añ sequẽs mortale peccata remissa nõ redeũt nisi iqntũ aggrauãt sequẽs pctm̃ ppt̃ quã aggrauationẽ sibi maior pena debet. ppt̃ hoc dr̃. Naũ. i. Nõ iudicabit de9 bis in idipm. Et de pe. di. vii. Versus finẽ. Diuina clemẽtia dimissa peccata ulteri9 i ultionẽ ueire nõ patit. Cũ ergo exñtibus i caritate p indulgentias remittat pena tẽporalis p peccatis debita si p9 ppt̃ alia peccata sequẽtia tales i inferno dãnent nõ ampli9 punientur pro peccatis illis p quibus iã remissionẽ pene idulgẽtiis mediãtib9 obtinuerũt Ergo currãt peccatores sicientes ad fontẽ pietatis & clemẽtie dñi nr̃i Iesu xp̃i & de suis peccatis ueri cõfessi penitẽtes idulgẽtias que concedunt pcurẽt acqrere ut sic a pena liberati scãdere ualeãt regna celoꝝ ubi xp̃s deus dei fili9 regnat cũ patre & spũ sancto p infinita scl'oꝝ scl'a. Amen.

Feria qnta q̃rte ebdomade i q̃dragesima de uiduitate seruãda & de eius laudibus atq preconiis quib9 sublimat. Sermo. l. i.

HEc uidua erat & turba ciuitatis m'lta cũ illa quã cũ uidisset dñs mĩa motus sup illã dixit illi. Noli flere. Scribunt hec uerba Luc. vii. c. & i euãgelio hodierno. Visus est pietate m'lta saluator nr̃ erga uiduã unicũ filiũ suũ morte iã extinctũ dolent & amare lugentẽ ipam quidẽ ut euãgelica lectio testat pmo cõsolatus ẽ uerbis demũ suscitatũ filiũ ei benigne restituit Quo exemplo clarescit qnta sit uidualis status grã q̃tusue decor q̃ntũ etiã & meritũ Sed qm̃ multi sunt q ignorant ptiũ eius iõ ad instructionẽ penitẽtiũ hodierna die de uiduitate cõficiam9 smonẽ. de quo tria mysteria pncipalia ert declarãda.

Primũ dr̃ obseruationis — Qual'r p9 pmũ maritũ meli9 est tenere & obsuare uiduitatẽ q̃ denuo nubere tũ ppt̃ iuditiũ castitatis

Secũdum cõmẽdationis — tũ ppt̃ signũ caritatis.

Tertium regulationis — tũ etiã ppt̃ bñficiũ libertatis. c. i.

PRimum mysteriũ dr̃ obseruatiõis in quo declarãdũ ẽ quare p9 pmũ maritũ melius est obseruare & tenere uiduitatẽ q̃ ad scd'as nuptias transire. Et assignari pñt tres pncipales rões. Prima ẽ ppt̃ idiciũ castitatis. Secũda ppter signũ caritatis. Tertia ppt̃ bñficiũ libertatis. Prima rõ est ppt̃ indiciũ castitatis. Qñ. n. mlr nubit totiens signũ est magne icõtinẽtie. Vñ Hiero9 cõtra Iouinianũ refert. Q. portia minor cũ laudaret quedã bñ morigerata que scd'm acceperat uiꝝ rñdit. Felix & pudica matrona nũquã pt̃ semel nubit & Valeri9 li. ii. Qui uno fuerãt cõtẽte matrimonio corona pudicitie honorabãt. Verũtñ dispu tãdũ ẽ. Vtrũ scd'e nuptie sint licite Et nõnulli arguũt q nõ. Nã Criso9. xxxi. q. i. c. Hac rõne ait. Scd'a. s. uxorẽ accipe scd'm pceptũ ap̃. licitũ ẽ. scd'm ãt ueritat

rōnē fornicatio ē. Itē rōne uidet̄ qa bigamus nō pōt ꝓmoueri ad sacros ordines Sed pena nō infligit̄ nisi ꝑ culpa. ergo in bigamia ē culpa. Sed incōtrariū est au ctoritas Hiero. q. xxxi. q. i. c Apiant ait. Apiant queso aures obtrectatores mei & uideāt me scdas & tertias nuptias ī dn̄o cōcessisse. Et iteꝝ ī eo. c. ait. Nō dā no bigamos imo nec trigamos & sic dici pōt octogamos. Et Aug9 ī. c. De9 igr̄. De9 masculū & feīaʒ ꝓpagādi generis cā nuptiali castitate ɔiūxit & fas nuptias que ī uno quoq; testō ꝑmittūt̄ licitas eē mr̄auit. Et ut Aug9 exponens illd̄ apl̄i Q. si dormierit dic Q. si dormierit uir ei9 n̄ dic ꝑmus uł scds uł tertius nec nobis diffiendū ē qd̄ n̄ diffiniuit apl̄s. Vn̄ nullas debeo dānare nuptias nec eis uerecō diā inferre numerositate. Rn̄dent ergo doc. in. iiii. di. xlii. s. Ric. Bon̄. Petrus de palude. Tho. & ceteri Q. nō tm̄ scd̄e nuptie sed etiā t̄tie & q̄rte & plr̄es sūt lici te. Rō qa ꝑ mortē alteri9 cōiugū tollit̄ ipedimētū ꝑmi mr̄imonii. Vn̄ dic Petr9 de palude Q. si qs resuscitaret̄ a mortuis n̄ posset ad uxorē uiuētē redire qa n̄ ā plī9 sua uxor nec ipe uir ei9 nisi denuo contraherent propterea dixit apl̄s. i. cor. .vii. Si dormierit uir ei9 liberata est a lege uiri cui uult nubat tm̄ in dn̄o. Beatior tn̄ erit si sic ꝑmāserit scd̄m meū cōsiliū Ad dictū ergo Chriso. rn̄deri pōt Q. im ꝓprie & largissime fornicationē sumit. s. ꝑ naturalis concupīe ardore q maxime cōsueuit mouere ad scdas nuptias cōtrahendas. Ad scd̄m uero argumentū dicit Bon̄. ꝙ nō posse ascendere ad sacros ordines nō ē pena qa etiā nec mut9 uł ali9 naturalit̄ impedit9 pōt ascendere ad sacros ordines qd̄ nō fit ei ī penā sed qa n̄ est idone9. Sunt ergo licite scd̄e nuptie & plures & nō sunt īhonorabiles. Ideo Hiero9. ad Gerūtiā inq̄t Vide q̄lia sunt scda mr̄imonia que lupanarib9 p̄ferūt̄ Ait. n. s. apl̄s Melius ē nubere q̄ uri Adolescentula uidua que cōtinere non pōt maritum potius accipiat q̄ diabolū. Apl̄s uero. i. cor. vii. ait Dico innuptis & ui duis bonū est illis si sic ꝑmaneant sic & ego ꝙ si non cōtineant nubāt meli9 ē. n. nubere q̄ uri Et Hiero9 in epl̄a ad Gerūtiā narrat de quodā rome qui habuerat .xx. uxores quas sepelierat. Et de muliere que sepelierat. xxii. maritos q fuerunt copulati mr̄imonio & fuit magna expectatio q̄s eorū efferet̄ ad sepulchrum ab alio & uicit maritus. Vn̄ Hiero9 seq̄t̄. d. Obsecro ut illa testimonia non noueris q̄bus incōtinētib9 & miseris subuenit̄ sed poti9 lectites q̄bus pudicitia coronat̄ Facit insup ad uiduitatis laudē ꝙ & turtures illā seruāt. Qd̄ Ambro9 in exame ron ait. Discite mulieres q̄nta sit uiduitatis gr̄a que etiā in auib9 p̄dicat̄. ¶ Se cunda rō quare meli9 ē obseruare uiduitatē q̄ trāsire ad scdas nuptias ē ꝓpt̄ cari tatis signa. Vt. s. oñdat uxor q̄nta caritate uirū defunctū dilexerit. Vn̄ Virgili9 .iiii. eneidos. Ille meos ꝑmus qui me sibi iunxit amores Abstulit. ille habeat se cū seruetq; sepulchro. Et Hiero9 contra Iouinianū scribit. ꝙ cū Valeria rogaret̄

scd'm uiꝝ accipe. Rñdit se hoc ñ posse facere qa pmus adhuc uiuebat. Q̄ diu .n. inquit uixero uir meus p amorē uiuet ī corde meo. Et iteꝝ ibidē recitat Q̄ dum Martia catonis nollet iterū nubere & uiꝝ defunctū semp lugeret interrogata quē diē haberet ultimū luct9 ait. Quē & uite. Querere tñ posset hic aliqs Vtrū scd'e nuptie sint sacramētales. Rñdet Boñ. ꝗ dupl'r est loq de scd'is nuptiis. aut in se. aut in relatione. Ad pmas si in se sic. Cū sit ibi consensus expssus inter legitimas psonas sunt utiq; sacramētum nec ē ibi carnis diuisio sed unio carnis uiri & mulieris. Si aūt loquamur ī cōpatione ad pcedētes sic manet ī eis sacramēti rō īcōpleta ppt' carīs diuisiōeȝ qa ī pmis carnē suā uniuit cū uno ī scd'is cū alio Et talis diuisio tollit de plenitudine significationis. ❡ Tertia rō quare melius ē uiduitatē seruare ē ppt' bñficiū libertatis. Vidua .n. sua ē dña & ī pace uiuit & si uiꝝ accipiat discrimī se expoit ut forte īueīat irosū litigiosum & se tribulantem Vñ Hiero9 contra Iouinianū narrat. ꝗ cū quedā rogaret' ut scd'o nuberet. Rñdit se hoc nō facere qa bonū habuerat uirū & si scd'm accipet aut ille esset bon9 aut malus. Si bonus semp esset in timore ne illū pderet Si malus semp esset ī dolore qa p9 bonū uirū aliū nūq̄ sustineret ppt' assertiōes iā tactas colligi pōt q̄nta est pemīnētia uiduitatis. Verūtñ ut pdictū ē si que mulieres p9 uiroꝝ mortem uoluerint nubere faciant aīo libero. Notandū tñ ꝗ alique leges dñt mulierē nō posse nubere infra tēpus luct9. i. uni9 anni p9 mortē uiri ut patet. C. de secundis nuptiis. l. i. Tñ p lnīaȝ apl'i & auctoritatē pōt id fieri immediate p9 mortē & īfamia nubentis abolet' qa in his seculares leges nō dedignāt' sacros canones imitari patet extra de scd'is nuptiis. c. Sup illa &. c. Cū scd'm.

❡ Qualit' cōmēdabilis ē uiduitas tū ppt' dīnā uisitationē tū ppt' acceptatiōeȝ tū etiā ppt' dīnā pceptionē. Caplm. ii.

SEcundū mysteriū cōtēplandū de uiduitate dr' cōmendatiōis. Oñditur q̄ntū sit cōmendabilis triplici rōne. Primo rōne dīne uisitationis. ❡ Secundo rōne dīne acceptationis. ❡ Tertio rōne dīne pceptiōis. ❡ Primo rōne dīne uisitatiōis qa deus uiduas grosissime uisitauit. Vñ. iii. Reg. xvii. Tēpore famis missus ē a deo Helias ad uiduā sareptanā que p9q̄ dedit comedere Helie iuxta uerbū ei9 hydria farine eius non defecit miraculose & lechitus olei nō est īminutus oībus illis diebus. Et Iudith p totū habet' q̄ grata fuerit uidua illa oīpotēti deo cui tantā cōtulit gratiā ut ppriis maībus interficeret Holofernē liberaretq; populū ab impetu & furore illius Luc. uero. ii. c. dr' ꝗ erat Anna pphetissa uidua usq; ad annos. lxxxiiii. que uixerat cū uiro suo annis. vii. a uirginitate sua. Et hec nō discedebat de tēplo ieiuniis & obsecratiōibus seruiens deo die ac nocte. huic Iesus puulus sicut & Symeoni pbuit se uidēdum illāq; dignatus est uisitare que

181

cõfitebať dño & loquebať de illo oibus q̄ expectabant redẽptionẽ isrľ. ¶ Scđo dignitas uiduitatis apparet rõne dĩne acceptationis. Luc. nãq̃ .xxi. scribiť q̃ntũ accepta fuit oblatio uidue paupcule de qua etiã Hiero9 ĩ epľa ad Iulianũ sic loqť. paupcľa uidua que duo era misit ĩ gazophylaciũ cunctos in oblatiõe mũeꝝ dei dr̃ supasse locupletes que ñ põdere sui sꝫ offerẽtiũ uolũtate pẽsãť. ¶ Tertia rõ dr̃ dĩne p̃ceptionis. Dedit nãq̃ de9 p̃ceptũ oib9 regibus pncipib9 iudicib9 & aduocatis oibusq̃ hoibus ut uiduaꝝ causas tuerenť neq̃ illas opp̃merent & molestarent. Vñ Isa. i. Dñs ait. Querite iudiciũ subuenite opp̃sso iudicate pupillo defendite uiduã. Et exo. xxii. ait. Vidue & pupillo nõ nocebitis. Si leseritis eos uociferabunt ad me & ego audiã clamorẽ eoꝝ & indignabiť furor me9 pcutiãq̃ uos gladio & erũt uxores uestre uidue & filii urĩ pupilli. Et per Hier. xxii. Facite iudiciũ & iustitiã & liberate ui opp̃ssũ de manu calũniatoris. Aduenã & pupillũ & uiduam nolite cõtristare neq̃ opp̃matis inique Et iteꝝ Hier. v. Dñs de his qui uiduas spnunt & abiiciũt sic loqť p̃terierũt sermones meos pessime. Causã uidue nõ iudicauerũt. causã pupilli ñ direxerũt & iudiciũ paupum non iudicauerũt Nũq̃d sup his nõ uisitabo dicit dñs: aut sup gentẽ hui9cemõi nõ ulciscеť aĩa mea? Et Iob. xxii. ait. Viduas dimisisti uacuas & lacertos pupillorũ comminuisti ppterea circũdatus es laqueis & cõturbat te formido subita. Iacob9 uero. v. c. Religio uero mũda & immaculata apud deũ & patrẽ hec ẽ uisitare pupillos & uiduas in tribulatiõe eoꝝ Sed hodierna die nõ solũ nõ uisitanť q̃nimo uexanť expolianť & turbãť a multis rapiunť sua bona & querunt iusticiã nec iueniunt illam Et q̃d his deterius ẽ ultra dãnũ rerũ patiunť falsas grauesq̃ crimiatiões ¶ Taceo reliquas molestias que eis inferunť. O uiduaꝝ psecutores. O lupi rapientes illarũ bona. O crudeles aduocati & iudices. O falsi notarii. O iniqui testes. Quis docebit uos fugere a uentura ira? Vt. n. patet ex dictis inter oĩa peccata grauia maximũ scelus est opp̃mere uiduas.

¶ Quidue debent esse mortificate & aliene a cõuersatiõe hoĩm ac deuotioni feruenter inuigilantes. Capľm. iii.

TErtiũ mysterium declarandum de uiduitate dr̃ regulationis. In quo scire licet q̃ tres sunt regule quas uidue seruare tenenť. ¶ Prima dr̃ mortificationis. Scđa conuersationis. Tertia deuotionis. ¶ Prima regula uiduarũ dicitur mortificationis. Debent uidue esse mortificate & castigate ieiuniis & uigiliis & disciplinis aľr in eis pudicicia tuta esse nõ põt. Vñ Paul9. i. thi. v. Vidua que in deliciis est uiuẽs mortua ẽ. Et Hiero9 ĩ epľa ad Furiã ait. O filia si apľs corp9 suũ in seruitutẽ redegit ne cũ aliis p̃dicaret ip̃e reprobus efficereť quõ tu iuuencula adhuc in feruore iuuentutis poĩta dapib9 & uino plena poteris esse de castitate

secura. hec ille Rephensibiles itaq sunt uidue ille que ocio uacantes comedunt & bibut splēdide dormiut satis poliut cutē & ornant licet se uidualibus induant uestimetis. Scda regula uiduaꝝ dicit couersatiois. Debent euitare q̄ntu pnt couersationem hoim no solu seculariu sed sacerdotu & religiosoꝝ ac quorucuq qui spualē uitā pfitent qm reuera nihil tā uiris q mulieribus adeo ē piculosum sicut crebra & frequētata etiā sub specie boni conuersatio & collocutio maxime ubi etas consentit ad uitiu. hinc Hiero9 ad Nepotianu ait. Matrē ita tu uide ne p illā uidere cogaris quaꝝ uul: 9 ita cordis ihereāt & tacitu uiuat sub pctore uul nus. Et Ioh. baptista sanctā matrē habuit pōtificisq filius erat & tn̄ nec matris affectu nec patris opibus uincebāt ut i domo pentu cu piculo uiueret castitatis hec ille. Et. xxxii. di. c. Hospiciolu Hospiciolu tuu aut raro aut nuq mulieru pe des terant qa no pōt toto corde habitare cu deo q feiaꝝ accessibus copulat. Si igit piculosu ē uiris uolētibus deo seruire cu mulieribus couersari q̄ntomagis & mulieribus i pis que debilioris sunt ai iferiorisq nature? Debēt. n. uidue cauere oēs malas suspiciones. hīc Hiero9 ad Saluiniā Caueto oēs suspiciones & qcqd rōnabl̄r fingi pōt ne fingat ante deuita. Debent adhuc uidue libent inhabitare domu audireq Hiero. d. ad Eusto. Rarus tibi sit egress9 i publicu mr̄es tibi que rant in cubiculo. Et no tm uiroꝝ sed & mr̄onaꝝ no frequētare domos cu Hiero9 dicat iteꝝ ad Eusto. Nolo habeas consortiu matronaꝝ nolo ad nobiliu accedas domos. nolo te frequent uideri ut contēnas qd esse noluisti. Cur facis iniuriam uiro tuo? Ad hois coniugē dei sponsa quid pperas? Disce in hac pte sanctam supbiā. Scito te illis esse meliorem. hec ille. Tertia regula uiduaꝝ dicitur de uotionis Debēt itaq esse deuote timētes diligentes desiderātes & colētes deu Vn̄ & apl's. i. thi. v. ait. Si q uidua filios aut nepotes habet discat pmu domu suā regere & mutuā uicē reddere pentibus Hoc. n. acceptu ē corā deo Que aūt uere uidua ē & desolata spēt in deu & instet obsecrationib9 & oronibus die ac nocte huiu9 moi uiduis copatit de9 easq cosolat tribuēs i hoc seculo suā gratiā & i futo sempiterna gloriā i qua uiuit & regnat de9 p infinita sclōꝝ scl'a. Amen.

Feria sexta quarte ebdomade in quadragesima de diuinitate domini nostri Iesu christi qui licet uerus fuerit homo fuit etiam uerus deus eiusdem cum pa tre & spiritu sancto nature. Sermo. lii.

TV es xps fili9 dei uiui q i huc mudum uenisti. Scribunt hec uerba Ioh. xi. c. & in euangelio hodierno Deridet tā a gētilib9 q a iudeis imacu lata fides nr̄a qm pdicat cofitet & adorat xpm crucifixu tāq uerū deu dn̄atorē celi & terre. Verutn̄ ueritas ista tam mltiplr ē declarata ut apli9 merito negari n̄ possit Ad confusionē tn̄ oim eoꝝ q cotrariu tenēt astruitq xpm puꝝ

hoīez fuiſſe ñ deū ī pn̄ti ſermone curabim9 oñdere. Q xp̄s ē uer9 de9 dei fili9 ab
eterno a patre genit9 ei9dē cū patre & ſpū ſancto ſubſtātie ſue nature. Et diffu-
ſe de ſua dīnitate loquemur illā confitebať deuotiſſima Martha cū dicebat v̇ba
p̄miſſa in themate. Quare cū oībus ueritas eluceſcat ꝙ filius uirginis q ꝑ nobis
in cruce pependit fuerit deus uer9 dīnitatē ei9 tripl̄r inſinuabimus

Primo auctoritate — Quō auctoritate ueteris teſtamēti & ſibyllarū oñdiť xp̄3
Secūdo expimēto — uerū deū & hominē fuiſſe.
Tertio ratione

Caplm̄.i.

PRimo inſinuemus auctoritate ꝙ xp̄s fuerit uer9 deus. Et adduci pn̄t utri-
uſq̄ pagine ſcripture ueteris.ſ.ac noui teſtamenti. Vn̄ Iſa.ix.c.ait. Par-
uulus nat9 ē nobis Et fili9 dat9 ē nobis ꝑ hec uerba ꝓnūciās xp̄i hūanitatē. Dein̄
ſequiť. Et uocabiť nomē eius admirabilis cōſiliari9 deus fortis pater futuri ſeculi
p̄nceps pacis. Et ut dicit Nicola9 de lira. Trāſlatio ſeptuagita īterp̄tū habet &
uocabiť nomē ei9 magni cōſilii angelus. Et trāſlatio chaldaica dicit. Et uocabiť
nomē eius ꝑmanēs in ſcl'a Meſſias in q̄bus uerbis exp̄miť xp̄i dīnitas. Et Hier.
.xxiii.ſcribiť. Ecce dies ueniunt dicit dn̄s &.ſ.d.g.iu. Trāſlatio chaldaica h3. Sta-
tuā Meſſiā iuſtū. Et ſequiť. Et hoc ē nomē qd̄ uocabūt eū dn̄s iuſt9 nr̄ Et ſcd̄m
Nicolaū de lira ubi nos ponimus dn̄s in hebreo poniť nomē dei Tetragrāmatō
qd̄ ē nomē ſignificās ſolā eēn̄tiā unā dīnā ut dicit Rabi Salomō ꝑ hec uero uer-
ba dīnitas & hūanitas xp̄i manifeſtať. Et Baruch.iii.c. Hic eſt de9 nr̄ & ñ exiſti
mabiť alius ad aliū p9 hec in terra uiſus eſt & cū hoib9 cōuerſat9 ē Et Sibylla he
ricthrea ut Aug9 memit.xviii.li.de ci.dei uerſ9 quoſdā cōpoſuit de fine mundi.
Quorū p̄me lr̄e iūcte ſonāt. Ieſus xp̄s fili9 dei ſaluator Alie etiā Sibylle naſci-
turum p̄dixerūt xp̄m filiū dei de uirgine inmaculata. He oēs ſcd̄m Iſido.ethi.li.
Et Lac.in.i.li. Dīnarū iſti.decē fuere. Prima ꝑſica que fuit de ꝑſis. Scd̄a libyca
Tertia delphica.in templo delphici apollinis genita que an̄ troiana bella uatici
nata ē cui9 plīmos uerſ9 opi ſuo homerus inſeruit. Quarta chimeria ī italia Qui
ta hericthrea de quo Paulo an̄ tactū ē noīe herophyla ī babylone orta que gre-
cis Illion petentib9 uaticinata ē ꝑiturā eſſe troeā & homeꝝ mēdatia ſcripturū.
Dicta aūt hericthea q̄a in eadē inſula ei9 inuenta ſunt carmīa. Sexta Samia a ſa
mo inſula unde fuit cognominata. Septīa cumana que & cumea de qua Virgi-
lius. Vltima cumei uenit iā carminis etas dicta aūt cumana a cumis ciuitate que
eſt in cāpania. Cui9 ſepulchꝝ adhuc ē in ſicilia. Octaua eleſpōtina ī agro troia-
no nata. Nona phrygia. Decima tiburtina. Ab his oībus dīnitas xp̄i ꝑ mlt̄a an̄
tēpora q̄ ī uteꝝ uirginis deſcēdiſſet ꝓph'ata fuit Quarū dicta & ſi ſimul collecta
legeri tn̄ q̄a unde originaliť fuiſſent extracta inueīre non potui hic mime uolui

inſerere pt̄ illud qđ dictū ē ꝑ Aug. de ſibylla heriethrea Memi etiā me legiſ-
ſe & uidiſſe in caſtro papiēſi ꝓphiā ſibylle delphyce que de xp̄o ſic continebat
In ultima etate hūiliabit̄ deus & hūiliabit̄ ꝓles dīna iunget̄ hūanitati deitas &
puellari officio educabit̄ de⁹ & hō. Signa ꝓcedent apud iudeos mulier uetuſtiſ-
ſima. ſ. Heliſabeth puerū cōcipiet. ſtella orbis mirabit̄ ducatū preſtabit. ſ. magis
ad ortū. ſ. xp̄i. hic hn̄s pedes. i. annos. xxxiii. Eliget ſibi de piſcatorib⁹ eiectis nu-
merum duodenariū unūq; diabolū. ſ. Iudā. non in gladio bello ue eneadē urbem
regeſq; ſubiiciet Sed ī hamo piſcatoris. deiectiōe & paupie ſupabit diuitias &
ſupbiā conculcabit huic q̄tuor aīalia. i. euāgeliſte ſurgēt ī teſtimoniū ſectantes
iuſtitiā legēq; irrep̄henſibilē huic cōtradicet̄ a beſtia. ſ. antixp̄o. & ſurget ſtel-
la mira. i. pau. q̄tuor aīaliū hn̄s imagiuē. Erit aūt beſtia horribilis. ſ. Maugmeth
ab oriēte ueniēs cui⁹ rugitus uſq; ad gentes punicas audiet̄. hucuſq; Sibylla que
ſatis apte dīnitatē xp̄i ꝓnūciauit. In hiſtoriis uero romanoꝝ legitur ꝙ tempore
Conſtantini imꝑatoris & Helene matris ei⁹ inuētū fuit in ciuitate conſtantino
politana ſepulchꝝ quoddā in quo iacebat hō laminā aureā hn̄s in pectore in q̄
ſcriptū erat. Ieſus xp̄s filius dei naſcet̄ de uirgine Maria. Credo ī eū. O ſol ſub
conſtantini & Helene tp̄rib⁹ iterū me uidebis. Siľr exēplū īuenit̄ ī Cronicis re
gū caſtelle. Dicit̄. n. ibi. Q, apud Toletū ī quodā ſaxo inuēt⁹ eſt liber ſatis uetu
ſtus ꝗ ſcript⁹ erat lr̄a ebraica greca & latinā loquens de triplici mundo myſtico
Et ī illo int̄ cetera dicebat̄. In p̄ncipio tertii mundi xp̄s fili⁹ dei naſcet̄ de uirgīe
Maria & ꝓ ſalute hoīm patiet̄. At & Calcidi⁹ ſuꝑ. ii. thimei platonis de ſtella
que apparuit magis ī ortu xp̄i ſic loq̄t̄. Nō fuit ſtella illa morbū & mortē denū-
tians ſed aduentū dei uenerabilis quā cum ſuſpexiſſent chaldeoꝝ ꝓfecto uiri ſa
pientes & in cōſideratione reꝝ celeſtiū ſatis exercitati queſiſſe dn̄r recentē ortū
dei. Ioſephus uero in. xviii. antiq̄tatū li. de xp̄o ait. Fuit aūt p̄dictis temporibus
ſapiēs uir ſi uirū eū noīare fas ē. Erat. n. mirabiliū opeꝝ effector & doctor hoīm
eoꝝ qui libent̄ que uera ſunt audiunt & mľtos q̄dē iudeoꝝ multos quoq; ex gen
tilibus ſibi adiūxit Chriſtus hic erat. hūc accuſatione p̄morū noſtre gentis uiroꝝ
cū Pilatus ī cruce agendū decreuiſſet n̄ deſeruerūt hi ꝗ ab initio dilexerūt eum
Apparuit. n. eis tertia die iteꝝ uiuens ſcđm ꝙ dīnit⁹ inſpirati ꝓphe uel hec uľ
alia de eo īnumera miracula p̄dixerūt. Angel⁹ aūt ꝗ uirgini conceptū naſcituri
dei nūtiauit Luc. i. c. ſubdidit. Qđ. n. ex te naſcet̄ ſāctū uocabit̄ fili⁹ dei. Et Ioh.
baptiſta de xp̄i dīnitate ſic dixit. Vidi & teſtimoniū ꝑhibui q̄a hic eſt filius dei
Idip̄m dixit Nathanahel. Ioh. i Et Petr⁹ Math. xvi. c. Audiamus iteꝝ & Paulū
heb. i. d. Multifariā mľtiſq; modis olī de⁹ loquēs p̄rib⁹ ī ꝓphis nouiſſime dieb⁹
iſtis locutus ē nobis ī filio quē cōſtituit heredē uniuerſoꝝ ꝑ quē fecit & ſcl'a. Et

Ro.i. Qđ an̄ ꝓmiserat ꝑ pphas ĩ scriptis sanctis de filio suo Et ad Thitū.ii. Apparuit grã saluatoris nr̃i dei. Et ne ꝓlixitate dicendi tediū audientibus ingerat̃ dimissis aliis testimõiis que xp̃m acclamãt deū ueꝝ subnotabim⁹ uocē illā p̃rnā que ĩsonuit in monte ut patet Math.xvii.c.hic ē fili⁹ me⁹ dilect⁹ ĩ quo mihi bn̄ cõplacui ip̃m audite.Et Ioh.xii.Cū xp̃s dixisset.Pater clarifica filiū tuum audita est uox de celo.Et clarificaui & iterū clarificabo. Et q̃dā de turba cõfusū sonū illi⁹ uocis audiẽtes dicebāt tonitruū factū esse. Alii aūt dicebāt angelū illi fuisse locutū. Sed non desunt heretici maledicti.s.Cheritus Hebion Paulus Samoscetan⁹ Fotin⁹ & alii q̃ scd̾m Tho.in.iiii.sūme cõtra gentiles tā p̄clara ualidissimaq; de xp̃i dĩnitate testimoĩa infirmare & deiicere satagūt Aiūt.n.ꝙ de filib⁹ idē est iudiciū.Sed oẽs illi in q̃bus de⁹ ĩhabitat ꝑ gratiā uocant̃ in scripturis filii dei ꝑ nūcupationē & adoptionē & tn̄ nõ sunt eiusdē nature siue substantie cum ip̃o deo.ergo a sili dicet̃ de xp̃o ꝙ est dei filius ꝑ ꝑticipationē ꝑ adoptionē uel nūcupationē nõ aūt ꝑ naturā Probare aūt possumus ꝑ scripturas ꝙ iusti uocant̃ dei filii & dii.Vn̄ Dauid in psal.ait. Ego dixi dii estis & filii excelsi oẽs.Et Ioh.i.dr̄ Dedit eis ptātem filios dei fieri.h.q̃.c.in.n.e.Et Ioh.x.Illos deos dixit ad quos sermo dei factus est Et p̉me sue canonice.c.iii. Videte qualē caritatē dedit nobis de⁹ ut filii dei noĩemur & sim⁹. Et Ro.viii. Ip̃e.n.sp̃us testimoniū reddit sp̃ui nr̃o ꝙ simus filii dei. Et Iac.i. Volūtarie.n.genuit nos uerbo ueritatis hui⁹ mõi ꝓbatiõibus hereteci uenenosi suū uir⁹ effuderūt.Cõtra quos egregi⁹ Aug⁹ in li.de eccl̾iasticis dog. De xp̃o ita loquit̃. Nat⁹ ē scd̾m ueritatē nature ex deo dei filius nat⁹ est scd̾m ueritatē nature ex hoĩe hoĩs fili⁹ ut nõ appellatione non adoptione sed natura in utraq; natiuitate nascēdo filii nomē haberet.Ex quo dicto doc.theo.di.x.tertii li.Colligunt unā ꝓpositionē. Q̃ hec locutio xp̃s filius dei ꝑ adoptionē nullo mõ est admittenda siue ꝓferat̃ simpl̾r siue cū determinatione utpote si addat̃ in q̃ntū hõ q̃a filiatio respicit ꝑsonā eo ꝙ xp̃s ē un⁹ fili⁹ & nõ duo filii licet in eo sint due natiuitates.s.eterna & tēporalis. Adoptio aūt p̄supponit quādā extraneitatē que nullo mõ cõueire pōt ꝑsone xp̃i.Ad illud uero qđ heretici obiiciūt.s.de filibus idē est iudiciū rn̄det Tho.in.iiii.sūme contra gentiles.Q̃ al̾r scriptura loquit̃ de xp̃o ꝙ sit filius dei al̾r de nobis De ip̃o.n.dixit Ioh.iii.& Ioh.vi.ꝙ descendit de celo.ergo erat an̄q̃ de celo descēdisset.dicit eū unigenitū Ioh.i. Et Ioh.viii.Ip̃e dixit. Anteq̃ Abraham fieret ego sū. Que omnia diuinitatis eius ueritatem ostendunt.

¶ Q̃ expimento miraculoꝝ xp̃i on̄dit̃ eius dĩnitas.tū ꝓpt̃ spetiē oꝑū.tū ꝓpt̃ modū.tū ꝓpt̃ documentum. Capl̾m.ii.

181

SEcũdo insinuemus expimento uel exẽplo ꝙ xp̃s fuerit uerꝰ deus eiꝰdẽ cũ patre nature. Et de hoc ip̃e xp̃s dixit iudeis in templo ĩ porticu Salomonis qñ circũdederũt eũ ĩterrogantes si esset xp̃s Loquor uobis & ñ creditis opa que ego facio in noĩe pr̃is mei hec testimoniũ ꝑhibent de me Ioh̃.x. Et cũ ꝓpt̃ huiꝰmõi uerba uoluissent eũ lapidare dixit. Vos dicitis ꝗa blasphemo quia dixi filius dei sũ.si non facio opa patris mei nolite credere mihi Si aũt facio & si non creditis mihi opibus credite ut cognoscatis & credatis ꝗa pater in me ẽ & ego ĩ patre. Ex hoc dicit Tho.in.iii.pte.q.xliii. Q miracula xp̃i fuerunt sufficiens testimoniũ diuitatis sue ꝓpt̃ tria. Primo ꝓpt̃ speciẽ opũ. Scd̃o ꝓpt̃ modũ. Tertio ꝓpt̃ documentũ. ¶ Primo ꝓpt̃ speciẽ opũ que trãscẽdebãt omnẽ ptãtem create nature ꝓpterea fieri non poterant nisi uirtute diuina. Vñ Ioh̃.ix. Cecus illuiatus dicebat. A sc̃lo ñ est auditũ ꝗa apuit qs oculos ceci nati. Nisi esset hic a deo nõ poterat hec signa facere. Scd̃o miracula que fecit xp̃s fuerunt sufficiens testimoniũ diuitatis sue quia faciebat miracl̃a ꝓpria uirtute Et auctoritate. Vñ Luc.vi.scriptũ est. Virtꝰ de illo exibat & sanabit oẽs. Et Luc.vii. Resuscitãs adolescẽtulũ ĩpatiue locutꝰ ẽ. Adolescẽs tibi dico surge. Et qñ resuscitauit Lazarũ Ioh̃.xi.ait Lazare ueni foras. Neq; audiendi sũt q dixerũt aĩam beatã & p̃cipue animã xp̃i uirtute propria posse miracula facere. Qm̃ ut dicit Ric.di.xiiii.iii.li. Maracula nõ pñt fieri aliqua creata uirtute Vñ q̃uis xp̃s ꝗa est deꝰ & hõ possit rõne diuine potẽtie miracula facere hoc tñ aĩa eiꝰ non põt. Vñ Ric.li.i.de trinitate.c.ii.ait Illa ꝓdigia & signa que fuerũt facta ad cõfirmationẽ fidei nr̃e ñ nisi ꝑ diuinã uirtutẽ fieri potuerunt. Et si dicat̃ ꝙ ĩ suscitatiõe Lazari xp̃s egit gratias deo patri Rñdet̃ ꝙ aliud ẽ gratias referre & aliud suffragiũ impetrare. ꝓpterea xp̃s dixit loquens ad patrẽ. Ego.n.sciebã ꝙ semꝑ me audis sed ꝓpter populũ q circũstat dixi ut credant ꝗa tu me misisti.Iõ ĩpatiua uoce clamauit. Lazare ueni foras. Alii uero q miracula fecerũt nõ ea fecere uirtute ꝓpria sed uirtute dei uel uirtute ip̃ius xp̃i incarnati Vñ & Petrus ut scribit̃ in actibꝰ apl̃oꝝ dixit ei q xl. annis iacuerat infirmꝰ ad portã tẽpli in noĩe Iesu surge & ambula. Tertio miracula sunt sufficiens testimoniũ xp̃i diuitatis ꝓpt̃ documentũ ꝗa filiũ se dei p̃dicabat. Vñ Ioh̃.v.dixit Pater meus usq; mõ opat̃ & ego opor. Et Ioh̃.vi. Sicut misit me uiuens pater & ego uiuo ꝓpt̃ patrẽ. Et Ioh̃.vii. Si me sciretis forsitã & patrẽ meũ sciretis. Et Ioh̃.viii. Ego & pater unũ sumus. Et Ioh̃.xvi. Exiui a pr̃e & ueni ĩ mũdũ iterũ reliquo mũdũ & uado ad patrẽ. Nisi hoc fuisset uerum nequaq̃ ei astitisset diuina uirtus ĩ miraculoꝝ patratione Nã ĩpossibile ẽ ip̃m deũ tã scelesto mẽdatio ferre testimoniũ ꝑ opa infinite uirtutis que sunt miracl̃a uera Ex hoc Gregꝰ in omelia de Eph̃ia contra duros iudeos sic pulchre loqt̃. Omnia

184

elementa auctorē suū uenisse testata sunt. Vt.n.de his quasi quodā hūano usu loq̄r deū hūc celi esse cognouerūt q̄a ꝓtinus stellā miserūt Mare cognouit quia sub ei⁹ plātis se calcabile p̄buit.terra cognouit q̄a contremuit sol cognouit quia lucis sue radios abscōdit.saxa & ꝑietes cognouerūt q̄a tēpore mortis eius scissa sunt.Infernus cognouit q̄a hos quos tenebat captiuos reddidit. Et tn̄ hūc queȝ deū oīa elemēta insensibilia senserūt adhuc infideliū iudeoꝝ corda deū esse mī me agnoscūt & duriora saxis ad pn̄iaȝ scindi nolunt eūq̧ cōfiteri abnegāt quem elemēta ut dixim⁹ aut signis aut scissionibus deū clamāt.

¶ Q̄ apparet dīnitas christi rōne sanctificationis aīaꝝ remissionis peccatoꝝ & ꝓductionis mundi. Capl̄m.iii.

TErtio insinuem⁹ dīnitatē xp̄i rōne. Quocūq̧.n.attribuuntᷣ scd̄m ueritatē alicui illa que nō pn̄t cōuenire nisi soli deo.ille est deus Sed xp̄o attribuūtᷣ scd̄m ueritatē ea que conueniunt soli deo ergo ip̄e ē de⁹. Sūt aūt illa p̄ncipalia tria. ¶ Primū est aīaꝝ sanctificatio. Scd̄m pc̄tōꝝ remissio. ¶ Tertiū mundi ꝓductio. ¶ Primū q̄d deo cōueit ē aīaꝝ sāctificatio. Iō ip̄e leuit.xix.c.ait Ego dn̄s q̄ sanctifico uos. hoc ip̄m dr̄ de xp̄o. Vn̄ heb.ultio Iesus ut sanctificaret ꝑ suū sanguinē populū extra portā passus ē. ¶ Scd̄m q̄d deo cōuenit ē peccatoꝝ remissio.ꝓpterea ꝑ Isa.xliii.Ip̄e sic loquitᷣ. Ego sū q̄ deleo iniq̄tates ur̄as. Sed & de xp̄o Math.ii. Angel⁹ dixit Ioseph.Ip̄e.n.saluū faciet populū suum a peccatis eoꝝ.Ex hoc Math.ix.c. Habetᷣ. Q̄ cū q̄dā ex scribis murmurarent intra se q̄a xp̄s dixerat ꝑalitico. Cōfide fili remittuntᷣ tibi peccata tua xp̄s rn̄dit.ut q̄d cogitatis mala in cordib⁹ uestris? Quid est facilius dicere remittuntᷣ tibi peccata tua an dicere surge & ambula.Vt sciatis aūt q̄a filius hōis habet ꝑtātem dimittēdi pc̄tā tūc ait ꝑalitico.Surge tolle lectū tuū & uade ī domū tuā. ¶ Tertium q̄d deo cōueit ē m̄di ꝓductio.hic ē q̧ ꝑ Isa.xlviii.c.ait. Ego ip̄e ego p̄m⁹ & ego nouissimus Manus mea fundauit terrā & dextera mea mēsa ē celos.Sed de xp̄o etiā dr̄ Ioh.i. In p̄ncipio erat uerbū ꝛc.Oīa ꝑ ip̄m facta sunt & sine ip̄o factū ē nihil.Et mundus ꝑ ip̄m factus ē & mūd⁹ eū nō cognouit. Nō cognouerūt iudei q̄a ī ꝓpria uenit & sui eū nō recepūt.Nō cognoscūt īfideles q̄a ip̄m puꝝ hōiem existimantes deū ueꝝ adorare recusant. Nō cognoscūt & mali xp̄iani q̄ ut dicit Paulus ad Titū.ii.Cōfitentᷣ se nosce deū factis aūt negant.O mūdanoꝝ sup̄bia detestanda.O temeraria mentis hūane curiositas.O deniq̧ īgratitudo maligna Certe ille q̄ in cuna uagiit in ꝓsepio pānis fuit inuolut⁹ ī terris cū hōib⁹ cōuersatus ē in cruce in medio latronū pepēdit ī sepulchro usq̧ ī diē tertiū latuit ipse uerus deus ē q̄ a mortuis resurgēs ascēdit ī celū & sedet ad dexterā dei.Ip̄e ꝓpt̄ nimiā caritatē suā qua dilexit nos cum ī forma dei esset nō rapinā arbitratus est

esse se equalē deo. Exinaniuit semetipm formā serui accipiens i silitudinē hoim factus & habitu inuētus ut hō ut dr phil.ii.c. O immēsa pietas. O ardentissima caritas patris nostri dei. de quo dr Ioh.iii. Sic de9 dilexit mundū ut filiū suū unigenitū daret ut oīs q credit in illū n̄ peat sed habeat uitā eternā. hoc Greg9 cōsiderās xp̄m in cruce nudatū clauis cō fussū uulnerib9 plenū coronatū spinis extictūq; morte crudeli cū admiratione ad deū ac pietate clamabat. O inexistimabilis dilectio caritatis ut suū redimeres filiū tradidisti. Nos uero cū ip̄o tam feruidū amorē recolentes referam9 gratias benefactori nostro deo & dn̄o Iesu xp̄o cui sit laus & gloria p infinita sclo4 scla. Amen.

¶ Sabbato q̄rte ebdomade in q̄dragesima de ueritate qualitate seu tp̄ralitate horribilis illius bestie. s. antixp̄i qui apparebit in ultimis tēporib9 cū consumata fuerit iniquitas hoim. Sermo. liii.

EGo sum lux mūdi Qui sequit̄ me non ambulat in tenebris Verba sunt redēptoris nostri originalit̄ scripta Ioh. viii. c. & in euāgelio hodierno In ultimis tēporib9 cū consumata erit iniquitas hoim apparebit deo p mittente horribilis illa bestia que uocabo cōi dicit̄ an̄xp̄s. s. xp̄o cōtrarius. pptera saluator noster p̄monuit oēs ut solidi essent atq; constantes in fide neq; desererēt ip̄m saluatorē q uerbo & exemplo salutis uiā nobis ōndit. Erat. n. lux uera que illuīat omnē hoiem uenietē in hūc mūdū Ioh. i. Qm̄ aūt tēpore psecutionis antixp̄i multi deficient q xp̄m derelinquētes antixp̄m sequent̄ & colēt currentq; luce relicta post tenebras errorū ac uitio4. Idcirco in p̄nti sermone p eruditione p̄ntiū de antixp̄o erimus tractaturi eo q non ip̄e sed christus est omni studio atq; conatu sequendus. De ipso itaq; antichristo tria mysteria principalia declarabimus.

¶ Primū dicit̄ ueritas
¶ Secūdum qualitas
¶ Tertiū tēporalitas
¶ Q p auctoritates scripture & testimonia sancto4 ostēdit̄ futurus antichristus.

Caplm. i.

PRimū mysteriū de antixp̄o declarādum dr ueritatis. In quo apte debem9 ostendere q̄lit̄ ue4 est q an̄xp̄s sit uentur9 q ecclia3 dei arctius expugnabit & xp̄ianos crudelissime persequet̄ q̄ fecerit unq̄ qcūq; ali9 xp̄iani nois iimic9 Ad hoc aūt pbandū sūt auctoritates scripture & sancto4 testimoīa que sequūt̄ Scribit̄ nāq; Gen̄. xlix. c. Q Iacob patriarcha i extremo uite sue predicens filiis que uentura erāt dixit de Dan fiat Dan coluber in uia cerastes i semita mordēs ungulas equi ut cadat assessor ei9 retro. Et licet ut dicit Magr̄ in historiis scholasticis intelligant iudei hāc pphetiā de Sansone qui fuit de tribu Dan ut pat3 Iudic. xiii. Et iudicabit populum ut habet̄ ibi. xvi. c. Tn̄ glo. ordinaria dicit ibi sic

Dan non solũ coluber sed cerastes uocaꝛ qui serpẽs esse cornutꝰ ꝓhibeꝛ.quo di
gne antixp̄i aduentus asseriꝛ qm̄ contra sanctos morsu pestifero & cornu ptãtis
armabiꝛ Ambroꝰ uero li.de bn̄dictiõe patriarchaꝝ dicit p̄fatã ꝓphiã de ãnxp̄o
debere intelligi. Ait.n.antixp̄s futurus est de tribu Dan seuus iudex & tyrãnus
immanis qui populũ iudicabit & tãq̄ sedens ĩ uia serpens deiicere tẽptabit eos
ꝗ uiã ambulãt ueritatꝭ.hec ille. Sicut.n.duodecĩ fuerũt apl̄i de quoꝝ numero ce
cidit unꝰ loco cuiꝰ successit Mathias sic in numero duodecĩ tribuũ filioꝝ isrl̄ una
tribus ruit.s. Dan que in antixp̄o persequeꝛ xp̄m loco cuius apoc.vii.in uisione
beati Ioh̄.suppleꝛ tribus Manassẽ ꝗ fuit filiꝰ Ioseph ut dr̄ Geñ.xxxviii.Quare
ꝓphia Iacob recte ꝓnũtiauit antixp̄m futuꝝ.Daniel uero.xi.c.ita inq̄t. Adhuc
aliud tẽpus erit.s.antixp̄i scd̄m Nicolaũ de lira & faciet rex.i. antixp̄s iuxta uo-
luntatẽ suã & eleuabiꝛ & magnificabiꝛ aduersũ omnẽ deũ & aduersũ deũ deorũ
loqueꝛ magnifica & dirigeꝛ.i.ꝓspabiꝛ donec compleaꝛ iracũdia.s.dei. ꝓpterea
ꝗppe est diffinitio q̄i dicat. Sic ẽ determinatũ i dei p̄scĩa Et deũ patrũ suoꝝ nõ
reputabit. Et erit in cõcupiscentiis feminaꝝ nec queq̄ deoꝝ curabit ꝗa aduersũ
uniuersa cõsurget Et Danieł.viii.c.Cũ creuerint ĩiq̄tates cõsurget rex ĩpudens
facie.s.antixp̄s inuerecundus ad omne malũ etiã intelligẽs ꝓpositiões.Et robo
rabiꝛ fortitudo eiꝰ sed nõ in uiribus suis.s.ꝗa in uiribus diaboli.Et sup̄ quã credi
põt uniuersa uastabit. Et ꝓspabiꝛ & faciet & ĩterficiet robustos.s.illos qui ĩue-
nienꝛ firmi in lege dei uolentes ei obedire & populũ sãctoꝝ scd̄m uolũtatẽ suã
Et dirigeꝛ dolꝰ ĩ manibꝰ eiꝰ & cor suũ magnificabit.Et in copia reꝝ omniũ occi-
det plurimos.Et ꝯtra p̉ncipẽ p̉ncipũ.s.deũ cõsurget Et sine manu cõtereꝛ.s.ꝗa
illũ deus interficiet non ꝑ manũ hõis sed angeli. De ip̄o etiã antixp̄o ꝓphauit
Ioh̄.i. sua canonica.c.ii. Audistis ꝗa antixp̄s uenit.i.ueĩet tẽpore suo scd̄m Ni
colaũ de lira.Et apoc.xiii.Ioh̄.ait.Vidi de mare bestiã ascendentem habentem
capita.vii.& cornua.x. & sup̄ cornua eius.x.diademata & sup̄ capita eiꝰ nomina
blaspheĩe. Et bestia quã uidi sil̄is erat ꝑdo. Et pedes eius sicut pedes ursi.Et os
eius sicut os leonis. Et dedit illi draco uirtutẽ suã & ptãtẽ magnã Et uidi unum
de capitibꝰ suis occisũ in morte & plaga mortꝭ eiꝰ curata ẽ Et admirata ẽ uniuer-
sa terra pꝰ bestiã & adorauerũt draconẽ qui dedit ptãtem bestie.Et adorauerũt
bestiã.d. Quis sil̄is bestie & quis poterit pugnare cũ ea?Et datũ est ei os loquẽs
magna & blasphemias. Et data est ei ptãs facere mẽses.xlii. Et aꝑuit os suũ in
blasphemias ad deũ blasphemare nomẽ eius & tabernaculũ eius & eos ꝗ ĩ celis
habitant Et datũ est illi facere bellũ cũ sanctis & uĩcere illos Et data ẽ illi ptãs
in oẽm tribũ & populũ & linguã & gẽtẽ. Et adorauerũt eã oẽs ꝗ habitant terrã
quorũ non sunt scripta noĩa in libro uite agni qui occisus est ab origine mundi.

Sanctus etiã Methodiꝰ quē cōmēdat Hieroꝰ ī ꝓlogo ſup Danielē de quo etiã meminit magr̄ hiſtorie ſcholaſtice.c.iiii.ſup Geñ.ita de antixp̄o dixit ī li.quodã ſuo in quo tractat de ꝑmis & nouiſſimis tp̄ribꝰ ueīet filiꝰ ꝑditiōis ꝙ dr̄ añxp̄s & putãs ꝙ ſit deus exaltabit cornua eius nimis. Et Paulꝰ.ii.theſa.ii.c. Reuelabit̄ ille iniquus quē dn̄s Ieſus interficiet ſpū oris ſui & deſtruet illuſtratiōe aduētus ſui. Cuiꝰ aduentꝰ ē ſcđm oꝑationē ſathane in oī uirtute & ſignis & ꝓdigiis mēdacibꝰ & in omni ſeductione īiquitates his qui peūt. De antixp̄o etiã. Dama.dixit in.iiii.li.ſuaꝝ ſn̄iaꝝ. Decet ſcire qm̄ oꝫ antixp̄m uenire. Et Augꝰ.xx.li.de ci.dei.c.xix. Non ueniet ad uiuos & mortuos iudicendos xp̄s niſi pꝰ uenerit ad ſeducēdos in aīa mortuos aduerſariꝰ eiꝰ antixp̄s. Sed ī quo tēplo ſeſſurꝰ ſit īcertū ē utrū in illa ruina templi qđ a Salomone cōſtructū ē an ī eccl̄ia. Et ſaluator nr̄ Ioh̄.v.ait. Ego ueni in noīe patris mei & nō accepiſtis me. Alius ueniet in noīe ſuo & illū accipietis. Et Math̄.xxiiii. Cū uideritis abhoīationē deſolationis que dicta ē a Daniele ꝓph̄a ſtantē in loco ſancto ꝙ legit intelligit. Predixerat ꝗppe Daniel.ix.c. In dimidio ebdomadis deficiet hoſtia & ſacrificiū & in templo erit abhoīatio deſolationis. Qđ declamãs Illariꝰ ſup Math̄. dicit Totū iudicium aduentus futuri ponit.d. Cū uideritis ꝛc. De añxp̄i.n.tp̄ribꝰ hec locutꝰ ē ꝓph̄a Abhoiatio.n.ex eo dicta ē ꝙ aduerſus deum ueniēs nomē dei ſibi uendicet. Deſolationis aūt abhoīatio ꝗ a bellis & cedibꝰ terrã deſolaturꝰ ſit. Dep̄hendimus ergo ꝑ tot teſtimonia ueꝝ eſſe ꝙ antixp̄s ueīet Sꝫ nōnulli hãc ueritatē ſubterfugere querūt.d. ueniſſe iã antixp̄m. Nam aliqui ſūt tenētes hereticos omnes antixp̄os fuiſſe. Alii opinãt̄ illum fuiſſe Neronē. Quidã uero arbitrãt̄ ꝙ fuerit ſpurciſſimus Maugmeth. Sed ꝑmis rn̄demꝰ nō eſſe negandū hereticos omnes myſticos antixp̄os poſſe uocari. Quia & Ioh̄.i.canonica.ii.c. Antixp̄i ait multi ſunt & Hieroꝰ ſup illo uerbo Math̄. Multi ueniēt in noīe meo.d. Ego ſū xp̄us inquit. Ego reor oēs hereſiarchas antixp̄os eſſe & ſub noīe xp̄i docere que cōtra xp̄m ſunt. Verūtn̄ non obſtat ꝗn uerus & realis antixp̄s uenire debeat. Contra ſcđos uero dicere poſſumus ꝙ Nero nō fuit antixp̄s uerꝰ tū ꝗa pꝰ ip̄m iuēti ſūt & alii crudeliſſimi ꝑſecutores xp̄ianoꝝ ut Domitianꝰ Antonius Seuerꝰ Maximianus Decius Aurelianus Dioclicianus Maximinus & ceteri. tū ꝗa antixp̄us regnare debet ꝑ tres annos cū dimidio ſicut patꝫ in auctoritate ſuꝑius allegata apoc. ubi dicit̄ ꝙ data eſt illi ptãs facere menſes.xlii. Et Danielis.xii.c.dicit̄. Q ꝑſecutio eius durabit ꝑ tēpꝰ .i.ꝑ ãnū. Et tp̄ra.i.ꝑ duos annos & dimidiū tēpor .i.dimidiū anni ſcđm expoſitionē Hiero. Nero aūt ſcđm Heroſiū & Eutropium regnauit annos.xiiii. Nō potuit etiã Nero eſſe antixp̄s ꝗa antixp̄s interficiēdus eſt ab angelo & Nero interfecit ſeipſum ut qui aliis crudelis extiterat in ſeipſo

crudelitatis officiũ exerceret. Sed adhuc qdã dixerunt Neronẽ resurrecturũ & futurum antixp̃m. de qb9 dĩc Aug9 li. xx. de ci. dei. Mirũ mihi mira hec opinantiũ tanta p̃sumptio. Alios uero q dixerunt Maugmeth fuisse autixp̃m cõicere possum9 ex uerbis xp̃i dicẽtis Math. xxiiii. Nisi breuiati fuissent dies illi ñ fierẽ salua oĩs caro p̃secutio aũt Maugmeth durauit iã p annos octigentos p̃secutio aũt antixp̃i licet grauior & terribilior futura sit qualibet alia abbreuiabit̃ p̃pter electos. Quare expectandus est antixp̃s de quo Paulus. ii. thesa. ii. c. ait. Q̃ reuelabitur ille homo peccati filius perditionis qui aduersatur & extollitur supra omne qd̃ dicitur deus.

❡ De q̃litatibus seu condicionibus antixp̃i quantũ ad eius natiuitatẽ malignitatem & potestatem. Capl̃m. ii.

Secundũ mysteriũ declarandũ de antixp̃o dicit̃ q̃litatis in quo notare debemus triplicẽ eius conditionẽ. Prima dicit̃ natiuitatis. Scd̃a malignitatis. Tertia potestatis. ❡ Prima antixp̃i cõditio dicit̃ natiuitatis scd̃m Methodiũ nascet̃ in chorozaim nutriet̃ ĩ bethsaida. Sed q̃busdã uidet̃ q̃ nascetur ĩ Babylone ut dicit glo. sup. ii. thesa. Et Hiero9 sup Danielẽ Verũt̃n nec hoc uidet̃ consonũ ueritati nisi intelligam9 Babylonẽ mystice p̃ut significat cõfusiõẽ eo q̃ Babylon illa magna cecidit & facta ẽ inhabitabilis. Ex quo dubiũ uidet̃ ĩ quo loco determinate sit nascitur9 antixp̃s De gẽte uero credibile ẽ & uerisile q̃ nasciturus sit ut Hiero9 dicit sup. xi. c. Dañ. de populo iudeoꝝ. De modo aũt licet qdam dicant q̃ ope demonis generabit̃ sicubi. s. q in assumpto corpe in specie mulieris supponet se uiro & incubi q. s. p9ea ĩ specie uiri commiscebit se mlĩeri Tñ hoc nulla auctoritate p̃bari põt. Et ut Hiero9 dicit ad Paulinum. Q̃ de scripturis sanctis auctoritatẽ non habet eadẽ facilitate contẽnit̃ qua p̃bat̃. Idcirco ĩherendũ ẽ snĩe. Dama. q ait. Nõ ex fornicatione generabit̃ & suscipiet oẽꝫ actũ sathane. ❡ Scd̃a conditio antixp̃i dr̃ malignitatis. Erit qdẽ hõ malus uiciosus & neq̃ sicut ũq̃ aliquis fuerit in hac uita. Sed apud nõnullos dubiũ uidetur. Vtꝝ añxp̃s erit diabol9 incarnat9 quẽadmodũ xp̃s fuit de9 ĩcarnat9 Et q̃busdã uidet̃ q̃ sic qa Greg9. xvi. mor. ait. Caput iniquoꝝ diabol9 ẽ qui ultimis tẽporib9 illud uas p̃ditionis ingress9 antixp̃s uocabit̃. Verũt̃n Hiero9 exp̃sse contrarium dicit sup illo uerbo Danielis. vii. c. Ecce oculi hoĩs erant in cornu illo Nõ putem9 igr̃ iuxta quorũdã opinionẽ illud cornu. i. antixp̃m diabolũ esse ul̃ demonẽ ſꝫ unum de hoibus ĩ quo sathan habitaturus ẽ corporalit̃. Qd̃ dictũ intelligendũ ẽ nõ q̃ istud fiat p assumptionẽ & unionẽ in supposito qa ut puto ĩconueniẽs ẽ suppositũ qd̃cũq̃ creatũ posse naturã extraneã assumere qa hoc ẽ p̃uilegiũ singulare suppositi increati. Quare dicẽdũ est q̃ diabol9 in antixp̃o habitabit p totalem

illi9 hoīs possessionē. Et ad hūc intellectū trahēda sūt uerba Greg. Hoc etiam ip̄m sentire uidet̃. Ioh. Dama. q de āñxp̄o ait p̄sciens deus iniquitatem future uolūtatis ei9 cōcedet ī eo habitare sathanā. Erit itaꝗ antixp̄s hō uer9 & purus lꝫ diabolo familiarissim9 ex cuius cōmertio mlt̃a scire & facere poterit. Vñ Greg9 .xxix. li. mor. ait. Sicut. n. cedr9 arbusta cetera ī altū crescēdo deserit ita etiā anti xp̄s mūdi gloriā tp̄ralr̃ obtinēs mēsuras hoīm & hoīes culmine & signoꝝ ptāte trāscēdet. Spūs qppe ī illo ē q ī sublimib9 poīt9 potētiā nature sue nō perdidit uel deiectus. Cui9 idcirco uirtus nūc mīme oñdit̃ qa dispēsatiōe dīne fortitudis ligat̃. ¶ Tertia āñxp̄i conditio dr̃ ptātis. Accipiet nāꝗ ptātem a deo sinente & ꝑmittente sup uniuersā terrā. Attrahet nāꝗ paucis dūtaxat exceptis ad se oēs gētes facietꝗ nō solū obliuisci ueꝝ etiā blasphemari nomē illd̓ qd̓ ē sup omne nomē. nomē. s. dñi nr̃i Iesu xp̄i. Multaꝗ īpia loquet̃ & dicet cōtra honorē eius & uirginis matris ac oīm sanctoꝝ celi inducetꝗ oēs populos ut ip̄m colant pro deo. Et ut dr̃ Math. xxiiii. c. Erit. n. tūc tribulatio magna q̄lis nunq̄ fuit ab initio mūdi usꝗ modo neꝗ fiet. Inuadet siqdē ille hō peccati uniuersum orbē terraꝝ manu armata cōgregabitꝗ ī p̄liū copias īcredibiles nec erit q possit se defēdere a furore illarū. Largiet̃ adhuc ampla munera & largissima dona his qui ei spōte sua adherebūt. Seducet & alios signis & ꝓdigiis mendacibus. Et ut dicit̃ Math .xxiiii. Surgēt pseudo xp̄i & pseudo ꝓphe & dabūt signa magna ita ut ī errorē inducant̃ si fieri pōt etiā electi. Cessabūt tūc deo ꝑmittente oīa miracula uera. Cruciabunt̃ ꝑ xp̄o illi q feruētes erūt & nulla cōsolatione uisitabunt̃ O qd erit tunc tantas nouitates inspicere. O quanta horribilitas uidere dirui templa & eccl̃ias dei religionē deleri contēni uirtutes. ꝓphanari sacra & pollui uirgīes ac torqueri sine ulla pietate xp̄ianos. O q̄nta ignomīa occupabit tūc mūdū qñ lice bit unicuiꝗ pro libito ad carnalitates ad spurcitiam omnē & ad lasciuias laxare habenas. Sed breue erit tēpus illd̓ ī quo ꝓspabit̃ diabolicus antixp̄s. Qm̄ nt pre dictū est p9 tres annos cū dimidio deo iubēte interficiet̃ ab angelo.

¶ Q scd̓m aliquos uicinū ē tēp9 antixp̄i. tū ꝓphiaꝝ ꝑnūciatione. tū etatū ānu meratione. tū etiā iniqtatū cōsumatione. Capl̃m. iii.

TErtiū mysteriū declarādum de āñxp̄o dr̃ tp̄ralitas. in quo uidēdū ē an ꝓximū sit & uicinū tp̄s quo apparere debeat pessim9 antixp̄s. Et saluo iudicio meliore dicūt qdā ꝙ sic ꝓpt̃ tria. Primo ꝓpt̃ ꝓphiaꝝ ꝑnunciationem. Scd̓o ꝓpt̃ etatū ānumerationē. Tertio ꝓpter iniquitatū cōsumationē. Primo ꝓpt̃ ꝓphiaꝝ ꝑnūciationē. Aiūt. n. abbatē Ioachī sp̄u claruisse ꝓphico. Ip̄e uero papalistā depīxit ī quo multa futura de statu eccl̃ie ꝑnunciauit. Ibiꝗ ponit duos p9 istū q Paul9 scd̓s uocat̃ sūmos pōtifices esse futuros. p9 quos & tertius

depingit q coronā exhibet antixp̄o. Sed & ego dico q licet multa predixerint Ioachi Sācta Brygida Methodi9 Merlin9 & ceteri q sp̄m habuerit pphie tn̄ ut mihi uidetur dicta eorū non intelligunt. Nam de Nicolao Calixto Pio & Paulo pōtificib9 maximis nihil inuentū est. Q papalista sonet scd̄m ueritatē. Quod si uerū sit relinquo arbitrio sapiētiū dicēdū. Et ppterea rep̄hensibiles poti9 iudico q laude dignos eos qui pphias que in scriptura sacra non habent nimis curiose legere & interp̄tari student qm̄ sepi9 inueniunt decepti. Scio eteni etiā graues ac sanctos uiros i hoc ip̄o defecisse. Nam qdā egregi9 & sanct9 p̄dicator diebus nr̄is catalogo sanctorū ascriptus bono zelo ductus publice & sepissime p̄dicauit imo sup inde tractatū copiosissime scripsit. Q suo tp̄re natus erat antixp̄s habebat ip̄e quasdā pphias aliquasq rōnes qb9 iducebat ut ita crederet & p̄dicaret Sed reuera euidentia facti declarat ipsum fuisse deceptū. Et sic non audeo per aliquā pphiā quā nō itelligo temere diffinire q temp9 iā imineat antixp̄i. Secūda rō que mouit aliquos ut diceret pxmū iā fore ātixp̄i tp̄s ē ppt etatū ānumerationē. Dn̄t.n.nos esse i sexta etate mūdi.ex q p̄terierūt.M.cccc.lxvi.anni Et ex cōsequēti i breui mūdus habebit finē. Et cū āñxp̄s anteq mūd9 finiat uentur9 sit. ergo ueniet i breui. Sed qd ad hoc dicēdū sit diffusi9 habebit in sermone de cōteptu mūdi. ¶Tertia rō qua pleriq astruere nitunt antixp̄m cito esse uenturū ē ppt iniqtatū cōsumationē. Dn̄t.n.impletā iā & cōsumatā esse mēsuram iniqtatū & peccatorū ac per hoc instare tp̄us de quo.ii.thi.iii.c.dr̄. In nouissimis dieb9 instabūt tēpora piculosa. & erūt hoīes seip̄os amātes cupidi elati superbi blasphemi pentib9 nō obediētes ingrati scelesti sine affectione sine pace criminatores icōtinētes imites sine benignitate pditores proterui tumidi uoluptatū amatores magis q dei habētes qdē speciē pietatis uirtutē aūt eius abnegantes hec illi. Quia uero oia sup̄dicta iuoluerūt hoīes mortales miserosq & potissimū eos qui nomē xp̄ianū pfitent. ppterea & si rō tertia non concludat defacto q uicinū sit tēp9 antixp̄i satis tn̄ efficax ē ad nos monendū ut illud timeam9 tp̄s. heu heu. Quis sine horrore cogitare queat q̄ntū hodie suphabundauit iniqtas & refrigerata ē caritas multorū. O xp̄iana religio. O decora & iuiolata fides per sequūt te hodie deturpāt & inficiūt nō tm̄ aligenigene. sed & tui qui fideles & xp̄iani uocari gloriant. Illi sunt qui modicā aut nullā habent ad dei cultū reuerentiā. Illi q ecclīasticas dignitates p explēdo ābitionis sue appetitu furant & rapiūt. Illi sunt q collocauerūt uineā dn̄i sabaoth.i.ecclīam sanctā nō agricolis fidelibus sed ut ita dicā atrocissimis hostibus. Illi sunt qui ecclīarū bona lacerant dissipant i us9 malos expēdūt & deuorāt sicut lupi. Illi sunt q p̄ncipant imperāt & dn̄ant populis sine iustitia sine ueritate sine clementia. Illi sūt q p̄cepta dei

uiuētes negligūt & cōtēnūt. Nō colūt deū nō amāt nō uenerant & blasphemāt nomē eius sanctū & in illo piurant dies festos nō seruāt pētes aspnāt iuidi sunt iracundi litigiosi sediciosi pcussores hoīcide hūanū sanguinē crudelit effūdētes Non erubescūt qsi iā publice adulterari fornicari & q̄ his fedi9 est contaminari fetidissimo uitio sodomie. Auaritie aūt locū dederūt ita ut nulla sit āpli9 ueritas nulla fides nulla caritas in eis. Lucrant per usuras fraudes simulationes deceptiones & alios idebitos modos. Licētiarūt linguā ut loquat criminatiōes mendacia testimonia falsa detractiones susurratiōes scurilitates cōtumelias ipropia & cōuitia. Apuerūt cor suū ad cōcupiscēdū h9 seculi bona & ad desiderādū delectari in peccatis carnis. Fregerūt multi uotū qd deo fecerāt. Finxerūt multi bonitatē uite accepūt ouiū uestimēta intrinsec9 aūt sunt lupi rapaces. O q̄nta peccata & q̄ enormia latēt sub ouina pelle. O magne de9. O sapientissime dn̄e. Tu omnia uides. tu oīa deniq̄ nosti Nos uero merito ppt tāta facinora timere debē9 ne ī nos deseuiat ira sua. sinatq̄ p antixp̄m uexari mundū tempestate magna. A qua nos liberet redemptor noster piissimus qui cum patre & spiritu sancto uiuit & regnat p infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Doīca de passiōe ī mane de honore pētū exēplo xp̄i q ī euāgelio suū patrē hōrare se asserit. s. quo ad dilectionē subiectionē & ɔuersationē. Sermo. liiii.

EGo honorifico patrē meū. Verba sunt redēptoris nr̄i originaliter Ioh. viii. c. & hodierno euāgelio ānotata. Facti sūt adeo ut plurimū impii filii ad pentes suos ut merito q̄libet pr̄ aut mr̄ dicere possit illd Isa. i. Filios enutriui & exaltaui ip̄i aūt spreuerūt me. Vt igit etiā & ip̄i iuuenes & adolescētes ac pueri pētes colēdo ad uerā pniaꝫ reducant in p̄nti sermone de honore pentū dicere statui. Nā exodi. xx. c. Dn̄s deus dixit Honora patrē tuū & matrē tuā ut sis lōgeuus sup terrā. Christ9 uero ī euāgelio hodierno patrē se honorare fatet ut sic nos etiam suo exemplo instrueret quid agere debem9. De ip̄o itaq̄ pentū honore tria mysteria declarabim9.

¶ Primū dr̄ dilectionis ¶ Q honorādi sūt pētes ppt bn̄ficioꝝ mltiplicitatē ppt
¶ Secūdū subiectionis parētū caritatē & ppt irrōnabiliū exemplaritatē.
¶ Tertiū cōuersationis Caplm. i.

PRimū mysteriū declarādū de pentū honore dicit dilectionis. Dn̄t utiq̄ filii q pentes honorare uolūt illos diligere & ex corde amare ppt tria, Primo ppter bn̄ficioꝝ multiplicitatē. Scdo propt pentū caritatē. Tertio ppt irrōnabiliū exēplaritatē. ¶ Primo filii debēt pentes diligere ppt beneficiorū mltiplicitatē. Quisnā explicet quot a pētib9 filii bn̄ficia recepūt? Ab illis equidē sumpserūt esse qd bonū tā grāde ē ut ip̄m sit fundamentū oīm alioꝝ bonoꝝ

Nā ꝗ nō habet eſſe nullū aliud bonū habere pōt nō diuitias nō gloriā nō famā
nō ſciam nō uirtutes nō gratiā nō uitā eternā. Ipm etiā eſſe bonū ab oib9 ē deſi
derabile. Vñ Ari.ii.de aia inqt. Oia appetūt eſſe & illi9 cā agūt quecūq; agunt
ſcdm naturā. ꝓpt̉ hoc bonū a ꝑentib9 habitū libro de ebdomadib9 ait. Omnium
bonoꝝ ipꝫ eſſe bonū ē. hic etiā ſapiēs eccſiaſtici.vii.c.ait. Honora patrem tuū &
gemituū mr̄is tue ne obliuiſcaris. Memēto qm̄ niſi ꝑ illos nō fuiſſes. Et Hiero9
in epl̄a de honore ꝑentū ait Honorādi ſūt ꝑentes ꝗa ꝓmo ſūt nobis cā naſcēdi
hoc bñficio mot9. Coriolanus romanus conſul ab urbis rome obſidione ceſſauit
Scribit nanq; de illo Eutropi9 Q, p9ꝗ̄ uicerat uolſcos & coriolos. unde p9ea no/
mē accepit exul factus romanis ad uolſcos in exiliū mittit̉ cū quib9 gr̄oſe uiuens
ab eis cōtra romanos dux factus ē. Et p9 multas ciuitates & terras ab eis adeptas
ad foſſas ꝗnq; millium paſſuū ab urbe caſtra poſuit. ſcd̉s p9 Tarꝗniū ſuperbum
ꝗ cōtra patriā duxiſſet exercitū. Populat̉ ide romanū agrū cuſtodib9 int̉ popu/
latores poītis. Qd̉ ſcdm Frontinū de re militari faciebat ut diſcordia oriret̉ iter
patres & populū Ml̄titudo tandē ingēs pacē expectās ſenatū mouit ut ad Co/
riolanū oratores mitteret. Qui cū nō obtinuiſſēt iteꝝ miſſi alii non recipiūtur ī
caſtris. Mittūt̉ p9ea ſacerdotes cū ſuis inſignibus uelati ꝗ minus fecerūt ꝗ̄ ꝓmi
Tunc matrone ut ſcribit Vale9 ſub rubrica de pietate erga ꝑentes ad Vecturiā
matrem Coriolani Volūniāq; uxorē frequentes conueniunt ut ipa mat̉ & uxor
Coriolani duos eius filios ī hoſtiū caſtra ducerent & urbem precibus liberarent
quā armis tutari difficile erat. Cum ergo ad caſtra uentun eſt nunciatur Corio/
lano adeſſe ingens mulieꝝ agmē. qui ſpreuit eas. Mox quidā familiariū. niſi me
inquit decipiant oculi mater tua coniunx & liberi tui adſunt. Tunc Coriolanus
cum matri obuie amplexū ferret dixit mater Priuſꝗ̄ amplexū accipiam dic an ad
hoſtē an ad filiū ueneri & utrꝝ captiua in caſtris tuis ſim. In hoc me longa uita
& ſenectus traxit ut exulem te deinde hoſtem uiderem. Potuiſti populari hāc
terram que te genuit & nutriuit? Si ego te non peperiſſem roma non oppu/
gnaret̉. Si filiū non haberē libera ī patria mortua eſſem. Vxoris deinde ac libe/
roꝝ amplexus ab omni turba mulierū ſtrauere uirū. Tunc ad matrem uerſus ait.
Expugnaſti & uiciſti iram meam Patriā ergo utero tuo dono. repēteq; agrum
romanum armis hoſtibus liberauit. Recordatus ergo fuit Coriolanus ꝗ̄ntū mr̄i
debebat in cuius utero ſuſcepit eſſe. hinc Hiero9 de honorandis parentibus ait.
Prebeatur patrū amori iuſta formido qui ꝓmi nobis ſunt cauſa naſcendi Exhibe
te patrib9 filii quod uos ptās paterni noīs cogit que adeo ē eoꝝ meritis attribu
ta ut ipa de uobis exigat quod natura iubere non potuit Matrib9 quoq; debitā
impendite reuerentiā que uobis uteri liuore ſeruientes pondus corporis ueſtri

tolerãt atq; ignotã portãtes infantiã famlatũ quendã exhibẽt obstetricis. Illo tẽpore non tm̃ sibi mater esurit nec acceptos sola digerit cibos. Materno uictu alit & ille qui latet eiusq; membra alteri9 comestione pascunt ut homo futurus alienis morsibus saturet. hec ille. Sunt & alia beneficia filiis a pentibus oblata. Nã ut ĩ pluribꝰ ĩpi filios nutriunt aut nutriti faciũt ipsos in etate infantili cum magna diligentia ab oĩbus contrariis ꝓtegunt & defendunt. Ipsi eis prouident de uita & tegumẽto. Ipsi eis alludũt applaudũt & blãdiunt ut a planctu reuocẽt Ipsi eos docent ut loqui sciant imo ut sepissime ut bonos mores sequantur Propterea Hieroꝰ de honore parẽtũ ait. Memento pentũ qa talis es quoꝝ manibus incremẽta susipisti. ¶ Scd'o filii debent pentes diligere ꝓpter parentũ caritatẽ Nam quãtũcunq; filii diligant patrem & matrem tamen ab his plus diliguntur Et hoc scd'm Ari. viii. ethi. prouenit ex triplici ratione. Prima ratio est diuturnitatis temporis. Nam quanto amor magis durat tanto uehementior perficitur. amor autem parẽtum ad filios diuturnior est q̃ filiorum ad parentes. Statim. n. cum filii nascuntur parentes diligunt eos non tamen statim filii diligunt parentes quia non statim sunt tante cognitionis ut possint cognoscere quid sit diligendum diuturnior ergo est amor parentum ad filios q̃ econuerso & fortior est & uehementior. ¶ Secunda ratio est certitudinis prolis. Parentes igitur sunt magis certi de sua prole q̃ ipsa de parentibus. Et sic matres plusq̃ patres. ¶ Tertia ratio est unionis quia filii uniuntur parentibus eo q; ab ipsis habent esse & non econuerso. Ideo dicit Alex. in. iii. uolumine summe. Q, de amore filiis exhibendo non dat preceptũ sicut nec de amore sui ipius quia ad hoc sufficient iclinat natura. Vnde sicut humor ascendit a radice ad ramos & non econuerso. sic naturalit a pentibꝰ ascendit amor ad filios & nõ ecõuerso. Idcirco amor pentum ad filios ẽ naturalis. Amor uero filioꝝ ad pentes debet esse gratuitꝰ. hic Hieroꝰ in epl'a de honorãdis pentibꝰ ait. Sit tibi grata uita ipoꝝ qbꝰ carior ẽ uita tua q̃ ꝓpria. Redde amoris uicẽ colẽde pietatis. De hoc aũt amore pentũ ad filios est exẽplũ de Dauid clemẽtissimo. ii. Reg. xviii. Cũ. n. Absolõ filiꝰ eiꝰ tẽptasset eũ pellere regno ac Dauid cõtra eũ mouisset exercitũ. cũ ipe Dauid remãsisset in porta ciuitatis ꝑcepit Ioab & Abisai qbꝰ cõmissa erat sũma belli. d. seruate mihi pueꝝ Absolõ. Itaq; egressꝰ ẽ populꝰ cõtra Absolonẽ & suos ĩ cãpũ & factum ẽ ꝑliũ. Debellataq; ẽ ab exercitu Dauid gẽs Absolonis. Accidit aũt ut Absolon occurreret ꝑuis Dauid sedẽs mulo. Cũq; igressꝰ fuissꝫ mulꝰ subt cõdensã quercũ adhesit caput eiꝰ quercui & illo ꝑ capillos suspẽso mulꝰ cui sedebat pertrãsiuit. Qd' cũ nũciatũ fuisset Ioab tulit tres lãceas ĩ manu sua & ifixit eas ĩ corde Absolonis. Cũq; adhuc palpitaret cucurrerũt decẽ iuuenes armigeri Ioab & it fecert

eũ.Cũ uero nũci9 curreret ad Dauid q̱ sedebat it̃ duas portas & specľator dice ret. Video aliquẽ ueniẽtẽ dixit Dauid. O si bon9 ẽ iste nũci9. Et aꝑpiquãs nũci9 ad Dauid ait. Salue rex. Bñdictus dñs deus q̱ disꝑsit oẽs cõtrarios regi meo. Et ait rex. ẽ ne pax puero Absolõ? Qui r̃ndit. ꝙ it̃fect9 erat O Dauid pr̃ piissime O pr̃ amãtissime. Nõ cogitauit Absolõis rebellionẽ. nõ dixit. uolebat fili9 meus subriꝑe regnũ meũ. iõ merito ẽ it̃fect9. imo pr̃no amore deuict9 cõstrict9 ẽ lacri mas fũdere & ascẽdit cenaculũ porte & fleuit & sic loquebat̃. Fili mi Absolon. Absolõ fili mi. q̱s mihi tribuat ut ego moriar ꝓ te Absolõ fili mi. fili mi Absolõ Vicebat ergo pr̃n9 affect9 Dauid aĩmũ ut de mortuo filio lʒ sibi ĩimico nõ gau deret sʒ poti9 ãgustiaret̃. Tertio filii debẽt ꝑẽtes diligere ꝓpt̃ brutoꝝ & irrõna biliũ aĩaliũ exẽplaritatẽ. Ip̃e eq̱dẽ seuissime fere & aĩalia siluestria ꝑꝑẽtes fero ces uolucresq; rapaces ad ꝑẽtes suo mõ pietatẽ exhibẽt & amorẽ. De ciconia. n. ĩ li. de natura aĩaliũ legit̃. ꝙ senescẽs pr̃ aut mr̃ ei9 ab ea nutrit̃ alis ↄfouet̃ & cico nia filia quecũq; põt bñficia ꝑẽtib9 ĩdulgʒ. Quare ut dĩc Ambro9 ĩ examerõ auis pia rõanoꝝ ãtiquo more appellari solebat. Sʒ dũ hec loq̱mur admirari debem9 unde ẽ ꝙ ĩ multis filiis tãta iniquitas reperit̃. Nã usq; adeo pleriq; ĩ patrẽ aut ĩ matrẽ crudeles effecti sũt ut nõ solũ eos odiãt nõ solũ nõ amẽt sʒ mori illos desi derẽt & affectẽt. imo uisũ ẽ tꝑrib9 nr̃is. s. M.cccc.lxx. ĩciuitate Bari filiũ gladio ĩterimere ꝓpriã matrẽ. O genimina uiꝑaꝝ. O oĩs hũanitatis ĩimici. O ĩexoratis simi filii. O socii ꝓditoris Iude. Ecq̱d neq9 cogitari aut dici põt uel audiri q̃ erga parentes ur̃os ur̃a iniq̃ & mala uolũtas. Sed ut arbitrari possũ triplex est causa cur filii ꝑẽtes exosos hñt. Pr̃ia cã ẽ filioꝝ suꝑbia ꝓpt̃ quã egre ferũt si a ꝑẽtib9 corrigãt̃. si illoꝝ reꝑmat̃ audacia. si moneãt̃ ut bñ uiuãt. Cõtra tales ẽ aureũ illd̃ dictũ Salomonis. Audi fili mi disciplinã pr̃is tui & ne dimittas legẽ matris tue ut addat̃ gratia capiti tuo & torques collo tuo. Scd̃a cã q̃re filii odiũt ꝑentes est auaritia. Cupiũt eq̱dẽ dominiũ & ptãtẽ habere suꝑ pr̃nis & mr̃nis bonis & cũ id asseq̱ nõ ualeãt cõtra ꝑẽtes cõcipiũt odiũ. Nõnulli uero uiduas mr̃es & uetu las nũc p̃cib9 nũc blãdiciis falsis ĩducũt ut de sua dote liberã eis faciãt donatio nẽ. Qui tñ cũ id obtinẽt nullã de mr̃ib9 curã gerũt Et ꝓpterea caute agendũ est ut q̃diu q̱s põt esse bonoꝝ suoꝝ dñs nõ det alicui bona sua. Ex hoc sapiẽs eccľia. .xxxiii.c. ait. Filio & mľieri fr̃i & aĩco nõ des ptãtẽ suꝑ te ĩ uita tua. & nõ des alie nis possessionẽ tuã ne forte peniteat te & dep̃ceris ꝓ ilľ. Tertia cã ẽ q̃re multi filii ꝑẽtes odiũt illoꝝ luxuria. Vt. n. dr̃ Esdre. iiii. c. Mľti demẽtes facti sũt ꝓpt̃ uxores suas. ꝓpt̃ illas qñq; filii ꝑẽtes molestãt expellũt de domo & q̃si ampli9 uidere nõ pñt. O filii diligite uxores ur̃as sʒ nõ ĩmoderato amore ut ꝑẽtũ ur̃oꝝ obliuiscamini. Memẽtote sẽꝑ ꝙ magis diligũt uos ꝑentes ur̃i q̃ uxores uestre.

¶ Qualit̄ filii debēt ꝑentibꝰ eē subiecti & de triplici gradu supioritatis spūal̄ temporalis & corporalis. Capl̄m .ii.

SCd̄m mysteriū declarādū de honore ꝑētū dr̄ subiectio Debēt utiq; filii esse ꝑētibꝰ subditi .ill̄q; obedire. Et de hᵒ dr̄ col. iii. Filii obedite ꝑentibꝰ ur̄is ꝑ oīa. Et eph̄. v. Filii obedite ꝑētibꝰ ur̄is ī dn̄o. hoc. n. iustū ē. honora patrē tuū & matrē tuā qđ ē mādatū ṗmū ī ꝓmissione ut bn̄ tibi sit & sis longeuꝰ super terrā. Et Hieroꝰ ī epl̄a de honorādis ꝑentibꝰ ait. Imitamini filiū Machabeū qui mr̄i suadēti mortē obediuit & duꝝ imperiū gratant̄ aggressus est ne offenderet genitricē. Et redēptor nr̄ hūilitatꝪ mgr̄ ut dr̄ Luce. ii. c. Erat subditꝰ ill̄. s. Ioseph & uirgini mr̄i. Et deutero. xi. c. qn̄ lex currebat seueritatꝪ & iustitie dixit deꝰ. Si genuerit hō filiū cōtumacē & ꝓteruū q nō audiat pr̄is ac mr̄is impiū & coartatꝰ obedire cōtempserit apphēdēt eū & ducēt ad seniores ciuitatꝪ & ad portā iudicii dicētq; ad eos. Filiꝰ nr̄ iste ꝓteruꝰ & cōtumax ē. munita nr̄a audire cōtemnit comessationibꝰ uacat & luxurie atq; cōuiuiis lapidibꝰ eū obruat ppl̄s ciuitatis & morietᷣ ut auferatis malū de medio ur̄i & uniuersꝰ Isrl̄ audiēs ꝑtimescat Notādū tn̄ scd̄m Alex. in. iii. ꝙ triplex ē gradus superioritatis. scd̄m quē debet esse ordinata obedientia. Prima ē supioritatis spūalis. Scd̄a temporalis Tertia corporalis Prima supioritas spūalis in qua ē ꝑlatꝰ cui obediēdū ē in spūalibꝰ & nō ī tēporalibus nisi ꝑ accidēs inq̄ntū tꝑalia qn̄q; ordinari pn̄t ad aliquē finē spiritualem. Scd̄a ē supioritas tꝑalis in qua ꝑest dn̄s tꝑal̄ q mandare pōt ea que concernūt publicū & cōe bonū eiq; sub pena peccati obediēdū ē ut dr̄. xli. q. iii. c. Qui resistit. c. Si bonū. c. Iulianꝰ. Et di. viii. c. Que cōtra mores. Tertia ē supioritas corporalis in q̄ pr̄familias ꝑest filiis & oī domui sue. & scd̄m hanc pr̄ pōt ꝑcipere ea que pertinēt ad necessitatē uel utilitatē. Et scd̄m hoc filii debēt ꝑentibꝰ obedire Vnde si parētes mandarent illa que ꝑtinent ad supiores spūales utputa ꝙ filii ieiunarēt in pane & aq̄ qđ ē officiū cōfessoꝝ aut mādarent ea que ꝑtinēt ad superiores temporales sine ipoꝝ uolūtate & auctoritate nō eēt eis obediendum. Multo minꝰ etiā nō debēt filii ꝑentibꝰ obedire ī his que cederēt in detrimentū ꝓprie salutis & esset contra diuinum honorē. Vnde Vgo de sācto Vic. ait. Obedire debemꝰ parētibꝰ in oībus exceptis his in q̄bus dei pr̄is dilectio offenderetᷣ. Et Hieroꝰ ad Furiā. Honora patrē tuū sed si te a uero patre nō seperat. tamdiu scito sanguinis copulā q̄diu ille suū nouerit conditorē. Alioquin tibi Dauid ꝑtinus clamat & dicit. Audi filia & uide & obliuiscere populū tuū et domū patris tui. & cōcupiscet rex decorē tuū. hec ille. Ex q̄bus oībus colligimus ꝙ grauiter errēt filii hi q filios aut filias non ex leuitate sed ex uolūtate bona deo seruire uolētes īpediūt ac a ꝓposito bono reuocare nituntᷣ. de q̄bus diffusiꝰ in sermone de

religione dicemus. Nūc aūt hortari tm̄ sufficiat iuuenes ꝓpter xp̄m nō dubitare parentib9 nō obedire. Ipe eni dixit Math. x. Qui amat patrē aut matrem plusq̄ me nō ē me dign9. Sic confortabat sanct9 Sebastian9 iuuenes illos fide & sanguine ac passione germanos Marcū. s. & Marcellianū dum ꝑ fide xp̄i decollari debebāt. Ad quos aduenere parētes ut eos a sancto ꝓposito reuocarēt. Adueit & p̄mo mat' que soluto crine. scissisq; uestib9 ubera ostēdens aiebat. O p̄dulces filii. circūdat me inaudita mestitia & itolerabilis luct9. Heu me miserā amitto filios ad mortē ultro tēdētes quos si mihi hostes auferrēt per media sequerer bella raptores si uiolēta iudicia concluderent carcerē irrūperē moritura. Nouū hoc p̄eundi gen9 ē in quo carnifex rogat' ut feriat. uita optat' ut p̄eat. mors iuitatur ut ueniat. Nou9 hic luct9. noua miseria in q̄ natoꝝ iuuent9 spōte amittit'. & penitum miserāda cogit' senect9 ut ueniat. hec dn̄te mr̄e. pr̄ senior adducit' manib9 seruuloꝝ & puluere asp̄so capite h9i uoces dabat ad celū. Ad mortē ultro p̄ficiscētib9 filiis uale dictur9 adueni ut que mee sepulture p̄auerā i filioꝝ sepulturas expendā infelix. O filii bacul9 senectutl mee & geminū uiscerum meorū lumen Cur sic mortē diligitis? Venite huc iuuenes & flete sup̄ iuuenes spōte p̄eūtes Venite huc senes & mecū sup̄ filios plāgite meos. Deficite plorādo oculi mei ne uideā filios meos gladio cedi. Aduenerūt etiā ꝯiuges cū filiis lamētātes: int' hec cep̄unt corda martyꝝ molescere. quos tn̄ sanct9 Sebastian9 suis uerbis dulcissimis cōfortauit adeo ut ꝑ xp̄o aio se pati non dubitarent. Et sic decollati sūt Quo exemplo edocent' iuuenes non esse illis curādum si in his que ad aīe salutē proprie & ad dei spectant honorē a p̄entibus contrariū p̄cipit' & ob hoc sint eis inobedientes ut deo pareant.

¶ Q filii debent cum parentibus conuersari cum benignitate cum humilitate & cum pietate. Cap̄lm. iii.

TErtiū mysteriū declarādū de honore p̄entū dicit' conuersationis. debēt utiq; filii cū parentib9 cōuersari ut debēt & expedit tripliciť. Primo cū benignitate. Scd̄o cum humilitate. Tertio cū pietate. ¶ Primo cū benignitate ut sint eis benigni ad consolandū eos non ad contristandum. Nā ut inqt Hiero9 habet q̄ndā senectus infantiā. Solēt utiq; senes eē tediosi. suspiciosi. querulosi. īmūdi. & i domo iutiles. nō tn̄ ꝓpterea filii debēt ꝑ ipaciētiā uerbis illos exasperare. Vn̄ Hiero9 iqt. Nemo p̄entes asp̄is uerbis ledat. hoc ora filioꝝ asp̄net' qd̄ parētes ledat audire. Et idē Hiero9 de honorādis p̄entib9 ait ad filios. Audite filii salutiferā iussionē & p̄cepta legis affectu debiti amoris iplete. Seruite patrib9 futuri patres & matres uestras tenera diligite pietate. & ut uestre cōiuges mereant' matꝝ noie nūcupari. Nemo patrē asperis uerbis ledat. non fiat amara

dulcedo. hoc tamē sit inter parētes & filios qđ dño iubente natura cōtinuit Affectamē sonet quicq̄d lĩgue dixerit liberoꝝ. Inter caras coniūctasq; ꝑsonas pietatis iura seruēť. hoc filioꝝ ora loquãť quod delectat parētes audire. Et iterum sup̃dicto libello idē ait Mereť eni cecitatis sue subire suppliciū q parētū uult9 uel toruo uisu despexerit & elatis oculis leserit pietatē. Si quicq̄ sapitis filii eo animo uidete uenerabiles facies quo nos ip̄i conspiciūt & eoꝝ labris dulcib9 osculis inherete q̄a eoꝝ oscula adhuc habetis in mēbris. Senib9 seruire ꝑfacile est quos nemo potat nemo nutrit succo corporis sui. foueať itaq; parentum senect9 & factis eoꝝ uicissitudo reddať. hec ille. Cōtrariū aūt faciētib9 multa mala eueniūt. Vnde idē Hiero9 ubi sup̃. Irreuerens aūt filius quod a dño ipse mereatur Salomonis dicta testanť. Contumeliis afficiēs patrē & cōtemnens senectā matris confundeť & in obꝓbriis erit. Filius derelinquēs custodire disciplinā patris meditabiť sermones malitie. Maledicēti patrē & matrē extingueť lumē & pupille oculoꝝ ei9 uidebūt tenebras. Audi fili patrem qui genuit te nec cōtēpseris q̄a senuerit mater tua. Parcat patri lĩgua quā genuit & matrē suā nemo crudeli uerbo ꝑcutiat. Sic te rapiet fili iuuenilis etatis auctoritas ut noueris unde sis natus. Memēto scripture sancte ubi spiritu sācto loquente dictum est. Qui male dixerit patrē aut matrē morte moriať. hec ille. Que oĩa breuibus uerbis cōprehendens sapiēs eccłiastici. iii. c. ait. Fili suscipe senectā patris tui & non contristes eum in omni uita tua. Si defeceiit sensu ueniā da illi. Suscipe inquit senectam laboriosam & onerosam recordans infantie tue qñ flebas turbabas domū inq̄etabas dormientes fatigabas matrē fedabas pannos & alia faciebas q̄bus infantilis etas solet eē molesta. Sicut. n. tolerauit mř aut př imo suscepit & adiuuit infantiā tuā sic & tu suscipe & nō abhorreas senectam illoꝝ. Sequiť sapiens in auctoritate p̃allegata. d. patris tui nō alieni nō canis nō inimici sed patris tui cari genitoris amatoris & benefactoris. O q̄ dulce uocabulū pať aut mater. O q̄ gratū uerbū filius aut filia. Hinc Hiero9 ad mřem & filiā in Galliis cōmorantes ait. Mater & filia noĩa pietatis officioꝝ uocabula uĩcula naťe. hec ille. Caueant aūt filii ne qđ absit deficiētes sensū ꝑentes derideāt & maledicanť. sicut & Chā qui maledictus fuit eo q; Noe patre suo dormiēte eū discooꝑtū irrisit ut habeť Geñ. ix. c. ¶ Secūdo filii debēt cum ꝑentibus conuersari cum humilitate illos reuerēdo atq; timēdo. Maxime aūt filii timere debent ne sua culpa aut defectu a patre uel matre maledicantur. Est enim hoc modo paterna aut materna maledicto sagitta uł̃nerās & penetrās intima cordis filioꝝ maloꝝ. Vnde Aug9. xxii. li. de. ci. dei. narrat q; ap̃ Cesariā Capadocie quedā nobilis matrona fuit uiri destituta solatio. x. filios habens septē mares & tres feminas. Quadam autem uice

187

191

mater ab eis offendit & maledictionē filiis īprecat. Subito īprecationē matris diuina uīdicta subseqt & oēs pena horribili & simili feriūt. Nā omnes tremore sunt horribiliter percussi. Quapropter nimium dolentes & ciuiū suorum oculos nō ferentes p totum orbem uagari cepunt. Et quocunqꝫ ibant omniū in se prouocabant aspectū. Ex his autē duo frat & soror Paulus & Palladia Hyponiā uenerūt & Augusto quod sibi aduenerat narrauerūt. Cūqꝫ iā .xv. diebus añ pasca ecclesiam beati Stephani frequētantes sanitatē ab ipso martyre multis precib9 postulassent in ipso die pasce cum freqūes populus p̄sens esset oratione facta ante altare sancti Stehpani ambo frater & soror surrexerūt pariter sani. O filii superbi. O filii uestris parentibus insultantes. O filii irreuerētes inobedientes & contumaces timete paternam & maternā maledictionem. Timete insuper & diuinū iudiciū. nam sicut longa uita speranda ē ab illis qui pentes honorant ut habet exo. xx. c. & .iii. ita & breuis uita & infelicitate plena a malis filiis est pertimescenda. ¶ Tertio debēt filii cum parentibus conuersari cum pietate illis. s. i infirmitatibus necessitatibus & antiqtate pie subueniendo cum facultas adest. Vnde Hiero9 ubi supra ait. Exolue fili quod debes & officia debita qualicunqꝫ exhibe famulatu parentibus uero nemo reddere potest q̄ntū tenet. Et Ambro9 super Lu. ait. Si paueris inquit matrem non reddidisti ei cruciatus quos pro te passa est non labores quibus te gestauit. non alimēta que tibi ministrauit. Audi etiam Hiero. O ingrate fili ubi supra. d. Quid ipsa memorē nutrimēta & tenere infantie dulces iniurias quas nutritoris affectus de suis pabolis sumit? Quid cibos in matre cōfectos qui femineis manantes ex mēbris lacteū soluunt in succū & inuallidas fauces liqdo sapore perfundunt. Cogente nature sumūt infantes de matre qđ bibant & dente non nato hoc sibi currētibus labris eliciūt quod nō sit necesse mordere. Seruiunt mr̄na posteris pectora seruiunt ipsis in cunabulis manus & terga mēbris deuoluta lactentium gratos artus accipiūt. Optat mater pulū crescere. optat cito uidere maiorē quē min9 iuuenē nutrire festinat nunq̄ sibi forsitan seruituꝝ. his tot tantisqꝫ p̄cedentibus factis parentibus & mr̄i tota debet alacritate seruiri. hec ille. p ut fecit illa filia lꝫ pagana quā laudat Valeri9 rubrica de pietate erga pentes. hec matrē adiudicatā ut fame moreret i carcere p dies plurimos fingēs se uisitationis cā ad eā accedere uelle īpetrato a carceris custode aditu tñ bñ excussa ne sibi alimenta portaret proprio lacte sustentauit. Qđ dū iudici īnotuisset mr̄i donauit uitā admirans filie pietatē. Curēt igit seruare filii que dicta sunt. pr̄es uero & mr̄es caueāt ne ipsis p qbuslibet mimis defectib9 maledicāt. hoc iō dico qa solent plures mulieres nō posse loq absqꝫ maledictiōib9 & blasphemiis. O feroces mr̄es cur filios ur̄os quos portastis i utero

tot maledictionibus iugulatis. Vt tñ ꝓpici⁹ sit de⁹ oibus tā pētib⁹ q̄ filiis cõsulo ut hac die q̄ p̄mū intraueritis domū añq̄ comedere īcipiatis oēs filii & filie coram patrib⁹ & m̄ribus genuflexi ueniā petant & postulent bñdici. At & ipsi ꝑentes eos āplexantes dulcit' osculēt' & bñdicant sicq; acquiret' in hoc seculo dei gratia & in futuro eterna gloria in qua uiuit & regnat Marie uirginis filius amoros⁹ redemptor nr̄ Iesus q ut nobis daret exemplū honorādi parentes ut dicit Lucas. erat subdit⁹ illis Ioseph & Marie ut dictū ē supra. Amen.

¶ Dñica de passione infra diem de maledictionibus diuersaꝝ creaturaꝝ irrationabiliū & intellectualiū & ipsius dei omniū creatoris. Sermo. lv.

DEmoniū habes. Iudeoꝝ blasphemātiū xp̄m ṽba sūt ista originalit' Io. viii. c. & ī euā° hodierno. Cõtremescunt uiscera mea & cor meū fit gelidū totum cum considero detestabilē horribilemq; xp̄ianorū abusū q p̄sūpserūt iā publice relaxe linguas suas ad maledictiones & ad blasphemias dei & sanctoꝝ celi. Est aūt hoc malū adeo cõe adeo generale adeoq; antiquū atq; īueteratū ut ꝓpterea uideat' plerisq; aut ꝑuū aut satis leue pctm̄ uel certe nullū. quo fit ut iā in uicis ī plateis ī domo ī foro ī ciuitate ī agro resonet cõtumelia dei sūmi & bñdicte m̄ris ei⁹ & alioꝝ sanctoꝝ. Et lꝫ nõnulli cõfiteāt' & accusēt se maledñdo & blasphemādo peccasse nihilomin⁹ nolūt credere pcti h⁹ grauitatē. Eaꝑpt' ī pñti sermone de peccato maledictiōis sub quo & blasphemiā ītercludē⁹ aliq̄ necessaria studebim⁹ declarare ut sic q ad pniaꝫ uerā uoluerit redire intelligant q̄tū ipis cauēdū sit a maledictis. Nā & iudei pessimi dño Iesu xp̄o maledñtes merito uidēt' abhorrēdi. mlto forti⁹ & ip̄i xp̄iani q fidē ei⁹ profitent'. Distinguem⁹ ergo triplicē maledictionē.

¶ Prima ē facture irrõnalis.
¶ Scd'a creature ītellectual'
¶ Tertia nature diuinalis.

¶ Q nõ debent xp̄iani maledicere creaturis irrõnabilib⁹ eo q ordināt' ad hoīem p subuētionē significationem & p modū cõtinentis. Caplm. i.

PRima maledictio ē facture irrõnal' cū. s. qs maledicit terre lapidib⁹ arborib⁹ aīalib⁹ pluuie uētis soli & lune ac silib⁹. Et de hac maledictiōe sāct⁹ Tho. ii. ii. q. lxxvi. īqt. Maledicere reb⁹ irrõabilib⁹ īq̄ntū sūt creature dei ē pctm̄ blasphemie maledicere aūt eis scd'm se cõsideratis ē ociosū & uanū & ꝑ cõsequēs illicitū. Sed posset aliqs arguere oñdendo non esse illicitū maledicere creaturis irrõnabilib⁹. Primo qa ut hēt'. ii. Reg. i. Audita Dauid morte Saulis & Ionathe maledixit mõtib⁹ gelboe. Scd'o qa xp̄s ut hēt' Math. xxi. & Marci. xi. Maledixit ficulnee in q̄ nõ īuenit nisi folia. Tertio qa Iob ut dr̄ ei⁹dē. iii. maledixit diei suo & dicebat. Pereat dies ī q̄ nat⁹ sū & nox ī q̄ dictū ē cõcept⁹ ē hõ. dies ille uertat' in tenebras. Rñdꝫ Tho. ubi sup̄ q bñdictio et maledictio ꝓprie pôt ꝑtinere ad

illã rẽ cuí põt bonũ aut malũ cõtingere.s. rõnali creature. Ipis ergo irrõnabilib⁹ dr̃ cõtingere bonũ aut malũ i ordine ad creaturã rõnalẽ ꝓpt̃ quã sũt. Ordinant̃ aũt creature irrõnales ad hoĩem tripl̃r. Prĩo ꝑ modũ subuẽtionis iq̃tũ ex eis subuenit̃ hũane necessitati. et hoc mõ a deo Gen̄. iii. p⁹ pc̃m ṗmoꝝ pẽtũ maledicta ẽ terra ut. s. ꝑ eius sterilitatẽ hõ puniret̃. Et deutero. xxviii. De⁹ dixit Si audire nolueris uocẽ dñi dei tui ut custodias & facias oĩa mãdata eius & cerimonias q̃s ego precipio tibi hodie. ueniẽt suꝑ te omnes maledictiones iste & apph̃ẽdẽt te Maledict⁹ eris i ciuitate. maledict⁹ in agro. maledictũ horreũ tuũ & maledicte reliq̃e tue. maledict⁹ fruct⁹ uẽtris tui & fruct⁹ terre tue. armenta boũ tuorum & greges ouiũ tuaꝝ. Sc̃do ordinant̃ creature irrõnales ad hoĩem ꝑ modũ significationis. & sic xp̃s maledixit ficulnee i significationẽ synagoge et iudaice gẽtl̃ que nõ h̃ẽbat nisi folia. ṽba. s. legis sine fructu. Et ꝓpterea merito debebat arescere & auferri ab ea regnũ dei qd̾ significatũ fuit i ficulnea a xp̃o maledicta. ¶ Tertio ordinãt̃ creature irrõnales ad ip̃m hoĩem ꝓpt̃ modũ cõtinẽtis aut tp̃ris aut loci Et sic Iob maledixit diei in q̃ nat⁹ erat ꝓpt̃ culpã originalẽ quã nascẽdo contraxerat. Ita ꝙ maledictio illa ñ arguit i eo aliq̃ ipaciẽtiã ꝫ tñ arguit & explicat ꝙ die q̃ nat⁹ ẽ & cõcept⁹ cõtraxit originalẽ cl̃pã que radix ẽ oĩm passionũ q̃s patimur i hac uita. Dauid isuꝑ maledixit mõtib⁹ gelboe ad explicãdũ cedẽ que i eis facta fuerat. ꝓpterea dicebat cũ fletu & lacrimis. Mõtes gelboe nec ros nec pluuia ueniat suꝑ uos i q̃b⁹ ceciderũt icliti Isrl̃ Saul & Ionathas amabiles & decori aq̃lis ueloci ores leonib⁹ fortiores. Filii Isrl̃ suꝑ Saul flete. Et ego doleo suꝑ te frater mi Ionatha. q̃re nõ ẽ trahendũ in cõsequẽtiã ut unusquisq̃ pro suo libitu facturis irrõnabilibus maledicat.

¶ Q̄ homo nõ debet maledicere creaturis intellectualibus. s. creature ĩfernali creature terrestri & celesti. Capl̃m. ii.

SCc̃da maledictio ẽ creature ĩtellectual̃ que adhuc tripl̃x ẽ. Prĩa creatura ĩtellectual̃ ĩfernalis q̃ ẽ diabol⁹ cui iq̃tũ creatura dei ẽ nõ licꝫ maledicere Vñ i Ep̃la Iude. Cũ altricaret̃ Michael cũ diabolo de corpore Moysi non fuit aus⁹ i eũ iudiciũ ĩferre blasphemie. Altricatio aũt illa ut dic glo. erat q̃a diabol⁹ uolebat inueniri corpus Moysi qd̾ p⁹ mortẽ ut h̃ẽt̃ deutero. deo uolente ubi sit ignorat̃. & diabolus uolebat ut sciret̃ ut sic traheret ppl̃m ad idolatriã. Sꝫ ãgel⁹ ꝓhibebat & tñ cũ diaᵒ cõtendẽs nolebat blasphemare eũ. Idcirco Hiero⁹. xxiiii. .q. iii. c. Si igit̃ ait. Si igit̃ Michael nõ fuit aus⁹ diaᵒ & certe maledictionis dignissimo iudiciũ ĩferre blasphemie. q̃tomagl̃ nos ab oĩ maledicto puri esse debemus Merebat̃ diabol⁹ maledictũ ꝫ ꝑ os archãgeli blasphemia exire nõ debuit. Sc̃da creatura ĩtellectual̃ dici põt terrestris. s. hõ cui põt q̃s tripl̃r maledicere. Primo

ex cõformatiõe dei & amore iustitie. Et de hac dr̃ .xxiiii. q. iii. c. Cũ sãcti uiri. Cũ
sancti uiri maledictionis sñiam ꝓferũt ñ i hãc ex uoto ultiõis sꝫ ex iustitie amore
ꝓrũpũt. Sic Gen̄. ix. dicit Noe. maledictꝰ Chã seruꝰ sit fratꝝ suoꝝ. Sic act. viii.
Petrꝰ maledixit Symoni. d. Pecũia tua tecũ sit ĩ ꝑditione. Scd̓o põt qs hõi ma-
ledicere ex q̃dã leuitate ul̓ subreptiõe sicut solẽt multi facere lꝫ ociose & bestia
lit̓ q nesciũt loq cũ socio sine maledictiõe. d. sis suspẽsꝰ ꝑ gulas. nascat̓ tibi v̓mis
canis & silia. Tertio põt qs hõi maledicere ex liuore odio & aĩo malo. & hͦ cũ sit
cõtra caritatẽ pc̃m̃ ẽ mortale. ¶ Tertia creatura ĩtellectual̓ dr̃ celestial̓ cui nul
lo pacto maledicere lꝫ. Sꝫ heu qd referã? Nã tanta ẽ corruptela xp̃ianoꝝ ut ꝓ-
nihilo ducãt blasphemare sãctos & gloriosã uirginẽ Mariã. Et sicut hi q boni
sũt deuotionẽ hñt ad uirginẽ & ultra illã suũ p̃r onũ & aduocatũ fecerunt sanctũ
Antoniũ. Aliq sanctũ Frãciscũ aliq sanctum Nicolaũ. aliq sanctã Katherinã &
hꝰi. ita pessimi & maligni blasphematores blasphemant uirginẽ beatã & ꝓ sua
deuotiõe aliq sanctũ Antonium. aliq Fran̄. Clarã & hꝰi. O ĩgratissimi pc̃tõres
O furẽtes aĩ. O uenenosa & amarissima lingua. O deniqꝫ ꝑditissimi hoĩes. Ecqd
mali fecere uobis sancti? In quo nocuer̃t uobis? An ñ assidue ꝓ ur̃a salute ĩter
cedũt ad dñm.? Nonne & uirgo illa piissima mr̃ gr̃e fons mĩe ꝓ uobis indefessa
ẽ aduocata? Quid ergo blasphematis illã & reliquos sanctos? Sꝫ reuera si serua
ret̓ illud qd̓ dr̃ in. c. Statuimꝰ extra de malefici. s. q publice blasphemãtes deũ ul̓
uirginẽ sanctissimã ul̓ aliquẽ sanctoꝝ publica pnĩa ꝑ. vii. ebdomadas punirent̓
in q̃ꝝ. s. q̃libꝫ. vi. feria ĩ pane et aq̃ ieiunarẽt facerẽtqꝫ alia que cõtinent̓ ibi ꝑfec
to nõ ita de leui ꝓrũpent in blasphemias. & lꝫ pnĩe sint arbitrarie ut tactũ est in
p̃cedẽtibꝰ tamẽ laudo ut hi q audiũt cõfessiones ĩpos blasphemos nõ ita de leui
absoluãt qa facilitas uenie tribuit ĩcẽtiuũ delinquẽdi. ꝓpterea arguẽt illos aspe
increpẽt dure & pnĩam iniũgãt salutiferã & fructuosã. Quisnã nõ uidꝫ q̃ta dili-
gẽtia opꝰ sit ad blasphemos & maledicos emẽdatos? Difficile ẽ utiqꝫ malã con-
suetudinẽ derelĩquere. O v̓e mala cõsuetudo q̃ hoies xp̃iani ĩiuriãt̓ deo & sãctis
eiꝰ. In hac soli xp̃iani demersi sũt qm̃ nõ ẽ aliq̃ natio neqꝫ iudeoꝝ neqꝫ gentiliũ
& paganoꝝ ĩ q̃ tot sint blasphemie & maledictiones sicut ĩ ppl̓o xp̃iano.

¶ Q̃ pc̃m̃ maledictionis & blasphemie dei ẽ graue. tũ rõe abhominationis. tũ
rõe suꝑationis. tũ etiã rõe contrariationis. Capl̓m. iii.

Tertia maledictio ẽ nature dĩnal̓. cũ. s. qs de deo male loq̃t̓ cõuitia & con
tumelias maiestati sue ĩferẽdo. & de hͦ dic. Ric. de. s. Vic. Sceleratissimũ
genꝰ pc̃ti ẽ qñ qs ĩ dei uituꝑiũ delectat̓. Et glo. sr̃ illo v̓bo Isa. xviii. c. Ad ppl̓m
terribilẽ ꝛc. Oẽ pc̃m̃ blaspheĩe cõꝑatũ leuiꝰ ẽ. & iteꝝ ibi. Nihil ẽ horribiliꝰ blas
phemia que ponit os suũ ĩ celũ. q̃tũ v̓o graue sit pc̃m̃ maledictiõis & blaspheĩe

penit.a 7 hebdom blasphemis imponebat. Modo autem penit.e sunt ad arbitrium confessariorum

193

colligi pōt ex triplici rōe. Prima dr̄ abhoīatiōis. Scd'a supatiōis. Tertia cōtrari-
ationis. ¶ Pria dr̄ rō abhoīationis. In ueteri siqdē testō abhoīabant p̄res antiq
usq; adeo pc̄tm̄ blasp̄heīe q; ex mādato dei de blasp̄heīa cōuictū lapidabāt Vn̄
leuit.xxiiii.dixit dn̄s. Educ blasphemū extra castra & ponant oēs q audier̄t ma
n9 suas sr̄ caput ei9 & lapidet eū oīs ppl's. Insr̄ ꝑores illi p̄res audire detestabāt
eos q blasphemabāt. Iō.act.ix. Arbitrantes lȝ falso Stephm̄ blaspemare cū di-
xit. Video celos aptos ⁊c. Cōtinuerūt aures suas ne.s.ꝑm glo.audirent blasphe
mātem. & n̄ solū audire sȝ etiā noīare n̄ audebāt uocabulū maledictiōis. Vn̄ cuȝ
accusarent Naboth ut hēt.iii.Regū.xxii.Bn̄dixit deo & regi.i.maledixit Et Iob
ut hēt ei9dē.i.Offerebat holocausta ꝑ filiis suis. Dicebat.n. Ne forte peccaue-
rint filii mei & bn̄dixerīt deo.i.maledixerint. Similit' & tꝑibus his abhoīabilis
ē blasp̄heīa aꝑ īfideles. nā qcūq; blasphemarȝ deū ī terris turchoꝝ aut sarrace-
noꝝ grauit' puniret. Ob qd' aut nūq̄ aut satis raro sentiunt ibi v̄ba blasp̄heīe &
maledictiōis. O xp̄iani ꝑncipes. O ꝑtātes sc'lares. O c9libet rei publice p̄res cu
rate & uos legibus honestis pūire blaspemos ne deteriores infidelibus hēamini.
¶ Scd'a rō oñdēs grauitatē maledcōis & blasp̄heīe dei dr̄ supatiōis. Supat.n.
tria pc̄tā grauissima & execrāda. Primū ē pc̄tm̄ pagāoꝝ seu infideliū q ut ait.
Tho.ii.scd'e.q.xiii. Infidel' ea d' deo dic & loqt' que lȝ falsa sit tn̄ credit eē uerba.
Xp̄ia9 v̄o blasphemās loqt' ꝯtra v̄itatē quā credit. Scd'ȝ ē pc̄tm̄ hōicidaꝝ.ut.n.
dic Tho. ibidē q̄tū ad nocumentū mai9 pc̄tm̄ ē hōicidiū q̄ blasp̄heīa eo q; magis
nocet hōicida hōi īterfecto q̄ blasphem9 d'o blasp̄hēato. Sȝ q̄tū ad obiectū mai9
pc̄tm̄ ē blasp̄heīa q hōicidiū q hōicida lȝ īterficiēdo hoīem offendat deū tn̄ ꝑn
cipalit' intēdit offendere hoīeȝ. Sȝ blasphem9 & maledict9 ītendit ꝑncipalit' &
directe offendere ip̄ȝ deū. Tertiū ē pc̄tm̄ iudeoꝝ crucifigētiū xp̄ȝ. Vn̄ Aug9 ait
Magi peccāt blasphemātes deū triūphātē in celis q̄ q crucifixerūt eū ambulātē
ī t'ris. Rō h9 ē scd'ȝ Alex.i.ii.sūme.tū q iudei n̄ cognouer̄t ip̄ȝ eē deū Vn̄ ap'ls
ait. Si cognouissēt nūq̄ deū gl'ie crucifixissēt. Sȝ q deū blasphemāt cōgnoscunt
illū eē deū.tū etiā q iudei n̄ ꝑmiser̄t ei fidē in bap° sicut xp̄iāi.tū q fit maior
īiuria rōne maiori stat9. ¶ Tertia rō oñdēs grauitatē pc̄tī maledictiōis & blasphe
mie dr̄ cōtrariatiōis. Cōtrariat' nāq; blasphemia & maledictio dei. Prīo nat'e.2°
script'e. Tertio creat'e. Prīo cōtrariat' nat'e que dictat bn̄factorē suū eē cognoscē
dū. nā & suo mō h° faciūt aues celi & pisces mari & bestie terre q̄tomagi ad id ob
ligat' hō rōal' & tn̄ int' oīa bn̄ficia que magna & m'lta sūt a bono deo hōi collata
bn̄ficiū lingue ē unū sīgulare ꝑstāssimū & egregiū. O blasphator īgrate. O fe-
ral' mēs. O īpudica līgua Cur n̄ solū d'o tuo gr̄as n̄ agis sȝ qd' ꝑei9 ē illū crudelit'
maledicis? Cur n̄ solū bn̄factori tuo laudes īpēdis sȝ illū poti9 turpit' uilipēdis?

Cur tm̄ bn̄factorē nō solū n̄ recognoscis. sꝫ poti⁹ ita ihoneste blasphas? Dedit
tibi ipe liguā ut tu cū illa laudares eū & bn̄diceres nomē sactū ei⁹. z° blasphia cō
trariat̄ scripte. Ipa utiqꝫ admonet & hortat̄ nos ut bn̄dicā⁹ deū. Vn̄ Tobie. iiii. c.
scribit̄. Om̄i tēpore bn̄dic deū. Et ecc. xxxix. Bn̄dicite dn̄ꝫ i oib⁹ opibus suis. Et
Dd̄ psal. xv. Bn̄dicā dn̄ꝫ q tribuit mihi itellectū. Et psal. xxxiii. Bn̄dicā. d. i. o. t.
. s. l. e. i o. m. Et psal. cxliiii. Per sigl'os. d. b. t. & . l. n. t. i. e. & . i. s. s. Et Ro. xii. Bn̄di
cite & nolite maledicere. Tertio blasphia contrariat̄ creature. oīs. n. creatura lau
dat & bn̄dicit deū. Vn̄ Aug⁹ i sermone uni⁹ martyrū iq̄t. Oia quecūqꝫ fecit deus
laudāt deū. Audistis i bn̄dictionib⁹ & audistis i oi sollēnitate qn̄ legunt̄ qm̄ oia
laudāt deū celestia terrestria angli hoies lūinaria celi arbores t're fluuia maria qc-
qd de⁹ creauit siue i celo siue i terra siue i mari laudāt deū. Hille. & sctā mr̄ eccle
sia i matutis cātat hymnū triū pueroꝝ i camio ignis oēs creat'as iuitātiū ad lau-
des & bn̄dictionē dī. Quid rn̄deti igit̄ O blasphēi ad uoces oim creat'aꝝ? angeli
celi laudāt & dn̄t clamātes. bn̄dict⁹ de⁹. Sol lūa stelle & oia celestia corpora di-
cūt bn̄dict⁹ ds. Terra aq̄ aer igis & cūcta que i eis sūt dn̄t bn̄dict⁹ ds. Boni & re
cti uiri dn̄t bn̄dict⁹ ds. & uos cōtra morē oim aliaꝝ reꝝ maledicitī nisi forte dixe
ritis ꝙ exēplū suitis ab his q sūt dānati i iferno d'qb⁹ dr̄ apo. xvi. Blasphēauer̄t
deū celi p̄ dolorib⁹ & ul'nerib⁹ suis. O ergo ifernales hoies. O blasphēi diabolici
q nō nisi cū dānatis blasphando & maledn̄do cōformatis & concordatis. Idcirco
apparꝫ q̄ graue sit pctm̄ ur̄m. ꝓpterea clamabat Isa. i. c. Ve gēti peccatrici ppl'o
graui iiq̄tatis semini neq̄ filiis sceleratis. blasphēauer̄t deū Isrl' abalienati sūt re
trorsū. & merito ꝓpha coiat̄ blasphantib⁹ & maledn̄tib⁹ qa ꝓpt̄ blasphēias &
maledictiōes idignat⁹ de⁹ etiā i pn̄ti sclo blasphatores flagellat & exterminat.
Est de h° exēplū. iiii. Re. xix. d' Senachrib ob c⁹ blasphēiāꝫ angls una nocte exer
citū illi⁹ aggrediēs cētū. lxxxv. milia hoim it'emit ipo tādē Senacherib a ꝓpriis
filiis interēpto. Refert insr̄ Grego⁹ i. iiii. dia. li. ꝙ Rome puer. v. ānoꝝ blasphē⁹
in brachiis p̄ris exn̄s iusto iudicio dei a dia° suffocat⁹ ē. ꝓpt̄ hoc pctm̄ etiam de⁹
mittit pestilētias famē & guerras ut dr̄. xxxvii. q. ii. c. Flagitia i glo. & in autī. ut
nō luxuriet̄ cōtra nat'aꝫ. & ut ego uidi dieb⁹ meis Italia sepi⁹ flagellata ē ml'tī tri
bulatiōib⁹ & pestilētiis puto ꝓpt̄ fetorē sodoie & ipietatē blasphie. nā lꝫ ml'ta
sit alia pctā que cōmittūt̄. hec tn̄ duo cōtamiauere q̄i oēꝫ carnē. & ut d' blasphia
dicā. n̄ sūt ab ea mūdi & puri dn̄i nō ciues n̄ rustici nō agricole nō artifices n̄ uiri
nō mulieres & qd' auditu horribile ē nō sacerdotes nō religiosi. Ex oi nāqꝫ statu
grādis ml'ti° extat que loq̄t̄ v̄ba blasphēie. O Italia tāto uitio depuata. O ppl'i
tāto scelere det'pati. timeo ne deseuiat ꝯtra nos furor dī. Corrigat igit̄ un⁹qsqꝫ
seipꝫ & refrenet liguā suā oēsqꝫ pit̄ laudē⁹ & bn̄dicā⁹ dm̄ q. b. ē & . l. p infi. s. s. a.

Feria .ii. qnte ebdõade de pctõ iuidie q̃ laborabāt phei cõtra xp̃z Iesū. Serᵒ lvi.

D Iserūt p̄ncipes & phei mistros ut appheñderēt Iesū. Scribūt hec uerba Ioh. vii. c. & i euāᵒ hoᵒ. Cōmouebāt phei & scribe cōtra piissimū Iesū ex liuore & iuidia quia non poterāt sufferre ut alicui maior honor exhiberet q̃ ipis. & ppterea ñ ē mirādū si ita seueri fuerīt cōtra inocētissimū filiū uirgis. Iõ Gilbert⁹ por. ait. Ita obliq̃t iuidia ut rectū nafa ñ uideat. Et Se. ad Lucillū Perit oē iudiciū cū res i affectu trāsit. hᵒ aūt uitiū satl ifestat mihos mortles adeo ut uix possit aliqs imo nlls euadere laqueos iuidoꝝ. Idcirco i p̄nti sermone de iuidia erim⁹ dicturi de q̃ tria mysteria pponim⁹ p̄ncipalit̄ declarāda.

Primū dr̄ diffinitio.
Secundū offensio.
Tertium conditio.

Qualit̄ diffinit̄ a doctorib⁹ quid sit inuidia. & ꝙ dolor ex alterius bono potest p̄uenire ex timore ex defectu & ex malignitate. Caplm. i.

P Rimū mysteriū declarādū de iuidia dr̄ diffinitio i quo uidēdū ē qd sit iuidia. Et Io. Dama. li. ii. suaꝝ sn̄iaꝝ ait. Inuidia ē tristitia de alienis bonis. Pro c⁹ d̄claratiõe notādū ƀm Alex. ii. uolu. ie sūme & Tho. ii. ii. q. xxxvii. ꝙ dolor de alteri⁹ bono pōt tripl'r p̄uenire. Primo ex tiore ppo cū qs dolꝫ de bono alic⁹ qa uerisil'r timet sibi ul' aliis nocumētū iferri. & hūc dolorē Ari. i. ii. rheto. dicit ñ eē iuidiā sꝫ effectū tiori. de quo Grego⁹ li. xxii. mor. ita ait. Euenire pleꝛꝗ solet ut ñ amissa caritate & iimici nos ruina letificꝫ. & rurs⁹ ei⁹ bonū sine iuidie culpa cōtristet. cū ruēte eo quosdā bn̄ erigi credim⁹ & pficiēte illo quosdā iiuste opp mi formidā⁹. Rõabil'r nāꝗ un⁹qsꝗ magi diligere dꝫ sei p̃z q̃ alios & cõe bonū & ml'toꝝ q̃ p̃ticlare ul' uni⁹. Sic letabāt̄ de malo Pharaõis filii Isrl' q exo. xv. dicebāt. Cātē⁹ dn̄o gl'iose. n. hõrificat⁹ ē equū & assessorē piecit i mare. & dū erāt i captitate i manu ei⁹ dolebāt d' p̄speritate illi⁹. Idi p̃z fecerīt de p̄speritate & aduersitate Holofernis alioꝝꝗ q pp'lm dei uexare p̄sūpserīt. zᵒ pōt p̄uenire dolor de alteri⁹ bono ex defectu. cū. s. qs dolꝫ ñ ꝙ pxi⁹ bonū illd' hēat sꝫ qa sibi illd' deficit. & si qs dolꝫ ex defectu bõi qd' ñ ē v̄e bonū male agit sic dolēdo ut si qs doleat qa ñ fornicat̄ sicut ml'ti faciūt & silia Si v̄o doleat qa ñ hꝫ bonū qd' ē v̄e bonū & hõestū recte agit & cū dolor tal' circa honesta v̄sat̄ ƀm Ari. iii. rheto. uocat̄ zel⁹. de hᵒ dicebat Pau. ii. cor. xiiii. c. Emulā i sp̄ualia. Et Hiero⁹ ad Letā de institutiõe filie. hēat socias cū qb⁹ addiscat qb⁹ iuideat q̃ꝝ laudib⁹ moderat̄ Tertio pōt p̄uenire dolor de alteri⁹ bono ex malignitate & iiquitate qñ displicꝫ ml'ris absꝗ ipoꝝ cõmodo ul' icōmodo ꝙ alii hēant bonū. & hoc ut plurimū eueire solꝫ ex iani gl'ia. Vñ Grego⁹. xi. mor. ait. Pria nāꝗ soboles ianis gl'ie ē que dū oppssam mentē corrūpit iuidiā mox gignit qa dū uani nois potētiā appetit ne quis hāc ali⁹ adipisci ualeat tabescit. & ex hoc ē ꝙ iuidia solꝫ eē int' pares qa un⁹qsꝗ

appetit alios i glia scdꝫ suũ statũ aut gradũ supare. Vñ nũq̃ rusticꝰ aut agricola iuidebit doctori de sciẽtia nec mulier inuidebit militi de strenuitate uł fortitudine nec mercator aut ciuis religioso de fama sanctitatis & sic de aliis. Sed unusquisqꝫ iuidet alteri de his bonis que uel ipse hꝫ uł hr̃e intẽdit. Et tamẽ si hoc fiat animo deliberato cũ sit contra caritatẽ peccatũ ẽ mortale. Caritas inquit aplus .i.cor.xiii.c.non emulatur.

Q, maligna bestia iuidie semp offendit uirtuosos & sanctos uiros ut ex multis patet exemplis. Caplm.ii.

SCdm mysteriũ declarãdũ de inuidia dr̃ ostensio. hec.n.bestia maligna offendit semp uirtuosos & sanctos uiros. Vñ Valeriꝰ li.iiii.de amore & dilectione ait. Nulla tã molesta facilitas ẽ que malignitatis dentes uitare possit Et Seneca de cõsolatione ad Paulinũ. Inimica est semp alienis profectibus inuidia. Et Ouidius.i.de remedio amoris. Sũma petit liuor pflant altissima uenti Summa petũt dextera fulmina missa Iouis. Et Oratius. Sepiꝰ uentis agitat̃ igẽs pinꝰ.& celse grauiore casu. Decidunt turres. feriũtqꝫ sũmos fulgura montes. Et Hieroꝰ i epitaphio sancte Paule. Semp uirtutes psequit̃ inuidia. Feriuntqꝫ summos fulgura montes. Etenim omnes sancti emulos habuerũt. In paradiso quoqꝫ serpẽs fuit cuiꝰ iuidia mors intrauit in orbem terraꝝ. Ipe quoqꝫ dominꝰ nr̃ Iesus christꝰ zelo est crucifixꝰ. hec ille. Hec.n.est illa iuidia de q̃ dr̃ sapientie .ii.c. scdm auctoritate Hieronymi ẽ iã dictũ qꝫ.s.p illã mors itrauit in mũdũ. Hec est illa fera pessima ppt̃ quã fratres Ioseph eum interficere temptauerunt. & tandẽ uendiderũt hismaelitis dicẽtes patri. qꝫ fera pessima deuorasset eum. Hec est propter quam Saul odio graui cõmotus fuit cõtra Dauid temptãs sepius illũ perimere quod & fecisset nisi Ionathas premonuisset eum ut habetur.i.Regũ.xviii. Inuidebat autem ei Saul quia post iterfectum Goliath & debellatos philisteos ad eum puelle cantabant. Saul percussit mille & Dauid decem milia. Quid dicã de antiquis romanis qui toto orbe clarissimi & sue rei publice zelatores fuere precipui? Nonne inuidie morsibus laniati extitere? Patet hoc in Furio camillo de quo scribit Horosius & Titus liuius. qꝫ cum Romanus exercitus per.x.continuos annos magnas clades accepisset creatus dictator cum capanẽtibus & faliscis maxima cum prosperitate conflixit & uictis duobus populis predam int̃ milites partitꝰ ẽ. Deinde Veientiũ ciuitatẽ obsedit quã tãdẽ cepit. Ista uictoria fuit cũ tanta gloria Romanorũ. qꝫ dictator sublatis ad celum manibus p̃catus ẽ qꝫ si cui deoꝝ Romana felicitas nimia uideret̃ eius inuidia sub aliquo suo icõmodo sauciaret̃ atqꝫ iter p̃ces subito lapsu decidit. Qd omen scdm Valeriũ ad sui dãnationẽ qua postea p̃ssus ẽ ptinuisse tradit̃. Nã pꝰ q̃ ad urbẽ triũphans rediit tribuni

felicitas

195

multiq; ciues camilli uirtute emuli diffamabant gloriam eius contendentes hostilem predam non equo iure fuisse diuisam. Et ista pendente īuidia faliscorum ciuitatem Romano subegit imperio. Post quod. A. L. Apulegio tribuno plebis accinctus propter inequam Veiētiū prede distributionē intercurrēte ill' diebus adolescentis sui filii morte ut hinc publico & inde p̓uato cruciaret' incōmodo in exiliū pellitur dānatus. xv. milib9 eris. Camillus uero ab urbe discedens hūiliter deos p̄catus ē ut si hoc iniuste pateret' q̄primum se ciuibus & ingrate patrie necessarium fieri uellent. Quod subsecutū est. Nam gallisenones obsessam urbem preter capitolium cepere. Quare missum est ad Camillum pro auxilio qui mox ueniens ingratam patriā ab hostibus liberauit ut dicit Aug9 li. v. de ciuitate dei. c. xviii. de Scipione insuper Africano dic. Valeri9 maxim9 ꝙ cū post plurimos triūphos uocaretur ad reddendum cōputum de pecunie q̄titate tāq̄ indignatus tale fertur dedisse responsum. Cum frater meus totam uobis subiugauit Asiam & ego totam Africā nec opes asiane fratrem meū nec africane me diuitem fecerunt sed inuidia fecit utrūq; gloriosum. Et ut scribit Liuius. Tanta fuit inuidia ciuium contra Scipionem ꝙ cū accusaretur a tribunis plebis nil aliud ad obiecta respōdit sed dixit. O quirites hoc die uici Carthaginē magna spantē & accipe leges nostras iussi. Recordor. n. hūc diē anniuersariū illum esse quo ante aliquot annos uici Hannibalem. Et ut scribit Valerius de fiducia sui Lauream suam capiti suo īmposuit. & subiunxit. Equum est diem hūc litib9 & iiuriis semꝑ īmunē esse. Me ergo in capitolium ad Iouem optimū & Mineruam ceterosq; deos qui capitolio & arci president conferam salutandos eo ꝙ in die isto & spe ac felicit' pro re publica dimicaui. Vosq; omnes hortor uenire mecū orareq; deos ut uobis mei similes duces omni tempore largiantur. His dictis & senatum totum & uniuersum equestrem ordinem & cunctam plebem comitem habuit. de eo ꝙ paucissimi cum tribunis remanserunt. qui tādē ut inquit. Valerius dolore anxii atq; inuidia tabescentes & pudore obruti se turbis īmiscuere & cum ceteris prosecuti sunt reum. Scipio autem non modo capitolium sed per totam urbem omnia deorum templa cum populo Romano circuiuit non minore honore reus triumphans de inuidis quā uictor olim triumphauit de hostibus. Et cum uideret necesse esse aut succumbere emulis ulcisci neutrum experiri decreuit sed potius uoluntarium sibi elegit auxilium, abiitq; linternum suam uillulam, asperam, solitariam, & incultam haud procul a Cumis ciuitate campanie. O igitur inuidia rapacissima. O uirtutum emula. O pestilentissima omnium uirtuosorum inimica. Ex dictis utiq; clarum est qualiter ipsa uirtuosis & sanctis quietem aut pacē habere nec sinit nec patitur.

¶ De triplici mala conditione inuidie. s. ꝓpria flagellatione charitatiua oppositione & diabolica assimilatione. Capl'm. iii.

Tertiũ misteriũ declarãdũ de ĩuidia dr̃ cõditio ẽ utiqꝫ t'plex mala cõditio ꝓpt' quã ĩuidia est abhominãda. ¶ Prima dr̃ ꝓpria flagellatio. ¶ Secunda charitatiua oppositio. ¶ Tertia diabolica assimilatio. ¶ Prima mala conditio inuidie dicitur ꝓpria flagellatio Est utiqꝫ officiũ eius flagellare & affligere ꝓpriũ subiectũ. ꝓpterea Isido9 i li. differentiaꝝ ait. ĩuid9 aĩo medullit9 estuãs a semetip̃o liuoris ꝓpri sẽꝑ exigit penas. Et Hiero9 ad Asellã de fictis aĩcis exclamat . d. O ĩuidia p̃mũ tui mordax. Et Socrates dicebat. Vtinã ĩuidi ĩ oĩbus ciuitatib9 oculos & aures h̃rent ut de oĩbus ꝓfectib9 torquerẽt. Quot. n. sũt hoĩm feliciũ gaudia tot sunt inuidioꝝ gemitus. Et Orati9. Inuidia siculi non inuenere tyrãni Mai9 tormẽtũ. ¶ Sc'd'a mala cõditio ĩuidie dr̃ charitatiua oppositio. Opponit' siqdẽ charitati ꝓxĩ. Illã tñ charitatẽ docent nos sãcti & ip̃e sãct9 sãctoꝝ x9 Iesus. Vñ Paul9. i. cor. xiii. ait. Sectamĩ charitatẽ. Et. xvi. c. ait. Oĩa opa ur̃a fiãt ĩ charitate. Et eph̃. iii. c. In charitate radicati & fundati. Et. iiii. c. In charitate resistim9. Et. v. c. Estote imitatores dei sicut filii charissimi & ãbulate ĩ dilectione sicut & xp̃s dilexit nos. Et ad colo. iii. c. Suꝑ oĩa charitatem h̃ntes. Et Ioh̃. i. cano. iii. c. Qui nõ diligit fratrẽ suũ ĩ tenebris manet. Et xp̃s Ies9 Ioh̃. xiiii. Mãdatũ nouũ do uobis ut diligatis ĩuicẽ. Et. xiii. c. In hoc cognoscẽt hoĩes qa mei discip̃li estis si dilectionẽ habuerit[i]s ad ĩuicẽ. Aduertẽt' igit' sp̃ũales cõsiderẽt hi q ꝑ pñĩam se affligũt. cogitẽt religiosi q scl'm derel[i]quũt ut deo seruiãt q̃ntũ malũ sit ĩuidia que cũ charitate stare nõ põt. Ip̃a ecqdẽ sola ueuenũ ẽ cui9cũqꝫ alteri9 boni. qa ut inqt Aug9 suꝑ Ioh̃. Dilectio sola discernit ĩter filios dei & filios diaboli. Signẽt se oẽs signo crucis baptizent' oẽs cãtẽt all'a ĩtrẽt eccl'ias ipleãt ꝑietes basilicaꝝ ñ discernũt' filii dei a filiis diaboli nisi charitate. Magnũ ĩdiciũ magna discretio. Quicqd uis habeas si nõ habes charitatẽ nihil habes. Alias uirutes si nõ h̃es hãc habe & legẽ implesti. hec Aug9. ¶ Tertia mala cõdicio ĩuidie dr̃ diabolica assimilatio. Ip̃a siquidem assimilat hoĩes malignis spiritib9. Nam quid aliud est alterius inuidere felicitati q̃ diaboli officium exercere? Ideo christ9 inuidis pharis eis. Iohãnis. viii. c. ait. Vos ex patre diabolo estis. Nos uero curemus esse filii dei omnem inuidiã a cordibus nostris expellẽtes ut sic ualemus in hoc seculo acquirere dei gratiã & in futuro sempiternam gloriã in qua uiuit & regnat ip̃e bñdictus deus ꝑ infinita secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria tertia q̃nte ebdomade in q̃dragesima de peccato detractiõis a quo abstinere debent q uerã pñĩaꝫ deoqꝫ acceptã agere uolũt. Sermo. lvii.

QVidā enī dicebāt qa bon9 ē alii aūt nō ſed ſeducit turbas. Scribūť hec uerba Ioh. vii. c. & in euāgelio hodierno. Loqť un9qſq3 de altero ſcd'3 q ei afficiť. ita q q diligit nō ſaturať laudib9. qui uero īuidet aut odit libenť detrahit & uitupat. ppterea phei īuidētes xp̄o ſeq̄ceſq3 ſui cā detractio-nū morſib9 lacerabant. Nec potuit piiſſim9 Ieſ9 uitare oblocutoꝝ dentes qnimo, ut p3 ī hodierno euāgelio publice a mľtis accuſat9 ē & noīat9 peccator & malus. Iſta nāq3 ſolet eſſe peſſima inuidoꝝ cōditio ut oīa ī malā ptē interp̄tenť & tra-hāt ac de oīb9 male dicāt. Venit iqt xp̄s Luc. vii. Ioh. baptiſta nō māducās neq3 bibēs & dicūt demoniū hab3. Venit fili9 hoīs māducās & bibēs & dicūt potator uini ē. Cū uero detractio apud q̄plures minimū peccatū eſſe reputeť. iō in hoc ſermone de ip̄a aliqd diſſeram9 oñdentes q̄ntū expediat penitētib9 a tali uitio penit9 abſtinere de quo tria myſteria p̄ncipalia erunt declaranda.

Primū dr̄ malignatio — Q maligna ſit detractio. tū reſpectu cōtrarietatis. tū
Secundū modificatio — reſpectu generalitatis. tū etiā reſpectu crudelitatis.
Tertium offenſio

Capľm. i.

PRimū myſteriū declarādū de detractione dr̄ malignatio. Eſt ſiqdē pec-catū hoc ſatis malignū & graue triplici rōne. Primo rōne cōtrarietatis. Scd'o rōne generalitatis. Tertio rōne crudelitatis. Primo rōne cōtrarietatis Cōtriať ſiqdē fame que ut iqt Alex. ī. ii. ſūme. p̄cioſiſſima ē oīm bonoꝝ tēpora liū. Et hoc exp̄ſſius dixit ſapiēs puer. xxi. Meli9 eſt nomē bonū q̄ diuitie multe. Et Eccľ. xli. Curā habe de bono noīe. Et Aug9 id pſuadebat. xii. q. i. c. Nolo. d. Qui fidens conſcīe famā ſuā negligit crudelis eſt. Eſt ergo fama p̄cioſa corona oīm hoīm ſiue maioꝝ ſiue minoꝝ ſiue dñoꝝ ſiue ciuiū ſiue p̄latoꝝ ſiue ſubditoꝝ ſiue ſeculariū ſiue religioſoꝝ ſiue uiroꝝ ſiue mulieꝝ fame itaq3 grad9 oēs nitore ſuo uenuſtat atq3 decorat. Cū ergo detractio hāc īpugnet non debet peccatum leue cenſeri. ppterea ab Alex°. ſic diffiniť. Detractio ē aliene fame p occľta uer ba denigratio Notādū tñ q drīa ē inť cōtumeliā cōuitiū īproperiū ſuſurrationē & detractionē. Cōtumelia ſcd'm Tho. ii. ii. q. lxxii. Eſt exp̄ſſio defectus alterius coram eo p uerba ad ip̄m dehonorādū. Et ſi fiat aīo corrigēdi nullū eſt peccatū qa etiā & ſancti hoc fecerūt. Vñ Luc. xxiiii. xp̄s dixit diſcipulis eūtib9 in Emaus O ſtulti & tardi corde ad credendū ꝛc. Et Math. xv. dixit pheis. Hypocrite bñ pphauit de uobis Iſa. Et Paulus ad Gaľ. iii. O īſēſati galathe quis uos faſcinauit Si uero cōtumelia fiat aīo ſolaciādi aut nullū peccatū aut ueniale ē dūmodo fiat diſcrete qa lud9 noxi9 ē ī culpa. ii. q. vii. c. Qualis. Si aūt cōtumelia fiat aīo iniu-riandi qa cōtra caritatē ē peccatū ē mortale. Ex hoc Math. v. xp̄s dixit. Qui dix-erit fratri ſuo fatue reus erit gehēne ignis. Eſt ergo cōtumelia cū referť defect9

clpe siue defect9 ille sit fm ueritatē siue n̄ i uitupiū alicui9. Cōuitiū ē cū refertur
defect9 nature ul' pene. ut q diceret ceco O cece. & surdo O surde. & claudo O
claude aīo iniuriādi. Et sic. i. Reg. i. Fenenna que mltos habebat filios amisit il-
los qa ipppabat Anne que sterilis erat. Imppiū etiā est cū refert alicui bn̄ficium
sibi collatū ad ipm cōfundēdū. Et de hoc sapiēs eccl'. xli. ait. Cū dederis ne ipro
pes sz imiteri deū. Et. xx. c. Datū isipiēti nō erit tibi utile. nā ocli ei9 septēplices
sūt. Exigua dabit mlta ippabit. Idcirco Seneca li. ii. de bn̄ficiis ait. Qui dedit bn̄
ficiū taceat narret q accepit. Ista tn̄ qn̄q; sumūt unū p alio. Susurratio ē cū re-
fert malū de alio i eius abn̄tia ut ponat in discordia cū pxis suis. Et de hac plene
dictū ē i smone de discordia. Detractio uero ē cū dr̄ malū de alio i abn̄tia eius ut
sua fama denigret. Et ut iqt Tho. ii. ii. q. lxxiiii. Susurratio & detractio cōueniūt
in materia & forma. Sed differūt in fine qa materia tā susurrationis q̄ detractio
nis est malū pxi. Forma uero ē dicere illud i abn̄tia ei9. Sed finis susurrationis ē
discordia. finis uero detractionis ē ifamia. O quot docti ppt' detractiones credūt
indocti. Quot uirgies credūt corrupte. Quot uidue continētes & caste luxuriose
credunt & uane. Quot penitētes hypocrite. Quot dn̄i iusticie amatores tyranni
Quot deniq; boni reputāt mali. Ideo ait Ambrosi9. Tolerabiliores sunt fures q
diripiunt bona nr̄a q̄ detractores q lacerāt famā nr̄az. ¶ Scda rō on̄dens malig
nitatē detractionis uocat generalitas. Sūt nāq; multa peccata que & si cōmittāt
nō tn̄ in oib9 locis nec oī tēpore nec ab oib9 psonis. Vitiū aūt detractiōis nullū
excipit locū nullū tps nullāq; psonā. Hic ē q glo. sup his uerbis prouer. xxiiii. c.
Cū detrahentib9 ne cōmiscearis ait ppt' hoc uitiū piclitat fere totū gen9 hūanū
Et Hiero9 ad Celantiā. Raro iuenies q ita irrephensibilē uelit exhibere uitam
suā ut n̄ libēt' rephēdat alienā. Tertia rō on̄dēs malignitatē detractiōis dr̄ cru-
delitas. Est. n. pctm̄ hoc sati crudele. ppterea dr̄. vi. q. i. c. Sūma iiqtas. Sūma ē
iiqtas fr̄es detrahere & accusare. qa ois q detrahit fr̄i suo hoīcida ē. Qd' itelligi
dū ē p quādā silitudinē qa sicut hoīcida extiguit pxi corp9 ita & famā detractor
Ex hoc cōpat leoni deuoranti humanas carnes Vn̄ Ezech. xviii. c. dr̄ Leo factus
est didicit rape pdā & comedere homines. Et Greg9. xiii. li. mor. exponēs illud
Iob. Quare psequimini me sicut de9 &. c. m. s. ait. Hi sūt q aliene uite detractiōe
pascūt & alioꝝ proculdubio carib9 saturāt Et glo. sup illo vbo puer. xxiii. Noli
esse i cōuiis peccatoꝝ nec i cōmessatiōib9 eoꝝ q portāt carnes ad uescendū Car
nes inqt ad uescēdū ē i locutione derogationis uicissim uitia pxi dicere. hoc er-
go peccatū ferale facit hoiez imo oī fera peiorē. Quia ut dicit Iacobus. iii. c. sue
cano. Oēs nāq; aīaliū uolucrū & serpētiū nature ab hoīe domite sūt & domant
Linguā aūt hoim null9 unq̄ domare potuit neq; pōt O igit detractio peccatum

dānabile tu nēpe es q multos ad tartara festinātissime cōpellis. Quia ut Iac.v. .c.dr̄. Si qs putat se religiosū esse non refrenans linguā suā sed seducēs cor suū huius uana est religio

¶ Q trib9 modis cōmittit detractionis uitiū.s. per modum iniquum astutum & simulatum. Caplm.ii.

SEcundū mysteriū declarādū de detractione dr̄ modificatio. Solet eqdē peccatū istud plurib9 mōis cōmitti quos tn̄ nos ad tres pcipuos reducē9 Prim9 dr̄ iniqu9. Scd's astut9. Terti9 simulat9. ¶ Prim9 ē mod9 iniqu9 cū qs pxi mū infamare studet cū iniqtate. Qd' fieri pōt triplicit'. Primo reuelādo peccata sua secreta nō seruādo pceptū de frn̄a caritate de quo xp̄s dixit Math.xviii. Si peccauerit in te fr̄.t.u. &.c.e.int' te & ip̄m solū. Scd'o fingendo de pximo mala que nō cōmisit. Tertio scribēdo ɔtra ip̄3 famosos libellos ul' sicut hodie fieri sol3 īuectiuas lenocinio uerbo4 fucatas cōponēdo & cātilenas. ¶ Scd's modus detra hendi dr̄ astut9. Sūt nāq3 alii cū astutia detrahētes pxio adhuc tripl'r. Primo ta cēdo. Nā cū īterrogāt' de alicui9 uirtutib9 l3 nullū malū dicāt tacēt tamē uerū & bonū qd' sciūt drēq3 debēt. Sicut si qs īterrogaret' de aliq puella nubili an esset honesta & ille sciret sic esse tamē aut taceret aut diceret. Non me interpono de alienis factis. tal' utiq3 & si n̄ directe īdirecte tn̄ pxi sui famā lederet. Iō dicebat Gilbert9 porrectan9. Grauis rapacitas cū uerā alteri9 gloriā & si mendatio non corrūpis silētio pteris. Liuor.n. excellētiā ppriā semp cogitās alienā obscurat Scd'o astuti detrahūt negādo cū.s. & si malū nō dicāt de pxio negāt tamē bona que de illo ab aliis narrāt' & pdicāt'. Tertio astuti detrahūt uenenādo cū.s.mul ta bona dicūt de aliquo uenenādo cū aliquo malo īterpoīto sicut pleriq3 faciunt semp addētes.sed.uel si. Dicūt.n. O si talis nō haberet illū defectū uel illum zc quot uirtutib9 qb9 floret laudaret' a cūctis. Vel dicūt. Talis ē doctus uel pbus s3 deficit ī hūilitate & h9i. Sicq3 detractores astuti ne uideāt' detrahere laudant ut tādē uitupēt. & simul cū melle porrigūt ad bibendū uenenū. Venena ait Hiero9 ad Lethā nō dāt nisi melle cir̄cūdata. ¶ Terti9 mod9 detrahēdi dr̄ siml'at9 q est ppri9 Hypocrita4. Ipsi eteni detrahūt tripl'r. Primo dolēdo. Fingūt nāq3 uoce uultu v̄bis gestu suspiriis dolēt' & ex caritate referre crimīatiōes & diffamatio nes pxio4 suo4 cū tamē id faciāt ex īpietate liuore & inuidia. Scd'o Hypocrite detrahūt augēdo cū narrāt aliqd' factū minimū v̄bis suis aut factis ampliantes illd' & adaugētes. Tertio hypocrite detrahūt noīando cū.s.noīant ml'tos cū lau de & p9 alicui alteri detrahūt. Hi modi & si nō hoc ordiue nihilomin9 ī substātia pro maiori parte ponunt' ab Alex° de ales in scd'o uolumine summe & a sancto Tho.ii.ii.q.lxxiii.

Q̄ ꝑ detractionē offendūť detrahētes audiētes & patiētes. ¶ Capl'm.iii.

TErtiū mysteriū cōtēplādū de detractione dr̄ offensio. Est eteni͞ pecca
tū hoc offensiuū ualde. offendit nāq; tria hoīm genera. Primi sūt detra
hētes. Scđi audiētes. Tertii paciētes. ¶ Primi quos detractor offendit sunt ipsi
detrahētes. Nā ultra hoc ꝙ mortaliť peccāt scđm Scotū i.iiii.di.xv. Tenenť ad
restitutionem fame. Q̄ scđm Ric. & Tho. fieri habet ad arbitriū boni uiri. Et de
mō restituēdi talē famā etiā satis āple scripsit sāctꝰ Bernardꝰ ī q̄dragesimali de
xp̄iana religiōe. Iō nō curaui hoc multū āpliare. Veꝝtn̄ cū paucissimi reperianť
ꝗ famā uelit restituere his qbꝰ detrahūt magnun ꝑiculū ē detrahere. ¶ Secundi
quos detractor offendit sūt audiētes. Illi.n.ꝗ detrahētibꝰ bn̄iuolū p̄bēt auditū
peccatū nō effugiūt. Idcirco Bern̄. ad Eugeniū inqt. Velle detrahere & audire
ꝗd hoꝝ dānabiliꝰ sit nō facile dixeri. Et Augꝰ. Ne accomodes aures tuas detra
ctioni Detrahenti.n.aīe & audiēti utriusq; esca mortis ē detractio. Et.xi.q.iii.c.
Nō solū Nō solū ille reꝰ ē ꝗ de alio malū ꝓfert sȝ ꝗ cito crimibꝰ aurē p̄bȝ ꝓpte
rea caute agendū est ut nō solū nō detrahamꝰ sed ne detrahētes ꝗdē audire ueli
mus. Ad hoc aūt ꝗnq; sunt oportuna remedia. Primū est elōgatio ut si fieri pōt
elōget se unusqsq; ab his quos detrahere uidet patos. Et de hoc sapiens ꝓuer.
.iiii. ait. Detrahentia labia ꝓcul sint a te. Scđȝ ē remediū cōtristatio Nā si quis n̄
pōt se a detractoribus elōgare on̄dat eis detrahere uolētibꝰ uultū tristē signifi
cans se nō libenť audire & cōfricādo caput spuēdo ī terrā pꝰ tergū respiciendo
& faciēdo similia refrenet dicētis audaciā. Quia ut iqt sapiēs ꝓuer.xxv. Ventꝰ
aqlo dissipat pluuias & uultus tristis linguā detrahentē. Et Hieroꝰ ad Rusticū
monachū. Sicut sagitta si mittať in durā materiā nonnūq̄ reuertiť ī mittentē &
uulnerat uulnerātē ita & detractor cū tristē uiderit uultū audiētis imo nō audi
entis sed obdurantis aures suas ne audiat iudicium sanguīs illico cōticescit palet
uultus silua siccať. Et.vi.q.i.c. Ex merito dr̄. Nemo inuito auditori libēť refert
Tertiū remediū ē rep̄hensio sicut xp̄s fecit dū discipuli detrahebāt Magdalene
quibus dixit Math.xxvi. Quid molesti estis huic mulieri bonū opꝰ ꝛc. Et ad hoc
ꝓpositū Iob.xxix. dixit. Conferebāt molles iniq & edētibꝰ illis auferebāt p̄dam
Quartū remediū ē cordis stabilitio ut non credať cito oē malū qđ dr̄ quia multi
mlta loquunť & sepiꝰ falsa q̄ uera. Et ut dr̄ eccl.xix. Qui cito credit leuis est cor
de. De xp̄o & de Ioh. baptista ut tactū ē multi male loquebanť. Duo senes iu
dices tāq̄ adulterā mentiēdo accusabāt Susannā instātes ut lapidereť ut patet
Daniel.xiii. Sancta Marina uirgo que ī habitu uirili incognita aliis deo seruie
bat in monasterio īfamata fuit ꝙ īpregnasset iuuēculā quādā. Ob qđ fere usq;
ad mortē extra monasteriū abinde penitentiam egit Hieroꝰ etiā glosus in epl'a

198

ad Asellā de fictis amicis conqueritᵣ ualde sic.d.Si tibi pn̄te a me referri gratias posse non sapiā.potens ē de⁹ sup p̄sonā meam sancte anime tue restituere qđ mereť Ego.n.indignus nec estimare unq̄ potui nec optare ut tantū mihi in xpo largieris affectum. Et licet me sceleratum quidam putent & omnibus flagiciis obrutum & pro peccatis meis etiā hec parua sint. tamen tu bene facis q̄ ex tua mente malos putas bonos. Periculosum quippe est de seruo alterius iudicare & non facilis uenia praua dixisse de rectis. Veniet ueniet dies illa & mecū dolebis ardore nō paruo Ego ꝓbrosus Ego uersipellis & lubricus.ego mēdax & sathane arte decipiens. Quid enim tutius est hoc uel credidisse uel fuisse de insontibus An etiam de noxiis credere noluisse? Osculabantur quidam mihi manus & ore uipereo detrahebant dolebant labiis corde gaudebāt. Videbat dominus & sub sanabat illos & miserum me seruum suum futuro cū eis iudicio reseruabat. Quintum remedium est cordis compassio ut cum quis audit aliquos detrahentes referentes etiam ueritatem compatiatur proximis suis peccatoribus consideret q̄ quia secundum communem legem ut Lac.ait.li.vi. Nemo potest esse tam circumspectus tam prudens qui non aliquando labatur Et ideo quilibet magis timere debet đ suo lapsu q̄ de peccatis alienis gaudere. ¶ Tertii quos detractio offendit sunt patientes illi uidelicet quibus detrahitur. Nam ultra hoc q̄ illorū fama denigratur cum sepius innotescat eis q̄ male dicitur de illis affliguntur & contristantur. Sed reuera conari debent ut potius letentur & iocundentur quoniam tales detractiones criminationes & oblocutiones false faciunt ad augmentum glorie Vnde christus Mathei.v.dixit.Beati eritis cum maledixerint uobis homines & persecuti uos fuerint & dixerint omne malum aduersum uos mentientes propter me gaudete & exultate quia merces uestra copiosa est in celis. Seruanda insuper est regula Gregorii qui.xi.q.iii.c.Inter uerba ait.Inter uerba laudantium uel uituperantium semper ad mentem est recurrendum. Et si non inuenitur in nobis malum quod de nobis homines dicunt in magnam debemus leticiam prosilire Et rursus si non inuenitur in nobis bonum quod de nobis homines loquuntur magnam tristitiam generare debent. Videant itaq̄ detractores & bilingues quanta mala faciunt detrahendo. Penitentes ergo prohibeant linguā suam a malo & labia sua nō loquātur iniqua ut sic diuine gratie munera in seculo hoc possint participare & tandem peruenire ad eternum regnum beatorum ī quo christus saluator noster cum patre & spiritu sancto uiuit & regnat per infinita seculorum secula. Amen.

¶ Feria quarta quinte ebdomade ī quadragesima de periurii uitio a quo maxīe penitentes cauere debent Sermo .lviii.

NOn estis ex ouib9 meis. Verba sūt redēptoris nr̄i originalr̄ Ioh̄ .x.c.& ī euāgelio hodierno. Qd̄ de iudeis locut9 ē xp̄s ī uerbis p̄missis hodie nō īmerito dici pōt de xp̄ianis mal̄. Ipsi eteni uocē xp̄i cōtēnētes diuina mandata obseruare nō curāt q̄nimo grauius offendūt q̄ cetere natiōes que sub quacūq3 falsa re͡ł͞ione uiuūt. Int̄ cetera aūt mala atq3 pc̄tā que ab eis cōmitti solēt est illd̄ unū execrādū ualde uiola°.s. & fractio iuramēti. Istud nāq3 peccatū ita inoleuit ut a multis ob publicā cōmunē p̄niciosamq3 consuetudinē mīmū esse credat̄. Ea p̄pt̄ p̄ p̄n̄tiū eruditiōe ī hoc s̄mōe de p̄iurio uerba facie9 qm̄ p̄iuri ex ouib9 xp̄i eē n̄ p̄n̄t. p̄ponē9 ergo de p̄iurio p̄ncipal̄r tria misteria declarāda

¶ Primū dr̄ diffinitio ¶ Quid sit p̄iuriū & an iurare sit licitū quot sūt iuramēti co-
¶ Secundū cōmissio mites & que sit iuramēti forma. Cap̄lm.i.
¶ Tertia malignatio

PRimum misteriū declarandū de p̄iurio dr̄ diffinitio in quo uidenda sūt q̄tuor Primum qd est p̄iuriū Scd̄m utrū iurare sit licitū. Tertiū quot sūt iuramēti comites. Quartū que sit iuramenti forma. ¶ Primū uidēdū est qd est p̄iuriū. Et rn̄det Ray. ī sūma sua.d. Periuriū ē mēdaciū iuramēto firmatū Et q̄a dīc iuramēto notādū s̄m Alex. de ales ī .iii. sūme. Q3 duplex ē iuramētū. Vnū assertoriū cū.s. iureiurādo asserit̄ aliq̄d sic esse uel nō esse. ¶ Scd̄m ē iuramentū p̄missoriū cū p̄mittit̄ aliq̄d fieri uel nō fieri & in utroq3 mētiēdo p̄iuriū cōsistit Sed hoc pleni9 declarabit̄ in sequēti misterio Vgo uero de sancto uict. quid sit p̄iuriū exp̄ssi9 decl̄at sic. Periuriū ē falsa ul̄ indiscreta iuratio seu iuramēti transgressio. ¶ Scd̄m uidēdū vtr̄ iurare sit licitū. & q̄ sic uidet̄ p̄mo exēplo dei Ipse eteni iurauit. Vn̄ Gen̄. xxii. Per me metip̄3 iuraui dicit dn̄s. & psal. c ix. Iurauit dn̄s & n̄ penitebit eū. Et Hiere. xliiii. Ecce ego iuraui ī noīe meo magno ait dn̄s. Et Amos. iiii. Iurauit dn̄s de9 in sancto suo. Et Luce. i. Iusiurandū qd̄ iurauit ad Abrahā prēm nostr̄ ₇c. Scd̄o q̄ iurare sit licitū patet exēplo patr̄ tā ueteris q̄ noui testi. Scribit̄ eni ī Iosue. xiiii. Iurauit Moyses in die illo dicēs. Terra quā calcauit pes tu9 erit possessio tua & filior̄ tuor̄ in eternū q̄a secut9 es dn̄m deū tuū Et Iudicū. xxi. Iurauerūt filii isr̄l ī Masphat & dixerūt. Nullus nostr̄ dabit filiis Beniamin de filiab9 suis. Et. ii. Reg. xxi. Iurauerūt uiri Dauid.d. Iam nō egredieris nobiscū ī bellū ne extinguas lucernā isr̄l. Et. ii. Parali. c. xv. dr̄ de filiis Iuda & Beniamin q̄ uenerāt in irl̄m. Iurauerūt dn̄o uoce magna & ī iubilo & ī clangore tube. Et Ro. i. Iurauit Paulus.d. Testis ē mihi de9 cui seruio ī sp̄ū meo & in euangelio filii ei9 q̄ sine ītermissiōe memoriā ur̄i facio sp̄ ī orōnib9 meis. Et Phil. i.

Testis ē mihi deus quō cupiā oēs uos in uisceribꝰ Iesu xpi. Et Hieroꝰ in descriptione Pauli pmi heremite inqt. Testor deū & angelos eius uidisse monachos ꝛc. Tertio ꝙ iurare sit licitū pbaſ ex ordinatiōe ecclie & sacroꝝ cōciliorum. Nā ordinata sunt iuramenta. Romani impatores. ut patet i Clem. Romani pncipes de iureiurādo hereticoꝝ q abiurāt heresim. ut notaſ de cōse. di. ii. c. Ego bellengariꝰ. & extra de hereticis. c. Ad abolendā plato ꝝ. ut de electiōe in. c. Significasti. Et sic de aliis iuramentis que sacri canones ponunt. Quarto ꝙ iurare sit licitū pbaſ auctoritate. Vn̄ Deutero. vi. Dominū deū tuū timebis & illi soli seruies & per nomē illiꝰ iurabis. Et Deutero. x. c. Iurabis i noīe eiꝰ. Et psal. lxii. Laudabūſ oēs q iurāt in eo. Et Hiere. iiii. iurauit. Viuit dn̄s i ueritate & in iudicio & in iustitia. Ad idē facit qđ scribiſ. xxii. q. i. c. Omne. c. Nō ē. c. In nouo testō. c. Vt nouerit. c. Ita. c. Tu manifestū facis. c. Et iurabit. c. Considera. c. Si peccatū esset. Quinto pbaſ ꝙ sit licitū iurare rōe. Nā actus uirtutis ē licitus sed iurare p deū ē actus latrie qa sicut Hieroꝰ in glo. sup illud Math. v. Reddes dn̄o iuramenta tua. Hoc p qđ quisq iurat ueneraſ. Venerari aūt deū actus latrie ē. ergo actus iurādi p deū ē licitus. Sed cōtra arguūt aliq ex auctoritate saluatoris. d. Math. v. Ego dico uobis n̄ iurare oīo. Et ex auctoritate Iacobi q. c. v. sue canonice. ait. An̄ oīa frēs mei nolite iurare. Rn̄det Augꝰ in liº de mendatio. Et in epl'a ad Plebeculā. Q in his auctoritatibꝰ pdictis nō phibeſ iuramentū in quocunq casu. Sed interdiciſ immoderatꝰ & nimiꝰ usus eiꝰ ne sic pueniaſ in piuriū. ¶ Tertiū uidendū quot sunt iuramēti comites ut debito mō fiat Rn̄dꝫ Hiero. xxii. q. i. c. A iaduertēdum Q sūt tres. s. ueritas iudiciū & iustia. Idē poiſ i. c. Et si xp̄s. extra de iureiurādo. Pria cōditio uel comes iuramēti ē ueritas ut. s. fiat cū ueritate. Scđa ē iudiciū ut fiat discrete. Tertia cōditio ē iustitia ut fiat de re iusta & licita. ¶ Quartū uidēdū erat que sit iuramenti forma. Et rn̄det Innoc. & Ray. ꝙ alia fuit forma iuramenti in ueteri lege in q̄ iurare solebāt dicentes Viuit deꝰ Viuit aīa mea. ut patet. i. Reg. xxiiii. & xxv. Alia fuit forma iuramēti i eccl'ia pmitia. Tunc eni iurātes dicebant Testis ē mihi deꝰ ut sup dictū ē de Paulo. Hodie uero forma iuramēti solet esse ad sacra dei euangelia. Omnibus tn̄ modis quibus deus iuraſ iuramētū ē.

¶ Quot modis committaſ iuramentum & ꝙ quatuor sunt iuramenta indebita. s. falsa iniusta incauta & omissa. Capl'm. ii.

SEcundū mysteriū contemplandū de piurio dr̄ cōmissio. In quo ex dictis notare debemꝰ ꝙ piuriū cōmitti pōt q̄drupl'r ſm q̄tuor idebita iuramēta. Primū ē iuramentū falsū. Scđm iniustū. Tertiū incautū. Quartū omissum. ¶ Primo cōmittiſ piuriū respectu iuramēti cū qs iurat falsū siue in iuramento assertorio siue pmissorio. Aduertendū tn̄ ſm Aug. xxii. q. ii. c. Hoies. Q aliquis

pōt iurare falsum intentiōe fallendi & talis peccat & ꝑiurus ē. Aliqs pōt iurare falsum sine intentiōe fallēdi & tunc si adhibuit diligentiā debitā ne iuraret f𝔩𝔪 licet illud iuret nō peccat. Quia ut dr̄ in dicto .c. Reā linguā n̄ facit nisi rea mēs. Pōt etiā qs iurare ueꝝ cū intentiōe fallendi & talis peccat & q̄ntū in se ē ꝑiurꝰ efficit. ¶ Scd̓o cōmittit ꝑiuriū in iuramēto iniusto uel illicito & tūc peccatū ē sic iurare & peccatū ē tale iuramentū obseruare. Vn̄ Isidorꝰ in .c. Que malis .xxii. q .ii. ait. In malis ꝓmissis rescinde fidē in turpi uoto muta decretū. qd̓ incaute uouisti ne facias. Impia ꝓmissio ē. Ad idem ē .c. Si aliqd .c. Nō solū .c. Vnusquisq3. c. Incōmutabilis .c. Magne .c. Non sp .c. Diffinitio .c. Si ad peccatū .& .c. Mulier. Propterea nō excusat Herodes q iussit amputari caput Iohis baptiste ne uiolaret iusiurandū. Iurauerat nanq3 dare puelle saltāti quicqd peteret licet dimidiū regni eiꝰ. At illa petiit .d. Da mihi ī disco caput Iohis baptiste ut dr̄ Marci .vi. c. Ideo dicit Ambroꝰ liº de officiis. Herodes saltatrici p̄miū turpit ꝓmisit, crudelit soluit. Turpe ē ꝙ regnū ꝓ saltatiōe ꝓmittat. Crudele ꝙ mors ꝓphe ꝓ iurisiurandi religiōe donat. ¶ Tertio cōmittit ꝑiuriū ī iuramento incauto siue indiscreto in quo deest iudiciū sicut solēt facere multi q pro oī mīma re iurāt ꝑ deū per sanctos sanctasq3 ꝑ corpus & sanguinē xp̄i & huiꝰi q audire debēt uerbū sapiētis .d. Eccle .xxiii. Iuratiōi n̄ asuescat os tuū. Multi enī sūt cāus in illa. Et iteꝝ ibi Vir multū iurās implebit iniqtate & nō discedet a domo eius plaga. Qui aūt sic cōsueuerūt iurare difficile corrigunt. Vn̄ & ego scio in ciuitate quadā Italie ep̄m quendā q nesciebat loq nisi dr̄et ꝑ corpꝰ xp̄i & in noīe diaboli. Cum uero nl𝔩s auderet illū corrigere dn̄s ciuitatis caritate motus hoc officiū in se suscepit. Qua re inuitauit ep̄m ut secū pranderet & finito prādio dn̄s traxit ep̄m ad ꝑtē satisq3 reuerent & honeste dixit ei. Pat reuerēdissime multi de te aiunt ꝙ nescis uerbū ꝓferre sine iuramto & inuocatiōe diaboli. At ep̄s in īpatiam uersus rn̄dit In noīe diaboli & qs de me ita dicit. Per corpꝰ xp̄i nō ē ueꝝ. Cui dn̄s. Iam a teipo testiōm accepi sicq3 ep̄us ille cū rubore discessit. Illi uero siles p̄limi inueniunt q etiā dū cōfitent ob iurādi longā cōsuetudinē iurare n̄ erubescūt. ¶ Quarto cōmittit ꝑiuriū ī iuramēto omisso. Cū .s. nō seruant ea que seruari debent & p̄nt etiā iuramento firmata. O si seruarēt reges p̄ncipes duces comites marchiones barones officiales publici capitanei ptātes rectores iudices aduocati procuratores notarii & certe m𝔩ti alii que iureiurādo ꝓmiserūt. quot iniustīe cessarēt quot impietates deessent quotue mala deficerēt. De p̄latis aūt curā aīaꝝ hn̄tibꝰ nihil dico tn̄ unū assero ꝙ multi ex his q in dignitatibꝰ sūt cōstituti tā sp̄ualibus q̄ tempalibus ex euidentia facti ipoꝝq3 operibus ꝑiuri esse cognoscunt.

¶ Q̃ piuriū ostendit̃ peccatum malignū & graue tum propt̃ transgressionem tū ppt̃ puocationē tū ppt̃ assimilationē tū etiā ppt̃ punitionē. ¶ Caplm.iii.

TErtiū mysteriū de piurio declarandū dr̃ malignatio. Est siquidē peccatum satis graue atq3 malignū q̃druplici rōne. Primo rōne transgressionis. Scd̃o rōne prouocatiōis. Tertio rōne assimilatiōis. Quarto rōe punitiōis. ¶ Prima rō dr̃ transgressiōis. Transgrediunt̃ siquidē ip̄i piuri p̄ceptū dn̄i q ait Exodi.xx.c. Nō assumes nomē dei tui in uanū. Et Leuitl.ix. Nō piurabis in noīe meo. O q̃ntū cōfundi debēt xp̄iani piurātes qn̄ apud infideles tantā uim habet iusiurandū ut Mar. regul9 mori poti9 elegerat q̃ iurata p illum uiolare. Inq̄t enī Aug9 de illo li°.i.de ci.dei. Marcus regl's impator popli Romani captiuus apud Carthaginēses fuit q dū sibi mallēt a romāis suos reddi q̃ eoꝝ tenere captiuos ad hoc īpetrandū hūc p̄cipue regulū Romā miserūt pri9 iuratiōe cōstrictū si qd̓ uolebāt mīme pegisset redituꝝ esse Carthaginē. Perrexit ille atq3 i senatu cōtraria psuasit qa nō uidebat̃ esse utile romāe rei publice mutare captiuos nec p9 hoc a suis ad hostes redire cōpuls9 ē tn̄ qa iurauerat id spōte cōpleuit. Carthaginēses aūt ut dic̄ Valeri9 sub rubrica de crudelitate eū grādib9 cruciatib9 necauert̃ Inclusū qppe angusto ligno ubi stare cogeret̃ clauisq3 acutissimis referto ut se i nullā ptē sine penis atrocissimis inclinare nō posset etiā uigilando pemerunt. O xp̄iani piuri. O uiolatores fidei. O fractores iuramēti. Aīaduertite & cōsiderate q̃ uitupabile ē q̃ue dānabile peccatū uestꝝ & ī exēplo Marci reguli discite q̃nta diligētia teneri debeat iusiurādū. ¶ Scd̃o peccatū piurii ē graue atq3 malignū rōe puocatōis Ex illo nāq3 prouocat̃ de9 ad indignationē & irā qa sicut inuocātes nomē ei9 ptegit & defendit ita illud f̄lificātes & cōtemnētes abhorret & pseqũt. Dixit enī Ioel.ii.c. Oīs q inuocauerit nomē dn̄i salu9 erit. Et p Dauid in psal. Protegā eū qm̄ cognouit nomē meū. Et puer.xviii. Turris fortissima nomen dn̄i. Sic ecōuerso expugnat illos q nomē ei9 irreuerent̃ tractāt. Propterea Asdrubal a Carthaginēsib9 missus ad romanos legat9 p pace firmanda p9q̃ Scipio deuicit Hānibalē ut dic̄ Tit9 liui9 cū orasset ī senatu flexissetq3 ad mīa3 prēs uni eoꝝ q p̄ oībus Carthaginēsiū fraudes celarat dicēti. Per quos deos iurabitis nobis quos alias iurando fefellistis. Rn̄dit p eosdē quos tā aduersarios expimur cōtra iurata frāgētes. Legit̃ etiā i uita sc̄ti Nicolai q uir qdā ab uno iudeo q̃ndā summā pecuīe mutuo accepit iurans sup altare sancti Nicolai q q̃citius posset eam sibi redderet. Tenēte illo diu pecuniā iude9 eam expostulat sed ille eā sibi reddidisse affirmat. Ducit̃ res ad iudicium & iuramentū indicit̃ debitori. At ille baculum cauatū quē auro minuto impleuerat secū detulit ac si ei9 adminiculo indigeret. Volēs igit̃ facere sacr̃m iudeo ibidē exn̄ti baculū tenēdū dedit. Iurauit

itaq; q plus reddiderat q̃ accepat facto iuramento baculũ suũ repetiit quẽ iude9 ignarus astutie sibi reddidit. Rediẽs aũt q fraudẽ fecerat in quodã biuio opress9 somno corruit. Currusq; cũ impetu ueniẽs eũ necauit & plenũ auro baculũ fregit & aurꝝ effudit. Audiẽs hoc iudeus cõcitus illuc uenit. Cũq; dolũ uidisset & a multis ei suggeret ut aurꝝ recipet oĩo rennuit nisi q defunct9 fuerat ad p̃ces bti Nicolai ad uitã rediret asserẽs si hoc fieret se baptisma susceptꝝ. Cõtinuo igit qui defunctus fuerat surrexit & iudeus in xp̄i noĩe baptizatus ẽ. In ciuitate uero Litii fuit quidã qui Antoni9 pedul9 dicebat quẽ ego cognoui hic dũ corã officia lib9 iurasset flm addidisset q; Precor deũ celi ut si mẽtior faciat me morte subita iterire statĩ cecidit in eodẽ loco & miserrim9 expirauit. Tertio piuriũ ẽ peccatũ graue atq; malignũ rõe assi latiõis. Facit utiq; hoĩez silem ꝑditori iude q xp̄m osculando & salutando tradidit inimicis suis. Sic piuri ĩuocãtes nomẽ dei ueritatẽ & iustĩaz opprimũt & occidũt. ¶ Quarto piuriũ ẽ peccatũ graue atq; malignũ rõe punitiõis Nam ꝑ ciuiles leges punit ut pꝫ ex textu mltaꝝ legũ ciuiliũ quas cã breuitatis omitto. Nam uidem9 iuramẽtũ uiolãtes trũcatiõe man9 affici ita ut oĩbus sint eos uidentibus ĩ exẽplũ & ut sibi caueãt monimẽtũ. Per leges aũt canoĩcas punit piuriũ grauit ut pꝫ. xxii. q. v. c. Qui piurat. c. Si qs coactus. c. Si qs cõuictus. licet hodie ut tactũ ẽ in p̃cedentibus pnĩe sint arbitrarie Sũt etiã piuri ĩfames ut pꝫ. vi. q. i. c. Infames Ex qb9 oĩb9 colligim9 q̃ntũ hi q ad pnĩaz ueire uolũt curare debẽt ut abstineãt a piurio Hoc siquidẽ peccatũ est quo maxim9 xp̄ianoꝝ numer9 ad tartara ruit. Hoc peccatũ est quo nutriunt fraudes deceptiones sillationes & ĩiustĩe. Hoc peccatũ ẽ ꝑpt quod opp̄mũt pauperes uexant uidue pupilli & orphani tribulant qa ut supi9 dictũ est Si hi q uel ecclie ul reipublice p̄sunt seruarent iuramenta sua cũcta recte sancte iustissimeq; fierẽt essentq; de quibus iesu xp̄i q nobis oĩb9 suã largiat gr̃am & ĩ fine sẽpiternã gliam Amẽ.

¶ Feria. v. post domĩcã de passiõe de Maria Magdalena. s. de triplici ei9 statu uidelicet offensiõis cõuersiõis & gratificatiõis. Sermo. lix.

REmittũt ei pctã mltã qm̃ dilexit multũ Verba sunt redẽptoris nr̃i originalit Luce. vii. c. & ĩ euangelio hodierno. Relucet in exẽplo Marie Magdalene benignitas & clemẽtia saluatoris nr̃i dei Suscepit penitentẽ & pctã oĩa remisit illi. Propterea sctã mat ecclia legit hodie euangeliũ ĩ quo res tã pia tãq; dulcis exp̄mit & narrat ut sic pctõres nõ diffidãt de clementia Iesu xp̄i bñdicti q̃re equũ est ac racionabile ut & nos tota mẽte cõtẽplemur Marie Magdalene pnĩam & cõuersiõez Ipsa ẽ que ĩ pctĩs deũ offendẽdo diuti9 fuerat ĩmorata Ipsa ẽ que corde cõpuncta xp̄m audiuit pctã sua sibi remittẽtẽ.

Ipsa ē in qua ꝑus abūdauit delictū & postremo supabūdauit & grā Quapꝑt de ea loq uolētes in pn̄ti sermōe triplicē ei⁹ statū cōsiderem⁹.

Prim⁹ dr̄ offensiōis — De statu offensiōis Marie magdalene in quo uidendū ē
Scd̄s conuersionis — an hec mlr̄ fuerit soror Lazari & an peccatum eius fuerit
Terti⁹ gratificatiōis — corde & op̄e ꝑpetratū ac que potuit esse cā peccati eius

Caplm̄ p̄mū.

PRim⁹ stat⁹ Marie magdalene quē cōsiderare debem⁹ dr̄ offensiōis hoc notat̄ in euāgelio cū dr̄ Ecce mlr̄ que erat ī ciuitate peccatrix. s. notoria publica & infamis Virgili⁹. iiii. Eneidos Fama malū quo nō aliud uelocius ullū Mobilitate uiget uiresq̧ acq̄rit eundo. Parua metu p̄mo mox se se attolit in auras Ingredit̄q̧ solo & caput int̄ nubila condit Pro cuius clariore notitia tria dubia emergūt declarāda. Primum utꝝ ista peccatrix de qua Lucas memīt fuerit Maria magdalena soror lazari. Scd̄m utꝝ hui⁹ mlieris peccatricis pc̄tm̄ fuerit tm̄ corde aut sil̄ & op̄e ꝑpetratū. Tertiū Que potuit esse cā ut Maria magdalena rueret & peccaret. Ad p̄mū dubiū dixerūt aliq̄ ꝙ hec peccatrix cui⁹ mētionē Lucas facit nō fuit Maria magdalena sed quedā alia. tum q̄a nomē ei⁹ nō exp̄mit̄. tū q̄a uidet̄ eis incōueniēs nobilissimā mulierē q̄lis fuit Maria magdalena ad tantā infamiā infamēq̧ uitā potuisse ꝑuenire. Sed ego dico ꝙ q̄ hāc opinionē sequunt̄ min⁹ bn̄ sentiūt. Nā & si Lucas nomē illi⁹ peccatricis nō expssit hoc fecit ad denotandū s̄m morē scripe ꝙ in statu peccati nō deo erat cognita ꝑ approbationē. Dicit̄ eni uirginib⁹ stultis iō q̄ oīa nouit cognitione simplicis notitie. Math. xxv. Nescio uos q̄a illas nō cognoscebat ut approbaret que ab eo ꝑ peccatū erāt sepate. Sic & Luce. xvi. exp̄mit̄ nomē Lazari q̄ erat script⁹ in liᵒ uite & tacet̄ nomē diuitī q̄ erat reprobat⁹. Sic a sili dicim⁹ de Maria magdalena Qualr̄ aūt ip̄a nobilis genere & soror Lazari tāta potuit īfamia deturpari declarabim⁹ ī tertio dubio. Hic uero ꝑp̄e debem⁹ dr̄e ꝙ Lucas de ip̄a Maria magdalena uere & realit̄ ē locut⁹. Ad hoc aūt facit p̄mo auctoritas Aug. q̄ ī liᵒ de cōsensu euāgelistaꝝ asserit hāc peccatricē Mariā magdalenā fuisse. Et hoc ip̄m asserit Greg⁹ q̄ ī omelia pn̄tis euāgelii sic ait. Cogitanti mihi de Marie pn̄ia flere magis libet q̄ aliq̄d dr̄e. Cui⁹ eni uel saxeū pect⁹ ille hui⁹ peccatricis lacrime ad exemplū penitēdi n̄ emoliūt. Cōsiderauit nāq̧ q̄d fecit & noluit moderari q̄d faceret Sup cōuiuātes ingressa ē nō iussa uenit int̄ epulas n̄ erubescit. Hāc uero quā Luc. peccatricē mlierē Iohes Mariā noīat illā eē mariā credim⁹ de q̄ Marc⁹ vii. demonia eiecta fuisse testat̄. Et q̄d ꝑ. vii. demōia nisi uniuersa uitia designātur. hec ille. Iohes aūt. xi. c. ait. Maria erat que unxit dn̄m unguēto & extersit pedes eius capillis suis cuius frat̄ Lazarus infirmabat̄. Marcus etiam ultimo. ca. sic

de ipsa scribit. Surgēs Iesus mane p̄ma sabbati apparuit prio Marie magdalene de qua eiecerat. vii. demonia. Insup patet hāc peccatricē Mariā magdalenā fu-isse eo ꝙ ecclia in festo Marie magdalene legit euāgeliū hui⁹ peccatricis. Et in historia btē Marie magdalene hetꝰ qualr ip̄a reuelauit sacerdoti cuidam q eā in heremo inuenit ꝙ ip̄a fuisset famosa illa peccatrix q̄re nō ē dubiū ꝙ Lucas loqꝰ de ip̄a. ¶ Scd̄m dubiū erat utꝝ hui⁹ peccatricis. s. Marie magdalene peccatum fuit tm̄ corde aut sil & ope perpetratū. Et ad hoc ē triplex modus dicēdi. Quidā enī dicūt ip̄am fuisse uirginē corpe & carne sed tm̄ mēte corruptā. Cōtra illos tn̄ ē auctoritas ecclie que in festo ei⁹ n̄ facit officiū uirginū cū tamē sm̄ oēs doc-mētalis uirginitas recupetꝰ per pniam. Cōtra istos etiā ē q a ecclia nō iudicat de peccatis occultis & mentalib⁹ sed de manifestis & ope ppetratis. Cū ergo euā-gelista noīat illā peccatricē & ī ciuitate notā seqꝰ ꝙ de peccatis eius manifestis & nō secretis scripserit. Alii doctores dicūt ꝙ Maria magdalena fuerit publica meretrix qm̄ de illa Chryso⁹ sup Math ait Tunc illa pstituta lupanar exiuit qn̄ discipls gehennā intrauit. Et Hiero⁹ ad Furiā. Meretrix illa ī euāgelio que pe-des dn̄i lacrimis lauit & crine detersit & cōfessiōis sue honorauit unguēto mani-feste depingit ecclam de gentib⁹ cōgregatā. Et idē in p logo Osee pphe. Hec ē illa mulier meretrix & adultera de q̄ loquitꝰ dn̄s ad iudeos. d. Meretrices & pu-blicani p̄cedēt in regno celoꝝ. Proptꝰ h⁹i uerba dixerūt aliq p̄fatā scd̄am opini-onē. Sꝫ ego dico satis duꝝ ē imo nec credibile mulierē generosā nobilissimis pa-rentib⁹ ortā & diuitiis abundantē loca spurcissima p p̄tio inhabitasse. Doc. aūt Chryso⁹ & Hiero⁹ loquuntꝰ de ea ut sup̄ dictū ē ad denotandū ꝙ uita ei⁹ licet ī p̄pa domo tā lasciua erat tāq dissoluta ut uideretꝰ q̄i una ex meretricib⁹ que so-lēt ī lupanarib⁹ īmorari. Et ppterea ē terti⁹ mod⁹ dicēdi cui ego adhereo tenens uiā mediā ꝙ Maria magdalena ī sua domo delitiis & otio uacās usq ad suā con-uersionē oē tp̄s suū oēmq uitā uoluptatib⁹ exposuit ornado caput poliendo cri-nes ungendo faciē cōponēdo uestes cantādo uanas cātilenas loq̄ndo lasciua cō-uersando cū iuuenib⁹ & ex cōseq̄nti de facili alia faciēda que nō licet hoī loqui.

¶ Tertiū dubiū erat que potuit esse cā ut Maria magdalena rueret & peccaret Et dico ꝙ petuerͭ esse tres. Pria cā fuit ei⁹ formositas & plchritudo. Erat siq dē pulchra & formosa natalr atq pulchritudinē illā ampliabat cū ornatu uano ihonesto ac meretricio. Talis utiq plchritudo cū inhonestate hitus aspectus uult⁹ & gest⁹ sociata ī magnū ponit discrimē mlieres q a ut inqt Aureol⁹ theophast⁹ Mulier pulchra cito adamatꝰ & difficile ē custodire quā multi amāt. Et sapiens puer. v. inqt. Fallax spēs & uana ē plchritudo Propterea Hiero⁹ rep̄hēdit acritꝰ ornatum inhonestum mulieꝝ. Vn̄ ad Furiā ait. Ornatus iste non dn̄i ē uelamen

ſed antixp̄i. Aut loquēdū nobis ut ueſtiti ſumus aut ueſtiēdū ut loq̄mur. Līgua perſonat caſtitatē & totū corpus p̄fert impudicitiā. Et idē ad ſacras uirgines de continētia uirgīali. Prophicus ille ſermo nō pferat de uobis. Filie eoꝝ cōpoite circūornate ut ſilitudo templi & dealbate ab extra ut monumēta que auro relu-cent intus uero plena ſunt oſſibus mortuoꝝ. He nō filie regis xp̄i ſed regis Tyri He ſemp ī muneribꝰ uultꝰ ī pudicitia diuites plebis & capiūt & capiunt. Impu-dicissimꝰ mulieꝝ affectꝰ ſemp in auro ſp ī gēmis ſp ī ornamētis extrīſecꝰ gliam ponūt. Nō ſufficit eis libido īnata nate ſed occōnem querūt explende libidinis. Affectāt pculdubio ut oculi uiroꝝ auꝝ cōtemplātes & gēmas tandē figant ī fa-ciē & furtiuis oculoꝝ ſuoꝝ nutibꝰ facilīꝰ incitent ad libidinoſū incendiū. hec ille. Sic Maria magdalena diſſoluta & uaga uanitatibꝰ dedita offerebat ſeip̄am uiri diligendā amore uano & uitioſo & ex cōſeqn̄ti ſollicitandā. Scd̄a cā q̄re ad tā laſciuā uitā deuēit fuit ubertas & abundātia bonoꝝ tp̄raliū ob quā ſatiſfaciebat corpori ī omnibꝰ deliciis ſuis paſcebat illud ſplendide bn̄ cōmedebat bibebat & dormiebat refugiebatq; quoſcūq; labores. Qd̄ q̄nti piculi ſit nō ſolū mulieribꝰ ſꝫ etiā uiris declarat deꝰ p Ezechielē. xxxiii. d. Hec fuit iniq̄tas ſororis tue Sodome ſaturitas panis & abundātia & otiū ip̄ius & filiaꝝ eiꝰ. Tertia cā q̄re Maria mag-dalena tāta flagitia ernomia cōmiſit fuit libertas. Scd̄m. n. Aug̃ ī liº de. x. cordis Quatuor ſūt cuſtodie mlieri qbꝰ adiuuat ut honeſte uiuat. Pr̄ia ē tīor dei. Scd̄a timor legū adulteras punientiū. Tertia ſocietas uiri. Quarta uerecūdia mundi. De hac ſic dicit Hieroꝰ ad Furiā. Tenera res in feminis fama pudicitie ē & quaſi flos pulcherrimus cito ad leuē marceſſit aurā maxīe ubi etas cōſentit ad uitium & maritalis deeſt auctoritas cuiꝰ umbra tutamē ē uxoris. hec ille. Cū ergo mag-dalena nec deū nec leges timeret eſſetq; abſq; uiro & in libertate ſua quia patri-monium diuiſū erat int̄ Lazaꝝ & ip̄am & Marthā facile ē credere & opinari q̄ frontē fecerit meretricis & ſine rubore ac uerecundia ſue libidini ſatiſfecit ita ut per excellentiā diceret peccatrix. O Maria magdalena q̄ uilis ē in tali ſtatu cō-ditio tua. O q̄ntū denigrata ē fama tua. O q̄nta ignomia ppt̄ tuā labricā uitam circūdedit parentelā tuā. Sed his oībus grauiꝰ ē quia facta es dei inimica & eius angelis ac ſanctis oibus odioſa ualde. O infelix & excecata. O miſerrima aīa cur tāto ſtudio pcuras pdere celū offendere deū & in interitū currere damnatiōis eterne? Et qd aliud ē eſſe peccatricē niſi eſſe in piculo grādi dānatiōis future? Veꝝtn̄ qd̄ audimꝰ de magdalena qa peccatrix erat hodie dici pōt de īnumera-bilibꝰ q̄i mlieribꝰ adulteris fornicariis incēſtuoſis & oī flagitio ac dedecore īfectis. O impie creature. O carnales & laſciue mulieres cognoſcite ſtatum ueſtꝝ & ſci-tote q̄ nihil magis poteſt uos ledere q̄ peccatū ſicut patet de magdalena.

¶ Qualiter Maria magdalena cognouit peccatum suum & corde contrita ad pedes Iesu humiliter satisfecit. Cap̄m.ii.

SEcundus status Marie magdalene quē cōsiderare debem⁹ dr̄ cōuersiōis Hūc explicat Lucas cū dicit. Vt cognouit qa Iesus acubuit ī domo p̄hei attulit alabastꝝ ꝛc. Vbi ponunt̄ tria de ip̄a magdalena. Primū ē cognitio. Scdꝫ satisfactio. Tertiū cōtritio. ¶ Primū ē cognitio qa dr̄. Vt cognouit. Cognouit siquidem bona que omisit mala que cōmisit dāna que īcurrit. Cognouit pctōꝝ suoꝝ magnitudinem turpitudinē & multitudinē. Cognouit dei contra pctōres seueritatem erga penitētes pietatē & circa iustos liberalitatē. Quō ista cognouit cū ꝓpt̄ peccatū aīa ceca efficiat̄ iuxta illud qd̄ de pctōrib⁹ dr̄ Sapīe.ii. Excecauit illos malicia eoꝝ. Et Sophonie.i. Ambulabūt ut ceci qa dn̄o peccauerunt. Et ut Ari inqt.ii.de aīa. Nihil uidet̄ nisi in lūie & dr̄e possum⁹ ꝙ cognitionē accepit oīm sup̄dictoꝝ ꝑ lumē irradiātis gr̄e dei q etiā pctōrib⁹ & malis q̄ntū est de se offert claritatē & splendorē gr̄e sue. Quidā aūt pie dicūt magdalenā audiuisse p̄dicantē xp̄m ꝙ satis uerisil̄e ē detestantē que peccata aīe ad dei imaginē formate ledāt. O q̄ acuta q̄ penetrabilia q̄ue ardentissima erant uerba Iesu xp̄i p̄dicantis. Loquebat̄ siquidē ex ītimis cordis cū admirādo feruore. Buliebat ei⁹ mēs aīas ut eripet de diaboli laqueis. Aspexit ergo sic p̄dicās & uidit magdalenā extrīsec⁹ & intrinsec⁹. Clamare forte cepit. O aīa mea ꝓ cui⁹ amore deus hō fact⁹ sū. Cur me ꝑsequeris? Cur mundū amplecteris. Cur patrē oīm deū ita superbe cōtemnis. Quid tibi ī fine succedet ꝓ uanitatib⁹ tuis. O plena oī miseria cur nō erubescis carnalē ducere uitā. An nō cōsideras ꝙ pctōꝝ finis interit⁹ est. Vita p̄ns nihil ē mūd⁹ cū suis bonis ꝓditor & labilis ē. Redi ad cor tuū & cōsidera uias tuas. Reuertere reuertere a uia tua mala. Reuertere ad me q te patient̄ expecto dulcissime īuito clementissimeqꝫ suscipio. Veni depone peccata tua & ueni ad me secura ueni īquā. O aīa mea dilecta & ego remittā tibi peccata cūcta que cōmisisti. Nō enī ueni uocare iustos sed pctōres ad pnīam. Hui⁹mōi aūt similibusqꝫ uerbis potuit xp̄s peccatricē magdalenā excitare illuīare & iflāmare q̄re mentē mutauit mundū cōtēnere cepit & uoluntatē ꝓposito se emendandi ac bn̄faciēdi impleuit qd̄ mystice designat̄ ī alabastro .i. ī uase de alabastro facto ſ̄ꝫ Cirillū qd̄ attulit plenū unguēto p̄cioso. ¶ Scdꝫ qd̄ ponit̄ de Maria magdalēa ī eius ꝯuersiōe dr̄ satisfactio. Per que.n. peccata peccauerat ꝑ eadē curauit satisfacere ſ̄m Greg. ī omel̄. Peccauerat siqdē ꝑ p̄sūptionē & audaciā. Satisfecit cū uerecūdia & erubescentia qa ingressa domū p̄hei nō stetit an̄ ſꝫ retro xp̄m Et stans inqt euangelista retro secus pedes ꝛc. Peccauerat ꝑ superbiā satisfecit cum humilitate tota inclinata ad pedes Iesu. Peccauerat ꝑ uanū oculoꝝ affectū

199

203

Satiffecit cū lacrimaꝝ inundantia. Peccauerat ꝑ inordinatū capilloꝝ decorem satiffecit ꝑ illoꝝ cōtemptū pedes Iesu cū illis abstergēdo. O felix cōmutatio excelsi dextera facta que paulo añ adeo erat aliena nūc studiosissime illi conat̄ adherere. ¶ Tertiū qđ ponit̄ in marie magdalene cōuersiōe dr̄ cōtritio. Erat utiq̄ abūdans dolor ꝓ peccatis ei9 in corde illi9 quē ꝑ lacrimas oñdebat. Tot enim ab ei9 oculis lacrime defluebāt ut sufficerēt ad lauandū pedes Iesu Pieq̄ possum9 cōtēplari ꝙ licet nihil dr̄et uerbo ī corde tñ suo loquebat̄ ad dñm O bone Iesu O pastor aīaꝝ O spes unica salutis mee miserere mei. Ego sū illa infelix ingrataq̄ peccatrix que te offēdi. Ego sū illa que lasciuo gestu uano aspectu nimioq̄ ornatu multorum aīas illaqueaui. Ego sum illa que mūdum cū suis bonis magis dilexi q̄ te deū meū bñfactorē meū fontē indeficientē oīs boni. heu me miseram heu me dolentē nimiū heu me qđ feci. peccaui inique egi Sꝫ tu pi9 & misericors indulge mihi. Ecce pedes tuos teneo qui me peregrināдo quesierunt Nō uenisti uocare iustos sꝫ pc̄tōres ad pnīaꝫ. Nō despicis cor cōtritū & huiliatū O Iesu dulcis O Iesu clemētissime O fili dei bñdicti sana aīam meā suscipe penitentē cōsolare lacrimātē ad te ueni ad te fugi ad te totis uisceribus clamo miserere mihi peccatrici que pata sū de cetero obtemꝑare uolūtati tue. Talia uel similia in cōtrito corde magdalene uersabant̄.

¶ Qualit̄ post conuersionem Maria magdalena multiplicem gratiam a domino Iesu christo est consecuta. Capl̄m. iiii.

TErti9 stat9 Marie magdalene quem cōsiderare debem9 dr̄ gratificatiōis Inuenit nāq̄ magdalena cōtrita grāꝫ apud xp̄m q tria bñficia ei exhibuit admirāda. ¶ Primū dicit̄ defensiōis. ¶ Scđm remissionis. ¶ Tertiū cōsolationis ¶ Primū bñficiū dr̄ defensiōis Factus eteñ fuit xp̄s defensor ei9 q defendit illā a pħeo ītra se murmurātē ut pꝫ in euāgelio a Martha sorore sua de illa conquerēte ut dr̄ Luce. x. c. Et a discipl̄is īdigne ferētib9 cū ungeret caput ei9 ut notat̄ Math. xxvi. c. ¶ Scđm bñficiū dr̄ remissionis. Remittunt̄ dixit xp̄s ei pc̄tā mł̄ta & cōuers9 ad illā addidit. Remittunt̄ tibi pc̄tā tua. O mellifluū uerbum. O iocūda sn̄ia. Ecq̄đ potuit audiri meli9 qđ utili9 q̄đue fructuosi9? Btati ait. psal. quoꝝ remisse sunt iniqtates &. q. t. s. p. O felix pnīa magdalene que xp̄m ad se traxit. Fecitq̄ ut peccatricē aīam antea ꝓpt̄ pc̄tā deletā de li° uite iustificaret & in numero conscriberet̄ electoꝝ suoꝝ. ¶ Tertiū bñficiū collatū a xp̄o magdalene fuit cōsolatiōis. Fecit eteñ eā dignā consolatiōib9 suis spūalib9 ita ut merito dr̄e posset illud psal. Cōsolatiōes tue. l. a. m. Quis nā explicet q̄lis fuit consolatio magdalene qñ stabat & audiebat uerbū xp̄i qñ cōuersabat̄ cū gloriosissima Maria mr̄e ei9 qñ anglos uidit resurrectiōem suā illi anūciātes quando pma

200

resuscitatū xp̄m ī specie ortulani aspexit & uocata ab eo Maria cognouit illum esse.uoluitq; pedes ei⁹ tāgere & tūc nō fuit p̄missa.qn̄ post cū aliis mulierib⁹ tenuit pedes eius dū eis apparuit ī uia qn̄ p⁹ exiliū pueīens cū Lazaro & Martha & ceco nato quē xp̄s illuīauerat & btō Maximino aliisq; xp̄ianis marsiliā post illius prie cōuersiōem p⁹q; miracula p̄lima sup̄ne cōtemplatiōis auida asprimā heremū petiit & ī loco angelicis manib⁹ p̄parato p.xxx.ānos īcognita māsit in quo nec aq̄ꝝ fluēta nec arboꝝ nec herbaꝝ erant solatia ut ex hoc maīfestaret̄ q̄ nō terrenis refectōib⁹ sed celestib⁹ epulis satiebat̄. Qualibꝫ enī die septē horis canonicis ab angelis ī ethera eleuabat̄ & celestiū agminū gl'iosos cāt⁹ corp̄alib⁹ aurib⁹ audiebat. Quāta ad huc fuit ei⁹ iocūditas cū dispōe dei ī extremo uite sue a sacerdote quodā inuenta ē quē ad beatū Maximinū misit ut die resurrectionis dominice oratorium sol⁹ īgrederet̄ tp̄re quo ad matutinū surgere cōsueuerat qđ & fecit uiditq; in oratorio mariā magdalenā spacio duoꝝ cubitoꝝ eleuatā a terra & stantē ī medio angl'oꝝ. O q̄ntū fuit magdalene gaudiū qn̄ postremo cōuocato uniuerso clero ab ip̄o ep̄o sanctissimū sacr̄m cū multa lacrimaꝝ inundatiōe suscepit & an̄ altare p̄strata aīam emisit ad celos. O admirabilis deus. O pr̄ misericordiaꝝ q obliuisceris oīm iniq̄tatū q̄s fecit impi⁹ si ad pn̄iam reuertat̄. Ecce on̄disti nobis in Maria magdalena quanta ē bonitas tua q̄nta patiā q̄nta caritas q̄nta gr̄a. Tu illā peccantē subportasti a te fugientē tenuisti obaudientē aduocasti reuertentē suscepisti & penitentē iustificasti atq; iustificatam in celo esse iussisti. Cuius meritis maiestatē tuam supplices dep̄camur ut nobis largiat̄ hic gratia & in futuro sempiterna gloria. Amen.

¶ Feria sexta quinte ebdomade in quadragesima. De horrendo peccato homicidii ad qđ consequi solet desperatio & impenitētia. Sermo.lx.

COgitauerūt ut interficerēt eū. Scribunt̄ hec uerba Iohis.xi.c.& ī euāº hodierno. Nescit quiescere maligna mens inuidoꝝ que sp̄ p̄xīo machinat̄ mala & exq̄rit dolos. Neq; peccatū aliqđ tā graue ē ut sibi facile non appareat. p̄pterea scribe & p̄hei statuerūt in cogitatu pessimo interficere xp̄m qđ tandē ope cōpleuerūt. Sic & pleriq; hoīes neq̄ ferales atq; crudeles ad suā irā explendā sepissime suos p̄ximos occidere nō formidāt. Et qm̄ homicidii peccatū solet sequi desperatio. Idcirco ad tm̄ periculū deuitandū in p̄nti sermone de homicidio erim⁹ locuturi qa penitētib⁹ satis p̄desse pōt hui⁹ materie declaratio. De homicidio ergo tria principalia mysteria p̄ponem⁹ aperienda.

¶ Primū dr̄ diffinitio. ¶ Quid sit homicidium & de his qui interficiunt seipos &
¶ Scđm modificatio. de occisione brutoꝝ & qualiter quandoq; homicidiū fieri
¶ Tertium punitio. potest absq; peccato. Cap'm.i.

204

PRimũ myſteriũ de homicidio apiendũ dr̄ diffinitio in quo qd ſit homi-
cidiũ uideam9. Et ſm̄ Ray. ĩ ſũma ſua & Hoſti. in ti. de homicidio. Homi
cidiũ ē hoīs occiſio ab hoīe facta. Et dr̄ ab hoīe & cedo cedis q̄ſi hoīs cediũ. Pro
cuius cōcl'ois declaratiōe tria ſunt dubia declarãda. Primũ utꝝ ſit licitũ occidere
uolucres piſces & hui9mōi. Scd̄m utꝝ hō peccet ĩterficere ſeip̄m. Tertiũ utꝝ
homicidiũ fieri poſſit abſq; peccato. ¶ Ad p̄mũ dubiũ rn̄dz Aug9 li. i. de ci. dei
dicēs. Q̄ fuit & ē error manicheoꝝ tenentiũ ꝙ ſit licitũ hoī interficere bruta & ir
rōnabilia. Cui9 erroris impietas apparet q̄a de9 bn̄dict9 oīa ſup̄dicta ad uſũ ho-
minis deputauit. Vn̄ Gen̄. ix. dixit de9. Creſcite & multiplicamī & replete ter-
rã. Et ſit timor ur̄ ac tremor ſup cũcta aīalia terre & ſup oēs uolucres celi cũ uni-
uerſis que mouent̄ ĩ terra. Oēs piſces maris manui ur̄e traditi ſũt & oē qd̄ moue-
tur & uiuit erit uobis in cibũ. Propterea Aug9 ubi ſup̄ ait. Iuſtiſſima ordinatiōe
creatoris & mors & uita eoꝝ nr̄is uſib9 ſubdit̄. Ex quo inqt Tho. ii. ii. q. lx. iiii. ꝙ
null9 peccat utēdo re ſua ad hoc ad qd̄ ē ordinata. Ex ordĩatiōe aũt diuĩa ut pre-
dictũ ē generalit̄ plante ſunt ꝓpt̄ aīalia & utraq; ꝓpt̄ hoīem. Vſus aũt eoꝝ in
cibũ maxīe neceſſarius ē qd̄ ſine occiſione fieri nō pōt. Hinc & Arı̄ in. i. politice
inqt ꝙ uenatio ē q̄i quoddã iuſtũ bellũ quo homo rōnalis rebelles ſibi beſtias de
uincit & ad ſuũ uſũ cōuertit ꝓpt̄ que oīa in diffinitione dr̄ ꝙ homicidiũ ē homis
& nō bruti. ¶ Ad ſm̄ dubiũ fuere nōnulli qui dixerũt ꝙ nō peccat q interficit
ſeip̄m q̄a inuenti ſunt p̄ſtantiſſimi uiri q ſibi ip̄is mortē intuler̄t. Nã Samſon
interfecit ſeip̄m ut patet Iudicũ. xvi Cato ceſorin9 ut dr̄ ĩ ſpecl'o hoc ip̄m fecit
Idem & Cato uticēſis ut refert Lactã. in. iii. li°. Idip̄m cōfirmãs de Cleante de
Criſpo de Zenone & de Empedocle. Curcius armat9 equo in hyatũ terre ſe p̄
cipitauit ut Aug9 memĩt li°. v. de ci. dei. Sed cōtra hãc opinionē ē ueritas rei q̄a
ut inqt Alex. in. iii. & Tho. ii. ii. ubi s̄. Nulli licet ſibi ip̄i mortē inferre q̄druplici
rōne. Primo hoc ē cōtra rōnē naturalē q̄a unaqueq; res nitit̄ conſeruare ſe ip̄am.
Vn̄ Arı̄. in. ii. de aīa ait. Oīa appetũt eſſe & illi9 cã agũt quicqd agũt ſm̄ naturã
Et Boeti9 in. iii. de cōſo. Omne nãq; aīal tueri ſalutē laborat mortē perniciemq;
deuitat. Scd̄a rō ē quia ē contra caritatē qua unuſqſq; tenet̄ ſe diligere. Tertia
ratio ē q̄a eſt cōtra cōitatē quia qlibet hō ē pars cōitatis. Quarta q̄a ē cōtra deũ
ſicut qui alienũ ſeruũ interficit q̄re ꝓ nullo cãu debet ſe qs occidere. Neq; etiã
occōne uitandi penã quia ſm̄ regulã apl'i. Nō ſunt faciēda mala ut inde ueniãt
bona. De Samſone uero & uirginib9 qbuſdã que tp̄re p̄ſecutiōis ſe in caſuꝝ flu-
uium precipitarũt & tn̄ inter ſanctos habent̄ ait Aug9 li°. i. de ci. dei ꝙ non pec-
cauerunt ſe occidendo q̄a fecerunt illud ex reuelatione & in inſtinctu ſpiritus
ſancti. Cauēdum tn̄ ē hodie ut nō credat̄ oī ſp̄ui q̄a multos diabol9 trãſfigurãs

ſe in angelum lucis decipe conſueuit. ¶ Ad tertiū dubiū cū querebať utꝝ homicidiū fieri pōt abſqꝫ peccato. Dico ꝙ ſic ī triplici actu. Prim9 dr̄ caſualitatꝭ. Scd's neceſſitatis. Terti9 utilitatis. Prim9 actus dr̄ caſualitatis cū qs aliū interficit nō uolūtate ſed caſu ut inqt Ray. in ſūma ſua. Caſu fit homicidiū ut cū qs ꝓiicit lapidē ad auē uel ad aīal & alius trāſiens ex inſperato occidiť. Vel īcidit arborem ad cui9 caſū aliqs oppmiť. Sed diſtinguēdū ē qa interficiēs caū aut dabat operā rei licite aut illicite. Si illicite utputa ſi ꝓiiciebat lapidē uerſus loca ꝑ que cōſueuerūt hoīes trāſitū facere & ſilia hic homicida reputať ut. xv. q. i. c. Merito. &. §. Ex p̄miſſis. Vn̄ ſi cleric9 ludo uľ exercitatiōe uiriū uel uenatiōe iaculū mittens aliū perimit qa hoc ab eo debet eſſe penit9 alienū homicidii re9 efficiť ut patet l. di. c. Clerico. & extra de p̄ſumptiōib9. c. i. Si uero interficiēs caſu dabat operā rei licite ut qa magr̄ cā diſcipline uerberabat diſcipľm uel qa deponebat aliqs fenum de curru uel arborē ꝓpriā ſibi neceſſariā incidebat & ſilia Hic ſi adhibuit diligentiā quā potuit uidelicet reſpiciēdo & ꝓclamādo non nimis tarde uel remiſſe ſed tp̄re cōgruo & alte ita ꝙ ſi aliquis erat ibi uel ueniebat poterat fugere & ſibi cauere & magr̄ nō exceſſit modū in uerberando diſcipľm nō imputabiť ei homicidiū ſi caū cōtingat. Si aūt dabat operā rei licite & nō adhibuit diligentiā debitā homicidiū imputabiť ei hui9i diſtinctio poniť di. l. c. Sepe cōtingit. & c. Si duo frēs. & extra de homici. c. Iohes. & c. Quidā ut aſſeris. ¶ Scd's actus in quo homicidiū nō ē peccatū dr̄ neceſſitatis cū qs aliū interficit ſe defendēdo ne occidať ab eo. Notandū tn̄ ſm Ray. in ſūma ſua ꝙ aut neceſſitas occidēdi fuit euitabilis qa poterat euadere abſqꝫ occiſiōe & tunc ē re9 homicidii aut fuit neceſſitas ineuitabilis qa occidit hoīem ſine odii meditatione imo cū dolore animi ſe & ſua liberādo cū alias nō poterat euadere & ſic occidēs nō peccat nec aſtringiť ad penitentiā niſi ad cautelā ꝓpť ambiguū duplicitatis ut patet. xxiii. q. v. c. Excōicatoꝝ. Et licet quidā dixerit ꝙ iſtud intelligiť de laicis tm̄ & n̄ de clericis. Veꝝtn̄ uerior ē opinio & cōior ꝙ cleric9 interficere pōt ī neceſſitate ineuitabili & n̄ peccat nec efficiť irregularis ſicut habeť extra de homicidio in. c. Significaſti. extra de ſen. exco. c. Dilector. li. vi. & in Clem̄. Si furioſus. de homicidio. qa ut dr̄. ff. de iuſtitia & iurꝭ. l. Vt uim ui. Vim ui repellere licet cū moderamīe inculpate tutule. Tertius act9 ī quo homicidiū nō ē peccatū dr̄ utilitatis cū. ſ. qs aliū occidit uel in bello iuſto pugnando uel ex auctoritate officii iuris ordīe ſeruato maleficos puniēdo Nā Exodi. xxii. dixit de9. Nō patierꝭ maleficos uiuere ſup terrā. Ex quo dicit Tho. ii. ii. ubi ſ. Q ſicut licitū ē occidere aīalia bruta in q̄ntū nataľr ordinanť ad uſum hoīm ſicut impfectū ordinať ad pfectū ſic cū oīs ps ordineť ad totum ſicut impfectū ad perfectū. Oīs eni pars nataľr ē ꝓpť totum. Vn̄ & pro

salute totius corporis laudabilit̃ precidit̃ mẽbꝝ putridũ. Idcirco cũ quelibet sin-
gularis ꝑsona comparet̃ ad totã cõitatẽ sicut ad totum unus hõ ꝑiculosus cõitati
& corruptiuus alioꝝ laudabilit̃ & salubrit̃ occidit̃ ut bonum cõe seruet̃ q̃re nec iu
dex peccat reos ad mortẽ cõdẽnando ex debito officii & amore iustitie nec mi-
nister peccat si iussus a iudice occidat cõdemnatũ ut habet̃ expresse. xxiii. q. v. c.
Miles. c. Cũ minister. c. Officia. c. Lex eterna. & c. Qui ꝑcutit. Et utinã hui⁹ se-
ueritas abundaret ĩ illis ad quos spectat alioꝝ crimĩa punire. Veꝝ tñ hodie puni
unt̃ ñ rei & malefc̃tõres amore iustĩe sed illi tm̃ q̄ lꝫ rei sint fautores tñ nõ hñt.

¶ Q. non solum manu sed etiam multis aliis modis homicidium damnabiliter
committi potest. Capl̃m. ii.

SEcundũ mysteriũ de homicidio aperiendũ dr̃ modificatio. In quo uiden
dũ ẽ quot modis homicidiũ cõmittit̃. Et loq̃ndo de homicidio ꝓꝑe dico
ꝗ comitti põt tripl̃r. Prĩo suasiõe. ¶ Scd̃o auxiliatiõe. Tertio oꝑatiõe. ¶ Prĩo
suasiõe uel cõsilio. Et ẜm v̀v̀. hoc intelligit̃ de cõsilio exhortatiõis uel approba-
tiõis nõ de cõsilio simplicis opinatiõis. Si q̄s enĩ querẽti alicui in genere an lice
ret xp̃iano clerico uel laico paganũ occidere non aĩo ꝑsuadendi sed exponendi
quid hoc caũ sentiret rñderet hoc esse licitũ ñ fieret irregularis licet ille cui tal̃r
rñdisset paganũ p⁹ea interficeret ex cõfidẽtia illi⁹ rñsiõis licet etiã iste errasset
in rñdendo. Inno. uero in glo. sup. c. Ad audientiã. extra de homicidio dĩc sic. In
telligit̃ cõsiliũ uel mandatũ dedisse in mortẽ alicuius qñ suasit illud uel rogauit
uel mãdauit uel alias cõsuluit utilitatẽ que sequeret̃ ex homicidio ostendendo.
¶ Scd̃o cõmittit̃ homicidiũ auxiliatiõe cũ. s. q̄s auxiliat̃ occisori astãdo mistrã-
do arma monẽdo cõfortando & hui⁹mõi. Vt enĩ dr̃ Ro. i. Nõ solũ q̄ faciunt sed
qui cõsentiũt faciẽtib⁹ digni sunt morte. ¶ Tertio cõmittit̃ homicidiũ oꝑatiõe
Et hoc multiplicit̃. Primo ueneno aut uenenosis medicinis. Sic occider̃t Alex.
magnũ Cassander Philipp⁹ & Solla filii Antipr̃is ẜm. Q. curtiũ Dederũt nãq̄
in potũ uenenũ sibi quo hausto ẜm Iustinũ ĩ media potione uelut telo cõfossus
ingemuit deportatusq̄ ẽ a cõuiuio semianimis. Maliuoli aũt dicebãt eũ ebrieta-
te perire. Quarto itaq̄ die indubitata morte sentiẽs tumultuantes milites quia
rex occidebat̃ insidiis pia oratiõe sedauit cũctisq̄ dexterã porrigẽs eos osculat⁹
ẽ. Sicq̄ defecit anno etatis sue. xxx. Venenosis insuꝑ herbis atq̄ medicis carna-
les quedã & libidinose mr̃es filios suos adhuc ĩ utero latitãtes perimũt. Medici
aũt & aromatarii ul̃ ĩcuria ul̃ negligẽtia uel malicia dũ uenenosas medicĩas egro
tis tribuũt in hũc errorẽ ꝓlabunt̃. Taceo reliq̄ que dr̃e possem tã de mulieribus
q̃ de uiris qm̃ sufficere debet eis q̄ uenenis utunt̃ stimulus consciẽtie sue. Scd̃o
cõmittit̃ homicidium opere cum maleficiis & incantationibus. Vidi ego Ianue

conbuſtam & affixam palo q̄ndam ſclauam que ſuum dn̄m ac dn̄am cū his diabolicis ſupſtitiōib⁹ interfecerat. Tertio cōmittit̄ homicidiū ope percutiēdo manu Sic Cain interfecit frēm ſuū Abel ut dr̄ Gen̄.iiii.Et hoc utiq̄ pctm̄ ſatl graue ē atq̄ crudele.tū qa ē cōtra p̄ceptū dei q ait exo.xx.Non occidas.tū qa eſt contra opificiū ei⁹ qui corpus & aīam mirabili ſapīa ſua uniuit Eſt etiā hoc peccatū cōtra corp⁹ pximi & ſepe cōtra aīam ei⁹ qa dū int̄ficit̄ nō eſt cōtritus.Eſt cōtra parentes int̄fecti q excitant̄ & cōmouēt̄ ad odiū. Eſt contra rempu.qa homicida oēs leges oīaq̄ iura ſpnit. Eſt cōtra angelū cuſtodientē q nō paꝝ de ſuo cuſtodito interfecit dedignat̄. O igit̄ hōicida ptinax & ſupbe. O pctōr neqſſime.O crudelior oī fera peſſima cōtine manū tuā noli ſeuire in pxios tuos.Si peccaſti hacten⁹ age pnīaꝫ. Si in pposito es occidēdi deſine ab ira & derelinque furorē Vince teip̄m & noli peccatū tā horrendū tanq̄ deo exoſū in mortali cōmittere. Noui nāq̄ quāpl'es q tandē leti facti ſunt eo q mutauerūt conſiliū ſuū. ppterea dico & iteꝝ dico. Nolite locū dare diabolo nolite effūdere ſāguinē hōis qm̄ int̄ cetera pctā homicidiū maximi ē nocumēti. Vnde poſito q homicida hr̄et in ptāte uel deſtruere celū & terrā & oīa que in eis ſūt dūmō talis deſtructio non ueīret īdamnū hoīm uel int̄ficere hoīem mai⁹ malū cōmitteret illū īterficiēdo q̄ deuaſtando cūcta corpora celeſtia & oīa alia que ſunt in hoc mūdo Maiorem ſiquidem iniuriā faceret deo hoīeꝫ interficiens q̄ q ſine hōis dāno celū p̄uaret luminarib⁹ ſuis aerā uolucrib⁹ terrā arborib⁹ & mare aquis.

¶ Q̄ omnes leges tam diuine q̄ humane acrit̄ & grauiſſime damnāt ac puniūt homicidas. Caplm̄.iii.

TErtiū miſteriū apiendū de homicidio dr̄ puītio.Punit̄ ſiqdē homicidiū grauit̄ triplici pena. Primo pena legali. Scd̄o pena conſcīali. Tertio pena dīnali. ¶ Primo punit̄ pena legali.Scriptū quippe eſt in lege ueteri exo.xxii.c. Qui pcuſſerit hoīem uolēs occidere morte moriat̄.Idē dic lex ciuilis .ff.ad.l.corneliā.de ſiccariis.l.i.&.C.ad.l.corneliam de ſiccariis.l.Is q cum telo Scd̄m uero legē canonicā hōicida ē irregularis & non pōt pmoueri & eiicit̄ iam pmotus ſicut p3 l.di.c. Si qs uiduā.&.li.di.c. Aliq̄ntos.& de pe.di.i.c.piculoſa & extra ne clici uel monachi.c. Snīam ſanguīs.& extra de hōicidio.c.Sīc dignū &.c.Significaſti. ¶ Scd̄o punit̄ hōicidiū pena cōſcīali.Nam in foro penitētie ſcd̄m Ric.in.iiii.hōicida aſtringi debet ad ſatiſfaciendū & q̄uis nō poſſet reſtituere uitā obligat̄ tn̄ ad reſtituendū alia bona p illo dāno compenſata q̄litate leſi & q̄ntite damni & poſſibilitate dānificantis & hāc reſtitutiōeꝫ debet facere ad arbitriū boni uiri Et q talis teneat̄ ad reſtitutiōꝫ p3 qa q̄nto hō aliū pl⁹ damnificat tātomagis ad reſtitutiōeꝫ tenet̄ Bona aūt corpis bona exteriora excedūt

Scotus aūt in.iiii.di.v.dicit. Q pro satisfactiōe homicidii expedit homicide primo ꝙ exponat uitā suā i cā iusta utpote cōtra ecclīe iimicos uel cōtra hereticos seu alios infideles & hoc ordinādo laborē & piculū suū in satisfactionē illius quē ipe occidit ut si cui nō pōt i corpalibus satisfaciat in spūalibus bonis. Scđo si predicti casus nō occurrāt totā uitā suā in orōne & pnīa debet ordinare ad illi⁹ sub leuationē quē ipe occidit. Tertio quoqꝫ si interfectus alios sustētabat. s. prēz uł matrē aut alios sibi ꝓpinquos seu paupes obligaᵗ talis iterfector oibus illis ad tantā restitutionē q̄ntā illis abstulit ꝑ interfectionē illi⁹. Sed ego puto Scotū oīa supdicta intellexisse de quadā cōgruitate n̄ necessitate & ꝓcipue pmū. s. de exponenda uita ꝑ aīa interfecti ꝙ si ipe intelligi uoluit de necessitate expedire. Ego salua reuerentia sua id non credo neqꝫ teneo. Qm̄ ut inqt Hiero⁹ ad Damasū papā. Lex iustitie tenax clementiā nō habebat. Sed quicūqꝫ adulᵗ fraudator homicida & ut breuiᵗ dicā q̄licūqꝫ mortali crimīe detinebaᵗ nulla uenia penitentie laxabaᵗ a crimīe oculū ꝓ oculo dentē ꝑ dente aīam ꝑ aīa iubebaᵗ exoluere. Sed misit deus filiū suū natū ex muliere factū sub lege q austeritatē legis euāgłii grā tꝑrauit. hec ille Et ꝓpterea mihi uideᵗ ꝙ occisori pnītēti satisfaciat quelibꝫ alia satisfactio sibi iposita ad arbitriū discreti ꝯfessoris absqꝫ hꝰ ꝙ uitā suā exponat piculo morꝭ qa talis obligatio satis esset dura atqꝫ ꝑiculosa. Induceret nāqꝫ quoslibet hoīcidas in desperationē & deus benign⁹ despationē maxīe odit qa ut ait Hiero⁹ ad Rusticū monachū. Nihil sic offendit deū sicut cor impenitēs Solū despatiōis crimen ē qđ ueniā cōsequi nō pōt. ¶ Tertio puniᵗ homicidiū pena diuinali. Est utiqꝫ sepissime de⁹ homicidaꝝ seuissim⁹ ultor & robustissim⁹ ꝑsecutor cui⁹ iudicio fit ut homicide feriētes gladio gladio ferianᵗ & omissis que ī scripturꝭ habenᵗ & notissima sūt. Patet etiā hoc in exēplis gētiliū. Crudelis & homicida Cyrus ꝯm Iustinū & Paulū orosiū in bello occisus fuit eiusqꝫ caput ī utrē humano sanguie plenū missum ē. Crudelis & homicida Nero ut dixim⁹ in sermōe de antixp̄o interfecit semetipm̄. Domician⁹ ꝯm Eutropiū & Orosium q senatores nobilissimos occidit multos etiā consobrinos suos a cubiculariis suis occisus ē anno etatis sue. xlv. Hānibal carthagiñ. q ex crudelitate captiuos romanos oneribus & itinere fessos ut dic Valerius sub rubrica de crudelitate succisa pma pte pedū relinquebat quosdāqꝫ frēs & ꝓpiquos ferro usqꝫ ad mortē decertare cogebat ueneno se extixit. Nā fugerat p⁹ Carthaginē deuictā ad Antiocū regē ad quē a senatu romano missi fuere legati q regē ad pacē cogerēt Hānibalemqꝫ deposcerēt. & cum Hannybal de fuga atqꝫ salute oīo desperasset ueneno hausto qđ more regio sub gēma ferebaᵗ inclusū obiit. Sicqꝫ ab his q ad eū cōprehendendū missi fuerant exanimis ē inuentus ꝯm Eutropiū. De interfectoribus

etiam Cesaris sic scribit Suetonius. Nullus fere triennio supuixit nullꝰq; natali morte obiit. Nā pars naufragio ps ꝑlio defuncta ē. Quidā se illo pugione quo Cesarē uulnerauerāt occiderūt. Diebꝰ etiā nostris multa nobis exempla mrata sunt. Ex quibꝰ unū tacendū mime puto. In ciuitate Eugubii quidā iuuenis nōie Petrus impedire uolens testm̄ pris iam defuncti unū de executoribꝰ Laurentiū .s. de strociis de Florētia filiū dñi Pale manu ꝓpa interfecit. Erā ego Padue ubi & dñs Palas supdictus etiā morabat. Egoq; sibi nuntiaui dolendū casū & inopinatū filii hortās illū plurimū ad patientiā. Seqnti uero q̄dragesima cū Senas accessissem reperi ibi homicidā illū q sepius ad me ueniēs p̄cabat ut ab uxore interfecti que Florētie tūc erat ꝑ meas litteras sibi ueniā impetrarē. Qđ cū obtinere nō ualuissem ille miser i ciuitate Senaꝝ stare decreuit. Et dū habitaret i quodā hospitio uenerūt duo ex Florētia p̄tio ducti q hospitē pecuīa corrumpentes in eius cellario p̄fatū iuuenē occiderūt amputauerūtq; digitū eius his qui illos miserāt pro signo ferendū. Dū aūt irent simul i itinere duo illi ceperūt cōtendere unusq; in sociū irruēs ipm peremit. At & ille captus ē & scd̄m iuris regulas uita priuatus in partesq; diuisus tanq̄ duoꝝ homicidioꝝ pditissimꝰ reus. O igit terribilis iustitia dei q homicidis etiā in hac uita repēdit uicē. Timete igit illā oēs q prompti estis ad rixas & ab homicidio uobis caueatis ut sic ualeatis acquirere in hoc seculo dei gratiam & in futuro gloriam. Amen.

¶ Sabbato quinte ebdomade in quadragesima. De sacratissima cōmunione ad quā omnes fideles se debent disponere & preparare. Sermo. lxi.

Qui mādучat meā carnē & bibit meū sanguinē i me manet & ego i illo. Verba sunt redēptoris nr̄i origial̄r. Ioh. vi. c. Amplius nō ē differendum dicere & loq de sanctissima cōione qm̄ iam appropiquat tp̄s quo fideles cuncti ad illā deuote sumendā esse debēt expediti. Sūt tn̄ multi q obliti salutis sue cōicare aut negligūt aut renuūt & cōtēnunt. Quibus in hoc sermone oñdere statui q̄nta sit necessitas suscipiendi sanctissimū eucharistie sacramentū. Opus equidē ē cū uerbis ueritatis conterere duriciē obstinatoꝝ qm̄ nihil piculosius aut damnabiliꝰ ipis pōt euenire q̄ separi ab amore a beniuolētia & a gratia dñi nr̄i Iesu xp̄i. Ipse utiq; in uerbis in themate allegatis se mansuꝝ pollicet cū eo qui eius carnē mādūcat & sanguinē bibit i sacro altaris. Vt igit rūpant corda durissima eoꝝ qui cōmunionem fugiunt de ipsius necessitate locuturi tria mysteria proponimus declaranda.

¶ Primū dr̄ obligatiōis. ¶ Secūdum exclusionis. ¶ Tertium conditionis.

¶ Q obligant ad cōmunionē homines tum ob memoriā passionis xp̄i tum propt ecclesie preceptum tum etiā propter xp̄i cominationem. Caplm̄ i.

207

PRimũ mysteriũ de cõione declarandũ dr̃ obligatiõis. Obligant̃ siquidẽ
hoĩes ad cõicãdũ suscipiẽdũq; sãctissimũ sacr̃m dñi nr̃i Iesu xp̃i triplici
rõne. Prĩo rõe recordatiõis. Scd̃o rõne p̃ceptiõis. Tertio ratiõe cõminatiõis.
¶ Primo rõne recordatiõis. Institutũ siquidẽ fuit sacr̃m altaris a dño Iesu xp̃o
ut fideles sui illud sumẽtes recordarent̃ amoris quẽ nobis ostendit dum pro nr̃a
salute passionẽ acerbissimã crudeleq; mortẽ patientissime tolerauit. Vñ Math.
xxvi. & Luce. xxii. ip̃e ait. Hoc facite in meã cõmemorationẽ. Et Paulus. i. Cori.
xi. ait. Quotiẽscunq; manducabitis panẽ hunc & calicẽ bibetis mortẽ dñi annun
tiabitis donec ueniat. Et idẽ ponit̃ ĩ snĩa de cõse. di. ii. c. Scriptura. c. Quia pass9.
c. Semel xp̃s. c. In xp̃o. &. c. Semel ĩmolatus. In. c. Quia xp̃i corpus. Eusebius ita
loquit̃. Quia corpus assumptũ ablatur9 erat ab oculis & illatur9 siderib9 necessa-
rium erat ut die cene sacr̃m nobis sui corporis & sanguinis cõsecraret ut coleret̃
iugit̃ per misteriũ qd̕ semel offerebat̃ ĩ p̃tiũ ut qa quottidiana & ĩdefessa curre
bat p oĩm salute redemptio ppetua esset redemptiõis oblatio & pennis uictia
illa iugit̃ uiueret & ĩ memoria & sp pñs esset ĩ gratia. hec ille. Cum ergo sacra-
mentũ hoc uenerabile fidelr̃ & deuote sumptũ xp̃m passum ad mentẽ reuocet
Ingratissimi pfecto censendi sunt illi q saltẽ semel in anno cõmunicare nolunt
O obstinate mẽtes q tanti bñfactoris nec etiã praro recordari uultis. O impia
aĩa peccatrix. Nõ sic fecit erga te filius dei benedicti. Nunq̃ ip̃e te obliuioni tra
didit Quinimo semp fuit memor tui nascendo sugendo ubera in cuna uagiẽdo
pegrinãdo uigilãdo ieiunãdo orãdo p̃dicãdo patiẽdo & moriẽdo. ppt̃ te nãq;
oĩa ista fecit semp te uidebat sp te diligebat semp tecũ ĩ suo corde colloquebat̃
atq; dicebat. O aĩa delicata. O aĩa insignis & nobilis ppt̃ te sum factus hõ ppt̃
te sum carne uestitus ppt̃ te fero quoscũq; labores ppt̃ te deniq; affixus ĩ cruce
pendo. Quare hoc xp̃s subdit illud Treñ. iii. Recordare pauptatis & trãsgressio
nis. i. afflictiõis mee potatiõis fellis & absinthii. O ferrea mẽs cur nõ audis uocẽ
amorosi Iesu cur illũ non inspicis & p suo amore ac cõmodo tuo uitia & peccata
deponis cur sacr̃m eius ĩ memoriã ipsius ut debes non accipis cur non cõpateris
doloribus cruciatibus & afflictionibus eius? Quibus oĩbus grauior ẽ ingratitudo
tua. Audi ip̃z o peccator audi inq̃ audi de cruce ad te clamãtẽ & dicẽtẽ s3 Bern.
Vide homo que p te patior uide penas quibus afficior uide clauos quibus cõfo-
dior nõ ẽ dolor sicut quo crucior cũ sit tant9 dolor exterior. Intus ẽ tñ dolor gra-
uior tã ingratũ dũ te experior. Ad hanc ergo ingratitudinẽ euitandã facit cõio
altissimi sacr̃i qd̕ ut p̃dictũ ẽ signũ ẽ memoratiuũ dominice passionis. ¶ Scd̃o
obligant̃ homines ad cõmunionem ratione preceptionis. Precepit nãq; sancta
mater ecclesia fidelibus cunctis ut cõmunionem suscipiant. De hoc autem pro

uarietate tēpoꝝ uaria facta sunt statuta. In ecclesia siquidem ꝓmitiā dū sanguis xp̄i recens feruebat in corde credentiū cōicabant oēs quottidie ut patet Actuū ii.c.& de conse.di.ii.c.Peracta.Lapsu uero tp̄ris usus cōionis deductus ē ad dies dn̄icos & de hoc dixit Aug⁹ de cōse.di.ii.c.Quottidie.Quottidie eucharistie cō-munionē accipe nec laudo nec uitupero.Oibus tn̄ dieb⁹ dn̄icis cōicandū hortor Succedente uero tp̄re statutū fuit ut ter in anno hoīes cōicarēt uidelicet ī pasca dn̄i natali & pent. ut expresse patet de cōse.di.ii.c.Et si non frequentius.&.c. Seculares. Notandū tn̄ qa qd̄ dr̄ de conse.di.ii.c.In cena dn̄i.s.ꝙ cōicandū erat in die cene intelligit̄ de cōsilio nō de p̄cepto. Tempore uero in quo caritas refrigiut eccl̄ia obligauit laicos ad cōionē tm̄ semel ī anno sicut patet extra de pe.& re.in.c.Ois.Et tn̄ tanta ē in multis nequitia maleq̄ uoluntatis obduratio ꝙ non solū nō cōicant semel in anno ueꝝ etiā sine cōione ꝑ annos & annos perdurant.

¶ Tertio obligant̄ ad cōmunionē rōne cōmunicatiōis. Dicit eni xp̄s cōminanter.Ioh̄.vi.c.Nisi manducaueritis carnem filii hominis & biberitis eius sanguinē non habebitis uitam in uobis.

¶ Q̄ excusant̄ a peccato qui non cōmunicant semel in anno ꝓpt̄ punitionē uł defectum & de his qui indispositi sunt. Capl̄m.ii.

SEcundū mysteriū declarandū de cōione dicit̄ exclusio. Excludunt̄ etenī a cōione nōnulli ꝗ cōicare nō debēt iuxta statutū ecclesie p̄fatū.s.semel ī anno ꝓpt̄ tria. Primo ꝓpt̄ punitionē. Scd̄o ꝓpt̄ defectionē. Tertio propt̄ indispositionē. ¶ Primo ꝓpt̄ punitionē.Nam nōnullis interdicta ē cōio semel in anno licet cōtriti sint & cōfessi ꝓpt̄ punitionē precedentiū peccatoꝝ. Vnde xxxiii.q.ii.c.Latorem.dr̄ de patricida aut matricida ꝙ nō debet cōicare usq̄ ad tres annos & ut dicit Ric ī iiii.Nulli notorio & manifesto ac infami peccatori cū ad pn̄iam reuertit̄ ē statim eucharistia ministranda tū ꝓpt̄ reuerentiā sacramēti tum ut probet̄ cōuersio uera uel ficta tum ne alii pusilli scandalizent̄. Posset tn̄ cōtrariū fieri ubi articulus pietatis uel necessitatis aliqn̄ alit̄ fieri suaderet puta quia esset tā feruida pn̄ia cōpunctio & lacrimaꝝ abundātia ꝙ etiā alios ad deuotionē ꝓuocaret uel mortis p̄iculū imineret. Nā in extremo uite nulli penitenti ē eucharistia denegāda ut ꝓbat̄ di.l.c.Penitens.&.xxvi.q.vi.c. Si presbit̄.&.c. Cognouimus.& de electiōe ī.c.Licet. ¶ Scd̄a rō q̄re aliqui excludunt̄ a cōione dr̄ defectiua siue defectiōis qn̄.s.aliq̄s deficit sensu aut rōne fatuitatis aut rōne etatis. De etate aūt in qua q̄s ad cōionē sit inducend⁹ dicit Alex.in.iiii.sūme ꝙ standum ē arbitrio boni uiri ꝗ potissime cōsiderare habet an ille ꝗ cōicare debet tantam habeat fidē & discretionē ut distinguere sciat inter sacr̄m in quo realit̄ continet̄ christus & materialem panem seu uinum. ¶ Tertia ratio quare aliqui

ff qn̄ sacra cō-munio denegāda est notorio pc̄tori

pueri qn̄ cōmunicanda

208

excludunť a cōione.dr̄ indispositiōis.quia non sunt dispositi cum firmo ꝓposito a uitiis abstinere,qui,ut diceť in.iii.mysterio,si sic coicauerit peccăt. Et rursꝰ si n̄ coicauerit semel in anno a peccato nō sūt imunes.Et si dicať q̄ nō uideť peccare q̄ coionem omittit q̄a se ad illā indispositū uidet cū hoc accedat ad sacramēti reuerentiā Respōdeo & dico q̄ n̄ peccat ꝓpter reuerentiam sacri sed ꝓpter indispositiōe3 suā eo q̄ qlibet peccator teneť disponere se ad correctiō3 & emēdationē.Ex quo dicit Alex.in.ii.summe q̄ qn̄ peccator cogitat de sua mala uita & excitatur itrinsecus a dei grā gratis data & extrinsecus a uerbis scripture a uoce p̄dicatoꝝ ab exēplis bonoꝝ uiroꝝ ut peccata deponat si in tali actu nō agit operam ut cōterať de nouo mortaliter peccat peccato.s.negligētie ad qđ sequūtur alia peccata.s.contēptus diuine gratie.obduratio cordis.& ipnia.Idcirco friuola ē atq̄ piculosa excusatio illiꝰ qui dicit. Coicare nolo q̄a nō sū dispositꝰ peccata relinquere. Nā licet n̄ sit cū peccato cōmunicādū.tn̄ a peccato est abstinendum O quot detinet illaqueatos diabolꝰ O quot sūt fornicatores.adulteri.sodomite usurarii & similes q̄ nullam in suo corde mētionem faciunt de emendatione sua O isensati.O reprobri.O maligni inimici creatoris uestri dei. O damnandi cruciatibꝰ eternis. Cur duriciam uestrā uolūtatemq̄ i malo pseuerētem nō ispicit. Flete super uos metipsos. Flete inq̄ quia in breui pro dilectione momentanea luetis penas eternas.Heu heu q̄ta crudelitas.q̄ta ipietas q̄ta feralitas nō cōpati proprio periculo.ꝓprio damno atq̄ iacture.O luxuriosi domate uestrā libidinē O auari refrenate uestrā cupiditatē.O superbi deponite iras rancores & odia & nolite fugere.nolite cōtemnere christū deū.Ipse ē qui ad nos uenit. Ipse nobis offert seipm̄ in sacro altaris.¶Sed dicet aliq̄s ecquis scire pōt si sine peccato & mūdus sit? Inq̄t.n.sapiens ecclesiastes.iii.Nemo scit utꝝ odio uł amore dignus sit.Et Dauid in psalmo.Delicta quis intelligit? Cui ego respondeo.q̄ & si certitudinaliter de cōi lege nullꝰ se sciat esse in caritate tn̄ p coiecturas & signa pōt unusq̄sq̄ id credere atq̄ tenere.¶Sūt aūt he coniecture dolor de peccatis commissis,ꝓpositū ab illis in posteꝝ abstinēdi,humilis & diligens confessio,ꝓmpta satisfactio ad bonū operandū,expedita uolūtas. Veꝝtn̄ ut p̄dictū ē si quis oīno se ad hoc indispositū uiderit a sacra coione oīno abstineat.

¶ De tribꝰ conditionibus que p̄cipue obseruari debēt ab his q̄ sanctissimū sacr̄m deuote summere uolunt. Capl̄m.iii.

Tertiū mysteriū declarandū de coione dr̄ conditio.Coicare siquidem uolentes debēt corpꝰ christi cū deuotione fide ac reuerētia suscipere q̄bꝰ necessaria sunt maxime tria. Primū est munditia.¶Scd̄m diligentia.¶Tertium reuerentia. ¶ Primū qđ coicantibꝰ ē necessarium dr̄ mundicia que est triplex

Prima ē mūditia mētalis ut.s.mēs mūda sit ab oī ꝑposito malo & ab oī actu cui⁹ cūq; peccati mortalis. Et de hac dixit apl's.i.cor.xi.c. Probet aūt seipm hō & sic de pane illo edat & de calice bibat. Qui enī māducat & bibit īdigne iudiciū sibi māducat & bibit Notandū tñ ꝙ pōt qs dici indignus isto sacro dupliciť. Aut rōe ꝓprie iniquitatis & sic indign⁹ oīs exñs in peccato mortali. Aut rōne ꝓprie ꝑuitatis & infirmitatis sic qlibet etiā q̄tūcūq; sanctus indignus est.ꝓpterea oīs coīcans dicit.Dñe non sum dignus.Sed illi q ꝓpter suā īpietatem & maliciam īdigni sūt iuditiū sibi māducāt & bibūt dū sāctissimū sacr̄m suscipiūt.O sacerdotes.O religiosi eucharistiā frequētātes notate uerba,signate misteria. Vhe mūdo a scandalis. Ecqs enumerat quot sūt q poluto ore presumūt accipere corpus xp̄i: Veꝝtñ circa hoc dubiū oriť.utꝝ peccet sacerdos dans eucharistiā illi quem scit esse in mortali peccato.Et rñdet Ric.in.iiii.ꝙ talis peccator aut nō petit eucharistiā sibi dari & tunc sacerdos dādo peccaret.Aut petit & tūc distīguo.quia aut suū peccatū ē occultū aut manifestū.Si manifestū tūc sacerdos dando sibi eucharistiā peccaret qa legitimā cōtra ip̄m habet exceptionē quā sibi publice obiicere pōt.Et accipio hic manifestū nō ꝑ oī eo qđ ꝓbari pōt qđ magis ꝓprie dr̄ manifestabile q̄ manifestū.Vnde si sacerdos sciret ꝑochianū suū esse ī crimine qđ legitime cōtra eū posset ꝓbare ita qđ illud crimē nescirent cū ipso nisi duo uel tres testes ꝑ quos hoc ꝓbare posset ñ ꝓpter hoc deberet eucharistiā negare illi ī publico petēti qa iam inferret sibi penā añ criminis ꝓbationem quod fieri non debet ut poniť.xi.q.iii.in.c.Eoꝝ. Sed accipio hic maīfestū ꝑ notorio.Est aūt peccatū notoriū uel ꝑ sñiam uel ꝑ cōfessionē factā in iuditio aut euidētiam rei que tergiuersatiōe aliq̄ celari nō pōt extra de cohitatiōe cle.& mul.c.ultimo Si aūt peccatū suū ē occultū aut petit in occulto & tūc sacerdos sibi dādo peccaret qa habet cōtra eū legitimā exceptionem quā sibi in occulto obiicere pōt.Et ip̄m debet monere ne petat in publico ut hēť de conse.di.ii.c.Non prohibeat Aut petit ī publico & tūc ē distīguēdū qa aut ē de aliena ꝑochia & tūc peccaret sibi dando Aut est de ꝑochia sua & in tali casu sacerdos tenetur sibi dare quia cōtra eum non habet legitimā excptionē quā ei ī publico obiicere possit extra de officio iudicis ordinarii.c.Si sacerdos.Sic christus coīcauit Iudā quē sciebat ꝓditorē ne peccatū ei⁹ occultū pādereť ut.dr̄ i.q.i.c.Christus &.vii.q.i.c.Aduersitas. Illi ergo q cum peccato mortali coīcare p̄sumunt Iude similes efficiuntur.

Scd'a munditia necessaria coīcare uolētib⁹ dr̄ cōfessionalis.Debet nāq; qs ante sacr̄i susceptionem mundare se ꝑ cōfessionē factā sacerdoti.Sed ħ dubitare contingit.utꝝ cōtritus non confessus peccet mortaliť coīcando Et rñdet.Ric.ꝙ distinguendū ē qa aut talis habet copiam confessoris idonei & tēpus sufficiens ad

confitendum & loquelã liberã.aut non. Primo suscipiendo hoc sacr̃m mortalit̃ peccat q̃a ad hoc ꝙ hõ sit dign⁹ hoc sacr̃m suscipere req̃rit̃ ꝙ reconciliet̃ deo & eccl̃ie que recõciliatio ẽ ꝑ cõfessionẽ & absolutionẽ. Scd̃o mõ subdistinguendũ est quia ut iminet scãdalũ ꝑsone sue aut cõis hoc ẽ populi ut q̃a iã incepit sacꝛ mysteriũ si sacerdos est. Et ĩ quolibet istoꝝ casuũ licitũ ẽ cõicare cum proposito confitendi. Si tñ nõ adest aliq̃s ꝑdictoꝝ casuũ tenet̃ expectare quousq; habeat copiã cõfessoris. ¶ Tertia mũditia que req̃rit̃ in uolẽtib⁹ cõicare dr̃ corporalis Pro cui⁹ intelligentia notandũ scd̃m Boñ. & Ric. in.iiii.di.ix.ꝙ alia est imũditia corporalis que ẽ cõiũcta spirituali sicut pollutio ꝓueniens ex crapula uel ex turpibus cogitationib⁹ ꝑcedẽtib⁹ & cũ hac nõ licet ad sacr̃m accedere. Alia est immunditia pure corporalis nullũ horrorẽ inmunditie in aĩa generãs ut imũditia ĩ pede & hec nõ ĩpedit. Vnde pollutio ꝓueniẽs ex infirmitate uel debilitate nature nõ impedit usum sacr̃i licet laudabile sit ob reuerentiã abstinere. Similit̃ ĩmunditia menstruoꝝ ñ ꝓhibet mulierẽ cõicare q̃a est imũditia pure naturalis Simile põt dici de illa infirmitate que leuit̃.xv.uocat̃ fluxus seminis. Et si diceretur ꝙ tales ĩ ueteri lege reputabãt̃ ĩmundi & arcebant̃ ab ĩgressu ĩ templum & ab esu agni. Rñdent ꝑfati doc.ꝙ istud nõ tenet̃ hodie q̃a lex data est in onus & ĩ figura & ꝑ illas ĩmunditias significabant̃ ĩmunditie spirituales. Dicit tamẽ Boñ.ꝙ de⁹ diligit munditiã corporalẽ que excitat deuotionẽ mentis & abhominat̃ ĩmunditiã corporalẽ que est uia ad irreuerẽtiã mentis unde qui ĩmũdis manib⁹ tractaret corpus xp̃i ꝓpt̃ irreuerentiã sacr̃i non esset imunis a peccato Scd̃m principale qd̃ requirit̃ & est necessariũ cõicãtib⁹ dr̃ diligentia que adhuc triplex esse põt. Prima ẽ diligẽtia exaĩationis debet q̃dẽ q̃libet q̃ uult cõicare examinare diligẽt̃ seip̃m ut cõfiteat̃ de oĩb⁹ peccatis mortalib⁹ de q̃b⁹ memor esse põt q̃m si quis omisisset confiteri aliq̃d̃ peccatũ mortale ꝓpt̃ suã uoluntariã negligentiã licet ꝑsuaderet sibi ꝙ ꝓpt̃ confessionẽ alioꝝ eẽt mũd⁹ cõicando peccaret mortalit̃. Et si quis facta diligẽtia sua nõ recordaret̃ nisi de uno peccato & de illo dũtaxat confiteret̃ in particulari & de oblitis in generali cõicando grãm christi obtineret scd̃m Sco.in.iiii.di.ix. Imo multociẽs oblita peccata uirtute sacr̃i ad memoriã reducunt̃. Et tũc tenet̃ hõ p⁹ susceptũ corpus xp̃i quãcitius põt confiteri de illis ĩ speciali qd̃ etiã tactũ est a nobis dũ diximus de reiteratione cõfessionis. Scd̃a diligẽtia est feruent̃ orõnis. Debẽt utiq; q̃ cõicare hñt ꝑ aliquod spatiũ ante orare feruent̃. Tertia diligentia est pie meditationis. Debent etiã pie meditari & cõtemplari clementiã & amorem dñi nr̃i Iesu xp̃i qui nobiscũ esse dignat̃ ĩ uenerabili sacro. ¶ Tertiũ qd̃ est necessariũ cõicãtib⁹ dr̃ reuerẽtia. Debent nãq; corpus xp̃i sumere cum reuerẽtia & honore genuflexi

Ht de examine consc̃ie pro confessione. peccat mort uoluntarie negliges debita examinatione conscientie —

uidelicet & pectora sua tondentes.d.Cēturionis uerba Math.viii.Dn̄e nō sum dignus &c.Et de hoc deuotissimū est exemplū illud menteq̧ sollicita speculādū qd de beato Hiero.Eusebi9 in eius trāsitu narrat.Scribit eni sic.Quidā frater ad locū accedens sanctissimū corp9 Iesu xp̄i secum tulit qd ubi Hiero.uir dn̄i uidere potuit nobis ei auxiliantib9 ꝓstrauit se in terrā ꝓtinus & uoce & lacrimis q̄tū poterat clamabat.d. Dn̄e quis ego sū ut sim dign9 ꝙ sub tectū meū intres?Meruit hoc peccator hō? Certe dn̄e non sum dign9. Nūquid melior sim q̄ omnes p̄res mei?Tu moysi noluisti uno ictu oculi te m̄rare. Cur nunc tātū te humilias ut patiaris ad hoiem descēdere publicanū & peccatorē? Cūq̧ ꝓximus eēt sacerdos erigens se uir glorios9 genibus flexis cū cūctis tenentib9 magnis lacrimis & suspiriis & q̄pluries ꝑcutiens pect9 suū dixit.Tu es dn̄s meus & de9 meus qui ꝓ me passus es an forte ali9?Certe tu es ille q cū deus esset solus an̄ tēpora & sine principio genit9 a deo p̄re eterna & inuestigabili generatione q cū ipso p̄re & spiritu sancto unus de9 es ꝑmanens illud qd eras & es intra uni9 puelle corpusculū te clausisti fact9 hō. Tu nēpe es ille quē i Iordane baptizāte Iohe uox subito p̄rna celitus itonuit h. iqens ē fili9 me9 dilectus i quo mihi bn̄ cōplacui ip̄z audite.Et spirit9 sanct9 i te in colūba descendēs te esse unū cū p̄re & eodē i substantia declarauit. Tu bone Iesu ꝓ me crucis tā grand in tuo isto qd cerno pn̄s corpore suptulisti suppliciū ut mortē quā meis incurrerā flagitiis iterimeres & aīas antiquoꝝ quas dudū diabolica neq̄tia ifernalib9 mansionib9 detinebat recupares & totā hūanā naturā que corruerat in mortē ꝑpetuā tuo cū ip̄a pacificato p̄re ad uitā interminabilē reuocares.Tu es uita uitalis & amabilis atq̧ iocūda Multaq̧ alia addidit uerba mysteriis deuotissimis plena. Quibus finitis uir dn̄i glorios9 sac̄rm suscipiēs ad terrā supin9 rediit. Deide man9 in modū cruc supra pectus tenens.Symeonis ꝓphe uaticiniū decantauit.Quo finito apparēte luce q̄dā mirabili ex hac uita migrauit. Elaberem9 itaq̧ oēs ut cū omī deuotione qua possumus sac̄rm hoc frequētemus ut sic mereamur in hoc seculo ꝑticipes fieri diuine gr̄e & in futuro sempiterne glorie in qua uidebim9 deū sicuti est q uiuit & regnat ꝑ om̄ia secula seculoꝝ.Amen.

¶ Dn̄ica oliuarū in mane de contēptu mūdi ad quē nos christ9 rex regū iduxit uerbo pariter & exemplo. Sermo.lxii.

ECce rex tu9 uenit tibi mansuet9 sedēs sup asinā. Scribunt hec ūba Math.xxi.c.& in euāgelio hodierno. Inuigilandū est accuratissime ab oib9 nobis ne decipiamur a blandiciis ꝓditoris mūdi. Allicit eq dē nos apparenti suauitate dulciq̧ armoīa bonoꝝ tēporaliū.Cui si p̄buerimus aures mētis imemores facti gl̄ie celestis ruem9 in pelagus uastissimū

206 Nota de s.ma comm.e a Diuo Hiero.o suscepta

inferni tenebrosi sicut illi ꝗ syrenaꝝ cantus nō curāt euitare. De quibus sic dicit Hieroꝰ ad mr̄em & filiā i galliis cōmorantes. Narrant gētiliū fabule cātibꝰ syrenarū nautas in saxa p̄cipites & ad orphei cytharā arbores bestiasq; ut silicū dura mollita. Hinc & Hieroꝰ in ꝓlogo Iosue dicit. Nos ad p̄riam festinantes mortiferos syrenaꝝ cantus surda debemus aure ꝑtrāsire ꝓpterea saluator nr̄ in oī uita sua uerbo parit̄ & exemplo contēnere mundū nos docuit. Pro cuiꝰ cōtēptu hac die māsuetꝰ & humilis sedere uoluit suꝑ asinā. Et qm̄ rarissimi sūt ꝗ eiꝰ exēplū sequant̄ pluresq; īueniunt̄ dilectores q̄ contemptores mundi. Id circo in p̄senti sermone de mundi contēptu dicemus notabimusq; tres principales rationes quare sit contemnendus.

¶ Prima ratio dr̄ diuine ordinationis
¶ Secunda finalis consumationis
¶ Tertia maligne conditionis

¶ Q mūdus cōtēnēdꝰ ē eo ꝙ deꝰ ita ordinauit & de causa ꝓductiua mundi & tēpore ac unitate Capl̄m.i.

PRima rō quare contēnendus ē mūdus dr̄ diuine ordinationis. Ordinauit eni deus ut hō diligeret ip̄m deū summū bonū nō aūt mūdum. Vn̄ magister sn̄iaꝝ.i.di.ii.li.ait.fecit deus rōalem creaturā ut summū bonū ītelligeret intelligēdo amaret.amando possideret.possidendo frueret. Sed ꝓ huiꝰ partꝭ pleniore ītelligentia tria sūt de mūdo declarāda. Primū dicit̄ cālitas. Scd̄m tp̄alitas. Tertium unitas. ¶ Primū declarandū dr̄ cālitas utꝝ.s.cā efficiēs ꝓductiua mundi fuerit ip̄e deꝰ. Et circa hoc sunt tres opiniones ¶ Prima phoꝝ qui nescientes intelligere quomodo aliqd fieret ex nihilo sūt multa falsa de mūdo locuti Sicut patet de Democrito & Epicuro qui ut Lactantiꝰ ait.in.i.di.insti.dixerunt oīa fortuitu esse facta. Cōtra quos licet alii philosophi dixerūt mūdū esse factū ut patet primo de celo & mundo & scd̄o metauroꝝ tn̄ errauerunt. Aliqui asserētes illud factū eē a deo de sui eeña. Sed hec positio sequētibꝰ philosophꝭ apparuit inprobabilis ꝙ dei eeña nobilissima & oīo īuariabilis fieret corporaliū & uariabiliū materia que de se est impfecta nisi ꝑficiat̄ ꝑ formā. Anaxagor̄ autē opinio fuit ut dicit Aꝝ.i.physicoꝝ &.ii.de aīa & in.i.de generatione ꝙ mundꝰ erat factus ex p̄icipiis exn̄tibꝰ.s.materia & forma. Sed forme latebāt ī materia āteq̄ intellectꝰ illas distīgueret. Platonici uero posuerūt mūdū ex p̄icipiis existentibus materia & forma sed materiā posuerūt ꝑ se & formas seꝑatas. Thales milesiꝰ ut refert Lactantiꝰ li.i.di.insti.dixit deū ex aqua cūcta formasse. Vn̄ materiā reꝝ posuit in humor̄ & p̄icipiū cāmq; nascendi cōstituit ī deo. Omitto quid senserit Crisippꝰ qd Cleantꝭ qd Zeno qd Empedocles & ceteri ꝗ ideo errauerunt qa nescierūt cōtemplari oīpotētiam dei que ex nihilo potest facere aliqd. Vnde ex nihilo creauit angelos.ex nihilo materiā primā.ex nihilo creat

aias nostras ꝓpterea dicit Magr̄ di.xii.ii.li. Creare ē de nihilo aliqd facere hoc aūt nos intelligimus ex reuelatione dei facta Moysi eximio ꝓphaꝝ q ī pricipio Geñ.ita scripsit. In principio creauit de9.i.ex nihilo ꝓduxit scd'm glo.celum & terrā Ex quo de phis dicim9 illd' Lactātii i.i.di.isti. Omissis terrenis huiuscemōi phie auctoritatibus nihil certi asserētib9 aggrediamur uiā rectā quos eqdē si putarē satis idoneos ad bn̄ uiuendū duces eē & ipse sequerer & alios ut sequerent hortarer. Sed cū magna īter se concertatiōe desideāt secūqꝫ ipsi plerūqꝫ discordent apparet eoꝝ iter neqq̄ esse directū. Siqdē sibi qqꝫ ut est libitū ꝓprias uias īpresserūt cōfusionēqꝫ maximā īqrētib9 ueritatē reliquerūt. Nobis aūt q sacr̄m religionis accepim9 cū sit ueritas reuelata diuinit9.oēs utriusqꝫ sexus sine ullo discrimine ad celeste papulū conuocam9.hec ille. Sileant ergo phi & erroribus suis circa ꝓductionē mūdi īponāt iam finē. ¶ Scd'a opinio ē hereticoꝝ. Nā Monichi ut cōmeōrat Aug in li.de natura boi ponētes duo principia unū.s.deū oīuꝫ īuisibiliū aliud diabolū oīum uisibiliū dixerūt mundū istū uisibilē factū fuisse atqꝫ ꝓductū a diabolo tenebraꝝ pricipe Hāc aūt heresim ꝑditissimā conant̄ ipi probare auctoritate.rōe.& exēplo. Auctoritate cōtendunt ꝓbare.d.qꝫ diabolus in scripturis uocat̄ princeps & de9 mundi hui9. Vn̄ Io.xii.christ9 ait. Nūc iudiciū ē mūdi nunc princeps mūdi hui9 eiiciet̄ foras Et.Io.xiii. Venit.n.priceps h9 mūdi & in me n̄ habet qcq̄. Et de se Io.xix. Pilato dixit. Regnū meū n̄ ē de hoc mūdo Scd'o arguunt Manichi rōne sic. Nullū malū est a deo qa ut habet̄ Geñ.i. Vidit deus cūcta que facerat & erant ualde bona. Et Dio9.in li°de di.noibus ait. A summo bono nō egredit̄ nisi summū bonū. Sed mūdus est mal9. Ergo nō ē a deo Q aūt sit mal9 pꝫ qa si esset bon9 eēt diligēdus qa scd'm Dionisiū ubi s̄. Bonū ē naturalit̄ diligibile. Sed oīs p̄dicat mūdum fore contēnendū. Vn̄ Io.i.canonica .ii.c.ait. Nolite diligere mundū neqꝫ ea que in mūdo sunt.qa si qs diligit mūdū nō est caritas pr̄is in eo. Et Iac.iiii.scribit̄. Adulteri an ne nescitis qa amicitia h9 mūdi īimica ē deo. Quicūqꝫ ergo uoluerit amic9 h9 seculi eē īimic9 dei cōstituet̄. Et Io.vii.de mūdo christus dixit. Nō pōt mūdus odisse uos.me aūt odit qa testimoniū ꝑhibeo de illo qa opera ei9 mala sunt. ¶ Tertio supīducūt Manichi ad suū errorē confirmandū exēplū qd' Math.recitat.iiii.c.qn̄ ōndit diabol9 christo oīa regna mundi ꝓmittēs se ea illi datuꝝ si cadēs adorasset eū ergo uidet̄ qꝫ ipē erat dn̄s mūdi. Sed certe mētiunt̄ Manichei & scripturas corrūpūt distrahūtqꝫ a ueritate sens9 qm̄ ut ait Mgr̄ historiaꝝ scholasticaꝝ ī pricipio Geñ.& Alex.i .ii.summe & Boñ.& Ric.di.i.ii.li. Mūdus ī scriptura multiplicit̄ accipi cōsueuit Nā aliqn̄ accipit̄ ꝓ deo.aliqn̄ pro oī creatura seu oī creata natura.aliqn̄ ꝓ ipso hoie.aliqn̄ ꝓ uita pn̄ti aliqn̄ ꝓ uitiosa uita malorum.ꝓbat̄ h acceptio multiplex

ſatis clare. Nã Io.i.dr̃ de uerbo dei. In mũdo erat.i.in pr̃e ſcd̃m Aug. Et mũdus
ꝑ ip̃m fact9 ẽ.i.omne qd̾ reperit̃ ſiue in celo ſiue in terra Et mũd9.i.hõ eũ.ſ.uer
bũ incarnatũ nõ cognouit. Quod dictũ refert̃ ad iudeos. ꝙ etiã hõ intelligat̃ no-
mine mũdi pꝫ ꝑ illud qd̾ dr̃. Io.iii. Sic deus dilexit mũdũ ut filiũ ſuũ unigenitũ
daret ut oĩs q̲ credit in illũ nõ ꝑeat ſꝫ habeat uitã eternã. Q̲ etiã mũd9 accipiat̃
ꝑ uita pñti pꝫ in v̇bis christi.d. Io.xvi. Exiui a pr̃e & ueni ĩ mũdũ iteꝝ relinquo
mũdum & uado ad pr̃em. ꝙ etiã mũd9 accipiat̃ ꝑ uita maloꝝ & iniquoꝝ hoĩuꝫ
colligit̃ ex uerbis christi Io.xv. diſcipulis.d. Quia de mũdo ñ eſtis. ſed ego elegi
uos de mũdo. ꝓpterea odit uos mũdus. Diabol9 itaqꝫ dr̃ prĩceps mũdi. nõ ꝙ ab
ip̃o mũdus creat9 ſit. ſed q̲a ẽ oĩm maloꝝ caput ſcd̃m illud Greg.xvi.mor. Ca-
put iniquoꝝ diabol9 ẽ. Et hoc modo mũd9 dr̃ mal9 & merito odiẽd9 atqꝫ ſꝑnẽd9
Explicauit hoc ip̃m Io. cũ ſubdidit ĩ auctoritate p̄allegata. Nolite diligere mũ-
dũ ⁊c. Oẽ qd̾ ẽ in mũdo cõcupiſcẽtia carnis ẽ & cõcupiſcẽtia oculoꝝ & ſuperbia
uite. Dr̃ itaqꝫ diabol9 p̉nceps maloꝝ rõe p̄tacta. Et a Paulo uocat̃ de9 hui9 ſcl̾i
nũcupatiue ſicut ab eodẽ phil̾.iii. Guloſoꝝ uẽt̃ dr̃ de9. Et ꝑ hec dicta ſatis ſuffi
cienter rñſũ eſt ad auctoritates ac rõem q̄s Maĩche9 induxerat. Ad exẽplũ uero
dicim9 ꝙ dia9 qñ ꝓmittebat xp̄o mẽdacit̃ loquebat̃. Voluiſſet utiqꝫ deciꝑe cũ
mẽdacio ſuo ſicut decepit in paradiſo terreſtri p̉mos hoĩes & quottidie decipit
ſibi credentes propterea Io.viii. xp̄s de ip̄ſo dixit. In ueritate nõ ſtetit q̲a ueri-
tas nõ ẽ in eo. cũ loq̲t̃ mẽdaciũ ex ꝓpriis loq̲t̃ q̲a mẽdax ẽ & pr̃ ei9. Stẽt ergo cõ
fuſi Manichei cũ diabolo pr̃e ſuo & de mũdi ꝓductione amplius non loquãtur.
Tertia ẽ opinio uera ſanctoꝝ ꝙ mũd9 ẽ in eſſe ꝓduct9 a deo quã eccleſia ĩ ſym-
bolo appl̾oꝝ p̄dicat.d. Creatorẽ celi & terre. Et ĩ ſymbolo pr̃um. Factorẽ celi
& terre ui.o.& inui. Que ueritas colligit̃ ex dictis ſcripture utriuſqꝫ teſtamenti
Vñ ſapiens ecc.i.ait. Vnus ẽ altiſſimus creator oĩpotẽs rex metuend9 nimis. Et
Iudith.xiii. Bñdict9 de9 q̲ creauit celũ & terrã Et Dauid.ĩ.pſal.lxxxviii. Tui ſũt
celi & tua eſt terra or.t.& ple.t.f.a.&.m.t.craſti. Et Iſa.xlviii. Ego p̉mus & ego
nouiſſimus. Manus mea fundauit terrã & dextera mea mẽſa ẽ celos. Et Io.i. Oĩa
ꝑ ip̃m facta ſunt. Et Eph̾.iii. In deo q̲ creauit oĩa. Et Col̾oſ.i. In ip̄ſo condita
ſunt uniuerſa que ſunt in celo & in terra uiſibilia & ĩuiſibilia. Et Heb.i. In initio
tu dñe terram fũdaſti & oꝑa manuũ tuaꝝ ſunt celi. Et Actu.iiii. Dñe tu feciſti
celũ & terrã. Et.xvii. Deus q̲ fecit mũdũ & oĩa que in eis ſunt. Et Apoc.x. Iura
uit ꝑ uiuentẽ in ſecula ſcl̾oꝝ q̲ fecit celũ terrã. Hoc inſuꝑ ut p̄miſſum eſt ph̾i q̲
plures cõfirmant licet in modo ꝓducẽdi deficiãt. Vñ Lact.li.i.di.iſti. Orpheus
inq̲t uetuſtiſſimus poetaꝝ deũ ueꝝ & magnũ primogenitũ appellat. eo ꝙ ante
ip̃m nihil ſit genitũ, ſed ab ip̄o ſunt cũcta generata. Et Macrobi9 li.i. de ſomno

H
error pagine translate. uerte follia a num° 208. ad 209, et lege de sono Scipionis etc
usque ad obliuioni tradere, et lege sic noli me obliuioni tradere, ut impre

Scipionis ait. Deus q̄ p̄ma cauſa ē uocatᷓ un⁹ oīm que ſunt queq̄ uidentᷓ eſſe p̄n
ceps & origo ē. Et ut inq̄t Aug⁹ li. xi. de ci. dei. Excepti pphēticis uocibus mund⁹
ipſe ordinatiſſima ſui mutabilitate & mobilitate & rerū omnium pulcherrima
ſpetie quodā mō tacite & factū ſe eē & niſi a deo ineffabilitᷓ atq̄ inuiſibiliter ſe
fieri potuiſſe pclat. Et idē li. x. cōfe. Interrogaui de deo meo celum ſolē lunā &
ſtellas & rn̄derūt. Neq̄ nos ſcim⁹ qd̄ queris. Et dixi oīb⁹ que circūſtāt fores car
nis mee. Dicite de deo meo aliq̄d Et exclamauerūt uoce magna. Ipſe fecit nos
Interrogatio mea intentio mea & rn̄ſeo eoꝝ ſpecies eoꝝ. hec ille Ex q̄bus oībus
cōſiderare debem⁹ q̄ admirāda ſit ſapīa creatoris q̄ timēda & uenerāda potētia
q̄ue laudanda ac bn̄dicēda bonitas que nobis fiūt notiſſima dū inſpicim⁹ mūdū
iſtū ab illo pductū de nihilo in quo oīa ſunt ordinatiſſima & nihil eſt ſupfluum
atq̄ diminutū. Scd̄m de mūdo declarādū dr̄ tēporalitas. Et hic uidēdū eſt. utꝝ
mūdus fuerit a deo pduct⁹ ex tēpore aut ab eterno. Et q̄buſdā uiſū ē Ariſtotilē
tenuiſſe q̄ mūd⁹ fuerit ab eterno ppterea quia p̄mo phyſicoꝝ dicit Q̄ materia
eſt īgenita & in p̄mo de celo & mūdo q̄ celū ē īgenitū & nullū ingenitū incipit
eſſe. ergo uniuerſitas reꝝ nō icepit eē. ppterea Boē. i. di. ii. li. ait. Excellētior itᷓ
phōs Ariſtoteles ſcd̄m q̄ ſancti ei īponūt & cōmētatores exponūt & uerba ei⁹
p̄tendūt ī hūc errorē dilapſus fuit. Quidā tn̄ moderni dicūt illū nequaq̄ ſēſiſſe
neq̄ intēdiſſe pbare q̄ mūd⁹ oīo nō cepit. Sed qd̄ nō cepit motu naturali. hec
Boē & ſanctus Tho. q. xlv. p̄me ptī dicit. Nō pōt pbari demōſtratiue mundum
ſemp fuiſſe nec rōes q̄s ad hoc Arꝫ. inducit ſunt demōſtratiue ſimplicitᷓ ſed ſcm
q̄d ad cōtradicēdū poſitionib⁹ antiquoꝝ ponētiū īcipere ſcd̄m quoſdā modos
ī ueritate īpoſſibiles. Et q̄ ita ſit apparet ex tribus. Primo q̄a tā in. viii phycoꝝ
q̄ in p̄mo de celo & mundo p̄mittit q̄ſdā opiniones ut Anaxagoꝝ & empedocl
& Platōis cōtra quos rōes cōtradictorias inducit. Scd̄o q̄a ubicūq̄ de hac mate
ria loq̄tᷓ īducit teſtīonia antiquoꝝ q̄ nō ē demr̄atoris ſꝫ pſuadētī. ¶ Tertio quia
exp̄ſſe dicit in p̄mo topicoꝝ q̄ quedam ſunt pbleumata dialetica de q̄bus rōes
nō hēmus. utꝝ mūd⁹ ſit eternus. Et cū pbat materiā īgenitā hoc facit iō q̄a ma
teria nō habet ſubiectū de quo ſit. & ſic pbat celū īgenitū q̄a nō habet ſubiectū
ex quo generetᷓ. ideo materia & celū nō īceperūt p generatiōꝫ ut q̄dā ponebāt
Sed quicq̄d Arꝫ. ſenſerit & ceteri phī de eternitate mūdi a nobis puifaciendū
eſt quoniam ſcriptura ſacra teſtatᷓ mundū nō fuiſſe ab eterno. Vn̄ puer. viii. Sa
pientia dei deus dei fili⁹ cū p̄re etern⁹ & cū ſpū ſancto ait. Dn̄s poſſedit me in
inicio uiaꝝ ſuaꝝ anq̄ q̄cq̄ faceret a pricipio. ab eterno ordinat⁹ ſum. & ex antiq̄s
anq̄ terra fieret. Ip̄e adhuc Ieſ⁹ bn̄dict⁹ de⁹ īcarnat⁹. Ioh. xvii. inq̄t. Pr̄ clarifica
filiū tuū claritate q̄ habui anq̄ mūdus fieret. Vn̄ apte inuit mūdū ab eterno nō

fuisse. Rõ aũt ẽ ſm. Tho. ubi sup. Quia uoluntas dei ẽ cã rer ut notat de cõse. di. .ii. & in. c. Reuera. & c. Oĩa. Sic ergo necesse ẽ oĩa esse sicut necesse ẽ deũ uelle cũ necessitas effectus ex necessitate cause depẽdeat ut dr̃. v. metaphy. Absolute ergo loquendo nõ est necesse deũ uelle aliqd nisi seipm. Vñ non ẽ necessarium deũ uelle q mũdus semp fuerit sed eaten9 mũd9 ẽ q̃ten9 de9 uult ipm eẽ cũ esse mũdi ex dei uolũtate depẽdeat sicut ex sua causa. Et si dicat. cur deus nõ cõdidit mũdum añq̃ conderet. Rñdet Aug9. li. i. sup Geñ. cõtra Manicheos qa noluit Et si adhuc petat cur noluit. Adhuc rñdet q nõ possumus assignare cãm uoluntatis diuine qa tũc esset dare aliqd mai9 uoluntate diuina qd ẽ falsũ. Ideo Mgr̃ sen. i. di. ii. li. ait. Volũtatl dei cã querenda ñ ẽ. Tũc ergo de9 mũdũ pduxit cũ uoluit & sibi placuit. Qd etiã cõfirmat Macrobi9 li. ii. de somno Scipiõis. d. Quis nõ hic estimet ipm mũdũ cepisse & nec lõgã retro eius etatem cũ ab hinc ultra duo retro annor millia de excellẽtiũ rer gestarũ memoria nec greca qdẽ extet historia. Nã sup Ninũ nihil in libros pclar redactũ est. Si. n. ab initio imo ante initiũ fuit mũd9 cur p ĩnumerabiliũ seriẽ sclor ñ fuerit cult9 quo nũc utimur iuẽtus nõ lrãr usus quo solo fulcit eternitas? Hui9modi oĩa uidẽt eternitati rerum repugnare dũ opinari nõ faciũt certo mundi pncipio paulatĩ singula qneq reperisse. ¶ Tertiũ de mundo declarãdũ dr̃ unitas. Circa qd querit. Vtr mũdus sit un9 aut plures. Et licet Anaxarch9 & Democrit9 dixerit esse ĩfinitos mũdos tñ scriptura mundũ noĩat in singulari qa un9 ẽ & nõ plures. Rõ ẽ scd3 Tho. ubi s qa un9 est ordo ĩ reb9 creatis exñs ppterea mundus dr̃ un9 unitate ordinis scdm q quedã ad alia ordinant. Nã quecũq sunt a deo ordinẽ hñt adĩuicẽ & ad ipm deũ. Quare necesse ẽ q oĩa ad unũ mundũ ptineãt Hinc Ar. xi. meta. Ex unitate ordinis in rebus exñtl cõcludit unitatẽ dei gubernãtis. Fecit ergo deus unum mũdũ licet constet ex diuersis distinctisq partibus & naturis oĩm uero que sunt finẽ uoluit esse hoĩem rõnalem scdm illd phi. Sum9 quodã mõ finis oĩm eorũ que sunt. Dicit tñ Boñ. i. di. ii. q homo dr̃ finis sub fine. Sed de9 ẽ finis pncipal & ultimus qm oẽ offm omnẽ motũ omnẽq operationẽ cuiuscũq create nature de9 ad usum hoĩs deputauit. Illi nãq seruiũt elemẽta obsequũt celestia corpora & assistunt ad custodiã angeli. Et cur ista nisi ut oĩa diligãt benignissimũ deum q nõ iõ fecit mũdũ ad hoĩs usum ut inde ipse cõtẽneret sed poti9 ut ab homine cognosceret & amaret ppt tot exhibita bñficia? O igit ĩgratissima aĩa que creaturã in amore pponis creatori tuo. bonũ summũ & ĩcreatũ negligis atq spernis pro bono uilissimo & creato. Nõ sic aĩa peccatrix non sic. Euigila & suscipe celũ contẽplare ibi deũ creatorẽ bñfactorẽ & glorificatorẽ tuum tibi dicẽtẽ atq clamãtem. Noli diligere mundũ. dilige me q illũ ad te tã ordinate creaui. Noli me #

post uerbũ noli me. reuertere ad numerũ 208 in principio pagine et lege sic. noli me obliuioni tradere etc.

obliuioni tradere Noli pro momētanea dilectione ꝑdere eterna gaudia & obli-
gare te ad eterna supplicia.

Q̱ mūdus ē cōtēnendus qa finiet̃ & consumabit̃. & qd cognosci pōt a nobis de huiꝰmodi fine & cōsumatione. Caplm̃.ii.

SCd'a rō q̃re cōtēnēdus ē mundꝰ dr̃ finalis cōsumationis. hēbit nāqꝫ mū dus iste cōsumationē & finē nec durabit semꝑ. Ad cꝰ clariorē itellectū in hac ꝑte circa tria dubitare cōtingit. Primo circa notitiā generalē. Secūdo circa notitiā certitudinalē. Tertio circa notitiā coniecturalē. Primo cōtigit dubitare de fine mūdi circa notitiā generalē. Vtꝝ. s. in generali cognoscere possimꝰ & scire ꝙ mūdus hēbit finē. Et rn̄deo ꝙ sic eo ꝙ sancte scripture oēsqꝫ doc. id tenēt & cōfitēt̃. Vn̄ Io.i.ca.c.ii.ait. Trāsit mūdus & cōcupia eiꝰ. Et.i.cor.vii. Pau.ait. Preterit figura hꝰ m̄di. Et xp̄s Luce.xxi. Et Marci.xiii. & Math.xxiiii. Celū & terra trāsibūt. Et Dauid ī psal. Opera manuū tuaꝝ sūt celi. Ip̄i ꝑibunt tu āt ꝑmanebis & oēs sicut uestimentū ueterascēt. Et uelut amictū mutabis eos & mutabunt̃. Et sapiēs ecc.iii. Oīa tēpus hn̄t & suis spatiis trāseūt uniuersa sub sole. Et Augꝰ in.q.noui & ueteris testī &.xii.sup Gen̄.ad lr̄am. Incōueniens ē mūdū eternū dicere quē cū uidemꝰ passioni subiectū & ꝑ singula senectute deficere credimus & finiri. Et Gregꝰ in mor. exponens illud Iob.xiiii.c. Non resurget hō donec atterat̃ celū nisi huiꝰ mūdi finis aduenerit. Humanū genꝰ a somno mortis nō euigilabit. Sed posset aliqs arguere cōtra ex dictis ph̄oꝝ & etiā sanctoꝝ. Nā Pliniꝰ li.i.historie naturalis ait. Mundū minime eē credi par ē eternū imēsum neqꝫ genitū neqꝫ iterituꝝ unꝗ. Et Aꝝ.li.i.de planetis. Mūdꝰ totalis ē ꝑpetuꝰ & sempiternꝰ nec cessabit unꝗ generari aīalia & plātas & oēs suas speties. Et idē in.ii.de generatione. Semꝑ cōtinua erit generatio & corruptio & nūꝗ deficiet. Ric. etiā in.iiii.xliii.di.dicit Q̱ fuit opinio quorundā ph̄oꝝ ꝙ cū ōnia naturalia ꝑ influentiā corpoꝝ celestiū disponāt̃ qn̄ oēs ꝑtes celi redibūt ad primū sue creationis locū tūc oīa generabilia & corruptibilia eadē numero que an̄ fuerant reuertent̃. Et hoc ꝑ naturā uniuersalem. que sicut dicit Aui.ī.vi.meta. Est uirtus īfusa in substātias celoꝝ gubernans uniuersitatem generationū. Illa aūt celi dispositio erit ī cōplemento.xxxvi.millium ānoꝝ ab illo instāti quo creatū est firmamētum. Hanc uero opinionē deridēdo cōmemorat Augꝰ.xii.de ci. dei.c.xiii.d. Q̱ ꝗ sic tenuerūt ꝓfitebant̃ Platonē iteꝝ lectuꝝ ī Achademia easdēqꝫ futuras scholas illosqꝫ ph̄os ꝗ an̄ fuerūt. Veꝝ tn̄ oēs ph̄i ꝗ de muudi eternitate loquunt̃ aut ex ꝑte an̄ aut ex ꝑte post ut inqt Augꝰ.ix.c.p̄fati li.xii.dicunt qd' putāt non qd' sciūt. Et cōtra ponētes ānoꝝ reꝝqꝫ illā reuolutionē. sup̄dicto .c.xiii. Inqt. Absit ut nos ista credamꝰ. Semel.n.christꝰ mortuus est ꝑ peccatis

nr̃is surgens aũt a mortuis iã nõ morit̃ mors ei ultra non dominabit̃. & nos post resurrectionẽ semp̃ cũ dño erim⁹. hec ille. Sũt tñ nõnulli obiiciẽtes ex dictis sacre scripture. Nã ecc. i. dr̃. Generatio p̃terit & generatio aduenit terra autẽ in eternũ manet. Et de sole luna stellis ceterisq̃ celestib⁹ corporibus. Dauid psal. .c xlviii. Statuit ea ineternũ & i seculũ seculi. ergo nõ deficiẽt & ex consequenti mundus durabit ineternũ & semp̃ erũt terra elementa & celestia corpora. Cui obiectioni r̃ndere possum⁹ ex dictis Scoti in .iiii. di. xliii. q. i. r̃nsione ad secundũ argumentũ cũ quo cõcordãt ceteri theologi in .iiii. di. xlviii. Dicim⁹ ergo q̃ mũdus põt considerari duplicit̃. s. q̃tũ ad suã substantiã siue eẽñam & q̃tum ad suas opationes mundus ergo manebit q̃ntum ad substãtiã sed nõ q̃ntũ ad opationẽ Vñ Ric. dicit. q̃ cessabit mot⁹ corpoꝝ celestiũ q̃a ut habet̃ Apoc. x. Angel⁹ iurauit q̃ temp⁹ ãpli⁹ ñ erit. Sed ĩpossibile ẽ eẽ motũ sine tẽpore. ergo mot⁹ celi cessabit nõ q̃dem p̃ naturã sed p̃ uoluntatẽ ĩtelligẽtiaꝝ mouentiũ obediẽtiũ uolũtati creatoris i desinendo mouet̃ sicut ex amore eius mõ sibi obediũt i mouẽdo q̃ ppt̃ cõueniet̃ a pħo. xii. meta. dr̃. cã p̃ma mouet̃ in rõe amati & desiderati. Si tñ pħs i suo uerbo sanũ habuit ĩtellectũ tũc aũt placebit creatori ut ãplius ĩtelligentie corpora celestia nõ moueãt q̃a tũc hẽbit̃ finis mot⁹ corpoꝝ illoꝝ. Intelligentie eni mouẽt illa corpora ut p̃ motũ eoꝝ fiat renouatio ĩfluentiaꝝ & cõtẽperantia que req̃rit̃ ad generationẽ & corruptionẽ quousq̃ impleat̃ numer⁹ electoꝝ Oẽ aũt q̃d p̃ aliq̃ẽ finẽ mouet̃ illo fine hĩto rõnabile ẽ q̃ ab illo motu quiescat. Tho. etiã in .iiii. sum. cõtra gentiles. c. ultio ait. Quia oĩa corporalia quodãmõ sunt ppt̃ hoĩem consumato electoꝝ numero necesse est ut totius creature corporee status ĩmutet̃ ut cõgruat statui hoĩnum q̃ tũc erũt. Et q̃a tũc homines incorruptibiles erũt a tota creatura corporea tollet̃ generationis & corruptiõis status. Et sic nõ germinabit ãpli⁹ terra nõ ãbulabũt in siluis aĩalia non uolabunt aues in aere nõ fiet uicissitudo tẽpoꝝ non alternatio diei & noctis nõ uidebunt̃ hoĩes inhabitare terrã nõ reperient̃ ciuitates castella & opida non edificia non agriculture nõ exercitia & artes nõ erũt dominia p̃ncipat⁹ & regna. Si aũt quereretur ergo q̃d erit. R̃ndeo q̃ in fine scl̃i oẽs hoĩes morient̃ & oẽs postea resurgent. Exurget aũt flãma conflagrationis & diluuiũ ignis scd̃3 illd̃ pphete. Ignis añ ip̃m p̃cedet & de illo dicit glo. sup̃ scd̃m capl̃m scd̃e Thesal. Et Beda i glo. sup̃ scd̃a Petri. iii. c. q̃ tñ ascẽdet q̃ntũ aq̃ diluuii fuit altior sup̃ oẽs mõtes terre Et licet aliq̃ uoluerint cõtendere q̃ diluuiũ illud fiet naturalit̃ eo q̃ illius ignis generatio erit naturalis q̃a uirtute ignis elemẽti & corpoꝝ celestiũ generabit̃ in materia terrestri aquea & aerea & allegant Senecã in li° de questionib⁹ naturalib⁹ & Aꝝ. in. ii. meta. q̃ aiũt. Dixit Empedocles arsurã esse terram cũ uniuersa #

universa Turba siderũ, uerte paginã ad numerũ 21. et lege in principio pagine et oĩa se habebunt.

ſydera conueniēt ī ſigno cācri, & uniuerſalē īundationē futurā cū eadē turba ſy-
deꝝ cōuenient in capcornio. Tn̄ Ric. in .iiii. dicit ꝙ ſicut purgatio mūdi ꝑ aquā
diluuii fuit ſupnaturalis ad purgādū mūdū de hoībus malis ſcd̄m qd̄ manifeſte
innuit textus ſacre ſcripture ita & illi9 ignis ꝓductio erit ſupnat̄alis nec ē īcōue
niēs ꝙ ei9 ꝓductionē ꝓcedat uehemens ſiccitas naturalit̄ generata illi9 ignis ꝓ-
ductioni concordās. Nō tn̄ ſicut diſpoſitio neceſſaria ſed cōgrua. Quare autem
prima purgatio mūdi fuit ꝑ aquā & ſcd̄a erit ꝑ ignē dicit Bon̄. xlvii. di. iiii. ꝙ rō
ē qa ſicut in ꝓncipio ardor regnauit cōcupiſcētie ſic in ſenectute mūdi frig9 aua-
ritie. Refrigeſcet enī caritas multoꝝ & iō qa purgatio debet fieri ꝑ contrarium
ſicut purgatio ardoris concupiſcētie facta ē ꝑ aqnā ſic purgatio frigoris malitie
& auaritie fiet ꝑ ignē. Poſt reſurrectionē uero erit ꝓ amicis dei dies longiſſima
iocundiſſima atq̧ leta q nūq̄ habet noctē qn̄qdem oēs electi cū aīa ſimul & cor
pore conregnabūt hinc cū xp̄o. Pro dānatis aūt reprobis fiet nox amara & tene
broſa que ꝑ infinita ſecula ꝓtrahet̄ in qua nūq̄ deerūt luct9 gemitus ſuſpiria &
uhe qn̄ & ipſi cū anīa ſil̄ & corpore tremēdas penas inferni luēt. ¶ Scd̄o contīgit
dubitare circa notitiā certitudinalē. Vtꝝ poſſit aliqs certitudinalit̄ ſcire q̄tum
tēpus ſit uſq̧ ad conſumationē ſeculi. Et rn̄det Ric. di. xlvii. iiii. ꝙ nō qa ut tactū
ē ſupi9 cōſumatio ſeculi n̄ depēdet a cauſa naturali ſed a uoluntate diuina. Ideo
xp̄s dixit Math. xxv. Neſcitis diē neq̧ horā. Et Marci. xiiii. De die aūt illa & ho
ra nemo ſcit neq̧ hō neq̧ angeli celoꝝ neq̧ filius. Et ſcd̄m Aug. ſumit̄ hic filius
ꝓ capite rōe mēbrorū & nō rōe ꝓprie pſone qm̄ chriſtus nouit oīa oīumq̧ ſcīam
habuit ut dr̄ in .iii. ſen. Sed nulli mēbro ſuo declarauit q̄diu erit mūdus duratur9
Hīc Luc. xii. dixit. Eſtote parati quia qua hora non putatis filius hoīs ueniet. Et
Marci. xiii. Videte uigilate & orate neſcitis enī qn̄ tēpus ſit. ¶ Tertio contingit
dubitare circa notitiā coniecturalē utꝝ. ſ. ꝑ coniecturas aliquas poſſet quis aſſe
rere modico tēpore mūdum fore duratuꝝ. Et qdā dicūt ꝙ ſic inducentes ſuo mō
tres ꝓncipales cōiecturas. Prima ē etatū antiquitas. Dn̄t enī etates mūdi etati
hominis cōpari. Qd̄ Aug9 ſentire uidet̄ ſup Io. & .xxii. li. de ci. dei in fine. Sicut
ergo ſex ſunt etates hoīs & ī ſexta n̄ pōt diu uiuere ita ergo ī ſexta etate diu du
rare neqt. Prima etas hoīs eſt infantia que durat uſq̧ ad ſeptimū ānū. Scd̄a eſt
pueritia uſq̧ ad .xiiii. annū. Tertia ē adoleſcētia uſq̧ ad .xxv. Quarta eſt iuuētus
uſq̧ ad .l. Quīta ē ſenectus uſq̧ ad .lxxx. Sexta ē decrepitas uſq̧ ad mortē. Cum
aūt ad illā ꝑuenit iā cert9 eſt ꝙ mors nō multū tardabit. Et licet qn̄q̧ ſenes con-
fortent ſeip̄os dicantq̧ ꝙ adoleſcentes etiā moriūt̄ allegantes illud dictū Tulii
in li° de ſenectute. Fruſtra ſperat adoleſcens ſe diu uictuꝝ. Quid enī ſtulti9 quā
incerta ꝓ certis hr̄e qm̄ etiā illa etas multo plures q̄ ſenect9 mortis habet caſus

Facili9 enī adolescentes ī morbos īcidūt graui9 egrotāt tristi9 curāt̄. Tn̄ urbana
cōfutatio hui9mōi sn̄ia est quā facit sancta Marcella de qua Hiero9 in epistola
ad Prīcipiā ait. Orbata pr̄is morte uiro quoqꝫ post nuptias septīo mense ꝓuata
est. Cūqꝫ eā Cerealis In9 clarū int̄ cōsules nomē ē ꝓpt̄ etatē & antiqtatē fami
lie & insignē qd̄ maxīe uiris placere consueuit decorē corporis ac moꝝ tēperan
tiā ābitiosi9 peteret suasqꝫ longeu9 polliceret̄ diuitias sed nō q̄si in uxorē & q̄si
ī filiā uellet donationes trāsfūdere. Albinaqꝫ mr̄ tā claꝝ p̄sidiū uiduitate dom9
ultro appeteret illa rn̄dit. Si uellē nubere & non eterne me pudicitie dedicare
utiqꝫ maritū quererē nō hereditatē. Illoqꝫ mādante posse & senes diu uiuere &
iuuenes cito mori elegant̄ lusit iuuenis qdē pōt cito mori. Sꝫ senex diu uiuere n̄
pōt. hec ille Si ergo mors uicina ē senectuti ergo finis īminet mūdo iam senes-
centi. Est eqdē ꝑma etas ei9 ab Adā usqꝫ ad Noe. Scd̄a a Noe usqꝫ ad Abraham
Tertia ab Abrahā usqꝫ ad Dauid. Quarta a Dauid usqꝫ ad captiuitatē Babylōis
Quīta a captiuitate Babylonis usqꝫ ad christū. Sexta a xp̄o usqꝫ ad finē mundi.
Ex ista aūt sexta etate fluxerūt. M.cccc.lxvi. q̄re uidet̄ ꝙ parū ē illud qd̄ supē.
Scd̄a coniectura quā assumūt alii de ꝓpīquitate finis mūdi ē antixp̄i uicinitas.
Asserūt enī scd̄m ꝓphetias an̄xp̄m fore de ꝓximo uentuꝝ post cui9 aduētū nō
multū durabit mūd9. Tertia coniectura ē peccatorū cōsumata iīqtas. Refriguit
qppe caritas multorū & ex oī pte supabūdat malitia & ingratitudo occupauit
cūctos habitatores terre. Verūtn̄ cū cōiecturis hui9modi aut similib9 non audeo
ego affirmare qcq̄ de uicinitate finis mūdi sequens in hoc Aug. qui li° de ci. dei
.xviii. c. liii. ait. Frustra annos q remanent huic seculo cōputare ac diffinire cona
mur cū hoc scire nō eē nostꝝ ex ore ueritatis audiuim9. Quos tn̄ alii q̄drigentos
alii qngentos alii etiā mille ab ascēsione dn̄i usqꝫ ad ultimū ei9 aduentū cōpleri
posse dixerūt. Quēadmodū aūt quisqꝫ eoꝝ astruat opinionē suā longū est demō-
strare & nō est necessariū. Cōiecturis qppe utūt̄ hūanis nō ab eis aliqd certum
de scripture canonice auctoritate ꝓfert̄. Oīum uero de hac re calculātiū digito
resoluit & qescere iubet ille q dicit. Non est uestꝝ nosce tēpora uel momenta
que pr̄ posuit in sua potestate. hec ille. Quare ut optīe hāc ptem cōcludam oī
curiositate dimissa dico ꝙ satis debet esse oībus nobis qa cito deficiem9 & ī bre
ui rapiet nos uiolētissima mors. Tūc ergo nobis deficiet qn̄ uita pn̄ti ꝓuabimur

¶ Q cōtemnend9 ē mūd9 qa ē falsus & uanitate plen9 sicut apparet ī exēplis
eoꝝ q dilexerūt illū & qa dilectores suos ducit ī dānationē. ¶ Capl'm. iii.

TErtiū misteriū siue tertia rō q̄re contemnēd9 ē mūd9 dr̄ maligne cōditi-
onis. Repit̄ siqdem ī hui9 mūdi tēporalibus bonis triplex mala cōditio
¶ Prima dr̄ falsitatis ¶ Scd̄a uanitatis. ¶ Tertia dānabilitatꝭ. Prima cōditio bonoꝝ #

reuertere ad numerum 210. et lege. p.a condicio bonorum
huius mundi dicitur falsitatis, et c.

hui9 mūdi dr̄ falsitatis. Sunt nāq; hec bona falsa nō uera si in eis finis constituat᷑
qm̄ ad ueritatē boni qd̄ nos beatos facere debet reqrit᷑ exclusio oīs mali & cui9,
cūq; cōtrarii. Sed in hac uita null9 euitare pōt labores dolores angustias calami,
tates erūnas quibus p̄mit᷑ mortaliū genus. Ex quo Hiero9 ad Heliodoꝝ de uita
Nepotiani ait. Vbiq; luctus ubiq; gemit9 & plurima mortis imago. Et Boetius
li. ii. de cōso. qs ē inqt tā cōposite felicitatis ut nō aliq̄ ex pte cū stat9 sui q̄litate
rixet᷑? Anxia eni res est humanoꝝ bonoꝝ cōditio & que uel nunq̄ tota pueniat
uel nūq̄ tota ppetua subsistat. huic census exuberat sed est sibi pudori degener
sanguis. Hūc nobilitas notū facit sed angustia rei familiaris inclus9 mallet eē ig
not9. Ille utroq; circūfus9 uitā celibē deflet. Ille nuptiis felix orb9 liberis alieno
censum nutrit heredi. Ali9 ple letat᷑ filii filieue dilictis mest9 illacrimat. Idcirco
nemo facile cū fortune sue conditiōe concordat. hec ille. Quare q̄si p miraculo
narrat᷑ felicitas. Q. Metelli de quo Valeri9 li. vii. ru. de felicitate ait. Quītū Me
tellū nesci in orbe terraꝝ p̄ncipē uoluit fortuna parentes ei nobilissimos dedit.
adiecit animi ratissimas dotes & corporis uires ut sufficere laboribus posset ux,
orē pudicitia & fecunditate cōspicuā cōsulat9 dec9 impatoriā potestatē specio,
sissimi triūphi p̄textū largita ē. Fecit ut eodē tēpore tres filios consulares unū
etiā cēsorē triūphalē uideret & q̄rtum p̄torē utq; tres filias nuptui daret earūq;
sobolē sinu suo excipet. Hūc uite actū ei9 finis consentane9 excepit. Nā ultimo
senectutis spatio defunctū leuiq; genere mortis int᷑ oscula complexusq; carissi,
moꝝ pignorū extictū filii & generi humeri suis p urbē latū rogo īposuerūt. hec
ille. Sed rarissima sunt hui9modi exēpla ppterea dixit Lucan9. Felix qui potuit
mūdi euitare ruinas. Quīimo audiunt᷑ oīum regū oīum p̄ncipum oīumq; magi,
stratoꝝ sepi9 deflēde querele. Nec pōt aliqs diu psistere q̄n tn̄ clamet & dicat
Heu mihi quia circūdederūt me mala. Patet hoc in exēplo illo qd̄ Tulli9 refert
ī li° de finib9 bonorū & maloꝝ. Quod etiā recitat Valeri9 de mutatione moꝝ &
fortune Et Plini9 ī historia naturali. Polycrates inqt Samiorum tyrannus adeo
sibi fortunā obseqosam habuit q; oīa desiderata pficiebat. Ad moderādā igitur
fortune inuidiā sumpto i manu anulo quē p̄ciosū possidebat in mare iecit. Sed
inopinate illū repēte recupauit. Nā post dies paucos a piscatorib9 piscis capt9
q anulū sorbuerat tyranno donat9 ē. Accidit tādē q; aduers9 Dariū psaꝝ regem
duxit exercitū & q; Orūthes p̄fectus darii illū acie fuderit cepitq; & ī sūmo ma
galensis montis uertice suspēdi iusserit. Et relictus auib9 lacerand9 qui ubiq; fe
licissime in terra uixerat in aere miserrime expirauit. Quid de infelicitate aliorū
referā qui se beatos crediderūt. Legāt᷑ historie q ut plurimū illos infelici dolo,
rosaq; morte ac uiolenta extictos esse describūt. Ninus rex assyriorum qui bella

215

f

finitimis itulit.l.ānis ut refert Pau.horosi9.li.i.post deuictā Asiam Scythiā &
Zoroastrē dū deficiētem a se oppugnat urbē sagitte ictu interiit. Baldasar rex
Babylonis ut ait Ioseph9.x.ātiqtatū li° obsessa Babylóe a Medis & Persis Da
rio.s.& Cyro intm̄ uenit ī obliuionem sui ut celeberrimū iiret cōuiuiū & ī uasis
tēpli biberet & obsessus uacaret epulis.Vn̄ in nocte capt9 ē & iugulatus.Cyrus
rex psarū ut Horosi9 ubi sup̄ cōmemorat q Gangen fluuiū in quo miles submer
s9 fuerat ī qdrigētos.lx.alueos cōminuit a Thamari Massagetaꝝ regina supat9
occidit.Xerses ille rex potētissim9 qui subuertit mōtes ut Hiero.ait ad Heliodo
rú de uita Nepotiani & maria constrauit bello in gretia ifelicit gesto contemp
tibilis suis fact9 scd̄m Iustinū p Arthabanū pfectū suū occidit. Dari9 ut cōme/
morat.Q.Curcius ab alex.magno supat9 a suis captus apud Tharā oppidū par/
thie detent9 in uehiculo cathenis & cōpedibus aureis uulnerib9 confoss9 & leta
liter uulnerat9 dimissus sicq; miserabilit expirauit. Alex.magnus post tot cele/
bres gloriosasq; uictorias subiectionēq; uniuerse Asie imo pene totius orbis p
Cassandꝝ filiū anp̄ris ut.Q.Curcius dicit uenenat9 est. Nam cassander ille &
Philippus & Sola fratres ei9 ministrare regi solebāt q i potū illi uenenū dede
runt quo hausto scd̄m Iustinum in media potione uelut telo cōfossus ingemuit
deportat9q; est a cōuiuio semianis Maliuoli aūt dicebāt eū ebrietate pire. Qd
& Solin9 sentit i lib° de mirabilib9 mūdi. Cōtra quē ē Tulli9 li.i.de diuinatione
Et Iustinus.Q.Curci9.Quarto itaq; die Alex.indubitata morte sentiens tuml/
tuātes milites qa rex occidebat insidiis pia or̄one sedauit cūctisq; dexterā por/
rigēs eos osculat9 ē.Tandē morit anno etatis sue.xxxiii.& mēse uno cū regnass3
annis.xii.put patet.i.Mach.i.c. Romul9 fundator urbis Rome ut ponit Titus
liui9 apud paludē capree tēpestate magna orta & tonitruis circūdat9 nube n9q
apparuit & noie Quirini int deos cōsecratus ē Serui9 Tullus sextus Romanorū
rex a Tarqnio supbo occis9 est.Pirr9 rex Epyrotarū qui Romanis bella itulit in
fauorē Tarētinoꝝ ueitq; Romā usq; preneste a Romanis tandē uict9 ad p̄riam
rediēs scd̄m Iustinū Sparthanis indixit bellum quib9 relictis Argos iuasit ubi
feruide magis q̄ caute pugnans ictu saxi e muris iacti mactat9 ē. Hánybal peno
rū dux q ānis.xiiii.i Italia Romanos cōtriuit postea i Aphrica a Scipiōe deuict9
pfugus & dānat9 exilio ad Antiochū magnū regē Syrie ueniēs ut Iustinus me/
minit qa a Romanis petebat fugereq; neqret ueneno raptim hausto qd more
regio sub gēma ferebat iclusum obiit.sicq; ab his q ad eū cōprehendēdum missi
fuerant exanimis inuēt9 ē.Pōpei9 magni Pōpei genitor scd̄m Horosiū fulmine
pcussus periit.Pōpei9 magn9 fili9 ei9 q uigitiduos reges oriētales ut ait Horosi
us supauerat a cesare deuict9 cū fugiss3 i Alexādriā ad Ptolomeū regē cui teste

teste eutropio, etc. verte pagina ad num.^o 212.

Eutropio Pōpei⁹ a ſenatu tutor dat⁹ fuerat ꝓpt̕ iuuenilē etatē eius cuiqꝫ regnū ſumma fide ſeruauerat & pr̄na pietate reſtituerat conſilio Theodoti fotini & Achille ſiue timore ne Pōpei⁹ Alexandriā occuparet ſeu deſpecta infelicitate ei⁹ ſiue credēs placere mltū uictori Ceſari ꝑ Achillā ꝑfectū regni occiſ⁹ ē Florus aūt dicit i.iiii.li.Pōpei⁹ ſuo gladio trucidat⁹ ſub oculis uxoris ſue liberorūqꝫ ſuorū morit̕.Ceſar ut Suetoni⁹ narrat mortuo Pōpeio in eodē menſe ſed īterie ctis diebus qnqes triūphauit. Primo de Gallia & Britania. Scd'o de Egypto. Tertio de Pharnace & Pontho. Quarto Iuba & Aphrica.Et quinto de Hiſpania Fuitqꝫ illi gloria multa in uſurpato īperio annis trib⁹ & mēſibus ſeptē Tādē Gaio Caſſio &.M.bruto contra eū cōſpirantib⁹ ꝑnceps urbis.xxiii.plagis confoſſ⁹ occubuit āno.lvi.etatis ſue Marc⁹ Anto⁹ nepos Iulii Ceſari ex ſorore Iulia ab Octauiano auguſto uict⁹ i Alexādria ab eodē Ceſar̄ obſeſſa ſcd'm Plutarchū gladio ſe ꝑemit dū annū ageret etatis.lvi. Gai⁹ gallicula īperator Roman⁹ terti⁹ ab Octauiano ſceleratiſſim⁹ aua:⁹ & libidinoſus adeo ut duabus ſororibus ſtupꝝ ītulerit crudelis oibus & exoſ⁹ Rome in palatio occiſ⁹ ē ut hēt̕ in cronica martiniana cū regnaſſet ānis tribus mēſibus.x.dieb⁹ octo Nero īperator qntus ab Auguſto q nat⁹ ē ꝑmiſſis pedib⁹ ut ſcribit Plini⁹ li.vii.hiſtorie nat̕al' uitioſ⁹ auar⁹ & laſciu⁹ ab urbe fugiēs ſcd'm Eutropiū.xxxii.āno etatis ſue & īperii.xiiii. ſeip̄m interfecit.Domitian⁹ īperator ſcd'm Suetoniū & Eutropiū a cubiculariis ſuis.vii.uulneribus occiſus ē āno etatis ſue.xxxvi.& cū dedecore ſepult⁹.Helius ꝑtinax īperator uulneribus obtrūcatus ē.Mauritius īperator ob īuidiā occiſus ē cū īperaſſet āno uno.Anto⁹ īperator tertio īperii ſui āni interfectus ē a tumultu militari Rome cū mr̄e ſua.maximianus īperator cū īperaſſet ānis tribus apud Aqlegiā deſerētib⁹ eū ſuis militib⁹ cū filio ſuo adhuc puero occiſus ē Gordian⁹ īperator.vi. īperii ſui āno poſtq̄ de Perſis triumphauit ueniens Romam prope urbē fraude Philippi occiſus ē. Detius īperator cū īperaſſet ānis duob⁹ ī bello barbaro ꝑemptus ē.Valerian⁹ imperator a rege Perſaꝝ deuictus ē & ī ſeruitutē redactus.nā q̄diu uixit rex eiuſdē ꝑuītie pedē ceruicibus ei⁹ īponendo ſollitus erat equū aſcēdere.Aureleanus īperator fraude ſui ſerui occidit̕.Tacitus īperator ſeptio menſe imperii ſui ſubita morte ꝑoccupat⁹ ē.Prob⁹ impator.vi.anno imperii ſui militari tumultu uexatus ē Clarus imperator fulmine periit.Dioclicianus imperator ueneno extinct⁹ eſt.Cōſtantin⁹ fili⁹ conſtantini magni a ducibus fratris ſui conſtantii ꝑempt⁹ ē.Iulianus apoſtota a ſancto Mercurio milite miraculoſe occiſus ē.Valēs imperator q̄rto imperii ſui anno a Gothis ī bello ꝑemptus eſt.Et ne ſi oīa huiuſmodi exēpla diceremus tediū oriret̕ in mentibus auditoꝝ concludimus breuit̕ ꝙ cūcta huius ſeculi blandimēta amaritudine ſunt

212

216

3

ꝑmixta. Nec pōt hō ab illa se liberare ꝑ libito uolūtatis sue. Nō enī potuere ꝑ dicti potentes imꝑatores & reges euitare illā cū oī potētia sua nō ualuerunt se ab illa defendere uiri fortes. nō Anthe9 non Hercules nō Samson non Hector ñ Achilles nō deniqꝫ qlibet alii. Nequerūt etiā & ipi phi cū phia sua declinare malignitatē seculi. Quīmo passi sunt & ipi incomoda multa ꝑsecutiōes captiui tates exilia cruciat9 & dāna rerū ꝓpt̃ que oīa merito mundus est paruipēdēdus Scd'a conditio bonoꝝ h9 mūdi dr̃ uanitas. posito enī ꝙ cūcta felicit̃ dilectorib9 ei9 ad uotū succederēt tn̄ uana sunt caduca & breuia nullusqꝫ pōt in illis diutius immorari. Oīa nāqꝫ que ī mūdo sunt cito in breui deficiūt. lō ait Vgō li. i. de aīa Dic mihi ubi sunt amatores mūdi q ante pauca tēpora nobiscū fuerunt nihil ex eis mā̄sit nisi cineres & uermes. hoīes fuerūt sicut tu comederūt biberūt riserunt dixerūt in bonis apparentib9 dies suos in pūcto autē descēderūt ad inferna. Hic caro eorū v̄mib9 illic aīa eoꝝ eternis deputat̃ suppliciis donec rursus īfelici col legio colligati sempiternis inuoluāt̃ īcendiis. hec ille. Cui cōsonat snīa Baruch ꝓph. c. iii. d. Vbi sunt ꝑ̇ncipes gētiū & q domināt̃ sup bestias que sunt sup ter rā q ludūt ī auibus celi q argentū thesaurizāt & auꝝ in quo cōfidūt hoīes & nō est finis acqsitionis eoꝝ q argentū fabricant & solliciti sunt nec ē īuētio operū illoꝝ. Exterminati sunt & ad inferos descenderūt. Dicite igit̃ o amatores mūdi ubi sunt tot clari uiri q reputabant̃ beati. Vbi sunt reges Assiryoꝝ. Bell9 Nin9 Semiramis Zame9 Ari9 Athalius Xerses Arametres Bolch9 Balleus Alchadas Manuch9 Mathalen9 Spus Manulus Sparethus Aminites Boloth9 Bolospar Lāpredes Sosores Mithre9 Thātanes Thimeus Eupales Offrathenes Gaze pes Sardanapall9. q regnauerūt cū tanta gloria successiue scd'm pau. Horosium li°. i. ānis mille cētū. lx. usqꝫ ad Sardanapallū. Vbi sunt reges Parsaꝝ atqꝫ Medo rum rex Dari9 rex Cyrus Cābises Xerses Arthaxerses & ceteri. Vbi sunt re ges Atheniēsiū Cecrops Graua9 Amphitriō Erichthoni9 Pācleō Ericthe9 Pā chyon Egeus These9 Menestes Demofon Nichites Obsides Themistes Me lāpus Chodrus Archipus Thensipus Fabras Magetes Digenitus Agamestor Eschillus. Vbi sūt reges Lacedemoniorū Herasche9 Egis & Thetrat9 Labotes Dorist9 Ageselscus Archila9 Thelet9 Calchamines. Vbi sunt reges Siccionio rum Gessip9 Egialch9 Europs Thelcin9 Apis Egialcha Thelsyon Elgior9 Me sapus Erathus Orastus Orthopol9 Maratus Polyb9 Siccion Innachus. Vbi sūt Ptholomei & Phaones ꝙ regnauerunt in egypto Ptholome9 ꝑ̇mus a quo scd'm Iustinū alii dicti sunt ptolomei ꝓpt̃ claritatem nōis ei9 Ptolomeus Philadel phus Pthoplomeus Euergethes Ptolome9 philopat̃ Ptolome9 Ephifanes Pto lomeus Philometor Ptolome9 phyton Ptholome9 euergethes seru9 Ptolome9

Alexander Ptolomeꝰ dionysiꝰ. Vbi sunt iudices & reges iudeoꝝ Moyses Iosue Othoniel Ayoth Sāgara Delbora Barach Gedeon Abimelech Thola de Isachar Hyair Galadites Iethe Abesan Helonicha Abdon Samson Heli & Samuel. hi oēs fuerūt iudices successiue. Regū aūt ꝑmus fuit Saul post quē regnauerunt Dauid Salomō Roboā Abyas Assa Iosaphat Iorā Ochozyas Iohas Iobatā Amasyas Ozyas Achar Ezechias Manasses Amon Ioachim Sedechias Aristobolꝰ Alexander Herodes. Vbi sūt reges latinoꝝ Ianꝰ Saturnꝰ Picꝰ Faunꝰ & Latinus. Vbi sunt reges albanoꝝ quoꝝ ꝑmꝰ fuit Ascaniꝰ Enee filiꝰ q condidit Albā scđm Titū liuiū cui successerūt postumꝰ Siluiꝰ filiꝰ eiꝰ sic dictus qa ī silua & uenatione nutritꝰ est. Eneas siluiꝰ Latinꝰ siluiꝰ Abba siluiꝰ Egipꝰ siluiꝰ Capi siluiꝰ Carpentꝰ siluiꝰ Tiberius q suffocatꝰ in Tiberi fluuio nomē dedit nā ante Albula dicebat̄ Agrippa siluiꝰ Aremulꝰ Auētinꝰ ꝓcas Amuliꝰ. Vbi sūt reges Rōanorū Primꝰ Romulꝰ scđs Nūma pōpiliꝰ tertiꝰ Tullꝰ hostiliꝰ quartꝰ Anchꝰ qntꝰ Tarqnꝰ pscꝰ sextꝰ Seruius tullus septiꝰ tarqnꝰ supbꝰ. Vbi tot gl'osi senatores cōsules dictatores iuitissimiqꝫ duces q floruerūt in urbe Brutꝰ Luciꝰ Tarqnꝰ Collatinꝰ Spurius Cassius Coriolanus Gaius Flauius Luciꝰ Verginiꝰ Lucius qntus Cīcinatꝰ Furius Camillus Appius Claudius. Q. Cecilius Metellꝰ Balcharicus Scipio Asma Scipio Aphricanꝰ Scipio Emylianꝰ Curiꝰ dentatꝰ. Q. Fabius Gaius Flaminius & ceteri. Vbi sunt tot imperatores q ibi regnauerunt quoꝝ aliquos in ꝑcedētibus noīauimus. Vbi sunt tot sapiētes scli phi astrologi historiographi oratores & pote. Vbi Thales milesius Chylo lacedemoniꝰ Solon atheniensis Periander corinthius Pithacus mithileneus Byas priēneus Pythagoras samius Plato Socrates Aristotiles Diogenes Anaxiales Zeno Empedocles Epycurrus Anaxagoras Democritus Heraclitus Leucippus Hyparcꝰ hi oēs phi. Haliabragel Albumasar Ptholomeus. hi astrologi. Hieroꝰ Egyptiꝰ Berosus Chladeus Manethan Sutorius Chalinicus Dyodorus Possidonius Theō Andronicus Aphricanus Tertulianus Phrygius Dares Trogus Pompeius Iustinus abreuiator eius Iosephus iudeus Titus liuius hi historiographi. Lysias Demostenes Hegesias Cyreneus Antiochus Ascalonita AppolloniꝰNiconius Cicero Cato censorinus hi oratores. Ouidius Iuuenalis Lucanus Virgilius Oratius Terrentiꝰ Persius Tibullus. hi poete Vbi sunt deniqꝫ omnes quos etiaꝫ diebus nostris & uidimus & cognouimus quos mundus tulerat in sublimi. Periit certe memoria eoꝝ cū sonitu ut ait ꝓpheta & dn̄s ineternū ꝑmanet. O q̄ cito q̄ue repēte euanescūt uelut fumus oīa que in hoc mūdo credūt̄ & reputāt̄ bona. Quod cōsiderās Salomō in. ii. ecclesiastes. c. dixit Magnificaui opera mea hedificaui domos plātaui uineas feci hortos & pomeria & cōseui ea cūcti generi

arboribus. Extruxi mihi piſcinas aquaꝝ ut irrigarē ſiluas lignoꝝ germinātiū. poſ
ſedi ſeruos & ancillas multāq; familiā habui armēta quoq; & magnos ouiū gre-
ges ultra oēs q fuerūt ante me in Hierl'm. Coaceruaui mihi argētū & auꝝ & ſub
ſtātias regū ac ꝓuinciaꝝ. Feci mihi cātores & cātatrices & delicias filioꝝ hominū
Syphos & urceos in miniſterio ad uina fundenda & ſupgreſſus ſum opibus oēs
q fuerūt añ me ī Hierl'm. Sapīa quoq; pſeuerauit mecū & oīa que deſiderauer̄t
oculi mei nō negaui eis. nec ꝓhibui cor meū qn oī uoluptate frueret̄ & oblecta-
ret ſe in his que pauerā. Et hāc rat9 ſum partē meā ſi uterer labore meo. Cūq;
me cōuertiſſem ad uninerſa opera que fecerāt manus mee & ad labores in qbus
fruſtra deſudauerā uidi in oībus uanitatē & afflictionē ſpiritus aī & nihil per-
manere ſub ſole. Quanta aūt fuerit magnificētia & gloria Salomonis p; ꝑmo ſi
cōſideret̄ ei9 potētia & diuitiaꝝ copia & fame claritas ac deliciaꝝ afflūētia. Nā
ut habet̄. iii. re. i. c. Viuēte Dauid pr̄e & ipſo impante & uolente unctus fuit in
regē & dixit oīs popul9. Viuat rex Sal'on. Et aſcendit uniuerſa multitudo p9 eū
& popul9 canētiū tibiis & letātiū gaudio magno & inſonuit terra a clamore eoꝝ
Et ut dr̄. iii. re. iiii. c. Regnauit ſup oēm Iſr'l & erat in ditōne ſua hn̄s oīa regna
ſecū a flumīe terre Philiſtī uſq; ad terrā Egypti offerētiū ſibi munera & ſeruiē-
tiū ei cūctis dieb9 uite ei9. Erat aūt cib9 Sal'onis p ſingulos dies. xxx. chori ſimile
&. xl. chori farine. x. boues pigues &. xx. boues paſcuales & centū arietes excep-
ta uenatione ceruoꝝ capꝛaꝝ atq; bubalorū & auiū altiliū. Habebat. xl. millia p̄ſe
pia equoꝝ curialiū &. xii. millia equeſtriū. Et ut ſcribit̄. x. c. p̄fati li. Regina Sab
ba donauit ei. xxx. talēta auri & aromata multa nimis & gēmas p̄cioſas. Secūdū
aūt Catholicō ap̄ aliquos ē. l. libraꝝ ſcd'm alios. lxx. duaꝝ. ¶ In ſecūdo uero libro
pal'. c. ii. narrat̄ q̄lr̄ Salomō uolens edificare domū dei & palatiū ſuum numera
uit. lxx millia uiroꝝ portātiū humeris ſuis &. lxxx. millia q cederēt lapides ī mō-
tibus prepoſitoſq; eoꝝ tria milia ſexcentos. Fecitq; fieri edificia ſpecioſa ualde
diffundebat̄q; fama ei9 p uniuerſū orbē & tn̄ depuatū ē cor ei9 ut adamaret mu-
lieres alienigenas. Habuitq; oēm delectatiōem ī qbuſcūq; ſcd'm ſēſualē appeti
tū nihilomin9 oīa preterierūt & defecerūt. Iō ipē cōquerit̄ in. i. c. eccleſiaſtes. d.
Vanitas uanitatū & oīa uanitas. Ob qd' Criſo. ſup Io. ita pulchre loquit̄. Vani-
tas uanitatū inquit Sal'on & oīa uanitas. Hūc uerſiculū ſi ſaperēt q ī potētia uer
ſant̄ in parietibus ſuis oībus & ueſtibulis ſcriberēt in domo in foro & ī egreſſib9
& añ oīa in conſciētiis ſuis ut ſemp eū & oculis cernerēt & corde ſētirēt quoniā
multe ſunt rerū facies & imagines falſe que decipiūt incautos. Iſtud o; quotti-
die carmē ſalutare & in prādiis & in cenis & in oībus cōuentib9 libēt̄ unūquēq;
ꝓximo ſuo canere a ꝓximo ſuo libent̄ audire q̄a uanitas uanitatū & oīa uanitas

hec ille. Que uerba nō inmerito pōderanda sunt ut sic cognoscat̄ mundi miseria Tertia cōditio bonoꝝ hꝰ mundi dr̄ dānatio. Ipa eteni se diligentes ducūt i dāna tiōeꝫ eterne mortis. Et ut Gregoꝰ ait. Momētaneū ē qd̾ delectat sed qd̾ cruciat ē eternū. Iō Augꝰ in quodā sermone iqt. Nulla maior insania q̄ ꝓ delectatione momētanea ꝑdere eterna gaudia & obligare se ad eterna supplicia. Audite ergo o mortales hoīes & cōsiderate que dicta sūt ad mētēqꝫ uestrā currite & reducite cor & animū ad amorē dei & ad beatitudinē eius inardescat desideriū uestrū reuocate affectū a ꝓditore mūdo illūqꝫ spnite ut sic possitis in hoc sclo adipisci dei grām & in futuro sempiternā gloriā. Amen.

Feria .ii. ebdomade sancte de misteriis sacramēti eucharistie quoꝝ notitia fideles excitat & inflāmat ad feruorē & deuotionē. Sermo .lxiii.

MEmoriā fecit mirabiliū suorū misericors & miserator dn̄s escam dedit timentibꝰ se. Illuiati ꝓphe ṽba sūt ista origial̾r psal. c. x. Oñdit nobis dn̄s Iesus xp̄s ardentissimā caritatē suā nō solū in cruce & passiōe uerū etiā & multis aliis diuersisqꝫ modis & potissimū cū instituit sanctissimum sacr̄m ꝑciosissimi corporis & sanguinis sui. Qm̄ aūt tāto feruētiꝰ xp̄ianoꝝ anime cum reuerētia & deuotione ad illud suscipiēdū aīari pn̄t q̄nto clariꝰ eiꝰ mysteria cognoscunt & intelligunt. Idcirco in pn̄ti sermone de eo aliq̄ apiemꝰ qm̄ si christus illud fecit in memoriā eiꝰ & suorū mirabiliū nisi nos tanti bn̄ficii recordaremur merito de ingratitudinis uitio ueniremꝰ culpandi. De ip̄o itaqꝫ sacramēto uenerabili tria mysteria erūt a nobis declarāda.

Primū dr̄ istitutionis — Qualit̾ christus instituit sacramētū eucharistie i cena & ordinauit apostolos sacerdotes & q̄re hoc sacr̄m cōficit̄ in spetie panis & uini & sub duplici spetie & an sub utraqꝫ debeat sumi. Caplm .i.
Secundū figurationis
Tertiū fructificatiōis

PRimū misteriū declarādū dr̄ institutionis in quo cōtingit dubitare circa septē. Primo circa tempꝰ. Scdo circa ꝑsonam. Tertio circa ordinem. Quarto circa materiā. Quito circa spetiē. Sexto circa additionē aque. Septimo circa obligationē. Primo circa tempꝰ dubitat̄. Quare hoc sacr̄m istitutū fuit tēpore legis gratie & non an̄. Ad qd̾ rn̄det Alex. in .iiii. summe & Bon̄. di. .viii. .iiii. q. istud fuit conueniēs ꝓpt̄ duo. Primo ꝓpt̄ rem cōtentā que ē corpus christi uerū ut pleniꝰ declarabit̄ in sequēti sermone. Scdo fuit conueniēs ꝓpter efficatiā que ē caritatis uinculū que in noua lege appere & abūdare debuit & ex hoc institutū ē iminente passione in signū amoris quē christꝰ ad genus humanū habebat. Nam nō solū uoluit dare nobis sua .i. obseqa oīum creaturaꝝ & suos .i. angelos in adiutoriū sed etiā seip̄m dedit in filiū ꝑ carnis assumptionē s̄m illud

Isa.ix.Filius dat9 ē nobis.Dedit se in sociū p nature nr̄e cōformationē ꝯm illud
Ap.phil.ii.Hitu īuentus ut hō Dedit se in mgr̄m p doctrine p̄dicatiōe3 scd̄m
illud Io.xiii. Vos uocatis me mgr̄ & dn̄e & bene dicitis sum eteni. Dedit se in
lucē p exempli opationē scd̄m illud Io.xiii.Exēplū enī dedi uobis ut.q.ego.f.i.
& uos faciatis.Dedit se ī patrem p gr̄e regenerationem scd̄m illud Io.i.Quot-
quot aūt recepūt eū dedit eis potestatē filios dei fieri his q credūt in noīe eius.
Dedit se in holocaustū medullatū p passionem & tandē dedit seip̄m in cibū ad
sp̄ualē refectionē.O inflāmata caritas Iesu xp̄i. O ardēs amor clemētissimi cor
dis sui.Supabūdāt pfecto on̄dit nobis q̄tū nos ip̄e dilexit & ppterea tūc sacr̄3
ē institutū cū amor ei9 buliebat atq3 feruebat. Vn̄ Io.xiii.dr̄. Cū dilexisset suos
qui erant ī mūdo in finē dilexit eos.i.scd̄m glo.maiora signa dilectionis on̄dit.
Scd̄o dubitat circa horā.Et ut colligit ex dictis euangelistarū xp̄s hoc sacr̄3 isti-
tuit hora cene qn̄ iā comederāt ip̄e & apostoli agnū pascalē. Ex quo plerią nō
bn̄ intelligētes dicere uoluerunt q hoc sacr̄m n̄ debet cōfici an̄ prādiū sed post
cenā. Arguūt enī sic in opando debem9 nos conformare xp̄o tāq̄ exēplari iuxta
illud exo.xxv.Inspice & fac scd̄m exēplar qd̄ tibi in monte mr̄atum ē.Sed xp̄us
hoc sacr̄m post cenā confecit.ergo & a nobis debet cōfici p9 cenā.Contra istos
uero ē tex.de conse.di.i.in.c.Sacr̄a.Sacr̄a inqt altaris non nisi a ieiunis homib9
celebrent.Rō ē scd̄m Ric.in.iiii.di.viii. ppt maiorē sollēnitatē & sobrietatē mi
nisterii & maiorē reuerentiā sacr̄i.Nec ualet obiectū eo q xp̄s rōabilit confecit
post cenā qa uoluit terminare figurā & legē ī esu agni pascalis & introducere
ueritatē in īstitutione sacr̄i.H9modi aūt rō nō cōuenit ad hoc ut a nobis debeat
p9 cenā confici.& sic hoc sacr̄3 cōfici debet a ieiunis ut p3 de cōse.di.ii.i.c.Liqdo
Et scd̄m Ric.ubi sup̄ sumit hic ieiuniū p puatione c9libet alimēti ante.s.q̄ quis
sumat cibū uel potū si etiā postea in die pluries comestur9 sit in casu tn̄ necessi
tatis īminēte mortis piculo pōt hoc sacr̄m p9 alios cibos sumi etiā si sacerdos an̄
missam lauerit os suū & casu aliquo gutta illi9 aque ītrauerit ī stomachū n̄ ppt
hoc tenet dimittere missam p̄cipue in die sollēni qa hoc nō uidet īpedire dig-
nā p̄paratiōe3 p̄sbyteri nec reuerētiā sacr̄i.Et de silibus idē iuditiū habeat.Ter
tio contingit dubitare circa ordinē qn̄.s.apostoli fuerūt a xp̄o ordinati sacerdo-
tes & accepūt cōsecrādi potestatē.Ad qd̄ respōd3 Ric.ī.iiii.di.xxiiii.q.iii. Que
rit in quo actu cuiuslibet ordinis imprimat caracter in rn̄sione ad argumētū. Q
xp̄s ordinauit apl̄os sacerdotes cū dedit eis potestatem conficiēdi Luce.xxii.Et
Math.xxvi.d.Hoc facite ī meam commemorationē.Quarto dubitat circa mate
riā in qua scr̄m ē conficiēdū.Et Respōdēt doc.ī.iiii.di.xi.q materia cōgrua huic
sacr̄o ē panis de frumento & uinū de uite eo q xp̄s ita instituit.& hoc rōabilit

Primo qdē q̄tum ad uſum h⁹ ſacr̄i q ē mãducatio. Sicut enī aq̄ aſſumit̄ in ſacr̄o baptiſmi ad uſum ſp̄ũalis ablutiõis qa corpalis ablutio cõuenīēter fit in aqua ita panis & uinũ qbus coīter hoīes reficiuntur in hoc ſacr̄o aſſumunt̄ ad uſũ ſp̄ũalis, manducationis. Scd̄o q̄ntũ ad effectũ cõſideratũ in unoquoqꝫ ſumentiũ quia ut Ambro⁹ dicit ſup eplãm ad Cori. hoc ſacr̄m ualet ad tuitionē corpis & aīe. Ideo caro xp̄i ſub ſpecie panis ꝓ ſalute corporis ſanguis uero ſub ſpecie uini ꝓ ſalute aīe offert̄. Tertio q̄ntũ ad effectũ reſpectu eccl̄ie que cõſtituit̄ ex diuerſis fidelibus ſicut panis cõficit̄ ex diuerſis granis & uinũ fluit ex diuerſis uuis. Notandũ tñ ſm Tho. in.iii. pte. q. xxiiii. ar. iii. in rñſione ad tertiũ argumentũ. Q. ſi farine triticee admiſceret̄ aliqua q̄ntitas modica & parua alterius farine poterit ex īde cõfici panis qui ē materia hui⁹ ſacramēti qa modica permixtio nõ ſoluit ſpeciē. Secus uero ſi eſſet magna. Quinto dubitat̄ circa ſpeciē q̄re. ſ. ſacr̄m hoc cõficit̄ ſub duabus ſpēbus. Ad qd̄ rñdet Alex. de ales ꝙ hoc pncipalit̄ fit duplici rõne. Primo ꝓpt̄ duplicis nature noſtre a xp̄o ſumptionē ad utriuſqꝫ redēptionē ut oſtenderet xp̄s totã humanã naturã. i. aīam & corpus aſſumpſiſſe ut utꝛ̄qꝫ redimeret. Panis enī ad corpus refert̄ uinũ ad aīam. Scd̄a rõ eſt ꝓpt̄ duplicem xp̄i imolationē. ſ. ī uita & in morte. Nam expectatio & p̄paratio ad mortē fuit mors quedã que ergo fuit in uita repñtat̄ ſpē panis. que aũt in morte ſpē uini. Sexto circa additionē aque. Vtꝝ aqua ſit de ſubſtãtiã ſiue ītegritate ſacr̄i. Ad qd̄ rñdꝫ Boñ. in. iiii. di. xi. d. Q. de integritate hui⁹ ſacr̄i ſũt q̄tuor. ſ. materia forma ordo & intentio conſecrãtis. De congruitate aũt & bñ eſſe ſunt que ſunt his annexa. Aqua ergo cũ nõ ſit aliqd̄ hoꝝ nõ ē de neceſſitate ſacr̄i ſed annexũ ē materie. ſ. uino qa adiungit̄ uino & in ip̄m cõuertit̄ & p⁹modũ ī ſanguinē. Et ideo ē de cõgruitate apponēda tñ ſiue admiſcenda ē uino. ut dr̄ extra de celebratiõe miſſaꝝ c. ultio. Cui⁹ rõ multiplex ē ſm Alex. Prima ꝓpt̄ exemplũ dñi ꝓbabilit̄ enī credit̄ ꝙ dñs hoc ſacr̄m inſtituit in uino aqua pmixto ut dicit Dama. & Cypan⁹ de conſe. di. ii. c. Scriptura. Scd̄a rõ ē ꝓpt̄ ſignũ unionis corporis myſtici cũ capite Vñ de cõſe di. ii. c. Cũ oē. dr̄. Cũ ī calice uino aqua miſcet̄ xp̄o popl̄s adunat̄ & credentiũ plebs ei in quē credit copulat̄ & iungit̄. i. copulanda & iungēda ſignificat̄ p fidē & dignã ſacr̄i ſuſceptionē. Ex quo Ric. ī. iiii. di. xi. refert ꝙ ꝓpt̄ hui⁹ mõi ſignificationē tm̄ debet apponi de aq̄ & de uino qd̄ aq̄ poſſit trahi ad naturã uini popl̄s enī trahendus ē ad xp̄m & ideo multũ ſunt illi reprehenſibiles q plus ponũt de aqua q̄ de uino. Eſt quidē pniciosus abuſus ut dr̄ in. c. Perniciosus extra de cele. miſ. Tertia rõ q̄re aqua admiſcet̄ uino ē ꝓpt̄ fluxũ aque de latere xp̄i a quo lanceato ut hēt̄ Ioh. xix. Cõtinuo exiuit ſanguis & aqua. Ideo de cõſe. di. ii. c. In ſacr̄oꝝ oblationibus. dr̄. Non debet in calice dñi aut uinũ ſolũ aut aqua

ſola offerri ſed utrūq; p̄mixtum quia utrūq; ex latere xp̄i in paſſiōe ſua pfluxiſſe legit̄. Notandū tn̄ ſm magr̄m ſen.in.c.penultio.xi.di.q̄rti.Q, ſi ſacerdos cōſecret uinū ſine aqua uere cōuertit̄ in ſanguinē.Nā & Grecorū eccl'ia dr̄ aquā non apponere ſacr̄o ut ait Inno.de officio miſſe pte.iii.c.xxvi. Et tn̄ eccl'ia nō negat ip̄os cōficere ſanguinē xp̄i. Ille tn̄ q aquā nō apponeret reprehendendus eſſet propt̄ rōnes iam dictas. Septio dubitat̄ circa obligationē. Vtrū.ſ.popl's debeat cōicare ſub utraq; ſpē. Ad qd' r̄ndet ſanctus Tho.iii.pte.q.lxxx.q circa uſum h9 ſacr̄i duo poſſunt cōſiderari unū ex pte ſacr̄i ip̄i9 aliud ex pte ſumentiū. Ex pte ip̄ius ſacr̄i cōuenit q utrūq; ſumat̄.ſ.corpus & ſanguis qa in utroq; conſiſtit perfectio ſacr̄i. Et ideo qa ad ſacerdotē ptinet hoc ſacr̄m cōſecrare & pficere nullo mō debet corpus xp̄i ſumere ſine ſanguine put plene patet de conſe.di.ii.in.c. Cōperimus. Ex pte aūt ſumentiū requirit̄ ſūma reuerentia & cautela ne aliqd accidat qd' uergat in iniuriā tanti ſacr̄i. Qd' p̄cipue poſſet accidere ī ſanguis ſūptiōe q quidē ſi incaute ſumeret̄ de facili poſſet effundi. Et qa creſcēte multitudine popl'i xp̄iani in qua cōtinent̄ ſenes & iuuenes quorū qdā n̄ ſunt tātē diſcretiōis ut cautelā debitā circa uſum hui9 ſacr̄i adhiberent. Ideo puide obſeruat̄ ut pplo ſāguis ſumēd9 n̄ det̄ ſ; ſolū ſumat̄ a ſacerdote. etiā & ſm aliquos n̄ dat̄ ſub utraq; ſpē ppt̄ picl'm errorū ne.ſ.cōis ppl's crederet xp̄z n̄ eē totū ſub utraq; ſpē.

De figuris que preceſſerunt ſacramentū euchariſtie & de ſeptem pprietatibus manne appropriatis huic ſacramento. Capl'm.ii.

SEcūdū myſteriū declarādū de ſacr̄o euchariſtie dr̄ figuratiōis. Fuit nāq; cōgruū hoc ſacr̄m p̄figurari ſm Alex.& Bon̄.i.iiii.di.viii.ppt̄ tria. Primo ppt̄ dignitatē qa p̄dicādū & expectādū erat ſicut donū dei excellētiſſumū ideo figure hui9 ſacr̄i p̄ire debuerūt in quib9 refulciret̄ expectatio fideliū & dignitas hui9 ſacr̄i famoſior oñderet̄. Vn̄ figurarū p̄miſſio nō fuit aliud q̄ fame eius diuulgatio. Scd'a rō ē ppt̄ difficultatē. Inter cetera enī ſacr̄a hoc ē difficillimū ad credēdū imo int̄ cetera credibilia. Iō hoīes debuer̄t ad h° aſuefieri q̄dā figurarū manuductiōe. Tertia rō fuit ppt̄ ſignificationē qa hoc ſacr̄o xp̄s paſſus ſignificat̄ & cōtinet̄. Congruebat aūt xp̄m paſſum aliq̄ figura p̄ſignari. Simil'r aūt & hoc ſacr̄m quo ſignificat̄ & cōtinet̄. Preceſſerūt aūt nō una ſed plures figure qa ſicut dicit Aug9 in.iiii.de trinitate. Oportebat qa per ml'ta eram9 a deo deciſi q multa uitā uenturā cōclamarēt.ſ.xp̄m. Et ſm Alex. licet res p̄figurata tātis figuris ſit una ſcd'm ſubſtantiam tn̄ illius ſunt multi effectus & multe pp̄etates ſiue cōditiōes q̄rū ml'tiplicitatē reſpiciūt ip̄e figure diuerſe. Mgr̄ uero ſen. dimiſſis aliis figurī que aſſignari poſſēt tm̄ q̄tuor enumerat. ſacrificiū.ſ.melchiſedech agnū paſcalē, manna & ſanguinē q fluxit de latere xp̄i. Que figure ſufficienter

enumerant duplici rōne. Prima ē respectus siue relatio figurarꝝ ad legem nature
mosaice & euangelice ut. s. per oblationē Melchisedech ondatꝰ fuisse ꝑfiguratū
sacramentū in lege nature. ꝑ agnū pascalē & māna i lege scripture. & ꝑ sangui
nē ꝗ fluxit de latere xp̄i in lege grē. Scđa rō ē si attēdamꝰ ad ea que ꝑsignant.
Nā i hoc sacr̄o ē uisibil' forma & hec ꝑfigurata ē i sacrificio Melchisedech & ē
res cōtenta & hec figurata ē in agno pascali & res significata tantū & hoc in mā
na. Et uirtus dans efficaciā & hoc in sanguine ꝗ defluxit de latere xp̄i. Verꝝtam̄
solerter ē aduertendū ꝙ in manna qđ pluuit dn̄s patribus in deserto Exodi. xvi.
septē cōditiōes reperiunt cōuenientes huic sacr̄o ineffabili. Prima ē modus ge
nerationis. Scđa ē locus descensiōis. Tertia tp̄us recollectiōis. Quarta termi-
nus mēsuratiōis Qnīta ritꝰ ꝑparatiōis. Sexta ausus reseruationis Septia gustꝰ
saporationis. ¶ Prima cōditio erat modus generatiōis ꝗa in nocte inuisibiliter
de celo descendebat. Quid enī designat per noctē nisi fidei nostre status. Sicut
enī in regno celorꝝ nulla ē obscuritas tenebrosa & in inferno nulla pōt luciditas
apparere sic in pn̄ti ꝑegrinatiōe nō ē lux clara uisionis deifice sicut in celo non
obscura tenebrositas eterne damnationis sicut in inferno sed nocturna fidei lux
stellari & lunari nō ꝗdē solari luīe illustrata ꝗbꝰ luminibus uidemꝰ & cognosciꝰ
hoc sacr̄m. Scđa conditio illiꝰ māne erat locꝰ descēsiōis ꝗa descēdebat in deser-
to circa castra filiorꝝ isrl' solū eisqꝫ deficit cū intrauerunt terrā ꝓmissionis sic hoc
sacr̄m non nisi in eccl'ia & in eius fide ueracit' cōsecrat atqꝫ in deserto pn̄tis uite
tm̄modo frequētat. Cū aūt ad reꝓmissam uiuētiū terrā uentū fuerit iā nō āpliꝰ
hoc sacrificiū offeret sed glosꝰ Iesꝰ in cōsumato felicitatis loco cōspiciet ineffa-
bilit' exaltatus. Tertia cōditio erat tēpꝰ recollectiōis. Sex. n. diebꝰ poterat reꝑiri
ꝑcepitqꝫ Moyses ex ꝑte dn̄i feria sexta pro sabbato colligi Sabbato aūt egressi
ꝗdā de populo ut colligerēt nō inuenerūt. Sic & istud unificū sacr̄m nō nisi sex
diebꝰ pn̄tis ꝑegrinationis reficere habet sed sabbato sempiterne ꝗetis inueniet
rex noster Iesus xp̄s nō mystice sacr̄o uelatꝰ sed manifestꝰ & decore regio glosꝰ
¶ Quarta cōditio ē terminꝰ mēsuratiōis ꝗa ꝑ singula capita mēsuram gomor ex
ꝑte dn̄i Moyses colligi instituerat. nec ꝗ plus collegit plus habuit nec ꝗ minus
minus inuenit. Sic ꝗdē istud mirabile sacr̄m neqꝫ̄ continet minorē Iesū i moīri
hostia ꝗ̄ in maiori nec plus in pluribus ꝗ̄ in una. Quīta cōditio erat ritꝰ ꝑparati
onis ꝗa illud manna ignē optīe sustinebat nā māna liquidum colligebat simile
coriandro & ꝓpe ignē ponebat & efficiebat durꝝ. deiñ tritabat & ex eius farina
ꝯficiebat pāis. Sꝫ si ponebat ad solē liquefiebat & cōtabescebat sic istđ bn̄dictū
sacr̄ꝫ ꝑfecte ignē sustinet deuoti & feruentis amoris atqꝫ rōnes ob amoris fornā
ce ꝓcedētes ꝑfecte cōcludūt huiꝰ sacri irrefragabilē ueritatē. Sꝫ sol curiositatis

220

hūane & fantaſtice rõnis ad pſcrutationē ſacr̃i p perfidiā eum liqueſcere facit. Sexta conditio ē auſus reſeruationis. Nā p̃cipiens Moyſes q̃ nullus ſeruaret ex eo uſq; in mane. Qui uoluerūt reſeruare inuenerunt q̃ ſcaturire cepit uermibus atq; cōputruit ſic hoc ſacr̃m reſeruatum ab his q ad illud nolūt accedere ſcatet uermib9 qa ip̃i tales deteriorāt & indurāt ut patet. lxxxii. di. i. c. Preſbit. Septīa cōditio erat guſtus ſaporatiōis qa unicuiq; ſapiebat iuxta deſiderii ſui appetitū. Aliq eni cū ſūma delectatiōe ueſcebant cibo illo ſapidiſſimo nōnlli uero murmurātes dicebāt. Aīa nr̃a nauſeat ſup cibo illo leuiſſimo ſic h° ſacratiſſimū ſacramentū ſumētibus diuerſimode ſapit ſcd̓m diuerſas diſpōes q̃s in eis format uel deſideriū caritatis uel īdeuotio malignitatis. O quot ſunt obſtinati peccatores & p̃ſumptuoſi q corpus xp̃i ſumētes nullum ex eo percipiūt guſtū. Alii uero q̃ mirabilit ꝓpt deuotionē & fidē recreant & cōſolant de quo & ſi multa poſſent exempla narrari unū tn̄ referā qd̓ Rome euenit. Tempe nāq; Eugenii q̃rti quedā notabilis & ſp̄ualis dn̄a deuotiſſima Frācīſca noīe de pōtianis ſingl̓is diebus feſtis ſacr̃i cōioné de manu ſacerdotis reuerētiſſime ſuſcipiebat ſentiebatq; delectationē admirabilē adeo ut ſepi9 p9 cōionē p magnū tp̃ris ſpaciū rapet in extaſim. Quodā uero die dū in eccl̓ia ſancte Cecilie trās Tiberi expectaret accipe cōionē ſacerdos ille q celebrabat aut leuitate duct9 aut diabolica temptatiōe deuictus temptauit ſibi dare hoſtiā nō cōſecratā. Cūq; ori ei9 appropinq̃ſſet recuſauit illā ſumere. d. parcat tibi de9 o pr̄ ſacerdos q me nō ſolū decipe crediſti ſed etiā idolatriā facere uoluiſti. Quibus uerbis cōmotus ſacerdos ueniā petiit & peccatum poſtea confeſſus rem aliis ſtuduit renarrare.

❡ De ſeptem fructibus quos acquirunt hi qui fideliter & deuote ſanctam communionem ſuſcipiunt. Capl̓m. iii.

TErtiū myſterium declarandū de ſanctiſſimo ſacr̃o dr̄ fructificatiōis. Deuote eni cōicantes multos fructus cōſequūt & p̃cipue ſeptē. Prim9 dr̄ gratificatio ❡ Scd̓s remiſſio. ❡ Terti9 ſatiſfactio. Quartus defenſio. Quintus reuelatio. Sextus cibatio. Septim9 glorificatio. ❡ Primus fruct9 dr̄ gratificatio Confert eni ſacr̃m deuote cōicantibus gratiā. Ratio ē ſ̓m Tho. iii. pte. q. lxxix. tum qa in eo cōtinet xp̄s q ſicut ueniēs ī mūdo uenit cū gr̄a ſ̓m illud Ioh̓. i. Gr̄a & ueritas p Ieſū xp̄m facta ē ita ueniens in iſto ſacr̃o tū qa repn̄tat paſſio eius que fuit gr̄e effectiua. tum qa ſumit ſub ſpē cibi nutriētis unde ſicut cibus p̃ſtat uitā ita & hoc ſacr̃m ꝓpterea uocat euchariſtia. i. bona gr̄a. Nam dr̄ ſacrificiū reſpectu p̃teriti. ſ. paſſionis xp̄i quā repn̄tat. Et dr̄ cōio reſpectu pn̄tis quaſi cōis unio quia unit mēbra cū corpore uel in corpore myſtico. Et dr̄ uiaticū reſpectu futuri quia eſt prefiguratiuū uite & qa paſſio unio & gl̓ia ſunt ex gr̄a ideo noīat

eucharistia. ¶ Scd's fructus deuote cōicantiū dr̄ remissio. Rmittunt̄ nanq; per hoc sacr̄m peccata ueīalia ut habet̄ de cōse.di.ii.c. Cū oē.c. Si quotiēs &.c. Añ bn̄dictionē. Quantū aūt sit istud.s.remissionē uenialiū hr̄e patere pōt si cōside- ret̄ q̄tū ipa aīam ledant.nā licet etnā damnationē nō īducāt tn̄ īferūt duo pre- cipua nocumēta. Primū ē ꝗa diminuūt feruorē caritatis. Scdm̄ ꝗa obligāt ad pe nā temporalē Ex quo dicit Boñ.in.iiii.di.xx.ꝙ.si quis morit̄ tm̄ uenialia habens uadit ad purgatoriū Terti9 fruct9 deuote coīcantiū dr̄ satisfactio hoc siquidem sacr̄m satisfacit ꝓ peccatis. Scdm̄ enim Tho.iii.ꝑte.q.lxxix.hoc sacr̄m simul est sacrificiū & sacr̄m sed rōnē sacrificii habet ī q̄tū offert̄.rōnē uero sacr̄i in quātū sumit̄.Et iō effectū sacr̄i habet ī eo ꝗ sumit effectum aūt sacrificii in eo ꝗ offert uel in his ꝓ ꝗbus offert̄.Si ergo consideret̄ ut sacr̄m habet duplicē effectū.uno mō directe ex ui sacr̄i.alio mō q̄si ex q̄dā cōcomitātia. Ex ui ꝗdem sacr̄i directe habet illū effectum ad quē ē īstitutū nō ē aūt institutū ad satisfaciendum sed ad spūalit̄ nutriendū ꝑ unionē ad xp̄m & ad mēbra ei9 sicut & nutrimentū unit̄ nu trito.Sꝫ ꝗa h9modi unitas fit per caritatē ex cui9 feruore aliꝗs cōseꝗt̄ remissiōeꝫ nō solū culpe sed etiā pene.inde ē ꝙ ex consequenti ꝑ q̄dam concomitātiam ad ꝑncipalē effectū homo cōsequet̄ remissionē pene nō ꝗdē toti9 sed scdm̄ modū sue deuotiōis atq; feruoris.Si aūt consideret̄ ī q̄tū est sacrificiū habet vī satisfa- ctiuā & ꝓdest his ꝓ ꝗbus offertur tam uiuis q̄ defūctis.Sꝫ ī satisfactione magis attēdit̄ affect9 offerētis q̄ q̄litas oblationis.Quāuis ergo hec oblatio ex sui q̄tita te sufficiat ad satisfaciendū ꝓ oī pena tn̄ fit satisfactoria ill' ꝓ ꝗb9 offert̄ ul' etiā ꝓ offerentib9 scdm̄ q̄titatē sue deuotionis & non ꝓ tota pena.Hic Alex.p̄p̄ de cōse.di.ii.in.c. Nihil ait. Nihil ī sacrificiis mai9 esse cepit q̄ corpus & sāguis xp̄i nec ulla oblatio hac potior ē sed oēs p̄cellit que pura consc̄ia dn̄o est offerenda.

¶ Quart9 fruct9 deuote coīcantiū dicit̄ defēsio. Defendit utiq; hoc sacr̄m p̄ser uādo a peccatis futuris. Vt enī ait Tho.ubi sup̄.peccatū ē quedam mors spūalis aīe.unde hoc mō p̄seruatur aliꝗs a peccato futuro quo preseruat̄ corpus a morte futura.Qd' ꝗdē fit duplicit̄. Vno mō ī q̄tū hoīs natura interi9 roborat̄ cōtra īte- riora corruptiua & sic p̄seruat̄ a morte ꝑ cibum & medicinā.alio mō ꝑ hoc ꝙ mu nit̄ cōtra exteriores īpugnatiōes & sic p̄seruat̄ ꝑ arma ꝗbus munit̄ corp9.utroq; aūt mō hoc sacr̄m cōseruat a peccato.Nā ꝑmo ꝗdem ꝑ hoc ꝙ xp̄o coniumgit ꝑ gr̄aꝫ roborat spiritualem uitā hoīs tāq̄ spūalis cib9 & spūalis medicina scdꝫ illud psal.Panis cor hoīs cōfirmet. Et Aug9 sup Io.ait.Securus accede panis est non ueneuū.Scdo inq̄tum ē signum passiōis xp̄i per quā uicti sūt demones repellit īpoꝝ īpugnationē. Vn̄ Criso9 sup Io. ait. Vt leones flāmā spirātes de mensa dn̄i recedim9 terribiles demonib9 facti.Notandū tn̄ ꝙ licet hoc sacr̄m q̄tum est

221

de ſe habeat uirtutē ꝑſeruatiuā a peccato n̄ tn̄ aufert hoi poſſibilitatē peccandi eo ꝙ homo i ſtatu uie ē hꝰ cōditiōis ꝙ pōt flecti i bonū & i malū. Quintꝰ fructꝰ deuote cōicantiū dr̄ releuatio. Si eni hō pꝰ deuotam cōionē in peccatum rueret facilius ab illo ſurgere pōt q̄ ſi an̄ illud nō cōicaſſet. Rō ē qa ut diximꝰ p ſacram cōionē aīa roborat̄ & fortificat̄ & ideo facilius ē forti reſurgere q̄ debili. Sextꝰ fructus deuote cōicantiū dr̄ cibatio. Cibat utiq; hoc ſacr̄m ſpūalr̄ aīam & multo tiēs miraculoſe reficit ip̄m corpus. Dicit̄ enī de btā Katherina de Senis ꝙ ſepiꝰ cōione ſuſcepta per dies plurimos ſine cibo & potu perſiſtebat abſq; aliqua ſui corporis leſione. Septimus fructꝰ dr̄ glorificatio. Facit etiā hoc ſacr̄m ad augmentū glorie que ſequit̄ ad augmentū gr̄e. Quanto eni aīa ꝓficit & creſcit i gr̄a tāto copioſiorē gl̄iam ꝓmeret̄. ſed q deuote & hūilit̄ ſuſcipit ſacr̄m eucharistie proficit i gr̄a ut tactū ē ſuperiꝰ idcirco abundātiꝰ gl̄iam obtinebit. Currite igit̄ oēs & cōſciis a peccatis emūdati ſacrā cōionē accipite qa ſaluator nr̄ dixit Ioh̄. vi Si qs manducauerit ex hoc pane uiuet in eternū hic p gr̄am & in futuro p gl̄iaꝫ In qua uiuit & regnat ip̄e Ieſus dei filiꝰ cū pr̄e &. ſ. ſ. p cūcta. ſ. ſ. Amen.

¶ Feria tertia ebdomade ſancte De ueritate ſacramēti eucharistie in quo uere & realiter continet̄ ipſe xp̄s. Sermo. lxiiii.

CAro mea uere ē cibus & ſanguis meus uere ē potꝰ. Verba ſūt redēptoris nr̄i origialr̄ Ioh̄. vi. c. Int̄ cetera fidei nr̄e credibilia maxim & admirabile ē realis ac uera exn̄tia corporis & ſanguīs xp̄i in ſacr̄o altari ſub ſpēbus panis & uini hoc utiq; niſi fides credat ſermo nō explicat. Veꝝtn̄ ad confundendā ꝑfidiā infideliū cōſolandoſq; fideles qui id credūt in hoc ſermone de ueritate altiſſimi ſacr̄i uerba faciemus. Eſt etenī neceſſariū ſimplicit̄ credere & firmit̄ cōfiteri ꝙ a dn̄o Ieſu xp̄o audiuimꝰ dictū carnē. ſ. ſuā uere eſſe cibū & ſuū ſanguinē uere eſſe potū. ſ. in ſacr̄o altaris in quo uere & realr̄ cōtinet̄. Ad quod probandū & fidelit̄ perſuadendū procedemus triplr̄.

¶ Primo p auctoritates.
¶ Secūdo per rationes.
¶ Tertio per exempla.

¶ Q oēs tam theologi q̄ ſacra concilia & doctores antiq tenent & cōfitent̄ dn̄m Ieſum xp̄m realiter eſſe in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis & uini. ¶ Ca. i.

PRimo ꝓbanda ē ueritas corporis & ſanguinis xp̄i i ſacr̄o altaris p auctoritates. Primo theologoꝝ. Sc̄do cōcilioꝝ. Tertio doctoꝝ. ¶ Prīo itaq; theologi oēs Ric. Bon̄. Tho. Sco. & ceteri di. x. q̄rti li. dn̄t ꝙ opinio quoꝝdā fuit & error peſſimus ꝙ xp̄s nō eſſet in altari niſi tm̄ ſicut in ſigno & dicit̄ manducari quia ſignū eius tm̄ accipit̄. Sed iſte error contra pietatem fidei ē que tm̄ beneficium ſibi a deo datum recognoſcit & gratias agit ꝙ in carne ſua & natura ꝓpria ſit nobiſcū. Eſt etiā cōtra ſacramēti dignitatē p excellentiā i quo relucet diuina

potentia & bonitas altius ceteris sacr̃is. Nam cetera sacr̃a excellit & q̃i cōsumatiuum ē aliorꝝ oīm sicut caritas oīm uirtutū. Manifestat̃ nanq̧ oīpotentia dei in oꝑis singularitate. Cū enī panis in corpus xp̄i uerꝝ & integrꝝ ī multis altaribus cōuertit̃ nullo remanēte cōi oñdit se deus posse sup̄ oēm potentiā oꝑatiuā ī cōuersiōe. & per hoc ꝙ idem ī plurib9 locis sup̄ imaginatiuā & ꝑ hoc ꝙ tā magnū & integrꝝ in tā ꝑua spē facit existere nō cōtractū oñdit se posse sup̄ potentiam intellectiuā. Error igit̃ p̄tactus detractat9 ē a quodā Berlengario Rome coram centū .xiii. ep̄is ut h̃et̃ de cōse. di. ii. in .c. Ego Berlengari9. Ideo catholice dicēdū ē ƀm Frañ. de maroñ. in quodā sermōe de corꝑe xp̄i ꝙ sub spē panis que uidet̃ ī hostia q̃tuor esse credunt̃. Prīo quidē credit̃ ibi esse corpus xp̄i ex ui uerborꝝ qꝛ uerba cōsecratiōis de solo corꝑe faciunt mētionē. Scd'o ē ibi sanguis xp̄i ex cōcomitātia immediata qꝛ sanguis īmediate disponit corpus ad uitā. Tertio ē ibi aīa xp̄i ex cōcomitātia ꝓpinq̃ qꝛ licet aīa nō uiuificet corpus nisi mediāte sanguīe tñ ꝑtinet ad eādē naturā & ideo cōcomitat̃ ip̄m ꝓpīque. Quarto ē ibi diuinitas uerbi ex cōcomitantia remota qꝛ licet diuinitas cū trib9 p̄cedētib9 faciat unū suppositū tñ nō ꝑtinet ad unā naturā. Sil'r etiā in calice ista q̃tuor esse credunt̃ sed alio ordine. Primo ē ibi sanguis ex ui uerborꝝ ꝑ eo ꝙ uerba cōsecratiōis calicis de solo sanguine faciūt mentionē. Scd'o ē ibi corpus ex cōcomitantia īmediata qꝛ corpus sanguīs ē īmediatū receptacl'm. Tertio ē ibi aīa ex cōcomitātia ꝓpinqua qꝛ pertinet ad eandē naturā humanā. Quarto ē ibi diuinitas ex cōmitātia remota qꝛ nō ꝑtinet ad eandē naturā q̃uis ad idem suppositū. Et ista q̃tuor significauit saluator nr̃ ibi esse. d. Ioh̃. vi. Ego sum panis ꝑ hoc dās intelligi corp9. Et subiungit uiuus ꝑ hoc denotās aīam ꝑ quā corpus uiuificat̃ & qꝛ aīa sine corporeo sanguine uiuificare nō pōt iō subintelligit̃ hic sanguis. Deinde addit ꝙ de celo descēdi ꝓpt̃ diuinitatē. Quare tot9 xp̄s cōtinet̃ sub spē panis & tot9 sub specie uini.

¶ Scd'o ad oñdendā ueritatē sacr̃i facit auctoritas sacrorꝝ cōciliorꝝ. Scribit̃ enī extra de cele. mis. i. c. Cū marthe. Dr̃ hoc sacr̃m mysteriū fidei qm̄ aliud ibi credit̃ q̃ cernat̃ & aliud ibi cernit̃ q̃ credat̃ spēs panis & uini cernit̃ & credit̃ ueritas carnis & sanguīs xp̄i. Et in .c. i. de sū. tri. & fi. ca. sic scribit̃. Vna ē fideliū uniuersalis eccl'ia extra quā null9 oīo saluat̃ in q̃ idē ip̄e sacerdos ē & sacrificiū Iesus x9 cuius cor9 & sanguis in sacr̃o altaris sub spēbus panis & uini ueracit̃ continet̃ trāsubstātiatī pane ī corp9 & uino in sanguinē uirtute diuina ut ad ꝑficiēdū mysteriū unitatī accipiam9 ip̄i de suo qd' accepit ip̄e de nr̃o. Sed ꝓpt̃ dicta ī pallegato .c. Cū marthe. notāda sūt ƀm Franciscū de maroñ. q̃tuor documēta. Primū ꝙ ī hoc sacr̃o ꝓprie nō uidet̃ xp̄s oculo corporali qꝛ accidentia que ibi cernunt̃ nō sunt ī corpore xp̄i sicut in subiecto. Et si queraf̃ quare xp̄s ī hoc sacr̃o corpus

218

ſuum dedit nobis uelatum ſub accidētibus rn̄deri pōt ꝗ id fecit ꝓpt̄ q̄tuor rōes. Prima ē ꝓpt̄ humilitatē ut.ſ.homīes in hoc ſacr̄o humiliarent̄ credētes ea que ſunt ſup̄ intellectū. in hoc enī ſacr̄o ualde neceſſaria ē captiuatio intellectus in obſequiū xp̄i. Scd̄a rō ē ꝓpt̄ fidelitatē ut.ſ.fides habeat meritū q̄a ut Gregꝰ.d. in omel̄.Fides n̄ habet meritū ubi humana rō p̄bet expimentū. Tertia rō ē ꝓpt̄ indignitatem.ſ.quo ad malos q̄ indigni ſunt clare cōſpicere corpꝰ dn̄i Ieſu xp̄i. Quarta rō ē ꝓpt̄ imbecilitatē quo ad oēs q̄a claritatē corporis Ieſu xp̄i nullus uiator natural̄r poſſet inſpicere. Scd̄m documentū ꝗ licet ꝓprie ibi n̄ uideat̄ xp̄s tn̄ nō errāt fideles q̄ dicūt dn̄m ſe uidiſſe ī manibus ſacerdotis q̄a nll̄s errat cuiꝰ uerba pn̄t uerificari eo mō quo uerificat̄ ſcriptura diuīa in qua dr̄ ꝗ aliq̄ uiderūt deū ocl̄o corporali ſicut de Moyſe dr̄. Vidi dn̄m.cernēdo corporalē rubū Exodi iii. nō ꝗ ibi uiderit diuīitatem ſed q̄a dn̄s aſiſtebat illi rubo & ita corpus xp̄i ſuo mō aſſiſtit ſpēbus que ī hoc ſacr̄o cernūt̄. Tertiū documētū ꝗ ī hoc ſacr̄o adoratio n̄ ē dirigēda ad illud qd̄ cernit̄ ſ ad illud qd̄ credit̄ tm̄ q̄a illud ē dignū adoratiōe. Quartū documētū ꝗ an̄ cōpleta uerba cōſecratiōis hoſtia n̄ ē adorāda donec eleuat̄ a ſacerdote uel adorat̄ q̄a nōdū ibi cōſtat eē corpꝰ xp̄i. ¶ Tertio ad on̄dēdā ueritatē ſacram̄ti ſunt auctoritates ſanctoꝝ doctoꝝ. Ex q̄bus omnibus q̄tuor tm̄ inducemꝰ nominatiſſimos & famoſos doctores.ſ.Ambroſiū Aug̃.Gregoriū & Ilarium. Ambroſius enī in li.de ſacr̄is & ponitur de conſe.di.ii.in.c.Panis.ait. Panis ē in altari uſitatus an̄ uerba ſacroꝝ ubi aūt acceſſit conſecratio de pane fit corpus xp̄i. Et idem in li.de officiis & h̄et̄ in.c.Ante bn̄dictionem.de cōſe.di.ii. Ante bn̄dictionē alia ſpēs noīat̄ pꝰ benedictionē corpus ſignificat̄. Et idem de cōſe.di.ii.ī.c.Reuera.ait.Hoc qd̄ cōficimꝰ corpus ex uirgīe ē.Et idē de conſe.di. ii.ī.c.Oīa.ita pl̄chre loq̄t̄.Oīa quecūq; uoluit dn̄s fecit ī celo & in terra & q̄a uoluit ſic factū ē. ita l figura panis & uini uideat̄ nihil tn̄ aliud q̄ caro xp̄i & ſāguis pꝰ cōſecrationē credēda ſunt. Vn̄ ip̄a ueritas ad diſcipl̄os hoc inq̄t.Caro mea ē pro mūdi uita. Et ut mirabiliꝰ loq̄r nō alia plane q̄ que nata ē de Maria & paſſa ē in cruce & reſurrexit de ſepl̄chro. Et Augꝰ de cōſe.di.ii.c.Nos aūt.dicit. Nos aūt ī ſpē panis & uini quā uidemꝰ res inuiſibiles.i.carnē & ſanguinē honoramus Et idem ī.c.Nō oīs. Non oīs panis ſed accipiēs bendictionē xp̄i fit corꝰ xp̄i.Et idem ī ep̄l̄a ad Hireneū.Perfectꝰ panis de celo corpꝰ ē ex uirgine. Gregꝰ aūt in omelia paſcali & h̄et̄ in.c.Quid ſit.de cōſe.di.ii.Myſteriū fidei dr̄ qd̄ credere debes ꝗ ibi ſalus nr̄a cōſiſtat.ꝓuidens.n.nobis dn̄s dedit hoc ſacr̄m ſalutis ut quia nos quottidie peccamus & ille iam mori nō pōt ꝑ illud ſacr̄m remiſſionē conſequamur.Quottidie enī ip̄e cōmedit̄ & bibit̄ in ueritate ſed integer & uiuus atq; īmaculatus ꝑmanet. Et iō magnū & pauēdū myſteriū eſt q̄a aliud uidet̄ & aliud

intelligit᷑.Ilarius adhuc de conſe.di.ii.c.Corpus.ita loq̄t᷑.Corpus xp̄i qđ ſumit᷑ de altari figura eſt dū panis & uinū extra uidet᷑ ueritas aūt dū cor⁹ & ſanguis xp̄i in ueritate interius credit᷑. Cōfiteri igit᷑ debem⁹ & indubie credere dn̄m Ieſum xp̄m in ſacramento altaris uere & realiter contineri.

¶ Q̄ rationibus fidelibus probari pōt & ſi non demonſtratiuis ueritas carnis & ſanguinis xp̄i in ſacramento euchariſtie. Capl̄m.ii.

SEcūdo ꝓbanda ē ueritas corporis & ſanguinis xp̄i ī ſacr̄o admirabili euchariſtie ꝑ rōes nō q̄dē naturales & demr̄atiuas ſed fideles ac ꝑſuaſiuas Et colligi p̄n̄t p̄ncipal̄r tres. Prima dr̄ diſtātiua. Scđa cōceptiua. Tertia comitatiua. ¶ Pr̄ia dr̄ diſtātiua. Maior enī diſtantia ē ut dicit Bon̄.di.x.q̄rti int᷑ ens & nō ens q̄ inter ens & ens. Si ergo deus potuit de nihilo ꝓducere oīa que ſunt in celo & in terra. Cur nō poterit mutare unū ens ī aliud ens & cōuertere panē in carnē & uinū in ſanguinē. Ideo Ambro⁹ ī li.de ſacr̄is ait. De toti⁹ mūdi opib⁹ legiſtis q̄a ip̄e dixit & facta ſunt ip̄e mandauit & creata ſunt. Sermo igit᷑ q̄ potuit ex nihilo facere qđ nō erat nō poterat ea que ſunt in id mutare qđ nō erat᷑ Non ē enī minus dare q̄ mutare nouas naturas rebus. ¶ Scđa rō dr̄ conceptiua Si cor⁹ xp̄i ſuꝑnatural̄r & miraculoſe potuit a uirgine cōcipi cur non poterit in ſacr̄o ex miraculo real̄r cōtineri. Ideo ait Ambro⁹ ubi ſ̄. Quid hic queris nature ordinē in xp̄i corpore cū pret᷑ naturā ſit ip̄e dn̄s natus ex uirgīe. Sed nō īmerito dubitari pōt utꝝ nobilior ſit uirtus trāſubſtantiādi panē in carnē & uinū ī ſāguinē xp̄i, uirtute uirgīs ip̄m cōcipientis. Et nōnulli tenere uoluerūt ꝙ ſic. tum q̄a ſacerdos cōficit cor⁹ xp̄i paucioribꝰ uerbis, q̄ cōcepit uirgo. tū q̄a uirtus cōceptionis ī uirgīe termīata ad cor⁹ xp̄i impaſſibile & īmortale. Cōtra iſtos tn̄ ſic aſſerentes dicit Bon̄.di.x.q̄rti ꝙ dupl̄r ē loq̄ de uirtute trāſubſtantiāte, & de cōcipiente uno mō, ꝓut ſunt in ſuo fonte & p̄mo p̄ncipio ut dicat᷑ uirtus cōcipiēdi que oꝑata ē cōceptionē p̄ncipl̄r & ꝓpria auctoritate, & ſumit᷑ uirt⁹ trāſubſtātiandi, & ſic nō ē cōparatio ſ̄m magis & min⁹ ī ſe cū ſit una & eadē uirt⁹ diuīa nō intēſa nec remiſſa. Sed ſi ip̄a cōparet᷑ ad manifeſtationē factā ꝑ hos effectus, iudicādū ē ꝙ ſe hn̄t ſicut excedētia & exceſſa. Licet enī utꝝq; ſit nobiliſſimū & oſtendat potentiā eſſe ſummā, in cōceptione tn̄ magis laudat᷑ maieſtas diuīa, & in trāſubſtatiatiōe magis captiuat᷑ rō nr̄a. Scđo mō poſſumus loq̄ de hac duplici uirtute ꝓut dr̄ cōicari creature, ſ̄m ꝙ dr̄ ꝙ uirgini data ē poteſtas cōcipiēdi, & ſacerdoti per uerbū poteſtas cōficiēdi. Et ſic loq̄n̄do ſimpl̄r uirtus cōcipiendi dignior excellentior & nobilior ē, tū q̄a ſubiectū magis nobilitat. mai⁹ enī ē eſſe mr̄em dei q̄ eſſe ſacerdotē. tū q̄a actio ē ſingularior, & p̄clarior. mai⁹ enī ē cōcipere q̄ cōficere q̄a termin⁹ actiōis plus accipit a cōcipiente matre q̄ a conficiēte ſacerdote

Accepit eni a mre humanitatē & esse. in cōsecratiōe uero corpis xpi,nō accipit esse. Idcirco rñdendū ē his,qui cōtrariū tenere uoluere .d.uirginē cōcepisse xpm mediātib9 plurib9 uerbis,q̄ sacerdos cōficiat. Quos nescio si insanos,aut ignorantes nominē,eo q̄ cōpatio ista nulla ē,qa uerba sunt de necessitate cōsecratiōis,ñ aūt conceptiōis,unde si sacerdos nūq̄ pferret uerba,nūq̄ consecraret. beatissima aūt uirgo,nō cōcepit xp̄m ex ui uerboꝝ,sed ex merito uirtutū suāꝝ,ob qd' pōito q̄ cū dixit. Ecce an.d.obmutuisset,remanētibus ī ea,tñ uirtutib9 supdictis,adhuc cōcepisset xp̄m. Silr male ītelligūt q uirtutē trāsubstāciandi hoc mō preferūt uirtuti cōcipiēdi,qa illa terminat ad corp9 ipassibile & imortale zc. Nā arguūt q̄si corp9 christi cōsecratione fieret. sed certe nō fit,nā nō fit eius hūanitas,quia facta ē in cōceptione,nō fit glia corporis,qa facta ē in resurrectiōe,nō fit pfecta qa etas.xxxiii.ānoꝝ spacio ē pfecta. Vñ argumentū deficit,ut dixim9,qa arguit ac si faceret. Sʒ p cōsecrationē nihil nouū fit,sʒ hoc solū fit,ut qd' erat ī celo pfectū & gloriosū,idē sine mutatione sui sit in sacro uirtute trāsubstātiādi. ¶ Tertia rō manuducēs nos,ut firmit̄ credam9,corp9 xp̄i eē in sacro altaris dr̄ cōmutatiua.nā legim9 sepius fuisse p dinā uirtutē imutatā naturā. Ideo Ambro9 in.c. Reuera de cōse.di.ii.inqt. Forte dices aliud uideo,quomō tu mihi asseris,q̄ corpus xp̄i accipiā? Et hoc nobis adhuc supest,ut pbemus.q̄tis igit̄ utimur exēplis ut pbem9 hoc nō esse,qd' natura formauit.sed qd' bn̄dictio consecrauit,maiorē q̄ uīʒ eē bn̄dictionis,q̄ nature,qa bn̄dictiōe etiā natura ip̄a mutat̄. Virgā tenebat Moyses piecit eaʒ,& facta ē serpēs. Rursus apphendit caudā serpētis,& ī uirge naturā reuertit̄. Vides ergo pphetica gr̄a bis mutatā eē naturam,& serpentis & uirge. Currebant egypti fluia puro meatu aquaꝝ.subito de fontiū uenis sāguis cepit erūpe. Nō erat potus in flumīs. Rursus ad pphete p̄ces cruor cessauit,fluminū aquaꝝ natura remeauit. Circūclus9 undiq̄ erat ppl's hebreoꝝ.hic egyptiis uallatus iñ mari claus9. Virgā leuauit Moyses sepauit se aqua,& ī muroꝝ sp̄em se cōgelauit,atq̄ inter undas uia pedestris apparuit. Iordanis retrorsum cōuers9 contra naturā,in sui fontis reuertit̄ exordiū. Nōne claret naturā uel maritimorū fluctuū uel fluuialis cursus esse mutatā. Sitiebat populus priʒ. tetigit Moyses petrā,& aqua de petra fluxit. Nūquid nō p̄ter naturā opata ē gr̄a,ut aquam uomeret petra quā nō hēbat natura? Marath fluuius amarissimus erat,ut sitiens popul9 bibere nō posset.misit Moyses lignū in aquā & amaritudinē suā aquarū natura deposuit,quā infusa subito gr̄a tpauit. Sub Elyseo.ppterea uni ex filiis pphetaꝝ excussuʒ ē ferrū de securi,& stati īmersū. Roganit Elyseū q amiserat ferrum. Misit Eleyseus lignū in aquā,& natauit ferrū.utiq̄ & hoc p̄ter naturam factū eē cognouim9. Grauior ē ferri sp̄ēs q̄ aq̄ꝝ liquor. Aduertim9 ergo maiorē

esse grãm q̄ naturã & adhuc tñ ꝓphetice bñdictiõis miramur grãm. ꝗ si tantum ualuit hũana benedictio ut naturã cõuerteret, ꝗd dicem⁹ de ip̄a cõsecratiõe diuina, ubi ip̄a uerba dñi saluatoris oꝑant᷑? Nam sacr̃m istud ꝙ accipis, xp̄i sermone conficit᷑. hec Ambro⁹. Qui ĩ talib⁹ & similib⁹ exẽplis nobis oñdit q̄ta põt magn⁹ & excelsus deus, cuius potestati atq̧ uirtuti immense, & infinite ascribunt᷑ omnia miracula sacramenti altaris.

¶ Qualiter miracula & exempla operata in sacramento altaris ostendunt uere ibi esse corpus xp̄i. Capl̃m. iii.

TErtio probãda ẽ ueritas sacr̃i ꝑ exẽpla. Nã de⁹ bñdictus, & si nõ sꝑ q̄ñq̧ tamen ad confusionẽ cordiũ inflatoꝝ multa de hoc sacr̃o oñdit mira, atq̧ stupẽda. Int᷑ que illud unũ ẽ celeberrimũ ac memoria dignũ ꝙ euenit dũ sãct⁹ Antonius de Padua Arimini p̄dicabat. Ibi nãq̧ hereticus ꝗdam aderat ꝗ male sentiebat de corꝑe xp̄i atq̧ in cõtẽptũ corporis xp̄i hostias nõ cõsecratas sepius asino suo p̄bebat in cibũ. Cũ uero hoc innotuisset Antonio fidei defensori acerrimo, illũ ad se uocatũ dure redarguit, ueritatẽq̧ sacr̃i ei fidel̃r ꝑsuasit. Cũ uero ill̃e ꝑtinax in suo sensu maneret, assereretq̧ asinũ suũ ꝑsepe tali cibo fore depastum, cõuenit cũ eo Antonius, ut de hoc expiẽtia fieret & ꝑ dies tres asinus sine cibo trãsiret, & die tertia Antoni⁹ in foro celebrata missa, & reseruato sacr̃o ill̃d intra hostias nõ cõsecratas reponeret, atq̧ illo mõ asinus famelicus inuitaret᷑ ad pabulũ. Qꝺ cũ factũ fuisset corã multitudĩe maxĩa, animal illud appropinquans sporte, in qua corp⁹ xp̄i intra hostias nõ consecratas reuerent᷑ reconditũ erat, ex miraculo dei cognouit dñm suũ & caput & pedes inclinans hũilit᷑ adorauit, neq̧ cura sibi fuit de cibo, quo indigebat. Cũq̧ uerberib⁹ ab illo heretico angeret᷑ traheret᷑, & uolueret᷑ sꝑ faciebat, ut ꝑ̓us. Ob ꝙ hereticus ille & alii q̄plurimi omni errore deposito ad uerã fidẽ redierũt. Antonius aũt deo gr̃as referẽs sacr̃m honorifice in loco debito posuit, & cõseruauit. De mľtis etiã cõpertũ ẽ, ꝗ ex ꝑ̓uilegio spetiali corpus xp̄i uiderũt, aut in sp̄ẽ pueri, aut carnis, aut sanguinis. Qꝺ fit ꝭm Tho. iii. ꝑte. q. lxxvi. ꝑ ĩmutationẽ oculoꝝ eoꝝ ꝗ sic uidẽt, quoꝝ oculi immutant᷑, ac si exp̄sse uiderẽt exteri⁹ carnẽ, aut sanguinẽ, uel pueꝝ, nlľa trãsmutatione facta ex ꝑte sacr̃i. Qꝺ patet ex eo, ꝗa aliis uidet᷑ sub sp̄ẽ panis, nec tñ id pertinet ad aliq̄ deceptionẽ, ꝗa talis sp̄ẽs diuinit⁹ format᷑ in oculo ad aliquã ueritatẽ figurandã ad hoc. s. ꝗ mãifestet᷑ uere cor⁹ xp̄i esse sub hoc sacr̃o, sicut etiã xp̄s absq̧ deceptiõe apparuit discipulis euntib⁹ in Emaus. Dicit enĩ Aug⁹ ĩ li. questionũ euangelii ꝗ cũ fictio nr̃a refert᷑ ad aliq̄ significationẽ, nõ ẽ mendatiũ, sed aliqua figura. Sũt itaq̧ multa h⁹ sacr̃i p̄clarissima testimoĩa, que tñ oĩa si deessent sufficere nobis dꝫ uerbũ xp̄i. d. Hoc ẽ cor⁹ meũ. de quo dicere possum⁹, ꝙ Isaac dixit

dum filium tāgebat. Vox quidē uox Iacob ē, sed manus manus sunt Esau. Nam ī tactu & in odoratu Esau eū reputabat, in uoce tn̄ Iacob eū confitebat̄. Sic in hoc admirabili sacr̄o sensibus nr̄is. s. uisui odoratui gustui & tactui accidētia panis se offerūt, sed ipi auditui ueritas carnis xp̄i. O igit̄ ineffabile sacr̄m. O inexplicabile signū amoris Iesu xp̄i. O deniq̧ triūphale p̄uilegiū nobis exhibitū. Non enī ē aut fuit aliqn̄ tā grādis natio que habeat deos appropinquantes sibi, sicut adest nobis deus nr̄. Ergo omni deuotiōe qua possum⁹ celebrem⁹ hui⁹ sacr̄i mysteria quo nobis adueniat gr̄a, & tandem perennis, & eterna gl̄ia. In qua ip̄e dn̄s Iesus uiuit & regnat cum patre & spiritu sancto per infinita scl̄a scl̄oꝝ. Amen.

¶ Feria quarta ebdomade sancte. De sacramento eucharistie ad quod deuote suscipiendū fideles inuigilare debent. Sermo. lxv.

A Ccepit panē & gr̄as agens fregit & dixit accipite & māducate. Hoc ē corp⁹ meum quod p̄ uobis tradet̄. hoc facite in meā cōmemorationem. Doctoris gentiū uerba sunt ista. i. Cori. xi. c. Satis utile & p̄ficuū esse arbitratus sum si adhuc de sacr̄o ineffabili eucharistie nonnulla dixero qm̄ qn̄to magis illius p̄conia fidelib⁹ innotescunt tanto ardentius excitant̄ ad illius usum deuotāq̧ susceptionē. Idcirco p̄ter ea que dicta sūt adhuc uidebim⁹ quedam nō īmerito de hoc bn̄dicto sacr̄o dilucidanda. Proponem⁹ itaq̧ tria principalia mysteria que apl̄s in uerbis p̄allegatis explicauit & annotauit uidelicet.

¶ Primū dr̄ trāsubstātiatiōis.
¶ Secundum manducationis.
¶ Tertium consecrationis.

¶ De transubstantiatione panis in carnem & uini in sanguinem xp̄i & de conditionibus admirādis ipsius transubstantiationis. Capl̄m. i.

P Rimū mysteriū annotatū ab apl̄o dr̄ transubstātiatiōis. Quia xp̄s panē accipiens & gr̄as agēs panē illū bn̄dixit, & cōsecrauit, cōuertitq̧ substantiam eius in substantiā corporis sui, sic & in sacr̄o isto, sabstātia panis in substantiā corporis xp̄i, & substātia uini in substātiā sanguinis ei⁹ uere cōuertit̄. Ad qd̄ plenius intelligēdū q̄tuor sunt dubia declarāda. ¶ Primū utrū in cōsecratiōe sit uera trāsmutatio, siue cōuersio panis in corp⁹ xp̄i, an panis simul maneat cū corpe Ad quod rn̄det Alex. in. iiii. su. uolūie q̧ aliqui errantes dixerūt, q̧ in hoc sacr̄o nō ē aliq̄ cōuersio, sed ad p̄lationē uerboꝝ sine cōuersione aliq̄ fit diuina uirtute, ut corp⁹ xp̄i sit ibi. Tn̄ hec positio ē cōtraria sanctoꝝ auctoritati, ut patet. Est etiā contra cōgruitatē sacr̄i, diminuitq̧ utilitatē meriti. Nā multiplex rō ē, quare cōgruit, ut panis cōuertat̄ in corp⁹ xp̄i, & nō maneat simul. Prima ē uitatio idolatrie, Si enī sub sacr̄o maneret panis, fortassis qn̄q̧ idistīcte adoraret̄ cū dn̄o. Scd̄a rō, ē efficatior deductio ad ip̄m xp̄m cōp̄hēdendū. Spēs enī panis, que mō deducit immediate ad dn̄m xp̄m cōprehendendū, & uescendum, tūc mediate deduceret

221

quia pmo deduceret ad cōprehensionē panis, & p9 ad cōprehensionē dn̄i. Tertia rō, est spūalior refectio. Modo eni illa refectio ē spūalis oīo, tūc esset etiā carnalis, qa tūc cibus carnalis assumeret, & nō solū spūalis. Quarta rō, ē ueritatis isinuatio. s. ut credat, q sit tm̄ cibi aīe, & nō corpis. Et q hoc cibo fit unio spūalis, non corporalis. Opinio ad hoc ptacta minuit utilitatē meriti, qa ponēdo, q accidētia nō pn̄t esse sine subiecto, innitēdo rōnibus humanis, meritū fidei diminuit. Ideo dicēdū q tota substātia panis cōuertit i substātiā corpori xp̄i, remanētib9 accidētibus sine subiecto. ¶ Scd̄m dubiū declarandū. utrū in ista cōuersione annihilet substātia panis. Et ad hoc rn̄det Ric. in. iiii. di. xi. d. Q, q̄uis p9 cōuersiōe3 substātie panis i substātiā corporis xp̄i, nihil de substātia panis remaneat, tn̄ qa substātia corporis xp̄i i quā cōuersa ē, aliud ē, annihilata nō ē, unde substātia panis non ē in nihilū redacta sed i meli9 cōmutata. s. i cor9 xp̄i, nō tn̄ s̄m Alex. de pane illo accipit esse cor9 xp̄i, sed ipsa eeña panis sine oī mutatiōe facta in corp9 xp̄i mutat in illud. Ideo Vgo li. ii. de sacr̄is pte. viii. c. ix. ait. Nō sic cor9 xp̄i in pane consecrari dicim9, ut de pane cor9 xp̄i esse accipiat, nec q̄i cor9 nouū subito factū de mutata essentia, sed in ip̄m ue2 cor9 mutatā essentiā, nec ip̄am substantiā panis & uini in nihilū redactā, qa desiit eē qd̄ fuit, sed mutatā poti9, qa cepit esse aliud quod nō fuit. ¶ Tertiū dubiū declarandū. utrū illa cōuersio fiat in instāti uel successiue. Et rn̄det Ric. ubi s̄. Q, fit i istāti qa ut accipi pōt a cōmtatore. iiii. meta. Oīs successio i mutatiōe causat, uel ex resistētia mobilis ad motorē, uel medii ad motorē, uel rōne utriusq3. & puto q sub resistentia ipsius medii debeat cōprehēdi diuisibilitas spacii per cōparationē ad limitationē uirtutis i motore. Vn̄ q̄uis corporale mediū angulo nō resistat, tn̄ qa limitate uirtutis ē, n̄ posset se trāsferre ab oriente i occidentē ptranseundo spaciū i instanti. Virtus aūt cōuertēs substantiā panis in cor9 xp̄i, nō ē limitata, illa eni cōuersio fit per uirtutē diuinā, que infinita ē, nec sibi resistit sustātia panis, qa tota nata, pfecte subdit uirtuti diuīe, nec ē aliqd̄ mediū, p qd̄ ista cōuersio fiat, hoc eni nō habet locū pprie loquendo, nisi de mutatiōe locali. Panē eni nō esse cor9 xp̄i, nihil positiuū dicit, & tn̄ si esset mediū nō oporteret q cāret susceptionē in diuīa opatione. Deus eni unū lapidem transferre posset ab oriēte in occidentē p totū mediū i instāti, nō eni oportet, q diuisibilitas medii causet susceptionē i mutatiōe, nisi cū hoc mutās sit limitate uirtutis. ¶ Quartū dubiū declarādū. utrū uirtus trāsubstantiatīa pncipali9 respiciat sacerdotē q̄ uerba. Et rn̄det Ric. di. viii. q̄rti. Q, uirt9 pdicta pncipalius respicit sacerdotē, qa qn̄ dn̄s opat aliquē effectū mediāte instrumēto aīato cui9modi ē seruus s̄m ph̄m. i. politico2 & inaīato uirtus dn̄i pncipalius respicit instrumentum animatū q̄ inaīatum. In transubstantiatiōe aūt sacerdos se habet sicut

225

instrumentū aïatum,& uerba sicut inaïatū. Ideo uirtus dñi ꝑncipalr̃ oꝑantis ꝑn
cipalius respicit sacerdotē q̃ uerba. Scđa rō ē qa qñ plura instr̃a ꝑ ordinē se ha-
bentia cōcurrūt ad eundē effectū ut manus & penna ad scripturā uirt9 ꝑncipal
motoris ꝑncipali9 respicit illud instr̃m qđ ē sibi ꝓpinqui9 & mediāte quo aliud
instr̃m mouet̃. Vñ uirtus scribētis ꝑncipali9 respicit manū q̃ pennā. Ad trāsub-
stantiationē aūt cōcurrūt plr̃a instr̃a ꝑ ordinē se hñtia .s. sacerdos & uerba quoꝝ
sacerdos ē ꝓpinquior ꝑncipali agēti qa sibi ē similior & ei9 repñtat ꝑsonā ē etiā
prolatiōis uerboꝝ cā. ideo uirtus trāsubstātiatia ꝑncipalius respicit sacerdotē q̃
uerba. Tertia rō ē qa uirtus trāsubstātiatia sacerdotē respicit ꝑmanēte rōne ca
racteris q in sacerdote ꝑmanet. uerba aūt sicut sunt transeuntia respiciūt transe
untem nō ꝑ aliquem trāsitū ex ꝑte uirtutis ꝓut ē in ꝑncipali agente s3 ꝑ trāsitū
iꝑoꝝ uerboꝝ ꝭm qd. Tñ p̃dicta uirt9 respicit ꝑncipali9 uerba q̃ sacerdotē ī q̃tū
uerba magis de ꝓpinquo se hñt ad effectū q̃ sacerdos ꝭm quē modum etiā dici
potest ꝙ uirtus scribentis ꝑncipalius respicit pennam q̃ manū.

¶ De multiplici manducatione corporis christi & de dubiis que circa illam ha-
beri possunt. Caplm̃.ii.

SEcundū mysteriū, quod annotauit apl̃s in themate dr̃. māducatiōis, asse-
rens ꝙ xp̃s dixit. Accipite, & māducate. hoc ē cor9 meū. Ad qđ plenius
intelligendū, q̃tuor sunt dubia declarāda. ¶ Primū, quot sunt modi māducandi
cor9 xp̃i. Et rñdet magr̃ i. iiii. di. ix. Q̃ ē duplex, unus sacr̃alis. alius sp̄ūalis. Que
distinctio ꝭm Boñ. orit̃ uno mō a dispositiōe sumentiū, qa quidā accedunt male
dispositi, & hi māducāt sacr̃alr̃. qdā bene, & hi sp̄ūalr̃. Scđo accipit̃ a mō sumēdi,
qa quidā suscipiūt ore corporis, & nō cordis, & hi sacr̃alr̃. qdā uero ore cordis, &
hi sp̄ūalr̃. Comedere igit̃ sacr̃m sp̄ūalr̃, ē illud suscipere cū fide informata cari-
tate. Comedere aūt sacr̃alr̃, ē illud suscipere cū fide sine caritate. q māducāt sa-
cramētalr̃ tm̄, suscipiūt sacr̃m, s3 nō effectū illi9. q uero māducāt sp̄ūalr̃, effectū
gr̃e cōsequūt̃. Scđm dubiū utꝝ mali sumāt cor9 xp̄i ueracit̃. Et rñd3 Tho. iii. ꝑte
q. lxxx. & Boñ. in. iiii. di. ix. ꝙ circa hoc qdā antiq errauerūt. d. ꝙ corp9 xp̄i ueru3
a malis nō sumit̃, qa nō decet tāta3 maiestate3, & carnē tā sanctā, & purā ī corp9
peccatī subditū ītroire, Iō asserebāt ꝙ corp9 xp̄i uerū a sp̄ēbus abscederet, ex quo
peccator iꝑm labiis, & ore polluto cōtingeret. Sed hoc est erroneū, eo ꝙ manen
tibus sp̄ēbus corp9 xp̄i, sub eis eē nō desinit. sp̄ēs aūt manēt q̃diu substātia pāis
maneret & sibi adeēt. Manifestu3 ē aūt, ꝙ substantia pāis assumpta a peccatore,
nō statī eē desinit, sed manet q̃diu ꝑ calorē naturalem digerat̃. Vñ tādiu corp9
xp̄i sub sp̄ēb9 sacr̃alibus manet, etiā a peccatorib9 sumpt9. Quare doc. oēs dicūt
ꝙ peccatores ueracit̃, & sacr̃alr̃, licet non sp̄ūalit̃ corp9 xp̄i suscipiāt. Qđ cantat

222

ecclesia in prosa in festo corporis xp̄i.d. Sumūt boni, sumūt mali, sorte tñ ineq̄li uite, uel interitus. Et Aug⁹ sup Ioh̄. Multi de altari accipiūt, & accipiendo moriunt̄. Ad idem ē.c. Sicut Iudas.c. Et sācta.de cōse.di.ii. ¶ Tertiū dubiū, utꝝ peccator, qui cum certa scīa in peccato sumit cor⁹ xp̄i, sumat illud dānabilit̄, & ꝙ sic. patet ꝑ dictū apl̄i.d. ꝙ iudiciū sibi māducat, & bibit, qđ nō ē, ƀm Bon̄. qa ip̄m corpus aliquā maculā det aīe, sed qa peccator ip̄m cōtemnit, dū se p̄parare nō uult, & mundare. Sed aliquis obiicere pōt, si māducare cor⁹ xp̄i cū peccato, peccatum est, ergo a simili, & uidere. ergo quotienscūq; exn̄s in peccato mortali uidet cor⁹ xp̄i, peccat mortal̄r. Rn̄det Tho. & Bon̄. ꝙ uisus nō ꝑtingit ad substātiā corꝑis xp̄i, sed solū ad sp̄ēs sacr̄ales. Sed ille qui manducat, non solū sumit sp̄ēs sacr̄ales, sed etiā xp̄m, q ē sub eis. & iō a uisione corporis xp̄i nullus baptizat⁹ ꝓhibet̄. nō baptizati aūt nō sunt admittēdi, etiā ad inspectionē h⁹ sacr̄i. unde pꝫ ꝑ Dionysiū in li. ecc. hierar. Sed ad māducationē nō debēt accedere, nisi illi q bn̄ dispositi, & mundati sunt. q̄re nō ē simile uidere & sumere hoc sacr̄m. ¶ Quartum dubiū est. utꝝ accedere ad hoc sacr̄m cū conscīa peccati, sit grauissimū oīum peccatorū. Et quibusdā uidet̄, ꝙ sic. ꝑmo, qa glo. sup illud. i. cor. xi. c. Qui māducauerit ꝛc. de indigne māducāte ait. Ac sic xp̄m occiderit puniet̄. Sed peccatū xp̄m occidentiū uidet̄ fuisse grauissimū, ergo & hoc peccatū. Scđo arguūt qa Hiero⁹ dicit in q̄dā epl̄a. Quid tibi cū feminis q ad altare cū dn̄o fabularis? Dic sacerdos. Dic clerice, q̄lit̄ cū eisdē labiis filiū dei oscularis, qbus osculatus es filiā meretricis. O Iuda osculo filiū hoīs tradis. Ex qbus uerbis uidet̄, ꝙ fornicator accedēs ad mēsā xp̄i peccat, sicut peccauit Iudas peccato enormi, & grauissimo. Rn̄det tamē Tho. ubi sup̄, ꝙ aliquod peccatū pōt dici graui⁹ alio duplicit̄. uno mō ꝑ se. alio mō ꝑ accidēs. ꝑ se qdem scđm rōem sue sp̄ēi, que attendit̄ ex ꝑte obiecti, & scđm hoc, q̄to id cōtra qđ peccat̄ ē mai⁹, tāto peccatū ē graui⁹. & qa dīnitas xp̄i ē maior humanitate ip̄i⁹, & ipsa hūanitas ē potior q̄ sacr̄a hūanitatis. Inde est, ꝙ grauissima peccata sunt que cōmittunt̄ iu ipsā dīnitatē, sicut ē peccatū infidelitatis & blasphemie. Scđario autē sunt grauia peccata, que cōmittunt̄ in humanitatē christi. Tertio aūt loco sunt peccata que cōmittuntur cōtra sacr̄a, que ꝑtinēt ad humanitatē xp̄i, & p⁹ hoc sunt alia peccata cōtra puras creaturas. ꝑ accidens autē unum peccatū ē graui⁹ alio ex ꝑte peccātis, puta peccatū, qđ ē ex ignorantia, uel infirmitate, leui⁹ ē peccato, qđ ē ex cōtēptu, ul̄ ex certa scīa. Et eadē rō ē de aliis circūstantiis. Scđm hoc ergo coīcare in peccato mortali in qbusdam pōt esse grauius, sicut ī his, q ex actuali cōtēptu ī cōscīa peccati ad hoc sacr̄ꝫ accedūt. In qb⁹dā ṽo min⁹ graue, puta in his, q ex quodā timore, ne deprehēdāt̄ in peccato, cū conscīa peccati hoc sacr̄m suscipiāt. Sic ergo patet ꝙ hoc peccatū ē multis aliis grauius,

famularis

226

De pecco Iude. et xpm occidentiu. quis eoru plus peccet magis xpm sumendo indigne. et c. illud. Secundo quid nota

Nota. omnia pecca

grauia grauior, imo grauiora. impediunt feruore caritatis in sto comunione. Sed secundo quid i. ad comparatione aliorum magis peccatum fornicationis reddit hoiem ineptum ad perceptionem huius sacri. et c.

Questio pulcra. utrum magis peccet infidelis sumendo xpm in infidelitate, quam xpianus fidelis cum conscientia pecti mortalis.

scd'm suã spẽm, nõ tñ oium grauissimũ. ¶ Ad p̃mũ ergo dicẽdũ. q peccatũ ĩdigne sumẽtium hoc sacr̃m cõparat̃ peccato occidẽtiũ xp̃m, scd'm similitudinẽ, quia utrq q cõmittit̃ cõtra corp9 xp̃i, ñ tñ scd'm criminis q̃titatẽ. peccatũ eñi occidẽtiũ xp̃m fuit multo grauius. Primo quidẽ qa illud peccatũ fuit cõtra corp9 xp̃i ĩ sua spẽ ppria, hoc aũt ẽ cõtra corpus xp̃i in spẽ sacr̃i. Scdo qa illud peccatũ pcessit ex intentiõe nocendi xp̃o, nõ aũt hoc peccatũ. Sil'r fornicator accipiẽs corp9 xp̃i cõparat̃ Iude osculãti xp̃m, q̃ntũ ad silitudinẽ crimis, qa uterq ex signo caritatis xp̃m offendit, nõ tñ q̃tũ ad crimis q̃titatẽ. Hec tamẽ silitudo non minus cõpetit aliis peccatorib9 q̃ fornicatorib9, nã & p alia peccata mortalia agit̃ cõtra caritatẽ xp̃i, cuius signũ ẽ hoc sacr̃m, tanto magis, q̃to peccata sunt grauiora. Scd'm q'd tñ peccatũ fornicatiõis magis reddit hoĩem ineptum ad perceptionẽ huius sacr̃i, in q̃tum. s. p hoc peccatũ, spũs maxĩe carni subiicit̃, & ita impedit̃ feruor dilectiõis, qui requirit̃ in hoc sacr̃o. Plus tamẽ põderat impedimentũ ĩpĩus caritatis, q̃ feruor eius. unde etiã peccatũ infidelitatis, q'd fundit9 sepat hoĩem ab eccl'ie unitate, simpl'r loquendo, maxĩe hoĩem ineptũ reddit ad susceptionẽ huius sacr̃i. Vñ grauius peccat infidelis accipiens hoc sacr̃m, q̃ peccator fidelis, & magis cõtemnit xp̃m scd'm, q ẽ sub hoc sacr̃o, presertim, si non credat xp̃m uere sub hoc sacr̃o esse, qa q̃tum ẽ in se, diminuit sanctitatẽ hui9 sacr̃i, & uirtutẽ xp̃i opantis in hoc sacr̃o, q ẽ cõtẽnere ip̃m sacramentũ in seipo. Fidelis aũt q cũ cõscia peccati sumit, cõtemnit hoc sacr̃m, nõ in seipso, sed q̃tum ad usum indigne accipiens.

¶ De potestate consecrandi concessa sacerdotibus rite ordinatis secundum formam ecclesie qui soli conficere possunt. Cap'm. iii.

TErtiũ mysteriũ q'd ap̃ls annotauit d'r cõsecratiõis ibi. hoc facite ĩ meã cõmemorationẽ. In quibus uerbis s'm Frañ. data fuit potestas consecrandi ap̃lis qui ut dictũ ẽ in precedẽtib9 fuerũt tũc a xp̃o ordinati sacerdotes. Sed hic q̃tuor dubia adhuc occurrũt apienda. ¶ Primũ utrũ angl'i habeãt p̃tãtem consecrãdi Et rñdet Alex. in. iiii. q non eo q de9 talẽ potestatẽ ipsis non dedit & hoc cõgrue. Prio qa uirtus trãsubstãtiandi elementũ in corp9 xp̃i & sanguinẽ data ẽ uerbo sensibili. unde cuius ẽ pferre uerbũ sensibile eius ẽ ministerial'r mediante uerbo tali cõsecrare. Inq̃t eñi Aug9. i. q. i. c. Detrahe. Accedit uerbũ ad elementum & fit sacr̃m. Scd'a rõ ẽ qa si sacr̃a ministrarent̃ hoĩ p angelos esset hõ ĩ sua repatiõe subiectus angelice nature & sic nõ esset p xp̃m solũ restitutus ĩ p̃stinã dignitatẽ. ¶ Scd'm dubiũ utrũ aliqs nõ sacerdos possit cõsecrare. Et rñdeo q nõ imo si oẽs hoĩes mũdi nõ sacerdotes essent sancti & iusti & p annos & annos dicerẽt uerba cõsecratiõis sup debita materia cũ ĩtentiõe cõsecrãdi nũq̃ cõsecrarẽt Ideo scribit̃ de summa. tri. & fi. ca. c. i. Hoc utiq sacr̃m nemo põt conficere nisi

sacerdos qui rite fuerit ordinatus scḋm claues eccl'ie quas ip̄e concessit ap'lis eoꝝ q̈
successoribus Iesus xp̄s. Et eccl'ia cantat. Sic sacrificiū istud instituit cuiꝰ officiū
cōmitti uoluit solis presbiteris qbꝰ sic cōgruit ut sumant & dent ceteris. Et. xxv.
di. in. c. Perlectis. dr̄. Ad presbiteꝝ ꝑtinet sacr̄m corporis & sanguinis dn̄i in al
tare dei cōficere. ❡ Tertium dubiū ē utꝝ sacerdotes mali & peccatores possint
cōsecrare. Et rn̄det Bon̄. in. iiii. di. xiii. q̈ sic. qa officiū cōsecrandi non ē ex ꝑpria
sanctitate ut quidā heretici dn̄t sꝫ ex auctoritate. Tho. uero in. iii. ꝑte. q. lxxxvii.
ait. Non ex hoc ip̄o aliqs desinit esse minister xp̄i q̈ ē malus qa dn̄s h̄t bonos &
malos ministros q cū auctoritatē h̄n̄t cōsecrandi cōsecrare pn̄t. Vn̄ Augꝰ. i. q. i. c
Intra. ait. Intra catholicā eccl'iam ī ministerio corporis & sanguīs dn̄i nihil a bo-
no maius nihil a malo minꝰ ꝑficit̄ sacerdote qa nō ī merito cōsecrantis sed ī uer-
bo ꝑficit̄ creatoris & ī uirtute sp̄us sancti. Ad idem ē. c. Vt euident̄. c. Proph'a.
c. Cū scriptura. c. Multi sec'lariū. & c. Sacerdotes. ❡ Quartū dubiū. utꝝ sacerdo-
tes heretici scismatici excōicati uel degradati possint cōficere. Et rn̄det Bon̄. in
iiii. di. xiii. q̈ aliq uoluerūt distinguere. q̈ sacerdotes mali quidā occulti sūt mali
& tales possunt consecrare. Alii uero sunt manifeste mali & ab eccl'ia p̄cisi sicut
heretici & alii p̄dicti & tales nō pn̄t & ad hoc allegant dictū Augꝰ. i. q. i. c. Extra
catho. Extra catholicā eccl'iam nō ē locus ueri sacrificii. Et Hieroꝰ in. c. Odit. qui
dicit. Odit dn̄s sacrificia hereticoꝝ & a se ꝓiicit & quotiēs ī noīe eius cōgregati
fuerint detestat̄ fetorē eoꝝ & claudit nares suas. habēt etiā ibi. c. Nō oportet. Sꝫ
tn̄ positio ista falsa ē ut patebit. Ideo dicendū & meliꝰ q̈ sacerdotes oēs preno-
minati cōsecrare pn̄t qa ꝑtās cōsecrādi eucharistiā ut inqt Tho. & oēs theologi
ꝑtinet ad caracterē sacerdotal' ordīs. Caracter aūt indelibilis ē. Ideo dicendū q̈ ī
sacr̄o duo attēdunt̄. s. sacr̄i ueritas que cōsistit q̄tū ad rē ꝑmā & sacr̄i utilitas que
cōsistit q̄tū ad rem ultimā que ē incorporatio uel unio q̄tū ad corꝰ mysticū. si de
ueritate sacr̄i loq̄mur ueritas saluat̄ ubi ex ꝑte ministri ē ordo & intētio & uerbi
ꝓlatio cū adest debitū elementū. Si aūt loq̄mur q̄tū ad utilitatē dicendū q̈ sacer
dos bonus cōficit ad utilitatē suā & assistentiū. Malꝰ occultꝰ ad damnū suū tātū.
Nihilominꝰ ad utilitatē assistentiū q deuote audiūt missā. Sed p̄cisus & hereticꝰ
ad damnationē suā & oīm assistentiū. Quia ergo ī p̄cisis & hereticis manifestis
ꝑuat̄ sacr̄m oī fructu q̄uis sit ibi corpꝰ xp̄i ueꝝ ideo loquunt̄ sacri canones ip̄oꝝ
sacrificia detestātes nō rōne op̄ati op̄is sed damni. Ric. uero ī. iiii. dicit q̈ p̄fatos
sacerdotes posse hoc sacrificiū cōficere intelligit̄ dupl'r aut de iure aut de facto
Prīo mō nō oīs sacerdos pōt hoc sacr̄m cōficere qa nec irregularis nec suspensꝰ
nec interdictus nec excōicatꝰ nec scismaticꝰ nec hereticꝰ nec degradatꝰ hoc sacr̄m
pōt de iure cōficere qa cuilibet p̄dictoꝝ ꝓhibitus ē potestatis sacerdotalis usus

Vñ conficiendo grauissime peccant. Scdo mõ. s. de facto quilibet ipsoꝝ põt ut ꝑdictũ ẽ Cõsiderẽt itaqꝫ laici qͣta ẽ sacerdotalis dignitas qͣta sacerdotibus ẽ data potestas nõ sint ipi sacerdotũ iudices & ex conseqñti sacroꝝ cõtemptores. De quo pleni⁹ dixim⁹ i ope de uirtutibus. Venerent̃ & colãt illos ut patres ut dños & tãti sacr̃i ministros. Prepent se oẽs cũ oi huilitate & reuerẽtia ad sacrã cõionẽ de illoꝝ manibus suscipiendã. Ipi uero sacerdotes studeãt ꝓ uirib⁹ nitorẽ mentꝫ & aie cõseruare uiuereqꝫ mũde & caste ut sic digne cõficere possint & dispensa/re fidelib⁹ absqꝫ ꝑpo detrimẽto imo cũ merito & bñdictõe dei sacratissimũ cor⁹ fi lii ei⁹ dñi nr̃i Iesu xp̃i Qui ẽ bñdict⁹ & laudabilis ꝑ infinita sc̃loꝝ sc̃la. Amen.

¶ Feria quinta in cena dñi. De exemplis a xp̃o nobis exhibitis in qbus eum se/qui debemus & precipue tp̃re sacre eucharistie cõmunionis. ¶ Sermo. lxvi.

EXemplũ eni dedi uobis ut quemadmodũ ego feci ita & uos faciatis. Piissimi Iesu uerba sunt ista Ioh. xiii. c. & i euãgelio hodierno. Suscep turi sanctissimũ sacr̃m hodierna die uel in ꝓxima sollẽnitate pascali di ligent̃ ac sollicite inuigilare debem⁹ ut ad illud accedam⁹ cũ oi mũditia puritate ac reuẽtia. Id aũt facere poterim⁹ si uoluerim⁹ imitari exẽpla uirtutũ que docuit nos ipe xp̃s in ultĩa sua cena. In illa nanqꝫ docuit nos oẽs qd cõicando essemus facturi. Idcirco in pñti sermone ꝑ morali declaratiõe euangelii de exemplis mo ralib⁹ spũal̃r i eo cõtentis & a dño Iesu xp̃o nobis oblatis erim⁹ tractaturi qm̃ ad illa xp̃s Iesus nos i uerbis in themate ꝓmissis inuitat. In qbus totũ euanglĩũ ho/diernũ cõplectendo septẽ exempla deuotissima declarabimus.

¶ Primũ dr̃ memorãde mortalitatis.
¶ Secundum consumande caritatis.
¶ Tertium tolerande aduersitatis.
¶ Quartũ cõtemnende ꝓsperitatis.
¶ Quintum obseruande castitatis.
¶ Sextum exercende humilitatis.
¶ Septimum desiderãde felicitatis.

¶ Qualiter xp̃s docuit nos exemplo suo me mores esse mortis acerbissime quã pro no bis peccatoribus ex caritate & amore pa/tientissime tolerauit. Cap̃lm. i.

PRimũ exemplũ qđ xp̃s nobis exhibuit dr̃ memorãde mortalitatis. Ipse eteni memor erat mortis sue qđ euanglista exp̃mit. d. Ante diẽ festum pasce sciens Iesus qa uenit hora ei⁹ ut trãseat ex hoc mũdo ad prẽm. Pro quoꝝ uerboꝝ declaratiõe tria sunt notanda. Primũ qd per hoc nomẽ pasca intelligat̃ Et ad hoc sic dicit Aug⁹ sup Ioh. Pasca nõ sicut qdã estimãt grecũ nomen ẽ sed hebreũ. Oportunissime tñ occurrit i hoc noĩe quedã cõgruẽtia utrãqꝫ linguaꝝ Quia eni pati grece paschi dr̃ ideo pasca passio putata ẽ uel hoc nom̃ a passiõe sic appellatũ. In sua uero lingua hoc ẽ in hebrea pasca trãsitus dr̃ ꝓpterea qꝫ tũc

primum pasca celebrauit popl's dei qñ ex egypto fugiens rubꝝ mare ꝑtransiuit. Scd'm aũt Nicolaũ de lira dicebat̃ pasca iudeoꝝ transitus eo ꝙ tunc angelus trãsiit ꝑ egyptũ interficiẽs ꝓmogenita egyptioꝝ & filios isrl' saluãs. Scd'm notãdũ ꝙ pascale festũ apud iudeos incipiebat a uesꝑa diei in qua luna erat .xiiii. Dies aũt festiuus apud eos incipit a uesꝑa unius diei & durat usq; ad uesperã seqñtis diei. Vñ Leuit᷑.xxiii.c. dr̃ a deo. A uesꝑe usq; ad uesꝑeꝝ celebrabit᷑ sabbata ur̃a Et sic dies pasce sollẽnis erat luna .xv. Propt' qd' eundẽ diẽ quẽ Ioh̃. noĩat Ante diẽ festũ pasce ꝓpt' natalẽ distinctionẽ dieꝝ Marcus noĩat ꝓmũ diẽ azimoꝝ q̃a a uesꝑe ꝓcedẽt᷑ diei ĩcipiebãt cõedere azima. Quare ſm Hiero. oẽsq; theologos di.xi. q̃rti tenẽdũ ẽ ꝙ Iesus fecit cenã luna .xiiii. & passus ẽ luna exnte .xv. ¶ Tertiũ notãdũ ꝙ sicut xp̃s recordabat̃ mort᷑ de ꝓximo sibi ĩminẽt᷑ ita & q̃ uult cõicare mortẽ xp̃i ad suã mentẽ reuocare dʒ. Hoc docuit apl's cũ .d. i. Cori.xi. Quotienscũq; mãducabit᷑ panẽ hũc & calicẽ bibet᷑ mortẽ dñi ãnũtiabit᷑ donec ueniat.

¶ Qualiter xp̃s nos docuit exemplo suo ut memores simus immense caritatis sue qua nos dilexit. Capl'm .ii.

SEcundũ exemplũ qd' docuit nos xp̃s dr̃ cõsumãde caritatis de quo euangl'ista scribit. Cũ dilexisset suos q̃ erãt ĩ mũdo ĩ finẽ dilexit eos .i. ſm glo. maiora signa dilectionis oñdit. Dilexit namq; dñs seruos suos iustos & sanctos reos & peccatores ꝓ eis patiẽdo & moriẽdo. Ob qd' Hiero⁹ ad Damasum papã de filio ꝓdigo ait. Que maior põt esse clemẽtia q̃ ut dei fili⁹ hoĩs putaret̃, decem mensiũ fastidia sustineret, part⁹ expectaret aduentũ, ꝑ singulas adolesceret etates, & p⁹ cõtumelias uocũ, alaphas, & flagella, crucis pro nobis fieret maledictus, ut nos a maledicto legis absolueret. Et apl's Ro.v. inq̃t. Cõmendat suam caritatẽ deus in nobis, q̃m cũ adhuc peccatores essemus, xp̃s ꝓ nobis mortu⁹ ẽ. Si ergo xp̃s tm̃ dilexit nos, ut sanguinẽ suũ, & uitã daret pro nobis, nos debemus & illum diligere, ac ꝓ ei⁹ amore ꝓximoꝝ odia deponere. An nõ heretici, uel ingrati hñdi sunt illi, q̃ xp̃m nõ diligũt, pro q̃b⁹ mori dignat⁹ ẽ? Propterea scribit̃ sic de cõse. di.ii.ĩ.c. Iterat̃. Semꝑ xp̃i mors ꝓ scl'i uitã poster᷑ ẽ nuntiãda, ut discãt q̃ caritate dilexit suos, q̃ ꝓ eis mori dignat⁹ ẽ. Cui oẽs uicẽ debem⁹ repẽdere caritat᷑, q̃a ad hoc ꝓor dilexit nos, cũ essem⁹ gehẽne filii, ut eũ diligerem⁹ a morte iam liberati Et Cassio⁹ ĩ li. de dilectiõe dei ait alloqñs aĩam sic. Audi aĩa mea, & aurib⁹ ꝑcipe diuinã clementiã. Quis abissũ tã ineffabilis gr̃e cõsiderauit? q̃s de fõte tãte dulcedis gustauit, & nõ amauit? Quare nõ diffundis ĩ deũ uniuersos affect⁹, quos dirigis ad uanitates & ĩsanias f'las? Cur queso diligis aliq̃d p't illũ, q̃ tã benigne, tã m̃icordit' a tot miseriis te redemit? Iugi scrutinio & assidua meditatiõe reuolue, q̃l'r unigenitus dei pr̃is, cũ eẽt splẽdor, & figura substãtie eius, p⁹ exinanitionem

Cassiodorus de dilectione Dei. nota pulcherrima hec verba.

228

usq; ad formā serui, post lacrīas, p9 labores, p9 sudores, p9 contumelias, p9 flagella, post sputa, p9 liuores, p9 coronā spineā pro te affixus i cruce, q̄n̄q; pependit. Manus eleuabat ad prēm in sacrificiū uesptinū, ut te ad amplex9 amicabiles iuitaret. Vide aīa mea, ne ingrata sis in tanto cumulo bn̄ficiorꝝ. Ingratitudo enī ē pęptoria salutꝫ. hec ille. Q̄n ergo xp̄s ɔspicit hoīez, q̄ n̄ diligit, cōqueritꝰ de illo, ut Aug9 inqt in li. cōtra. v. hereses. d. Cū eēz unic9 p̄ris mei recōciliaui te. cū intꝰ mōtes & siluas errares quesiui te. humeris meis portaui te. laboraui, sudaui, caput meū spinis apposui. manus meas, & pedes clauis abieci, lācea lat9 meū apui, ut te mihi copularem & tu diuideris a me.

¶ Qualitꝰ xp̄s nos exēplo suo docuit aduersa libenti animo tolerare & in tribulationibus esse patientes. Caplm. iii.

TErtiū exēplū qd nobis xp̄s dedit dr̄ tolerādę aduersitatis. Tolerauit. n. Iudā ꝓditorē suū equo & patienti aīo quē in cena retinuit coīcauitq; eū cū aliis discipl̄is ne eius peccatū occultū faceret manifestū ut hēt. i. q. i. in. c. Xp̄s Et hoc euāgelista exp̄ssit cū dixit. Et cena facta. s. q̄tū ad esū agni pascalis nōn tn̄ cōpleta q̄tū ad alia cibaria. Sequitꝰ cū diabol9 iā misisset in cor ut traderet eū Iudas symonis scariotꝫ. s. scd̄m Nicolaū de lira q̄ a die ꝓcedēti eū uendiderat suggestiōe diaboli hāc ꝓditiōez in cor ip̄i9 mittentis. Seqtꝰ tex. Sciēs quia oīa dedit ei p̄r in manus & q̄ a deo exiuit & ad deū uadit. Que uerba exponēs Greg9. iii. mor. ait. Sciebat enī q; in manu sua ip̄os etiā ꝑsecutores accepat ut ip̄e in se ad usū pietatis intorqueret, qcqd eorꝝ contra se malitia ꝑmissa seuiret. O q̄ta erat patientia & lōganimitas bn̄dicti Iesu xp̄i q̄n̄ in cenā illa respiciebat ꝓditorē uidebatq; cor ei9 malignū & tn̄ nō eiiciebat eū nō ōn̄debat sibi turbulentā faciem nō inferebat cōtumelias illi & conuitia. sed modis oībus māsuetissimis q̄tū in se erat querebat reuocare illū a cogitatu maligno. O patientia iuictissimi xp̄i Iesu bn̄dicti. Hāc docuit nos uerbo cū dixit Luce. xxi. In patiētia ur̄a possidebitꝫ aīas ur̄as. Et Mathi. v. Beati q ꝑsecutionē patiūtꝰ ꝑpꝰ iustitiā q̄m ip̄orꝝ ē regnū celorꝝ. De patientie autē laudibus multa dicta sunt a nobis in opere de uirtutibus ideo pauca hec sufficiant.

¶ Qualiter christus nos exemplo suo docuit contemnere ꝓspera mundi huius & ne in illis fiduciam habeamus. Caplm. iiii.

QVartū exēplū qd xp̄s nobis dedit fuit contēnende ꝓsperitatis. De quo euāgelista scribit. Surgit a cena & ponit uestimēta sua. i. deponit. ꝑ hoc inues deponendū eē oēz scl̄i hui9 affectū neq; cōfidendū esse in bonis p̄n̄tis uite Qd Hiero9 dixit sic scribēs in ep̄la ad Exuperātiū. Si fieri pōt imitare Ioseph, & egyptie dn̄e paliū derelinque, nudus, xp̄m nudū sequere. nec solū a christo, ei9q;

#
bene de Ingratitudine.
D. Ags contra hereses. # optime dicit. ideo nota, et tibi applica.

#
[illegible]

ſanctis uer̃ etiã a gẽtilib⁹ ſepe monemur ut h⁹ uite gaudia ꝑuipendam⁹ reſpua-
muſq; oĩa bona ei⁹. Vñ & Seneca ad Lucillũ ait. Noli huic trãq̃litati confidere
Et iter̃ ad eũdẽ. Clamo. uitate que uulgo placent, que caũs ad oẽ fortuitũ bonũ
ſuſpicioſi pauidiq; ſubſiſtite. Et fera, & piſcis ſepe aliq̃ oblectatione decipitur,
munera iſta fortune putatis, inſidie ſunt. Quiſq̃s ur̃m tutã agere uitã uolet iſta
uiſcata bñfitia deuitet quãplurimũ in q̃bus hoc quoq; miſerrimi fallimur. qꝺ dũ
hr̃e putam⁹ ĩ ꝑcipitia curſ⁹ iſte deducit & hui⁹ eminẽtl uite exit⁹ cadere eſt

¶ Qualiť chriſtus exemplo ſuo nos docuit obſeruare & cuſtodire ſibi ualde ac-
ceptã uirtutẽ caſtitatis. Capl̃m. v.

QVintũ exẽplũ a xp̃o nobis datũ fuit obſꝫuẽde caſtitatis. Qꝺ euãgeliſta
explicauit cũ dixit. Et cũ accepiſſet lintheũ precixit ſe. Nos etiã lũbos
ꝑcinctos hr̃e debemus ſcꝺm illud Luce. xii. Sĩt lũbi ur̃i ꝑcincti. que uerba expo-
nẽs Grego. in omelia ait. Lũbos eni ꝑcingim⁹ cũ carnis luxuriã p cõtinẽtiam co
artam⁹. Sed ut dicit Aug⁹ quẽ allegauim⁹ in ſermone de luxuria. Inť oĩa xp̃ia-
nor̃ certamina duriora ſũt ꝓlia caſtitatis in q̃bus quottidiana ẽ pugna & rara ui
ctoria O q̃ta multitudo dãnať ꝓpter uitia carnis. ecq̃s explicet quot ſunt illi qui
ut ꝑſiſtãt in miſeriis & turpitudine cõfiteri & cõicar̃ p⁹ponũt. Quis etiã enume
ret quot ĩueniunť q̃ p⁹ ꝑpetrata nefandiſſima & fetidiſſima peccata carnalia ꝑ
uerecũdia illa nõ cõfitenť & ſine uera emẽdatiõe cõſcie accedũt ad ſacraꝫ cõiõeꝫ
O infelix cõditio taliũ ſic faciẽtiũ q̃ iuditiũ dei mãducãt & bibũt.

¶ Qualiť xp̃s exẽplo ſuo nos docuit ut hũilitatl exercitia nõ recuſe⁹. Ca. vi.

SExtũ exẽplum qꝺ xp̃s nobis tribuit dr̃ exercẽde hũilitatis. de quo euan
geliſta ſubdit Deinde miſit aquã i peluĩ & cepit. l. p. d. & ex. l. quo. e. ꝑ.
O q̃d erat uidere regẽ angelor̃ & dñm celi & terre genuflexum añ pedes diſci
pulor̃ & manib⁹ ꝓpis cõtrectãteꝫ & lauãteꝫ pedes illos ſordidos & lutoſos. In-
terroga eũ aĩa mea & dic illi. Cur o bone Ieſu tm̃ te hũilias ut defatigat⁹ & ma-
defact⁹ ſudore pedes diſcipul' tuis laues? Et rñdebit ibi ꝓtin⁹. O aĩa mea. Cha-
ritas que me traxit uſq; ad exinanitionẽ uſq; ad formã ſerui. ipa me ſic hũiliare
cõpellit. Quĩmo & maiora hũilitatis officia ſuſcipe coget cũ die craſtina cruci-
fix⁹ & nud⁹ cũ latronib⁹ deputabor. Sꝫ diſcite a me oẽs q̃a mitl ſuꝫ & hũil' corde.

¶ Qualiť xp̃s exẽplo ſuo nos docuit ut deſiderẽ⁹ ſuꝑnã felicitatẽ. ¶ Ca. vii.

SEptimũ exẽplũ qꝺ xp̃s nobis dedit dr̃ deſiderãde felicitatis q̃a Petruꝫ
ĩduxit ut deſideraret hr̃e ꝑtem ſecum. Dicit ergo Io. Venit ergo ad Sy
monẽ petr̃. Et dixit ei. Pe. Dñe. tu mihi lauas pedes? In paſſu hoc dubitare ſo-
lẽt q̃daꝫ. Vtr̃ xp̃s lauerit pedes diſcipulor̃ alior̃ ꝓuſq̃ Petri. Et Origeñ. dicit
ꝙ ſic. q̃a incepit lauare a minorib⁹. ſed nõ uideť uériſimile ut dicit Nico⁹ de lira

D. Aug.
de caſtitate

Si trāsisset p oēs alios qn aliqs eoꝝ uel plures recusassent hanc lotionē sicut & Petr9. Et iō alii doc. dn̄t ꝙ ꝑmo uenit ad Petꝝ ꝑpt᷑ qꝺ alii discipuli audita reꝑhē. sione Petri nō fuerūt ausi ultra iā recusare. ꝙ ergo euāgelista dicit. Cepit lauare ꝛc. & p9ea subdit. Venit ergo ad Symonē. nō ē p hoc itelligendum ꝙ alios lauerit añ ipsū sed euāgelista pus dixit factum in generali p9ea explicat modum in particulari icipiēs a Petro q dixit. Dn̄e tu mihi lauas pedes? .i. uis lauare mihi peccatori? tu q es fili9 dei. q̄si dicat. nullo mō decet. Sil'e uerbū dixit i principio sue cōuersionis Luce. v. Exi a me dn̄e qa hō peccator sum. Rn̄dit Iesus & dixit ei Qꝺ ego facio tu nescis mō scies aūt postea. i. ꝺm Cri. humilitatē h9 doctrine. Et qūo hūilitas sufficit in deū ducere. Dicit ei Pe. Nō. l. m. p. i. e. i. nunq̄ ꝺm Aug. ac si diceret. Nunq̄ sustinebo ut tu laues pedes meos & scd'm Nicolaū de lira licʒ Petr9 hoc faceret bono zelo tñ idiscrete hoc faciebat qa cū xp̄s nō posset errare nō debebat uolūtati ei9 aliquo mō resistere. Idcirco rn̄dit ei Iesus. Si non lauero te nō habebis ꝑtē mecū. qꝺ moralit᷑ & l'ralit᷑ itelligi pōt. Moralit᷑ qppe intelligendo null9 pōt h'rē ptē cū xp̄o in gl'a celesti nisi lotus fuerit a macula peccati. Iuxta illud Apoc. xxi. Nō itrabit i ea aliqꝺ coīquinatū. Si aūt intelligat᷑ de lotione corporali l'ralit᷑ tūc ꝺm Origeñ. dubiū ē qūo ille q ob reuerētiā Iesu nō ꝑmittebat lauare pedes suos nō habebit ptē cum filio dei. Et rn̄det Nicolaus de lira ꝙ sicut aliqꝺ ē illicitū ñ ex sui natura sed tm̄ qa ꝓhibitū ut pʒ de ligno uite ꝑmo penti ita sil'it᷑ aliqꝺ ē necessariū ad salutē nō ex sui natura sʒ ꝑpt᷑ ꝑceptū dei uel ꝑlati & sic erat in ꝓposito. Ex quo enī xp̄s uolebat simpliciter hoc facere Petr9 de necessitate salutis tenebat᷑ hoc sustinere. Sed cum a xp̄o fuit reꝑhēs9 rn̄dit. Dn̄e nō. t. p. m. s. & . m. & caput q̄si dicat pus sustinerē a te per totū corp9 lauari q̄ a te seperari quia q̄uis esset duꝝ sibi ut mgr̄ su9 ei seruiret tñ graui9 illi erat ab ip̄o separi. Vñ dr̄ in itinerario Clemtis. ꝙ qn̄cūq; Petr9 memor erat dulcissime societatis xp̄i resoluebat᷑ in lacrimas ita ꝙ facies ei9 adusta uidebat᷑ ex frequēti lacrimaꝝ fluxu. Dixit ei Ies9 q. l. e. s. p baptismū nō. ī. ni. ut. pe. lauet. i. affect9 qa ut dicit Aug9 i expoītiōe h9 pass9. Si aliqs baptizat9 statī moriat᷑ euolat ad ꝑriaʒ nec idiget aliq̄ alia lotiōe. sed si supuiuat idiget lotiōe pedū. i. affectionū mētis Subdit adhuc xp̄s. Vos. m. e. sed nō oēs. Vbi. Aug9. hoc qꝺ sit ne quererem9 ip̄e euāgelista patefecit adiūgens. Sciebat enī q̄snam eēt q. t. e. Et Origeñ. Quod ergo dicit. Vos mūdi estis refert᷑ ad. xi. qꝺ uero subdit᷑ sed nō oēs dr̄ ꝑpt᷑ Iudam exn̄tē imūdū. Seq̄t᷑ euāgelista. P9q̄ ergo lauit pedes discipuloꝝ suorū accepit uestimēta sua & cū recubuisset iteꝝ dixit eis. Scitis qꝺ feceri uobis? Vos uocatis me mgr̄ & dn̄e sum etenī. Si ergo laui. p. u. ego. d. & . m. & . u. d. al. al. la. pe. Idem pietatis benignitatis & hūilitatis obseq̄a iuicē exhibere. quoniā hec ē uia ꝑ quā

Petri lacrime

Aug. Pulcherrim. dictum de lotione pedum.

Item nota de lotione pedum.

acqrit beata uita. Ergo ut sacra coio nobis pficiat dem9 opam ut in his septem pmissis exẽplis imitemur dñm Iesũ xpm ut sic tandẽ admittamur ad cenã illam magnã in qua oẽs electi pascuntur reficiũtq; beata uisione dei q est benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria. v. in cena domini de celebratione misse ac eius significatione necnõ & illius auditione. Sermo. lxvii.

SAcrificate sacrificiũ iusticie & spate in dño. Illũinati pphe uerba sunt ista psalmo. iiii. pñt ac debẽt oẽs fideles spare uberẽ fructũ se forte susccepturos ex frequẽti oblatione sacrificii ĩmaculati dei nri Iesu christi q quotiẽscũq; misse debite celebrãt offert p uiuis atq; defunctis. Et licet ñ oẽs eẽ possint pati semp & quottidie sãctissimũ sacrm suscipe ueꝝtñ nõ puant sua uissimo ei9 fructu cũ assistũt fidelit & deuote qñ a sacerdotib9 consecrat. Vnde Aug9 de conse. di. ii. in. c. Vt qt ait. Vt qt paras dẽtẽ aut uẽtrẽ? Crede & mãdu casti. Qm aũt pleriq; cor hñtes auidũ & indeuotũ negligẽt suo tẽpore ad missas audiendas conueniunt aut illas audiũt min9 reuerent. Idcirco in hoc sermone de missa loqmur ad quã nos ĩuitat ppha in uerbis ppositis exhortãs etiã eos q nõ sunt sacerdotes ut uelint adesse ĩ celebratione tãti mysterii spãtes ob id cõseq copiosa munera grẽ dei de missa itaq; tracturi tria mysteria pncipalia declabi9.

¶ Primũ erit de celebratione. ¶ Q triplex regula ẽ obseruãda ĩ celebratiõe misse. s. loci temporis & modi.
¶ Secũdum de significatione.
¶ Tertium de auditione.

Caplm. i.

PRimũ mysteriũ de missa declarãdũ ẽ de ei9 celebratione. Nã licet ut ait Vgo li. de sacris. Missa nil aliud est q̃ cõsecratio eucharistie que ideo dr missa qa mittit hostia uel oblatio. Vel sicut dicit mgr di. xiii. qrti. Missa dr quia mittit celestis miss9 q ut exponit Inno. ẽ magni cõsilii ãgel9. Iste ĩq̃ mittit ad cõsecrãdũ qa ille ẽ sacerdos inuisibilis dñs Ies9 xps q cõsecrat & conficit hoc sacrm ubicunq; cõficiat. Vel dr missa qa popul9 fidelis p ministeriũ sacerdotis pces & uota & oblationes deo mittit. Tñ celebrãda ẽ cum obseruatione triplicis regule ¶ Prima est loci. ¶ Scda tẽporis. ¶ Tertia modi. ¶ Prima regula obseruanda in celebratione misse ẽ loci. Vt. n. iqt Ric. i. iiii. di. xiii. Coĩter nõ lꝫ missã celebrare in loco nõ sacro qa sic instituit ecclesia ut pꝫ de conse. di. i. c. Sicut. c. missarum. c. Hic ergo &. c. Null9 psbyter. Cui9 institutiõis rõ fuit. qa in sacro altaris quod ĩ missa cõsecrat cõtinet ille q ẽ summe sanct9 & toti9 nre sanitatis cã effectiue in qntum deus, & meritorie iqntũ hõ. In casu tñ magne necessitatis pmittunt iura celebrari ĩ loco nõ sacro, si tñ tabula sit cõsecrata ceteraq; sancta mysteria ad illd officiũ ptinẽtia ibi affuerit. sicut cũ ecclesie pure fuerit icense uel cum homines

eēnt in itinere uel cū adeēt alia aliq̄ legitīa & rōnabil' cā in qb⁹ casib⁹ cū licentia
episcopi celebrare lʒ ī loco nō sacro. Cōcedit' tñ fratrib⁹ p̄dicatorib⁹ & mīorib⁹
exigēte legitia cā utputa dū eēnt p̄dicātes vbū dei ī publicis campis ul' plateis
aut in silib⁹ celebrare cū altari uiatico absq̨ licētia ab ep̄o postulata uel īpetrata
Qd' pʒ extra de p̾uilegiis & p̾uilegiatoꝝ excessib⁹.c.In his.ubi sic hēt'.In his que
ad cultum diuinū facere dinoscūt' ñ maligna sed benigna eēt potius īterp̄tatio
faciēda. Vnde mirari cōpellimur ꝙ cū fratrib⁹ p̄dicatorib⁹ & minorib⁹ duxerim⁹
indulgendū ut ubicūq̨ fuerit sine pochial' iuris p̄iudicio cū altari ualeāt uiatico
celebrare.Quidam nimis stricte interpretando indulgentiā nr̄aʒ nitūt' asserere
ꝙ ꝑ eā dicti fratres p̄t' p̄latoꝝ assensū facere hoc nō pñt. ꝓpt' qd' eos celebrare
iuxta īdulgētiā apl̄icā ñ ꝑmittūt. Cū aūt nihil eis cōferret memorata īdulgētia
sine q̄ p̄latis ānuētib⁹ id liceret eisdē fraternitati tue mādam⁹ q̄ten⁹ īterp̄tatiōe
h⁹modi reꝓbata dū tñ ab aliis que iuri pochiali ꝓueniūt ꝓrs⁹ abstineant datam
eis sic licētiā celebrādi auctoritate nr̄a non defferas publicare ita ꝙ dicti fratres
aliq̄ ex īdulgētia nr̄a uideāt' in hoc gr̄am cōsecuti.h ibi. Que vba sunt Honorii
tertii.Et sicut ī loco sacro ut dictū ē cōit' misse sūt celebrāde ita etiam celebrari
debēt sup altari cōsecrato.Notandū tñ scd̄m Rich.ubi sup̄ ꝙ q̄uis ante tempus
Siluestri celebraret' sup altare ligneū qd' cito poterat trāsferri q͞a ꝓpt' ꝑsecuti-
onē nō erat fidelib⁹ certus loc⁹ ad manēdū tñ postea īstituit ecclesia ut celebra-
ret' sup altare lapideū. Vñ de cōse.di.i.in.c.Altaria dr̄ Altaria si nō sint lapidea
chrismatis unctione nō cōsecrentur.Cui⁹ rō fuit q͞a altare debet esse de materia
forti q͞a cōsecrari dʒ & iō nō dʒ eē de terra.Et q͞a ī eccl'ia debet eē copia altarium
ut hoc mysteriū frequētet' iō altare ñ debʒ eē de auro ul' de argēto que nō facilit'
pñt haberi.In ueteri aūt lege q͞a nō sic multiplicant' altaria nihil opus erat si de
auro fierēt. Cōueniēti⁹ etiā ē altaria fieri de lapide q̄ de ligno ꝓpt' significatio-
nē q͞a ut dicit glo.in dicto.c.Altaria. Altare significat xp̄m q dicit' petra. Sed
occasione dictoꝝ apud mltos dubitat'. Vtꝝ celebrās sup altare nō cōsecratū aut
fractū sit irregularis.Et rñdet Ric.ꝙ nō eo ꝙ irregularitas ē de iure positiuo &
hoc nō est in iure positū.Scient' tñ celebrans sup altare nō cōsecratum grauiter
peccat etiā si hoc faciat ex ignorātia crassa q̄uis min⁹ grauit' q̄ si hoc faceret sci
enter q͞a ecclesia ordīauit sup altate ꝯsecratū debere celebrari ut pʒ de cōse.di.i.
.c.Ecclesie.Et extra de cōse.ecclesie uel altaris.c.p̄mo &.c. Qd' ī dubiis.Secūda
regula seruāda ī celebratione misse dr̄ tēporis. De quo sciēdū sicut Ric.ꝙ quia
hoc sacr̄m ꝑtinet ad tēpus gr̄e qd' ꝑ diē significat' iuxta illud apl'i Ro .xiii.Nox
p̄cessit dies autē apropinquit.iō cōit' loquēdo missa dʒ celebrari in die artificiali
& nō ī nocte īcipiēdo diē artificialē nō tm̄ ab ascēsu sol' sup orientē nr̄m.Sed ab

227

illa ꝑte tẽporis q̃ pōt ꝑpẽdi eſſe ſuꝑ oriẽtẽ nr̃m aliq̃ aeris illuſtratio ꝑ aliquos radios ſol' que illuſtratio eſt manifeſtatio ſol' orituri. In nocte tñ natiuitatis dñi media nocte uel circa horã illã celebrat̃ miſſa & antiq̱tus celebrabat̃ ĩ principio noctis reſurrectionis. Et hoc ꝓpt̃ ꝓuilegiũ illarũ noctiũ. Et de hoc dr̃ de conſe. di. i. in. c. Nocte ſancta. Nocte ſancta natiuitatis dñi ſaluatoris miſſas celebrent ꝑ̄ſbyteri & hymnũ ãgelicũ ĩ eis ſolẽnit' decantẽt qm̃ etiã eadẽ nocte ab angelo paſtorib⁹ ẽ nũciat⁹. Et ſubito facta ẽ cũ angelo multitudo celeſtis exercit⁹ laudãtiũ deũ & dicẽtiũ. Gl'a ĩ excelſis deo & in. t. p. h. b. uolũtatis. Quare aũt celebrãt̃ tres miſſe in die natalis domini ratio ẽ ſm̃ Archi. in tractatu quẽ fecit de officiis eccleſie. q̱a una miſſa. ſ. añ diẽ ſignificat tẽpus añ legẽ quãdo eram⁹ in tenebris. ſc'da miſſa ĩ aurora ſignificat tẽpus ſub lege qñ mũdũ plena dei cognitio hẽbat̃ tertia in die ſignificat tꝑ̄us gr̃e qñ iã plena cognitio habet̃. De hora aũt miſſe ſciẽdũ ẽ ꝙ iſtituta ẽ fieri cõit' trib⁹ horis. ſ. hora tertia ſexta & nona. Celebratio enim miſſe eſt memoriale paſſiõis xp̄i q̱ ſm̃ Aug. in li. de cõcordia euãgeliſtaꝝ crucifixus fuit hora tertia linguis iudeoꝝ. hora ſexta manibus militum. & hora nona expirauit. Cõſuetudo tñ ẽ ut nõ dicat̃ ſolẽnis miſſa hora nona niſi ĩ dieb⁹ ieiunioꝝ & maxime qñ ep̄i faciũt ordinationes. Miſſe aũt ꝓuate dici pñt ab aurora uſq; ad ſextã. ¶ Sed dubiũ orit̃ apud pleroſq; q̃re ĩ paſceue ñ celebrat̃ miſſa Et rñdet̃ ꝙ id rõnabilit' fit q̱a duplicit' repñtat̃ ab eccl'ia paſſio xp̄i. Vno modo iq̱tũ fuit in xp̄o ſcd'm ſe & abſolute ut moueãt̃ corda eoꝝ ad cõpaſſionẽ, & quia ip̄e dies in q̃ paſſus fuit, ipſã paſſionẽ ſatis efficacit' repñtat, ſtatuit ut illa die ñ cõſecret̃ corp⁹ xp̄i, ſed qd' ĩ ꝑ̄cedẽti die reſeruatũ ẽ ſumat̃. Sãguis tñ nõ reſeruat̃ ꝓpt̃ effuſionis ꝑiculũ. Quia autẽ effectus paſſionis illi⁹, ſeu influẽtie ad nos cõtinue ꝓueniũt ſeu ĩ nos deſcẽdũt iõ ſtatuit eccleſia ut excepta die ꝑ̄dicta quottidie in eccleſiis miſſa celebret̃. ¶ Tertia regula ſeruãda in celebratione miſſe dr̃ modi. q̱ cõſiderat̃ aut reſpectu calicis aut reſpectu lũis aut reſpectu indumẽtoꝝ Si reſpectu calicis & tunc aduertendum ẽ ut dicit Ric. ꝙ nõ lꝫ celebrare in calice lapideo ꝓpt̃ ei⁹ ĩeptitudinẽ nec ligneo ꝓpt̃ hũiditatẽ nec uitreo ꝓpt̃ fragilitatem nec ereo uel de auricalco q̱a ob uini uirtutẽ eruginẽ colligeret & uomitum ꝓuocare poſſet. Sed dꝫ eẽ calix de auro uel de argẽto. Et ſi q̱s tam pauꝑ ẽ ꝙ nõ poſſit habere calicẽ aureũ uel argenteũ hẽat ſtagneũ ut pꝫ expꝰſſe de conſe. di. i. c. Vaſa. &. c. Et calix. Scd'o cõſiderat̃ mod⁹ ĩ celebratiõe miſſe reſpectu luminis Nã ſacerdos nõ debet celebrare ſine igne ſeu luĩe. Et hoc ꝓ̄mo ꝓpt̃ eccleſie conſtitutionẽ que reꝑ̄hẽdit celebrãtes ſine igne extra de cele. miſ. c. ul. Scd'o ꝓpter ip̄i⁹ ignis ſignificationẽ. ſignificat. n. dilectiõis feruorẽ ꝑ quẽ christus pro nobis paſſus hoc ſacramẽtũ iſtituere uoluit. Etiã ei⁹ lumẽ & calor ſignificãt ꝙ ſacr̃m

mundũ.

hora 3. et 6. et 9.

Quare nõ celebretur in Parasceue optime expo

231

opa̅t in celebrãte digne & suscipiẽte augmẽtũ illũiatiõis ĩ intellectu & feruorẽ caritatis in affectu. Tertio cõsideraꝛ̃ modꝰ celebrãdi respectu ĩdumẽtoꝝ. Nullꝰ utiq̄ celebrare debet sine uestibus ab ep̃o bñdictis de quibꝰ sic dr̃ de cõse. di. i. c. Vestimenta Vestimẽta ecclesie q̄bus dño ministraꝛ̃ & sacrata eẽ debẽt & honesta qbꝰ in aliis usibꝰ nõ debent frui q̃ ecclesiasticis & deo dignis officiis que nec ab aliis debẽt cõtingi aut offerri nisi a sacratis hominibꝰ ut ultio que Balthasar regẽ ꝑcussit sup̱ hoc trãsgrediẽtes ueniat & corruere eos faciat ad ima Et ut dic glo. in. c. sequenti sup̱ ṽbo polluũꝛ̃. Ex ueste alicꝰ dñe uel alteriꝰ nõ dꝫ fieri casula uel aliꝰ ornatꝰ ecclesie. Que aũt & quot sunt uestes ille que requirũꝛ̃ ad celebrationẽ misse refert Inno. in li. de officio misse ꝑte. i. c. x. d. Sex sunt indumẽta cõia ep̃is & p̃sbyteris uidelicet amictꝰ alba cĩgulꝰ stola manipulus & casula. In multi tñ locis ĩualuit consuetudo ut cĩgulus nõ bñdicaꝛ̃ Quicũq̄ ergo celebraret sine hꝰmõi uestibꝰ grauiꝛ̃ peccaret Sint ergo sacerdotes diligẽtes & solliciti ne omittant quicq̃ de his que ordinata sunt ab ecclesia.

¶ Q̄ illoꝝ que req̄runꝛ̃ in celebratiõe quedã significãt ꝑtinẽtia ad ĩcarnatiõeꝫ quedã ad passionẽ quedã uero ad resurrectionẽ. Capl̃m. ii.

SCd̃m mysteriũ de missa declarãdũ ẽ de eiꝰ significatione in quo uidere debemꝰ q̄d significẽt illa que requirũꝛ̃ ad misse celebrationem ultra ea que req̄runtur ad eẽñaꝫ sacr̃i. Et r̃ndet Ric. q̄ ꝑpꝛ̃ illa significanꝛ̃ tria. ¶ Primo quedã ꝑtinẽtia ad incarnationẽ. ¶ Sc̃d̃o quedã ꝑtinẽtia ad passionem ¶ Tertio quedã ꝑtinẽtia ad resurrectionẽ. ¶ Primo significãꝛ̃ quedã ꝑtinẽtia ad ĩcarnationem & natiuitatẽ xp̃i. Nã sacerdotis calciatio ĩcarnatiõis ẽ rep̃ntatio. In persona enĩ filii dei dr̃ in psal. In idumea extẽdã calciamentũ meũ. i. humanã naꝛ̃aꝫ quã assumã. Vñ sacerdos cũ xp̃m rep̃sẽtet missaꝫ nõ dꝫ dicere discalciatꝰ. Amictus in capite r̃ntat dĩnitateꝫ amictã humanitate. Caput enĩ xp̃i ẽ deus. Alba camisia nouitatẽ uite significat quẽ xp̃s habuit & docuit & tribuit in baptismo. Zona siue cĩgulꝰ significat xp̃i iustitiã. Iuxta illud ꝓpheticũ. Et erit iustitia cĩgulũ lũboꝝ eiꝰ. Manipulꝰ positus in leua p̱ quã uita p̃ses designaꝛ̃. significat q̄ christꝰ in uia manipulũ portauit uirtutũ & meritoꝝ. Stola que collo sacerdotis incũbit significat obediẽtiã quã xp̃s ꝑpꝛ̃ salutẽ hũani generis subiit factus obediẽs usq̄ ad mortẽ. Casula que aliis uestimẽtis supponiꝛ̃ xp̃i charitatẽ significat que oẽs alias uirtutes excellit. Introitns sacerdotis ad altare aduentũ xp̃i significat & introitꝰ misse desideriũ aduentꝰ eiꝰ significat Et iõ in missa sollẽni non dꝫ intrare sacerdos quousq̄ inceptus sit introitꝰ misse q̄a ante xp̃s fuit desideratus q̃ ueniret. & q̄a ĩ aduentu xp̃i fuit apta uena misericordie iõ pꝰ ĩtroitũ subditur Kyriel̃. q̄d̃ interpretaꝛ̃ dñe miserere. Q̄d̃ nonies dr̃ computãdo ibi xp̃el̃. ut per

incarnatio

misericordiā xp̄i nouē assotiemur ordinib⁹ angeloꝝ. Post hoc subiungit̄ Gloria in excelsis deo ad repn̄tādū hymnū quē āgeli pastorib⁹ nato domino cōcinerūt quē sacerdos inchoat qa āgelū magni cōsilii repn̄tat. Et chor⁹ cōcinēdo ꝓseqt̄. qa subito facta ē cū angelo multitudo militie celestis laudātiū ⁊c. Orōnes autē que subsequūt̄ repn̄tāt orōnes q̄s xp̄s post suā natiuitatem fecit p ppl'o. Ep̄la que p̄mittit̄ euāgelio significat p̄dicationē p̄cursoris baptiste. Graduale significat lamētū pn̄ie qa Io. pn̄iā p̄dicabat. Et qa post luctū seqt̄ consolatio iuxta illud Math. v. Beati qui lugēt qm̄ ⁊c. io p⁹ graduale cantat̄ alleluia qd' significat ineffabile gaudiū āgeloꝝ & hominū in eterna felicitate laudātiū deū. Diacon⁹ suscipiēs codicē euāgelii bn̄dictionem a sacerdote postulat ad significandum q̄ null⁹ dꝫ p̄dicare nisi mittat̄. Lectio eni euāgelii p̄dicationē xp̄i significat. Et dꝫ legi in loco magis eminenti q̄ ep̄la iuxta illud. Iuxta mōtem excelsum ascēde tu q̄ euāgelizas Sion. & qa corde credit̄ ad iustitiā. ore aūt cōfessio fit ad salutē ut oñdat ecclesia q̄ euāgelii v̄bū corde recipit mox p⁹ euangeliū fidei symbolum ore decantat. Qd' tn̄ sacerdos icipit ut significet q̄ xp̄s ore ꝓprio xp̄ianā fidem docuit. Offertoriū qd' cātat̄ significat sacerdotē oblatuꝝ sacrificium laudis. Qui an̄q̄ dicat orem⁹ p̄mittit dn̄s uobiscū ad significandū qa nisi dn̄s sit nobiscum ad salutē nr̄am orare nō possum⁹. Scd'o significant̄ in missa quedā pertinentia ad xp̄i passionē. Nā post offertoriū fit silentiū & dicūt̄ orōnes tacite ad repn̄tādū illud tēpus quo xp̄s nō ābulabat palā int' iudeos cum eū iterficere cogitarēt qa tn̄ apropiquāte passione iteꝝ palā ābulauit ad hoc significandū exclamat sacerdos p oīa secula scl'oꝝ. Prefatio aūt ē quedā grāꝝ actio & diuine laudis confessio repn̄tans illā grāꝝ actionē quā sancti reddūt xp̄o in celo. Sanct⁹ repn̄tat laudē quā sibi cecinerūt pueri hebreoꝝ in dn̄ica palmaꝝ. Eleuatio corporis xp̄i representat eleuationē xp̄i in cruce. demissio depositionē eius de cruce. positio super palā iuolutionē i syndone mūda. pala enim syndonē repn̄tat. Ideo dr̄ de conse. di. i. c. Cōsulto. Consulto oīm cōstituim⁹ ut sacrificiū altaris nō in serico panno aut tincto q̄sq̄ celebrare p̄sumat. sed in puro lintheo ab ep̄o cōsecrato terreno .s. lino ꝓcreato atq̄ contexto sicut corp⁹ dn̄i nr̄i Iesu xp̄i i syndone linea mūda sepultū fuit. hec ibi. Cū aūt sacerdos dicit. Nobis quoq̄ peccatorib⁹ rep̄sentat cōtritionē & cōfessionē latronis alterum icrepātis & misericordiā petētis eo q̄ Cēturio & q cū eo erāt reuertebant̄ pcucientes pectora sua. Qn̄ sacerdos exclamās dicit. Pr̄ nr̄ ⁊c. reductio ē ad memoriā illi⁹ clamoris quē emisit christ⁹ i hora mortis. d. Pr̄ in man⁹ ⁊c. Altare crucē significat. Calix sepulcꝝ. Patena lapidē quo sepulcꝝ fuit clausū. ¶ Tertio significāt in missa quedā ptinētia ad xp̄i resurrectionē. Nā cū sacerdos dicit. Pax dn̄i ⁊c. insinuat & una sabbatorū stetit

Iesus i medio discipulorum suorum & dixit eis. Pax uobis. Et qa tūc dedit eis ptātem remittendi peccata. Ideo chor9 exclamat. Agn9 dei. &c. Qd ter repetit ad signi ficādū q petim9 nobis dimitti peccata cogitatiōis locutiōis & opatiōis p quorū remissionē ueniē9 ad eternā pacē. P9 coio significat gaudiū aplorum de xpi resurrectiōe. Ite missa ē repñtat illud qd dictū ē aplis p9 ascensionē i celū. s. hic Iesus q assumpt9 ē &c. Deo grās repñtat aplos regressos i Hierl'm cū gaudio magno unanimit pseuerātes in orone. Significat etiā q p bñficio redēptiōis nr̄e cuius mysteriū repñtat in missa debem9 eē in cōtinua grarum actiōe. Si qs vo quereret cur nō dr̄. Ite missa ē in qlibet missa. Rñdet Bon. di. xiii. qrti i declaratione lr̄e. q quedā misse celebrāt spēalit ad honorē sanctorum & qa ipi sunt beati & corā deo iō in talib9 Iniat ppl's & dr̄ ite &c. qsi festinate igredi in illā requiē. Quedā misse spēalit celebrāt ad salutē uiuorum. Et qa non sum9 certi de salute nr̄a iō debem9 cōtinue solliciti eē ne p nr̄az ignauiā in nobis misse efficacia depeat. Ideo dr̄ in missa bñdicam9 dño. Quedā misse spēalit dicūt ad requiem defunctorum & i il'l dr̄. Requescāt in pace. Si aūt adhuc aliqs quereret. qs adiuenit ritū celebrādi missā cū tot cōditionib9. audiat Ric. d. i declaratiōe lr̄e di. xiii. qrti. Missā beatus Petr9 aplus prim9 oīm Antiochie dr̄ celebrasse scdm q dic Vgo. li. ii. de sacramētis pte. viii. c. ultio. & de conse. di. i. c. Iacob9 dr̄. Iacob9 frat dñi scdm carnem. cui pmū credita ē Hierosolimitana ecclesia & Basili9 cesarieñ. eps tradiderūt nobis misse celebrationē. i. misse celebrāde ordinē scdm glo. ibidē. Et post alii alia addiderūt ad solēnitatē & decorē ut hēt di. xi. c. Ecclesiasticarum.

¶ An sit melior missa sacerdotis boni q mali & an sit de obligatiōe audire missā & qlit missa sit audiēda hūilit reuerēt & deuote. Capl'm. iii.

Tertiū mysteriū declarādū de missa dr̄ auditio i quo cōsiderabim9 adhuc tria uidelz ¶ Primo meliorationē. ¶ Scdo obligationē. ¶ Tertio deuotione. Primo cōsiderem9 meliorationē. Vtrū melior sit missa boni sacerdotis q mali. Et qbusdā uidet q ñ ppt vba Greg. q i registro ait. Heu in q magnū laqueū icidūt q dīna & occulta mysteria pl9 ab aliis sāctificata fieri posse credunt cū un9 idē spūs sanct9 ea mysteria occulte atq inuisibilit opando sanctificet. Sed in cōtrariū ē illud qd scribit. i. q. i. c. Ipi sacerdotes. ubi sic hēt. Quāto sacerdotes fuerit digniores tāto facili9 in necessitatib9 p qb9 clamāt exaudiunt. Ad idē facit. c. Ibidē sacerdotes. & c. Sacrosācta. Rñdz Tho. iii. pte. q. lxxxii. q i missa duo sunt cōsiderāda. s. ipm sacrm qd ē pncipale. & orones que i missa fiūt pro uiuis & mortuis. Quātū ergo ad sacrm nō min9 ualet missa mali sacerdotis q boni qa utrobiq idē cōficit sacramtū. Ad qd facit. c. Cū scriptura. i. q. i. & c. Significasti & c. Nō qles. & c. Dñs. & c. Nō nocet. De oratione aūt que fit in missa dicēdū

Quare nō dr̄ Ite missa ē in quibusdam missis, at in aliis, etc.
Ite optime exp. sup Item.

Misse institutio unde.

ꝙ pōt cōſiderari duplicitˀ. uno mō ĩq̄tū hꝫ efficaciā ex deuotione ſacerdotꝭ orātꝭ & ſic nō eſt dubiū ꝙ miſſa melioris ſacerdotis ē magis fructuoſa. Alio mō oratio pōt cōſiderari inq̄tū ꝑfertˀ a ſacerdote in perſona totiꝰ eccleſie cuiꝰ ſacerdos eſt miniſter qđ q̄dē miniſteriū etiā ĩ peccatoribꝰ manet. Vn̄ q̄tū ad hoc ē fructoſa n̄ ſolū orō ſacerdotꝭ peccatoris & miſſa ſed etiā oēs alie eius orones quas facit ĩ eccleſiaſticis officiis in q̄bus gerit ꝑſonā eccleſie. Orationes tn̄ eiꝰ ꝑuate nō ſūt fructuoſe. Gregoꝰ ergo loq̄tˀ de ṽitate ſacri in auctoritate p̄allegata ad partem cōtrariā. Ex quo Bon̄. dicit. Si q̄s libētius audiat miſſā melioris ſacerdotis credo ꝙ bn̄ facit dū tn̄ credat ip̄m in ſubſtātialibꝰ nō ſuꝑexcedere peccatorē alioquin ꝑiculoſe erraret. Scđo cōſideremꝰ miſſe obligatiōeꝫ de qua ſic loquitˀ. c. Miſſas de conſe. di. i. Miſſas die dn̄ico ſclaribus audire totas ſpēali ordine p̄cipimus ita ut an̄ bn̄dictionē ſacerdotis egredi populꝰ nō p̄ſumat. Vbi circa tria dubitare cō tĩgit. ¶ Primo utꝝ clerici teneātˀ & religioſi ſeruare hoc ſtatutū q̄a dr̄ ſecularibꝰ Et rn̄det Io. ādree ĩ roſario ſuꝑ dicto. c. Q. ſi ad hoc tenentˀ laici multo magis & clerici q̄ totalitˀ dediti ſunt dīno cultui ut pꝫ. xii. q. i. c. Duo ſunt genera. Secūdo dubitatˀ utꝝ eadē ſit obligatio audire miſſā aliis diebꝰ feſtiuis que & diebꝰ dn̄icis Et dicēdū ꝙ ſic q̄a de ſiı̄libꝰ idē eſt iudiciū. Nā ſtatutū de auditione miſſe factum fuit ut ſaltē ꝑ illo tempore uacaretˀ dīnis. Ex quo p̄cipitˀ ꝙ tota miſſa audiatˀ ut pꝫ in p̄allegato. c. Miſſas. & in. c. Oēs fideles. & in. c. Cū ad celebrādas. Sed alia feſta ab eccleſia precepta ſūt ſuꝑaddita diebꝰ dn̄icis ut in illis uacetˀ dīnis. Ideo pplꝰs in illꝰ feſtis p̄dictis audire miſſas tenetˀ. Et hoc colligitˀ ex his que dicuntˀ extra de ꝓchiis ĩ. c. Vt dn̄icis diebꝰ & feſtiuis. ¶ Tertio cōtingit dubitare. utrū peccet q̄ nō audit miſſā a ꝓ̇ꝓo ꝓchiano. Et dn̄t cōitˀ doc. ꝙ nō dūmō nō fiat ex cōtēptu & ꝓ̇pus ſacerdos nō req̄rat q̄ ſi req̄reret indiſcrete & indebite nō eſſet audiēdꝰ puta ſi req̄reret ĩpediēs deuotionē & ſalutē ꝓchianoꝝ puta ſi req̄re- ret aliquē ꝓchianū ut audiret miſſā ſuā dū ille uellet ꝑegrinari uꝰl ꝓ implendo aliquo uoto uel ꝓ cōſequēda aliq̄ indulgētia. Nā req̄ſitio ſacerdotis in tali caſu irrōabilꝰ eēt & ĩiuſta. Siĺitˀ etiā cū pplꝰs ire uellet ad audiēdū ṽbū dei ab aliquo illud p̄dicāte qui auctoritatē hēat predicādi ſicut hr̄e ſolēt religioſi mēdicātes ĩiquū ꝓculdubio eēt ſi ſacerdotes aſtrĩgere uellēt ſuos ſubditos ut omiſſo uerbo dei miſſas audirēt ĩ ꝓchia ĩ quo etiā caſu ſubditi ei nō obediētes meo iudicio n̄ peccāt q̄a ut inq̄t Ber. in li. de p̄ceptiōe & diſpēſatiōe. Iniquū ꝓculdubio foret ſi ea que ſunt ꝓ ſola caritate inſtituta, contra caritatē tenerentˀ. Sed obſeruare ſtatutū de auditiōe miſſe in ꝓ̇pa ꝓchia ē ĩſtitutū ꝓ caritate, ergo nō dꝫ ſeruari contra caritatē. Eſſet autē contra caritatē ſi pplꝰs cōis ĩpediretˀ ne poſſet cibari & recreari ſpūali doctrina. & maxīe q̄a ut ĩ pluribꝰ ipſi curati & ꝓchiani aut nō

D. Bernardi dictū.
bene.

233

p̄dicāt aut p̄dicare nesciunt. Et tñ ut diximꝰ in sermone de v̄bo dei & hēt extra de officio iudicis ordinarii. c. Inter cetera. Int cetera que ad salutē spectāt ppli xp̄iani pabulū uerbi dei maxīe noscit necessariū qa sicut corpus materiali sic aīa sp̄uali cibo nutrit. Si ergo necessitas corporalis aut tēporal excusat a peccato ñ audiētes simplicit missā & ex cōsequēti si illā nō audiāt in pochia multo fortiꝰ necessitas sp̄ualis excusabit que ut dictū ē iest populo cōi ad audiēdū uerbū dei Hortādi tñ sūt omnes tā uiri q̄ mulieres ut suos pochianos reuereāt cōsuetasq̄ faciāt oblatiōes & cū eoꝝ bn̄dictione se trāsferāt cum adest legitia cā ad missas alibi audiēdū imo laudarē si ip̄i p̄res sacerdotes cū p̄dicat v̄bū dei ab aliquo famōso uiro surgerēt bono mane & celebrata missa pplos suos admonerēt ut confluerēt ad p̄dicatiōes ip̄iq̄ p bono exēplo una cū illis idē facerēt qm̄ ut dictū est satis idigēt sclares dirigi p uerbū dei in uiā salutis. ¶ Tertio cōsideremus misse deuotionē. Audienda eteni ē hūilit reuerēt ac deuote. Sūt tñ multi q dū missa celebrat ponūt se ppe os sacerdotis p̄spiciētes si de illo passeres exeāt ac musce Alii sacerdotē p̄ueniūt fortiter clamātes. Gloria i excelsis. Credo & silia. Nam dū sacerdos facit pausā pꝰq̄ dixit uisibiliū & iuisibiliū añq̄ sequat. Et i unū dñm Iesū xp̄m & illi submurmurātes dīt. Et i unū dñm ꝛc. Multi adhuc nō curāt audire ea que sacerdos in missa dicit sed suas orōnes & officia genuflexi dīt q tñ q̄diu sacerdos alte loqt aut cātat astare debēt misse cū silentio & itente audire ut dr de conse. di. i. in. c. Ap̄ca. Qñ uero sacerdos secretas orōnes & canonē dicit túc pn̄t & ip̄i dicere orōnes & orare nō tñ cū strepitu faciēdo pis. pis. pis. & turbādo mētē sacerdotis. Pleriq̄ etiam uolūt audire missas q̄sdā peculiares omissa ppa missa diei dñici aut festi p̄cepti q si sciēt id faciūt ñ excusāt a peccaro nisi audiāt missā ppaȝ. Vnde dr extra de cele. mis. c. Quidā. Quidā laicoꝝ habent i cōsuetudine ut p singulos dies audiāt euāgeliū. In p̄ncipio erat uerbū & missas peculiares hoc ē de sancta trinitate & de sancto Michaele. & ideo statutum est ut ulteriꝰ hoc nō fiat nisi suo tēpore & nisi aliqs uelit ppt reuerētiā sancte trinitatis nō p alia deuotiōe audire. Sȝ si uoluerit ut misse sibi cātent de eodem die missas audiāt p salute uiuoꝝ ac etiā defunctoꝝ. hec ibi. Quare ut finē huic sermoni demꝰ audiēde sūt misse cū oī māsuetudine & feruore qm̄ sic audiētes cōsequūt in hoc sclo dei grām & i futuro. s. g. i. q. u. & r. d. p eterna. s. s. Amen

¶ Feria. v. in cena dñi de sacro baptismatis p qd efficiūt hoies dei filii p̄mittētes in illo abrenūciare diabolo & eiꝰ pōpis. Sermo. lxviii.

QVi lotꝰ ē nō indiget nisi ut pedes lauet sed ē mūdus totus. Verba sunt redēptoꝛi nr̄i Io. xiii. c. & i euāgelio hodierno. Multa dȝ esse munditia mētis oibꝰ q p sacrm baptismi regenerati facti sūt p̄ticipes & heredꝭ

celestis regni dñi Iesu xp̄i. Per baptiſmū nãq; filii dei efficimur ĩ illo ꝓmittẽtes abrenūtiare diabolo & oibus pōpis eius ut notatur de conſe. di. iiii. c. Pr̄ia igit᷑. & .c. Primū ĩterroget᷑. Qm̄ aūt pleriq; tãti bn̄ficii ĩmemores oẽ cor ſuū ad mūdana atq; terrena cõuertūt ꝑuipendentes nõ ſolū repromiſſã beatitudinẽ uerꝝ etiam hītam dignitatẽ & gr̄am ꝑ baptiſmū. Idcirco de ip̄o in pn̄ti ſermone aliq̄ diſcutiem⁹ ut ĩtelligentes tãti ſacr̄i uirtutẽ p̄eminẽtiã & ſublimitatẽ conemur iuxta ſaluatoris nr̄i ſn̄iã in uerbis allegat꞉ ꝓ themate lauare pedes. i. m̄tis affectiões mūdare ab oĩ inq̄namento & turpitudĩe ĩordinati amoꝛ c⁹cūq; boni creati. De ip̄o itaq; baptiſmate locuturi tria myſteria ꝓponim⁹ declaranda.

❡ Ptimū dr̄ diffinitiõis	❡ Quid ſit baptiſm⁹ & de ei⁹ inſtitutiõe ac materie det᷑minatione necnõ & forme obſeruatione.
❡ Secūdū obligationis	
❡ Tertiū fructificatiõis	

Cap̄lm. i.

PRimū myſteriū de baptiſmo declarãdū dr̄ diffinitiõis. ĩ quo q̄d ſit baptiſm⁹ uideam⁹. Et lꝫ Vgo. li. ii. de ſacr̄is ꝑte ſexta. c. ii. Dicat. Baptiſm⁹ ẽ aqua diluẽdis criminibus ſanctificata ꝑ uerbū dei. Tn̄ cõueniẽtior ẽ diffinitio magiſtri q̄ i. iiii. di. iii. ait. Baptiſmus ẽ ablutio corporis exterior facta ſub forma p̄ſcripta v̓boꝝ. Scd̓m eni Ric. ſuꝑ p̄fata di. duplex ẽ materia baptiſmi. ſ. remota que ẽ aqua. & ꝓpiq̄ que ẽ ablutio ĩ aq̄. Diffinitio ergo Vgonis exp̓mit materiã remotã. & illa mgr̄i materiã ꝓpinq̄nã. Pro declaratione aūt clarioꝛ h⁹ ꝑtis tria adhuc de baptiſmo cõſiderem⁹. Primo eius ĩſtitutiõeꝫ. Scd̓o materie determinatiouẽ. Tertio forme obſeruationẽ. ❡ Primo eius ĩſtitutiõeꝫ cõſiderem⁹ qn̄ . ſ. baptiſm⁹ fuit ĩſtitut⁹ Et aliq̄ dixerūt ꝙ fuit ĩſtitut⁹ p⁹ reſurrectiõeꝫ qn̄ dixit ap̄ls Math. ul. Eūtes docete oẽs gẽtes baptizãtes eos ĩ noĩe patris ꝛc. Alii aūt dn̄t ꝙ fuit inſtitutus ab illo tẽpore quo xp̄s ip̄m ſanctificauit. Sed ut dicit Dama. in. iiii. li. c. i. Xp̄s ſanctificauit baptiſmū qn̄ fuit baptizatus. ergo tūc fuit inſtitut⁹. Et glo. ſuꝑ illud Luce. iii. Ieſu baptizato ꝛc. Baptiſatus inq̄t ẽ dn̄s mundari nõ ĩdigẽs ſed tactu mūde carnis aq̄s mūdãs ut uĩ hẽant abluẽdi. Sed Ric. in . iiii. dĩc ꝙ xp̄s baptiſmi ſacr̄m p̓mo ĩſtituẽdū ĩſinuauit. ſcd̓o ĩſtituit. tertio ĩſtitutū obſeruari p̄cepit. ❡ Primū fecit facto & v̓bo. facto qn̄ a Ioh̄e baptizat⁹ fuit ĩ quo baptiſmo ĩſinuauit baptiſmū fore in aqua fiẽdū q̄a ip̄e in aq̄ baptizat⁹ fuit & in noĩe trinitatis ĩq̄tū in ſuo baptiſmo apparuit ꝑſona p̄r̄is in uoce & ꝑſona filii in carne & ꝑſona ſpūs ſancti ĩ colūbe ſpẽ. nec tūc aliq̄ uirtutẽ regenerãdis contulit aquis niſi q̄d ex tūc ordinata fuit aqua ad hoc ut ĩ ea ĩſtitueret᷑ regeneratiõis ſacr̄m. Si tn̄ hẽret᷑ illa aqua que corp⁹ ei⁹ tetigit ſeruari deberet cū maxĩa reuerẽtia ꝓpt᷑ mūdiſſimã & ſanctiſſimã carnẽ quã tetigit. Verbo etiã ĩſinuauit baptiſmū qn̄ Io. iii. dixit. Nicodemo. Niſi q̄s renat⁹ fuerit ex aq̄ & ſpū ſancto nõ

pōt itroire ī regnū dei. Scd'o x̄ps baptiſmū inſtituit qd' fecit facto & v̄bo. facto qn̄ ut dr̄ Io. x. Baptizauit p̄ diſcipulos ſuos q̄ de mādato eius baptizare cepunt. Et ut dicit Nicola9 de lira ſequēdo Aug. p̄mo ip̄e x̄ps baptiſauit diſcipulos ſuos baptiſmo ſuo. ſ. aq̄ & ſp̄ū ſancto qd' etiā ponit̄ de cōſe. di. iiii. c. Qn̄ ab Hierl'is & .c. Si eos. Deīn uerbo iſtituit qn̄ miſit diſcipulos ſuos binos ad predicandum & baptizandū de q̄ miſſione hēt̄ Luce. x. ¶ Tertio x̄psiſtitutū baptiſmū obſeruari p̄cepit qn̄ p9 reſurrectionē dixit diſcipul'. Eutes zc. Sanct9 uero Tho. in. iii. pte .q. lxvi. dicit. q̄ baptiſm9 inſtitut9 fuit an̄ paſſionē x̄pi ſed neceſſitas utendi hoc ſacr̄o idicta fuit p9 paſſionē & reſurrectionē. tū q̄a i paſſione x̄pi terminata ſūt figuralia ſacr̄a qb9 ſuccedit baptiſm9 & alia ſacr̄a noue legis. tū etiā q̄a p̄ baptiſmū cōfigurat̄ hō paſſioni & reſurrectiōi x̄pi inq̄tū morit̄ peccato & icipit nouā iuſtitie uitā. Et iō oportuit x̄p̄m pati p9 & reſurgere q̄ hoib9 īdiceret̄ neceſſitas ſe cōfigurādi morti & reſurrectiōi. Et lz apl'i baptizaſſent ut dictū ē an̄ paſſionē x̄pi tn̄ ſm Ric. adhuc nō publicabāt baptiſmū ut neceſſariū ad ſalutē. Et lex nō obligat quouſq̄ ſit p̄mulgata ¶ Scd'o cōſiderem9 circa baptiſmū materie determinationē Eſt enim baptiſmi materia aqua ut ait Ric. & omnes doc. tā theologi q̄ canoniſte cōp̄hendēdo ſub aqua ablutionē que fit in ea. Et loquēdo de baptiſmo ſcd'm q̄ diſtinguit̄ a baptiſmo ſanguis & flaminis de qb9 dicem9 in ſequenti myſterio. Rō ē ſcd'm Vgo. in li. de ſacris q̄a oē ſacr̄m ſilitudinē quādā habet ad ipſā rē cui9 ē ſacr̄m. Aq̄ eni ē rep̄n̄tatiua effectuū baptiſmi & rōe nature & rōe uſus. Nā aqua ē naturalit̄ frigida rōe c9 rep̄ſētat fomiti rep̄ſſionē. Eſt etiā naturalit̄ hūida hūiditate apta ad abluēdū. rōe c9 rep̄ſētat a ſordibus peccati purgationē. Eſt etiā naturalit̄ diaphana & clara rōe c9 rep̄ſētat gr̄e illuminationē. quia etiā q̄tū ad uſū ē multū util' rep̄ſentat ſacr̄m baptiſmi eē in effectu ualde utile. & q̄a ē ad hn̄dū ualde facil' rep̄n̄tat ſacr̄m baptiſmi eē q̄tū ad obſeruantiā facile & q̄a etiā q̄tum ad uſū ē multū cōis rep̄n̄tat ſacr̄m baptiſmi q̄tum ad neceſſitatē eē cōe. Nec pōt eē aliq̄ artificial' aqua materia baptiſmi ſed naturalis tantū q̄a baptiſm9 inſtitut9 fuit ſacr̄m neceſſitatis q̄tū ad oēs & iō x̄ps ip̄m inſtituere noluit niſi in aqua que facilit̄ poſſet hr̄i & cōit̄ ab oib9 tā paup̄ibus q̄ diuitibus qd' nō ē ueꝝ de aliq̄ aqua niſi naturali. Et ſi diceret̄ q̄ ignis eēt cōueniēs materia baptiſmi qm̄ ſcd'm Dionyſiū & Dama. hꝫ ui illuminādi. Et Io. baptiſta Math. .iii. p̄nūcians x̄pi baptiſmū dixit. Ille uos baptizabit i ſp̄ū ſancto & igne. Rn̄det Tho. q̄ p̄pt̄ rōnes iā tactas aqua & nō ignis ē materia baptiſmi. Dictū uero Io. ſcd'm expōnem Hiero. refert̄ ad ſp̄m ſanctum q̄ ſup̄ diſcipulos in linguis igneis apparuit ut dr̄ Actuū. ii. ul' p̄ ignē pōt intelligi tribulatio ut Criſo9 dicit ſuper Math. q̄a tribulatio pc̄tā purgat & cōcup̄iaꝫ q̄re ignis accipit̄ ibi metaphorice

Qm̄ aūt ut supi⁹ cōmemorauim⁹ materia ꝓpinq̄ baptismi est ablutio ī aqua. Vn̄ baptizare in greco tm̄ ualȝ q̄tū lauare ī latino ſm illud Iudith.xii. Descendebat in uallē Betulie & baptizabat se. Propterea apud nōnullos de imersiōe ī aq̄ dubitatᷣ utꝝ.s.sit necessaria. Et rn̄det Tho.i.iii.ꝑte.q.lxvi.& Bon̄.& Ric.in.iiii.di.iii.ꝙ q̄uis tuti⁹ sit baptizare ꝑ modū imersionis q̄a hoc hȝ coīor usus.pōt tamen fieri baptism⁹ ꝑ modū asꝑsionis uel ꝑ modum effusionis scd'm illud Eze.xxxvi. Effundā suꝑ uos aquā mūdā.sic apl'i baptizauerunt tria milia hoīm una die non imergēdo sed asꝑgendo. Et beat⁹ Laurenti⁹ baptizauit Romanū effundendo. Qn̄ ergo imineret necessitas uel ꝓpt' paucitatē aque uel ꝓpt' debilitatē ministri q̄ nō pōt sustētare baptizandū uel ꝓpt' dānū qd' baptizand⁹ ex imersione timeret & uerisilr dubitaret pōt baptism⁹ sine imersione celebrari q̄a licȝ ablutio aque sit de necessitate sacr̄i mot⁹ tn̄ ablutiōis ꝑ accidēs se hȝ ad sacr̄m. Scd'm vo Ric. Cū totū corp⁹ nō posset ablui abluēda ē ꝑs ꝑ̇ncipalior ut caput & maxime facies q̄a in ea uigēt sensus. unde credo ꝙ si caput pueri baptizaretᷣ an̄q̄ ꝑs corporis exeat qd' aliqn̄ faciēdū ē ꝓpt' ꝑiculū mortis puer baptizat⁹ ē. Si vo man⁹ uel pes abluatᷣ an̄q̄ aliq̄ ꝑs alia appareat uolūt aliqui dicere. ꝙ puer baptizatus eēt q̄a aīa ē in q̄libet ꝑte corporis tota. Cōmuni⁹ tn̄ tenetᷣ ꝙ de lege cōi nō eēt baptizatus q̄uis forte dīna pietas in tali casu uicē suppleat baptismi. & iō semꝑ qn̄ ꝑiculū mortis iminet abluēdū ē illud de puero qd' pōt ablui siue sit paꝝ siue sit multū. hec Ric. ¶ Dubitatᷣ adhuc a multis. An imersio effusio uel asꝑsio debeat eē una uel trina. Et rn̄dēt doc. supi⁹ noiati. ꝙ unitas uel multitudo imersionū nō ē de substātia baptismi sed solū de bn̄ eē. iō utꝝq̧ licite fieri pōt. s. semel & ter imergere q̄a unica imersione significatᷣ unitas mortis xp̄i & unitas diuinitatis. ꝑ trinā aūt imersionē significatᷣ triduū sepulture xp̄i & etiā trinitas ꝑsōaꝝ. Sȝ ut dicit Tho. diuersis ex causis scd'm ordinationē ecclesie qn̄q̧ istitut⁹ est un⁹ mod⁹ qn̄q̧ ali⁹. q̄a enī a ꝑ̇ncipio nascētl ecclesie q̄dā de trinitate male sentiēbāt xp̄m puꝝ hoīem estimātes nec filiū dei dictū scd'm vitatē nature sed tm̄ ꝓpter meritū ei⁹ qd' fuit ꝑ̄cipue in morte. Iō nō baptizabāt ī noīe trinitatis sȝ in configuratione mortis xp̄i & una imersione qd' reꝓbatū fuit in ꝑ̇mitiua ecclesia statutūq̧ ut baptizaretᷣ in noīe pr̄is ꝛc. & tūc imergēdo sicut pȝ de conse.di.iiii.c. Postq̄ uos.&.c. Si q̄s ꝑ̄sbyter.&.c. De trina.&.c. Eo mō.&.c. Multi. Postmodū uero ioleuit quōdā hereticoꝝ & scismaticoꝝ error q̄ scd'm Aug. suꝑ Io. male sentiebāt de unitate diuinitatis. iō ī detestationē erroris eoꝝ fuit statutū in cōcilio Tholetano ut una fieret tm̄ imersio sicut hētᷣ de conse.di.iiii.c. Propt' uitandū. Sed cessante tali cā cōit' obseruatᷣ in baptismo trina immersio ut pōt colligi extra de baptismo & ei⁹ effectu.c.i. Iō grauit' peccaret alit' baptizās quasi ritum

ecclesie nõ obseruãs nihilomin9 tñ eẽt baptism9. Occurrit autẽ ꝓpt̉ dicta dubi-
tare circa talẽ casũ ꝗdã exñs sup pontẽ nõ potẽs hr̃e aquã ad baptizãdũ puerũ
& uerisimilit̉ timẽs eũ cito morituꝝ ĩtendẽs ꝓuidere saluti pueri ꝓicit eũ in aq̃
cũ intẽtione baptizãdi ꝓferẽs ṽba ĩ qb9 cõsistit debita forma p9ea puer euadit
aliquo casu. utꝝ talis debeat reputari baptizat9. Et aliꝗb9 uidet̉ ꝙ sic ꝗa ibi con
currũt debita forma debita materia & debita intẽtio. Ric. aũt dis. iiii. q̃rti tenet
cõtrariũ qm̃ cũ ꝓxima materia baptismi sit ablutio in aqua qꝺ aqua abluit̉ ṗmo
aqua coopit̉ ĩ toto uel ĩ ꝑte & p9ea discoopit̉. Vñ ꝓpt̉ ṗmũ baptism9 repñtat
xp̃i sepulturã. & ꝓpt̉ scꝺm resurrectionẽ. q̃uis aũt puer in casu p̃dicto ꝑ actum
illi9 ꝗ ip̃m ꝓiecit in aquã ĩmergat̉ nõ tñ ẽ act9 ordinatus ex sui natura ad hoc ut
puer abluat̉ sed ad hoc ut submergat̉. Et iõ si aliquo casu puer extrahat̉ de aqua
puer eẽt baptizãdus qm̃ illa ĩmersio q̃tum fuit ex sui natura nõ ordinabat̉ ad ele
uationẽ pueri de aqua sed ad submersionẽ. ¶ Tertio circa baptismũ cõsiderem9
forme obseruationẽ. Est enim forma baptismi. Ego te baptizo ĩ noĩe pr̃is &. f.
&. s. s. ut hẽt̉ extra de baptismo. c. i. Et ut dñt doc. Nulli lꝫ mutare aliꝗd q̃ntũ ad
illud qꝺ ẽ de eẽña forme. & si mutat̉ nihil agit̉ & ultra hoc culpa ĩcurrit̉. Si autẽ
aliꝗd qꝺ ꝑtinet ad formã ex sola determĩatiõe eccl̉ie mutat̉ nihilomin9 ẽ sacr̃m
sed culpa ĩcurrit̉. Veꝝ ab apl̉is ꝗ baptizabãt in noĩe dñi Iesu ut hẽt̉ Act. viii. c.
Nõ fuit mutata forma q̃tũ ad intellectũ ꝗa in noĩe xp̃i tota trinitas intelligitur
sed solũ q̃tũ ad uocẽ. nec hoc ip̃i potuissent nisi ex familiari concilio. s. s. Et hoc
fuit ut dicit Tho. ut nomẽ xp̃i qꝺ erat odiosũ iudeis & gẽtib9 honorabile redde
ret̉. Nec põt dari baptism9. d. In noĩe trinitatis nõ exṗmẽdo ꝑsonas nec in noĩe
uni9 ꝑsone nõ exṗmẽdo alias. qm̃ sacr̃a hñt efficatiã ab institutiõe xp̃i. & ideo si
pretermittat̉ aliꝗd eoꝝ q̃ xp̃us ĩstituit circa aliqꝺ sacr̃m efficatia caret nisi ex
spẽali dispẽsatiõe ei9 ꝗ uirtutẽ suã sacr̃is nõ allegauit. ¶ Xp̃s aũt instituit sacr̃m
baptismi dari cũ ĩuocatiõe trinitatis. Et iõ ꝗcꝗd desit ad ĩuocationẽ plenã trini
tatis tollit ĩtegritatẽ baptismi nec obstat ꝙ in noĩe unius ꝑsone intelligat̉ alia
sicut ĩ noĩe pr̃is intelligit̉ filius aut ꝙ ille ꝗ noĩat unã solã ꝑsonã põt hr̃e rectã
fidẽ de trib9 ꝗa ad sacr̃m sicut reꝗrit̉ materia sensibil̉ita & forma sensibilis. Vñ
nõ sufficit ĩtellect9 uel fides trinitatis ad ꝑfectionẽ sacr̃i nisi sensibilibus uerbis
trinitatis exṗmat̉. Vñ & in baptismo xp̃i ubi fuit origo sanctificatio nr̃i baptis-
mi affuit trinitas sensibilibus signis. s. pr̃ in uoce. filius in hũana natura. & . s. s. in
colũba. Notadum tñ ut inꝗt Tho. qñ greci baptizãt in noĩe pr̃is & filii & spũs
sancti tñ dicũt baptizet̉ seru9 xp̃i & nõ ego te baptizo qꝺ ip̃i faciũt ad euitãdũ
ãtiquoꝝ errorẽ ꝗ uirtutẽ baptismi baptiste attribuebant. d. Ego sum Pauli ego
Cephe. & nihilomin9 ꝗa in illa forma exṗmit̉ act9 exercitatus ꝑ ministrum cum

ĩuocatiõe plena trinitatis ueꝝ ꝑficit̃ sacr̃m qm̃ ego nõ ẽ de substãtia forme sed
ponit̃ ad maiorẽ exp̃ssionẽ ĩtẽtiõis nec sufficit ṽba corde cogitare nisi uocaliter
exp̃mãt̃ qa ut inqt Bon. In uocali exp̃ssione ṽboꝝ significat̃ ꝑfecta fidei ꝓfes
sio que cõsistit in ṽbo & in corde. Significat̃ etiã ꝙ regeneratio facta ẽ ꝑ uerbũ
ĩcarnatũ qđ optĩe significat̃ ꝑ ṽbũ uoce inductũ. Hic Aug9 ait. i. q. i. c. Detrahe
Detrahe uerbũ aq̃ qd erit nisi aqua? Accedit uerbũ ad elemẽtũ & fit sacramtũ.
Vñ ista tanta uirt9 aque ut corp9 tãgat & cor abluat nisi faciẽte uerbo? Et idem
Aug9. Baptism9 inqt est tinctio ĩ aq̃ uerbo uite sanctificata. Propter p̃dicta ut
plenior hẽat̃ cognitio de forma baptismi sciendum est ẜm Ric. & Boñ. ꝙ forma
põt uariari sex modis ¶ Primo subtrahẽdo. Scđo addẽdo. ¶ Tertio ĩterponendo
¶ Quarto corrũpendo. ¶ Quĩto uerbũ ꝓ uerbo ponẽdo ¶ Sexto transponendo.
¶ Primo uariat̃ forma subtrahendo. & qtũ ad hoc sciendũ ꝙ si subtrahit̃ aliqd
de eeña forme nõ remanet uirt9 baptismi & qa ista tota ꝑs In noĩe. p. & . f. & . s.
. s. ꝑ quã exp̃mit̃ p̃ncipal̃ baptizans & sanctificat̃ elemẽtũ ẽ de eeña forme ideo
si de hoc subtrahat̃ aliqd nõ remanet uirtus baptismi. In alia aũt ꝑte forme que
ẽ Ego te baptizo sunt aliq̃ ꝑtinẽtia ad eeñaꝫ forme. s. expressio act9 baptizandi
& ꝑsone baptizate eo ꝙ ĩ illa terminat̃ baptizãdi actus. unde si aliqđ p̃dictorũ
subtrahat̃ nõ remanet uirtus baptismi. Exp̃ssio aũt ministri nõ uidet̃ eẽ de eeña
forme quã xp̃s tradidit ĩ baptismi ĩstitutiõe qa a ministro baptism9 nõ hꝫ uirtu
tẽ. ¶ Scđo uariat̃ forma addẽdo. & ut ait Ric. circa hoc cõsiderãda sũt duo. unũ
ex ꝑte addẽtis. aliud ex ꝑte additi. Si enim addens illud qđ addit ĩtendit eẽ de
eeña forme uolẽs baptizare in alia forma q̃ baptizaret ecclesia tollit̃ uirtus bap
tismi ad quã reqrit̃ ꝙ baptizans ĩtendat facere qđ facit eccl̃ia si etiã illud quod
addit̃ ẽ corruptiuũ forme nõ remanet uirt9 baptismi ut si p9q̃ dictũ est & . s. s. ad
dat̃ h9i determinatio creati ul̃ mĩoris q̃ pr̃ & fili9 & h9i. Si aũt addẽs nõ intendat
mutare ritũ uel formã eccl̃ie & illud qđ addit nõ ẽ corruptiuũ forme nõ tollitur
ꝑ hoc uirt9 baptismi. Vñ si baptizans terminata forma qua utit̃ eccl̃ia supaddit
illud & beata uirgo adiuuet te aut aliqd consil̃e uel si in principio forme addat
nomẽ ꝓp̃ũ p9 hoc ꝓnomẽ ego. dicẽdo. Ego Iohẽs baptizo te ꝛc. nõ tollitur uirt9
baptismi. ¶ Tertio uariat̃ forma ĩterponẽdo seu interrũpendo & circa hoc ad-
uertẽdũ ꝙ cũ act9 baptizãdi sit act9 uni9 si fiat interpositio talis que corrumpat
unitatẽ act9 & maxĩe si corrũpat cõtinuitatẽ intẽtiõis baptizantis non remanet
uirt9 baptismi Vñ si baptizãs p9q̃ dixit. Ego te baptizo in noĩe p̃ris interponat
unã longã narratiõeꝫ ul̃ uadat ad faciẽdũ aliqđ negociũ & p9ea reuertat̃ & dicat
& filii & spũs. s. nõ ẽ puer baptizat9. Si aũt ĩterpositio sit modica ita. s. ꝙ nõ dis-
cõtinuet ĩtẽtionẽ baptizãtĩ neqꝫ actũ scđm usũ coẽꝫ & ĩterpositũ non sit forme

corruptiuũ nõ ꝓpť hoc ĩpediť uirtꝰ baptiſmi. unde ſi baptizãs pꝰq̃ incepit actũ tuſciat uel dicat taceatis uel aliq̃d ſiľe & pꝰea pficiat nõ ꝓpť hoc ĩpediť uirtus baptiſmi. ¶ Quarto uariať forma corrũpendo & tũc ſi corruptio uerboꝝ ſit taľ ꝙ nõ remaneat eadẽ ſignificatio nec ſcd̃m ĩſtitutiõem ꝑme ĩpoſitiõis nec ſcd̃m accomodatiõem uſus ĩpediť uirtus baptiſmi. Si aũt ſit talis ꝙ q̃uis nõ remaneat ſignificatio ſcd̃m ĩſtitutiõem ꝑme ĩpoſitionis remanet tñ ſcd̃m accomodationẽ uſus. Tũc ſi nõ fiat talis corruptio ex malitia uel deriſiõe ſed ex ignorãtia uľ defectu lingue nõ ꝓpť hoc ĩpediť uirtꝰ baptiſmi. Vñ de conſe. di. iiii. c. Retulerũt Zacharias papa Bonifacio exẽplo ita ſcribit. Retulerũt nũcii ꝙ fuerit in eadem ꝓuicia ſacerdos q latinã linguã penitꝰ ignorabat & dũ baptizaret neſciens loq latine ĩfrigẽs linguam diceret. Baptizo te in noĩe pr̃ia & filia & ſpũs ſanctia & p hoc tua reuerenda ſanctitas cõſiderauit eos rebaptizare. Sed ſanctiſſime frať ſi ille q baptizauit nõ errorẽ ĩducẽs aut hereſim ſed ꝑ ſola ignorãtia rõne locutionis ĩfrĩgendo liguã ut ſuꝑ diximus hoc baptizãs dixiſſet nõ poſſumꝰ cõſentire ut denuo baptizareť. ¶ Quĩto uariať forma uerbũ ꝑ v̄bo ponẽdo. & tũc ſi accipiatur v̄bũ ꝑ ſua materia que ẽ uox ponere uerbũ ꝑ uerbo non ĩpedit uirtutem baptiſmi q̃a in q̃libet lingua licitũ ẽ baptizare q̃uis male faceret latinꝰ ſi baptizaret in ligua greca uel hebrea niſi ex aliquo caſu ĩpitiã lingue latine ĩcurriſſet & in linguis aliis eẽt ꝑitus. Si aũt accipiať uerbũ ꝑ ſua materia & forma ſimľ uel ſua forma tm̃ cũ forma uerbi ſit ſignificatio ponere uerbũ ꝑ v̄bo exñti de eẽña forme ĩpedit uirtutẽ baptiſmi q̃a talis mutatio corrũpit formã. Vñ ſi diceretur. In noĩe genitoris & geniti nõ eẽt baptiſmꝰ eo ꝙ ꝑ nomẽ pr̃is & nomẽ filii ſignificanť ĩpe ꝑſone ꝑncipaľr. ꝑ genitorẽ aũt & genitũ ſignificanť actus notionales. ¶ Sexto uariať forma trãſponẽdo & tũc ſi fiat talis trãſpoſitio que mutet ſẽſũ orõnis quã habet ex ui ordĩs uerboꝝ ĩpediť uirtꝰ baptiſmi ut ſi dicať. Ego pr̃is & filii baptizo te in noĩe ſpũs ſancti q̃a ex ui iſtiꝰ ordĩs uerboꝝ ſenſꝰ ẽ. Ego qui ſũ pr̃is & filii ꝛc. Et hoc q̃d dico in noĩe non accipiť niſi reſpectu ſpũs ſancti. Si aũt trãſpoſitio nõ mutat ſignificationẽ orõnis quã habet ex ui ordis uerboꝝ tũc dico ꝙ ſi nõ fiat ex malitia ſed ignorãtia non ĩpedit uirtus baptiſmi. Si autem fiat ex malitia ĩpediť ꝓpť defectũ ĩtentionis ĩ baptizante.

¶ Qualiť oẽs tenenť baptizari de neceſſitate & de poteſtate baptiſmatis ac de cõditionibus que ſeruari debent in baptiſmo. Capľm. ii.

SCd̃m miſteriũ de baptiſmo declarandũ dr̃ obligatiõis ĩ quo tria adhuc hẽmꝰ nõ ĩmerito exq̃rere & cõſiderare ad hoc ut ꝑs iſta dilucidior appareat. ¶ Primo cõſiderabimus poteſtatẽ. ¶ Scd̃o neceſſitatẽ. ¶ Tertio q̃litatem. ¶ Primo cõſideremꝰ baptiſmi poteſtatẽ q̃s. ſ. ꝑtãtẽ hẽat baptizãdi & circa hoc

qnꝗ dubia solēt emergeř. Primū utꝝ ad diaconū ꝑtineat baptizař. Et arguunt qdaꝫ ꝙ sic. pᵒ qa simul ĩiungit̃ a dn̄o offitiū baptisādi & p̄dicādi scd'ꝫ illd' Math. ultimo Eūtes docete ⁊c. Sꝫ ad officiū diaconi ꝑtinet euāgelizare ergo uidetur ꝙ etiā ad officiū diaconi ꝑtineat baptizare. Scd'o arguūt qa beat⁹ Laurentius cū eēt diacon⁹ plr̃es baptizauit. Sꝫ ꝯtra ē qd'.d.c. Gelasi⁹ papa .lxxxxiii. di .i. c. Diacōes. ubi ait. Diacōes ꝓpaꝫ cōstituim⁹ obſuare mēsurā nec ultra tenorē p̄nis canōib⁹ deputatū qppiā tēptare ꝑmittim⁹ Et .ĩ. Absꝗ ep̄o uel p̄sbytero baptizare nō audeāt nec p̄dictis ordinib⁹ fortasse longi⁹ constitutis necessitas extrema compellat. Ad idem ē tex. de conse di .iiii. in .c. Cōstat. Pro solutiōe ergo p̄ntis dubii. R̄ndꝫ Tho. iii. ꝑte. q. lxvii. ꝙ sicut celestiū ordinū ꝓpetates & eoꝝ officia ex eoꝝ noib⁹ accipiūt̃ ut dicit dio⁹ ĩ li. de cele. Hier. ita etiā ex noib⁹ ecclesiasticorū ordinū accipi pōt qd ad unūquēꝗ ꝑtineat ordinē. Dicūt̃ aūt diacones quasi ministri qa ad eos non ꝑtinet aliqd' sacr̃m p̄ncipalit' & q̄si ex ꝓpo officio p̄beť sꝫ ministeriū adhibere aliis maiorib⁹ ĩ sacroꝝ exhibitiōe sicut hēť. lxxxxiii. di. in .c. Diaconi. i. c. Nō oꝫ. & ĩ alio .c. Diaconi. & .i. c. Legim⁹. & in .c. Dn̄s. Quare ad diaconū nō ꝑtinet q̄si ex ꝓpo officio tradere sacr̃m baptismi sed in collatiōe h⁹ sacr̃i & alioꝝ assistere & ministrare maioribus. Hinc Isidorus li. ii. de officiis ait. Ad diaconū ꝑtinet assistere & ministrare maioribus sacerdotib⁹ ĩ oib⁹ que agūt̃ in sacr̃is xp̄i in baptismo. s. ĩ chrismate ĩ patena & calice. Ad p̄mū ergo dicendū ꝙ ad diaconū ꝑtinet recitare euāgeliū in eccl'ia & p̄dicare ip̄m p⁹modū cathetizandis. Vn̄ & Dio⁹ dicit ꝙ diaconi h̄nt officiū sup ĩmundos it' quos ponit cathecuminos. sed docere. i. exponere euāgeliū ꝑtinet ꝓp̄e ad ep̄m. unde nō seq̄t̃ ꝙ ad diacones ꝑtineat officiū baptizādi. Beat⁹ uero Laurēti⁹ baptizauit necessitatis cā.

❧ Scd'm dubiū ē utꝝ baptizare sit officiū presbyteroꝝ. Et r̄ndet Tho. ꝙ sic eo ꝙ sacerdotes ad hoc cōsecrāt̃ ut sacr̃m corporis xp̄i cōficiāt. Illud autē est sacr̃m ecclesie unitatis. Per baptismū aūt aliqs fit particeps ecclesie unitatis qa ianua ē & fundamtū alioꝝ sacroꝝ ut dr̃ de cōse. di. iiii. c. Cū itaꝗ. Vn̄ & baptizatus accipit ius accedēdi ad mēsā dn̄i qa sine baptismo alia sacra conferri nō p̄nt ut hēť. i. q. i. c. Si qs ꝑ ignorātiā. Iō sicut ad sacerdotē ꝑtinet cōsecrare eucharistiā ad qd' p̄ncipalit' ordinat̃ sacerdotiū ita ad ꝓpum officiū sacerdotis pertinet baptizare. Ei⁹dē enim uideť eē opari totū & ꝑtē in toto disponere. Et si diceret̃ ꝙ solū ep̄oꝝ ē baptizare qa ip̄oꝝ ē docere ut dic Dio⁹ ĩ li. ecclesiastice Hierar. R̄ndet Tho. ꝙ officiū docēdi & baptizādi dn̄s apl'is ĩiunxit quoꝝ uicem gerunt ep̄i alit' tn̄ & alit'. Nā officiū docēdi cōmisit eis xp̄s ut ip̄i ꝑ se illud exercerent tāq̄ p̄ncipalissimū. Vn̄ & ip̄i apl'i dixer̃t Act. vi. Nō ē equū nos dereliquere uerbū dei & ministrare m̄sis. Officiū aūt baptizādi cōmisit apl'is ut ꝑ alios exercēdū

237

Vñ.i.cor.i.dicit aplus.Non enĩ misit me xp̃s baptizare sed euangelizare & hoc
iõ qa in baptizãdo nihil opat meritũ.& sacr̃i minister sicut in docendo nec tñ p
hoc excludit qn ep̃i possint baptizare. Nã & aplus dicit se quosdã baptizasse i
epla ubi sup̃ ¶ Tertiũ dubiũ.utꝝ laic9 possit baptizare.Et rñdet q ad misericor
diã ei9 qui uult omnes hoĩes saluos fieri ptinet ut ĩ his que sũt de necessitate sa-
lutis hõ defacili remediũ ĩueniat.Int oĩa aũt alia sacr̃a maxĩe necessitati ẽ baptis
m9 q ẽ regeneratio hoĩs ĩ uitã spũalẽ qa pueris alit subuenire nõ põt & adulti ñ
pñt alit q̃ p baptismũ plenã remissionẽ cõseq & q̃tũ ad culpã & q̃tũ ad penam
Et iõ ut hõ circa remediũ tã necessariũ defectiuũ pati nõ possit ĩstitutũ ẽ ut est
laic9 ĩminẽte necessitate baptizare possit ut hẽt de cõse.di.iiii.c.Cõstat.&.c.In
necessitate ñ dꝫ tñ laicus facere illa sacr̃alia baptismi que faciũt sacerdotes que
ptinẽt ad solẽnitatẽ ñ aũt ad necessitatẽ baptismi & iõ solũ a sacerdote fieri dñt
cui9 ẽ solẽnit celebrare. ¶ Quartũ dubiũ ẽ utꝝ mulier possit baptizare.Et rñdꝫ
Tho.q sicut nec laicus debet baptizare pñte clerico nec clericus pñte sacerdote
ita & fẽia nõ dꝫ baptizare nõ solũ pñte clerico uel sacerdote sed nec etiam pñte
uiro siue masculo.In necessitatis tñ articulo põt absq solemnitate baptizare ut
hẽt de conse.di.iiii.c.Mulier. ¶ Quĩtũ dubiũ ẽ utꝝ ille q nõ ẽ baptizat9 possit
baptizare.Rñdet Tho.q p ecclesiã determinatũ ẽ q nõ baptizati siue sint iudei
siue pagani pñt baptismi sacr̃m conferre dũmodo ĩ forma ecclesie baptizent ut
pꝫ de cõse.di.iiii.in.c.Romanus põtifex.& in.c.A quodã. Si aũt forma ecclesie
nõ fuerit obseruata sacr̃m baptismi nõ cõfert & sic ĩtelligẽdũ ẽ illud Greg scd'i
in.c.Quos a paganis de conse.di.iiii Quos a paganis baptizatos asseruisti.s.ec-
clesie forma non obseruata ut denuo baptizes in noĩe trinitatis mãdamus. No
tandũ aũt q si talis baptism9 a pagano siue ĩfideli suscipit necessitate urgente
debite fit.Si uero extra articulũ necessitati hoc fieret uterq grauit peccaret.s.
baptizans & baptizat9 & p hoc ĩpediret baptismi effect9 lꝫ ñ tolleret ipꝫ sacr̃ꝫ
& si diceret quõ ille q nõ ẽ baptizatus cũ nõ sit minister ecclesie põt baptizare
Rñdet q ille q nõ ẽ baptizatus q̃uis nõ ptineat ad ecclaim uel sacr̃o põt tamen
ad eã ptinere ĩtẽtiõe & similitudine act9 ĩ q̃tum.s.ĩtendit facere qd' facit eccle
sia & formã ecclesie seruat in baptizando & sic opat tm̃ exteri9 ut minister xp̃i
q interi9 baptizat ut notat de conse.di.iiii.c.Sic int bonos &.c.Baptism9 &.c.
Cũ baptizat. ¶ Scd'o cõsiderem9 baptismi necessitatẽ & circa hoc.v.adhuc du
bia sũt apienda. ¶ Primo utꝝ oẽs teneãt ad susceptionẽ baptismi.Et rñdet q
p9 diulgationẽ ĩstitutõis eius oẽs tenẽt baptizari.Vñ Aug9 de fide ad Petrum
dicit illud qd' scribit.xv.q.i.in.c.Velis firmissime.Firmissime tene & nullaten9
dubites exceptis ill' q p xp̃i noĩe suo sãguine baptizant nullũ hoĩem acceptꝝ

234

uitā eternā ꝗ nō hic amabil' suis fuerit ꝑ pn̄iā ꝫ fideq̄ꝫ cōuers⁹ & ꝑ sacr̄m fidei & penitētie.i.ꝑ baptismū liberat⁹. Et Criso⁹ idē dic i snia d' cōse.di.iiii.c. Nō pōt Tante aūt dignitatis ē baptism⁹ ꝙ etiā sāctificati i utero debēt baptizari ut iqt Boñ.in.iiii.di.vi.& hoc triplici rōe Prima rō ē ꝓpt' bonū obediētie qa de⁹ ꝓcepit ut oēs renascant' aq̄.Scd'a ē ꝓpt' hūilitatē qa unusq̄sq̄ꝫ debet se reputare peccatorē & indigere xp̄i redēptiōe. Tertia rō ē ꝓpt' unitatem ut ab aliis mēbris xp̄i hō nō discordet. ❡ Scd'm dubiū utꝝ sine baptismo posset qs saluari. Et respōdꝫ Tho. ꝙ sacr̄m baptismi duplicit' pōt alicui deesse. Vno° & re & uoto qd' cōtigit illis q nec baptizant' nec baptizari uolūt qd' manifeste ad cōteptū sacri ꝑtinet q̄tum ad illos q habēt usū liberi arbitrii & tales salutē cōseq nō pn̄t. Alio modo pōt sacr̄m baptismi alicui deesse re sꝫ nō uoto sicut cū aliqs desiderat baptizari sꝫ aliquo casu ꝑuenit' morte an̄q̄ baptismū suscipiat. tal' aūt sine baptismo actuali salutē cōseq pōt. Vñ Ambro⁹ dic de Valētiniano q catecuminus mortu⁹ fuit quē regeneratur⁹ erā amisi ueꝝtñ ille gr̄am quā poposcit non amisit. Et de hoc Aug⁹ de conse. di.iiii.i.c. Baptismi.ita ait. Baptismi uicē aliqñ iplere passiōeꝫ de latrone illo cui nō baptizato dictū ē. Hodie mecū eris i paradiso. Beatus Ciꝑan⁹ nō leue sacr̄m assumit ꝙ etiā atq̄ꝫ etiā cōsiderās iuenio non tm̄ passionem ꝑ noīe xp̄i id qd' baptismo deerat posse supplere sed etiā fidem & conuersionē cordis si forte ad celebrādū mysteriū baptismi i angustiis tēpoꝝ succurri nō pōt hec ibi. Cui cōsonat notabile dictū Inno.tertii in.c. Apostolicā extra de ꝓsbytero nō baptizato. Propt' ista autē mgr̄ sniaꝝ ceteriq̄ꝫ theologi distiguunt tria baptismata. Primū uocāt flamis.s.spirit⁹ sācti quo baptizant' hi q baptizari uel lēt ut dictū ē & nō possūt. Scd'm uocāt baptismū flumis.i.aque de quo loqmur Tertiū dn̄t baptismū sanguis cū qs nō ualēs baptizari aqua patitur ꝑ fide xp̄i & morit' ꝑ cōfessione ei⁹ cui ianua celi aꝑit' ut dr̄ de conse.di.iiii.c. Cathecuminū Et si obiiceret' ꝙ nō est nisi unm baptisma iuxta illud apl'i. Eph.iiii. Vn⁹ de⁹ una fides unū baptisma. Rn̄dꝫ Tho. ꝙ tria baptismata ꝑdicta unū dici possunt ꝓpt' unitatē spūs sancti a quo hn̄t uirtutē & gr̄am uel pōt dici ꝙ unū ē baptisma sacramētū.s.fluminis seu aque. alia uero duo lꝫ cōferāt salutē tñ nō sunt sacr̄m ut dicit Bon.i q̄rto di.iiii. ❡ Tertiū dubiū utꝝ baptism⁹ sit differēd⁹ ul' accelerād⁹ Et respōdꝫ Tho. ꝙ circa hoc ē distiguēdum de baptizādis: Nā aut sūt pueri aut adulti. si sint pueri nō ē differendū baptisma. Primo qdem qa nō expectat' i eis maior instructio aut plenior conuersio. Secūdo ꝓpt' ꝑiculum mortis qa eis nō pōt alio remedio subueniri nisi ꝑ sacr̄m baptismi qb⁹ baptism⁹ ꝓdest ꝓpt' fidē offerētiū & ecclesie ut dicit Aug⁹ de conse.di.iiii.c. Illud ꝑscrutari. Et Isidorus ibidē in.c. Paruuli. Si aūt argueret' ꝙ actus actiuoꝝ sunt in paciente & disposito

238

scd'm Ari.in.ii.de aia. s3 i puulis nulla pcessit dispositio ad susceptioe3 effectus baptismi. ergo baptism9 nō pōt causare suū effectū in puulis. Rñdet Ric. q illa ppositio d3 intelligi de actiuo limitate uirtutis. Deus aūt a quo sunt pncipalit effect9 baptismi agēs ē isinite uirtutis. mior etiā argumti realit itellecta falsa ē qa fides eccl'ie aliquo mō ad susceptionē baptismi dispōit. qre pueri qtocitius cō mode fieri pōt sūt baptizādi. Si uo de adultis loqmur qbus subueniri potest p baptismi desideriū ut sup dictū ē tūc eis ut ait Tho. nō stati cū couertūt ē sacr'm baptismi cōferēdū. S3 o3 differre usq ad aliqd certū tempus. pmo qdem pter cautelā ecclesie ne decipiat cōferēs sacr'm a credētib9 ficte. Vnde de cōse. di. iiii. in. c. Iudei. dr Iudei quo4 pfidia frequent ad uomitū rediit si ad leges catholicas uenire uoluerit. viii. mēses int catecuminos ecclesie limē itroeāt. & pura fide ue nire noscunt hāc demū baptismi gra3 mereant. Scda rō dilatiōis ē utilitas eorū q baptizāt q aliquo tēporis spatio idigēt ad h' q plene istruant de fide & exer citent in his que ptinēt ad xpianā uitā. ¶ Tertia rō est sacri reuerentia ob quā antiqt9 adulti baptizabant i duab9 precipuis solemnitatibus pasca. s. & pent. ut hēt de conse. di. iiii. c. De catecumis. &. c. Duo tēpora. &. c. Venerabil. Pōt tamē omitti dilatio predicta aut ppt necessitatē puta cū aliqs baptizari cupiēs eēt i articulo mortis psecutionis & naufragii ut expsse hēt de conse. di. iiii. in. c. Hi q Aut qn illi q sunt baptizādi apparēt pfecte istructi in fide & ad baptismū ido-nei sicut Phil. stati baptizauit Eunuchū ut hēt Act. viii. c. Et Petr9 Corneliū & eos q cū ipo erāt Act. xi. ¶ Quartū dubiū utr4 pctōres ad baptismū accedētes teneāt sua peccata cōfiteri. Rñdet Tho. q duplex ē peccato4 cōfessio. una que fit interi9 deo & hec reqrit ante baptismū ut. s. hō peccata sua recogitans de eis doleat. Non. n. pōt ichoare nouā uitā nisi eū peniteat ueteris uite ut Aug9 dicit in li. de pnia. Alia uero ē cōfessio peccato4 exterior que fit sacerdoti & talis cō-fessio nō reqrit an baptismū. Primo qdē qa talis cōfessio cū respiciat psonā mi nistri ptinet ad pnie sacr'm qd n reqrit an baptismū qa ē ianua oim sacramto4 Scdo qa cōfessio exterior que fit sacerdoti ordinat ad hoc q sacerdos confitētē absoluat a peccatis & lig3 ad opa satisfactoria que baptizatis nō sūt iponēda fm illud Ambro. in glo. Ro. xi. Gra dei in baptismo nō reqrit gemitū neq planctū ul etiā op9 aliqd sed solā fidē & oia gratis cōdonat. que vba notat de cōse. di. iiii. i. c. Sine pnia. Baptizati etiā nō idigēt remissione peccato4 p claues eccl'ie qb9 oia remittūt p baptismū. Sufficit ergo his q baptizant cōfessio generalis quam faciūt scd'm ritū eccl'ie abrenūciātes Sathane & omnib9 opib9 eius. Si tn ex sua deuotiōe uellēt cōfiteri audiēdi sunt nō ad hoc q satisfactio eis iponat s3 ut con tra peccata cōsueta eis spūal uite iformatio tradat. ¶ Quintū dubiū utrū pueri

235

iudeoꝝ & ĩfideliũ ſit ĩuitis parẽtibꝰ baptizãdi. Et rñdet̃ ſcd̓m ſnĩaꝫ Ric. di. lxiiii.
& Tho. xxii. q. x. & .iii. pte. q. lxviii. ꝙ filii infideliũ aut hñt uſũ rõis & ãnos diſcre
tiõis aut nõ. ſi ſic qm̃ ꝗtũ ad ea que ſunt iuris dĩni uel naturalis ĩcipiũt ſue pote-
ſtatis eſſe. Iõ ꝓpa uolũtate inuitis parẽtibꝰ baptizari pñt Si uero nũdũ hñt uſũ
liberi arbitrii baptizari non debẽt qm̃ nũꝗ hoc fecit eccl̓ia & hoc duplici ratione
una ꝗdẽ eſt ꝓpt̃ ꝑiculũ fidei ſi enĩ pueri nũdũ uſũ rõnis habẽtes baptiſmũ ſuſci
pẽt pꝰmodũ cũ ad ꝑfectã etatẽ ꝑuenirẽt defacili poſſẽt a ꝑentibꝰ ĩduci ut relin
querẽt qd̓ igonrãt̃ ſuſcepũt qd̓ uergeret ĩ fidei detrimẽtũ. alia rõ ẽ ꝗa repugnat
iuſtitie naturali. filiꝰ enĩ ẽ aliꝗd p̃ris & ꝑmo ꝗdẽ a ꝑentibꝰ nõ diſtĩguit̃ ſecũdũ
corpꝰ ꝗdiu ĩ m̃ris utero cõtinet̃. Pꝰmodũ ṽo pꝰꝗ a m̃ris utero egredit̃ añꝗ hẽat
uſũ liberi arbitrii cõtinet̃ ſub ꝑentũ cura ſicut ſub quodã ſpũali utero. Q̃diu. n.
uſũ rõnis nõ hꝫ puer nõ differt ab aĩali irrõnali. Vñ ſicut bos ul̓ equꝰ alicuiꝰ ẽ ut
utat̃ eo cũ uoluerit ſicut ꝓꝓo ĩſtrumẽto ſcd̓ꝫ iura ciuilia ita de iure naturali ẽ ꝙ
filiꝰ anteꝗ hẽat uſũ rõis ſit ſub cura p̃ris. ꝗre ĩuitis ꝑẽtibꝰ ñ dꝫ filiis baptiſma da
ri Ipĩ etiã infideles adulti nullo mõ coacti ſũt baptizãdi ut dr̃. xlv. di. c. De iud̓is
ꝗa ut ibi hẽt̃ tales nõ ſunt ĩuiti ſaluãdi ſꝫ uolẽtes ut ĩtegra ſit forma iuſtitie. Si
cut enĩ ꝓpĩ arbitrii uolũtate hõ ſerpẽti obediẽs ꝑiit ſic uocãte ſe gr̃a dei ꝓpria
mẽtis cõuerſione qſq; credẽdo ſaluat̃. Notãdũ tñ ſcd̓ꝫ Ric. ſeꝗẽdo ſnĩaꝫ Inno.
tertii. i. c. Maiores extra de baptiſmo & eius effectu ꝙ aliqs põt cogi ad baptiſ-
mũ ſuſcipiẽdũ duplici coactione. Prima ẽ coactio abſoluta qñ qs baptizet̃ ĩuitꝰ
& penitꝰ cõtradicẽs q lꝫ abluat̃ exteriꝰ & baptizet̃ ſcd̓m debitã formã tñ nec rẽ
nec caracterẽ ſuſcipit ſacr̃i. Scd̓a ẽ coactio cõditionalis qñ qs terroribꝰ atq; ſup-
pliciis uiolent̃ attrahit̃ & ne detrimẽtũ incurrat baptiſmi ſuſcipit ſacr̃ꝫ talis ſic
& is q ficte ad baptiſmũ accedit caracterẽ ſuſcipit xp̃ianitatis imp̃ſſũ & ip̃e tãꝗ
cõdicionalit̃ uolẽs lꝫ abſolute nõ uelit cogẽdus ẽ ad obſeruãtiã fidei chriſtiane.
¶ Tertio conſideremꝰ baptiſmi ꝗlitatẽ. Debet nãq; baptiſmꝰ cõferri qñ a mi-
niſtris eccleſie dat̃ cũ. v. cõdicionibꝰ. Prima dr̃ unitatꝭ. ¶ Scd̓a ſimp̃tatis. ¶ Tertia
modalitatis. ¶ Quarta p̃rnitatis. ¶ Quĩta ſacr̃alis ſollẽnitatis. ¶ Prima conditio
que obſeruari dꝫ ĩ baptiſmo dr̃ unitas. nã unꝰ dꝫ baptizare & nõ plures quoniã
ſi plures baptizarent aut dicerẽt. nos te baptizamꝰ. & hoc nõ eſſet cõueniẽs qm̃
hõ nõ baptizat niſi ut miſter xp̃i & uicẽ eiꝰ gerens. Vñ unꝰ ẽ xp̃s ita oꝫ unũ eſſe
miniſtrũ q xp̃m repñtet. & ideo cõtraria ĩtentio uidet̃ excludere baptiſmi ſacr̃ꝫ
Aut plures baptizarẽt unꝰqſq; diceret ego te baptizo & ſic ꝗlibet exꝑmerꝫ ſuã
intentionẽ ꝙ ip̃e ſingularit̃ baptiſmũ cõferret. & tũc manifeſtũ ẽ ꝙ ille q priꝰ
uerba ꝓferret daret baptiſmi ſacr̃m. ¶ Aliꝰ uero ꝗtũcũq; ius baptizãdi haberet
ſi ṽba ꝓnũtiare p̃ſumeret eſſꝫ puniendꝰ tãꝗ rebaptizator. Si aũt oĩo ſimul ṽba

239

ꝓferrēt aut hoīem īmergerēt uel aspergerēt eēnt puniēdi ꝙ īordinato mō bap-
tizandi & nō de iteratione baptismi qa qlibet q̄tū in se baptizaret nec traderet
aliud & aliud sacramētū. Sȝ xp̄s q est un⁹ iteri⁹ baptizās unū sacramtū p oēs cō
ferret. Si aūt quereret an possit un⁹ plures simul baptizare. dicendū ꝙ i casu ne
cessitatis sic sub hac forma. Ego uos baptizo ꝛc. nec p hoc diuersificaretur forma
ecclesie qa plurale nō ē nisi singulare gemiatū ꝓferti cū pluralit̄ dicatur Math.
ultimo. Baptizātes eos ꝛc hec Tho. Scd̄a cōditio que in baptismo cōferēdo re-
qrit̄ dr̄ simultas ut. s. simł sint ṽba ꝓlata cū ip̄a ablutiōe. Dicit tn̄ Ric. di. iii. q̄ti
ꝙ uerba & ablutionē simul eē pōt itelligi triplicit̄. aut p realē exn̄tiā uni⁹ i alio
aut p eoꝝ coexn̄tiā in itentiōe. aut i tēpore. Simultas scd̄m modū p̄mū nō req-
rit̄ qa nec possibilis ē eo ꝙ ṽba nō sunt nata eē i ablutiōe nec ecōuerso. simłtas
mō ꝯo reqrit̄ de necessitate explicite inq̄tū necessariū ē ꝙ abluēs & ṽba ꝓferēs
intendat circa baptizādū facere qđ facit eccł'ia. simultas aūt tertio mō aliquo
mō reqrit̄ de necessitate & aliquo mō nō. Necessariū. n. ē ꝙ baptizās sic abluat
& ṽba ꝓferat qđ scd̄m coēm usū illa duo uideant̄ ptinere ad actū unum qđ non
eēt ueꝝ si in mane ablueret & in sero ṽba ꝓferret uel ecōuerso nō ē tn̄ necessa-
riū ꝙ simł pūctualit̄ utꝛꝙ icipiat & termiet sed sufficit ꝙ ꝓlatio ṽboꝝ icipiat̄
an̄q̄ ablutio terminet̄ uł ecōuerso. dȝ tn̄ baptizās illa facere simul q̄to magis pōt
bono mō. ¶ Tertia cōditio que i baptismo ē seruāda dr̄ modalitas. Nā ut inqt
Ric. & Boñ. Sacerdos dȝ puerū tenere p latera & uersa facie ad aq̄ dȝ īmergere
q̄re aūt magis faciē ad aquā & n̄ ad celū baptizādus tenet̄ dȝ eē i signū hūilitatis
& reuerētie. ¶ Quarta cōditio que i baptismo seruāda est dr̄ pr̄nitatis. Dȝ nāꝙ
aliqs adesse q baptizādū leuet de sacro fōte. ut Dio⁹ dicit in li. de eccle. hierar.
Rō ē scd̄m Tho. qa sp̄ūalis regeneratio que fit p baptismū assimilat̄ quodāmō
generationi carnali. Vn̄ dr̄ p̄ma Petri. ii. Sicut mō geniti infātes ronabiles sine
dolo lac cōcupiscite. In generatiōe aūt carnali puul⁹ nup natus īdiget nutrice &
pedagogo. Vn̄ etiā in sp̄ūali generatiōe baptismi reqrit̄ aliqs qui fungat̄ uice
nutricis & pedagogi instruēdo eū q ē nouiti⁹ in fide de his que ptinēt ad uitam
xp̄ianā Ad qđ p̄lati uacare nō pn̄t circa oēm curā populi occupati & dȝ eē unus
q leuat de sacro fonte ut dr̄ de conse. di. iiii. c. Nō plures. Si tn̄ plures eēnt cum
oībus contrahit̄ cognatio sp̄ūalis ut hēt̄ extra de cognatiōe sp̄ūali. c. Quis li. vi.
& q leuat etiā dȝ eē scł'aris nō religios⁹ aut monach⁹ ut dr̄ de conse. di. iiii. Nō lȝ
&. c. Monahi. Dȝ etiā eē fideł n̄ īfideł ut pȝ de cōse. di. iiii. c. In baptismate. Rō
ē scd̄m Tho. qa ifidelis nō ē m̄bꝝ ecclesie c⁹ ꝑsonā gerit tenēs ad sacr̄a. Et si de
facto siue in necessitate leuat uel tenet seu baptizat n̄ cōtrahit aliq̄ cognatiōeȝ
sp̄ūalē. q autē leuat de sacro fonte aliquē ei⁹ pr̄ sp̄ūalis dicitur ut pȝ. xxx. q. i. c.

Ad limĩa in.§.Filia.& ĩ.c.Oẽs.& in.q.iii.ĩ.c.Ita ubi dr̃.Ita diligere debet homo eũ q se suscepit d sac° fõte sicut prẽz.& de cõse.di.iiii.ĩ.c.Vos añ oĩa.d h° Aug⁹ ita loqt̃.Vos añ oĩa tã uiros q̃ mulieres q filios in baptismo suscepistis moneo ut uos cognoscatis fideiussores ap̃ deum extitisse p illis quos uisi estis de sacro fonte suscipe iõ eos semp admonete ut castitatẽ custodiãt iustitiã diligãt charitatẽ teneãt.Dicit tñ Tho.ꝙ prẽs spũales moderno tẽpore ad hoc ñ ita stricte obligant̃ qa utplurimũ hi q baptizant̃ pentes hñt xp̃ianos de qb⁹ p̃sumẽdũ est ꝙ suos filios diligẽt̃ instruãt.Si tñ quocũqꝫ mõ sẽtirẽt cõtrariũ tenẽt̃ scd̃m suũ modũ saluti spũaliũ filioꝝ curã ĩpendere.Sed nõ lꝫ effari quot mala quot fraudes quotue lenocĩa sub noĩe cõpr̃nitatis & cõmr̃nitatis fiant.Taceo illa ne scandalizẽt̃ hi q deũ timẽtes dũ cõprẽs fiũt sacr̃m baptismi fidel̃r reuerẽt̃.Vn⁹qsqꝫ iudicet seip̃m & uideat si qs ille ẽ q cõpr̃nitatis iura fidemqꝫ polluat & q̃ graue nefandũqꝫ scelus cõmittat.Quĩta cõditio que in baptismo seruari dꝫ dr̃ sacr̃aliũ sollẽnitas.Nã ut inqt Tho.Licet sacr̃alia non sint de substãtia sacr̃i sunt tñ ad bñ esse ad excitãdũ deuotionẽ fideliũ & reuerẽtiã ad sacr̃m.Scdꝫ uero Boñ.di..vi.q̃rti.Ordo eoꝝ que sunt ad sollẽnitatẽ sacr̃i baptismi scdꝫ coẽꝫ ecclese cõsuetudinẽ hic ẽ.Primo exuflat̃ & hoc fit ut uirt⁹ diaboli exterior expellat̃ & ĩterior expellẽda significet̃ sicut pꝫ ex dicto Rabãi de ĩstitutiõe clericoꝝ.Et Aug⁹ ĩ li.de symbolo d cõse.di.iiii.c.P⁹q̃ &.c.Sicut nostis.Scd̃o signũ cruc fit in pectore & in frõte ut demõ cognoscat se pellẽdũ tã in occulto cordis q̃ ĩ apto cõfessiõis Raban⁹ aũt ubi sup̃ & in.c.Postea dicit.Postea signatur baptizandus signaculo sancte crucis tã in fronte q̃ in corde ut ab eo tẽpore apostota diabol⁹ ĩ suo uase p̃stino sue interẽptiõis cognoscẽs signaculũ iã sibi deĩceps illud sciat eẽ alienũ Tertio sal in ore ponit̃ ut seqt̃ Raban⁹ ĩ.c.Ex hic.ut p sal typicũ sapĩe sale condit⁹ fetore careat ĩiqtatis ne a v̇mib⁹ pctõꝝ ultra putrefiat.sed magis illes⁹ seruet̃ ad maiorẽ gr̃am pcipiẽdã.Significat ergo sal ꝙ p baptismũ sapĩe sapor p̃parat̃ & fetor fomit restrĩgit̃.Quarto fit linitio auriũ & nariũ cũ sputo & de h° dicit Raban⁹ ubi sup̃ in.c.Postea.Postea tãgunt̃ ei nares & aures saliua & dicit̃ ei uerbũ euãgelicũ qd Iesus qñ surdũ & mutũ sanauit tãgẽs cũ sputo linguã eius & mittẽs digitos in auriculã ei⁹ dixit.Effeta qd ẽ adapire.hoc.n.sacr̃m hic agit̃ ut p saliuã tipicã & sacerdotis tactũ sapĩa & uirtus dĩna salutẽ ei⁹dẽ catecumini opet̃ ut apiant̃ ei nares ad accipiendũ odorẽ noticie dei ut apiant̃ ei aures ad audiendũ mãdata dei.Quinto fit ĩunctio in pectore & spatulis ut significet̃ gratia unctionis ad deũ amandũ & ad bona opa faciẽdũ.de quo etiã loqt̃ Raban⁹ in.c.Deiñ.Sexto p⁹ baptismũ fit ĩunctio chrismat ĩ uertice ut dicit ibidẽ Raban⁹ in.c.Postq̃ ut xp̃i regni baptizatus pticeps fiat ut a xp̃o xp̃ianus uocari possit &

talis unctio fit i capite q̄a ut iq̄t Ambro⁹ in li. de sacr̄is. Sapiētis sens⁹ i capite ei⁹. p caput ergo scḋ3 Bon̄. aīa designat̄ que p baptismū iputribilis reddit̄ ad cō tēplandū eterna Chrisma eni cōfectū ē ex oleo lucēte & balsamo conseruante. Septimo baptizat⁹ uestit̄ uestimēto cādido de quo Raban⁹ i. c. Post baptismū inq̄t. p⁹ baptismū tradit̄ xp̄iano uestis candida que significat īnocentiā & puri/ tatē xp̄ianā quā p⁹ ablutas ueteres maculas studio sancte cōuersatiōis imacula/ tā seruare d3 ad repn̄tādū ante tribunal xp̄i. Ambro⁹ uero in. c. Accepisti sic ait Accepisti p⁹ baptismū uestimēta cādida ut eēt idiciū q̄ exueris uolūtatē pctōꝝ & idueris inocētie caste uelamia. Neq̄ ꝑpterea tenēdū ut ait Tho. q̄ nō liceat xp̄ianis aliis uestib⁹ uti q̄m uestis illa ut dictū ē dat̄ ꝑtūc in mysterio spiritualis significatiōis. Vltio ponit̄ cere⁹ in manib⁹ ut sit lucerna pedib⁹ ei⁹ uerbum dn̄i & lumē semit̄ ei⁹. Debēt ergo cum necessitas nō cōtradicit sacr̄a p̄dicta deuote celebrari cū aliq̄s baptizat̄ quoꝝ etiā nō imemores eē debēt hi q̄ sunt baptizati Recordare o aīa xp̄iana q̄lit̄ in sacro fonte diabolo abrenuntiās Iesu xp̄i mēbrū effecta es. Recordare quēadmodū i baptismo gr̄a tibi cōcessa ē ut scḋm uirtutē & uoluntatē dei uiuere posses. Recordare insup̄ q̄uo in baptismo uiā ingressa es eterne salutis. Noli o infelix peccatrix tātoꝝ bn̄ficiorum oblita diabolo coīcare Noli opa bona negligere noli uiā paradisi deserere. sed curre p⁹ xp̄m i odorem unguētoꝝ illi⁹ cuius nomē est oleū effusum a quo xp̄o xp̄iani dicuntur ut dicitur extra de sacra unctione. c. Cum uenisset.

¶ Q̄ p baptismū delet̄ culpa. remittit̄ pena. & cōfert̄ gr̄a. Cap̄m. iii.

TErtiū mysteriū declarādū de baptismo dr̄ fructificatio in quo de fructi bus siue effectib⁹ baptismi lib3 dicere. Et notari p̄nt tres p̄ncipales effe ctus. ¶ Prim⁹ dr̄ deletio culpe ¶ Scḋs remissio pene ¶ Tertius collatio gratie.

¶ Prim⁹ effectus baptismi dr̄ deletio culpe. p ip̄m eteni delet̄ oīs culpa tā ori ginalis q̄ actualis ut docet mgr̄. sen. in. iiii. di. iiii. & de hoc dicit Aug⁹ de conse. di. iiii. in. c. A puulo. A puulo recēt̄ nato usq̄ ad decrepitū senē sicut nullus ꝓhi bend⁹ ē a baptismo ita nullus ē q̄ nō peccato moriat̄ i baptismo. sed puuli tātū originali. maiores aūt oib⁹ etiā moriūt̄ peccatis que male uiuēdo addiderūt ori/ ginali. Et idē Aug⁹ in. c. Vt ōnderet ait. Nullo excepto dictū est. s. ab ap̄lo. Qui cūq̄ baptizāti sum⁹ in xp̄o in morte ip̄i⁹ baptizati sum⁹ & iō dictū ē ut ꝓbaret nos mortuos eē pc̄tō. Et glo. sup̄ illud exo. xiiii. Vn⁹ ex eis nō remāsit iq̄t. Oīa peccata ablata sunt in baptismo potētia diabolica est submersa. Dicit ergo dn̄s Bon̄. q̄ in baptismo oīs culpa delet̄ & restituit̄ hō in p̄stinā inocentiā q̄tum ad aiam. Si aūt querat̄ rō h⁹ dicit q̄ ē diña liberalitas que tantā huic sacro contulit efficaciā. Sed posset aliq̄s arguere sic. Diuersoꝝ morborū diuerse sunt medicie

ergo cū culpe sint diuerse nō tm̄ spē sed genere utpote originalis & actualis & uenialis & mortalis. ergo ad hoc ꝙ curet̄ necesse est ꝙ diuerse adhibeat̄ spūales medicine. Rn̄det Bon̄. ꝙ remediū pōt morbū respicere duplicit̄ aut qa ꝑncipa. lit̄ sit ad hoc. aut qa hoc curat tāq̄ an̄nexū. scd'm ergo ꝙ diuersi sunt morbi spiri tuales diuerse etiā sunt medicie sacramētales ꝑncipalit̄ ad illos ordinate. Si aūt morbꝰ hēat aliū morbū coniūctū & medicia ꝑfectā hēat uirtutē curandi non tm̄ curat ꝑncipalē sed etiā ānexā & sic facit baptismus. ¶ Scd's baptismi effectus ē remissio pene. Remittitur siqdem baptizato oīs pena pc̄tō debita. Vn̄ Augꝰ in li. de baptismo ꝓuuloꝝ & hēt̄ de conse. di. iiii. in. c. Per baptismū inqt. Quicqd ab hoīe dictum factū & cogitatū ē totū abolet̄ & q̄si nō factū hēt̄. Et glo. super illo v̄bo psal. quoꝝ tecta sunt peccata dicit. Ita sunt tecta peccata ī baptismo ꝙ deꝰ ea nō uult punire. Si aūt diceret̄ ꝙ hoc n̄ uidet̄ consonū eo ꝙ Anselmꝰ ī li. cur deꝰ hō ait. Si peccatū n̄ punit̄ īordinatum dimittit̄ & deꝰ nihil inordinatum relinqt. Rn̄det Ric. ꝙ xp̄s ꝑ passionē suā sufficiēt̄ exoluit penā peccati debitā que ī baptismo remittūt̄. Sed adhuc nōnulli arguūt on̄dentes ꝙ ꝑ baptismum nō remittat̄ oīs pena. Primo qa ut hēt̄ de cōse. di. iiii. in. c. Ne absit. Iudeis uenientibꝰ ad baptismū īdicēda ē pn̄ia & abstinētia. xl. dieꝝ. ¶ Scd'o qa uidēꝰ ꝓuulos baptizatos q nullū peccatū cōmisert̄ pꝰ baptismū m'ltis penalitatibꝰ subiacere & constat ꝙ nō īiuste. ergo baptismꝰ n̄ remouet oēm penā. Inqt enī Augꝰ. xiii. de trinitate. c. xvi. Oīa huiꝰ seculi mala dolores laboresq̄ hoīm ueniūt de pc̄tōꝝ & maxīe de peccati originalis meritis. Tertio arguūt qa baptizatꝰ an̄ xp̄i passionē adhuc paradisū n̄ intrabat. sed clausura illa erat pena peccati. ergo ꝑ baptismū nō remittit̄ illa pena. ¶ Ad ꝑmū rn̄det Ric. ꝙ illa pn̄ia nō īdicit̄ iudeis ꝓpt̄ sacr̄i efficaciā sed ꝓpt̄ eius reuerētiā & iudeoꝝ recipiētiū baptismū ꝓbationem Vn̄ eis nō indicebat̄ pꝰ susceptionē baptismi sꝫ an̄. & q̄uis sic obseruaret̄ quōdā tn̄ mō n̄ oꝫ obseruari. sꝫ ꝙ īnuuit glo. ī ꝑallegato. c. Ne absit. nisi esset contraria consuetudo. Ad scd'm rn̄det Bon̄. d. ꝙ distīguendū ē de penis. quedā enī sunt pene eternales & quedā tēporales. ab oī eternali absoluit baptismꝰ delēdo oēꝫ culpā. de penis aūt tēporalibꝰ adhuc ē distīguendū qa quedā contrahunt̄ ut fames sitis passionesq̄ cōtēporanee uite. quedā īponūt̄ & assumūt̄ ut ieiunia corporalia & spūalia exercitia & laboriosa oꝑa baptismus ergo ut dictū est absoluit ab oī pena eternali & ab oī pena tēporali satisfactoria siue assumpta nō aūt ab oī cōtracta utpote a fame siti & ceteris sil'ibꝰ. Rō aūt ē qa ad hoc ip̄m n̄ ordīauit & rō q̄re nō ordinauit ē qa cōgruū fuit ꝙ hꝰi penalitates in nobis ꝓpt̄ tria relinqueret. Primo ꝓpt̄ manifestandā eq̄tatē dīni iudicii ut illa sn̄ia quā dictauerat de morte Ade & posterioꝝ eiꝰ īmobilis permaneret unde ab illa nemo euadit.

Scđa rō fuit ad oñdēdū fructū passionis xp̄i a qua uirtutē sacr̄m h3 ut penas re mittat ꝑsonales nō naturales q̄a remediū respicit ꝑsonā nō naturā. ¶ Tertia rō fuit ꝓpt̄ hoiem adiuuandū ꝑ h9i eteni penalitates adiuuatur hō ut sp̄ualit̄ uiuat & pugnans coronet̄. Tho. uero. q. lxix. tertie ꝑtis dicit ꝙ baptism9 h3 uirtutē au ferendi penalitates p̄ntis uite nō tñ eas aufert ī p̄nti uita. qđ fit tū ut baptizati conformēt̄ xp̄o q̄ l3 a p̄ncipio sue cōceptiōis fuerit plen9 gr̄a & ueritate habuit tñ corpus passibile qđ ꝑ passionē & mortē ē ad uitā gl̄osa3 resuscitatū ita & xp̄i an9 in baptismo gr̄a3 conseq̄t̄ q̄ntū ad aīa3 h3 tam̄ corp9 passibile ī quo proximo possit pati sed tādē resuscitabit̄ ad īpassibilē uitā. Vnđ & apl̄s Ro. viii. ait. Qui suscitauit Iesū xp̄m a mortuis uiuificabit & mortalia corpora nr̄a ꝑ inhitantem sp̄m ei9 in nobis. Penalitates ergo uirtute baptismi auferent̄ a iustis in resurre- ctione qñ mortale corp9 hoc īduet incorruptionē & immortalitatē. Ad tertiū ar gumētum rñdet Ric. ꝙ baptism9 mō aꝑit celi ianuā baptizato q̄tū ad efficacia3 q̄uis hoc nō posset facere añ passionē q̄a ꝑticularis remotio clausiōis p̄dicte q̄- tū ad efficaciā dependet ex uli remotiōe illi9 clausiōis q̄tū ad sufficientiā que ꝑ xp̄i passionē facta ē. ¶ Terti9 baptismi effect9 ē collatio gr̄e. Vt eni īquit glo. ad Titū. iiii. c. in expōne uerboꝝ apl̄i. d. Saluos nos fecit ꝑ lauacrū regeneratiōis & renouationis sp̄us sancti quē effudit in nobis abūde. Lauacrū regeneratiōis ē sacr̄m baptismi in quo dat̄ gr̄a sp̄us sancti & copia uirtutū. Sed nōnulli dubitāt An pueri in baptismo cōsequāt̄ gr̄am & uirtutes cū nōdū hēant usū liberi arbi- trii. & dicit Tho. iii. ꝑte. q. lxix. ꝙ q̄dā antiq̄ posuerūt ꝙ pueris ī baptismo non dant̄ gr̄e & uirtutes sed īpmit̄ eis caracter xp̄i cuius uirtute cū ad ꝑfectā etatē uenerit cōsequunt̄ gr̄am & uirtutes. Sed hoc pōt esse falsū duplicit̄. Primo q̄dē ꝙ pueri sicut & adulti ī baptismo efficiūt̄ mēbra xp̄i unde necesse ē ꝙ a capite recipiant īfluxū gr̄e & uirtutis. Scđo q̄a scđm hoc pueri decedētes p9 baptismū nō ꝑuenirent ad uitā eternā q̄a ut dr̄ ad Ro. vi. Gr̄a dei uita eterna. Causa autē erroris fuit q̄a nescier̄t distīguere īter hitū & actū & sic uidētes pueros īhabiles ad act9 uirtutū crediderūt eos p9 baptismū nullaten9 uirtutē hr̄e. Sed ista impo tentia oꝑandi nō accidit pueris ex defectu hituū sed ex īpedimēto corporali si- cut & dormientes q̄uis hiant hitus uirtutū īpediūt̄ tñ ab actib9 ꝓpt̄ somnū. hec Tho. Ex q̄b9 oīb9 colligim9 q̄tū debeam9 deo nos q̄ baptizati sum9 q̄b9 tā libe- ralit̄ sua dona dignat9 ē īptiri. conari insuꝑ oī studio tenemur v̄tutes āplecti ad quas nos faciles reddidit in susceptiōe baptismi ut sic mereamur ī hoc scl̄o gr̄e ꝑfectū & in futuro eterne uite p̄mium. Amen.

¶ Feria. vi. in pasceue de dolorib9 anxietatib9 & amaritudinibus xp̄i Iesu quos in sua passione ꝑ toti9 hūani generī salute sustinuit. Sermo. lxix

DOlores nr̄os ip̄e portauit. Isaie ꝓphe ṽba sunt ista. liii. c. Passióez dn̄i
nr̄i Iesu xp̄i tā acerbissimā q̄ ignomiosaz hodie recolētes a lacrimis cō-
tinere minime debemus qnimo flētes inuitare debem9 isēsibiles crea-
turas ut mō suo cōpatiātᷣ filio uirginis ī cruce pendenti. d. illud Senece in prima
tragedia. Lugeat ether magnusq; parēs etheris alti. Tell9q; ferax & uaga ponti
mobilꝭ unda. Tuq; an̄ oēs q p terras tract9q; maris fundis radios. Noctēq; fugas
ore decoro Quidnam flebilius cōmemorari pót q̄ mors illa seuissima dei & salua
toris nr̄i Iesu xp̄i. Talis memoria inqt Ber. reqrit lacrimas. Ad illas etenim nos
ꝓuocat sancta matᷣ ecclꝭia hodie nigris iduta. Ad illas nos excitat xp̄s Iesus ī do-
loribus suis. Ad illas insuper nos trabit uirgo illa piissima spes unica mūdi Nā si
pie uolum9 contēplari uidebim9 eā uultu mesto. facie squalida sp̄so crine ac scis
sis uestib9 stātē an̄ crucē & querula uoce dicētē. O fili mi quē de sp̄ū sancto con-
ceptū deū uerū & hoīem pepi. uideo te inter duos latrones cruci affixū & uulne
rib9 plenū. O fili mi quē adorāt āgeli caput spinis tenens coronatum. O fili mi
quē tāta diligētia dū tenellus eras enutriui quez sp̄ dilexi sp̄ amaui qa tu me di-
lexisti & amasti genitricē tuā. ecce in cruce mortuus es & extinct9. O pr̄ eterne
cōpatere mihi sue miserrime mr̄i & plāge mecuz tuū ac meuz filiū. Et qa id tue
nature nō cōuenit p̄cipe illud creaturis tuis. O anglꝭici sp̄ūs & uos mō ur̄o plan
gite mecū. O celestia corpora quoꝝ pulchritudinem uincebat decora facies filii
mei plāgite illū ista die īstar leprosi deformē factū. O īsensibilia elem̄ta. O tᷣra
cū tuis arboribus & plantis O aqua cū tua claritate & admirabili fluxu. O aer cū
tua facilitate. O ardēs ignis cū tua uiuacitate plangite mecū factorē uestꝝ filiū
meū. O reges terre ꝑncipes & qlibet dn̄i plangite mecū dn̄m dominātiū filium
meum O populi oēs & tu p̄cipue o popule xp̄iane quos xp̄s tantū amauit ut &
mori ꝓ uobis eligeret. plangite illū mecū tā dire mortuū filiū meū. O uirgines
O uidue. O cōtinētes. O senes. O ꝑuuli. lugite mecū benignissimū dn̄m uestrū
O mr̄es q̄ filios genuistis soluite crinē & ꝑ mesta colla capilli fluant implentes
aerē uocibus & dn̄tes mecū. Fili mi Iesu Iesu fili mi. hodie ꝓ pc̄tōribus passus &
mortu9 es. O lum̄ oculoꝝ meoꝝ. O spes & solatiū uite mee. O gaudiū & iocūdi
tas mea. Quomō fact9 es mihi amaritudo & dolor. Vulnerasti cor meū & trans-
fodisti illud pungenti gladio. His aut sꝭilib9 uerbis piissima uirgo nr̄az duritiem
rūꝑe satagit. Sed qa nō sum9 a nobis sufficientes hoꝝ mysterioꝝ ut debem9 cū
deuotiōe cōpūctiōe fletu & lacrimis recordari op9 ē ut sup̄nū iplorem9 auxiliū
Et licet in oibus aliis p̄dicatiōibus cōsueuerimus uirginū uirginē īterpellare tn̄
qa hodie circa filii lam̄ta ē occupata gaudiūq; āgelice salutatiōis cōuersū est illi
in tristitiā & merorē. iō ad crucē hūilitᷣ cōfugiem9 illāq; salutabimus uerba qbus

ecc̃lia utit̃ referẽtes. O crux aue ſpes unica h° paſſionis tẽpore auge piis iuſtitiã reiſq; dona ueniã. Et tu pr̃ de celis deꝰ cõcede nobis oĩbus ut ꝑ merita cruđ filii tui corda nr̃a flectere mollireq; ualeamꝰ q̃tenus cũ lacrimis loq & audire poſſiꝫꝰ paſſionẽ eiꝰ. hac itaq; ſuſcepta fiducia đ ip̃a paſſiõe locuturi ad xp̃i dolores conuertemꝰ ſermonẽ quos ĩ uerbis ĩ nr̃o themate allegatis Iſaias p̄nũtiauit. Vt aũt ordinate ĩcedamꝰ diſtĩguemꝰ ĩ tres ꝑncipales articulos hodiernã p̄dicationem ĩ quoꝝ quodlibet quatuor dolores xp̃i pie cõtẽplabimur.

❡In p° articl̃o q̃tuor dolores	❡In ꝸo arti. q̃tuor	❡In tertio ar. q̃tuor
❡Primus dolor dr̃ orationis	❡Primꝰ p̄ñtatiõis	❡Primꝰ illuſionis
❡Secũdus comprehẽſionis	❡Secũdꝰ ſnĩatiõis	❡Secundꝰ collocutiõis
❡Tertius deductionis	❡Tertiꝰ crucifixiõis	❡Tertius ĩcõpaſſiõis
❡Quartus contradictiõis	❡Quartꝰ ĩſpectiõis	❡Quartꝰ ſeꝑationis

❡Qualit̃ chriſtꝰ in or̃one uehement̃ doluit ꝑpt̃ cõtriſtationẽ. ꝑpt̃ petitiõeꝫ & ꝑpt̃ confortationẽ.

Primi articuli dolor p̃mus.

PRimꝰ dolor quẽ xp̃s Ieſus ꝑ nobis tulit & nos pie illũ meditare hẽmus dr̃ or̃onis. Doluitq; dei filius ĩ laborioſa or̃one qnã pꝰ cenam fecit ad p̄rem cuiꝰ doloris uehemẽtia colligi põt ex tribus. Primo ex cõtriſtatiõe. Scđo ex petitiõe. Tertio ex cõfortatiõe. ❡Primo apparet uehemẽtia doloris xp̃i ad orãdũ euntis ex cõtriſtatiõe. Ad qđ intelligẽdũ notare debemꝰ q̄a Io. xix. dicit̃ ꝙ pꝰ cenã egreſſus ẽ Ieſus cũ diſcipulis ſuis trãs torrẽtẽ Cedrõ ubi erat ortus in quẽ ĩtrauit ip̃e & diſcipuli eiꝰ. Et lꝫ Math. xxvi. Marci. xiiii. & Luce. xxii. narretur ꝙ hymno dicto exierũt in mõtem oliuaꝝ. Tñ Augꝰ de cõſenſu euãgeliſtarũ dicit. ꝙ idẽ ẽ locꝰ. Ortus enĩ ille erat trãs torrẽtẽ Cedrõ ad pedes mõtis olíueti Ibi pꝰq̃ diſcipulis dixit ſcãdalũ qđ paſſuri erãt. p̄monuiſſetq; Petrũ ĩ ſe nimiũ cõfidẽtem q̃lit̃ eũ ter añq̃ gallꝰ bis cãtaret eẽt negaturꝰ. Venit cũ eis ĩ uillã que dr̃ Gethſemani & dixit diſcipulis ſuis. Sedete hic donec uadã illuc & orem. Et aſſumpto Petro & duobꝰ filiis Zebedei cepit cõtriſtari & meſtꝰ eſſe. & ait illis Triſtis ẽ aĩa mea uſq; ad mortẽ. Sed hic theologi querunt. utꝝ in aĩa xp̃i fuerit paſſio triſtitie. Et arguũt q̄dam ꝙ nõ. Nã ſapiẽs ecc. xxx. c. Triſtitiam diſſuadet dicẽs. Triſtitiã nõ des aĩe tue & nõ affligas temetip̄m ĩ conſilio tuo. Et iterũ ibi Triſtitiã longe expelle a te. multos enĩ occidit triſtitia & non eſt utilitas in illa Aꝝ. ĩſup. iii. thopicoꝝ ait. Eadẽ ſunt magis eligẽda ſine triſtitia q̃ cum triſtitia Sapiens ĩſuꝑ ꝑuerbioꝝ. xii. ait. Nõ cõtriſtabit iuſtũ q̄cq̄d ei acciderit. Sed Ric. & Boñ. di. xv. tertii rñdẽt ꝙ abſq; dubio ſicut mgr̃ ſen. refert & textꝰ euãgelicꝰ cõfirmat in aĩa xp̃i fuit paſſio triſtitie. Sicut enim ex cõiunctiõe rei amate cum app̄henſiõe eiꝰdẽ cãtur in appetitu ſenſitiuo paſſio delectatiõis ſic ex cõiũctiõe

rei odite cũ apꝑhensiõe ei⁹dẽ cãtur ĩ appetitu passio tristitie. Et qa res de ꝓxĩo & certitudinalit̃ futura cõsiderat̃ q̃si iã pn̄s ꝓpt̃ euẽtus instantẽ ꝓpiq̃tatẽ & ĩfallibilitatẽ iõ nõ solũ respectu rei odite cũ ẽ pn̄s ſ ʒ etiã respectu rei odite ĩfallibilit̃ & de ꝓximo uẽture ẽ passio tristitie. Vn̄ scd̃m ph̃m.in.ii.rheto.illi q̄ iam decapitãt̃ nõ timẽt uidentes sibi necessitatẽ ĩminere sed tristãt̃. Et iõ qa sensualitas aĩe xp̃i mortẽ recusabat cũ apꝑhẽdit ip̃aʒ ut de ꝓxĩo & ĩfallibilit̃ uẽturã tãta fuit in ei⁹ appetitu passio tristitie. Alit̃ tn̄ fuit in eo tristitia q̃ in nobis. In nobis enĩ frequẽt̃ causat̃ cõtra & ꝑt̃ ĩpium rõnis qd̃ uituꝑabile ẽ ut pʒ ꝑ auctoritates supi⁹ allegatas. In xp̃o uero nõ fuit nisi scd̃m ĩpiũ rõnis que imperabat sensualitatẽ tristari moderate scd̃m exigẽtiã sue nature. Et iõ in ip̃o nõ fuit tristitia rõnẽ ꝑuertẽs neq̧ cõturbãs nec de necessitate. Ob qd̃ Hiero⁹ suꝑ Math. ait. Dn̄s nr̄ ut ueritatẽ ꝓbaret assumpti hoĩs uere q̄dẽ cõtristat⁹ ẽ. Sed ne passio in aĩo illi⁹ dn̄aret̃ ꝑ passionẽ cepit cõtristari. Aliud enim ẽ contristari. aliud incipe contristari. hec ille. Consideremus ergo q̃ benigne dn̄s orbis trib⁹ illis discipulis aduocatis eos forte ãplexãdo & nũc sup̃ unũ nũc sup̃ aliũ dexterã extẽdẽdo cũ suspiriis & anxietate multa dicebat. Heu filii mei discipl̄i mei carissimi Tristis ẽ aĩa mea usq̧ ad mortẽ. Scd̃m Nico. de lira li usq̧ accipi põt dupliciter uno mõ intensiue qa tm̄ intẽsa erat q̃tũ poterat eẽ. alio mõ extẽsiue qa durauit usq̧ ad horã mortis. Scd̃o apparet uehemẽtia doloris xp̃i ex petitiõe. Dimissis utiq̧ trib⁹ ill̄ q̄b⁹ dixit. Sustinete hic & uigilate mecũ. Auuls⁹ ẽ ab eis q̃tũ iactus ẽ lapidis ut Lucas memĩt & poĩtis geib⁹ orabat. d. Pat̃ mi si possibile ẽ trãseat a me calix iste. ueꝝ tn̄ nõ sicut ego uolo. sed sicut tu. Et uenit ad discipulos suos & ĩuenit eos dormiẽtes. Et dixit Petro. Sic̃ Nõ potuisti una hora uigilare mecũ̃ Vigilate & orate ne intretis ĩ temptationẽ. Spũs q̄dẽ ꝓmpt⁹ est caro autem infirma. Iteꝝ scd̃o abiit & orauit ut p̓⁹. Et uenit iteꝝ & ĩueuit discipl̄os dormiẽtes p̄ tristĩa. & relictis ill̄. iteꝝ 3° abiit & orauit. ubi doc. theo. quer̃t. utꝝ illa or̃o fuit a rõe aut a sensualitate. Et rn̄dʒ Bon̄. di. xii. tertii. q̧ de ip̃a dupl̄r possumus loq̄ aut q̃tũ ad materiã. aut q̃tũ ad formã. si loq̄mur d̓ ip̃a q̃tũ ad materiã cũ materia or̃onis respiciat desideriũ petẽt̃ tal̄ fuit petitio sensualitat̃ cui⁹ desideriũ erat ad nõ moriendũ ut mgr̄ sen. dicit in lr̄a. si aũt loq̄mur de p̄dicta or̃one q̃tũ ad formã sic cũ forma petitiõis respiciat discretiõeʒ ꝓponẽtis & tal̄ mod⁹ ꝓponẽdi sit a discretiõe rõnis cõcedendũ ẽ q̧ talis or̃o fuit uolũtatis rõnalis. Ad qd̃ meli⁹ intelligendũ notãdũ scd̃m Bon̄. & Ric. q̧ cũ ĩ xp̃o sint plures nature ĩtellectuales uidelʒ dĩna & hũana necesse ẽ in xp̃o plures eẽ uoluntates quod mgr̄ in textu ꝑ multimodas auctoritates sanctoꝝ on̄dit. Vn̄ si numerent̃ uoluntates xp̃i scd̃m naturas due sunt. s. dĩna & hũana sed scd̃m ꝑsonas tres sunt. s. uolũtas

dīna & uolūtas aīe rōnalis & uolūtas appetitia sēsitia que extēso noīe uolūtad uolūtas dr̄ qa mouet̄ p9 apphēsionē qa ꝓprie loquēdo de noīe uolūtat̄ uolūtas nō iuenit̄ nisi in pte aīe rōnal̄ scd̄m ph̄z.iii. de aia. Igit̄ tāq̄ uer9 hō cogitās imo clare uidēs dn̄s Iesus xp̄s que sibi pabant̄ in pxio passiōes que martyria in suo corpore tolleratur9 erat uolūtate q̄dā pietatis dicebat. Pat̄ si possibile ē trāsfer a me calicē istū. uerūtn̄ qa sic ē uolūtas tua ut ꝓ hūano genere moriendo & patiēdo satisfaciā. ecce me ꝓmptissimū & paratū fiat nō qd̄ ego uolo uoluntate sensualitatis sed qd̄ tu. qa ego idē uolo uolūtate rōnis. O bone Iesu doctor ueritatis q cepisti facere & docere. tu nobis dixisti ut orantes loqueremur p̄ri tuo uerbū hoc qd̄ tu in tua agonia sepi9 replicasti. fiat uolūtas tua. Ob qd̄ Leo p̄p̄ i ſmōe de passione ait. hec uox fideles instruxit oēs confessores accendit oēs martyres coronauit. Nā qs mūdi odia qs tēptationū turbines qs posset psecutoꝝ supare terrores ubi xp̄s in oib9 & ꝓ oib9 p̄ri diceret. fiat uolūtas tua? Discāt ergo hāc uocē oēs ecclesie filii ut cū aduersitas uiolēt̄ alic9 tēptatiōis icumbit sepato tremore formidis accipiāt tollerātiā passiōis. hec ille ¶ Tertio apparet uehementia doloris xp̄i in sua orōne ex cōfortatiōe. tā urgēs eni erat dolor ei9 ut & āgel9 ad eum cōfortādū mitteret̄. Apparuit inq̄t Lucas ei angel9 cōfortās eū. Apparitio aūt illa scd̄m Nic. de lira fuit in uisiōe corporali. ubi ondit̄ q in eo erat uera hūanitas que cōfortabat̄ cōtra tristitiā isurgētē in pte sensitia ex apphensione mortis iminētis. Et fact9 in agonia ꝓlixius orabat. Erat aūt hec agoia reluctatio sensualitatis mortē horrētis & rōnis ipam acceptantis qa uirtute dīna quelibet ps pmittebat̄ agere & pati qd̄ erat sibi ꝓp̄ū. Et fact9 ē sudor ei9 sicut gutte sanguinis decurrētis i terrā ex uehemēti eni anxietate fiebat ut nō solum humores exirēt p sudorē sed etiā aliq̄d de sanguine sudorē tigēte Scd̄ꝫ uero opinionem aliquoꝝ hoc supnaturalit̄ factū ē ut sic xp̄s suū sanguinē iā ꝓ salute nr̄a effundere icipet. Sed non imerito querere qs posset. Vtꝝ dolor xp̄i patiētis fuit dolor acerbissim9 ita q excesserit oēm dolorē quoꝝcū q patiētiū. Et r̄ndet Ric. in .iii. & Bon̄ .di. xvi. & Tho. iii. pte. q. lxvi. q̄ quis dolor xp̄i nō fuerit maxim9 oim doloꝝ simplr̄ cum dolor dānatoꝝ sit eo maior. fuit tn̄ maximus oim dolorū hui9 uite ꝓpt̄ tria. Primo ꝓpt̄ causā passionis. Scd̄o ꝓpt̄ modū patiēdi. Tertio ꝓpt̄ cōditionē patientis. ¶ Primo si cōsideret̄ cā ob q̄ā xp̄s passus fuit in eo doloris afflictio magna. Nō eni patiebat̄ ꝓ culpa ꝓp̄a imo ꝓ aliena. nō ꝓ amicis sed ꝓ īimicis & etiā ꝓ his quos uidebat igratos. Scd̄o si cōsideret̄ modus patiendi fuit in eo dolor acerbissim9. tū ꝓpt̄ generalitatē qa in oibus mēbris affligebat̄. tum etiā ꝓpt̄ cōtinuitatem qa suspēdium ei9 continuabat̄ & claui adeo affligebant pēdētem. Ob qd̄ mors cōfixoꝝ in cruce ē acerbissima qa cōfigūt̄ in locis neruosis

3°

Ht optime notādū de agonia xp̄i

240

& maxīe sensibilib9. ¶ Tertio si cōsideret̄ q̄litas siue cōditio patientis maxīa fuit in eo afflictio ꝓpt̄ maximā cōplexiōis eq̄litatē & ꝓpt̄ sens9 uiuacitatē. Vn̄ quia null9 potuit ei eq̄ri nec ī eq̄litate cōplexiōis nec in uiuacitate sensus dolor illius fuit oīm doloꝝ acutissim9. Addit etiā Tho. ꝙ si cōsideret̄ puritas doloris christi dolor iste fuit maxim9. nā in aliis patientib9 mitigat̄ tristitia īterior & etiā dolor exterior ex aliq̄ cōsideratiōe rōnis ꝑ quādā deriuationē seu redūdātiā a supiori b9 uiribus ad uires īferiores qd̄ ī xp̄o patiēte non fuit. Vnicuiq; enī uiriū ꝑmisit agere qd̄ ē sibi ꝓpum scd̄m Dama. Ideo xp̄s Treñ. i. c. ait. O uos oēs qui trāsitis ꝑ uiā attendite & uidete si ē dolor silis sicut dolor meus. Cui9 magnitudinē nos colligere possum9 cū uidemus xp̄m suā passionem cogitātē sudorem sanguineū emittere. Vbi es o aīa rōnalis? Quid agis. O insignita imagīe dei tui. Vel ob- secro xp̄o Iesu orāti sudanti gemēti lacrimāti & agonizāti ꝑ salute tua assistere misericordit̄. Noli dormire illi qui nō dormiuit ip̄e tibi. Inspice mētis oculo com passiuo q̄nta ꝑ te passus ē a die natiuitatis sue usq; ad pn̄tē horā & nūc uigilans & orans feruēt̄ pr̄i seip̄m offert mortē acerbissimā hodie fore passuꝝ. Et q̄a hō est cogitat in seip̄o & sibiip̄i loq̄t̄. Heu me filiū mr̄is mee hīc ad modicū captus ero ligat9 flagellat9 delusus spinis coronat9 & int̄ duos latrones in cruce cōfixus Faciā oīa libent̄ ut obediā pr̄i meo & redimā hūanū genus. Sed heu me q̄ta su- stinebo tormēta. O q̄nta ē tristia mea & amaritudo cordis mei. Cōpatere illi aīa dura & collige in corde tuo guttulas illas sanguīs q̄s sudādo ꝑ te fudit in terrā.

¶ Q; in cōprehensione uehemēt̄ doluit ꝓpt̄ Iude dānationē ꝓpt̄ suā ligatiōez & ꝓpt̄ discipuloꝝ turbatiōez.

Primi articuli dolor scd̄s.

SCd̄s dolor q̄nē xp̄s ꝑ nobis sustinuit dr̄ cōp̄hēsionis q̄n. s. ministri iude orū cōp̄henderīt eū & uelut mācipiū uilissimū ligauerūt. fuit autē tunc uehemēs dolor ei9 ꝓpt̄ tria. ¶ Primo ꝓpt̄ Iude dānatiōez. Scd̄o ꝓpter suam ligationē. ¶ Tertio ꝓpt̄ discipuloꝝ turbatiōez. ¶ Primo fuit uehemēs dolor xp̄i ꝓpt̄ Iude dānationē. Ip̄e nāq; turbā duxit ad locū in quo xp̄s orauerat p9q̄ erat cū discipulis suis. Sciebat ip̄e enī locū illū q̄a frequēt̄ cōuenerat illuc cū dis cipulis suis. Dederat aūt signū his q̄ xp̄m cōp̄hensuri erāt. d. Quēcūq; osculat9 fuero ip̄e ē tenete eū. hoc aūt signū scd̄m glo. dedit eis ne loco xp̄i capēt Iaco- bū minorē q̄ erat simil̄ xp̄o ī facie. Accedēs ergo Iudas ad xp̄m osculat9 ē eū & dixit Aue Rabbi. Cui Iesus amice īq̄t ad q̄d uenisti. Quasi dicat scd̄m aliquos. Tu oñdis aīcitiā signo & ꝓditiōem agis de facto. Vel meli9 scd̄m alios. O Iuda aīce mi quē ego dilexi quē ad ap̄latū uocaui cui familiarē me dedi cui9 pedes ī ce na laui. cui nūq̄ displicui osculo me tradis? Cur ista cōtra me facis? O aīce mi Iu da. cui si ad pn̄iam redire uolueris ueniā suz pr̄are patus. Cur me dereliq̄s? Cur

Nota sup dolores xp̄i

244

a tuo ꝓposito malo aı̄m tuū nō reuocas? Amice mi si adhuc me aı̄cum hr̄e uoluerís lȝ me tradas ı̄ man⁹ ı̄imicoꝝ meoꝝ reuertere tñ ad me & ego suscipiā te. O uere benignissimū & māsuetissimū dn̄m q licet doleret de ı̄iuria quā sibi Iudas inferebat magis tñ ac mag⁹ affligebat̄ de dānatiōe eius. Naȝ lȝ xp̄s q uidebat oīa dolore nō modico afficeret̄ qñ Iudas cōcepit aīo illū uendere qñ Iudas ad p̄ncipes sacerdotum accessit & .xxx. argenteos in manu recepit. qñ a cena exiuit & ad colligendū cohortē & mīstros sollicit⁹ ꝑpauit insuꝑ suo fetido ore ausus ē ꝓditorie osculari faciē Iesu decorā & os ei⁹ p̄ciosissimū. plus tñ āgustiabat̄ cū uidebat Iudā ꝓpt̄ suā obstinationē fore dānandū. Sed hic dubitat̄. V.tꝝ si Iudas nō tradidisset xp̄m & iudei nō crucifixissent eū fuisset hūanū gen⁹ redēptū. Et rn̄det Alex. in .iii. uoluīe sūme. ꝙ sic qa in tali casu sola uolūtas patiendi suffecissȝ ad redēptionē siue ad deliberatiōeȝ. iō n̄ excusat̄ Iudas a pc̄ō neq̄ iudei. Et si dicat̄ Ro. viii. Propo filio suo nō pepcit deus sed ꝑ nobis oib⁹ tradidit illū. Et Isa. .liii. Tradidit in mortē aīam suā. ergo sicut pat̄ & fili⁹ nō peccauer̄t a sili nō peccauit Iudas neq̄ Iudei. Rn̄det Tho. iii. ꝑte. q. xlvii. ꝙ eadē actio diuersimode iudicat̄ in bono ul̄ ı̄ malo scd̄ȝ ꝙ ex diuersa radice ꝓcedit. Pat̄ enī tradidit christū passiōi ex caritate. ꝙ intelligi pōt uno qdē modo scd̄m ꝙ sua eterna uoluntate p̄ordinauit passionē xp̄i ad hūani generis deliberationē scd̄m illud Isa. liii. Dn̄s posuit in eo ı̄iqtatē oīm nr̄m. Scd̄o nō ꝓtegēdo eū a passione sȝ exponēdo persequētib⁹ ut Aug⁹ dicit. Ip̄e uero filius tradidit seip̄m passioni ꝓpt̄ hūilitatē & ex obedia factus ꝑ nobis obediēs usq̄ ad mortē ut dr̄ phil. ii. Iudas cooꝑatus est passioui xp̄i ex cupiditate & ı̄iqtate. Pilat⁹ ex hūano timore. Et p̄hei ex liuore & ı̄uidia iō ip̄i uitupāt̄ & potissimū ı̄gratissim⁹ Iudas. de quo sic exclamat. Ber. O Iuda mercator pessime. O ꝓditor auarissime. Cur non petiuisti a matre .xxx. illos argēteos? Et qa pauꝑcula erat aut mendicasset aut seip̄am poti⁹ uēdidisset dedissetq̄ tibi p̄tiū ne filiū suū ꝑderes innocētem. ¶ Scd̄o fuit uehemēs dolor xp̄i ꝓpt̄ suā cōp̄hensionē & ligatiōeȝ qñ. s. a ministris illis ligat⁹ fuit. Ad quod pleni⁹ ı̄telligēdū querēdū pri⁹ nobis ē. Vtꝝ ip̄e fili⁹ dei bn̄dicti uolēs passioneȝ sustinuit. Et respondeo ꝙ sic. qd̄ patet tripl̄r. Primo ex scripture confirmatiōe. Vñ Isa. liii. dr̄. Oblat⁹ ē qa ip̄e uoluit. Scd̄o ex p̄nūtiatiōe. p̄nūtiauit qdē passionē suā qñ dixit Math. xvi. ꝙ oȝ ire Hierol̄iaȝ & ml̄ta pati a seiorib⁹ & scribis & p̄ncipibus sacerdotū & tertia die resurgere. Et Math. xvii. c. qñ p⁹ transfigurationē p̄cepit discipulis suis. d. Nemī dixeritis uisionē donec fili⁹ hoīs a mortuis resurgat. Et iteꝝ Math. xx. qñ assumpsit .xii. discipl̄os suos secreto & ait ill̄ Ecce ascēdi⁹ Hierol̄iam & fili⁹ hoīs tradet̄ p̄ncipib⁹ sacerdotū & scribis & condēnabūt eū morte & tradent eū gētib⁹ ad illudēdū & flagellādū & crucifigendum.

Tertio pꝫ ꝙ uolūtarie xp̄s se obtulit passioni ex facti ꝓbatiōe. nam iudeos & eos q cū ipsis erāt solo uerbo uirtute sua ī terrā ꝓstrauit. Quippe cū īterrogassꝫ eos quē queritis. illiqꝫ rn̄dissent. Iesum nazarenū. ut eis dixit. Ego sum. abierūt retrorsū & ceciderūt in terrā ut sic declararet̄ uirtꝰ dīnitatis eiꝰ. Ob qd̓ Augꝰ sr̄ Io. inqt. Vbi nūc militū cohors? Vbi terror & murmur armoꝝ? Vna uox turbā odiis ferocē armisqꝫ terribilē sin̄ telo ullo ꝑcussit repulit strauit. Deꝰ .n. latebat in carne & sempiternꝰ dies ita mēbris ocultabat̄ hūanis ut lat̄nis & facibus quereret̄ a tenebris. h ille. Et ut Chrysoꝰ seqt̄ demū, ne qs dicat qm̄ ip̄e iudeos ad hoc induxit, ut ip̄m occiderēt, seip̄m ī manibꝰ eoꝝ tradēs, manifeste ōn̄dit eis oīa que sufficiebāt eos reuocare. Sed qa ꝑmanebant in malitia & nullā hēbāt excusationē tūc seip̄m in manibꝰ eoꝝ tradidit. iō iteꝝ īterrogauit eos pꝰq̄ a terra surrexerūt & illi rn̄dert̄ sicut ꝑus Quibꝰ ip̄e. Dixi uobis qa ego sū. Si ergo me queritis simite hos abire. Tūc Simō petrus gladio ꝑcussit Malcū seruū ponficis abscidítqꝫ auricl'aꝫ eiꝰ dexterā Si qs aūt quereret. un̄ gladiꝰ erat Petro Crisoꝰ dicit ꝙ audiēs Iudeos contra xp̄m cōspirasse armauerat se. Theophilꝰ uero ait. ꝙ hūerat ip̄m in cena ꝓ usu agni. Sed xp̄s auricula illiꝰ sanata ut Lucas refert Petrū charitatiue redarguit. d. Mitte gladiū tuū in uaginā An putas qa nō possū rogare p̄rem meū & exhibebit mihi mō plusq̄ .xii. legiōes angeloꝝ ubi Hieroꝰ Quasi dicat nō īdigeo .xii. apl'oꝝ auxilio. Etiā si oēs me defenderēt q possū hr̄e .xii. legiōes angelici exercitꝰ. Vn̄ legio apud ueteres sex millibꝰ hoīm cōplebat̄ De .xii. legionibꝰ .lxxii. millia āgeloꝝ fiūt in quod genꝰ hoīm lingua diuisa ē. hec ille. Subdidit xp̄s. Quomō ergo īplebūt̄ scripture ꝓph'aꝝ. Calicē quem dedit mihi pr̄ nō uis ut bibā illū? Dein̄ dixit turbis. Tāq̄ ad latronem exiistis cum gladiis & fustibꝰ cōprehēdere me? Quottidie aꝑ uos erā docēs in tēplo & non me tenuistis. Sed hec ē hora ur̄a & potestas tenebraꝝ. hora ur̄a dicit .s. uobis concessa ad me cōprehēdēdū & potestas tenebraꝝ qa diabolꝰ tenebraꝝ ꝑnceps eos ad hoc incitabat. Tūc illi cōprehēdert̄ .Iesum & ligauerūt eū. O flebile spectaculū O dolendum malū. O lacrimabile factū uidere illos in xp̄m seuiētes. Nā ut pie possumꝰ cōtēplari irruerūt ī eū fremētes & rugientes leonū more. Alii ceꝑūt eū ꝑ capillos suos & uiolēt̄ in terrā ꝓiecerūt. Alii gr̄osas manꝰ suas capiētes retro uerterūt. Alii funibꝰ duris illas ligauerūt. Alii cathenā collo eiꝰ īposuerūt. Alii cōtumeliosis uerbis īiuriabant̄ sibi. Alii deniqꝫ pugnis & pomis suorum ensium ꝑcusserūt eū. Quid uides o aīa mea? Quid audis? Quid loquor? De quo dicimus ꝙ tāta paciebat̄. ꝙ ligatꝰ erat & tā uilit̄ opp̄ssus & fatigatꝰ. nonne ip̄e ē Iesꝰ dei & uirgis filiꝰ? nōne rex hoīm & āgeloꝝ? nōne creator & gubernator redemptor glorificator & bn̄factor tuus? Cur igit̄ non ploras. Cur nō clamas ad sidera? O

optimu dictu Jo. Cris. de revocandis iudeis a facinore. etc.

leggio quot contineat

Iesu mi sal⁹ aie mee aica ꝑpt̃ me miserã peccatricẽ tã dire uict⁹ es & cathenat⁹ Emoli cor tuũ ad pietatẽ & cõmiseratione & sequere illum meditatiõe deuota quocũq; decetero pget. ¶ Tertio fuit uehemẽs dolor xp̃i ꝑpt̃ discipuloꝝ turbatione. Discipuli eteni talia que in xp̃o fiebãt cõspiciebãt & ex hoc territi fugierũt eo relicto. & hoc p̃dixit Zacharias ꝑpħa.xiii.c. Percutiã pastorẽ & dispgent̃ oues gregis. Sed hic incidit questio. utrũ ꝑphe p̃dixerũt mortẽ xp̃i & passionẽ. Et r̃ndeo q̃ sic. Nã Lact.l.iiii. īducit ṽba Sibylle.d. Et in manus ĩpias infideliũ postea ueniet. dabũt aũt deo alaphas ĩcestis mãib⁹ & ĩpurato ore expuẽt uenenatos sputos. dabit uero ad uerbera siplicit̃ sanctum dorsum & colaphos accipiẽs tacebit neq; agnoscat q̃ uerbũ sit uel ũn ueniat ut ĩferis loquat̃ & corona spinea coronet̃. Ipa eni ĩsipiens gẽs deũ tuũ nõ cognouisti sed spinis eũ coronasti & horridũ illi fel miscuisti. hec ibi. Sed exp̃sse adhuc sancti ꝑphe passionem xp̃i multiplicit̃ p̃nũtiarunt. Dicit nãq; Isa.v.c. Incuruabit̃ hõ & hũiliabit̃ur uir Glo. Rabi Salõn dicit. Inclinabit̃ hõ & hũiliabit̃ alt⁹. uel robust⁹ uiroꝝ. Et idem exponẽs illud deutero.xxxii. Deũ q̃ te genuit dereliq̃sti, dicit in hebreo Thessi .i. debilitas & obliuisceris deũ. Moho ele ele mole lecha.i. uulneratũ ul' occisum tuũ uel afflictũ. Et Trẽn.i.c. Hier. dixit. Plarãs plorauit ĩ nocte & lacrime illius in maxillis ei⁹. Glo. Rabbi Moysi hʒ. Plorãs erit.s. ip̃a Hierl'm & plorare faciet deũ sanctũ. Et Trẽn.iii. Hier. iq̃t. Dabit pcuciẽti se maxillã, saturabit̃ obp̃briis qb⁹ ṽbis cõsonat dictũ Miche.v.c. in uirga iq̃t pcutiẽt maxillã iudici isr̃l.i. xp̃i. Nã Isa.xxxiii. dr̃. Adonai iudex nr̃. Ado. dator nr̃. Ado. rex nr̃ ip̃e saluabit nos Et Isa liii.c. de xp̃o passuro ita locutus ẽ. Dñe q̃s credidit auditui nr̃o.i. passiõis xp̃i mysterio, qd' ego & alii ꝑphe audiuim⁹ a sp̃u sc̃tõ? Et brachium dñi cui reuelatũ ẽ? quasi dicat paucis. Et ascẽdet sic uirgultũ corã eo.s. xp̃s coram deo patre & sicut radix.s. sursum fructificãs de terra sicienti.i. de uirgiẽ ñ humectata ul' fecũdata hũano semine. Et nõ ẽ ei spẽs neq; decor.s. in passione & uidim⁹ eũ & ñ erat aspect⁹ & desiderauim⁹ eũ despectũ & nouissimũ uiroꝝ uirum doloꝝ & scientẽ infirmitatẽ & q̃si abscondit⁹ uult⁹ ei⁹ & despect⁹.s. p̃ uerecũdia. Vñ nec reputauim⁹ eũ. Vere languores nostros ip̃e tulit & dolores nr̃os ipse portauit & nos reputauimus eũ q̃si leprosũ & pcussũ a deo & hũiliatũ. Ipse autẽ uulneratus ẽ ꝑpt̃ iniq̃tates nostras & attrit⁹ ẽ ꝑpt̃ scelera nr̃a Disciplina pacis nr̃e super eũ & liuore ei⁹ sanati sumus. Oẽs nõs q̃si oues errauim⁹ un⁹q̃sq; in uiã suã declinauit & dñs posuit in eo ĩiq̃tatẽ oĩm nr̃m. hec ille. Q. aũt p̃dicta ꝑpħia ad litteram intelligat̃ de xp̃o pʒ p̃ rabbi Moisen q̃ hoc tenet ut dicit Nico. de lira. De tribulatione etiã xp̃i exponũt doc. iudei illud Isa.xi. Timoris dñi qd' seq̃t̃ ad illa uerba. Req̃escit sup̃ eũ sp̃us timoris dñi ꝛc. Nã in li. Zãhedri ĩ p̃hec.i. distictiõe

Questio pulcra

Dñe qs credidit auditui nro etc.

Isaie 53.

helecy talit̃ ſcriptũ ẽ. Vaharibo.i.& moleſtabit eũ in timore dñs ibi dicit Rabbi Alexandri docet ꝙ honoraret eũ dñs p̃cepto tribulationũ & tormtoꝝ. Et Dd̃ in pſal.xxi.q de xp̃o ſcd̃m Nico.de lira ĩtelligit̃ in pſona xp̃i ita dicit. De⁹ de⁹ me⁹.i.pat̃ rõe dĩnitatis & rõe humanitatꝭ reſpice ĩ me.ſ.poĩtum ĩ afflictiõe.q̃re me dereliqſti.ſ.i mãib⁹ iudeoꝝ.lõge a ſalute mea.ſ.corporali,uerba delictorum meoꝝ.i.populi,que ſua fecit ſuſtinẽdo ꝑ eis penã. De⁹ me⁹ clamabo ꝑ diem.ſ. circa horã nonã,& nõ exaudies,qa oĩo illa ꝓcedebat ut dictum ẽ q̃tum ad ſuã ma teriã a uoluntate ſẽſualitatis.& nõ ad ĩſipĩam mihi.ſ.hoc cõtigit ꝙ nõ ſũ~~um~~ ex audit⁹ imo magna fuit ſapĩa ſic redimere gen⁹ humanum. Tu autẽ ĩ ſancto habi tas.i.oĩa ſãcte facis. In te ſpauer̃t p̃res nr̃i & liberaſti eos.ſ.de ſeruitute egypti & captiuitate Babylonis. Que liberatiões fuer̃t quedã figure liberatiõis hoim ꝓpt̃ mortẽ meã facte. Ego autẽ ſum uermis.i.uiſ⁹ abhoĩabil̃ & nõ hõ.ſ.ñ utens rõe q̃ntũ ad opinionẽ iudeoꝝ q dicebãt eũ demoniacũ.obprobriũ hoim.ſ.maio rũ & phariſeoꝝ.& abiectio plebis.ſ.populi cõis. Oẽs uidẽtes me deriſer̃t me.lo cuti ſunt labiis & mouerũt caput.ſ.dñtes. Sperauit ĩ dño eripiat eũ.ſaluũ faciat eũ qm̃ uult eum. Qm̃ tu es q extraxiſti me d̃ uẽtre.ſ.ſup naturã feciſti me naſci de uirgine. Spes mea qa ĩ xp̃o fuit ſpes future gl̃ie quo ad corp⁹. In te ꝓiectus ſũ ex utero.i.tibi ĩ ſuppoſito uerbi unit⁹ a cõceptiõis p̃ncipio de uẽtre mr̃is mee de⁹ me⁹ es tu.i.deũ meũ te cognoui.qa aĩa xp̃i ab ĩſtãti conceptiõis fuit repleta uirtutib⁹.ne diſceſſeris a me.qm̃ tribulatio ꝓxima ẽ & nõ ẽ q adiuuet. Circũde- derũt me uituli m̃lti tauri pĩgues.ſ.iudei petulãtes & auari obſeder̃t me. Ap peruerũt ſup me os ſuũ ſicut leo rapiẽs & rugiẽs. Sicut aq̃ effuſ⁹ ſũ.& diſpſa ſũt oĩa oſſa mea.i.diſcipl̃i. Factũ ẽ cor meũ tãq̃ cera liqueſcẽs ĩ medio uentris mei. Aruit tãq̃ teſta v̇t⁹ mea & lĩgua mea adheſit faucib⁹ meis & ĩ puluerẽ mortꝭ de duxiſti me. Qm̃ circũdeder̃t me canes multi cõſiliũ malignãtiũ obſedit me. Fo- derũt man⁹ meas & pedes meos dinumerauerũt oĩa oſſa mea. Ip̃i uero cõſidera uerũt & inſpexerũt me diuiſerũt ſibi ueſtimẽta mea & ſup ueſtẽ meã miſerunt ſortẽ. Et iteꝝ pſal.ii.quẽ apl̃i actuũ.iiii.c.de xp̃o ĩtelligendũ teſtati ſũt de eius paſſione ita inq̃t. Quare fremuerũt gẽtes & ppl̃i meditati ſũt inania. Aſtiterũt reges terre.i.Herodes q uocabat̃ rex Galilee Marci.vi.& Math.xiiii. Et poĩtus Pilat⁹ qui tenebat ꝓtũc locũ ĩpatoris. Vñ Cẽturio ſub eo cõſtitut⁹ uocat̃ regu- lus Io.iiii. Et p̃ncipes cõuenerũt in unũ aduerſ⁹ dñm & aduerſ⁹ xp̃m ei⁹. Ad hoc etiã ẽ ꝓphĩa illa Zacharie.xii.d. Videbũt ĩ quẽ trãſfixer̃t. Sũt & alie plures de xp̃i paſſione ꝓphie q̃s omittim⁹ breuitatis cã. Et ad diſcipulos reuertimur ĩ ca- ptione xp̃i pterritos & fugiẽtes. Neq; credẽdũ ẽ id fuiſſe ſiñ ãguſtia cordis ma gr̃i ſui etiã & ſiñ fletu ac plãctu ip̃oꝝ. Puto eteni ꝙ p⁹q̃ uider̃t turbã xp̃z ligãtẽ

ab illo aliqtulū elōgati fugiēdo cū eiulatu & suspiriis dicebāt. O magr clemētissi me oī melle suauior quō uidemus in te seuire malitiā iudeoꝝ. heu & nos miseri qd faciem⁹ tā grosum prem omittētes. Reliquim⁹ oīa ut sequeremur te & nūc certificati sum⁹ ꝙ pn̄tia tua ꝑuabimur qm̄ occident te pharisei. His & similibus querelationibus discipuli mesti magrm solū i psequētiū manib⁹ ac crudelissime eū tractantiū dereliquert

Q xps uehement doluit in deductiōe ꝑpt discipuli negationē. ꝑpt Anne interrogationē. & ꝑpt alaphe pcussionē   Primi articuli dolor terti⁹

Erti⁹ dolor quē xps ꝓ nobis pctōribus supportauit dr deductiōis. qn̄ ut hēt Io. xviii. Vict⁹ ductus ē ad Annā pmū. i. p°. Cui⁹ cā subdit. Erat enī socer Caiphe & qa eundo ad domū Caiphe hēbant trāsire an̄ domū isti⁹ Anne iō intrauerūt domū eius ob ipi⁹ reuerentiā. Beda uero dicit qa forte dinit⁹ factū ē ut q erāt affines sanguine sotiarent in scelere. Tūc aūt fuit uehemēs dolor xpi ꝑpt tria Primo ꝑpt negationē Scd'o ꝑpt iterrogationē Tertio ꝑpt pcussi onē Primo fuit uehemens dolor ille ꝑpt negationeȝ qn̄ a discipulo negatus fuit Vt etiam inqt Io. Sequebat Iesum Symō petr⁹ & alius discipulus. i. Iohes scd'm Aug. Discipul⁹ aūt ille erat not⁹ pōtifici & introiuit cū Iesu i atriū pōtifi cis. Petr⁹ aūt stabat ad hostiū foris quē Io. introduxit. Cui ancilla hostiaria dixit Nūqd & tu ex discipulis es hoīs isti⁹? Dicit ille Nō sū. Erat autē Symō petrus stans & calefacens se. & ibi scd'o ministris dixit. Non sū Et tertio rn̄dit cognato illi⁹ cuius abscidit auriculā dn̄i. Nōne ego te uidi i orto cū illo? Sed dubitatur hic de hac negatione Petri eo ꝙ uidet diuersimode ab euāgelistis narrari. Nam Mathe⁹ dicit scd'aȝ negationē factā ad uocē ancille. & Io. dicit ad uocē mistroꝝ ad ignē stātiū. Silr Mathe⁹ dicit tertiā negationē factam ad uocē illoꝝ q stabāt Et. Io. ad uocē cognati illius cui⁹ Petr⁹ abscidit auriculā. Rn̄det Nico⁹ de lira se quendo Aug. de cōsensu euāgelistaꝝ. ꝙ pncipalis itētio euāgelistaꝝ erat expri mere tertiā Petri negationē. & in hoc oēs cōueniūt. De psonis aūt accusantib⁹ siue de negatiōis loco nō erat pncipalis itentio. & pbabile est ꝙ multi ad uerba Petri circa eū & cōsimilia uerba dicebāt ipꝑādo ei magrm suū & iō un⁹ euāge listaꝝ expmit unā psonā accusātē & ali⁹ aliā. Vn̄ scd'ȝ ueritatē historie pria ne gatio fuit facta ad hostiarie uocem pncipalr. scd'a ad uocē illoꝝ q stabāt ad ignē fuert tn̄ excitati ab alia ācilla. & tertia facta ē mlt'd eū accusātib⁹ it quos pncipal erat cognat⁹ illi⁹ cui⁹ Petr⁹ absciderat auriculam. De hac autē negatione Petri Chriso⁹ in ſmone ita ait. Idcirco aūt dine ꝓuidentie secretū pmisit ut pm⁹ ipse laberet Petr⁹ quo erga peccātes duriorē sniam ꝑpi casus ituitu tēparet. Petr⁹ enī orbis terraꝝ doctor & mgr peccauit & ueniā ipetrauit ut hec indulgentie

norma & regula iudicãtibꝰ ꝑberet Idcirco nõ augelis arbitror cõmissam sacerdo
tii potestatẽ ne cũ ipi mime peccarẽt i peccatoribꝰ sine misericordia iudcarent
hõ passibilis sup̃ hoies ordinat ut dũ ip̃e i aliis suis recolit passiones mitẽ apud
eos se prebeat & benignũ. hec ille. Scd̃m autẽ Nico. de lira. Quidam uoluerũt te
nere ꝙ Petrꝰ nõ negauit xp̃m ex timore mortis sed ex amore nolẽs ab eo separi.
Sciebat. n. ꝙ si dixisset se eẽ discipulũ xp̃i statĩ fuisset eiectꝰ & sepatꝰ ab eo Sed
hoc pꝫ esse falsũ ꝓpt̃ uerbũ xp̃i ꝗ ꝑdicẽs Petro ꝙ eũ esset negaturus & uidẽs ꝙ
eẽt de se mltũ ꝑsumẽs subdidit. Spũs qdẽ ꝓmptꝰ ẽ caro aũt ĩfirma Et ꝙ nega/
tio sua ex timore ꝓuenerit testat Rabanꝰ ꝗ ait. Palã corã oibꝰ negauit ꝗ se ma/
nifestari expauit. Et de hoc Leo papa sic dicit. Ob hoc aũt hesitare ꝑmissꝰ ẽ ut
ĩ eccl'ie ꝑncipe remediũ pnĩe recõderet & nemo auderet de sua uirtute cõfidere
Et Hieroꝰ sic refert. Scio quosdã pio affectu erga apl'ꝫ Petꝝ locũ hũc ita ĩterp̃/
tatos ut dicerẽt Petrũ hoiem negasse nõ deũ. & eẽ sensũ. Hescio hoiem ꝗa scio
deũ. hoc ꝗ̃ friuolũ sit prudẽs lector ĩtelligit. Si enĩ iste nõ negauit ergo mẽtitꝰ
ẽ dñs ꝗ dixerat ter me negabis. Et iteꝝ Leo papa ĩ quodã sermone sic loquitur
Felices o appl'e sancte lacrime tue que ad diluendã culpam negatiõis uirtutem
sacri hũere baptismatis. Affuit enĩ dextera dñi Iesu xp̃i que labẽtẽ te ꝑusꝗ̃ deii
cereris excipet & firmitatẽ stãdi ĩ ip̃o cadente ꝑiculo recepisti. Cito itaqꝫ ad so
liditatẽ rediit petra tãꝗ̃ recipiẽs fortitudinẽ ut ꝗ tũc in xp̃i expauerat passione
in suo post supplitio nõ timeret. Et Gregoꝰ ĩ. iii. mor. ita scribit. Iõ intus & cha/
ritatis calore Petrꝰ torpuerat & ad amorẽ pñtis uite ꝗ̃si ad ꝑsecutoꝝ prunas in/
firmitate estuãte recalebat. Ex qbꝰ cõstat ꝙ Petrꝰ ex timore mgr̃ꝫ negauit quẽ
tñ ip̃e pie respexit penitẽtemqꝫ misericordit̃ ad se recepit. ¶ Scd'o fuit uehe/
mẽs dolor xp̃i ꝓpt̃ ĩterrogationẽ. Interrogabat nãqꝫ eũ potifex Anna de disci/
pulis suis & de doctrina eiꝰ Scd̃m Cryso. ĩterrogabat eũ uelut seditiosum & no
uaꝝ reꝝ factorẽ redarguere uolẽs. ¶ Sed hic dubiũ orit utꝝ iste Anna & ceteri
ꝑsecutores xp̃i cognouerũt eũ. Et ꝙ ñ ꝓbari posset ex ṽbo apl'i. i. coꝝ. ii. c. d. Si
cognouissent nũꝗ̃ dñm glorie crucifixissent. Et de hoc etiã actu. iii. c. Petrus lo/
quẽs iudeis dixit. Scio ꝙ ꝑ ignorãtiã fecistis sicut & ꝑncipes nr̃i. Veꝝtñ Tho.
.iii. pte. q. xlvii. Et Ric. in. iii. dñt ꝙ iudei nõ cognouerũt xp̃m ꝓpt̃ ignorãtiam
crassam & affectatã qm̃ euidẽtia signa hẽbãt aduẽtꝰ eiꝰ & uidebãt miracula que
fiebãt ꝑ ip̃m sed ꝓpt̃ odiũ & inuidiã noluerũt eũ recip̃e. Iõ. Io. v. xp̃s dixit. Si ñ
uenissem & eis locutꝰ nõ fuissem pc̃tm̃ ñ hr̃ent. ¶ Tertio fuit uehemens dolor
xp̃i ꝓpt̃ ꝑcussionẽ. Narrat enĩ euãgelista ꝙ phariseo rñdit. Ego semꝑ docui in
synagoga & in tẽplo quo oẽs iudei cõueniũt & ĩ occulto locutꝰ sum nihil. Quid
me interrogas? Interroga eos ꝗ me audierũt qd locutꝰ sum ipsis. Ecce hi sciunt

que dixeri ego. h' aũt cum dixiſſet un⁹ aſſiſtẽs miſtroꝝ dedit alaphã Ieſu. d. Sic rñdes põtifici? O admirãda patia manſuetiſſimi Ieſu. ꝑcuſſus in faciẽ ictu graui manu furibunda. adeo ut ſcđm quoſdã dẽtes oris ei⁹ remouerẽt & os ſanguinẽ expueret nihil tñ cõtumelioſe locutus ẽ illi. ſed ſic magis inocẽtiã ſuã defendit. d. Si male locut⁹ ſum teſtimoniũ ꝑhibe de malo. ſi aũt bene cur me cedis? Vbi Aug⁹ ait. qd iſta rñſione ueri⁹ mãſueti⁹ iuſti⁹. Sed hic dubitatᷣ an xp̃s ſic rñdẽdo benefecerit cũ ip̃e dixerit Math. v. Si qs te percuſſerit ĩ maxillã dexterã ꝑbe ei & alterã. Ip̃e aũt hoc nõ fecit ſed magis ꝑcutiẽtem ſe correxit. Ad quod rñdet Aug⁹ qđ illđ ꝑceptũ nõ datᷣ abſolute ſed magis ſcđm ꝑparationẽ aĩ quia homo debet hr̃e aĩm ꝑpatũ ad hoc faciendũ ubi uideret hoc expedire ad honorem dei & utilitatẽ eccleſie. alias aũt nõ. imo aliqñ expedit ĩiuriãtib⁹ rñdere ad ip̃oꝝ & alioꝝ iſtructionẽ ſicut fecit hic xp̃s q lʒ ita rñderit tñ nõ ſolũ alteram maxillam iteꝝ ꝑcuſſuro ſed totũ corp⁹ figiendũ ꝑauit in crucis ligno.

Q. de percussione xpi. et optima responsio. scilicet. Si quis te percusserit in una maxilla etc.

¶ Q. xp̃s uehemẽtᷣ doluit ĩ cõtradictiõe ꝑpᷣ falſã teſtificationẽ ꝑpᷣ publicã criminationẽ & ꝑpᷣ ſibi factã deriſionẽ. Primi articuli dolor q̃rt⁹.

QVart⁹ dolor quẽ xp̃s ſuſtinuit ĩ paſſione ꝑ nobis dr̃ cõtradictiõis quãdo a domo Anne ligatus miſſ⁹ ẽ ad domũ Caiphe põtificis ĩ qua uehemẽter doluit ꝑpᷣ tria. ¶ Primo ꝑpᷣ falſam teſtificationẽ. ¶ Scđo ꝑpᷣ publicã criminationẽ. ¶ Tertio ꝑpᷣ deriſionẽ. ¶ Primo fuit uehemẽs dolor xp̃i ꝑpᷣ falſã teſtificationẽ. Vt eni dicit Mattheus ꝑnceps ſacerdotũ & oẽ cõſiliũ querebant falſum teſtimouiũ cõtra Ieſum ut eũ morti traderent & ñ ĩuenerᷣt cũ multi falſi teſtes acceſſiſſent. Refert enĩ Nicodem⁹ ĩ euãgelio ſuo ꝙ cũ multi ſurrexiſſent aliqs eoꝝ dicebat. Ego uidi xp̃m miracula faciẽtem. Alter aſſerebat. Et ego uidi eum & audiui uerba ueritatis ꝑdicantẽ & ſĩlia pleriq; locuti ſunt ſp̃u ſancto mouẽte linguã coꝝ cõtra uolũtatẽ ſuã. Nouiſſime aũt uenerũt & duo falſi teſtes & dixerũt. Hic dixit. Poſſũ diſtruere tẽplũ dei & p⁹ triduũ reedificare illud. Sʒ hic oritᷣ queſtio quõ iſti dñr falſi teſtes qñ Io. ii. xp̃s dixerat. Soluite tẽplũ hoc & in trib⁹ dieb⁹ excitabo illud. Ad qđ rñdʒ Hiero⁹ ſup Math. quẽ ſequitᷣ Nicola⁹ de lira ꝙ illa ṽba que dixit xp̃s intelligũtᷣ de tẽplo corporis ſui ut ibidẽ dr̃. Et hoc ſonãt ṽba ibidẽ poſita que xp̃s dixit nõ ꝑcipiẽdo ſed ꝑdicẽdo eis qd eſſent facturi. Vñ ſenſ⁹ ẽ. ſoluite. i. ſoluetis tẽplũ hoc. ſ. corp⁹ meũ ꝑ mortem & in tribus dieb⁹ excitabo illud ꝑ reſurrectionem. & nõ deſtruã dixit uel poſſum diſtruere. Inq̃t ergo Hiero⁹. Falſus teſtis ẽ q nõ eodẽ ſenſu dicta ĩtelligit quo dicũtᷣ poſſent etiã dici ꝑdicti falſi teſtes ex falſa intẽtione qa intẽdebant ꝑcurare mortẽ innocẽtis. ¶ Scđo fuit uehemẽs dolor xp̃i ꝑpᷣ publicã criminationẽ. Nam cũ taceret & nihil rñderet ad ea que ſibi obiiciebãtᷣ q̃ſi reſponſiõe ĩdigna princeps

ſacerdotū qui ex īpatia de tribunali ſurrexerat ait illi. Adiuro te ꝑ deum uiuū ut dicas nobis ſi tu es xp̄s filiꝰ dei Dicit ei Ieſꝰ. Tu dixiſti. Ad qḋ rn̄dit ꝓpť reuerē tiā dini nōis inuocati Et ſubdidit. Verꝫ tn̄ dico uobis. amodo uidebitꝭ filium hōis ſedētē a dexteri dei & uenientē in nubibꝰ celi. Tūc pnceps ſacerdotum ſcidit ue ſtimēta ſua. d. Blaſphemauit. Quid adhuc egemꝰ teſtibꝰ? Audiſtis blaſphemiā Quid uobis uideť? Vbi Hieroꝰ ait. Pontificem quē de ſolio ſacerdotali furor ex-cuſſerat eadē rabies ad ſcindēdas ueſtes ꝓuocat. Et Chriſoꝰ in omel' inquit. hoc fecit ut accuſationē redderet grauiorē & qḋ ūbis dicebat factis extolleret. Qui aūt erāt cū pōtifice fremtes dixerunt. Reꝰ eſt mortis. Vbi origen̄. ait. q̄tū putas fuit erroris ipām pncipalē oīm uitā reā mortis ꝓnūtiare & ꝑ tātoꝝ reſurgētiū teſtimonia nō reſpicere fontē uite de quo oēs uiuentes uita fluebatur. hec ille. Quis uero falſo illi uiolēta morte dignū acclamaſſent xp̄m tn̄ dubiū hic incidit Vtꝝ in ip̄o neceſſitas fuit ad moriēdū morte naturali. Et rn̄det Ric. in. iii. di. xvi. ꝙ in xp̄o fuit neceſſitas moriēdi q̄tū ad hūauā naturā que neceſſitas n̄ fuit cōtra cta nec ꝓpť pctm̄ debite ſed fuit uolūtarie aſſumpta. Volūtarie. n. filiꝰ dei talē aſſumpſit naturā hūanā ꝙ niſi eā miraculoſe cōſeruaret neceſſariū erat ꝙ corpꝰ eiꝰ reſolubile & mortale ſenio defeciſſet q̄uis ualde diu duraſſet ꝓpť excellentiſ ſimā cōplexionē. Fuit ergo in eo neceſſitas moriēdi rōe nature aſſumpte relicte ſuo regimi naturali. nō tn̄ fuit neceſſariū illū mori morte qua mortuus ē niſi per cōparatiōeꝫ ad dinā p̄ordinatiōeꝫ. Sed adhuc nōnulli dubitāt. utrum neceſſitas moriēdi in xp̄o ſubiecta fuerit eiꝰ uolūtati hūane & qdā tenent ꝙ ſic. Prio quia ſcd̄m Anſel. in li. cur deꝰ hō. Sapie & iuſtitie dei repugnat cogere mortem pati ſine culpa illū quē iuſtū ad eternā fecit beatitudinē. ſed hō xp̄s nūq̄ habuit cul-pā & fuit factus iuſtꝰ ad eternā beatitudineꝫ. ergo repugnaſſet ſapie & iuſtitie dei ꝙ xp̄s mortē ſuſtinuiſſet ſi noluiſſet. ¶ Alii uero cōtrariū aſſerūt. qm̄ mori ex cōditiōe nature & poſſe mori nūq̄ aliq̄ creata uirtute repugnare uidereť. Sed ī xp̄o fuit neceſſitas moriēdi ex cōditiōe nature. ergo cū uolūtas hūana ſit creata nō potuit illa uolūtate fieri īmortal'. Rn̄dꝫ Ric. ad iſtā. q. ꝙ ut tactū ē aliq̄ dicūt ꝙ neceſſitas moriendi in xp̄o ſubiecta fuit uolūtati hūane. Dicūt enī ꝙ ꝑ cōpa tioneꝫ ad neceſſitateꝫ moriendi xp̄s īq̄tū hō tenuit mediū inť ſtatū inocētie & nature lapſe. in pmo enī ſtatu nec nata nec uolūtas ſuberat neceſſitati moriēdi ſed ī nobis tā nata q̄ uolūtas ſubſunt neceſſitati moriēdi. n̄ ſic ītelligendo ꝙ ne ceſſariū ſit uolūtateꝫ mori ſed qa corpꝰ a morte p̄ſeruari nō pōt. In natura auteꝫ hūana xp̄i natura ſuberat neceſſitati moriendi ſed uolūtas p̄erat ita ꝙ nō potu-iſſet mori niſi uoluiſſet. Cui opīoni uideť cōcordare Dama. li. iii. c. xix. di. ꝙ nō p̄cedebant in dn̄o uolūtateꝫ natuarlia. Nihil enī coactū in ip̄o cōſiderať ſed oīa

uolūtaria. Alii aūt dn̄t cōtrariū qa ille solus pōt mutare cursum & legē naťe qui naturam īstituit & ordīauit. cū ergo in natura hūana xp̄i fuit necessitas moriēdi ex cōditiōe nature ergo ꝑ aliq̄ uolūtatē creatā tāq̄ ꝑ cāz efficientem n̄ potuissz p̄seruari a morte. si tn̄ ex deliberatiōe mori noluisset dīna uoluntas eum a morte p̄seruasset. huic opīoni scd̄e magis q̄ p̄me Ric. inherere uideť. lz itaq3 sit sustentabilis nihilominꝰ ꝓpť dicta alia suboriť questio. Vtꝝ xp̄s ꝑ uolūtatez sepauerit miraculose aīam suā a suo corpore. an uero fuerit sepata ui afflictionū ei illataꝝ Et rn̄dz Ric. ꝙ xp̄s mortuꝰ fuit ꝑ uiolentiā afflictionū ei illataꝝ cōcurrēte uehemētia doloris cōpassionis que mortez accelerauit. Vn̄ & Petrꝰ act. ii. dixit iudeis d̄ xp̄o. hūc ꝑ manꝰ iīquoꝝ affligentes īteremistis. Et. c. iii. Auctorez vō uite interfecistis. Et si argueret ex dicto Aug. in. iiii. de trinitate. c. xiii. ubi ait. Longa morte cruciabanť ligno suspensi Vn̄ latroibꝰ ut iā morerenť & de ligno iā an̄ sabbatū deponerenť crura cōfracta sūt xp̄s aūt qa mortuꝰ īuētꝰ ē miraculo fuit ergo si fuit mortuꝰ mirc̄lo nō ꝑuiolentiā mortuꝰ ē afflictionū illataꝝ. Rn̄dz Ric. ꝙ ibi Augꝰ accipit miraculū ꝑ mirabili qa mirabať Pilatꝰ & sui quō ita cito essez mortuꝰ eo ꝙ cāz acceleratiōis mortis eius nō cōsiderabāt. Cuius accelerationis cā fuit uehemētia doloris cōpassionis & tenerrima cōplexio quā hēbat & p̄terea ꝑ totā noctez fuerat afflictꝰ & ī crucifigēdo cū crucifigētes grauius extenderūt m̄bra eius q̄ illoꝝ q crucifixi fuerūt cū eo qa plꝰ eū odiebāt. Fuit tn̄ aliquo modo mors illa miraculosa qa nisi dispensatīe dīna potētia ꝓhibuisset btītudinez aīe xp̄i in suū corpꝰ redundare. corpꝰ xp̄i nulla īteruenīente morte gl̄ificatū fuisset Quod si fuisset factū nulla uirtute creata potuisset illa aīa a suo corpore separi hec Ric. Ex qbus oibus colligimꝰ dn̄m nr̄m Iesum xp̄m ꝑ charitate sua uoluisse unire aīe sue corpꝰ passibile & mortale ut sic ꝑ nobis pc̄tōribꝰ patiēdo & moriēdo ꝑ nr̄is debitis satisfaceret Iudei aūt criminabāť eū fore reū mortī tāq̄ malefactorē seductorē & blasphemū. ❡ Tertio fuit uehemēs dolor xp̄i ꝓpter derisionē qn̄. s. usq3 mane dimissus ē in manꝰ seruoꝝ uilissimoꝝ q expuerūt in faciem eiꝰ & colaphis eū ceciderūt. Alii autē palmas in faciē eiꝰ dederūt. d. Prophetiza nobis xp̄e qs ē q te ꝑcussit. Et ut inqt Marcꝰ uelauerūt faciē eiꝰ. & hoc fecerunt scd̄m aliquos ne uidētes dignissimā faciē illā pietate uincerēť. O Iesu benedicte q̄ dura nox hec ē in qua a p̄ncipio usq3 ad finē qetē nescis. sed nūc uno mō nunc alio corpore & animo fatigaris. O amantissime iuuenis quantū me pc̄tōrem dilexisti quē cum tot laboribus passionibꝰ & cruciatibꝰ redimere uoluisti. O mens hūana cur tam dura es ut dn̄o tuo cōpati negligas q ꝑ cōpassione tua sputis deturpať alaphis cediť & ab īdignissimis ꝑsonis uiliť ꝑtractať. Heu me quid erat īspicere illos seuientes ī eū alios trahentes capillos eiꝰ nōnullos sudariū leuātes

miraculū pro mirabili.

Medit° deuota pass. dn̄i. et B. M. uirg.

ſpuere in os ei9 quoſdā ịportunis uocib9 clamare ị aures ei9? Hos pugnis pcutere pectus ei9 illos extenſa manu uerberare collū ei9. O Ieſu mi q̄tū nos dilexiſti Sed nos miſeri te nō diligim9. Vince o hūanū cor uice torporē tuū gen9 hūanū & oēʒ affectū tuū porrige Ieſu xp̄o. Ecce ꝙ iā appropīq̄t dies & mors dꝰ pxio p amore tuo ſibi paratꝰ. Sed ubi es o maria mr̄? Vbi hitas? An ignoras que circa dilectiſſimū filiū tuū gerūtꝰ. Dicūc nāq̧ qdam ꝙ Iohes euāgeliſta dimiſſo Ieſu ị domo Caiphe cucurrit uerſus Bethaniā ad domū Magdalene ubi uirgo remāſerat qn̄ xp̄s cū diſcipulis ſuis uenit Hierlm ad cenā faciēdā & ibi clamās ad hoſtiū a uirgīe orāte tremente & attonita audit9 ē Aduocauit mox Magdalenā .d. Surge filia & uideam9 qd nobis de filio meo ſignificatꝰ Apta fuere hoſtia dom9 & ītrauit Io. eiulās flēs & lacrimās dicēſq̧. Heu me uenerāda mr̄ q̄ dur9 tibi nūti9 aduenio & cū p̄ſingultibus uix loq ualeret īterrogabatꝰ a uirgīe collacrimāte Vbi ē fili9 me9? Vbi ē Ieſus me9? Quid actū ē de filio? Viuit adhuc an iudei interferūt eū? Heu me dolētē nimiū Et Io. rn̄dere poterat atq̧ dicere. nūdū mortu9 ē ſed puto hodie morti erit tradēd9. Cōp̄henderūt .n. illū in nocte miniſtri iudeoꝝ & detinent eū uinctū in domo Caiphe. aſſerūtq̧ neq̄ illi phariſei & ſcribe debere morti adiudicari. O q̄ gelidū tūc factū ē cor illud uirgineū q̄toue dolore repleta fuit aīa eius que ſtatī exiuit domū cū Iohe & Magdalena aliiſq̧ comitātib9 Hierlm feſtina petens. Cū aūt intrauit ciuitatē trāſeūtes quoſdā ītrogabat .d. illud cāt. iii. Nū quē diligit aīa mea uidiſtis filiū meū unicū? Et illi ītrobant qualis ē dilect9 tu9? Et illa Dilect9 me9 cādid9 & rubicūdus filius meus pulcher & decor9 ſanct9 morigeratus uirtutib9 redimit9 gr̄a plen9 etatis .xxxiii. annoꝝ & mihi cariſſim9. O fili mi Ieſu ubi te īueniā? Circuibo ciuitatē p uicos & plateas ut te querā ut te īueniā ut te uideā ut cōplectar ut alloquar p̄uſq̄ moriaris. Perrexit tādē uſq̧ ad domū pōtificis ubi multitudinē cōgregatā inuenit qm̄ ad Pilatū Ieſus xp̄s mittēdus erat. Tēptabat ad filiū pparare & n̄ pmittebatꝰ Clamabat altiſona uoce. Fili mi Ieſu Ieſu fili mi. Audiebat tūc forte fili9 lamētantē mr̄em & adaugebatꝰ anguſtia mentis ei9. Nā q̄to intꝰ eos amor erat uehementior tāto utriuſq̧ dolor cōpaſſionis ītenſior. Cōpatiebatꝰ utiq̧ matꝰ filio. cōpatiebatꝰ fili9 cōpaſſiue mr̄i. Sed ut deuoti9 hāc ptē exoluam9 querēdū ē. Vtrū uirgo glͥoſa mag̃ dilexerit filiū ſuū q̄ aliq̄ alia mr̄ filios ſuos. Ad qdꝰ ego rn̄deo ꝙ ſic & pbo hoc multiplici rōe Primo rōe claritatis Clare .n. uirgo cognoſcebat & certiſſima erat ꝙ a filio ſumme diligebatꝰ. & cum firmiter crederet ipſum eſſe deū ī ſuo utero incarnatū ſciebat illū eā diligere p̄ ceteris creaturis & hūanis & angelicis. q̄re cor eius īflāmabatꝰ ut illū diligeret a quo ſciebat magno pe ſe fore dilectā. ¶ Scdo hoc pbo rōe ſanctitatis. Diligebat uirgo filiū ſuū copioſiſſime

quē plenũ ſanctitate gr̃a oĩqꝫ uirtute diligẽdũ cẽſebat. ¶ Tertio hoc ꝓbo ratione totalitatꝭ. fuit enĩ beata uirgo ita mr̃ xp̃i ut ab ea ſola ſpũ ſãcto cooꝑante corpu lẽtã ſubſtantiã accipet. q̃re amor q dꝫ eẽ pr̃is & mr̃is ad filiũ erat in uirgine ſola ad xp̃m ab ea genitũ. ¶ Quarto hoc ꝓbo rõe diuturnitatis. Amor enĩ q̃to diuturnior tãto uehemẽtior. cũ ergo filiũ ſuũ uirgo dilexerit ꝑ annos. xxxiii. abſqꝫ ulla ꝑturbatione cõſequẽs ẽ ꝙ eũ diligebat in etate florẽti iam cõſtitutũ ultra q̃ dici poſſit. ¶ Quinto hoc ꝓbo rõe familiaritatis. nũq̃ enĩ iuẽtꝯ ẽ aliqs filiꝯ q ita blãde ita reuerent̃ ita dulcit̃ ita familiarit̃ cõuerſaret̃ cũ ꝑentibꝯ ſuis ſicut xp̃s faciebat cum uirgine matre. nõ enĩ dubitare quiſpiã poſſet ꝙ ꝑ tot annos qbus xp̃s cum mr̃e cõuixit nõ fuerit liquefactũ cor eiꝯ ĩ amorẽ illius a quo totiens uocari matrẽ ſe ſẽſit quẽ & ip̃a filiũ ſepe noĩabat. Quare firmit̃ teneo ꝙ uirgĩs amor ad xp̃m uĩcebat oẽm amorẽ quoꝝcũqꝫ ꝑẽtũ q tenerrime filios ſuos diligũt aut dilexer̃t.

¶ Q xp̃s in p̃ntatione uehem̃t doluit ꝓpt̃ accuſationẽ ꝓpt̃ flagellationeꝫ & ꝓpt̃ cõronationem. Scd̃i articuli p̃mus dolor.

SCd̃i articl̃i p̃mꝯ dolor Ieſu xp̃i dr̃ p̃ntatiõis. Cũ enĩ Pilato fuit p̃ntatus doluit uehem̃t & p̃cipue ꝓpt̃ tria. Primo ꝓpt̃ accuſationẽ. Secundo ꝓpt̃ flagellationẽ. Tertio ꝓpt̃ coronationẽ. ¶ Primo doluit uehemẽt̃ ꝓpter accuſationẽ. Ad qd̃ intelligẽdũ cõmemorãdũ ẽ ꝙ euãgeliſte tradũt uidelicet ꝙ mane adductꝯ fuit Ieſus a domo Caiphe ad domũ Pilati p̃ſidis in p̃torium. Erat aũt p̃toriũ locꝯ ubi audiebãt̃ & examinabãt̃ rei. & ip̃i nõ ĩtroier̃t iudei in p̃toriũ ut nõ cõtaminarẽt̃ ex ĩgreſſu domꝯ hoĩs gẽtil̃ ſed mãducarẽt paſca. i. azimos panes q a iudeis ꝑ dies. viii. comedebãt̃. O ĩpia cecitas Alienigene iudicis p̃torio cõtaminari timebãt & fratris ĩnocẽtis ſanguinẽ nõ timebãt. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras. d. Quã accuſationẽ affertis aduerſus hoĩem iſtũ? Rñderũt. Si non eẽt hic malefactor nõ tibi tradidiſſemꝯ eũ. Vbi Augꝯ. Interrogent̃ atqꝫ rñdeant ab ĩmundis ſpiritibꝯ liberati. ceci uidẽtes. mortui reſurgẽtes. utꝝ ſit malefactor Addiderũt etiã qd̃ Lucas dicit. Húc ĩuenimꝯ ſubuertẽtẽ gẽtẽ nr̃am & ꝓhibentẽ tributa dari Ceſari. & dicẽtẽ ſe xp̃m regẽ eẽ. Dixit eis Pilatus. Accipite eũ uos & ſcd̃m legẽ ur̃am iudicate eũ. Quaſi dicat. Si ſufficit ueſtra examinatio ſufficiat & ur̃a ſnĩa. Nã ut dicit Nicoꝯ de lira. Romani aliq̃ minora iudicãdi ꝑmiſerant iudeis retinẽtes ſibi penã mortis & cãm ſanguinis. Iõ ꝑ hãc rñſionẽ inhibebat ne xp̃o mors ĩferret̃. Et iõ illi ĩtendẽtes eũ morti adiudicari rñdebãt. Nobis nõ licet interficere queq̃. Introiuit ergo iteꝝ in p̃toriũ Pilatꝯ. & interrogauit Ieſum. Tu es rex iudeoꝝ? Vbi queritur̃. q̃re Pilatꝯ ſic eũ interrogabat. Et rñdet Nicolaꝯ de lira. ꝙ cũ iudei accuſaſſent eũ de tribꝯ uidelicꝫ qa ſubuerterat gẽtẽ. & ꝓhibuerat tributa dari Ceſari. & dixerat ſe eẽ regẽ. De duobꝯ p̃mis Pilatꝯ ñ curauit ĩqrere

nobis nõ licet int. a c.

Nō de ꝑmo q̲a ip̄e gētilꝭ erat & nō iudeus. non etiā de scd̄o q̲a sciebat illud esse falsū. sed tm̄ de tertio eo ꝙ romani nomē regiū a iudeis abstulerāt. Rn̄dit Iesus A temetip̄o hoc dicis. an alii tibi dixerunt de me? Quasi dicat. Concepisti hāc opinionē de me ꝑ temetipsū? Vbi Cryso9 ait. Nō ignorās iterrogat. sȝ ab ipso accusari iudeos uolēs. Vn̄ seq̲ꝭ euāgelista. Rn̄dit Pilat9. Nūq̲d ego iudeus sum? Gens tua & pōtifices tui tradidert̃ te mihi. Quid fecisti? Rn̄dit Iesus. Regnum meū nō ē de hoc mūdo. Quasi dicat. nō quero tēporalē dn̄ationē Dixit ei Pilat9 Ergo rex es tu? Rn̄dit Iesus. Tu dicis. q̲a rex sum ego. Ego ī hoc natus sum & ad hoc ueni ī mūdo ut testimoniū ꝓhibeā ueritati. Oīs q̲ ē ex ueritate audit uocem meā. Dicit ei Pilat9. Quid ē ueritas? Et non expectato rn̄so exiuit ad iudeos. d. Ego nullā inuenio ī eo cām. & ut liberaret eū de furore ip̄oꝝ ꝓposuit secūdum cōsuetudinē quā hēbant. s. in solēnitate pasce ut unū reū morte peterēt liberādū an uellēt xp̄m eē illū uel Barrabā q̲ in carceribus ꝓpt̃ maleficia sua detinebatur & populo erat odios9. Clamauert̃ aūt oēs. Non hunc sed Barrabā. O q̄li gladio feriebatꝭ tūc cor uirginis mr̄is qn̄ audiebat horribiles illos clamores iudeoꝝ petē tiū poti9 liberationē Barrabe latronis q̄ filii sui īnocētissimi. Dixit Pilat9 iudeis Quid igitꝭ faciā de Iesu q̲ dr̃ xp̄s? Dicūt oēs. Crucifigatꝭ. Et ille. Quid īq̲t mali fecit? Rn̄dert̃. Cōmouit ppl̄m ꝑ uniuersam Iudeā īcipiens a Galilea usq̲ȝ huc. Quare Pilat9 misit Iesū ad Herodē Galilee tetrarchā qui illis dieb9 Hierl̄is erat Et cū Ies9 bn̄dictus nullū uerbū corā eo dixisset spreuit illū Herodes cū exercitu suo & illusit īdutū ueste alba & remisit ad Pilatū. Pilat9 aūt cōuocatis ꝑncipibus sacerdotū dixit eis uolēs eripe xp̄m de manib9 eoꝝ. Ego nullam cām inuenio in hoīe isto ex his in q̲b9 eū accusatis. Sed neq̲ȝ Herodes. Nā remisit eum ad nos & ecce nihil dignū morte actū ē ei. At illi clamabāt Nos legē hēm9 & scd̄m legem dȝ mori. Dixit eis Pilat9. Corripiā eū & dimittā. O Pilate si īnocēs ē cur corripi es? si reus cur dimittes? O q̄ laboriosa fuit mors Iesu xp̄i. tādiu malignis cōsiliis criminationibus accusationib9 & clamorib9 exq̲sita. ¶ Scd̄o doluit xp̄s uehemt̃ ꝓpter flagellationē. qn̄ ut refert Marc9. Pilat9 tradidit Iesū militib9 flagellādū Vt enim doc. dicunt. Ligauerūt illi Iesum denudatum ad columnam quandā & flagellauert̃ eū a plāta pedis usq̲ȝ ad uerticē. Et ut ait Grego9 Nazāzenus Caro xp̄i flagellata post liuores sanguinē ex oī ꝑte scaturiebat quo etiā terra sub pe- dib9 Iesu & colūna ipsa atq̲ȝ flagella madefiebāt. Et ut arbitror p9 crudelē illam flagellationē cū soluissent eū ꝑ debilitate nimia & doloris īmensitate ī terram cecidit sanguine suo irrigatā dn̄s nr̃ Iesus ¶ Sed hic theoligi querūt. utꝝ in xp̄o fuit uera doloris passio. & q̲dā lȝ nō dicere uoluerīt ꝙ nō arguētes dn̄t primo ex dicto Hilarii. d. ī. x. li. de trinitate. Virt9 corporis sine sensu pene uim pene in se

Sanguis.

desuiẽtis excepit.uerꝰ aũt dolor nõ ẽ sine sensu pene.ergo ꝛc. ¶ Scd͛o adducũt dictũ Dionysii q̄ ad Iohem euãgelistã ita scribit. Absit ut ita insaniã ut credam sanctos aliq̄d pati scd͛m corporis passiones.sed solũ credo nos iudicare ip̄os sentire.si ergo sancti nõ sentiũt passiones nisi scd͛m iudiciũ & nõ scd͛m experientiã ergo patiẽdo nõ habẽt dolorẽ ueꝝ & ꝑ cõsequẽs multominꝰ nec sanctꝰ sanctoꝝ xp̄s. ¶ Tertio conat̃ ꝓbare opinionẽ suã exẽplo Moysi q̄ ieiunauit.lx.diebꝰ & .lx.noctibus sine aliq̄ corporis lesione ꝓpt̃ cõtinuã cõtẽplationẽ.si ergo ꝑfectio cõtemplatiõis aufert passionẽ & sensũ famis pari rõe uidet̃ ꝙ aufert sensũ doloris in carne passibili.Sed in xp̄o fuit continua contemplatio & ꝑfectissima ergo uidet̃ ꝙ nulla fuit in eo doloris expiẽtia. Sed cõtra hãc opinionẽ ẽ oĩs scriptura sacra.Vñ in psal.in ꝑsona xp̄i dr̃. Afflictus sũ & hũiliatꝰ sũ nimis. Et iteꝝ.Ego sum paup̱ & dolẽs.Et itꝝ.Sup̱ dolorẽ uulneꝝ meoꝝ addider̃t.Propterea dicũt theo.di.xvi.tertii li.ꝙ uera doloris passio fuit in xp̄o qm̃ i eo fuit caro passibilis & perforabilis.fuit etiã uirtus sentiendi scd͛m quã anima compatit̃ corpori leso Et qm̃ hec duo ueꝝ dolorẽ faciũt.s.uera lesio & uerꝰ lesionis sensꝰ. & hec duo ũe fuer̃t in xp̄o ĩdubitant̃ tenendũ ẽ ꝙ in ipso uera fuit doloris passio. ¶ Ad dictũ aũt Hilarii r̃ndet̃.ꝙ scd͛m quosdã dictũ illud retractauit. Vel põt dici ꝙ Hilariꝰ in uerbo p̄dicto nõ excludit sensũ doloris a xp̄o scd͛m hũanã naturã sed secundũ dĩnã.Vñ uerba illa referẽda sunt ad ꝑsonã xp̄i. Vel ut mgr̃ sen.exponit dicere possumꝰ ꝙ Hilariꝰ nõ uult oñdere xp̄m nõ habuisse ueꝝ dolorẽ sed nõ habuisse cãm doloris qm̃ passus ẽ ꝓpt̃ delicta nr̃a. ¶ Ad scd͛m uero.s.uerbũ Dionysii dĩc Boñ. ꝙ Dionysius nõ uult dicere nec sensit ꝙ beatꝰ Io. & alii sancti nõ expiant̃ dolorẽ in torm̃tis sed uult cõmẽdare cõstãtiã mentis que nõ magis cõmouebat̃ ex expientia sensꝰ q̃ cõmoueret̃ ex sola cõsideratione & iudicio rõnis. Ad tertiũ uero ꝙ obiiciebat̃ de Moyse dicẽdũ ꝙ & si dulcedo cõtẽplatiõis quodãmõ ipsũ reficeret & a sensibus exterioribus abstineret adeo ut naturales uirtutes qd͛ãmõ cõsopiret ut nõ ita cõsumeret̃ & cibũ reqreret. tñ ꝙ tanto tẽpore ieiunauit sine sui lesione hoc fuit ꝑ spẽale bñficiũ & dĩnũ miraculũ. & iõ nõ hꝫ locũ i ꝓposito. quia xp̄us in passione sua nõ exercuit miracula potẽtie.sed potius usus est armis patiẽtie. ¶ Tertio doluit uehem̃t̃ xp̄s ꝓpt̃ coronationẽ.qñ milites duxerũt eum in atriũ p̄torii & ĩduerũt eũ purpura & ĩposuer̃t capiti eiꝰ coronã spineã & circũdederũt eũ.Et ueniebant ad eũ illudentes &.d. Aue rex iudeoꝝ.& expuebant in eũ & dabãt ei alaphas & ꝑcuciebant caput eiꝰ.Et caput illud angelicis spiritibus tremẽdũ ut Ber.ait spinaꝝ dẽsitate pũgebat̃.Nã corona illa de iũcis marinis ad modũ spinaꝝ acutis erat cofecta ut dicit Nicoꝰ de lira. At Pilatꝰ fecit Iesum sic coronatũ & purpura uestitũ uelut cõtemptibilẽ & abiectũ exire.Dixitꝙ iudeis

Ecce hō. Quasi dicat. punit⁹ ē iō dꝫ uobis sufficere. At illi magis clamabāt. Crucifige crucifige eū. Et p⁹ multa addiderūt Si hūc dimittis non es amicus Cesaris. Oīs eni q se regē facit cōtradicit Cesari. Et cū talia agitarent̄. misit ad Pilatum uxor ei⁹. d. Nihil tibi & iusto illi. Quasi dicat. Nullo mō eū condēnes sed magis dimitte. Multa eni sū hodie passa ꝑ uisū ꝑpt̄ eū. Quia ut dicit Raban⁹ diabolus appuerat ei monēs eā terrorib⁹ ad liberationē xp̄i uolēs sic īpedire hoīm salutē Sed dubitat̄ utꝝ uisio ꝑdicta facta fuerit ī somno uel uigilia. Et rn̄det Nicolaus de lira ꝙ hoc nō hēt̄ expresse. credit̄ tn̄ magis ꝙ fuerit in somno.

¶ Q xp̄s in sn̄iatiōe uehemēt̄ doluit ꝑpt̄ onerationē ꝑpt̄ associationē & ꝑpt̄ lamentationem.

Scd̄i articuli dolor scd̄s.

SCd̄s dolor scd̄i articuli dr̄ sn̄iatiōis. Vidēs nāqꝫ Pilat⁹ nō posse iudeoꝝ furorē sedare nec mitigare qnimo audiebat eos magno cū tumultu clamātes. Si hūc dimittis nō es aicus cesaris. accepta aqua lauit man⁹ corā populo .d. Innocēs ego sum a sanguine iusti h⁹. Vos uideritꝭ. Vbi Remigi⁹ ait. Mos erat apud āntiquos ut cū uellet qs ondere se imunē eē ab aliquo crimine accepta aq̄ lauit man⁹ suas corā ppl̄o. Et rn̄dēs uniuers⁹ popul⁹ dixit. Sanguis ei⁹ sup nos & sup filios nr̄os. Quare Pilat⁹ hūano timore uict⁹ ꝓ tribunali sedēs scd̄m ordinē curie sue sn̄iam iiustā contra Iesū ꝓtulit ut crucifigeret̄. Tūc amātissim⁹ nr̄ Ies⁹ cruciat⁹ ē ꝑpter tria. ¶ Primo ꝑpt̄ onerationē. Scd̄o ꝑpt̄ associationē. ¶ Tertio ꝑpter lamētationē. ¶ Primo cruciat⁹ ē propt̄ onerationē qn̄. s. crux onerosa & dura humeris suis fuit īposita. Tūc. n. cū de domo Pilati uers⁹ mōtē Caluarie duceret̄ anq̄ deuenisset ad locū ut dr̄ ī qdā historia afflicta & mesta mr̄ ei⁹ obuiam illi processit uolēs illū tāgere & amplecti. Quā ut fili⁹ aspexit merore cōfectam cecidit fatigat⁹ sub cruce. Ipa etiā mr̄ dulcissima q̄si mortua in terrā ruit. Ob qd̄ in loco illo ī hui⁹ facti memoriā capella a fidelib⁹ cōstructa fuit que sācta Maria de spasmo nuncupat̄. Tandē iudei angariauere hoīem cyreneū noīe Symonem ut tolleret crucē Iesu. Qm̄ ut aiūt qdā cū sepi⁹ tēptasset Iesus illā portare pre debilitate ferre ampli⁹ non ualebat. Curre o aīa mea curre uelociter & humeros tuos subiice illi cruci in qua Iesus dei fili⁹ opabit̄ salutē tuā imo oīm saluandoꝝ Sed hic doc. querīt. Quare xp̄s bn̄dict⁹ pati uoluit mortē crucis. Et rn̄det Tho. .iii. pte ꝙ hoc fecit ꝑpt̄. vii. rōes. Prima rō ē ꝑpt̄ exemplū uirtutis. Dicit enim Aug⁹ in li. lxxxiii. q. Sapīa dei hoīem ad exemplū quo recte uiueremus suscepit ꝑtinet aūt ad uitā rectā ea que nō sunt metuēda nō metuere. Sūt aūt hoīes qui q̄uis mortē ipsā nō timeāt. gen⁹ tn̄ mortis horrescūt. Vt ergo nullū gen⁹ mortꝭ recte uiuēti hoī metuēdū eēt. illi⁹ hoīs cruce ondendū fuit. nihil. n. erat inter oīa genera mortis illo genere execrabili⁹ & formidabili⁹. ¶ Scd̄a rō est qa hoc gen⁹

Mos lauādi manus.

crucis mors magis quā alia cur electa a xp̄o.

Pange lingua gloriosi prelium etc. est D. Amb. item prefatio de cruce Qui salute etc. est ecclesie.

Nota per totum

mortis maxīe cōueniēs erat satisfactiōi ꝑ pctō ꝓmi pētis. Vñ Augꝰ dicit ī quodā sermone de passione. Cōtempsit Adā preceptū accipiens ex arbore sꝫ qcqd Adā ꝑdidit christꝰ ī cruce inuenit. Et Ambroꝰ de christo ita ait. De pentꝉ ꝓtoplasti fraude facta cōdolēs qñ pomi noxialis morte morsu corruit ipse lignū tūc notauit dāna ligni ut solueret. Hoc opꝰ nr̄e salutꝉ ordo depoposcerat multiformis ꝑditoris ars ut artē falleret & medelā ferret inde hostis unde leserat. Et iterū eccl̄ia dicit. Oīpotēs eterne deꝰ ꝗ salutē hūani generis in ligno crucis cōstituisti ut unde mors oriebatur inde uita resurgeret & qui in ligno uincebat in ligno quoq; uīceret. Tertia rō ē ꝗa ut dicit Chrisoꝰ ī sermone de passione. In excelso ligno & nō sub tecto passus est ut etiā ipsius aeris natura mūdaret. Sed & ipsa terra simile bñficiū sentiebat decurrētis de latere sanguīs stillatiōe mūdata. Et idē Chrysoꝰ sup Io. inqt. Audiēs suspēsionē ītelligas ī altū ut sāctificaret aerē ꝗ sanctificauerat terrā ambulādo ī ea Quarta rō ē ꝗa ꝑ hoc ꝙ christꝰ ī cruce morit̄ ascensum nobis parat in celū ut Chrysoꝰ dicit. Quita rō est ꝗa hoc cōpetit ūl̄i saluatiōi totiꝰ mūdi. nā figura crucis ut ait Gregꝰ Nissenꝰ a medio cōtracta in q̄tuor extrema ꝑtita significat uirtutē & ꝓuidētiam eius ꝗ ī ea pepēdit ubiq; diffusā. Chrysoꝰ etiā dicit ꝙ in cruce expansis manibꝰ morit̄ ut altera manu ueterē ppl̄m. altera eos ꝗ ex gētibus sunt trahat. Sexta rō ē ꝗa ꝑ hoc genꝰ mortis diuerse uirtutes designāt̄. Vñ Augꝰ dicit in li. de gr̄a ueteris & noui testamēti. Nō frustra tale genꝰ mortis elegit ut latitudīs & altitudīs & lōgitudinis & profunditatis de ꝗbus apl̄s loꝗt̄ mgr̄ existeret. nā latitudo ē in eo ligno ꝙ trāsuersum desup figit̄. hoc ad bona oꝑa ꝑtinet ꝗa ibi extēdunt̄ manꝰ. lōgitudo ē in eo ligno qđ usq; ad terrā trahit̄ quo crux stat sistit̄ & ꝑseuerat qđ lōganimitati tribuit̄. altitudo ē in ea ligni ꝑte que ab illa que trāsuersa figit̄ uersus sursū relīꝗt̄ hoc ē ad caput crucifixi ꝗa bñ spātiū suꝑna expectatio ē Iam uero illđ ex ligno qđ fixū occultat̄ unde totū illud exurgit significat ꝓfunditatē gratuitate gr̄e Et sicut etiā Augꝰ dicit sup Io. Lignū in quo fixa erāt mēbra patiētis ad cathedrā fuit mgr̄i docētis. Septīa rō ē ꝗa hoc genꝰ mortis plurimis figuris rn̄dꝫ Vt .n. Augꝰ dicit in sermone de passione In diluuio aq̄ꝝ hūanū genꝰ arca lignea liberauit. De egypto dei ppl̄o recedēte Moyses mare uirga diuisit & Pharaonem ꝓstrauit ac ppl̄m dei redemit. Idē Moyses lignū in aqua misit & amaritudinem eiꝰ in dulcedinē cōmutauit. Ex lignea uirga de spūali petra salutaris unda ꝓfert̄ Et ut Amalech uīceret̄ cōtra uirgā Moyses expāsis manibus extēdit̄. Et lex dei arce testī credit̄ lignee ut his oībus ad lignū crucis ꝑ quosdam gradus ueniatur.

¶ Scđo cruciatꝰ ē xp̄s īgenti dolore ꝓpt̄ assotiationē. Assotiatꝰ nāq; est cum duobꝰ latronibꝰ sicut prediexerat Isa. liii. c. Et cū sceleratis deputatꝰ ē. Vbi doc.

querūt. Vtꝝ hoc cōueniēt̾ sit factū. Et rn̄derūt ꝙ in hoc alia fuit itentio iudeoꝝ alia ordinatio dei. q̃tū eni ad intētionē iudeoꝝ sic dicit Chryso9. Duos latrones utriqꝫ crucifixert ut eoꝝ suspitiōis fieret ꝑticeps. sed n̄ ita euenit. nā de aliis nil dr̄ h9 aūt ubiqꝫ crux honorat̄. Reges diademata deponētes assumūt crucē i purpuris in diadematib9 maximis i mēsa sacrata ubiqꝫ terrarū crux emicat. q̃tū uero ad dei ordinationē xp̄s cū latrōib9 crucifix9 ē Primo qa ut dicit Hiero9 sr̄ Math. Sicut ꝓ nobis maledictū crucis fact9 ē sic ꝓ oīm salute int̾ noxios q̃si noxi9 crucifigit̄. Scd̾o ut dicit Leo papa i sermone de passiōe. Duo latrones un9 ad dexterā alius ad sinistrā crucifigūtur ut i ipsa patibuli specie denotaret̄ illa que i iudicio ip̄i9 hoīm oīm faciēda ē discretio. Et Aug9 dicit sup Io. Ipsa crux si attēdas tribunal fuit in medio. n. iudice cōstituto un9 q credidit liberat9. alt̾ q isultauit dānat9 ē iā signabat qd factur9 ē de uiuis & mortuis alios positur9 ad dexteram & alios ad sinistrā. Tertio scd̾m Hilariū. Duo latrones leue ac dextre affigunt̄ oēꝫ hūani generis diuersitatē uocari ad sacr̄m passiōis dn̄i on̄dentes. sed qa ꝑ diuersitatē fideliū atqꝫ ifideliū fit oīm scd̾m dextrā & sinistrā diuisio. unus ex duobus ad dextrā sit9 fidei iustificatione saluat̄. ¶ Tertio cruciatus ē xp̄s acerbo dolore ꝓpt̾ lamētationē qn̄ ut memit Lucas sequebat̄ illū multa turba ppl̾i & mulierū que plāgebant & lamtabant̄ eū. Cū qb9 etiā ipse cōpatiēdo p̄dixit futurā illius cītatis calamitatē & desolationē. Sed doc. hic querūt. Cur Iesus xp̄s i Hierl̾m pati uoluit. Et rn̄dent ꝙ hoc cōueniēt̾ factū ē multiplici rōe. Primo qdem quia Hierl̾m erat loc9 a deo elect9 ad sacrificia sibi offerēda que qdē figuralia sacrificia figurabāt xp̄i passionē que ē ueꝝ sacrificiū iuxta illd̾. Eph. v. Tradidit semet ipsum oblationē & hostiā deo i odorē suauitatis. Scd̾o qa uirt9 passionis eius ad totū mūdū diffundēda erat. iō in medio terre habitabil̾ pati uoluit. i. in Hierl̾m. Vn̄ dr̄ i psal. De9 aūt rex nr̄ an̄ scl̾a oꝑatus ē salutē i medio terre. i. Hierl̾m que dr̄ eē terre hitabilis umbilic9. Tertio qa hoc maxie cōueniebat hūilitati ei9 ut. s. sicut turpissimū mortis gen9 elegit ita etiā ad ei9 hūilitatē ꝑtinuit ꝙ in loco tā celebri cōfusionē pati nō recusauit Vn̄ Leo papa dicit i sermone ephie. Qui formā serui susceꝑat Bethleē p̄elegit natiuitati. & Hierl̾am passioni.

¶ Q̄ in crucifixiōe xp̄s uehemt̾ doluit ꝓpt̾ potationē propt̾ conclauationē & ꝓpt̾ eleuationē. Scd̾i articuli dolor terti9.

Erti9 dolor scd̾i articuli dr̄ crucifixiōis qn̄ crucifixert eū i mōte caluarie ubi nimio dolore agitat9 ē ꝓpt̾ tria. Primo ꝓpt̾ potationē. Scd̾o ꝓpt̾ cōclauationē. Tertio ꝓpt̾ eleuationē. ¶ Primo nimio dolore agitatus est xp̄s ꝓpt̾ potationē. qa ut inqt Mathe9 dederūt ei uinū bibere cū uelle mixtum Vbi querēdū ē q̃re illo uino sic amaro potauerūt eū. Et dicit Nico9 de lira ꝙ aliq dn̄t

Nota per tur

252

id factū fuisse ut citi9 xp̄s moreret̄ & sic milites ei9 custodia citi9 expedirent̄ qui debebāt eū custodire quousq; expirasset. Sed ipse Nico9 alit̄ dicit. Nā legitur i quodā libro hebraico q̄ apud eos ītitulat̄ liber iudicū ordīarioꝝ. q̄ q̄a Salomon dixerat ꝓuer. xxxi. Date siccerā merētib9 & uinū his q̄ amaro sunt aīo ut bibant & obliuiscāt̄ egestatis sue. & iō seniores iudeoꝝ statuerāt ut cōdēnati ad mortē daret̄ uinum aromaticū ad bibendū ut facili9 tolerarēt passionē in Hierl̄m autem erāt mr̄one deuote & cōpassiue que hoc uinū & siccerā. i. potū inebriatiuū dabāt ex deuotiōe. Iudei ergo ex nimia crudelitate moti tale uinū datū pro xp̄o & aliis duob9 latronib9 accepūt sibi scd̄m q̄ dictū erat Amos. ii. Vinū dānatoꝝ bibebāt & loco ei9 posuer̄t acetū cū felle mixtū. Talē potū cū gustasset Iesus noluit bibere. nec cōtradicit Marc9 cui9 text9 h3. Et nō accepit q̄a nō accepit ad bibendū sed ad gustandū solū. ut sic īpleret̄ in eo qd̄ dictū ē in psal. Et dederūt in escam meā fel & in siti mea potauerūt me aceto. ¶ Scd̄o multo dolore fatigat9 ē xp̄s ꝓpt̄ cōclauationē qn̄. s. cruce iā pata atq; disposita & ī terra collocata secūdum coēm opinionē exuētes neq̄ illi magno īpetu dn̄m Iesum xp̄m ad terrā ꝓiecer̄t ut clauis eū cōfigerēt. Et l3 euāgeliste nō oīa dicāt q̄a tm̄ eeñlia scribere curauerunt nihilomin9 uerisimilit̄ credere possum9 q̄ ita nudat9 & genuflexus Iesus ut se sup̄ crucē extenderet oculis ad celū leuatis in corde suo dixit. Suscipe scte ē pr̄ eterne me dilectū filiū tuū quē tibi offero in sacrificiū īmaculatū ꝓ salute hūani generis & remissione pctōꝝ. Ecce iā nō offerunt̄ tibi legalia sacrificia hircorum aut agnoꝝ uel filium sed caro īnocētis mei filii tui. ¶ Triginta & tres anni elapsi sunt q̄bus hāc crucē semp̄ aspiciēs in illā mori ꝓ hūani generis redēptione concupiui & desideraui. Tādē ꝓiciēs se sup̄ crucē manus suas & pedes liberalissimo gestu extēdit. Accepunt aūt clauos crucifixores & cōfixerūt eū. Maleoꝝ aūt ict9 & sonit9 audiri poterāt a uirgīe mr̄e cui9 cor clauis ill̄ acutissimis qui man9 & pedes ossa & carnes filii sui rumpebāt cōfigebat̄. Crucifixi sunt etiā cū eo duo latrones quos pleriq; uoluerūt tenere fuisse crurib9 alligatos tm̄. Sed ego dico q̄ fuere cōclauati. Quia ut inq̄t Aug9 sup̄ Io. Pēdentes in ligno clauis ad lignum manib9 cōfixi ꝓducta morte necabāt̄. Scripsit aūt & titulū Pilat9 & posuit super crucē. Erat aūt scriptū. Iesus nazaren9 rex iudeoꝝ. l̄rīs hebraicis grecis & latinis. Vbi querit̄ a doctorib9. Cur hac triplici lingua deo uolēte titul9 ille fuerit scriptus. Et rn̄det Chryso9. Credibile ē multo gētiles simul cū iudeis ꝓpt̄ festū cōuenisse. & iō ut null9 ignoraret nō in una lingua sed ī trib9 scripsit. Et Aug9 dic. Tres lingue ibi p̄ ceteris eminebāt. hebraica ꝓpt̄ iudeos in lege dei gloriantes. greca ꝓpt̄ gētiū sapiētes. latina ꝓpt̄ Romanos multis ac pene oīb9 tūc gētib9 imperantes. Theophilus uero inq̄t. Significat aūt sup̄scriptio triplici sermone

aduerte hec uerba quo se hēant. qm̄ scriptū ē os nō comminuetis ex eo. exodi. 12. et Ioan. 19

ſignata dñm eē regē. practice philoſophice necnō theologice, nā ꝑ latinas lr̄as figurat̄ practica eo ꝙ Romanū īpiū potētiſſimū ſatiſq; officioſū ī expeditiōib⁹ fuit. Per grecas uero ph̄ia figuratur. Greci nāq; erga naturalium ſpeculationē īſudauerūt, demū ꝑ hebraicas theologia portēdit̄. dū iudeis ē credita reꝝ dīnaꝝ agnitio. Dicebāt ergo Pilato pontifices iudeoꝝ. Noli ſcribere. Rex iudeoꝝ ſed q̄a dixit rex ſum iudeoꝝ. Rn̄dit Pilat⁹. Qđ ſcripſi ſcripſi. Milites autē diuiſerunt ſibi ueſtimēta ſua & tunicā mittētes ſortē. Erat autē tunica īcōſutil̄. i. ſine ſutura deſuꝑ cōtexta ꝑ totū ſuꝑ quā miſer̄t ſortes. Et lꝫ Marc⁹ dicat ꝙ ſortes miſer̄t ſuꝑ eis. ſ. aliis īdumētis xp̄i. tn̄ ꝺm Nicolaum de lira. Illud dꝫ ītelligi ꝑ ſynecdochē. i. ſuꝑ aliq̄d eoꝝ. i. ſuꝑ tunicā. ¶ Tertio uexat⁹ ē Ieſus multo dolore quādo crux fuit eleuata a terra & poſita ī foramīe atq; plātata ī qua iā nat⁹ erat fruct⁹ nr̄e ſaluatiōis. anq̄ ī mōte caluarie defigeret̄. In ip̄o aūt motu & eleuatiōe crucis ac plātatione pōdus corporis per tres clauos uel q̄tuor ꝺm quoſdā ſuſtinebatur Iō mēbra illa debilitata īcredibili cruciebāt̄ dolore. Sꝫ & tūc meſtiſſima mr̄ filiū intuēs cōtemptibilē cōfuſibilē deſpectū deformē grādi anguſtia plenū plagis attritū in medio latronū pendentē adiutorio Magdalene & Io. q̄tū potuit cruci ꝓpinq̄ ſe fecit. Vbi mutatā cernēs aſpect⁹ filii ſui uenuſtatē & elegātiā conſiderāſq; q̄ graui ſupplicio detinebat̄ lamētabiles uoces emittebat. Hoc autē exp̄ſſit Io. qn̄ dixit. Stabat aūt iuxta crucē Ieſu mr̄ eius & ſoror matris eius Maria Cleophe & Maria Magdalene. Sed dubiū eſt hic. quia Luce. xxiii. dr̄. Stabant oēs noti ei⁹ a longe. Sed dicit Nico⁹ de lira ſequēdo Augꝰ. in li. de cōſenſu euāgeliſtaꝝ. ꝙ in tāto īteruallo erāt ut & iuxta dici poſſēt q̄a ī cōſpectu ei⁹ p̄ſto aderāt & a longe reſpectu turbe ꝓpinqus circūſtātis cū Cēturiōe & militib⁹. Pretereuntes aūt blaſphemabāt eū mouētes capita ſua & dn̄tes. Vah q̄ deſtruis templū dei & in triduo illud reedificas. Salua temetip̄m. Si fili⁹ dei es deſcende nunc de cruce. Silr̄ & principes ſacerdotū illudētes cū ſcribis & ſeniorib⁹ dicebāt. Alios ſaluos fecit ſeip̄m nō poteſt ſaluū facere. Ieſus aūt in tot ꝑſecutionibus & maledictis dixit uerbū illud ꝑmū ī cruce oīs patīe exēplū. Pat̄ dimitte ill̄ q̄a neſciunt q̄d faciūt. ope implēs qđ uerbo docuit qn̄ dixit. Orate ꝓ ꝑſequētib⁹ & calūniātibus uos. Impropabāt etiā ei latrones q̄ crucifixi erāt cū eo. Lucas uero dicit ꝙ un⁹ tm̄ blaſphemabat quē ali⁹ rep̄hendit. Sed Aug⁹ ī li. de cōſenſu euāgeliſtaꝝ dicit ꝙ Io. loq̄t̄ in plurali ponēs p̄l'ale ꝓ ſingulari ſcđm uſitatū loquendi modū Vel pōt dici ſcđm Hiero. ꝙ ꝑmū uterq; blaſphemauerit. deinde un⁹ credidit in xp̄m & ꝑorē negationē ſequēti ꝯfeſſione emēdauerit. Vn̄ Hiero⁹ ſeq̄t̄. In duobus latronibus uterq; popul⁹ & gētiliū & iudeoꝝ ꝑmo dn̄ꝫ blaſphemauit poſtea ſignoꝝ multitudīe alt̄ exterritus egit penitentiam & uſq; hodie iudeos increpat

blaſphemãtes.hec ille. Dixit ergo latro penitẽs. Dñe memẽto mei dũ ueneris in regnũ tuũ. Reſpiciẽs aũt Ieſus benedict9 h9 latronis cõtritionẽ fidẽ ſpem atq caritatẽ rñdit ei ſcdm uerbũ qd in cruce ꝓtulit.d. Hodie mecũ eris ĩ paradiſo. O felix ꝓmiſſio. O breuis tãte felicitatis adĩpletio. Nullus añ latronẽ hoc uerbum audiuit. Promiſſa ſiqdem fuit pribus & ꝓphis eterna uita p xp̃m ſed nulli ſicut latroni ita breui ſpacio deſignata.

¶ Q in ĩſpectione xp̃s uehemẽt doluit ꝓpt querelationẽ ꝓpt recordationem & ꝓpt cõmendationẽ.

Scdi articuli dolor qrtus.

QVart9 dolor ſcdi articuli dr ĩſpectiõis. Cũ.n.de cruce inſpexiſſet matrẽ aſprimo dolore uulneratũ ẽ cor ei9 & ꝑcipue ꝓpt tria. Primo ꝓpt querelationẽ. ¶ Scdo ꝓpt recordationẽ. ¶ Tertio ꝓpt cõmẽdationẽ. ¶ Primo doluit xp̃s ꝓpt querelationẽ. Audiebat nãq querelas mr̃is ĩgeminãtis & dicentis ſibi uocabulũ illud qd p triginta & tres annos cũ tanta dulcedine utriuſq cõmemorauerat in paſſione uero illud ꝓferebat cũ corde pleno dolore merore & amaritudine Poterat ergo uirgo illa ſanctiſſima lamtari & dicere. Fili mi aĩe mee oliʒ cõſolatio & gaudiũ. nũc aũt gladi9 penetrabilior oĩ mucrone acutiſſimo. Fili mi quẽ nouẽ mẽſib9 in utero tenui quẽ paruo lacte paui quẽ totiẽs ĩfãtẽ & puulũ pãnis ĩuolui in cuna repoſui & amoroſis ãplexib9 ſtrixi ĩt ubera mea & oſculata ſũ. O q̃ infelix mihi & tibi facta ẽ dies iſta Ecqs poterit mederi uulnerib9 doloꝝ meoꝝ. & mitigare anguſtiã miſelle mr̃is tue cũ inſpiciã te filiũ meũ ut leproſuʒ factum qui ſpecioſus eras pre filiis hominũ ut maleficũ & reũ cũ ĩiqs deputatũ? Qui ſanct9 ſanctoꝝ es ut fatuũ & ſtultũ cerno in quo recõditi ſunt oẽs theſauri ſapie dei ut hoſtẽ & oĩm inimicũ q oĩbus affabilis benign9 & hũan9 ſp aſtitiſti. & ſup oĩa uelut oblitũ mei uidue mr̃is tue. Nã ecce iã morieris & nil mihi dicis Ecqd faciam ego ſine te filio meo? Quo diuertã? Ad quẽ cõfugiam? Tu mihi pr̃. Tu mihi frat. Tu mihi blandus fili9 eras. Tu mee diuitie. Tu mee delitie. Tu mea glã. O me deſolatã que tm̃ filiũ in cruce uideo deficere. O amantiſſime fili Loquere mihi mr̃i tue. Loquere ut audiam uocẽ tuã cigneo canore dulciorem. Loquere inq̃ ut ſic ſaltẽ audiẽs uerba tua patientior fiam ad tolerandã que me cruciat p amore tuo penã. Nõ deneges mihi qd poſtulo. Exaudi me & ṽbo tuo cõſolare ne deficiã ĩ hac tribulatione. O fili mi lumẽ oculoꝝ meoꝝ cõdeſcẽdiſti latroni miſericordit loquẽs ei. Acqeſce itaq uoto mr̃is tue. & dic mihi quid factura ſim. Cui me orphanã dereliqs? His aũt uel ſĩlibus querelis pulſabat meſtiſſima mr̃ aures afflictiſſimi filii ſui q nõ minorẽ penã expiebat in mẽte ꝓpt teneritudinẽ mr̃is q̃ ſentiebat in corpore a planta pedis uſq ad capitis uerticẽ uulnerato. Iõ ſm quẽdã deuotũ tacit9 in ſuo corde dicebat carmen illud uulgare

ſiue ei9 ſnīam. Matre mia bñdeta multo te uego afficta. El tuo lacrimare e una ſagitta. Che el cuor mio ha paſſato. Nō piagnere o mr̄e mia. El tuo lacrimare e pena mia. Supporta fin chio ſia da morte reſuſcitato. ¶ Scd̄o doluit chriſtus ꝓpt̄ recordationē. In talib9 nāq; myſteriis recordabat̄ & in ſeip̄o cōferebat.d. O mi mr̄ quō oīa gaudia que de me ſuſcepiſti conuerſa ſunt tibi ī merorē & luctū. Vbi nā ſunt angeli ī mea natiuitate cātātes? Vbi paſtores ad p̄ſepe uenientes? Vbi orietales reges ī cuna me adorātes? Vbi grata p.xxx.&.iii.ānos utriuſq; cōuerſatio & familiaritas? Vbi tot & tāta de me p̄dicata miracula ꝓpt̄ que oīa letabat̄ cor tuū? Heu me núc uides tm̄ filiū tuū factū in deriſum oī populo & abiectiſſimā mortē pati. ¶ Tertio doluit xp̄s ꝓpt̄ cōmēdationē.qn̄ apiēs os ſuū mellifluū dixit ei. Mulier ecce fili9 tu9.ſ. Iohēs euāgeliſta q ſecū iuxta crucē aſtabat. Et ut doc.dn̄t non uocauit eā mr̄no noīe ſed cōi ne ex teneritudīe noīs mr̄ni ſi exp̄meret̄ aggrauaret̄ anım9 ei9. Deinde cōmendās eam diſcipulo dixit Ecce mr̄ tua. Quaſi dicat. Deputo te ad eius obſequiū. Et ex illa hora accepit eā diſcipul9 in ſuā.ſ.curā & diligentiā. O quot doloꝝ aculeis punctū fuit tunc cor uirgineū ex una ꝑte cū mulieris nō mr̄is audiuit uocabulū lȝ ex ꝑte altera aliq̄lr cōſolaret̄ quia fili9 amātiſſim9 ei9 Ieſus eā cōmēdauerat dilecto diſcipulo. Ideo Aug9 ait ſup hoc paſſu Io. Ex illa hora ₰c. Hec nimiꝝ eſt illa hora de qua Ieſus aquā cōuerſurus in uinū dixerat mr̄i. Quid mihi & tibi ē mulier. Nondum uenit hora mea Tunc.n.dīna factur9 nō dīnitatis ſed infirmitatis mr̄eȝ uelut īcognitā repellebat. Nunc aūt hūana iā patiēs ex quo fuerat fact9 hō affectu cōmēdabat hūano. Moralis igit̄ inſinuat̄ loc9 & exēplo ſuo inſtruit p̄ceptor bon9 ut a filiis piis impendat̄ cura parētibus tāq̄ lignū illud ubi erāt fixa mēbra moriētis eſſet cathedra mag̃ri docentis.

¶ Q. xp̄s uehemēt̄ doluit in clamatiōe ꝓpt̄ mundi horrorē ꝓpt̄ ſui cōfuſionem & ꝓpt̄ patris derelictionē.

Tertii articuli p̄m9 dolor.

PRim9 dolor tertii articuli dr̄ clamatiōis.on̄dit enī in clamore ſuo īmenſitatē doloris & potiſſimū ꝓpt̄ tria. ¶ Primo ꝓpt̄ mūdi horrorē. ¶ Scd̄o ꝓpt̄ ſui cōfuſionē. Tertio ꝓpt̄ p̄ris derelictionē. ¶ Primo on̄dit xp̄s īmenſitatē doloris ī mūdi horrore.qn̄.ſ.inſenſibiles creature crudelitatē que in ip̄m fiebat horrentes mō ſuo patiēti Ieſu cōpati uiſe ſunt. A ſexta nāq; hora tenebre facte ſunt ſup uniuerſā terrā uſq; in horā nonā. Et ut Lucas inq̄t. Sol obſcurat9 ē & uelū tēpli ſciſſū ē in duas ꝑtes a ſummo uſq; deorſū & petre ſciſſe ſunt. & terra mota ē Vbi app̄et ꝑturbatio corpoꝝ ſup̄ioꝝ p̄mo.deinde īferioꝝ. Qualit̄ autē fuit illa tūc ſolis eclipſis doctores uarie ſunt opinati. Hiero9 nanq; dixit. q̄ ille tenebre fuerūt facte ꝑ retractionē radioꝝ ſolis dīna uirtute. Origenes autē

De solis eclipsi diuerse opiniones.

dixit ꝙ hoc factū ē ꝑ impositionē nubiū densaꝝ. Sed in hoc magis credendū ē Dionysio ariopagite ꝗ dicit ī epl'a ad Polycarpū hoc fuisse ꝑ interpositionem lune int' terrā & solē sicut fit ī eclipsi solis. Et ibidē dicit ꝙ ipē hͦ uidit tūc exn̄s ī egypto ubi ē aeris puritas. Vidit igit' lunā ab oriēte ascēdētem uersꝰ meridiē & supponētem se soli. Hieroꝰ aūt & Origenes n̄ loquūt' de illa eclipsi asserēdo ꝙ sic fuerit ut dicūt sed ꝙ potuit sic fieri. Quare sequēdo Dionysiū dicimꝰ. ꝙ illa eclipsis nō potuit esse natalis sed miraculosa & hoc multiplicit'. Primo quia lūa erat. xv. & tūc distat a sole ꝑ diametꝝ celi. Eclipsis aūt sol' nō pōt fieri naturalit' nisi tēpore cōiunctionis solis & lune ꝓpt' qd' dicit Dioꝰ ꝙ mirabat' quia nō erat tēpus cōueniēs ad talē cōiūctionē. ¶ Scd'm miraculū fuit ꝗa trāsacta eclipsi lūa rediit ad oriētem ita ꝙ in uespe fuit in oriente sole exn̄te in occidēte & sic orbes eoꝝ sunt ad p̓stinū statū restituti. ¶ Tertiū miraculū fuit ꝗa ꝑs orientalis solis p̓mo fuit obscurata & iteꝝ ultīo illuminata. cōtrario aūt mō fit ī eclipsi naturali Quartū miraculū fuit ꝙ luna fuit īmobilis sub solē ꝑ tres horas. In naturali uero eclipsi cōtinue mouet' sub sole ut etiā refert Chrysoꝰ. ¶ Quintū miraculū fuit ꝗa illa eclipsis abstulit lumē uniuersis ꝑtibꝰ terre lꝫ aliꝗ hoc uelīt ītelligi tantū de terra Iudee. Veꝝtn̄ ut apparet ex dictis Dionysii fuit in egypto fuit ī grecia & fuit Rome & sic in aliis mūdi ꝑtibus. Vn̄ Horosius ait. Cū dn̄s patibulo affixꝰ ē maximo terremotu ꝑ urbē Romā facta saxa in mōtibꝰ scissa maximaꝝꝙ urbiū plurime ꝑtes plus solita concussione ceciderēt. Eodēꝗ die ab hora diei. vi. sol in totū obscuratꝰ ē tetra nox subito obducta terris ē adeo ut stellas tūc diurnis horis uel potius in illa horrenda nocte toto celo uisas fuisse referat'. Eusebius etiam in chronica asserit se legisse ꝙ tūc in Bithinia que ē ī Asia fuit magnus terremotus & maior sol' obscuratio ꝗ̄ ūꝗ̄ fuerit. & ꝙ dies hora sexta ī tenebrosā noctē uersus sit ita ut stelle uiderent' in celo. & ꝙ in Nicea que est urbs Bithinie multas edes terremotꝰ subuertit. De illiꝰ eclipsis miraculo Dioꝰ in epl'a ad Apolophanium ꝗ secū erat in egypto illo tēpore pꝰea sic scripsit. Cū reꝑiꝰ ꝗa & erat notissimū solem pati molestias non debere aio ad te uaste peritie sacrariū. adhuc nescimus tante rei mysteriū. Quid inꝗ̄ speculum doctrine Apolopani his secretis ascribis atꝗ tu mihi ore dīno & nō hūani sensꝰ sermone? O bone Dionysi dīnaꝝ ꝑmu-tationes sunt reꝝ. In historia uero scholastica legit'. ꝙ ph'i ad hoc adducti sūt ut dicerēt. Aut deꝰ nature patit' aut ordo nature ꝑuertit'. De turbatione corporū īferioꝝ clara sunt oīa tm̄ de uelo sciēdū ē scd'm Nico. de lira. ꝙ erat iuxta tēplum int' sanctū & sanctū sanctoꝝ. Cuiꝰ scissio significauit īpletionē ueritatis ī morte christi que latebat in figuris ueteris testi. ¶ Scd'o fuit īmensus dolor xp̄i ꝓpt' sui cōfusionē qn̄ cōsiderabat ꝗ̄ cōfusibilit' patiebat' ꝗa ꝑcedēti dn̄ica ab oī ppl'o

ita uenerabilit᷑ fuerat ſuſcept⁹.Erat etenĩ paſſio ei⁹ ignomĩoſiſſima & deſpecta ualde de qua alias deo dãte ſuo loco dicem⁹. ¶ Tertio ĩmenſ⁹ fuit dolor chriſti ꝑpt᷑ pr̃is derelictionẽ. Iõ clamãs circa horã nonã uoce magna dixit. hely.hely. lamazabathani? Qđ ẽ ĩterꝑtatũ hely.i.de⁹ me⁹.lama.i.q̃re.zabathãi.i.dereliq̃ſti me? Vbi gloſa.dr̃ de⁹ eũ deſeruiſſe in morte q̃a poteſtati ꝑſequentiũ eũ expoſuit.Subtraxit.n.ꝓtectionẽ ſed non ſoluit unionẽ. Quidam autẽ illic ſtantes.ſ. milites Romani ſcđm Hiero.idioma hebraicũ ignorãtes dicebant. Heliã uocat iſte. At & mat᷑ uerba illa audiens & ĩtelligens illoꝝ q̃ uim cõſiderãs undiq̃ experiebatur merorem.

¶ Q xp̃s uehemẽt᷑ doluit in potatiõe ꝑpt᷑ amaricationẽ ꝑpt᷑ pctõꝝ obſtinationẽ ꝑpt᷑ q̃ mr̃is lamẽtationẽ.

Tertii articuli ſcđs dolor.

SCđs dolor tertii articuli dr̃ potatiõis.qñ iteꝝ clamans dixit.Sitio.oblataq̃ fuit ori ei⁹ ſpõgia potu amariſſimo repleta.¶Tũc doluit xp̃s ꝑpter tria.¶Primo ꝑpt᷑ amaricationẽ. Scđo ꝑpt᷑ pctõꝝ obſtinationẽ.¶Tertio ꝑpter mr̃is lam̃tationẽ.¶Primo doluit xp̃s ꝑpt᷑ amaricationẽ q̃a ſpõgia illa ori ei⁹ ſic appoſita amaricauit labia & ei⁹ linguã. Quare iteꝝ clamãs dixit. Conſumatũ ẽ .ſ.totũ iã corp⁹ meũ dolorib⁹ & paſſionib⁹ circũdatũ ẽ.Nã lingua que ſine leſione huc uſq̃ fuerat reſeruata mõ amaritudine ẽ repleta. Vel cõſumatũ ẽ myſtice intelligẽdo op⁹ redẽptionis hũane. ¶ Scđo doluit uehem̃t᷑ xp̃s ꝑpt᷑ peccatoꝝ obſtinationẽ.Nõ enĩ min⁹ ſitiebat pctõꝝ ſalutẽ q̃ corporis ſui ĩ cruce extenſi & fatigati recreationẽ.Dicebat etenĩ ſitio.i.ſalutẽ oĩm q̃a ꝑ oĩbus patior ꝑ oĩbus ſanguinẽ meũ pr̃i offero ꝑ oĩbus morior.Venite ad me oẽs corde compuncti & emẽdatione ac correctiõe ur̃a recreate mẽtẽ meã.O q̃ grauis tũc illi⁹ aĩm dolor urgebat cũ uidebat ĩnumeros eẽ q̃ a peccatis ad pniam nũq̃ redirẽt qb⁹ nec paſſionis ſue uirtus ꝑpt᷑ eoꝝ duritiã eſſet ĩ aliquo ꝓfutura.Vt.n.dñt theologi licet xp̃i paſſio ſufficientiſſima fuerit ꝑ ſalute oĩm,tñ illi⁹ effectũ nõ cõſequũt᷑ illi,q̃ peccata deponere nolũt.Quare cũ oĩb⁹ ꝓſit ſufficiẽt᷑,nõ tñ oĩb⁹ efficient᷑.Vnde ſicut erga xp̃m crudeles fuer̃t illi q̃ eũ potauer̃t felle & aceto,ita pctõres qui ad pniam redire nolũt.Audite illũ audite o peccatrices aĩe. ꝑ uobis clamat amoroſiſſim⁹ Ieſus ꝑ uobis dicit.Sitio.Cur ergo ſaxea corda nõ rũpitis? Cur tam clementiſſimo dño nõ cõpatimĩ.Hinc Ber.ait.Aſcẽdit in altũ crucis ut ab omnibus uideret᷑.uoce magna clamauit ut ab oĩbus audiret᷑.clamori lacrimas addidit,ut ei hõ cõpateret᷑.Qui ad ei⁹ uocẽ nõ excitat᷑.ad clamorẽ nõ cõpungitur. grauior eſt terra & fetidior ſepulchris. ¶ Tertio doluit xp̃s uehem̃t᷑ ꝑpt᷑ mr̃is lam̃tationẽ. Potuit igit᷑ tũc uirgo benigna filiũ audiẽs ĩ cruce dñtẽ. Sitio. multis ſingultibus lacrimis ac ſuſpiriis dicere.Heu heu me. Quid uideo? Quid audio? O uniuerſe

251

Nota ſupra Heli, eli etc.

Paſſio xp̃i quare nõ oĩbus prodeſt.

Prodeſt oĩb ſufficienter nõ tamẽ oĩbus efficienter.

D. Bernardi pulch[rum] dictum

Optima commendatio B. Marię erga filium uide per tot[um].

255

creature celi & terre admiramini pauptatē filii mei. Ipe.n.q diuitatⁱˢ sue potētia saciat angelos pascit etiam ꝓuidētia sua uolucres celi & pisces maris bestiasq; ac uniuersa pecora cāpi atq; hoib⁹ cūctⁱˢ quottidianū panē distribuit clamat ī cruce sitio & denegatᵘʳ sibi paululū aque īmo tribuitᵘʳ sibi pot⁹ amarissimus. O fili fili fili mi amorosissime. Cur tibi de meo pectore lac illᵈ porrigere nō ualeo qᵈ totiēs dū puul⁹ eras suxisti? O fili mi. Cur nō possum tibi ministrare in cruce sitienti cibū & potū quē colo & acu ita diligentᵉʳ dū ī etate infātili eras acqrebā? Poterat etiā tūc illa feruentissima Magdalena & ipa flendo dicere. O mgr̄ care. O mgr̄ bone. Et cur ego indigna tua discipula in hac tanta necessitate tibi subuenire nō possum? O dānata seuitia iudeorū. Cur tanto furore inflāmaris aduersus dn̄m & mgr̄m meū? Que oia ipi dn̄o Iesu ad dolorē accedebāt.

¶ Q; xp̄s uehemēᵗ doluit cognoscēs generalē scādalizationē. iudeoꝝ igratitudinē. & mltoꝝ icōpassionē. Tertii articuli terti⁹ dolor.

TErti⁹ dolor tertii articuli dr̄ cognitiōis. Doluit etiā sūmope Ies⁹ noster amorosissim⁹ ꝓpᵗ suā sciētiā & cognitionē. Quia ut inqt sapiēs ecclesiastes pmo. Qui addit sciām addit & dolorē. Et lʒ oia xp̄s cognosceret presentia pterita & futura. ueꝝtñ in cruce posit⁹ cognoscebat & cōsiderabat pcipue tria unde tristabatᵘʳ atq; dolebat. Primo generalē scādalizationē. Secūdo iudeorum igratificationē. Tertio multoꝝ icōpassionē. ¶ Primo cognoscebat generalem scādalizatiōeʒ. Videbat utiq; q uirgie mr̄e dūtaxat excepta in qua sola ut doct. dn̄i remāsit fides dīuitatis sue ceteri oēs a fide defecerāt. Nā apl̄i & oēs discipl̄i uidētes ignomiaʒ crucis putauerīt eū puꝝ hoieʒ & nō deū. ¶ Scdo cōsiderabat xp̄s & cognoscebat iudeoꝝ ingratificationē de quoꝝ igratitudie dolens ī seipo dicebat illud qᵈ eccl̄ia hodie decātat. Popule me⁹ qd feci tibi aut in quo contristaui te? rn̄de mihi. Ego ꝓpᵗ te flagellaui egyptū cū pmogenitis suis & tu me flagellatū tradidisti. Ego te eduxi de egypto demerso Pharaone ī mare rubrum & tu me tradidisti pncipibus sacerdotū. Ego an̄ te piui in colūna nubis. & tu me adduxisti ad ptoriū Pilati. Ego te paui manna p desertū. & tu me cecidisti alapbis & flagellˡ. Ego dedi tibi sceptꝝ regale. & tu mō capiti meo coronā spineā. Ego ꝓpᵗ te Chananeoꝝ reges pcussi. & tu pcussisti arūdine caput meum. Ego te exaltaui magna uirtute. & tu me suspendisti ī patibulo crucis. ¶ Tertio cognoscebat & considerabat xp̄s ī cruce mltoꝝ icōpassionē. Sciebat etenī quotquot futuri erāt q nō solū sibi cōpati nō debebāt ueꝝ etiā & crucē ipam & passionem ipius forent derisuri. Verbū nāq; crucis ut apl̄s inqt pereūtibus qdem stultitia ē. O quot inumerabiles ut sic dicā uiri & mulieres intᵉʳ xp̄ianos repiunᵗᵘʳ q hodie passionē xp̄i recolētes nec mīma pietate flectunᵗᵘʳ. nec curant dare operam ut in

Lamentū xp̄i, qd nemo in sua passione sibi compatitur. nota per totum usq. in fine.

cōmemoratione tāti mysterii & si nō oculis corporis saltē oculis mētis fleant & lacrimēt. Quīimo multi sunt q aut luxuria aut auaritia aut supbia excecati dn̄m Iesum xp̄m hn̄t i derisū. rurs9 sibi crucifigētes filiū dei. p qb9 oib9 ip̄e mitissim9 dn̄s sua caritate dolere attrahebat̄ uehemēter.

¶ Q xp̄s uehemt̄ doluit dū iclinato capite emisit sp̄m. & de lamentatione matris eius. Tertii articuli dolor q̄rtus.

QVart9 dolor tertii articuli dr̄ sepatiōis. Doluit dn̄s Iesus xp̄s dū clamās ad p̄rem dicēs. In man9 tuas cōmendo sp̄m meū iclinato capite tradidit sp̄m. Vbi Cryso9 ait. p hoc q moriēs uocē emisit magnā aptissime se uerꝝ deum esse oñdit. Qm̄ hoies cū moriūt̄ uix tenuē uocē emittere pn̄t. Caput aūt inclinauit ut ex mō moriēdi oñderet q moriebat̄ ex obediētia p̄ris. Compbata aūt fuit ueritas mortis ei9 ut pꝫ ex textu euangelii. Iudei. n. qm̄ parasceue erat. i. dies ueneris in cui9 uespera incipit solemnitas sequentis sabbati ut non remanerēt in cruce corpora sabbato. Erat. n. m agn9 dies ille sabbati & pp̄t se & pp̄t pasce solēnitatē Rogauerūt Pilatū ut frāgerent̄ crucifixoꝝ crura & de cruce tollerent̄ eoꝝ corpora. Venert̄ ergo milites & fregert̄ crura latronū. Ad Iesum autem cū uenissent ut uidert̄ eū iā mortuū non fregerūt ei9 crura. Sed un9 militum lancea lat9 ei9 aperuit. & cōtinuo exiuit sanguis & aq̄. Sanguis ad nr̄am redēptionem. Aqua ad pc̄tōꝝ ablutionē. Sciēdū tn̄ scd̄m Tho. iii. pte. q. lxvi. ar. iiii. in rn̄sione ad tertiū argum̄tū. q aqua illa nō fuit humor fleumatic9 ut qdā dixert̄ sed aqua miraculose egrediēs a corpore mortuo. sicut & miraculose pdiit sanguis ad compbandā ueritatē dn̄ici corporis cōtra Manicheoꝝ errorē ut. s. p aquā que ē unū ex q̄tuor elem̄toꝝ numero. corp9 xp̄i uere fuisse compositū ex q̄tuor elementis. Per sanguinē uero oñderet̄ eē cōpositū ex q̄tuor humorib9. Itaq post tot labores cruciat9 & penas rex angeloꝝ & dn̄s in crucis supplicio fuit extictus. O quale nouū. Quo merito p amore & pietate tāti dn̄i oēs hoies lugere debent senes & iuuenes mulieres & uiri. Moueri siqdē debēt eoꝝ corda cū intuent̄ mortuū inter latrones benignū Iesum & m̄rem semiuiuā int̄ brachia Magdalene & Iohis ac aliaꝝ mulieꝝ deuotaꝝ cadentē. O q̄ dur9 eēt q tē p aret a lacrimis uidens uirginē illā iuxta crucē interfectū filiū lam̄tantē. P uto q p̄ lacrimis & clamoribus p̄cedentib9 rauce facte fuerāt fauces ei9. Tn̄ uoce qua poterat clamās dicebat. O fili mi uita angeloꝝ qūo extinct9 es & ampli9 nō loqueris. O fili mi lumē oculorū meoꝝ. Quis mihi det ut moriar p te? O fili mi in cui9 cōceptu ptu & ortu tantā suscepi leticiā. qūo oia mihi uersa sunt in tristitiā. O p̄r eterne defleo & plango unigenitū filiū tuū ac meum. & p̄ dolore q̄si deficio. Adiuua me & quasi dolore mortue mihi succurre. O Gabriel angele. Et ubi sunt uerba que mihi dixisti?

252

Eius exiuit sang et aqua

Med. deuot. super lament. B. M. V. iuxta crucem. nota uirginis

256

Dixisti nāq; mihi aue.i.sine ue & hodie circūdedērt me angustie undiq;. Dixisti mihi q erā plena grā & hodie plena sum tot tribulationibus. Dixisti mihi q erā in mulierib9 bñdicta & hodie sū a iudeis maledicta. Dixisti mihi q erat benedict9 fruct9 uētris mei. & ecce fact9 ē hodie crucis maledictū. O me miseram tot penis atrocissimis agitatam. Fleuit ergo hodie xp̄s saluator nr̄ in cruce. Fleuit mr̄ eius Maria pctoꝝ oīm aduocata. Fleuit Magdalena. fleuit Iohes. fleuit Petr9. fleuere discipli ceteri. fleuit sol dū obscurat9 ē. fleuit terra dū cōtremuit. fleuit tēpli uelū dū scissū ē. fleuerūt saxa dū sunt scissa. fleuere sepulchra dum sunt apta. Plange ergo & tu o pple xp̄iane. & dū passionem xp̄i commemoras age ei quas potes totis uiribus grās ut sic ipe pticipes nos efficiat meritis sanctissime passionis sue q cū pr̄e & .s.s. uiuit & regnat de9 p imortalia scloꝝ scla. Amē.

¶ Sabbato sancto de sepultura corporis xp̄i & ei9 morte quā semp animo reuoluere debemus. Sermo .lxx.

ERat.n.magn9 dies ille sabbati. Scribunt hec uerba Io. ix.c. Deuotissimus hic dies sabbati pia deuotiōe a nobis ē recolēd9 in quo dñi nostri Iesu xp̄i mors occurrit nō imerito cōtemplāda. Dixim9 nāq; i pcedenti sermone q̄tis dolorib9 agitat9 xp̄s crucē p nobis cōscēdit. Ibiq; tradidit spm. nūc uero ad declarāda sue mortis mysteria dirigend9 est stil9. Neq;.n.quicq aut deuoti9 aut cōueniēti9 meditari hodie fideles possent. Propterea magn9 dicitur dies iste sabbati non solū scdm lrale itellectū iudeoꝝ ueꝝ etiam scdm mysticum spūalemq; itellectū. Magnificauit.n.illū xp̄s bñdict9 p mortē & sepulturā suā de qua loqui uolētib9 tria mysteria se ingerūt declarāda.

¶ Primū ē ex pte carnis
¶ Scdm ex parte anime.
¶ Tertiū ex pte sepulture.

¶ An caro xp̄i fuerit mortua. & an fuerit a dīnitate separata & utꝝ p mortē carnis sit mors attribuēda psōe Vbi. Caplm.i.

PRimū mysteriū declarādū de morte xp̄i est ex pte carnis circa quā tripliciter dubitare cōtingit. ¶ Primo circa mortificationē. ¶ Scdo circa separationē. Tertio circa attributionē. ¶ Primo cōtingit dubitare circa mortificationē. Vtꝝ.s.per sepationē aie a corpore xp̄i caro ei9 fuit mortua. Et q sic p3 quia i symbolo dr̄ de xp̄o q mortu9 ē & resurrexit. Et hº cātat ecclia cū dic. Ipe.n.uer9 ē agn9 q abstulit peccata mūdi. q mortē nr̄a3 moriēdo destruxit & ui.re.repauit Dn̄s aūt Boñ.di.xxi.tertii dicit. Q caro illa fuit mortua eo q caruit usu & complemēto uite. Res.n.corporalis nō ē uiuificabilis nisi ab aliq forma spūali ipsa3 cōplēte & sibi pportionabili. Qm̄ ergo in ip̄a sepatione aie caro xp̄i caruit h9i forma iō uere mortua fuit. Et q̄uis hr̄et dīnitatē unitā non tñ ab ea uiuificabat nō ppt defectū a pte uiuificātis sed pter improportionē a parte uiuificabilis.

¶ Sc͂do cõtĩgit dubitare circa ſeparationẽ.utꝝ.ſ.in morte caro xp̃i fuerit a diui
nitate ſeꝑata.Et reſpõdẽt doc.ꝙ nõ.Vnd̾ Leo p̃p̃ i ſermõe iq̃t.Tãta ẽ unio dei
& hoĩs ut nec ſupplicio poſſet dirimi nec morte diſiũgi.Et Augꝰ cõtra Felicia-
nũ.Chriſtꝰ i ſupulchro carnẽ ſuã nõ deſeruit Que uerba magr̃ ſen.ponit in lit-
tera di.xxi.tertii.q̃re aũt nõ fuit dĩnitas a carne ſeꝑata ſc͂d̾m Boñ.põt eſſe ratio
triplex uidelicet liberalitas ex ꝑte aſſumẽtis.dignitas ex ꝑte aſſumptibil̾ & uti
litas ex ꝑte aſſumptionis.liberalitas inq̃ ex ꝑte aſſumẽtis ꝗa quãdo deꝰ dat ali
qd̾ donũ nõ ſubtrahit illud ſine culpa.Si ergo nulla culpa ĩteruenit nõ decuit dĩ
nã liberalitatẽ carnẽ quã ſibi liberaliter uniuerat a ſe ſeꝑare.Dignitas etiam ex
ꝑte aſſũptibil̾ fuit i cã ꝗa ſicut caro illa ꝓpt̾ ſui dignitatẽ nõ debuit uidere cor
ruptionẽ ita nec ip̃am decuit a uerbo ſeꝑari.Vtilitas aũt ex ꝑte aſſumptiõis ad
hoc ip̃m faciebat Ad hoc.n.fiebat illa unio dĩnitatꝭ ad humanã naturã & carnis
ad aĩam ut ꝓcuraret̾ nr̃a ſalꝰ.& qm̃ ſeꝑatio aĩe a carne ordĩabat̾ ad hoc ut noſtra
ſalꝰ ꝓcuraret̾.ſeꝑatio aũt carnis a dĩnitate ad nihil utilis erat iõ firmit̾ ẽ tenẽdũ
ꝙ nũq̃ dĩnitas fuit a carne illa ſanctiſſĩa ſeꝑata ¶ Tertio cõtingit dubitare cir-
ca attributiõeꝫ.Vtꝝ.ſ.ꝓpt̾ mortẽ carnis ſit mors ꝑſõe ṽbi attribuẽda.Et rñdẽt
doc.theologie ꝙ abſq; dubio cõcedẽdũ ẽ filiũ dei ꝑ nobis fuiſſe mortuũ ꝑ ut in
ſymbolo dr̃.Qd̾ etiã Ambroꝰ exp̃ſſe teſtat̾.d. Tantũ fuit pc̃m̃ nr̃m ut ſaluari
nõ poſſemꝰ niſi unigenitꝰ dei filiꝰ moreret̾ ꝑ nobis debitoribꝰ mortis.hoc autẽ
ſibi uere attribuit̾ nõ ſc͂d̾m naturã dĩnã ſed ſc͂d̾m hũanã nõ ꝑ eeñam aut ꝑ inhe
rentiã ſed ꝑ idiomatũ cõicationẽ. & hoc in nullo derogat dĩne dignitati & mul-
tũ cũſonat pietati.Nullũ.n.uerbũ maioris dignatiõis & clementie reſonare põt
in auribus cordis nr̃i q̃ ꝙ unigenitꝰ dei filiꝰ ꝑ nobis ſit mortuus.qd̾ ut p̃dictũ eſt
ĩtelligi dꝫ nõ ſc͂d̾m naturã dĩnã ſꝫ hũanã ꝑ idiomatũ cõicatiõeꝫ ꝗa ut inq̃t Augꝰ
qué magr̃ inducit in textu.Si q̃s dixerit atq; crediderit deum paſſum anathã ſit.

¶ An anima xp̃i fuerit a carne ſeꝑata etiã ſeꝑata dĩnitate.& an pꝰ iſtãs ſeꝑa-
tionis ſit effecta ĩpaſſibilis & an ex benignitate deſcẽdit ad iferos. Ca.ii.

SCd̾m miſteriũ declarandũ de morte xp̃i ẽ ex ꝑte aĩe. Circa quã adhuc
cõtingit triplicit̾ dubitare ¶ Primo circa ſeꝑabilitatẽ. ¶ Sc͂do circa ĩpaſſi
bilitatẽ. ¶ Tertio circa benignitatẽ ¶ Primo cõtĩgit dubitare circa ſeꝑabilitatẽ
An.ſ.aĩa xp̃i a carne ſeꝑata fuerit etiam ſeparata diuinitate. Et reſpõdet magr̃
ſen.quem ſequũt̾ ceteri theologi di.xxi.ꝙ ſicut nunq̃ fuit dĩnitas ſeꝑata a carne
ita nec ab aĩa.Vñ Io.Dama.inq̃t. Si mortuꝰ ẽ ut hõ & ſancta illa aĩa ab eius cor
pore diuiſa ẽ,dĩnitas tñ inſeꝑabilis ab utroq; ꝑmanſit. Rõ aũt huiꝰi inſeꝑabilitꝭ
ſc͂d̾m Boñ.põt eſſe triplex.Prima ꝗa deũ nõ decebat q̃ indiſſolubili mr̃imonio
aĩam illã ſibi copulauerat.Vñ ſicut nõ decet uirũ reliquere uxorẽ ſic non decuit

uerbũ ab aĩa separari. ❡ Scd̃a rõ ẽ qa ñ nobis expediebat eo ꝙ si facta fuisset se
paratio a : illa nõ habuisset potẽtiã ad eperiẽdũ gen⁹ captiuũ nec mediatricis
effectũ ad recõciliãdũ & neutꝝ erat nobis expediẽs. ❡ Tertia rõ ẽ qa aĩe illi non
cõgruebat. tũ qa erat ĩnocẽtissima. tum qa erat beatissima. qa. n. beatissima erat
nolebat a uerbo separi & qa ĩnocẽtissima nõ poterat cõtra uolũtatẽ suam separi
ab eo qa aĩa punita fuisset sine culpa. Hic Dama. ait. Anathema sit q dĩc uerbũ
deposuisse qd̃ semel assumpsit. Sed cõtra hoc aliq instant obiiciẽtes illud Io. x.
Potestatẽ habeo ponẽdi aĩam meã & iteꝝ sumẽdi eã. Ergo si iste sermo ẽ psõe
fili dei. uidet̃ ꝙ filius dei aĩam deposuit in morte. ergo in morte aĩa fuit a uerbo
separata. Ad hoc rñdet Aug⁹. ꝙ uerbũ illud est psone filii dei rõe carnis assum
pte. Erat. n. in potestate eius separe aĩam a corpore & iteꝝ corpori illã reunire.
Iõ aliud ẽ ibi deponẽs. aliud unde deponit. deponẽs ẽ uirt⁹ dĩna. unde deponit
ẽ corp⁹. ❡ Scd̃o cõtingit dubitare circa impassibilitatẽ. utꝝ aĩa xp̃i p⁹ instãs se
patiõis ĩpassibilis sit effecta. Ad qd̃ rñdet Boñ. ubi sup̃ ꝙ ex certitudine aucto
ritatis hoc nõ ẽ determinatũ. sicut etiã mag̃r tãgit ĩ. iii. di. xviii. ueꝝ tñ ꝓbabile ẽ
& rõi magis cõsonũ. ꝙ stati p⁹ sepationẽ habuit ĩpassibilitatẽ. Si. n. nõ patiebat̃
aĩa xp̃i nisi dispẽsatiue & ꝑpt̃ nr̃am salutẽ si iã nõ erat tẽp⁹ & loc⁹ merẽdi iam
anima xp̃i nõ debebat nec poterat pati nec solũ de aĩa xp̃i ꝓbabile ẽ ꝙ statim
post sepationẽ a corpore facta sit ĩpassibilis sed etiã de q̃libet aĩa uiri sancti in
qua nõ repit̃ reatus alic⁹ peccati. Et si diceret̃ cur caro xp̃i nõ fuit ĩpassibil̃ facta
ante resurrectionẽ sicut & aĩa. Respondet Boñ. ꝙ hoc fuit ex duplici cã. Prima
qdẽ qa anima ꝓpĩquior erat gl̃ie q̃ caro. Erat. n. beata scd̃m aliq̃ sui partẽ. Scd̃a
uero causa qa dilatio ĩpassibilitatis in carne faciebat ad fidei nr̃e cõfirmatiõem
uidelꝫ ut oñderet̃ xp̃s ueracit̃ pass⁹ & mortu⁹ fuisse. nõ sic dilatio ĩpassibilitatĩ ĩ
aĩa iõ magis dilata fuit impassibilitas corporis q̃ ĩpassibilitas aĩe ex dispẽsatiõe
diuina. ❡ Tertio cõtingit dubitare circa benignitatẽ. utꝝ. s. ex benignitate aĩa
xp̃i descẽdit ad iferos. Et ꝙ sic pꝫ qa in symbolo apl̃oꝝ dr̃. Descẽdit ad inferos
& act. ii. Hunc deus suscitauit solutĩ dolorib⁹ inferni. Et Io. Dama. ait. Descẽdit
ad inferna aĩa deificata ut queãdmodũ his q in terra sunt ita & his q in tenebrĩ
& umbra mortis sedẽt suplucescat. ❡ Sciẽdum tñ scd̃m Boñ. di. xxii. tertii li. ꝙ
nomine ĩferni aliqñ ĩtelligit̃ pena. aliquãdo loc⁹ pene. & scd̃m hoc dupliciter
põt aliqs dici descẽdere ad inferos. aut qa descẽdit ad penã. aut qa descendit ad
locũ pene. ꝑmo mõ nõ cõuenit xp̃o. in eo. n. nõ fuit pena dãni. nec fuit pena sẽ
sus. scd̃o mõ cõpetit xp̃o. Descendit. n. q̃tum ad illã ptem in qua erãt illi q deti
nebãt̃ merito peccati ꝑmi parẽtis que qdem ps consueuit limbus appellari. Ad
illã inq̃ partem descẽdit nõ cõpulsus necessitate sed sua uoluntate & potestate

Rō aūt q̃re uoluit deſcēdere ad eripiendos illos q̄ detinebāť ibi compediti cum
etiā poſſet facere hoc nō deſcēdēdo fuit duplex.uidelicet ꝑpť cōſolatiōeꝫ uin-
ctoꝝ & ꝑpť cōfuſionē eduerſarioꝝ.ꝑpť cōſolationē uinctoꝝ. q̄a magna fuit eis
cōſolatio de pñtia ip̄i⁹ aīe Ieſu xp̄i & maxīa fuit dignationis oñſio in hoc ꝙ ipſe
ꝑſonaliť uoluit deſcēdere ad eos.Fecit etiā hoc ꝑpť cōfuſionē aduerſariorū ut
ip̄i demones cōfūderenť ex ſua pñtia.& ſicut uicerat eos in terra in natura aſſū-
pta ſic aīa ei⁹ de eiſdē triūpharet ap̄ īferos de eiſdē ip̄os īuitos expoliādo. De-
ſcendit itaq̧ illa aīa ad cōſolādos ſanctos p̄res ad letificādos & beatificādos .ui
derūt nāq̧ q̃primū illis ſe pñtauit dīnitatē ei⁹. Vnde in loco infernali exiſtētes
habuerūt ꝑadiſum & aptā dei uiſionē que nō ē aliud q̃ uita eterna. Sed adhuc
q̄s querere poſſet utꝝ aīa xp̄i morā cōtraxit in īferno uſq̧ ad horā reſurrectiōis
Et reſpōdꝫ Bon. & Ric.ubi ſup̄ & Tho.iii.ꝑte.q.liii.Q̄ ſicut xp̄s ut nr̄as penas
in ſe ſuſciperet uoluit corp⁹ ſuū ī ſepulchro poni ita etiā uoluit aīam ſuā ad īfer
nū deſcēdere corp⁹ aūt eius māſit in ſepulchro per diē integꝝ & duas noctes ad
cōprobādā ueritatē mortis ſue. Vnde etiā tātundē credendū ē aīam ei⁹ fuiſſe in
inferno ut ſimul aīa ei⁹ educereť de īferno & corp⁹ de ſepulchro.Ex quo Aug⁹
.xviii.li.de ci.dei.c.xliiii.ait.ꝓpheta ī uētre ceti triduo fuit & tñ illū ſignificauit
in profundo inferni triduo futuꝝ q̄ dñs ē oīm ꝓphaꝝ. Et in li. de fide ad Petrū
de anima xp̄i loquēs dicit.Ip̄a de inferis die tertio reuertēte idē de⁹ ſcđm carnē
qua in ſepulchro iacuit de ſepulchro reſurrexit.Sed nonnulli arguunt q̄a Luce
.xxii.xp̄s dixit latroni.hodie mecū eris in ꝑadiſo.ergo uideť ꝙ aīa xp̄i illa die q̃
mortu⁹ ē fuit in ꝑadiſo & ſic deſcēdens ad infernū nullā moram ibi cōtraxit.Ad
qđ rñdet Aug⁹ exponēs ūbū p̄dictū. ꝙ noīe paradiſi nō intelligiť ibi loc⁹ em-
pirei nec loc⁹ ꝑadiſi terreſtris ſed ip̄a aperta & clara uiſio ip̄ius dei.De hoc uero
deſcēſu xp̄i ad inferos ſic pulchre loq̄ť Aug⁹ in quodā ſermone.Mox ut chriſt⁹
ſp̄m tradidit unita ſue dīnitati aīa ad infernoꝝ ꝓfūnda deſcēdit.Cūq̧ tenebra-
rū terminū q̃ſi q̄dē dep̄dator ſplēdid⁹ ac terribilis attigiſſet aſpicientes eū ip̄ii
ac tartaree legiones territi īq̄rere ceꝑunt.d. Vñ eſt iſte tā fortis.tā terribilis.tā
ſplēdid⁹.tā p̄clar⁹? Mūdus ille q̄ nobis ſubdit⁹ fuit nūq̄ nobis talē mortuū mi-
ſit.nūq̄ inferis talia munera deſtinauit.Quis ergo iſte q̄ ſic intrepid⁹ nr̄os fines
īgrediť & nō ſolū nr̄a ſupplicia nō uereť.ueꝝ etiā & alios de uinculis nr̄is abſol
uit? Ecce ip̄i q̄ ſub noſtris ſolebāt ſuſpirare tormētis īſultāt nobis de ꝑceptione
ſalutis.Et nō ſolū iā nihil uerēť ſed inſuꝑ nobis minanť.Nūq̄ hic ſic mortui ſuꝑ
bierūt nec aliq̄n ſic leti potuer̄t eſſe captiui.Vt q̄d huc iſtū adducere uoluiſti.o
p̄nceps nr̄? Periit oīs letitia tua in luctū cōuerſa ſunt gaudia tua. dū tu chriſtū
ſuſpēdis in ligno ignoras q̃ta dāna ſuſtineas ī īferno. Poſt iſtas crudeliū uoces

infernaliũ ecce inumerabiles sctōꝝ pp̄ri lacrimabili uoce clamabant. Aduenisti redēptor mūdi aduenisti quē desiderātes quottidie expectabam⁹. Descēdisti ꝑ nobis ad inferos noli nobis deesse cū reuersus fueris ad supos. Ascende domine Iesu inferno spoliato & auctorē mortis suis uincul̄ irretito & redde iam letitiam mūdo. Succurre inqūt iam scenas extīgue penas & miserando resolue captiuos dū hic es absolue reos cū descēderis defende tuos. hec ille. O q̄ ingēti letitia aīarū ī limbo exn̄tiū tūc mētes ꝑfuse sunt cū uiderīt benignissimū Iesū tādiu expectatū tādiu desideratū tādiu deniq; acclamatū. Viderīt inq̄ aīaꝫ ei⁹ & diuinitatē cui erat unita. uiderūt xp̄m redemptorē mediatorem & glorificatorem suū. neq; loc⁹ ille etiā luce corporali ex p̄ntia aīe xp̄i illustrat⁹ ut Ric. dicit erat eis ampli⁹ penosus. Expectauerūt ergo ut p̄dictū ē aīe ille sancte cū summa letitia ī eodē loco tēpus resurrectionis xp̄i.

¶ Qualit̄ xp̄s depositus fuit de cruce. & de afflictione m̄ris ei⁹. necnō & de ei⁹ sepelitione. Capl̄m. iii.

TErtiū mysteriū declarādū de morte xp̄i ē ex ꝑte sepulture. Ad quā pie uolētes attēdere tria cōsiderare debem⁹. ¶ Primo subuētionē ¶ Secūdo afflictionē ¶ Tertio sepelitionē. ¶ Primo cōsiderare debem⁹ subuētionē qualit̄ .s. Ioseph ab Aramathia & Nicodem⁹ licentia a Pilato obtēta deposuerīt xp̄m de cruce. Ipsi. n. q̄ erāt discipuli occulti Iesu ferētes secum istrumēta uenerīt ad crucē ad cuius pedes iacebat mesta m̄r cū Maria Magdalena & Maria Iacobi & m̄re filioꝝ Zebedei & euangelista Ioh̄e ceterisq; mulierib⁹ que secute fuerant Iesum a Galilea ministrātes ei ut Mathe⁹ refert. Cū aūt Ioseph & Nicodem⁹ uirginē reuerēt̄ salutassent lacrimātib⁹ oculis ei dixerunt. Venimus o m̄r mesta ut filiū tuū & mḡrm n̄rm deponam⁹ de cruce recōdam⁹q; ut moris ē honorifice in sepulchro. O pietas cōmendabilis hoꝝ uiroꝝ nobiliū. O deuotio digna laudū Ioseph ab Aramathia q̄ a Pilato petiit ut sepelire posset preciosum corp⁹ Iesu Sꝫ si q̄s quereret q̄re ꝑ h⁹i licētia null⁹ ex. xii. accessit sꝫ solū iste Ioseph. R̄ndet Chryso⁹ q̄ null⁹ audebat sicut iste q̄ insignis iudeoꝝ erat & Pilato not⁹. Dicebat̄ etiā ille Ioseph ab Aramathia ex quo iā dixerat ut ait Beda ipsa est ciuitas que ꝑmo. Re. dr̄ Ramatha de qua fuit Samuel. ¶ Scd̄o cōsiderem⁹ afflictionē surgēs Maria m̄r cū anxietate multa brachia extendebat ut dilectū filiū tāgere posset. Et cū auulsi fuerīt claui de manib⁹ & pedib⁹ suscepit cū cōtristantiū auxilio eū int̄ brachia sua indeq; in terrā positū adorabat eū. Deinde cū multa caritate dolore mixta cōtractabat sua sanctissima membra tāgebat caput & spineā coronā extrahebat ab illo. osculabat̄ illud multiplicit̄ ꝑforatū & cruore respsuꝫ atq; dicebat. O caput dignū diademate & corona impiali q̄ turpit̄ coronatum te

uidi hucuſqꝫ corona ſpinea.inſpiciebat liuidā faciē & in illā merēs & ruēs oſcula
bat̃ eā atqꝫ ſubdebat. O decora facies & ſpecioſa nimis ex qua ꝑ tot ānos tantū
gaudiū ſuſcepi qūo facta es ut leproſa.Suſcipiebat deinde ꝑforatas manus amo
roſe oſculās illas referēs ſemꝑ piiſſima uerba cōpatiēde querele.Sic etiā & latꝰ
apertū tāgebat manu oſqꝫ illi applicabat. Fili īgēs mi ꝗ dira fuit crudelꝭqꝫ manꝰ
illa que te lācea ꝑforauit nec puto poſſet aliqˢ plene inueſtigare ꝗlr uirgo de-
poſitū de cruce filiū dolent̃ lamtabat̃.Magdalena etiā & Ioh̄ Ioſeph & Nicode
mꝰ ceteriqꝫ aſtātes ꝓ cōpaſſione flebāt & ipi. ¶ Tertio cōſideremꝰ ſepelitionē
ꝗlr hora cōpletorii iā īminēte Ioſeph & Nicodemꝰ inſtabāt ut corpꝰ ſepeliret̃.
Quare Nicodemꝰ ꝓtulit mixturā mirre & aloes ꝗi libras cētū & lꝫ tali unctiōe
a putrefactiōe cōſeruatia xp̄s nō īdigeret qm̄ corꝰ eiꝰ corrūpi nō poterat nec de
bebat.tn̄ Nicodemꝰ hoc nō ītelligēs ex deuotiōe ſua ad ungendū corꝰ xp̄i tulit
unctionē ꝑdictā.Accepūt ergo corꝰ Ieſu & ligauerūt cū lītheis.i.pānis lineis in
uuluerūt cū aromatibꝰ ſicut mos ē iudeis ſepelire.erat aūt in loco ubi crucifixꝰ ē
ortꝰ & ī orto monumētū nouū ī quo nōdū qſꝗ poſitꝰ fuerat.Ibi ergo ꝓpt̃ paſce-
uē iudeoꝝ qa iuxta erat monumētū poſuere Ieſū. que oīa in myſterio facta ſunt.
Nā ut inqt Tho.ſepeliri uoluit xp̄s rōnabilr̃. Prīo qdē ad cōprobandā ueritatē
mortis.nō enī aliqˢ in ſepulchro ponit̃ niſi q iā uere mortuꝰ ē.Vn̄ Pilatꝰ ut h̄et̃
Marci.xv.anꝗ cōcederet xp̄m ſepeliri diligēti inqſitiōe cognouit eū eē mortuū
Sc̄do qa ꝑ hoc ꝙ xp̄s de ſepulchro reſurrexit dat̃ ſpes reſurgendi ꝑ ip̄m his qui
ſunt ī ſepulchro ſm̄ illud Ioh̄.v. Oēs q ī monumētis ſunt audiēt uocē filii dei &
q audierit uiuēt. Tertio ad exēplū eoꝝ qui ꝑ mortē xp̄i ſpūalr̃ moriūt̃ peccatis
q.ſ.abſcōdunt̃ a cōturbatione hoīm.Vn̄ dr̃ Col.iii.Mortui eſtis & uita ur̃a ab-
ſcondita ē cū xp̄o. Modꝰ etiā ſepeliēdi rōabilis fuit.nā ī orto ſepultꝰ ē ad deſig
nandū ꝙ ꝑ mortē & ſepulturā ip̄ius liberamur a morte quā incurrimꝰ ꝓpt̃ pec-
catū Ade ī orto ꝑadiſi cōmiſſū. In aliena etiā poſitus ē ſepultura ut dicit Augꝰ
in quodā ſermone qa ꝓ aliena moriebat̃ ſalute & etiā ꝓpt̃ abūdantiā pauꝑtatis
ꝓ nobis ſuſcepte. Nā q domū in uita nō habuit ut Theophilus refert pꝰ mortē
quoqꝫ ī alieno ſepulchro recōdit̃ & nudꝰ exiſtēs a Ioſeph opit̃. Erat īſuꝑ monu
mentū nouū ut Hieroꝰ ait ne pꝰ reſurrectionē ceteris corporibꝰ remanentibꝰ ſur
rexiſſe aliꝰ fingeret̃. Et ut Augꝰ dicit. Sicut in Marie uirgis utero nemo an̄ illū
nemo pꝰ illū cōceptus ē ita ī hoc monumēto nemo an̄ illū nemo pꝰ illū ſepultus
ē.Aduolutū etiā fuit ſaxū magnū ad monumēti hoſtiū ut ſic appareret oīmoda
ueritas ſepulture ſue. Quare ut ꝑticipes ſimꝰ mortis & ſepulture xp̄i ſepeliamꝰ
& nos uitia nr̄a atqꝫ peccata ſicqꝫ conſurgemus cum ip̄o accipientes hic gratiam
& in futuro beatam gloriam.Amen.

259

¶ Dominica resurrectionis dñi nostri Iesu xp̄i. De iocunditate particulari generali & maternali resurrectionis eius. Sermo.lxxi.

HEc dies quã fecit dñs exultem⁹ & letemur ĩ ea. Scribunt̃ hec uerba psal.cxvii. Sicut amara fuit credẽtib⁹ i Iesũ xp̄m passio ei⁹ ita iocũda dʒ eẽ resurrectio illi⁹. Propterea gaudere un⁹q̄sq̧ & letari dʒ ac iocũdari cũ audit uere ex mortuis xp̄m surrexisse. hoc eni docet nos & instruit sancta mr̃ eccl̃ia dũ sepi⁹ replicat ꝓphicũ dictũ a nobis assũptũ ꝑ themate. In diuis nãq̧ officiis diurnis nocturnisq̧ horis h⁹ tp̄ris exultãdũ eẽ p̄dicat ꝑ uictoria ꝑ gl̃ia p̄q̧ magnificẽtia xp̄i resurgẽtis. Letabũdũ ꝓfecto nouũ ab angelo nũtiatũ ẽ cũ dixit. Surrexit nõ ẽ hic. Surrexit inq̃ ille q̄ ꝑ amore nr̃o pati & mori nõ recusauit ut nos mortuos peccato resuscitaret ad uitã. Quapp̄t̃ ut diẽ istũ cũ sp̄uali letitia cõpleam⁹ i hoc sermõe de resurrectiõis xp̄i iocũditate uerba faciem⁹. Subdistĩguem⁹q̧ sermonẽ i tres p̄ncipales p̄tes triplicẽ iocũditatẽ.

¶ Prima dr̃ p̄ticularis. ¶ De iocunditate quã habuit ipse xp̄s in resurrectione &
¶ Secunda generalis. de mirabilibus actibus operatis a potentia diuina in ip̄o
¶ Tertia maternalis. xp̄o resurgente. Capl̄m.i.

PRima iocũditas resurrectiõis xp̄i dr̃ p̄ticularis que.s. fuit in aĩa bñdicta ip̄ius Iesu xp̄i dũ cor⁹ suũ iterũ sibi uniuit efficiẽs illud ꝑpetuo gl̃osum. Ad qđ pleni⁹ intelligẽdũ notãdũ ẽ q̧ i ip̄o xp̄o resurgẽte q̃tuor act⁹ mirabiles op̄ata ẽ uirt⁹ & potẽtia dei. Prim⁹ fuit sanguis reassũptio. Scđs corporis mutatio. Terti⁹ aĩe unio. Quart⁹ sepl̄chri penetratio. ¶ Prim⁹ act⁹ fuit sanguis reassũptio. Nã reassũpsit cor⁹ xp̄i clausũ exñs in sepulchro sãguinẽ ꝓpriũ q̄ extra erat disp̄sus qđ nõ nisi ꝑ diuinã uirtutẽ fieri potuit. Rõ aũt p̄fate reassumptiõis sanguis b̄m Tho.i.iii.p̄te.q.liiii.ẽ q̄a q̄cq̄d ad naturã corp̄is hũani p̄tinet totum fuit ĩ corp̄e xp̄i resurgẽtĩ. Manifestũ ẽ aũt q̧ ad naturã corp̄is hũani p̄tinẽt carnes & ossa & sanguis & alia h⁹i iõ oĩa ista ĩ corp̄e xp̄i resurgẽtis fuerũt. Dñt etiã p̄hi q̧ sãguis ẽ sedes aĩe & aĩa uiuificat cor⁹ sanguie mediãte. Quare indubitant̃ sanguinẽ suũ resurgẽs xp̄s ad suũ cor⁹ reduxit. Vtrũ aũt totũ sanguinẽ assũpserit ita q̧ nulla p̄ticula siue guttula de illo ĩ terra remãserit due sũt op̄iones. P̄ria ẽ sancti Tho.q̄ ubi s̄ ar.iii.ĩ r̃nsiõe ad argumẽtũ tertiũ.d.q̧ tot⁹ sãguis q̄ de corp̄e xp̄i fluxit cũ ad ueritatẽ hũane nat̃e p̄tineat ĩ xp̄i corp̄e resurrexit. Sanguis aũt ille q̄ ĩ q̄busdã eccl̃iis ꝑ reliq̄iis cõseruat̃ nõ fluxit de corp̄e xp̄i sʒ miraculose dr̃ effluxisse de q̄dã imagĩe xp̄i p̄cussa. Alia ẽ op̄io Frañ. de marõñ. q̄ ait. Nõ ẽ icõueniẽs si aliq̄d de sanguĩe xp̄i fuso dicat̃ eẽ ĩ aliq̄bus eccl̃iis q̄a forte cor⁹ ĩ uita incorruptibili nõ ĩdiget tãto sanguĩe sicut in uita mortali. Et licet utraq̧ op̄io sit

ſuſtentabilis tn̄ ſcd̾a maiorē firmitatē uidet̾ h̾re tū q̄a totꝰ ſanguis nō ꝑtinet ad
ueritatē hūane nat̾e. Vn̄ & ſanctꝰ Tho. ī ſuo quolibet. I. q. iii. d. Cū ergo xp̄s an̄
paſſionē cōederit & biberit nihil ꝓhibet ī eo fuiſſe aliquē ſanguinē nutrimētalē
ꝗ ad ueritatē hūane nat̾e nō ꝑtinet & quē nō oporteret ī reſurrectiōe ad corpꝰ
eius redire tū q̄a ī pleriſq; ſollēniſſimis locis oñdit̾ uerꝰ xp̄i ſāguis. Nā ī capella
regis frācie ē de ſanguīe xp̄i & de ſpinea corona ſāguīe tīcta. In ꝓuincia ꝓuīcie
ap̄ ſāctū Maximinū ī cōuentu fratꝝ p̄dicatoꝝ ī feſto ſancte Marie magdalene
oñdit̾ ampulla cū ſanguīe xp̄i. Apud Eſculū ī cōuētu fratꝝ p̄dicatoꝝ ē ſpina cū
ſāguīe xp̄i. Alia iſr̄ ſpina cū ſaguīe ē Racaneti ī ꝯuētu fratꝝ heremitaꝝ. In cītate
uero Mātue ī abbatia ſancti Bn̄dicti ī eccl̾ia ſancti Andree ē de ſāguīe xp̄i quē
aſportauit Lōginꝰ cuiꝰ corꝰ reqeſcit ibidē. In Alemānia uero ī ciuitate Nuren-
berge ē ferrū cū quo lōginꝰ lanceauit latꝰ xp̄i ſanguīe reſꝑſū & ſic ī ml̾tis ꝑtibꝰ
xp̄ianoꝝ uerꝰ oſtēdit̾ ſāguis xp̄i. Facit etiā ad cōfirmationē ſcd̾e opīonis aucto-
ritas ſūmi pōcificis. Nā ꝑ Piū maxim ſcriptū ē ut ſeq̄t̾. Pius ep̄s ſeruꝰ ſeruoꝝ
dei dilectis filiis abbati monaſterii btē Marie Xantoneñ. diocl & cantori eccl̾ie
Xantoneñ. ac p̀ori p̀oratꝰ ſācti Eutropii extra muros Xantone ſalutē & ap̄l̾icā
bn̄dictionē. Illius ꝗ ſe ꝓ dñici ſaluatiōe gregis in pretiū īmolari nō abnuit uices
q̄̄uis īmeriti gerētes ī terris ad ea curis urgemur īdefeſſis ꝑ que cūctoꝝ xp̄i fide
libꝰ erga ſaluatorē ſuū creſcat deuotio ac īp̄oꝝ q̄bus ſit ab eis dubietatis ſemotis
ſcrupl̾ ꝑ āplius ſuccedat ſalꝰ aīaꝝ. Exhibita ſiq̄dē nobis nuꝑ ꝑte dilectoꝝ filioꝝ
guardiani & cōuētꝰ domꝰ uille Rupelle ordīs fratꝝ mioꝝ Xāthoneñ. diocl peti
tio cōtīebat. Q; lȝ & tāto tp̄re cuiꝰ memoria nō extitit ī eccl̾ia dicte domꝰ ut pie
credit̾ quedā portiūcula p̄tioſiſſimi ſanguīs dñi nr̄i Ieſu xp̄i ī ligno crucis ꝓ re-
demptione hūani generis ſalubrit̾ effuſi & ꝑ eoſdē guardianū & cōuentū certis
anni tp̄ribꝰ xp̄i fidelibꝰ ſollēnit̾ oñdi ac inibi ab eodē tp̄re citra ab eiſdē fidelibꝰ
uenerari cōſueta fore inhibeat̾ & honorifice cōſeruet̾. Nonnulli tn̄ curioſi pluſq̄̄
oporteat ſaꝑe ſatagētes quo ſp̄ū ducti neſcit̾ publice ac p̀uate aſſerere nō uerē
tes ꝙ nil de p̄fato ſanguīe remāſit in terris fideles īp̄os a pia eoꝝ deuotiōe quā
hactenꝰ geſſerūt ad p̄fatā ſanguīs portiūculā ī dicta eccl̾ia colēdā retrahere co-
nant̾ in nō modicū incolaꝝ ꝑtiū illaꝝ ac guardiani & cōuentꝰ p̄dictoꝝ ſcandalū
atq; gramanē. Quare ꝓ ꝑte dictoꝝ guardiani & cōuentꝰ nobis fuit hūil̾r ſuppli
catū ut ſuꝑ his ſibi & fidelibꝰ eiſdē oportūe ꝓuidere benignitate ap̄l̾ica dignare
mur. Nos igit̾ ꝗ de p̄miſſis certā noticiā non hēmus attendētes ꝙ ueritati fidei
nl̾latenꝰ repugnat affirmare redēptorē nr̄m de ſanguīe p̄fato ob īp̄ius paſſiōis
memoriā aliq̄ ꝑtē ī terris reliq̄ſſe ac ꝓpterea deuotionē īp̄oꝝ fideliū pl̾imū cō-
ſeruari & ſcādalis īp̄is q̄tū ī nobis ē obuiare cupiētes hꝰi ſupplicatiōibꝰ inclinati

discretiõi ur̃e p aplica scripta mẽdam9 q̃tenus uos uel duo aut un9 ur̃m si & p9q̃
uocatis q fuerit euocãdi de p̃missis uobis legitie cõstiterit oib9 & singulis tã ex
emptis q̃ nõ exẽptis cui9cũq; p̃eminẽtie stat9 dignitatꝭ grad9 ordĩs uel cõditiõis
fuerit auctoritate nr̃a sub penis & censurꝭ eccl'iasticis ne dictos fideles ab oĩ pia
eoꝝ deuotiõe quã hacten9 gesserũt ad p̃fatã sãguis h9i portiũculã ĩ eadẽ eccl'ia
uenerandã ut p̃fert quoquo mõ retrahere. Guardiano quoq; & cõuẽtui p̃dictis
ne p illatas eis retroactis tp̃rib9 p̃missoꝝ occasiõe iniurias q̃suis psonas ad iudi-
ciũ euocari facere p̃sumãt dicta auctoritate districti9 inhibere curetꝭ cõtradicto
res p cẽsurã eccl'iasticã appl'atiõe p9posita cõpescẽdo nõ obstãtib9 cõstitutiõib9
& ordĩatiõib9 apl'icis necnon dom9 & ordĩs p̃dictoꝝ iuramẽto cõfirmatiõe apl'ica
uel q̃uis firmitate alia roboratꝭ statutis & cõsuetudinib9 ceterisq; cõtrariis qbus-
cũq; aut aliqb9 cõit uel diuisim ab apl'ica sede ĩdultũ existat q interdici suspẽdi
uel excõicari nõ possint p lr̃as apl'icas nõ faciẽtes plenã & exp̃ssam de uerbo ad
uerbũ de indulto h9i mẽtionẽ. Datũ Rome ap̃ sanctũ Petꝝ Anno incarnatiõis
dnĩce. M.cccc.lxi. qntodecĩo kal'. Augusti põtificat9 nr̃i ãno tertio. Propt' que
oĩa satꝭ rõabile eẽ uidet q aliqd de uero xp̃i sanguĩe effuso ĩueniat ĩ terra. Vtꝝ
uero talis sanguis sit tãta ueneratiõe dign9 q̃ta sanguis q ẽ in eucharistia ap̃ ple
rosq; dubiũ ẽ qm̃ si unit9 ẽ diuĩtati adorãd9 eẽt adoratiõe latrie. Si uero nõ ẽ uni
tus diuĩtati tũc honor latrie nõ debet ei sãguini ĩ eucharistia. Quid aũt tenendũ
sit an .s. a sanguĩe fuso sit sepata diuĩtas uel unita nõ ẽ diffinitũ uel determĩatũ
cũ altera opĩonũ sustineri possit ut p3 p cõstitutionẽ nouã factã a summo ponti
fice Pio scd'o qui p̃disputatã materiã istã ĩ sui pñtia p doctissimos uiros statuit
& ordĩauit q null9 decetero sub pena excõicatiõis auderet dãnare q̃cũq; opĩoe3
p̃dictã cũ utraq; sustineri possit absq; errore. Ego uero adhereo opĩoni doc. mei
Fran. q ait q l3 aĩa xp̃i & caro nũq̃ fuerit a diuĩtate sepate. sanguis tñ sepatus a
corpe ex cõseqñti erat sepat9 a diuinitate. Cui9 signũ ẽ qa l3 dicam9 fili9 dei fuit
sepult9 & fili9 dei descẽdit ad ĩferos nõ tñ dicim9 fili9 dei fuit effusus sup terrã.
Ista aũt idiomatũ cõicatio ẽ nota talis uniõis ẜm Aug. in .i. de tri. ¶ Scd's actus
quẽ opata ẽ uirt9 diuĩa ĩ xp̃o resurgẽte fuit corpis mutatio & si cor9 nõ sit muta
tũ ẜm substantiã qa ei9dẽ nat'e resurrexit fuit tñ mutatũ ẜm q̃litatẽ. Erat. n. ẜm
Greg. i omel' eiusdẽ nat'e sed alteri9 gl'ie. Nõ potuit ergo fieri creata uirtute ut
cor9 exaĩe ante & uulnerib9 plenũ sanaret impassibil'r additis aliis dotib9 corpis
gl'iosi. ¶ Terti9 act9 fuit aĩe ad cor9 unio. Nõ. n. põt nisi diuĩa uirtute aĩa sepata
eidẽ corpi uniri qd' meli9 & diffusi9 explicabit in ope de uirtutib9 ĩ sermõe de re
surrectiõe generali. ¶ Quart9 act9 fuit sepulchri penetratio. Exiuit nanq; xp̃s
de sepulchro clauso sigillato & custodito. Sed nonnulli circa hoc dubitant ppt'

uerbũ Math.d. Anglˀs aũt dñi deſcẽdit de celo & accedens reuoluit lapidẽ. Ad qdˀ rñdet Beda.d. Accedẽs reuoluit lapidẽ nõ ut egreſſuro dño ianuã pãdat ſed ut egreſſꝰ eiꝰ iã facti hoibꝰ ꝑſtꝫ idiciũ. Qui.n.mortalˀ clauſo uirgis utero potuit naſcẽdo mũdũ ĩgredi ip̃e factꝰ ĩmortalˀ clauſo ſepulchro potuit reſurgẽdo exire de mũdo. Conſideremꝰ ergo quãta leticia fuit mẽs xp̃i ꝑfuſa cum de ſepulchro exiẽs ꝗ ꝑ̇us paſſibilis fuerat glˀioſũ & ĩpaſſibilẽ ſe cõſpexit. Vt puto ꝙ ꝑ̇mũ eleuatis ĩ celũ oculˀ gr̃as retulit pr̃i ꝗ eũ dˀ morte iã fecerat triũphare.

De iocũditate quã habuer̃t ex reſurrectiõe chriſti uincti.diſcipuli.mulieres & angeli. Caplˀm.ii.

SCd̃a iocũditas dr̃ generalis que q̃druplˀr ſubdiſtĩgui põt. Pr̃a uinctoꝝ. Scd̃a diſcipuloꝝ. Tertia mulieꝝ. Quarta angeloꝝ. Pr̃a iocũditas fuit uĩctoꝝ eoꝝ.ſ.ꝗ uĩcti detẽti fuerãt ĩ libo quos ĩñ reſurgẽs xp̃s penitꝰ eduxit & liberauit ꝓut Zacharias ꝓpha ꝑ̃nũtiauerat.ix.c.d. Tu quoqꝫ ĩ ſãguĩe teſtĩ tui emiſiſti uĩctos tuos dˀ lacu ĩ quo ñ erat aq̃. Que uerba.ſcd̓ꝫ Nico.dˀ lira ad lr̃aꝫ intelligũtˀ dˀ xp̃o. Cui ꝓpha loqtˀ ĩ ſcd̃a ꝑſona dˀ quo añ dixerat ĩ tertia ꝑſona. Sed dubiũ hic oritˀ utꝝ xp̃s oẽs aĩas que erãt ĩ ĩferno liberauerit. Ad qdˀ rñdꝫ Boñ.di..xxii.tertii.li.Qꝫ xp̃s ñ liberauit niſi aĩas electoꝝ ſuoꝝ & eoꝝ ꝗ erãt m̃bra ip̃ius. ꝗ̃uis.n.paſſio xp̃i oibꝰ ſuffecerit ñ tñ ĩfluit niſi ĩ eiꝰ m̃bra.& iõ illi ſoli ꝑ paſſiõeꝫ xp̃i ſaluati ſũt ꝗ ulˀ erãt eiꝰ m̃bra qñ paſſꝰ ẽ ulˀ futuri erãt ꝑ cõuerſiõeꝫ ad ip̃ꝫ Qm̃ igitˀ mlˀti erãt ĩ ĩferno ꝗ nec m̃bra xp̃i erãt nec futuri erãt ꝗa ñ erãt ĩſtatu merẽdi nõ oẽs dñs eripuit de ĩferno ſꝫ tm̃ electos Vñ Gregꝰ ĩ q̃dã omelˀ ĩ.octauã paſce ait.ꝙ añ paſſiõeꝫ ſuã dixit ĩ reſurrectiõe ſua dñs ĩpleuit.Si exaltatꝰ fuero a terra oĩa trahã ad me.Oĩa.n.trahit ꝗ de electis ſuis ap̃ ĩferos nlˀlm reliqt Oĩa abſtulit utiqꝫ electa Vñ etiã recte ꝑ os Oſee dĩc.Ero mors tua o mors.morſus tuꝰ ero inferne.ꝗa.n.ĩ electis ſuis funditꝰ occidit mortẽ mors mortis extitit.ꝗa uero in ĩferno ꝑtẽ abſtulit ꝑtẽ reliqt nõ occidit fũditꝰ ſꝫ momordit ĩfernũ.hec ille.Nõ fuerũt ergo ab ĩferno liberati ꝑ xp̃ꝫ dãnati ꝑ ſnĩam diffinitĩaꝫ ſiue ꝓpter pc̃tm̃ actuale ſiue etiã ꝓptˀ pc̃tm̃ originale. Nã ut ingt Tho.iii.ꝑte.q.lii. Pueri ꝗ cũ origĩali deceſſerãt nullo mõ fuerãt cõiũcti paſſiõi xp̃i ꝑ fidẽ & dilectiõeꝫ iõ nõ fuerũt ab ĩferno liberati.& lꝫ ſãcti pr̃es adhuc tenerẽtˀ aſtricti reatu origĩalˀ pc̃tĩ ĩq̃tũ reſpicit hũanã natˀaꝫ.tñ erãt liberati ꝑ fidẽ xp̃i ab oĩ macula pc̃tĩ.& iõ capaces erãt illiꝰ liberatiõis quã xp̃s attulit deſcẽdẽs ad ĩferos.Paruuli uero ꝗ ñ fuerant a peccato originali mũdati neqꝫ ꝑ fidẽ ꝓ̇ꝑ̇aꝫ ꝗa nũdũ hũerãt uſũ liberi arbitrii neqꝫ ꝑ fidẽ ꝑẽtũ aut ꝑ aliqdˀ fidei ſacr̃ꝫ ꝗa nõ erãt ĩ ſtatu ĩ quo eẽnt capaces gr̃e xp̃i nec merita xp̃i poterant eis ſuffragari nec ſatiſfactio eiꝰ ꝑ pc̃tõ Ade ad eos hẽbat extẽdi liberati nequaꝗ̃ fuere.Sꝫ adhuc dubiũ ẽ. An liberate fuer̃t aĩe

261

que erāt ī purgatorio Et rñdȝ Tho. ubi sup̄ ꝙ passio xp̄i nō habuit tūc maiorem efficaciā q̄ hēat nūc & iō illi q fuerūt tales q̄les nūc sunt illi q ī purgatorio cruciant̄ liberati nō fuerūt. Si q aūt īueti sūt ibi tales q̄les etiā nūc satisfactiōe cōpleta liberāt̄ nil ꝓhibet eos a purgatorio fuisse liberatos. Fuit ergo iocunditas illa oīm q ī lībo detinebāt̄ qb⁹ gaudiū accn̄tale accreuit locū illū derelinq̄ndo ī quo tā diu hītauerāt ī tenebrī & merore. ¶ Scd̄a fuit iocūditas discipl'oꝝ. Ipa eteni resurrectiōis die apparuit xp̄s discipl'is eūtib⁹ ī Emaus ut pȝ Luce ultio. Item apparuit discipl'is cōgregatis ī unū ut dr̄ Ioh̄. xx. & tūc nō aderat Tho. Appuit adhuc & Simoni. Sed ubi aut q̄n nescit̄ nisi forte q̄n redibat a monumento cū Ioh̄e Luce ultio. Vel ut dr̄ ī historia eccl'iastica apparuit ei ī cauerna ī q flēdo manebat. nā p⁹q̄ negauit xp̄m ī cauernā q̄dā intrauit que mō dr̄ gallicat⁹ ubi se totū ad lamēta pnīe cōuertit. Ibi ut q̄busdā placet ī ip̄a resurrectiōis die magr̄ benignissim⁹ uisitauit eū certificās illū de sui remissiōe peccati. Ob qd' Petr⁹ miro gaudio fuit affect⁹. Silr̄ letat⁹ ē ex resurrectiōe xp̄i Iosep ab Arimathia. Legit̄ nāq; in euāgelio Nicodemi ꝙ iudei indignati cōtra ip̄m eo ꝙ xp̄m sepelierat cepūt ip̄m & ī quodā cubicl'o diligent̄ clauso & sigillato eū recluserūt uolētes p⁹ sabbatū eū occidere. Et ecce xp̄s ī ip̄a nocte resurrectiōis ad eū intrauit & osculū ei dedit & īde saluis sigillis eū īducēs ī domū suā ī Arimathia ipȝ adduxit. ¶ Tertia fuit iocūditas mlieꝝ que ip̄a die resurrectiōis uiderūt eū. Vidit nāq; illū Maria magdalena ī spē ortulani ut dr̄ Ioh̄. xx. Viderūt & illū secū p⁹ea & alie marie qb⁹ a monum̄to redeūtib⁹ apparuit Iesus occurrens illis & dicēs. Auete. Ille aūt accesserūt & tenuerūt pedes ei⁹ & adorauerunt eū ut pȝ Mathi. ul. c. ¶ Quarta fuit iocūditas angl'oꝝ qb⁹ accn̄tale gaudiū accreuit ꝑ gl'ia xp̄i resurgētis ꝑ liberatiōe pr̄m de limbo etiā & ꝑ toti⁹ letitia eccl'ie militātis.

¶ De iocunditate quā habuit mater Iesu xp̄i ex resurrectione eius sicut multipliciter probatur. Capl'm. iii.

TErtia iocūditas p̄cipalis dr̄ maternalis. Sup ceteros eteni ꝑ xp̄o resuscitato letificatū ē cor uirgīs mr̄is. Sibi nanq; ut pie credit̄ p̄usq̄ ceteris bn̄dict⁹ fili⁹ eius appuit. Qd' ꝓbari pōt q̄druplr. Prio ex testificatiōe Scd'o ex cōtrarii cōfutatiōe. Tertio ex celebratiōe. Quarto ex cōueniēti rōe. ¶ Primo ꝓbari pōt ex testificatiōe. Testat̄. n. hoc Ambro⁹ ī li° de uirgīb⁹. d. Vidit Maria resurrectionē dn̄i & primo uidit & credidit. uidit maria magdalena q̄uis ista adhuc nutaret. ¶ Scd'o ꝓbat̄ ex cōtrarii cōfutatiōe. Aiūt eni nōnulli xp̄m uirgini matri iō nō apparuisse qa nll's euangl'istaꝝ hoc asserit. Sed ad hoc doc. dicunt ꝙ euāgelistaꝝ officiū fuit solū° resurrectiōis testes iducere mr̄eȝ aūt ad testificādū ꝓ filio inducere eos nō decuit. Si eni uerba extraneaꝝ feiaꝝ deliram̄ta uisa sunt

quõ nõ magis matrẽ ꝑ filii amore crederẽt delirare. Nõ scripserũt ergo euãgeliste ꝙ apparuerit uirgi mr̃i sed ꝓ cõstanti dereliquerũt illud. ¶ Tertio ꝓbat̃ ex celebratiõe. Ad insinuãdũ nãqꝫ ꝙ xp̃s resurgẽs a mortuis apparuit uirgini matri sancta Romana eccl̃ia ip̃a resurrectiõis die stationẽ celebrat ap̃ sanctã Mariam maiorẽ ubi tp̃re magni Gregorii dũ ip̃e i die pasce missã cãtaret & pax dñi ꝓnunciaret angl̃s dñi alta uoce r̃ndit. Et cũ sp̃u tuo. Ob qđ cũ ip̃a die papa ibidẽ celebrat i h9 miracl̃i testiom nil sibi cũ dicit pax ꝛc r̃ndet̃. ¶ Quarto ꝓbat̃ ex cõuenienti rõe. Rõabile eteni fuit ut fili9 resurrectiõe sua p̃us mr̃eꝫ letificaret ꝙ ãplius ceteris doluisse cõstat. Cõtẽplari ergo deuote possum9 ꝙ sanctissima illa uirgo ip̃a resurrectiõis nocte orõnib9 intẽta filiũ suũ quẽ sepulchro clausũ reliquerat uidere ardẽtissime cupiebat. Neqꝫ eni ignara erat illũ die tertia a mortuis resurrectuꝝ. Ob qđ uel corde uel ore dicere poterat. O pr̃ eterne. Ecce iã tp̃s istat ut filiũ tuũ & meũ a mortuis reuoces. Suscita ergo illũ & ad me mitte tãto merore ꝓ sua passiõe cõtritã. O fili mi dulcissime. O fili mi amantissime quẽ uidi plagis repletũ spinis coronatũ crudeli morte extinctũ & i sepulchro repositũ qñ uidebo ex mortuis triũphasse. Dixisti o fili mi & totiẽs dixisti. Die tertia resurgam. Ecce iã dies tertia iminet. Surge dñe i requiẽ tuã & ueni ut uideã te solatiũ aĩe mee. Et dũ hec & sil̃ia uirgo gl̃iosa rogaret ecce cum ingẽti lumine decora facie aspectuqꝫ affabili apparuit ei fili9 Salue iqẽs mr̃ & de cetero mĩe regia. Cessẽt amõ dolorosa suspiria amara lam̃ta & copiose lacrĩe. Ecce ego ip̃e sũ ꝙ in utero tuo steti quẽ pepisti quẽ pauisti lacte uirgĩeo quẽ tenerrĩe educasti quẽ tãtope dilexisti quẽ deniqꝫ defleuisti trãsfixa dolorĩ gladio. Ego sũ Ies9 filius tu9 ꝙ ifernũ expoliaui. Iñ pr̃es eduxi & eternitatis aditũ deuicta morte reseraui. Gaude o mr̃ uenerãda qa data ẽ mihi oĩs p̃tãs in celo & i terra & in noĩe meo flectet̃ oẽ genu. Tu uero p9 me i regno celoꝝ sup oẽs hoĩes & angl̃os exaltaberi. Nõ possꝫ ꝓfecto mẽs nr̃a inuestigare ꝙ̃ benigna fuerit uisitatio illa ꝙ̃ blãda & amicabilia uerba mr̃is & filii ꝙ̃ gratiosi & iocũdi utriusqꝫ i alteꝝ aspectus ꝙ̃ etiã reuerentes morigeratiqꝫ reciꝓci gest9 p9 que oĩa discessit fili9 mr̃e in letitia & desideriis sil̃ remanẽte. Letemur ergo & nos cũ illa desiderãtes uidere suũ dilectũ filiũ sedentẽ ad dexterã pr̃is cũ quo & c. s. uiuit & regnat ꝑ eterna scl̃a. Amen.

¶ Feria secunda post dominicã resurrectiõis. De temporalitate q̃litate & ueritate resurrectionis xp̃i. Sermo .lxxii.

RE surrexit dñs uere. Scribũt̃ hec uerba Luce ultio .c. & i euã° hodierno Iocũdissima resurrectiõis dñi nr̃i Iesu xp̃i sacra a fidelib9 cũctis diligẽtissime parit̃ & deuote ad mentẽ sũt reuocãda qm̃ ꝑ illa exurgere põt cũctoꝝ aĩus ad spem fut̃e & imortal̃ uite. Idcirco pt̃ ea que dicta sũt in sermõe

258

262

p̃cedenti restāt adhuc plīma nō imerito apienda. Ip̄e eteni xp̄s mortꝭ peccatiq̃ destructor multifariā resurrectiōis sue ueritatē patefacere uoluit m̄do ut sic nlls q in eū credere nollet iexcusabil̄ redderet̃. Et ut euāglica lectio p̄ntis diei habet discipl̄is eūtib⁹ i Emaus i sp̄ē pegrini se ōndit quē i fractiōe panis cognouerunt ex mortuis uere surrexisse. Vt igit̃ de hac resurrectione gl̄iosa clara h̄eat̃ notitia de ip̄a i hoc sermone locuturi tria mysteria pponem⁹ declaranda.

¶ Primū dr̄ tp̄ralitatis. ¶ Quare xp̄s accelerauit resurrectionem suam nec illam
¶ Secūdum qualitatis. distulit usq̃ ad generalem omnium resurrectionem.
¶ Tertium ueritatis.

Capl̄m. i.

PRimū mysteriū declarādū de resurrectiōe dr̄ tp̄ralitatis in quo possum⁹ subdistīguere triplex tp̄s. ¶ Primū dr̄ tp̄s acceleratū. ¶ Scd̄m tp̄s retardatum. ¶ Tertiū tp̄s determiatū. ¶ Primū dr̄ tp̄s acceleratū. Accelerauit eni xp̄s resurrectionē suā nec illā distulit usq̃ ad resurrectionē generalē rōnabil̄r ppt̄ tria. Pr̄ia ppt̄ corp̄is dignitatē. Cū enī illud cor⁹ dignissimū foret ex eo q̃ erat deificatū siue diuinitati unitū nō fuit decēs ut tā diu sub puluere iaceret. Qd̄ prenūtiauerat pph̄a. d. Nō dabis sanctū tuū. i. cor⁹ sanctificatū q̄a ī oī sanctitate cōceptū & cū diuinitate unitū uidere corruptionē. Scd̄a rō fuit ppt̄ fidei firmitatē Si enī nō surrexisset fides pīsset nec ueꝝ deū eū aliq̄s credidisset sicut p̄ꝫ ī discipulis de qb⁹ nūc euāgelista loq̄t̃. Ip̄i eteni ī uia tristes & dolētes colloquebant̃ de his q̄ acciderāt nō q̄̄i credētes ut Theophil⁹ ait sed sicut stupētes ī reb⁹ extraneis. pp̄terea xp̄s rep̄hēdit eos ut p̄ꝫ i lr̄a euāgl̄ii. Tertia rō fuit ppt̄ resurrectionis nr̄e exēplaritatē. Si. n. xp̄s resurrexit ergo & nos sp̄are possum⁹ resurrectionā nr̄aꝫ. Vn̄ Paul⁹. i. coꝝ ait. Si xp̄s p̄dicat̃ q̃ resurrexit a mortuis quō q̄dā in uobis dn̄t q̃ resurrectio mortuoꝝ nō ē. Et Greg⁹ ī omel̄. inq̄t. Exēplo dn̄s mōstrauit qd̄ pmisit i p̄mio ut sicut illū fideles resurrexisse cognoscūt ita in seip̄is fine mūdi p̄mia resurrectiōis sp̄arent. Et idē iteꝝ ait. Nō pl⁹q̄ triduanā mortē eē uoluit ne si ī illo resurrectio differret̃ i nobis oīo desp̄aret̃. Sꝫ circa hoc dubitare cōtingit utꝝ xp̄s p̄m⁹ fuerit resurgētiū. Et q̃ sic uidet̃ eo q̃ Apoc. i. uocat̃ p̄mogenit⁹ mortuoꝝ. Et. i. coꝝ. xv. apl̄s. ait. Xp̄s resurrexit a mortuis p̄mitie dormiētiū ubi glo. q̄a p̄⁹ tp̄re & digītate Cōtrariū tn̄ uidet̃ q̄a ī ueteri testō p Heliā & Heliseū aliq̄ resuscitati legūt̃ Sil̄r & xp̄s an̄ passiōeꝫ suā tres mortuos suscitauit. Insup. Math. xxvii. dr̄ q̃ it̃ cetera miracula ī passiōe xp̄i uisa monumēta ap̄ta sūt & ml̄ta corp̄a sanctoꝝ q̄ domierāt surrexerūt. ergo n̄ uidet̃ q̃ xp̄s fuerit p̄m⁹ ad resurgēdū. Rn̄det Tho. iii. pte. q. liii. q̃ resurrectio ē rep̄atio a morte ī uitā. Dupl̄r aūt aliq̄s eripit̃ a morte. Vno mō ī actu. s. ut uiuere icipiat q̄l̄rcūq̃ etiā post moreret̃. alio mō ut aliq̄s liberet̃ nō solū a morte sed etiā necessitate & qd̄ pl⁹ ē

a possibilitate moriendi & hec ē uera & pfecta resurrectio cui9 respectu pma dr̄ ipfecta. Loqn̄do ergo de resurrectiōe pfecta xp̄s ē pm9 resurgētiū qa ipe resurgendo pmo puenit ad uitā penit9 imortalē ſm illud Ro. vi. Xp̄s r. ex. m. i. nō m. m. i. u. nō d. Sʒ resurrectiōe ipfecta qdā alii surrexerūt añ xp̄m ad pm̄randū qi i. quodā signo resurrectionē ipsius. De illis aūt de qb9. d. Math. uarie loquūt̄ doc. Nā Hiero9 sup Math. sētire uidet̄ q̄ surrexer̄t añ xp̄m iter̄ morit̄i. In sermone uero de assumptiōe uirgis hoc sub dubio derelinqt. Remigi9 uero ait idubitant̄ credere debem9 ut q resurgēte dn̄o a mortuis surrexerūt ascendēte illo ad celos & ipi pit̄ ascēder̄t. Et lʒ sustineri posset opinādo q̄ surrexerit añ xp̄m iter̄ morit̄i tñ magis cōsonū ē pietati q̄ resurrexerint p9 xp̄m nō iter̄ morit̄i. tū qa mors ē pena peccati & ipi erāt ab oī pc̄tō ultiate purgati. tū qa corpib9 eor̄ unite fuer̄t aie gl̄ificate. Ex q̄ uniōe ſm Aug. i ep̄la ad Dioscar̄ efficiūt̄ corpa ipassibilia & gl̄iosa Resurrectio āt illor̄ ponit̄ ab euāgl̄ista añ resurrectōeʒ xp̄i p q̄dā anticipationē. pp̄terea ipe ait. Et exeūtes de monumt̄is p9 resurrectionē ei9. i. xp̄i ſm Nico. de lira uenerūt i sanctā ciuitatē & apparuerūt m̄ltis. ¶ Scd̄m tp̄s notatū i resurrectiōe xp̄i dr̄ retardatū. Licet. n. surrexerit añ resurrectionē generalē nō tñ statī ut mortu9 ē resurrexit sʒ distulit usq̄ i diē tertiū & hoc rōabil̄r pp̄t̄ tria. Prīo pp̄t̄ significationē ut. s. ex hoc significaret̄ q̄ lux sue mort̄ curauit nostrā duplicē mortem & ideo una die integra & duab9 noctib9 iacuit in sepl̄chro ut p diē intelligat̄ lux sue mort̄ p duas noctes nr̄a duplex mors. Hāc rōeʒ assignat glo. sup illud Luce ultīo Oportuit xp̄m pati ꝛc. Scd̄a rō fuit pp̄t̄ restaurādor̄ pfiguratiōeʒ quā tāgit Petr9 rauen̄. d. Tres dies uoluit xp̄s eē sue sepl̄ture que i celo sūt restauratus que ī terra reparatus apud iferos redēptur9. Tertia rō fuit pp̄t̄ pbationē ut. s. pbaret ueritatē mort̄ ei9 ut sic clari9 elucesceret ueritas resurrectiōis. ¶ Tertiū tp̄s ānotatū de resurrectiōe xp̄i dr̄ determiatū. Surrexit. n. die tertia qd̄ p̄dixerat Math. xii. Sicut inqt Ionas fuit i. u. c. tri. d. & . t. n. sic erit fi. ho. i corde terre. i. i sepl̄chro ſm glo. trib9 die. & tri. noctib9. Notandū tñ ſm Aug. li°. iiii. de tri. q̄ hoc itelligit̄ p synedochē ut pma dies accipiat̄ ſm ptē sui postremā. scd̄a dies ſm se totā & integrā. tertia ſm ptē sui pmā & sic er̄t tres dies & qlibʒ hor̄ dier̄ suā noctē habuit p̄cedētē. Tūc. n. ſm Bedā mutat9 ē ordo & cursus dier̄ ac noctiū. Antea. n. dies p̄cedebāt & noctes sequebāt̄ p9 passiōeʒ aūt hic ordo mutat9 ē ita q̄ noctes p̄cedūt & dies sequūt̄. & hᵉ mysterio cōgruit qm̄ hō pmo de die gr̄e cecidit i noctē culpe p9 passionē aūt xp̄i & resurrectionē de nocte culpe rediit ad diē gr̄e De hora uero resurrectiōis uarie loquūt̄ doc. nā qdā uident̄ dicere q̄ surrexit media nocte. qdā uero q̄ surrexit i aurora. Rō aūt hui9 diuersitatis ē p eo q̄ cōsiderāt diuersimode i illa dilatiōe cōgruentiā q̄tum

ad numeꝝ horaꝝ.nā aliq icipiūt tp̄s cōputare ab hora.vi.q̄ crucifix9 ē & tenebre
facte sūt sup uniuersā terrā.& isti ptēdūt tp̄s usq; ad mediā noctē it̄ diē sabba-
ti & diē dn̄icū.& sic cōputāt.xxxvi.horas qa tūc erat eqnoctiū uerbū uernale qn̄
xp̄s dn̄s passus ē.Aliq icepūt cōputare a sero ī quo posit9 fuit ī sepulchro & p-
tēdūt tēp9 usq; ad diluculū diei dn̄ice & tā isti q̄ illi tādē cōsiderāt cōgruētiā tan
te dilatiōis.Iō.n.dn̄s distulit p.xxxvi.horas ut in hoc significet̄ liberatio & uicto
ria pfecta Ille.n.numer9 ē ex senario numero i se ducto q qdē numer9 ē numer9
pfect9 ẜm arithmeticū. Est & alia cōueniētia qa ī.xxxvi.horis sūt due noctes &
un9 dies ita q̇ salua ē ibi pportio simplicis ad duplū ut significet̄ sic p̄dictū ē q̇
x9 una siplici sua uetustate abstulit duas nr̄as uetustates Licet ergo ut ait.Bon̄.
di.xxii.tertii.li.p̄dicte opiones uideāt̄ differre tn̄ cōueiūt in assignando tēporis
cōgruētiā.& posset dici q̇ i hora sibi n̄ cōtradicūt qa dupl̄r dr̄ res fieri aut qn̄ fit
scd̄z ueritatē.aut qn̄ inotescit.& illi q horā mediā noctis assignāt resurrectionis
tp̄s det̄minant qn̄ p° fuit.q uero mane assignāt tēp9 det̄mināt qn̄ inotuit.Vel
certe resurrectio fuit it̄ horā medie noctis & mane dn̄ice & qa mediū denoiatur
ab extremis iō aliq dicūt fuisse ī media nocte aliq uero in mane.

¶ Q̄ x9 resurrexit iuisibiliter ueracit̄ & felicit̄. Cap̄lm.ii.

SCd̄m mysteriū declarādū de resurrectione xp̄i dr̄ q̄litatis ī quo sciēdū
ē q̇ x9 resurgere uoluit a mortuis cū triplici q̄litate & cōditiōe.Surrexit
.n.¶Prio iuisibil̄r ¶Scd̄o ueracit̄.¶Tertio felicit̄.¶Prio surrexit inuisibilit̄ qa
null9 mortaliū eū uidit resurgētē.Ad qd̄ itelligēdū quer̄t doc. Vtꝝ resurrectio
xp̄i ī suo actu debuit oib9 maifestari.Et qb9dā uidet̄ q̇ sic.prio qa si pbl̄ico pec
cato d̄bet̄ pbl̄ica p̄nia ẜz illd̄.i.thi.v.Peccātē corā oib9 argue.ita merito publico
debet̄ p̄miū publicū.sed claritas resurrectiōis ē p̄miū hūilitatl passiōis ut Aug9
dicit sup Io.Cū ergo passio xp̄i oib9 fuerit maifestata eo publice patiēte uidet̄
q̇ glia resurrectiōis ip̄i9 debuit oib9 maifestari. ¶Scd̄o arguit̄ qa discipuli ui-
der̄t xp̄z actu ascēdētē ī celo iuxta illd̄ act.i.Vidētib9 il̄l eleuat9 ē.ergo a sil̄i de-
buer̄t ip̄z uidere actu a mortuis resurgētē Tertio arguit̄ qa illi qb9 fuit mani
festata resurrectio xp̄i testes fuer̄t resurrectiōis qd̄ testioniū ferebāt publice p̄
dicādo qd̄ n̄ cōueit mulierib9.ergo uidet̄ q̇ si cōueniēt̄ p̄mo illis q̄ ceteris fuerit
manifestata.Rn̄dz Tho.iii.pte.q.lv.q̇ eoꝝ que cognoscūt̄.quedā cognoscūt̄ cōi
lege nat̄e.quedā uero ex speāli munere gr̄e.sic ea que dinit9 reuelāt̄ quoꝝ ut
Dio9 dic ī li.celestis hier.hec ē lex dinit9 istituta ut adeo imediate supiorib9 re-
uelēt̄ qb9 mediātib9 deferāt̄ ad iferiores sic pz ī ordiatiōe celestiū spūuz.Ea v̄o
que ptinēt ad futurā gloriā coēm hoiz cognitiōez excedūt scd̄z illd̄ Isa.lxiiii.oc
cul9 n̄ uidit de9 absq; te que p̄pasti diligētib9 te.Iō h9i ab hoie n̄ cognoscūt̄ nisi

dinit9 reuelata. qa ergo xp̄s resurgēs ñ resurrexit ad uitā mortalē sꝫ imortalē & gl'iosaꝫ iō resurrectio illi9 debuit ordiate ꝑus āgel' dinde ꝑ āgl'os hoib9 reuelari. Vñ Hilari9 sup Math. dicit. ꝙ iō āgel9 p9 resurrectiōis est index ut quodā famulatu pr̄ne uolūtatꝭ resurrectio nūtiaret. & ut dr̄ act. x. Dedit eū maīfestū fieri ñ oī ppl'o sed testib9 ꝑordiatis a deo. Ad ꝑmū ergo argumentū dicendū. ꝙ passio xp̄i pacta ē in corpe adhuc hñte naťam passibilē que cōi lege nota ē oibus & iō passio xp̄i oi ppl'o imediate māifestari potuit. Ip̄a aūt resurrectio simpl'r supnatural' & miraculosa fuit. Ad ꝫm argumtū dcꝫ. ꝙ ascēsio xp̄i q̄tū ad terminū a quo nō trāscendebat hoim coēm noticiā sed solū q̄tū ad terminū ad quē. Et iō discipuli potuerūt uidere ascēsionē xp̄i q̄tū ad terminū a quo. i. ꝫm ꝙ eleuabať a terra nō aūt uiderūt ip̄m q̄tū ad terminū ad quē qa nō uiderūt quō recipeť in celo. Sed resurrectio xp̄i trāscendebat coēꝫ noticiā & q̄tū ad terminū a quo ꝫm ꝙ aīa rediit ab inferis & cor9 de sepl'chro clauso exiuit & q̄tū ad terminū ad quē ꝫm ꝙ ē adeptus uitā gl'iosā. Et iō nō debuit fieri resurrectio sic ꝙ ab hoīe uidereť. Ad tertiū uero argumentū dicēdū ꝙ ml'ieri nō ꝑmittiť docere ī eccl'ia publice sꝫ bñ ꝑmittiť aliquos domestica admōitiōe instruere. appuit ergo xp̄s p° Marie magdalene ut sicut ml'ier ꝑma fuit nūtia mortꝭ ita esset nūtia uite. Ex quo Cirill9 ait Feīa que quodāmō fuit mortꝭ mistra uenerande resurrectiōis mysteriū ꝑma ꝑcipit & nūtiat. Adeptū ē ergo femineū gen9 & ignomīe absolutionē & maledictionis repudiū. Simul etiā ꝑ hoc oñdiť ꝙ q̄tū ad statū gl'ie ꝑtinet nullū detrimtū patieť sex9 feīeus. Oñdit etiā xp̄s qa iā nō uenerat uocare iustos sed pctōres. & qa pctōres & meretrices ad pñīaꝫ redeūtes ꝑcedēt ī regno celoꝝ. Supest adhuc & alia rō q̄re ml'ierib9 ꝑus apparuit eo ꝙ ip̄e xp̄m ardētissime amauerūt ī tm̄ ut ab ei9 sepulchro discipl'is recedētib9 ñ recederēt. Et ꝑcipue ip̄a feruētissia magdalena que stabat ad monumtū foris plorās ut dr̄ Ioh. xx. que a xp̄o sibi appente interrogata ml'ier qd ploras? existimās ꝙ ortulan9 esset rñdebat. Tulerūt dñm meū & nescio ubi posuerūt eū. Dñe si tu sustulisti eū dicito mihi ubi posuisti eū & ego eū tollā. O ardēs amor. Marie magdalene. Colloquebať mg̃ro suo de se ip̄o cū tāta affectiōe q̄re x9 bñdict9 eā noīando Mariā se cognoscendū illi dedit atꝙ uoluit p9q̄ discipl'is sibi appere. ❡ Scd'o surrexit x9 ueraciť qa ueꝝ cor9 habuit. Cōtra qd aliq arguūt. Prio qa ueꝝ cor9 nō pōt eē cū alio corpe ī eodē loco sicut erat cor9 xp̄i. nā intrauit ad discipl'os ianuis clausis ut dr̄ Ioh. xx. Scd'o quia ueꝝ cor9 nō euanescit ab aspectu intuentiū nisi forte corrūpať sed cor9 xp̄i euanuit ab oculis discipl'oꝝ eū intuentiū ut dr̄ Luce ul. Tertio qa c9libet ueri corpis ē determiata figura. sed cor9 xp̄i appuit discipl'is ī alia effigie ut pꝫ Marci ultīo. ergo uideť ꝙ xp̄s p9 resurrectionē nō habuit ueꝝ cor9 hūanū. Ad ꝑmū argumtū

rñdet Tho. ꝙ corꝰ xp̄i pꝰ resurrectionē nō ex miraculo sed ex cōditiōe glīe sicut
qdā dn̄t clausis ianuis ad discipl̄os ītrauit sil̄ cū alio corꝑe ī eodē loco exn̄s. Vel
dc̄. ꝙ nō ex nat̄a corꝑis sed potiꝰ ex uirtute diuītatꝫ unite illud corꝰ ad discipl̄os
licet uerꝫ eēt ianuis clausis ītrauit. Vn̄ Augꝰ suꝑ Io. d. Molli corꝑis ubi diuītas
erat clausa hostia nō obstiterūt. Ille qppe nō eis aꝑtis ītrare potuit quo nascēte
uirgītas mr̄is īuiolata ꝑmāsit. Ad 2m argumentū dicit Tho. ꝙ qcūqꝫ h̄t corꝰ glo
rificatum ī ptāte sua h̄t uideri qn̄ uult & non uideri qn̄ nō uult hᵒ tn̄ xꝰ hūit non
solū ex cōditiōe corꝑis gl̄osi sꝫ etiā uirtute diuītatꝫ sue. Euanuit ergo ab ocl̄is di-
scipl̄orꝫ nō qa corrūpet̄ aut resolueret̄ ī aliq̄ īuisibilia sed qa sua uolūtate desiit
ab eis uideri uel eo pn̄te uel eo abscedente ꝑ dotē agilitatꝫ. Et si adhuc quereret̄
cur pꝰ resurrectionē n̄ cōuersabat̄ cū discipl̄is sic an̄ cōtinue. Rn̄det Tho. ꝙ circa
resurrectionē xp̄i duo erāt discipl̄is declarāda. s. ip̄a ueritas resurrectiōis & gl̄ia
resurgētis. Ad ueritatē aūt resurrectiōis manifestandā sufficit ꝙ eis pluries ap-
paruit ut dicet̄ ī tertio mysterio. Ad gloriā aūt resurrectiōis māifestandā noluit
cōtinue cōuersari cū eis sicut ꝑus fecerat ne uideret̄ eis ad talē uitā resurrexisse
q̄lē pꝰ h̄uerāt. Ad tertiū dc̄. ꝙ apparuit discipl̄is sicut uoluit sine sui mutatione
qa sic erat ī ptāte eiꝰ. Ex qbus cōcludimus ꝙ uerꝫ corꝰ h̄uit & ueracit̄ resurrexit.
¶ Tertio surrexit xꝰ felicit̄ qa ī resurrectione corꝰ h̄uit gl̄osū qd̄ appꝫet triplici
rōe. Prio qdē qa resurrectio xp̄i fuit exēplar & cā nr̄e resurrectiōis. Sācti aūt ī
resurrectiōe h̄ebūt corꝑa gl̄osa ut dicit apl̄s. i. Corꝫ. xv. Vn̄ cū cā sit potior cāto
& exēplar exēplato m̄ltomagꝭ corꝰ xp̄i gl̄osū fuit cū resurrexit. Scd̄o hoc appꝫet
qa ꝑ hūilitatē passiōis meruit gl̄iā resurrectiōis. Tertio qa aīa xp̄i a ꝑncipio sue
cōceptiōis fuit gl̄osa ꝑ fruitionē & uisionē diuītatꝫ. Est aūt dispēsatiōe factū ut
ab aīa gl̄ia nō redūdaret in corꝰ ad hᵒ ꝙ mysteriū nr̄e redēptiōis sua passiōe īple
ret & iō pacto hoc mysterio aīa xp̄i stati in corꝰ in resurrectiōe reassumptū suā
gl̄iam deriuauit & ita factū ē corꝰ illud gloriosū. de quo Phil̄. iii. apl̄s. d. Reforma
bit corꝰ hūilitatꝫ nr̄e cōfiguratū corꝑi claritatis sue. Sed nōnl̄li obiiciūt ꝓpt̄ cica
trices q̄s ī corꝑe pꝰ resurrectionē retinuit que ad q̄dā corruptiōeꝫ ꝑtinere uidēt̄
Ad qd̄ rn̄det Tho. ꝙ cicatrices ille erāt in corꝑe xp̄i pꝰ resurrectionē nō ad cor-
ruptionē & deformitatē sed ad dignitatē & decorē ut Augꝰ. d. xxii. li. de ci. dei.
Quare aūt cū cicatricibꝰ resurrexit pl̄es a doc. assignant̄ rōes. Prīa rō ē ꝓpt̄ gl̄iaꝫ
xp̄i. Vn̄ Beda suꝑ Lucā. Nō īqt ex īpotentia curādi cicatrices seruauit sed ut in
ꝑpetuū uictorie sue circūferat triūphū. Scd̄a rō fuit ad cōfirmandā fidē circa re-
surrectionē. Tertia rō ut p̄ri ꝓ nobis supplicās q̄le genus mortꝫ ꝓ hoīe ꝑtulerit
sꝑ oñdat. Quarta rō ut illas ī iudicio ad cōfusionē reproborꝫ demr̄et. Vn̄ Augꝰ ī
li. de sym. ait. Inimicis uulnera demr̄aturus ē sua ut cōuincens eos ueritas dicat.

261

Ecce hoiem quē crucifixistis uidete uulnera que īfixistis agnoscitis lat9 qđ pupugistis qm̄ per uos & ꝑpter uos apertum ē nec intrare uoluistis.

Q sufficiēť x9 declarauit resurrectionē suā ṽbo nūtio & argumn̄to. Ca.iii

TErtiū mysteriū declarādū de resurrectione xp̄i dr̄ ueritatꝭ. Voluit nanq clemētissim9 saluator nr̄ ueritatē resurrectiōis declarare sufficiēť qđ fecit tripl'r. ¶ Prio uerbo. ¶ Scd'o nuntio. ¶ Tertio argum̄to. ¶ Primo declarauit xp̄s ueritatē resurrectiōis sue uerbo qn̄.s.an̄ passionē p̄nūtiauit illā. Vn̄ Math.xvii. p9 trāsfigurationē suā dixit. Nemi dixeritꝭ uisionē hāc donec a mortuis fili9 hoīs resurgat. Et Mathi.xx.p9q̄ dixit q̄ fili9 hoīs erat crucifigēdus subdidit & tertia die resurget. Et Math.xxvi. passiōe sua iā de ꝑxīo iminēte dixit. Postq̄ resurrexero p̄cedā uos ī galileā. ¶ Scd'o declarauit ueritatē resurrectōis sue nūtio qn̄.s. ip̄o uolente angl's dixit mulieribus. Surrexit nō ē hic. Marci.ul. & Mathi.xxviii. ¶ Tertio id declarauit argumēto. Vn̄ Actuū.i. Prebuit seip̄m uiuū ī argumētis m'ltis p9 passionē suā. Notandū tn̄ ut inq̄t Tho.iii.pte q̄ argumentū dr̄ dupl'r. Vno mō quecūq rō rei dubie faciēs fidē. Alio mō aliqđ sēsibile signū qđ īducit ad alicui9 ueritatꝭ manifestationē. Prio mō x9 non ꝓbauit discipl'is resurrectiōez qa talis ꝓbatio argumētatīa ꝓcedit ex aliq̄b9 p̄ncipiis que si nō eēnt nota discipl'is nihil p ea eis manifestareť qa ex ignotis non pōt aliq̄d fieri notum. Si aūt eēnt eis nota nō trāscenderēt rōnē humanā & iō nō eēnt efficacia ad fidē resurrectiōis astruēdā que rōnē humanā excedit. Oportet.n. p̄ncipia ex eodē genere assumi ut dr̄.i. posterioꝝ. Si aūt accipiať argumentū scd'o mō sic xp̄s resurrectionē suā dr̄ argum̄tis declarasse ī q̄tū p quedā signa euidētissima uere se resurrexisse oñdit. ostēdit aūt illa ꝑpť duo. Prio qa nō erant corda eoꝝ disposita ad hoc q̄ de facili fidē resurrectiōis accipent. Vn̄ dixit eis Luce ul. O stulti & tardi corde ad credendū. & Marci ultio exprobrauit incredulitatē illoꝝ. Scd'o ut p hui9i signa eis oñsa efficaci9 testimōiū illoꝝ reddereť. Ip̄a aūt argumēta uel signa oīa simul sūpta oñdunt uerā & gl'iosā resurrectionē. q̄ uera fuerit resurrectio oñdit x9 ex pte corporꝭ & ex pte aīe. Prio ex pte corporꝭ circa qđ tria oñdit. Primo q̄ eēt ueꝝ & solidū nō fantasticū uel raꝝ sicut aer p hoc q̄ papabile p̄buit. Vn̄ ip̄e dixit Luce ul. Palpate & uidete.q.s.c.& o.n.h.s.m.u.h. Scd'o oñdit q̄ eēt corp9 hūanū oñdendo eis uerā effigiē quā ocl'is intuerenť. Tertio oñdit q̄ eēt idē corp9 numero oñdendo uulneꝝ cicatrices ob qđ dixit Luc.ul. Videte man9 meas & p.m.q.e.i.s. Scd'o oñdit ueritatē resurrectiōis ex pte aīe iterato corp̄i unite & hoc per op̄a triplicis uite. Prio q̄dē p opus uite nutritīe ī hoc q̄ cū discipl'is māducauit & bibit ut legiť Luce ul. Et si dicereť q̄ angl'i in assumptis corporib9 comederūt & biberunt ut patet Gen̄.xviii. de angl'is quos Abrahā suscepto hospicio

265

& tñ ex hoc nõ cõcludit ꝙ angłi ħeant uera corpa sibi natałr unita. ergo nec ꝑ hꝰ ꝙ xp̃s cõedit posset argui ꝙ ħuerit suũ ueꝝ corpꝰ iteꝝ aĩe unitũ. Rñdet Tho. ꝙ alia rõ ẽ de anglis alia de xp̃o. Nã angłi appentes ñ asserebãt se hoĩes esse sicut asseruit xꝰ se ueꝝ hoĩem esse etiã alit̃ xꝰ mãducauit & alit̃ angłi. Nã qa corpora ab anglis assumpta nõ erant corpa uiua uel aĩata nõ erat uera cõestio ſʒ eẽt uera cibi cõtritio & iniectio ĩ interiorẽ partẽ corpis assumpti. Vñ anglus dixit Thobie x. Cũ essem uobiscũ uidebar qdẽ mãducare & bibere uobiscũ sed ego cibo inuisibili utor. Sed qa corꝰ xp̃i uere fuit aĩatũ uera fuit eiꝰ comestio qa ut Augꝰ inqt. Nõ ptãs sed egestas edendi corpibꝰ resurgentiũ aufert̃ q̃re xp̃s uere mãducauit ptãte nõ egestate. Ideo Beda inqt. Mãducauit pꝰ resurrectionẽ nõ q̃i cibo indigẽs nec q̃i nos ĩ resurrectiõe quã expectamꝰ cibis egere significãs ſʒ ut eo mõ naturã corpis resurgentꝭ astrueret. Scd̃o oñdit ueritatẽ resurrectiõis ꝑ opa uite sẽsitie ĩ hoc ꝙ discipłis ad interrogata r̃ndebat & p̃sentes salutabat ĩ quo oñdebat se & uidere & audire. Tertio ꝑ opera uite intellectiue ĩ hoc ꝙ cũ eo loquebant̃ & de scriptis disserebãt & ne qd deeẽt ad ꝑfectionẽ manifestatiõis oñdit se hr̃e diuinã naturã ꝑ miraculũ qđ fecit ĩ captura pisciũ & ulteriꝰ ꝑ hoc ꝙ eis uidentibus ascendit ĩ celũ. Gloriã adhuc oñdit intrãs ianuis clausis ꝑmittẽs se uideri & nõ uideri. Vñ Gregꝰ ĩ omeł. Palpandã carnẽ dñs p̃buit quã clausis ianuis introduxit ut etiã pꝰ resurrectionẽ oñderet corpus suũ eiꝰdẽ nat̃e & alterius glie. Ip̃e itaqꝫ redẽptor mũdi q tot argum̃tis ueritatẽ sue resurrectiõis ut tactũ ẽ cõfirmauit uoluit tãdẽ de illa certiores nos reddere cũ ad se attraxit oẽs pp̃łos oẽsqꝫ natiões ꝼ łoꝝ deoꝝ cultu penitꝰ extincto. Quõ nãqꝫ nisi uiueret deꝰ & hõ sedens in glia p̃ris credidissent ĩ eũ nõ solũ pp̃łares & rudes ueꝝ etiã & docti ph̃i ac potẽtissimi reges & p̉ncipes. O uere efficacissimũ signũ ad credendũ ĩ xp̃m resuscitatũ quẽ adorãt ut diximꝰ tot millia milliũ eoꝝ q credũt & sꝑant ĩ illũ. Ip̃e igit̃ ẽ ĩ cꝰ femore erat scriptũ. Hic ẽ rex regũ & d. d. Apoc. xix. Ip̃e ẽ cui data ẽ oĩs ptãs in ce. & in t. q surrexit uere regnaturꝰ cũ p. & s. s. in eternũ. Amen.

¶ Feria tertia post dominicã resurrectiõis. De resurrectione oĩm generali ãn iudicium contra illos quibus hec uidet̃ ueritas impossibilis. ¶ Sermo. lxxiiii.

VIdete manꝰ meas & pedes meos qa ego ip̃e sũ. Verba sunt redẽptoris nr̃i Luce. xxiiii. c. & in eunᵒ hodiᵉ. Cũ audimꝰ a mortuis suscitatũ dñm Iesũ xp̃m spem nr̃am subleuare debemꝰ ad futurã oĩm resurrectionẽ. Qm̃ aũt plerisqꝫ incredulis & curiosis ĩpossibile uidet̃ ac nłło pacto uerisimile ꝙ rursꝰ aĩe suis corpibꝰ reuniẽt̃ sicqꝫ oẽs hoĩes tandẽ resurgẽt. Idcirco ĩ p̃n̄ti sermone de generali resurrectiõe aliq̃ discutiemꝰ qm̃ hãc saluator nr̃ resurgẽs idem numero p̃mr̃auit ĩ seip̃o sicut pʒ ĩ uerbis allegatꝭ ĩ themate. In qbus ad generalem

resurrectionem animum reuocantes tria mysteria declarabimus.

Primū dr̄ ueritatis.
Scd'm generalitatꝭ.
Tertium qualitatis.

Q ueritas resurrectionis generalis probatur per aucto-
ritates rationes & exempla. Cap'm.i.

PRimū mysteriū de resurrectiōe generali declarandū dr̄ ueritatꝭ. In quo
ponit̃ talis cōclusio. ꝙ numero electoꝝ cōpleto oēs aīe reunient̃ corpo
rib⁹ suis & resurgēt hoīes illi idē s'm naturā q pri⁹ fuer̃t ꝓbat̃ aūt h° tripl'r. Prio
auctoritate. Scd'o rōe. Tertio exēplo. Prio auctoritate. Scribit̃.n.Iob.xix.
Scio.n.ꝙ redēptor me⁹ uiuit & ī.n.d.d'.t.s.s.& rur.c.pel.m.& in.c.m.u.s.m.quē
ui.s.e.i.& nō.a.&.o.m.c.s.ꝑpt' que uerba Hiero⁹ dicit de Iob ad Paulinū ut de
ceteris sileā resurrectiōez corpoꝝ sic ꝓph'at.ut null⁹ de ea ul' maīfesti⁹ ul' clarius
scripserit.Et Eze.xxxvii.de⁹ ait.Ecce ego ītromittā ī uos spūz & uiuetis & dabo
sup uos neruos & succrescere faciā sup uos carnē & s'r extēdā in uobis cutē & da
bo uobis spm & uiuetis & scietis qa ego dn̄s.Et Isa.xxvi.dr̄. Viuēt mortui īt'fe-
ctiq; ur̄i resurgēt.Et Dañ.xii.Multi d'his q dormiūt ī terre puluere euigilabūt
alij ī uitā eternā alii ī obꝓbriū ut uideāt sp.Et sopho.iii.Expecta me ī die resur
rectionis.Et Ioñ.iii. Subleuabit de corruptione uitā meā.Et psalmo.c xxxviii.
Tu cognouisti sessionē meā & resurrectiōez meā.&.ii.Math.vii.Rex mūdi defū
ctos nos ꝑ suis legib⁹ ī eterne uite resurrectiōe suscitabit.Et.i.coꝝ.xv.Oēs qdē
resurgem⁹ Et ibidē Stella differt a stella ī claritate sic erit & resurrectio mortuo
rū.Et.i.thesal'.iiii.Nolum⁹ uos ignorare de dormientib⁹ ut ñ.c.s.&.c.q.s.ñ.h.Si
.n.c.ꝙ Ies⁹.m.ē &.r.i.&.d.e.q.d.ꝑ Iesū.ad.cū.eo.Et Lu.xiiii Retribuet̃ tibi ī re
surrectiōe iustoꝝ.Et Io.v.ꝓcedēt q.b.f.in.resurrectiōem uite.q uero.m.e.in.r.
iuditii Et Math.xxii.In resurrectiōe neq; nubent neq; nubēt̃ Et ne m'lta dicam⁹
in utroq; sym° resurrectio mortuoꝝ decantat̃.De q̄ etiā.i.c.i.de sum.tri.& fi.ca.
Innocēti⁹ terti⁹ ait sic.Oēs cū suis ꝓꝑis resurgēt corporib⁹.que nūc gestāt ut re
cipiāt scd'z opa sua siue bona fuerit siue mala.illi cū diabolo penā ꝑpetuā & isti
cū xp̄o gl'iaz sēpiternā. Sz cōtra hāc ueritatē arguūt ñnulli m'ltipl'r. Prio ifir
māt testīoniū scripturaꝝ afferētes ꝙ qcqd ī eis dr̄ de resurrectiōe ē spūal'r ītelli
gēdū lz etiā corporal'r loq uideāt̃ sic cū dici⁹ m'lta de deo corpalia q īcorpore⁹ ē
que ꝑ metaphorā aliqd spūale designāt. Scd'o arguūt qa.i.coꝝ.xv.dr̄.Caro &
sanguis regnū dei ñ possidebūt Tertio arguūt qa dicit Auicēna.iii.meta.qd' ani
hilatū ē ñ reducit̃.sz forme corpoꝝ hūanoꝝ ad ultimū anihilāt̃ qa nihil de eis re
manet nisi materia ꝑ̄ma ergo ille forme eedē numero nūq̄ reuertēt̃. Quarto ar-
guūt qm̄ cōtigit ut aliqñ hoīes carnib⁹ uescāt̃ hūanis & solū tali nutrim̄to nutri-
ant̃.caro ergo eadē ī plib⁹ hoībus repit̃.nō ē aūt possibile ꝙ ī pluribus resurgat

nec alit̃ uidetˀ uľs resurrectio & ĩtegra si unicuiq̃ ñ restitueretˀ qđ habuit. uidetˀ ergo ĩpossibile ꝙ hoim resurrectio sit futa. Ad pmũ argumẽtũ rñdꝫ Tho. in. iiii. sum. cõtra. gẽtiles. d. ꝙ philetꝰ qdã & himeneꝰ tenuerũt spũaľr ĩtelligẽda dũtax at uerba scripturaꝝ de resurrectiõe quos apľs. ii. thi. ii. repbat. d. Philetus & Himeneus exciderãt a ueritate. d. resurrectiõeꝫ iã eẽ factã. Cõtra eoꝝ igitˀ opionẽ ẽ euãgelicꝰ textꝰ Io. v. ubi. de utraq̃ resurrectiõe spũali. s. & corpali expsse dñs ẽ locutꝰ. Ait. eni Am̃ am̃ dico uobis q̃a ueit. h. & nũc ẽ. q. m. au. u. fi. dei & q au. ui. Qđ ad resurrectionẽ spũalẽ aĩaꝝ ptinere uidetˀ que iã tũc fieri ĩcipiebat cũ aliq̃ p fidẽ xp̃o adherebãt. Sꝫ pꝰmodũ corpalẽ resurrectionẽ expmit. d. Venit hora in q̃. o. q i m. s. au. uo. fi. dei. Manifestũ ẽ aũt ꝙ i monumẽtˀ ñ sũt aĩe sꝫ corpa. ergo pdicitˀ hic resurrectio corpoꝝ. Ad ƀm argumẽtũ dicit Bon̄. i. iiii. di. xliii. ꝙ apľs loqtˀ ibi de carne & sanguie q̃tũ ad corruptionẽ nõ q̃tũ ad substantiã ut intelligatˀ ꝙ q carnaľr uiuũt regnũ dei possidere nõ poterũt & sumitˀ ibi caro p hoie p synedochẽ. Ad tertiũ argumẽtũ rñdet Ric. i. iiii. di. xliii. ꝙ Auicẽna loqtˀ de ptãte natˀe que ẽ limitata & finita. uirtꝰ aũt diuia cũ sit ĩfinita põt idẽ corꝰ i numero reformare & aĩe sue unire. Ad q̃rtũ argumẽtũ rñdꝫ Tho. i. iiii. sume cõtra gẽtiles. c. lxxxi. ꝙ nõ ẽ necessariũ ꝙ quicq̃d fuit in hoie materiaľr resurgat in eo. Et iteꝝ si aliq̃d deest suppletˀ p potẽtiã dei. Ad hoc ergo ꝙ resurgat hõ idẽ numero ñ requiritˀ ꝙ q̃cq̃d fuit materiaľr i eo ƀm totũ tp̃s uite sue resumatˀ sꝫ tm̃ q̃tũ sufficit ad cõplemẽtũ debite q̃titatis & pcipue illud resumendũ uidetˀ qđ pfectius fuit sub forma & spẽ hũanitatˀ subsistẽs. Caro ergo cõesta resurget i eo i quo pꝰ fuit aĩa rõnalis pfecta, in scđo uero si nõ solũ carnibꝰ humanis pastꝰ ẽ sꝫ & aliis cibis poterit resumere tm̃ de alio qđ ei materiaľr aduẽit qđ erit necessariũ ad debitã q̃titatẽ corpis restaurandã. si uero solũ hũanis carnibꝰ sit pastus resurget i eo qđ a generãtibꝰ traxit & qđ defuit supplebitˀ oĩpotẽtia creatoris. ꝙ & si pentes ex solis hũanis carnibꝰ pasti fuerãt ut sic & eoꝝ semẽ qđ ẽ supfluũ alimẽti ex carnibꝰ alienis generatũ sit resurget q̃dẽ semẽ i eo q ẽ natꝰ ex semie loco eiꝰ ei cuiꝰ carnes cõeste sũt supplebitˀ aliũde. hoc. n. i resurrectiõe seruabitˀ. ꝙ si aliq̃d materialitˀ fuit i pľibꝰ hoibꝰ resurget i eo ad cuiꝰ pfectionẽ magˀ ptinebat. Vñ & si fuit i uno ut radicale semẽ i quo ẽ generatꝰ i alio uero sicut supplemẽtũ supueniẽs resurget i eo q ẽ generatus ex hoc sicut ex semie. Si uero i uno fuerit ut ptinẽs ad pfectionẽ ĩdiuidui i alio ut deputatũ ad pfectionẽ spẽi resurget i eo ad quẽ ptinebat ƀm pfectionẽ ĩdiuidui. unde semẽ resurget i genito & nõ i generante. Et costa Ade resurget in Eua nõ i Adam i quo fuit sicut in natˀe pncipio. Si aũt ƀm eundẽ pfectiõis modũ fuit i utroq̃ resurget i eo i quo pmitꝰ fuit. que oĩa fiẽt uirtute illiꝰ cui nihil ẽ impossibile. Hinc Augꝰ li. xxii. de. ci. dei. c. xx. ait. Absit ut ad

263

resuscitāda corꝑa uiteq; reddēda nō possit oīpotētia creatoris oīa reuocare que uis bestie uł ignis assūpsit uel ī puluerē cinerēue collapsū uł ī humorē solutū uł ī auras ē exalatū. Absit ut sin⁹ ull⁹ secretūq; natᷓe ita recipiat aliqd subtractū sē/sib⁹ nr̄is ut oīm creatorī aut cognitionē lateat aut refugiat ptātē. hec ille. Scd̄o ꝓbatᷓ ueritas generał resurrectiōis rōe que triplex eē pōt. Pria dr̄ reꝑatiōis. Secunda ꝑfectiōis. Tertia cōpletiōis. Pria rō ōn̄dēs futa₃ corpoꝝ resurrectionē dr̄ reꝑatiōis. Vt. n. dicit Ansel. ī li. cur de⁹ hō. Si hō nō peccasset nūq̄ moreretᷓ sꝫ cū aīa sił & corꝑe ad btā₃ gl̄iam assumeretᷓ. ergo si xp̄us ꝑfecte reꝑauit hoīe₃ lapsū debuit illū ad talē statū reducere ī quo sił aīa & cor⁹ gl̄ificaretᷓ. Cū aūt hoc n̄ fiat ī pn̄ti qa oēs morimur. ergo aūt oēs resᷓgem⁹ p⁹ mortē, aut hūani generī reꝑatio fuit min⁹ sufficiēs qd̄ ē fłm. Idcirco saluator nr̄ uoluit a mortuis resᷓgere ut dictū ē ī p̄cedētib⁹ q̄ten⁹ & nos de resurrectiōe nr̄a spe₃ ħeam⁹ īdubitatā. Vn̄ & Pau. i. Coꝝ. xv. ait. Si aūt x⁹ p̄dicatᷓ ꝗ resurrexit a mortuis quō qdā dn̄t ī uobis ꝗ resurrectio mortuoꝝ n̄ ē? Si aūt resurrectio mortuoꝝ n̄ ē neq; x⁹ resurrexit. Scd̄a rō dr̄ ꝑfectōis. Vt. n. iqt Ric. resurrectio corpoꝝ facit ad ꝑfectiōe₃ uniuersi Est enī triplex substātia. s. pure corꝑalis & pure sp̄ūalis & corꝑali & sp̄ūali cōpōita. Si aīe ergo a corporib⁹ seꝑate nūq̄ corꝑib⁹ iteꝝ unirentᷓ sequeretᷓ ꝗ ī hac parte uniuersū ꝑpetuo sua ꝑfectiōe careret. Preterea aīa nata ē ut sit ꝑs substātie cōposite ex corꝑali & sp̄ūali natᷓa ꝑs aūt ħt de cōi lege īꝑfectū eē extra totū. In cōueniēs aūt ē ut tā nobilis substantia ꝑpetuo careat natᷓali ꝑfectiōe sui eē. Insuꝑ cū aīa sit corporī forma & forma natᷓalē īclinationē ħeat ad materiā aīa ex cōseq̄nti natᷓalē incliationē ħt ad ꝑficiendū hūanū cor⁹ & regēdū. Sed nłła natᷓalis īclinatio ē frustra qa ut dr̄ ī. iii. de aīa. Natᷓa nihil facit frustra. & ī. i. de celo & mūdo. Natᷓa nō facit aliqd̄ factū uacuū. & si h° ē ueꝝ de natᷓa natᷓata młto fortius de natᷓa natᷓante h° ē de īstitutore create natᷓe q ip̄a₃ nō natᷓałr nec de necessitate sꝫ libera uolūtate īstituit. frustra aūt & uana eēt ī aīa seꝑata p̄dicta īcliatio si nūq̄ eēt hūano corꝑi iteꝝ uniēda. Tertia rō dr̄ cōpletiōis. Nā ut ait Isidor⁹ ī. i. de sū. bono. c. xxix. Qui m̄te tractauerūt qd̄ ꝑficerēt corꝑe sił & aīo punientᷓ & corꝑe. Spectat ergo ad cōpletā rōnē punitiōis iniquoꝝ & māifestationē diuīe iustitie ut mali cū suis ꝓpriis corꝑib⁹ ꝑpetuo puniātᷓ. Sic etiā reqrit suꝑabūdātissīa clemētia & liberalitas sūmi dei & electi sui cū ꝓpriis corꝑib⁹ eternałr letentᷓ & gaudeāt. Fuerūt nāq; corꝑa ip̄a instr̄a & organa aīaꝝ ad uirtutū oꝑa exercenda. Ipi etenī sancti ꝑ xp̄i amore carnē suā crucifixer̄t cū uitiis & cōcupiscētiis. Et ut ait Pau. hebre. xi. Alii distēti sūt nō suscipiētes redēptionē ut meliorē īuenirēt resurrectionē. Alii uero ludibria & uerbera exꝑti īsuꝑ & uīcula & carceres lapidati sūt secti sūt tēptati sūt in occisiōe gladii mortui sūt. Circuierunt ī melotī & in

Si homo nō peccasset nunquā moreretur, sed cū aīa simul et corpore ad beatā gloriā assumeretur —

267

pellibus capnis egẽtes augustiati afflicti qb9 dign9 nõ erat mũd9. In solitudinib9 errãtes ĩ mõtib9 & ĩ spelunc & cauernis terre. ¶ Tertio ꝓbaẗ exẽplo ueritas resurrectiõis generalis. Et Aug9 li.xxii.de ci.dei refert exẽplũ illud qd Valeri9 recitat li.i.ĩ rubrica de miraclis. Et Macrobi9 li.i.de sõno Scipiõis & Plato ĩ li.de republi Q qdã Pheretres natiõe pãphil9 miles officio cũ uulnerib9 ĩ ꝑlio acceptis uitã effudisse crederet cũ.xii.die int ceteros una perẽptos iacẽs tandẽ eẽt honorãd9 igne subito seu recepta aĩa seu retẽta qcqd emersis dieb9 egerat uiderat ue tãq̃ publicũ ꝓfess9 iudiciũ hũa° generi enũtiauit Faciũt adhuc ad resurrectiõez corpoꝝ approbãdã exẽpla eoꝝ q surrexerũt p solã uirtutẽ dei tã ĩ ueteri q̃ ĩ nouo testõ Scribiẗ nãq.iii.Re.xvii.ꝙ Helias ꝑcib9 suis filiũ uidue suscitauit qa iã mortuus erat. Et de ipo.d.Hiero9 ĩ ꝓlogo ĩ Ionã. Sanctũ Ionã hebrei affirmãt filiũ fuisse mlieri uidue sareptene quẽ Helias ꝓpha mortuũ suscitauit mr̃e p9ea dñte ad eũ. Nũc cognoui ꝙ uir dei es tu & ṽbũ dei ĩ ore tuo ueꝝ ẽ. Et.iiii.Reg.iiii.c. heẗ.ꝙ Helise9 extinctũ filiũ mlieri ꝑcib9 suis ad uitã reuouauit Lu.uero.vii.c.poniẗ resurrectio adolescẽti. Et Math.ix.resurrectio filie archisynagogi. Et Ioh.xi. resurrectio Lazari q̃tuor dies ĩ monumẽto iã hñti. Et Actuũ.xx.c.narraẗ de Pau. q dũ ꝑdicaret aꝑ Troadẽ qdã adolescẽs noĩe Eutychus sr̃ fenestrã cũ mergereẗ somno graui cecidit de tertio cenaclo deorsũ & sublat9 oblat9 ẽ mortu9. Ad quẽ cũ descẽdisset Paul9 ĩcuibuissetq sup eũ adolescẽs ille ꝓtin9 uiuẽs & incolumis resurrexit. Et ut breui9 ꝑtẽ istã cõcludam9 omissis aliis ĩ mediũ adducem9 mẽorabile illd exẽplũ de.vii.dormiẽtib9 qd Theodor9 & Rufin9 insil scripserũt. In citate ergo Ephesi orti sũt.s.Maxĩa9 Marc9 Martian9 Iohes Seraphyon & Cõstãtin9. Hi cũ accusati eẽnt Decio tũc Ephesi exñti ꝙ xp̃iani eẽnt dato eis resipiscẽdi spatio usq ad reditũ. Decii q ꝓuĩciã uisitatur9 erat dimittũẗ. At illi interi patrimoniũ suũ ĩ paupes expẽdẽtes inito cõsilio ĩ montẽ Celion secesserũt & ibi eẽ secreti9 decreuerũt Diu ergo latẽtibus sic un9 eoꝝ.s.Malch9 mutato hitu ne cognosceret ad emẽdũ panes citatẽ ĩtrabat. Cũ aũt Deci9 rediisset & eos ad sacrificandũ pergri iussisset Malch9 territ9 ad socios rediit q sedẽtes & colloqñtes in luctu & lacrĩs sicut de9 uoluit dormierũt. Mane aũt facto cũ inotuissz Decio illos ĩ spelũca latere iussit os spelũce lapidib9 obstrui ut ibi fame moreren̈t. Mortuo ergo Decio p9 ãnos.c lxxxxvi.tp̃re Theodosii imꝑatori pullulauit heresis eoꝝ q negabãt resurrectionẽ mortuoꝝ. Vñ cõtristat9 Theodosi9 ĩdut9 cilicio p singulos dies flebat. Qd micors de9 uidẽs thesauꝝ sue pietati apuit misitq ĩ cor c9dã burgẽsis Ephesi ut ĩ illo mõte edificaret stabulũ pastorib9 suis. zemẽtariis ergo speluncã apientib9 surrexerũt sc̃ti & putabãt se una nocte tm̃ dormisse. Malch9 uero ad urbẽ descendere disposuit ut panes emeret & qd de ipis diceret sẽtiret

Et cū deuenisset ad os speluce uidens lapides mirat⁹ ē. Veniēs aūt ad portā urbis uidit signū crucis superi⁹ depictū inspexit cū admiratiōe & tiore parit' urbē igredit' i q̄ nemie3 cognoscebat audiebatq; hoies colloq̄ntes de xp̄o sicq; stupe fact⁹ & attonit⁹ accessit ad eos q̄ panes uēdebāt & cū argēteos ꝑtulisset mirati uēditores dicebāt adinuicē q̄ ille iuuenis antiquū thesauꝝ īuenisset. Malch⁹ vo eos adiuicē loq uidēs territ⁹ rogabat eos ut ip̄3 dimitterent & panes & pecuniā retinerēt. At illi tenētes eū dixer̄t Vn̄ es tu q̄ thesauros impatoꝝ iuenisti? Indica nobis & erim⁹ socii tecū & celabim⁹ te. At ille q̄i īsan⁹ stabat. Illi vo clare ceper̄t q̄ thesauꝝ abscōditū iuenisset. adduxer̄tq; eū ad ep̄m citatis noīe Mamertinū & ad ꝓconsulē noīe antip̄rem. Qui dū uidissent argenteos iterrogassentq; Malchū ubi illos repīsset ꝑcidēs an̄ eos malch⁹. d. Pro deo dicite mihi ubi ē Decius īpator q̄ heri fuit i hac citate. Ep̄s dixit. Fili nō ē hodie ī terra q̄ Deci⁹ ipator noīet. hic fuit an̄ lōgū tp̄s. Malch⁹ dixit. In h° ego stupeo & nēo mihi credit. Sed seqmī me & oñdā uobis socios meos q̄ sūt ī mōte Celion & ipis credite. h°. n. scio q̄ a facie Decii ipatorī nos cōfugim⁹. & heri sero uidi q̄ ingress⁹ ē Deci⁹ hāc urbē si tn̄ hec ē citas Ephesi. Tūc ep̄s dixit ꝓcōsuli. Visio ē quā uult dn̄s oñdere i iuuene isto. Perrexer̄t ergo cū eo & ppl̄i plīma multitudo & iuener̄t sic Malch⁹ dixerat. uidētesq; facies sc̄tōꝝ glificauere dn̄m nūtiauer̄tq; rē tā grandē īperatori q̄ mox ex Cōstātinopoli Ephesū ueniēs iuit ad locū ubi sc̄ti morabāt' amplexat⁹q; illos dicebat. Sic uideo uos tāq̄ si uiderē dn̄3 resuscitantem Lazaꝝ. Tūc dixit sāct⁹ Maxia⁹. Crede nobis q̄ ꝑpt' te suscitauit nos de⁹. Vere. n. resurrexim⁹ & uiuim⁹ & sicut īfans ē i utero m̄ris nō sentiēs lesionē & uiuit sic fuimus uiuētes iacētes & dormiētes & nō sentiētes. Ex his dictis cōsolat⁹ tot⁹ ppl̄s fuit xp̄ianoꝝ & cunctis uidētib⁹ inclinātes capita sua ī terrā sp̄m dn̄o tradider̄t. Surgens aūt ipator cecidit sr̄ eos flēs & deosculās eos. Et cū iussisset fieri loclos aureos i qb⁹ mitterēt' i ip̄a nocte appuer̄t ipatori. d. ut sic hacten⁹ ī terra iacuerāt & de terra surrexerāt ita eos dimitteret donec illos de⁹ iteꝝ suscitar3. Iussit ergo impator locū illū i honorē & memoriā eoꝝ ornatis lapidibus decorari.

¶ An resurrectio erit general' respectu electoꝝ dānatoꝝ & puuloꝝ. ¶ Ca. ii.

SEcūdū mysteriū de resurrectiōe generali declarandū dr̄ generalitas. In quo apiendū ē an resurrectio erit generalis. & h° triplici respectu. Prio respectu electoꝝ ¶ Sc̄d̄o dānatoꝝ ¶ Tertio puuloꝝ. ¶ Prio uidēdū ē si resurgēt electi. Et l3 ex ꝑcedētib⁹ firmit' h̄eat' q̄ sic. tn̄ nōnll̄i arguūt in cōtrariū. Et ꝓmo q̄a liberior ē aīa ad cōtēplādū deū a corpe exuta q̄ corpi cōiuncta. s3 nihil d3 fieri quo aīe electoꝝ sint min⁹ libere ad cōtemplādū deū. ergo electoꝝ aīe iteꝝ corporib⁹ nō reuniēt'. Sc̄d̄o arguūt q̄a nō d3 ꝑticipare ī ꝓmio q̄d' ꝑstat ipedimtū in

merito.ſꝫ corꝰ p̄ſtꝫ ĩpedim̄tũ aĩe ĩ merito qꝛ ut dr̄ ad gal̄.Caro cõcupiſcit aduer
ſꝰ ſpũꝫ.ergo nõ dꝫ ꝑticipare cũ aĩa ĩ p̄mio.ꝑticipet aũt ſi iteꝝ aĩe uniret̄ electe.
Tertio arguũt qꝛ ñ põt eẽ reſurrectio niſi a morte ĩ uitã reꝑatio. ſꝫ ñ oẽs hoĩes
moriẽt̄ ergo ñ oẽs reſurgẽt. Dicit̄.n.ĩ ſymbolo.ꝙ xp̄s uẽturꝰ ẽ iudicare uiuos &
mortuos.ergo aliꝗ iudicabũt̄ ꝗ nũꝗ̃ moriẽt̄.Et Hieroꝰ ad Marcellã ait .Quoſdã
ĩ fine ſcl̄i aduenĩẽte xp̄o ñ eẽ morituros ſꝫ uiuos reꝑtos ĩ ĩmortalitate r̄pẽte mu
tãdos.Et Augꝰ li.ii.d̄ baptiſmo ꝑuuloꝝ dic.qbꝰdã ĩ fine largiet̄ ut mortẽ iſtam
repẽtina cõmutatiõe ñ ſentiãt Ad p̄mũ argum̄tũ rñdꝫ Ric.ꝙ lꝫ aĩa unita corpori
tñ q̃li hꝫ mõ ñ ſit ita libera ad cõtẽplãdũ deũ ſic a copore exuta tñ hoc ñ ẽ ueꝝ d̄
corꝑe gl̄ificato q̃le hẽbũt electi ĩ reſurrectiõe.Ad ſcd̄ꝫ dd̄ t̄ꝫ Ric.ꝙ ĩ corꝑe nr̄o
duo ſũt.ſ.nat̄a & h̄ ñ p̄ſtat ĩpedim̄tũ merito & uitioſitas que p̄ſtat ĩpedim̄tũ me
rito.& iõ ĩ electis ñ reſurget uitioſitas corꝑis ſꝫ nat̄a.Ad tertiũ refert Ric .ꝙ fal
ſũ ẽ dr̄e ꝙ ñ oẽs hoĩes moriẽt̄ cũ dicat̄ Geñ.iii.ad Adã.Puluis es & ĩ puluerẽ re
uerteri.que ſnĩa cecidit ſuꝑ oẽs ꝗ ſcd̄ꝫ legẽ nat̄e ab eo erãt deſcẽſuri.Vnd̄ Pau.
Ro.v.dic.Sic ꝑ ũnũ hoĩeꝫ pc̄t̄m ĩ hũc mũdũ ĩtrauit & ꝑ pc̄t̄m mors ita ĩ oẽs ho-
mines mors pertrãſiit ĩ quo oẽs peccauer̄t.Et heb.ix.ait.Statutũ ẽ oĩbꝰ ſel̄ mori
q̃re.dd̄.ẽ ꝙ ad ſoluẽdũ debitũ origĩal̄ pc̄tĩ oẽs hoĩes moriẽt̄ In ſymbolo uero dr̄
ꝙ xꝰ iudicabit mortuos ꝗ iã mortui ſũt.& uiuos ꝗ.ſ.uiuũt ĩ pñti lꝫ ſit morit̄i.Hie
roꝰ etiaꝫ ꝑtãto dixit quoſdã ñ morit̄os qꝛ pꝰ mortẽ q̃i ſtatĩ reſurgẽt.Augꝰ autẽ
dictũ ſuũ correxit li.ii.retractationũ.c.xxiii.Scd̄o uidẽdũ ſi reſurgent oẽs adulti
dãnati.Et hoc ꝑpt̄ v̄bũ ꝑph̄e.d.Nõ reſurgent ĩpii ĩ iudicio.Ad qd̄ rñdꝫ Ric.ꝙ
illd̄ v̄bũ ĩtelligit̄ ul̄ d̄ reſurrectiõe ſpũali ĩ pñti iudicio mĩe ul̄ d̄ reſurrectiõe cor
ꝑali gl̄oſa.qd̄ pꝫ ex v̄bis ſeqñtibꝰ ubi ſubdit̄ Neꝫ pc̄tõres ĩ cõſilio iuſtoꝝ.Tertio
uidẽdũ ẽ an reſurgẽt ꝑuuli ꝗ cũ ſolo origĩali deceſſer̄t.Et qbꝰdã uidet̄ ꝙ nõ eo
ꝙ reſurrectio erit ꝑpt̄ plenã retributioneꝫ meritoꝝ.Sꝫ ꝑuuli tã purgati a pc̄tõ
origĩali q̃ illi ꝗ ĩ pc̄tõ origĩali decedũt nõ meruer̄t neꝫ demeruer̄t ergo nec illi
nec iſti reſurgẽt Sꝫ ĩ ꝯtrariũ ẽ ſnĩa oĩꝫ theologoꝝ Iõ Ric.dic ꝙ ꝑuuli ꝗ cũ origĩa
li deceſſer̄t reſurgẽt.Rõ ẽ qꝛ ꝑ pc̄tõ origĩali obligat̄ hõ ad penã dãni.pc̄t̄m ãt
origĩale cõtrahit illa aĩa ꝑ ſui unionẽ cũ infecta carne.& iõ cõueniẽs ẽ ut aĩe ꝑuu
loꝝ carentiã uiſionis dei ꝑpetuo patiãt̄ ſuis corporibꝰ unite ꝑ quoꝝ cõtagiõeꝫ
incurrerunt obligationem ad penã.Ad rõnẽ ergo ĩcõtrariũ dd̄.ꝙ q̃uis in ꝑuulis
nõ ſit actꝰ merẽdi ul̄ demerendi in ill̄ tñ in qbus remiſſũ ẽ pc̄t̄m originale ẽ ra-
dix merẽdi.ſ.gr̄a gratũ faciẽs & in illis qbꝰ nõ ẽ remiſſũ ẽ radix demerendi.ſ.ha-
bitualis cõcupĩa.& iõ reſurgent tã iſti q̃ illi.Ex qbus oĩbus cõcludimꝰ reſurrecti
onẽ corpoꝝ futurã ad oẽs homines ſe extendere.

¶Qualit̄ mortui reſurgẽt reſpectu loci diſpõnis & finis. Capl̄m.iii.

TErtiū mysteriū de resurrectiōe generali dr̄ q̄litatꝫ. In quo apiendū ē q̄lr
mortui resurgēt & h° triplici respectu. Prīo respectu loci. Scd̄o respectu
dispōis. Tertio respectu finis. ¶ Prīo uidēdū ē q̄lr mortui resurgēt respectu loci
in qb⁹.s.locis resurrecturi sūt. Et.d.Ric.ꝙ si corpa mortuoꝝ siue illoꝝ pulueres
fuerīt ī monumētꝫ ibidē reformabūt̄ & sgēt iuxta illud Ezech.xxxvii. Ecce ego a-
periā tumlos u̇ros & educā uos de sepulchrꝫ u̇ris ppl̄e me⁹. Et glo.sr̄ illd̄ Math.
xxvii. Monumēta apta sūt ꝛc̄ dicit monumēta apta sūt ī tipū resurrectiōis fut̄e. Si
aūt corpa nō erīt ī monumētꝫ resurgēt ī illis locꝫ ī qb⁹ tp̄re resurrectiōis erit pars
p̄ncipalior corpis. Si āt illo tp̄re cōtigat alic⁹ corpis ptes eē ī plib⁹ locis utpote
qa medietas cordis eēt ī uno loco & medietas ī alio & sic de capite & aliis mēbris
tūc resurrectio fiet ī loco ubi de⁹ uolet. Si aūt ī uno loco eēt cor totū & ī alio totū
caput tūc qdā dn̄t ꝙ resur° fiet ī eo loco ubi erit cor qa ip̄ꝫ format̄ pri⁹q̄ cetera
mēbra ut.d. Arꝫ.ī.xiii.de aīalib⁹. Et sic dic Auicēna. Cor ē p̄mū mbrꝫ ī uita & ē
p̄mū p̄ncipiū uenaꝝ & neruoꝝ & ab ip̄o tanq̄ a p̄mo prin° deriuat̄ p totū cor⁹ in
fluētia aīe uitaliū motuū cātīa qa ab ip̄o ē prīa origo sp̄ūuꝫ q sūt delatiui influē
tie ip̄i⁹ aīe. Circa cor etiā alia m̄bra cōgregāt̄ sicut cōtra cētꝝ & ē illud qd̄ ultio
morit̄ ī hoīe. Alii dn̄t ꝙ hō resurget ubi tūc erit caput qa ut hēt̄.ff.de reli.& sūp.
fun.l.Cū ī diuersis. Ibi ē hoīs sepult̄a ubi ē caput ei⁹ sepltū. Ambro⁹ etiā ī glo.
sr̄ illd̄ psal. Vide hūilitatē meā & eripe me. dic ꝙ caput totū cor⁹ dirigit & sēsib⁹
īplet. Et ibi exp̄sse uidet̄ attribuere sibi p̄matū it̄ oēs ptes toti⁹ corpis. Quicqd
aūt de h° sit reliq̄m⁹ ip̄i deo c⁹ uirtute ut dictū ē resur° mortuoꝝ fiet. ¶ Scd̄o ui
dendū ē q̄lr mortui resurgēt respectu dispōis & h° q̄tū ad tria. Prīo q̄tū ad etatē.
Scd̄o q̄ntū ad q̄titatē. Tertio q̄tū ad deformitatē. Prīo q̄tū ad etatē querit̄ si
oēs resurgēt ī eadē etate. Et rn̄dꝫ Ric.ī.iiii.di.xliiii.ꝙ etas pōt accipi duplr. Vno
mō p toto tp̄re quo uixit hō ab īstāti sue formatiōis usq̄ ad instās sue reformati
onis. & sic n̄ oēs ī eadē etate resurgēt. Alio mō p statu corpis & uirtutis q ex ānis
ī hūano corpe relinq̄t̄ sm̄ quē modū accipiēdi etatē dicim⁹ ꝙ Adam fuit fact⁹ ī
etate uirili. Et sic oēs ī eadē etate resurgēt qa oēs resurgēt ī statu corpis & nat̄alis
uirtutꝫ quā hītuti erāt si tm̄ uixissent ul̄ hūerīt q tm̄ uixerīt que ē ī tp̄re ad qd̄ ter-
miat̄ mō⁹ pficiēdi q circit̄ de lege cōi ē illd̄ tp̄s quo x̄⁹ mortu⁹ ē. Propterea glo.
eph.iiii. quā mgr̄ sen. īducit ī tex.d. Oēs ī eadē etate resurgēt ī q̄ x⁹ mortu⁹ ē & re
surrexit c⁹cūq̄ etatꝫ mortui fuerīt. Et Aug⁹.xxii.li.de ci.dei.c.xv.iq̄t. Qd̄ cōme-
morauit apl̄s de māsura etatꝫ plenitudīs xp̄i sic accipiam⁹ dictū ut nec ultra nec
infra iuuenilē formā resurgāt corpa mortuoꝝ sꝫ in ea etate ad quā xp̄ꝫ puenisse
cognouim⁹. Scd̄o q̄tū ad q̄titatē querīt doc. utꝝ oēs resurgēt ī eadē for̄a. Et rn̄dꝫ
Ric.ꝙ nō sꝫ qlibꝫ resurget in ea q̄titate & m̄sura siue stat̄a que unicuiq̄ indiuiduo
debebat̄ ī termīo mot⁹ pficiēdi sm nat̄alē uirtutē calorꝫ extēdētꝫ hūidū & humidi

ſuſcipiēt extēſionē Si āt ꝑ errorē nat̄e uł ꝑ nimiā ſupabūdātiā materie eēt ide
bitꝰ q̄titatꝭ exceſſus uł diminutio ſiue defectꝰ diuīa potētia ſupplebit uel reſeca
bit ꝑut plene ponit Augꝰ li.xxii.de ci.dei.c.xv. Tertio q̄tū ad deformitatē que
rit̄.utꝝ corpa reſ̄gētiū reſurgēt cū deformitatibꝰ ſuis.Et qdā arguūt ꝙ ſic.Prīo
qꝛ cicatrices ſūt deforītates ī corꝑe.ſꝫ corꝰ xp̄i reſurrexit cū cicatricibꝰ ut pꝫ Ioh̄
xx.ergo multo forciꝰ reſ̄gent alia corꝑa cū ſuis deformitatibus. Sc̄d̾o arguūt qꝛ
Augꝰ.d.xxii.de ci.dei.c.xvii.Q̄ mł̄ieres ī ſexu femineo reſurgēt.ſꝫ femineꝰ ſexꝰ
ē ex defectu nat̄e & p̄t̄ eiꝰ intētionē qꝛ ſicut.d.Arꝝ.ī.xvi.de aīalibus. Feīa ē uir
occaſiōatꝰ.i.īꝑfectꝰ.ergo aliq̄ deformitas erit ī ilł̄ reſ̄gētibꝰ.Sꝫ ī cōtrariū ē aucto
ritas Aug̃.ī Ench̄.d. Reſurgēt corꝑa ſanctoꝝ ſine ullo uitio ſeruata īegritate
nat̄e.Rn̄dent ergo doc.theo.ꝙ ſicut accipi pōt ex ſn̄ia Aug̃.xxii.de ci.dei.c.xix
Oīs deformitas reducit̄ uł ad illā que ē ex ꝑte colorꝭ.uł ad illā que ē ex ꝑte figu
re.uel ad illā que ē ex ꝑte diminutiōis ꝑtiū. uł ad illā que ē ex ꝑte ſ̄rabundātie.
Quocūq; mō accipiat̄ deformitas nł̄lo pacto erit in corꝑibꝰ electoꝝ.Corꝑa aūt
dānatoꝝ reſurgēt ſine deformitate que ē ex ꝑte diminutiōis ꝑtiū.qꝛ ut apł̄s.d.
.i.Coꝝ.xv.Mortui reſurgēt īcorrupti.i.ſine diminutiōe ſ̄ꝫ glo.Sꝫ utꝝ reſurgāt
ſine deformitatibꝰ aliis dubiū ē.Et qdā dn̄t.ꝙ deformitates alie manebūt in eis
ad maiorē cōfuſionē illoꝝ. Alii uero dn̄t ꝙ reſ̄gēt ſine illis qꝛ ī reꝑatiōe corꝑis
reſ̄gētis mag̃ attēdet̄ nat̄e ꝑfectio q̄ cōditio que p̄ꝰ fuit.Hoc tn̄ Augꝰ in Ench̄.
reliq̄t indetermīatū.d.ꝙ nos fatigare nō dꝫ eoꝝ īcerta h̄itudo uł pulchriᵒ quoꝝ
erit certa & ſempiterna dānatio.Ad p̄mū ergo argumētū rn̄dꝫ Augꝰ.xxii.de ci.
dei.c.xx.ꝙ cicatrices ī corꝑe xp̄i & ī corꝑibꝰ martyꝝ ut etiā tactū ē ī ſ̄mōe p̄ce-
denti nō erūt ad deformitatē ſꝫ ad dignitatē & decorē. Ad ſ̄m argu.notandū ꝙ
ut Augꝰ.d.xxii.de ci.dei.c.xvii.Aliq̄ uoluerūt dr̄e ꝙ oēs reſ̄gēt ī ſexu uirili ꝓpt̄
uerbū apł̄i q̄ ait eph̄.iiii. Donec oēs occurramꝰ ī uiꝝ ꝑfectū.Et ſicut Augꝰ expo
nit Vir dr̄ ibi nō a ſexu ſꝫ a uirtute nō corꝑis ſꝫ mētis ꝑ quē modū mł̄r ſancta uir
ē.Et ſ̄m hᵒ dr̄ ī pſal.Btūs uir q̄ nō abiit ī cōſilio ꝛc̄ qd̾ ītelligi etiā pōt de mł̄iere
Dicendū ergo ꝙ ſicut uiri reſurgēt ī ſexu uirili ſic mł̄ieres ī femineo qꝛ hᵒ exigit
nat̄a indiuidui & cōgruit ꝑfectiōi ſp̄ei & erit occaſio laudādi ſapiam dei. Et ut
ait Augꝰ ubi ſ̄.Mēbra femīea nō er̄t accōmodata ueteri uſui ſꝫ nouo decori quo
n̄ alliciat̄ aſpiciētis cōcupīa que nł̄la erit ſꝫ dei laudet̄ ſapīa atq; clemētia.Quis
igit̄ mł̄ier generet̄ p̄t̄ intētionē nat̄e ꝑticł̄arꝭ.ē tn̄ de intentiōe nat̄e uniuerſalis
que utraq; ſexū reqrit ad ꝑfectionē h̄uane ſp̄ei.nec erit pꝰ reſurrectionē in illo
ſexu cōfuſio qꝛ ſicut.d.Augꝰ.Nō erit ibi libido que cōfuſiōis cā ē. Nā p̄uſq̄ pec
caſſent nudi erāt & nō cōfundebāt̄ uir & feīa. Vn̄ nec pꝰ reſurrectionē ueſtibus
opus erit. ¶ Tertio uidendū ē q̄ł̄r mortui reſ̄gēt reſpectu finis. Et ad hᵒ dicimꝰ
ꝙ ut ex p̄cedētibꝰ colligi pōt.finis dānatoꝝ erit ut cū corꝑibꝰ eternał̄r crucient̄

finis aũt electoꝝ erit ut cũ corꝑib⁹ in ꝑpetuũ letent̃ & cõsolent̃. Sꝫ dubiũ in hoc
orit̃. Vtꝝ electoꝝ btitudo maior erit p⁹ iudiciũ q̃ añ. Et rñdet Ric. di. xlix. q̃ ma
ior erit extẽsiue eo q̄ mõ nõ hñt nisi btitudinẽ aĩe. tũc aũt erũt bti & in aĩa & in
corꝑe. Beatitudo etiã cui⁹libet aĩe erit maior extensiue qa nũc gaudet de bono
ꝓꝓo. tũc aũt gaudebit & de suo & de corpori bono. Aliq̄ tñ dicũt q̄ non erit ma
ior intẽsiue. Sed cõtra eos ẽ auctoritas mgr̃i. d. in textu. Peracto iudicio amplio
rẽ gl̃iam sue claritatꝭ de⁹ mõstrabit electis. nõ q̄ aĩa sit recepta maiorẽ gl̃ie hitũ.
sed qa augebit̃ ꝑfectio sue natalis uirtutis. Quãto aũt ꝑfectior ẽ natalis aĩe uir
tus tãto cũ eq̄li adiutorio suꝑnatali deũ clari⁹ uidet. q̄ aũt ꝑfectior futa sit per
corꝑis resumptionẽ natalis aĩe uirtus. Ric. ꝓbat sic. Q̄to res h̃t ꝑfectiorẽ eẽndi
modũ tãto ꝑfecti⁹ põt hr̃e sue uirtutꝭ oꝑationẽ. Sed aĩa btã p sui corꝑis resũp-
tionẽ hẽbit ꝑfectiorẽ eẽndi modũ q̃ mõ qa oĩs ps h̃t prefectiorẽ modũ eẽndi in
toto q̃ sepata iõ h̃ebit ꝑfectiorẽ natalẽ uirtutẽ q̃ mõ. Preterea nata recta nõ ap
petit natal̃r hr̃e aliq̄d quo hito nõ fieret ꝑfectior scd̃m modũ eẽndi nec ƀm uir-
tutẽ. sed si cui⁹libet aĩe btẽ ẽ nata recta & q̄libet natal̃r appetit resumptionem
corꝑis ꝓprii. ergo p illã resumptionẽ q̄libet fiet ꝑfectior scd̃m eẽndi modũ uel
ƀm uirtutẽ. Perfectiorẽ ergo h̃ebunt aĩe eẽndi modũ & uirtutẽ p⁹ reassumptio-
nẽ corpoꝝ q̃ añ & p cõseq̄ñs maiorẽ btitudinẽ. Qꝫ aũt aĩa ĩ corꝑe corruptibili ĩ
ꝑfectiorẽ h̃eat suã oꝑationẽ natalẽ q̃ separata h° ẽ p accñs. s. rõne corruptibilita
tis corꝑis. Quia ut dr̃ sapie. ix. Cor⁹ q̄d corrũpit̃ aggrauat aĩaꝫ Sed ut dĩc Aug⁹
xii. sup Geñ. v̄sus finẽ. Cũ aĩa h° cor⁹ iã nõ aĩale sed p futã cõmutationẽ spũale
recepit ꝑfectũ hẽbit nate sue modũ obediẽs & imꝑans uiuific..ta & uiuificãs tã
ĩeffabili facilitate ut sit ei gl̃ie q̄d fuit sarcie. Erit itaq̄ ĩ illa generali resurrecti-
one suꝑadmirãda letitia & iocũditas aĩcoꝝ dei q̄ ex affectu exꝑient̃ q̃ fructuosũ
ẽ ꝓpt̃ xp̄m quoscũq̄ subire labores. Ecõuerso uero dãnati miseri ex pene acer-
bitate cognoscẽt q̃ta ẽ stulticia q̃ta demẽtia negligere aĩaꝫ & fouere cor⁹ cõtem
nere celũ & querere m̃dũ resistere deo & seruire diabolo. Sollicite igit̃ ꝓuidẽdũ
est ut ab ipsis impiis separati per bona opera & ueram pn̄iam anumerari ualea-
mus angelicis choris ordinibusq̄ sanctoꝝ collaudantes & benedicentes deum
Per immortalia seculoꝝ secula. Amen.

Rubertus celeber finxit non parua minoꝝ
Gloria me fratrum Paulo regnante secundo.
Quarto sed Sixto ueniens Hailbrun alemãnus
Franciscus formis Veneta me pressit in urbe
Mille quadringentis & septuaginta duobus.

Quest° lib° e del munist° di sca k^a dco sco Gaggio dato e
donato dal R^do pre M° Nic^a da Aste nost° confi l'ano 1527

